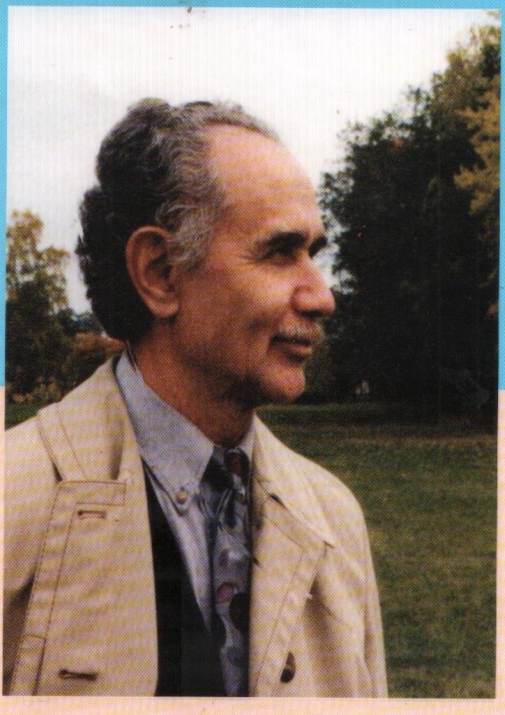
ANILAR
BELGELER

2. CİLT

Kemal Burkay

DENG
Yayınları

2. BASKI

DENG Yayınları : 92
Birinci baskı: Roja Nu Yayınları; Haziran 2009-Stokholm
İkinci Baskı : Temmuz 2010-İstanbul

ISBN : 978-975-7011-70-5

Yayına hazırlayan : Ünal Yardımcı

İkinci baskı için yayına hazırlayan : Kamer Beysülen

Kapak resmi : Celal Gül
Kapak düzeni : Ziya Laçin

Basım ve Cilt
Deniz Ofset
Gümüşsuyu cad. Topkapı Center B. Blok Kat.2 No: 403 Topkapı/IST
Tel: (0212) 613 30 06 Faks: (0212) 613 51 97

Evin Turizm İnşaat ve Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
Kurtismail Paşa 5. Sokak Fırat Apt. No: 2 Kat:1
Ofis/Diyarbakır
Tel: 0412 223 89 23

* * *

İstanbul Temsilciliği
Molla Gürani Mah. Muratpaşa sokak Atılay Apt. No:9 Kat:4
Aksaray- Fatih/İstanbul
Tel: 0212 631 85 38

Kemal Burkay

ANILAR BELGELER

Cilt 2

DENG Yayınları

2. Cildin Yurt İçi Baskısı İçin Önsöz

Sevgili okurlar,

Anılarımın ilk cildi 2001 yılında yurt dışında Roja Nu Yayınları arasında, 2002 yılında ise yurt içinde Deng Yayınları arasında basıldı. İkinci ve üçüncü ciltler de daha o zaman hazırdı; ancak bazı nedenlerle basımını geciktirdim. İkinci cilt bir süre önce yurt dışında, yine Roja Nu Yayınları arasında basıldı; şimdi ise Deng Yayınları arasında yurt içi baskısı yapılıyor. Kitabı yurt içi baskısı için hazırlarken bir kez daha gözden geçirdim ve bazı bölümlerde ufak tefek değişiklikler yaptım.

Anılarımın tamamı dört cilt tutuyor. İlk cilt 1974 yılına kadar olan dönemi kapsıyordu. Şu anda elinizde olan ikinci cilt ise 1987 yılı sonuna kadar olan dönemi anlatıyor. Daha sonraki dönemin öyküsü ise bundan sonrakilerde. Umarım onları da fazla gecikmeden okurlara sunarım.

Kitabın bazı bölümleri size ayrıntılı gelebilir, bunun farkındayım. Örneğin 12 Eylül öncesi ve sonrası yaşanan olaylar, eylemler, güçbirliği çalışmaları... Ama bu tür anlatıma, hem bu dönemde yaşananlar, hem de otuz yıl süreyle yönettiğim örgütün çalışmaları hakkında tarihe not düşmek için gerek duydum. Bu ayrıntılar olmadan okur bu dönem hakkında yeterince bilgi edinemezdi. Araştırmacılar ise çoğu zaman böylesi ayrıntılı bilgilere gerek duyarlar. Ayrıca kitaba 160 sayfalık bir belgeler bölümü ekledim.

Anılarımda kendi hayat hikâyemin yanı sıra, doğal olarak, uzun ya da kısa dönem birliktc çalıştığım arkadaşlarımdan, ayrıca, siyasal hayatta tanıştığım diğer bazı kişilerdcn de söz ettim. Onların olumlu, övgüyc değer yanlarının yanı sıra, varsa kimi kusurlarına ve yol açtıkları sorunlara da değindim. Bu kaçınılmazdı; iyi yanlarını yazıp kusurlarına göz yummak ise gerçekçi bir tablo yansıtmazdı. Bu kişilerin bazısı veya yakınları, kitabın yurt dışı baskısının ardından şamata kopardılar vc tcpkilerini bazı internet sitelerine yansıttılar. Bunu anlıyorum; kusur samur kürk olsa kimse üstlenmez derler. Ancak kendilcrine güveni olanlar ve gerçekten büyük demeye layık kişiler kusurlarını ve yanlışlarını kabul ederler. Ama kendilerinden hiç söz edilmemiş, hatta adı sanı belirsiz kimileri de bana saldırmak için kuyruğa girdiler. Onları da anlıyorum; siyasette dost da düşman da çok olur. Kitabımla ilgili gerçekçi değerlendirmeyi ise kendilerini taraf gören veya önyargılı kişiler değil, bugünün ve gelecćgin iyi yürekli, dürüst okurları, gerçeğe değer veren araştırmacıları yapar. Yazdıklarım onlar içindir.

Bu cildin mizanpajını yapan ve eklerin diziminde birhayli emeği geçen Ünal arkadaşa, resimleri düzenleycn Selim ve Haluk arkadaşlara, kapak düzenini yapan Ziya Laçin'e, yurt içi baskısı için cmek harcayan Kamer Beysülen'c ve kitabın yayınında emcği geçcn herkese teşekkür ediyorum.

Kemal Burkay
Nisan 2010 – Stokholm

12 MART SONRASI

Sol Yeniden Toparlanırken

12 Mart sol ve yurtsever harekette önemli bir tahribat yapmış, ama bu kesimleri sindirmeyi başaramamıştı. Bu, bir bakıma bir kesinti dönemi olmuştu. Baskılar bir parça hafiflcr hafiflemez sol da Kürt yurtsever hareketi dc adeta kaldığı yerden devam etmek üzere harekete geçmişti. Yeni legal sol partiler kuruluyor, illegal olanlar toparlanıyor, yeni yeni legal sol yayınlar devreye giriyordu. Geçmişten farklı olarak hareket daha da bölünmüş vc çok başlıydı. Gerçi bu parçalanmışlık daha 12 Mart öncesinde başlamıştı; ama daha sonra da yeni yeni bölünmeler yaşanmış, yeni gruplar ortaya çıkmıştı. Maocular, hemen tümü de "halk" sözcüğüylc başlayan 5-6 gruptular. Dev-Genç, "Dev-Yol"a dönüştü; daha sonra Dev-Sol ortaya çıktı. Deniz Gezmiş'in, Mahir Çayan'ın yandaşları örgütlülüklerini sürdürdüler. Kıvılcımcılar, Mihri Belli yanlıları, Aybarcılar legal sol partiler kurmaya başladılar. TİP dc yeniden kuruluş çalışmalarını başlatmıştı.

Türkiye solunun yanı sıra, Kürt sol ve yurtsever hareketi de yeni dönemde, bir bölümüyle eskinin temeli üzerinde yeniden toparlanmaya çalışıyor, bir bölümüyle yolunu arıyordu. Kürt solunda bazı kadrolar 12 Mart yorgunuydular. Genç kesim ise bir arayış içindeydi.

İlgimi çeken bir durum, düzenlenen kültürel gecelerin gördüğü büyük ilgi ve orada yüze vuran coşkuydu. Dönüşümden kısa bir süre sonra Ankara'da, Stadyum'un ordaki kapalı spor salonunda böylesine bir gece izledim. Salon sanıyorum 10 bin kişiden fazla alıyordu ve tıklım tıklım doluydu. Aralarında İhsani'nin de olduğu bir dizi "devrimci" halk ozanı çıkıp söylediler. Bunlar, mikrofon önünde durup dokunaklı türkülerini söyleyen ve sazın teline dokunup hafif hafif sallanmadan öte fazla bir şey yapmayan eski halk ozanlarından çok farklıydılar. İçerik olarak da, sunuş olarak da değişik bir tarz getirmişlerdi. Söyledikleri rejime karşı sert eleştiriler içeren ve yeni bir düzen isteyen devrimci parçalardı. Böylece yaptıklarının, rejime göre "suç teşkil eden bir propaganda" olduğuna kuşku yoktu. Söyleyişleri ise bir rok şarkıcısınınkini andırır biçimde çok hareketliydi. Hele İhsani'nin "mektup" adlı ünlü parçasını okurken sesi ve bedeniyle gösterdiği hareketlilik çılgıncaydı. Şivan Perver'i de ilk kez orada dinledim. Kitle karşısına yeni yeni çıkıyordu ve daha o denli ünlenmemişti. Ama Kürtçe okuyordu ve sesi güzeldi. O okurken kitle salonun değişik yerlerinde govend çekiyordu. Bu genç sanatçının geleceği parlak

diye düşünmüştüm.

Seyirci de son derece coşkuluydu; zaman zaman söyleyişe katılarak ve halay çekerek bu havaya uyum sağlamıştı. Gördüğüm manzaraya şaşıp kalmış ve rejimin buna nasıl tahammül ettiğini düşünmüştüm. Bu tür geceler zaman zaman tekrarlanıyor ve valilikten de pekâlâ izin alınabiliyordu. Bu insanların toplanması, dağılması, coşkusu bir futbol seyircisinin durumunu andırıyordu. Gerçekte rejim için de tehlikesiz, hatta bir yönüyle yararlıydı. Sol böylece boşalıyor, bir gerilimden kurtuluyordu.

Parti Kurmak İçin Görüşmeler

Yol yorgunluğunu ve gelişimin hemen ardından yaşadığım duygusal şoku atlattıktan, ayağımı yere bastıktan sonra kimi arkadaşlarla ne yapacağımızı konuşmaya başladık. Örgütlenme sorunu Kürt yurtsever hareketinin gündeminde idi ve bu, geçmişteki eğilimlere uygun olarak başlıca iki kanala yöneliyordu: KDP çizgisi ile sol çizgi. Ancak Kürt sosyalistleri arasında, artık Türk soluyla birlikte değil, ayrı örgütlenme eğilimi ağır basıyordu.

Konuyu Ziya Acar'la konuştum. O da yeni parti girişimine olumlu bakıyordu. Bu arada, Eskişehir'de mühendis olarak çalışan eski tanıdıklarımdan Veysel Çamlıbel'le görüştüm, konuyu kendisine açtım. Veysel de bu öneriyi olumlu karşıladı. Aynı konu üzerinde çoktandır düşündüğünü, "kişisel iradesini emrine vereceği böylesi bir örgüte gerek duyduğunu" söyledi. Ziya Acar, Veysel'e hayır demekle birlikte, ondan çok, büyük kardeşi Yılmaz Çamlıbel'in bu işe uygun olduğunu söyledi. Bunun üzerine Yılmaz'la da konuştum ve olumlu cevap aldım. Faruk Aras hapisten çıktıktan sonra Mustafa Aydın'la birlikte, tanıdık ve dost çevrelerden biraz yardım sağlayıp Ankara'da Zafer Pasajı'nda "Doğu Kitabevi" diye bir yer açmışlardı. Parti önerisine o da olumlu yaklaştı. Kendisine İhsan Aksoy'u önerdiğimde ise, İhsan'la yakın arkadaş olmalarına rağmen, Faruk tereddüt etti, "o biraz tutarsızdır," dedi. Bense fazla eşelemedim. "Dört dörtlük kadro bulmak zordur, bu insanların her birinin belli birikimleri var, onları değerlendirmek zorundayız," dedim. Faruk ısrar etmedi. Keşke etseydi! Faruk kimsenin aleyhinde konuşmayan, dedikodu bilmeyen, efendi bir insandır. O çelebi haliyle, yakın arkadaşı İhsan'la ilgili olarak ancak bu kadarını söyleyebilmişti. Onun bu uyarısını göz önüne almadığım için sonradan pişman oldum. Çünkü İhsan, kimi yeteneklerine karşılık, örgütlü çalışmaya uyum sağlayamadı, kısa sürede sorun haline geldi ve daha 1980 öncesi örgütten ayrı düştü.

Hatırlamıyorum, belki benim Diyarbakır'a gittiğim, belki de Mehdi'nin Ankara'ya geldiği bir sırada, konuyu onunla da konuştuk. Mehdi bu girişime evet dedi. Ama saydığım isimler arasında Faruk ve İhsan için kaygılarını dile getirdi: "Bunlar tembeldirler, yerlerinden kımıldamazlar," dedi. Bu kaygı, özellikle Faruk'la ilgili olarak doğru çıktı. Faruk, efendi yapısına

ve bilinç düzeyine karşılık, gerçekten de tembel biriydi, kendisini işe vermedi, üst organda verimli olmadı.

Ben Mehmet Emin Bozarslan'ı da önerdim. Arkadaşların çoğu öneriyi olumlu buldular. Mehmet Emin hapisten çıktıktan sonra İstanbul'a yerleşmişti ve Cumhuriyet gazetesinde çalışıyordu. Kendisini ziyaret ettim ve sohbetimiz sırasında, daha önce cezaevinde konuştuklarımızı hatırlatarak şimdi ne düşündüğünü sordum. Mehmet Emin, ummadığım bir biçimde, "bu iş henüz erkendir, bir süre beklcyelim," dedi. Oysa biz bir an önce adım atmak istiyorduk. Bu nedenle kuruluş çalışmasını onsuz yürüttük.

Başka isimler üzerinde de konuştuk. Tarık ve Naci hapiste iyi imtihan vermemişlerdi. Çıktıktan sonra da gözleri yalnızca legal çalışmada, hatta CHP'de idi. M. Ali Aslan ise zaten bu işe hiç gelmezdi. Böyle bir girişime mümkün olduğunca genç, taze güçlerle başlamalıydık.

İstanbul'da Medet Serhat'ın ağzını yokladım, "yeni dönemde nasıl bir parti olmalı? Sosyalist karakterde bir sınıf partisi mi, yoksa solcu olanı-olmayanıyla, tüm yurtsever kesimleri kapsayacak bir parti mi?" diye sordum. Medet, ikincisi olmalı, dedi. Medet'in eski çizgisini koruduğunu fark edince, ısrar etmedim.

Soro'dan İlginç Bir Öneri

Bu arada, sanırım 1974 yılı Ekim ayı idi, Soro (Nazmi Balkaş) ülkeye dönmüş, Ankara'ya gelmişti. Ama hâlâ adli makamlara başvurmamıştı ve gizleniyordu. Orhan Kotan Ulus'taki yazıhanemize uğrayıp Soro'nun benimle görüşmek istediğini söyledi. Orhan'la çıkıp gittik. Yenişehir'de bir evdeydi. Yanında tanımadığım biri daha vardı. Orhan beni eve bıraktıktan sonra gitti. Soro'ya neden aftan yararlanmak için adli makamlara başvurmadığını ve hâlâ böyle gizli dolaştığını sordum. Kendince bazı gerekçeler gösterdi, bazı kaygılar taşıyordu; ama aklıma yatmadı. Kürdistan Demokrat Partisi'ni yeniden örgütlemekte olduklarını, bu nedenle benimle görüşmek istediğini söyledi ve yanındaki kişiyi örgütün MK üyesi olarak tanıttı. Ama ben, prensip olarak kendisiyle yalnız konuşmayı tercih ettiğimi söyledim. Bunun üzerine söz konusu arkadaş yanımızdan ayrılıp öteki odalardan birine geçti.

Soro KDP'de yer almamı, hatta örgütün sekreterliğini önerdi; bunu benim yapabileceğimi söyledi. Kendisine teşekkür ettim. Sosyalist olduğumu ve ancak sosyalist bir partide çalışabileceğimi, KDP ile ideolojik görüşlerimizin farklı olduğunu, ama kişi ve örgüt olarak dost ve dayanışma içinde olabileceğimizi söyledim. Ayrıca, KDP'nin 12 Mart döneminde birhayli deşifre olduğunu, yara aldığını, kadroları arasına ajanların sızmış olabileceğini, bu nedenle yeniden örgütlenirken dikkatli olmaları gerektiğini söyledim. Böylece, tartışmayı fazla uzatmadan Soro'dan ayrıldık.

Soro daha sonra, sanırım 1975 yazında resmi makamlara başvurup bu

gizlilik haline son verdi. Daha sonra da Licc Belediyc Başkanı oldu. Seçimlcrde, diğcr yurtscver gruplarla birlikte biz dc kendisini desteklemiştik. Soro'nun eski arkadaşları, yani "Şıvancılar" olarak bilinen kesim, Kürdistan İşçi Partisi'ni (KİP) kurmuşlardı vc Soro da sanırım onlarla birlikte idi. Geçmişte Sait Elçi yandaşı olan KDP'li diğer kesim isc yine KDP adıyla toparlanıp örgütsel çalışmayı sürdürdü. Bu kesim bazı iç sorunlar, bölünmcler ve değişimler yaşadıktan sonra bir bölümü Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) adını aldı.

12 Eylül 1980 sonrası Soro'nun polisc verdiği ifade isc oldukça ilginçti. Bizzat eski arkadaşlarının, yani KİP'çilerin dağıttığı bu ifadcde Soro, ülkeyc dönmcden önce Türkiye'nin Ürdün Başkonsolosluğu'na başvurup dönüş için belgc aldığını, Nusaybin kapısında kendisini MİT'çilerin karşıladığını, yapılan görüşmc sonrası kendisiyle bağlantı kurulduğunu ve o günden sonra polisle diyalogunun sürdüğünü, bilgi verdiğini; mcvcut Kürt örgütlerinin hiçbiriylc ilişkisi olmadığını, ama bunlarm (Özgürlük Yolu, Rızgari, KİP vs.) her birinin onu kendilerinc yakın sanıp seçimde desteklediklerini söylemekte ve irtibat halinde olduğu polisin numarasını da vermektc idi. Bu ncdenlc olacak ki içerdc fazla tutulmamış, kısa süre sonra bırakılmıştı. Üstelik, bir süre sonra yeniden Licc'ye belediye başkanı seçilmişti!

Bu olay iki yönüyle hep midemi bulandırır. Birincisi, Soro gibi birinin polisle işbirliğine girmesi beni şaşırttı. O efendi, ciddi, güven vercn bir insandı. Elde yazılı ifadesi olmasa kolay kolay inanmazdım. İkincisi, bu durum ortaya çıktıktan sonra da yeniden Licc gibi, oldukça yurtscver bilinen bir kasabaya tekrar belediye başkanı seçilmesidir... Bu, Kürt toplumunda bazı değerlerin nasıl aşındığını vc dejenerasyonun düzeyini gösteriyor.

Ayrıca şunu da düşündüm: Soro 1974 sonbaharında Ankara'ya gelip KDP adına benimle görüştüğünde acaba polisle bağ kurmuş muydu? Yani daha o zaman polis tarafından mı yönlendiriliyordu?. Bundan emin değilim. Çünkü bazı arkadaşları, Soro'nun, söz konusu görüşmemizden sonra yenidcn yurt dışına çıktığını ve yasal dönüşün, 1975 yazında olduğunu söylüyorlar.

TKSP'NİN KURULUŞU - 1 Ocak 1975

Böylecc yedi arkadaş (Ziya Acar, Mehdi Zana, Yılmaz Çamlıbel, Veysel Çamlıbel, Faruk Aras, İhsan Aksoy vc bcn) bir araya gelerek partinin kuruluş planını yaptık. Niteliğini ve amaçlarını zaten çoğu ikili-üçlü görüşmelerde konuşmuş, görüş birliğine varmıştık. Bu, Marksist-Leninist karakterdc, Kürdistan işçi sınıfının vc yoksul köylülerinin partisi olacak, birinci aşamada ulusal kurtuluşu, ikinci aşamada sosyalizmi amaçlayacaktı. İlk cldc parti tüzüğünü hazırlamayı kararlaştırdık vc bu görev bana verildi.

1974 yılı sonbaharında hazırlık çalışmasını tamamladık ve yılın son gününün akşamı, yani 1975 yılının yılbaşı gccesinde, dikkati çekmeyecck bir gündc Ziya Acar'ın Seyranbağları'ndaki evinde bir araya gcldik. Fazla yer kaplamasın diye incc pelür kağıda daktilo ile yazılmış tüzüğü görüştük ve kabul ettik. (Bak: Ek Belgc, no: 1). Partinin adı Türkiyc Kürdistanı Sosyalist Partisi idi. Ancak, tüzüğün clc geçmesi durumunda polisi yanıltmak için, "Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi" diye yazılmış ve metindc Irak ve Türkiye sözcükleri hep yer değiştirmişti. İşin ilginci, Irak Kürdistanı'nda bu adı taşıyan bir parti dc o ara, Mahmut Osman'ın liderliğindc kurulmuştu.

Partinin sekretcrliğine ben seçildim. Ziya arkadaş muhasip oldu. Partinin programını hazırlama görevi de bana verildi. Erkcn bir polis saldırısına yol açmamak, gizlilik içinde örgütlenmek için kuruluşu vc partinin adını duyurmayacaktık. Ama, legal bir aylık dergi çıkarmayı kararlaştırdık. Görüşlerimizi bu legal araç vasıtasıyla kamuoyuna ilctccektik. Böylc bir dergiyi çıkarmak için gerekli parayı toplamaya karar verdik ve aramızda iş bölümü yaptık. Herkes bunun için çaba gösterecekti. Ne var ki, benim ve Yılmaz Çamlıbel'in dışında kimse bu iş için herhangi bir çaba göstermedi.

Para toplamak için İstanbul'a, Adana'ya, Elazığ'a gittim. Kürt sol ve yurtsever kesiminden tanıdığım doktor, avukat gibi parası olabilecek insanlara uğradım vc bir dergi çıkarma projesindcn söz ederek destek istedim. Sonuçta sanırım 35-40 bin lira kadar para topladım. Yılmaz isc o zamanlar Mersin'dc bayındırlık müdürü idi. İhsan Aksoy'un kardeşine bir taahhüt işi vcrmişti. Kazancın yarısı dcrgiye gelecekti. Birkaç ay sonra iş bitti vc kâr payı olarak bize 20 bin lira geldi. Van, Ağrı, Kars yöresindc para toplama işini Faruk'a vermiştik. Ancak Faruk bu bölgelere bir turist gibi gidip geldi, beş kuruş getirmedi; yüzü tutup da kimseden para istcyememişti! Öteki arkadaşlar da para temin etmek için herhangi bir zahmetc katlanmamışlardı.

Yine de elimizdeki 55-60 bin lira, dergi işinc başlamamıza yetti. Çünkü

o dönem, derginin bir sayısının baskı parası 8-10 bin lira dolayında idi.

Para toplamak için çıktığım gezi sırasında, Adana'da Avukat Ruşen Aslan'a da uğradım. Ruşen, Davutpaşa'daki gözaltı süresinden sonra serbest bırakılmış ve Diyarbakır'daki birçok tutuklunun vekaletini alarak davaları avukat olarak izlemişti. Ancak bu dönemde, cezaevindeki politik ayrışmalarda Mümtaz Kotan kesiminden yana eğilim göstermişti. 12 Mart sonrası ise yazıhanesini Muş'tan Adana'ya nakletmişti. Hem yazı yazma planında, hem de maddi olarak dergi girişimimize katkıda bulunmasını istedim. O ise, bu işi Komal Yayınları ile birlikte yapmamızı önerdi. Mümtaz Kotan hapisten çıktıktan sonra Komal Yayınları'nı başlatmıştı ve yayınevini kardeşi Orhan Kotan yönetiyordu. Rızgari dergisi henüz yayın hayatına başlamamıştı. Bense Mümtaz'ın kariyerist olduğunu, kendisine güven duymadığımı, birlikte çalışmamızın zor olduğunu, birlikte başlasak bile uzun süre birlikte gidebileceğimizi sanmadığımı söyledim. Ruşen farklı görüşteydi ve Mümtaz'ın kariyerist değil, son derece fedakâr ve iyi bir insan olduğunu söylüyordu. Ruşen'in Mümtazlarla yakınlığını devam ettirdiğini anladım ve ısrar etmedim.

Özgürlük Yolu'nun Yayın Hayatına Başlaması - Haziran 1975

Dergi için "Özgürlük" adını uygun bulduk. Kürt halkının özgürlük mücadelesini sembolize ediyordu. Sahibini Faruk Aras olarak belirledik. İş sorumlu müdüre gelince, çevremizde bu işe heveslı insanın fazla olmadığını gördük. Ama Bitlis'li Orhan Talun, özellikle istekli davrandı. Yiğit, sempatik bir gençti, bir sağlık okulunu bitirmişti. Atatürk Bulvarı üzerinde Sanlı Han'da tek göz bir oda kiraladık. Kirası 1500 liraydı. Orhan'a ise 1000 lira dolayında aylık ücret verdik. Orhan o dönem henüz parti üyesi değildi, ama örgütümüzün ücret ödediği ilk kişi oldu. Ben ve öteki MK üyeleri dahil, hiçbirimiz örgütten tek kuruş almıyor, kendi yağımızla kavruluyorduk.

Basın kanununa göre dergi çıkarma izne tabi değildi; ama polise bildirim yapmak gerekiyordu. Birinci şube, başvuruyu aldıktan sonra kayıtlara bakmış ve "Özgürlük" adıyla daha önce bir başvuru olduğunu söylemişti. Polisin bize engel çıkardığını düşündük; ama gerçekten öyle olması da mümkündü. Bu kez "Özgürlük Yolu" diye başvurduk ve herhangi bir sorun çıkmadı. Böylece siyasi hareketimiz bu isimle başladı ve öyle tanındı.

Hazır, deneyimli bir yazı kadrosundan yoksunduk. Kurucu arkadaşlar içinde, benim dışımda hiçbirinin yazarlık dencyimi yoktu. İstanbul'da Mehmet Emin Bozarslan'a uğradım, gizlilik gereği partinin kuruluşundan söz etmedim, ama dergiyi çıkarma projesini anlattım ve yazmasını istedim. Mehmet Emin yazacağını söyledi; ama kendi imzasıyla değil. Ayrıca gizli tutulmasını şart koşuyor ve yazıları postayla göndermeyi de sakıncalı buluyor, kendisinin yazdığının anlaşılabileceğinden endişe ediyordu. Onları elden yalnızca benim ya da Faruk'un almasını öneriyordu. Ne var ki bunun

için ta Ankara'dan İstanbul'a gitmek gerekti ve bu her keresinde iki-üç gün zaman kaybı, birhayli yorgunluk ve masraf demekti. İstanbul'a işim düştükçe ona da uğradım ve böylece üç-dört kadar yazısını alıp yayınladım. Bunlar Arap dergilerinden yapılmış bazı çeviriler ile, kendi yazdığı öykülerdi.

Yazı işi için ayrıca, Yusuf Kaçar'ın tavsiyesiyle, onun tanıdığı Hüseyin Sarıtaş adında Kiği'li biriyle görüştüm. Yusuf bu kişinin kaleminin iyi olduğunu söylemişti. Sarıtaş, benim 1965 seçimlerinde Kiği'de tanıştığım, ama tanıştığıma pişman olduğum Dr. Hasan Celalettin Ezman'ın kardeşiydi. Eski solculardandı. Yusuf onun oldukça yetenekli, ama kuşkucu biri olduğunu, polisi hep peşinde sandığını anlatmıştı. Bu korkuyla polisten kaçıp Avrupa'ya gitmiş, orada yıllarca kalmış ve bir süre önce Türkiye'ye dönüp Ankara'da bir tercüme bürosu açmıştı. Bürosunun kapısına asılı levhada İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça dillerinde -ve sanırım birkaç dilde daha- çeviri yapıldığı yazılıydı. Yaşı 45 dolaylarında idi. Kendisiyle görüşüp bize yazmasını önerdim. Derginin amaçları, yayın konuları konusunda bilgi verdim. Bize yazmayı kabul etti ve daha çok dış politika konularında olmak üzere yazdı da. Kalemi gerçekten fena değildi; kültürlü sayılırdı; ama anlatıldığından daha ilginç biriydi. Bir özelliği, yaptığı çevirilerde keyfince değişiklikler yapmasıydı. Bir başka özelliği, bildiğini iddia ettiği dillerin tümünü de yarım yamalak bilmesiydi. İlerde anlatacağım üzere, Nikitin'in "Kürtler" adlı kitabının çevirisi sırasında beni çileden çıkardı ve ilişkimiz tümden koptu.

Yazı kadrosu bakımından işte böylesine zayıf bir halde ve yayın materyali bakımından doğru dürüst bir hazırlığımız olmadan, ilk sayıyı partinin kuruluşundan beş ay sonra, 1 Haziran 1975'te yayınladık.

Bu sayıda Sarıtaş'ın dış basından yaptığı çevirilerle İhsan Aksoy'un "Yola Çıkarken" başlıklı kısa bir yazısı vardı. Öteki yazıların tümünü, birini kendi adımla, ötekileri değişik adlarla veya imzasız olarak ben yazmıştım. Bunlardan iki tane uzun yazı vardı: Birisi Alevi-Sünni çatışmasına ilişkindi ve Aleviler konusunu işliyordu. Bunu kendi adımla yazmıştım. Diğeri ise "Irak Kürt Ulusal Kurtuluş Savaşı" başlıklıydı ve Güney Kürdistan'daki Kürt direnişi üzerineydi. Onu A. Baran ismiyle yazmıştım. Yine bu sayıda çıkan ve benim yazdığım yazılardan biri "Acil Görev Demokratik Ortama Geçiştir" başlığını taşıyordu. Sondaki "Olaylar ve Yorumlar" bölümünde ise, ayın ilginç ve önemli olay ve gelişmelerini kısa yorumlarla birlikte vermiştim.

Özgürlük Yolu'nun çıkışı, özellikle Kürt sol ve yurtsever çevrelerinde bomba etkisi yaptı. İlginin bir nedeni, on yıla yakın bir suskunluk döneminden sonra Kürt kesiminin çıkardığı ilk ve oldukça kapsamlı (ilk sayı 84 sayfa, diğerleri de genellikle bu boyutta) periyodik yayın olmasıydı. Diğer ve daha önemli neden ise, işlediği konular, yaklaşım tarzı ve kullanılan dil ve terminoloji idi.

Özgürlük Yolu, ağırlıkla Kürt sorununu ve ulusal kurtuluş hareketlerini işliyordu ve buna yaklaşımı sosyalist dünya görüşü çerçevesinde idi.

Derginin yayın hayatına başladığı günlerde Irak Kürdistanı'nda önemli gelişmeler yaşanıyor ve bu durum diğer parçalardaki Kürt hareketlerini de derinden etkiliyordu. 11 Mart 1970'te KDP ile Baas yönetimi arasında imzalanan ve Kürdistan'a otonomi tanıyan antlaşmanın 1974 yılında uygulanması gerekiyordu. Ancak Saddam Hüseyin'in başında bulunduğu rejim buna ciddi engeller çıkardı. KDP ise, Bağdat yönetimine duyduğu güvensizliğin etkisi ve ABD'nin özendirmesi sonucu İran'a yanaştı, onların destek sözüne aldandı. Bu yüzden ilişkiler gerginleşti ve 1974 Martı'nda, yani dört yıl aradan sonra savaş yeniden başladı. Irak yönetimi bu kez de Kürt direnişi karşısında çaresiz kaldı. Sonuçta Irak ve İran, Cezayir'in araya girmesiyle, 6 Mart 1975'te anlaştılar. Irak güneyde, İran'la sorun olan bir toprak parçasını İran'a terk etti ve ayrıca, Şattülarap su yolu üzerinde İran'a haklar tanıdı. İran da buna karşılık Kürtlere desteğini kesti, sınırını onlara kapadı. Bu durumda Barzani savaşı sürdüremedi ve tek yanlı ateş kesip on binlerce kişilik bir mülteci kitlesiyle birlikte İran'a sığındı. Çoğu sivillerden, kadın ve çocuklardan oluşan binlerce mülteci de Türkiye sınırlarına yığıldı. Bu olaylar cereyan ettiği sırada Başbakan olan Sadi Irmak, "kılıç artıklarını biz mi barındıracağız!" diyerek mültecilerin Türkiye'ye kabulüne karşı çıktı. Onu izleyen Demirel başkanlığındaki ilk MC hükümeti (AP, MSP, MHP ve GP'den oluşuyordu) de bu tutumu sürdürdü ve mültecilerin Türkiye'ye geçmesine izin vermedi. Hatta Demirel hükümeti bu nedenle Irak sınırındaki dört ilde sıkıyönetim ilan etmek istedi; ancak hem muhalefetin karşı çıkması, hem de kamuoyundan gelen tepkiler nedeniyle bunu başaramadı ve geri adım attı.

Güneydeki bu önemli gelişmeler, Kürdistan'ın bu parçasında olduğu gibi diğer parçalarda da Kürt kitlesi üzerinde moral bozucu bir etki yapmış, düş kırıklığı yaratmıştı.

Irak Kürdistanı'yla ilgili yazımda Kürt ulusal hareketinin teorik bir değerlendirmesini yapıyor, bu harekete karşı var olan önyargıların ve haksız suçlamaların yanı sıra, onun zaaflarına ve yenilgiye yol açan nedenlere de işaret ediyordum. Yazı yoğun tartışmalara yol açtı. Sol çevreler onu olumlu karşılarken, KDP yanlısı kesimler bu yazıyı yer yer onayladılar, yer yer de eleştirileri sert buldular.

Bu yazıda ayrıca, halkın özgücüne güvenme, kitlelerin devrimci örgütlenmesini temel alma, Kürdistan'ın kuşatılmışlığını göz önünde tutma, yan yana yaşadığımız halkların demokratik güçleriyle ve genel olarak uluslararası sosyalizm ve demokrasi güçleriyle dayanışmaya önem verme gibi, TKSP'nin Kürt devrimine ilişkin stratejisinin anahatları da vardır. Yine bu yazıda Kürdistan adı, "Kürt halkının kurtuluş mücadelesi" terimi, bunun yanı sıra Kürt halkının istemleri açık biçimde dile getirilmişti ve bu Türkiye basınında ilk kez olmaktaydı.

Soldan sağa: Ümit Fırat, Kemal Burkay, Kasım Aydın, İhsan Aksoy, Faruk Aras ve Orhan Talun

Diğer yandan, "Acil Görev Demokratik Ortama Geçiştir" başlıklı kısa yazıda Türkiye'deki politik durum değerlendiriliyor, Adalet Partisi (AP), Milli Selamet Partisi (MSP) Milliyetçi Harcket Partisi (MHP) ve Güven Partisi'nin (GP) oluşturduğu Milliyetçi Cephe'nin ülkeyi daha geriye götürmek istediği, ufukta yeniden faşist bir rejim tehlikesi olduğu, bunu önlemenin, demokrasiyi savunup yerleştirmenin önemi belirtiliyordu. Kürt milliyetçi çevreleri, Türk demokrasi güçleriyle faşizme karşı ittifakı savunan bu görüşe hemen karşı çıktılar. Faşizme karşı mücadele, demokrasi mücadelesi bizim sorunumuz değil, dediler. İşin ilginci, yalnızca açıkça sol karşıtı olan Kürtler değil, bir bölümü sol görünen kimi gruplar, örneğin Komal Yayınları çevresinde kümelenmiş

olup daha sonra Rızgari dergisini çıkaracak ve "Rızgariciler" diye adlandırılacak olan kesimle, KİP içinde yeniden örgütlenen ve "DDKD'ciler" olarak bilinen, o günlerde Yöntem Yayınları çevresinde toplanan kesimin tutumu da böyle oldu. Bu kesimler daha sonra, "demokrasi mücadelesi bizi ilgilendirmez, bizim mücadelemiz antisömürgecidir," biçimindeki tutumlarını netleştirdiler. Bu görüş farkı yıllarca, kamuoyunda Özgürlük Yolu Hareketi olarak bilinen bizimle onlar arasında ilkesel bir fark oldu.

Özgürlük Yolu, Türk sol çevrelerinde de oldukça ilgi gördü ve iyi karşılandı. Demokrasi mücadelesinde dayanışma öneren politikamız, sorunlara sosyalist bakış açımız onay gördü. Ancak sonradan, gerek ayrı örgütlenme sorunu, gerekse kimi ideolojik görüş ayrılıkları yüzünden solun çeşitli kesimleriyle aramızda birhayli polemikler yaşandı; bir bölümüyle, özellikle Maoist kesimle ilişkilerimiz koptu.

* * *

Derginin ikinci sayısını hazırlarken bunaldım; çünkü ortada yazı filan yoktu! Sorumlu müdür Orhan Talun'a, "bu işi nasıl sürdüreceğiz?" diye dert yandım. Orhan ise, sanki yük onun omuzunda, ya da o yapamış gibi, "üzülme abi, çıkarırız!" demez mi?.. Ama böyle durumlarda bu türden dayanaksız moral desteklerin bile işe yaradığı olur. Orhan'ın bu güvenli tutumu bana güç verdi.

İkinci sayı birincisine göre yarım forma daha küçük, yani 72 sayfa olarak çıktı. Hüseyin Sarıtaş'ın 6 sayfalık çevirisi dışında tüm yazıları tek başıma yazmıştım!

Dışardan, bize rakip bazı Kürt çevrelerinden de yayını sürdüremiyeceğimize ilişkin söylentiler ve "umutlar" kulağıma çalınıyordu. Ne var ki dergi sürdü. 2. sayıdan sonra dar boğazı aştık. Hem kendim yazmayı bir alışkanlık ve tutku haline getirdim, hem de başka arkadaşların katkıları oldu. İhsan Aksoy yazmayı sürdürdü. Veysel Çamlıbel, "M. Tekincan" adıyla bazen yazdı. Yeni arkadaşlarımızdan Hüseyin Beysülen yazı kadromuza katıldı ve değişik adlarla, özellikle de Hüseyin Toprak adıyla ekonomik konularda yazdı. Daha sonraları yazı kadromuza Mustafa Düzgün katıldı ve daha çok eğitim konularında yazdı. Ayrıca dışardan, dost çevrelerden de yazılar, çeviriler geldi. 3. sayımız 96 sayfa olarak çıktı.

Derginin çoğu yazılarını yazmakla kalmıyordum, aynı zamanda editörü ve redaktörü idim. Gelen tüm yazıları gözden geçiriyordum. Matbaada dizilen yazıların tashihini yapıyordum. Derginin ilk sayısının basımına Mustafa Aydın yardımcı oldu. Mustafa rahat ilişki kuran ve bu tür pratik işlerde becerikli biriydi; ancak ilk sayının ardından askere gitti.

Parti Programı

Partinin kuruluşundan yaklaşık altı ay sonra benim hazırladığım parti programı taslağını da Merkez Komitesi'nde(*) görüşüp benimsedik. Bu programın başlıca özellikleri şunlardı:

Kürdistan'ın durumunu sömürge olarak niteliyorduk. Ekonomik yapıyı ise yarı feodal.

Yakın hedef olarak ulusal-demokratik devrimi, daha ileri hedef olarak ise sosyalizmi amaçlamıştık. Aynı zamanda kesintisiz devrim teorisine uygun olarak, partimizin öncülüğünde demokratik devrimi sürdürüp sosyalist devrime geçmenin mümkün olduğunu düşünüyorduk.

Ulusal kurtuluşun siyasal biçimi olarak, duruma göre Federasyona veya bağımsızlığa açık, ikili bir formülasyon getirmiştik. Yani hem Kürt-Türk federasyonuna, hem de ayrı devlet durumuna cevap verebilecek tarzda, ikili bir siyasal ve ekonomik program... (Bak: Ek Belge, no: 2)

Bir arkadaşımız, Veysel, Kürdistan'ın sömürge durumunda olduğu saptamasına itiraz etti, ancak yalnız kaldı.

Bu program 1985 yılındaki 2. Kongremize kadar herhangi bir değişikliğe uğramadı. 2. Kongrede, ilkesel olarak federasyon ve ayrı devlet biçimindeki ikili hedef korundu; ancak maddelerin sıralaması ve düzeninde değişiklikler yapıldı ve program, ayrı devlet durumuna uygun düşecek biçimde formüle edildi.

Programda üçüncü önemli değişiklik ise 1992'deki 3. Kongre'de yapıldı. Bu kongrede, uluslararası sosyalist hareketteki değişmeler göz önüne alındı ve partinin yaşadığı ideolojik yenilenmeye uygun değişiklikler yapıldı. Kesintisiz devrim görüşü terk edildi. Sosyalizme demokratik geçişe ve çok partili demokratik sisteme vurgu yapıldı. Partinin temsil ettiği kitle tabanı genişletildi ve ittifaklar politikası dünya durumundaki değişmeye uygun olarak yeniden formüle edildi.

(*) Partiyi kuran ilk yedi arkadaş, aynı zamanda ilk MK'yı oluşturmuştuk. Toplantılarımızı, olağanüstü ve acil durumlar dışında, üç ayda bir yapıyorduk. Bazen evlerde, çoğu zaman ise dışarda toplandık. Örneğin Dikmen'deki gazinoda, Gaziosmanpaşa'daki Papazın Bahçesi'nde ve Atatürk Orman Çiftliği'nde... Bunlara yemekli sohbet toplantısı havası veriyorduk. Dikkati çekmemek için, bazen aynı gün yer değiştiriyor, öğleden önce bir yerde, öğleden sonra veya akşam başka yerde toplanıyorduk. Toplantılarımız genellikle bir gün, bazen iki gün sürüyordu. Güvenlik bakımından zabıt tutmamayı, yazılı belge bırakmamayı kararlaştırmıştık. Böylece ilk yıllarda tek yazılı belge tüzük ile programdan ibaretti. Onları da ince pelür kağıda yazmıştık, az sayıda çoğaltmıştık ve iyi koruyorduk.

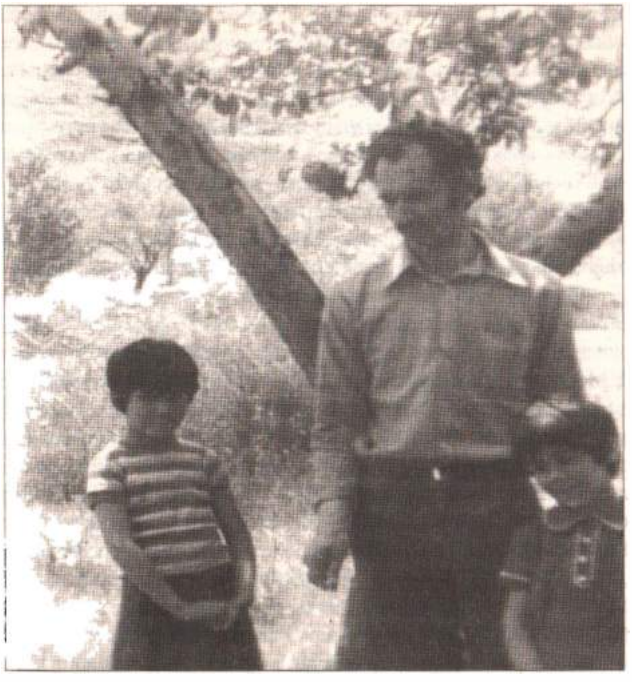
Diğer yandan bu program başlangıçtaki birçok temel ilke ve özelliğini bugün de (2008) koruyor. Örneğin ülkemizin sömürge statüsü, yakın hedefin ulusal demokratik devrim, daha ileri hedefin ise sosyalizm olması, ulusal güçlerin birliği; Kürdistan'ın diğer parçalarının iç işlerine karışmama, ama onlarla işbirliği ve dayanışma; yan yana yaşadığımız halkların devrimci ve demokratik güçleriyle dayanışma ve ittifak; uluslararası planda barış, demokrasi ve sosyalizm güçleriyle dayanışma gibi...

İkizler de Yanıma Geliyor

Bütün bu işler olurken ikizler de İstanbul'dan yanıma gelmiştiler. Sanırım ayrılışımızdan 6 ay kadar sonraydı. Yani 1975'in ilk ayları. Partiyi yeni kurduğumuz ve dergi için hazırlık yaptığımız günlerdi. Bir sabah Ulus'taki yazıhanemde gittiğimde Evin ile Bêrivan'ı orada buldum. Güler (Tasvir) ve annesi

Burkay ve ikiz kızları Evin ve Berivan;
Abidinpaşa'daki evlerinin önünde; 1976-Ankara

Burkay, Evin ve Berivan'la Kayaş'ta bir piknik sırasında; 1976-Ankara

onları, Güler'in annesiyle birlikte kalan yaşlı adama verip Ankara'ya, bana göndermişlerdi. Onlarla beklemediğim bir anda karşılaşmak benim için sürpriz oldu. İkisini de kollarıma alıp hasretle kucakladım. Yaşlı adam herhalde bunu beklemiyordu. Belki de, "ben üç küçük çocuğa nasıl bakarım!" diye bağırıp çağıracağımı sanıyordu. Oysa tam tersine, gelişlerine sevindim. Zaten, boşanma davası sırasında da her üçünün velayetinin bana verilmesini istemiştim.

Kuşkusuz, benim yanımda kaldıkları sürece onlara bakmak benim için kolay olmadı. Hêlin dokuz yaşlarındaydı ve artık büyük sayılırdı! Ama ikizler beşini yeni bitirmiştiler. Düzenli yemek yapmaya zamanım yoktu. Daha çok kahvaltı türü yiyeceklerle karnımızı doyuruyorduk. Kızkardeşim İnci bize yakın bir semtte, Demirlibahçe'de oturuyordu. Bize sık sık uğruyor, çamaşırları yıkıyor, bazen yemek de yapıyordu. Diğer kızkardeşim Sabriye de bize yakın oturuyordu, evliydi, Dilovan ve Deniz adlarında iki küçük kızı vardı. Evde bulunmadığım günlerde çocukları ona bırakıyordum. Hêlin ilkokul 4. sınıfa gidiyordu. İkizleri de Mamak'ta bir kreşe verdim. Kendilerine birer battaniye aldım ve uyduruk şiltelerini de kendi ellerimle, evde

bulduğum öteberiyle doldurdum. Sabah erkenden onları giydirip kreşin minübüsüne bindiriyor ve akşamları alıyordum. Evimizi kömür sobası ile ısıtıyorduk. Ama bina yeniydi, bodrum kattaydık ve oldukça rutubet vardı. Faruk bir ara evsiz kalmıştı, gelip bizimle kalmasını önerdim; ama o, sobayla ısınan bu rutubetli evde kalmayı göze alamadı. Siyasalda okuyan ve yine evsiz olan bir başka genç arkadaş da bir süre bizde kaldı. Ama o da, güçlü kömür sobasını hiç söndürmediği halde, uzun süre dayanamıyarak kaçıp gitti.

Söz konusu dönem, bir yandan parti, dergi, avukatlık işleri, diğer yandan üç küçük çocukla benim için çok yoğun bir dönemdi. Şaşılacak bir efor harcıyordum; ama şikâyetçi değildim. Can sıkıntısına ise hiç zamanım yoktu.

TİP'in Yeniden Kuruluşu

12 Mart sonrası Türkiye İşçi Partisi de yeniden örgütleniyordu. İstanbul'a gittiğim bir sırada, Anadolu yakasındaki muayenehanesinde Nihat Sargın'ı ziyaret ettim. Orada Can Açıkgöz ve Yavuz Ünal'la da karşılaştım. Sohbetimiz sırasında benim konuşmamda "Kürt sosyalistleri" tabiri geçince, onlardan biri, sanırım Yavuz, şöyle dedi: "Neden Kürt sosyalistleri diyorsunuz, sosyalistin Kürdü Türkü olur mu?.."

"Elbette olur," dedim ve anlattım: "Nasıl Alman işçileri, Rus işçileri, Kürt ya da Türk işçileri diyorsak, bunun gibi Alman, Rus, Kürt, veya Türk sosyalistleri de diyebiliriz. Bu tabirler pekâlâ kullanılıyor." Sanırım sözlerim akıllarına yattı. Oradan, Yavuz Ünal'la çıkıp karşıya geçtik ve Sirkeci'de, eski, ahşap bir handa Behice Boran'a uğradık. Behice Hanım burada, geçim kaygısıyla çeviri işleri yapıyordu.. Mide rahatsızlığı çekiyor ve sobanın yakınında ısınmaya çalışıyordu. Ordaki sohbet sırasında Yavuz, "Kürt sosyalistleri" terimini kullanmaz mı?! Behice Hanım'ın yüzü asıldı, gözlerini Yavuz'a dikti:

"Ne o Yavuzcuğum," dedi, "görüşmeyeli bir şeyler mi oldu! Bu Kürt sosyalistleri tabiri de nereden çıktı?."

Yavuz süt dökmüş kedi gibi oldu, kızardı ve hiçbir şey diyemedi. İçten içe gülümsedim; ama bu kez Behice Hanım'a, bu tabirin sol literatürde başka halklar, uluslar bakımından da kullanıldığını, bunun sosyalistleri bölmek anlamına gelmediğini, sosyalistlerin bir ulusal kimliklerinin de olduğunu anlatmayı canım istemedi. Hem onu kırmak istemedim, hem de bunun boş bir çaba olacağını düşündüm.. Fazla oturmadım, izin isteyip kalktım.

Belli ki, Kürt sorununda dili yanan TİP'liler, artık yoğurdu üfleyerek yiyorlardı.. Partiyi yeniden kurduktan sonra da bu tutumları sürdü.

Yeni TİP için hazırlanan taslak programı bana da ilettiler ve görüş sordular. Baştan sona gözden geçirdim ve anlatıma ilişkin maddi hatalar dahil olmak üzere, bana yanlış gelen hususları, eksikleri ve teorik konulara ilişkin farklı görüş ve önerilerimi ilettim. O metin bugün elimde yok. Ama aklımda kaldığı kadarıyla eleştirilerimden biri, sosyalizme geçişte barışçı yöntemin

seçilişine ilişkin belirlemeydi. Ben, bunun mutlaklaştırılmaması gerektiğini, çünkü sosyalizme geçişte seçilecek yöntemin koşullara bağlı olduğunu; eğer yasal gerekçelerle aksi söylenemiyorsa, bunu da söylemeye gerek olmadığını belirtmiştim. Diğer önerim ise ulusal soruna ilişkindi. Programda Kürt sorununa hiç değinilmemişti. Eğer yasal olarak Kürt sorunu ve çözüme ilişkin öneri açıkça ifade edilemiyorsa, dolaylı bir ifade biçiminin mümkün olduğunu, örneğin, "Partimiz, dünyanın neresinde olursa olsun, ulusal baskıya karşı çıkar ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunur," denebileceğini, böyle bir ifade yüzünden partiyi suçlayamıyacaklarını belirttim.

Sanırım, benden başka da bu tasarı üzerinde böylesine ciddi biçimde duran, kapsamlı eleştiri ve öneriler getiren olmamıştı. Benim önerilerim ise, kulağıma geldiği kadarıyla, "kabul edilemez" bulunmuştu. Behice Hanım daha sonra Ankara'ya uğradığı bir sırada, bu konuda görüşmek için haber göndermişti. Gittim. Metin Çulhaoğlu'nun evinde kalıyordu. Görüşmemiz sırasında konuyu yöntem sorununa getirdi ve Sovyetler'in sosyalizmin kuruluşu için barışçı yöntemi, Çinlilerin ise silahlı mücadele yöntemini savunduklarını, aralarındaki farkın bu olduğunu söyledi ve kendilerinin de Sovyet tezini savunduklarını ileri sürdü. Oysa bu, Behice Hanım'dan beklenmeyecek kadar yanlış bir iddiaydı. Aralarında vurgu farkı olsa bile, ne Sovyetler silahlı mücadele yöntemini, ne de Çinliler sosyalizme barışçı geçiş olanağını tümden reddediyorlardı. Öyle ki, kendisine çok saygılı olan Metin Çulhaoğlu bile, nazikçe buna itiraz etmek gereğini duydu. Belli ki Behice Hanım teorik tartışmaları izlemiyordu ve bu haliyle sağlıklı bir yolgöstericilik görevi yapamazdı.

TİP 30 Nisan 1975'te kuruldu. Kuruluş toplantısı sırasında İstanbul'daydım ve bu toplantıda bulundum; ama kurucu olmadım. Bizim eski Kürt arkadaşlardan yalnızca Mehdi Zana kurucu üye olmuştu ve genel yönetim kuruluna seçildi.

TKSP'nin merkez komitesinde TİP'e karşı tutumumuzu değerlendirdik ve kendi partimizi kurmuş olmamıza rağmen, legal bir örgüt olarak TİP'te çalışmak gerektiği sonucuna vardık. Biz TİP'i kendi çalışmalarımızı kamufle edecek bir şemsiye örgüt olarak düşünüyorduk.(*) Bu nedenle ben daha sonra TİP'e üye oldum; ama, alınmış karara rağmen diğer arkadaşlarımızın hiçbiri TİP'e üye olmadılar ve biz de kendilerini zorlamadık. Bunda, Kürt yurtsever kesiminde TİP'e karşı var olan antipatinin payı büyüktü. Ama daha da önemlisi, TİP'in Kürt sorununa ilişkin izlediği aşırı derecedeki ürkek tutumdu. Programda Kürt sorununa geçmişteki, hatta 4. Kongre öncesindeki boyutlarıyla değinmek

(*) Bu tür çalışma tarzı, yani başka örgütler içinde yuvalanıp onları platform olarak kullanma o dönem genellikle komünist ve devrimci partiler bakımından modaydı, iyi bir yöntem sayılıyordu. Ancak TİP'le böylesi bir ilişki o zaman pek içime sinmemişti. Şimdi ise tümüyle yanlış buluyorum.

şurda kalsın, dolaylı biçimde bile değinilmemişti. Pratikte de bu konuya adeta ambargo konmuştu. Ne eğitim çalışmaları sırasında, ne propaganda çalışmalarında, ne de partililer arasındaki sohbetlerde Kürt sorununda söz açılmıyor, açanlara da kuşkulu gözlerle bakılıyordu.

Benim TİP üyeliğim ise uzun ömürlü olmadı. Gerçi ben bu kısa süre içinde verilen görevleri yaptım. Örneğin, Ankara il yönetimi teorik eğitim çalışmaları düzenlemiş ve beni de bir eğitim grubuna dahil etmişti. Ama eğitim yaptıracak biri olarak değil, eğitim görmesi gereken biri olarak! İşin ABC'sini öğrenmekte olan bir gruba dahil edilmiştim... Bu çalışmaya katıldım. 23-24 yaşlarında bir genç, eğitimci olarak seçilmişti. Hem eğiticilik işinde deneyimsiz, hem de teorik konularda birikimsiz, hatta bu konuların yabancısıydı. Bir keresinde ise gece yarısı beni çağırıp, afişleme yaptıkları için gözaltına alınmış gençlerle Avukat olarak ilgilenmemi istediler. Karakola gidip durumlarıyla ilgilendim.

Ama TİP yönetimi, kendisinden habersiz çıkarılan ve denetiminde olmayan Özgürlük Yolu'nu kuşku ile karşıladı. Özgürlük Yolu'nun 3. sayısında yayınlanan "Sosyalist Partileşme Sorunu" başlıklı yazı ise arayı biraz daha açtı. Bu yazıda legal sosyalist partinin gerekliliği savunuluyor, ama Behice Boran'ın, sosyalist hareketi TİP'ten ibaret sayan görüşleri nazikçe eleştiriliyor ve solun birliği için çaba harcanması gerektiği söyleniyordu. Çünkü o dönemde TİP'ten ayrı olarak dört sosyalist parti daha vardı: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP), Türkiye Emekçi Partisi (TEP), Sosyalist Parti ve Vatan Partisi. Bu partilerin görüşleri arasında Çin sedleri yoktu, özellikle TİP'le TSİP'inkisi birbirine oldukça yakındı.

12 Ekim 1975 tarihinde yapılan kısmi senato seçimleri sırasında benim adaylık girişimim ve onu izleyen gelişmeler ise bardağı taşıran damla oldu.

Bir Adaylık "Macerası"

Kısmi senato seçimleri yapılan yerler arasında Tunceli de vardı. TİP bu seçimlere katılmama kararı almıştı. Ben de kişi olarak böyle bir şeyi düşünmemiştim. Hatta kimi tanıdık ve dostların önerilerine kesin bir dille hayır dedim. Ne var ki gelişmeler beklenmedik biçimde aday olmama yol açtı.

Tunceli'de Cumhuriyet Halk Partisi'nden ön seçimi kazanan kişi, Elazığ'da oturan bir avukattı ve Çemişgezek'li olmanın dışında Tunceli ile bir ilgisi yoktu, bizzat CHP örgütünün de yabancısıydı. Ama istimlak davalarından iyi para kazanmış zengin biriydi. CHP örgütünün il ve ilçe yöneticilerine, aracı kişilere para dökerek delegeleri satın almıştı. Elbet bu da görülmemiş bir olay değildi. Seçimlerde delegeleri satın almak ve bunun için, öncelikle de aşiret reislerini, yörelerdeki nüfuzlu kişileri memnun etmek hem Tunceli'de, hem de Kürdistan'ın başka yerlerinde öteden beri gelenekti. Buralarda "demokrasi" böyle işliyordu. Ama öncekiler, her şeye

rağmen seçim çevresinde tanınan, örgütle ilişkileri ve tabanı olan insanlardı. Böylesi, bu derece açık ve geniş boyutlusu, para basarak liste başının kapılması ilk oluyordu. Adamın özelliklerinden biri de, istimlak davalarından kazandığı bol parayı, yine bu istimlak olayı sayesinde Elazığ'da çoğalan bar ve pavyonlarda harcamaktı. Hatta, ön seçimler sırasında da işin içine bar fedailerinin ve bar hatunlarının karıştığı, bunların da söz konusu adayın kazanması için katkıda bulundukları söyleniyordu... Bu kişi aynı zamanda, Tunceli'de seçimlere giremeyen Türkeşçilerin adamıydı. Ön seçimleri kazandıktan sonra Pertek ilçesinde MHP'li komandolar tarafından , "Başbuğ Türkeş!" sloganlarıyla omuza alınmıştı..

Kısacası olay hangi açıdan bakılsa bir rezaletti. Bu durum hem CHP örgütü içinde hem de genel olarak Tuncelililer arasında tepki doğurmuştu. Bu aday üstelik Çemişgezek'teki Sünni ve Türk kesimindendi. Tunceli'de halkın çoğunluğu ise Alevi ve Kürttü. Tepkilerin önemli bir nedeni de buydu. Şimdiye kadar Tunceli'de Sünni-Türk kesimden kimse seçimleri kazanamamıştı.

Tunceli'de güçlü olan parti CHP idi. 12 Mart dönemindeki baskıların da etkisiyle sağ partiler adeta silinmiş, 1973 seçimlerinde AP ancak 5 bin oy alırken CHP 33 bin oy almıştı. Ama bu başarı CHP'nin kendi marifetinden çok, Tunceli'de büyüyen solun ve halkın uyanıklığının bir ürünüydü. Ne var ki, ön seçimler sonrası ortaya çıkan bu durum nedeniyle seçimleri AP'nin kazanması ihtimali doğmuştu.

Bu yüzden, bağımsız ilerici bir aday istemi gündeme geldi ve bu istem kitleler arasında büyük destek gördü. 4 Eylül günü bazı Tuncelili tanıdıklar yazıhaneme gelerek aday olmamı istediler ve bu koşullarda seçimleri kazanacağımı söylediler.

Benim için adayın Sünni-Türk ya da Alevi-Kürt olmasının hiçbir önemi yoktu. Böyle şeylere değer veren biri değildim. Benim için önemli olan kişinin düşünceleri, tavırlarıydı. Ama bu durumda bir sosyalist olarak sahneye çıkıp bu pislikleri teşhir etmek, devrimci bir seçim kampanyası yürütmek ve yoz burjuva partilerine karşı seçimi kazanmak iyi olurdu. Hatta, seçim kazanılmasa bile meydan onlara bırakılmamış olurdu. Gerçi TİP seçimlere katılmama kararı almıştı. Ama ben de aday olsam zaten bağımsız aday olacaktım. Bu TİP'in kararı ile çelişmezdi. Kaldı ki, eğer seçimleri kazanırsam bu TİP için de bir kazanım olurdu.

Konuyu, bizimle aynı handa avukatlık yapan, TİP Merkez Disiplin Kurulu Üyesi Avukat Erşen Sansal'a açtım. Tereddütsüz, "çok iyi olur ve partinin kararı ile de çelişmez" dedi. Ama yine de Parti'nin onayını almakta yarar var diye düşündüm. Zamansa çok dardı. Başvuru süresi ertesi gün sona eriyordu ve başvuruyu doğrudan Tunceli İl Seçim Kurulu'na yapmak gerekiyordu. Erşen'le birlikte, durumu konuşmak için TİP'in Ankara İl Merkezi'ne gittik; ama orada görevli kimseyi bulamadık. Sonunda, başvuru süresinin geçmemesi için, benim hemen Tunceli'ye hareket etmemi, Erşen'in de bu arada durumu partiye

iletmesini ve eğer onay vermezlerse adaylıktan çekilmeyi uygun bulduk.

Kendi partili arkadaşlarımla da adaylık konusunu konuşmaya vaktim yoktu. Ama onlara ters geleceğini sanmıyordum ve daha sonra da konuşmak mümkündü. Hemen o gün Tunceli'ye hareket ettim ve ertesi gün başvurdum. Bunun üzerine, kendileri de adaylık için başvurmayı düşünen, ama tereddüt eden bazı kişiler vazgeçtiler. Başvurum bayağı yankı yaptı. Bunu izleyen iki-üç gün boyunca bazı ilçe ve köylere uğrayıp kitlelerin eğilimini yokladım. İlgi büyüktü. Başvurumun duyulması üzerine, Diyarbakır, Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük merkezlerde, çoğu Tuncelililer olmak üzere, tanıdık ve dost insanlar, devrimci kişiler, seçim kampanyasına katılmak için hareketc geçmiş, hatta komiteler oluşturmuşlardı. CHP gibi, seçimlerden umuda kapılmış olan AP de telaşlandı. Ecevit'in, beni engellemek ve CHP'nin başarısı için çok sayıda parlamenteri Tunceli'de görevlendirdiğini haber aldım. Daha sonra Özgürlük Yolu'nda yaptığım açıklamada durumu şöyle anlatmıştım:

"Bilinçli emekçi, aydın ve gençlik kesimleri başvurumu sevinçle karşıladılar. Bunun ötesinde geniş emekçi kitleler CHP adayına oy vermek istemiyordu. Geniş bir destek sağlayacağım her yönüyle belliydi. İlerici, devrimci kesim bir anda toparlandı ve masrafları karşılamak, seçim çalışmalarını yürütmek için harekete geçti.

"Benim ve birçok arkadaşımızın değerlendirmesi, seçimi kazanabileceğimiz yönündeydi. Hatta seçimleri kaybetsek bile bu mücadeleyi yürütmenin devrimci hareketin mutlak yararına olacağı kanısındaydık. Tunceli gibi özelliği olan bir ilde devrimci potansiyel CHP'nin kuyruğuna takılmamış ve kitleler, burjuva politikasının batakhanesinde kendi başına, dağınık, umutsuz bırakılmamış olacaktı."

Bu arada TİP genel merkeziyle de telefon irtibatı kurmaya çalışıyordum. Ancak, o dönemler şehirlerarası telefonlar bir dertti. Hele tam da o ara Lice'de meydana gelen ve büyük maddi hasara, birhayli can kaybına yol açan deprem nedeniyle telefon hatları aşırı meşguldu. Bir türlü Ankara il merkezine, ya da İstanbul'daki genel merkeze ulaşamıyordum.. Böylece beş-altı gün geçti. Derken, 12 Eylül akşamı, elinde TİP Başkanlık Kurulu'nun yazısıyla, İstanbul'dan bir genç çıkageldi ve emri bana yazılı olarak tebliğ etti! Yazıda, başvurumun TİP'in seçimlere girmeme kararına ters düştüğü belirtilerek bağımsız adaylıktan çekilmem isteniyordu...

Tekrar İstanbul'u aradım ve bu kez bağlantı kurabildim. Telefonda görüştüğüm Genel Sekreter Nihat Sargın'a durumu kısaca anlattım; ancak o olaya çok şekilci bakıyor ve anlattıklarımı doğru dürüst dinlemeden ya da önemsemeden, başvurumu geri almamı istiyordu. Tuncelili dostlarım TİP'in bu tutumuna öfkelendiler ve adaylıktan çekilmememi istediler. Ama bu benim örgütlü çalışma anlayışıma uymazdı. 13 Eylül Cumartesi günü acele telle hem Tunceli İl Seçim Kurulu'na, hem de Yüksek Seçim Kurulu'na başvurarak adaylıktan çekildiğimi bildirdim.

* * *

Tunceli'den ayrılışımın üzerinden üç yıldan fazla zaman geçmişti. 12 Mart fırtınası izler bırakmıştı. Ali Erdoğan (Bakkal Ali) solculuğu bırakmış, bir kenara çekilmişti. Yükseller ticari işleri büyütmüş, İstanbul'a taşınmışlardı. "Deli" İsmet ekstrem türden bir solcu olmuştu! Terzi İsmail eski yerindeydi ve eskisi gibiydi, inançlarından ve tutarlı tavrından bir şey yitirmemişti. Ali Gültekin benim dönüşümden kısa süre sonra yurt dışına gitmiş ve Ankara'da görüştüğümüz halde, nedense niyetini bana açmamıştı.

Ovacık'ta ilçenin en bilinçli emekçisi, TİP'in ilçe örgütünü kuran ve yıllarboyu, tüm baskılara rağmen ayakta tutan yürekli ve kararlı sosyalist Terzi Kâzım, ekstrem sol gruplar tarafından ajanlıkla suçlanarak öldürülmüştü! Buna karşılık Musa Yerlikaya gibisinden, yeminli sol düşmanı kimi ağa ve aşiret reisleri bu grupların arasına karışmış, "devrimci" olmuşlardı! M. Yerlikaya, çeşitli türden Maocu grupların düzenlediği mitinglerde kürsüye çıkıp nutuklar atıyordu. Dostum Ahmet Eren'in üniversitede okuyan hızlı devrimci oğlu, Mehmet Ali Eren, "Musa Abi şimdi çok iyi bir devrimci!" diyordu...

Rejim ustaca politika değiştirmiş, sol hareketle başa çıkmak için kendi adamlarını solun içine sokmuştu. Soldaki bölünmüşlük rejimin işini kolaylaştırdı. Küçücük Tunceli'de gizliliği ve şiddeti esas alan onlarca sol örgüt türedi. Bu örgütler, devrimcilik üstüne büyük iddialarına rağmen aşiret yapısına uyum sağladılar, adeta aşiret gövdesine bir sol gömlek oldular. Terzi Kâzım'ın öldürülmesi bir işaretti. Bunu başkaları izledi. Bu küçük il terörize oldu. Sol grupların kavgaları başladı. Kimse kimseyi dinlemez, anlamaz oldu. Aynı ailenin içinde yer alan farklı görüşten solcular bile birbirlerini faşist diye niteler oldular. Rejim deneyliydi, olanakları çoktu ve başarmıştı...

Ve rejim, 12 Mart döneminde Tunceli'de yaptığını, 12 Eylül döneminde tüm Kürdistan'da ve tüm Türkiye'de yapacaktı...

Lice Depremi

Tunceli'de daha fazla beklemeden Diyarbakır'a hareket ettim ve oradan bazı tanıdıklarla birlikte deprem bölgesi Lice'ye geçtim.

Bu küçük kasabayı ilk kez, bir ay öncesi, bir avukatlık işi nedeniyle Kulp'a geçerken görmüştüm. O zaman toprak damlı, beyaz sıvalı evleri ayaktaydı. Bir kahvenin önündeki gölgelikte Liceli gençlerle sohbet etmiştik ve bunlardan biri de o zaman CHP gençlik kolları ilçe başkanı olan Behçet Cantürk'tü. O zaman Licelilerle bölgede yoğunlaşan baskıları konuşmuştuk. Bölgedeki jandarma komutanı, irza geçme olayları dahil, yoğun terör estirmekte idi. Bu nedenle CHP'nin Lice gençlik kolları ile TÖB-DER şubesi bu baskıları bir bildiriyle protesto etmişler, biz de bunu

bir haber-yorumla derginin 2. sayısında yansıtmıştık.

Şimdi isc Lice'yi deprem vurmuş, taş ve kerpiçten yapılma bu evlerin tümü yerle bir olmuş, kasaba adeta silinmişti. Yukardan, Şiro Dağı'nın yamacından koca kayalar yuvarlanıp gelmişti. Yalnızca, betonarme binalar ayakta kalmış ya da, hasar görse bile yıkılmamıştı. Kasabayla birlikte çevredeki köylerin de birçoğu yerle bir olmuş, Kulp ve Hani gibi çevre ilçeler de zarar görmüştü. Ölü sayısı 6 bini aşmıştı. Depremin üzerinden dokuz gün geçmişti. İnsanlar bu arada çıkarabildikleri yaralı ve ölülerini toprak altından çıkarmış, kalanlardan da artık umut kesmişlerdi. Zaten devlet ne enkaz kaldırma çalışmalarına yardımcı olmuş ne de doğru dürüst yardım göndermişti. Lice ve köyleri adeta kendi haline bırakılmıştı. Deprem öğle vakti olmuş, ama ancak gece yarısı, o da kazmalı-kürekli değil, tomsonlu bir askeri birlik Lice'ye yollanmıştı. Asker ve polisler cezaevinden kaçan üç mahkumun peşine düşmüştü. Olay yerine ne o gün, ne de daha sonra hiçbir sağlık ekibi gönderilmemişti. Başlangıçta televizyon çekimi için bir sıcak yemek dağıtımı yapılmış, ama kamera gidince bu iş de son bulmuştu. Kızılay çadırının önünde ise, 40-50 kadar asker süngü takmış ve tetikte idiler...

Deprem yerine Başbakan Ecevit de gelmiş, ama durum değişmemiş. Ecevit'i görmek isterken bir-iki kiremitin kırılmasına neden olan bir Liceliyi askeri birliğin komutanı Albay şöyle azarlamış:

"Sizin üç bin tanenizi bir kiremite değişmem!"

Bu söz Türk yönetiminin Kürtlere bakışının özünü yansıtıyordu. Bu yöre ayrıca, halkında ağır basan yurtsever duygular ve geçmişte Şeyh Sait ayaklanmasına aktif olarak katılmış olması nedeniyle de rejimin yıldırımlarını çekmekte idi. Kısa süre önce Diyarbakır'da Türkeş'e karşı patlak veren olaylar da rejimin bu olumsuz tutumunda etkili idi. (*) Diyarbakır olaylarının ardından komando ve jandarma birlikleri Maraş'ta, Iğdır'da, Erzurum'da, Viranşehir'de ve Kürdistan'ın başka yerlerinde, 12 Mart öncesinde olduğu gibi köyleri

(*) Milliyetçi Cephe hükümetinde Türkeş, parlamentodaki toplam üç milletvekiline karşılık başbakan yardımcılığı görevini almıştı. MC'nin kuruluşundan sonra "Bozkurtlar" ülkenin dört bir yanında saldırılarını yoğunlaştırdılar. Kürdistan'da da Elazığ, Malatya, Erzincan, Erzurum, Muş, Bingöl gibi illerde gösteriler ve saldırı eylemleri düzenlediler. Faşistler Diyarbakır'da ve daha güneye düşen illerde ise etkin değildiler. Örgüt ağlarını bu illere de yaymak için çaba içindeydiler. İşte, Alparslan Türkeş, bu amaçla 23 Haziran 1975 günü Diyarbakır'a geldi ve onun gelişi nedeniyle bir miting düzenlendi. Çevre illerden de Diyarbakır'a aktarılan gruplar polis desteğinde kentte gösteriler yaptılar, "Başbuğ Türkeş! Savulun Türkler geliyor!" gibi kışkırtıcı sloganlar attılar ve kaleye bayrak çektiler. Ancak Diyarbakır halkı buna büyük tepki gösterdi. Kaleden MHP bayrağını indirip yaktılar ve kent içinde büyük karşı gösteriler yaptılar. Türkeş'i konuşturmadılar. "Başbuğ" apar topar kentten ayrılmak zorunda kaldı. Bu olay, bölgede faşist harekete büyük darbe ve bu açıdan bir dönüm noktası oldu. Bundan böyle faşistler, kuzey ve batıdaki birkaç il dışında, bölgeden adeta süpürülüp atıldılar.

basarak halka karşı cezalandırıcı eylemlere, sindirme operasyonlarına giriştiler. Yağma, işkence ve aşağılama olayları birbirini izledi.

Lice'ye başlıca yardım, Diyarbakır ve yakın çevreden gelen gönüllü grupların yaptıklarından ibaretti. TÖB-DER bir yardım çadırı kurmuştu.

Depremden sağ çıkmış bir Liceli dostla birlikte yıkıntılar arasında, belli belirsiz yollardan bir süre yürüdük. Hâlâ yıkıntılar arasında bir şeyler arayanlar vardı. Çürümüş ceset kokularına dayanamayıp geri döndük. Orada yıkıntılar arasında tozlara bulanmış bir dergi forması ilgimi çekti. Alıp baktım: "Ho Şi Minh'in Kısa Hayat Öyküsü..." Özgürlük Yolu Dergisi'nin birinci sayısında yayınlanan bir yazıydı. Lice'de Özgürlük Yolu 100 adetten fazla satıyordu.

Burada insanlar can ve ekmek telaşındaydılar. O anda yapabileceğim bir şey yoktu. Onlara başsağlığı diledik ve oradan ayrıldık. Derginin 5. sayısına "Lice'yi Yalnız Bırakmayalım" diye bir yazı yazdım, orada gördüklerimi anlattım ve yardım çağrısında bulundum.

Ne var ki, dışardan gelen yardımların çoğu Kızılay ve öteki kurumlar tarafından iç edildi. Örneğin, Hollandalı bir yardım kuruluşunun yaptığı yardımları yerinde görmeye gelen bir Hollandalı bayan, yardımın yerine ulaşmadığını saptamış ve bir Türk yetkilinin yüzüne, "gönderdiğimiz çadırlara hiçbir yerde rastlamadım!" diye haykırmıştı... Dışardan gelen tereyağı, gravyer peyniri, konserveler de Lice'ye ulaşmadı ama, Adana ve Diyarbakır bakkallarında satışa sunuldular... İlk günlerde, Sovyetler Birliği'nin Lice'ye yardım için 10 milyon dolar teklif ettiğini Türk radyoları açıkladılar; ama sonradan bu konuyu kapadılar ve hiç söz etmediler. Bu yardımın akıbeti öğrenilemedi...

500 kadar Liceli bütün bunları 20 Kasım günü, Lice'den başlayıp Diyarbakır'a kadar süren bir yürüyüşle protesto ettiler, 22 Kasım günü ise Diyarbakır'da bir protesto mitingi düzenlendi. Bu mitinge 30 binin üzerinde bir kitle katılımı oldu.

Lice halkı daha sonra, biraz dışardan gelen yardımlar, asıl olarak da kendi çabasıyla evlerini, dükkânlarını yeniden yaptı, yaralarını sardı. Ama 1975 yılında depremin yıktığı Lice'yi, 1990'lı yıllarda rejimin kendisi, asker ve polisi eliyle, hem de birkaç kez yakacak, yıkacaktı...

TİP'ten Ayrılıyorum

Kısmi Senato Seçimleri'ndeki adaylık girişimim daha sonra TKSP'nin Merkez Komitesi toplantısında bir ya da iki arkadaş tarafından, komiteden izin alınmadan yapıldığı için eleştiriye uğradı. Kanımca bu eleştiri biçim olarak haklıydı. Ama toplanıp görüşmeye zaman elverişli değildi. Kaldı ki bu şekli bir şeydi. Önemli olan, seçim kampanyası sırasında göstereceğimiz etkinlik, kitlelerle kuracağımız bağ, duyuracağımız ses, seçimleri kazanmam halinde bu başarının yaratacağı etki ve bunun daha sonraki ürünleri

olacaktı. Bu, Özgürlük Yolu ile bir başlangıç yapan politik hareketimiz için de oldukça önemliydi. Bir örgüt için kollektif karar alma ve ona uyma gereği ne denli önemliyse, kimi durumlarda amaçlara uygun inisiyatif kullanma da öylesine önemlidir. Fırsat geçip gittikten sonra organları toplamış olmanın ne yararı var?..

Bazı arkadaşlar ise TİP'in isteğine uyarak çekilmiş olmamı yanlış buldular. Ama TİP'in de üyesiydim ve söz konusu karar doğru ya da yanlış, benim açımdan doğru olan bu karara uymaktı. Örgütsel çalışma anlayışım buydu.

Yine de TİP'le örgütsel bağımın uzun sürmesi mümkün olmadı. Hem TİP yönetimi dergi çevremizden ve benim ordaki çalışmalarımdan tedirgindi, hem de benim için, bir yandan TKSP'yi yönetme, diğer yandan TİP içinde çalışma, yani bu ikisini bir arada götürme güçtü. Bu iki görevin çelişeceği açıktı. Bu türden örgüt içinde örgüt, siyasal etik bakımından da hoş değildi. Üstelik, adaylıktan çekildiğim halde, parti içinde buna ilişkin spekülasyonların sürdüğünü gördüm. Bazıları ise işi, "Tunceli macerası ne oldu?!." türünden alaya vardırmışlardı. Bunun üzerine, işin tadı daha da kaçmadan, bir mektupla TİP üyeliğinden ayrıldığımı bildirdim. Bir örgütten ayrılanların çoğu zaman yaptıkları gibi çarşaf çarşaf döktürmedim, kimseyi suçlamadım; mektubum şundan ibaretti:

"TİP üyeliğinden ayrılıyorum. Size başarılar dilerim."

Mehdi TİP'in Genel Yönetim Kurulu üyesiydi; ama bu lafta bir üyelikti, herhangi bir görev yaptığı yoktu. Bir süre sonra onun da ilişkileri tümden koptu.

Yeni TİP Kürdistan'da örgütlenemedi. İkimizin dışında, eski önde gelen kadrolardan yalnızca Tarık Ziya Ekinci TİP'e katıldı ve Diyarbakır'da TİP örgütünü kurdu. Ama çevreden ilgi görmedi. TSİP'in ve diğer sol örgütlerin de Kürdistan'da örgütlenme çabaları sonuç vermedi. Kürt solcuları artık ulusal sorunu eksen edinen bir program üzerinde ve ayrı örgütleniyorlardı.

Hakkari Olayları

Lice depreminin üzerinden çok geçmeden Hakkari'de ilginç olaylar patlak verdi. Jirki aşiretinin reisi Ahmet Adıyaman askerler tarafından öldürüldü. Aşiret mensupları ise anında 6 jandarmayı öldürdüler. Bunun üzerine aşiretin erkekleri dağa çıktı ve ordu birlikleri harekete geçtiler. Ayrıca Diyarbakır yönünden de buraya iki bin kişilik bir komando gücü aktarıldı. Bölgede çok gergin bir durum doğdu.

Jirki aşireti bu bölgedeki birçok aşiret gibi silahlı, iç dayanışması güçlü, savaşçılığıyla ünlü bir aşiretti. 12 Mart döneminde Kürdistan'ın dört bir yanında yoğun biçimde silah araması yapıldığı, baskı ve tehditle pek çok silah toplandığı halde, bu yöreden toplanamamıştı. Son olayda ise ordu ve aşiret güçleri karşı karşıya gelmişler ve çok kritik bir durum doğmuştu. Herhangi

bir çatışma halinde olay büyüyebilir, bölgede sıkıyönetim ilanıyla birlikte tüm ülkede yeni bir baskı dalgasına, hatta yeni bir askeri diktaya yol açılabilirdi. Böyle bir durum devlet içindeki sertlik yanlısı kesimlerin işine gelirdi ve onlar olayları kışkırtabilirlerdi. Bu nedenle kamuoyunu uyarmak ve olayların büyümesini önlemek için bir şeyler yapmak gerekti.

Olaylar patlak verdiği zaman İstanbul'daydım. TİP genel merkezine uğrayıp yöneticilerle bu konuyu konuşmak istedim. (O zaman henüz partiden ayrılmamıştım). Ancak onlar bu olayları pek de önemsemediler ve 12 Mart döneminin tazeliğini unutup, uluslararası koşulların faşizme ve bir askeri darbeye uygun olmadığını söylediler. TSİP'i de ziyaret ettim. Onlar konuyla daha yakından ilgilendiler ve kaygılarımı paylaştılar.

İstanbul DDKD yönetiminden bir gençle birlikte DİSK genel merkezine de uğradım ve konuyu onlara da ilettim. Benimle DİSK Genel Başkanı İbrahim Güzelce görüştü. Nazik bir insandı ve sıcak bir ilgi gösterdi. Yanında Aydın Aybay da vardı. Konuyu ciddiyetle dinlediler ve bu konuda DİSK olarak kamuoyunu uyarmak için çaba göstereceklerini söylediler. Aynı gün ya da ertesi gün, meslek odaları ve demokratik kitle örgütlerinin yöneticilerinden oluşan 5-6 kişilik bir grupla görüştüm. Konuya ciddi bir ilgi gösterdiler, not aldılar ve onlar da bu konuda kamuoyunu uyarmak için bir şeyler yapmak gerektiği sonucuna vardılar.

Çabalarım, en azından söz konusu örgütlerin dikkatlerini bu olaylar üzerine çekmek bakımından yararlı oldu. Behice Boran konuya ilişkin bir demeç vererek komando birliklerinin geri çekilmesini ve aramanın normal usullerle yapılmasını öncrdi. TSİP ve TEP ortak bir bildiri yayınlayarak "Doğu'nun emekçi halkı üzerinde yeni bir baskı, zulüm, hatta kırım-çemberinin örülmek istendiğini, bunun, işçi sınıfı ve sosyalist hareket üzerinde de yeni bir baskı, yıldırma ve zulüm gerekçesi olabileceğini" belirttiler ve ilerici kamuoyunu tepki göstermeye çağırdılar. Görüştüğümüz meslek odaları ve demokratik kitle örgütlerinin (TÜM-DER, TÖB-DER, TÜMAS, Tüm Teknik Elemanlar Derneği, İlerici Kadınlar Derneği, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı ve Türkiye Yazarlar Sendikası) İstanbul Şube Başkanları da yayınladıkları ortak bildiride, "olağan bir zabıta olayının iktidar tarafından saptırılarak isyan süsü verildiği" belirtiliyor ve şöyle deniyordu:

"Bizler faşizme geçit sağlayacak her provokasyona, nereden gelirse gelsin karşı duracağımızı ve genel bir faşist uygulamaya zemin hazırlaması için esas konumundan saptırılmağa çalışılan Hakkari olaylarında, komandoların acilen geri çekilmesini, yöre halkının can ve mal güvenliğinin sağlanmasını, bölgedeki sıkıyönetimi andırır uygulamaya bir an önce son verilmesini talep ediyoruz."

Cumhuriyet, Politika ve Hürriyet gazeteleri, olaylarla ilgilendiler ve muhabirlerini bölgeye gönderdiler. Biz de Özgürlük Yolu'nun 6. sayısında bu olayları konu edinen bir yazı yazdık. Bunun yanı sıra, İki CHP'li Kürt milletvekili, Nurettin Yılmaz'la Mikail İlçin de olayları kamuoyuna duyurmak

için çaba gösterdiler. Ancak CHP örgüt olarak olaylara ilgisiz kaldı.

Sonuç olarak, olay kamuoyuna yansıdı ve birhayli tepki oluştu. Bunun da etkisiyle hükümet askeri birlikleri geri çekti, bir çatışma olmadı ve bir süre sonra da olay unutuldu.

Bu olaylar nedeniyle aranan Jirkilerin yeni aşiret reisi Tahir Adıyaman ise yıllarca kaçak kaldı. 12 Eylül sonrası rejimin işi aşiretlere düşünce devlet Jirkilerle uzlaşarak onları korucu yaptı, Tahir Adıyaman'ı ise, 6 jandarma öldürdüğünü bakmaksızın, diğer bir kısım aşiret reisleriyle birlikte Ankara'ya çağırıp devlet olarak ağırladı...

Ankara'daki Kimi Dostlar, Şairler, Yazarlar
Remzi, Ahmed Arif, Enver Gökçe, Mehmet Bayrak

Remzi İnanç Yenişehir'de Zafer Pasajı'nda bir kitabevi açmıştı, ama yayıncılığı da sürdürüyordu. 1967'den sonra yazdığım şiirleri bir araya getirdim ve basması için kendisine verdim. Bu şiirlerin bir bölümü daha önce Papirüs, Dost gibi edebiyat dergilerinde yayınlanmıştı. Remzi bu ikinci kitabı Toplum Yayınları arasında bastı. Ben daha değişik, bir bakıma şairane bir ad düşünmüştüm. Ancak Remzi "Dersim" adı daha güzel deyince itiraz etmedim; böylece kendi memleketimin adını taşıyan bir şiir kitaba da ad oldu.

Kitabım hem eleştirmenlerden, hem okurlardan iyi ilgi gördü ve altı ay içinde ikinci baskısı yapıldı. Sayılı edebiyat dergileri şiirlerimi yayınlamak için istekli oldular. Remzi bu kitabı aynı zamanda Türk Dil Kurumu'nun şiir ödülü için de aday göstermişti. Adaylar arasında Melih Cevdet Anday'la Arif Damar'ın da birer kitapları vardı. Ödül kurulunun ilk elemesinde en çok oyu benim kitabım almıştı. Ama daha sonra çoğunluk, Melih Cevdet'e vermek için uzlaşmıştı. Doğrusu da buydu! Hem Melih Cevdet yaşlı, ünlü ve iyi bir şairdi, hem de işin içinde bir devlet kurumu vardı... O zamanlar Türk Dil Kurumu ödülü, düzenlenen bir törenle cumhurbaşkanı tarafından verilmekteydi. Benim gibi bir "komünist ve Kürtçü"ye cumhurbaşkanının ödül vermesi olacak şey miydi?!.

Remzi'nin kitabevi gelen gidenle karınca gibi kaynıyordu. Hem sanat ve politika çevresinden çok tanıdığı vardı, hem de güleryüzlü, canayakın bir insandı. Kimler gelip gitmezdi ki oraya. Bir keresinde saçlarına ak düşmüş biriyle karşılaştım. Remzi bizi, adeta aceleyle tanıştırmak istedi: "Aclan Sayılgan!" dedi. Bu, 1953'teki TKP davasında ihanet edip arkadaşlarını ele veren kişiydi. Daha sonra da ünlü bir antikomünist olmuştu. Adam bana gülümsedi ve herhalde elimi uzatmamı bekledi. Ben ise bu adı duyar duymaz yüzümü başka yana çevirdim ve bir an bile beklemeden, "Remziciğim, hadi allahasmarladık!" deyip oradan ayrıldım. Daha sonra Remzi'den, "böyle bir adamla beni ne diye tanıştırırsın!" diye yakındım. Remzi ise, "kim olduğunu bilesin, yanında boş bulunup sakıncalı şeyler konuşmayasın diye..." dedi.

Bir başka kez de Remzi beni yemeğe davet etmişti. Yemekte eski komünistlerden biri vardı. 1953'teki TKP davasında Ahmed Arif'le birlikte yatmıştı. Adam yemek sırasında Ahmed Arif'ten ve onun cezaevinde yazdığı 33 Kurşun adlı şiirinden söz ederek şöyle dedi: "Bu şiir yüzünden onu eleştirdim. Ahmedçiğim, böylesine kaçakçı, uğru adamlar için yazmaya değer mi? Mustafa Suphi ve arkadaşları için yazsaydın ya, dedim..."

Yemek sofrasının tadını kaçırmamak için adamı paylamadım. Anlattıklarını ise daha sonra Ahmed Arif'ten de dinleyecektim. Sanırım bu yemekten bir-iki ay kadar sonraydı. Bizim Orhan'la (Talun) Ahmed Arif'i ziyarete gitmiştik. Maltepe'de oturuyordu. İlk kez görüşüyorduk. Fizik görünüşüyle bir entellektüelden, şairden çok, canından bezmiş bir büro kâtibini, ya da kendi halinde bir esnafı andırıyordu. Yıl yarası taşıyan yüzü, umutlarını, coşkularını geride bırakmış kederli bir insan yüzüydü. Daha çok o konuştu ve biz dinledik. Söz arasında eski solcu arkadaşlarından yakındı ve cezaevindeki bir anısından söz ederek şöyle dedi:

"33 Kurşun'u yazmıştım. Halkımın trajedisini anlatıyordum onda. Birisi bana ne dese beğenirsin: 'Yahu Ahmed, bu hırsız, uğru takımı için bunları yazmaya değer mi, Mustafa Suphi ve arkadaşları için yazsana!' Tepem attı. Adama bak sen! Halkım için yazdığım bir şiiri bile bana çok görüyor. O zaman anladım ki..."

Evet, o gün Ahmed Arif bize "halkından" söz ediyordu, yani Kürtlerden... Sanki onlar için fazla şey yapamamış olmanın burukluğunu, ezikliğini duyuyordu. Öte yandan, yaşamında polis baskısını, işkenceyi, hapisliği, işsizliği tatmış eski solcuların çoğunda görülen ürkek, çekingen bir havası vardı. Doğa olarak içe kapanık biriydi. Örgütlü çalışmadan, aktif politikadan da el etek çekmişti. Oğlunun adını, şiirlerinin dilinc havasına uygun olarak "Filinta" koymuştu. Pek geniş olmayan evlerinin bir odasını, o zaman 4-5 yaşlarında olan Filinta'ya ayırmışlardı. Oda oyuncaklarla doluydu. Filinta ise, özenc bezene büyütüldüğü belli, narin bir çocuktu. Anababa, o üşütecek ya da düşüp bir yerlerini incitecek diye hep tetikte idiler. Onlardan hatır isteyip sokağa çıktığımızda Orhan'a, isimle çocuk arasındaki bu garip çelişkiden söz ettim...

Ahmed Arif tek kitapla kaldı. Gerçi bu küçük kitaptaki çarpıcı şiirler onun, bol ürün vermiş birçok şairden daha geniş bir ün sağlamasına yetti; ama neden tek kitapla kaldı? Kanımca bu, yaşantısının bir sonucuydu. Ahmed Arif bir kavganın, direnişin şairiydi ve onun için kavga bitince şiir de bitti. "Hasretinden Prangalar Eskittim" yayınlanıp da o denli büyük ilgi gördükten sonra, sanırım içindeki şiir kurdu depreşti, yeni şeyler yazmaya çalıştı; hatta, aynı düzeyi yakalayan bir-iki şiir yazdı da. Ama bunu sürdüremedi. Şiir ozanın yaşamından ayrılamaz. Örgütlü çalışmadan, aktif politikadan çekildikten sonra, belki yalnızlık ve doğa şiirleri yazabilirdi. Ama blok apartmanların, gürültülü araçların ve insanların karmakarışık bir yığınağı gibi olan Ankara'nın Yenişehir ortamında doğa pek yoktu. Yalnızlığı

ise ne ölçüde duyuyordu bilemem. Evliydi, çocuğu vardı ve gelen gideni, tanıdığı dostu da eksik değildi. O, direnişin, öfkenin şairi olarak tanındı; belki de bundan, kendisi artık kenardan izlese bile, öylesine devrimci bir ortamda başka tür şiirler yazmayı içine sindiremedi...

* * *

Enver Gökçe ile de ilk kez bu dönemde ve sanırım yine Remzi'nin orada tanıştım. Sessiz, mahçup, sanki dünyaya küsmüş bir hali vardı. Dostum Metin Demirtaş, belki de bu mütevazi, sessiz yapısı nedeniyle onu pek seviyor, Ankara'ya her geliş gidişinde arıyordu. Sağlık durumu iyi değildi. Sanırım 1977 yılıydı, hastalanmıştı; Küçükesat'ta, yeni taşındığımız eve yakın bir yaşlılar yurdunda kalıyordu. Metin'le ziyaretine gittik. Gözleri iyi görmüyordu, bizi tanımakta güçlük çekti. Kendimizi tanıtınca duygulandı, yüzüne sevinç ve acı karışımı buruk duygular yansıdı.

Dostum Metin'in de kanısı oydu: Enver Gökçe, Ahmed Arif kadar iyi bir şairdi. Tarzları da ilginç şekilde birbirine yakındı. Arif'le Gökçe'nin, hem aynı dönemin şairleri, hem TKP davasından cezaevi arkadaşı oldukları için de birbirlerini etkiledikleri düşünülebilir. Ve ilginçtir, Ahmed Arif, "ben hiç kimseden etkilenmedim" diye böbürlense bile, bu tarzda ilk yazan Gökçe'dir. Buna karşılık Gökçe ise, o ünlü gönülalçaklığı ile, ama biraz da iğneleyici, şöyle demişti: "Kimseden etkilenmeyen şair olmaz. Ama Ahmed Arif, bulunduğu yere kendi bileğinin hakkıyla gelmiştir..."

Bu şiirin toplumcu içeriğinin yanı sıra, bir özelliği de yerel, folklorik dilin ve deyişlerin şiire yoğun biçimde yansımasıdır. Bu, her ikisinin de şiirine bir yenilik kazandırmıştır. Ahmed Arif Türkçenin Urfa ve Diyarbakır ağzından etkilenirken, Gökçe, kendi yöresi olan Erzincan'ı daha çok yansıtmıştır. Türkçenin bu yerel ağızlarını etkileyen, bir dizi ilginç ve özgün deyişe, folklorik zenginliğe yol açan ise, bölgenin asıl dili olan ve yüzyıllar boyu Türkçeyi de etkileyip ona pek çok sözcük, deyiş ve renk vermiş olan Kürtçeden başkası değil. Kürtçe bu iki ozanın yanı sıra, bu bölgede yetişip Türkçe ürün vermiş olan diğer birçok yazarı, romancı ve hikayeciyi de etkilemiştir. Bekir Yıldız bunlardan biridir.

* * *

Yurda döndükten sonra yeni tanıştığım dostlardan biri de Mehmet Bayrak'tı. Bayrak, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Türk Dili bölümü'nü bitirmişti. O zamanlar Süleymaniye Kütüphanesi'nde çalışıyor, ayrıca araştırmalar yapıyordu. Tevfik Fikret üzerine bir incelemesi yayınlanmıştı. Köy Enstitüleri konusunu araştırırken benim edebiyat ürünlerime de ilgi duymuştu. Mehmet, Kürt kökenli olmasına rağmen o dönem henüz Kürt hareketinden uzaktı ve Kemalist görüşler taşıyordu. Ama zamanla Kemalizm'den

uzaklaştı ve araştırmacı-yayıncı olarak Kürtlerle ilgili birhayli ürün verdi. Bu yüzden de ağır baskılar gördü, tutuklandı ve bizim gibi ülkeyi terk etmek zorunda kaldı, bir dönem göçmen durumuna düştü. "Köy Enstitülü Şair ve Yazarlar" adlı kapsamlı araştırması, 12 Eylül öncesi TÖB-DER yayınları arasında basıldı. Ben de bu araştırmaya Köy Enstitülcriyle ilgili önsöz niteliğinde, uzunca bir değerlendirme yazısı yazdım.

Bayrak'la o dönemde başlayan dostluğumuz bugüne kadar sürdü. 12 Eylül sonrası bizim de katkı ve desteğimizle çıkardığı Özgür Gelecck adlı dergiden daha sonra yeri geldiğinde söz edeceğim.

* * *

İkizlerin gelişinden yaklaşık sekiz-on ay sonraydı. Tasvir'den bir telefon geldi. Bizi görmeye gelmek istediğini söylüyordu. Kendisine, dilediği zaman gelip çocuklarını görebileceğini söyledim.

Tasvir birkaç gün sonra annesiyle birlikte çıkıp geldi. Annesi onu bıraktıktan sonra gitti. Tasvir bu arada, ruhsal bakımdan daha da sarsılmış, bir süre hastahaneye yatmıştı. Çocuklarını çok özlediğini, zaman zaman onların seslerini duyar gibi olduğunu söylüyordu.

15-20 gün kadar yanımızda kaldı. Sonra İstanbul'a birlikte dönclim, dedi. Hayır, dedim. Okullar tatile girmişti. O çocukların üçünü de alarak İstanbul'a döndü. Bense çocuklar İstanbul'da oldukları dönemde arada bir gidip gördüm. Zaten çok sürmeden evlenecektim ve o da bir kez daha onları yanıma almamı isteyecekti...

Avukatlık İşlerim

Avukatlık işlerim iyi sayılmazdı. Elimde fazla dava yoktu, olanların bir bölümü ise Ankara dışındandı. Bu tür davalar hoşuma gidiyordu; bu sayede sanki geziye çıkıyor, yeni yerler tanıyordum. Ancak giderek yayın çalışmaları, örgüt işleri ve politik geziler yoğunlaşınca avukatlık işlerimi tasfiye ettim.

Sivereklilere ait bir dava için Sinop'a gittim. Bir cinayet olayı idi ve dava oraya nakledilmişti. Sinop'a ilk gidişimdi. Akşam otelde kaldım. Dava ertesi gün öğleden sonraydı. Sabah erkenden kalkıp kent içinde bir tur attım. Kıyıya indim, adliyeye gidip dava dosyasını inceledim, sonra Sinop'un ünlü zindanındaki müvekkillerimi görmeye gittim. Bu zindan denizin tam kıyısındadır ve "Sinop Kalesi" olarak bilinir. Görüşme sonrası çıkışta, kapıdaki gardiyan, "Avukat Bey, sizi bir arkadaşınız sordu," dedi. Şaşırdım, orada arkadaşım filan yoktu. Olsa da geldiğimi nerden haber almış ve o anda görüş için cezaevinde bulunduğumu nasıl bilmişti?.. "Nasıl biri?" diye sordum. Gardiyan, "iyi giyimli, efendi biri," dedi ve ekledi: "Herhalde karşıdaki kahvede oturuyor."

Kahveye uğradım ve göz gezdirdim; hayır, tanıdık kimse yoktu. Ama sivil

giyimli ve tek oturan biri ilgimi çekti. Mescleyi anladım: Beni izleyen bir sivil polisti! Besbelli, bir yabancının otele geldiğini akşamdan saptamışlardı. İsimse mimli biri... Üstelik Sinop'ta bir Amerikan üssü vardı...

Bir başka dava için Niğde-Aksaray'a gittim. Bir kahvenin bahçesinde otururken yan masaya gelip oturan, hepsi de iriyarı, iyi giyimli bir grup ilgimi çekti. Kürtçe konuşuyorlardı. O zamana kadar Aksaray çevresinde birhayli Kürt olduğunu bilmiyordum. İşin ilginci bu Kürtler hem varlıklı, hem de genellikle sağ partilerden, hatta MHP'li imişler!

Sanırım 1975'in sonlarıydı. Tasvir'in annesi Leman hanım çalıştığı Samatya Hastanesi'nin bahçesinde bir kamyon tarafından ezilmiş ve anında ölmüştü. Olay beni de üzdü. Davayı özellikle bu nedenle izledim. Tasvir'in vekalctnamesini alarak davaya müdahale ettim, tazminat istedim. Kamyonu kullanan zengin bir yahudi idi, ehliyetsizdi ve tam anlamıyla kusurluydu. Ne var ki zengin adam, yüzde yüz kusurlu olmasına rağmen, trafik polislerini doyurup bilirkişi raporlarını tersine çeviriverdi ve sonunda pek az bir cezayla sıyırdı. Belki davaya bakan savcıyı, yargıcı da memnun etmiştir! Uzaklık ve diğer işlerim nedeniyle bu davayı sonuna kadar izleyemedim ve İstanbul'daki avukat arkadaşım Hıdır Benzer'e devrettim.

İkinci Eşim Suzan'la Tanışmam

Aldığım davalardan biri de, sonradan ikinci eşim olacak Suzan'ın boşanma davası idi.

1975 yılı başlarıydı. Bu davayı bana getiren, beni daha Elazığ ve Tunceli'de avukatlık yaptığım dönemden tanıyan Suzan'ın babası Hüseyin Kuran'dı. Hüseyin Amca Elazığ'ın Mığı köyündendi. Mığı Elazığ çevresinde bir Alevi köyüdür. Mığılılar Elazığ'ın içinde de birhaylidirler ve o dönemde kentin ticari yaşamında bayağı etkindiler. Hüseyin Amca orman bakım memurluğundan emekliydi. Ankara'da Elazığ ve Tunceli'den bir dizi başka avukat olmasına rağmen, bana güven duyup gelmişti. Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencisi olan büyük oğlu Hikmet, THKO eylemleri nedeniyle tutuklanmış, müebbete mahkum olmuştu. Aile bu olaylar nedeniyle birhayli yıpranmıştı. Askerler 1972'de Hikmet'in ve bazı arkadaşlarının, Elazığ Orman İşletmesi'ne bitişik evlerinde gizlendiğini haber almış, evi kuşatmışlar ve çatışma çıkmıştı. Bu çatışmada Hikmet'in Şefik adlı arkadaşı ölürken, kendisi ağır yaralı olarak ele geçmişti. Çatışmadan sonra ev altüst edilmiş, bahçesi greyderlerle kazılmış ve Hikmet'in annesi Fikriye Hanım tarafından çiçeklerin altına gömülen silahlar çıkarılmıştı. Fikriye Teyze, Palu'lu bir Kürt ailedendi, çocukluğunda Şeyh Sait ayaklanmasına tanık olmuştu, yurtsever duygular taşıyordu ve bu tür işleri iyi bilirdi... Olayın ardından o, Hüseyin Amca ve oğulları Hıdır da gözaltına alınmış, işkence görmüşlerdi. Bu olay Suzan'ın evlilik ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemiş, evi terk edip, olaylardan sonra Ankara'ya taşınmış olan ailesinin yanına gelmişti.

Burkay ve eşi Suzan, nikah töreninden çıkarken; 1976-Ankara

Boşanma davasını Suzan'ın eşi Önder Aydınlı açmıştı. Ama Suzan da zaten ayrılma yanlısıydı ve çocuğun velayetini almak için karşı bir dava açtık.

1966'daki tutukluluğum sırasında Ankara Kapalı Cezaevi'nde Önder'le tanışmış, hatta birlikte fotoğraf bile çektirmişiz.. Ne var ki, o döneme ilişkin anılarımda da anlattığım gibi, hafızam beni yanıltmış, onu unutmuştum.

Suzan'ın vekaletini aldıktan sonra, bir kez onunla, bir kez de Hüseyin Amca ile birliktc İzmir'deki davanın duruşmasına gittim. Görüşünce Önder ve ben birbirimizi tanıdık ve merhabalaştık. Boşanma davalarında tarafların barışmalarını istemek bizim meslekte gelenektir. Ayrıca ben Önder'i de tanıdığım için bunu özellikle önerdim. Ancak taraflar buna yanaşmadılar. İkinci celse, tanıklar da dinlendikten sonra dava sona erdi. Yargıç boşanmaya karar verdi ve dört yaşındaki Metin Devrim'in velayetini annesine verdi.

Suzan'la İzmir'e giderken, yol boyunda ilginç bir anımız vardır. Afyon'daki

Nikah töreni sonrası, Ankara Gençlik Parkı'nda. Soldan sağa: Suzan'ın annesi Fikriye Hanım, Burkay, Eşi Suzan, Suzan'ın babası Hüseyin Kuran. Arka sırada Burkay'ın arkasındaki gözlüklü bayan Burkay'ın kızkardeşi İnci, Suzan'ın arkasında duran kızkardeşi Nuray ve yanındaki eşi Fevzi, Hüseyin Kuran'ın arkasında görünen bayan ise, Suzan'ın ablası Sebahat Hanım.

konaklama yerinde yemek yerken, bir genç yanımıza gelerek şöyle dedi:

"Affedersiniz, siz Kemal Burkay değil misiniz?"

Erzincan olayından edindiğim deneyimle artık yoğurdu üfleyerek yiyordum.

"Hayır" dedim, "kim bu bahsettiğiniz kişi?"

"Tuncelili bir avukat..."

"Yoo, herhalde benzettiniz!.."

Genç, hayretle başını sallayarak uzaklaştı, ilerde bir masada oturan arkadaşlarının yanına döndü. Onlara bir şeyler anlatarak beni gösteriyordu. Yemek bitip de kalktığımız sırada, yanına gittim ve "nerelisin?" diye sordum.

"Tuncelliyim," dedi.

"Tamam ben de Kemal Burkay'ım! Ama seni tanımadığım için kuşkulandım ve öyle cevap verdim."

Genç, Afyon'da bir okulda okuyormuş. Hatır isteyip otobüse bindik ve yolumuza devam ettik.

* * *

Boşanma davasından bir süre sonra Önder çocuğunu görmek için Ankara'ya gelmiş, tanıdıklarını devreye sokmuş, ama Suzan görmesine izin vermemişti. Yazıhaneme gelerek durumu bana anlattı. Bunun üzerine devreye

Nikah töreni sonrası, Ankara Gençlik Parkı'nda. Soldan sağa: Gülay Bayrak, Bilge Acar, Ziya Acar, Burkay, Suzan, Suzan'ın iki hemşire arkadaşı, en sağda Mehmet Bayrak

girdim ve çocuğu görmenin babanın hakkı olduğunu, bunu engellemenin çocuğun ruh sağlığı için de iyi olmadığını söyledim. Sonunda aileyi ikna ettim ve Devrim'in yaz tatilinde bir ay babasının yanında kalmasına rıza gösterdiler. Hüseyin Amca Devrim'i büromuza getirip babasına teslim etti.

Ne var ki, bu kez de Önder sözünde durmadı. Bir aylık süre çoktan geçtiği halde çocuğu geri getirmemişti. Bu konuda aracı olduğum için güç durumda kalmıştım.

Suzan'la tanışıklığımız böyle başladı ve giderek bir arkadaşlığa dönüştü. Dışkapı'daki Sosyal Sigortalar Hastanesi'nde hemşire olarak çalışıyordu. Genç ve güzeldi. Ama dünyalarımız ayrıydı. Ben kendimi politik çalışmalara vermiştim. O ise, ailesinin yaşadığı drama rağmen, bu konulara, özellikle de Kürt sorununa ilgisiz sayılırdı. Bu nedenle, çocuklar yanımda olduğu dönemde onlara bir anne gerekliliğini duyduğum ve daha çok bu nedenle zaman zaman evliliği düşündüğüm halde, bu konuda tereddütlüydüm, yaşadığım ilk deneyimden sonra bir kez daha evlilikle başımı ağrıtmak istemiyordum. Ama tüm kaygılarıma rağmen evlilik bir kez daha kapımı çaldı... Suzan'la her şeyi açık konuştum. Avukat olmama rağmen politik çalışmalarım nedeniyle iyi bir gelirim olmadığını, kendisine rahat bir yaşam sağlamamı beklememesini, beni her an yeni tutuklamaların ve yeni kaçışların beklediğini anlattım. Ayrıca, evlenmemiz halinde önceki eşimin çocukları gönderebileceğini, bu durumda onları tereddütsüz yanıma alacağımı söyledim. İkimiz de dulduk, çocuklarımız vardı ve evlenmeye karar verirken, birbirimize anlayış göstereceğimizi düşündük.

Evlilik konusunu TKSP'nin Merkez Komitesi'nde arkadaşlarla konuştum.

Arkadaşların tümü de uygun buldular. Gelenek gereği Suzan'ın annc ve babasını ziyaret etmek gerekiyordu. Keçiören'deki evlerine Ziya Acar, eşi Bilge Hanım ve Dr. Naci Kutlay'la birlikte gittik. Yine, evlilikten önce, o dönem Elazığ cezaevinde olan Hikmet'i ziyaret etmeyi uygun bulduk. Elazığ'a Suzan'ın annesi Fikriye Hanım'la birlikte gittik. Hikmet'i ilk kez görüyordum. Zayıf ve sakin görünüşlü bu genç adam, beni oldukça soğuk karşıladı. "Geçmiş olsun," dedim ve hatırını sordum. Bana söylediği ilk söz şu oldu:

"Ben revizyonizme karşıyım!"

Onun psikolojisini anlamıştım. Ona göre, kendisi bir devrimciydi ve ben de "TİP"li bir revizyonist.:." Anlaşılan, kız kardeşinin bir revizyonistle evlenecek olması hoşuna gitmemişti. Belki bunu arkadaş çevresine nasıl açıklayacağını düşünüyordu. Buna karşılık yumuşak, ama kararlı bir sesle şöyle dedim:

"Ben de revizyonizme karşıyım! Seninle sosyalizme ilişkin bazı konularda farklı düşündüğümüz açık. Ama acaba hangimiz haklıyız? Bunu zaman gösterecck..."

Biraz yumuşadı, böylece bir uzlaşma sağlamış olduk. Hikmet'le ikinci kez yıllar sonra, hapisliği bitip de yurt dışına çıktıktan sonra görüşecektik. Hapisliği ise toplam olarak 12 yıl sürdü. Zaman içinde görüşleri bir hayli değişti. Yurt dışına çıktıktan sonra ise hem radikal politikalardan hem de örgütlü siyasal çalışmadan tümüyle uzaklaştı.

* * *

Suzan'la evlilik işlemleri için belediyeye başvurduk ve gerekli belgeleri tamamladık. Nikâh günümüz 10 Kasım 1976 idi. Böylece, Atatürk'ün anısına yas düdüklerinin çalındığı, kapalı ve yağmurlu bir havanın daha da kasvetli kıldığı saatlerde biz Gençlik Parkı'ndaki evlenme dairesinde idik. Törenimiz yine sade idi. Sadece yakınlarımız ve dostlarımız gelmişlerdi.

Mehdi'ye Kaptırdığım Biricik Param..

Keçiören'de, Suzan'ın ailesine yakın yerde kaloriferli bir daire kiraladık. Bankadaki birkaç bin liramı da yoldaş Mehdi'ye kaptırdığımdan taksitle ucuz ev eşyaları, koltuk ve yatak takımı aldım.

Mehdi'ye verdiğim paranın öyküsü isc şöyleydi: Dönüştc, daha önce (anılarımın 1. Cildi'nde) sözünü ettiğim istimlak davasından aldığım 15 bin liradan 9 bini bankada duruyordu ve söz konusu evlilik olayı gündeme geldiği için onunla gerekli ev eşyalarını almayı hesaplamıştım. Mehdi Zana bir ara, sanırım MK toplantısı nedeniyle Ankara'ya geldiği bir sırada, kumaş alacağını, ama üzerinde para olmadığını söylemişti. Saflığım tuttu:

"Biraz param var, ama ev eşyası almam gerekiyor; yoksa sana yardımcı

olurdum," dedim.

"Sen merak etme" dedi Mehdi, "bir hafta içinde elinde olacak."

"Söz ama.."

"Söz!"

Dokuz bin liranın tümünü çekip Mehdi'ye verdim. Mehdi'nin gidişinin üzerinden bir hafta, iki hafta, bir ay geçti; ama para gelmedi. Haber yolladım, cevap yok. Görüştüğümüzde kendisine hatırlattım. Bugün-yarın dedi, oyaladı. Böylece aylar geçti; sonunda vazgeçtim ve bu işi unuttum. Zaten gerek duyduğum eşyaları borçlanarak, taksitle almıştım. Aradan üç yıla yakın bir zaman geçti. Mehdi'nin Aralık 1977 yerel seçimlerinde Diyarbakır'da belediye başkanlığına seçilmesinden bir süre sonra, bir gün Diyarbakır'lı gençlerden biri bana, bir zarf içinde 9000 lira getirip "Mehdi abi gönderdi," deyince hatırladım. Evet, Mehdi başkan olmuş ve eli birden - nasıl olmuşsa- bol paraya kavuşmuştu.. Benim alacağım da böylece ödenmiş oldu!

Ne ilginçtir ki, Mehdi Zana, 12 Eylül döneminde cezaevinde bir "kâtibe" yazdırdığı anılarında bu olaydan hiç söz etmezken, seçim dönemiyle ilgili, tümüyle düzmece bir öykü anlatmakta, seçim masrafları için benden para istediğini, ama "bir hayli param olduğu halde vermediğimi" ileri sürmektedir... Ne demeli, sevgili okurlar, böyle beceriler için özel bir eğitime gerek yoktur!

Çocukların Tümü Yeniden Bende...

Tasvir, evlendiğimi duyar duymaz çocukları almam için haber yollamıştı. Durumu Suzan'a anlattım ve İstanbul'a gidip çocukları almam gerektiğini söyledim. "Öyleyse ben de Devrim'i yanıma alacağım," dedi. "Tabi," dedim.

Suzan, öncelikle Devrim'i almayı önerince, bunu sorun yapmadım ve çocuğu almak için birlikte İzmir'e gittik. Ne var ki söz konusu adreste (sanırım Devrim'in halasının adresiydi) çocuğu bulamadık. O akşam bir otelde kaldık. Ertesi gün, İzmir'de avukatlık yapan eski arkadaşım Gültekin Köktürk Suvarlı'ya uğradık ve bize yardımcı olmasını istedik. Gültekin de tanıdıkları vasıtasıyla ilgilendi; ancak bir sonuç alamadık. Çocuğu bize vermek istemedikleri belliydi. Bu durumda ancak icra yoluyla alabilirdik. Bu ise zaman alırdı.

Gültekin, bizi o akşam bir yazlık lokantada yemeğe davet etti. Yemekte üniversiteden bir profesörle Alman asıllı eşi de vardı. Dostum Gültekin ilginçliğini, kalender yapısını yitirmemişti. Şiir yazmayı çoktan bırakmıştı. "Bir mısra bulmak için bazen bütün bir gecem heder oluyor, buna değer mi!." diyordu. Ama işleri iyiydi; evi, otomobili, genç bir sevgilisi vardı...

Yemekte söz döndü dolaştı, yabancı dil konusuna geldi. Herhangi bir yabancı dili bilmeyen Gültekin, şöyle dedi:

"Ben dil konusunda çok yetenekliyim, bir dili üç ayda öğrenebilirim!"

Alman bayan yıllardır İzmir'de yaşadığı için Türkçe biliyordu. Gülümsedi ve şöyle dedi:

"Gültekin Bey, siz Türkler gerçekten de çok gururlu bir milletsiniz!.."

* * *

Böylece İzmir'den eli boş döndük ve oradan, Suzan'la birlikte İstanbul'a gittik. Suzan temkinliydi, beni yalnız bırakmamıştı!

Samatya'da oturan öğretmen dostum İsmail Şen'le eşi Fatma Hanım'a konuk olduk. Tanıdıklar Küçük Çekmece'ye gidip kızların üçünü de getirdiler. Kızlarım yeni annelerini merakla süzdüler ve sanırım güzel buldular! Ertesi gün hep birlikte İstanbul'u biraz dolaşmayı önerdim. Sultanahmet ve Ayasofya çevresini dolaştık. Daha sonraki gün ise hep birlikte Ankara'ya döndük.

Devrim'i de yanımıza almak için icra yoluna başvurdum. Önder çocuğu vermemek için birhayli direndi, adresini değiştirdi, tebligatları engellemek için posta memurlarını gördü. Ama adresini bulmuştuk. Antalya radyosunda çalışıyordu. Sonunda bu işi oyalayan tebligat memurlarını mahkemeye verince çocuğu teslim etmek için haber yolladı. Hüseyin Amca ile birlikte Antalya'ya gittik. Önder çocuğu, arkadaşım Metin Demirtaş vasıtasıyla bize gönderdi.

Devrim o zaman henüz beş yaşlarındaydı. Hüseyin Amca'ya biraz alışıktı, ama bana tümden yabancıydı. Annesini göreceği için belki sevinçliydi, ama babasından ayrıldığı için de hırçındı. Olup bitenler onu da sarsmıştı elbet. Ondan sonra birkaç kez Önder onu görmek için Ankara'ya geldi. 1982'de annesiyle birlikte yurt dışına çıkışından sonra ise bir daha göremedi. Devrim büyüdü, bir İsveç'li kızla evlendi, bir çocuğu oldu ve İsveç'liden ayrıldı. Şimdi 31 yaşındadır ve yanımızdadır (2002 Eylül).

Ziya Arkadaş

Ziya Arkadaş'la (Ziya Acar) daha önce başlayan ve onun Ulus'taki yazıhanesini, bundan da önemlisi, TKSP'nin kuruculuğu ve MK üyeliğini paylaşmakla süregelen arkadaşlığımız bugün de hâlâ devam ediyor. Onun partili yaşamından, çalışmalardaki olumlu katkıları ve kusurlarından daha sonra, yeri geldikçe söz edeceğim. Şimdi Avukat Ziya Acar'dan ve onun insan olarak bazı özelliklerinden söz etmek istiyorum.

Ziya Acar, eşine az rastlanır derecede dürüst bir insandır. Öyle ki, başkalarının ikiyüzlülüğüne, yalanına tanık olduğu zaman şaşırır, çoğu zaman inanmakta güçlük çeker, kanaat getirince de pek öfkelenir. O bir gerçekçi değildir. Olguları olduğu gibi değil, olması gerektiği gibi düşünür. Kimi zaman onu bir peygamber gibi düşünürüm. Ama peygamberler bu kadar saf mıydılar? Hiç sanmam! Musa da, Muhammed de oldukça gerçekçi ve herhalde kurnazdılar. Öyle olmasa Musa Firavun'a diş geçirebilir miydi?. Muhammed bir dizi zorlu düşmanla başa çıkabilir miydi? Oldukça saf gösterilen

İsa bile, gösterdiği kimi mucizelerle, hadi -Hıristiyan dostlarımıza duyduğumuz saygıdan dolayı- usta bir sihirbaz demeyelim ama, gerçekte insanları nasıl etkileyeceğini iyi bilen biri olduğunu kanıtlamıştır.. Ziya arkadaşı bazen nesli tükenmiş bir aziz olarak nitelerim. Onda kötülükler yoktur. Bile bile hiç kimseye kötülük yapmaz.

Böyle birisi nasıl avukat olmuş, şaşarım. Bu meslek ona göre değil. Meslektaşlarım Türkiye'de bu işi oldukça ayağa düşürmüşler. Çokları yargıcın, savcının, icra kâtibinin önünde boynu bükükler. Ziya arkadaş ise bu işi onurluca yapan az sayıda avukattan biriydi ve bu nedenle yargıç ve savcılardan oldukça saygı görüyordu. Ama avukat olarak işleri hiç iyi değildi. Çünkü dava bulmak, müşteriden para çıkarmak, yargıcı-kâtibi "görerek" bazı işleri halledivermek gibi "mesleki incelikleri" bilmez, bilse de yapmazdı. Müşteriyle ücret pazarlığı yapmaya utanırdı. Yalnız izlediği siyasi davalardan değil, ötekilerden de çoğu zaman ücret almamıştır. Belki kimilerinin masrafını bile cebinden yapmıştır!

Herhalde nasıl geçindiğini merak etmişsinizdir... Ayrıca sağlık kolejinde öğretmenlik yapıyor, Türkçe, yurttaşlık bilgisi, matematik derslerine giriyordu.. Eşi Bilge Hanım da dikiş dikerek aile bütçesine katkı sağlıyordu.

Ziya Bey çok güleç, nazik bir insandı. Öyle ki öğrencilik yıllarında adı arkadaşları arasında "Kibar Ziya"ya çıkmış. Birine takıldı mı, acelesi bile olsa işim var diyemez, bırakıp gidemez, onu sonuna kadar dinler. Bu yüzden de boş yere zaman yitirir. Avukat Erşen Sansal da nazik biriydi ve ikisiyle ilgili bir fıkra anlatırlardı. Anlatan ise muzip Yılmaz Çamlıbel'di. Ziya ile Erşen hanın kapısına gelmişler. Birisi "buyur!" demiş, ötekisi "hayır, siz buyrun!" diye itiraz edermiş. Bir ondan, bir ondan, bu iş uzamış. Hacı (Yılmaz Çamlıbel'e böyle derdik) bu nezaket gösterisinden sıkılmış, işi de olduğu için bırakıp gitmiş. Yarım saat sonra geri döndüğünde ikisi hâlâ kapıda birbirlerini buyur etmektelermiş!..

Yıllar, yaşanan sıkıntılar, politik yaşamın güçlükleri Ziya arkadaşın yüzündeki güleçliği alıp götürdü. Kibarlığı ise, biraz törpülenmiş olsa bile hâlâ sürüyor. Ama bu yumuşak görüntünün altında bazen oldukça sert, sinirli bir kişilik yatıyor.

Ziya arkadaşın bir özelliği de aşırı titizliği ve biraz da bunun etkisiyle, yapacağı işi son ana bırakmasıydı. Bu ise, gerçekte giderek ihmalkârlığa yol açan oldukça kötü bir kusurdu. Bu yüzden işleri aksıyordu. Örneğin, Danıştay'a dava açma süresi 90 gündür ve Ziya arkadaş dava dilekçesini son güne, hatta son saate bırakırdı. Bazen ona akşam üzeri, saat beşe doğru telaşla koştururken rastlardım. "Hayrola, nereye böyle?" derdim. "Dava dilekçesini Danıştay'a yetiştirmem gerek; bugün son gün!" derdi.

Oysa eğer gerekli belge ve bilgiler elde hazırsa, ya da biliniyorsa, böyle bir dilekçe insanın çok çok bir, ya da iki saatini alır. Ben bazen, yazıhaneye gelip bana başvuran dava sahibine sorardım: "Filan belge var mı?" Eğer varsa, hemen kağıdı daktiloya takar ve yarım saat içinde dilekçeyi yazıp

kendisine verirdim. Eğer gerekçeler ve belgeler sağlamsa, dava kazanılırdı; değilse, günlerce ve aylarca beklemenin hiçbir yararı yoktu.

Ziya ise bu garip huyu yüzünden bazen dava açma süresini geçirdiği olurdu ve elbet çok güç duruma düşerdi. Onun bazen günler boyu müşterilerden kaçtığını hatırlarım. Bu yüzden de gelip giden müşteriye ne cevap vereceğimi bilemez, bazen ben de bunalıp yazıhaneyi terk ederdim!

Bir keresinde yazıhaneye uğrayan bir grup işçi, fazla mesaiyle ilgili davalarını ona vermek istediklerini söylediler. Kendisi yoktu.

"Bakın," dedim, "Ziya arkadaş burada yok, ben ise artık başka işlerim nedeniyle dava almıyorum; ama sizi Erşen Sansal'a götüreyim, iyi bir avukattır."

"Olur" dediler. Bir kat aşağıdaki Sansal'ın yazıhanesine indik. Onları Sansal'a teslim edip döndüm. Birkaç gün sonra Ziya arkadaş geldiğinde kendisine durumu anlattım. Böyle böyle, dedim. Ziya arkadaş hayretle:

"Niye öyle yaptın?" dedi.

"Ne yapacaktım ki?!" dedim. "Aldığın davaları izleyebiliyor musun? İşçilere yazık!"

Ziya arkadaş güldü:

"İşçilere yine yazık," dedi; "çünkü Sansal da benim gibi ihmalkârın teki!"

"Vay canına," dedim, "desene işçileri yine yaktık!.."

POLEMİKLER, EYLEMLER; 1976-1977

Özgürlük Yolu gerek Kürdistan'da, gerek metropollerde iyi bir okur kitlesi edinmişti, bir hayli de abonemiz vardı. Başlangıçta 5 bin adet basılıyordu. Giderek tirajı yükselttik, 10 bine ulaştık. Hatta 12 bin bastığımız sayılar oldu. Yurt dışına da, özellikle Almanya'ya birhayli yayın gönderiyorduk. Yurt içinden yayın paralarının bir bölümü dönmediği için, yurt dışı satışından gelen para yayın çarkını çevirmek için özellikle önemliydi.

Ben, dava açılabilecek yazıları, özellikle de Kürt sorununa ilişkin olanları değişik adlarla yazıyordum. Çünkü tutuklanmam halinde yayını sürdürmek zorlaşacak, örgütlenme çalışmalarımız aksayacaktı. Ayrıca, kullandığımız dil ve terminoloji de ilk sayılarda, özellikle de Kürt sorununa ilişkin olanlarda, oldukça yumuşaktı. Yasal durumu göz önünde tutuyorduk. Bu nedenle ilk sayıların hiçbiri toplanmadı. Ağacın toprakta kök salacak, rüzgâra, selc dayanacak zamana ihtiyacı vardı.

Derginin 2. ve 3. sayılarında "Doğu'da Feodalite ve Aşiret" başlığı altında Kürdistan'daki ekonomik ve sosyal yapıyı, sosyal sınıfları değerlendirdim ve devrimci hareketin önündeki görevlere işaret ettim. 4. sayıdan itibaren "Milli Meselenin Evrimi ve Sömürgeler Sorunu" başlıklı bir yazı dizisi başlattım. Bu, ulusal sorunla ilgili teorik bir çalışma idi. Amacım, özellikle Kürt sorununa ilişkin tartışma konularına açıklık getirmekti. Bu dizi de dört sayı devam etti. Terminolojide ezop dili kullanıyorduk; ama herkes söyleneni rahat anlıyordu. Yazılar büyük ilgi gördü. C. Aladağ adıyla yazılan bu altı yazıyı daha sonra, "Milli Mesele ve Doğu'da Feodalite-Aşiret" adıyla kitap halinde yayınladık.

7. Sayıdan itibaren, dergide "Sanat-Edebiyat" başlığı altında bir bölümle Kürtçe yayın başlattık. Bu sayıda Nazım'dan iki şiir ("Benerci Kendini Niçin Öldürdü"den bir bölüm ve "Karıma Mektup") ile benim "Spartaküs" adlı şiirimin Kürtçesi yer aldı. Nazım'ın şiirlerini de ben çevirmiştim. 8. Sayıda ise Ahmed Arif'in "Adiloş Bebenin Ninnisi" adlı şiirinin Kürtçesini verdik. Bu sayıda ayrıca ünlü Kürt ozanı Melayê Cıziri'yi anlatan bir Türkçe yazı yer aldı. Kürt klasiklerini anlatan ve onların eserlerinden örneklere yer veren bu tür yazılar daha sonraki sayılarda da devam etti. Bu bölüm, Kürt dili ile yazmayı meşrulaştırma, dil ve kültürü yayma işlevi görmenin yanı sıra, dergiye olan ilgiyi de arttırdı.

Derginin 9. sayısından itibaren Sovyet-Çin çatışmasıyla ilgili ve üç sayı süren bir yazı dizisi başlattım. Bu dizi daha çok Çin politikasının ve Maoizmin teorik bir eleştirisiydi. Bu yazıyla birlikte Maoist gruplarla köprüleri attık. Daha

bu yazı dizisi sona ermeden, 11. sayıda, "Devrimcilikle Goşizmi Ayıralım" başlıklı bir yazı yayınladım; bu, goşist hareketin eleştirisiydi.

Bu yazılar, teorik hattımızın ve politikamızın belirlenmesi için yararlı oldu. Ancak, özellikle goşizmle ilgili yazı sert ve zamansızdı. Bu yazıda savunulan görüşler teorik olarak doğru olsa ve zengin bir gözleme dayansa bile ki bazı yanlışlar da yapılmıştı, (örneğin goşizmle ittifak olamayacağını söylemiştim; oysa goşist hareketler birçok yanlış yapsalar da belli durumlarda, faşizme, gericiliğe ve düzene karşı onlarla ittifak mümkündür) yazıda oldukça sert, hırçın bir dil kullanmıştım. Eleştiride bu tür bir üslup, yanlış içinde olanları daha da iter. Ayrıca bu yazı, doğruları içerse bile dergimiz için erkendi, diğer bir deyişle zamansızdı. Goşizme böylesine cepheden bir hücum dergimizin birhayli okuyucusunu bizden uzaklaştırdı. Aslında goşizme karşı böylesine bir ilanı harb olmadan da, süreç içinde, okurumuz olan genç kesimleri doğru görüşlere ve politikalara kazanabilirdik. Oysa bu yazı okurlarımızdan önemli bir bölümü bizden kopardı ve eleştirdiğimiz gruplara hizmet etti.

Böylesine zamansız bir yazıya yol açan ise, Diyarbakır'da düzenlenen bir gösteri sırasında olup bitenlerdi. Mehdi bu eylemle ilgili olarak, kendisi yanlış bir tutum izlerken bizi de yanıltı.

Diyarbakır Yüksek Öğrenim Derneği, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde yapılan boykot ve istenen haklarla ilgili olarak 29 Şubat 1976'da bir yürüyüş ve miting düzenlemişti. Kimi sekter sol gruplar, yapılarına ve çalışma tarzlarına uygun olarak, değişik yörelerden, hatta batıdaki metropol kentlerden bölgeye akın edip bu eylem sırasında kendilerini göstermek istemişlerdi. Miting tertip komitesi ise, eylem sırasında atılacak sert sloganlardan endişeye kapılıp çekilmişti. Hatırladığım kadarıyla komitenin istifasını önlemek mümkündü; çünkü içlerinde bize yakın insanlar vardı. Ancak bu mümkün olmasa bile, istifa eden komitenin yerine taraftarlarımızdan oluşan bir başka komite oluşturmak mümkündü. Böylece, kimi sekter grupların tutumundan endişeye kapılıp böyle bir eylemden çekilceğimize veya ona karşı çıkacağımıza, kendi ağırlığımızı koymak, eyleme ve kitle harekетine yön vermek mümkündü, doğru olanı da buydu. Oysa Mehdi, bizimle doğru dürüst diyalog kurup bilgi vermeden, kafasına nasıl estiyse öyle yapmış, peşinen gelişmelerin olumsuz olacağına karar verip eylemc karşı tavır almış, ordaki yoldaşlarımıza ve yandaşlarımıza da bu tutumu bir olup bitti gibi dayatmıştı. Böylece söz konusu kitle eylemine ters düşmüştük. Bu eyleme katılmak isteyen, bunun için çevre ilçelerden çıkıp gelmiş, birçoğu bize sempatizan olan pek çok genç, yurtsever insan bu tutumumuzu anlamakta güçlük çekmiş ve tepki göstermişti. Biz de, Mehdi'nin söz konusu abartılı bilgilerine aldanarak hem bizimkilerin -asıl olarak da Mehdi'nin- bu eylem sırasındaki tavrını onayladık, hem de goşizmi konu edinen söz konusu sert ve zamansız yazıyı yazdık. Sonuçta, goşistlerden çok, böyle bir eyleme katılmak için gelmiş, ama goşizmle hiçbir ilişkisi olmayan geniş

bir kitlcyi karşımıza almış olduk.

Böylccc, hem bu eylem sırasındaki tutumumuz, hem onu izleyen bu yazı bize birhayli zarar verdi, dergi çcvresindeki toparlanmanın hızını kesti.

Özgürlük Yolu Yayınları

Derginin yayına başlamasının ardından kitap yayını için dc düşünmeyc başladık. Daha öncc bize bu konuda başvuranlara Komal Yayınları'nı tavsiyc etmiştik. Örneğin bizim bir dostumuz, eski müftü Mehmet Görkey bu nedenle, Arapça'dan çevirdiği Kürtlerle ilgili bazı kitapları Komal'a götürdü. Bunlar içinde Mehmet Emin Zeki'nin Kürtlerle ilgili tarihi, Minorski'nin ve Halfin'in eserleri vardı.

Biz bu konuda hazırlık yaparken Mehmet Ali Aslan da Ağrı'dan çıkageldi ve bu hazırlığımızdan habersiz, Kürtlerlc ilgili kitap yayınları için öneride bulundu. "Yayınları sen yönet, para konusunda hiç düşünme, gerekli parayı ben sağlarım," diyordu. Anlaşılan benimle küslüğü geçmişti..

Kendisine, yayınların yöncticiliği için vaktimin olmadığını, ama çevremizde bu işi yapacak arkadaşlar olduğunu söyledim ve Faruk'u önerdim. Ayrıca, ortaklık önermesine rağmen paranın tek başına Mehmet Ali tarafından sağlanmasını da doğru bulmadım. Dergi çevresi olarak paranın yarısını da bizim koyabileceğimizi söyledim. Yöncten arkadaş ise ücretini alacaktı.

Mchmet Ali'nin kafasındaki plan büyüktü. Paris'teki Gallimard Yayınları'ndan söz ediyor, bu çapta bir yayınevi olmalı diyordu. Belli ki, hayalpercstliği yine üzcrindeydi. Bense bu konuda mütevazı adımlarla başlamak gerektiğini, koşullarımızın farklı olduğunu, işler iyi giderse zamanla yayınevinin kendiliğinden büyüyecceğini söyledim. Sonunda uzlaştık. Mehmet Ali, gerekli hazırlıkları yapmak için bir ön adım olarak 20 bin lira bıraktı ve gitti.

Mchmet Ali gittiktcn sonra arkadaşlarla bu konuyu değerlendirdik. Bu işin onunla nc ölçüde yürüycbileceği konusunda kuşkular vardı ve ben de aynı kuşkuları duyuyordum. Kaldı ki bu işi tek başımıza da yapabilirdik ve fazla para istemiyordu. Zaten işin angaryasını, ister istemez biz yapacaktık. Biz bunları düşünürken, aradan bir ay geçmeden çıkagelen Mehmet Ali isè bu arada fikrini değiştirmişti bilc! Bana, "bu iş için acele etmesek..." dedi. "Elbet," dedim ve 20 bin lirayı bankadan çekip kendisine geri verdim. Paranın tek kuruşuna dokunmadığımı görünce ve onu hemen geri alınca pek memnun oldu; tabi benim de nc kadar memnun olduğumu fark etmeyerek!..

Mehmet Ali'nin bu işten neden vazgeçtiğinc gelince, bu doğasına son derece uygundu; plan ve tasarılarının ömrü bundan fazla olamazdı. Diğer yandan, sanırım, bizim örgütlü bir yapı olduğumuzu sezerek böylesi bir ilişkiden kaygı duydu.

Nikitin'in "Kürtler" adlı Eserinin Yayın Öyküsü

Biz isc, çok geçmeden, "Özgürlük Yolu Yayınları" adı altında, yayın çalışmalarını başlattık. İlk kitabımız, benim Çin-Sovyet çatışmasıyla ve Maoculukla ilgili olarak dergide yayınlanmış olan yazılarımdı, "Sosyal Emperyalizm Sorunu ve Türkiye'de Maocu Akım" adıyla yayınlandı. 5 bin adet basılmıştı, kısa sürede tükendi. İkinci baskıda 10 bin basıldı. O da iki yıl içinde tükendi. Bunu, yazar adı C. Aladağ olarak yayınladığımız "Milli Mesele ve Doğu'da Feodalite-Aşiret" adlı çalışmam izledi. 3. kitabımız ise Nikitin'in "Kürtler" adlı incelemesiydi.

"Kürtler"in Fransızca baskısından bir örneği, Paris'ten Kendal göndermişti. Bir örneğini de Yöntem Yayınları'na gönderdiğini haber aldım. Yöntem'in de onu çevirip yayınlamak istemesi doğal olduğundan, bu önemli kitabın Türkçe yayın hakkını elde etmek için hızlı davranmak gerektiğini düşündüm.. Onu bir an önce çevirmesi için Hüseyin Sarıtaş'a verdim ve ücret işini de konuştum. Hüseyin başladı ve yaklaşık yarısını çevirdi. Ama daha sonra işi aksatmaya başladı. Oysa çeviri için konuştuğumuz paranın tümünü de ödemiştik. Uyarılarımız para etmedi. İşi aksattığı gibi bize görünmekten de kaçınıyordu. Çeviri bürosunu kapamıştı. Atatürk Bulvarı üzerindeki bir bayan notere sık sık uğradığını biliyordum. Orayı telefonla arıyor, bana uğraması için kâtiplere not bırakıyordum. Ama ne büromuza uğruyor, ne de telefonla arıyordu. Sonunda bir gün, telefonuma cevap veren kâtip:

"Tamam abi, burada, kendisini çağırayım..." dedi, haber vermek için telefondan ayrıldı; ama az sonra tekrar ahizeyi eline aldığında üzgün ve mahcup bir sesle: "Burada yok abi, meğer çıkmış..." dedi. Anladım ki Hüseyin orda olduğu halde telefona çıkmak istemiyor. Kanım tepeme sıçradı:

"Ona söyle, çeviri için verdiğimiz kitabı getirip büroya bıraksın, yoksa onu yakalarsam fena ederim!" dedim.

Kâtip de sanki bunu bekliyordu, hiç bozulmadı ve saygılı bir sesle:

"Olur abi, söylerim!" dedi.

"Sen kusura bakma kardeşim," dedim, "o adam artık sabrımı taşırdı."

"Anlıyorum abi..." dedi kâtip.

Ulus'taki büromuzdan telefon ediyordum. Hüseyin'in gerçekte noterde olduğunu, noter kâtibinin sözlerimi ona aktaracağını, onun da kitabı götürüp büroya bırakabileceğini tahmin ettim. Tahminim doğru çıkmıştı. Hüseyin, bu telefondan yaklaşık 15-20 dakika sonra Sanlı Han'daki büromuza uğramış ve kitabı bırakmıştı.

Çeviriyi tamamlamak için başka bir yazar aramaya koyuldum ve Hüseyin Demirhan'la tanıştım. Demirhan bizim Metin'in (Demirtaş) eniştesiydi, iyi bir çevirmendi. Türkçeye, Hegel'inkiler dahil, birçok kitap kazandırmıştı. Çeviride Türk Dil Kurumu ödülü almıştı. Kürtler'i görünce pek keyiflendi ve bu kitabı bildiğini, daha önce ondan bazı bölümleri, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın isteği üzerine, onun için çevirdiğini söyledi.

Çevrilmesi gerçken bölümleri işaret edip kitabı kendisine verdim.

Demirhan, kitabı karıştırırken, Sarıtaş'ın bir sayfaya el yazısıyla yazdığı bir cümleye takıldı. Metni okudu ve şöyle dedi:

"Bu cümle çok yanlış çevrilmiş. Sen onun yaptığı çevirileri getir de bir bakayım," dedi.

Sarıtaş'ın çevirdiklerini götürüp verdim ve ne büyük bir tehlike atlattığımız ancak o zaman anlaşıldı. Meğer Sarıtaş'ın Fransızca çevirisi fasafiso idi.

Zaten, Fransızca bilmememe rağmen çeviride bazı gariplikler olduğunu fark etmiştim. Sarıtaş, kitabın orijinalindeki sırayı izlemiyor, bazı bölümleri bırakıp sonrakileri çeviriyordu. Ayrıca, bir yerde ilgimi çekmişti: Kürtlerin ari (aryan) bir kavim olmadığını söyleyen bir araştırmacıya Nikitin verip veriştiriyordu. Bunu okuyunca kendi kendime şöyle demiştim: "Bu Nikitin de amma Kürt dostu be!.." Ancak sonradan anlaşıldı ki böyle bir cevap bölümü, bu ateşli tirad kitapta yok; o tümüyle Sarıtaş'ın hayal dünyasının ürünü!.. Yine, bir başka bölümde hoşuma giden bir Kürtçe halk türküsü vardı ve bir bölümü şöyleydi:

"Deşta Mûşê dûz û pan e

"Dewleta Osmanî,ji xwe, dijminê me her çar malê Kurdan e..." (*)

Hüseyin Demirhan'ın çevirisi bitince gördüm ki kitapta böyle bir halk türküsü de yok!..

O, başka ne marifetler işlemişti bilemiyorum; ama çevirisi dil olarak da kötüydü. Hüseyin Demirhan bir karşılaştırma yapınca, "Şansınız varmış, iyi ki tümünü çevirmemiş!" dedi. Bunun üzerine baştan başlayıp çevirmesi için kitabı kendisine verdim. Demirhan benden, o çevirirken metni daktilo edecek bir arkadaş istedi. Dikmen'de oturuyordu. Ona yakın oturan ve iyi daktilo bilen, Abdullah adında genç bir sempatizanımız vardı (Sonradan Kürdistan'da bir ilçeye belediye başkanı oldu). İş saatinden sonra geceleri, her gün bir-iki saat uğrayacak ve birlikte çalışacaklardı. Ne var ki, arkadaşımız önce evet dediği halde daha sonra, bölgede faşistlerin etkin olmasını gerekçe göstererek, geceleyin gidip gelmeyi gerektiren bu işe yanaşmadı.. Yeni evliydi, belki de eşinden izin alamadı! Bunun üzerine, uygun başka birini de bulamayınca kendim, akşamları dolmuşla gidip geldim. Demirhan çevirdi ve ben yazdım. Böylece kitabın yarısından fazlasını çevirdik. Bu arada ne olur ne olmaz, Yöntem'ciler bizden önce davranmasın diye, bu bölümleri 1. cilt halinde yayınlamayı uygun bulduk. İsabet etmişiz; çünkü bu cilt basıldıktan sonra Yöntem Yayınları'nın çeviri işini durdurduğunu haber aldım.

Kitap yayınlanınca, Hüseyin Sarıtaş, sağa sola, "Kitabı ben çevirmiştim,

(*) "Muş Ovası geniş, dümdüz bir ovadır,
"Osmanlı ise, öteden beri, bizim dört haneli Kürt obasına düşman mı düşmandır..."

adımı kullanmamışlar, mahkemeye vereccğim," demez mi?.

Hüseyin Demirhan özencrek çevirmişti. İkinci cildin de bir bölümünü çevirdi; ama ne yazık ki tamamlayamadı. Gözleri bozulmuştu, hastaneye yattı. İkinci cildi tamamlamak için bir başka çevirmen aramaya koyulduk. Aklımıza Tahsin Saraç geldi. Remzi İnanç vasıtasıyla, kalan bölümleri çevirmesi için ona önerdik. Kitabı üstünkörü inceledikten sonra, önemli bölümlerinin yayınlanan birinci ciltte olduğunu, kalanın ise pek ilginç olmadığını ileri sürdü; ayrıca, çeviri için zamanının olmadığını söyledi. Sanırım, bunlar çeviri işinden kaçınmak için bahane idi. Kitap inceleme olarak bir bütündü ve onun bölümlerini önemli-önemsiz diye ayırmak saçmaydı. Tahsin Saraç Muşlu idi. Biz kendisini Kürt biliyorduk. Türk diline, sözlük hazırlamak dahil, onca hizmet eden bir Kürdün, kendi halkının tarihiyle ilgili böylesi bir kitabın çevirisinden kaçınmasını bu nedenle kınamıştım. Ama daha sonra başkalarından duyduğuma göre Muş'a sonradan gelme Türk kökenli bir ailedenmiş; en azından kendisi öyle diyormuş. Öyle olunca da bu işten kaçınmasında ayıplanacak bir şey yok... Çünkü bu ülkede, Türk Kültürüne hizmet eden Kürtler pek çoksa da, Kürt kültürüne hizmet eder türden bir Türk aydınına rastlamak, tümüyle imkânsız değilse bile, çok zordur...

Kalan bölümleri, yine Remzi vasıtasıyla Cemal Süreya'ya verdik. Cemal Sürcya öneriye ikircimsiz evet dedi ve kısa sürede bitirdi.(*) Çevirmenlerin başını belaya sokmamak için isimlerinin baş harflerini kullandık. Bu nedenle 1. ciltte çevirmen adı olarak H.D. ikincisinde ise, onun yanı sıra C.S. adları vardır.

Bunu başka kitaplarımız izledi. Ereb Şemo'nun Şivanê Kurd romanıyla Roger Lescot'nun derlemesi olan Memê Alan Destanı'nı Türkçeye çevirtip Kürtçe orijinalleriyle birlikte yayınlamak istiyordum. Mehmet Emin Bozarslan'ı ziyarctim sırasında bunu kendisine önerdim. Mehmet Emin, bunun için vakti olmadığını, ama oğlu Gani'nin bu iki kitap üzerinde çalıştığını, bu nedenle onunla konuşmamı önerdi. Gani o sıralarda Maocu görüşler taşıyor ve Perinçek grubuyla çalışıyordu. İdeolojik görüş ayrılıkları nedeniyle bize evet demesinin mümkün olmadığını düşündüm, bu nedenle kendisine öneride bulunmaya bile gerek görmedim. Ankara'ya döner dönmez, boş zamanlarımda Şivanê Kurd (Kürt Çoban) üzerinde çalıştım, kısa sürede çeviriyi tamamladım ve hemen baskıya verdik. Ancak çevirmen adı olarak bir genç arkadaşımızın, o dönem Özgürlük Yolu'nun sorumlu müdürü olan Mustafa Kaya'nın adını kullandık. Aydınlık çevresi bu konuda geç kalmıştı; bu nedenle de pek bozuldular. Bunun ardından Memê Alan Destanı'nın çevirisine başladım.

(*) Cemal Süreya'nın da Kürt asıllı olduğunu o zaman öğrendim. Meğer Dersim'in Pülümür yöresinden Batı'ya sürgün giden bir ailenin çocuğu imiş.

Çağdaş Hukukçular Derneği'nin Kuruluşu

Benim ve Ziya Acar'ın da içinde bulunduğumuz bir grup hukukçu arkadaş bir araya gelerek 31 Aralık 1975'te "Çağdaş Hukukçular Derneği"ni kurduk. Kurucuların sayısı 72 kişi idi ve büyük bölümü Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Konya ve Gaziantep barolarına bağlı avukatlardı. Dernek başkanlığına Halit Çelenk'i seçtik. Ben ise muhasiptim. Yönetim kurulunda ayrıca Niyazi Ağırnaslı, Nevzat Helvacı ve Erşen Sansal vardı. Derneğin merkezi Ankara'daydı, ama kısa süredc başka illerde şubeler açıldı. Dernek kısa zamanda gelişti ve etkin bir demokratik kitle örgütüne dönüştü. Özellikle İstanbul'da "Çağdaş Avukatlar" birçok kez baro başkanlığını kazandılar.

İşlerimin yoğunluğu nedeniyle ilk kongrede yönetim kurulundan ayrıldım.

Ankara'da Yürüyüş ve Mitingler

Çevremizdeki sempatizan halka günden güne genişliyor, saflarımıza yeni yoldaşlar katılıyordu. Sol ve ilerici çevrelerde, dergimizin adıyla "Özgürlük Yolu" olarak adlandırılıyorduk. Kürdistan'ın yanı sıra, metropol kentlerdeki eylemlerde, miting ve yürüyüşlerde artık biz de vardık.

13 Mart 1976'da on demokratik kuruluşun Ankara'da düzenlediği "Faşist Baskı ve Kıyımları Protesto Mitingi"ne grup olarak katıldık, Tandoğan'dan Cebeci Kurtuluş'a kadar yürüdük. CHP ve DİSK'in destek vermemesine rağmen miting kitlesel ve başarılı idi, 50 bin kişi yürüdü. Bu mitingde biz "Halklara Özgürlük!" sloganını atıyorduk. Rızgari çevresinin ise *"Kurda ra Azadi!"* idi. İki hareketin ilk belirgin farkları bu sloganlarda kendini gösterdi.(*)

Demirel'in başkanlığındaki "Milliyetçi Cephe" hükümeti işbaşına geldikten sonra ülkenin dört bir yanında solculara, ilerici gençliğe, emekçilere yönelik faşist saldırılar, cinayetler yoğunlaşmıştı. Hükümet bu saldırılara göz yumuyor ve açıkça destekliyordu. Amaç solu ve tüm ilerici hareketi sindirmekti. Demirel, basın mensuplarının ısrarlı soruları karşısında tam bir pervasızlıkla, "bana milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz!" diyordu. MC, demokratik güçleri ezmek için sıkıyönetim arayışları içindeydi. Buna karşılık, demokratik güçlerin gösteri ve eylemleri de yoğunlaşmıştı. 12 Mart sonrası kitlelerin umudu haline gelen Ecevit ve onun liderliğindeki CHP

(*) Komal Yayınları çevresinin çıkardığı, Mümtaz ve Orhan Kotanların yönettiği Rızgari dergisi 21 Mart 1976'da yayın hayatına başladı. Bu dergi, 12 Mart sonrası Türkiye'de Özgürlük Yolu'ndan sonra Kürtlerin çıkardığı 2. dergi oldu. Toplam olarak 9 sayı çıktı ve bazı da küçük "özel sayılar" yayınladı. Sahibi Ruşen Aslan'dı. Beşikçi de burada yazıyordu.

ise kendisinden beklenen kararlı demokratik tutumu takınmaktan çok uzaktı.

Ecevit, kendi solunda kalan devrimci ve sosyalist güçlerle dayanışmadan kaçınıyor, bu nedenle, faşizme karşı güçlü bir cephe oluşturmak mümkün olmuyordu.

CHP'nin Tandoğan Mitingi

Faşist baskı ve saldırılara karşı kitlelerin yoğunlaşan tepki ve eylemlerinin etkisiyle CHP 18 Nisan 1976'da Ankara'da Tandoğan Alanı'nda bir miting düzenledi. Sosyalist gruplar, sendikalar, kitle örgütleri bu mitinge geniş destek verdiler. Alana 50-60 bin dolayında büyük ve canlı bir kitle toplanmıştı. Biz de bir grup taraftarımızla miting alanında idik. Ecevit, konuşması sırasında, sözde demokrasinin savunulması için AP'ye işbirliği önerince meydanda büyük bir tepki ve dalgalanma oldu. "İn aşağı!" sloganlarına muhatap oldu ve bir süre konuşma olanağı bulamadı. Bu arada, kitlenin bir bölümü kendisini protesto ederek alanı terk etti.

Biz, TSİP'liler ve TKP yandaşları (o zaman İlerici Gençlik Derneği çevresinde örgütleniyorlardı) mitingin başından beri zaman zaman "halklara özgürlük!" sloganını atıyorduk ve bizim dışımızdaki kitlenin önemli bir bölümü de ona katılıyordu. Ecevit birden öfkelendi ve "Türkiye'de halklar yok, bir tek halk vardır!" dedi. Ancak bu çıkışı da tepki gördü ve bu kez slogan çok daha geniş kesimler tarafından, binlerce ağızdan tekrarlandı. Ecevit daha da hırçınlaştı ve "bunları susturmadan konuşmam!" dedi. Ne var ki binlerce kişiyi susturmak kimsenin harcı değildi, kimse de zaten buna yeltenmedi. Sonunda Ecevit konuşmasına devam etti. Ancak, bir süre sonra tekrar aynı konuya döndü ve şöyle dedi:

"Şimdi aldığım bir pusulaya göre, 'halklara özgürlük' sloganını atanlar arasında bozkurt rozetliler varmış..."

İşgüzarın biri mi, yoksa "iyi saatte olsunlardan" biri mi bu pusulayı ona vermişti, bilemem ama, bu iddianın gerçekle bir ilgisi yoktu. Ecevit bununla, bu işi bazı provokatörlere mal ederek sözde kitleyi yanına çekmeye ve bizi soyutlamaya çalışıyordu. Ancak beklediğinin tersine, yuhalandı ve halklara özgürlük sloganı daha canlı biçimde atılır oldu.

Kısacası, söz konusu miting bizim açımızdan demokratik bir sloganın kitlelere mal edilmesi bakımından iyi bir fırsat oldu. CHP açısından ise, etkin, başarılı bir gösteri olabilecekken, Ecevit'in aşırı hassaslığı ve şovenliği yüzünden nerdeyse bir bozguna dönüştü.

Özgürlük Yolu'nun 12. sayısında CHP'nin Tandoğan Mitingi'ni değerlendiren ve Ecevit'in tutumunu eleştiren bir yazı yazdım. İşin ilginci, TİP'in de bu konuda CHP ile benzer bir tavır takınmasıydı. TİP'in yayın organı haftalık Yürüyüş Dergisi'nin, 55. sayısında yer alan bu konuya ilişkin bir yazıda, sosyalistler açısından son derece geri şeyler söyleniyor, "halklara

özgürlük" sloganı "zararlı" sayılıyor ve bunun atılması "provokasyon" diye niteleniyordu!.. Bunun üzerine, Özgürlük Yolu'nun bir sonraki sayısında (13-14) yazdığım "TİP ve Sosyalist Birlik" başlıklı yazıda, TİP'e yönelttiğim eleştiriler arasında bu konuya da yer verdim.

O ara, Bingöl'den CHP'nin parti meclisi üyesi olan Zeki Adsız'da partimizin üyesi olmuştu. Zeki devrimcilik adına CHP'den ayrılmak istediyse de biz orada kalıp görüşlerimiz doğrultusunda çalışma yapmasının daha yararlı olacağını düşündük. Ne var ki Zeki, CHP'li gibi görünmeyi devrimciliğe yakıştıramadığı için bu durumu uzun zaman sürdüremedi.

Tandoğan Mitingi'nden bir gün önce CHP'nin küçük kurultayı toplanmıştı. O zaman henüz CHP'den ayrılmamış olan Zeki ile durumu değerlendirdik ve Zeki kurultayda bir konuşma yaparak CHP'nin ülkedeki faşist tırmanışa karşı etkin bir muhalefet yapmadığını, yığınların sesine kulak vermediğini, diğer sol ve demokratik güçlerle dayanışmadan kaçındığını, böylece faşizme karşı ortak bir cephenin yaratılmasında üzerine düşen görevleri yapmadığını söyleyerek yönetimi eleştirdi. Ecevit ise, bu ve benzer eleştirilere verdiği cevapta, Türkiye'de faşizmin iktidara gelme şansı olmadığını ileri sürmüş, ayrıca CHP'nin politikasını kendi soluna bakarak değiştirmeyeceğini söylemiş ve eleştiri yöneltenleri suçlamıştı.

Ecevit'in bu olumsuz tutumu zamanla daha da netleşti. Bu yüzden eğrisi düştü ve giderek kitleler için bir umut olmaktan çıktı. Demokrasi için oynayabileceği tarihsel rolü ise ne yazık ki oynayamadı ve yanlışlarıyla ülkenin 12 Eylül ortamına sürüklenmesine adeta yardımcı oldu. Oysa, kitlelerin desteğine sahip olma gibi büyük, tarihsel bir şansa sahipti ve sosyalist güçler, sendikalar da ona destek vermeye hazırdı. Ne var ki Ecevit bu çapta biri değildi; o, gerçek önderlere özgü niteliklerden yoksundu.

Yıllar Sonra İlk 1 Mayıs Kutlamaları ve Bestelenen Bazı Şiirlerim

İşçiler ve diğer demokratik güçler 1976 1 Mayısı'nı DİSK'in öncülüğünde İstanbul Taksim'de kitlesel gösterilerle kutladılar. Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana, böylesine kitlesel ve yasal 1 Mayıs gösterileri ilk kez olmaktaydı. Çünkü rejim 1 Mayıs'ı bahar bayramı olarak nitelemiş, işçi gösterilerini yasaklamış, her 1 Mayısta solcular üzerinde terör estirmişti. Gerçi hükümet 1976 1 Mayısı'nı engellemek için de çaba gösterdi, ama başaramadı. Böylece işçiler bir engeli daha aştılar. Ne var ki, rejimin gönlü buna razı olmayacak ve o, bir provokasyonla 1977 gösterilerini kanlı şekilde dağıtacaktı.

1976 Taksim gösterilerine taraftarlarımız da katıldılar. DİSK, Fazıl Hüsnü Dağlarca dahil, birkaç şairden ve bu arada benden, 1 Mayıs için marş olacak türden şiir istemişti. Böyle bir şiir yazıp verdim. DİSK'in 1 Mayıs için özel olarak çıkardığı dergide yer alan bu şiirim bestelenmişti

ve gösterilcr sırasında müzik olarak seslendirilen marşlar arasında o da vardı.

Rahmi Saltuk da o dönemde benim "Gülümsc" adlı şiirimi bestelemişti. Aynı şiir daha sonra, Sezen Aksu tarafından söylenince pek ünlendi. Bestesi ise Arto Tunç tarafından yapılmıştı. 12 Eylül sonrasıydı, yurt dışındaydım, aranıyordum; ama bu şiirle sansürü aşmıştım.. Adım TRT'nin ekranlarına bile yazılıyordu! 12 Eylül öncesi bestelenen şiirlerimden biri de Mamak'taki günlerimizi anlatan "Tutsaklar" adlı şiirdi. Bunu Yeni Türkü grubu bestelemişti ve beste kanımca çok güzeldi.

Bunun dışında da Dengê Azadi adlı müzik grubu, Nilüfer Akbal, Ozan Şêxo ve daha başkaları tarafından bir dizi şiirim bestelendi ve söylendi.

TÖB-DER 3. Kongresi

25-27 Temmuz 1976'da Ankara'da Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'nin (TÖB-DER) 3. Kongresi yapıldı. TÖB-DER, ülkenin dört bir yanındaki şubeleri ve 120 bin üyesi ile güçlü bir meslek kuruluşu idi. Kürdistan'da ve batıdaki kentlerde öğretmenler arasında dergimizin birhayli okuru vardı ve onlar arasında örgütlenmeye başlamıştık. Bunun sonucu, Kürdistan'daki şubelerde yer yer bize yandaş öğretmenler yönetime gelmişlerdi. Kongreye de, çoğu Kürdistan'dan olmak üzere bize yandaş 25-30 kadar delege gelmişti. Kongrenin tüm delege sayısı 540'tı.

Solun çeşitli grupları öteden beri TÖB-DER'de egemenlik kurmaya çalışıyorlardı. Bunlar delege planında da kongreye yansımıştı. Bu nedenle de kongre çok çekişmeli geçti.

Kimi sekter sol gruplar, en başta da Maocular, diğer demokratik kitle örgütlerini olduğu gibi, TÖB-DER'i de kendi politik görüşlerini dile getirmek için bir arena olarak görüyorlar, bu örgütün farklı işlevini, rolünü ise hesaba katmıyorlardı. Bunlar Kongre boyunca söz alarak "sosyal faşist", "revizyonist" vb. sıfatlarla suçladıkları karşıtlarına adeta savaş açtılar, görülmemiş bir gerilim yarattılar. Hatta bir ara kongre tehlikeye girdi. Bu kesimlerin içinde, hiç kuşkusuz kavga çıkarmaya çalışan bilinçli ajanlar, provokatörler vardı. Rejim, etkili olamadığı TÖB-DER'i bunlar eliyle bölüp parçalamaya ve öğretmenleri birbirine düşürmeye çalışıyordu. Bunlardan bazıları kışkırtıcılığı öyle bir düzeye vardırdı ki, kendi yandaşları bile bu kadarı fazla diye düşündüler.

Bu türden demokratik kitle ve meslek örgütlerini ideolojik ve politik çizgilerin kuyruğuna takma çabası, onları parçalar ve daraltırdı. Farklı politik görüşte öğretmenlerin meslek örgütü olan TÖB-DER'i, hem öğretmenlerin mesleki haklarını savunan, hem de demokrasi mücadelesine katkıda bulunan bir doğrultuda yönlendirmek gerekirdi. Bizim anlayışımız buydu ve buna uygun bir yönetim oluşturulması için çalıştık. Bize üye ve sempatizan öğretmenler, görüşlerimizi dile getiren bir broşür yayınladılar ve "Özgürlük

Grubu" olarak adlandırıldılar. Bu isim daha sonra başka demokratik kitle örgütlerinde de taraftarlarımızın adı oldu.

Daha baştan TSİP yanlısı "Demokratik Merkeziyetçiler" ile TKP yanlısı "Birlik ve Dayanışma" gruplarıyla bir araya geldik ve ortak bir yönetim oluşturmak için görüş birliğine vardık. Yönetimin daha da geniş tabanlı olması için TİP yanlısı "Demokrasi İçin Birlik" ve CHP yanlısı "Halkçı Eğitimciler" gruplarına da öneri götürdük. İlginçtir, CHP yanlısı Halkçı Eğitimciler bu öneriyi olumlu karşıladılar. TİP yanlıları ise bizimle ve TSİP yanlısı öğretmenlerle ittifak kurmaktan kaçındılar, buna karşılık, bizi dışlayarak TİP-TKP-CHP yanlısı öğretmenlerin ittifakını kurmaya çalıştılar. Hatta buna CHP'lileri ikna etmek için, CHP'nin Tandoğan mitingi ile ilgili yazımın yer aldığı Özgürlük Yolu'nun 12. sayısını alıp CHP Genel Merkezi'ne gittiler ve şöyle dediler:

"Siz Özgürlük Yolu taraftarlarıyla ittifak yapıyorsunuz, halbuki, bakın sizin hakkınızda neler yazıyorlar!.."

CHP'lilerin buna verdikleri cevap ise daha ilginçti: "Biz yine de bu ittifaktan yanayız. Bizim aleyhimizde yazmışlar ama Kürt kesimi içinde en ılımlı olanlar yine de bunlar." Böylece TİP'li "sosyalistlerin" bu çabası tutmadı, CHP'liler daha mantıklı davrandılar.

Ne var ki kongrenin başında oluşan bu dörtlü ittifak kongrenin sonuna kadar sürdürülemedi. Son gece tam bir taktik savaşına sahne oldu. Ben o gece kongrede olup bitenleri Sanlı Han'daki büromuzdan izliyordum. Mustafa Düzgün, Süleyman Yaşar, Zeki Adsız, Orhan Talun kongre salonu, TSİP merkezi ile bizim büro arasında mekik dokuyorlar, beni gelişmelerden haberdar ediyorlar ve duruma göre tavır belirliyorduk. Önce tüzük değişikliği konusunda sorun çıktı, TSİP'liler ittifaktan çekildiler ve bizim de çekilmemizi önerdiler. Bunu yanlış bulduk ve onların yeniden ittifaka dönmesi için ısrarcı olduk. Bu tavrımız etkili oldu, TSİP'liler ikna olup geri döndüler. Ama bu arada TİP'liler, CHP'li Halkçı Eğitimcileri yanlarına çekmeyi başardılar. Bizim üçlü ittifak yine de daha şanslıydı. Ama TSİP ve TKP yanlıları bu kez de yönetimin bölüşülmesi üzerinde anlaşmazlığa düştüler ve Birlik-Dayanışmacılar çekildi. TSİP'liler, "onlar gittiyse gitsin, daha iyi!" dediler. Biz ise Birlik-Dayanışmacıların yeniden ittifaka dönmeleri için çaba gösterdik. Ancak sonuçta üçlü ittifakı yeniden sağlamayı başaramadık. Biz ve TSİP'liler seçimlere birlikte girdik. TİP ve CHP yanlıları ise birlikte girdiler. Maocular salt bizim kazanmamamız için oylarını CHP-TİP ittifakına verdiler. TKP yanlısı Birlik ve Dayanışma Grubu ise bölündü, büyük bölümü bize oy verirken, diğer bölümü karşı tarafa oy verdi. Sonuçta seçimleri 177'ye karşı 202 oyla biz kazandık. Her iki gruba da dostça yaklaşan söz konusu birlikçi tutumumuz, Birlik ve Dayanışma grubunun bize oy vermesinde etkili olmuştu.

Delege sayımızın az olmasına rağmen, TÖB-DER Kongresi'ndeki bu başarıyı, doğru bir politika ve taktik ustalık sayesinde sağlamıştık. Bunlardan

biri eksik olsa bunu yapamazdık. Bu başarı aynı zamanda örgüt olarak önümüzü daha da açtı, diğer demokratik kitle örgütlerinde ve sendikalarda da hesaba katılan bir güç olduk ve olumlu sonuçlar aldık.

Bizim dışımızdaki diğer bir bölüm Kürt delegeler -ki bunlar Rızgari, DDKD gibi diğer Kürt gruplarına yakındılar- bizimle ittifaka yanaşmadılar, öteki gruplardan da uzak durdular. "Doğu Bağımsızlar Grubu" imzasıyla yayınladıkları bildiride ise, TÖB-DER'deki iç çekişmeyle, öğretmen sorunlarıyla ve TÖB-DER'in görevleriyle ilgili hiçbir şey yoktu. Bu, ulusal sorunla ilgili bir tür makale idi. Kongre ertesi kaleme aldığım ve Özgürlük Yolu'nun 15-16. sayısında yayınlanan "TÖB-DER Kongresi ve Bazı Saptamalar" başlıklı makalede bu grubun tutumunu da eleştirdim ve bunun bir ulusal tecrit politikası olduğuna işaret ettim.

TÖB-DER Kongresi'nde yüze vuran bu politika bizimle öteki Kürt gruplar arasında daha baştan ortaya çıkan önemli bir farktı. Biz Türkiye'de bir bütün olarak demokrasi mücadelesine, çeşitli toplum kesimlerinin sorunlarına, ekonomik istemlere ve çeşitli türden hak istemlerine önem veriyor, bu konulara eğiliyorduk. Öteki kesimler için ise yalnızca Kürt sorunu vardı ve bu sorunu diğer tüm sorunlardan soyutluyor, onlarla karşı karşıya koyuyorlardı. Bu tutumla Türk halkıyla ve demokrasi güçleriyle iyi ilişkiler, ittifak ve dayanışma sağlanamazdı. Bu tutumla, hatta bizzat Kürt halkının çok çeşitli istem ve sorunlarına cevap verilemez, kitleler kazanılamazdı.

TÖB-DER Kongresi'nde, bizim de katkımızla oldukça önemli kararlar alındı. Bunlardan biri eğitimin demokratikleştirilmesiyle ilgiliydi ve şöyleydi:

"TÖB-DER eğitimin emperyalist, feodal, ırkçı-şoven ve diğer her türlü gerici, baskıcı etkiden kurtarılarak; biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana bir niteliğe kavuşturulması için mücadele eder.

"Dilin ve kültürün, üretim güçlerinin, özellikle de kişinin gelişimindeki önemli payı göz önüne alınarak; bu konuda temel insan hak ve özgürlüklerine aykırı bir biçimde dil ve kültür üstüne konan engellerin kaldırılması, emekçi halkın ilerici kültürünün gelişmesi için her türlü kolaylığın ve olanağın sağlanmasını zorunlu görür ve bu konuda demokratik bir kitle örgütü olarak kendisine düşen görevleri yapar."

Bu karar, kuşku yok, bir bütün olarak demokratik eğitimi savunduğu gibi, Kürtler bakımından ayrıca da önemliydi. Çünkü "biçimde ulusal eğitim" aynı zamanda her halkın kendi dilinde eğitim demektir.

TSİP'li arkadaşlarla yönetim konusunda uyum sağladık. Başkan onlardan Gültekin Gazioğlu oldu. Bizden Süleyman Yaşar başkan yardımcısı, Mustafa Düzgün ise genel sekreter oldu. Yönetimin diğer unsurlarını da bu anlayışla bölüştük. Bizden Bayram Ayaz ve Ayhan Kutlay da yönetime girdiler.

TSİP'li arkadaşlarla TÖB-DER yönetiminde uyumlu, verimli bir çalışma yaptık. Çünkü hem sosyalizme yönelik görüşlerimiz, hem de demokratik

kitle ve meslek örgütlerinde çalışma anlayışımız birbirine çok yakındı. Kişi olarak Gültekin Gazioğlu'nun tutumu da bunda etkili oldu. Gazioğlu inançlı bir sosyalistti, sözü ve eylemi bir olan güvenilir bir insandı. Onunla kişisel olarak da dost olduk ve bu dostluğumuz 12 Eylül sonrası Avrupa'daki göçmenlik döneminde de devam etti.

TÖB-DER içindeki bu ittifak ve birlikte çalışma, TSİP'li arkadaşlarla ilişkilerimizin zamanla daha da gelişmesine yol açtı. Kürtlerin ayrı örgütlenmesine karşıydılar, ilkesel olarak birlikte örgütlenmeden ve Kürtlerin parti içinde seksiyon biçiminde çalışma yapmasından yanaydılar. Ama Kürt sorununa yaklaşımları Marksistçe idi. Bu konuda sosyal şoven şartlanmaları aşmıştılar.

O dönem TSİP'in, legal yapısının arkasında illegal bir örgütü vardı ve legal örgüt onun tarafından oluşturulmuştu. Ancak bu ikilem uzun sürmedi. İllegal örgütle TSİP'in legal yapısı arasında çelişkiler doğdu. Sonunda Ahmet Kaçmaz ve Yalçın Yusufoğlu'nun içinde bulunduğu çoğunluk, illegalitenin gereksiz hale geldiğini söylediler ve onu tasfiye edip iki başlılığa son vermek yönünde karar aldılar. İbrahim Seven'nin başını çektiği diğer kesim ise buna karşı çıktı ve varlığını TKP-B adıyla sürdürdü.

İbrahim Seven ile ilk tanışmamız daha bu ayrışmadan önceydi. TSİP'in ulusal sorun konusundaki ideologu sayılıyordu. Bu konuda yazdığı bir yazıdan dolayı ceza giymiş, aranır duruma düşmüştü. Onunla İstanbul'un Fatih semtinde, gizlendiği bir evde görüşmüştük. Bana sempatik, ama maceraya yatkın bir tip olarak görünmüştü. O, TSİP'ten kopup kamuoyunda TKP-B olarak tanınan hareketi yönettiği dönemde de uzun süre iyi ilişkilerimiz devam etti. O dönemin birçok anlı sanlı solcusu gibi bir dönem ortalıkta görünmez oldu. Ancak son zamanlarda onun da, her isteyenin -küfür dahil- aklına eseni söyleyip yazdığı, terapi görevi yapan bazı "çok özgür" internet sayfalarında ortaya çıktığı görülüyor...

DGM'lere Karşı "Eylül Direnişi"-1976

1976 yılının önemli olaylarından biri Demirel başkanlığındaki MC iktidarının, demokratik güçleri sindirmek için "devlet güvenlik mahkemeleri" (DGM) adı altında olağanüstü mahkemeler kurmaya çalışması ve buna karşı gösterilen yoğun tepki oldu. MC yoğun bir direnişle karşılaştı. CHP yasa tasarısını parlamentoda engellemeye çalışırken DİSK ve diğer demokratik kitle örgütleri rejimin yeni tertiplerini etkin gösterilerle protesto ettiler. Eylül ayına rastladığı için "Eylül Direnişi" olarak adlandırılan bu eylemlerin başını DİSK çekti.

Bunlar, yine DİSK'in öncülük ettiği 1970 yılındaki ünlü 15-16 Haziran olaylarından bu yana en önemli işçi eylemleriydi. İşçiler İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, İzmit, Sakarya, Bursa, Eskişehir, Kayseri, Mersin, Gaziantep, Diyarbakır gibi büyük kentlerdeki çeşitli fabrika ve işletmelerde, özellikle

maden ve petro-kimya işkollarında, Ereğli Demir-Çelik'te işi yavaşlattılar, ya da durdurdular. Bazı illerde otobüsler çalışmadı. TÜRK-İŞ'in engelleme çabasına rağmen, direnişe yer yer ona bağlı işçiler de katıldılar. Eylemlere toplam 400 bin dolayında işçi katıldı ve bu, o güne kadarki en geniş katılımlı işçi direnişiydi. Eylem bir politik grev niteliğinde idi. TÖB-DER'in de aralarında bulunduğu 14 demokratik kuruluş 27 Eylül'de Ankara'da DİSK'in eylemlerini desteklemek için bir miting ve yürüyüş düzenlediler.

Hükümet ummadığı çaptaki bu direniş karşısında geri adım attı. Ancak kamu ve özel işyerleri, direnişi gerekçe göstererek binlerce militan işçiyi işten attılar. Ankara Valiliği TÖB-DER'i kapama kararı aldı; merkezine ve 615 şubesinin kapısına kilit vuruldu. Ancak Danıştay bu kararı iptal edince, hükümetin Danıştay kararını uygulamamaktaki ısrarına rağmen, TÖB-DER'li öğretmenler kapılardaki mühürleri söküp attılar.

Eylül Direnişi, kitleleri hareketе geçirdikleri zaman demokrasi güçlerinin neler yapabileceğini bir kez daha gösterdi. Ne var ki, demokratik güçler ciddi bir birlik ve dayanışmadan yoksundular. Bu yalnızca, kendi soluna duvar çekmeye, kendisini emperyalist ve gerici güçlere beğendirmeye çalışan CHP'nin ve başına sarı sendikacıların çöreklendiği TÜRK-İŞ'in işbirlikçi tutumunun sonucu değildi. Sosyalist legal partiler ve genel olarak tüm sol gruplar da akıl almaz bir çekişme içindeydiler ve kendilerini bekleyen tehlikenin adeta farkında değillerdi. Bunlar sendikalarda, demokratik kitle örgütlerinde hegemonya kurma, güç kazanma telaşında idiler. Söz konusu dönemde DİSK yönetiminde belli bir ağırlık kazanan TKP'liler, DİSK'i kendi örgütsel çıkarları doğrultusunda ve güç gösterisi amacıyla kullanmaya çalışıyorlardı. DİSK'te onlarla TİP'liler arasında belli bir çekişme yaşanıyordu. Eylül Direnişi sırasında DİSK, diğer sol gruplar ve demokratik kitle örgütleriyle dayanışmadan kaçınmış, onlarla kendi arasına mesafe koymaya özen göstermişti. TİP ise, inisiyatif kendisinde olmadığı için, bu önemli işçi direnişini burjuvazinin bir oyunu diye nitelemişti.

Özgürlük Yolu'nun 18. sayısında yazdığım "Eylül Direnişi" başlıklı yazıda bu eylemi değerlendirdim ve DİSK yönetiminin, TİP'in ve ötekі grupların yaptığı yanlışlara değindim. Yine ÖY'nun 17. sayısında C. Aladağ imzasıyla yazdığım "Faşizme Karşı Tek Cephe" başlıklı yazıda faşist tırmanışa işaret etmiş, antifaşist güçlerin tek cephede birleşmelerinin hayati önemine değinmiştim. Bu türden birlik ve cephe çağrılarımız, gerek Özgürlük Yolu'nda, gerek daha sonra yayın hayatına soktuğumuz Roja Welat'ta, bunların sıkıyönetim tarafından kapanmasının ardından ise Bitlis'i merkez gösterip çıkardığımız "Özgürlük" gazetesinde devam etti. O günleri yaşayanlar bu konuda nasıl derin bir sorumluluk duygusuyla yoğun bir çaba gösterdiğimizi bilir. Yine o dönemde çıkan söz konusu yayınlarımızı karıştıran bir okuyucu da bunu kolaylıkla fark edecektir. Ama ne yazık ki bu çağrılar ve benzer sağduyulu sesler, o dönemde sol saflarda egemen olan dargörüşlülük ve anlamsız, kısır çekişmeler girdabında sonuç alıcı olamadı.

Türkiye sol hareketi ve demokrasi güçleri bu tutumla 12 Eylül'e adeta sürüklendi ve bunun bedelini çok ağır ödedi.

İlerde yeri geldiğinde birlik konusu ve bizim çabalarımız üzerinde tekrar duracağım.

TÖB-DER'in Öncülüğünde Faşizme Karşı Gösteriler

Rejimin artan baskılarına karşı TÖB-DER'in öncülüğünde demokratik örgütlerin gösterileri 1977 yılı başlarında, Ocak ve Şubat aylarında yaygınlaştı. TÖB-DER, TÜM-DER ve TÜTED (Teknik Elemanlar Derneği) ortaklaşa, Denizli, Mersin, Giresun, Diyarbakır, Bursa ve Zonguldak'ta kitlesel miting ve yürüyüşler düzenlediler; hem faşist baskıları protesto ettiler, hem ekonomik ve demokratik alandaki istemlerini dile getirdiler. 5 Şubat'ta Ankara'da yapılan gösteriye yüz bin kişi katıldı. Maocu gruplar bu gösteriler sırasında kullandıkları sloganlarla ana kitleye ters düştüler, olaylar çıkardılar ve bu yüzden çoğu yerde eylemlerden dışlandılar. Polisi ve "Bozkurtlar" türünden faşist beslemeleri eliyle bu gösterileri önleyemeyen rejim, Maocuların yarattıkları olayları da gerekçe yaparak, Ankara Valiliği eliyle, her üç örgüt hakkında kapama kararı aldı. Ama söz konusu karar bu kez de Danıştay'dan döndü.

TÖB-DER'in de içinde bulunduğu 24 kadar demokratik örgüt, aynı yılın sonbaharında da çeşitli merkezlerde yine faşist baskıları ve hayat pahalılığını protesto eden mitingler düzenlediler.

Derginin Merkezini İstanbul'a Taşıdık

Bu arada derginin merkezini ve basım yerini İstanbul'a nakletmeyi uygun bulduk. Faruk da İstanbul'a taşındı. Yazı işleri müdürlüğüne de İstanbul'da oturan Kadir Akel'i getirdik. Kadir daha önce TİP'te çalışıyordu. Ama onun da TİP'le ilişkileri çok sürmemişti. Çalışkan, disiplinli, üretken bir gençti.

Derginin 18. sayısı İstanbul'da basıldı. O zamana kadar dergideki "olaylar ve yorumlar" bölümünü de hep ben yazmıştım. Faruk'u yazma konusunda teşvik etmeme rağmen ona yazı yazdırmayı bir türlü başaramadım. Parti politikamızı iyi biliyordu, Kürtçe ve Türkçe ifadesi düzgündü, sağlam bir muhakemesi vardı. Ama iş yazmaya gelince tembel ve çekingendi, tipik bir Oblomof'tu. Okumayı ve radyo dinlemeyi severdi ve bunları sanki yalnızca kişisel merakını gidermek için yapardı. Çevresine bir şeyler anlatmak, görüşlerini yaymak gereğini ise hiç duymazdı. Ama nazikti, efendiydi ve beni deli eden tembelliğinin dışında, kimseyle bir sorunu yoktu; insanlar onu seviyorlardı. Sık sık eleştirilere uğrayan İhsan, bir gün onunla ilgili şöyle demişti:

"Faruk elbette yanlış yapmıyor; bir şey yapmıyor ki yanlış yapsın!"

Derginin merkezi İstanbul'a taşındıktan sonra, Faruk'a görev verdim: "Bundan sonra olaylar ve yorumlar bölümünü sen ve oradaki arkadaşlar yazacaksınız; artık ben karışmıyorum!" dedim. Böylece Faruk'un mecbur olacağını ve bir şeyler yazacağını düşünmüştüm. Ne var ki olmadı. Bu bölüm her zaman en az 8-10 sayfa çıkarken, benim yazmadığım 19. sayıda yer almadı. Faruk bu sayıda, Van-Ağrı illerini sarsan ve binlerce ölü ve yaralıya neden olan depremle ilgili olarak yalnızca bir sayfalık yazı yazmıştı.

Öyle olunca da yine mecburen oturdum, olaylar-yorumlar bölümünü de yazıp, benim ve diğer arkadaşların yazdığı diğer tüm yazılarla birlikte Ankara'dan gönderdim. Haberlere ağırlık veren Roja Welat gazetesi çıktıktan sonra ise dergide bu bölüme artık gerek kalmadı.

İstanbul'da derginin basımı, paketlenmesi, postalanması işlerini asıl olarak Kadir yapıyordu. Ama söz konusu büro işlerine -hakkını yemeyeyim- Faruk da yardımcı oluyor ve gelen gidenle ilgileniyordu.

Ankara bürosunu muhafaza ettik. Zaten burası, hem Ankara'daki arkadaşlar ve tanıdıklar, hem de taşradan gelenler için bir tür uğrak ve irtibat yeri idi.

Avrupa'da Parti Örgütü Kuruluyor

Kuruluşunun üzerinden yaklaşık iki yıl geçmiş, TKSP Ankara ve İstanbul'un yanı sıra, Diyarbakır, Bitlis, Van, Bingöl, Ağrı ve Muş'ta örgütlenmişti. Bitlis'te parti sorumlusu Avukat Veysi Zeydanlıoğlu, Muş'ta ise öğretmen Nazif Kaleli idi.

Bu arada Nizamettin Kaya Almanya'dan yurda dönmüş ve kardeşi Cemalettin'le birlikte inşaat işleriyle uğraşmaktaydı. Ama eşi ve çocukları Almanya'da idi ve zaman zaman gidip geliyordu. Kendisini partiye üye yaptık ve Almanya'daki bazı arkadaşları örgütlemesi için de yetki verdik. İlk elde Kâzım, Beko, Sertaç ve diğer birkaç arkadaş parti üyesi yapıldı.

Bulgarların Diyalog Arayışı

1976 yılının sonbaharıydı sanırım, Bulgar elçiliğinden bir kişi büromuzu ziyaret etti. Dergide yer alan ve Bulgaristan'da devrim sonrası olumlu gelişmeleri işleyen bir yazı da bunda etkili olmuştu. Onunla Sanlı Han'ın kapısında karşılaştım. Uzun boylu, sarışınca biriydi. "Siz Kemal Bey misiniz?" diye sordu ve olumlu cevap alınca da kendisini tanıştırdı, Bulgar elçiliğinden olduğunu söyledi. Kültür ateşesiymiş. Büromuza uğramış, benimle görüşmek istemiş, oradan çıkıyordu. Yanımda eşim Suzan vardı. Suzan'a büroya çıkıp oturmasını, birazdan geleceğimi söyledim. Bulgarla az ötede bir pastaneye gittik. Adını hatırlamadığım Bulgar görevli, Sofya'da benim de tanıdığım arkadaşlarından selam getirdiğini ve diyalog kurmak istediklerini söyledi. Ayrıca, benim çalışmalarımdan memnun olduklarını

ve geçmişte bana haksızlık ettikleri kanısında olduklarını ekledi. Yani 1973'te Sofya'daki görüşmemizde bana söyledikleriyle ilgili olarak bir tür özeleştiri...

Ben de aradıkları için teşekkür ettim, ama büroya gelmesinin sakıncalı olduğunu söyledim. Bizimle görüşmek istiyorlarsa, yurt dışındaki arkadaşlarımız vasıtasıyla diyalog kurmalarını önerdim. Bu konuda anlaştık. O gittikten sonra büroya çıktım. Bürodaki arkadaşlar ondan söz ettiler. Bana verilmek üzere bir kartını da bırakmıştı. Üstelik büroda Orhan'dan başka üç-dört kişi daha vardı ve ister istemez bu ziyaret sağda solda duyuldu, polisin kulağına kadar gitti. 12 Eylül sonrası Parti hakkında açılan dava dosyasında bu olaydan da bahsedilmekte ve o gün bizi ziyaret eden kişi Bulgar büyükelçisi olarak gösterilmekte idi..

Polisin Gözü Üzerimizde

Polis doğal olarak bizi izliyordu. Bir keresinde, büromuz daha Sanlı Han'da iken, tanımadığımız iki kişi geldi. Bunlardan, kendisini fırın işçisi diye tanıtan biri, Osman adında bir hemşerisini soruyordu. Sözde bizim arkadaşımızmış, büroya gelip gidiyormuş... Böyle birisini tanımadığımızı söyledik. Gerçekten de büroya gelip gidenler arasında bu isimde biri yoktu. Daha baştan adamın halinden tavrından kuşkulanmıştım. Rol yapar gibi bir hali vardı, heyecanını gizleyemiyordu. O arada gözü masanın üstündeki "Doğuda Milli Mesele ve Aşiret" kitabına takılmış, "C. Aladağ kimdir?" diye sormaz mı?.

"Bu kitabı yazan işte!" diye cevap verdim.

"Yani kimdir, nerede oturur? Tanışmak mümkün değil mi?"

Sözde fırın işçisi, hemşerisi Osman'ı bırakıp C. Aladağ'ın peşine düşmüştü! Anlaşılan, birinin boş bulunup onun gerçek kimliğini söyleyebileceğini düşünmüştü. Bizimkilerin herhangi bir saflık yapmasına meydan vermeden:

"Ankara'da değil, uzakta oturuyor..." diye alaylı cevap verdim.

Her hallerinden numara yaptıkları belli bu iki adama oturun filan demedik, onlar da umduklarını bulamayınca çıkıp gittiler.

* * *

Aftan yararlanıp yurda dönmüştüm. Başka arkadaşlarımız da hapisten çıkmışlardı. Ama üzerimizde 12 Mart döneminin etkileri vardı. Üstelik bu kez gizli bir örgüt kurmuştuk. Bu nedenle hep tedirgin ve tetikte idik. Seçimler ve genel af havayı ancak çok sınırlı derecede yumuşatmıştı, ortam yine de oldukça gergindi. Dört bir yanda aydınlar, gençler saldırıya uğruyor, cinayetler işleniyordu. Sanki her an birileri evimizin, büromuzun kapısını çalacak, ya da yolda bizi çevirecek ve "buyrun gidelim!" diyecekti... Sanki kapıdan çıkarken, girerken, ya da köşe başında birisi kurşunlarını üzerimize boşaltacaktı...

O dönemde yazılmış bir şiirimde şöyle diyordum:

Dinlerim
Merdivende ayak seslerini, kapı zillerini
O sesler ki
Zindanlara alıp götürdüler beni
Zindanları alıp getirdiler bana

Yeni evlilik için hazırlık yaptığım günlerdeydi. Ulus'taki avukatlık büromuzun bulunduğu handa, bürodan çıkmış merdivenleri iniyordum. Merdivenleri çıkmakta olan tanımadığım iki kişiye rastladım. Biri bana:

"Affedersiniz," dedi, "Avukat Kemal Burkay'ın bürosu hangi katta?" Adamın tipini gözüm tutmadı. Hiç duraksamadan:

"Bilmiyorum," dedim.

"Ya Avukat Ziya Acar'ınki?"

Ziya Bey yerinde değildi, bu nedenle bilgi vermekte sakınca görmedim; böylece kim olduklarını da anlamak istedim:

"Haa, onun yazıhanesini biliyorum, iki kat yukarda. Niçin aramıştınız?"

"Kemal Burkay ve onun yazıhanesi birliktemiş. Ben Kemal Bey'in bacanağı oluyorum da..."

İşte o zaman karşımdakinin kim olduğunu anladım. Benim iki bacanağım vardı. Birini tanıyordum, Hadi idi ve TRT'de çalışıyordu. Öteki ise Fevzi adında bir trafik polisiydi ve henüz tanışmamıştık.. Bunun üzerine gülerek:

"Buyrun çıkalım" dedim, "Kemal Burkay benim."

Fevzi şaşırdı ve yanındakine dönüp:

"Bunlar ne yaman, görüyor musun?!" dedi.

"Biliyorsun, ben politikayla uğraşıyorum ve solcuyum; dikkatli olmam gerek," dedim; "aynasız" sözcüğü dilimin ucuna geldi, ama onu kullanmadım, şöyle dedim: "Senin de polis olduğunda yanılmamışım!.."

Giderek Yoğunlaşan Baskılar

Özgürlük Yolu üzerinde baskılar daha ilk sayılardan başladı. Zaman zaman polisin şurda burda, kendiliğinden dergilere el koyduğu, dağıtıcılara gözdağı verdiği oluyordu. Örneğin Erzurum'da abonelerimizin dergileri ellerine ulaşmıyor, hatta ikinci kez gönderdiklerimiz de postada yitiyor, gizli eller tarafından yok ediliyordu. Elazığ'da faşist militanlar kitabevlerini sık sık basıyor ve diğer ilerici yayınlar gibi dergimizi de sokağa döküp yakıyorlardı. Polis ise onlara engel olmak şurda kalsın, destek oluyordu. Polisin bir de daha örtülü biçimde baskısı vardı: Dağıtım evlerinin dergimizi dağıtmasını engelliyor, ayrıca da onu satan tüm kitabevi ve büfeleri uyarıyordu. Öyle ki Ankara ve İstanbul'da bile artık hiçbir kitabevi ve büfe Özgürlük Yolu'nu satmıyor, satmayı göze alan bazı dost ve tanıdık kitabevleri ise vitrine koymuyorlardı. Ancak tüm bunları, okurlar ürkebilir, polis ve gerici çevrelerin dikkati ise dergi üzerinde daha çok yoğunlaşabilir diye, yayın planında gündeme getirmeyi yararlı

görmedik. Dağıtımı kentlerde ve kırsal kesimde kendi yoldaş ve sempatizanlarımız eliyle yapıyorduk. Taşrada bize yakın kitabevleri vardı ve onlar tüm bu baskıları göğüslüyordu.

14. sayıdan itibaren baskılar yoğunlaşmaya başladı. Sanki TÖB-DER'deki başarımız, iktidarın ve polisin dikkatini bizim üzerimize çekmişti. Dergi ve kitaplarımıza yönelik olarak yasalara aykırı biçimde toplamalar, postanede paketlere el koymalar arttı. Nikitin'in Kürtler kitabı hakkında Tatvan Sulh Ceza Mahkemesi toplama kararı verdi. Polis kitabın basıldığı matbaayı bastı, kurşunlara el koydu. Ancak onurlu yargıçlar da az değildi. Diyarbakır Asliye Ceza Mahkemesi yargıcı, haklı olarak, kitabın basıldığı yerin İstanbul olduğunu belirterek toplama kararını kaldırdı. Tatvan Asliye Ceza Mahkemesi ise çok daha onurlu bir karar verdi: Kitabın bilimsel bir eser olduğunu, herhangi bir suç unsuru taşımadığını belirtti ve o da toplama kararını kaldırdı.

18. sayıdan itibaren savcılık, hemen her sayımız hakkında soruşturma açtı. 21. sayıdan itibaren, yine C. Aladağ imzasıyla "Kürdistan'ın Geri Kalmışlığının Şekillenmesi ve Kürt Ulusal Hareketleri" başlıklı bir yazı dizisi başlattık. Bu dizide artık Ezop dilini tümden bir yana bırakıp Türkiye'deki Kürt sorunu ile ilgili olarak da Kürt ve Kürdistan sözcüklerini, yani terminolojiyi açık açık kullanmaya başladık. O güne kadar bu terminolojinin Irak ve İran Kürdistanı ile ilgili olarak kullanılmış olmasına pek aldırmayan rejim, bunun üzerine hemen alarm zillerini çaldı. Bu sayıdan kargo yoluyla Diyarbakır'a giden bin adet dergiye, daha Diyarbakır büromuza ulaşmadan el kondu ve mahkemece toplama kararı verildi. Polis Ankara büromuzu 22 ve 23 Mart tarihlerinde (1977) iki kez aradı, bir kısım kitap ve dergilerimizi ve posta yoluyla yurt içinden ve dışından gelmiş yayınları toplayıp götürdü. Bu sayıdan itibaren dergimizin hemen her sayısı toplandı ve sorumlu müdürler hakkında dava açıldı. Dergiyi dağıtanlar, satanlar yer yer gözaltına alınıp işkence gördüler.

Söz konusu yazı dizimiz ve onunla birlikte derginin terminolojisindeki değişim, sorunun her yönüyle açık biçimde tartışılması, kamuoyunda önemli bir yankı yaptı ve dergimize ilgiyi arttırdı. Tüm baskılara rağmen tirajımızda düşme değil, yükselme oldu. Toplama kararlarına ve el koymalara rağmen polise ancak derginin pek az bir bölümünü kaptırıyor, onu dağıtmayı, okuyucuya ulaştırmayı başarıyorduk.

DDKD ve DHKD'lerin Ortaya Çıkışı

12 Mart sonrası, ortamın bir parça yumuşamasıyla birlikte 1975 başından itibaren Ankara, İstanbul, İzmir gibi kentlerde, DDKO geleneğini yaşatır nitelikte Devrimci Doğu Kültür Dernekleri (DDKD) kurulmuştu. Bu derneklerde farklı eğilimler henüz netleşmemişti. Ancak Kürt hareketinde yeni politik örgütlenmelerle birlikte bu dernekler de etkilendiler, ayrışmalar ve yeni oluşumlar kendini gösterdi.

Dr. Şıvan'ın eski arkadaşları Kürdistan İşçi Partisi (KİP) adı altında örgütlenmişlerdi ve genel sekreterleri Ömer Çetin'di. Bizim örgütlenmedeki aşırı titizliğimize karşılık, onlar örgütlenme önerisini Kürt yurtsever saflarındaki hemen herkese götürüyorlardı. Bu nedenle de, bizim gibi etkili bir yayın avantajına sahip olmamalarına rağmen, kısa sürede birhayli yandaş edindiler. DDKD'lerde de onlar etkin oldu. Zaten KİP, adı daha o zaman devrimci çevrelerde bilinmesine rağmen, gizli olduğu için, bu kesim legal plandaki örgütleri vasıtasıyla "DDKD'ciler" olarak tanındı.

Bu arada metropollerde ve taşrada bize yandaş ilk dernekler belirmeye başladı. Önce bazı il ve ilçelerdeki yerel derneklerde etkinliğimiz arttı, daha sonra ise Devrimci Halk Kültür Dernekleri (DHKD) ortaya çıktı. İlk DHKD'lerin ortaya çıkması, özellikle 1976 yılından itibaren DDKD'lerin içinde ve dışında bir kısım gençlerin dergimizin görüşlerine yakınlık duymaları ve bizim çevremizde toplanmalarıyla başladı. Bu iş bir bakıma kendiliğinden oldu. İlk DHKD'ler Ankara ve İstanbul'da kuruldu. Daha sonra Kürdistan'ın çeşitli il ve ilçelerinde, İzmir, Adana gibi diğer metropol kentlerde peş peşe kuruldular.

DHKD'ler bizim kitleyle ilişki kurmamızda önemli legal araçlar oldular, partiye de kadro yetiştirdiler. Ankara, İstanbul, İzmir gibi metropol kentlerde üye ağırlığı üniversite öğrencilerinde idi. Ama diğer yerlerde değişiyordu. Öğrencilerin yanı sıra öğretmenler, işçiler, esnaflar, köylüler ve başka mesleklerden insanlar bu derneklere üye idiler. Bu dernekler, gelişmeler karşısında bildiri yayınlayıp tepki gösteriyor; dergi, gazete ve kitapların dağıtımında, kadroların eğitiminde önemli bir rol oynuyor; eylemlere katılıyor ve çeşitli kültür etkinlikleri düzenliyorlardı.

Newroz Kutlama Geleneğinin Canlandırılması

Bu dernceklerin yaptıkları önemli işlerden biri Newroz geleneğini canlandırmak oldu. Newroz, Kürtlerin yanı sıra öteki İran halklarının da bayramıdır ve kökleri çok eskilere gider. 21 Mart günü kutlanan bu bayram, baharı, aydınlığı, yenilenmeyi sembolize eder. Ama aynı zamanda zulme karşı direnişi de içerir. Efsane'ye göre binlerce yıl önce bir 21 Mart günü, Demirci Kava'nın önderliğinde ayaklanan halk Zalim Dehak'ın hükümdarlığına son vermiştir. Kürtler böylece, Newroz'u ulusal kurtuluş mücadelesiyle kaynaştırdılar, onun geleneksel anlamına çağdaş bir anlam kattılar. Ama Türkiye Kürdistanı'nda Kürtlere özgü pek çok şey gibi Newroz geleneği de, rejimin baskıları yüzünden unutulmaya yüz tutmuştu. Bir süreden beri Kürtler, özellikle Irak Kürdistanı'nda ve yurt dışında Newroz geleneğini yeni bir anlayışla canlandırmaya başlamışlardı. Türkiye'de bu konuda ilk adım İstanbul ve Ankara DHKD'ler tarafından atıldı. 21 Mart günü hem Newroz, hem de, bir rastlantı olarak, Uluslararası Irk Ayrımı İle Mücadele Günü idi. Bu nedenle İstanbul DHKD 20 Mart 1977 de, İnci Düğün Salonu'nda, Newroz'u

ve ırkçılıkla mücadele gününü birlikte kutlamak için bir gece düzenledi. Bu şenliğe 1500 dolayında bir kitle katıldı. 24 Mart'ta da Ankara DHKD, İlerici Gençler Derneği (İGD) ve Sosyalist Gençler Birliği (SGB), aynı amaçla ortaklaşa bir gece hazırlığı yaparken, diğer bazı derneklerle birlikte Ankara Valiliği tarafından kapatıldılar. Buna rağmen bir komite oluşturularak söz konusu gece 24 Mart'ta Makina Mühendisleri Odası'nın salonunda gerçekleştirildi. Bunlar ilk adımlar oldu ve bunu izleyen yıllarda Newroz şenlikleri yaygınlaştı, 1 Mayıs gibi, rejimin yüreğine korku salan etkin bir eyleme dönüştü.

Feodal Gericiliğe Karşı Kampanya

5 Haziran 1977 seçimlerinin ardından CHP en büyük oyu almış, ama tek başına iktidarı kuracak kadar milletvekili çıkaramamıştı. Parlamentoda en fazla milletvekiline sahip parti olduğu için Cumhurbaşkanı Fahri Koruturk tarafından hükümeti kurma görevi önce Ecevit'e verildi. Ancak Ecevit'in kurduğu hükümet parlamentodan güven oyu almayı başaramadı. Bunun üzerine aynı görev Demirel'e verildi ve Demirel 2. MC'yi kurmaya girişti. Bu aşamada parlamentodaki Kürt milletvekillerini etkilemek için DHKD'ler vasıtasıyla bir mektup kampanyası başlattık, MC'ye oy vermemelerini istedik. AP ve MSP'deki Kürt kökenli milletvekillerine gönderilen yüzlerce imzalı telgraflarda şöyle deniyordu:

"Yıllardan beri halkımızı ezen, sömüren ve halkımızın düşmanlarıyla her türlü işbirliğini yapan ağalar, şeyhler ve onların hizmetinde olanlar, aynı zamanda ülkemizdeki antidemokratik şartlardan da yararlanarak, kendilerini halkın temsilcisi diye parlamentoya seçtirmeyi başarıyorlar. Bu gericiler, halkımıza karşı işlenen cinayetlere, baskılara, zulme her zaman evet demişlerdir. Şimdi de aynı yolda, emperyalizmin ve sömürgeciliğin uşağı en ırkçı ve gerici güçlerle birlikte ülkedeki her türlü demokratik gelişmenin önüne dikilmişlerdir. Halkımız, şu anda Türkiye'de yeni bir faşist MC yaratma çabalarını ve buna yardımcı olanların tavırlarını ibretle izliyor.

"Hızlı bir uyanış ve mücadele içinde olan halkımız, hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki, her türlü zulüm ve sömürüye son verecek ve bu arada yüzyıllardır süregelen ağalık, şeyhlik zincirlerini de kıracaktır. Faşist zulüm ve ırkçılığa karşı dikilmek, demokrasi yolunda atılması mümkün her adımı desteklemek tüm yurtseverlerin görevidir. Halka ihanet edenlerden ise bunun hesabı er geç sorulacaktır."

DHKD'ler bunun yanı sıra, aynı amaçla İstanbul'da, Diyarbakır'da ve Kürdistan'ın diğer bir kısım il ve ilçelerinde bildiriler dağıttılar ve geniş bir afişleme yaptılar. Bu afişlerde "Yeni bir MC'ye hayır!", "Kahrolsun faşizm-kahrolsun sömürgecilik!", "Kahrolsun halkımızı ezen ağalık-şeyhlik!" sloganları kullanılmıştı.

Elbet rejim de bu kampanyayı engellemek için elinden geleni yaptı. Diyarbakır'da bildiri ve afişler için hemen toplama kararı çıkarıldı. Van'da bir eve baskın yapan polis Tayip Kızılyıldız'la birlikte yedi genci gözaltına aldı, gizli örgüt diye suçladı ve kendilerine işkence etti.

Böylesi bir kampanya iyi düşünülmüştü ve aynı zamanda antifeodal bir karakter taşıyordu.

Deneyimli bir politikacı ya da okuyucu, milletvekillerine yönelik bu çağrının dil ve içeriğini, kampanyanın amaçlarına uygun düşmeyecek kadar sert bulabilir. Amaç söz konusu milletvekillerini etkileyip 2. MC'nin kuruluşunu önlemekse, kullanılan dil daha yumuşak, ikna edici, onların yurtsever yanına -tabi böyle bir yanları varsa- seslenici olmalıydı diye düşünebilir. Ben kendim de, yıllar sonra bu konuya değinirken aynı şeyleri düşündüm.

Ne var ki, bu tutumumuzu o dönemin koşulları içinde değerlendirmek gerekir. Bir kere, tavrımız taktik olarak yumuşak ve iknaya yönelik olsa bile durum değişmezdi. Yani henüz açıklamalarımızla bu çevrelerin, en azından bir bölümünün, tutumlarının değişmesine yol açacak bir güce, ağırlığa sahip değildik. Diğer yandan, kitlelerin bilinçlenmesi, aydınlanması bakımından bu tür kampanyalar önemliydi. Bunlar feodalizme karşı ilk derli toplu, ses getiren çıkışlardı. Birilerinin bu çıkışları yapması, "kral çıplak!" demesi gerekiyordu; onu biz yaptık. Kürt gericiliğine karşı bayrak açtık.

Kürdistan'da Yeni Örgütlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyalizm Modası

Bu dönemde Türkiye Kürdistanı'nda TKSP ve KİP dışında diğer örgütler de şekillenmeye başladılar. Rızgari hareketi Komal Yayınları ve Rızgari Dergisi çevresinde ortaya çıktı. Kürt Maocuları DDKD ve KİP'ten ayrışarak KAVA'cı hareketi oluşturdular. Bu kesimin başını çekenlerden biri de, sonradan sosyalizme tövbe edecek olan Ahmet Okçuoğlu idi. Sait Elçi yandaşı eski KDP'liler toparlandılar. Bir süre sonra, KDP içinde ağırlıklı kesim, isim ve program değiştirerek KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları) adını aldı; KDP ise bir örgüt olarak ayrıca varlığını sürdürdü. Yine, 1976'dan itibaren başını Seyfi Cengiz'in çektiği Tekoşin grubu ile daha sonra PKK'yı kuracak olan ve başını Abdullah Öcalan'ın çektiği "Apocular" sahneye çıktılar.

Sovyet-Çin sürtüşmesine rağmen, dünyada sosyalist hareketin prestijinin yüksek olduğu bir dönemdi. Küba devriminin ardından Latin Amerika ülkelerinde yeni devrim ocakları doğmuştu. Güneydoğu Asya'da ise Vietnam devrimi zafere ulaşmış, dünya ölçüsünde devrimci morali doruğa çıkarmıştı. Afrika ülkeleri bir devrim dalgası içinde idiler. Bu koşullarda Türkiye'de ve Kürdistan'da sola yöneliş hızlıydı. Güney Kürdistan'da Barzani liderliğindeki hareketin İran Şahlığı ve ABD'nin oyununa gelerek yenilgiye uğraması da, Kürt devriminin sola, sosyalizme yönelmesinde bir başka

etkendi. Kuzey Kürdistan'da sola yönelmede Partimizin ideolojik plandaki etkinliğinin de önemli bir payı vardı. Başlangıçta sosyalist kimliğimiz ve ulusal harekete getirdiğimiz sosyalist bakış açısı nedeniyle, çoğu milliyetçilik adına bize karşı çıkan bu gruplar, çok sürmeden tavır değiştirip sola yöneldiler; hatta bizi solladılar, revizyonizm ve reformizmle suçlar oldular! Bu durum 1980'li yılların sonlarına kadar sürdü. Ne zaman ki sosyalist sistem sarsıldı, dağıldı, bu Kürt sol gruplarının da hâlâ ayakta kalmış olanları çoğunlukla yönlerini yeniden öbür yana, sağa döndüler. Solda kalan bazıları ise, kendilerini yenileyemediler; ördükleri dogmatik kalıplar içinde bir süre ömür tüketip sonra sahneden silindiler.

Abdullah Öcalan'la İlk Tanışmam; Seyfi ve Hatice

Seyfi Cengiz'i Tunceli'den tanırdım. Üniversiteyi bitirince oraya mühendis olarak atandı. Sanırım YSE'de çalışıyordu. Başlangıçta, modaya uygun olarak pek hızlı olan bu devrimci genç, bir süre sonra aynı hızla gevşeyip Tepebaşı'nın konken partilerinin müdavimi oldu; yalnız devrimciliği değil, nerdeyse evinin yolunu da unuttu. 12 Mart sonrası yurt dışından dönüşümde ona İstanbul TÖB-DER'de rastladım. Yine devrimciliğe merak sarmıştı.. O dönem Kurtuluş grubu ile birlikte çalışıyordu. Yanında 18-19 yaşlarında, hiç konuşmayan, garip bir genç vardı. "Bu arkadaş ne iş yapıyor?" diye sorduğumda, Seyfi'nin cevabı açık ve kısa idi: "Devrimcidir!"

İçimden, "hımm..." dedim. "Demek ki bir işi gücü yok, aylağın teki!" Bazıları devrimciliği ne yazık ki bu hale getirmişlerdi.

Bir gün de Ulus'taki avukatlık büromuzda otururken Seyfi ile Abdullah Öcalan çıkageldiler. Sanırım 1975 yazıydı, dergiyi yayın hayatına yeni soktuğumuz dönemdi. Öcalan'ın yüzü de bana yabancı değildi. Ama ne zaman, nerde görmüştüm, hatırlamadım. Hoşbeşten sonra Seyfi konuyu açtı:

"Abdullah Yoldaş'la bir konuyu tartışıyorduk. O, Kürdistan'ın sömürge olduğunu iddia ediyor, bense karşı görüşteyim. Sizin görüşünüzü almak istedik. Ne diyorsunuz, Kürdistan sömürge sayılabilir mi?"

"Ben de Kürdistan'ın bir sömürge durumunda olduğu kanısındayım," dedim ve kısaca nedenlerini söyledim.

Cevabım Seyfi'nin keyfini kaçırırken -herhalde bunu beklemiyordu- Abdullah, bahsi kazanmış gibi neşelendi. Ama, sanırım, bu konuda Abdullah'ın kulağına daha önce bir şeyler çalınmıştı; o benim ne düşündüğümü biliyordu. Belki de böylece, bu işte bir tür hakemlik yapmamı önermekle, Seyfi'yi oyuna getirmişti.

Bir süre sonra Abdullah'ın bir grup oluşturduğunu ve onlara benim, Hıdır Murat adıyla 1973'te yurt dışında, Ronahi Yayınları arasında basılan "Türkiye Şartlarında Kürt Halkının Kurtuluş Mücadelesi" adlı kitabımı teksir edip dağıttığını duydum. Üstelik adamları, bunu Öcalan'ın yazdığını

söylemektelermiş... Kürdistan'ın sömürge durumunda olduğu orada net biçimde belirtilmekte idi.

Seyfi ile daha sonra zaman zaman yine karşılaştım. Ankara'ya her gelişinde bana uğrar ve bir şeyleri tartışırdı. Bir sonraki gelişinde o da bu konudaki görüşünü değiştirmişti, artık Kürdistan'ın sömürge olduğu kanısında idi. Ama bu kez de ayrı örgütlenip örgütlenmeme konusunda benimle tartıştı. Seyfi'ye göre Kürt sosyalistlerinin ayrı örgütlenmesi yanlıştı. Daha sonra bu konudaki görüşü de değişti; o da Kürt Marksistlerinin ayrı örgütlenmesi gerektiğini savunur oldu. Bu arada "Tekoşin" (Mücadele) adında, adı Kürtçe, ama dili tümüyle Türkçe olan bir yayın da çıkarmaya başlamıştı. Uzun aralıklarla çıkan bu derginin hemen her sayısında Özgürlük Yolu'nu da eleştirmekten geri kalmıyordu.

Kendisine bir kerecik bile cevap vermedik. Besbelli bu, onun bir hayli canını sıkmakta, bizimle polemiğe girmeye can atmakta idi. Seyfi böylece bizi habire eleştirdi ve habire görüş değiştirip bizim görüşlerimize geldi... Ama bir kerecik bile kendisinin yanıldığını, bizim haklı çıktığımızı söyleme, yani özeleştiri yapma gereğini duymadı. Bu işe artık canım sıkılmaya başlamıştı. Kendi kendime, "bir daha bu adamla görüşmem, yetti artık!" dedim. Ne var ki yine de yapamadım bunu; yüzüm yumuşaktır...

* * *

Rızgari dergisi yayın hayatına başladıktan hemen sonra büromuza Hatice Yaşar geldi ve kendisini tanıştırarak Rızgari adına, demokrasi konusunda benimle bir söyleşi yapmak istediğini söyledi. Rızgari'nin demokrasi ile bir alıp vereceği yoktu; bu konu, demokrasi sözcüğünden rahatsızlık duymaktan öte, onu ilgilendirmiyordu. Bu işte bir bit yeniği olduğunu sezdim. Bunun Mümtaz Kotan'ın yeni bir oyunu olduğunu düşündüm. Rızgari bana Kürt sorunu ve demokrasi konusunda sorular yöneltecek, bunlara gereği gibi açık cevaplar vermesem kamuoyunda beni güç duruma düşürecek, versem, bu kez de tutuklanma ile yüz yüze geleceğim; bu da bizim çalışmalarımızı önemli ölçüde aksatacak, bize pahalıya oturacak... Oysa tutuklanmaya yol açabilecek bu türden yazıları kendi yayınlarımızda da takma isimlerle yazıyordum. Bu yüzden suyu yokuşa sürdüm:

"Demokrasi konusundaki görüşlerim kamuoyunda biliniyor. Bunları Özgürlük Yolu'nda yazıyorum," dedim.

"Ama biz de ayrıca Rızgari'de vermek istiyoruz," dedi Hatice. "Özellikle Kürt sorunu ve demokrasi ilişkileri bakımından görüşlerinizi almak istiyoruz.."

"Ruşen gelseydi ya," dedim. "Biz onunla eski arkadaşız..."

"Ben Ruşen'den daha yetkiliyim!" dedi Hatice.

"Hatice Hanım, hoş görün ama sizinle daha yeni tanışıyoruz. Bense oldukça temkinli biriyim. Belli deneyimlerim var... Ruşen olsa belki bazı şeyleri daha açık konuşurdum."

Tesellisi düşen Hatice kalkıp gitti. İşin içinde bir oyun olsa bile, kendisi farkında olmayabilirdi. Öyle yapmakla belki onu üzdüm; ama yaş tahtaya da basamazdım..

Kanlı 1 Mayıs - 1977

1977 yılının başlarında faşist saldırılar giderek yoğunlaştı. Jandarma ve polisin, faşist bozkurtların açık baskı, işkence, saldırı ve cinayetlerinin yanı sıra, faili meçhul cinayetler de yeniden kendini gösterdi. Kontrgerilla işbaşındaydı. Komplo ve provokasyonlar 1977 1 Mayısı'nda doruğa çıktı, faşistler İstanbul Taksim'deki gösterileri kana buladılar.

Rejimin 1 Mayıs'a karşı tertipleri daha günlerce önceden başladı. Devlet televizyonunda ve burjuva basınında 1 Mayıs'ta olaylar çıkacağı propaganda edildi, kışkırtıcı yayınlar yapıldı ve kamuoyu bir bakıma hazırlandı. DİSK'in öncülüğünde yapılan bu gösterilere yarım milyon dolayında dev bir kitle katılmıştı ve gösteriler olaysız, tümüyle barışçı biçimde sürüyordu. Ancak provokatörler, akşam üzeri, yani miting sona ermek üzereyken rollerini oynadılar. Bir Maocu grup alana girmek isterken sürtüşmeler çıktı. Tam o sırada İnterkontinental Oteli'nin üst katlarından ve Sular İdaresi'nin üzerinden kitlelerin üstüne ateş açıldı. Aynı anda alana peş peşe giren iki otomobilden de göstericiler yaylım ateşine tutuldu. Polis ise kitlenin üzerine panzer sürerek kargaşayı daha da büyüttü. Kurşunla vurulan ve panik sonucu ezilen 38 kişi yaşamını yitirdi, yüzlerce kişi ise yaralandı.

Saldırganlardan hiçbiri yakalanmadı. Yakalanması da beklenemezdi. Olay devletin içinde yuvalanmış Kontrgerilla tarafından ve profesyonelce işlenmişti. Buna karşılık Hükümet, TRT ve burjuva basını, ağız birliği etmiş gibi, "sol birbirini kırdı!" diye olayı çarpıtarak verdi, kamuoyunu sola karşı kışkırttı.

Bu kanlı tertibin bir nedeni de yaklaşan 5 Haziran seçimleriydi. MC iktidarı, kitlelerin yükselen demokratik muhalefeti karşısında, 1977 Ekiminde yapılması gereken genel seçimleri erkene almıştı. Ve o, seçimden kısa süre önce başvurduğu bu tertiple, faşist tırmanışa karşı solun desteğini alan CHP'nin seçim şansını kırmak istiyordu.

İstanbul'daki 1 Mayıs törenlerine Kürdistan'ın çeşitli illerinden de gruplar katılmıştı. Bizim taraftarlarımız da bunların içindeydi. Ayrıca Urfa'nın Ceylanpınar ilçesinde de Türkiye Toprak-Su Tarım İşçileri Sendikası (TİS) 1 Mayıs nedeniyle bir gece düzenlemişti. Olaysız ve canlı geçen bu geceye biz de destek verdik. Gecenin sloganları "Yaşasın işçilerin birliği-halkların kardeşliği!", "Yaşasın 1 Mayıs!", "Kahrolsun emperyalizm, sömürgecilik, faşizm ve feodal gericilik!", "İşçiler birleşin!" idi. Bu, bildiğim kadarıyla, Kuzey Kürdistan'da o güne kadarki ilk 1 Mayıs kutlamasıydı.

5 Haziran 1977 Seçimleri ve 2. MC'nin Kuruluşu

Biz 5 Haziran 1977 seçimlerinde, MC'ye karşı CHP'yi destekledik ve bunun gerekçelerini Özgürlük Yolu'nun 24. sayısında çıkan "5 Haziran Seçimlerinde Tavrımız Ne Olmalı?" başlıklı yazıyla kamuoyuna açıkladık. Bu yazıda CHP'nin bir değerlendirilmesi yapılıyor ve özetle şöyle deniyordu: "5 Haziran seçimlerine sosyalist hareketi temsil edebilecek nitelikte bir sosyalist parti girmemektedir. Gerici partilerin iktidardan düşürülebilmesi için oyların bölünmemesi gerekir. Demokrasi cephesinin oyları CHP'de toplanacaktır. CHP'ye oy veren sosyalistler, elbette CHP'nin ne olup olmadığını bilerek ona oy vereceklerdir."

Seçimde sağ oylar bölündü ve AP tek başına iktidarı alacak kadar milletvekili çıkaramadı. CHP ise oylarını yüzde 8 arttırarak yüzde 42 dolayında ve parti olarak en yüksek oyu aldı. Ama o da tek başına hükümeti kuracak kadar milletvekili çıkaramamıştı. MSP oy yitirirken, MHP önemli bir gelişme sağlamıştı. Sonuçta iş yeniden koalisyon hükümetlerine kaldı ve AP, MSP ve MHP'den oluşan 2. MC kuruldu.

Seçim politikamız bazı Kürt grupları tarafından eleştirildi. Bu kesimlerin ne demokrasi sorunu vardı, ne de faşist tırmanışı önleme sorunu. Rızgari dergisinin başını çektiği bu görüşe göre Kürtlere düşen anti sömürgeci mücadele idi ve antifaşist mücadele onların işi değildi. Rızgari'nin 3. sayısında bize yöneltilen eleştiriyi, ÖY'nun 26. sayısında cevaplandırdım. Daha sonraki iki sayıda ise Rızgari'nin seçim politikasını ve görüşlerini eleştiren uzun bir yazı yazdım. Bu yazıda Rızgari'nin izlediği ulusal tecrit politikasına karşılık, Kürt halkının yan yana yaşadığı halkların devrimci ve demokratik güçleriyle sıkı ittifakının önemine ve gereğine değindim. Ayrıca Kürt ulusal hareketi bakımından, Rızgari'nin hemen hiç değinmediği anti feodal mücadelenin önemini dile getirdim. (Bu yazılar dergide imzasız olarak yayınlandılar.)

Rızgari, aylar sonra çıkardığı yeni sayısını tümüyle bize verdiği cevaba ayırmıştı. Ne var ki onlar, bu eleştiriyle bizim "defterimizi dürmeyi" hesaplarken, kendileri bu sayının çıkışının hemen ardından, "Rızgari" ve "Ala Rızgari" diye ikiye bölündüler...

TKP ve DEV-YOL ile Polemik

TİP'le aramızda var olan soğukluğa karşılık TSİP'le ilişkilerimiz sıcak ve dostçaydı. 12 Mart sonrası ülkede yeni yeni örgütlenmeye başlayan TKP yanlısı çevrelerle de başlangıçta iyi ilişkiler içindeydik. TKP'liler kısa sürede DİSK'te ve bazı demokratik kitle örgütlerinde önemli mevziler edindiler. Ürün adlı aylık teorik dergi onların eline geçti. Gençlik örgütü olarak İlerici Gençlik Derneği'nde örgütleniyorlardı. DHKD, TSİP yandaşı Sosyalist Gençler Birliği (SGB) ve İGD ile dayanışma içindeydi. Ankara'da

dergimizin ve kitaplarımızın basıldığı matbaa da onlarındı. Elbet bu işi beleş değil, normal bedeli karşılığında yapıyorlardı. Ama bu dostluk uzun sürmedi ve bozan taraf onlar oldu. Önce, işlerinin yoğunluğunu ileri sürerek dergi ve kitaplarımızı basmaktan kaçındılar. Biz bundan hiç kuşkulanmadık. Ama çok geçmeden Ürün Dergisi'nde bize yönelik eleştiriler çıkınca ve bu daha sonra, yurt dışında yayın yapan "Bizim Radyo"ya da yansıyınca durumu anladık.

Ürün'ün Haziran 1977 tarihli 36. sayısında "Ulusal Baskı ve Ayrıcalık" başlığı altında çıkan yazıda ulusal sorunla ilgili bir dizi yanlış şeyler söyleniyor, bu arada bizim ulusal soruna ilişkin görüşlerimiz de eleştiriliyor ve "ayrılıkçı burjuvazinin etkisi altında kalmakla" suçlanıyorduk. Bu yazıda ayrıca, Kürdistan'ın sömürge sayılması burjuvaziye ait bir tez diye niteleniyor ve bir ülkede ayrı ulusların işçi hareketini kapsayan tek işçi sınıfı partisi gereğinden yola çıkılarak, buna karşı eğilimler suçlanıyordu. Bu yazının kaleme alınışının asıl nedeni de bu son iki hususta. Yani Bizim Kürdistan'ı sömürge olarak nitelememiz ve ayrı bir örgüt kurmamız.. Belli ki TKP, partimizin varlığı konusunda yeni bilgilenmiş ve kendisi dışında bir işçi partisi istemediği için de hemen tavır almıştı. Yazıda, Kürt ulusal hareketini yok sayacak kadar iş ileri götürülüyordu. Daha sonra TKP'nin yayın organları "Bizim Radyo" ile Atılım Dergisi ise, bizi, isim vererek "sahte komünist partisi" kurmakla suçladılar. Bu aynı zamanda bir tür ihbardı; çünkü adımız komünist partisi olmasa ve "sahte" sıfatı saçma olsa da, böylece illegal bir örgüt olduğumuz duyuruluyordu.

Ürün'ün söz konusu yazısına C. Aladağ imzasıyla Özgürlük Yolu'nun 26. sayısında cevap verdim. Ürün'le polemiklerimiz daha sonraki sayılarda da devam etti (Daha sonrakilerde Ş. Dicleli adını kullandım).

Daha sonra benzer bir polemik bizimle "Devrimci Yol" adlı dergi arasında oldu. Devrimci Yol, Dev-Genç'in, asıl olarak da Mahir Çayan'cı THKP-C'nin 1970'li yıllardaki devamı olan Dev-Yol çizgisinin yayın organıydı. Özellikle öğrenci gençlik, öğretmenler ve diğer küçük burjuva aydınları içinde etkin olan Dev-Yol, hem Sovyet, hem Çin çizgisinin dışında bir orta yol politikası izliyordu. Latin Amerika devrimlerinden etkilenmişti, Marksizm ve devrim konusunda görüşleri eklektikti. İki sistem arasındaki ekonomik yarışı küçümsüyor, sosyalist ülkelerin barışçı politikalarını devrime sırt çevirme biçiminde yorumluyordu. Sovyet yanlısı politikamızdan dolayı bizi de "reformist" olarak niteliyorlardı. Ulusal sorun konusunda bize yönelttikleri eleştiriler ise TKP'ninkilere yakındı. Onlara göre Kürdistan'ı sömürge olarak nitelememiz yanlıştı; Türkiye'nin kendisi zaten yarı sömürgeydi ve bu nedenle, her iki halkın emperyalizme karşı ortak "sömürgesel devrimi" söz konusuydu...

Polemiği Devrimci Yol başlattı. Biz de Özgürlük Yolu'nun 39 ve 42. sayılarında cevap verdik. İlginçtir, ideolojik planda iki cephede birden savaşıyorduk. Bir yanda Kürt toplumundaki gerici, tutucu güçlere, burjuva

unsurlara, ağalığa-şeyhliğe ve bunların kuyruğundaki küçük burjuva kesimlere karşı sosyalizmi savunuyor; iki halkın devrimci ve demokratik güçlerinin dayanışmasının gereğini, demokrasi mücadelesinin önemini kavramayan dar görüşlü Kürt milliyetçi kesimleriyle çekişiyorduk. Diğer yanda ise, ulusal sorunla ilgili devrimci görevlerini yapmazken, bu konudaki ilkeleri çarpıtan ve bize haksız suçlamalar yönelten Türk solundan çeşitli gruplara, Ürün ve benzerlerine laf yetiştirmeye çalışıyorduk... İki cephe arasındaki bu mücadelemiz bazen hafifleyip bazen şiddetlenerek bugüne kadar süregeldi. Ulusal harekete yaptığımız bunca hizmete karşılık kendimizi ne Kürt milliyetçilerine, ne de sosyalizme yaptığımız bunca hizmete karşılık Türk sosyalistlerine beğendirebildik! Kürt milliyetçilerine göre sosyalizm ulusal harekete yabancı ve Özgürlük Yolu "bir yaban gülü" idi. Türk solcularının pek çoğuna göre ise biz sosyalist değil, "Kürtçü" idik. Sosyalist olmak için Kürt sorununu bir yana bırakmak ve onlarla birlikte örgütlenmek gerekirdi! Kuşkusuz, Türk solunda böyle düşünmeyen, bize daha tutarlı ve dostça yaklaşan unsurlar, az da olsa, her zaman vardı.

ROJA WELAT GAZETESİ

Parti örgütü gelişiyor ve çevremizdeki sempatizan halka büyüyordu. Bu, dergiden ayrı olarak daha kısa periyodlu, haber ve yorum yanı ağır basan bir yayın ihtiyacını gündeme getirmişti. İstanbul'daki arkadaşlardan bu yönde bir öneri geldi. Ancak ben tepki gösterdim; derginin tüm zamanımızı aldığını söyledim ve "böyle bir gazeteye kim yazacak, onu kim yönetecek?" dedim. "Biz yazarız abi!" diyerek bana cesaret verdiler. Buna pek aklım yatmamıştı, bu işin dönüp dolaşıp yine benim omzumda kalacağını tahmin etmiştim. Ama yine de, gelişen mücadelenin ve kavganın verdiği coşkuyla bu işe giriştik. 15 günlük, orta boy bir gazete düşünüyorduk. Dili ise Kürtçe-Türkçe olacaktı.

Bu konuda bizim dışımızdaki bazı insanların da görüşünü aldım. Örneğin İstanbul'da Avukat Ali Yaşar'a, böylesi bir gazete düşündüğümüzü söyledim. Ali, "MC iktidarında bu zor olur, MC'nin düşmesini bekleyin" dedi. Bense, eğer gazeteyi tutturacaksak, MC döneminde çıkarmak en iyisi; yoksa CHP, "beni provoke ediyorsunuz" deyip üstümüze daha sert çullanır görüşünde idim. Gerçekten de öyle oldu. Gazeteyi MC döneminde çıkardık, birhayli baskı gördük; ama MC gidip de CHP gelince daha da katmerli baskı gördük. Ve eğer gazete MC döneminde yayına başlamamış olsaydı, büyük ihtimalle Ecevit çok daha saldırgan olacaktı.

Mustafa Aydın askerden dönmüş ve çalışmalarımıza katılmıştı. Pratik işlerde başarılı bir gençti. Sahipliği ona önerdik, kabul etti. Daha sonra, dost yurtsever çevrelerde birçokları, gazete sahibinin Mustafa Aydın olduğunu öğrenince hayretlerini dile getirdiler, bizi eleştirdiler, "Mustafa Aydın'dan da hiç gazete sahibi olur mu? O lumpenin tekidir!" dediler. Mustafa görünüşte oldukça efendi biriydi; ama sık sık içtiğini, pavyonlara gittiğini söylüyorlardı. Böyle bir yaşantı da elbet kavgasız gürültüsüz olmazdı. Bizimle birlikte olduğu dönemde bu tür şeylerden uzak durdu, ya da çok seyrek ve kaçamak yaptı. Öte yandan, Roja Welat gibi bir gazetenin sahipliğini kabul etmek yürek isteyen bir işti ve bu, "lumpen" diye küçümsenen Mustafa'da vardı. Oysa pek efendi, bilgiç kimselerin, iş bu tür yükleri omuzlamaya gelince kibarca yan çizdiklerini çok gördüm.. Gazetenin sorumlu müdürlüğünü ise Sıddık Bozarslan adlı genç üstlendi. Gazetenin adını Roja Welat (Yurt Güneşi) koyduk. Kapağın üst sol köşesindeki amblem doğmakta olan güneşi ve yürüyen emekçi kitleleri temsil ediyordu.

Mustafa ile Sıddık bildirimde bulunmak üzere bir dilekçeyle, o ara dernek kapamakta pek ünlü Ankara Valiliği'ne başvurdular. Başvuruyla birlikte başlarına geleni, Özgürlük Yolu'nun Eylül 1977 tarihli 28. sayısından, "Kürtçe Gazete Çıkarmak Yasalara Aykırı mıdır?" başlıklı yazıdan aynen alıyorum:

"Ankara'da ROJA WELAT adında, Kürtçe ve Türkçe dillerinde yayın yapacak 15 günlük bir gazete çıkarmak isteyen Mustafa Aydın, bunun için bir dilekçeyle Ankara Valiliği'ne başvurdu. Dilekçesi emniyete havale edildi. Mustafa Aydın ve gazetenin sorumlu müdürü olarak başvuran Sıddık Bozarslan, 1. şube'ye çıktıklarında, şube müdürü dilekçeye bir göz attıktan sonra, Mustafa Aydın'a döndü ve öfkeyle, neden Kürtçe gazete çıkarmak istediğini, Türkiye'de Kürt diye bir halk olmadığını söyledi. Mustafa Aydın müdürle tartışmaya girmedi. Daha sonra müdür, çağırdığı polis memuruna, "savcılığa telefon edin ve bunları tutuklatın!" dedi.

Aydın ve Bozarslan bir başka odaya alındılar. Sivil giyimli, kimi "devrimci tipi" bıyıklı, kimi sakallı birçok polis memuru, kimi zaman öfkelenerek, kimi zaman alay ederek onlara ne diye Kürtçe gazete çıkarmak istediklerini sordular.

Bunlardan biri gidip geliyor ve Aydın'la Bozarslan'a öfkeyle bakarak "başınızı keseceğiz!" diyordu.

Bir başkası, "Neden Kürtçe?" diyordu. "Başka dilde çıkarın. Fransızca olsun, İngilizce olsun, İbranice dilinde, Kamboç dilinde olsun!.." diyordu.

Bir başkası: "Siz bu gazeteyi Ankara'da basabileceğinizi mi sanıyorsunuz? Onu basacak hiçbir matbaa bulamayacaksınız..."diyordu.

Aydın'la Bozarslan sükunetlerini bozmadılar, polemiğe girmediler. Bu arada 2-3 saat kadar bir zaman geçti ve biryerlere telefon edildi, birtakım kanunlar karıştırıldı ve sonunda, başvuru dilekçesinin altına, Kürtçe gazete çıkarmanın Türk yasalarına aykırı olduğu, bu nedenle de izin verilmeyeceği yazılıp bu husus başvuranlara "tebliğ" edildi. Mustafa Aydın'la Sıddık Bozarslan, bu yazının bir suretinin kendilerine verilmesinde ısrar ettilerse de istekleri reddedildi..."

Mustafa ve Sıddık bırakılınca doğru büroya geldiler ve Mustafa, bu iş artık olmayacakmış gibi üzüntüyle, "abi, izin vermiyorlar," dedi, sonra da yukardaki öyküyü anlattı.

"Sen üzülme, biz gazeteyi yine de çıkarırız!" dedim.

Bu işin izne tabi olmadığını biliyordum. Basın Kanunu'na göre, valiliğe bildirim yapmak ve bazı koşulları yerine getirmek (sahibini ve sorumlu müdürü, yönetim yeri adresini bildirmek gibi) yeterliydi. Ayrıca Basın Kanunu'nda veya başka bir yasada, Kürtçe yayın yapılamayacağına dair bir hüküm de yoktu. Bütün sorun bildirimi yaptığımıza dair elde bir belge olmasıydı. Bunun için de bir başka yol vardı: Noter yoluyla tebligat...

Hemen o gün öğleden sonra, bir notere giderek Ankara Valiliği'ne tebligatı gönderdik. Bunun yanı sıra Roja Welat'ın yakında çıkacağına dair,

kırmızı-sarı renkte gözalıcı bir afiş hazırladık, Ankara ve İstanbul dahil, çeşitli kentlerde yaygın bir afişleme yaptık. Son Havadis gazetesi bu afişe birinci sayfasında yer vererek "bir bu eksikti!" diye manşet attı ve "azılı anarşistlerin" Kürtçe bir gazete çıkararak memleketi bölmek istediklerini yazdı. Ankara Valiliği ise büromuza resmi bir yazı göndererek ve resmi dilin Türkçe olduğundan söz ederek böyle bir gazeteyi çıkaramayacağımızı söylüyordu. (Ankara Valiliği'nin yazısı için bak: Ek Belge, no: 3).

Buna rağmen gazeteyi çıkarmakta kararlıydık. Çünkü valiliğin gerekçeleri yasal değildi. Hazırlıklarımızı tamamladık. Gazete, 13 Eylül'de Ankara'da, Daily News gazetesinin tesislerinde basılacağı sırada polis müdahale etti ve basımevi vazgeçti. Mustafa, Ankara polisinin dikkatinden kaçırmak için, filmleri alarak İstanbul'a gitti ve bir hafta gecikmeyle de olsa gazete basıldı.

Roja Welat hem rejim, hem Kürt yurtsever kamuoyu bakımından bir bomba etkisi yaptı. Irkçı ve şoven çevreler bir ağızdan saldırıya geçtiler. "Devlet" adlı gazete, "Hızlanan Bölücülük ve Hükümetin Sessizliği" başlığı altında yazdığı yazıda, Roja Welat'ın amacının "Allahı, Kitabı, Peygamberi, soyu, vatanı bir olan, aynı bayrak altında yaşayan Türk milletini bölmek" olduğunu ileri sürüyordu. Günaydın gazetesinde yazan kontenjan senatörü Hüsamettin Çelebi, sırf "Kürtçe" kelimesini ağzına almamak için, "yarısı Türkçe çıkan gazeteler"den söz ediyor, bunlara karşı cumhuriyet savcılarını ve adalet bakanını göreve çağırıyordu.. Aynı kişi Cumhuriyet Senatosu'nda yaptığı konuşmada ise, Türkiye'de Rum, Ermeni gibi azınlıkların kendi dilleriyle gazete çıkarabileceğini, ama Kürtlerin Lozan'a göre azınlık sayılmadığını, bu nedenle de Kürtçe gazete çıkarılamayacağını ileri sürüyordu. Oysa gerçek durum bunun tam tersiydi. TC'nin sınırları içindeki Kürtler elbet bir azınlık değil, ama Türklere eş durumda bir ulustular ve İsmet Paşa da Lozan'da tezini böyle savunmuş, "Ankara hükümeti hem Türklerin hem Kürtlerin hükümetidir," demişti. Kaldı ki Lozan Antlaşması'nın 38. maddesi, Tüm T.C. yurttaşlarına istediği dilden yayın yapma hakkını tanıyordu. Bu madde şöyleydi:

"Herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel, gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır."

Polis ve savcılar hemen harekete geçtiler. Polis, daha toplama kararı olmadan bulabildiği her yerde gazetcye el koydu. Diyarbakır'a gönderilen 4200 gazeteye, daha kente girmeden el kondu. Arkasından toplama kararı da çıkarıldı ve gazeteyi götüren Sırrı Feroğlu adlı genç tutuklandı. Mardin'de 400 gazeteye el kondu, Orhan Miroğlu ve Nuri Sınır adlı gençler bu nedenle tutuklandılar. Ayrıca gazeteyi dağıttıkları ya da salt okudukları için, Ağrı, Iğdır ve başka yörelerde tutuklananlar oldu (Örneğin Maden'de Rifat Sefalı, Hakkari'de Veli Koparan, Ağrı'da Zeki Arslan... Daha da ilginci, Varto'da kitapçılık yapan Abdullah Savaşçı, kitap paketi olarak kullandığı bir gazete kağıdı üzerinde Roja Welat'ın klişesi var diye aylarca tutuklu kaldı..) İstanbul'da polis gazetenin basıldığı matbaaya baskın düzenledi ve orda kalmış 200 gazeteye

el koydu. Ankara'da Roja Welat Bürosu'na baskın düzenlendi, ordaki 135 gazeteye, ayrıca 1000 kadar Özgürlük Yolu dergisine, arşivdeki başka yayınlara el kondu, Roja Welat'ın klişeleri alındı. Aynı gece bir yargıç kararı olmadan Mustafa Aydın'ın evinde arama yapıldı. Sorumlu Müdür Sıddık Bozarslan 28 Eylül'de tutuklandı, Mustafa Aydın ise, yasal olarak sorumlu tutulamayacağı halde 4 Ekim günü tutuklandı ve suç olarak "Kürtçe gazete çıkarmak" gösterildi.. Oysa yasalarda böyle bir suç yoktu!

Baskılar daha sonra da yoğunlaşarak devam etti. 2. sayı çıktıktan sonra, daha mahkemenin toplama kararı olmadan polis gazeteyi İstanbul ve Ankara'da büfelerden topladı, satıcıları ise tehdit etti. Onlara:

"Tezgahınızı yıkarız! Roja Welat'ı satmayın, hangi dergi ve gazeteyi satarsanız satın!.." dendi.

Diyarbakır'da Roja Welat'ı satan Hatip Bağrıyanık, Baki Mercan ve Bayram Bozyel adlı gençler tutuklandılar.

Basın -komünist ve sosyalist geçinen bazı kesimler dahil- büyük çoğunluğuyla, bu olayı ve bize yönelik bunca baskı ve saldırıyı suskunlukla karşıladı, duymazlıktan, görmezlikten geldi. Mustafa Aydın 4 Ekim'de gözaltına alınmadan önce bir basın açıklaması yapmıştı. Bunu Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleri birkaç satırla verdiler; üstelik sanki basın açıklaması bizim değil de Ankara Valiliğinmiş gibi... Bu haberde, sanki Valiliğin böyle bir yetkisi varmış gibi, "Ankara Valiliği Roja Welat'ı yasakladı" deniyor; baskılara, yasaların çiğnenmesine tek kelime ile değinilmiyordu. TKP yandaşlarının elinde olan ve o dönemde "Ulusal Demokratik Cephe" çağrısı yapan Politika gazetesi ve Ürün dergisi ile TİP'in yayın organı Yürüyüş dergisi ise ne baskılardan, ne basın açıklamasından tek kelime söz etmediler. Yalnızca, Ankara'da yayın yapan ve solculukla filan hiçbir ilgisi bulunmayan "Yeni Gün" gazetesi, olayı "Ankara Valiliği Anayasayı Çiğnedi" başlığı altında verdi ve basın açıklamamızın tümünü yayınladı. (Bu gazetede Tuncelili Teoman Okaygün adlı tanıdık ve dost bir kişi yönetmendi, yayın da onun sayesinde oldu.) Bunun yanı sıra, TSİP'in haftalık teorik yayın organı Kitle dergisi, "Ulusal Baskıya Karşı Direnmek Görevimizdir" başlığı altında bu olayı haber verdi ve rejimin baskılarını onurlu biçimde eleştirdi. Daha sonra SGB'nin yayın organı "Genç Sosyalist", Vatan Partisi'nin yayın organı "Sosyalist" gazetesi, ayrıca Kurtuluş grubunun yayın organı olan "Kurtuluş Sosyalist Dergi" de Roja Welat üzerindeki baskıları protesto ettiler. Baskılar yurt dışında da yer yer Kürt ve yabancı örgütler tarafından protesto edildi.

Diğer yandan, gazete Kürt yurtsever çevreleri ve halkın saflarında büyük ilgi gördü. Baskılarsa bu ilgiyi ve sempatiyi daha da arttırdı. T.C.'nin tarihinde, yarı yarıya Kürtçe çıkan bir gazete olarak Roja Welat ilkti. Daha önce Kürtlerin çıkardığı bazı dergi ve gazetelerde de Kürtçe yazılmıştı. Ama Kürtçeye ayrılan sayfalar çok sınırlıydı ve bunlar daha çok şiir, fıkra türünden şeylerdi. Kürtçeye en geniş yer ayıran ve en uzun ömürlü olan yine de bizim yayınımız Özgürlük Yolu idi. Ancak onda da yaklaşık 90 sayfanın ancak 5-6 sayfasını Kürtçeye

ayırıyorduk. Roja Welat ise, Kürtçeye geniş yer ayırmanın, Kürtçe makaleler, yorumlar ve kültür sayfaları içermenin yanı sıra, daha çıkışında büyük gürültü uyandırmış ve ülkenin gerici güçlerini ayağa kaldırdığı gibi, Kürt aydınlarına ve yurtseverlerine de tam tersi bir heyecan vermişti.

Gazetenin iki dilde çıkmasının, yalnızca Kürtçe olmayışının birkaç nedeni vardı. Bir kere Kürt dilinde yeter yazar kadromuz yoktu. Bunun yanı sıra, o dönemde Kürtçe okuyabilenlerin sayısı çok azdı. Bizim amacımız ise yalnız Kürtçe yayın yapmak değil, aynı zamanda okura politik bir mesaj vermekti. Ayrıca, gazetemizi Kürtlerin yanı sıra, Türklerin de okumasını istiyorduk. Bu nedenle de yayının iki dilden olması gerekli ve yararlıydı.

Gazetenin çıkışıyla saflarımızda ve yurtsever çevrelerde yükselen coşkunun da verdiği güçle, baskılara karşı direndik. Rejimin saldırılarını Özgürlük Yolu dergisinde ve bizzat, bir süre gecikerek de olsa çıkardığımız Roja Welat'ın 2. sayısında teşhir ve protesto ettik. Roja Welat'ın 2. sayısında "Kürtçe Yayın Yapmak Hakkımızdır ve Bu Hakkı Kullanacağız" başlığı altında yazdığımız yazıda şunu diyorduk:

"Bugün, mevcut burjuva yasalarını da çiğneyerek, polis gücüyle Roja Welat'ın veya bir başka gazetenin, derginin çıkışı engellenebilir. Ama bununla sorunlar çözülmez. Türkiye Kürdistanı'ndaki 10 milyonluk Kürt halkını bu tür zor yöntemleriyle susturmak artık olanaksızdır. Unutmayın baylar: Zor zoru getirir!.."

Sonunda da öyle oldu. Yarı yarıya Kürtçe yayın yapan bir gazeteye tahammül edemeyen rejim, birkaç yıl sonra karşısında partizan savaşı yürüten örgütleri buldu...

Mustafa ve Sıddık'ın avukatlığını benle Ziya Acar aldık. Duruşmaları 13 Ekim 1977'de Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nde idi. Duruşmayı izlemek için oldukça kalabalık bir dinleyici kitlesi gelmişti. Ne var ki salon küçüktü, üstelik jandarma, kapı açık olmasına rağmen içeriye dinleyici bırakmıyordu. Israrımız üzerine bir miktar dinleyicinin salona geçmesi mümkün oldu. Mustafa ve Sıddık'ın mahkemeye sunmaları için bir savunma hazırlamıştım. Bu savunmada geri adım yoktu. Tam tersine, Kürt sorununa ilişkin gerçekler çok açık ve dobra biçimde dile getirilmişti. Bu bir savunmadan öte, rejime ve onun ideolojisine, baskı mekanizmasına ve mevcut yasaların bile dışına düşen uygulamalarına bir suçlama idi. Savunmayı ikisi adına, o zaman ancak 20 yaşlarında olan Sıddık Bozarslan, heyecanlı, ama gür bir sesle okudu. Benle Ziya Acar ise aynı mealde bir savunma yaptık. Sonuçta Mustafa Aydın o celse serbest bırakıldı ve duruşma 11 Kasım'a ertelendi. 11 Kasım günü yapılan duruşmada bizim, dosya ve yazılar üzerinde uzman bilirkişilere inceleme yaptırılması önerimiz reddedildi. Bunun üzerine hazırladığımız 11 sayfalık yazılı savunmayı verdik, ayrıca da sözlü savunma yaptık. Üç yargıçtan oluşan basın mahkemesi, o zamana kadar görülmemiş bir hızla davayı 17 Kasım günü sonuçlandırdı, Mustafa Aydın'la ilgili olarak beraat kararı verirken, Sıddık Bozarslan'ı, TCK'nın 142 maddesi 3. fıkrasından 1,5 yıl hapis cezasına mahkum

etti; ama onunla ilgili olarak da tahliye kararı verdi.

Daha Sıddık'ın tutukluluğu sırasında, gazeteyi çıkarabilmek için yeni bir sorumlu müdür göstermek zorunda kaldık. Davalar birbirini izlediği ve sorumlu müdürler aranır duruma düştüğü için, daha sonra gerek Roja Welat'ın, gerek Özgürlük Yolu'nun sorumlu müdürlerini sık sık değiştirmek zorunda kaldık. Özgürlük Yolu'na Kadir Akcl'den sonra, sırasıyla Mustafa Kaya ve Sırrı Feroğlu, Roja Welat'a ise Sıddık'tan sonra Fikret Akay ve Mahmut Çeşme getirildiler.

Sıddık hakkındaki mahkumiyet kararını temyiz etmiştik. Ama daha sonra bu karar onandı. Sıddık'ın yakalanmaması için kendisini değişik bir kimlikle ve çalışma yapmak üzere Konya yöresine göndcrdik.

Roja Welat'ın yayınında, söz konusu baskılar nedeniyle, baştan düşündüğümüz 15 günlük periyodu tutturamadık. En büyük sorunumuz basacak bir matbaa bulmaktı. Bu nedenle bazen bir ay, bazen iki ay gecikmeyle çıktı. Özgürlük Yolu ve diğer devrimci yayınlarla birlikte sıkıyönetim tarafından temelli kapatıldığı 1978 yılı sonuna kadar 12 sayı çıktı. Bu sayıları basacak matbaa bulmak, polis daha uyanmadan matbaadan çıkarmak, illere ilçelere ulaştırmak ciddi, ustalıklı bir örgütlenmeyi gerektiriyordu. Çünkü gerek Roja Welat'ın, gerek Özgürlük Yolu'nun her sayısı hakkında, polisin elinde, 14. Lui'nin tutuklama fermanları gibi (kralın imzasını taşıyan, sanık yerini isc "hamil"in doldurduğu çek benzeri fermanlar), peşin toplama kararları vardı. Ama Mustafa ne yapıp edip bir matbaa buluyordu. Basılacağı yeri yakın çevremizden bile son ana kadar gizli tutuyorduk. Basılacağı gün ya da gece, ekipler oluşturuyor, ani baskın yapar gibi matbaaya gidip, polis daha harekete geçmeden gazeteyi başka yerlere taşıyor ve değişik araçlarla gideceği yere ulaştırıyorduk. Satışı da benzer yöntemlerle oluyordu. Örneğin Diyarbakır'a gazete ulaşınca ekipler hazırlanıyor, belli bir saatte topluca hareketc geçiliyor, bir-iki saat içinde kahve ve dükkanlarda 2-3 bin dolayında gezete satılıyordu.

İlk sayıyı 20 bin basmıştık. 5 bin kadarı ele geçmiş, ötekisi ise dağılmış ve hemen tükenmişti. 2. sayıyı 30 bin bastık ve daha sonraki sayılarda bu tirajın altına hiç düşmedik. Bazı sayıları ise 40 bin bastığımız oldu.

Sanırım 2. sayıda idi. 10 bin gazete polisin elinc geçti. Ama Mustafa Aydın birkaç gün sonra, Adliye deposuna bakan katiplerin eline biraz para sıkıştırarak bu gazetelerin tümünü bir kamyonete yükleyip getirmeyi başardı.

Yazılar ve mizanpaj konusunda da Roja Welat'ın yükü, tahmin ettiğim gibi üzerimde kaldı. Bir kere, benden başka Kürtçe yazan yoktu. Son sayılara doğru bazı gençler Kürtçe yazmaya alıştılar ve şiir, fıkra, masal, röportaj gibi ürünlerle katkıda bulundular. Türkçe yazıların çoğu, haberlerin dışında hemen tamamı, yine benim omuzumdaydı. İstanbul'daki arkadaşların vaadleri de lafta kaldı. Bir-iki kez, röportaj diye bir şeyler gönderdiler. Ne var ki bunlar, hayatlarında ilk kez yazı yazan ve belki de hiç röportaj okumamış olan kişilerce hazırlanmıştı; bu nedenle onları kullanamadık. Gelen haberleri de ben redakte ediyordum. Buna bir de tashih ve mizanpaj işleri ekleniyordu. Mustafa ve bazı

arkadaşlar bu konuda bana yardımcı oluyorlardı. Böylece Özgürlük Yolu'na ve kitap yayınlarına bir de Roja Welat eklendi. Ne var ki polisin sayesinde periyodlar gecikince biz de soluk alıyorduk. Baskıların tek yararı buydu!

Roja Welat'la birlikte, örgütümüz bakımından hem daha militanca bir çalışma başlamıştı, hem de daha geniş kitlelere ulaşıyorduk. Roja Welat biçim ve içerik olarak nitelikliydi. Dili, hem Kürtçesi, hem Türkçesi sadeydi. Yol gösterici teorik ve politik yazıların yanı sıra, güncel konular, haberler işleniyordu. Resimliydi. Ayrıca Kürtçe ve Türkçe olarak mizah da vardı. Bu küçük fıkralar ilgiyle okunuyordu. Kürtlerde en ciddi konuları bile, mizah yanı ağır basan küçük fıkralar ve öykülerle anlatmak bir gelenektir.. O, bu haliyle ajitasyon ve propaganda çalışmalarımıza büyük hız kazandırdı.

Yeni Büromuz ve Kürtçe Kurs

Kitap yayınlarımız başlayınca, hele Roja Welat da devreye girince eski büromuz ihtiyaca cevap vermez oldu. Maddi durumumuz da biraz düzelmişti.

Bu nedenle Kızılay'a yakın Sümer Sokak 12 numarada, zemin kattaki bir daireyi tuttuk. Burası iki oda ve genişçe bir salondu; ayrıca mutfağı da vardı. Girişteki, küçük bir salon biçimindeki odayı konuklarla ilişkilere ayırdık. Arkadaki küçük odayı ben çalışma odası ve aynı zamanda avukatlık bürosu yaptım. Ortadaki büyük salonu ise hem depo hem de diğer çalışmalarımız için kullandık. Bir süre sonra Ziya Bey de yazıhanesini oraya taşıdı. Zaten avukat-

Özgürlük Yolu bürosunda; soldan sağa: Yavuz Çamlıbel, Hüseyin Beysülen, Burkay, Sıddık Bozarslan

lık işleri kesattı. Daha sonra ise (sanırım 1979'un başlarında) Genel İş'in avukatlığını alarak Diyarbakır'a taşındı, evini de oraya taşıdı. Bana gelince, avukatlık levham salt çalışmalarımızı kamufle etmeye yönelikti. Çünkü dergi ve gazetenin avukatlığı dışında artık meslekle bir ilişkim yoktu ve tüm zamanımı politik çalışmaya ve yazmaya ayırıyordum. Bu dönemde artık profesyonelleştim; yani geçimimi artık parti sağlıyordu. Faruk'a da, İstanbul'da görevlendirdiğimiz zamandan beri belli bir ücret veriyorduk.

Bürodaki geniş salona bir karatahta koyduk ve ben orada, çoğu gençlerden oluşan yirmi dolayındaki üye ve sempatizanlarımıza bir ay süreyle, günde iki saat Kürtçe dil dersleri verdim. Yaptığımız iş elbette gizliydi. Böylece bir dizi insan, Kürtçe alfabeyi tanıdı ve gramer kurallarına ilişkin temel bilgiyi aldı. Bunlar arasında, daha sonra yazdıkları makale ve kitaplarla Kürt yayın dünyasına katkıda bulunan Mustafa Düzgün, Rohat (Ali Aydın), Yavuz Koçoğlu, Mahmut Çeşme ve Rojan (Hazım Kılıç) gibi isimler vardı.

* * *

Eşim Suzan'ın babası Hüseyin Amca bana remington marka bir daktilo getirdi. Bir ustaya verip klavyesini Türkçeye uyarladım. Yeni değildi ama sağlamdı, çok kullanışlıydı ve hızlı yazıyordu. Daha da önemlisi, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının daktilosuydu. Onunla, Balgat'ta üç Amerikalıyı kaçırdıktan sonra kamuoyuna sundukları ünlü bildirilerini yazmışlardı. Ne yazık ki bu değerli hatıra, ben 12 Eylül öncesi yurt dışına çıkmak için ayrıldıktan hemen sonra, polisin yaptığı baskın sırasında öteki şeylerle birlikte alınıp götürülmüştü...

Belgrad Toplantısı'na Başvuru

1977 sonbaharında, Helsinki Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın iki yıllık sonuçlarını gözden geçirmek için Belgrad'ta, taraf ülkelerin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıya taraf ülkelere ve ilgili demokratik kuruluşlara ve liderlere sunulmak üzere, Türkiye'de Kürt halkının durumunu anlatan bir rapor kaleme aldım. Bu raporun Türkçesi Özgürlük Yolu'nun 31-32 nolu sayısında yayınlandı. Onu İngilizce'ye çevirtip bir broşür halinde ve "Türkiye'de Kürt Halkının Ulusal Demokratik Haklarını Savunma Komitesi" adında bir komite adına bastırıp ilgili taraf ve kuruluşlara postaladık. Haberleşme için bir de posta kutusu tutmuştuk. Buna ilişkin pratik işleri Konstanz'daki Kâzım Yıldız yoldaşımız yapmaktaydı.

Bu uluslararası plandaki ilk girişimimizdi. Benzer rapor ve dosyaları daha sonraki yıllarda da hazırladık. Özellikle 12 Eylül 1980 darbesinin ardından benim ve bir bölüm kadromuzun yurt dışına geçişiyle birlikte bu alandaki çalışmalarımız hızlandı. Bunları bir süre söz konusu komite adına,

daha sonra ise KOMKAR veya doğrudan partimiz adına yaptık. Rapor ve mektupların yanı sıra, uluslararası planda bir dizi görüşmeler de yaptık. Bu alanda giderek deney kazandık ve yaygın ilişkiler kurduk. 1980'li yıllarda, Avrupa'da bu planda en yoğun ve yaygın çalışmayı yapan ve birhayli ilişki yaratmış olan başlıca Kürt örgütü bizdik. 1990'lı ve 2000'li yıllarda da bu çabalarımızı sürdürdük.

Irak Kürt Ulusal Hareketi Yeniden Toparlanıyor: KYB ve KDP-Geçici Komite

Irak ve İran arasında 6 Mart 1975'te Cezayir'in aracılığıyla varılan anlaşmanın ardından Kürtlere ABD ve İran desteğinin kesilmesi üzerine, Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketinin lideri Mustafa Barzani, güç dengesinin kendi aleyhlerine döndüğünü görüp partizan savaşına son vererek yanındaki binlerce savaşçı ve çok sayıdaki siville birlikte İran'a sığınmıştı. Mustafa Barzani, Tahran'da ünlü Mısır'lı gazeteci Hasanen Heykel'le yaptığı görüşmede bununla ilgili olarak şöyle demişti:

"Şunu söyleyeyim ki, Kürt devrimi sona ermemiştir, sadece şimdilik durmuştur. Benim şahsen rolüm bitmiştir; fakat Kürt halkı duruyor. Ve Kürt halkı içinden direnişi örgütleyecek yeni liderler, liderlikler çıkacaktır."

Hasanen Heykel de röportajın sonunda şöyle bir yorum yapmıştı:

"Irak'ın bugünkü yönetimine dost olan herkes, ona (Irak'a) içtenlikle şu öğüdü vermelidir:

"Mustafa Barzani ile ilgili perde kapandı, fakat Kürt halkı mevcuttur. Ve bu halkın Irak çerçevesinde meşru ulusal hakları vardır. Senin bu halka, onun silahlı devrimi sırasında yaptığın vaatlerin uygulanması ve hatta mümkün olduğu kadar, fazlasıyla uygulanması gereklidir. Bu o halkın hakkıdır. Ve bu ayrıca da zorunludur. Çünkü Irak'ın Arap savaşına katılabilmesi için, iç savaşın Irak'a bir daha geri dönmemesi gerekir." (Bak: Özgürlük Yolu, sayı 5, Ekim 1975)

Ancak, Cezayir Anlaşması'nın ardından, Barzani'nin tek yanlı ateş kesip savaş alanını terk etmesiyle zafer sarhoşluğuna kapılan Irak lideri Saddam Hüseyin, bunları düşünmedi bile. Irak ordusu Kuzey'e rahatlıkla yürüdü ve yıllardır denetleyemediği bölgelere girdi. Rejim, Kürdistan'da yeni yollar açarak, yeni kışla ve karakollar, kale gibi beton korunaklar yaparak, sınır yörelerini boşaltarak Kürtlerin muhtemel yeni direnişlerine karşı da yoğun tedbirler aldı. Kürt halkına tanınmış olan otonomi ise, kuşa çevrilmiş olarak ve merkez Hewlêr (Erbil) olmak üzere, Bağdat rejiminin Kürtler içindeki güvenilir elemanları vasıtasıyla uygulandı. Bu gelişmeler Kürtlerin saflarında büyük bir moral bozukluğu yaratmıştı.

Diğer yandan Kürt halkı toparlanmakta gecikmedi. Hem Barzani'nin, hem Hasanen Heykel'in tahminleri gerçekleşti. Kürt ulusal hareketi iki kanalda yeniden örgütlendi. Önce Celal Talabani liderliğinde Kürdistan

Yurtsever Birliği (KYB) oluştu. Daha sonra ise, KDP, Mustafa Barzani'nin oğullarından İdris ve Mesut Barzanilerin öncülüğünde toparlandı. Ulusal direniş yeniden başladı ve barışçı bir çözüm bulunmadığı için yıllarca sürdü. Kürdistan'daki savaş Irak'ı batağa çekti, İran-Irak arasında 8 yıl süren amansız bir savaşa yol açtı. Savaş boyunca Irak'ta güçlenen militarist çark, bunun ardından Kuveyt macerasına yöneldi. Tüm bunlar Irak için yıkıcı sonuçlar doğurdu.

Barzani'nin savaşı durdurmasının yol açtığı bozgun havasının üstünden birkaç ay geçmeden, aynı yılın yazında, üç politik örgüt, Suriye'nin başkenti Şam'da bir araya gelerek Celal Talabani liderliğinde Kürdistan Yurtsever Birliği'ni oluşturdular. Kısa adıyla "Yekıti" deniyordu. KYB'nin temel istemi de Irak'a demokrasi ve Kürdistan'a otonomi idi. Kuruluş bildirisinde yenilginin nedeni olarak KDP'nin "gerici ve aşiretçi önderliği" gösterilmekte idi. Kürt halkının baş düşmanları olarak emperyalizm, siyonizm, diktatörlük (Irak rejimi), İran'ın şahlık rejimi, Turancı akım, Arap şovenizmi ve Kürt gericiliği gösteriliyordu. Zafere ulaşmak için Arap devrimcileriyle ortak bir cephe öneriliyordu. İleri amaç olarak ise sosyalizm benimsenmişti.

Görüldüğü üzere, KYB sol bir çizgideydi. Görüşleri bize oldukça yakındı. Ancak bugüne kadar geçen 30 yılı aşkın süre içinde, bu ilkelerden ziyade, Ortadoğu koşullarına ve değişen durumlara uygun pragmatik politikalar izledi.

KYB, kuruluşundan bir süre sonra Kürdistan'ın sınır bölgelerinde partizan gücü oluşturdu ve Irak rejimine karşı silahlı direniş başlattı.

Talabani ve Nuşirwan'la Ankara'daki Görüşme, Necmettin Büyükkaya

Sanırım 1976 yazıydı, KYB'nin politbüro üyelerinden Nuşirwan, başkasının adına düzenlenmiş bir pasaportla, Ankara'ya gelmişti. KYB içindeki en güçlü örgütün, KOMELA'nın da lideriydi. KOMELA, Maocu çizgide bir örgüttü. Nuşirwan o zamanlar yaklaşık 28-30 yaşlarındaydı. Yanında Necmettin Büyükkaya vardı. Benim Ulus'taki yazıhanemde uğradılar. Orası dinlenebileceği için dışarı çıktık ve Ankara Kalesi'ne çıkarak hem ordaki Eti Müzesi'ni dolaştık, hem de sohbet ettik. Nuşirwan Kürtçeyi Sorani lehçesiyle, oldukça hızlı ve akıcı konuşuyordu.

Ben, yaşanan yenilginin ve dağılmanın ardından, tekrar silahlı eylem başlatmak için neden bu kadar acele ettiklerini sordum. Bana kalırsa, en azından bir dönem siyasal çalışma ve hazırlık yapmak gerekirdi. Nuşirwan ise Irak Kürdistanı bakımından koşulların çok farklı olduğunu, orada, bizim Türkiye'de yaptığımız türden kimi legal çalışmaların mümkün olmadığını, siyasal çalışmanın ancak silahlı güçlerle birlikte mümkün olduğunu söyledi.

Bir süre sonra da Talabani Ankara'ya geldi. Yanında yine Necmettin vardı

ve görüşmek için onunla haber yollamıştı. Gaziosmanpaşa'daki Papazın Bahçesi'nde görüşüp tanıştık. Yanında dört-beş kişi daha vardı. Türkiye'ye gelişi illegal olduğu halde böylesine kalabalık bir gazinoda saatlerce oturup sohbet etmesine şaşmıştım. Ama o son derece rahat, neşeli, konuşkandı.

Yekıti'nin kuruluşunu Özgürlük Yolu'nda haber vermiş ve kuruluş bildirisinin tamamını yayınlamıştık. Bu nedenle Talabani bizden memnundu. Yurt dışında da o güne kadar Irak KDP'nin denetiminde olan Kürt Öğrenci Birliği bölünmüş, KDP karşıtları AKSA adında yeni bir öğrenci örgütü oluşturmuşlardı. Bunlar sol kesimdi ve bizim arkadaşlarımız da içinde idiler. Böylece bizimle Yekıti arasında daha baştan dostça ilişkiler başlamıştı.

* * *

Necmettin Büyükkaya o dönem KİP içindeydi ve önde gelen kadrolardandı. Aynı zamanda Yekıti ile sıkı ilişkileri vardı. Sınır yöresinde insan ve silah geçişlerinde yardımcı oluyordu. Sonradan kendi örgütüyle çelişkiye düştü ve bazı arkadaşlarıyla birlikte KİP'ten ayrıldı. Bu yüzden Diyarbakır'da silahlı saldırıya uğradılar ve Necmettin'in bazı arkadaşları bu olayda öldürüldü, bazıları ise yaralandı. Ancak Necmettin'e bir şey olmadı. Bu olaydan sonra Necmettin kendi grubunu oluşturdu ve Yekıti ile birlikte çalıştı.

Necmettin, 12 Mart öncesi İstanbul'da meydana gelen bir adam öldürme olayı nedeniyle aranıyordu. Bu nedenle genel aftan da yararlanamamıştı ve ülke içinde sahte kimlikle, kaçak dolaşıyordu. İşin ilginci, devrimci modaya uygun olarak üstünde yaz-kış parka ve ayaklarında botlar vardı. Bir keresinde, yaz ortası bu kıyafetle büromuza gelmişti. Kendisine, arandığı halde böyle bir kıyafetle dolaşmasının yanlış olduğunu söyledim. Bu dağ kıyafeti, burada Ankara'nın içinde polisin ilgisini kolayca çeker. Oysa aranan bir devrimcinin kıyafeti gizlenmeye uygun olmalıdır, kuşku çekmemelidir, dedim. Sanırım bu hatırlatmam aklına yatmış ki bir dahaki gelişinde üstünde takım elbise vardı..

Necmettin, Ankara'ya yolu düştükçe bana uğrardı ve sohbet ederdik. Yekıti'nin yeniden başlattığı partizan savaşı konusunda onunla da tartışıyorduk. Ben, gerekli hazırlık yapılmadan ve yenilginin hemen arkasından kitle moralinin düşük olduğu bir ortamda başlatıldığı için erken ve yanlış olduğu kanısında idim. O ise dağdaki partizan yaşamını öve öve bitiremiyor ve bana, "gelip görmelisin!" diyordu. Sanırım beni de Yekıti ile ortak çalışmaya ikna etmek istiyordu. Oysa benim devrime ve silahlı mücadeleye yaklaşımım çok farklı idi. Öncelikle, her parçadaki koşulların farklı olduğu ve bu nedenle, ayrı parçalardaki mücadelenin eşgüdümlü olamayacağı görüşündeydim. Kurtuluş mücadelesine öncülük edecek örgütler de ayrı ayrı ve her bir parçanın kendisine özgü olacaktı. Mücadele biçimleri, izlenecek yol ve yöntemler de her parçanın kendi koşullarına göre şekilleneceekti.

Necmettin, KİP'ten ayrıldıktan sonra, örgütlenme konusunda da ağzımı aradı. şöyle diyordu: "Sizin politikanız çok doğru, ama bu iş örgüt ister.

Örgütlü bir yapıya da sahip olsaydınız alıp sürüklerdiniz." Bense, kural gereği, örgütlü olduğumuzu ona söylemiyor, ancak, "sen görüşlerimizi beğeniyorsan, tavrını netleştir, bu iş ondan sonra konuşulur," diyordum. Beni ne derece anladı, bilemiyorum. Necmettin'in silahlı eylemc olan tutkusu ve uzun zaman isteyen siyasal mücadele sabrına sahip olmayışı da bu temkinli tutumumda etkili oldu sanıyorum.

Ankara'da Kasımlo ile Görüşme

Sanırım 1977 yılı başlarıydı. İran KDP'nin Genel Sekreteri Kasımlo Türkiye'ye gelmişti. Büromuza uğradı ve böylece ilk kez tanıştık. O akşam evimde konuk ettim. Bir akşam da Mustafa Düzgün'de konuk kaldı. Daha sonraki günlerde, güvenliği açısından yine evde kalmasını önerdim, ama o otelde kalmayı tercih etti. Nasıl bir pasaportla gelmişti, kendi adına mıydı, değil miydi, bilemiyorum.

O zaman yaklaşık 45 yaşlarındaydı. Nazik bir insandı. Yola çıkarken çantasına hediyelik olarak Paris işi losyondan birkaç tane koymuştu. Bunlardan birini eşim Suzan'a verdi. Aynı zamanda, oldukça şakacı da olduğunu daha sonraki yıllarda, ilişkilerimiz geliştikçe anlayacaktım.

Kasımlo Kürtçe'nin iki lehçesini (Kurmanci ve Sorani), Farsça, Fransızca, Çekçe ve İngilizce'yi iyi biliyordu. Ayrıca biraz Arapça, Türkçe ve Rusça da biliyordu. Yani o bir dil zenginiydi...

Türkiye ve İran'daki durum üzerine sohbet ettik. Kadrolarının geliş gidişlerinde yardımcı olmamızı istiyordu. Buna memnuniyetle evet dedik. Daha sonra Diyarbakır'a gitmek istediğini söyledi. Kendisi için sakıncalı olabileceğini, polisin dikkatini çekeceğini söylediğimse de gitmekte ısrar etti. Bunun üzerine gidişine yardımcı olduk. Öyle sanıyorum ki Diyarbakır'a gidişinde Mehdi ile bize anlatmadığı bazı konularda konuştu ve anlaştı. İşin garibi, MK üyemiz Mehdi de bu ilişkiyi bizden gizledi. Çünkü bundan kısa bir süre sonra, Mehdi'nin beş parasız çömezlerinden birinin, Hakkari yöresine giderek sınır boyunda dolaştığını duyduk. Soranlara da bir köy satın almak istediğini söylemiş! Anlaşılan Kasımlo, sınır geçişlerini organize etmek için güvenilir bir üs ya da bağlantılar oluşturmak istemiş ve bunu da, bizden bile gizleyerek, doğruca Mehdi ile çözmeye çalışmıştı. Sonunda bu ilişkiden ne çıktı bilemiyorum. Bu konuda Mehdi bize bir şey söylemedi. Sınırdaki köy işini sorduğumuz zaman ise, meşrebine uygun olarak, işi girgira getirip küllemeye çalıştı.

12 Mart Sonrası Bazı Eski Arkadaşlar

12 Mart sonrası Dr. Tarık Ziya Ekinci Diyarbakır'da yeniden muayenehane açmıştı. TİP kurulduktan bir süre sonra yine TİP'e girdi ve Diyarbakır örgütünü kurdu. Ama TİP bu kez Diyarbakır'da hiçbir ilgi görmedi ve bir tabela partisi olarak kaldı. Kürdistan'ın başka yerlerinde

ise örgütlenemedi bile.

Dr. Naci ise tayinini Mardin devlet hastanesine yaptırmış ve orada operatör olarak çalışıyordu. Ayrıca Mardin'de özel muayenehane de açmıştı. İşlerinin başından aşkın olduğu ve çok para kazandığı söyleniyordu. Daha 12 Mart öncesinden bir hayli malı mülkü vardı. Ankara'da, Diyarbakır'da evler, geniş arsalar... Bunlara hızla yenileri eklendi. Kısacası Dr. Naci Karun kadar zengindi.

Sanırım 1977 yazıydı. Dr. Naci Almanya'ya gezmeye gitmişti. Dönüşte Ankara'daki büromuza uğradı. Almanya gezisinde insanların Özgürlük Yolu'na ve öteki çalışmalarımıza gösterdiği ilgiden etkilenmişti.

"Kemalciğim, seni kutlarım, ne güzel işler yapıyorsun! Özgürlük Yolu ne kadar olumlu bir görev yapıyor! Almanya'da görüştüğüm arkadaşlar beni eleştirdiler, neden Kemal'e yardımcı olmuyorsun, dediler. Ama söz, bundan sonra sana yardımcı olacağım. Hanım'a söyledim, Sana birkaç gün içinde 10 bin lira getirecek. Her ay da 5 bin lira göndereceğim," dedi.

Buna birhayli sevindim tabi. 5000 lira, o dönemde Özgürlük Yolu'nun 500 adedinin satış bedeli karşılığıydı. Dr. Naci gittikten sonra eşi Azime Hanım'ın, yani 10 bin liranın yolunu gözledim.. Ne var ki günler ve aylar geçti, ne Azime Hanım uğradı ne de Naci'nin sözünü ettiği paralar geldi. Bunun üzerine kendim Dr. Naci'ye gitmeye karar verdim. Diyarbakır'a işimin düştüğü bir sırada, ordaki arkadaşlarımızdan Hıdır Tek'i yanıma alarak Mardin'e gittim.(*) Dr. Naci'yi devlet hastanesinde bulduk. Bizi görünce verdiği sözü hatırladı ki, konuşmama fırsat vermeden o söze başladı, birhayli diller döktü. Bu ara çok sıkışık durumda olduğunu, yazlık ev aldığını, onun taksitlerini yetiştirmeye çalıştığını, bu yüzden de bize verdiği sözü yerine getiremediğini anlattı. Öğlen yemeği için bizi Hastane lojmanındaki evine götürdü. Azime Hanım da bize güleryüzle davrandı. Zaten onun ve Naci'nin yüzü hep öyledir... Yemekten sonra Naci bize şöyle dedi:

"Şu anda yanımda 2500 lira var, ama bu azdır. Öğleden sonra hasta muayene edeceğim. Akşam üzeri gelin, onun parasını da ekleyip size vereyim."

Midem bulandı. "Paran başına çalınsın!" dememek için kendimi zor tuttum. Hıdır'la oradan ayrıldık. Dönmeden önce Mardin'i biraz dolaşalım dedik. Buraya ilk kez gelmiştim. Mardin ovaya bakan bir tepenin yamacına kurulmuştu. Kesme taştan yapılma tarihi yapıları ve daracık, dik sokakla-

---

(*) Hıdır Tek Dersim'li bir yoldaşımızdı. Diyarbakır'da okuyordu. 12 Eylül öncesi Diyarbakır'da yaşadığımız operasyon sırasında İran Kürdistanı'na geçirilenler arasındaydı. Oradan kadrolarımızı çektiğimiz zaman da Newroz adlı arkadaşımızla birlikte bir dönem daha Kürdistan'da kaldı. Avrupa'ya geçtikten sonra da yine Kürdistan'da zaman zaman görevlendirdik. 1993'te Dokan'da birlikteydik. O dönemde MK yedek üyesiydi. Daha sonra MK asil üyeliğine seçildi. Göreve bağlı, sabırlı, fedakâr bir yoldaşımızdır. 7. Kongremizin ardından da Genel Sekreterliğe seçildi.

nyla bu tarihi kent, çıplak ve bakımsızdı. Tepede, Suriye ve Irak tarafını denetleyen ve daha uzaktan göze çarpan bir Amerikan radar üssü vardı. Çarşıda bir süre dolaştık, kahvenin birinde çay içtik. Vakit ikindiye geliyordu. Daha çok merak güdüsüyle, doktorun muayenchanesini bir görelim dedik ve verdiği adresi sorup gittik. Yamaçta, kale duvarını andıran bir evler dizisinin içindeydi. Taş bir binaydı. Dış kapıdan girince karanlık bir dehlize girdiğimizi sandık. O loş ve adeta karanlık yerde zar zor seçtiğimiz bir kapıyı itince önümüze güçlü bir elektrik lambasıyla aydınlanan, kadın-erkek, çocuk-yaşlı hastalarla tıklım tıklım dolu bir oda çıktı. Adım atacak yer yoktu. Burası hasta beklemc odasıydı. Duvarda bir başka kapı ise muayene odasına açılıyordu. Birkaç saniye öylece kapıda kalakaldık. Bir hasta çıktı ve aralık kapıdan Dr. Naci'nin sıradaki hastayı çağıran sesi duyuldu.

Hıdır'a, "Dönelim!" dedim ve oradan çıkıp otobüs garajına yürüdük...

Dr. Naci'yi zamanla daha iyi tanıdım. Şaşılacak derecede mal-mülk tutkunu ve cimriydi. Böylesine cimri birinin hangi duygularla, ya da hangi çıkar hesaplarıyla bize o paraları vermeyi düşündüğünü hep merak ettim. Seçimler yaklaşıyordu ve herhalde bizim desteğimize ihtiyaç duyuyordu. Ama eminim ki Azime Hanım, Doktor'un bize verdiği sözü duyar duymaz onu nazikçe paylamış, aklını başına getirmiş ve duruma el koymuştu... Zaten, ne olur olmaz deyip, Mardin'e gelmiş ve postu Naci'nin yanıbaşına sermiş, darphaneyi güvenceye almıştı!..

İlk Merkez Komitesinin Yapısı ve Parti İçinde Yaşanan Bazı Sorunlar

Partinin kuruluşundan yaklaşık iki yıl sonra MK üyesi Veysel'le yollarımız ayrıldı. Veysel parti işlerinde aktif biri değildi. Eskişehir'de mühendis olarak çalışıyor ve üç ayda bir gelip toplantılara katılıyordu. O güne kadar dergiye M. Tekincan takma adıyla bir-iki yazı yazmış olmanın dışında ne örgütlenme ne de başka konularda bir katkısı olmamıştı. Kürdistan'ın sömürgc sayılamayacağı görüşünde idi. Program tartışıldığı sırada görüşünü dile getirdi, tartıştık ve yalnız kaldı. Bu konuyu sorun yapmadık; bazı yoldaşlar, amaca ilişkin olmayan bu tür konularda farklı görüşte olabilir ve bu birlikte çalışmaya engel değil, dedik. Ne var ki kendisi bu işin peşini bırakmadı, hemen her toplantıda tekrar tekrar gündeme getirdi ve sonunda bizi bıktırdı. Tartışma sertleşti ve önce MK ile, sonra da parti üyeliği ile ilişkisi koptu. Tüzüğün verdiği yetkiye dayanarak onun yerine Mustafa Düzgün'ü aldık.

Dergi, Lenin'in deyişiyle kendi başına bir ajitatör, propagandacı ve örgütleyici idi. İnsanlar yeni görüşlere, özellikle de Kürt sorununun tartışılmasına açtılar. Derginin girdiği, okunduğu bölgelerde kendiliğinden bize yakın çevreler oluşuyor, dernekler ortaya çıkıyor ve biz bunları izleyemiyor. teorik planda öncü bir rol oynamamıza karşılık, örgütlenme ve eylem pla-

nında kitlelerin gerisinde kalıyorduk. Bir ara Kars yöresinde Özgürlük yolu 70-80 adet satılıyordu ve bu, aylık bir teorik dergi için az değildi. Bazı dostlar, bir arkadaş gönderip çoğu genç olan bu insanları örgütlememizi önerdiler. Biz de bu yöreden olan Faruk'a, gidip orada bir süre çalışmasını söyledik. Ama Faruk, "askerlik yoklamamı yaptırmamışım, beni alıp askere gönderirler," diyerek yanaşmadı. Biz ise ne onunla ilgili ısrarcı olduk, ne de başka birini görevlendirdik. Oysa o dönemde sıkı bir arama yoktu. İşte bu yüzden, bizim örgütleyemediğimizi başkaları örgütlediler. Kars'taki sempatizanlarımız bir süre sonra Dev-Yol ve benzeri örgütlere kanalize oldular. Daha sonra Kars'ta örgütlenmek için bazı çabalara giriştiğimizde ise artık geç kalmıştık ve birilerini bulmak kolay değildi. Kars bu konuda tek örnek de değildi elbet.

Daha sonra Parti içinde İhsan'ın yarattığı sorunları yaşadık.

Partinin kuruluşunun hemen ardından İhsan Mersin'e yerleşmek istediğini söyledi. Orada taahhüt işleriyle uğraşan ağabeyi vardı. Ama sanırım, Mersin'i gözden ırak, güvenceli bir yer olarak düşündüğü için seçti. Biz de buna itiraz etmedik. Oysa doğrusu, örgütlenme ve kitle ilişkileri bakımından ya Kürdistan'da, ya da metropol kentlerden birinde olmaktı. Ama biz, bu konuda iyi bir planlama yapmadık. Türk solunda ve Kürt solunda kimileri, illegal partilerde merkeziyetçiliğin ağır bastığını, demokrasinin iyi işlemediğini söylerler hep. Oysa bizde bunun tersi olmuştur: Üyenin bildiğini yapmasına yol açan aşırı bir demokrasi...

Bu dönemdeki önemli zaaflarımızdan biri kadrolarımızı yönlendirmede gerekli iradeden, kararlılıktan yoksun oluşumuzdu. Kimseyi incitmiyorduk. İnsanlar bir görevi ancak canları isterse yapıyorlardı! Diğer bir zaafımız da profesyonel kadroların yokluğuydu. Ve kuşku yok, bu iki zaaf birbirine bağlıdır. Bir insanı gereği gibi doyuramazsanız, ona görev vermekte ve yaptırmakta da güçlük çekersiniz. Ne yazık ki bunun için de yeter mali olanağımız yoktu ve bunu daha baştan yaratamadık.

Buna rağmen eğer partimiz, merkezi plandaki tüm kayıplara ve kimi ayrışmalara rağmen ana kitlesini ve eylem gücünü uzun yıllar korumuş, bugüne kadar ayakta kalmış ve amaçları yönünde yürüyüşünü sürdürmüşse, bu da az başarı değil! Kanımca bunun bir nedeni gönüllü birliktir. Gönülsüz birlikler zora dayanılarak ayakta tutulamaz. Ayrıca, ideolojik ve politik hat sağlam olmadan, partimiz, yaşadığı onca iç sorun ve güç koşullar içinde ayakta kalamazdı.

Ağabeyi orada İhsan'a geniş bir kitabevi açmış ve içini kitapla doldurmuştu. Ne var ki İhsan bu işi öyle titizlikle yapacak biri değildi. Kitabevini ağabeyinin çocukları yönetmekte, İhsan da zaman zaman oraya uğrasa bile, daha çok şurda burda tanıdık mahfellere uğrayıp vaktini sözle-sohbetle geçirmekte idi. Bu söz ve sohbetlerin ise ne işe yaradığı doğrusu anlaşılmadı. Mersin, daha o zamanlar yoğun bir Kürt nüfus barındırıyordu. Ama İhsan, orada kaldığı iki yıla yakın süre içinde bir tek kişiyi örgüte kazanmadı.

İhsan orada daha fazla kalamadı, doğasına uygun olarak sıkıldı ve bir süre sonra Ankara'ya geldi. Mersin'de boşuna vakit geçireceğine Ankara'da bir iş bulup çalışmasının daha iyi olacağını, burada devrimci çevrenin geniş olduğunu söyledi. Buna itiraz etmedik ve bir iş bulmasına yardımcı olacağımızı söyledik. Belediye'de tanıdıklar vardı. Ben ve Ziya arkadaş onlara istemde bulunduk. Ama İhsan çok sabırsızdı ve gelişinin üstünden 15-20 gün bile geçmeden, iş sorununun çözülmemesinden dert yandı, yeterince ilgilenmediğimizi, insanın iki eli kanda olsa yine arkadaşının işine koşturacağını söyledi.

İhsan'ın Ankara'ya gelişinden birkaç ay önce Faruk da Zafer Pasajı'ndaki kitabevini, çalıştıramadığı, ya da bu işten tez bıktığı için, içindeki kitaplarla birlikte 50 bin liraya devretmişti. Oysa iki ay geçmeden aynı kitabevinin değeri 200 bine çıktı. Orayı devralanlar iyi kazandılar. Faruk ise oradan aldığı parayı kısa sürede bitirmiş, parasız ve işsiz kalmıştı...

İhsan, Faruk'un durumundan ve bizim ilgisizliğimizden yakınarak "hiçbir devrimci bu koşullarda çalışmaz!" dedi. Ben ise, MK üyeleri olarak hiçbirimizin profesyonel olmadığımızı, örgütün durumunun bizi profesyonel olarak çalıştırmaya henüz elvermediğini, Faruk'un elindeki işi bırakmakla hata ettiğini söyledim.

Ne var ki İhsan bir süreden beri garip bir tavır içindeydi. Mülkiyeliler Derneği'nde ve sağda solda başkalarıyla kafayı çekip her şeyi gırgıra alıyor, bürodan ise uzak duruyordu. Çok geçmeden, Faruk'la birlikte İstanbul'a gideceklerini ve orada kitap yayını yapacaklarını söyledi. Ben, yayıncılık işinin kolay olmadığını, bunun para ve deneyim gerektirdiğini söyleyince de, "ne var bunda canım, herkes yapıyor!" deyiverdi. Biraz daha eşeleyince ise, TKP'li bazı yayıncı sahiplerinin bu konuda kendilerine yardımcı olacaklarını anlattı. Bunun üzerine onunla ve Faruk'la oturup bu konuyu daha ciddi konuşma gereğini duydum. Kendilerine, örgütün merkez komitesinde olduklarını, herkesin bu şekilde kendi başının çaresine bakmasının yanlış olduğunu, bu konuyu en azından diğer arkadaşlarla da konuşup birlikte bir karara varmanın daha doğru olacağını söyledim. Yayın konusundaki görüşlerimi tekrarladım ve başka yayınevlerinin verdikleri sözlere güvenilemeyeceğini, onların bunda çıkarı olmadıkça yardımcı olmayacaklarını belirttim. Söylediklerim Faruk'un aklına yattı. Diğer arkadaşlarla da konuştuktan sonra şu sonuca vardık: Öncelikle İhsan İstanbul'a gidip bu konuda bir araştırma yaparak sonuçlarını getirmeli, ondan sonra durumu değerlendirmeliydik. İhsan da bunu kabul edip İstanbul'a gitti. Bir süre sonra, sömürgelere ilişkin ajitatif bir yazı ile birlikte döndü. Yayınevi konusunda ise görüşünü değiştirmişti. "Bu iş çok zor!" diyordu. Orada bulunduğu süre içinde, beş-on kişiyi de, komiteden onay almadan, bir başına ve usule aykırı biçimde topluca parti üyesi yapıvermişti!

İhsan'ı nerede görevlendireceğimizi düşündük ve Ağrı'ya yerleşmesinin daha iyi olacağını, orada örgütleyici, yol gösterici bir kadroya ihtiyaç

olduğunu söyledik. İhsan bunu kabul etti ve Ağrı'ya gitti.

Aradan çok geçmeden Mehmet Ali Aslan'la haftalık bir gazete çıkarma hazırlığı içinde olduklarını duyduk. Bu konuda bize haber vermek gereğini bile duymamıştı. Gazetenin sahibi Mehmet Ali, sorumlu yönetmeni ise İhsan'dı. Abone makbuzları dört bir yana dağıtılmış, arkadaşlarımız, bizim tarafımızdan çıkarıldığını sanarak birhayli abone sağlamışlardı...

"Demokrasi" adlı bu gazete kötü bir taşra matbaasında basılıyordu ve dört sayfa idi. Sayfalarında Mehmet Ali ve İhsan yazıyorlardı. Ancak üç ya da dört sayı çıktı. Böyle olacağından kuşkum yoktu. Milletvekilliği seçimine hazırlanan Mehmet Ali yine büyük hayallerle başlamış ve çabuk bıkmıştı. İhsan'dan da al o kadar!

İhsan'ın adı "iyi bir ajitatör"e çıkmıştı. Ben izlememiştim ama, toplantılarda müthiş bir ajitasyon çektiği, seminerlerde 5-6 saat konuştuğu söyleniyordu. Sık sık Kürdistan'a gider, Diyarbakır'da, Bitlis'te, öteki illerde düzenlenen seminerlerde konuşurdu. Konu ise hep ulusal sorundu. Saflarımızdaki, hatta dışımızdaki pek çok insan İhsan'ın konuşmasına hayrandı. Doğrusu ben, beş-altı saat boyunca bir insan ne söyler, ne anlatır, şaşardım. Bir saat, bilemediniz iki saat, bir konuyu anlatmak için yeter de artar bile. Ama İhsan'ı ve bizim tabanımız da dahil, sol örgütlerin tabanını tanıdıkça bu işi anladım. Uzun konuşma bu çevrelerde adeta bir yarıştı, bir devrimcilik gösterisiydi. Dinleyicilerin ezici çoğunluğu için de konuşmacının ne söylediğinden çok, ses tonu, jestleri, uzun konuşması önemliydi. İçeriğini ise çoğu kez önemsedikleri, ya da anladıkları yoktu. Bu uzun konuşmalardan kafalarında çoğu zaman bölük pörçük şeyler, ya da bazı sloganlar kalıyordu. İhsan'da işte bu özellikler vardı: Sesi gürdü, baritondu ve bir aktör gibi konuşuyordu; dinleyicilere bir şey vermekten çok, onları etkilemeyi amaçlıyordu. İyi bir hatip sayılması için bu yeterliydi.

Ama İhsan'ın o şekilde bize birhayli sempatizan kazandırdığını da söylemeliyim! Daha sonraları, özellikle onun ve Mehdi'nin dışlanması döneminde bölgeye yaptığım gezide Diyarbakır'da, Bitlis'te ve diğer bazı yerlerde düzenlenen toplantılarda konuştum. Ama beni ilk kez dinleyen tabanımız üzerinde beklenen etkiyi yapmadığımı fark ettim. İnsanlar daha gür sesli, daha ateşli ve saatler boyu konuşup İhsan'ın rekorunu kıracak birini bekliyorlardı. Benim yumuşak sesim, eğitici konuşma tarzım ve çok çok bir-bir buçuk saat süren konuşmam onların birçoğunda düş kırıklığı yarattı...

Veysel'den, Faruk'tan, İhsan'dan söz ettim. Diğerlerinin durumu nasıldı? Yılmaz ciddi, çalışkan ve pratik bir insandı. Ama o da memurdu. Önce Mersin'de bayındırlık bölge müdürüydü, daha sonra da, Şerafettin Elçi'nin bakanlığı döneminde merkezde genel müdürlüğe getirildi. Doğal olarak işi başından aşkındı ve bu nedenle aktif parti görevi veremiyorduk. Ziya Bey çok dürüst bir insan olmasına karşılık, yayın planında bir katkısı olmadığı gibi, örgütlenme alanında da pek aktif değildi. Ama kararlı ve güven verici

haliyle yıllar boyu örgütün bir temel taşı rolünü oynadığına da kuşku yok!

Mehdi girişken, atak biriydi. Yetenekleri de, ciddi zaafları da olan tipik bir yerel önderdi: Okumamış, ama oldukça pratik, diğer yandan disipline gelmeyen, eline yetki ve güç geçince ne oldum delisine dönüşüp bildiğini okuyan, aydınlardan hoşlanmayan biri, bir tür Pugaçef... Bu yüzden de getirdiğinden daha çoğunu götürdü. Diyarbakır yöresinde örgütledikleri çoğunlukla, parti üyeliğine uygun nitelikler taşımaktan çok, kendisinin söz geçirebildiği türden kişilerdi. Diyarbakır gibi önemli bir merkezde, Kürdistan'ın kalbinde parti örgütünü Mehdi'ye bırakmakla hatanın büyüğünü yapmıştık.

MK olarak, hiç de iç açıcı olmayan bu manzaramıza rağmen, örgütümüzün nasıl olup da o dönemde öylesine hızla geliştiği, insanların çevremizde toplandığı ilginçtir, okuru şaşırtabilir. Ama Özgürlük Yolu'nu, Roja Welat'ı alıp inceleyen, o dönemde çıkan kitaplarımıza bakan biri, bunu anlayacaktır. Evet, bu araçlarla kitleye götürdüğümüz mesaj sağlamdı, sesimiz gürdü. Bu MK üyeleri ve daha başkaları, tüm amatörlüklerine, zaaflarına, kusurlarına rağmen bu sesin dağılmasına, kitlelere ulaşmasına şu ya da bu ölçüde katkıda bulundular. Tabanda kısa sürede bir dizi inançlı, çalışkan, fedakâr militan oluştu.

İlk MK'nın bu halinden dolayı, daha sonraları çok düşünmüşümdür: Acaba yöntem olarak daha baştan yanlış mı yaptık? Daha önce çoğu bir arada çalışmamış, birbirini yeterince tanımayan yedi kişiyi bir araya getirip partiyi kurmaktan ve MK'yı böyle oluşturmaktansa, önce dergiyi çıkarıp onun çevresinde kadroları toparlamak ve bu çalışma içinde sınavdan geçen, denenen kadrolarla işe başlamak daha iyi olmaz mıydı? Biz, en başta MK üyelerinden kaynaklanan sorunları yaşadıkça başka bazı arkadaşlar da aynı şeyleri söylemişlerdir. Ancak sevgili okurlar, bunun da güvencesi yoktur. Bu iş evliliğe benzer; seçtiğiniz eşle mutlu mu olacağınızı, yoksa cehennem azabı mı çekeceğinizi hiç bilemezsiniz! Kaldı ki, sonradan ortaya çıkan, güven veren, gelecek vadeden kadroları da denedik. Öyle durumlar oldu ki gelenler gidenleri arattılar! Bunlara da ilerde değinirim...

DİYARBAKIR'DAKİ SEÇİM ZAFERİMİZ

5 Haziran 1977 seçimlerinde faşist tırmanışı önlemek ve Milliyetçi Cephe'ye yeniden iktidar olanağı vermemek için CHP'ye oy verilmesini istemiştik. 11 Aralık 1977'de yapılan yerel yönetim (belediyeler ve il özel idareleri) seçimlerinde ise sosyalistlerin kendi adaylarını göstermelerini, ülke düzeyinde, bu mümkün olmazsa uzlaşabildikleri yerlerde ortak davranmalarını önerdik. Yerel seçimlerde durum farklıydı. Hem iktidar değişimi söz konusu değildi, hem de yerel planda, şu veya bu kent ve kasabada sosyalistlerin başarı şansı vardı. Seçimler kazanılmasa bile, aday gösterilerek etkin bir kitle çalışması yapılabilirdi.

Nitekim öyle oldu. Her ne kadar ülke genelinde sosyalistlerin ve Kürt yurtseverlerinin ortak bir tutum sağlamaları mümkün olmadıysa da, yer yer, kısmen de olsa dayanışma ve güçbirliği sonucu bazı başarılar sağlandı.

Bazı yoldaş ve sempatizanlarımız belediye başkanlığı seçimlerine bağımsız olarak katıldılar. Örneğin Diyarbakır'da Mehdi, Doğubeyazıt'ta Veysel Çamlıbel, Mazgirt'te Şahan Düzgün... Bazı yerlerde, örneğin Licc'de, diğer sol ve yurtsever kesimlerle birlikte ortak bağımsız adayı destekledik.

Gerek Veysel, gerekse Mehdi, aday olmadan önce organların görüşünü almadılar. Veysel'in, MK'dan ayrıldıktan sonra, parti bağı henüz kopmamış olsa da zayıflamıştı; bu nedenle bize haber verme gereğini bile duymamıştı. Mehdi'ye gelince, o da adaylığını ilan ettikten sonra, adeta bir olup bitti gibi bize duyurdu. Herhalde, kabul etmeyebiliriz diye organa getirmekten çekinmişti. Bazı yoldaşlar bu duruma tepki gösterdiler. Özellikle İhsan, "Mehdi'nin yaptığı Aybarcılıktır. Ne onun, ne de Veysel'in seçim kazanma şansı yok. Veysel belki bir miktar oy alabilir; ama Mehdi o kadarcık oy da alamaz," diyordu. Ancak, seçim politikamıza aykırı düşmediği için, her ikisinin adaylığını da sorun etmedik. Durumu MK'da değerlendirdik ve her iki arkadaşımızı da destekleme kararı aldık. Sonuçta Veysel az farkla kaybetti, Mehdi ise seçimi kazandı.

Başlangıçta, biz de dahil, kimse Mehdi'nin seçimleri kazanacağını tahmin etmiyordu. Herkes AP, CHP gibi güçlü burjuva partilerine şans tanıyordu. DDKD'ciler Diyarbakır'da güçlüydüler ve onların kendi adayları vardı. Yahya Mehmetoğlu adındaki bu aday zengin biriydi, kazanmak için yoksul halka yağ, şeker ve un dağıttığı söylendi. Sosyalist solda Maocu ve goşist kesim zaten bize karşıydı. TKP'liler ise, aramızdaki polemikler nedeniyle,

"Mehdi'ye oy verecceğimize MHP'nin adayına veririz daha iyi!" diyecek kadar bize mesafeliydiler. Bir ara İstanbul'a gittiğimde Medet Serhat'ın bürosuna da uğramıştım. Yanında avukatlık stajı yapan Kürt gençlerden biri şöyle demişti:

"Mehdi neden seçimlere giriyor? Yani seçimleri kazanacak mı?.. Yüz tane oy bile alamaz!"

Ben de:

"O belli olmaz," dedim, "kazanmasa bile iyi bir oy alacaktır."

Seçimi, daha çok görüşlerimizi kitlelere anlatmak, kitlelerle bağ kurmak için uygun bir platform olarak kullanmayı düşünüyorduk. Bunu iyi yaptığımız oranda da, aynı zamanda oy planında olumlu bir sonuç almayı umuyorduk. Bu amaçla örgütümüz seferber oldu ve çalışmamızı özellikle Diyarbakır'da yoğunlaştırdık. Üye ve taraftarlarımızın maddi katkılarıyla seçim bürosu oluşturuldu ve ev ziyaretleri, kahve toplantıları yoğunlaştırıldı. Özgürlük Yolu ve Roja Welat'ta yer alan çeşitli yazılarla kampanyayı destekledik ve bu Mehdi'den yana bir kamuoyu oluşmasında etkili oldu. Düzenlediğimiz mitingler oldukça canlıydı. Seçimin daha başlarında rüzgar bizden yana esmeye başlamıştı.

Bu durumu haber alan İhsan, ağız değiştirerek, "Mehdi'nin durumu iyi imiş, gidip yardımcı olsak..." dedi. Ben zaten Diyarbakır'a gitmeyi planlamıştım ve üç gün sonra yola çıkacaktım. Ona birlikte gitmeyi önerdim. Ancak İhsan beni beklemeye de gerek görmeden, hemen ertesi gün yola çıkmış ve kendisini miting meydanlarına ulaştırmıştı! Ben gittiğimde kürsüde heyecanlı nutuklar atmakta, Mehdi'ye övgüler dizmekteydi...

Ben seçimin son döneminc rastlayan bir yürüyüşe katıldım ve bir mitingde konuştum. Seçim, kadrolarımızın öncülüğünde, tümüyle devrimci, ilerici sloganlarla yürüyordu. Söz konusu sloganlar arasında şunlar vardı: "Kahrolsun sömürgecilik! Kahrolsun faşizm! Kahrolsun Ağalık! Halklara Özgürlük!" Kitlelerin istemlerini yüreklice dile getiriyorduk, bu da kitlelerde büyük bir coşku yaratmıştı. Ulusal zulme, düzene, sömürüye, işbirlikçilere karşı tüm tepkiler bizim saflarımızda dile geliyordu. Ayrıca belediye hizmetleri konusunda da halka iyi mesajlar verildi. Böylece Mehdi emekçi ve yurtsever kitlelerin adayı olmuştu. KDP yanlısı yurtsever kesimler de bize destek verdiler. Sol kesimde ise yalnızca Kurtuluş grubu ile "Emeğin Birliği" adlı grup bize destek verdiler. Ancak bu ikisinin Diyarbakır'da pek az yandaşları vardı. Diğer yandan, düzen partileri, burjuvalar, ağalar, seçimleri bizim kazanmamızdan ürken kimi sol gruplar, seçim zaferimizi önlemek, "Özgürlük Yolu"ndan bir sosyalistin, "bir terzi parçası"nın seçilmesini engellemek için seferber oldular, ellerinden geleni yaptılar. Ama tüm bu çabalar sonuç vermedi ve sonuçta Mehdi, beklenmedik biçimde seçimleri kazandı. DDKD'nin adayı ikinci oldu; AP, CHP gibi burjuva partileri ise daha az oy aldılar.

Bu, örgütümüz ve genel olarak sol ve yurtsever hareket bakımından da büyük bir zaferdi. Örnek ve kararlı bir devrimci çalışmayla Diyarbakır gibi Kuzey Kürdistan'ın merkezi kentinde, ya da kalbinde, Türk sömürgeci partile-

ROJA WELAT

ROJNAMEYA SİYASÎ Û ÇANDÎ YA 15 ROJÎ
15 GÜNLÜK POLİTİK VE KÜLTÜREL GAZETE

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BINDEST YEKBIN!

BIJÎ SERKETINA DÎYARBEKRÊ

rini ve Kürt kesimindeki bize rakip grupları yenilgiye uğratarak seçimleri kazanmayı başarmıştık. Sosyalistlerin böylesine büyük bir merkezde belediye başkanlığını almaları, yalnız Kürdistan bakımından değil, Türkiye bakımından da ilkti ve rejimin yüreğine korku salacak türdendi.

Sömürgeci rejim bunun anlamını kavradı ve doğal olarak, bu zaferi kitlelerden gizlemeye çalıştı. Radyo ve televizyon sonuçları verirken Diyarbakır'ınkini es geçti, bağımsız aday Mehdi Zana'nın seçimleri kazandığını söylemedi. Burjuva gazeteleri aynı şeyi yaptılar. İşin ilginci, TKP'nin radyosu ile Politika adlı yandaş gazetesi de bir kez daha onlarla yan yana düştüler ve Diyarbakır sonuçlarından hiç söz etmediler...

Ama ne yazık ki, Mehdi Zana'nın tutarsızlığı, çapsızlığı, bu başarıyı sindiremeyip kısa sürede yozlaşması yüzünden, bu tarihsel başarıyı gerçeği gibi değerlendirmek mümkün olmadı.

* * *

Seçimlerden sonra Diyarbakır'a, bölge dışından yeni kadrolar aktarma ihtiyacını duyduk. Yetenekli ve gelecek vadeden arkadaşlarımızdan biri Bulanık yöresinde öğretmen olan Nazif Kaleli idi. Nazif insani ilişkilerde başarılı, çevresinde sayılıp sevilen bir arkadaştı. Öğretmenlikten ayrılıp Diyarbakır'a gelmesini ve Mehdi'nin kendisine Belediye'de danışmanlık görevi vermesini kararlaştırdık. Öyle de oldu. Böylece, hem Mehdi'ye belediye işlerinin yönetiminde yardımcı olacak, hem de Parti'nin Diyarbakır komitesinde görev alarak örgütsel çalışmalara katkıda bulunacaktı. Bu dönemde Diyarbakır'a aktardığımız kadrolardan biri de Zeki Adsız oldu. Zeki de çalışkan, cesur ve ilişki kurmada başarılı bir arkadaştı. Onu sendikal planda değerlendirmeyi amaçlamıştık. Nitekim daha sonra, etkin olduğumuz Diyarbakır Genel İş'in başkanlığına getirdik. Hem Nazif'i hem de Zeki'yi aynı zamanda MK üyeliğine aldık.

* * *

Bu dönemde yine İhsan'ın yarattığı kimi sorunlarla uğraştık. İhsan, seçim sonrası Diyarbakır'da belediye başkan yardımcısı olmak için çaba gösterdi, ancak Mehdi bu işe yanaşmadı ve biz de uygun bulmadık. İhsan Ağrı'da sorun olmuş, arkadaşlara ters düşmüştü. O, Ağrı'daki arkadaşlarımızın goşistliğe özendiklerini ileri sürüyordu. Arkadaşlarımız ise gelişmeleri çok daha farklı biçimde anlatıyorlar ve İhsan'ın tutarsızlıklarını sayıp döküyorlardı. İhsan'ı artık yeterince tanımıştık ve arkadaşlarımızın anlattıkları ikna ediciydi. Ağrı'daki yoldaşlardan ikisi bu konuyu iletmek için Ankara'ya gelmişlerdi. İhsan da o ara Ankara'daydı. Onları yüzleştirmek istedik. Ancak İhsan, "beni çoluk çocuğa maskara etmek istiyorlar!" deyip yüzleşmeden kaçındı. Bunun üzerine, İhsan'ın durumunu MK'da

değerlendirdik ve kendisinin artık Ağrı'ya dönmemesini kararlaştırdık. Adana'da Turizm Bakanlığı'na bağlı bir büroda kendisine iş bulundu ve o da bunu kabul edip Adana'ya gitti.

Ağrı'daki arkadaşlar bir süre sonra, bölgedeki çalışmalarda yol gösterici, deneyli bir kadronun merkezden gönderilmesini istediler. Nurettin Basut yoldaşımız bu konuyu konuşmak için Ankara'ya gelmişti. Kendisine, elimizde sandığı kadar çok sayıda deneyimli ve profesyonel kadro olmadığını, bu işi kendilerinin pekâlâ yapabileceğini ve orada kendisi gibi yetenekli, bilinçli kadrolar olduğunu söyledim. "Gökten insanlar beklemeyin, bu işi siz yapacaksınız ve yapabilirsiniz!" dedim. Gerçekten de yaptılar, hem de İhsan'ın yaptığından veya göndereceğimiz bir başkasının yapacağından çok daha iyi yaptılar. Ağrı kısa sürede hareketimizin gelişip serpildiği bir merkeze dönüştü.

Buna karşılık İhsan, gittiği Adana'da yeni sorunlar yarattı.

Mehdi ise seçimlerden sonra zafer sarhoşluğuna kapıldı ve ne oldum delisine dönüştü. Kendisini bir anda Diyarbakır Belediye Başkanlığı koltuğunda ve ilgi odağında bulunca bütün bastırılmış istekleri ve zaafları yüze vurdu.

Öncelikle, bu başarının bir örgütsel çalışma sonunda kazanıldığını, hem partimizin hem de bize destek olan yurtsever kesimlerin ortak başarısı olduğunu unutarak onu kişisel çaba ve becerisinin bir ürünü saydı, kendisinde olağanüstü güçler vehmetmeye, hatta kendisini nerdeyse Kürdistan kralı gibi görmeye başladı!

Belediye'de yeni yönetim kadrosunu oluştururken, örgütün görüşünü alma gereğini bile duymadı. Gerçi yönetime getirilenler arkadaşlarımızdı ve biz bunu sorun yapmadık. Ancak daha baştan bireyci bir tutum sergiliyordu.

Fırıncılar Grevi

Sağcı, gerici güçler ise seçim başarımızı içlerine sindiremediler. Mehdi'yi ve onun belediye üst yönetiminde başkan yardımcılığı ve öteki görevlere getirdiği arkadaşlarımızı yıpratmak için kampanya başlattılar. DDKD'liler (KİP'liler) de bu kampanyaya bütün güçleriyle destek verdiler. O dönemde DDKD'lilerin denetiminde olan kimi sendikalar Mehdi ve arkadaşları aleyhine bildiriler yayınladılar. Bunu fırıncılar grevi izledi.

Seçimlerden bir süre sonra fırın işçileri ücretlerinin yükseltilmesi için greve gittiler. Bu haklı bir istemdi. Fırıncılar ise bunu fırsat sayarak ekmek fiyatlarını yükseltmek için belediyeyi zorladılar ve yüzde yüz zam istediler. Belediye bunu kabul etmedi. Bunun üzerine fırıncılar grevi, diğer gerici kesimlerin de işe karışmasıyla, halkı ekmeksiz bırakıp yeni belediye yönetimini güç duruma düşürmek için bir bahaneye dönüştürüldü.

Belediye yönetimi ise, bir yandan işçilerin fırın patronlarına karşı

haklı istemlerini desteklerken, diğer yandan, kenti ekmeksiz bırakmamak için kent dışından, ilçelerden ekmek getirip dağıtmayı kararlaştırdı. Örgütümüz, özellikle DHKD ve TÜM-DER kanalıyla bu konuda seferber oldu. Bu işte de örnek ve başarılı bir çalışma yürüttük. Diyarbakır DHKD'nin yanı sıra, Silvan ve Ergani DHKD üyesi gençler de, bu ilçelerin fırınlarında bizzat ve ücretsiz çalışarak, ekmekleri kamyonlara yükleyerek halka ulaşmasını sağladılar. Yurtsever halk da bu grev sırasında belediyenin çevresinde kenetlendi. Böylece Diyarbakır halkı ekmeksiz kalmadı ve sonunda fırıncılar dize geldiler. Öyle ki, fırınlar tekrar açıldığında belediyenin elinde 80 bin fazla ekmek vardı ve halk, "Bizde namus varsa, biz bu bayat ekmekleri satın alırız, belediyemizi zarara sokmayız!" diyordu.

Mehdi ve İhsan'ın Örgüt Dışına Düşmeleri

Bu olaydan sonra Mehdi, "Bu iş tek başına olmuyormuş, örgütün önemini anladım!" diyerek kendi bakış açısının yanlışlığını itiraf etti. Ne var ki yine, huylu huyundan vazgeçmez misali, bildiğini yapmayı sürdürdü ve daha sonraları da, özellikle bizden ayrı düştükten sonra, belediye başkanlığını kendi bileğinin hakkıyla kazandığını, bizim kendisine destek değil, köstek olduğumuzu ileri sürmekten geri kalmadı.

Bu tam bir zırvaydı elbet. Mehdi'de olağanüstü güçler yoktu. Eğer arkasında örgütsel destek olmasa, ne öyle bir seçim kampanyası örgütleyebilir, ne de kitleler Mehdi'yi ciddiye alırdı. Nitekim aynı Mehdi, 1969 milletvekili seçimlerinde Diyarbakır'da TİP listesinde birinci sırada idi ve Diyarbakır'ın tüm il, ilçe ve köylerinden toplam olarak ancak 2 bin oy alabilmişti. Bu da elbet yine TİP'in oylarıydı ve TİP kadrolarının çalışması sayesinde alınmıştı.

Mehdi, seçimden sonra belediyeye yardım sağlamak için yurt dışına çıktı, İsveç'e, Almanya'ya, Fransa'ya gitti. Yurt dışındaki arkadaşlarımız kendisine gereken ilgiyi gösterdiler, gittiği ülkedeki kurumlarla diyalog sağladılar. Ancak Mehdi bu ilgiyi yeterli bulmuyor, çok şey bekliyordu. Arkadaşlarımızdan, "Bana bir mersedes bile hediye etmediler!" diye yakınıyordu...

Görüştüğü İsveç'li yetkililere, yakında Kürdistan'ın kurulacağı izlenimi verdiğini ve kendisini de muhtemel başbakan gibi sunduğunu, yarı şaka yarı ciddi, övünerek anlatıyordu! Bunu da aklı sıra, Kürt sorununa ilgi ve desteği arttırmak için yaptığını söylüyordu...

Diyarbakır için neler yapabileceğimizi MK'da değerlendirdik ve Mehdi ile de konuştuk. Tanıdıklar vasıtasıyla, aynı zamanda ünlü bir mimar olan Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay'la konuşup yeni bir imar planı hazırlamayı düşünüyorduk. Dalokay da kendisine iletilen öneriyi olumlu karşılamış, gidip öncelikle Diyarbakır'ı bir göreyim, demişti. Ayrıca İller

Bankası'nda önemli mevkilerde tanıdıklarımız, dostlarımız vardı. Bir keresinde bunlardan birini Ankara'da Mehdi ile buluşturduk. İlerici, demokrat biriydi ve İller Bankası kanalıyla Diyarbakır'a yapılacak yardımlar için çaba göstermeye istekliydi. Ne var ki Mehdi, sohbet sırasında adamcağıza, damdan düşer gibi, "Size iyi bir kat elbise yapalım" demez mi! Bu söz karşısında biz de söz konusu dostumuz da kızardık. Ama bizim köylü kurnazı, böylesine "hediyeleri" çok geçerli bir yöntem sanıyor, özel sohbetlerimizde açıkça söylüyordu da...

Nitekim çok geçmeden Mehdi'nin kurallara aldırış etmeyen keyfi yönetim tarzı Diyarbakır'da yoğun ve nahoş söylentilere, şikâyetlere yol açtı. Bu yolda, kentin yeni imar planını düşünmek şurda kalsın, binaların fazladan bir, hatta iki-üç kat çıkılmasına göz yumarak, mevcut imar planının bile alt üst edildiği, kimi işyerlerinin yüklü elektrik faturalarının yok yere silindiği anlatılıyordu... Belediye'ye adam alırken de keyfince hareket ediyordu.

Yolsuzlukların kokusu çabuk çıktı ve yayıldı, bizim kulağımıza da geldi. Önce söylenti sandık ve Mehdi'yi bu konuda uyardık. Kendisine şunu söyledim:

"Mehdiciğim, belediye başkanı olmak olağanüstü bir şey değil. Diyarbakır senden önce çok belediye başkanı gördü ve senden sonra da görecek. Bu ülkede yüzlerce belediye ve bir o kadar da belediye başkanı var. Ama önemli olan ve zor olan devrimci bir belediye başkanı olmaktır. Bu senin için de, partimiz için de, genel olarak sosyalist ve yurtsever güçler için de iyi bir fırsat. Eğer örnek bir çalışma yapar da halka iyi hizmet sunarsan, dürüst ve çalışkan olursan, bu sana da, devrimci harekete de çok şey kazandıracak."

Ne var ki bu sözler Mehdi'nin bir kulağından girdi, ötekinden çıktı. Bizi, parti yönetimini, yayınları çıkarıp yönetenleri de bir kâtipler topluluğu gibi görmeye başladı. Şaka yollu, "Ben para göndereyim, siz de yazıp çizin!" diyordu...

Mehdi eğitim görmemişti. İlkokul diplomasını bile dışardan sınava girerek, birtakım tanıdıklarının desteğiyle sağladığı söyleniyordu. Bu nedenle bir kompleks içindeydi ve bu, onun okumuş insanlara karşı olumsuz duygular beslemesine yol açmıştı. Bu duygularını sık sık açığa vurmaktan geri kalmazdı. Bu nedenle Aybar'ın "Türk aydını belkemiksizdir" sözü çok hoşuna gider, bunu tüm aydınlara genelleştirirdi. Mehdi'deki aydın düşmanlığı, belediye başkanı olup da kendine güven kazandıktan sonra daha da güçlendi.

Belediye yönetimindeki olumsuzluklardan kendi arkadaşlarımız da dert yanıyordu. Halk arasında Mehdi'nin itibarı hızla düşmekteydi. Bir süre sonra belediye başkan yardımcılarından, aynı zamanda parti üyemiz olan Mehmet Yokuş, Ankara'ya kadar gelip durumu anlatınca artık kuşkum kalmadı ve bu konuda geç kaldığımızı fark ettim.

"Abi, bu işe bir çare bulun!" diyordu Mehmet. "Bu adam pervasızca işler yapıyor. Kendi kardeşlerine buzdolapları, televizyonlar hediye ediyor. Bunun maaşı ne ki..."

Durumu soruşturmak için Diyarbakır'a gittim. Olup bitenlerden şikayetçi olan kimi arkadaşlarımızla, Kâzım Budak'la, Sağlıkçı Salih'le ve ötekilerle konuştum. İşin garibi, belediye başkan yardımcıları Mehmet Yokuş ve Yusuf'un adları da söylentiye karışmıştı.

Ciddi tedbirler almak gerekiyordu. Merkez komitesini topladık. Yılmaz'ın Ankara Dikmen semtindeki evindeydik ve aramızda Mehdi de vardı. Ben olup bitenler konusunda bilgi verdim. Mehdi'yi uyardık, bu durumun onu da partimizi de yaraladığını, bunu kabul edemeyeceğimizi, bu işe bir son verilmesi gerektiğini söyledik. Partimizin Diyarbakır Bölge Komitesini değiştirdik. Belediye yönetimi için Mehdi'ye yardımcı olmak, önemli işlerde, örneğin işe almalarda karar vermek için bir komite oluşturmayı kararlaştırdık. Mehdi'ye seçimini yapmasını söyledik: Ya Parti'nin kararlarına uyacaktı, ya da saflarımızda yeri yoktu.

Mehdi "düşüneyim," dedi ve toplantıdan ayrıldı. Belli ki içine daldığı bataktan çıkmaya niyeti yoktu. O ayrıldıktan sonra, alınan kararlara uymaz ve olumsuzluklarını sürdürürse, partiden ihraç etmeyi kararlaştırdık. Mehdi Diyarbakır'a döner dönmez Partiye karşı tavır aldı ve biz de onu ihraç ettik, nedenlerini örgüte duyurduk.

İşin en vahim yanı da oluşturduğumuz yeni Bölge Komitesi'nin bir süre sonra Mehdi ve çevresi tarafından deşifre edilmiş olmasıydı. Bu gelişmeye karşılık, bazı arkadaşlar, öncelikle de Zeki, Mehdi'nin cezalandırılmasını istediler. Ancak buna gerek olmadığını, ayrıca böyle bir durumda rejimin ve karşıtlarımızın olayı bize karşı kullanacaklarını, bunun, rejimin bize saldırısı için fırsat yaratacağını söyledik. Mehdi'yi kamuoyu önünde teşhir etmenin daha doğru olduğunu düşündük ve çoğunluk bu eğilimi benimsedi.

Diyarbakır'da olup bitenleri salt Mehdi'nin suçu saymak yanlış olur. Paraya ve makama kavuşunca yozlaşan yalnızca o değildi. Hatta onu eleştirenlerin bir bölümü, ayrışmadan sonra Mehdi'yi izlediler. İlginçtir, bunlardan biri de Ankara'ya kadar koşup gelen ve yana yakıla "bu işe bir çare bulun," diyen Mehmet Yokuş'tu. Yokuş, Mehdi ile tekrar uzlaştı! Bunlardan biri de yolsuzluklar konusunda çok hassas görünen ve Mehdi'nin hemen partiden atılmasını isteyen Sağlıkçı Salih'ti. Salih belediyede bir müdürlüğe fit oldu! Bir başka genç adam, daha önce Mehdi'ye atıp tutarken Avrupa'ya gönderip gözlerini tedavi etmeye söz verdiği için Mehdi'den yana tavır aldı. Ve bu şekilde Mehdi'den yana tavır koyan başkaları da oldu. Ne var ki Mehdi, sandığı gibi herkesi çıkar ve makam vaadiyle yanına alamadı. Başta Nazif Kaleli ve Kâzım Budak olmak üzere, çoğu arkadaşımız devrimci bir tutum takındılar,

Mehdi'nin tekliflerini ayaklarının ucuyla ittiler.

Diyarbakır Belediye Başkanlığı olayı bana şunu da öğretti: Makam ve paranın yozlaştıramayacağı insan azdır. Küçük bir insan büyük bir makama gelirse, kolayca ne oldum delisi olabilir. Yoksul bir adam birden paraya pula kavuşursa, en azından bu fırsatlar doğarsa, ne yapacağını şaşırabilir, yoldan hızla çıkabilir. Para ve makam, çoğu insan için ilkelerden, amaçlardan, soylu değerlerden çok daha önemli, güçlüdür. Onlara yenilmemek için sağlam bir kişilik, üstün bir bilinç gerekir. Parti olarak yaşadığımız Diyarbakır deneyimine tanık biri olarak, sosyalist ülkelerdeki yozlaşmaları, sistemin neden çöktüğünü ve sosyalizmi kurmanın neden çok güç bir iş olduğunu daha iyi anladım. Çünkü devrimi yapanların, bunun için yaşamlarını bile adayıp yıllarca çetin bir mücadeleye katlanan gözü pek ve fedakâr insanların bile bir bölümü, güce ve paraya kavuşunca bir süre sonra yozlaştılar, nimetlerin çekiciliğine yenildiler...

Buna bakarak geleceğe ve değişime umudumu yitirmedim elbet. Şunu da anladım: Kişilerin iyi niyetinden fazla şey beklememeli. Önemli olan nesnel koşullardır, çarktır. Eğer gerekli tedbirler alınır, saydamlık ve denetim sağlanırsa, hem kötülere fırsat verilmez, hem de iyilerin yozlaşması önlenebilir. Bu da elbet toplumun gelişme ve örgütlülük düzeyine bağlıdır. Toplum o düzeye gelinceye kadar ise, bizim gibi, adil, sömürüsüz bir düzen için savaşan devrimci ve sosyalist örgütlerde, bu tür kötülükleri önlemek ya da asgariye indirmek için, baştakilerin ipleri çok sıkı tutmaları, namuslu ve ilkeli olmaları gerekir. Biz en azından yanlışa düşenlerle yolumuzu ayırdık, onları içimizden çıkarıp attık.

* * *

Olumsuzlukları nedeniyle Mehdi'yi örgütümüzden dışladığımız duyulunca, kimi sol çevreler, en başta da DDKD'liler başlangıçta bunu cesaretli, doğru, övgüye değer bir karar olarak niteleldiler. Ne var ki tavırları çok geçmeden değişiverdi. O güne kadar yerin dibine batırdıkları Mehdi ile ilişkileri düzeldi! Çünkü Mehdi'ye yaptıkları yüzünden değil, bizim arkadaşımız olduğu için karşıydılar. Mademki artık arkadaşımız değildi, onunla dost olabilirlerdi ve olmalıydılar!..

Bu da siyasetin iğrenç, tiksindirici bir başka yüzü...

Mehdi'nin dışlanmasından sonra tavır değiştirenler yalnız bizim yeminli karşıtlarımız DDKD'ciler olmadı. Perinçekçilerin Aydınlık gazetesi de ağız değiştirerek, o güne kadar düşmanca karşıya aldığı Mehdi'den övgüyle söz etmeye başladı. Diyarbakır belediye başkanlığı seçimlerinden ve Mehdi'den tek söz etmemiş olan TKP'nin Politika gazetesi ve "Bizim Radyo"su da Mehdi'yi keşfediverdiler. Ondan "Kürt Yurtsever Mehdi Zana!" diye söz ediyorlardı artık... Ambargoyu kaldıranlardan biri de Hürriyet gazetesi

oldu. Bir süre sonra Hürriyct "Mehdi Zana ve arkadaşları bir Kürt partisi kuruyorlar!" diye sürmanşet attı. Kısacası, Mehdi bizden ayrıldıktan sonra solda ve sağda, tüm düşmanlarının dostu oldu! Onlar tarafından el üstünde tutuldu...

Ve bu olay nedeniyle, burjuvazinin kurnazlığı ve ustalığı kadar, kimi sol çevrelerin sorumsuzluğuna da bir kez daha tanık olduk. Kürt solu ve Türk solu, büyük kesimiyle o gün kör mezhep kavgalarına tutuşmuştu ve bugün de hâlâ bu anlayıştan kurtulmuş değil. Düşman karşısında o denli paramparça ve zavallıysa temel nedeni işte budur.

Üye ve sempatizanlarımız içinde yalnızca Diyarbakır merkezinde, belediye olanaklarından çöplenen bir grup Mehdi ile birlikte hareket etti. Onun dışında Mehdi, kendi ilçesi Silvan dahil olmak üzere, örgütümüzden tek kişiyi koparamadı. Ve ilginçtir, bu olaydan sonra, o zamana kadar birbirlerini günahları kadar sevmeyen İhsan ile Mehdi birbirlerine hızla yaklaştılar...

Bu ikisi başından beri birbirlerini sevmezlerdi. Aralarında cercyan eden kimi özel sorunlar nedeniyle Mehdi İhsan için, "ya o örgütten gider, ya ben!" diyordu. İhsan ise Mehdi'yi popülizm ve Aybarcılıkla suçluyor, Diyarbakır belediyesindeki keyfi yönetimi nedeniyle de "İdi Amin"(*) olarak adlandırıp, ısrarla bir an öncc partiden atılması gerektiğini söylüyordu.

Ne ilginçtir ki Mehdi, Parti'nin dışına düştükten bir süre sonra bir ırkadaşını Adana'ya, İhsan'ın yanına göndercrck birlikte hareket etmeyi önermiş ve ne karşılığında olduğunu bilemeyiz ama kendisi için "görüş ayrılıklarını içeren bir açıklama" yazmasını istemişti! Bunu da biz İhsan'dan değil, Adana'daki arkadaşlarımızdan öğrendik. İhsan böyle durumlarda espri yapmadan duramaz...

İhsan Mehdi için, "görüş ayrılıklarını" içeren bir ayrılma gerekçesi yazdı mı bilmiyoruz; böyle bir şey ne kamuoyuna, ne de örgüte yansımadı. Ama gelişmeler, kısa süre sonra İhsan'ı da örgütün dışına itti ve bunun ardından kader onları birbirine daha da yaklaştırdı.

Mehdi 12 Eylül darbesinin ardından sevgili makamını yitirdi ve tutuklandı. Böylece her şeyi yitirip tekrar içinden geldiği insanlar gibi olunca, devrimciliği yeniden hatırladı.. Yenidcn, kendine özgü, gösteri türünden kimi tavırlar takındı. Örneğin mahkemede Kürtçe savunma yapmaya çalıştı ve bu yüzden dc ayrıca yargılandı. Ve insanlarımız ne kadar unutkan, ya da 'gönlü geniş' olduklarını bir kez daha gösterdiler! Mehdi'nin, eline makam ve para geçince, fırsatını bulunca nasıl devrimci değerleri bir kenara ittiğini, nasıl hızla yozlaştığını unuttular. Onu,

(*) İdi Amin o yıllarda, bir Orta Afrika Ülkesi olan Uganda'nın çavuşluktan gelme ve aklına eseni yapan ünlü diktatörü idi.

cezaevindeki bir-iki jestine bakıp yeniden kahramanlaştırdılar...
Ne yazık, bizim toplum böyledir! Tez unutur, kolay affeder...

* * *

Adana'da parti komitemiz vardı, ancak yol açtığı tüm olumsuzluklardan sonra, İhsan'a orada örgütsel bir görev vermemiş ve örgüt ağıyla ilişkiye sokmamıştık. Buna rağmen Adana'da da yeni sorunlar yaratmaktan geri kalmadı. Huzursuzluğunu parti tabanına yansıtıyor ve organa getirmediği elestirileri orada yapıyordu. "Parti kurulalı dört yıl oldu, başkaları dört yılda devrim yapıyorlar, biz ne yaptık?" diyordu.

Durumu konuşmak için MK toplantısına çağırdık; ama gelmedi. Bunun üzerine, o güne kadar yaptığı önemli olumsuzlukları on madde halinde saptadık, kendisine yazılı olarak ilettik ve kısa sürede cevaplandırmasını istedik. İhsan bu mektubumuza cevap vermedi ve bu yüzden ilişkiler koptu. Kendisini partiden ihraç ettik. Mehdi ile ve onunla ilgili olarak örgütü bilgilendirdik. Ben de Adana, Diyarbakır, Bitlis, Muş, Siirt ve Van'a uğrayıp üye ve sempatizanlarımızla yapılan toplantılarda konuştum.

İhsan, Mehdi için yazmadığı "görüş ayrılıklarını" kendisi için yazdı. Kürdistan'da üretim biçiminin yarı feodal değil, kapitalist olduğunu söylüyordu. Oysa daha önce parti programında yer alan yarı feodal tezini savunuyordu ve farklı düşündüğünü bir kez bile dile getirmemişti. Ne var ki, kimse dediklerine itibar etmedi. Örgüt onun tutarsızlıklarına yeterince tanık olmuştu. Kendi bölgesi Ağrı'da bile tek kişi arkasından gitmedi.

Bir süre sonra isc pasaport alarak yurt dışına, Almanya'ya geçti.

Baran'ın Doğuşu ve Suzan'la Bir Süre Ayrılışımız

Onca yoğun siyasal çalışma içinde, hele de evde dört çocuk varken, yenisini hiç düşünmüyordum. Ne var ki evdeki hesap çarşıya uymadı ve evliliğimizden yaklaşık bir yıl sonra, 10 Ekim 1977'de oğlumuz Baran doğdu.

Suzan'la evliliğimiz zor geçiyordu. Alışkanlıklarımız, eğilimlerimiz oldukça farklıydı. Ben ona ve çocuklarıma yeterince zaman ayıramıyordum. Onunsa siyasete, benim çalışmalarıma ilgisi pek yoktu. Bir evde beş çocuk ise onun gibi çalışan bir kadın için çok zordu. Bu nedenle sık sık tartışıyorduk. Sonunda ayrılmaya karar verdim. Onun işte olduğu bir gün, kendime ait eşyaları, Baran'ı ve ikizleri alıp ayrıldım. İlkokullar yeni tatil olmuştu, bu nedenle ikizler için sorun yoktu, onlar ikinci sınıfa geçmişlerdi. Hêlin ise, ilkokul son sınıftaydı ve bitirme sınavlarına girmesi gerekiyordu. Bu nedenle onu, sınavlar bitinceye kadar Keçiören'de

oturan bizim köyden bir öğretmen ailesinin yanına bıraktım. İkizleri İnci'nin yanına, daha üç-dört aylık olan Baran'ı ise geçici olarak Ziya Bey'in eşi Bilge Hanım'ın yanına bıraktım. Onun da Baran'la hemen hemen yaşıt -aralarında yalnızca 20 gün fark olan- Bijar adında bir bebeği vardı. Annesinin sütü kesildiği ve Baran artık mamayla beslendiği için, bu yönüyle bir sorun olmuyordu. Bilge Hanım gerçekten çok fedakâr, saygıdeğer bir kadındı ve bana yardımcı olmayı kendisi istedi. Kendim Maltepe'de, bazı gençleri dernek üyemiz olan Avşar'ların (Hülya Avşar'ın ailesi) kaldığı bir evin üst katına taşındım. Böylece darmadağınık olduk.

O ara yine ağır bir gribe yakalanmıştım ve düzelmem yaklaşık bir ay sürdü. Bu arada evde hasta hasta çalışmayı sürdürdüm. Aydınlık Gazetesi'nde çıkan bir haberden Memê Alan Destanı'nın çevirisinin yapılmakta olduğunu ve yakında yayınlanacağını öğrendim. Bunun üzerine, daha önce üçte birini çevirmiş olduğum bu destanın çevirisine kalan yerden devam ettim ve diğer işlerin arasında bunu da, yoğun bir çalışmayla bir ay içinde tamamladım, baskıya verdim. Aydınlıkçılar yine geç kalmışlardı![*]

O ara Baran üşütmüştü. Doktora götürdüm, ama verilen ilaçlar pek bir işe yaramadı. Tekrar götürdüm ve yeni ilaçlar verdiler. Ufacık bebeğe birhayli ilaç veriyorduk, iğneler yaptırıyorduk; ama durumu bir türlü düzelmiyor, giderek kötüleşiyordu. Sonunda Bilge Hanım, bu kadar ilacın yarardan çok zarar verdiğini söyledi ve ilaçları kesmemi istedi. Benim de aklıma yattı ve herhangi bir doktora da danışmadan tüm ilaçları kestim. Baran düzeldi.

(*) Memê Alan'ı da Aydınlık için hazırlayan yine Gani Bozarslan'dı. O dönemde koyu bir Maocu olan Gani'nin, bir süre sonra, Kürt sorunu nedeniyle Aydınlıkçılara ters düştüğü, eleştiriler yönelttiği duyuldu. Bu ters düşmeden kısa süre sonra ise İstanbul'da öldürüldü. Deniz kenarında başı ezilmiş olarak bulundu ve kimin tarafından yapıldığı anlaşılamadı. İstanbul'a Mehmet Emin'e başsağlığına gittim. Ancak evde olmadığını söylediler. Beni kardeşi karşıladı. Mehmet Emin'in bana darıldığını daha sonra anladım. Sanırım, erken davranıp, Kürt Çoban romanıyla Memê Alan Destanı'nı çevirerek Gani'den önce yayınladığımız içindi. Biz Maocu kesimle büyük çekişme içindeydik ve bu iki kitabı onlara kaptırmak istemedik. Ama Gani gibi, Mehmet Emin de kendi açısından haklı sayılırdı. Parti'nin kuruluşunu kendisinden sakladığımız için de darılmış olabilirdi. Ama bu da, güvensizlikten çok bir ilke meselesiydi. Dönüşte parti fikrini kendisine açmıştım ve o çekingen davranmış, beklemeyi önermişti. Bu durumda partinin kuruluşunu kendisinden gizli tutmam doğaldı. 12 Eylül öncesinde yurt dışına çıktı. Kitaplarının dağıtımı konusunda dayanışma gösterdik ve bize yandaş derneklerin düzenlediği kültürel nitelikli bir dizi toplantıya konuşmacı olarak katıldı. Böylece ilişkilerimiz düzeldi. Mehmet Emin disiplinli, çalışkan, üretken bir insandır. Çok sayıda eseriyle Kürt kitaplığına ve kültür dünyasına büyük katkılarda bulundu. Özellikle Arap harfleriyle olan birçok eski kaynağı açığa çıkardı, güncelleştirdi. Örgüt üyesi olsa ne denli uyum sağlar ve yararlı olurdu, bilemem. Örgütlü politikadan uzak durması bir bakıma iyi oldu diye düşünüyorum.

Baran'la bir tatil sırasında. Haziran 1978-Mersin

Avrupa'da doktorlar, herhangi bir rahatsızlık durumunda, çok zorunlu olmadıkça öyle bol keseden ilaç yazmıyorlar, vücudun en başta kendi mücadelesiyle hastalığı yenmesini istiyorlar. Çünkü ilaçların bir dizi yan etkileri var. Oysa Türkiye'de doktorlar, çoğu zaman gerekli analizleri de yaptırmadan, sağlıklı bir teşhis koymadan rastgele ilaç yazıyor, o iyi gelmezse başkasını deniyorlar. Bu ülkede insan yaşamının hiçbir değeri yok, onlar deneme tahtası gibi kullanılıyor. O zaman işler böyle yürüyordu. Ama aradan çok yıllar geçti ve ben yurt dışındayım; umarım şimdi epeyce değişmiştir...

Baran, Bilge Hanım'ın yanında kırk gün kadar kaldı. Bilge Hanım bu durumdan yakınmasa bile, iki bebeğe bakmanın güçlüğünü düşünerek Baran'ı oradan alıp kızkardeşim İnci'nin yanına götürdüm.

Bu arada Suzan'ı aramış ve ayrılma isteğimi kendisine iletmiştim. O da kabul etti. Birlikte notere gidip vekaletname çıkardık. Genç avukat

arkadaşım Vahit Başaran'ı (*) ona vekil tayin ettik. Boşanma davasını o açacak, ben de kabul edecektim. Böylece dava daha ilk celsede bitecekti. Ne var ki davadan haberdar olan Suzan'ın babası duruma müdahale etti ve Vahit'i azlettiler. Sonra araya Suzan'ın ablası Sebahat Hanım ile enişteleri Hadi girdi. İkisi de TRT'de çalışıyorlardı, teknik eleman ve program yapımcısı idiler. Oturup konuştuk ve bir daha biraraya gelmeye karar verdik. Küçükesat'ta daha geniş, kaloriferli bir ev tuttum. Oraya taşındık. Hêlin'i oradaki bir ortaokula kaydettik. Devrim de o yıl okul çağına gelmişti ve ikizlerle birlikte yakınımızdaki bir ilkokulda okudu. O günden bu yana da, yaşadığımız çok daha zor günlere, ayrılık ve sürgünlere, uzun gurbet yaşamına ve nice hır-güre rağmen evliliğimizi sürdürüp bugünlere (2008- Ağustos) getirdik. Meğer 32 yıl olmuş!

(*) Vahit aynı zamanda parti üyemizdi. Dengeli, canayakın bir arkadaştı. Haymana'nın bir köyünden, İç Anadolu Kürtlerindendi. Ne yazık ki bir süre sonra eşiyle birlikte trafik kazası geçirdi ve ikisi de yaşamlarını yitirdiler.

TÖB-DER'İN DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI

TÖB-DER, Türkiyc'dc cğitim sorunlarını tartışmak ve bu alanda ycni perspektifler koymak üzcre, 4-11 şubat 1978'dc Ankara'da, Demokratik Eğitim Kurultayı'nı topladı. Bir hafta süren kurultaya, TÖB-DER merkez organlarında görevli olanların ve şubelerden seçilip gelen delegelerin yanı sıra, çeşitli demokratik örgütlcrin temsilcileri, uzmanlar ve aydınlar katıldılar. Bunlar panellerde yer aldılar vc bildirgclcr sundular. Ayrıca legal sosyalist partilcrin, demokratik kitle örgütlerinin, sendikaların başkan ve yöneticileri, milletvekillcri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın üst düzeyde görcvlilcri bu kurultaya konuk olarak katıldılar. 15 milyon üyeli Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FİSE) Başkanı Daniel Returcau da konuklar arasındaydı ve bir de konuşma yaptı. Roja Welat kendisiyle bir röportaj yapıp yayınladı.

PSK olarak, TSİP'li arkadaşlarla birlikte, gerek TÖB-DER yönetiminde vc dclegeler arasında yer alan, gerekse panellere katılan ya da bildirge sunan yoldaşlarımız yoluyla kurultayda önemli bir etkinlik sağladık. Yoldaşlarımızdan Nazif Kaleli Kurultay'a "sömürge ülkelerde eğitim"i, Hüseyin Beysülen "azgelişmiş ülkelerde eğitim"i, Hazım Kılıç (Ankara DHKD Başkanı) ise "gençliğin cğitim sorunları"nı konu edinen birer bildirgc sundular. Kurultay son derece düzenli, canlı vc verimli oldu. Gerek öğretmenlerin sendikal ve meslcki hakları, gerekse eğitimin demokratikleştirilmesi konusunda çok önemli kararlar aldı.

Kurultay, cğitim konusunda, varolan şoven, ırkçı, asimilasyoncu burjuva eğitim sistemine karşı devrimci bir çıkıştı. O eğitim sorununa tümüylc demokratik, yeni, sosyalist bir bakış açısı getirdi. Sonuç bildirgesinin 5. Maddesinde şöyle deniyordu:

Demokratik bir eğitim, ancak demokratik bir toplumda mümkündür. Eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda verilmekte olan mücadele, toplumumuzun içine girdiği genel demokratikleşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Baskısız ve sömürüsüz bir toplum düzenini gerçekleştirebilmek amacıyla bütün antidemokratik engellerin temizlenmesi, tarihsel bir görevdir.

Tüm emekçi sınıf ve tabakalara eğitim görme olanakları sağlanmadıkça, ezilen halkın demokratik özlemleri, dili ve kültürü üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilasyoncu politika ve uygulamalara son verilmedikçe, üretim güçlerinin özgürce gelişimini sağlayan, gerçekten demokratik bir toplumdan ve eğitimden söz edilemez.

Türkiye'de yürürlükte bulunan ve emperyalist-kapitalist sistemce belirlenen üretimden kopuk, antidemokratik, idealist, ırkçı, şoven ve asimilasyoncu

eğitim sistemi, üretim güçlerinin özgürce gelişmesine olanak vermemekte; egemen güçlerin çıkarları ve dünya görüşü doğrultusunda şartlandırılmış, üretken ve yaratıcı olmayan okur-yazar yetiştirmekte, ezilen ve sömürülen emekçi kitlelerin ileriye dönük mücadelesinde etkin görevler yüklenebilecek kendine güvenli, gerçekten demokrat, dirençli insanlar yetiştirememektedir.

Bu görüş ve düşüncelerle Demokratik Eğitim Kurultayımız:

A- Eğitim sisteminin, kitlelerin ilerici kültürünün öğretimini ve geliştirilmesini sağlayıcı bir niteliğe kavuşturulmasını, sınıfsal ve ulusal ayrıcalıklar içermeyen bir tarzda, "biçimde ulusal-özde emekçi halktan yana" bir içeriğe ve işlerliğe kavuşturulmasını;

B- Üretim güçlerinin özgürce gelişmesine büyük katkıda bulunan eğitimden tüm emekçi sınıf ve tabakaların eşit olarak yararlandırılmasını;

C- Türkiye'nin de altına imzasını koyduğu ***İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi****, Avrupa İnsan Haklarını Koruma Sözleşmesi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi gereklerine uygun olarak insan hak ve özgürlükleri, halkların haklarının eşitliği ve kendi geleceklerini tayin ilkesi doğrultusunda herkese anadilinde öğrenim yapma hakkının tanınmasına;*

D- İlköğretimin her alanında görüldüğü gibi, özellikle Yatılı Bölge Okulları aracılığıyla sürdürülmekte olan, emekçi halk çocuklarını, kendi ulusal ve toplumsal değerlerine yabancılaştırmayı ve boyun eğdirip dirençsiz bırakmayı amaçlayan eğitime son verilmesini, tüm ilköğretimin demokratik bir öz ve işlerliğe kavuşturulmasını;

E- Başta MC'nin ders kitapları olmak üzere, süregelen faşist, gerici ve bilimdışı öğretim programlarının ve ders kitaplarının kaldırılması, bunun yerine TÖB-DER ile işbirliği halinde, demokratik eğitimin gereklerine uygun olan öğretim programlarının ve ders kitaplarının hazırlanmasını;

F- Bilim, araştırma ve inceleme üzerindeki antidemokratik baskı ve uygulamalara son verilmesini;

G- Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönden farklılıkların bulunduğu Türkiye'de; bu özgül durumlar veri alınarak yerel ve demokratik bir yaygın eğitim politikasının izlenmesini, okuma-yazma bilmeyen emekçi kitlelerin tümüyle okur-yazar hale getirilmesini... öngörür.

Kurultay, ayrıca basın üzerindeki baskıları, özellikle de Roja Welat'a yönelik uygulamayı kınayan bir karar aldı. Karar şöyleydi:

Yıllarboyu ilerici, demokrat, devrimci basın ve kültür üzerinde uygulanan ve düşünce özgürlüğünü, kültür ve sanat alanındaki özgür gelişmeyi hiçe indiren ağır baskılar günümüzde de devam etmektedir. Son yıllarda bu baskıların daha da şiddetlendiği görüldü. Birçok yazar, yayıncı ve dergi sorumlusu, hatta bunların sahipleri, dağıtıcıları, okurları baskı ve koğuşturmalara, saldırı ve işkencelere uğradılar. Faşist saldırganlık sonucu hayatlarını yitirenler oldu. İktidar son aylarda Türkçe-Kürtçe dillerinde yayın hayatına atılan Roja Welat gazetesini yayından alıkoymak

için Anayasa'yı da açıkça çiğnedi. Bunu başaramayınca, gazetenin fiilen basımını, dağıtımını ve okunmasını engellemek için ağır polisiye tedbirlere başvurdu. Bu gazeteyi dağıtan ve okuyan birçok kişi halen çeşitli nedenlerle tutuklu bulunmaktadır.

Kurultayımız, basın ve kültür üzerinde süregelen ağır baskıların düşünce özgürlüğü ile bağdaşmadığını, bu uygulamaların gerek 1961 Anayasasına, gerek Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bidirisi'ne ve Helsinki Konferansı ilkeleri başta olmak üzere, diğer uluslararası sözleşmelere aykırı düştüğünü; anti-demokratik, ırkçı ve şoven bir karakter taşıdığını belirtir. Kurultayımız tüm ilerici, demokrat basın ve bu arada Roja Welat gazetesi üzerindeki ağır baskıları protesto eder, bu duruma bir an önce son verilmesini ister.

Kurultayımız, ülkemizde düşünce özgürlüğünün tam anlamıyla gerçekleşmesinin gereği ve bir parçası olarak basın ve kültür üzerindeki her türlü engellemenin kaldırılmasını ve her türlü ırkçı-şoven uygulamaya son verilmesini ister ve bu uğurda mücadele eder.

TRT ile burjuva basını, TÖB-DER'in diğer demokratik örgütlerle birlikte gerçekleştirdiği bu önemli etkinliği kamuoyuna duyurmaktan kaçındı. Bu bilinçli bir suskunluktu. Çünkü kurultay rejime, onun eğitim sistemine ve ideolojisine büyük bir darbe idi. Bu nedenle, Kurultaydan sonra rejimin TÖB-DER'e yönelik saldırıları daha da arttı. Irkçı ve gericiler, eğitim ve demokratikleşme konusunda alınan ilerici kararlar, özellikle de Roja Welat'la ilgili alınan yürekli karar nedeniyle TÖB-DER'e ve ona destek vermiş olan DİSK'e saldırdılar. Bunun yanı sıra, burjuva basınında, terör olaylarının arkasında Kürtlerin olduğuna dair yalana dayalı, kışkırtıcı bir kampanya açıldı. Bundan amaç, Kürt tehlikesini işleyip Türk şovenizmini gıdıklamak, aynı zamanda sol ve ilerici güçleri baskı altına alıp sindirmekti.

Bu Dönemdeki Bazı Yazılı Ürünlerim: Emperyalizm ve Kültür, Dehak'ın Sonu, Kürtçe Dil Dersleri...

Bu dönem TÖB-DER Yeni Toplum adında aylık bir dergi çıkarıyordu. Ben de oraya bazen kendi adımla şiirler veriyordum. TÖB-DER ayrıca çeşitli konularda broşürler yayınlamakta idi. Benden de emperyalizm ve kültür ilişkilerini konu edinen bir broşür hazırlamamı istediler. İşlerimin yoğunluğuna rağmen hazırladım. **"Emperyalizm ve Kültür"** adını taşıyan, yaklaşık 100 sayfa büyüklüğündeki bu broşür TÖB-DER yayınları arasında, ama imzasız olarak basıldı.

1978 Newrozu nedeniyle, düzenleyici komiteler oluşturarak 18 Mart'ta İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayı'nda, 24 Mart'ta ise Ankara'da, Makina Mühendisleri Salonu'nda kültür geceleri düzenledik. Bu gecelerde konuşmalar yapıldı, Kürtçe marşlar, şarkılar söylendi ve govend çekildi. Van'da düzenlenen

geceyc ise valilik izin vermedi. Ankara DHKD'den arkadaşlar, Newroz'da oynamak için benden uygun bir piyes sordular. Newroz'un anlamına uygun bir piyes bende yoktu. Bunun üzerine **"Dehak'ın Sonu"** adlı, manzum türdeki kısa oyunu yazdım ve kendilerine verdim. Sanırım bir günümü almıştı. Gençler bu oyunu Newroz gecesi sahnelediler. Onu daha sonra **"Dawiya Dehaq"** adıyla Kürtçeye de çevirdim. Bu kısa oyun daha sonra da çeşitli gruplar tarafından birçok kültür gecesinde temsil edildi.

Bu dönemdeki çalışmalarımdan biri de, **"Türkçe İzahlı Kürtçe Dil Dersleri"** oldu. Başlangıçta, eşim Suzan'a ve kızım Hêlin'e Kürtçe ders vermek amacıyla bu işe giriştim, bazı metinler hazırlayayım, dedim. Suzan da o ara Kürtçe öğrenmeye heves etmişti. Ancak bir kere başladıktan sonra çalışma beni alıp sürükledi. Akşamları eve döndükten sonra oturup üzerinde çalışıyordum. Bu çalışma yaklaşık bir ay sürdü ve sonunda ortaya bir kitap boyutundaki söz konusu çalışma çıktı. Suzan'a ve Hêlin'e ders vermek ise nasip olmadı. Bu işe ne Suzan zaman ayırdı, ne de ben peşine düştüm.

El yazısıyla hazırladığım bu dersleri Kadir Akel daktilo'da üç nüsha olarak çoğalttı. Ben 1980'de yurt dışına çıktıktan sonra bir nüshasını bana ilettiler. Önce Dengê Komkar'da dizi halinde yayınlandı, daha sonra da kitap halinde basıldı.

Bu dönemde edebi nitelikte başka çalışmalarım da oldu. 20 kadar Türk şairinden 60 kadar şiiri Kürtçeye çevirdim. Bunları antoloji olarak yayınlamayı düşünüyordum. Yine, Sabahattin Eyüboğlu'nun Türkçe çevirisini kaynak alarak, La Fountaine'den 60 kadar şiiri Kürtçe'ye çevirdim. Bunların her birini de ikişer, üçer nüsha çoğaltmış ve yurt dışına çıkmadan önce birer nüshalarını, Kürtlerle ilgili diğer bazı az bulunur kaynak eserlerle birlikte, korumaları için Polatlı'daki arkadaşlara vermiştim. Ne var ki sonradan tümü de kayboldu. Polisin elinc geçtiğini söylediler. Evdeki örneklerini de eşim paniğe kapılıp yakınca bu çalışmalardan, daha önce Özgürlük Yolu ve Roja Welat'a yansımış olan bazı bölümlerin dışında, bir şey kalmadı. "Hıdır Fukara" adlı, daha Tunceli'deyken kaleme aldığım bir piyes ile, "Bataktakiler" adlı bir radyo skeci ve yayınlanmamış bazı şiirlerim de bunlar arasındaydı...

Ecevit Hükümeti Dönemi

11 Aralık 1977 seçimlerinden kısa bir süre sonra, Demirel'in liderliğindeki 2. MC hükümeti dağıldı. Ecevit, AP'den koparıp her birine bakanlık verdiği 11 milletvekili sayesinde Demirel hükümetini düşürdü ve truva atı rolü oynayan eski MC ortağı Turhan Feyzioğlu ve arkadaşlarının, Faruk Sükan gibi kaşarlanmış şovenlerin de desteğiyle bir azınlık hükümeti kurdu. MC daha seçim öncesi, sıkıştıran ekonomik sorunlar ve yükselen kitle muhalefeti nedeniyle birhayli yıpranmıştı. Yerel seçimlerden de CHP başarılı çıkınca MC daha da zayıfladı, ortaklar birbirlerine düştüler. İç ve dış sermaye çevreleri de bu aşamada hükümet değişikliğini çıkarlarına uygun buldular ve CHP'ye yeşil ışık yaktılar.

Böylece, CHP'yi sağa çekip ıslah etmeyi, aynı zamanda onun eliyle kitle muhalefetini zayıflatmayı ve yatıştırmayı umuyorlardı. Amaçlarına önemli ölçüde ulaştılar da.

"Ak günler" ve "hakça bir düzen" edebiyatı yaparak kitle desteği sağlamış olan Ecevit, ekonomik planda Demirel'den farklı bir politika izlemedi. IMF'nin dayatmalarına evet dedi, iç ve dış sermayenin isteklerine uygun tedbirler aldı. Kitle muhalefeti ise, yatışmasa bile olumsuz etkilendi. Tutarsız CHP, iktidarda olmanın da psikolojisiyle, bu muhalefete karşı sert bir tavır aldı. Böylece hem antifaşist muhalefet bölündü, zayıfladı, hem de CHP hızla yıprandı.

Ecevit'in AP'den kopardığı söz konusu 11 milletvekilinden biri Şerafettin Elçi idi ve Ecevit hükümetinde Bayındırlık Bakanlığı'na getirildi. Bu kişilerden biri de Palu'lu Şeyh Ali Rıza Septioğlu idi. Şeyh Ali Rıza, Türkçe okuma-yazması bile kıt ve ilkokul diplomasını dışardan, torpille almış biriydi. Ona uygun bir bakanlık bulmak için Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nü bakanlığa çevirdiler. Bu yüzden birtakım muzipler bu bakanlığın adını "hava-cıva bakanlığı" koydular. Onunla ilgili olarak çeşitli fıkralar anlatılıyordu. Bunlardan birine göre Şeyh Ali Rıza, hava raporlarıyla ilgili olarak, "bunlar Allahın işine ne karışıyorlar!" diyormuş... Yine dediklerine göre, bakanlığının ilk günü, makam arabasına binmesi için koruma polisi otomobilin arka kapısını açınca kızmış, "bakan olduk, hâlâ mı arkaya bineceğiz!" demiş ve geçip ön tarafa, şoförün yanına kurulmuştu. Koruma polisi de çaresiz, arkaya geçip oturmuştu!

Ecevit hükümetinin kuruluşuyla faşist ve gerici güçlerin saldırıları yoğunlaştı, kanlı olaylar ve politik cinayetler tırmandı. Sol ve demokratik güçler üzerindeki baskılarda ise bir değişiklik olmadı. Ecevit, mücadelenin demokrasi güçleriyle faşizm ve gericilik arasında olduğunu kavramıyor, "sağ ve sol terör" diye niteleyerek iki kesimi de aynı kefeye koyuyor, hükümetin "tarafsızlık" politikasıyla olayları yatıştırabileceğini sanıyordu. Böylece, sol ve demokratik güçlerle dayanışma sağlayıp gericiliğin üzerine gidemeyen, devlet içindeki faşist kadrolaşmayı dağıtmak için hiçbir şey yapmayan, Türk Ceza Kanunu'nun düşünce özgürlüğü üzerinde demoklesin kılıcı olan 141 ve 142. maddelerine dokunmayan Ecevit, aksine, şer güçlerini yatıştırmak için sola ve demokratik örgütlere yönelik baskıları yoğunlaştırdı ve farkında olmadan baltayı kendi ayağına vurdu.

16 Mart 1978'de İstanbul Üniversitesi'nde bir ilerici öğrenci grubu içine bomba atıldı ve bu saldırıda sekiz öğrenci ölürken birçoğu da yaralandı. Eylem yine Kontrgerilla'nın işi idi. Bu nedenle de hiç kimse yakalanmadı. Sağcı partilerin sözcüleri ve burjuva basını ise terörün sorumlusu olarak solu gösteriyor ve kışkırtıcılık yapıyordu. DİSK, bu kıyımı protesto için 20 Mart'ta, ülke çapında iki saatlik iş bırakma eylemine gitti. Bu eylem öğretmenler, hukukçular ve diğer birçok meslek kuruluşu tarafından desteklendi. Ecevit ise, kendisine karşı olmayan, aslında, aynı zamanda hükümete destek niteliği taşıyan bu haklı kitle eyleminden rahatsız oldu, onu "yasa dışı" olmakla suçladı, eyleme katılanlara karşı soruşturma açtı ve çoğu Ankara, İstanbul, İzmir'de olmak üzere

yüzlerce kişi tutuklandı.

Seçim öncesi kitlelere düşünce özgürlüğü ve demokrasi vaat etmiş olan Ecevit, verdiği tüm sözleri unuttu ve hızla tam bir tutucuya dönüştü, baskı çarkının emrine girdi.

* * *

Ecevit döneminde Roja Welat ve Özgürlük Yolu üzerindeki baskılar hafiflemedi, aksine ağırlaştı. Polis, gazetenin basılacağını haber aldığı veya tahmin ettiği matbaaların ve büromuzun önünde adeta karakol kurdu. 5. sayının basılmasını engellemek için Genel İş'e ait Ankara'daki Emaş Matbaası'nı 10 gün süreyle gözaltında tuttu ve yargıç kararı olmaksızın birkaç kez girip aradı. Buna rağmen gazeteyi bir fırsatta bastırıp kaçırmayı başardık. İşçiler bize destek oluyorlardı. Matbaanın yönetiminden sorumlu olan gazeteci İlhami Soysal da baskılara karşı demokrat ve yürekli bir tutum takınıp bize destek verdi. Bu baskıları kamuoyuna duyurmak için, Mustafa Aydın 1 Mart 1978'de bir basın açıklaması yayınladı. Bu bildiride şöyle deniyordu:

"Ülkemizde anadili Kürtçe olan 10 milyon dolayında yurttaş var. Gelmiş geçmiş iktidarlar bugüne kadar, demokratik hak ve özgürlükleri ve bizzat bu ülkenin yasalarını, uluslararası bağlayıcı sözleşmeleri pervasızca çiğneyerek halkımızın kendi anadilinde yayın yapmasını, kültürünü özgürce geliştirmesini engellediler. Bugün de, 20. yüzyılın şu son çeyreğinde de baskı zincirini aralamak istemiyorlar.

"Ancak bu ilkel ve çağdışı tutumu sürdürmek artık olanaksızdır. Demokratik hak ve özgürlüklerimizi kullanmak için kararlıyız. Baskı zincirini mutlaka kıracağız."

Parlamentodaki Kürt kökenli milletvekilleri arasında tanıdıklarım, eski arkadaşlarım vardı. Bunlardan Şerafettin Elçi ve Nurettin Yılmaz ile görüştüm. Şerafettin bakan olduktan sonra da yurtsever çizgisini koruyan kişilerden biriydi. Faşist güçlerin dağıtılmasından, 141-142'nin kaldırılmasından yanaydı. Bir keresinde de, gazetecilerin bir sorusu üzerine "Ben Kürdüm ve Türkiye'de Kürtler var" demesi kamuoyunda büyük yankı yaptı. Faşistlerin yanı sıra, Demirel'in ve gerici basının saldırılarına hedef oldu. O dönem CHP milletvekili olan Nurettin Yılmaz da Parlamento'da 5 Mayıs 1978'de oldukça cesur bir konuşma yapmış, bu nedenle o da hem parlamentoda, hem de parlamento dışında şoven kesimlerin saldırılarına hedef olmuştu. Biz, bu gelişmeleri Roja Welat'ta haber yaparak hem Şerafettin'i, hem de Nurettin'i savunduk. Ulusal hareket bakımından değer taşıyan, olumlu olan her şeye sahip çıkıyorduk. Bu nedenle Roja Welat tüm ulusal kesimlerin ilgi ve sevgisini kazanmıştı ve Parlamentodaki Kürt kökenli milletvekilleri arasında bize yönelik birhayli sempati doğmuştu.

Bize yönelik baskılar karşısında sessiz kalmamaları için parlamentoya gidip kimi milletvekilleriyle görüştüm. Bunlar arasında Nurettin Yılmaz,

Ahmet Türk, Ahmet Melik ve başkaları vardı. İlk gidişimde beklemediğim bir ilgi gördüm. 8-10 kadar Kürt kökenli CHP'li milletvekili, bir araya gelerek bu konuda Ecevit'e uğrayıp konuşacaklarını söylediler. Ecevit'in anlayışını bilmekle beraber, onun partisinden bir grup milletvekilinin, kendisiyle görüşerek baskıların kaldırılmasını istemelerinin politik bir önemi vardı. Bu nedenle ben de öneriyi uygun buldum. O anda orda olmayan birkaç kişiye daha haber verip ertesi gün bir daha toplanacaklar, ortak bir tutum belirleyip Ecevit'ten randevu isteyeceklerdi. Ertesi gün için benim de tekrar parlamentoya gelmemi önerdiler. Gittim; ancak bu arada ne olmuşsa durum değişmişti. Belli saatte orada buluşmak için söz vermiş milletvekillerinin çoğu toz olmuşlardı. Yalnızca Ahmet Melik ve şimdi hatırlamadığım bir kişi daha sözlerini tutup gelmişlerdi. Bu nedenle söz konusu girişim yarım kaldı ve başka bir şey de yapılamadı.

İlk gün görüştüğüm kişilerden biri de Bingöl Milletvekili Dr. Hasan Celalettin Ezman'dı. 1965 seçimleri sırasında Kiğı'da görüp tanıdığım bu uyuşuk adam, ne yapıp etmiş, 1977 seçimlerinde milletvekili olup parlamentoya girmeyi başarmıştı. Seçilmesinde bizim de katkımız olmuştu. 5 Haziran seçimlerinde CHP'yi desteklediğimiz için iki-üç kadar ilde sonuçları etkilemiştik. Bunlardan biri de Bingöl'dü. Bingöl'de iyi örgütlüydük, CHP'ye verdiğimiz destek etkili olmuş, o da az farkla kazanmıştı.

Bir zamanlar adı Kürtçüye çıkmış, hatta soyadını bile değiştirip Kürtçede gökyüzü anlamına gelen "Ezman" koymuş bu adam, ben konuyu açınca tepki gösterip, "Ne işiniz var be kardeşim, ne diye hükümetle uğraşıyorsunuz!" demez mi?. Tepem attı. Kendisine şöyle dedim:

"Sen bu tutumunla Bingöl'den bir daha seçilebileceğini mi sanıyorsun?!."

Cevap vermedi. Meğer adamın bam teline basmışım.. Bu söz etkili olmuş ki, az sonra tekrar yanıma geldi, özür diledi ve Roja Welat için destek vereceğini söyledi. Ne var ki ertesi gün o da toz olmuştu...

* * *

Demokratik Kitle Örgütleri ve Sendikalarda Artan Etkinliğimiz

Roja Welat'ın da çıkışıyla çevremizdeki sempatizan halka büyüyor ve bu gelişme sendikalar ve demokratik kitle örgütleri planında yansıyordu. Kürdistan'da çeşitli il ve ilçelerde yapılan TÖB-DER kongrelerinde "Özgürlük Grubu" adıyla seçimlere giren arkadaşlarımız büyük başarı sağlayıp yönetime geldiler. Bu durum batıdaki TÖB-DER örgütlerine de yansıdı. Batıda da bazı şubelerde üye ve sempatizanımız olan öğretmenler, diğer dost sol gruplarla ittifak halinde seçimlere katılıp başarı sağladılar. Bunun

yanı sıra TÜS-DER'de (sağlık emekçileri), TÜM-DER'de (memurlar derneği) ve çeşitli sendikalarda varlığımız ve etkinliğimiz artıyordu. Örneğin TÜM-DER'in Adana şubesinde yapılan seçimleri Özgürlük Grubu, diğer bütün grupların toplamından daha fazla oy alarak kazandı.

TÜS-DER'in 22-23 Ekim 1977, TÜM-DER'in de 29-30 Ekim 1977 tarihlerinde Ankara'da yaptıkları kongrelerde bize yandaş delegeler, "Özgürlük Grubu" olarak tartışmalarda yer aldılar ve seçimlere katıldılar. Kurulan itti-faklar sonucu TÜM-DER yönetimine yandaşlarımızdan da seçilenler oldu.

Kürt ulusal hareketindeki canlanma hem Kürdistan'da, hem de batıdaki metropollerde işçi hareketine de yansıyordu. Rejimin izlediği baskı politikasına karşı çıkma ve Kürt halkıyla dayanışma artık işçilerin saflarında da yayılıyordu. Örneğin 1977 yazında Çukurova'nın önde gelen birçok tekstil fabrikasında patlak veren işçi eylemlerinde bu açıkça görüldü. Örgütümüz Çukurova'daki kimi fabrikalarda parti komiteleri kurmayı başarmıştı ve yoldaşlarımız bu eylemlerde etkin bir rol oynadılar. İşçiler 18 Ağustos gecesi Paktaş'ı işgal ettiler, polisin ve patronun paralı adamlarının saldırısına karşı fabrikayı korudular. "İşçilerin birliği, halkların kardeşliği!" ve "Kahrolsun sömürgecilik!" de atılan sloganlar arasındaydı.

Yine dayatılmak istenen sarı sendikalara karşı Ceylanpınar işçileri, 1978 Mart ayında TİS'in öncülüğünde direnişe geçtiler. Parti olarak bu direnişe destek verdik. Direniş sırasında 3000 işçi Ceylanpınar'da bir yürüyüş düzenleyerek bir ağızdan "Halklara özgürlük! Kahrolsun sömürgecilik! Biji azadi! Kahrolsun işveren uşakları ve gericiler!" sloganlarını attılar. İşçilerin direnişi karşısında Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliği yönetimi isteklerin bir bölümünü kabul etti, uzlaşma sağlandı ve böylece baskılar da sonuç vermedi.

Diyarbakır Belediye Başkanlığı'nın alınmasının ardından Diyarbakır Genel İş'te etkinliğimiz arttı. 14 Ekim 1978'de yapılan kongrede bize yakın bir ekip yönetime geldi. Yoldaşımız Zeki Adsız isc sendika başkanlığına getirildi. Mehdi daha sonra partiye ters düşünce, Genel-İş üzerine de oynamak istedi, ama başaramadı. Bunun yanı sıra Diyarbakır, Bitlis, Van ve Ağrı'daki çeşitli sendikalarda etkinliğimiz arttı. Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana gibi metropol kentlerde de çeşitli sendikalarda varlığımızı hissettirdik.

28 Ekim 1978 günü, Ergani'de belediye işçilerinin bir toplantısı, Belediye başkanının adamları tarafından saldırıya uğradı ve yaralananlar oldu. Bunun üzerine Diyarbakır Genel-İş, Ergani belediye işçileriyle dayanışma için 1 Kasım'da 2 saat süreyle iş durdurarak dayanışma grevine gitti. Bu greve 1000'i aşkın işçi katıldı.

DHKD'ler de çeşitli yerlerde mantar gibi bitiyordu. Ankara, İstanbul, Diyarbakır DHKD'lerinin ardından Ağrı, Ceyhan, Beytüşşebap, Van, Hakkari, Doğu Beyazıt, Iğdır, Ergani, Bitlis, Bingöl, Silvan, İzmir, Tatvan, Malazgirt, Bulanık, Adana ve Siirt'te de DHKD'ler kuruldu. Polatlı,

Cihanbeyli, Kırşehir gibi İç Anadolu kent ve kasabalarında da DHKD adıyla veya değişik adlarla bize yakın dernekler oluştu.

Yurt dışında da paralel bir gelişme yaşanmaktaydı. Yurt içinde yükselen ulusal coşku yurt dışını da etkiliyor, orada Kürt işçi ve öğrencilerinin bu yöndeki çabalarına hız katıyordu. Federal Almanya'da Konstanz, Münih, Berlin, Frankfurt, Duisburg gibi merkezlerde ve İsveç-Stokholm'de "İşçi Kültür ve Dayanışma Dernekleri" kurulmuştu. Bunlar bu ülkelerdeki Kürdistanlı işçi, öğrenci ve aydınları örgütlemek ve dış kamuoyunu etkilemek için yoğun bir çaba içindeydiler. Aynı zamanda Kürt dili ve kültürü alanında da önemli çalışmalar yapıyorlardı. Düzenledikleri kitlesel Newroz geceleri bunlar arasındaydı.

Politik hareketimizdeki bu kitleselleşme 1978 yılı 1 Mayıs gösterilerine de yansıdı.

1978 1 Mayısı

1977 yılındaki kanlı 1 Mayıs'a rağmen, ertesi yıl da DİSK, 1 Mayıs gösterileri için İstanbul'da Taksim alanını seçti. Gerici güçlerin, 1 Mayıs'ın yine kanlı geçeceğine ilişkin tüm çığırtkanlığına rağmen 1978 1 Mayıs'ı bir önceki yıldan daha kitlesel ve canlı geçti. Ülkenin dört bir yanından emekçiler ve aydınlar İstanbul'a aktılar. Taksim alanı ve ona açılan yollar kızıl bayraklarla, pankartlarla donandı, devrimci marşlarla çınladı. Yürüyüşe en kitlesel olarak katılan örgütler DEV-YOL ve TKP idi. 1978 1 Mayıs'ı TKP açısından önemli bir çıkış oldu. Bu mitingde ilk kez TKP'ye özgürlük isteyen pankartlar açıldı ve bu türden sloganlar canlı bir destek gördü.

Biz 1 Mayıs gösterisine DHKD ve Roja Welat pankartları altında katıldık ve yaklaşık 5 bin kişilik bir kitle ile ve davul zurna eşliğinde yürüdük. İstanbul'daki taraftarlarımızın yanı sıra, Ankara, Adana, Diyarbakır, Bitlis, Bingöl ve Polatlı'dan da otobüsler halinde bize taraftar bir kitle gelmişti.

İstanbul burjuvazisi, 1 Mayıs üstüne koparılan gürültü ve yaratılan korkunun sonucu olarak o gün kenti boşaltmış, sayfiye yerlerine çekilmişti. Ancak alınan tedbirler sayesinde hiçbir olay çıkmadı. Ecevit hükümeti herhangi bir olay çıkmasını istemiyordu ve tedbirler almıştı. DİSK'in de tedbirleri iyiydi.

Provokatif tutumlarıyla geçen yılki kanlı provokasyonu kolaylaştıran Maocuların gösterilere katılmasına bu kez DİSK tarafından izin verilmedi. Katılan gruplar da dikkatli ve sorumlu davranınca karanlık güçlere, herhangi bir saldırı fırsatı doğmadı.

Buna rağmen, 1 Mayıs'ı izleyen günlerde burjuva basını ve gericiler, 1 Mayıs gösterileri sırasında taşınan kızıl bayrakları, pankartları, Marks, Engels ve Lenin'in resimlerini, atılan sloganları ve söylenen marşları gerekçe göstererek, DİSK'e ve bir bütün olarak sola ve demokrasi güçlerine yaylım

ateşi açtılar. Onlara göre "vatan-millet tehlikede" idi. "Her Türküm diyen hemen harekete geçmeliydi!"

"Özgürlük Geceleri"

Özgürlük Yolu'nun üçüncü yayın yılını tamamladığı 1978 Haziranı'nda yurt içinde ve dışında birçok politik ve kültürel nitelikte etkinlik düzenledik. Yurt içinde Diyarbakır, Silvan, Hakkari ve Ceyhan'da "Özgürlük Geceleri" adı altında kutlamalar yapıldı. Bu toplantılar kitlesel ve son derece canlı geçti, her birine binlerce kişi katıldı. Gecelerde Özgürlük Yolu'nun üç yılını tamamlayıp dördüncü yıla girişinin anlamını, onun ülkemizin politik yaşamındaki rolünü dile getiren konuşmalar yapıldı. Gecelerde Dehak'ın Sonu ve başka devrimci piyesler oynandı, Kürtçe şarkılar söylendi, govend çekildi. Koma Azadi adlı Silvan müzik grubu bu gecelere renk kattı. TÜM-DER de Adana'da benzer bir gece düzenledi. 1978'in sonbaharında Van ve Hakkari'de de aynı türden geceler düzenlendi.

Daha önceki yıllarda Ankara ve İstanbul'da yapılan Newroz etkinliklerinin yanı sıra, bu tür etkinlikler, bu parçadaki Kürt ulusal hareketi bakımından ilkti. Bir yandan hareket kitleselleşiyor, diğer yandan Kürt sorunu politik planda ve kültürel boyutlarıyla tartışma gündemine giriyordu. Rejimin yıllar boyu yarattığı yasak çemberinde önemli gedikler açılıyordu.

Bu canlanma, örgütlenme ve kitleselleşme yurt dışına da yansıyordu. 17 Haziran'da Almanya'nın Frankfurt kentinde İşçi Dayanışma Derneği tarafından "Şeva Welat" adlı bir gece düzenlendi. Bu gecede sunulan kültür programının yanı sıra, Özgürlük Yolu ve Roja Welat'la dayanışma dile getirildi. Yine Federal Almanya'daki yoldaş ve sempatizanlarımızın oluşturduğu "Kürt Kültür Komitesi" 23 Haziran'da başlayan Bochum kentindeki ünlü Kemnade Kültür Festivali'ne Kürtler adına katıldı ve bu festivalde önemli bir etkinlik gösterdi.

* * *

Buna karşılık rejimin bize yönelik baskı ve saldırıları da ağırlaşıyordu. Valiler sık sık derneklerin faaliyetlerini durduruyor, kapılarına kilit vuruyorlardı. Örneğin Ankara DHKD kurulduktan iki ay sonra valilikçe kapandı. Üç ay sonra tekrar açıldıysa da kısa süre sonra tekrar kapatıldı. Irkçılığa karşı mücadele ve Newroz'la ilgili yayınladıkları bildiri nedeniyle Ankara ve İstanbul DHKD'nin birçok üye ve yöneticisi gözaltına alındılar. İstanbuldakiler bir hafta süreyle kimseyle görüştürülmediler. Ağrı Halk Kültür Derneği, Van ve Hakkari Halkla İlişkiler Dernekleri de valiliklerce kapatıldılar.

Roja Welat ve Özgürlük Yolu'nun yanı sıra kitap yayınları da ağır baskılar altında yürütülüyordu. Kamuran Bedirhan'ın Kürtçe Gramer adlı eseri hakkında toplama kararı verildi ve Ağrı ilinde bu kitap yüzünden Latif Delen adlı genç işkence gördü, onunla birlikte İhsan Aksoy da tutuklandı. Aksoy beş gün sonra serbest bırakılırken, Delen üç aydan fazla tutuklu kaldı.

MC gidip CHP geldiktcn sonra da durum değişmedi. Ecevit yönetiminin baş hedeflerinden biriydik. Faşist örgütlere diş geçiremeyen Ecevit hükümeti bize karşı acımasızdı. Derneklere yönelik baskılar da bu dönemde yoğunlaştı. Polis Ankara DHKD'yc birçok kez baskın düzenledi ve örneğin, dernek üyesi olmayan konukları gerekçe göstercrck kapadı. Dernek Başkanı Hazım Kılıç, derneğin Çerkez asıllı sekreteri Mehmet Bozkurt, üyelerden Yavuz Koçoğlu bildiri ve konuşmalar gerekçe gösterilerek tutuklandılar. Mehmet Bozkurt, bir konuşması yüzünden bir yıl hapis cezasına mahkum edildi. Diyarbakır DHKD, yapılan aramada Özgürlük Yolu dergisi, Roja Welat gazetesi ve başka "yasak yayınlar" bulunduğu söylenerek, 2 Haziran 1978'de üç ay süreyle kapatıldı.(*) Bu kapama kararı Diyarbakır'daki demokratik örgütler vc sendikalar tarafından ortaklaşa bir basın açıklamasıyla protesto edildi. Iğdır ve Doğu Beyazıt DHKD'leri dc bu dönemde kapatılanlar arasında idi.

18 Mart 1978'de İstanbul'da düzenlenen Newroz gecesi hakkında dava açıldı ve düzenleyici komiteden İbrahim Duran tutuklandı. Duran hem işkence gördü, hem dc kendisinc, "devleti vc milleti bölmeye çalışmak" suçundan 1,5 yıl hapis cezası verildi. Mahkemenin gerekçesi ise haksızlığı, saçmalığı, gülünç-lüğü bakımından Guines Rekorlar Kitabı'na girecek türdendir. Bu karara göre, İbrahim Duran'ın gecede yaptığı konuşmada Newroz efsanesinden söz edilmiş, gecede Kürtçe türkü ve şiirler okunmuş; Bitlis, Ağrı ve Van yöresinden halk oyunları gösterilmiş; böylece, *"birkısım Türk evlatlarını diğerlerinden ayırmak suretiyle bölücülük yapılmıştı..."* Kararda şöyle devam ediliyordu:

"Bu kanaat o kadar güçlüdür ki, Tertip komitesinden İbrahim Duran'a, folklor ekibi bulması için vazife verilmesi ve onun folklor ekibi ararken, hassaten Van, Bitlis, Elazığ, Doğu Beyazıt gibi yörelerin folklor ekibini bulması ve Ege'nin zeybeklerine, Karadeniz sahili horon oynayan çocuklarına, Erzurum'un bar oynayan dadaşlarına, güneyin halay çeken yiğitlerine yer vermemesi bölücülük düşüncesinin belirtileri olarak görülüp kabul edilmiştir..."

Kararda ayrıca, geceyi izleyen hükümet komiserinin raporu, bu raporda "bölücülük yapıldığı belirtilmeği için" kabule şayan görülmemişti! Karara esas olarak çelişkilerle dolu bir polis raporu alınmıştı. Bu raporda örneğin gecede "bıji bındesti!" sloganının atıldığı söyleniyordu. Oysa bu "yaşasın kölelik" demektir!

Raporda ayrıca, halk türküsü okuyanlardan birinin adının "Memo" olmasına dikkat çekilmiş, "dikkat edilirse Mehmet değil" denmişti...

Ve bütün bunlar yetmiyormuş gibi, söz konusu mahkeme kararında, bir kara mizah örneği daha verilerck, İbrahim Duran "kafatasçılıkla", yani ırkçılıkla suçlanmakta idi!

(*) O dönemde dernekler yasasına göre valilerin dernek kapama süresi üç ayla sınırlıydı; eğer daha uzun süre için veya temelli kapamamışlarsa nedeni budur.

KÜRDİSTAN'DA FAŞİST GÜÇLERLE DİŞE-DİŞ MÜCADELE

Kürdistan'da bu dönemde Diyarbakır, Mardin, Urfa, Bitlis, Siirt, Hakkari gibi merkeze ve güneye düşen illerde dişe-diş bir mücadelenin ardından faşistlerin etkinliği silinmişti; buralarda kitle hareketi artık tümüyle yurtsever güçlerin denetiminde idi. Nüfusunun yüzde 95'i Alevi Kürtlerden oluşan Dersim yöresi (Tunceli), ötedenberi sol ve yurtsever güçlerin denetimindeydi. Faşist saldırıların en yoğun olduğu iller ise Kars'tan başlayıp Antakya'ya kadar uzanan, büyük çoğunluğu Kürdistan'ın sınır kuşağında bulunan Kars, Erzurum, Ağrı, Van, Muş, Bingöl, Erzincan, Elazığ, Malatya, Maraş, Sivas ve Antakya idi. Erzurum'da ırkçı faşistler, bu ilde büyük ağırlığı olan dinci kesimin de desteğiyle, hemen hemen tam bir denetim sağlamışlardı. Kars'ta aksine, sol kesim hakim durumdaydı. Öteki illerde sol ve yurtsever kesimle faşist güçler arasında kıyasıya bir mücadele sürüyordu. Bu sınır kuşağı illerinden çoğunun bir özelliği, bu illerde Alevi ve Sünni Kürt nufusun yan yana, iç içe yaşamasıydı. Faşistler, daha muhafazakar olan Sünni kesimin dini duygularını kışkırtarak, artık küllenmiş olan Alevi-Sünni çatışmasını yeniden canlandırmaya ve bu yoldan bu kesim içinde yuvalanmaya çalışıyorlardı. Sol grupların da yanlışları ve sekter tutumları yüzünden bunu başardılar da. Çünkü sol örgütlerin birçoğu da, ilerici görüşlere açık olan Alevi kitlesi içinde örgütlenme kolaycılığına sapmışlardı ve karşı tarafı bir bütün olarak faşist diye nitelemekte idiler. Böylece sağ-sol çatışması bir süre sonra tümüyle Alevi-Sünni çatışmasına dönüştü ve bu da faşistlerin ekmeğine yağ sürdü.

Biz Parti olarak baştan beri bu oyunun farkındaydık ve ben, daha Özgürlük Yolu'nun ilk sayısında yayınlanan "Faşistler Alevi-Sünni Çatışması Yaratmak İstiyor" başlıklı makalemde faşist ve sömürgeci güçlerin bu taktiğine işaret etmiştim. Biz kendi payımıza, bu oyunu boşa çıkarmak için elimizden geleni yaptık. Sürekli olarak kamuoyunu rejimin planları konusunda uyardık. Alevi ve Sünni emekçilerin, Alevi ve Sünni Kürtlerin ortak çıkarlarına işaret ettik ve birlik gereğini savunduk; iyi örgütlü olduğumuz yerlerde bunu başardık da.

Örneğin bir keresinde Elazığ'da salt bu konuyu işleyen bir bildiriyi Alevi ve Sünni kesim içinde yaygın biçimde dağıttık. Bingöl'de, Sünni yoldaşlarımız, Alevilere karşı kışkırtıcılık yapan faşist kesimin önüne en başta kendileri dikildiler, en önde mücadele ettiler. Başından beri saflarımızda Alevi ve

Sünni yoldaşlar bir arada, tam bir uyum içinde çalıştılar. Biz sosyalizm ve yurtseverlik değerlerini önc çıkardık ve kaynaştırdık. Bize güç veren, yol gösteren her zaman bu değerler oldu.

Bu illerden Ağrı, Bingöl ve Van'da, Muş'un bazı ilçelerinde iyi örgütlüydük ve faşist kesime karşı, diğer yurtsever güçlerle birlikte etkin bir mücadele yürüttük. Her yerde polisin ve askerin desteği faşistlerin arkasındaydı, sola ve yurtsever güçlere karşı adeta birlikte savaşıyorlardı. Buna rağmen yoldaşlarımız yiğitçe direndiler ve sonuçta Van, Ağrı ve Bingöl'de faşistlerin etkinliğini kırmayı başardık.

* * *

Faşistler, 2. MC'nin kuruluşuyla cesaretlendiler ve bu bölgede de saldırılarını yoğunlaştırdılar. Ağrı ve Doğu Beyazıt'ta, daha 1976 yılının başından beri faşist saldırılar, polis desteğinde yoğun biçimde sürüp gelmekte idi. Faşistlerin amacı burayı da Erzurum gibi düşürmekti. Bu dönemde ilerici ve yurtsever güçler bu ilde Ağrı TÖB-DER ile AK-DER'de (Ağrı Kültür Derneği) örgütlenmişlerdi. Bu nedenle bu iki dernek ve bunların yanı sıra okullar faşist saldırıların önde gelen hedefleriydi. Faşistler 16 Mart 1976'da, öğretmen okullarının kuruluş günü nedeniyle Ağrı Öğretmen Okulu'nda düzenlenen kutlama gecesini bir bozkurt gecesine dönüştürmeye çalıştılar ve "Türkler geliyor, Kürtler defolun!" gibi kışkırtıcı sloganlarla Kürt karşıtı gösteriler yaptılar. Bu nedenle olaylar çıktı ve bir grup ilerici öğretmenle birlikte 60 kadar da ilerici öğrenci gözaltına alındı. Faşistlerin amacı bir Kürt-Azeri çatışması yaratmaktı. Aynı günlerde Taşlıçay'da da benzer bir oyun sergilendi. Ancak yüzyıllardır yan yana kardeşçe yaşamış olan Kürt ve Azeri halk bu oyuna gelmedi.

15 Nisan 1976 gecesi Ağrı TÖB-DER lokali ile AK-DER'e patlayıcı madde atıldı. Bunu yapan faşistler, Hamur kasabasında "solcu" sanılıp, dinamit lokumu ve öteki suç aletleriyle birlikte yakalandılar, önce Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderildiler; ama çarçabuk Ağrı'ya geri döndcrildiler. Ağrı'ya gelir gelmez de hemen serbest bırakıldılar ve ilk celsede beraat ettirildiler!

Bunu Öğretmen Okulu'ndaki ilerici öğretmenlerin sürgünleri izledi. Ağrı Lisesi'ndeki ilerici öğretmenler hakkında soruşturmalar açıldı ve "federe Kürt devleti kurmak istemekle" suçlandılar. Ağrı'daki bir yayınevi sol kitaplar sattığı için kapatıldı. Memurlar bile baskıyla Ülkü Ocakları'na üye kaydediliyordu. Emniyete alınan insanlara baskı ve işkence sonucu, "Kürt devleti kurmak istiyoruz" türünden beyanlar imzalatılıyor ve bunlar, Ankara'ya sunulan ve yurdu bölünme tehlikesi ile yüz yüze gösteren "önemli" gizli raporlara malzeme teşkil ediyordu... Benzer baskılar Doğu Beyazıt, Diyadin ve öteki çevre ilçelerde de sürmekte idi. İlçe ve köylerde baskılar asıl olarak jandarma ve komando birlikleri tarafından uygulanmaktaydı.

Genellikle silah arama ve kaçakçılığı önleme bahanesiyle sık sık baskın yapılmakta, halkın malına zarar verilmekte, hakaret ve işkence yapılmakta, hatta cinayetler işlenmekte idi. Benzer bir uygulama hemen hemen Kürdistan'ın tüm illerinde yapılmakta idi.

Ağrı halkı, yurtsever ve demokrat insanlar direnmeyi sürdürdükleri için baskı ve provokasyonlar da sürüp gitti. 16 Eylül 1977 gecesi TÖB-DER lokalinden çıkan bir grup öğretmene ve yanlarındakilere ateş açıldı, Aydın Bozdağ ve Abdurahman Polat ağır biçimde yaralandılar. Polis ise saldırganlar bilindiği halde onların bir tanesini bile yakalamazken saldırıya uğrayanları gözaltına aldı ve kendilerine işkence etti. Olay sırasında yaralanan yoldaşlarımızdan Nurettin Basut da bunlar arasındaydı. Faşistler tarafından bu saldırıda kullanılmış olan iki tabancayı ona yüklemeye çalıştılar. Bu nedenle durumu daha da kötüleşen Basut, kitlelerin gösterdiği tepki sonucu hastahaneye kaldırıldı. Yine de Nurettin Basut, Kenan Aras, Nurettin Akdemir, İsa Geçit ve İhsan Aksoy tutuklandılar.

* * *

Faşist ve gerici güçlerin ısrarla düşürmeye, Elazığ ve Erzurum'a benzetmeye çalıştıkları illerden biri de Bingöl'dü. Yoldaş ve sempatizanlarımız, bu ilde de iyi bir direniş gösterdiler ve diğer yurtsever gruplarla birlikte faşistlerin 1976-1977 yılları boyunca Bingöl merkezinde ve Solhan, Genç gibi ilçelerde süregelen pek çok saldırısını püskürtmeyi başardılar.

4 Ağustos 1976 günü Bingöl Kültür Mahallesi'nde evlerine gitmekte olan bir grup devrimci gencin üzerine faşist militanlar tarafından yaylım ateşi açıldı ve çatışma çıktı. Olay yerine gelen polis saldırganları korudu. Silah sesleri üzerine, yoldaşlarımızın ve öteki yurtsever kadroların önderliğinde yürüyüşe geçen halk, polisi protesto etti, saldırganları kovaladı, karargah olarak kullandıkları yerleri bastı ve onları birhayli patakladı. Saldırganlar ertesi gün yakalandılarsa da bir gün sonra serbest bırakıldılar. Daha sonraki günlerde de benzer saldırılar tekrarlandı; ancak faşist saldırganlar her keresinde püskürtüldüler ve kendileri dayak yediler. Buna rağmen yaralama, dinamit atma, işyerlerini tahrip etme gibi saldırıların ardı arkası gelmedi. Bingöl'deki olaylar, özellikle Elazığ'dan getirtilen faşist kadro ve militanlar tarafından yaratılmakta idi. Faşistler Eylül 1977'de Sami Feroğlu adlı genci yaraladılar. 16 Eylül günü, yoldaşımız Ramazan Adıgüzel'in evine patlayıcı madde attılar. Bu olaylar sırasında faşist saldırganlardan kimse tutuklanmazken, aralarında Kemal Yüksel ve Saim Baluken'in de bulunduğu birçok yandaşımız gözaltına alındı, ya da tutuklandı.

Faşistler 19 Eylül 1977 günü, evlerine gitmekte olan Cihat Elçi, Hilmi Aydoğdu, Ahmet Aytemur adlı ilerici ve yurtsever kişilere pusu kurarak ağır biçimde yaraladılar. Bunlardan Cihat Elçi yaşamını yitirdi. Ertesi günkü cenaze törenine 5-6 bin dolayında bir kitle katıldı ve kitle "Kahrolsun sömürgecilik,

halklara özgürlük!", "Kahrolsun faşizm, kahrolsun ağalık!" sloganlarıyla yürüdü. Polis yine ateş açtı; ancak kitlenin artan tepkisi karşısında geri çekilmek zorunda kaldı.

Faşistler Bingöl'de terör estirerek 11 Aralık seçimlerinde MHP'nin adayını belediye başkanlığına seçtirmeyi başarmışlardı. Bunun arkasından saldırılarını yoğunlaştırdılar. Ocak ayında Genel-İş'i denetim altına almak için işten atmalara ve baskılara başvurdular. Bu nedenle olaylar çıktı. Sami Feroğlu adındaki işçiyi ağır biçimde yaraladılar ve TÜM-DER üyesi İdris Ekinci'yi öldürdüler. Halk bu cinayete de kitlesel tepki gösterdi.

* * *

Hükümet, antifaşist mücadelenin bir kalesi haline gelen Diyarbakır'dan öç almak niyetiyle, faşistlerin barınamadığı Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nü kapadı ve yerine İslam enstitüsü kuracağını söyledi. O zaman rejim dini akım ve kurumları, aynen ırkçı akım ve örgütler gibi, sola ve Kürt yurtsever hareketine karşı bir panzehir olarak görüyordu. İşte bu politikalardır ki radikal dinci akımları, tüm Ortadoğu'da olduğu gibi Türkiye'de de besleyip büyüttü. 1997'lere gelindiğinde, yani yaklaşık 20 yıl sonra, bizzat ordunun üst komuta kademesi İslami hareketi "en büyük tehlike" sayar oldu. Ne ilginçtir ki o günkü MC'nin başı Demirel bu kez de cumhurbaşkanı idi ve o da generallerle birlikte laiklik şampiyonu geçinmekteydi... Şu feleğin işine bakın!

Hükümet o dönemde Mardin Eğitim Enstitüsü ile Tunceli Öğretmen Okulu'nu da kapadı. Tunceli Öğretmen Okulu'na daha sonra bir komando birliği yerleştirildi.

Temmuz-Ağustos 1976'da Tatvan'da önemli olaylar yaşandı. MSP'den belediye başkanlığına seçilen Mekinettin Aydın adlı kişi gerçekte MHP'nin bir militanıydı ve Hezin şeyhlerindendi. Bu kişi Tatvan'da Ülkü Ocaklarını ve benzer ırkçı örgütleri kurmak için harekete geçti, yurtsever ve sol güçlere saldırılar yöneltti. Belediye işçilerini DİSK'e bağlı Genel-İş'ten koparıp MİSK'e (Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu) bağlı bir sendika oluşturmaya çalıştı. Amacı Tatvan'ı faşizmin bölgedeki bir köprübaşı haline getirmekti.

Ancak bu saldırılar geri tepti. Tatvan halkı direndi ve sonunda Şeyh Mekinettin ile çömezleri yöreyi terk etmek zorunda kaldılar. Tatvan da giderek Bitlis'le birlikte yurtsever ve sol hareketin önemli bir üssüne dönüştü.

Silvan merkezinde ve köylerde yoğunlaşan komando baskınlarını protesto için 23 Ağustos 1976'da Silvan merkezinde bir miting yapıldı. Bu mitinge 10 binin üzerinde bir kitle katıldı. Biz de bu eylemi parti olarak destekledik.

Haziran 1977'de Erzurum'da Doçent Dr. Orhan Yavuz faşistler tarafından katledildi. Faşistler ve öteki gerici kesimler, Atatürk Üniversitesi'ndeki solcu ve yurtsever öğrencilerin yanı sıra, kimi ilerici öğretim üyelerini de

sindirerek, kenti terkc zorlayarak Erzurum'u kendileri için dikensiz gül bahçesi haline getirmeye çalışıyorlardı. Ancak bunu başaramadılar. Bu olay hem ülke çapında, hem de bizzat Erzurum'da büyük tepkiler doğurdu. Olay Erzurum'da 10 bin kişinin katıldığı bir gösteriyle protesto edildi. Yoğun baskılara ve bunun oluşturduğu boğucu havaya rağmen, Erzurum'da bizim de parti örgütümüz ve bir sempatizan çevremiz vardı. Dergi ve gazete buraya ulaşmakta ve dağılmaktaydı.

* * *

2. MC'nin düşüp Ecevit'in yeniden hükümet kurmasının ardından da durum değişmedi, aksine eğitim kurumlarında ve devlet içinde konumlarını yitirmekten endişeyc kapılan faşist güçler, Ecevit hükümetini güç duruma düşürüp çekilmeye mecbur etmek için saldırılarını yoğunlaştırdılar. Bu saldırılardan birinde TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu yaralandı. Prof. Bedrettin Cömert faşistler tarafından katledildi. Yine, daha sonra yurt dışında tanışacağımız değerli dost, Prof. Server Tanilli de (o zaman İstanbul Üniversitesi'nde doçentti) faşist bir saldırıya hedef oldu. Tanilli ölümden döndü ama ne yazık ki ömür boyu tekerlekli sandalycye mahkum olacaktı. Ancak bu, onun, bir bilim ve düşünce adamı, aynı zamanda bir sanatsever olarak çabalarını engelleyemedi. Tanilli daha sonra Fransa'ya geçti, Strasburg üniversitesinde öğretim üyeliği yaptı ve değerli çalışmalarını sürdürdü, Türkiye'nin düşünce yaşamını zenginleştiren pek çok değerli eser verdi.

Tırmanan olaylar Kürdistan'a da yansıdı.

Faşistler 1978 ilkbaharında Elazığ, Bingöl, Muş ve Ağrı'da özellikle okullara yönelik saldırılarını yoğunlaştırdılar. 12 Nisan'da Muş TÖB-DER binasını dinamitlediler.

Ağrı Eğitim Enstitüsü'nde gerek yönetimde, gerekse öğrenci kitlesi içinde etkinliği yitiren faşistler, 2 Mayıs günü okula saatli bomba koydular, birçok ilerici öğrenci yaralandı. Aynı gün okul çıkışı öğrencilerin üzerine ateş açtılar. Polis ise yine onlara dokunmazken, saldırıya uğrayan ilerici öğrencileri gözaltına aldı.

Bingöl'de jandarma, MHP'li belediye başkanı Hikmet Tekin'le mera anlaşmazlığı olan üç köylüyü kurşuna dizip öldürdü. Olay çevrede geniş tepki yarattı. Bu olayı protesto için, DHKD ve TÖB-DER'in girişimiyle bir komite oluşturuldu ve olayın cereyan ettiği Alıkrak köyünden Bingöl'e kadar yürüyüş düzenlendi. Ancak faşistler, yürüyüşü engellemek için, o gün Eğitim Enstitüsü'ne dışardan yaylım ateşi açtılar. Bu olayda Çetin Ergündoğan adlı Dersim'li genç ağır biçimde yaralandı ve kaldırıldığı Elazığ Devlet Hastanesi'nde öldü. Faşist beslemeler daha sonra Sünni halkı çeşitli sloganlarla kışkırtarak solculara, yurtseverlere, özellikle de Aleviler'in oturduğu semtlere saldırdılar. Ancak yoldaşlarımızın ve bir bütün olarak yurtsever ve demokrat güçlerin çetin bir direnişiyle karşılaştılar. İki saat süren çatışma sonunda dağıldılar ve

bütün çabalarına rağmen bir Alevi-Sünni çatışması yaratmayı başaramadılar.

Ergündoğan'ın cenazesi Tunceli'ye götürüldüğü zaman ise Tunceli'de olaylar çıktı. Cenazeyi götüren ve çoğu yoldaş ve sempatizanlarımızdan oluşan grup "Halklara Özgürlük" sloganı attığı için, Maocu grupların saldırısına uğradı...

Faşistler 17 Haziran'da bir düğünde yeniden olay çıkardılar. Ama bu kez Hikmet Tekin'in Elazığ'dan getirttiği faşist fedailerden biri öldü, bazıları da yaralandı.

Bingöl'de olaylar durmak bilmiyordu. 23 Kasım'da Bingöl Lisesi'nde olaylar çıktı ve polisler Engin Kaygulak adlı genci ağır biçimde yaraladılar. Halk bu olaya sert tepki gösterdi. Polisler iki gün boyunca sokakta görünmediler. 25 Kasım'da faşistler Hasan Sevin adlı genci öldürdüler. Sevin'in cenaze törenine 5 bin dolayında bir kitle katıldı ve "Kahrolsun faşizm!" sloganlarıyla toprağa verildi.

Bu olayların baş sorumlularından Belediye Başkanı Hikmet Tekin de kendisinin ve yandaşlarının yarattığı şiddet ortamının kurbanı oldu, hedef olduğu bir saldırı sonucu öldü.

Faşist Terörün Tırmanışı
Malatya ve Pazarcık Provokasyonları,
Bahçelievler Katliamı

Bu dönemde Alevi-Sünni çatışması bir kez daha ısıtıldı. Malatya, Elazığ, Iğdır, Pazarcık ve Kırıkhan'da olaylar patlak verdi. Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu, adresine gönderilen bir bombalı paketin patlaması sonucu öldü. Bu kurnazca bir seçimdi ve arkasında yine Kontrgerilla vardı. Hem sağ-sol kavgasını kızıştırmak, böylece emekçilerin cephesini bölmek, hem de Sünni ve Alevi Kürtleri birbirine düşürmek, aralarında kan davası yaratmak, böylece Kürtlerin ulusal cephesini bölüp baskı rejiminin karşısındaki muhalefeti zayıflatmak amaçlanmıştı. Fendoğlu buna çok uygun bir hedefti. Yöresinde etkili bir Sünni Kürttü ve MC partilerinin ortak adayı olarak seçilmişti. Fendoğlu'nun, söz konusu kirli amaçlar için, bizzat devlet içindeki karanlık odaklar tarafından kurban edildiğine kuşku yoktu. Olay sol kesime ve Alevi Kürtlere yüklendi. Provokatörlerin harekete geçirdikleri kitle kenti alt üst etti, pek çok ev ve işyeri tahrip edildi, yağmalandı; birçok cinayet işlendi. Güvenlik güçleri olayları seyretmekle yetindi.

Olayın ardından Celal Bayar, Demirel ve Türkeş, Fendoğlu'nun cenaze töreni için Malatya'ya koşup gövde gösterisi yaptılar, saldırgan taraftarlarına destek verdiler, solculara ve "bölücülere" ise veryansın ettiler.

Yabancı basın ise, ilginçtir, bu olayları "Malatya'da Kürtler ayaklandı!" diye verdi...

Daha Malatya olaylarının sıcağı üzerindeyken Pazarcık'ta da benzer bir senaryo düzenlendi, önde gelen bir Kürt reisin adresine paket bombası gönderildi. Bunu, Elazığ, Iğdır ve Kırıkhan'daki kışkırtmalar izledi.

26 Temmuz 1978 günü Kırıkhan'da düzenlenen, Malatya'dakine benzer bir senaryo, şans eseri yarım kaldı. İki faşist, camiye bomba atmak üzereyken bomba ellerinde patladı ve ölümlerine yol açtı. Camiye bomba atıldıktan sonra olayı Alevilere yüklemek ve Sünni halkı Alevilerin üstüne saldırtmak amaçlanmıştı.

Terör çarkı, düğmesine basılmış gibi hızlanmıştı. Ankara'da Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği (PİM) üyesi üç genç, polis içindeki faşist kadrolar tarafından çatışma süsü verilerek öldürüldü. Daha sonra, Ankara Bahçelievler semtinde 7 TİP'li genç, kaldıkları eve giren faşist çeteler tarafından hunharca katledildiler. Aynı günlerde İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi Dekanı Bedri Karafakioğlu yine faşist çeteler tarafından öldürüldü.

CHP Şer Güçlerine Teslim Oluyor

Tüm bu olup bitenler karşısında şaşkına dönen CHP'nin tutumuna gelince: CHP Ülkü Ocakları'nın, MHP'nin, Kontrgerilla ve benzeri gizli-açık faşist odakların üzerine gidemezken, şer cephesinin açtığı kampanyadan etkilenerek sola, demokratik güçlere vuruyordu. TÖB-DER üzerindeki baskılar arttırılmıştı. CHP, TÖB-DER yönetiminde etkin olup onu kendi çizgisine getiremeyince, bu kez örgütü bölmeye, etkisiz kılmaya çalışmaktaydı. CHP, DİSK'in kendisiyle dayanışma içinde olmak için gösterdiği tüm çabaya karşılık, ona karşı da olumsuz bir tutum içindeydi. (*) İlerici polis örgütü POL-DER'e karşı ise, MC iktidarının bile davranmadığı kadar sert davrandı ve örgütü kapattı. (**)

CHP ayrıca, dernekler ve gösteri yürüyüşlerine ilişkin yasaları ağırlaştırarak idareye ve polise, sözde teröre karşı mücadelede daha çok yetki vermek ve "ih-

---

(*) O dönem DİSK'in yönetiminde TKP'li kadrolar ağırlıktaydı ve DİSK'in politikalarına onlar yön veriyordu. TKP'liler, kendilerine rakip gördükleri diğer sosyalist partileri karşıya alır ve onlarla ittifaktan kaçınırken, CHP ile ittifaka önem veriyorlardı. O dönemde, kısaca UDC olarak adlandırdıkları "ulusal demokratik cephe" önerisini asıl olarak da CHP'ye yöneltmişlerdi. Ne var ki CHP, sosyalist solla arasına duvar çekme politikası nedeniyle, bu çağrılara aldırmadı bile.

(**) POL-DER ilerici, demokrat, sol eğilimli polislerin kurduğu bir dernekti. İçinde birhayli de Kürt polis vardı. Özellikle benim Dersimli polis hemşerilerim POL-DER'li idiler. Büfelerde satılamayan Roja Welat gazetesi POL-DER'in lokallerinde masaların üstünden eksik olmuyordu! Hatta bu yüzden, tanıdığımız bazı polis dostları uyarmış, bu tür sivriliklerden kaçınmalarını istemiştim. POL-DER'in, sanırım 1978 yılının başlarında yapılan kongresine ben de, iki arkadaşımla birlikte, davetli olarak katılmıştım. Biz kapıdan girer girmez, başta dostum Mehmet Bayrak'ın eşi Gülay olmak üzere, POL-DER yönetimindeki polisler ve öteki tanıdık delegeler yanımıza gelerek büyük ilgi gösterdiler. Bu, bizim gibi kongreye davetli olarak katılmış olup POL-DER içinde birhayli taraftarı olan, bu nedenle de örgütü kendi küllükleri gibi gören TKP'li ve TİP'lilerin de ilgisini çekmiş, hayretlerine yol açmıştı..

tisas mahkemeleri" adı altında olağanüstü mahkemeler kurmak için hareketc geçti. İdarcye ve polise verilcn bu yeni yetkilerle dernek kurma ve gösteri yapma hakkı tümden olanaksız hale gelecekti. Sola karşı daha sert tedbirler isteyen ve daha öncceleri Devlet Güvenlik Mahkemeleri adı altında olağanüstü mahkemeler kurmaya çalışıp bunu başaramamış olan MC partileri ve cümlc gericiler bu öneriye dört elle sarıldılar, bu konuda CHP'ye destek verdiler. O zaman, Roja Welat'ın 12. sayısında (son sayı) yazdığım "Yeni Baskı Tedbirlerine Hayır!" başlıklı yazıda CHP'nin bu çaba ve niyetleriyle ilgili olarak şöyle demiştim:

"Ecevit ilginç bir yolda yürüyor. 'Umudumuz Ecevit' emekçi kitlelerden yana herhangi bir yasa getirmiyor, faşist odakların üstüne gitmiyor; ama var olan demokratik hakları da rafa kaldırmak için cesaretle yürü-yor...

"Bu talihsiz yol, diktatörlüğe giden bir yoldur.

"Diğer yandan, Ecevit iktidarının getireceği bu baskı tedbirlerini bizzat kendisinin uygulamaya koymaya zaman bulup bulamayacağı da kuşkuludur. Onun durumu zaten sağlam değildir ve ip üstünde oynayan bu hükümetin yarın gidip yeni bir MC'nin, belki de daha berbatının gelmeyeceğini kimse garanti edemez. Bay Ecevit kendi eliyle Demirel gibilerine silah hazırlayan biri durumuna düşebilir..."

Bu tahminimizde haklı çıktık. Bizzat devlet içinde yuvalanmış kontrgerilla ve öteki odakların güdümündeki terör öylesine hızla tırmandı ki, ihtisas mahkemelerine ve öteki tedbirlere hiç gerek kalmadı. Maraş olaylarının ardından doğrudan sıkıyönetim mahkemeleri devreye girdi, bunu 12 Eylül darbesi, işkence ve terör çarkı izledi. Daha sonra da, sıkıyönetim mahkemelerinin işlevi biterken bu kez de DGM'ler rahatlıkla devreye kondu.

Barzani'nin Mektupları

1977 yılı başlarında Mustafa Barzani'nin kimi mektup ve açıklamaları basına yansıdı. Bunlar, KDP liderliğini 1975 savaşına sürükleyen ve daha sonraki yenilgiye yol açan ilişkileri açığa kavuşturuyordu. Biz bu mektup ve açıklamalara Özgürlük Yolu'nun 23. ve 28. sayılarında yer verdik.

Barzani, The Daily Telegraph adlı İngiliz gazetesinin 2 Şubat 1977 tarihli sayısında yayınlanan bir açıklamasında, ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in kendilerini aldatarak savaşa sürüklediğini söylüyordu. Barzani, yine Şubat 1977 tarihini taşıyan ve ABD Cumhurbaşkanı Carter'e yazdığı mektuplarda ise, 1972 yılından itibaren kendisiyle ABD yönetimi arasında gizli olarak sürdürülmüş olan ilişkileri açığa vuruyordu. Biz, Barzani'nin buna ilişkin mektuplarını ve Kissinger'in cevaplarını da yayınladık. İlk kez Özgürlük Yolu'nda yayınlanan bu mektupları bize Dr. Mahmut Osman iletmişti.

Bu belgelerden ve daha sonraki açıklamalardan anlaşılıyordu ki, Nikson-Kissinger ikilisi 1972'den itibaren Kürtleri savaşa teşvik etmişler, destek sözü vermişler ve İran'ın desteğini de garanti etmişlerdi. Ne var ki

sonradan, özel-likle İran Şahı istediği tavizleri koparıp Irak'la uzlaşınca, Kürtleri yalnız bırakmışlardı.

ABD'nin Irak'ta Kürtlerle Arapları çatıştırmak istemesinin, kendisi açısından anlaşılır nedenleri vardı. Irak, Sovyet yanlısı bir politika izliyordu ve aralarında dostluk anlaşması vardı. Bağdat yönetimi bu dönemde petrolleri millileştirmişti. Bu ise ABD ve İngiliz şirketlerine büyük darbeydi. Irak'ta bir Kürt-Arap savaşı eski durumu geri getirmeye yetmese bile, Irak'ı zayıflatıp İsrail'e karşı Arap cephesi içinde etkin bir rol oynamaktan alıkoyardı; yani bu hem ABD'nin, hem de onun bölgedeki en sadık müttefiki İsrail'in çıkarınaydı.

İran ise öteden beri, Şattül Arap (Dicle-Fırat) su yolundan yararlanma ve diğer bazı sınır sorunları yüzünden Irak'la çekişme halindeydi. Irak'ı zayıflatacak böylesine bir iç çatışma onun da işine gelirdi.

Biz bu mektupları, ABD yönetimi ve İran Şahlığı'nın Kürtleri oyuna getirdiklerine ilişkin bir yorumla birlikte yayınladık. KDP liderliğini, bu güçlere güvendiği ve yalnız bırakıldığı zaman da mücadele alanını terk ettiği için ihanetle suçladık (*).

Uzun dönem KDP politbüro üyesi ve Barzani'nin önde gelen yardımcılarından biri olan Mahmut Osman'la, aynı konuda yapılan bir röportajı da Ocak 1978 tarihli Özgürlük Yolu'nda yayınladık. Mahmut Osman'ın görüşleri de bizimkiyle hemen hemen aynıydı.

Hakkari Yöresinde KYB-KDP Çatışması- 1978

1975 yenilgisinin üzerinden ancak 3-4 ay geçmişti ki Talabani liderliğinde Kürdistan Yurtsever Birliği oluştu. Talabani 1966'da, KDP içinde çıkan görüş ayrılığı ve ayrışmadan sonra, Barzanilerin yönetimindeki KDP'ye karşı tavır almış, zaman zaman da onunla çatışmıştı. Mustafa Barzani'yi parti içinde kişisel yönetim kurmakla ve Kürt ulusal çıkarlarına aykırı davranmakla suçlayan Talabani, bu dönemde bir ara İran'la ilişki kurdu ve oradan destek aldı. Bir ara da doğrudan Irak hükümetiyle ilişki kurdu.

KDP'nin mücadele alanını terk etmesi Talabani'nin şansını yükseltti. Yeniden toparlanma hareketinin başını çekti ve bir süre sonra da partizan savaşına başladı. O dönem, esen rüzgarlara uygun olarak sol, aynı zamanda Sovyet karşıtı, Maoist bir çizgi izliyordu. Bu konuda daha 1970'li yılların başında, Kürt ulusal hareketinin stratejisi üzerine yazdığı bir kitapta Maoist görüşleri savunduğu söyleniyordu. Arapça yayınlanmış olan bu kitabı okuma şansım olmadı.

Kürdistan Demokrat Partisi ise savaşı durdurduktan sonra kadrolarını İran'a

---

(*) Bu ilişki ABD bakımından, çıkarlarına göre tezgahlanmış kirli oyunlardan biriydi. KDP yönetimi ise açıkça oyuna gelmişti ve bizim eleştirilerimiz haklıydı. Yine, KDP'nin ve liderliğinin yapısına, yanlışlarına ilişkin eleştirilerimiz de yerindeydi. Ancak Mustafa Barzani gibi, yaşamını Kürt halkının kurtuluşuna adamış bir ulusal lideri, yanılgıları ne denli büyük olsa da, ihanet içinde olmakla suçlamak haksızlıktı. Bu tavrımızı yıllar sonra gözden geçirdik ve bu konuda özeleştiri yaptık.

ve Türkiye'nin sınır kuşağına çekti, bir dönem sessiz kaldı. Mustafa Barzani bir süre İran'da kaldıktan sonra ABD'ye geçti. Ama oradaki girişimleri bir sonuç vermeyince, oğulları örgütü yeniden toparlamak için harekete geçtiler. Bu arada, Sami Abdurahman'ın başkanlığında bir Geçici Komite oluşturmuşlardı. Daha sonraki yıllarda tanıştığım Sami, KDP'ye Irak Komünist Partisi'nden gelmiş nitelikli bir kadro idi. KDP bu dönemde, kendisine yönelen eleştirilerden ve dönemin genel havasından etkilenerek, "Yeni Strateji" diye adlandırdığı görüş ve tezlerle, geçmişteki kimi politikalarını eleştiriyor, önüne antiemperyalist, demokratik, hatta sosyalist yönelimli yeni bir politika koyuyordu. KDP-Geçici Komite'nin bu yayını, M. Emin Bozarslan tarafından Türkçeye çevrilip "KDP-Yeni Strateji" adıyla kitap halinde yayınlandı. Ancak bu görüşler lafta kaldı. KDP'nin daha sonra izlediği politikalar da, partinin yönetimine egemen olan toplumsal kesimlerin çıkar ve düşüncelerine, bölgedeki dengelere, pratik ihtiyaçlara göre yürüdü. Bu olay da şunu bir kez daha kanıtladı ki, partilerin ideolojileri, yöneticilerin keyfine, arzusuna göre değiştirilebilecek bir gömlek değildir; onu belirleyen şey, her şeyden önce nesnel koşullar ve örgütlerin sınıfsal yapılarıdır.

KDP'de bir dönem Sami Abdurahman adı öne çıktıysa da bu çok sürmedi. Partide asıl sözü geçenler Mustafa Barzani'nin oğulları İdris ve Mesut'tular. Nitekim bir süre sonra yapılan kongrede başkanlığa Mesut Barzani getirildi.

Sanırım 1977 yılındaydı. Celal Talabani ile Mesut Barzani, Londra'da yaptıkları bir görüşmede, kendi aralarında çatışmamak, rejime karşı mücadelede uyum içinde davranmak için uzlaşmışlar ve bunu yazılı hale getirmişlerdi. Celal Talabani görüşmemiz sırasında tek sayfalık bu protokolün bir suretini de bana vermişti. Bu, 1966'dan beri süregelen bölünmeyi ve çatışma ortamını aşmak için iyi bir fırsattı. Ama ne yazık ki, bu uzlaşma kalıcı olmadı. Bir süre sonra KDP ile KYB arasında, bölgede egemenlik kurmaya yönelik rekabet büyüyerek sıcak çatışmaya dönüştü.

Talabani liderliğindeki Yekıti'nin yürüttüğü partizan savaşı Irak-İran sınır bölgesinde idi ve örgütün o dönem İran'la herhangi bir ilişkisi olmadığı için iki ülke arasında zaman zaman sıkışıp güç durumlara düşüyordu. Destek ise Suriye'dendi.(*) Yurt dışındaki kadrolar ve silahlar Suriye'den Kuzey Kürdistan'a geçiyor, Siirt ve Hakkari yörelerinden Güney Kürdistan'a ula-

---

(*) Bir Arap ülkesi olan Suriye'nin, Irak'a karşı mücadele eden Kürtlere zaman zaman Şam'da barınma olanağı vermesi ve destek sağlaması ilginç görünebilir. Suriye'nin, Irak'ın bölünmesini istemeyeceği açık. Nitekim daha önce, Barzani'ye karşı mücadelede Bağdat yönetimine destek vermiş, hatta bir dönem, Kürtlere karşı savaşmak için tugay büyüklüğünde silahlı güçler yollamıştı. Ancak Bağdat ve Şam'da yönetimde bulunan Baas Partisi'nin ayrı kolları ve bu ülkelerin liderleri arasında, özellikle Saddam'la Hafız Esat arasında ilginç bir rekabet yaşanmakta idi. Bu rekabet Irak'ın, Suriye'de Esat'a muhalif unsurlara destek vermesine yol açarken, buna karşılık Şam yönetimi de Saddam'ı devirmek için Irak muhalefetine destek vermiştir.

şıyordu. Bu geçişler sırasında kaçakçı şebekelerinden yararlanılıyor, ayrıca KİP de, özellikle Necmettin Büyükkaya ve arkadaşları, onlara yardımcı oluyorlardı. Ancak Türkiye-Irak sınırında geçiş yolları, büyük ölçüde KDP Geçici Komite'nin denetiminde idi.

Geçici Komite, kendisi yeniden partizan savaşına dönmekte acele etmese de, bölgedeki etkinliğini Talabani liderliğindeki Yekıti'ye kaptırmak istemiyordu. Bu nedenle bölgeden geçişleri zaman zaman engelliyordu. Bu geçişler sırasında Yekıti kimi kadrolarını kaybetti.

Yekıti, hem Irak-İran sınırındaki sıkışık durumdan, hem de KDP engelinden kurtulmak, aynı zamanda geçmişten bu yana KDP'nin ve Barzani ailesinin etki alanında olan Badinan bölgesinde de hakim duruma gelmek için partizan birliklerini bu bölgeye kaydırmak istedi. Bunu ise, bölge Saddam güçlerinin denetiminde olduğu için, doğrudan Irak içinden yapamadı, Kuzey Kürdistan üzerinden, yani Türkiye sınırları içinden şaşırtıcı bir manevraya girişti. Bu amaçla, Eli Eskeri komutasında önemli bir partizan birliği -ki sayılarının 1000 dolayında olduğu söyleniyordu- İran, Irak ve Türkiye sınır üçgeninden geçirilerek Hakkari'ye sokuldu, buradan batıya doğru kaydırılarak yeniden Irak Kürdistanı'na, Badinan yöresine geçiş planlanmıştı.

Ne var ki bu tümüyle maceracı bir plandı ve düşünüldüğü gibi yürümedi. Türkiye kendi topraklarından bu geçişi engellemek için KDP Geçici Komite ile işbirliği yaptı. Bölgedeki Kürt aşiretleri ise KDP'ye yandaştılar. Böylece gerek Türk yetkililerin, gerekse KDP Geçici Komite'nin ortak çabalarıyla bölgedeki silahlı aşiretler harekete geçti. İki taraflı çalışan bazı rehberler tarafından da yanıltılan KYB güçleri çemberc alındılar, önemli kayıplar verdiler. 250 kadarı teslim oldu. Geri dönebilenler sınırın Irak tarafında Saddam güçleri tarafından sıkıştırıldılar; bir bölümü vuruldu ya da yakalandı, diğer bir bölümü ise eski üslerine ulaşmayı başardı. Türkiye bu çatışmaya kendi silahlı güçleriyle doğrudan taraf olmadı; ama bu iş için bölgedeki Kürt aşiretlerini örgütledi. Jirkiler de bunlar arasındaydı. 6 Jandarmanın öldürülmesinden sorumlu tutulan aşiret reisi Tahir Adıyaman'a bu dönemde, yakalanmayacağına dair güvence verildi ve böylece Jirkilerin desteği sağlandı.

Bu olayın öyküsü Roja Welat'ın Ağustos ve Eylül 1978 tarihli sayılarında geniş olarak yer aldı. Kimi iddialara göre, Yekıti, bölgeden geçeceğini Türk makamlarına önceden bildirmiş ve onay almış; ama Türkiye onu tuzağa düşürmüştü. Yekıti ise, geçiş için kendilerine güvence veren KİP'liler tarafından yanıltılıp yalnız bırakıldıklarını söylüyordu. Nitekim bu olaydan sonra iki örgütün ilişkileri bozuldu. Olayın Yekıti açısından tam bir macera olduğuna kuşku yoktu.

Biz, olayı basına yansıttık, Türkiye'nin tavrını teşhir ve protesto ettik. Ayrıca, Türkiye ile birlikte davrandığı için KDP Geçici Komite'yi, yine, böylesine maceracı bir eyleme giriştiği, iki örgüt arasındaki çatışma ve

hesaplaşmanın Kuzey parçasına taşmasına neden olduğu için de KYB'yi eleştirdik. Bunun yanı sıra, yakalanan partizanların ve komutanlarının serbest bırakılması için çağrı yaptık. Bölgedeki arkadaşlarımız, özellikle, Beytüşşebap'lı Hazım Kılıç vasıtasıyla devreye girip bu insanların serbest bırakılması için KDP'yi etkilemeye çalıştık. Ne var ki KDP yönetimi, sıradan peşmergeleri serbest bırakırken, siyasi kadroları ve askeri komutanları bir süre bölgedeki kendi hapishanelerinde tuttuktan sonra, tüm tepkilere rağmen, Eli Eskeri ve diğer bir bölüm önde gelen kadroyu, öç alma ve karşıtlarına zarar verme anlayışıyla idam etti.

Bu olay da Güney'deki iki büyük Kürt örgütü arasında var olan düşmanca duyguları derinleştiren bir etken oldu.

Bu olay esnasında biz, kardeş kavgasına karşı çıkıp KDP-Geçici Komite'nin elindeki tutsakları serbest bırakması için Roja Welat ve Özgürlük Yolu vasıtasıyla çağrı üstüne çağrı yaparken ve ayrıca yoldaşlarımızı devreye sokarken, Perinçek'in yönetimindeki Maocu Aydınlık Gazetesi, KYB'yi "Moskova yanlısı Kürtler" diye nitleyip, onları "Türkiye'nin Güneydoğusuna" girip karışıklık çıkarmakla suçluyor ve kamuoyunu habire kışkırtıyordu. Kürt Maocuları olan KAVA adlı grup ise, aynı isimle çıkardıkları dergide şöyle yazıyorlardı:

"Geçici Komite'nin elindeki tutsakları serbest bırakması, sadece onun ilkesizliğini ve uzlaşır olduğunu bir kez daha belgelemekten öteye geçmeyecektir. Bu durumda yapılması gereken şey, tutsaklara savaş esiri muamelesi yapmaktır. Geçici komiteden beklenen de bu olmalıydı. Yoksa yurtsever güçlerin birliğini savunma adına sosyal faşistleri ve onların yıkıcı eylemlerini savunmak değil..." (Bakınız: Özgürlük Yolu'nun Ocak 1979 tarihli 44. sayısı, "Aksa'nın 19. Kongresi" başlıklı yazı).

Bu tutumlar çok ilginçti. Güya bunlar Maocuydu ve o dönemde Talabani de Maoculuğa yakın bir çizgi izliyordu... KYB'nin içindeki en güçlü örgüt olan KOMELA ise bağnaz Maocuydu. Böyle olduğu halde, Türk Maocularının yanı sıra kuzeydeki Kürt Maocuları da onları Moskova yanlısı ve "sosyal faşist" diye niteleyip düşmanca karşıya alıyorlardı! Bu şaşkınlıktan mı idi, yoksa bile bile yapılan bir çarpıtma mı, anlaşılır gibi değil... Ama çok geçmeden, 12 Eylül'ün ardından Kavacılar bu kez Yekıti ile dost olacaklardı!..

Avrupa Kürt Öğrenci Örgütü (KSSE) Bölünüyor

Kürt ulusal hareketindeki ideolojik ve örgütsel bölünmeler, özellikle de Güney'de 1975 yenilgisini izleyen gelişmeler, yıllardır yurt dışında faaliyet gösteren Avrupa Kürt Öğrenci Birliği'ne (KSSE- Kurdish Students Society in Europe) de yansıdı. Daha önce Irak KDP'nin denetiminde olan örgüt bölündü. Bir bölümü, aynı isimle KDP yanlısı eski politikayı sürdürürken, diğer bir bölümü, örgütün son kongresindeki bölünmenin ardından, AKSA

adı altında çalışmaya başladı. Bu kesim, kongre çoğunluğunu temsil ettiği ve KSSE'nin meşru mirasçısı olduğu iddiasındaydı. Bu yeni birlikte KYB'li ve Suriyeli öğrencilerin yanı sıra bizim yandaşlarımız da vardı.

Ama ilginçtir, AKSA'nın 14-17 Eylül 1978 tarihinde Frankfurt'ta yapılan kongresinde KYB yanlısı bir grup, diğer Maocularla birlikte davranarak AKSA içinde de ayrı baş çekti, azınlıkta kalınca kongreyi terk etti ve daha sonra Berlin'de ayrı bir kongre topladı.

Türk ve Kürt Maocularının devrimcilik adına KYB'ye saldırdıkları bir dönemde KYB'nin bu tutumu da az şaşırtıcı değildi...

Kürt Halkına Karşı Savaş Provası Kanatlı-78 Komando Tatbikatı

14 Eylül 1978'de Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde "Kanatlı 78 Jandarma Komando Tatbikatı" adında ilginç bir tatbikat yapıldı. Yerli Kürt giysilerine bürünmüş bir komando taburu (mavi kuvvetler), düşman sayılan bir Kürt göçebe aşiretini kuşatıp beş dakika içinde, yaşlısı, genci, kadını, çocuğu ile -temsili olarak- yok ediyordu!

Olay ertesi günkü basın yayın organlarına yansıdı. Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Ahmet Atan 15 Eylül tarihli Cumhuriyet'te, olayları şöyle yansıtıyordu:

"Jandarma komandoları, göçebe aşireti temsil eden arkadaşlarını tam 300 saniyede topluca yok ettiler...

"Kendine özgü rengarenk giysileri içinde kadını erkeği, çocuğu ve ihtiyarı ile göçebe aşireti çadırların arasında, çevresinde odun kıran, çalı toplayan, yün eğiren, koyun otlatan, kazan kaynatan, çamaşır yıkayan, yemek pişiren canlı bir topluluktu... Yeşilli şalvarları, oyalı yemenileriyle sağlıklı ve duru bakışlı göçebe kadınları, genç kızları... Çocuklar keçi kılından örme çadırların arasında koşmaca oynuyorlar, ihtiyar nineler, dedeler, kilimin üzerine oturmuş, yüzü toz toprak içindeki şirin mi şirin bebeklerini seviyorlar...

"Dalgalı renkli gizleme elbiseleriyle dost gerilla birliklerinin sürünerek göçebe çadırlarına yaklaştıkları görüldü. Çadırları ve içindekileri saran çember giderek daralıyordu. Daha sonra tek tek kenarlarda bulunan göçebeler kasaturalarla sessizce öldürüldüler. Bu arada can çekişen birinin bağırması üzerine tüm aşiret ayaklandı. O arada ortalık birbirine girdi. Silah sesleri kadın, çoluk-çocuk feryatları, atılan bombaların sesi toza-dumana karışıyordu. Göğüs-göğüse, diş-dişe bir mücadele başlamıştı. Makinalı tabancalar, otomatik silahlar patlıyor, Kürtçe, "yandım anam!" sesleri ve "ah" feryatlarıyla aşiret üyeleri bir bir ölüyordu.

"El bombaları patlıyor, çadırlar yanıyor, ortalıkta gürültüden deliye dönmüş atlar, koyunlar tozu dumana katıyorlardı...

Her şey beş dakika içinde olup bitmişti..."

Biz de bu olayı Roja Welat'ın Eylül 1978 tarihli 10. sayısında, resimli olarak verip protesto ettik. Bu olayda uçaklar da kullanılmıştı. Özgürlük Yolu'nun 41. sayısında bu konuda şu bilgiler veriliyordu:

"Manevrayı Jandarma Genel Komutanı, Hakkari Valisi ve "öteki komutanlar" izliyorlar. Başarı kutlanıyor! Manevranın boy boy resimleri Türkiye'nin en büyük tirajlı gazetelerinin sayfalarını süslüyor. Bu resimler arasında göçebe Kürt kadınlarının, çocuklarının, yaşlılarının görüntüleri geniş yer kapsıyor.

"Manevra çevredeki Kürt köylülerine ve Yüksekovalılara seyrettirilmiş. Her şey son derece açık: Sömürgeci yönetim Kürt halkını tehdit ediyor, 'rahat durmazsanız işte böyle yaparım!' diyor."

Olay, tam anlamıyla geleceğe yönelik bir prova idi ve rejimin niyetlerini gösteriyordu. Türk devleti, zulüm altındaki Kürt halkının nasıl olsa yine direnişe geçeceğini düşünüyor ve bunu bastırmanın hazırlıklarını yapıyordu. Bunu kamuoyu önünde açık biçimde yapmak ise hem pervasızlığını gösteriyor, hem de Kürt halkına bir gözdağı niteliği taşıyordu.

Burjuva basınının aydın ve ilerici geçinen kimi köşe yazarları da (Abdi İpekçi, İlhan Selçuk, Oktay Akbal gibi) bu iğrenç manevrayı eleştirdiler; ama kaygı ve endişeleri elbet bizden çok farklıydı. Onlar, böyle bir şeyi dünya kamuoyunun gözleri önünde yaptığı için rejimi akılsızlıkla suçluyor, "düşmanlar bize karşı kullanır" diyorlardı. Bir bakıma, "yapın ama gizli olsun!" diyorlardı...

Nitekim, 12 Eylül gelip de rejimin zulmü ve provokasyonları sonucu Kürtlerin bir bölümü silahlı direnişe yönelince, rejim, bu manevra sırasında yaptıklarını Kürdistan'ın dört bir yanında hayata geçirdi. Kürt halkına karşı yıllarca kirli bir savaş yürüttü ve Kürdistan'ı öncmli ölçüde boşalttı. İlhan Selçuk gibileri ise bunu "ordunun teröre karşı zaferi" diye alkışladılar...

TÖB-DER 4. KONGRESİ

TÖB-DER'in 4. Genel Kurulu 21-24 Ağustos 1978'de, Ankara'da Devlet Su İşleri salonunda yapıldı ve çok çekişmeli geçti.

TÖB-DER'in bu iki yıllık dönemi birçok yönden son derece başarılı geçmişti. Yönetim her şeyden önce tam bir uyum içinde çalıştı. Örgüt, gerek mesleki hak ve istemler, gerek demokrasi için kendi başına ve diğer demokratik kuruluşlarla birlikte kampanyalar yürüttü, pek çok başarılı eylem düzenledi. Demokratik Eğitim Kurultayı bunun seçkin bir örneği oldu. TÖB-DER ilk kez bu dönemde uluslararası öğretmen ve işçi hareketiyle sıcak bağlar kurdu, Dünya Öğretmen Sendikaları Birliği'ne (FİSE) üye oldu. TÖB-DER heyetleri, ki içinde yoldaşlarımız da vardı, Moskova, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Cezayir ve Kıbrıs'ta yapılan çeşitli uluslararası toplantılara ve davetlere katıldılar.

Türk ve Kürt, sosyalist öğretmenlerin öncülüğündeki bu etkin ve kitlesel çalışma, daha önceki bölümlerde de belirttiğim gibi, gerici-tutucu çevreleri son derece rahatsız etti ve onların yoğun baskı ve saldırılarına yol açtı. Milliyetçi Cephe döneminde örgüt iki kez kapandı, ama mahkeme kararıyla tekrar açıldı. 40 kadar üyesini faşist saldırılarda yitirdi, yüzlercesi yaralandı; binlerce üyesi sürgüne uğradı, işinden oldu, aç kaldı. Örgüt bu azgın saldırıları başarıyla göğüsledi, faşist tırmanışa karşı kararlıca mücadele etti. Bu nedenle, tüm baskılara karşı örgütsel ağı gelişti, üye sayısı ve etkinliği daha da arttı. Şube sayısı 650'ye, üye sayısı 160 bine ulaştı.

Milliyetçi Cephe gibi CHP de bu politikadan çok rahatsızdı. Nitekim CHP sözcüleri mevcut yönetimden rahatsızlıklarını, 4. Kongre öncesi şu sözlerle dile getirdiler: "Eğitim sistemimizi ırkçı-şoven ve asimilasyoncu olarak niteleyen bir yönetimle biz nasıl güç birliği yaparız? Bunlar anadilde eğitimi savunuyorlar..."

CHP'nin amacı TÖB-DER'in başına kendisine yakın bir yönetim getirip onu evcilleştirmekti.

Sağcı ve şoven güçler en çok da bizim, Özgürlük Grubu'nun yönetime ortak olmamızdan rahatsızdılar. Bunlar kongre öncesi stratejilerini bizi dışlama üzerine kurmuşlardı. Irkçı ve şovenlerin Senato'daki temsilcilerinden Hüsamettin Çelebi, gazetedeki köşesinde öğretmenlere açık açık şu çağrıyı yapıyordu: "Öğretmenler, ne yaparsanız yapın, bu yönetimi değiştirin!"

Bu yönetimden rahatsız olanlar yalnızca egemen güçler değildi. Sol

kesimde de, başından beri örgüt içinde ve dışında çekiştiğimiz Maocu kesimin ötesinde, TKP yanlısı Birlik ve Dayanışma Grubu da TÖB-DER'i ele geçirmek için mevcut yönetime karşı son derece yıpratıcı bir faaliyet içindeydi.

Birlik ve Dayanışmacılar 3. Kongrede bir bölümüyle bize oy vermişlerdi. Ama örgüt içinde güçlenmek için karşı tutum almaları çok sürmedi. Yönetimi kendi ellerinde olan TÖB-DER'in İstanbul Şubesi'ni ayrı bir genel merkez gibi kullanmaya başladılar. Bu şube, TÖB-DER merkezine aidat borçlarını bile ödemezken tüm örgüte yönelik, büyük masraf gerektiren bir yayın çıkarıyordu. Kendi taraftarlarının yönetiminde olan Adana, Van ve diğer bazı şubeler de genel merkezi tanımayıp ilişkilerini İstanbul Şubesi'yle sürdürür oldular, genel merkeze aidat ödemeyi bile reddettiler. Bu durum merkez yönetimiyle bu şubeler arasında ciddi sorunlar doğmasına yolaçtı. Merkez bu şubelerin yönetimini değiştirdi, bu ise kavgayı kızıştırdı.

Kongre öncesi TKP'liler, CHP'li öğretmenlerle ittifak kurmak için yoğun çaba gösterdiler. CHP yanlısı öğretmenler grup olarak iyi örgütlü değillerdi ve önemli bir bölümü mevcut yönetimi destekliyordu. Buna karşılık, TKP'liler onlar için "Halkçı Eğitimciler" adıyla şike bir örgüt kurarak ve onunla ittifak oluşturarak CHP yanlısı delege oylarını oraya kanalize etmeye çalıştılar. Ayrıca, TİP yanlısı Demokrasi İçin Birlik Grubu'yla da ittifak kurdular. İlginçtir, KİP yandaşı olup kendilerini "Devrimci Demokratlar" olarak niteleyen bir grup Kürt öğretmen de, bizimle ittifaktan uzak dururken, bu cepheye katıldı..

Buna karşılık Özgürlük Grubu ile Demokratik Merkeziyetçiler'den oluşan yönetim kendi arasındaki ittifakı sürdürdü. Biz 4. Kongreye, daha geniş bir delege gücüyle -yaklaşık 60-70 kişi- katılıyorduk. İttifakımıza ayrıca Kurtuluş Grubu yanlısı Devrimci Demokratik Birlik de katıldı. Dev-Yol çizgisindeki Devrimci Öğretmen Grubu ile de ortak yönetim için çaba gösteriyorduk.

21 Ağustos'ta başlayan Genel Kurul'a, 700 delegenin yanı sıra, çok sayıda yerli ve yabancı konuk da katılmıştı. Bunlar arasında, FİSE Genel Başkanı Daniel Retureau, Arap Öğretmenleri Birliği'nin temsilcileri, Sovyetler Birliği ve Bulgaristan basın ateşeleri, DİSK Genel Sekreteri, TSİP, TEP genel başkanları, 20-30 kadar da CHP milletvekili ve senatörü vardı. CHP bu kongrede bizi yönetimden uzaklaştırmak ve işine gelir bir yönetim oluşturmak için seferber olmuştu. Ben de açılışta vardım ve bir süre izledim.

Dev-Yol yanlısı Devrimci Öğretmen Grubu da divan için ayrı aday gösterdiğinden, divan seçimlerine üç ayrı listeyle girildi ve divan başkanlığını CHP ve TİP'lilerin desteklediği Birlik ve Dayanışma Gurubu'nun adayı Süleyman Üstün kazandı. Ancak daha sonraki gün Devrimci Öğretmen grubuyla da ittifak kurarak güvensizlik oyuyla divanı düşürdük. Bunun

üzerine Birlik ve Dayanışma ile yandaşlarının bir bölümü kongreyi terk ettiler. Yönetimi bu kez dörtlü ittifaka dayanarak oluşturduk.

Böylece bir kez daha, TÖB-DER'i ele geçirmeye çabalayan burjuvazinin oyununu ve rekabetçi güdülerle bu oyuna ortak olup son derece olumsuz bir konuma düşen TKP'lilerin çabalarını boşa çıkardık.

Ancak gerek Birlik ve Dayanışma Grubu, gerekse CHP'liler bu yenilgiyi sindiremediler. Divan başkanının düşürülmesinin üçte iki çoğunlukla olmadığını ileri sürerek mahkemeye başvurdular. CHP'nin iktidardaki gücünü ve etkisini de kullanarak mahkemeden kendi istekleri doğrultusunda bir karar çıkarmayı başardılar. TÖB-DER'in hesaplarına el koydular, telefonlarını kapadılar. Örgüt iki başlı hale geldi. Ne var ki, bu konuya ilişkin dava bir süre sonra, 24 Kasım günü sonuçlandı ve davayı kongrede seçilmiş meşru yönetim kazandı. Böylece bu iki başlılık sona erdi. Ancak bu süre içinde, söz konusu iç çekişmeler ve basında yürütülen aleyhte kampanyalar nedeniyle örgüt birhayli de yıprandı.

Seçimler sonucunda TÖB-DER Genel Başkanlığı'na yeniden Gültekin Gazioğlu seçildi. Devrimci Öğretmen Grubu'ndan Kemal Uzun genel sekreterliğe getirildi. Arkadaşlarımızdan Ayhan Kutlay genel başkan yardımcılığına, Bayram Ayaz ise genel sekreter yardımcılığına getirildiler. Bu yönetim de sıkıyönetim tarafından kapatıldığı güne kadar oldukça uyumlu ve verimli, örnek bir çalışma yaptı.

TKP'nin Yanlış İttifak Politikası

TKP bu dönemde politikasını CHP ile ittifak üzerine kurmuştu ve yaptığı ulusal demokratik cephe (UDC) çağrısı asıl olarak CHP'ye yönelikti. Solun diğer kesimlerini, en başta da sosyalist solu kendisine rakip görüyor ve dışlamaya çalışıyordu. Bu dışlayıcı ve hegemonyacı politika yayın ve propaganda planında olduğu gibi, sendikal plana ve demokratik kitle örgütlerine de yansıyordu. Bu ise, ister istemez, sol örgütler arasında çekişmelere yol açı-yor, var olan güvensizliği derinleştiriyor ve bir bütün olarak solun kan kaybına neden oluyordu. Bu tutum, DİSK ve TÖB-DER başta olmak üzere, tüm demokratik kitle ve meslek örgütlerinde sosyalist solun ve aynı zamanda bu örgütlerin ciddi zararlar görmesine, zayıflamalarına yol açtı.

Dargrupçu bir tutumla, ulusal burjuvazi olarak nitelediği CHP ile ittifakı başa alan, kendi dışındaki hatırı sayılır güçteki sosyalist solu ve Kürt ulusal hareketini dışlayan bu politika yanlıştı, boşa kürek çekmekti. Çünkü CHP demokrasi isteminde ve faşizme karşı mücadele konusunda tutarsızdı, ikircikliydi, kendi soluna duvar çekmekteydi, antiemperyalist bir tutumu yoktu, Kürt sorununda şoven ve baskıcıydı.

Biz, antifaşist mücadelede, demokrasi mücadelesinde birlik ve emekçilere kimi ekonomik kazanımlar sağlamak için CHP ile ittifaka karşı değildik. Ama bunun için sosyalist solun, tutarlı sol ve demokrat güçlerin

öncelikle kendi aralarında ciddi bir birlik oluşturmalarının gereğini savunuyorduk. CHP karşısında da ancak bu şekilde güçlü olunabilir, o etkilenebilir ve ittifaka zorlanabilirdi. Bizim cephe anlayışımız buydu ve onu, Özgürlük Yolu'nda çeşitli kereler dile getirdiğimiz gibi, Roja Welat'ta da, 1. sayıda "Cephe Sorunu ve Demokratik Halk İktidarı", 2. sayıda "UDC Tezi Neden Sakattır" başlığı altında yazdığımız kapsamlı yazılarda dile getirdik. Bunu söylemekle kalmadık elbet, aynı doğrultuda somut adımlar da attık. 1980 başında bazı Kürt yurtsever örgütleriyle "Ulusal Demokratik Güçbirliği" (UDG) adlı bir birlik oluşturduk, hemen arkasından, UDG adına TKP de dahil, birçok Türk sol örgütüne antiemperyalist, demokratik bir cephe önerisi götürdük. Ama örgütlerin birçoğu bu önerimizi olumlu karşılarken, TKP bizimle görüşmekten bile kaçındı.. Bu konuya ilerde geniş biçimde değineceğim.

İşte, sosyalist sol bunu başaramadığı, CHP ve rejimin bütünü karşısında bölük pörçük kaldığı için, CHP de TKP'nin, özellikle DİSK kanalıyla dile getirdiği bu cephe çağrısını ciddiye almadı bile. Bu dağınıklık ise en çok faşist darbecilerin işini kolaylaştırdı.

TKP, solun ve kitle hareketinin en canlı olduğu, kendisinin de, tarihinde ilk kez birhayli güç topladığı, örgütlendiği bu dönemde neden böylesi yanlış bir politikaya yöneldi? Böyle olmasa, her şey çok daha farklı olabilirdi. Bir yanda sosyalist solun ve Kürt ulusal hareketinin siyasal planda bir araya gelmesi, öte yanda DİSK ve TÖB-DER'in de ortak çabalarıyla sendikalar, demokratik kitle ve meslek örgütlerinin demokratik platformu sağlanabilirdi. Bu ise büyük güç, coşku ve ses demekti. Böylesi bir birlik kitlelere güven verebilir, kitle mücadelesini kat kat yükseltebilir, hatta CHP'yi etkileyip ortak bir antifaşist platforma çekebilir ve 12 Eylül faşizmini engelleyebilirdi.

Ancak, başka hiçbir örgütün değil, TKP'nin tutumu olayların bu yönde gelişmesini engelledi. O günlerden bu yana tam 29 yıl geçti. TKP'nin bu olumsuz, yanlış politikasının nedenleri üzerinde bir kez daha düşünüyorum. Acaba TKP'nin genel sekreterinin ve diğer önde gelen kadrolarının uzun dönem yurt dışında olmaları, ülke koşullarını iyi biçimde tahlil edememeleri mi böylesine yanlış bir politikaya yol açmıştı? Yoksa sosyalist ülkelerin, en başta da Sovyetler'in, Türk hükümetiyle iyi ilişkileri gözeten politikaları mı?..

Bunların etkileri olabilir. Ama kanımca, başka ve daha etkili nedenler de var. Bunlardan biri Türk Marksist solunun, en azından onun önemli bir kesiminin, "reformcu" ulusal burjuvazinin temsilcisi olarak gördüğü Kemalist kesimle, geçmişten beri süregelen talihsiz ilişkisidir. Türk komünistleri daha 1920'li yıllarda, emperyalizme karşı mücadeleyi ve reformları destekleme adına Kemalist harekete ilkesizce destek verdiler ve giderek ona bir yedek güç, bir stepne halinc geldiler. Sovyet politikası da bunu özendiriyordu. Komünistler, hatta örgütlerinin ve yayınlarının yasaklanmasına,

kimi zaman, Mustafa Suphi ve arkadaşları olayında olduğu gibi acımasızca kıyılmalarına rağmen, "ben sana mecburum" der gibi, Kemalist harekete desteklerini sürdürdüler. "Suyu Arayan Adam"ların yolu, dönüp dolaşıp Ankara'daki kürkçü dükkânına geldi ve bazısı Mustafa Kemal'i yücelten kitaplar yazdılar. "Kadrocular"ın geleneği sürüp geldi ve Türk komünistleri Kemalistlerden, bu acımasız "ulusal burjuvazi"den yedikleri tüm darbelere, tüm öfkelerine, acılarına rağmen, onunla ideolojik bağlarını koparamadılar. Fırsat buldukça, örneğin YÖN olayında olduğu gibi, Kemalizme bir devrimcilik, bir solculuk gömleği giydirmekten geri kalmadılar. Elleri bir türlü CHP'den olmadı. Askeri darbeler sırasında kendilerini hep zindanda buldukları halde, ulusalcılık adına, darbecilik yapmaktan yine de geri kalmadılar. Ellerini ezilen Kürt halkına, Kürt devrimcilerine uzat-maktan ise, aynı "ulusal" gerekçelerle hep uzak durdular. Kürt hareketinden hep ürktüler; onu, aynen Kemalistlerin ağzıyla "gericilik, ırkçılık, ayrılıkçılık" diye suçladılar. Bu tipik, 24 ayar sosyal şovenizmdi. Onlar ideolojik olarak burjuvaziye bağlıydılar ve bu tutumla ne işçi sınıfını, emekçi halk yığınlarını kendi çıkarları doğrultusunda eğitebilir, ne de buna uygun bağımsız bir politika izleyebilirlerdi.

1960'lı ve 1970'li yıllarda, Türkiye Marksist hareketi, kendi bağımsızlığını kazanmak için birhayli çaba gösterdiyse de, bunu bütünüyle başaramadı. Burjuva etkiler, Kemalizm üstüne yanılgılar ve Kürt hareketine ilişkin önyargılar onların bunu başarmasını engelledi. Şimdi, 1980'li yılların sonunda gelen ve sosyalist sistemi dağıtan fırtınanın ardından, Marksizmden uzaklaşma ve Kemalizmi yüceltme modası yeniden güçlenmiştir.

ALMANYA ve İSVEÇ'E GEZİ, 1979 Ocak-Şubat

Necati Olayı

Roja Welat'ın sorumlu müdürü Mahmut Çeşme, gazetecilik okuyan, 19 yaşlarında, ufak-tefek, sempatik bir gençti. Orhan Talun'un ayrılmasından sonra büroda bir dönem o görev yaptı. Polisler de onun çocuksu görünüşüne bakıp gözdağı vermeye, ürkütmeye çalışıyorlardı. Ne var ki Mahmut yaşından beklenmeyecek derecede inançlı, gözü pek bir gençti. Cesarete gelince, zaten onun cüsseyle bir ilgisi yoktur.

Daha sonra Mahmut'u, Ali Aydın (Rohat) ve diğer bir gençle birlikte, eğitim için Avrupa'ya gönderdik. Mahmut'tan sonra büroda Necati adında, ailesiyle birlikte Ankara'da oturan İç Anadolulu bir Kürt gencini görevlendirdik. Kendisine bir miktar da harçlık veriyorduk.

Necati, Mahmut'un aksine boylu bosluydu. Ayrıca çalışkan ve iyi huylu bir gençti. Dergi ve gazetenin abone işlerini de ona havale etmiştim. Kısa sürede Kürtçe okuyup yazmayı öğrenmişti ve dili oldukça iyi kullanıyordu. Roja Welat'ın açtığı Newroz konulu şiir yarışmasında birincilik aldı. Gelecek için umut vaat eden biriydi.

Ama ne yazık ki, bu yetenekli, coşkulu genç için işler daha sonra iyi gitmedi. Bir ara, Ankara DHKD'den bir grup gençle birlikte gözaltına alınmış ve gözaltındayken saçları sıfıra verilmiş, biraz hırpalanmıştı. Bu kısa gözaltı macerasından sonra ürktü, bir süre sonra ise birkaç günlüğüne benden izin isteyip ayrıldı, ama bir daha dönmedi. Meraklanmıştık. Bir ay kadar sonra Almanya'da olduğuna, oraya iltica ettiğine dair haber aldık. İltica içinse kendisine Frankfurt derneğimiz yardımcı olmuştu ve oraya gidip gelmekte idi.

Necati bütün bunları bizden gizlemiş, bu arada -başkalarına anlattığına göre- Urfa'ya gidip orada bir tanıdığı eliyle -bu tanıdık her kimse- pasaport çıkartmış ve bize haber vermeden yurt dışına çıkmıştı. Abone hesaplarından bir miktar parayı da birlikte almıştı... Bazı parti belgelerini (içinde parti tüzüğü de vardı) saklaması için kendisine bırakmıştık. Keçiören'deki ailesine uğradık ve durumu fark ettirmeden parti belgelerini almaya çalıştık. Necati'ye bir dosya emanet ettiğimi, onun giderken bırakmayı unuttuğunu söyledik. Yengesi bize bir dosya çıkarıp verdi; ancak bunlar arasında parti tüzüğü yoktu.

Bu durumda en güçlü ihtimal şuydu: Gözaltında polis, kendisiyle birlikte çalışması için Necati'ye baskı yapmıştı. Polis bu yöntemi gözaltına aldığı pek çok kişi üzerinde deniyor ve özellikle dirençsiz, ürkek kişileri avlıyordu. Necati için baskının ne sonuç verdiğini bilmiyorduk. Ama alel acele kaçışına bakılırsa, bunu ya ürktüğü ve yakasını sıyırmak istediği, ya da polisle bir angajmana girdiği için yapmıştı. Diğer yandan Frankfurt'ta doğruca arkadaşlara gitmesi ve kendi durumuyla ilgili doğru bilgi vermemesi de kuşku vericiydi. Bu nedenle Almanya'daki arkadaşları uyardık ve dikkatli olmalarını istedik.

Necati ile örgütsel bağımız böylece koptu. O, bu olumsuz maceradan sonra bir daha kendisini toparlayamadı. Bize karşı zararlı bir çalışma yapmadı; ama ne örgütlü çalışmayı sürdürebildi, ne de şiiri. Hatta daha sonra kendisine dernek planında çalışma olanağı tanıdık; ancak bunu da yapamadı.

İsveç'ten Gelen Çağrı ve Pasaport Olayı

İsveç'teki arkadaşlar, İsveç Yazarlar Sendikası eliyle bana bir davetiye yolladılar ve yazar olarak beni İsveç'e davet ettiler. Bu benim için, pasaport alıp bir yurt dışı gezisi yapmak, dışardaki arkadaşlarla görüşmek için iyi bir fırsattı. Almanya'daki bize yandaş dernekler bir federasyon oluşturmak için hazırlık içindeydiler. Böylece onların kuruluş toplantısına da katılabilirdim.

Pasaport için gerekli belgeleri tamamladım ve başvurdum. Ama pasaportum gecikiyordu. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde ilgili şube müdürünü ziyaret ettim ve belgelerim tamam olduğu halde neden pasaportun geciktiğini sordum. Alaycı bir şekilde, "bekleyin ve arada bir uğrayıp sorun," dedi.

Belli ki oyalıyorlardı, pasaportu vermeye niyetleri yoktu; gidiş-gelişimle biraz gönül eğlendireceklerdi. Kimi arkadaşlar, araya tanıdık birilerini sokmamı önerdiler. Bense, "hayır" dedim, "ne araya tanıdık sokacağım, ne de arada bir gidip soracağım. Ne yapacağımı biliyorum!" Başbakan Ecevit'e ve İçişleri Bakanlığı'na birer tel çektim. Telde, İsveç Yazarlar Birliği'nin davetine, pasaport başvuruma ve pasaportumun bekletildiğine değindikten sonra şöyle diyordum:

"Benim yurt dışına çıkmam için hiçbir yasal engel yoktur. Herhangi bir suçtan dolayı yargılanmıyorum. Vergi borcum yoktur. Askerliğimi de yapmış bulunuyorum. Pasaportum salt benim siyasal görüşlerim nedeniyle verilmemektedir. Ve eğer kısa süre içinde verilmezse durumu kamuoyuna yansıtacağım, ayrıca pasaportumu haksız yere geciktirenler hakkında da dava açacağım."

Bu teli çektikten sonra da arkadaşım Ziya Acar'a şöyle dedim: "Bak göreceksin, bir haftaya kalmaz pasaportu verecekler!"

Gerçekten de öyle oldu. Üç-dört gün sonra emniyetten, pasaportumun

hazır olduğunu ve gidip almamı bildiren bir yazı geldi. Emniyete gittiğimde beni pasaport şubesi müdürünün odasına buyur ettiler. Müdür, oturmam için kibarca yer gösterdikten sonra, şöyle dedi:

"Aslında o tellere gerek yoktu, Kemal Bey, pasaportunuz hazırdı, gelip alabilirdiniz..."

"Ya öyle mi?.. Sağolun!" demekle yetindim ve pasaportumu alıp çıktım.

1978 yılının Ekim ortalarıydı.

KOMKAR'ın Kuruluş Kongresi - 13 Ocak 1979, Frankfurt

20 Kasım'da İsveç Konsolosluğu'ndan vize aldım. Çıkışımdan kısa süre önce Türkiye'de olaylar tırmandı, 21-22 Aralık'ta Maraş kıyımı yaşandı ve 26 Aralık'ta sıkıyönetim ilan edildi. Buna rağmen çıkışımda bir sorun olmadı. Sıkıyönetim ilanından bir hafta kadar sonra, 3 Ocak 1979'da Ankara'dan uçakla önce Almanya'ya, Münih'e geçtim. Arkadaşları ziyaret ettim ve derneklerde yapılan toplantılarda konuştum. 1974'ten bu yana canlı bir gelişme, kitleselleşme vardı.

Federasyonun kuruluş kongresi 13 Ocak 1979'da, Frankfurt'taydı. Burası merkez olarak seçilmişti. İsim olarak *"Federasyona Komela Karkerên Kurdıstan"* (Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu) uygun görüldü. Hazırlık aşamasında, federasyonun adının başına Kürdistan sözcüğünün konup konmaması tartışıldı ve büyük çoğunluk bunu benimsedi. "Komel" (dernek) ve "karker" (işçi) sözcüklerinin ilk hecelerinden oluşan kısa adı (KOMKAR) da ben önerdim.

Bu kongre, aynı zamanda parti içinde bazı ayrışmaların olduğu bir döneme rastladı.

Kısa süre önce Mehdi, arkasından İhsan ayrılmıştı. Bu ikisi birlikte hareket ediyorlardı. İhsan, Mehdi'nin de özendirmesiyle Avrupa'ya gelmiş ve orada örgütü etkileyip taraftar oluşturmaya çalışıyordu. Tam da bu aşamada başka "ünlü" arkadaşlarımızla sorunlar çıktı.

Bunlardan biri Nizamettin Kaya idi. Nizamettin'le gerçekte hiçbir sorunumuz yoktu, olması için bir neden de yoktu. O, kardeşleriyle birlikte Zonguldak yöresindeki inşaatla meşguldü. Parti çalışmasına, ara sıra üçbeş kuruş vermenin ötesinde bir katkısı yoktu. Diğer bir deyişle, kendi işinde gücündeydi. Bazen o Avrupa'ya gidiyor, Bazen de Alman eşi ve çocukları Türkiye'ye tatil yapmaya geliyorlardı. Ama Nizamettin, kardeşi Aziz Kaya yüzünden bize darıldı. Aziz İstanbul birimimize üyeydi. TKP yandaşı bir Türk kızla evliydi ve kız üstün çıktı, zamanla onu da çekip götürdü. Yalnız gitmekle kalmadı, örgütün bir miktar parasını da birlikte götürdü. Bu nedenle birimdeki arkadaşları parayı ödemesi için kendisini uyarmış, biraz da sıkıştırmışlardı. Bu olay, Nizamettin'i de olumsuz etkiledi. Nizamettin kendi kardeşine böyle davranılmış olmasını sorun yaptı.

Avrupa gezisi öncesi onunla Ankara'daki bürolarında görüştüm. Rahatsızlığını dile getirdi. Kimsenin kendisiyle ilgilenmediğini, Zonguldak'taki işyerinde yediği yemekten zehirlendiğini, ölüp gitse kimsenin haberi olmayacağını söyledi. Örgütten şikayetçi oldu, "sen iyisin ama ötekiler..." dedi. Orada bir odada, bir süre başbaşa oturup konuştuk. Zehirlenme olayından yeni haberdar olduğumu söyledim ve üzüntümü belirttim. Öteki konularda da sıkıntılarını anlayıp gidermeye çalıştım. Ama gelen giden vardı, yer uygun değildi. Kendisi birkaç gün sonra Avrupa'ya gidecekti, ben de Avrupa yolcusuydum. Kendisine, "orada buluşur, ne varsa geniş biçimde değerlendiririz" dedim. O da öneriyi uygun buldu.

Ancak Avrupa'ya gidişimde, Nizamettin'in gelir gelmez dört bir yanı dolaşıp örgütün aleyhinde ve TKP'den yana propaganda yaptığını, bizi "ince milliyetçilik" yapmakla suçladığını öğrendim. O zaman artık görüşmeye gerek görmedim. Arkadaşlar kendisine karşı tavır almışlardı; ama tek tük etkilediği de olmuştu. Bunlardan biri Faik Bucak'ın kızı, Sertaç'ın kızkardeşi Zozan'dı.

Zozan, Kongre daha başlamadan, salonda yapılan sohbet sırasında, bana sorduğu soruda benzer görüşleri dile getirdi, yaptığımızın ince milliyetçilik olup olmadığını sordu.

Nizamettin'in ve Zozan'ın sosyalizm adına bizi ince milliyetçilik yapmakla suçlamaları, tarihin değilse bile, yılların garip bir cilvesiydi. Çünkü Nizamettin, başından beri bir Kürt milliyetçisiydi. Eşin-dostun etkisiyle sosyalist gibi görünse ve bizimle birlikte olsa da gerçekte hiçbir zaman Marksist olmamıştı. O hâlâ kendisine "Şeyh" denmesinden, bu feodal unvandan bile hoşlanıyordu. Yaşam tarzı da tümüyle burjuvaca idi. Bizim ve emekçi insanların yaşadığı sıkıntıların hiçbirini tanımamıştı. Zozan'a gelince, onun da sosyalizmle ilişkileri moda bir eğilimden öteye geçmiyor, milliyetçi eğilimleri her şeyden ağır basıyordu. 1972-74 döneminde, yurt dışında olduğum süredc, Kürt meselesine karşı tutumu nedeniyle TKP'ye ateş püskürüyor ve Maoist görüşler taşıyordu. Onu bu etkilerden kurtarmak için birhayli diller dökmüştüm. Şimdi ise, o da Şeyh gibi, TKP'cilerin ağzıyla, işçi sınıfının birliği ve sosyalizm adına, bizi "ince milliyetçilikle" suçluyordu!..

Tabi Nizamettin'inki kardeşinin durumuna tepki olarak başlamıştı. Ayrıca o, aftan sonra geldiği Türkiye'de ve ortalığın nispeten sakin olduğu bir dönemde, kendini bol paralı müteahhitlik işlerine vererek siyaseti bir dönem unutmuştu. Ama şimdi ortalığın yeniden karıştığını görüp Avrupa'ya dönmeye karar vermişken siyaseti de hatırlamıştı. Bunu ise büyük oynamak istiyordu. Oysa eski HEVRA başkanı, TKSP'de bir MK üyesi bile değildi! Öte taraftan ise tatlı vaatler almış olmalıydı... Kimbilir, belki TKP'nin Kürt seksiyonunun başına getirilirdi... Geçmişi ve kalıbı buna pekâlâ uygundu! Ne var ki, Nizamettin rahat koşulların adamıydı ve konforlu bir yaşama alışkındı; kendisini yoracak ve risk alacak kişilerden değildi..

Nizamettin en başta Hevra'daki eski arkadaşları üzerine oynuyordu. Gerçi Hevra dağıtılmamıştı, kağıt üzerinde hâlâ vardı. Ama Özgürlük Yolu, ardından Roja Welat yayın hayatına girdikten ve yurt içinde siyasal çalışma canlandıktan sonra artık ilgi odağı olmaktan çıkmıştı. Hevra'nın önde gelen, sağlıklı kadroları da partiye üye edilmişlerdi. Bu gelişme doğal akışı içinde olmuştu ve herhangi bir çelişki de söz konusu değildi. Bu nedenle Nizamettin'in Hevra'yı kendi güdümünde yeniden canlandırma, ya da partiye karşı bir tutum almaya zorlama çabası, Zozan dışında, hiçbir etki yapmadı. Arkadaşlar Şeyh'e aldırmadılar, Kâzım Yıldız gibi bazı arkadaşlar da onu sert biçimde uyardılar. Sonunda Şeyh bir başına sürüklenip gitti, olumsuzluğa ittiği Zozan'ı bile birlikte götüremedi. Gittiği TKP'de ise umduğunu bulamadı. TKP, Şeyh'in ve bazı başkalarının düşlediği gibi, ne bir Kürt seksiyonu oluşturdu ne de ona bir MK üyeliğini münasip gördü. Bu yüzden de Şeyh Nizamettin, yıllar sonra TKP'yi terk ederken çevresine, "bunlar da samimi değil, sadece adamı kullanmak istiyorlar," diye düş kırıklığını dile getirmişti...

Zozan'a gelince, onun da yeniden yalnız anti TKP değil, antimarksist bir konuma gelmesi ve sosyalizmin her türlüsüne karşı tavır alması çok sürmedi..

Bu kongre sırasında bize ters düşen başkaları da oldu. Bunlardan biri Zülfi idi. Dersim'li Zülfi'nin sazı ve sesi hoştu, Dersim yöresinin türkülerini yanık bir sesle söylerdi. Biz, Zaza lehçesinden bu türkülerin bir bölümünü Özgürlük Yolu'nda yayınlamıştık. Zülfi'nin zayıf tarafı, çalışma arkadaşlarıyla bir türlü uyum sağlıyamaması idi. Berlin'de kalıyordu ve yıllardır dernekte hep sorundu. Yönetimde kim olursa olsun, Zülfi'nin başı onlarla hep dertte idi! Öyle ki artık tüm arkadaş çevresi onunla ilgili olarak illallah demişti.

KOMKAR kongresi iki gün sürdü. Birinci günün akşamı bir eğlence programı düzenlemişti ve programda Zülfi'nin türkü söylemesi de vardı. Ama Berlin ekibi Zülfi'nin türkü söylemesine karşı çıktı. "Bu adam Berlin'de bizi hiçe sayıyor, bildiğini okuyor, burada da KOMKAR'a dayanarak çıkıp kitle önünde hava atıyor. Zülfi sahneye çıkmamalı!" dediler.

Bu nedenle Berlin derneğinin dediği oldu ve Zülfi sahneye çıkarılmadı. Bu da Zülfi'nin bizden kopuşuna yol açtı. Yalnız KOMKAR'la değil, Parti ile de ilişkilerini kopardı ve ideolojik olarak da olumsuz bir çizgiye sürüklendi.

Zülfi daha önce, Zaza lehçesi üzerine, onu Kurmanci ile karşılaştırmalı olarak ele alan bir gramer kitabı hazırlamıştı. Çalışması fena değildi. Bu kitapta, Zazacayı Kürtçeden ayrı bir dil olarak gösteren kimi görüşlere cevap veriyor ve Zazacanın da Kürtçenin lehçelerinden biri olduğunu ateşlice savunuyordu. Çalışmasını yayınlamak için bize vermişti. Yayına uygun bulduk; hem de bir boşluğu dolduracaktı. Ancak, Zülfi'nin uzunca önsözünde Türk dili ve Türklerle ilgili olarak küçümseyici, hatta ırkçı sayılabilecek kimi görüşler vardı. Kendisiyle konuştuk, bu tür değerlendirmelerin hoş olmadığını, bunları dü-

zeltmesini istedik. Tam o arada da KOMKAR'ın kuruluş kongresi ve Zülfi'yi olumsuzluğa iten söz konusu gelişmeler yaşandı ve bu çalışma öylece kaldı. İşin ilginç tarafı, Zülfi, bu olaydan sonra 180 derece bir dönüş yaparak Zazaların Kürt olmadığı, Zazacanın ayrı bir dil olduğu görüşüne sarıldı!

Kimi insanlar için duygular akıldan çok önde geliyor. Böyleleri, duygularına kapılıp inançlarını, düne kadar ısrarla savundukları düşünceleri, ilkeleri bir çırpıda bir yana itebiliyorlar. Buna politik yaşamda birçok kez tanık oldum ve bu mide bulandırıcı şeyi yıllar içinde artık kanıksadım.

* * *

Dışımızdaki sol çevrelerde ve Kürt yurtsever kesiminde birçokları, bizden ayrılan bazı tanınmış adlara bakıp "Özgürlük Yolu Hareketi"nin büyük kan kaybettiğini, dağıldığını sandılar. Oysa bu kişiler pek etkisiz kaldılar; çünkü örgüte karşı haksız konumdaydılar. Ayrılışları konusunda örgütün önüne hiçbir haklı gerekçe koyamadılar. Bu nedenle de örgüt onları ciddiye almadı. Adları vardı, ama tabanları yoktu. Ekim Devrimi sonrası erlerini yitiren Beyaz Rus ordusunun generallerine benziyorlardı. Çoğu örgüt disiplinine, kolektif çalışmaya gelmeyen bireyci, benmerkezci kişilerdi. Bazıları ise verimsiz ve tembel. Bunlar, Partiye karşıtlığın ve dışlanmanın verdiği öfke ve kinle bir araya gelseler bile, söz konusu kişilikleri nedeniyle bu birlikteliği uzun zaman sürdüremezlerdi. Bundan emindim ve o günlerde arkadaşlarıma şu Kürt atasözünü sık sık söylediğimi hatırlıyorum: "Serê du beranan di beroşekê da nakelc." (Bir kazanda iki koçbaşı birlikte kaynamaz). Tahminimde yanılmadım. Bu insanların her biri bir yana savruldu.

Mehdi ve İhsan olayının ertesine rastlamasına, Şeyh'in, Zozan'ın ve Zülfi'nin yarattığı olumsuzluğa rağmen, KOMKAR kuruluş kongresi Almanya'nın dört bir yanından gelen dernek temsilcilerinin ve kadınlı erkekli canlı bir kitlenin katkısıyla son derece coşkulu geçti. Toplantıya Fransa, Belçika, Hollanda ve İsveç'ten de sempatizanlarımız ve Kürt yurtseverleri katılmışlardı. Frankfurt Derneği Başkanı Aydın Uçar federasyonun ilk genel başkanı seçildi. Merkez Yürütmeye ayrıca Haço (Nuh), Beko ve Sertaç arkadaşlar seçildiler.

KOMKAR Avrupa'da, farklı bir nitcliği olan Avrupa Kürt Öğrenci Birliği'ni (KSSE ve daha sonra AKSA) saymazsak, Kürt emekçi ve aydınlarının oluşturduğu ilk federasyondu ve gerçekte ilk kitlesel ve etkin örgüttü. Federasyon, kuruluşunun ardından "Dengê KOMKAR" adında, Kürtçe-Türkçe dillerinde aylık bir yayın da çıkarmaya başladı. İlk sayılar da dahil olmak üzere, KOMKAR'a yazı planında birhayli katkıda bulundum. Tam da o dönemde ilan edilen sıkıyönetim Özgürlük Yolu ve Roja Welat'ı kapadığı için buna zamanım vardı.

Bugüne kadar varlığını sürdüren KOMKAR, zamanla daha da gelişip güçlendi. Fransa, İsveç, Danimarka, Hollanda, İsviçre, İngiltere, Belçika,

Avusturya ve Yunanistan gibi Avrupa ülkelerinde kardeş dernekler oluştu. Federasyon, gerek Almanya'daki merkez örgütü, gerekse öteki ülkelerdeki kardeş dernekler eliyle, o günden bu yana geçen 30 yıl boyunca yaptığı çalışmalarla, Kürt halkının sesini duyurmak, Kürt sorununu dış kamuoyuna mal etmek, halkımızın kurtuluş mücadelesine dayanışma ve destek sağlamak, Kürt kültürünün korunması, yaygınlaşması, gelişmesi için değerli çabalar harcadı ve tüm bunlarla, gerek Avrupa'daki Kürtler, gerekse dört parçanın Kürt kamu-oyunda ve uluslararası planda haklı bir ün ve saygınlık kazandı.

KOMKAR'ın kuruluşu Alman televizyonuna ve basına yansıdı. Kongreden bir gün önce, yani 12 Ocak'ta ise, televizyonun 1. kanalında Kürdistan'la ilgili bir film gösterildi. Karl May'ın "Die Wilde Kurdistan" adlı ünlü romanından esinlenilerek "Vahşi Kürdistan'da" adıyla gösterilen bu film, Alman gazeteci Jürgen Roth tarafından hazırlanmıştı. Roth bu filmi 1978 yazında Dersim ve Hakkari yöresindeki çekimlerle hazırlamıştı. Yöredeki arkadaşlarım vasıtasıyla kendisine yardımcı olmuştum. Türk hükümeti bu tür çalışmaları engellediği, hatta daha önce bir ara Roth'u bu nedenle sınırdışı ettiği için, son girişimi gizli biçimde yürütmüştük. Filmleri Hakkari yöresinden Ankara'ya, peynir teneke sesi süsü vererek, lehimli teneke içinde taşıtmıştık. Roth, Ankara'ya dönüp de, teneke içinde filmlerini bulunca hem şaşırmış, hem de çok memnun olmuştu. Ankara'daki büromuzda, Kürtlerin durumu ile ilgili olarak benimle de konuşup kameraya almış ve hazırlanan belgesel filme eklemişti. Ancak, bir kovuşturmaya yol açmamak için yüzüm gölgeli olarak verilmişti.

İsveç'te

27 Ocak günü uçakla İsveç'e geçtim. Uçağa Hamburg'da akşam vakti bindim ve karla kaplı Stokholm'u geceleyin yukardan izledim. İnci dizilerini andıran ışıklarıyla pek etkileyici bir manzarası vardı. Arkadaşlar beni havaalanında karşıladılar ve daha orada, hangi eve gideceğimiz konusunda aralarında sorun çıktı!

Stokholm'de en eski arkadaşımız, daha Hevra döneminden Bilal Görgü idi. Sonra Yezdi Memo, Konyalı Seyfi (Doğan) Almanya'dan, Haluk Öztürk Avusturya'dan oraya geçmişlerdi. Yeni arkadaşlarımız da oluşmuştu: Hanifi Celepli, Salih İnce, Silvan'lı Fahri..

İsveç'teki taraftarlarımız, diğer Kürt yurtseverleriyle birlikte, 1976 yılında İsveç Kürt İşçi Derneği (Komela Karkerên Kurd lı Swêd) adıyla bir dernek oluşturmuşlardı. Sonradan, politik çizgiler netleşince, bazıları ayrılıp kendi derneklerini oluşturdular. Bu ilk dernek ise, bizim arkadaşlarımızın yönetiminde çalışmasını sürdürdü, daha sonra, adındaki Kürt sözcüğünü Kürdistan'a çevirerek kısa adıyla KOMKAR-Swêd'e dönüştü. Arkadaşlarımız, 1978 yılında *Roja Nu* (Yeni Gün) adında aylık bir yayın da çıkarmaya

başlamışlardı. Ama ne yazık ki, fındık kabuğunu doldurmayan nedenlerden dolayı aralarında daha o zaman belli bir gruplaşma vardı. Bizim Kürtler en iyi durumda, yani işler yolundayken bile gruplaşmadan ve çekişmeden edemezler...

Ziyaretim nedeniyle ister istemez bir araya geldiler; aralarındaki sorunları konuştuk ve aşmaları için yardımcı olmaya çalıştım. Ne var ki benim çabalarım da işe yaramadı. Aradan bir yıl geçmeden, önce Bilal, Memo ve Seyfi gruptan uzaklaştılar. Kalanların ise çoğu 12 Eylül sonrası ülkeden gelen kadrolarla sürtüşerek ayrıldılar. Yukarda adlarını saydıklarımdan şimdi yalnızca Haluk Öztürk duruyor. Haluk az konuşan, sakin, ama kararlı, istikrarlı bir arkadaş. Stokholm'de Kürt dili öğretmenliği yapıyor. Ayrıca yıllardır Roja Nu dergisini yönetti (şimdi de aynı isimdeki internet sitesini), birhayli kitap basan Roja Nu Yayınları'na önemli bir emek verdi. Kürtçeyi güzel kullanıyor.

Orada kaldığım süre değişik evlerde konuk oldum. Ülkedeki gelişmeleri, İsveç'teki durumu konuştuk. Sözden sohbetten fırsat buldukça arkadaşlar beni biraz da gezdirdiler. Aylardan ocaktı ve İsveç'in bol yağışlı kışlarından biri yaşanıyordu. Yerde 30-40 santim kar vardı, çamlar karla örtülüydü ve göller buz tutmuştu. Ama ne soğuk, ne kar bir sorun değildi. Evler, işyerleri, taşıtlar standart bir sıcaklığa sahipti ve dışarda insanlar soğuktan korunmak için, sert kış koşullarına uygun, kozmonot elbiselerini andıran kalın elbiseler giyiyorlardı. Stokholm'de ve bütün İsveç'te yaşam hiç aksamadan, yaz günlerindeki kadar rahatlıkla akıp gidiyordu. Kışın bir özelliği de kısacık gündüzlerdi. Burada yazları uzun süren gündüzler ve beyaz geceler yaşanıyor. Kışınsa bunun tersi: Uzun karanlık geceler ve güneşin ufukta görünüp yittiği kısa gündüzler...

İsveç'e yerleşmiş, ailesini de yanına getirmiş olan eski arkadaşım Ali Gültekin'e de uğradım. Ali buraya geldikten sonra, Kürdistan İşçi Derneği'ne üye olmuş, ama daha sonra uyum sağlayamamış ve dernekten uzaklaşmıştı.

Aziz Nesin'in ilginç mektubu...

Beni davet eden Yazarlar Birliği'nin 2. Başkanı Arvid Rundberg'i ziyaret ettim. Bu ziyaret sırasında Arvid gülümseyerek, Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin'in, bu davetle ilgili olarak kendilerine gönderdiği cevaptan söz etti. İsveç Yazarlar Birliği, bana gönderdiği çağrının bir suretini de, geleneğe uygun olarak Türkiye Yazarlar Sendikası'na göndermiş. Aziz Nesin ise, nedense bu çağrıya öfkelenmiş ve üşenmeden oturup mektup yazmış, "Bu adla bir üyemiz yok ve böyle bir yazar tanımıyorum!" demiş.

Türkiye Yazarlar Sendikası'na üye olmak için, beş-altı ay kadar önce, gerekli başvuruyu yapmıştım. Bunun için en az iki basılı eseri olmak ve iki yazardan da, üyeliğe onay niteliğinde imza gerekiyordu. İkiden çok basılı

eserim vardı. Sendika üyesi iki yazar arkadaştan da gerekli tavsiye imzasını almış, başvuru bedelini ve birkaç aylık üyelik ödentisini postayla göndermiştim. Ama nedense bana bir cevap verilmemiş ve üyelik kimliği de gönderilmemişti. Aziz Nesin'le yüz yüze tanışıklığımız gerçekten de yoktu. Yayınlanan kitaplarım, edebiyat dergilerinde çıkan şiirlerim, siyasal yazılarım ve benimle ilgili yazılar da ilgisini çekmemiş olabilirdi. Bir zamanlar yönettiği mizah gazetesinde yayınlanan hikâyemi ve karşılığında ödediği elli lirayı da elbet hatırlayamazdı. Ama en azından Behçet Necatigil'in ve Şükran Kurdakul'un şair ve yazarlara ilişkin antolojilerinde bana ayrılmış bölümler vardı, bunlara bakabilirdi. Üstelik Kurdakul TYS'nin yönetim kurulunda, yani Aziz Nesin'in yanı başında idi ve onunla TİP yönetiminde birlikte çalışmıştık, dostça ilişkilerimiz vardı...

Öyle sanıyorum ki Aziz Nesin, beni tanımadığı için değil, aksine, başka nedenlerle bu yazıyı yazdı. O dönem, TYS'nin kongresinde Beşikçi ile tartışmış ve Kürt sorununu dile getirdiği için onu CIA ajanı olmakla suçlamıştı! Kürt sorunundan söz edenlere böylesine tepkiciydi. Benim üyelik başvuruma olumlu ya da olumsuz cevap vermeyişi ve İsveç Yazarlar Birliği'ne yazdığı mektup da sanırım bu anlayışın ürünüydü.

Aziz Nesin zamanla Kürt sorunu konusunda değişti, kimi önyargılardan kurtuldu; hatta, "Bulgaristan'da Türkler, Türkiye'de Kürtler" adlı eserinde olduğu gibi yüreklice çıkışlar da yaptı. Bense mektup konusunu sorun yapmadım ve ülkenin seçkin bir yazarı, mücadeleci bir aydını olarak gördüğüm için ona sempatimi yitirmedim. Beşikçi ile olan söz konusu polemiği yüzünden bazı Kürt çevrelerince olur olmaz yıpratılmasına üzüldüm, yeri geldiğinde sahip çıktım ve onunla ilgili olarak hep olumlu yönleri öne çıkardım. Sanırım kendisi de zamanla beni daha iyi tanıdı ve anladı. Nitekim bir keresinde Atina'da bir toplantı sırasında tanıştığı bir arkadaşımıza (Cemil Turan), "Sen Kemal Bey'in arkadaşı mısın? Belli oluyor..." demiş, benimle ilgili övücü sözler kullanmış ve selam göndermişti.

İsveç'te bir hafta kaldım ve 3 Şubat günü tekrar uçakla Almanya'ya döndüm. Gezimin sonlarına doğru, 1972-74 döneminde iki yıllık Almanya sürgünlüğümün büyük bölümünü geçirdiğim Bodensee yöresine, Konstanz'a gittim. Kâzım ve Beko orada idiler. 21 Şubat günü isc Zürih üzerinden uçakla Türkiye'ye döndüm.

MARAŞ KATLİAMI VE SIKIYÖNETİM

Faşist güçlerin ve ardındaki emperyalist odakların kışkırttığı terör, 1978 yılı boyunca giderek tırmandı ve Maraş olaylarıyla doruğa vardı. Bunu ise sıkı-yönetim izledi.

İktidarı CHP'ye kaptıran MC ortakları Demirel ve Türkeş bunu sindirememişlerdi ve CHP hükümetini yıkmak için her yolu ve yöntemi deniyor, yıkıcı bir muhalefet yapıyorlardı.

Ecevit hükümetinin izlediği denge politikasına rağmen MHP durumdan memnun değildi. İktidar olanaklarını yitirmiş, faşist militanların eylemleri üzerindeki koruyucu kalkan kalkmıştı. MHP'nin ve bağlı kuruluşlarının kanlı eylemleri açığa çıkmakta, MHP sıkışmaktaydı. Türkeş'in, Demirel'le dayanışma içinde hükümeti parlamentoda düşürmek için verdiği bir dizi önerge sonuç vermedi. Bunun üzerine öteki yöntemlere ağırlık verdiler. Bir yandan, gizli eller tarafından düğmeye basılmış gibi, halkın hayati ihtiyaçları olan yağ, şeker, benzin gibi maddeler piyasadan kayboluyor, karaborsa ve kuyruklar oluşuyor, böylece halk bunaltılıp hükümet ekonomik alanda sıkıştırılıyor, diğer yandan Kontrgerilla, MHP ve bağlı kuruluşları eliyle terör pompalanıyordu. Böylece, provokasyonlara hız veren MHP, diğer yandan da açık açık orduyu müdahaleye çağırıyordu.

21-22 Aralık 1978 günü Maraş'ta, önce gizli eller bir camiye ve başka yerlere bomba attılar, ardından MHP, Ülkü Ocakları ve ÜGD (Ülkücü Gençler Derneği) üyesi faşistler, bu eylemleri solculara ve Alevi Kürtlere yükleyerek kışkırttıkları kitleyi bu kesimlere yönelttiler. Provokatörlerin yönlendirdiği bilinçsiz ve azgın gruplar 24 Aralık günü işyerlerini ve evleri bastı ve yaşlı-genç, kadın-çocuk demeden hunharca kıyım yaptı; yüzü aşkın masum insan yaşamını yitirdi. Bu olaylar sırasında polis ve askeri birlikler olaylara seyirci kaldı, hükümet denetimi tümden yitirdi.

Bu olayların ardından daha da sıkışan Ecevit hükümeti, Demirel ve Türkeş gibi sağcı güçlerin ısrarlı sıkıyönetim çağrılarına daha fazla direnemeyip 26 Aralık 1978'de 13 ilde (Ankara, İstanbul ve Adana'nın yanı sıra, Kürdistan'daki 10 il) sıkıyönetim ilan etti.

Başta Demirel ve Türkeş olmak üzere sağcı güçler, sıkıyönetimi sola ve Kürt yurtsever hareketine yöneltmek için büyük çaba harcıyorlardı ve burjuva basını bunun için seferber olmuştu. Ecevit hükümeti bu kez de bu çığırtkanlığa ayak uydurdu. Sıkıyönetimin ilk işlerinden biri, yirmiyi aşkın sol ve ilerici yayını ve yayınevini kapamak, bunun yanı sıra kitap

ve broşürlere el koymak oldu. Sıkıyönetim bölgelerindeki tüm DHKD ve DDKD büroları kapatıldı, bu derneklerin birçok yöneticisi gözaltına alındı. Bunun yanı sıra TÖB-DER, TÜS-DER, TÜM-DER gibi demokratik örgütlerin pek çok şubesi de kapatıldı. Buna karşılık faşist ve gerici yayın organlarının ve ülkenin dört bir yanında silahlı eğitim kampları kurmuş olup militan yetiştiren sağcı terör örgütlerinin hiçbirine dokunulmadı.

Polis, mühürlemek için Ankara'daki büroya geldiğinde, biz onlara Özgürlük Yolu ve Roja Welat'ın bürosu olarak iç kısımdaki küçük bir odayı gösterdik ve orayı mühürlettik. Öteki bölümlerin avukatlık yazıhanem olduğunu söyledim. Böylece büroyu bir bütün olarak kapanmaktan kurtardık ve çalışmalarımızı orada sürdürdük.

Sağcı güçler bununla yetinmediler, onlar Kürdistan'ın tüm illerinde sıkıyönetim istiyorlardı. Sıkıyönetim sözde "şiddet olaylarını önlemek amacıyla" ilan edilmişti. Ancak asıl hedef işçi grevleri, sosyalist hareket ve Kürt yurtsever haraketi idi. İran'da Şahlık rejimini silip süpüren devrim de Türkiye'de sıkı-yönetim ilanını etkiledi. İran'ın, bölge ülkelerinin, en başta Kürtlere karşı bir ittifakı olan CENTO'dan çıkması, Kürt bölgesindeki gelişmeler ve özerklik isteminin yükseltilmesi bunda özellikle etkili oldu. Zaten sıkıyönetim ilan edilen 13 ilden 10'unun Kürt illeri olması da bunu gösteriyordu. Milli Güvenlik Kurulu yaptığı açıklamalarda İran'ın birliğini, toprak bütünlüğünü sağlamada Türkiye'nin yardımcı olacağından söz etti. Genelkurmay başkanı aynı günlerde Irak'a bir ziyaret yaptı ve basın bunun "bölücülere karşı" olduğunu yazdı. İran'daki gelişmelerle, bölgedeki önemli bir köprübaşını yitiren ABD de telaş içinde idi. Bu nedenle Türkiye'deki bu geri adımları kışkırtmakta ve kendisi açısından muhtemel yeni bir olumsuz gelişmeyi önlemeye çalışmakta idi. Amerikan basını da açık açık Türkiye'de bir Kürt ayaklanması ihtimalinden söz ediyordu.

Tüm bu etkilerle Ecevit de "bölücülük tehlikesi"nden söz eder oldu. Arkasından hükümetteki 6 bağımsız bakan bir bildiri yayınlayıp aynı "tehlikeye" değindiler. Hürriyet, Tercüman, Hergün gibi güdümlü yayınlar bu konuda görülmemiş bir çığırtkanlık yapıyorlardı. Hatta sol geçinen kimi Kemalist gruplar da, aynı zamanda belayı kendilerinden uzak tutma güdüsüyle bu koroya katıldılar. Tüm bu etkilerle sıkıyönetimin kapsamı genişletildi ve Adıyaman, Diyarbakır, Mardin, Tunceli ve Hakkari illeri de sıkıyönetim kapsamına alındı.

Sıkıyönetim ilanı ve ardından ilerici basına, demokratik örgütlere yönelik baskılar ve yasaklamalar sağcı güçleri tatmin etmeye yetmemişti. Ecevit hükümeti verdiği tüm tavizlere rağmen iç ve dış sermaye güçlerinin ağır kuşatması altında idi. Demirel ve Türkeş gibileri, böyle bir dönemde kendilerinin değil de CHP'nin iktidarda olmasından rahatsızdılar. Bu nedenle bir yandan sıkıyönetimi sola ve Kürt hareketine daha çok saldırtmak için çaba harcarken, diğer yandan da CHP'yi düşürmeye çalışıyorlardı. Ülke ağır bir döviz darboğazındaydı. Birçok temel malda karaborsa oluşmuştu.

Ekonomi tıknefesti ve sanayinin birçok dalı yüzde 30 kapasite ile çalışır duruma düşmüştü. Enflasyon yüzde 60'a çıkmış, işsizlik büyümüştü. Ecevit'in döviz bulmak için batılı müttefiklerine yaptığı başvurular Dünya Bankası ve IMF'nin soğuk duvarıyla karşılaşıyordu. Bunlar çok daha sıkı tedbirler istiyorlardı. Sermaye çevreleri bu dönemi daha kolay aşmak ve istemlerini -grevlerin durdurulması, ücretlerin dondurulması, solun ve Kürt hareketinin ezilmesi vb.- hayata geçirmek için daha geniş tabanlı, güçlü bir hükümet peşindeydiler. Gönüllerindeki bir CHP-AP koalisyonu idi. Türkiye büyük sermayesinin has örgütü olan TÜSİAD (Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği) gazetelere verdiği tam sayfa ilanlarda hoşnutsuzluğunu dile getiriyor, hükümeti eleştiriyor ve AP ile işbirliğine zorluyordu. Ama Demirel ve Ecevit arasındaki, adeta bir kan davasına dönüşmüş çekişme ve nefret nedeniyle bunu başaramadılar. Ancak Ecevit de bu baskıya dayanamadı ve 1979 yazında OECD'nin ve IMF'nin koşullarına teslim olmak zorunda kaldı. Türk lirası devalüe edildi. Tekel maddeleri, demir-çelik, çimento ve öteki temel mallara yüksek oranda zamlar geldi. Ne var ki bu da Ecevit hükümetini kurtarmaya yetmedi ve o ancak 14 Ekim Seçimleri'ne kadar ayakta kalabildi; seçimlerde kitle desteğinin büyük ölçüde azaldığı görülünce çekilmek zorunda kaldı.

* * *

Bu dönemin önemli olaylarından biri de 1 Şubat 1979'da gazeteci Abdi İpekçi'nin öldürülmesi oldu. Bu da terörü tırmandırıp kamuoyuna dehşet salmak ve faşist darbe için zemin hazırlamak isteyen güçlerin bir oyunu, bir kontrgerilla eylemi idi ve ülkücü katiller eliyle yapılmıştı. Doğal olarak katiller yakalanmadı. Yakalananlardan Mehmet Ali Ağca ise, aynı güçler tarafından cezaevinden kaçırıldı. Bu ekip daha sonra Papa'ya suikast düzenledi.

İran'da Şahlık Rejiminin Çöküşü - Şubat 1979

İran'da, acımasız bir baskı çarkı kurmuş olan Şahlık rejimine karşı mücadele, 1978 yılında kitlesel gösterilere dönüştü. Şubat ayında Tebriz'de yapılan gösteriler sırasında polis ateş açtı ve çok sayıda gösterici öldü ya da yaralandı. Bunun üzerine, gösteriler İran'ın dört bir yanına yayıldı. Kitle hareketi öğrenci gösterileri ve işçi grevleriyle büyüdü. Özellikle petrol işçilerinin grevi etkili oldu. Şah bu gösterileri önce polis gücüyle bastırmaya çalıştı, bu yetmeyince orduyu devreye koydu. Bir yandan da, kitleleri yatıştırmak için sözde liberal bir reform politikasını "ak devrim"i gündeme soktu ve genel seçimler yapmaya hazırlandığını söyledi. Ancak bu oyunlar da para etmedi ve yükselen kitle hareketi karşısında Şah ülkeyi terk etmek zorunda kaldı, 1979 Şubatı'nda şahlık rejimi yıkıldı.

ABD, İngiltere ve Federal Almanya gibi emperyalist merkezler son gününe kadar Şah'a açıkça destek verdiler ve onu ayakta tutmaya çalıştılar. Öyle ki ABD Başkanı Carter, Şahlık rejimine karşı direnen İran halkı için "monarşiyi yıkmak isteyen alçaklar!" demekten kendini alamadı. İran'da, kanın gövdeyi götürdüğü o günlerde Tahran'ı ziyaret edip moral destek verenlerden biri de Çin Başbakanı oldu. Türkiye'de de Perinçek'in Aydınlık Gazetesi, aynı günlerde Şah'a övgüler düzmekte idi. Ne var ki aynı Perinçek, Şah'ın düşeceği ayan beyan olunca, ansızın onu alkışlamaktan vazgeçip saldırıya geçti!

Şah ülkesini terk ettikten sonra ise ne ABD, ne İngiltere, ne de bir başka emperyalist ülke, aynı zamanda dolar babası olan bu ünlü dostlarını konuk etmeyi göze alabildi. Hatta Şah'ın milyarlarca dolarını kasalarında tutan şu kara para cenneti İsviçre bile... Şah'ı kabul ede ede Mısırlı dostu Enver Sedat etti.

En kötü düşüş yükseklerden düşüştür. Şah Muhammed Rıza Pehlevi de bu hızlı düşüşe dayanamadı, kahrından kanser olup birkaç ay içinde bu dünyadan göçüp gitti. Birlikte götürebildiği ise, herkesin götürdüğünden daha fazla değildi...

Şahlık rejimine karşı İran muhalefeti, komünistlerden mollalara kadar geniş bir kesimi kapsıyordu. Ancak arkalarında en büyük kitle desteği olanlar mollalardı. Çünkü Şahlık rejimi, tüm muhalefeti amansızca ezmiş, kitleleri dine teşvik etmiş, dini hareketi sola ve bir bütün olarak demokratik muhalefete karşı bir panzehir olarak düşünmüştü. Bu politika ABD'nin, Sovyetlerin güneyinde dine dayanan bir "yeşil kuşak" yaratma politikasına da uygun düşüyordu. Ne var ki, Şahlığa ve emperyalizme karşı muhalefet tam da burada, zararsız sayılan camide boyverdi ve sokağa taştı.

İran Kürtleri de ayaklanmayı desteklediler ve rejimin yıkılmasının ardından Kürdistan'da yurtsever güçler denetimi ele aldılar. Kürt bölgesindeki kışlaların bir bölümü Kürtlerin eline geçti ve hızla silahlandılar. Kasımlo ve sürgündeki öteki KDP liderleri İran'a döndüler, Gani Bılıuryan gibi 26 yıldan beri zindanda olan kadrolar dışarı çıktılar. İran'ın bütünü gibi Kürtler de özgürlüğü solumaya başladı.

Mart 1979'da KDP'nin öncülüğünde Mahabad'ta yapılan mitinge 80 bin kişi katıldı. İran KDP hızla gelişti ve kitlelere kucakladı. Kürt sorununun çözümüne ilişkin istemlerini, Tahran'da yönetimi ele almış olan Mehdi Bezirgan başkanlığındaki Geçici Devrim Hükümeti'ne sundu. Bunlar arasında, ulusal sorunun çözümü için federasyon önerisi, ayrıca işçi ve emekçi temsilcilerinin Geçici Devrim Hükümeti'nde yer alması istemleri de vardı.

Ne yazık ki bu özgür ortam kısa sürdü. Çok geçmeden, Ayetullah Humeyni'nin liderliğindeki mollalar, muhalefetin diğer kesimlerini bir yana itip yönetimde tekel kurdular ve devrimin yönünü değiştirdiler. Sola ve bir bütün olarak devrimci ve demokratik harekete yönelik baskılar başladı ve bunun Şah dönemini aratması çok sürmedi. Şah'a karşı muhalefet döneminde işbirliği

yapmış olan İran muhalcfeti bölündü ve mollalar rejimi hepsini tek düşürüp ezdi. Humeyni, söz konusu muhalefet döneminde Kürtlere, ulusal haklarını tanıyacağına dair verdiği sözleri de tez unuttu ve baskı politikasını aynen Şah dönemindc olduğu gibi sürdürdü. Buna karşılık, silahlanmış olan Kürtler, fiilen kazandıkları özgürlüğü geri vermemek için direnişe geçtiler ve böylece, bu parçada 1980 başında başlayan partizan savaşı yıllarca sürdü.

Yurt İçinde ve Dışında Newroz Etkinlikleri - Mart 1979

1979 yılında, sıkıyönetimin yarattığı baskı ve tehdit ortamına rağmen, Newroz'u yurt içinde çeşitli biçimlerde kutladık. Diyarbakır, Hakkari ve İzmir'de gcceler düzenlendi. Diyarbakır'da, 17 Mart günü Dilan Sineması'nda düzenlenen "Özgürlük Gecesi"ne 2500'ün üzerinde, İzmir'dekine ise bin dolayında bir kitle katıldı, Her iki gece de yapılan konuşmalar vc Kürtçe türküler, oyunlar, marşlarla, gösterilen kısa temsillerle son derece coşkulu geçtiler. Kürdistan'ın çeşitli yerlerinde dağlarda, tepelerde Newroz ateşleri yükseldi.

İzmir'deki Newroz gecesinin ardından İzmir DHKD'nin beş yönetim kurulu üyesi hakkında dava açıldı ve DHKD'li Ali Billur ve Yücel Okutan adlı gençlere poliste ağır işkence edildi. Olay İzmir'deki birçok demokratik örgüt tarafından basın bildirisi ile protesto edildi. Ben ve partili arkadaşlarımızdan Avukat Yücel Yeşilgöz ile Vahit Başaran bu gençlerin vekâletnamesini aldık ve davalarını izledik. Başbakan Ecevit'e, İçişleri Bakanı'na ve Adalet Bakanı'na tel çekerek işkenceleri protesto ettik, suçlu polisler hakkında kovuşturma açılmasını istedik. Ecevit'e çektiğimiz tel şöyleydi:

"Sayın Bülent Ecevit,

Başbakan - Ankara

Sık sık vurgulamaktan hoşlandığınız "özgürlükçü demokrasi"nin işkenceye olanak vermemesi ve güvenlik görevlilerinin bu tür uygulamalarına göz yumulmaması gerektiği kanısındayız. Oysa ülkenin birçok yerinde olagelen olaylar, gerçeğin hiç de böyle olmadığını gösteriyor. Doğu'da köylüler üzerindeki işkence çarkı resmi komando birlikleri tarafından vargücüyle sürerken, ülkenin her yerinde karakollarda işkence olayları da olağan biçimde sürüyor. Bunun somut örneklerinden biri, 12. 6. 1979 tarihinde İzmir Fuariçi Karakolu'nda müvekkillerimiz Yücel Okutan ve Ali Billur'a yapılan ağır işkencelerdir. İşkence sonucu müvekkillerimizin hayatları tehlikeye girmiş ve türlü biçimde sakatlıkla yüz yüze kalmışlardır. Buna karşılık tutukevinde bile tedavilerinin yapılması için tedbirler alınmamakta ve suçlular hakkında herhangi bir kovuşturma açılmamış bulunmaktadır.

İşkencenin toplum yaşamından silinip atılması ve bu tür canavarlıkların son bulması için mücadele tüm demokrat, ilerici insanların görevidir. Hem avukat ve bu olayda görevli kişiler, hem de işkenceye karşı insanlar olarak bu tür uygulamaları protesto eder; işkence olaylarının önlenmesi ve işkenceciler hakkında gerekli işlemlerin bir an önce yapılmasını isteriz."

Ne var ki, kendisine yönelik saldırılar karşısında bile hukuk sistemini harekete geçiremeyen Ecevit'in, sola ve Kürt yurtseverlerine yönelik bu tür saldırıların üstüne gitmesi beklenemezdi. Tam da o dönemde İzmir Çiğli Havaalanı'nda Ecevit'in yanı başında silahlar patlamış ve yakın adamlarından biri bacağından yaralanmıştı. Ecevit bunun, kendisini hedef alan, ama başarıya ulaşamayan bir suikast olduğunu ve Kontrgerilla tarafından yapıldığını daha sonra zaman zaman söyledi. Ne var ki, sözde güç elinde olduğu dönemde bile bu olayın üstüne gidemedi. Bu da Kontrgerilla'nın nasıl bir güç odağı olduğunu gösteren örneklerden biridir. Nitekim daha sonraki yıllarda Başbakan Özal da benzer bir suikaste hedef olacak ve olayın üstüne gidemeyecek, perde aralanmayacaktı.

* * *

Federal Almanya'da, KOMKAR'ın kuruluşunun ardından Berlin, Dortmund, Münih ve Manheim'da, ayrıca Hollanda'nın Den Haag kenti ile İsveç-Stokholm'de düzenlenen gecelerde Newroz kitlesel olarak kutlandı.

KOMKAR, kuruluşunun hemen ertesinde, sıkıyönetime ve artan baskılara karşı yurt dışındaki işçi, öğrenci ve aydın Kürt kitlesini harekete geçirmek, Türkiye'yi dış kamuoyunda teşhir ve protesto etmek için yoğun çaba gösterdi. Bu amaçla iş ve güçbirliği yapmak için Federal Almanya'daki Türkiyelilerin oluşturduğu diğer iki federasyona, FİDEF ile HDF'ye çağrı götürdü; ancak bu çağrılardan bir sonuç alınamadı. FİDEF TKP yanlısı HDF ise, CHP'ye yakın, sosyal demokrat bir kuruluştu.

1 Mayıs - 1979

DİSK, 1979 1 Mayısı'nı İstanbul'da kutlamaya hazırlanıyordu. Ancak sıkıyönetim tüm bölgelerde olduğu gibi İstanbul'da da 1 Mayıs kutlamalarını yasakladı. Böylece egemen güçler, her yıl kendileri için adeta bir kâbus olan İstanbul'daki yığınsal gösterilerden kurtuldular. Sıkıyönetim bölgelerinde polis ve asker 1 Mayıs günü yolları kavşakları tanklar ve diğer zırhlı araçlarla tuttu. Bazı kentlerde bir gün öncesinden başlayarak sendika liderleri, sol partilerin yöneticileri, solcu, ilerici kişiler gözaltına alındılar. İstanbul'da bu şekilde gözaltına alınanların sayısı bine ulaştı; Ankara'da da bir o kadar... İstanbul'da bir akşam öncesinden başlayarak 29 saat süreyle sokağa çıkma yasağı kondu. Burjuva basını korku saçan manşetler attı. İstanbul'da 1 Mayıs günü, bir bölüm sendikacının ve işçinin, TİP lideri Boran ve arkadaşlarının, gençlerin oluşturduğu gruplar, söz konusu yasağı dinlemeyerek sokağa çıkıp gösteriler yaptılar ve elbet, anında saldırıya uğradılar.

Buna karşılık sıkıyönetimin olmadığı illerde, İzmir ve Samsun dahil, 40 kadar merkezde lokal gösteriler yapıldı. İşçiler ve bir bütün olarak

yurtsever ve ilerici güçler Kürdistan'da 1 Mayısı Diyarbakır'da merkezi biçimde kutlamaya hazırlanmışlardı. Ama buna fırsat kalmadan Diyarbakır'da ve diğer 5 beş Kürt ilinde de sıkıyönetim ilan edildi. Bunun üzerine DHKD ve DDKD'nin ortak girişimiyle 1 Mayıs Kürdistan'da, sıkıyönetim ilan edilmemiş üç-dört ilden biri olan Bitlis'te kutlandı. Bitlis halkının ve çevreden gelenlerin katılımıyla gösteriler coşkulu geçti. Gösteriler sırasında sıkıyönetim ve yeni baskı uygulamaları protesto edildi.

Mayıs ayında yaptığımız eylemlerden biri de Siirt DHKD'nin düzenlediği "Özgürlük Gecesi" oldu. Ancak giderek sıkıyönetim bölgesi dışında da baskılar yoğunlaştı ve yasal kitle eylemleri tüm bölgelerde olanaksız hale geldi. Diyarbakır'da sıkıyönetim ilanından sonra Kürt dili üzerindeki baskılar yoğunlaştı; Kürtçe kasetler yasaklandı ve Kürtçe yazılı dükkân tabelaları zorla sildirildi.

Bonn'da Protesto Gösterisi

KOMKAR, AKSA ile birlikte, sıkıyönetimi protesto için Federal Almanya'nın başkenti Bonn'da 9 Mayıs günü bir basın toplantısı ve protesto gösterisi düzenledi ve şu istemleri dile getirdi:

* Sıkıyönetime son verilsin;
* Kürdistan'a kaydırılan yeni askeri birlikler geri çekilsin;
* Politik tutuklular serbest bırakılsın;
* Kürt diliyle gazete, dergi ve kitap yayını ve Kürtçe eğitim serbest bırakılsın;
* Kürt halkının varlığı tanınsın ve kendi kaderini tayin hakkına saygı gösterilsin.

12 Mayıs günü ise, yine KOMKAR'ın girişimiyle Frankfurt'ta sıkıyönetimi protesto için bir yürüyüş yapıldı. Aynı günlerde İsveç Kürdistan İşçi Derneği, İsveç Parlamentosu önünde üç günlük bir açlık grevi koydu. Hollanda'da yeni oluşturulan Kürt İşçi Birliği de Den Haag'da bir protesto gösterisi yaptı. Yurt dışındaki yoldaş ve sempatizanlarımızın ve yandaş derneklerin Türkiye'deki baskı rejimine karşı tepkileri daha sonraki aylarda da gösteriler, protesto telgraf ve mektupları, kültür geceleri ve diğer biçimlerde devam etti.

Örgüte Gönderdiğimiz İki Yazı

Bu dönemde belli aralıklarla, biri "Yeni Sorunlar, Yeni Görevler", diğeri ise "Yaşasın Devrimci Mücadelemiz!" başlıklı, broşür boyutunda iki yazı kaleme aldım. Bunları teksirle çoğaltarak örgüte gönderdik. Parti programı ve tüzüğünden ayrı olarak, bunlar örgüte gönderdiğimiz ilk illegal yazılardı.

Şubat 1979'da yazılıp gönderilen "Yeni Sorunlar, Yeni Görevler" başlıklı ilk yazıda örgütten dışlananlarla ilgili olarak tabana özet bilgi veriliyor, aynı

zamanda, sıkıyönetim ilanıyla başlayan ve bizim açımızdan çok daha ağırlaşan yeni dönemde örgütümüze düşen görevlerden söz ediliyordu. Partinin kuruluşundan bu yana geçen dört yılı aşkın dönem, partimizin ideolojik olarak şekillenme ve kadro oluşturma, yani kuruluş dönemi olarak niteleniyordu. Örgütümüzün bu alanda hızlı bir gelişme gösterdiği, bu arada çalışmalara, örgüt disiplinine ayak uyduramayan ve yozlaşan bazı unsurların örgütten ayrıldığı ya da dışlandığı, bunun bir bölünme olarak nitelenemeyeceği, bir kabuk dökme ya da arınma olayı olduğu ve ileri yürüyüşümüzü aksatmayacağı belirtiliyordu.

Bu yazıda, ideolojik sağlamlığın yetmediği, örgütün önüne koyduğu görevleri başarabilmesi için kolektif çalışma tarzını ve örgütsel disiplini güçlendirmek ve kitleselleşmek gerektiği belirtiliyor; demokratik örgütlerde, sendikalarda, işçi ve köylü kitleleri arasında çalışma tarzına yönelik konular bölümler halinde işleniyordu. Ayrıca, ülkede politik ortamın değiştiğine, mücadele koşullarının giderek ağırlaştığına işaret edilerek mücadeleyi yeni koşullara uyarlamak gerektiği belirtiliyor ve şöyle deniyordu:

"İçine girdiğimiz güç dönem, aynı zamanda devrimci hareketimiz bakımından bir sınavdır. Sosyalist hareketimiz bir yılgınlığa, pasifliğe kapılmadan, yeni mücadele biçimlerini geliştirerek ve kararlı bir mücadele yürüterek bu dönemde daha da pişmeli, sağlamlaşmalıdır.

"Zor dönemlerde küçük burjuva unsurlar, çaresizliğin etkisiyle, bir yandan yılgınlığa sürüklenirken, diğer yandan maceracı çıkışlara da kolayca kapılırlar. Hareketimizi yılgınlıktan olduğu gibi maceracı çıkışlardan da koruyalım, sosyalist disiplini kararlılıkla uygulayalım. Gerici güçlerin etkisini ancak kararlı bir politik çalışmayla kırabilir ve ancak onunla geniş yığınları devrimci mücadeleye kazanabiliriz. Ve biz bu zorunlu görevi başarıncaya dek, hem kitleleri, hem devrimci hareketimizi sabırsız, aceleci çıkışlardan, düşmanın oyunlarından, provokasyonlardan korumak zorundayız."

İkincisi de yine parti politikamıza ilişkin bir değerlendirme idi. Bunda da ülkedeki sosyo-ekonomik ve politik durumun bir tahlili yapılıyor, ülkenin içinde bulunduğu ağır bunalımdan söz ediliyor, bunalımın geçici olmadığı, egemen sınıfların çözümsüzlüğü belirtiliyor ve şöyle deniyordu:

"Bunalıma son verecek olan emekçi halkın devrimci demokratik güçlerinin iktidarı alarak bugünkü sömürü ve zulüm düzenine son verecek olan temel adımları atmasıdır. Kısacası, bunalıma son verecek olan bir devrimdir.

"Ancak böyle olması, devrim gününün gelip çattığı anlamına gelmez. Devrimin tüm şartları olgunlaşmış değildir. Yıllardır süregelen ve günümüzde daha da şiddetlenen bir bunalım vardır, egemen sınıflar bir kargaşa içine düşmüşlerdir; ancak emekçi sınıflar da yönetim olmaya hazır değildirler. İşçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeyi henüz buna elvermediği gibi, kitleler devrim için gerekli fedakârlığı yapmaya da henüz hazır değildirler.

"O halde sosyalistlerin görevi açıktır: Kitleler arasında devrimci çalışmayı hızlandırmak; işçi sınıfını, köylüleri, gençliği ve diğer halk kesimlerini daha iyi biçimde örgütlemek. Onlara çıkar yolun ne olduğunu anlatmak ve onları mücadelemizin saflarına kazanmak."

Bu yazıda, faşist tehlikenin büyüdüğü belirtiliyor ve bunu engellemek ve bunalımı emekçi halktan yana çözmek için, Türkiye ölçüsünde bir cephe öneriliyordu:

"Biz, faşizme, emperyalizme ve ulusal zulme karşı Türkiye ölçüsünde bir demokratik cephenin oluşturulmasından yanayız. Ancak böyle bir cephe, sosyalist ve demokratik güçlerin bugünkü dağınıklığının yarattığı zaafları giderebilir, her türlü gerici saldırıyı göğüsleyebilir. Bunalımın özgürlük ve demokrasi güçlerinden yana sonuçlanması, devrimci bir halk iktidarının oluşturulması da böyle bir güçbirliğini oluşturmaya bağlıdır."

Bu yazıda, yine, Kürt yurtsever güçlerinin birliğini oluşturma görevinden ve bu konuda başlatılan çalışmadan söz ediliyordu:

"Türkiye Kürdistanı çerçevesinde bir ulusal demokratik cephe oluşturmak ilerde gündeme gelecektir. Şimdiden bunun ön adımlarını atmak, sosyalist, demokrat ve yurtsever güçler arasında çeşitli konularda dayanışma ve güçbirliği sağlamak bir görevdir. Hareketimiz bu amaçla Kürdistan'daki bazı ilerici, yurtsever güçlere dayanışma çağrısı yapmıştır ve bunun gerçekleşmesi için çaba göstermektedir."

Bu yazıda ayrıca, değişen koşullara uyum sağlamak ve yeni mücadele biçimlerini benimsemenin gereği de belirtilmişti. (Bak Ek Belge, No: 4).

Suriye ve İran'daki Kürt Örgütleriyle Görüşmeler

Merkez Komitemiz, toplanarak neler yapılabileceğini tartıştı. Ortamın giderek legal çalışma bakımından zorlaştığını, bir faşist darbenin de gündeme gelebileceğini konuştuk. Örgütü faşist saldırılara ve provokatör unsurlara karşı korumak ve gelecekte gündeme gelebilecek daha sert mücadele biçimlerine hazırlıklı olmak için bazı tedbirler alınması gerektiği sonucuna vardık. Daha 1978 yılı sonbaharında, politik düzeydeki ilişkileri geliştirmek için bazı yoldaşlarımızı, gerekli sondajı ve ön temasları yapmak üzere Suriye'ye göndermiştik. Bu arkadaşlarımızdan biri Rojan'dı, diğerini hatırlamıyorum. Çeşitli partilerle, en başta da, 12 Mart döneminde tanıştığım ve bana yardımcı olan Salah Bedreddin ve arkadaşlarıyla görüşmelerini istemiştik. Ancak arkadaşlarımız yalnızca Hemit Dewrêş'in başında olduğu ve Cigerxwin'in de mensup olduğu Suriye Kürtleri İlerici Demokrat Partisi (PPDKS) ile görüşmüş. Onlar bize her türlü dayanışmayı yapacaklarını belirttikleri, Salah'la ilgili olarak da olumsuz bilgi verdikleri için, artık Salah'ı ve arkadaşlarını aramamışlardı. Rojan bu gezi sırasında ayrıca ünlü Kürt ozanı Cigerxwin'le de görüşüp bir röportaj yapmıştı. Bu röportajı Roja Welat'ın 12 Aralık 1978 tarihli 12. sayısında yayınlamıştık.

Hemit Dewrêş'in başkanlığındaki bu parti ile ilişkilerimiz sürdü ve zamanla aramızda dostça bir dayanışma ve güven oluştu. Daha çok köylülüğe dayanan PPDKS, sola açık olmakla birlikte yurtsever ya da milli yanı ağır basıyordu. Daha sonraki yıllarda Salah ve arkadaşlarıyla da görüşüp diyalog kurduk; ama bu oldukça sınırlı ve zayıf kaldı.

1979 yazında da iki arkadaşımızı (biri Bedirhan Epözdemir'di, ötekisi de sanırım Rojan'dı), hem ne olup bittiğini anlamak, hem de ilişkilerimizi geliştirmek için İran Kürdistanı'na yolladık. Arkadaşlarımız Mahabad'a kadar giderek Kasımlo ile de görüşüp döndüler.

"Özgürlük" Gazetesi

Sıkıyönetimin olmadığı Bitlis'i merkez göstererek "Özgürlük" adında, orta boy gazete ebadında bir yayın çıkardık. Arkadaşlarımızdan Orhan Yavuz sahibi, Ali Döner ise sorumlu müdürü idi. Bitlis'te ve çevresinde uygun bir matbaa bulunmadığı için İzmir'de basıldı. Ama orada bile onu basmayı göze alan bir matbaa bulmak sorun olduğu için, ancak geniş aralıklarla ve toplam olarak 5 sayı çıkabildi. Son sayısında ise basıldığı matbaayı bile göstermedik. Böylece illegal duruma düştü ve kapandı.

ÖZGÜRLÜK

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ ve EZİLEN HALKLAR, BİRLEŞİN!

HALKIMIZ SIKIYÖNETİM DEĞİL ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ İSTİYO

ÇAĞRI

DİSK 10. Bölge Seçimleri

6 Mayıs'ta Diyarbakır'da yapılan DİSK 10. Bölge toplantısı sonucunda arkadaşımız Zeki Adsız bölge temsilciliğine seçildi. Zeki o dönem, Genel İş Sendikası'nın Diyarbakır Şube Başkanı idi. 6 Mayıs'ta Diyarbakır'da yapılan toplantıya Diyarbakır, Urfa, Mardin, Bingöl, Elazığ, Muş, Malatya, Siirt, Bitlis, Van, Adıyaman, Tunceli ve Hakkari'den, DİSK'e bağlı sendikaları temsilen 63 delege katılmıştı. Bu bölgedeki sendikal harekette örgütümüzün artan etkinliğinin bir işareti idi. Türkiye ölçüsünde de, öncelikle DİSK içinde, bunun yanı sıra TÜRK-İş'e bağlı kimi sendikalarda politikamıza taraftar işçilerin sayısı artıyor ve bu gelişme sendika yönetimlerine de yansıyordu. İşçi sendikalarına yönelik olarak izlediğimiz, dargrupçu olmayan ve sendikaların işlevlerine ters düşmeyen politikamız, başka politik örgütlerin yandaşı kadrolarda da saygı uyandırıyordu. Bu nedenle, eğer süreç 12 Eylül'le kesintiye uğramasaydı, sendikalardaki etkinliğimizin çok daha artacağına kuşku yoktu. TÖB-DER'de sağlanan başarının bir benzerini de DİSK içinde yaşayabilirdik. Ne var ki, darbe bu gelişimi engelledi ve durum değişti.

DİSK 10. bölge toplantısının ardından, 15-16 Haziran işçi direnişinin anma toplantısını bahane eden sıkıyönetim, aralarında DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar, 10. Bölge Başkanı Zeki Adsız ve sendika avukatı Ziya Acar'ın da bulunduğu 15 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltı sırasında bazılarına, özellikle de Zeki Adsız ve Nadir Yektaş'a işkence yapıldı. Yurt içinde ve dışında, sendikalardan ve diğer demokratik örgütlerden gelen yoğun tepkiler sonucu, tutulmaları için haklı bir neden de olmadığı için serbest bırakıldılar. Ancak, gözaltında kaba şekilde dövülen ve işkence gören Zeki Adsız'ın sağlığı bu olaydan kötü biçimde etkilendi.

Ziya Acar bu dönemde Diyarbakır'da, Genel-İş'in avukatlığını almış, yazıhanesini ve evini Diyarbakır'a nakletmişti.

Diyarbakır'da Belediye İşçilerinin Grevi

Söz konusu günlerde Genel-İş Sendikası, Diyarbakır Belediyesi ile anlaşmazlığa düşmüş ve grev hazırlığı yapmakta idi. Zeki Adsız serbest bırakıldıktan birkaç gün sonra 8 Ağustos'ta grev başladı. Mehdi partiden dışlandıktan sonra her alanda bize zarar vermek için yoğun bir çaba içinde idi ve bu nedenle sendika ile zıtlaşmıştı. Belediye yönetimi, işçilerle sendika yönetimini, Diyarbakır halkıyla işçileri karşı karşıya getirmek, grevi kırmak için yoğun çaba harcadı; ancak başaramadı. İşçiler sendika yönetiminin çevresinde kenetlendiler, Diyarbakır halkı ise onların haklı mücadelesine destek verdi ve 35 gün süren çetin bir direnişten sonra belediye işçilerin istemlerine boyun eğdi.

EKİM 1979 YEREL SEÇİMLERİ ve AĞRI'DAKİ BAŞARIMIZ

1979 yılında partimizin önemli başarılarından biri, 14 Ekim'de yapılan yerel seçimlerde Ağrı Belediye Başkanlığı seçimlerini kazanmak oldu. Ağrı belediye seçimleri, aslında 12 Ağustos'ta yapılacaktı. Biz Ağrılı yoldaşlarımızdan öğretmen Urfan Alpaslan'ı bağımsız olarak aday gösterdik ve iyi bir seçim çalışması yaptık. Düzenlediğimiz gösteri ve mitingler, kapalı salon toplantıları kitlelerin büyük ilgisini çekti. CHP adayına güç kazandırmak için Ağrı'ya bizzat gelen Ecevit, halktan ilgi görmedi ve düş kırıklığına uğradı. Urfan Alpaslan'ın seçimleri kazanacağı artık belli olmuştu. Bunu gören hükümet, seçime üç gün kala, 14 Ekim'de ülke düzeyinde yerel seçimler olduğunu ilerı sürerek Ağrı seçimlerini erteledi. Bu, bizim seçim başarımızı önlemek, bu arada güç dengesini değiştirmek için başvurulan bir manevra idi; ama sonuç vermedi. 14 Ekim seçimlerinde başarı yine de bizim oldu.

14 Ekim'de, yerel seçimlerin yanı sıra, kısmi senato seçimleri de yapılmakta idi. Kısmi senato seçimi yapılacak illerin yarıya yakını ise Kürdistan'da idi. Biz bir önceki genel seçimlerde, MC'ye yeniden iktidar olma şansı vermemek için CHP'yi desteklemiştik. Ancak bu kez durum farklıydı. CHP iki yıllık iktidar döneminde iyi bir sınav vermemiş, tam tersine baskılarını bize ve diğer demokratik güçlere yöneltmişti. Bu kez CHP'ye oy vermek, bu yanlış politikaya onay vermek olurdu. Bunun yanı sıra, yerel seçimler farklı idi, belli yerlerde solun ve yurtsever güçlerin pekâlâ başarı şansı vardı. Bu nedenle bizim seçim politikamız bu kez farklı oldu. CHP de dahil, düzen partilerinin hiçbirine oy verilmemesini istedik. Diğer yandan solun ve yurtsever güçlerin kendi aralarında seçim ittifakı yapmaları için çaba gösterdik. Ancak, seçime girme hakkı kazanmış olan sol partiler, TİP, TSİP de dahil, kendi aralarında ittifak kuramadılar ve seçime ayrı ayrı girdiler. TSİP, seçimlerde birlikte hareket etmek, listelerinden aday göstermek için bize öneri yaptı. TSİP'le ilişkilerimiz dostçaydı; ancak birkaç nedenle buna evet demedik. Bunlardan biri, soldaki legal partilerin ittifakının sağlanamamış olmasıydı. Geniş bir birlik olsa biz de yer alabilirdik; ama salt TSİP'in listesinde yer alıp propaganda bakımından onun gölgesinde kalmayı uygun bulmadık. Ayrıca, Kürdistan'da yurtsever planda bir güçbirliğinin gereğine inanıyorduk; çünkü Kürt bölgesinde TİP, TSİP gibi partilerin dişe dokunur bir örgütlenmesi ve etkinliği yoktu. Burada, politik planda legal bir örgütlenmeye sahip olmasalar bile, kitleler içinde örgütlü ve etkin olanlar

partimiz, yani TKSP ile KİP ve KUK gibi Kürt kimlikli güçlerdi. Bu amaçla KİP'e ve KUK'a seçimlerde güçbirliği yapma, belediyeler ve senato seçimleri için ortak aday gösterme önerisi götürdük. Bunu başarabilseydik, öyle sanıyorum ki seçimlerde çok daha iyi sonuçlar alacak ve Kürdistan'da güçlü bir yurtsever dalga oluşturacak, güçbirliği ve cephe çalışmalarına da iyi bir zemin hazırlamış olacaktık. Ama diğer örgütler bunun önemini kavramadılar. KUK daha baştan buna yanaşmadı. KİP'liler ise değerlendirip bize cevap vereceklerini söylediler. Ancak, aday gösterme süresinin bitmesine bir gün kala cevap verdiler ve TSİP listesinde aday göstermeyi tercih ettiklerini söylediler. Akılları sıra kurnazlık yapmışlardı. Oysa biz bu tür ayak oyunlarını hesaba katmış, ancak politikamızı bunlara değil, ilkelere göre belirlemiştik. Nitekim TSİP son gün bizimle tekrar görüşmek istedi. Faruk'la birlikte genel merkezlerine uğradık. Genel Başkan Ahmet Kaçmaz bizi, ittifak önerilerine evet demediğimiz için eleştirdi, DDKD'cilerin tavrını övdü ve elinin altında tuttuğu bir dosyayı işaret ederek, kendini beğenmiş bir tonla şöyle dedi:

"Yarın akşama kadar bu dosyayı Yüksek Seçim Kurulu'na vereceğim, kararınızı verin!"

Bu tavrından rahatsız oldum, kısaca şöyle dedim:

"DDKD'nin tutumu bizi etkilemez. Politikamızı nasıl uygun görürsek öyle belirleriz."

Seçim politikamızı tabana ve kitlelere iletmek için "14 Ekim Seçimlerinde Kitlelere Gerçek Kurtuluş Yolunu Gösterelim" adlı bir broşür hazırladık, çok sayıda bastık (sanırım 20 bin adet) ve yaygın biçimde dağıttık. Bu broşürde güncel politik durumu tartışıyor, program hedeflerimize uygun istemleri -emekçi halkın iktidarı, ulusal baskının son bulması, toprak reformu, kadın hakları vb.- dile getiriyor ve kitlelere düzen partilerine oy vermemeye, buna karşılık, her yörenin özelliklerini göz önüne alarak sol partilere ya da ilerici bağımsız adaylara oy vermeye çağırıyorduk.

Seçim çalışmalarımızı Ağrı'da yoğunlaştırdık ve orada düzen partileriyle kıran kırana bir mücadele yürüttük. MHP adayı, bizim adayımız Urfan Alpaslan'ın seçilmesini engellemek için, erteleme sonrası AP adayı lehine çekilmişti. Düzen partileri ve ağalar, halkı bize karşı çevirmek için türlü yalan ve söylentiler yaydılar. Ancak, iyi bir kitle çalışmasıyla bunları boşa çıkardık. Halkla açık konuştuk, seçimleri bizim kazanmamızla her şeyin güllük gülistanlık olmayacağını söyledik ve olmayacak vaatlerde bulunmadık. Ama dürüst ve çalışkan bir belediye yönetimi için halka söz verdik. Rüşvete, karaborsaya, stokçuluğa karşı kararlı bir mücadele yürüteceğimizi söyledik. Bu açık sözlülük halka güven verdi. Birbirini izleyen mitinglerin, salon toplantılarının, bildiri ve afişleme gibi legal araçların yanı sıra, zaman zaman silahlar da konuştu. Polis, faşist güçler eliyle terör estirerek seçim ortamını provoke etmeye çalıştı. Ama tüm bunlar, örgütlü ve kararlı bir çalışma ve kitle desteğiyle püskürtüldü. Seçim önemli bir farkla

kazanıldı. Seçim çalışmalarına, taraftarımız kadınlar da -bunlar genellikle üye arkadaşlarımızın eşleri ve öteki yakınları idi- kurdukları komitelerle ev ev dolaşarak, bildiri dağıtarak aktif biçimde katıldılar ve iyi sonuç alınmasında küçümsenmeyecek bir katkıları oldu.

Emekçi Ağrı halkı bu seçim başarısını davul-zurna eşliğinde bir bayram coşkusuyla kutladı. Düzen partileri ise yas havasına büründüler.

Seçimlere iki gün kala ben de Ağrı'ya gittim, arkadaşlarımızın seçim çalışmalarını ve bir kapalı salon toplantısını izledim. Geceyi, o zaman YSE müdürü olan Ekrem Kutlay'ın evinde geçirdim. O gece de yakınımızda silahlar patladı ve evdeki arkadaşlar aşağı koşturdular. Yine yakında bir kapışma olmuştu, ama ölen, yaralanan yoktu.

O dönem, Almanya'daki arkadaşlarımızın verdiği permilerle iki Reno marka otomobil almıştık. Biri Ankara'daydı ben kullanıyordum, birini de örgüt çalışmalarında kullanılmak üzere Diyarbakır'a vermiştik. Diyarbakır'daki yoldaşlar, bir arabaları olursa çevreye yönelik örgütlenme çalışmalarının hız kazanacağını söylüyorlardı. Bu otomobille ilgili ilginç bir anım var. Diyarbakır'a gittiğim bir keresinde araba lazım oldu ve onu getirdiler. Fabrika'dan çıkıp geleli daha 2-3 ay olmuştu. Ama öylesine kirpas ve çamur içindeydi ki anlatamam. Sözde Diyarbakır'da üst düzeyde bir dizi parti kadromuz vardı ve onu kullanan iki-üç kadar şoför de parti üyesiydiler. Arabanın bu durumuna müthiş canım sıkıldı ve şöyle dedim:

"Allah rızası için, bu şehirde bir kova su ve bez yok mu? Getirin de şu arabayı ben silip temizleyeyim!.."

Okuyucu böylesi ayrıntıları ne diye anlattığımı düşünebilir. Ne var ki bu, parti malına nasıl davranıldığını göstermek bakımından ilginç bir örnekti. Eğer otomobil söz konusu yoldaşlardan herhangi birinin kendi malı olsaydı, onu pırıl pırıl tutacaklarına, en azından günde bir kez silip kurulayacaklarına kuşku yoktu. Ama o parti malıydı ve sahipsizdi! Devrimcilik üstüne mangalda kül bırakmayan yoldaşların aklına parti malına sahip çıkmak, onu temiz tutmak, korumak gelmiyordu. Yıllar sonra sosyalist sistemin beklenmedik çöküşüne tanık olduğumda, nedenlerini düşünürken bu arabamızın o günkü halini hatırladım. Sosyalist toplumun insanları da kamu malına aynen bizim söz konusu yoldaşlar gibi davranmışlardı...

Seçim sırasında, Ağrı'daki arkadaşların isteği üzerine Diyarbakır'daki otomobili Ağrı'ya yolladık. Orada bir saldırıya hedef olmuş, üç kurşun yarası almıştı! Permisi Kâzım Yıldız'a ait olduğu için, 12 Eylül sonrası Kâzım'ın adı da Ağrı'daki terör olaylarına karıştı. Bu nedenle, Türkiye'nin isteği üzerine Almanya'da savcılık tarafından ifadesi alındı. İddiaya göre, Kâzım Yıldız Ağrı'ya gelmiş, biri çocuk olmak üzere birkaç kişi öldürmüştü! Oysa Kâzım'ın Türkiye'den ayrılışı yaklaşık 15-16 yıl olmuş ve o, bu süre zarfında bir kez bile Türkiye'ye dönmemişti. Söz konusu olayların cereyan ettiği günlerde ise Konstanz'daki işyerinden, çalıştığı fabrikadan izin nedeniyle bile ayrılmamıştı... Bu da, Türkiye'de

polisin, rejim karşıtlarını suçlamak için ne denli düzmece dosyalar ve senaryolar hazırladığının tipik bir örneği idi.

Ağrı seçimlerindeki başarı, Ağrı'daki yoldaş ve sempatizanlarımızın yanı sıra tüm örgütü sevince boğdu ve morali yükseltti.

Doktor Naci de o dönem kısmi senato seçimlerinde CHP listesinden Ağrı adayı idi; ancak seçimleri kazanamamıştı. Biz örgüt olarak aleyhinde çalışmamış, ama, diğer düzen partileri gibi CHP'ye de oy vermeme konusunda aldığımız karar gereği, aktif destek sunmamıştık. Bu nedenle Naci bize darılmıştı ve kine dönüşen bu dargınlığını daha sonra da her fırsatta göstermekten kaçınmayacaktı..

Seçimden sonra da Ağrı'da polis ve idarenin ağır baskıları, devletin desteğindeki faşist güçlerin saldırıları yoğunlaşarak devam etti. Yoldaşlarımız burada destansı bir direniş gösterdiler. Belediye Başkanlığına seçilen Urfan Alpaslan yürekli, dürüst bir yoldaştı. Ne yazık ki daha sonra 1982'deki ayrışmada, sol sekter, maceracı bir doğrultu izleyen Zeki Adsız'ı izleyerek örgütten ayrıldı.

* * *

Daha önceki seçimlerde "ak günler", "hakça bir düzen", "toprak işleyenin su kullananın" ve benzeri sloganlarla ve demokrasi vaat ederek halktan büyük destek alan, ama iktidara gelince dediklerinin hiç birini yapmayan, faşist güçlerin üzerine gitmeyen, köklü demokratik adımlar atacağına, gerici güçlerin saldırıları karşısında şaşkına dönen, şer güçlerini yatıştırmak için sola ve bir bütün olarak demokrasi güçlerine vuran Ecevit ve partisi, 14 Ekim seçimlerinde yüzde 12 oy kaybı ile tam bir hezimete uğradı. "Karaoğlan" imajı tükenmişti. Kitleler yer yer Ecevit'i konuşturmadılar, yuhaladılar. Seçimde en büyük başarıyı AP sağladı. MHP ve MSP gibi ırkçı ve sağcı partiler de oy oranlarını arttırdılar. Ecevit başkanlığındaki hükümet istifa etti ve yeni hükümeti Demirel kurdu.

Örgüt İçi Eğitim

Bu dönemde Merkez Komitemizin yaptığı önemli çalışmalardan biri de örgüt içi teorik eğitim için merkezi bir çalışma başlatmak oldu. Bu amaçla yirmi kadar konu seçildi ve bu konuları hazırlayıp öncelikle kendi aralarında tartışmak üzere on kadar yoldaş görevlendirildi. Bunlar, belirlenen konulardan birer-ikişer tanesini seçerek hazırlandılar ve öncelikle kendi aralarında işlediler. Daha sonra da birimlerde görev aldılar. Birimlerdeki eğitim grupları, güvenlik açısından beşer kişi ile sınırlandırıldı. Konular önce onlarla işlenecek, sonra onların da görev almasıyla zincirleme sürecekti.

Bu çalışmanın ilk aşaması (on kişilik ön eğitim grubuna ilişkin bölüm), bazı aksamalarla hayata geçti. İkinci bölümse ancak kısmen başarıldı.

DHKD'leri Bir Federasyon Altında Toplama Çabamız

Bu arada DHKD'leri de bir federasyon çatısı altında toplamak için çalışma başlattık. Dernekler arasında belli bir uyum ve dayanışma zaten vardı. Bunu merkezi bir yapıya kavuşturmak istedik. Bu amaçla dernek yönetimleriyle ilişki sağlandı, bir tüzük hazırlandı; ancak bize yönelik Mart-Nisan 1980 operasyonunun ve arkasından 12 Eylül darbesinin gündeme girmesiyle buna fırsat kalmadı.

Kürdistan'a Yaptığım Geziler

1978-79 yıllarında örgütsel çalışmalar nedeniyle Ankara dışına, özellikle Kürdistan'a birçok gezi yaptım. Polatlı, Adana, Ceyhan, Kırıkhan, Malatya, Elazığ, Bingöl, Diyarbakır, Ceylanpınar, Bitlis, Siirt, Van, Tatvan, Bulanık, Ağrı, Doğu Beyazıt, Iğdır, Kağızman ve Kars gibi il ve ilçelere gittim. Bazısına birkaç kez uğradım, derneklerde toplantılar yaptım. Kürdistan'da gidip göremediğim tek il, yalçın doğasıyla Tunceli'yi andırdığı söylenen Hakkari oldu.

İlginç anılarımdan biri Bulanık'tadır. Nazif'in ilçesi olan ve kendisinin Diyarbakır'a gelmeden önce çalıştığı Bulanık'ta birhayli taraftarımız vardı. Ancak ilk gittiğimde düzenlediğim toplantıya katılan gençlerin tipi ilgimi çekmişti. Bunların çoğu, bizim üye ve yandaşlarımız arasında görmeye pek alışık olmadığımız parkalı, asık suratlı gençlerdi ve pek devrimci bir havaları vardı! Sudan bahanelerle saflarımızı terk etmeleri de çok sürmedi... Örneğin, sıkıyönetim döneminde nice güçlükle çıkarabildiğimiz, basacak matbaa bulmakta bile zorluk çektiğimiz "Özgürlük" gazetesinin biçimini beğenmemişlerdi!. Hızlıların soluğu çoğu zaman kısadır.

Siirt'teki taraftarlarımızın çoğu Arap'tı. Siirt Kız Öğretmen Okulu'nda, hemen hemen tümü de Arap kökenli birhayli yandaşımız vardı. İlginçtir, bu yörede Kürtler kızlarını öğretmen okuluna göndermezken, Araplar için sorun yoktu. Bunlardan bazıları öğretmen olduktan sonra da sıkı "Özgürlükçü" olmayı sürdürdüler.

İnsan gözünün saatler boyu yeşil bir ağaç aradığı Ağrı-Kars yöresinde, Ağrı Dağı'nın eteğinde, yeşil bahçeler ve bağlar arasındaki Iğdır'ı ve özellikle de şirin bir vadide, sırtını dağlara yaslamış, dut ve kayısı ağaçlarıyla bezeli Kağızman'ı unutamam. Adı ünlü Kars ise yalnız ve hazindi... O yörede dağ eteklerindeki yolları izlerken Aras'ın öbür yakasını, Erivan tarafını garip duygularla seyrettim. Sınır iki dünyayı ayırıyordu ve orası bizden çok uzaktı! Öbür yakada, bizim uğruna dövüştüğümüz, nice belalara katlandığımız sosyalizm, özgürlük ve mutluluk vardı... En azından biz öyle sanıyorduk. O günden bu yana yıllar geçti, güvendiğimiz dağlara kar yağdı. Şimdi öte yakada sosyalizm yok ve biz, istesek oraya rahatça gidebiliriz. Ama bu kez de sınırın Türkiye tarafı, yani Kürdistan, kendi ülkemiz bize yasak! Oraya gidemeyiz. Çoğu insan için zamanla yol açıldı; ama benim için hâlâ değil...

Van gölü çevresi dört mevsim güzeldir, hayranlık vericidir. Bu gezilerim sırasında arkadaşlarla Van'ın ünlü kalesini dolaştık, Van Gölü'nün sodalı suyunda yıkandık. Nemrut'a çıktık, bir kazan ağzını andıran kocaman krateri gezdik; burada, yazın göçcbelcri barındıran soğuk ve sıcak su göllerinin kıyısına indik. Van Gölü çevresinde birbirinden yalçın dağlar sıralanır. Yaylalar sonbaharda da yemyeşildir ve yol boylarında mor koyun sürülcri dizilir.

PKK'nın Terör Eylemlerinin Yoğunlaşması Mustafa Çamlıbel Yoldaşın Katli

1979 yılının önemli gelişmelerinden biri PKK'nın terör cylcmlcrinin yoğunlaşması, diğeri ise KİP ve KUK'la birlikte yürüttüğümüz güçbirliği çalışması oldu. Bu çalışma 1980 başında sonuç verdi ve kısaca UDG olarak adlandırılan Ulusal Demokratik Güçbirliği oluştu.

PKK adı 1978'de ortaya çıktı. Daha önce UKO'cular (Ulusal Kurtuluş Ordusu) ya da Apocular olarak adlandırılıyorlardı. Böyle bir grubun varlığından ilk kez İstanbul'da TAN Dağıtım'daki bir sohbet sırasında haberim oldu. Yıl, sanırım 1977 idi. Tayyar Öztürk'ün yönettiği söz konusu dağıtım bürosunda tanıdıklarla sohbet ederken oraya gelen asık suratlı iki genç konuşmaya katıldılar ve öfkeli bir dille dergi çıkarma, dernek kurma, sendikalarda ve öteki meslek örgütlerinde çalışma ve benzeri yasal çalışmaları eleştirdiler; bu tür şeylerin burjuvazinin izniyle yapıldığını ileri sürdüler ve suçladılar. Onlara göre devrimci tutum sadece gizli örgütlenme ve silahlı mücadele idi.

Bu iki genç az sonra çıkıp gidince, yanımdakilere bunların neci olduğunu sordum. "Bunlar UKO'cu (Ulusal Kurtuluş Ordusu), dediler, Apo'nun (Abdullah Öcalan) arkadaşları..." O zaman şunları söylediğimi çok iyi hatırlıyorum:

"Bunlarınki son derece yanlış ve tehlikeli bir eğilim. Bunlar provokasyona, anarşi ve teröre açıklar. Kürdistan'da ise bir kıvılcımla tutuşabilecek çok patlayıcı madde var..."

Bu teşhisim, ne yazık ki doğru çıktı. Bu grup 1978 yılı boyunca bazı terör eylemleriyle sesini duyurmaya başladı ve daha ilk eylemleriyle burjuva basınına manşet oldu. Eylemleri çok hızlı gelişti. Kadroları nerdeyse tümden profesyoneldi ve silahlıydı. O kadar parayı ve silahı nereden buluyorlardı? Burjuva basını nasıl oluyor da onları öylesine manşete çıkarıyordu? Çok ilginçti...

Diğer bir ilginç yan, sağda solda faşist ve gerici unsurları hızla toplamalarıydı. Bunlar MHP'den, MSP'den ayrılıp bir gecede PKK'lı oluyorlardı.. Ağrı yöresindeki yoldaşlarımız bunların birçoğunun ajan provokatör olduğunu, polis tarafından yönlendirildiğini saptamışlardı. Zaten polisin himayesine mazhar oldukları her hallerinden belliydi. Birçok yerde, kahvelerde, toplantılarda silahlı mücadeleyi ve şiddeti öven vaazlar veriyor, silahlarını adeta sergiliyor ve polis tüm bunları görmezden, duymazdan geliyordu. Bazı yerlerde, devlet

tarafından korundukları bizzat yöredeki ilerici savcı ve kaymakamlar tarafından dile getiriliyordu. Zaten eylemlerini gerçek solcu ve yurtseverlere yöneltmeleri çok sürmedi.

Apocular 13 Mart 1979'da Ağrı'daki taraftarlarımıza saldırdılar ve dernek üyesi İsmet Yeğen adlı genci yaraladılar. 14 Mart günü ise Doğu Beyazıt'ta Mustafa Çamlıbel'in evinin önünde pusu kurdular ve bu değerli yoldaşımızı şehit ettiler. Bu saldırı sırasında Rafet Şahin ve Nihat Ekelek adlı gençler de ağır biçimde yaralandılar.

Mustafa, Doğu Beyazıt yöresinde önder konumunda, kendisini devrimci mücadeleye adamış, bilinçli, örgütçü bir yoldaşımızdı. Bu ilçedeki DHKD'nin de başkanıydı. Bu nedenle çoktandır ki hem rejimin gözüne batıyor, hem de bölgede örgütlenmeye çalışan Apocular, onu bir engel gibi görüyorlardı.

Olay örgütümüzün saflarında, bunun yanı sıra yurtsever ve demokrat çevrelerde büyük tepki ve nefret uyandırdı. Ağrı ve Doğu Beyazıt yöresinde Apocular sokağa çıkamaz oldular. Ancak eğer olaylar daha çok büyümediyse bu bizim soğukkanlı tutumumuz sayesinde oldu. Onlara misliyle cevap verebilecek durumdaydık. Ancak, bu olayın sömürgeci rejim tarafından planlanıp hayata geçirildiğini, Apocuların maşadan başka bir şey olmadığını biliyorduk.(*) Bizim de benzer şekilde karşılık vermemiz ancak sömürgecileri sevindirirdi. Söz konusu provokasyonla amaçladıkları zaten buydu. Daha sonra Siverek'te ve öteki yörelerde, PKK-KUK çatışmasında yaşanan türden, Kürtlerin kendi aralarında bir kanlı boğuşma yaratmak istemişlerdi. Sömürgeci rejime bu zevki tattırmak istemedik. Bunun bir öç alma sorunu olmadığını, düşmanın oyununu boşa çıkarmak gerektiğini söyledik ve yoldaşlarımızı ikna ettik. PKK'ya karşı mücadelede teşhir ve tecrit yöntemini kullandık. İşte bu gerçekten etkili oldu. Hem rejimin oyununu boşa çıkardık, hem de olayın içyüzünü, perde arkasını kitlelere açıklayarak Apocuları yörede tecrit ettik. Okullarda okuyan bazıları yöreyi terk ettiler, bazıları ise PKK'dan ayrıldı.

Olayın ertesinde ben de Mustafa'nın amcası, yoldaşımız Yılmaz Çamlıbel'le birlikte Ağrı'ya gittim ve oradan Doğu Beyazıt'a geçtim.

Mustafa'nın ailesine başsağlığı diledim. Ayrıca kalabalık bir grup halinde mezarını ziyaret edip saygı duruşunda bulunduk ve orada anısına kısa bir konuşma yaptım.

Mustafa bizim ilk şehidimizdi ve mücadelemizde bir sembol oldu.

Olayın ertesinde PKK'nın ve diğer bazı anarşist ve Maocu grupların terörist nitelikteki eylemlerini eleştiren "Küçük Burjuva Sapmaları ve Tutarlı Sosyalist

---

(*) Nitekim bu alçakça cinayette kullanılan katil, önce polis tarafından yakalanmış, ama daha sonra gizli eller devreye girince, aynı gün serbest bırakılmıştı. Bu kişi daha sonra Siverek olaylarında da yakalanmış, ama ayrıca, Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi'nde cinayet suçundan arandığı halde serbest bırakılmıştı.. Devletin örgütlediği bu katillere karşı adalet mekanizması da işlemiyordu. Daha sonra Türk Hizbullahı için de aynı şey olacaktı...

Politika" adlı uzunca bir yazı yazdım. Bu yazı broşür halinde ve yirmi bin adet basıldı, Kürdistan'da ve Batı'da yaygın biçimde dağıldı ve çabuk tükendi. Kısa süre sonra genişleterek ikinci baskısını yaptık. Bu yazıda, PKK'nın eylemlerinin bireysel terörizm ve aynı zamanda provokatif nitelikte olduğunu söylüyor, bireysel terörizmin ve anarşizmin bir çıkar yol olmadığını belirtiyordum. Bu yazının bir yerinde şöyle diyordum:

"Apocu hareketin böylesine bir şaşkınlığa, daha yerinde bir deyişle kudurganlığa varması nasıl açıklanabilir? Onların böylesi onulmaz bir noktaya varmaları iki nedenledir: Bir kez, toplumsal olayları doğru biçimde tahlil edememek, doğru bir devrimci stratejiden yoksunluk ve tek mücadele biçimi olarak terörü seçmek. Her terörist hareket gibi Apoculuğun da şaşkınlık içine düşmesi kaçınılmazdı. Yalnız zora inanan bir siyasi hareketin, kendisine tek yöntem olarak zoru seçmiş olan bir bar kabadayısının tavrından nitelikçe farkı yoktur. İkincisi ise, sömürgeci güçler Apoculuğun zaafından yararlanmasını bildiler; kısa sürede harekete sızdılar, ipleri ele geçirdiler ve onu devrimci güçlere karşı bir silah olarak kullanmaya başladılar. Bar kabadayısının da başkaları tarafından kullanılması gibi... Bir siyasi körlük içinde olan Apocu hareketin ajan provokatörler tarafından yönlendirilmesi son derece kolaydır."

Broşürün bir başka yerinde, faşist bir darbe hazırlığı içinde olan iç ve dış güçlerin oyun ve tertiplerinden söz ediyor ve şöyle diyordum:

"Türkiye'nin birçok yerinde terör olaylarının arkasında 'güvenlik güçleri' denen güçler var. Çünkü polisin ve ordunun içine sızmış ve orada oldukça iyi biçimde örgütlenmiş faşist güçler, iktidar için terörü bir araç olarak kullanıyorlar. Onlar, örneğin bir yandan İstanbul'da 1 Mayıs alanını kana bularken, bir yandan İzmir'de Bay Ecevit'e suikast düzenlerken, diğer yandan Maraş'ta katliam düzenliyorlar. Kürdistan'daki aşiret kavgalarının arkasında MİT şefleri var. Maocuların, Apocuların arkasında yine MİT şefleri var. (...) Önce onlar terör işinde kullanılacak, marifetleri bir bir sergilenecek, burjuva basınına malzeme olacaklar; böylece kamuoyu aldatılacak, şovenizm ve militarizm kışkırtılacak, faşist bir dikta gerçekleştirilecek; ondan sonra da Kürdistan'la birlikte tüm devrimci güçlerin, tüm solun, işçi sınıfının ve emekçilerin üzerine yürünecek. Faşizm bu taktiği uyguluyor, bu hazırlığı yapıyor."

Gelişmeler tam da böyle oldu. Zamanla ortaya çıkan kanıtlar PKK hakkındaki kanılarımızı doğruladı. Kurucu kadroların en azından bir bölümü doğrudan polisin adamıydı. Faşist terörün arkasında da bizzat derin devlet, ve onun başlıca komplo, provokasyon ve cinayet örgütü olan Kontrgerilla vardı.

PKK ile ilgili bu tür bir yayın ilkti. Ama bizim dışımızdaki Kürt kesimi de dahil olmak üzere, kimi çevreler, PKK'nın eylemlerini yanlış bulmakla beraber, eleştiriyi sert bulmuşlar, "onlar da yurtseverdir!" biçiminde gerekçeler ileri sürmüşlerdi. Oysa bu "yurtseverler"in, kendilerine öyle diyenler dahil, herkese saldırmaları çok sürmedi. Çünkü işleri buydu, görevleri de buydu..

Daha sonra da yayınlarımızda yeri geldikçe PKK'nın ideolojik sapmalarını yanlış eylemlerini eleştirmeye devam ettik. Bu tutum etkili oldu. PKK uzunca

bir dönem bizim örgütlü ve etkin olduğumuz bölgelerde başarı sağlayamadı, örgütlenemedi. Oysa PKK'ya karşı susmayı tercih edenler, ideolojik mücadele yürütmeyenler, ya da onunla, "onun anladığı dil" dedikleri şiddet yöntemleriyle hesaplaşmayı tercih eden kimi gruplar, KİP, KUK ve ötekiler kaybettiler. PKK onların oldukça etkin ve örgütlü olduğu bölgelere girmeyi, orada güçlenmeyi ve onları etkisizleştirmeyi başardı. Siverek bunun tipik örneğidir.

Apocular bir süre sonra Siverek'te Kavacılarla ve ardından Bucak aşiretiyle çatıştılar. Siverek'te kanlı aşiret çatışmaları patlak verdi ve yöre cehenneme döndü. Binlerce aile göç etti. Bu olaylar, içinden Faik Bucak dahil pek çok yurtsever insanın yetiştiği Bucak aşiretini de devletin yanına itti ve "korucu" haline getirdi. Bu çatışmalarda, PKK içine sızmış MİT ajanları büyük rol oynadılar. Siverek olaylarını PKK'nın KUK'a saldırısı izledi ve bu saldırı kanlı olayları, aşiret çatışmalarını geniş bir bölgeye yaydı. Olaylarda yüzlerce kişi öldü ve düşmanlıklar derinleşti.

CIA, MİT ve devlet içindeki öteki karanlık güçler tarafından manipüle edilen burjuva basını, kamuoyuna dehşet salmak ve faşist bir darbeye zemin hazırlamak için bu olayları da, Maraş olayları, Abdi İpekçi'nin öldürülmesi ve ötekiler gibi kullandı. Zaten, devlet eliyle pompalanan bu terörden amaç, askeri darbeye zemin hazırlayıp onun eliyle faşist bir rejim kurmak; solu, sendikal hareketi, bir bütün olarak demokratik güçleri ve Kürt ulusal hareketini -daha fazla büyümeden- ezmekti. Rejim Kürt kesiminde bu iş için PKK'yı kullandı.

O dönemde, kanaatim oydu ki rejim PKK'yı doğrudan örgütlemişti. Aradan geçen zaman zarfında bu konuda kuşkum kalmadı. Hatta bu işe Abdullah Öcalan'la başlandığına eminim. Bu konuda, görmesini bilenler için kıyamet kadar kanıt var. Öcalan'ın yakın arkadaşlarının, hatta bizzat kendisinin yaptığı itiraflar var. Bunlar televizyon kameralarının önünde söylendi, PKK'nın yayın organlarına yansıdı. (*)

Biz de yayınladığımız broşür ve kitaplarda, periyodik yayınlarımızda ve öteki örgütlerle ortaklaşa yayınladığımız bazı bildirilerde pek çok kanıt gösterdik. Bu nedenle şimdi ayrıntılara girmeyi gereksiz buluyorum. Bu konuya ilerde, yeri gelecek ve yeniden değineceğim.

(*) Bu satırları yazdığımda 1997 ağustosu ya da eylülü idi. Aradan iki-üç ay geçmeden Öcalan 27 Kasım 1997 günü Med-TV'de ilginç bir açıklamada daha bulundu ve bu ilişkilerle ilgili olarak çok daha açık konuştu. Öcalan, telefonla katıldığı bir prog-ramda, PKK'nın kuruluş aşamasında rejimin kendilerini diğer Kürt örgütlerine karşı kullanmak istediğini, üç yıl süreyle onların tüm dediklerini yaptığını, Türk istihbaratından "Pilot" lakaplı yüzbaşının kendisini kafes içindeki bir kuşa benzettiğini, ama daha sonra onlara oyun oynadığını söyledi. Öcalan bu açıklamasında, gazeteci Uğur Mumcu'nun da söz konusu bilgilere ulaştığı için, susturulmak amacıyla öldürülmüş olabileceğini söyledi. Görüldüğü üzere bu tam bir itiraftır. Ancak bu itiraf bile çevresindekilerin, PKK'ya ve Apo'ya umut bağlayanların gözlerini açmaya yetmedi. Aşkın gözü kördür derler, inancın da...

Evet, rejim PKK ile planladığı amaçlara tümüyle ulaştı. O, PKK eliyle terörü tırmandırdı, yurtsever güçleri hedef aldı, aşiret çatışmaları çıkardı, yani Kürt ulusal hareketini bir kör dövüşüne, kaosa itti. Kürt halkının karşısına ulusal örgüt diye, kendi güdümündeki böylesine bir provokasyon örgütünü çıkardı. PKK'nın eylemlerini 12 Eylül faşist darbesi için bir gerekçe yaptı. Sol ve demokratik güçlerin tümü gibi Kürt ulusal hareketini de amansızca ezdi. Bizzat bu işte kullandığı PKK kadrolarını da -ki büyük bölümü elbette ajan ya da provokatör değildi; bunlar yurtsever duygularla, iyi niyetle bu harekete katılmışlardı ve gerçekten de Kürt halkının kurtuluşu için savaşmak istiyorlardı- cezaevlerine doldurdu, ezdi, yok etti.

Bu arada Öcalan, daha darbe öncesi Suriye'ye geçti. Bir balon gibi şişirilmiş, ummadığı bir şana şöhrete ulaşmış bu adam, artık kendi hesabına oynamak istedi. O birçok konuşmasında şöyle diyor: "Suriye'ye geçişimi en yakın arkadaşlarımdan bile gizledim. MİT Suriye'ye geçtiğimi duyunca, 'nasıl kaçırdık bu adamı yahu, avucumuzun içindeydi!' demiş..."

O dönem, MİT'in avucunun içinde olduğu pek doğru. Suriye'ye geçişini en yakın arkadaşlarından gizleme nedenine gelince, bu da -eğer doğruysa- MİT'e haber sızmasın diyedir. Çünkü MİT onun çevresini de kuşatmıştı.

Öte yandan, bir başka ihtimal, Suriye'ye geçişinin de bizzat MİT'in direktifiyle olmasıdır. MİT darbenin yaklaştığı günlerde, PKK'ya karşı geniş bir operasyona başlamanın arafesinde, bu tür adamlarına "siz ülkeyi terk edin! " demiş olabilir; hatta yeni görevler vererek onu Suriye'ye göndermiş olabilir.

Öcalan Suriye'ye geçtikten bir süre sonra ise devreye Suriye istihbaratı girdi ve bu kez de onlar, Apo'yu Türkiye'ye karşı kullanmak üzere örgütlediler. Böylece Apo'nun mekanı Şam ve Bekaa Vadisi oldu. Türkiye'nin silahı kendisine döndü... PKK içinse durum değişmedi. O yine de ipleri başkasının elinde olan bir örgüt olarak kaldı ve Kürt ulusal çıkarları için değil, başkaları için savaştı. Onun politikalarına başkaları yön verdi.

Bu Dönemde Yitirdiğimiz Diğer Bazı Yoldaş ve Dostlar

Bize yönelik saldırılar yalnızca devlet güçlerinden, faşistlerden ve PKK'dan gelmiyordu, kimi Maocu gruplar da bizi "sosyal faşist" diye nitelemekte ve düşman gibi görmekteydiler. Bu kesim fırsat buldukça işi silahlı saldırıya kadar vardırıyordu. 3 Kasım 1979'da Diyarbakır'da Abdülselam Aydın adlı genç yoldaşımız, bu şekilde Maocuların silahlı saldırısı sonucu yaşamını yitirdi.

24 Aralık'ta ise, Rojan'ın kayınpederi ve partimizin sempatizanı Taha Öztürk adlı yurtsever, faşistler tarafından Ankara'daki evinin yakınında vuruldu ve hayatını yitirdi. Taha Öztürk Hakkarili bir yurtseverdi ve Ankara adliyesinde PTT Müdürü idi. Adliyedeki işlerimizde zaman zaman bize yararı da dokunmuştu. Bir kez de, bizim yayınlarımızın konduğu depo nedeniyle tutuklanmış ve iki ay hapis yatmıştı. Depo olayı ilginçtir.

Bir ara, kitaplarımızın polisin eline geçmemesi için bir depo tutmak istemiştik. Bu görevi Rojan'a (Hazım Kılıç) vermiş ve şöyle demiştim:

"Depoyu sen kiralayacaksın. Dikkati çekmeyen bir yerde ve bodrum katında olsun. Onu yalnızca iki kişi bilecek, biri sen, biri de kitapların taşınmasına yardımcı olacak diğer bir arkadaş. Başka hiç kimsenin bilmesine gerek yok. Kitaplar oraya taşınırken dikkatli davranacaksınız, öyle ki kimsenin dikkatini çekmesin ve polis de sizi izlemesin. Depoda yayınların dışında bir şey, özellikle de örgütsel ipucu teşkil edecek herhangi bir şey olmasın. Öyle ki polis orayı saptasa bile, normal ticari bir kitap deposu diyebilelim."

Ancak Rojan, sıkı sıkıya yaptığım bu tembihatların hiçbirine uymamıştı. Bu görevi aldıktan bir süre sonra, Demetevler'de, kayınpederinin orda, dediğime uygun bir depo bulup kiraladığını söyledi. Buna sevindim. Gidip bakmak ise aklıma gelmedi. Oysa yanlışlık en başta depo diye kiralanan yerde yapılmıştı. Burası bodrum değil, zemin katta, bir sokağın köşe başında, geniş camekanlı bir dükkânmış... Rojan, dışardan görünmesin diye camını gazeteyle kaplamış! Bu ise, özellikle ilgi uyandıran bir durum. Çevredeki insanlar, ya da dükkân yeri arayanlar, "acaba burası ne, kiralık mı?" diye merak eder olmuşlar. Zamanla gazete kağıdının bir bölümü camdan sıyrılıp kopmuş, böylece içerisi dışardan ayan beyan görünür olmuş; içindeki Kürtlerle ilgili kitap ve dergiler gözler önüne serilmiş... Çevredekiler polise haber vermişler. Polis, dükkânın önüne gelerek buranın kime ait olduğunu soruşturmaya başlamış. O anda, üst katlardan birinde oturan ve pencereden aşağı bakıp olan biteni izleyen Taha Öztürk'ün 9-10 yaşlarındaki küçük oğlu, yani bizim Rojan'ın küçük kayınbiraderi aşağıya seslenmiş:

"Orası bizim, amca!"

Meğer bu çocuk dahil, evde herkes oranın Rojan tarafından kiralandığını ve kitapların oraya taşındığını biliyormuş...

Polis anahtarı istemiş. Anahtar da evdeymiş, götürüp vermişler. İçeriyi araştırınca durum anlaşılmış: Bir bölümü, mahkemece hakkında toplanma kararı verildiği için "yasak yayın" sayılan, diğerleri de -hakkında toplama kararı olmasa bile- polisin o gözle gördüğü yayınlarla dolu bir depo! Üstelik birkaç tabanca mermisi ve gizli bildirilerimizden birinden arta kalan sayfalar... Ayrıca Rojan'ın el yazısıyla tuttuğu kimi notları içeren bir defter... Meğer Rojancığım, sakıncalı olan ne varsa bu depoya koyuvermiş!

Polis kitapların tümüne el koydu. Depo Taha Öztürk adına kiralanmış olduğu için o da gözaltına alındı ve tutuklandı. Onun bakımından, kitaplardan çok, depoda bulunan mermi ve bildiriler sorun oldu. Taha Öztürk iki ay tutuklu kaldıktan sonra bırakıldı. Ama Demetevler faşistlerin denetledikleri bir bölgeydi. Taha Öztürk'ün niteliğini bu olay nedeniyle anladılar ve onu bir sabah evinden çıkarken köşe başında vurdular.

Bu olay, örgütsel çalışmada, özellikle gizlilik gerektiren durumlarda, dikkatsizliğin ve kurallara uymamanın nelere mal olduğunu gösteren ilginç bir örnektir. Bu nedenle ayrıntılarıyla aktardım.

* * *

11 Şubat 1980'de yoldaşlarımızdan Avukat Erdan Aslan Elazığ'da, adliye sarayında faşistler tarafından vurulup şehit edildi. Genç yoldaşlarımızdan Ali İhsan Tan Üniversite sınavları için gittiği İzmir'de, 12 Haziran'da, ünlü "İnciraltı Olayı"nda şehit edildi. Bunu devletin askeri güçleri işlemişti ve tipik bir kontrgerilla olayı idi. Faşist subaylar yönetimindeki bir askeri birlik İnciraltı Yurdu'nu basarak şenlik yapan üniversitelileri taramış, bu olayda 8 kişi ölmüş, 16 kişi de yaralanmıştı. Bu olayın katilleri açıktı; ama 12 Eylül öncesi benzer pek çok olayda olduğu gibi yaptıklarının hesabını vermediler.

İç Anadolu yöresinden Arif Kılınç adlı yoldaşımız 5 Temmuz 1980'de Kırşehir'de, Metin Battal adlı yoldaşımız da 7 Temmuz 1980'de Adana'da faşistler tarafından vurularak şehit edildiler.

ULUSAL DEMOKRATİK GÜÇBİRLİĞİ (UDG)

Kuruluşu ve Dağılışı, 1979-1980

Gelişmelerin ülkeyi bir dar boğaza, darbe ortamına sürüklediğini çok önceden gördük ve gerek Türkiye genelinde, gerekse Kürdistan çerçevesinde güç ve cephe birlikleri için çaba gösterdik. Başlangıçta bu yönde, yayın planında, Özgürlük Yolu ve Roja Welat'taki çeşitli yazılarda konuyu işleyerek kamuoyu oluşturmaya çalıştık. 1979 yılı başından itibaren ise daha somut adımlar attık. Bunlardan biri ulusal demokratik güçbirliği oluşturmaya yönelikti.

Bu dönemde Kuzey Kürdistan'da faaliyet gösteren örgütler Partimiz, legal planda DDKD diye adlandırılan KİP, KDP'nin mirasını sürdüren KUK, ayrıca Rızgari, PKK, Kava ve Tekoşin'di.

Bunlardan PKK ile sömürgeci rejimle karşı işbirliği yapılamazdı; çünkü yurtseverlik üstüne yaptığı tüm demagojiye rağmen, mızrağın sivri ucunu devrimci ve yurtsever örgütlere yöneltmişti; Kürt ve Türk solunu, yurtsever ve demokrat güçleri, yani kendi dışındaki herkesi düşman olarak gösteriyor ve onlarla savaşıyordu. Bizim açımızdan durumu açıktı, rejimin hizmetinde bir provokasyon örgütüydü. Bu nedenle de ne PKK'nın bir güçbirliği veya cephe sorunu vardı, ne de biz ona böyle bir öneri götürmeyi düşünüyorduk.

Kürdistan'da Maocu akımı temsil eden Kavacılar ise o dönem, bazı yönlerden PKK'ya benzeyen sekter bir politika izliyorlardı. Ayrıca Kürt Maocuları olarak onlarla biz ve öteki Kürt sol ve yurtsever örgütleri arasındaki ideolojik karşıtlık oldukça keskindi ve o yıllarda ortak çalışmaya ve dayanışmaya engel oluyordu. Bu karşıtlık zamanla yumuşadı ve Kavacılar ancak 1993 yılından itibaren diğer örgütlerle güçbirliği çalışmalarına katılabildiler.

Têkoşin, Seyfi Cengiz'in çevresinde kümelenmiş küçük bir gruptu, kitle tabanı yoktu, bir örgüt olarak ciddiye alınamazdı. Rızgari ise, izlediği sekter politikalar bir yana, o dönemde ikiye bölünmüştü. Bir kanat eski adı korurken, öteki kanat Ala Rızgari adını aldı. Her iki kesim de birbirlerine karşı, silahlı eylem dahil, düşmanca bir tutum içindeydi. Bu kanatların birini güçbirliğine çağırıp diğerini çağırmamak olmazdı; ikisini bir araya getirmek ise, bölünmenin taze olduğu söz konusu ortamda mümkün değildi. Bu nedenle Rızgari ve Ala Rızgari ile ilgili olarak bir süre gelişmeleri izlemek gerektiğini düşündük.

Sonuçta önerimizi yalnızca KİP ve KUK'a götürdük. Bu ikisi de partimizin yanı sıra, Kürdistan'da belli bir kitle tabanına sahip ve etkinliği olan örgütlerdi. Bizim her iki örgütle de ilişkilerimiz iyi sayılırdı. Bu üç örgütün bir araya gelme şansı vardı ve bu, yurtsever güçlerin birliği yönünde iyi bir temel olurdu.

* * *

KİP ve KUK'a söz konusu öneriyi götürdüğümüz günlerde İsmail Beşikçi'den de bize bir görüşme isteği geldi. Beşikçi o dönem Rızgari ile çalışıyor ve aynı adlı dergide yazıyordu. Ankara'da Gençlik Parkı'nda, havuzun kenarındaki bir çay bahçesinde oturup konuştuk. Yanımda Mustafa Düzgün vardı. Beşikçi de Mümtaz Kotan'la birlikte gelmişti. Mümtaz, Rızgari'nin önde gelen kadrolarındandı ve ideologuydu. Görüşme sırasında ise Beşikçi'den çok Mümtaz konuştu. Anlaşılan o ki, görüşmeyi asıl o istemiş; ama herhalde, kabul etmemiz için Beşikçi'nin adıyla öncemeyi tercih etmişti.

Rejimin baskılarının arttığı, faşist bir darbenin ayak seslerinin yaklaştığı bir ortamda Mümtaz'ın konusu DEV-YOL'du. O, DEV-YOL'un Kürt hareketi için tehlikeli bir örgüt olduğunu ileri sürüyor ve ona karşı cephe oluşturmayı öneriyordu. Mümtaz'ın o dönemde böylesi DEV-YOL karşıtı bir tutuma yönelmesinin nedeni, Rızgari'nin bölünüşünün ardından öteki kesimin, yani Ala Rızgari'nin DEV-YOL'la ilişkilerinin daha iyi olmasıydı. Söz konusu bölünme sırasında öbür kanatla, yani Ala Rızgari ile birlikte hareket eden Hatice Yaşar'ın eşinin bir DEV-YOL'lu olmasının da herhalde bunda payı vardı. Mümtaz'ın, DEV-YOL'a karşı cephe önerisini bize iletmesinin nedeni ise, o dönemde bizimle DEV-YOL arasında yayın planında yürütülen polemiklerdi.

Buna karşılık ben, faşist tırmanışın tehlikeli bir hal aldığını, bir cephe kurulacaksa faşizme karşı kurmak gerektiğini, DEV-YOL'un da tüm kusur ve yanlışlarına karşılık, sol ve antifaşist bir hareket olduğunu ve böylesi bir cephede ona da yer bulunduğunu söyledim. Ayrıca Kürt ulusal hareketinin kendi arasında bir güçbirliği ya da cephe oluşturmasının gereğini dile getirdim. Bunun üzerine Mümtaz, konuyu tartışmaya bile gerek görmeden önerinin üstüne atıldı: "Bu cepheyi hemen kuralım!" dedi. Anlaşılan, onun için asıl sorun Ala Rızgari'yi yalnız düşürmekti ve bunun için her türden cepheye vardı... Ancak ben, yukarda sözünü ettiğim nedenlerle, o aşamada Rızgari ile bir angajmana girmek istemedim ve güçbirliği için KİP ve KUK'la başlattığımız diyalogdan da söz etmedim. "Bu konu üzerinde kendi arkadaşlarımızla da konuşup görüşlerimizi netleştirdikten sonra, ilerde tekrar konuşalım," dedim.

* * *

Bu arada KUK'la ilgili olarak o dönemde KDP içinde yer alan gelişmelerden de kısaca söz etmek isterim. 12 Mart sonrası KDP'nin mirası çeşitli gruplar arasında bölünmüştü. Bunlardan, Şıvan'ın eski arkadaşlarının oluşturduğu bir kesim KİP'i kurdu. Bazı kadrolar yeni oluşan Rızgari'ye katıldı. Sait Elçi ve arkadaşlarının geleneğini sürdüren ana gövde ise KDP adını korudu ve daha sonra KUK adını aldı. Bu kesim, başta Mardin ve Diyarbakır olmak üzere güneye düşen illerde iyi kitle ilişkilerine sahipti. Ancak zamanla bu durumunu ve eski hattını koruyamadı. Solun, Marksizm-Leninizmin moda olduğu bir dönemde, öteki gruplar gibi KUK da etkilendi, kendi içinde ideolojik tartışmalara girdi ve sola açıldı. Bir ara, sanırım 1978 yılı ortalarıydı. Yaşları 25-30 civarında olan tanımadığım üç genç adam büroya gelip KUK adına benimle görüşmek istediler. Son organ toplantılarında (kongre diye hatırlıyorum; ama konferans veya merkez komitesi toplantısı da olabilir) çoğunluk kararıyla partinin eski ideolojik hattını terk ettiklerini, KDP adını artık kullanmayacaklarını ve örgütü Marksist-Leninist bir örgüte dönüştürmeye karar verdiklerini söylediler. Kendilerinin örgütü temsil ettiklerini kanıtlamak için de, altı KDP mührüyle mühürlenmiş birkaç satırlık bir belge verdiler.

Ben kendilerine yumuşak bir dille, KDP'nin kitle tabanının esas ya da ağırlıklı olarak proleter olmadığını, içinde işçi ve emekçilerin yanı sıra zengin köylülerin, tüccarların, din adamlarının olduğunu, yani çeşitli yurtsever kesimleri kapsadığını, onları bir araya getiren ortak bağın da yurtseverlik duyguları olduğunu; böyle bir partiyi Marksist-Leninist yapmanın mümkün olmadığını, böyle bir durumda tabanın dağılacağını; onu yurtsever, demokrat bir politika üzerinde tutmanın ve sürdürmenin, Kürt ulusal hareketi için daha yararlı olacağını söyledim. Ancak bu sözler, dümeni Marksizm-Leninizm yönüne kırmış olan bu genç "devrimci" arkadaşların hoşuna gitmedi; belki de gözdarlık ettiğimizi sandılar...

Ama daha sonra yaşanan gelişmeler beni haklı çıkaran türdendi. KUK böylesi bir tercihle yalnızca Marksist bir politikaya değil, tutarlı, net bir politikaya da yönelemedi. Tabanını dağıta dağıta, el yordamıyla yol aldı. Birçok parçaya bölündü ve bu parçalar da zamanla dağılıp sahneden çekildiler. İçlerinden bazılarının yıllar sonra bana hak verdiklerini duydum.

* * *

Güçbirliği önerisi götürdüğümüz iki örgüt de, hem KUK, hem de o dönemde legal planda "Devrimci Demokratlar" olarak bilinen KİP, bizimle bu nitelikte bir güçbirliğine, ortak çalışmaya hazır olduklarını, ama kendi aralarında ciddi sorunlar olduğunu, bu aşamada üçlü olarak bir araya gelmenin koşulları olmadığını söylediler. KİP'liler, KUK'un KDP-Geçici Komite ile ilişkilerini gerekçe gösteriyorlardı. KUK ise, KİP'in kendilerini anticmperyalist bir tutuma sahip olmamakla, gericilikle suçladığını, bundan

dolayı özeleştiri yapması gerektiğini söylüyor, ayrıca, KİP'in Celal Talabani liderliğindeki KYB ile ve yine TKP ile ilkesiz ilişkilerini kesmesi gerektiğini söylüyorlardı.

İlişkileri daha da kötüleştirmemek için bu türden karşılıklı suçlamaları ve dayatmacı istemleri öteki tarafa iletmedik ve iki tarafı da yumuşatıp güçbirliğine ikna etmek için çabalarımızı sürdürdük. Güçbirliği çalışmalarını önce KİP'le başlatmayı uygun bulduk. Görüşmeler Diyarbakır'da yürütülüyordu. Biz bunun için Nazif arkadaşı görevlendirmiştik. Bir süre sonra KUK da yumuşadı ve KİP'le onlar arasında diyalog başladı. Bir aşamadan sonra KUK'un da katılmasıyla çalışmalar üçlü yürütülür oldu. Program hazırlama sürecinde ben de Diyarbakır'a gittim. Görüşmelere bizzat katılmadım; ama program taslağını hazırladım. Bu taslak fazla bir değişikliğe uğramadan ortaklaşa benimsendi. Tüzüğün de sonuçlanmasının ardından, güçbirliği kamuoyuna duyuruldu ve ortak program, "Ulusal Demokratik Güçbirliği (UDG) Deklarasyonu" adı altında, Şubat 1980'de yayınlandı. Bu açıklamada örgütlerin legal planda bilinen adları kullanılmıştı: Özgürlük Yolu, Devrimci Demokratlar (KİP) ve Devrimci Ulusal Demokratlar (KUK). Zaten biz, o güne kadar parti olarak varlığımızı ve adımızı kamuoyuna duyurmamış, herhangi bir dost örgüte de söylememiştik.

Program "Giriş" ve "Ortak Mücadele Hedefleri" başlıkları altındaki başlıca iki bölümden oluşuyordu. Giriş bölümünde Türkiye ve Kürdistan'daki durumun bir tahlili yapılıyor, güçbirliğinin gerekçeleri ve temel hedefleri dile getiriliyordu. Bu bölümde şöyle deniyordu:

"Emperyalistlerin politikası ile Türkiye gerici güçlerinin politikası böylece çakışıyor ve Türkiye'de faşist bir dikta kurmaya yöneliyor.

"Bu ağır koşullarda emekçi halklarımızı, tüm devrimci, demokrat ve yurtsever güçleri çetin görevler bekliyor. Bu gerici saldırıyı püskürtmek, insanlarımızı faşist zulmün daha ağır uygulamalarından korumak, hak ve özgürlüklerimizi savunup hayata geçirmek, giderek işkenceyi, baskıyı, sömürüyü toplum yaşamından silip gerçek anlamda özgür ve demokratik bir topluma ulaşmak için güçleri birleştirmek ve zulme karşı kararlıca direnmek zorunludur."

Ortak mücadelenin sömürgeciliğe, emperyalizme, faşizme ve feodal gericiliğe karşı olduğu belirlenmişti.

Programın ikinci bölümü üç alt bölümden oluşuyordu. Birinci bölüm, UDG'nin Kürdistan'da gerçekleştirmeyi hedeflediği ulusal demokratik devrime ilişkindi; politik, ekonomik ve kültürel alanlardaki başlıca hedefleri içeriyordu. İkinci bölüm Türkiye ve Kürdistan'ın bütünü bakımından bir demokratikleşme programıydı, her iki halkın ortak ve acil istemlerini içeriyordu. Üçüncü bölüm ise iki halkın, Kürtlerle Türklerin ilerici güçleri arasında iş ve güçbirliğine ilişkindi. Bu bölümde şöyle deniyordu:

"Günümüz koşullarında her iki halkın devrimci ve demokratik güçleri arasında güç ve eylem birliğini bir an önce hayata geçirmek acil bir görevdir.

Kürdistan düzeyinde demokratik güçlerin birliği yolunda ilk temel adımları atan siyasetlerimiz, genel olarak Türkiye ölçüsünde, emperyalizme, faşizme, ulusal baskıya karşı olan tüm sosyalist, demokrat ve yurtsever güçlerin güç ve eylem birliğinin bir an önce oluşturulması için çaba gösterirler ve bu nitelikteki güçlere çağrıda bulunurlar."

Türk Soluna Götürülen Cephe Çağrısı

Zaten, programla birlikte Türk sol ve ilerici örgütlerine götürülmek üzere bir güçbirliği çağrısı da hazırlanmış ve benimsenmişti. Bu "Çağrı" da, deklarasyonla birlikte, Özgürlük adlı gazetemizin Şubat 1980 tarihli 5. ve son sayısında yayınlandı. Söz konusu çağrıda ülkenin içinde bulunduğu durumdan kısaca söz edildikten sonra şöyle deniyordu:

"Böylece Türkiye'de tezgahlanan şey, emperyalizmin denetiminde açık faşist diktatörlükten başkası değildir.

"Bu koşullarda Türkiye devrimci ve demokratik güçlerine düşen acil görev, faşizmin ve emperyalizmin saldırıları karşısında, gecikmeksizin, kendi aralarında güç ve eylem birliğini hayata geçirmektir.

"Bu amaçla biz, Özgürlük Yolu, Devrimci Demokratlar ve Devrimci Ulusal Demokratlar, Kürdistan'da, emperyalizme, sömürgeciliğe, faşizme ve bunların yedeğindeki diğer gerici güçlere karşı ilkeli bir güçbirliği oluşturduk ve bu güçbirliğine, söz konusu ilkeleri benimseyen başka yurtsever güçlerin katılması için çaba göstermekteyiz.

"Biz, Devrimci Ulusal Demokratlar, Devrimci Demokratlar ve Özgürlük Yolu, Türkiye'de tüm anti emperyalist, anti faşist ve anti şoven güçleri kapsayacak demokratik bir güç ve eylem birliğinin gerçekleştirilmesi için çağrıda bulunuyoruz.

"Biz güçbirliğinin, emekçi halklarımıza, demokrat ve ilerici insanlara ve en başta da devrimci güçlere yüksek bir moral kazandıracağına, milyonlarca yoksul ve emekçi insanı mücadele saflarına çekeceğine, devrimci yığın hareketinde kabarmalara yol açacağına ve böylece, emperyalist ve gerici güçlerin planlarını alt-üst edeceğine inanmaktayız.

"Devrimci, ilerici, yurtsever güçler bugünkü koşullarda şu seçeneklerle karşı karşıyadırlar: Ya faşizmin karşısında dağınık ve pasif kalmak, ya bir başına kendi olanakları ile direnmek -ki her ikisi de yenilgiye götürür- ya da güçleri birleştirip en enerjik bir biçimde direnmek. Kanımızca, ilerici güçleri zafere götürecek yol bu sonuncusudur ve bundan başkasını seçemeyiz.

"Biz, Devrimci Demokratlar, Özgürlük Yolu ve Devrimci Ulusal Demokratlar, faşizme ve emperyalizme, ulusal baskıya karşı güç ve eylem birliğini gerçekleştirme yöntemi olarak, böyle bir güçbirliğini isteyen politik güçlerin öncelikle bir araya gelip diyalog kurmalarının ve güçbirliğinin ilke ve hedefleri konusunda görüş birliğine varmalarının gerektiği kanısındayız.

Bu nedenle de karşılıklı görüşmeler yoluyla en kısa sürede bir toplantı gününün tespitini öneriyoruz."

UDG, Kuzey Kürdistan örgütlerinin ilk güçbirliği denemesi idi. Ne yazık ki bu olumlu adım uzun ömürlü olamadı. Nedenlerden biri, diğer iki örgütün kendi tabanlarını bu işe gereği gibi hazırlamamış olmaları idi. Besbelli, bizim için böyle bir sorun yoktu; çünkü başından beri gerek programımızla, gerek yayın politikamızla sürekli olarak, hem Kürt örgütleri arasında ulusal cephenin, hem de Türk halkıyla demokratik cephenin gereğini savunmuştuk. Oysa diğer iki örgütün bu konuda hiçbir çabaları olmamış, aksine, tabanlarını kimi farklılıklara koşullandırmışlardı. Bu nedenle, söz konusu birlik, kendi kitle tabanlarında sevinç yaratacağına, yer yer tepkilere yol açtı. Özellikle KUK'la KİP arasında güven oluşmamıştı. Kimi eleştiriler, programda bizim görüşlerimizin ve bizim kullandığımız terminolojinin ağır bastığı yönündeydi. Birlik içinde olmayan kimi Kürt örgütleri ile, bu birlikten rahatsız olan kimi Türk sol örgütleri de bu konuda KUK ve KİP'i kışkırttılar. Bu iki örgütün yöneticileri ise, bu eleştirileri göğüsleyemediler, güçbirliğini hayata geçirmek için gerekli kararlı ve sorumlu tutumu gösteremediler. Bunlar, tabanlarını ikna edici çalışmalar yapacaklarına, geri adım attılar.

20 bin dolayında basılmış olan UDG broşüründen bizim payımıza düşeni, fazlasıyla dört bir yanda dağıttık, protokole uygun olarak birlik konusunda toplantılar düzenleyip tabanımızı bilgilendirdik. Oysa diğer iki örgüt bunu ya üstünkörü yaptılar, ya da hiç yapmadılar. Yapılan protokole göre, KİP'in KUK'a daha önce yönelttiği "gericilik" suçlaması nedeniyle özeleştiri niteliğinde yazılı açıklama yapması gerekiyordu. KİP bunu yapmadı ve bu KUK bakımından ciddi sorun oldu. Türk sol örgütlerine götürdüğümüz güçbirliği çağrısı bakımından da, yine özellikle KİP üstüne düşeni yapmadı.

Çağrının hangi örgütlere götürülmesi gerektiği konusunda başlangıçta bizimle KİP arasında görüş ayrılığı vardı. KİP, çağrının yalnızca bize ideolojik bakımdan yakın olan TKP, TİP, TSİP gibi örgütlere götürülmesini, goşist diye nitelenen örgütlerin dışarda bırakılmasını istiyordu. Biz ise, bunun sosyalist birliği sağlamaya yönelik bir çaba olmadığını, emperyalizme, faşizme ve ulusal baskıya karşı olan tüm güçlerin birliğini amaçladığını, bu nedenle de geniş tutulması gerektiğini savunduk. KUK bizim görüşümüze katıldı ve sonuçta KİP de ikna oldu. Söz konusu sol örgütler şunlardı: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP), Türkiye İşçi Partisi (TİP), Türkiye Komünist Partisi (TKP), Türkiye Emek Partisi (TEP), Vatan Partisi (VP), Kurtuluş, DEV-YOL, DEV-SOL, Birlik Yolu (Emeğin Birliği ve Kitle). Çağrıyı bu dokuz sol örgütün yanı sıra, birlik konusunda olumlu bir rol oynayabileceğini düşündüğümüz DİSK'e de götürmeyi kararlaştırmıştık.

Bunun için her örgütten bir temsilcinin yer aldığı üç kişilik bir komite oluşturduk. Bu komite örgütlerle temas edecek ve çağrıya uygun olarak örgütlerin

ortak bir toplantısını sağlamak için çaba gösterecekti. Bizim komitedeki temsilcimiz Hüseyin Beysülen'di, KİP'in Zerruk Vakıfahmetoğlu, KUK'un da Mahmut Al'dı.

Komite bu amaçla kendi arasında işbölümü yapmış ve çağrıyı söz konusu örgütlere götürmüştü. Örgütlerin çoğu, hem UDG'nin oluşmasını, hem de iki halkın ilerici güçlerinin birliği için yaptığımız çağrıyı olumlu karşıladılar ve bu konuda olumlu bir rol oynayabileceğimizi söylediler. Ancak KİP temsilcisi Zerruk daha baştan bu çağrıya karşı çıktı, aldığı randevuları savsakladı ve komitenin çalışmalarını sabote etti. Bununla da kalmadı, çok geçmeden KİP çağrı ile ilgili imzasını geri aldı. KİP, tam da o günlerde TKP ve TSİP'le beraber, "siyasal işbirliği" denen üçlü bir çalışmanın içindeydi ve bizim önerdiğimiz anlamda geniş bir cephe için daha baştan pek istekli değildi, gönülsüz evet demişti. Bu nedenle kendi içinde de uyum sağlayamadı ve ilk fırsatta geri dönüş yaptı. KİP'in bu tutarsız duruma düşmesinde TKP'nin de ciddi bir etkisi vardı. Cephe politikasında başrolü CHP'ye ve TÜRK-İŞ'e veren, sol örgütleri ise kendisine rakip ve engel gibi gören TKP, solun böylesine geniş bir cephesinden yana değildi. Yalnızca, TİP ve TSİP'i yanına almaya çalışıyordu. Kürt kesiminde ise KİP'le diyalog içindeydiler. KİP'inki ise tümüyle ilkesiz bir ilişkiydi, TKP kanalıyla uluslararası ilişkiler kurmaya çalışıyordu.

Tüm bu nedenlerle birlik, doğru dürüst bir iş yapamadan yara aldı ve örgütler arasında güven daha baştan sarsıldı. KUK bir süre sonra, UDG'nin çalışamaması nedeniyle KİP'i suçlayan bir broşür yayınladı. KİP de bir broşürle onlara cevap verdi. Biz bu tartışmalara uzunca süre taraf olmadık ve her şeye rağmen UDG'yi çalıştırmak, bu iki örgütü bir araya getirmek için çaba gösterdik. Bir ara yeniden bir araya geldiler; ama aralarındaki sorunları aşamadılar.

Mart 1980'de rejimin bize yönelik ülke çapındaki operasyonu başladı ve merkezi kadrolarımızın çoğu gizlenmek, ya da yurt dışına çıkmak zorunda kaldılar. Söz konusu koşullarda UDG'yi çalıştırmak ve sorunları aşmak için yeterince yoğunlaşamadık. 12 Eylül darbesi ise tüm örgütlerin merkezi kadrolarını göçmen durumuna düşürdü ve yeni bir durum yarattı. Birlik ve cephe çalışmaları da yeni koşullara uygun olarak yeniden gündeme geldi.

UDG'nin tümüyle işlevsiz hale geldiği, dağıldığı bir aşamada, onun kuruluş ve dağılışının öyküsünü, nedenlerini, "UDG Neden Hayata Geçmedi" adlı bir yazıda ayrıntılı olarak dile getirdim. Bu yazı, Devrimci Demokratlara (KİP'e) yönelik bir eleştiriyle birlikte Mart 1981'de yurt dışında, Özgürlük Yolu Yayınları arasında broşür olarak basıldı.

Kanımca UDG girişimi ve daha geniş bir demokratik birlik için sol örgütlere götürülen çağrı, söz konusu koşullarda çok gerekli, isabetli bir girişimdi ve başarılı olsaydı, rejimin saldırılarını püskürtmek, demokrasi güçlerinin yolunu açmak mümkün olabilirdi. PSK olarak tehlikeyi zamanında görmüş, yurtsever ve sol kamuoyunu ısrarla uyarmıştık. Özellikle Ecevit hükümetinin düşmesinden ve Demirel'in yeniden iktidara gelmesinden sonra tehlike büyümüştü.

12 Eylül'e Adım Adım

Daha Ecevit hükümeti döneminde, IMF'nin dayatmasıyla alınan önlemler ekonomiyi darboğazdan çıkarmaya yetmemişti. Petrol fiyatlarındaki hızlı artış, sağlanan döviz olanaklarını da hızla eritmişti ve ülke derin bir enerji bunalımı yaşıyor, birçok fabrika çalışamıyor, binalar, hatta hastaneler ısınamıyor, traktörler ve ulaşım araçları yakıt bulamıyordu. Benzin istasyonları önünde uzun kuyruklar oluşuyordu.(*) Demirel, MESS (Madeni Eşya Sanayii İşverenler Sendikası) Başkanı Turgut Özal'ı müsteşarlığa ve DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) başkanlığına getirdi. Özal daha sonra, Demirel hükümeti tarafından alınan ünlü "24 Ocak Kararları"nın uygulayıcısı ve faşist sistemin ekonomik alandaki mutemet adamı olacaktı. Yeni bir kemer sıkma programı gündemdeydi. Yönetim hem ücretleri dondurmayı planlıyordu, hem de yeni bir zam dalgası beklenmekteydi. Ancak emekçiler zaten ülkenin dört bir yanında, TARİŞ'te, ANT-BİRLİK'te ve başka yerlerde direniş halindeydiler ve söz konusu yeni tedbirler çok daha büyük çapta sosyal patlamalara yol açabilirdi. Bu nedenle, rejim açısından sendikal hakları kırpmak, grevleri engellemek ve emekçilerle birlikte toplumun öteki demokrat kesimlerini eylemsiz, eli kolu bağlı durumuna düşürmek gerekiyordu.

Demirel hükümeti bu amaçla tam bir saldırıya geçti. Valilere ve polise yeni ve büyük yetkiler veriliyordu. Dernekler ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili yasalar daha da ağırlaştırılıyor, toplantı ve gösteri yapmak olanaksız hale getiriliyordu. Bütün bunlar "terörle mücadele" kılıfı altında yapılıyordu.

Rejim, kamuoyunu söz konusu baskı tedbirlerine hazırlamak için terör konusunda korkunç bir şamata koparmıştı. Bundan kast edilen, elbette, ülkenin aydınlarını, ilerici güçlerini biçen kanlı sağ terör değildi. Aksine, sağ terör Demirel'in koruyucu kanatları altındaydı. Kast edilen tümüyle demokratik ve sol güçlerdi, Kürt yurtsever hareketi idi. Demirel, bu güçlere karşı söz konusu baskı tedbirleriyle yetinmiyor, bir "milli aksiyon" çağrısında bulunuyor, yani
tam bir cihad öneriyor, devlet terörünü daha büyük ölçekte harekete geçirmeyi planlıyordu. Bu ise sivil örtülü faşist bir diktadan başka bir şey değildi. Türkiye'nin egemen güçleri ve emperyalist çevreler, İran devriminin ve güçlenen Kürt ulusal hareketinin kendileri bakımından yarattığı

(*) O günlerde, yurt dışındaki yoldaşlarımızla tanışan Manfred Coppik adlı, SPD üyesi bir Alman milletvekili, Kürdistan'daki uygulamaları yerinde görmek için Türkiye'ye gelmiş ve büroya uğramıştı. Onu kendi otomobilimle Diyarbakır'a götürmek için yola çıktık. 1980 yılı Ocak ortalarıydı. Adana üzerinden gitmeyi planlamıştık. Ama Türkiye'de benzin sıkıntısı yaşanan bir dönemdi. Yol boyunca hiçbir benzinlikte depoyu dolduramadık ve güçbela Adana'ya ulaştık. Orda da benzin bulamayınca, Copik'i bir arkadaşla birlikte otobüsle Diyarbakır'a yolladım. Kendim ise daha sonraki günlerde, tanıdıklar vasıtasıyla benzin bulup döndüm.

tehdit ortamında, Türkiye'deki sosyal uyanışı bastırmak, duruma hakim olmak ve politikalarını yaşama geçirmek için, işte böylesine sert bir baskı çarkına gerek duyuyorlardı.

Biz parti olarak muhtemel gelişmeleri daha yıllar öncesinden iyi biçimde tahmin ettik. Ülkeyi sıkıyönetim ortamına sürükleyen, Ecevit'i düşürüp Demirel'i iktidara getiren koşullarda ise ülkeyi bekleyen faşist dikta tehlikesini çok daha açık biçimde görüp gösterdik. O dönem yurt içinde ve ancak büyük güçlüklerle ve gecikmelerle çıkarabildiğimiz Özgürlük gazetesinde, yurt dışında ise arkadaşlarımızın Almanya ve İsveç'te çıkardıkları Dengê KOMKAR ve Roja Nu gibi yayınlarda ısrarla güçbirliği konularını işledik; hem Kürdistan yurtsever güçlerini, hem de bir bütün olarak Türkiye devrimci ve demokratik güçlerini birliğe çağırdık. 26 Ocak 1980 tarihli Özgürlük gazetesinde, "Özgürlük ve Demokrasi Güçlerinin Zaferi Güçbirliğine Bağlıdır" başlıklı uzun yazıda, ülkedeki durumu değerlendiriyor ve şöyle diyorduk:

"Sermayenin ve onun hükümetinin bu açıktan meydan okuyuşu, faşizme doğru bu koşar adım gidiş, Türkiye kapitalizminin bugünkü derin zaafından, ağır bunalımından kaynaklanıyor. Sömürücü sınıflar, bu bunalımın içinden, bugünkü güdük ve rezil haliyle de olsa, nisbi bir burjuva demokrasisiyle çıkamayacaklarını biliyorlar. Bu kadar baskı, bu kadar antidemokratik yasa kitleleri sindirmeye yetmiyor. (...) Kitleler henüz sokağa dökülmediler, ama ortalıkta bir fırtına öncesi hava var ve yeni bir damla bardağı taşırabilir.(...) Bunun için işçi sınıfının grev ve toplu sözleşme silahını etkisiz hale getirmek ve kitlelerin tepkisini dizginlemek gerekiyor (rejim bakımından).

"Diğer yandan İran devrimi, emperyalist çevreleri Ortadoğu'da, güç dengesini koruyabilmek için yeni önlemler almaya itti. Emperyalistler Türkiye'yi sağlam bir üs olarak elde tutma çabasındalar. Hem işçi sınıfı hareketi, hem Kürdistan ulusal demokratik hareketi, onların planlarını suya düşürebilecek iki başlıca güç. Onlar, bu nedenle hem işçi sınıfı hareketini, hem de Kürdistan ulusal demokratik hareketini geri planlara itmek, sindirmek için planlar yapıyorlar."

Daha sonra ise, bu koşullarda devrimci ve yurtsever güçlere düşen görevi şöyle niteliyorduk:

"Düşmanın saldırı hazırlığı bu kadar açıkken, devrimci güçler pasif bir biçimde olayların gelişimini bekleyemezler. Faşizme karşı güçbirliğini bir an önce gerçekleştirmeli, safları sıklaştırmalı, kitlelerin devrimci enerjisini harekete geçirmeliyiz. (...) Türkiye'de devrimci ve demokratik güçler gerici saldırıları, faşizmin planlarını bozguna uğratabilecek güçtedirler. Yeter ki aralarında asgari güçbirliğini oluşturmakta geç kalmasınlar, mücadelede tereddüt etmesinler."

Ama ne yazık ki, hem Kürdistan yurtsever güçleri, hem de Türkiye solu dağınıktı ve birlik için gerekli ileri görüşlülüğü ve sorumluluğu

göstcremedi. Birçok örgütün politikasında dargrupçuluk, ötekilere karşı ayak oyunları ağır bastı. Bu koşullarda Kürt yurtsever hareketi de UDG'nin önemini kavrayamadı. Dışta kalanlar -saflar kendilerine açık olduğu halde- bir önyargı ile karşı çıkmayı, onu yıpratmayı tercih ettiler. Diğer iki örgüt (KİP ve KUK) kararlı davranmadılar ve daha ilk güçlükler ve sorunlar karşısında birlikten çekilmeyi tercih ettiler. Türk solu da bu girişime gereğince destek vermedi ve kendilerine yapılan birlik çağrısının başarısı için yeter çaba göstermedi. Sol ve yurtsever saflardaki bu olumsuz durum darbecilerin işini kolaylaştırdı ve onların, kendilerine kaldırım taşlarını döşeyen Demirel'i ve öteki sivil politikacıları da bir yana iterek, 12 Eylül 1980'de ülkenin üzerine bir karabasan gibi çökmelerine fırsat verdi.

PARTİNİN 1. KONGRESİ - 1 Ocak 1980

TKSP'nin ilk kongresini, partinin kuruluşundan tam beş yıl sonra, 1980 başında topladık.

Kongre önerisi ilk kez Faruk'tan geldi, gerekçesi ise ilginçti: "Kongremizi yapıp görevi artık gençlere devretsek..." demişti. Bense kendisine, "tamam, kongreyi toplayalım da, biz o kadar yaşlı mıyız?" dedim. O dönemde MK'nın en yaşlıları ben ve Ziya Acar'dık ve ben 42'sinde idim, Ziya da 43'ünde. Faruk'a gelince, 32-33 yaşlarında ya var ya yoktu. Ama Faruk tez yorulmuştu...

Bence de, ama başka nedenlerle, kongrenin toplanmasında yarar vardı. İlk MK'yı oluşturan kuruculardan bazıları (Veysel, Mehdi ve İhsan) çeşitli nedenlerle örgüte ters düşüp aramızdan ayrılmış, onların yerine, tüzüğün MK'ya verdiği yetkiye dayanarak yeni arkadaşlar (Mustafa Düzgün, Nazif Kaleli, Zeki Adsız, Süleyman) almış, bu arada MK üye sayısını yediden dokuza çıkarmıştık. MK'nın bazı üyeleri ise pasif ve verimsizdiler. Bu nedenle hem MK'yı yenilemek, onu, enerjik, yetenekli genç arkadaşlarla takviye etmek, hem de yeni döneme yönelik temel politikaları belirlemek için kongrenin toplanmasında yarar vardı.

Konuyu MK'da görüştük ve Kongre'yi toplamaya karar verip hazırlıklara başladık. Yer olarak Ankara'yı, zaman olarak da, çevrenin ve polisin ilgisini çekmemek için yine yılbaşı gecesini seçtik.

Kongre öncesi yaptığımız son MK toplantısında, hızla kötülçşen politik durumu, yoğunlaşan faşist saldırıları değerlendirdik ve hem örgütün güvenliği, hem de gelecekte karşımıza çıkacak yeni koşullara hazırlık bakımından bazı tedbirler almak gereğini duyduk. Bu amaçla, gerekli araştırmayı yapmak üzere Faruk'la Aziz'i, kongreden iki ay kadar önce Suriye'ye gönderdik. Dönüşleri birhayli gecikti. Aziz son günde gelip kongreye yetişti. Faruk ise dönmemişti. "Faruk nerde?" diye sorduğumda Aziz, "Avrupa'ya gitti," dedi. Hayretle nedenini sordum. Faruk kendisine "Kekê biliyor" diyerek benim bu konuda bilgi sahibi olduğumu söylemiş. Oysa Faruk'la böyle bir şey konuşmamıştık. Kendim ve diğer arkadaşlar, Faruk'un bunu neden yapmış olabileceği üzerine kafa yorduk. O ara, Avrupa'daki arkadaşlarla görüşmek için MK üyelerinden birinin yurt dışına gönderilmesini planlamıştık. Benim pasaportum vardı, ama bir kez çıkıp dönmüştüm ve o dönemdeki yasal uygulamaya göre yurt dışına yeniden çıkış için aradan iki yıl geçmesi gerekiyordu. Diğer bazı arkadaşlarımızın da durumu benzerdi.

Bu nedenle Ziya arkadaşımız pasaport almak için başvurdu, ama alıp alamayacağı henüz belirsizdi. Aklımıza şu geldi: Herhalde Faruk, güneydeki ilişkiler sayesinde pasaport sağladı ve MK adına Avrupa'daki arkadaşlarla görüşmek için inisiyatif kullanıp oraya geçti. Aziz MK üyesi olmadığı için de ona bunları söylemeye gerek görmedi...

Ne var ki daha sonra Avrupa'ya geçip Faruk'un izini bulunca anladım ki çok safça ve iyimser bir yorum yapmışız. Faruk yeniden görev almamak için kongreye gelmemişti. "Kongreyi toplayıp görevi gençlere devredelim" derken de niyeti buydu.

Kongre yeri için Rojan'ın Gaziosmanpaşa'daki evini uygun bulmuştuk. Rojan Kongre delegesiydi. Eşi o gece için annesi gile gitmişti ve evde başkaca kimse yoktu. MK üyelerinin dışında, her bölgeyi temsilen bölge komitesi başkanları ve ikişer delege katılmıştı. Partimizin Ankara, İstanbul, Adana, Diyarbakır, Ağrı, Bitlis, Bingöl ve Van illerinde bölge komiteleri vardı. Diğer birçok il ve ilçede, özellikle de Kürdistan'da varolan yöre komiteleri ve hücreler söz konusu bölge komitelerine bağlıydılar.

Güvenlik açısından Kongre'nin toplanacağını örgüt tabanına bile duyurmamıştık. Delegeleri Merkez Komitesi'nde belirlemiş ve 31 Aralık günü, belli saatte, Ankara'da Ulus civarındaki belli bir adreste olmaları için haberdar etmiş, yolculuklarını herkesten, yoldaşlarından ve en yakınlarından bile gizli tutmalarını istemiştik. Yaptığımız plan düzenli biçimde işledi ve delegelerin tümü zamanında hiçbir aksama olmadan geldiler. Toplam olarak 23 kişi idik. Herhangi bir baskın durumunda olaya yılbaşı toplantısı süsü vermek için gerekli tedbirleri almıştık. Yemeğin yanı sıra meyve ve içki de almıştık; ama içki içilmedi.(*)

Toplantıda önce benim hazırladığım 52 daktilo sayfası tutan kongre raporu okundu. Raporun ilk ve ikinci bölümü dünyada ve Kürdistan'da genel durumun değerlendirilmesine ilişkindi. Bu bölümde o güne kadar yayınlarımızda geniş biçimde işlenmiş, tüzük ve programımıza da yansımış olan ideolojik görüşlerimize vurgu yapılıyordu. Bu, SBKP'nin görüşlerinde somutlanan tipik Sovyetik çizgi idi. Çağımızı kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olarak niteliyorduk. Uluslararası devrimci hareket üç ana bileşenden oluşuyordu: Başını Sovyetler Birliği'nin çektiği sosyalist sistem, uluslararası işçi hareketi ve ulusal kurtuluş hareketleri. Maoculuğu da goşizm ve Troçkizm gibi şiddetle mahkum ediyorduk. İşçi sınıfı diktatörlüğünü reddeden kimi Batı Avrupa komünist partilerini oportünist ve revizyonist olarak nitelıyorduk. Kürdistan için kesintisiz devrimi öneriyorduk. Yani ulusal demokratik devrimi kesintisiz biçimde sosyalist devrim izleyecekti.

(*) Daha sonra örgüte gönderilen karar tasarılarının başına konan notta, her ne kadar kongrenin 15-18 Ocak 1980 tarihinde ve "Kürdistan'ın bir dağ köyünde" toplandığı belirtiliyorsa da, bu her ihtimale karşı polisi şaşırtmak içindi. Bu, benzer tüm önemli parti toplantıları için genel olarak başvurduğumuz bir yöntemdir.

Bu anlayışımız, 1985'te toplanan 2. Kongre'de de değişmeyecek ve ancak, sosyalist sistemin yaşadığı büyük bunalım ve çöküntünün ardından, 1992 yılında toplanan 3. Kongre'de, ideolojik görüşlerimizi ve programımızı köklü biçimde gözden geçirecek, sosyalizme ve devrime ilişkin görüşlerimizi yenileyecek, çoğulcu, demokratik bir sosyalizm anlayışını benimseyecektik.

Raporun diğer bölümlerinde beş yıllık parti çalışmalarımız değerlendiriliyor, Partinin eksik ve zaaflarına işaret ediliyor, muhtemel gelişmeler de göz önünc alınarak gelecceğe yönelik öneriler yapılıyordu. Saptanan eksik ve zaaflar arasında profesyonel ve kollektif çalışma düzeyinin düşüklüğü, denetim mekanizmasının gereği gibi işlememesi, yayın planında iyi bir yazı kadrosunun yokluğu, kitleler arasında yeterince örgütlü olmayışımız, değişen koşulların gündeme getirebilecceği yeni mücadele biçimlerine karşı hazırlıksız oluşumuz vardı. Öneriler de bu eksikleri ve zaafları gidermeye yönelikti. Parti kadrolarının eğitimi için bir parti okulu oluşturma gereği de öneriler arasında idi. Bu öneriler tasarı halinde Kongreye sunuldular ve karara dönüştüler.

Rapor üzerinde pek bir tartışma olmadı. Daha sonra karar tasarıları okundu. Onlar da hemen hemen hiç tartışılmadan benimsendi. (Merkez Komitesi bu kararların çoğu konusunda hazırlıklıydı. Onları daha önceki toplantılarımızda tartışmış ve MK'nın görüş ve eğilimini saptamıştık.) Yeni MK üyelerinin seçimi sırasında Bingöl delegelerinden, Yılmaz Çamlıbel'i ve Mustafa Düzgün'ü hedef alan eleştiriler geldi. Bunu Zeki örgütlemişti ve bence gerek yoktu. Zeki, aklı sıra örgüt içinde kariyerizme, bürokratikliğe ve benzer şeylere karşı kavga veriyordu...

Yılmaz, dürüst kişiliğine ve çalışkan bir insan olmasına karşılık, neredeyse tüm zamanını alan meslek yaşamı nedeniyle parti çalışmalarına fazla zaman ayıramamış ve MK üyesi olarak verimli olamamıştı. Mustafa Düzgün ise, ayıracağı zamanı olduğu halde bunu yapmamıştı. Düzgün kariyerist bir tipti, ön planda görünmeyi, sözü sohbeti severdi; ama işe, fedakârlığa gelince kendini yormazdı. TÖB-DER Genel Sekreteri olduğu döneminde, hem öğretmenlik yaptığı için, hem de TÖB-DER'deki görevi nedeniyle parti çalışmasına ayıracak zamanı olmadığını söylemişti. O ara mali durumumuz biraz düzelmişti. Öğretmenlikten ayrılmasını önerdik, oradan aldığı maaşı biz verecektik. Öyle de yaptık. Yarım gününü TÖB-DER'e, yarım gününü ise parti çalışmalarına verecekti. Oysa Düzgün zamanını TÖB-DER'deki odasında masa başında geçirir oldu. Bizim çalışmalarımıza yardımcı olmak için hiçbir çaba göstermedi. Bir keresinde kendisine bir bildiri hazırlamasını söyledim. "Vaktim yok," dedi. Bir başka kercsinde yine bir bildiri hazırlamasını önerdim, evindeki çalışma odasında elektrik ampulü olmadığını söyledi. (O ara piyasada ampul sıkıntısı vardı.) Bunacanım sıkıldı:

"Mustafacığım" dedim ve odamdaki ampulü göstererek, "ben şimdi

şunu söker sana veririm! İnsan istese mum ışığında bile yazar. Bu bildiriyi ben kendim daktiloda yirmi dakikada, çok çok yarım saatte yazabilirim; hem de senin yazacağından daha iyi olur! Ama istiyorum ki siz de bu işlere alışasınız. Ne zamana kadar bütün bildirileri ben yazacağım?.."

Mustafa'nın tutumu değişmedi. TÖB-DER'in 1978'de yapılan 4. Kongresi'nde yönetime girmedi. Öğretmenliğe de bir daha dönmedi. Kimya-İş Sendikası'nda eğitim uzmanı oldu. Daha sonra Genel-İş'e geçti. Kongre öncesi yönetim için görüşünü aldığımda, tevazu gösterir gibi, parti işlerine yeter zaman ayıramadığını söyledi ve bu dönem kendisi için MK üyeliğinin düşünülmemesini önerdi. Bu gerçek istemi değildi ve beni yokluyordu. Ancak ben onun da Yılmaz'ın da MK'ya tekrar girmesinden yana değildim. Ne var ki bunu, onları hırpalamadan, incitmeden yapabilirdik. Nitekim Yılmaz aday olmadığını söyledi. Yeni listeyi ben, Ziya Acar ve Zeki'nin yer aldığı üçlü bir komite hazırlayıp önerdik. Düzgün'e yer vermedik. Tüzükte değişiklik yaparak MK asil üye sayısını 9'dan 11'e, politbüro üye sayısını da üçten beşe çıkardık. Ayrıca MK'ya üç de yedek üye seçimini kararlaştırdık. Eskilerden ben, Ziya, Faruk, Nazif, Zeki, Süleyman, yenilerden Mustafa Budak (Apê Selim), Abdullah, Halil, Rojan ve Aziz komitede yer aldık. Mahmut, Mehmet Ali ve Filit yedek üyeliğe seçildiler. Avukat Veysi Zeydanlıoğlu'na bu kez de MK üyeliği önerdik, ancak o, meslek işlerinin yoğunluğunu gerekçe göstererek görev almadı. Ağrı'dan Nurettin Basut, Bingöl'den Sidar yoldaşlarımız da 1. Kongre'ye katılan delegeler arasında idiler.

Faruk'un, Kongreden bilerek kaçtığını düşünmediğimiz için onu tekrar MK'ya seçtik. Tembelliğine rağmen, tüm yoldaşlarla ilişkileri iyiydi ve arkadaşlar arasında seviliyordu.

Aziz ve Rojan, genç yaşlarına karşılık gelişkin politik bilinçleri, girişkenlikleri ve çalışmalarıyla kendi yaşıtları içinde öne çıkan, geleceğe yönelik olarak umut veren üyelerimizdi. Bu nedenle onları yalnız MK'ya almakla kalmadık, Politbüro'ya da aldık. Böylece hem gelişmelerine yardımcı olmak istedik, hem de onları, hareketlilik gerektiren parti görevlerinde profesyonelce değerlendirip parti çalışmalarına hız kazandırmak, birimlerle merkez arasındaki ilişkileri ve denetimi güçlendirmek istedik. Ne var ki daha sonra, acele ettiğimizi anladık. İkisi de bu erken yükselişi sindiremediler. Özellikle Rojan'da güçlü bireyci ve kariyerist eğilimler kendini gösterdi. Görev alanlarında yoldaşlara karşı şefçi bir tutum takındı. Aziz de, enerjik ve girişken yapısına karşılık, iyi bir yöneticilik sınavı veremedi, örgüt içi sorunlarda duygusal davrandı ve hizipçilik yaptı. Biz başlangıçta onların yalnızca yeteneklerini ve iyi yanlarını görmüştük; zaaflarını ise zamanla, görev içinde tanıdık. Bu iki arkadaşla ilgili deneyimden sonra şu sonuca vardım ki, örgüt içinde küçük ve alt görevlerde yeterince sınamadan, yetenek ve zaaflarını iyi biçimde tanımadan kadroları hızla üst görevlere getirmek sakıncalıdır; hem örgütün zarar görmesine, hem de onların

yozlaşmasına yol açabilir.

Mustafa Budak'la parti üyeliği bağını kurduğumuzda Ege'nin bir köyünde öğretmendi. İnsanları tanımada ve ilişki kurmada oldukça usta olan Mustafa Yoldaş'ı daha sonra Adana'da görevlendirdik ve o da bizim isteğimize uygun olarak tayinini Adana merkezine aldı. Öğretmen maaşıyla bir dizi çocuğunu geçindirmekte bayağı sıkıntı çekiyordu. Oldukça mütevazi, yoksul bir yaşamı vardı. Adana yöresindeki işçiler arasında kısa sürede iyi bir örgütlenme çalışması yaptı ve fabrikalarda komiteler kurdu. Daha sonraki görevlerinde de hep başarılı oldu. Çok nitelikli bir kadroydu. Ne yazık ki onu, bir hastalık yüzünden erken yaşta yitirdik.

Mehmet Ali ise, Apê Selim'den daha önce partiye alınmıştı. Ama örgütlenme çalışmalarında ve yöneticilikte onun gibi başarılı değildi ve öfkesini çabuk açığa vuran, sabırsız bir tipti. Buna karşılık, Diyarbakır'daki ayrışmalarda örgüte karşı dürüst davranmış, iyi bir sınav vermişti.

Abdullah mütevazı, çalışkan ve dürüst bir yoldaştı. Ege yöresinde öğretmendi. Kongreye katılmadığı halde kendisini MK'ya seçtik. Bunu öğrendiğinde, "bu görev benim için erken, keşke seçmeseydiniz," dedi. Abdullah daha sonraki uzun parti yaşamında da kariyerist eğilimlerden hep uzak kaldı. Örnek bir görev anlayışı vardı. Parti politikasını iyi kavrayan, insan ilişkilerinde başarılı bir yoldaştı. Bu nedenle, joker gibi çeşitli görevlere koşturduğumuz kadrolardan biri oldu. Ne var ki yöneticilik yıpratır. Abdullah gibi bir yoldaş bile, uzun yılların yöncticilik görevleri sırasında türlü haksız eleştirilere, suçlamalara hedef oldu. Örgüt içinde karşılaştığımız başka cansıkıcı tavır ve tutumlar da buna eklenince direncini yitirdi. Önce yöneticilik görevlerinden uzaklaştı, daha sonra ise, tümden örgütsel çalışmadan çekildi.

Süleyman, Özgürlük Yolu'nun ilk sayılarından başlayarak yazı planında katkıda bulundu. Sayıştay'da çalışıyordu ve daha çok ekonomik konularda yazıyordu. Henüz yayınlanmamış olan hikâye ve roman çalışmaları vardı, bu nedenle de eli yazmaya yatkındı. Yazı planında üretken bir yoldaştı. Partiye ilk aldığımız üyelerden biri oldu, Ankara bölge komitesinde görevlendirdik ve daha Kongre öncesi Merkez Komitesi'ne aldık.

Süleyman örgütsel planda da çalışkan, görevine bağlı bir arkadaştı. Uzun zaman MK'da ve Politbüro'da görev yaptı. Ancak yönetici görevlerde başarılı olamadı ve hemen tüm görev alanlarında ciddi yönetim sorunlarına neden oldu. Yönetim tarzı yoldaşça, kolektif ve ikna edici olmaktan çok bürokratikti, bir şef edasıyla yönetmek istiyor ve zaman zaman bildiğini yapıyordu.

Halil Ağrı yöresindeki nitelikli arkadaşlarımızdan biriydi. 12 Eylül döneminde yakalandı. Cezaevinde de iyi bir sınav verdi. Ne yazık ki daha sonra bunu sürdüremedi. O da bazıları gibi, eline yetki geçince yanlışlar yaptı ve bazı zaaflarına yenildi.

Bitlis'te öğretmenlik yapan Mahmut, kitle ilişkilerinde başarılı, yoldaşlarıyla uyumluydu. Ancak o da rahatına düşkündü, güç dönemlerde görev almada zaaf gösterdi ve bu nedenle örgütsel çalışmada uzun soluklu, kararlı olamadı.

Filit yoldaş öğretmendi, DDKD'den bizim saflarımıza geçmişti. 12 Eylül sonrası İran ve Suriye birimlerinde görev yaptı. Daha sonra Avrupa'ya geçirildi. 2. Kongre'den sonra MK'da görev almadı.

Bu yoldaşlarla ilgili olarak, ilerde yeri gelince yeniden yazacağım.

Kongre Kararları

Kongrede alınan kararların sayısı 13'tü ve bunların bazıları oldukça kapsamlıydı. Gerek raporda, gerekse kararlarda, partinin eksik ve zaaflarını, değişen koşulların dayattığı yeni görevleri iyi saptadığımız ve buna uygun hedefler koyduğumuz kanısındayım.

Kongre MK, özellikle de Politbüro üyelerinin tümünün profesyonel çalışması esasını getirdi.

Alınan kararlardan biri, partinin adını ve programını kamuoyuna açıklamaktı (2 nolu karar). Artık bunun zamanının geldiği görüşündeydik. Böylece kitlelerin bizi tanıması ve partinin kitleler arasında daha da güç kazanması mümkün olacaktı. Bunun zamanlamasını MK'ya bırakacaktık. Böyle bir durumda, rejimin partiye yönelik saldırısı güçleneceği için, kadroların, özellikle lider kadrosunun korunması için tedbirler alınması gereği de kararlaştırıldı.

Bu karara uygun olarak, yurt içinde politik durumun giderek kötüleştiğini, bir askeri darbe ihtimalinin güçlü olduğunu göz önüne alarak, arkadaşlar ilk elde benim yurt dışına çıkmamı istediler. Bir darbe veya operasyon durumunda neler yapabileceğimizi konuştuk. Gerektiğinde bazı kadroların saklanabilmesi için Kavaklıdere civarında bir daire kiraladık.

Kongre, kuruluş aşamasında haklı olarak örgütlenme konusunda ihtiyatlı davrandığımızı, dar kaldığımızı, ama çevremizde büyüyen sempatizan kitleyi göz önüne alarak partinin hızla örgütlenmesini kararlaştırdı. (1 Nolu karar).

Alınan kararlardan biri şemsiye bir legal parti oluşturulmasına ilişkindi. (2 nolu karar).

Ne yazık ki Kongrenin hemen ardından bize yönelen Mart Operasyonu ve onu izleyen 12 Eylül faşist darbesi, yurt içinde örgüt ağını genişletmeye ve legal partiye ilişkin bu çalışmaları yapmamıza fırsat vermedi. Zaten bu kararı alırken, durumun giderek kötüleşmekte olduğunun farkındaydık. Benim kongreye sunduğum politik raporda da, "eğer ülkenin üstüne faşizmin karanlığı çökmez ve bu sınırlı ve rezil haliyle de olsa, bugünkü demokratik koşullar devam ederse" denerek, legal partiye ilişkin adımın ancak uygun koşullarda atılabileceği belirtilmişti.

Alınan kararlardan biri güçbirliği ve cephe konusuna ilişkindi (7 nolu karar). Kürdistanlı güçler arasında bir "ulusal demokratik güçbirliği", Türkiye genelinde ise "antiemperyalist, antifaşist demokratik bir güçbirliği"ni amaçlıyorduk. Zaten, bir yıldan beri DDKD ve KUK'la birlikte yürütülen çalışmalar sonuçlanmak üzereydi. Bu çalışmalar kongremizden kısa süre sonra tamamlandı ve UDG'nin kuruluşu Şubat ayında kamuoyuna duyuruldu.

Kongre sendikalarla, meslek örgütleriyle, gençlik ve kadın örgütlenmeleriyle ilgili olarak da önemli kararlar aldı.

Profesyonel çalışmanın, işbölümünün, kollektivitenin, denetimin geliştirilmesi ve parti disiplininin güçlendirilmesi alınan kararlar arasında idi.

Diğer bir karar, değişen koşulların gerekli kıldığı mücadele biçimlerine ilişkindi. 5 nolu kararda şöyle diyorduk:

"Türkiye'de sınıf mücadelesi giderek sertleşmektedir. Ekonomik sorunlara bir çözüm bulamayan, ülkenin içine düştüğü ağır ekonomik bunalımı aşamayan ve aşması da mümkün olmayan egemen sınıflar, kitleler üzerinde sömürüyü ve terörü arttırıyorlar. Son yıllarda artan faşizm eğilimleri daha da yoğunlaşmıştır. Sermaye Demirel hükümeti veya o başaramazsa doğrudan bir askeri darbe yoluyla faşist bir diktatörlük kurmaya açıkça yönelmiş bulunuyor. Ülke daha şimdiden bir iç savaş manzarası gösteriyor. Önümüzdeki yıllar, hatta aylar, çok daha büyük bir patlamaya gebedir. Faşizmin vurmayı hedeflediği güçler ise en başta işçi sınıfı hareketi ve Kürdistan ulusal demokratik güçleridir.

"Bu koşullarda devrimci, demokratik ve yurtsever güçler, faşizmin önünde sessizce boyun eğişi kabul etmeyeceklerine göre mücadelenin gerektirdiği yeni biçimlere hazır olmalıdırlar. (...)

"Kongremiz, bu yöndeki çalışmaların Merkez Komitesi'nin görevlendireceği bir komitece sıkı gizlilik ve denetim altında yürütülmesinin gereğini belirler.

"2- Kongre, istihbarat çalışmalarının geliştirilmesi ve bu çalışmanın Genel Sekreter'in görevlendireceği kişi veya kişilerce ve onun denetimi altında organize edilmesini kararlaştırır."

Kongre'nin aldığı kararlardan biri de örgütün gerek duyduğu nitelikli kadroları yetiştirmek için bir parti okulunu gerçekleştirmekti. (Kararların tümü için bak: Ek Belge, no: 5)

DİYARBAKIR OLAYI ve YURT DIŞINA ÇIKIŞIM

Kongre sonrası, alınan karara uygun olarak, yurt dışına geçmek için hazırlıklara başladım. Kürtlerle ilgili ve piyasada bulunmayan bazı kitap ve dergileri ve yayınlanmamış kimi çalışmalarımı Polatlı'daki arkadaşlara verdim, uygun bir yerde saklamalarını istedim. Ne var ki onlar bunu becerememdiler söz konusu kitap, kaynak ve ürünler 12 Eylül darbesini izleyen bir polis operasyonunda ele geçtiler. (Kaybolan eserlerimle ilgili olarak daha önceki bölümlerde bilgi vermiştim).

Yurt dışına çıkmam gerektiğini, duruma göre bir süre yurt dışında kalabileceğimi eşim Suzan'a söyledim ve o anlayışla karşıladı. Kira ve geçim masrafları için katkıda bulunmayı yine sürdürecektim. Hâlin de yine onun yanında kalacaktı. Evin'le Bêrivan'ı ise zaten bir süre önce İstanbul'daki annelerine bırakmıştım.

Pasaportum vardı ve ikinci kez yurt dışına çıkış için gerekli iki yıllık süre de dolmuştu. Bu kez çıkış için Yeşilköy'ü seçtim ve bu nedenle İstanbul'a gittim. 1980 Mart ortaları idi. Kadir Akel beni havaalanına götürdü. Çıkışta doldurulması gereken fişi doldurup verdim. Pasaport kontrolünde herhangi bir sorun çıkmadı. Transit salonunda yine de tedirgindim. İçimde her an bir şeyler olabileceği gibi bir his vardı. Öyle de oldu. Bir süre sonra hoparlörde adım okundu ve pasaport kontrol yerine gelmem istendi. Gittim.

"Sizin için çıkış yasağı var," dediler.

Buna ilişkin yazı 1972 tarihini taşıyordu, tüm sınır kapılarına yazılmıştı ve bu yazıda yakalanıp 1. Şubeye götürülmem isteniyordu.

Kendilerine, 1974 affından sonra bu tür kayıtların da hükümsüz olduğunu, nitekim daha iki yıl önce bu pasaportu alıp yurt dışına çıktığımı ve döndüğümü izah ettim. Ancak, yapacakları bir şey olmadığını, bu kaydı kaldıracak yeni bir yazı gelmeden çıkışıma izin veremeyeceklerini söylediler ve şefleri şunu ekledi:

"Bu yazıya göre seni alıp 1. Şubeye götürmemiz gerekiyor. Ama sen efendi birisin. Bu nedenle gerek görmüyoruz. Kendin gidip başvur. Çıkışında bir sakınca olmadığına dair yazı göndersinler."

Pasaporttaki çıkış damgasını, "tahdit" kaydı düşerek iptal ettiler. Pasaportumu aldım ve orada daha fazla oyalanıp pişman olmalarını beklemeden hemen bir taksiye atlayıp havaalanından ayrıldım. Doğruca Özgürlük Yolu'nun bürosuna döndüm. Kadir beni tekrar karşısında görünce şaşırdı. Durumu anlattım. Ve tabi, 1. Şubeye gitmedim. Böyle bir başvuru, söz konusu

ortamda başıma iş açabilirdi. En azından, "demek yurt dışına kaçmak istiyorsun!" deyip pasaportuma el koyabilirlerdi.

Bu nedenle, artık pasaportla çıkma yolunu denemek istemedim ve güney sınırından kaçak olarak Suriye'ye geçmeyi daha uygun buldum. Yeniden Ankara'ya döndüm ve birkaç gün sonra, otobüsle Adana üzerinden Diyarbakır'a hareket ettim. Martın son günleri idi.

Ankara'da kaldığım son akşam televizyon Diyarbakır'daki bir olaydan söz etmiş, bir üsteğmenin öldürüldüğünü ve yapılan operasyonda illegal bir örgütün birkaç üst düzey yöneticisinin yakalandığını haber vermişti. O günlerde öylesine çok illegal örgüt vardı ve öylesine çok öldürme olayları olmaktaydı ki, bunun bizimle ilgili olabilecceğine ihtimal vermedim, bu da bir bireysel terör olayıdır, diye düşündüm. Bizim bu tür eylemlerimiz yoktu.

Yola çıktığım gün yağış vardı ve dereler, çaylar kabarmış, Toroslarda yolu yer yer sel basmıştı. Bu nedenle zaman zaman yolun açılmasını bekleyerek Adana'ya oldukça gecikmeli ulaştık. O akşam Adana'da Apê Selim'de kaldım, ertesi sabah yola devam ettim.

Diyarbakır'a inince doğruca Naziflere gittim. Beni eşi Seval Hanım karşıladı. Oturdum, hal hatır sordum. "Nazif yok mu?" dedim.

"Nazif gözaltında," dedi. Şaşırdım:

"Ne zaman?"

"Evelsi gün..."

Meğer televizyonda sözü edilen olay tam da bizimle ilgiliymiş. Olay, 19 Mart günü Site Sineması'nda cereyan etmiş. Bizimkiler, iki film gösterimi arasındaki mola anında sahneye çıkıp Newroz'la ilgili bir bildiri okumak istemişler. Daha buna fırsat kalmadan sivil kıyafetli sarhoş biriyle aralarında tartışma çıkmış. Tartışma sırasında adam tabancasına el atınca gençlerden biri daha önce davranıp onu vurmuş... Meğer adam üsteğmenmiş. Olaydan birkaç gün sonra polis bize yönelik bir operasyon yaparak Nazif'i, Kenan Kızıl'ı ve diğer birkaç arkadaşımızı gözaltına almış. Nazif, Mehdi olayından sonra belediyeden ayrılmıştı; hem partinin Diyarbakır komitesi başkanı, hem de Genel-İş Sendikası Diyarbakır Şubesi'nin sekreteriydi.

Durumun nazik olduğunu anladım ve orada daha fazla oyalanmak istemedim. Seval Hanım'a, endişe etmemesini, korkacak bir şey olmadığını, Nazif'in birkaç gün içinde bırakılabileceğini söyleyerek evden ayrıldım. Oradan Genel-İş sendikasına doğru yürüdüm. Yolda Mehmet Ali ile karşılaştım ve geri dönüp onun evine gittik. Ancak evde fazla oturmadık. Polis her an ona yönelik de operasyon yapabilirdi. Bu nedenle ordan ayrılıp Devlet Su İşleri'nde Mühendis olarak çalışan bir arkadaşımızın, Abdülselam'ın evine gittik. Abdülselam pek gözc batmayan, en azından bu aşamada hedef olmayacak biriydi.

Sonradan örendim ki, Ankara'daki arkadaşlar durumdan benim yola çıktığım sabah haberdar olmuşlar ve Adana'da bana ulaşıp haber vermesi için, arkamdan birini yola çıkarmışlardı. Ancak, söz konusu arkadaş, yağış ve

sel nedeniyle yol tıkandığı için gecikmiş ve bana ulaşamamıştı.

Diyarbakır'da kent içinde, yol kavşaklarında polis karakol kurmuş kimlik kontrolü yapıyordu. Ancak kılık kıyafetime, elimdeki çantaya bakıp benimkine bakmaya gerek görmediler... O aşamada adımın arananlar listesinde olup olmadığını bilmiyordum. Ancak, daha sonra dosyadaki belgeler elimize ulaştığında anladım ki, benim adımla birlikte, Ziya Acar'ın ve kongreden önceki merkez komitesi üyelerinin tümünün adı polisçe bilinmekteymiş. O kanıya vardık ki bu isimler, Mehdi ve İhsan'ın kendi çevrelerindeki kişilere sorumsuzca bilgi vermeleri sonucu dışarıya yansımış ve polisin eline ulaşmıştı.

İşin ilginci, durumun farkında olmayan Ziya arkadaşımız, avukat olarak gözaltındakilerle ilgilenmeye kalkmıştı! Ne var ki, polisin durumu da biraz bizimkine benziyordu; çalışmaları sistemsiz ve amatörce idi. Bu nedenle, bizi kolayca enselcyebileceklerken bunu yapamadılar.

Diyarbakır'da fazla oyalanmam sakıncalıydı. Bir an önce Nusaybin'e uğrayıp tanıdıkların yardımıyla öbür tarafa geçmeyi düşündük. Sabahleyin bir araba ayarlayıp yola koyulduk. Nusaybin girişinde de jandarma karakol kurmuş, kimlik kontrolü yapmaktaydı. Avukat kimliğimi verdim. Bunu gören astsubay, saygılı bir tavırla "buyrun avukat bey!" diyerek geçmemi işaret etti...

Nusaybin'de ben kahvede otururken Mehmet Ali tanıdıklara uğradı. Ancak, geçiş işini önceden örgütlemeden gelmekle hata etmiştik. Bu işin örgütlenmesi ise zaman alırdı. Böylesi bir sınır kasabasında dikkatleri çekeceğimizden yeniden Diyarbakır'a dönmeyi uygun bulduk.

Cizre'de

Bu arada bize geçiş için yardımcı olacak kaçakçılarla ilişki kuruldu ve iki-üç gün sonra bu kez Aziz'le birlikte Cizre'ye geçtik. Aziz de benimle birlikte güneye geçecek, sonra geri dönecekti.

Cizre'ye gittiğimiz akşam, geçişimize yardımcı olacak kaçakçıyla, Belediye Başkanı Sabri Vesek'in kardeşi Ata'nın evinde görüştük. Bunlar yurtsever bir aileydi ve Sabri Vesek'le daha 12 Mart döneminde cezaevinde tanışıyordum. Geçişimize de Ata yardımcı olmaktaydı. Kaçakçı yaklaşık kırk yaşlarında, esmer tenli biriydi ve sınır boylarının kurdu bir adamdı.

Sınır geçişi için uygun zamanı beklerken bir tanıdığın, Mustafa Düzgün'ün Cizre'de öğretmen olan kızkardeşinin evinde kalacaktık. Mustafa'nın kızkardeşi Sezai adında, yine bizim oralı bir öğretmenle evliydi.

Cizre ilginç bir yerdi. Bir özelliği, kadın-erkek ilişkileri bakımından aşırı derecede tutucu olmasıydı. Şimdi nasıldır bilemem, ama o zamanlar Cizreli kadınlar sokağa çıkamazlar, erkeklere, hatta konuklara görünmezlerdi. Her evin çevresinde yüksek bir bahçe duvarı vardı. Cizre'ye girişimizde ilk gördüğüm evi hapishane sandım; çünkü yüksek çevre duvarlarıyla aynen Tun-

celi hapishanesine benziyordu. Ancak daha sonra, hemen hemen bütün evlerin aynı durumda olduğunu görünce durum anlaşıldı. Cizre'nin bir diğer özelliği aşırı pisliği idi. Evlerin kirli suları dar, taş döşeli sokaklara akıyordu. Bunun nedenini sorduk. Meğer mutfak sularının lağımlara akması günah diye, onları özellikle sokağa yönelttmişler. Her taraf sinek kaynıyordu. Cizre'nin yanıbaşından koca Dicle akıyordu; ama insanlar pis kuyu sularını içiyorlardı. Dünya Sağlık Örgütü'nün burayı dünyanın en kirli kenti seçtiğini duymuştum. Buna şaşmadım...

Oysa burası, aynı zamanda, Kürdistan'ın tarihi kentlerinden biri, Cizre beyliğinin merkeziydi. Kürtlerin ünlü Memê Alan Destanı burayı anlatırdı. Burası ünlü Kürt ozanı Melayê Cizîri'nin de yurduydu.

Dicle Irmağı Cizre'nin doğu yakasından akar. Eskiden ırmağın bir kolu kenti batıdan da sarармış. Yani o zamanlar burası Dicle içinde bir adaymış. Bu adı da zaten oradan alıyor: Cezire, Arapça'da ada demek. O dönemden kalma kimi tarihi köprüler hâlâ ayakta ve kuru ırmak yatağının izleri de belli. Bir zamanlar kenti çevreleyen ünlü bedestenin kalıntıları da hâlâ ayakta. Ama bu surların güzelim kara taşı, başka yapılarda kullanılmak üzere sökülüp götürülmüş, nazar boncuğu türünden tek tük taşlar kalmış orda.

Sezai'yle bir kez kasabanın içinden geçip Dicle kıyısına, ırmağın üstüne kurulu demir köprüye kadar gittik. Bu köprü sonradan yapılma. İpek Yolu diye nitelenen yol, buradan geçip Silopi'ye, Habur üzerindeki İbrahim Halil kapısına gidiyor. Irmağın hemen kıyısındaki, duvarlarının bir bölümü suya inen, ak ve kara taşlarla örülü, ünlü "Birca Belek"i (Benekli Burç) uzaktan gördük. Burası Memê Alan Destanı'nda da anlatılan, Cizre beylerinin ünlü sarayı idi. Şimdi kışla olarak kullanılıyormuş. Yol gösteren çocuklara üçbeş kuruş verip -ki bunlar da buranın turist rehberleri idiler!- Memê Alan'la Zina Zêdan'ın mezarı denen yeri de gördük. Burası toprağa açılmış, hiçbir şeye benzeme-yen bir oyuktu ve çevresi de mezarlıktan çok bir mezbeleyi andırıyordu. Bir dönem ünlü bir medrese olan ve Melayê Cizîri'nin türbesinin bulunduğu tarihi yapı ise bakımsız ve her an yıkılacak gibiydi.

Ünlü, tarihi, Kürt Cizre, şimdi tümüyle hüzün vericiydi...

Sezailerin buradaki ikinci yıllarıydı. Mustafa, "Kürdistan'da çalışmalısınız" diye onları etkilemiş, ısrarcı olmuştu. Sezai bize sempatizan bir arkadaştı ve buraya gönüllü gelmişti. Mustafa'nın kızkardeşi ise, her şeye rağmen gönülsüz gelmiş; ağabeyinin ve eşinin ısrarıyla evet demişti. Burada kaldığım birkaç günde ona hak verdim!

Mustafa'nın, adını şimdi hatırlayamadığım kızkardeşi 19-20 yaşlarındaydı. Ankara'da büyümüştü, modern hayata alışkındı. Böyle biri için Cizre zor yerdir. Burada, çevrenin tepkisini çekmemek için, topuklarına kadar uzanan bir etek giyiyordu. Ama yine de bu yetmiyordu. İnsanlar, öğretmen bile olsa, sokağa çıkan, hele hele başı açık, ayakkabısının üstünde iki-üç parmak teni görünen bir kadını hoş karşılamıyorlardı. Bir keresinde adamın biri sokakta ona bakıp bakıp "tuu!" diye yere tükürmüştü. Bizimki altta kalır mı,

o da dönüp "tuu sana!" diye haykırmıştı... Bu öyküyü dinleyince kendimi tutamadım:

"Aferin," dedim, "çok iyi etmişsin, iki gözümsün!.."

Bir avluya açılan iki odalı, kerpiç duvarlı, düz damlı bir evde kalıyorlardı ve avlunun çevresinde başka evler de vardı. Avlunun ortasındaki kuyudan çekilen sudan içiyorlardı. Suda küçük kırmızı kurtçuklar oynaşıyordu ve onlar buna alışmıştılar! Ne yalan söyleyeyim, ben alışamadım. Orada kaldığım dört-beş günlük süredе o sudan içmedim. Gerçi akşamları bu sudan yapılan çaydan içiyordum. Gündüzleri ise Aziz'le kuzeydeki yamacı tırmanıyor ve bir kilometre kadar yukarıdaki bol sulu pınara gidiyorduk. Ankara'da rahat koşullarda büyümüş bu hanım kızın, tüm şikayetlerine karşılık gösterdiği dayanıklılığa saygı duydum. Bir keresinde, buraya gelmeleri için ısrarcı olan ağabeyi Mustafa'dan yakınarak şöyle dedi:

"Kemal Abi, seni biliyorum, dayanıklı bir insansın; ama Mustafa Abim rahatına düşkün biridir, buralarda bir gün bile kalamaz..."

Ben ne kadar dayanıklıydım, ayrı bir konu; ama Mustafa ile ilgili söyledikleri tamamıyla doğruydu.

Cizre'de mart ayında bile sıcak insanı bunaltır. Ağaçlar çoktan çiçek ve yaprak açmış, otlar boylermişti. Orada olduğumuz günler, hem zaman geçirmek, hem temiz su içmek ve serinlemek için, gündüzleri pınarların olduğu yere çıktık. Orada, yamacın üst yanında, kayalar arasından neredeyse bir değirmen çevirecek kadar bol su fışkırıyor. Bu suyu ne diye aşağıya indirip kente temiz içme suyu vermediklerine şaşıp kaldık. Aradan nice yıllar geçti; şimdi belki de bu suyu Cizre'ye götürmüşlerdir...

Pınarın yakınında ünlü şeyhlere ait olduğu söylenen iki de türbe var. Bu tenha yerde onlara kimse dokunmamış; hem yapılar, hem de içindeki mezarlar ve onları örten yeşil kumaşlar iyi korunmuşlar. Türbelerden birinin yanındaki ağaca ise rengarenk bez ve kumaş parçaları bağlanmış. Besbelli burası bir ziyaret yeri ve insanlar bu kumaş parçalarını bağlamakla bir dilekte bulunmuşlar.

Jandarma Yardımıyla Sınırı Geçiyoruz

Bu arada geçiş programımızda bir değişiklik oldu. Ata Vesek'in dediğine göre, bizi geçirecek olan kaçakçı, bu tür gizli gece geçişlerinin tehlikeli olduğunu, çatışma çıkabileceğini söylemiş, daha güvenli bir geçiş olanağı önermiş, o da bunu uygun bulmuştu. Bir jandarma üsteğmeni tanıdığının yardımıyla, geçişimizi doğrudan sınır karakolunun izniyle sağlayacaktı. Elbet gerçek kimliğimizle değil. Bizi, kendi yakınları diye gösterecekti ve biz, sözde öbür yakadaki bir akrabamızın ölümü nedeniyle taziyeye gidecektik..

Ertesi gün akşam üzeri bir otomobille Cizre'nin Batısına düşen bir sınır karakoluna gidip üsteğmeni sorduk ve Ata'nın selamını ilettik. Üsteğmen

bizi şöyle bir süzdü ve kaç gün kalacağımızı sordu. Üç gün kalacağımızı söyledik.

"Üç gün sonra yine buradan döneceksiniz!" dedi.

"Elbet!" dedik.

Üsteğmen bir çavuşu çağırıp direktif verdi. Birkaç asker bizi bir cemseye bindirip sınır yönüne uzanan bir yoldan ileriye götürdüler. Yaklaşık bir kilometre kadar sonra indik. "Artık gidebilirsiniz, burdan öteye mayın yok," dediler. Ayrıca da, "dönerken sigara getirmeyi unutmayın!" diye tembihlediler.

"Tabi tabi!" dedik ve cemse geri dönerken biz de ürkek biçimde Suriye tarafına doğru yürüdük. Taşlık, otluk, el değmemiş sınır kuşağıydı. Her ihtimale karşı, mümkün olduğunca taşlara basarak ilerliyorduk. Akşamdı ve az sonra ortalık kararmaya başladı. Az ötedeki Suriye sınır köyüne yöneldik. Orada Koçer Osman'ın konuğu olacaktık.

1980 yılı Nisan ayı başlarıydı. O günden bu yana 28 yıl geçti, bir daha yurda dönemedim.

Yaklaşık 60 yaşlarındaki Koçer Osman bu tür konuklara alışık, soğuk bir tavırla bizi karşıladı. Akşam yemeğini yiyip çayımızı içerken "hattın üstü" (Türkiye tarafı) ile ilgili olarak sohbet ettik. Kürtçeyi yöresel bir ağızla konuşuyor, kimi ses ve sözcükleri adeta yutuyordu. Aziz'in kulağı, bu yöre koçerlerinin (*) kullandığı şiveye bayağı alışkındı; oysa ben anlamakta güçlük çekiyordum. Bu nedenle Osman bir ara nerdeyse işkillendi. Aziz'e hitaben:

"Hevalê te çıma Kurdi nızane?" dedi. (**)

Aziz'in cevabı hoştu:

"Kurdi zane, lê Koçeri nızane!." (***)

Ertesi sabah, yaklaşık bir saatlik yolu yürüyerek Derik'e vardık. Orada Yekıti'nin bir adamını bulacak ve onun vasıtasıyla Pêşverû'lu (****) dostlarımızla bağlantı kurup Kamışlı'ya geçecektik.

Derik'te Yekıti'nin adamının evini sorup bulduk. Irak'lı bir Kürttü. Hanımı bizi karşıladı. Kocasının kuzu otlatmakta olduğunu söyledi ve gelmesi için bir çocukla haber gönderdi. Adam az sonra çıkageldi.

Kaldıkları yer tek odalı küçük bir yerdi. İki de çocukları vardı. Buraya kısa süre önce gelmişlerdi. Adam daha önce Kürdistan'da peşmerge olarak silahlı mücadele içinde yer almış, Suriye sınırından başlayıp Irak Kürdistanı'na ulaşan zorlu dağ yollarında silah taşımış, adam götürüp getirmişti.

(*) Koçer: Göçebe. Yöre halkının bir bölümü geçmişte Cezire ile kuzeydeki zozan (yayla) yöresi arasında yarı göçebe bir yaşama sahiptiler. Bu isim de oradan geliyor.

(**) "Arkadaşın neden Kürtçe bilmiyor?"

(***) "Kürtçe biliyor, ama Koçerce bilmiyor!.."

(****) Partiya Demokratên Pêşverû yên Kurd lı Sûri (Suriye Kürtleri İlerici Demokrat Partisi).

Bu yolculuklardan birinde katırdan tekme yemiş ve sakatlanmış, geri hizmete çekilmişti. Şimdi, sembolik bir ücret karşılığında bu yörede Yekıti'nin bağlantısını sağlıyordu. Aldığı ücret düşük masraflarına bile yetmediği için, ayrıca birkaç kuzu besleyerek ailesinin geçimini sağlamaya çalışıyordu.

Yoksul, gariban, ama canayakın biriydi. Aç olup olmadığımızı sordu ve bize bir şeyler sunmaya çalıştı. Onu masrafa sokmaya gönlüm razı olmadı. Para çıkarıp verdim ve bize çarşıdan iki tavuk almasını söyledim. Buna, hem "olmaz" diye itiraz etti, hem de pek sevindi! O tavukları almak için gittikten az sonra bizim Suriyeli Kürt dostlar gelişimizden haberdar olmuş ve bulunduğumuz eve gelmişlerdi. Güvenlik nedeniyle orada oyalanmayıp bir an önce Kamışlı'ya hareket etmemizin daha doğru olacağını söylediler. Suriye polisi durumdan haberdar olursa başımız ağrıyabilirdi. Böylece tavukları yoksul ev sahiplerine bırakıp, bir otomobille Kamışlı'ya hareket ettik.

Daha sonraları Şam'da, Avrupa'da ve Kürdistan'da, Mam Celal'in ve Yekıti'nin öteki üst kadrolarının, kızartmalar, etli pirinç pilavları, meyveler ve tatlılarla bezeli, viskisi-şarabı da eksik olmayan zengin sofralarına konuk olduğumda, hep bu eski savaşçının, sakat peşmergenin durumunu hatırlardım... Iraklı dostlarımız da yaptıklarına devrim diyorlardı; ama aynı örgüt içinde bile yukardakilerle aşağıdakilerin yaşam düzeyleri arasında büyük bir uçurum vardı. Olanakları hiç de yoldaşça paylaşmıyorlardı.

Kamışlı'da Hemit Dewrêş'in Evinde

Kamışlı'da doğruca Hemit Dewrêş'in evine gittik. Bu onunla ilk karşılaşmamızdı. Benden sadece iki-üç yaş büyük, zayıf, cana yakın, enerjik bir insandı. O gün başlayan dostluğumuz bugün hâlâ sürmektedir.

Hemit örgütlü siyasal yaşama benden çok önce başlamıştı. 1957 yılında Osman Sebri'nin başkanlığında kurulan Suriye Kürt Demokratik Partisi'nin kurucuları arasında yer almış. O zaman Şam'da, üniversite öğrencisiymiş. Bir dönem Suriye'nin Baas rejiminden çok baskı görmüşler. Bu dönem Suriye'nin sınır kuşağını Kürtlerden boşaltmaya, Araplaştırmaya çalıştığı dönemdir. Osman Sebri'nin, onun, Cigerxwin'in ve ötekı parti kadrolarının yaşamı tutuklanma, işkence, saklanma ve kaçaklıkla geçmişti. Zaman zaman Lübnan'a sığınmışlar. Ama Kürt Demokrat Partisi de bu koşullarda halk arasında gelişip serpilmiş. Zamanla Osman Sebri başkanlıktan ayrılmış. 1960'lı yıllarda, parti içinde sorunlar çıkmış, kendileri çözüm bulamayınca Irak Kürdistanı Demokrat Partisi'nin hakemliğine başvurmuşlar. Ama onların tavsiyeleri de sorunu çözmeye yetmeyince Suriye'deki bu Kürt partisi üçe bölünmüş. Bir bölümü "Parti Demokrati Kurd Lı Sûriyê" (Suriye Kürt Demokrat Partisi ya da "El Parti") adıyla ve Kemal Ehmed'in liderliğinde, Irak KDP'nin dümen suyunu izlemiş. Irak KDP'ye eleştirici yaklaşan ve ondan bağımsız bir politika izlenmesini isteyen kesim, Hemit Dewrêş'in li-

Barkay ve Suriye İKDP Genel Sekreteri Hemit Dewrêş; Kamışlı

Hemit Dewrêş ve eşi Leyla Hanım (Xuşka Leyla)

derliğinde, kısa adıyla "Partiya Pêşverû" (İlerici Parti) olarak yoluna devam etmiş. Marksist görüşleri savunan üçüncü bir
grup ise Salah Bedreddin'in liderliğinde oluşmuş. Bu kesime solcu anlamında "Yesarî" denmiş. Hemit Dewrêş'in liderliğindeki kesim ise sağcı anlamında "Yemini" olarak nitelenmiş...

Gerçekte ise, bu partilerin tümünde, Suriye Kürt toplumunun yapısına uygun olarak köylü özellikleri ağır basıyordu. Kuzey Kürtlerinde olduğu gibi, uluslararası konjonktürün etkisiyle zaman zaman sol rüzgarlar esse bile, sosyalist bilinç öylesine güçlü değildi. Ama Suriye Kürtleri arasında yurtseverlik duyguları ve ulusal özlemler kök salmıştı.

Hafız Esat iktidarında Kürtler üzerindeki baskılar hafiflemişti. Partileri hâlâ serbest değildi; ama varlıklarına ve kimi çalışmalarına göz yumuluyordu.

Hemit Dewrêş varlıklı, nisbeten geniş toprakları olan bir aileden geliyor. Babası Kikan aşiretinin reisiymiş. Oturduğu ev kendisinindi ve kısa süre önce tamamlamıştı. Evlenmeye de yoğun bir siyasal çalışma ve kaç-göç arasında geçen yaşamının ancak bu son yıllarında zaman bulmuştu.. Genç hanımı Xuşka Leyla (Leyla Bacı) güleryüzlü ve son derece konuksever bir kadındı. Şimdi iki kız çocukları var.

Şam'da

Bir-iki gün sonra Aziz döndü ve ben Kek Hemit'le birlikte Şam'a geçtim. Orada bir an önce Avrupa'ya geçiş olanaklarını arayacaktım. Pasaportum vardı, ama ülkeye giriş vizem yoktu; bu sorunu çözmem gerekiyordu. Yolda yapılan kontrollerde herhangi bir sorun çıkmaması için Hemit gil, Suriye makamlarından bana, "ademi taarruz" denen bir serbest geçiş belgesi çıkarmışlardı.

Şam'da kaldığım süre içinde Filistin Demokratik Cephesi'nin bürosunu ziyaret ettim, Irak Komünist Partilileriyle tanıştım. Onların da Şam'da büroları vardı. Suriye Komünist Partisi'nin yöneticilerinden Ebu Cengo ile de ilk kez o zaman tanıştım. Ebu Cengo Cezire Kürtlerindendi; köylülükten gelme, inançlı, çalışkan, becerikli bir komünistti. Şam'ın kenar mahallelerinden birindeki basit bir evde kirada oturuyordu ve son derece sade bir yaşamı vardı.

Pêşverû'lu dostlar beni, Suriye makamları ile ilişki kurmam ve destek istememem için teşvik ettiler. Şam'da büro açmak, ya da barınmak isteyen, buraya işi düşen herkes böyle yapıyordu. Çeşitli Filistinli örgütlerin, Yekıti'nin, Irak KDP'nin, Irak Komünist Partisi'nin ve daha başkalarının burada büroları vardı. Türkiye'den THKO'nun o dönemdeki lideri Teslim Töre de yıllardır Şam'da kalıyordu.

Amacım Şam'da kalmak değil, Avrupa'ya geçmekti. Ülke ile ilişkileri en iyi ordan sağlayabilirdim. Orada önemli bir işçi kitlemiz vardı ve onlar arasında örgütlüydük. Uluslararası ilişkiler için de benim açımdan en uygun

yer Avrupa'ydı. Ancak Suriye de önümüze koyduğumuz çalışmalar bakımından önem taşıyordu. Orası, Türkiye Kürtleri bakımından dışa açılan önemli kapılardan biriydi. Aranan ve yurt dışına çıkması gereken yoldaşların nisbeten kolayca geçebileceği bir yerdi. Bu nedenle diyalog kurmakta ve bu çerçevede bize destek olmalarını (gerektiğinde kadrolarımızın Suriye'de barınmasına izin verme, Avrupa'ya gidiş gelişlere kolaylık sağlama gibi) istemekte yarar gördüm. Bu amaçla görüştüğüm Suriyeli yetkililer bu konuyu değerlendireceklerini söylediler. Ancak daha sonra ne onlar beni aradılar, ne de ben bu işin peşine düştüm.

Osman Sebri'yi Ziyaret

Hemit Dewrêş'le birlikte Osman Sebri'yi de ziyaret ettik. "Taxa Kurdan" (Kürt Mahallesi) denen ve Şam'ın kuzeyindeki dağın eteğine yayılmış semtte bir evde oturuyordu. Buraya dik, daracık sokaklardan çıkılır. Osman Sebri ufak tefek bir adamdı. Oldukça yaşlanmış ve zayıflamıştı. Yaşamı bu eski Şam evinin duvarları arasında, yaşlı hanımı ile birlikte geçiyordu. Ara sıra kendisini görmeye gelen eski dostlarının ve benim gibi, yolu buraya düşüp de onu yazılarından tanıyan ve mücadelesine saygı duyan kimi sevenlerinin ziyaretleri dışında, anılarıyla baş başa idi. Ancak camiye gitmek için evinden çıkıyormuş.

Onun hapiste ve işkencede çok dirençli olduğunu, baş eğmediğini, sözünü esirgemediğini söylerlerdi. İnatçı, oldukça da sekter bir kişiliği var, derlerdi. Bu nedenle eski arkadaşlarının nerdeyse tümüyle bozuşmuş. Eskiden namaz kılma gibi bir huyu da yokmuş. Ama yaşlılık onu da değiştirmiş. Tanrıyla arayı düzeltmeyi gerekli bulmuş olmalı..

Anılarını yazıp yazmadığını sordum. Eskilerden anılarını yazanlar çok az, oysa bu yeni kuşaklar için gerekli, dedim.

"Hayır" dedi, "yazmadım ve yazmam! Nasıl yazayım? Ben yalan söyleyemem. Eğer yazarsam büyük bilinen, lider geçinen Kürtlerin tüm kirli çamaşırlarını ortaya dökmem gerek. Bunu yapmak istemiyorum. Kürt hareketini kötü göstermek istemiyorum..."

Osman Sebri'yi daha sonra da Şam'a yolum düştüğünde bir-iki kez ziyaret ettim. Son dönemde artık kimseyi hatırlamıyordu, en yakın dostlarını bile. Onun anılarla ilgili sözlerini ise unutamıyorum. Kendi anılarımı yazarken de zaman zaman aynı duyguları yaşıyor, "bunları yazmak ve yayınlamak acaba doğru mu?" diyorum. Hele birçoklarıyla ilgili olarak, "böylelerinden söz etmeye değer mi?" diye düşünmekten kendimi alamıyorum...

Ama bu benim hayatımın ve mücadelemin öyküsü ve onu başkalarıyla paylaştım; bana göre iyi ya da kötü olan, ya da içlerinde şu ya da bu oranda hem iyiliği hem de kötülüğü taşıyan insanlarla... Ben yaşadıklarımı olduğu gibi yansıtmaya çalıştım. Bunu ne denli becerdim, bilemem. Tüm objektif davranma çabalarıma rağmen, kuşku yok, duygularım da işe karışmıştır.

Beyrut'ta

Avrupa'ya geçiş için Irak Komünist Partililer bana yardımcı oldular. Faruk'a da daha önce onlar yardımcı olmuşlardı. Birbirimizden habersiz olduğumuz anlaşılmasın diye, Faruk'un Avrupa'ya geçiş nedenini sormadım. Bunun için Lübnan'a geçmem gerekti ve onlar yardımcı oldular. Pasaportuma Irak'a giriş ve çıkış damgası vurulmasını sağladılar. Ayrıca Lübnan'a giriş damgası da. Yani buraya sözde Irak yoluyla gelmiştim. Bütün bunlar yapılırken 15 gün sürcyle Beyrut'ta, Üniversite semtinde, IKP'li bir ailenin yanında kaldım. Ev sahipleri de karı-koca Irak'tan kaçmışlardı. Erkek felsefe öğretmeniydi. Eşi de okumuş, aydın bir kadındı. Irak'lı komünistlerin Lübnan'da kalabalık bir grupları vardı ve yoğun bir çalışma içindeydiler. IKP'nin bazı yayın organları da burada hazırlanıyor ve basılıyordu.

Gittiğimin ertesi günü dışarı çıkıp kenti dolaşmak istedim. Sekiz yıl önce üç ay sürcyle kaldığım bu kentteki bildik yerleri merak etmiştim. Gerçi kentin bu arada yaşadığı büyük olayları, iç savaşı ve yeşil hatla bölünüşünü biliyordum. Ama en azından Filistinlilerin ve Lübnan solunun denetlediği bu kesimde rahat dolaşabileceğimi ummuştum. Bulunduğum yörede biraz ilerleyince binalar sona erdi ve kırsal bir alandan denize doğru yürüdüm, ama yöreyi çıkaramadım ve fazla uzaklaşmadan döndüm. Çevresi manav dükkânları, sebze, meyve sergileriyle donanmış bir sokaktan geçerken çok yakından gelen top sesleriyle irkildim. Sesler giderek arttı. Dört bir yandan, açık alanlardan ve damlardan ateş ediliyordu. İster istemez başımı gökyüzüne doğru kaldırdım. Uçaksavar topları oraya yönelmişti ve yükseklerde izler bırakıyorlardı. Uçaksavarların ulaşamayacağı kadar yüksekten birkaç jet savaş uçağı geçiyordu. İnsanların telaşla sağa sola kaçışacaklarını sanmıştım; oysa kimsenin aldırdığı yoktu. Ne esnaflar, ne gelip geçenler başlarını çevirip bakmadılar bile. Daha sonra öğrendim: Meğer söz konusu uçaklar İsrail'e ait savaş jetleriymiş ve böyle şeyler sık sık olurmuş. Bu tür olaylar ve silah sesleri günlük yaşamın bir parçası haline geldiği için de, bizzat bulundukları yere yönelik bir bombardıman olmadıkça insanların aldırdığı yokmuş.

O akşam IKP'li dostlar benim kendi başıma evden ayrılıp dolaştığımı öğrenince tedirgin oldular. "Sakın bir daha kendi başına çıkma! Sen bize emanetsin, başına bir iş gelirse biz sorumlu oluruz," dediler. Dışarı çıkıp hava almak istediğimde yanıma çevreyi bilen birini verebileceklerini söylediler.

Ertesi gün böylesine bir arkadaşla çıktık. Onun da çat pat İngilizcesi vardı ve iyi kötü anlaşıyorduk. Daha azıcık yürümüş ve eve yakın bir meydanın köşesini dönmüştük ki birden silahlar patladı. Uzun namlulu otomatik silahlar mermi kusuyordu. Bu kez kapışma söz konusu meydanın çevresindeydi. Merak edip ne olduğunu anlamak için köşeye doğru yürüdüm. Ama rehberim hemen kolumdan tutup çekti, "Ne yapıyorsun, çok tehlikeli!" dedi.

Gerçekten de öyleydi. Bir kör kurşuna hedef olmak vardı ve insanlar dört bir yana kaçışıyorlardı.

"Bu çatışanlar kim?" dedim.

"Kim bilir!" dedi rehberim. "Filistinliler, Lübnanlılar, başkaları... Burada herkes herkesle savaşıyor!.."

Hava almanın tadı tuzu kalmamıştı; eve geri döndük.

Ondan sonraki günler genellikle evde hapis kaldım. Hem dışarıda güvenli bir ortam olmadığı, hem de kendilerini Irak'ta bir devrim hazırlığının yoğun uğraşına kaptırmış ev sahiplerini bir de benim gezme tozma işimle meşgul etmemek için...

Bir keresinde grup halinde pikniğe çıktılar ve beni de birlikte götürdüler. Otobüsle dağların eteğinde ağaçlık, hoş manzaralı bir yere, bir kaynak başına gittik. Çevrede ilginç tarihi eserler vardı. Bir Osmanlı paşasına ait olduğu söylenen iyi korunmuş bir sarayı gezdik. Giderken ve dönerken neşe içinde devrimci marşlar okudular.

Evde doğal olarak canım sıkılıyordu. Yanımda ne okuyacak bir şeyler vardı, ne de sohbet edecek biri. Sabah gidip akşam geliyorlardı. Hücre hapsinde gibiydim. Uzanıp düş kuruyordum. Zaman zaman odanın içinde ısınma hareketi ve cimnastik yapıyordum. Böylece 15 gün geçti. Bu arada pasaport işlemleri bitti, bilet alındı ve Beyrut Havaalanı'ndan İsviçre'ye hareket ettim. Mayısın 21'i idi.

Zürih ve Konstanz

Zürih'e indim. Beni havaalanında, geleceğimden haberdar olan Konstanzlı arkadaşlar karşıladılar. Kâzım'ın ilk işi bana havaalanındaki bir büfeden çukulata ve muz almak oldu. "Özlemişsindir!" dedi.

Bir arkadaşımızın Alman eşinin kullandığı otomobille, ormanlar, çayırlar ve bakımlı, şirin kasabalar arasından geçerek kuzeye, Konstanz'a doğru gidiyorduk. İsveçre'nin güzelim baharıydı. Topraktan yeşil fışkırmış, meyve ağaçları çiçeğe bürünmüştü. Güneşli bir gündü. Ülkede yaşadığımız gergin günlerin, kaçışın, Beyrut'un bunaltıcı sıcağının, bir evin içinde kapalı geçen günlerin ve sınırları sahte damgalarla geçerken duyulan kaygı ve endişenin ardından her şey ne kadar da hoştu!

Ne var ki, onca stresli bir dönemin ardından Avrupa'ya ayak basınca yaşadığım bu duygu geçiciydi. Birkaç gün içinde yeniden yoğun siyasi çalışmaların içine girdim. Konstanz'da bir-iki gün Kâzım'da kaldım, daha sonra KOMKAR merkezinin bulunduğu Frankfurt'a geçtim. Arkadaşların çoğu orada idiler ve çalışmalar Frankfurt'ta yoğunlaşmıştı.

Yaz gelmişti; ama Almanya yağmurlu ve serin, hatta soğuktu. Kazak, üstüne de ceket giyiyordum. Bu da yetmiyor, üstüne bir de pardesü! Geçişimin hemen ardından baş gösteren bir omuz ağrısı ise tüm keyfimi kaçırdı. Gece yatakta dönmekte zorluk çekiyordum. Sıcak duş, masaj filan yarar

sağlamadı. Ağrı sol koluma da vurdu. Sol elimle eşyaları kavramakta zorluk çekiyordum. O ara, Bulgar dostlarımızla görüşmek için Berlin'e geçmiştim. Batı Berlin'de bir Kürt doktora muayene oldum. O, ağrının geçmesi için iğne vurdu; ancak bunun da bir yararı olmadı.

Doğu Berlin'de Faruk'la Buluşuyoruz

Bu arada Faruk'la ilgili olarak da bazı bilgiler aldım. Faruk Batı Berlin'e geçmiş, bir süre orda kalmış, daha sonra da, böbreklerindeki ağrı nedeniyle tedavi olmak için Doğu Berlin'e geçmişti. Partili arkadaşlarla ilişki kurmamıştı. Avrupa'ya geçişteki amacı hiç de bizim sandığımız gibi değildi. Buna rağmen, durumunu bilmeyen Berlin'deki taraftarlarımız kendisine sıcak ilgi göstermiş ve yardımcı olmuşlardı. Bulgar dostlar vasıtasıyla izini buldum ve görüştüm. Berlin'in kenar semtlerinde bir evde kalıyor ve ameliyat olmak için hastaneye yatacağı günü bekliyordu. Orada bir-iki saat süreyle başbaşa kaldık. Herhalde kongreden kaçtığı için mahçuptu. Böbreklerindeki rahatsızlık nedeniyle, tedavi olmak amacıyla Avrupa'ya geçtiğini söyledi.

Faruk gerçekten de böbreklerinden rahatsızdı. Ama tam da kongre öncesi, bunu gerekçe yaparak bizden habersiz Avrupa'ya geçmesi, görevden, hatta bir bütün olarak örgütlü çalışmadan kaçmak için bir bahane idi. Aslında Türkiye'de de pekâlâ tedavi olabilirdi. Bir keresinde toplantı için Ankara'ya geldiğinde sancıları tutmuş ve günlerce yatakta kıvranıp yatmıştı. Bunun üzerine kendisine, İstanbul'a döner dönmez ilk işinin hastaneye yatmak ve tedavi görmek olduğunu, bunun için gerekli masrafı örgüt olarak karşılayacağımızı söylemiştim. Ne var ki Faruk benim ve öteki arkadaşların bu konudaki ısrarlı tavsiyelerine aldırmamış, doktora gitmemişti.

Sofya'da Hastaneye Yatıyorum

O arada ben de Bulgaristan'a geçtim. Orada hem Bulgar dostlarla, hem de, bir yıllık bir eğitim için orada bulunan üç gençle görüştüm. Gençler Sofya'da bir evde kalıyorlardı. Bu üç genç, bizim sandığımız ve umut ettiğimiz gibi herhangi bir parti okuluna gönderilmemişler, eve gelen Bulgar öğretmenler eliyle ve Türkçe bilen tercümanların yardımıyla siyasal nitelikte teorik eğitim görmüşlerdi. Kısa bir süre sonra eğitimlerini tamamlayıp Batı'ya geçtiler.

Ben sağlık durumum için Sofya'nın merkezinde, "partiye ait" olduğu söylenen bir hastanede "çekap"tan geçtim. Omzumda kireçlenme tespit edildi. Ayrıca, bir yıl kadar önce zatürre geçirdiğimi ve tümüyle iyileşmediğimi söylediler. Gerçekten de bir önceki kış, İstanbul'da bulunduğum bir sırada ağır bir soğuk algınlığı geçirmiş, ama doktora gitmeye gerek görmemiştim. Bir arkadaşın evinde bir-iki gün yatmış, antibiyotik alarak ve terleyerek geçirmeye çalışmıştım.

Sofya çevresinde, Vitoşa'nın kuzey eteklerinde, Banke denen yerdeki bir sanatoryumda on gün kadar süreyle tedavi gördüm. Omuzumdaki kireçlenme için sıcak banyo ve elektrik şoku uygulandı. Ayrıca, akciğerlerimdeki rahatsızlık için iğne yapıldı, ilaç verildi.

Sanatoryum ve bir bütün olarak çevre bakımlı ve temizdi. Burası hem tedavi, hem dinlenme yeriydi. Hastalar sabahları toplu halde sabah cimnastiği yapıyorlardı. Çevre ormanlıktı ve gündüzleri dağın eteğine doğru yürüyüşler yapılıyordu. Buraya yurt dışından, özellikle Arap ülkelerinden de hasta geldiğini söylediler. Doğal olarak onlar masraflarını kendileri karşılıyorlarmış. Ben de İstanbul'lu bir tüccar olarak, özel hasta gibi yatırılmıştım.

Orada dinlenme ve tedavi için gelmiş Bulgar yurttaşı iki Türk bayanla tanıştım. Benim İstanbul'lu "tüccar Mustafa Bey" olduğumu öğrenince sıcak ilgi gösterdiler. Yanımda Bulgar dostların, canım sıkılmasın diye verdikleri iki-üç kadar Türkçe kitap vardı. Onları görünce pek şaşırdılar. Bunlar Bulgar yazarların Türkçeye çevrilmiş kimi hikâye kitaplarıydı. Bu kitaplar Bulgaristan'da basıldıkları halde bulunamıyorlardı; yasaklanmış, ya da toplanmıştılar. Son yıllarda Bulgaristan'ın kendi Türk azınlığına karşı tutumu değişmiş; Türk okulları, gazeteleri kapanmış, Türkçe kitaplar basılmaz olmuştu. Bulgar yönetimi Türk adlarını da yasaklamıştı...

Türk bayanlar Bulgaristan'dan dert yanıyorlardı. İşleri, evleri vardı ve geçim sıkıntıları yoktu. Yazları deniz kıyısında, ya da dinlenme yerlerinde tatil de yapabiliyorlardı. Ama onlar, dillerine ve inançlarına yönelik baskılardan, Bulgarlaştırma çabalarından çok rahatsızdılar.

Bulgaristan Türklerinin durumu da açıkça gösteriyordu ki, insanların iş güç sahibi olması, karınlarının doyması, evleri, arabaları olması, bu tür bir maddi doyum, hatta konfor ve rahatlık, mutlu olmak için yetmiyor. İnsanların kültürel ve moral değerleri de önemlidir. O konudaki istemleri karşılanmadığı, ya da bu alanda engellendikleri, baskı gördükleri zaman, aç ve susuz biri kadar huzursuz ve mutsuz olabiliyorlar.

İşte biz bu gerçeği, Kürtlerin durumuyla ilgili olarak, Türkiye'yi yönetenlere yıllar yılı anlatamadık; daha doğrusu, onlar anlamak istemediler.

Orada olduğum son iki-üç günde bu bayanlardan birinin eşi geldi. Benimle tanıştırdılar. Adam Türklerin çoğunlukta olduğu kasabalardan birinde Komünist Partisi'nin sorumlusuydu. Sanırım benden kuşkulandı ve Türk komünistlerinden biri olabileceğimi düşündü. Nitekim karısını uyarmış, belki de haşlamış olacak ki, kadın benden aldığı Türkçe kitabı asık bir suratla getirip geri verdi. Sonradan, sohbet edince adamın kaygısı geçti sanırım. Yerel bir parti yetkilisi olarak iyi bir mevkiye ve iyi olanaklara sahipti; ama Türklere yönelik baskılardan acı acı dert yanıyordu. "Ben partili olarak kendi halkıma ters düştüm, beni Bulgarların ajanı gibi görüyorlar!" diyordu.

Ona "İstanbullu Türk Mustafa Bey" olarak Türkiye'deki Kürtlerin durumundan, Türk devletinin solcular ve Kürtler üzerindeki baskılarından, iş-

kence çarkından söz ettim. Ama adam bunlara hiç aldırmadı ve tam bir şoven gibi konuştu:

"Mustafa Bey, Türkiye Kürtlere karşı iyi ediyor," dedi. "Sakın ha, ülkeyi böldürmeyin! Türkiye güçlü olmalı!.."

Gördüm ki, bizi anlamayanlar yalnız Türkiye'deki yöneticiler değil, benzer acıları yaşayan, üstelik sözde aydın ve komünist olan bir Bulgaristan Türkü de, sıra Türkiye'ye ve Kürtlere gelince Türk yönetimi kadar şoven ve acımasız olabiliyordu. Bu insanoğlu ne garip, bazen ne kadar kötü yürekli ve anlayışsız!..

Bu Komünist Partili Türkten ve onun anlattıklarından Bulgar yoldaşlara söz etmedim. Etsem herhalde onun için kötü olurdu...

* * *

Tedavi sonucu sağlık durumum birhayli düzeldi. Omuz ağrım hafifledi, ama tümüyle geçmedi. Bir yıl kadar sonra Stokholm'de, ortopedist bir Kürt doktor, İbrahim Turan, bazı tavsiyelerde bulundu. Belki bu tavsiyelere uyduğum için, belki de 1981 yazında İran Kürdistanı'na yaptığım gezi ve oradaki sıcağın ve yoğun dağ yürüyüşlerinin etkisiyle, omuz ağrım tümüyle geçti ve aradan geçen 27 yıla rağmen bir daha nüksetmedi. (*)

Frankfurt'ta

KOMKAR Frankfurt'ta merkezi bir yerde, Doktor Kâzım'a ait bir binanın zemin katını ve bodrumunu kiralamıştı. Dernek çalışmaları zemin katta yürütülüyordu, bodrum ise matbaa olarak kullanılıyordu. Ancak ellerinde ne modern dizgi ne de baskı makinaları vardı. Dizgi mekanik daktilolarla, baskı ise eski, küçük bir baskı makinasında yapılıyordu. Dengê KOMKAR böyle dizilip basılıyordu. 1981 yılı başında dizgi için bir kompozo makinası alındı ve ondan sonra gazetenin kalitesi düzeldi. O zaman baskı işini Ali Bal yürütüyordu. Ali, TKP'den bize geçmiş Tuncelili, oldukça yetenekli bir gençti. Ben de matbaa işlerinde Ali'ye yardımcı olmaktan hoşlanıyordum. Gerek gazetenin, gerekse kitap ve broşürlerin sayfalarını elle tek tek toplayıp bir araya getiriyor, broşürleri kendimiz katlayıp zımbalıyorduk.

Frankfurt'ta KOMKAR merkezine yakın bir yerde bir ev kiraladık. Başlangıçta ben, Mahmut Çeşme ve Şakir bu evde kalıyorduk. Sonradan Sü-

---

(*) Doktor İbrahim Turan, 49'lar davasının sanıklarından Binbaşı Şevket Turan'ın oğludur. Stokholm'un bir semtinde bir villada kalıyordu. Evliydi ve iki çocuğu vardı. Göçmenlikteki her Kürt gibi memleket hasretiyle doluydu. Villanın geniş bodrumunda bir duvara nişahgah koymuş ve saçma atan tabancasıyla oraya nişan alarak Türk rejiminc duyduğu kini ve öfkeyi bastırmaya çalışıyordu...

leyman, 1981 başında ise Zeki bize katıldı. Küçük odanın biri çalışma odamızdı ve daha çok ben yazılarımı orada yazıyordum. Odalardan biri benimle Süleyman'ın yatak odasıydı. Salonu ise gündüzün ve akşamları yatma saatine kadar oturma odası olarak kullanıyorduk. Üç arkadaşımız orda uyuyordu. Yataklarımız, yere serili üç parçalı minderler ve battaniyeden ibaretti. Evdeki tek ve külüstür somyayı ise Şakir'e vermiştik. Evdeki tüm eşyalar, sağdan soldan topladığımız eskilerdi, hiçbirine beş para vermemiştik.

Yemeklerimizi evde yapıp yiyorduk. Yemek konusunda becerisi olanlar Süleyman, Mahmut ve Zeki idiler. Ben de yardımcı oluyordum. Şakir ise, bu tür işlerde pek yeteneksiz ve sakar biriydi. Öyle ki nice fıkraya konu oldu.

Toplu yaşamımızda ufak tefek şeylerin ve Şakir'in sakarlığının, garip huylarının, örneğin sigarasını kül tablasında değil de halıfleksin altında söndürmesi, zeytin çekirdeklerini oraya buraya atması, banyo yapmaktan erinmesi dışında hiçbir ciddi sorun yoktu. O zamanlar ne kadar toleranslı, ne kadar paylaşımcı imişiz! Faşizmden kaçmıştık, çok sade bir yaşamımız vardı, tüm güçlükleri göğüslemeye hazırdık. Örgütün parasını çok titiz biçimde harcıyor, domatesin bile en ucuzunu alıyorduk. Oysa zamanla insanlar nasıl da değiştiler!

Mahmut'u matbaada, Ali Bal'a yardımcı olarak görevlendirdik. Görev duygusu yüksek, çalışkan bir partiliydi. Ama Süleyman'la uyum sağlayamadı. Zeki geldikten sonra bundan yararlanıp Mahmut'u yanına çekti, sorunlu hale getirdi.

Şakir (ki daha sonra yazar olarak "Rohat" adını alacaktı), garip huylarına karşılık, Kürtçeyi iyi kullanan biriydi. Kendisini bu alanda teşvik ettim, zamanını iyi değerlendirmesini istedim. Ama tembeldi ve işinde titiz değildi. Bir gün evde, bir grup arkadaşla birlikte, yeni basılmış bir broşürün sayfalarını topluyor, katlıyor, zımbalıyorduk. O ara acil bir iş çıktı, diğer arkadaşlar çıkıp gittiler; ben ve Şakir kaldık, çalışmaya devam ettik. Ama Şakir de çok geçmeden, acele bir işi olduğunu, hemen gidip döneceğini söyledi. İşinin ne olduğunu sormadım. Ama Şakir ne hemen döndü, ne o gün, ne de ertesi gün... Bense o arada broşürün tamamını tek başıma topladım, katladım ve zımbaladım. Şakir'in işten kırdığını anlamıştım. Döndüğünde ne işi olduğunu ve neden hemen dönmediğini sordum. Kem küm etti. O zaman, kendisini haşladım ve şunları söyledim:

"Utanmıyor musun? Broşürü toplamak ve katlamak ayıp mı, yoksa zor mu geliyor sana? Ben bu partinin genel sekreteriyim, yaşça senden büyüğüm ve bu broşürü ben yazdım. Bu işi ben yapıyorum da sen neden kaçıyorsun?"

Ama Şakir gerçekten de pişkin biriydi; özür dileyeceğine, herkesin ona yüklendiğini ileri sürerek dert yandı...

Bize Yönelik Operasyonun Boyutları ve KOMKAR'ın Kampanyası

Avrupa'ya geçtikten sonra, bize yönelik Mart-Nisan operasyonunun boyutlarıyla ilgili olarak da bilgiler aldım. Berlin'den genç bir sempatizanımız olan M. Şahin'i bu amaçla, Ziya arkadaşla görüşmek üzere ülkeye yolladım. Nazif'in el yazısıyla dışarıya sızdırdığı bir mektubu elimize geçti. Mektupta, gözaltına alındıktan sonra kendisine ve diğer yoldaşlara yapılan işkenceleri anlatıyordu. Nazif'in yanı sıra bazısı parti üyemiz, bazısı taraftarımız olan şu kişiler tutuklanmıştı: Yılmaz Çamlıbel (Mersin'den alıp Diyarbakır'a götürmüşlerdi), Kenan Kızıl, Hüseyin Körfeci, Askeri Kaplan, Tahir Besen, Zahit Bozarslan, Turan İl, Cemal Ekrem, Mahmut Döğer, A. Kadir Aydın, Sertip Karahan, Hüseyin Öksüz, Adnan Odabaşı, Halit Kurtay, Halit Balin, Zülküf Baran, Mehmet Şah Özgüç, Hamit Göner, Şeyhmus Çiftçi, Mahmut Aşık.

Aynı dönemde Ağrı yöresinde de bize yönelik geniş bir operasyon yapılmış ve 52 dolayında üye ve sempatizanımız gözaltına alınmış, yoğun işkencelere tabi tutulmuşlardı. Bunlar arasında Belediye Başkanı Urfan Alpaslan (aynı zamanda görevden de alınmıştı), Nurettin Basut, Halil Aksoy, Metin Aksoy, Nizamettin Kaya, Ahmet Çelebi, Hasan Kaya, İhsan Kaya, Celil Aksoy, İsmet Yeğen, Salih Altındağ, Murat Şahin, Orhan Çetin, Mehmet Birden vardı. Dr. Naci Kutlay da bunlarla birlikteydi.

Aynı dönemde (Mart ayı sonunda) İzmir'de de 20 taraftarımız gözaltına alındı ve işkence gördüler.

Baskı, tutuklama ve işkencelere karşı, KOMKAR eliyle bir kampanya açtık. Rejimi protesto için bir afiş ve kart hazırladık. Almanya'nın yanı sıra, dernek ve taraftarlarımızın bulunduğu diğer ülkelerde afişleme yaptık, protesto gösterileri ve toplantılar düzenledik.

Çeşitli dillerde çoğaltılıp yaygın biçimde dağıtılan ve Başbakan Süleyman Demirel ile Türk temsilciliklerine gönderilen kartın bir yüzünde Nazif'in hastanede, yatağa zincirle bağlı olarak çekilmiş bir resmi vardı. Diğer yüzünde ise şöyle deniyordu:

"Türkiye'de temel insan hak ve özgürlüklerine, sendikacılara, bilim adamlarına, ilerici politik kuruluşlara ve kişilere ağır baskılar yapıldığını, ülkede siyasi cinayetlerin ve işkencenin yaygınlaştığını, Kürt halkı üzerindeki ayrımcı baskının arttığını, hatta Türkiye Emekçi Partisi'nin (TEP) Kürt halkının varlığından söz ettiği için kapatıldığını üzüntüyle izlemekteyiz.

Halkın seçtiği belediye başkanı Urfan Alpaslan, sendikacı Nazif Kaleli ve arkadaşlarının tutuklanıp ağır işkenceye tabi tutulmaları bu alandaki son örneklerden ikisidir.

Türk hükümetinin de uymayı taahhüt ettiği uluslararası sözleşmelere, temel insan hakları ve özgürlüklerine aykırı olan bu uygulamaları protesto ediyoruz.

Urfan Alpaslan, Nazif kaleli ve arkadaşlarına özgürlük!
Halkın seçtiği belediye başkanı görevine dönmelidir!"

Aynı açıklamayı ve istemleri içeren bir imza kampanyası açtık. KOMKAR ayrıca, "Komkar-İnfo" adıyla Almanca bir enformasyon bülteninin yayınına başladı ve ilk sayısında bu olaylara geniş yer verdi.

Kampanyamız Federal Almanya, İsveç, Avusturya, Yunanistan, Fransa ve Avustralya'da geniş ilgi gördü. Pek çok demokratik kuruluş, politikacı, bilim adamı, yazar, hukukçu, işçi ve çeşitli meslekten insanlar mektuplarıyla Türkiye'yi protesto etti. Kimi Alman ve İsveç gazeteleri ve televizyon kuruluşları, söz konusu baskı ve işkenceleri kendi kamuoylarına yansıttılar.

* * *

19 Temmuz 1980'de KOMKAR'ın düzenlediği gecede, henüz partimiz kamuoyuna duyurulmamış olduğu için, Özgürlük Yolu'nun bir yazarı olarak konuştum. Bu gecede İran KDP lideri Kasımlo'nun da, telefonla gönderdiği mesaj kendi sesinden okundu. Tam da o dönemde, Mollalar rejiminin Kürt halkına saldırısı ve Kürt silahlı direnişi başlamıştı.(*) Gece hem Türkiye Kürdistanı, hem de İran Kürdistanı'ndaki mücadele ile dayanışma niteliğinde idi. Zaten biz bu dönemde yaptığımız tüm eylemlerde İran Kürdistanı'nda gelişen mücadeleye elimizden geldiğince dayanışma gösterdik. Değişik parçalar bakımından hiçbir ayrım yapmıyor, tümüne yönelik baskıları protesto ediyor, direnişlerine sahip çıkıyorduk. Başından beri tutumumuz buydu ve bu tutum yıllar içinde gelenekleşti.

* * *

(*) Mart 1980'de bir KDP delegasyonu Tahran'a giderek Cumhurbaşkanı Beni Sadr ile görüşmüş ve altı maddeden oluşan Kürt isteklerini iletmişti. Bu istekler şöyleydi:
1- Kürt halkının istekleri anayasada garanti altına alınmalıdır;
2- Otonom Kürdistan'ın sınırları belirlenmeli. Bu yapılırken tarihsel, ekonomik, kültürel ve coğrafi faktörler göz önünde tutulmalı, halk oylaması yapılmalı;
3- Otonom Kürdistan'ın, halk tarafından seçilecek temsilcilerinden oluşan bir meclisi olmalı;
4- Bölgesel yürütme gücü bölge meclisince seçilmeli; yürütme gücü ekonomik, kültürel, idari işlerden sorumlu olmalı;
5- Kürt dili Kürdistan'da resmi dil olmalı; Farsça da Kürtçenin yanı sıra okutulmalı;
6- Otonom Kürdistan'ın tüm idari organları Kürt halkının denetiminde olmalı.
Beni Sadr bu istemlere sözlü olarak evet dedi ve devrim komitesiyle konuşacağını söyledi. Ancak rejim bu istekleri karşılamak için somut bir adım atmadığı gibi, çok geçmeden Kürdistan'a saldırıya geçti, kentleri bombaladı ve silahlı direniş başladı. *(Dengê Komkar, sayı 15-16, Mayıs-Haziran 1980)*

Bizc yakın öğrenci gençlerin de içindc yer aldığı öğrcnci örgütü AKSA 29-31 Ağustos 1980 tarihinde Berlin'de kongrcsini yaptı. Bu kongrc sırasında Irak ajanları, DDR'dcn diplomatik pasaportla sızarak kongrcye bomba koyma girişiminde bulundular; ama bir ihbar üzerine patlayıcılarla birlikte yakalandılar. Federal Almanya, Irak'la ilişkilcrini bozmamak için bu kişilcri birkaç gün sonra serbest bıraktı ve bu konuyu kapadı.

Bu dönem AKSA'da belli bir toparlanma vc gelişme gözleniyordu. Daha sonra "Azadiya Kurdıstan" adında periyodik bir yayın da çıkardılar. Bu yayını hazırlama vc basma konusunda başlıca katkıyı ise biz yapmaktaydık.

12 EYLÜL DARBESİ

Ülkede politik ortam giderek gerginleşiyordu. 1 Mayıs'ın kutlanması yine sıkıyönetimce yasaklanmıştı. DİSK'in çağrısı üzerine yüz binlerce işçi 30 Nisan günü İstanbul'da ve diğer kentlerde dört saat süreyle iş bıraktı. Bu eylem hem para babalarını, hem de Demirel hükümetini ve sıkıyönetim paşalarını öfkelendirdi. DİSK'e karşı günlerce süren bir kampanya açıldı. Pek çok DİSK yöneticisi ve yüzlerce işçi tutuklandı.

Faşist güçler, Maraş olaylarının bir benzerini 1980 Haziranında Çorum'da denemek istediler. MHP'li faşistlerin ilericilere ve Alevi semtlerine yönelttiği saldırıya polis ve jandarma tam bir destek verdi. Evler ateşe verildi, otuz kadar kişi yaşamını yitirdi. Ama antifaşist güçler yiğitçe direndiler ve günlerce süren dişe-diş bir mücadele sonunda bu saldırıları boşa çıkardılar.

Aynı dönemde rejim Fatsa'ya saldırdı. Fatsa'da oldukça ilerici, devrimci bir potansiyel vardı ve burada da belediye başkanlığını sosyalist bir aday kazanmıştı. Faşistlerin ayak basamadığı yerlerden biriydi. Rejim buna katlanamadı. Sudan bahanelerle Fatsa'ya karşı askeri birlikler harekete geçirildi ve kasaba adeta işgal edildi. Kitle halinde tutuklamalara ve işkencelere başvuruldu. Belediye Başkanı da bunlar arasındaydı.

22 Temmuz'da faşist katiller İstanbul'da Maden-İş'in ve aynı zamanda DİSK'in Genel Başkanı olan Kemal Türkler'i vurdular. Olayın duyulmasıyla işçiler birçok yerde direnişe geçtiler. Sendikalar tarafından 24 Temmuz yas günü ilan edildi ve başta İstanbul, Ankara, Adana, Bursa olmak üzere, pek çok yerde fabrikalarda üretim durdu, hayat felce uğradı. TÜRK-İŞ üyesi birçok sendika ve işçi de bu direnişi destekledi.

Türkiye ve Kürdistan'daki durum ve muhtemel gelişmelerle ilgili olarak benimle (C. Aladağ adıyla) yapılan bir mülakat Dengê Komkar'ın Temmuz 1980 tarihli 17. sayısında yayınlandı. Bu mülakatta Türkiye'de derinleşen bunalımdan, Türkiye egemen sınıflarının zaafından ve artan faşizm tehlikesinden söz ediyor ve şöyle diyordum: *"Yakın dönemde bir askeri cuntanın her şeyi kendi avuçlarına alması beklenebilir. Bunun, 12 Mart dönemini çok gerilerde bırakacak bir baskı rejimine yol açacağı kuşkusuzdur."*

Aynı mülakatta ayrıca, faşizmin ülke için bir kader olmadığını, ancak bunun önlenmesinin "büyük ölçüde sosyalist, demokrat ve yurtsever güçlerin tutumuna, onların doğru bir taktik izlemelerine bağlı olduğunu" söylüyor ve şunları ekliyordum:

"Bizce devrimci sorumluluk, olayların hızlı akışı da göz önüne alınarak, gecikmeksizin ve dar grup çıkarlarını aşan bir anlayışla, geniş bir güç ve eylem birliğinin oluşması için ciddi adımların atılmasını gerektirir."

Ancak, daha önce de değindiğim gibi, sol, demokrat ve yurtsever güçler, ne yazık ki bu sorumluluğu ve beceriyi gösteremediler. 12 Eylül'de darbe onları dağınık biçimde yakaladı ve kolayca avladı.

Genelkurmay Başkanı Kenan Evren liderliğindeki darbeciler, "kardeş kavgasını önlemek ve ülkeyi bölünmekten kurtarmak için" yönetime el koyduklarını ileri sürüyorlardı. Oysa bu kaba demagojiydi. Amaç demokrasi güçlerini ve Kürt ulusal hareketini ezmek, kitle mücadelesini bastırmak, suskun bir ortamda iç ve dış büyük sermaye çevrelerinin istemlerini kolayca hayata geçirmekti. Evren ve öteki generaller açısından darbenin bir anlamı daha vardı. Onlar, cumhurbaşkanlığını kendi hakları olarak görüyorlardı. Fahri Korutürk'ün süresinin dolması ile yeni cumhurbaşkanının seçimi gündeme gelmiş; ama meclis bu konuda bir uzlaşmaya varamadığı için, seçim uzamakta ve bu da ayrı bir gerilim yaratmakta idi. Sonunda Evren, darbeyle bu işi de çözdü, hayalindeki devlet başkanlığını bu yoldan ele geçirdi.

Darbenin faşist karakterde olduğuna kuşku yoktu. "Kardeş kavgası ve bölücü terör" dedikleri şey onların eseriydi. Kendi yarattıkları terör kaldırımına basa basa, onu gerekçe yaparak iktidarı aldılar. Darbenin arkasında ABD vardı ve NATO'nun da bundan haberdar olduğuna kuşku yoktu. ABD yönetiminden kimileri, "seninkiler Türkiye'de yönetimi ele aldı" deyip birbirlerini kutladılar. Parlamento ve hükümet dağıtıldı. Tüm siyasi partiler, demokratik dernekler ve DİSK kapatıldı. Demirel, Ecevit, Erbakan gibileri bile gözaltına alınıp Zincirbozan'a gönderildiler. Darbelerin adamı ve terörün baş sorumlularından Türkeş bile aranır duruma üştü, bir süre saklandı; ama sonunda teslim oldu. Önceden yapılmış planlara ve hazırlığa uygun olarak sola ve Kürt yurtsever hareketine karşı operasyonlar başlatıldı, kitle halinde tutuklamalar yapıldı ve işkence çarkı yaygınlaşarak tüm ülkeyi sardı.

Diyarbakır'daki olay nedeniyle bize yönelen operasyon 12 Eylül darbesinden çok önce başlamış, ancak daha çok Diyarbakır yöresiyle sınırlı kalmıştı. Sanırım rejim, bize yönelik genel bir operasyon için henüz hazırlıklı değildi. Aynı dönemde, Ağrı birimindeki yoğun operasyon ise, daha çok bu bölgedeki gerginliğin ve faşist güçlerle aramızdaki çatışmaların bir ürünüydü. Buna karşılık, 12 Eylül'den aylarca önce karşılaştığımız bu operasyonların etkisiyle kadroların korunması planında bazı tedbirler aldık. Arandığını bildiğimiz ve aranması muhtemel kimi kadroların yerini değiştirdik. Bazı yoldaşları İran Kürdistanı'na, bazılarını ise Suriye'ye geçirdik.

Partimize Yönelik Operasyonlar ve Metin Aksoy'un İşkencede Kaybı

12 Eylül Darbesi'nin ardından, tüm devrimci ve ilerici örgütler gibi bize yönelik genel operasyon da tüm birimlerde (Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Elazığ, Bingöl, Ağrı, Bitlis, Van, Hakkari ve ötekiler) devreye kondu. Bu arada, daha önceki operasyonlarda alınıp bırakılmış bazı yoldaş ve taraftarlarımız da yeniden gözaltına alındılar.

12 Eylül döneminde gözaltına alınanlara işkence genel bir uygulamaydı ve bunun için daha yıllar öncesinden eğitilmiş işkence timleri oluşturulmuş ve bunlar 12 Eylül'e gelinceye kadar işlerinde epeyce deney kazanmışlardı. (Bu işkence uzmanlarının bir bölümü ABD'de eğitilmişlerdi.) 12 Eylül'ün işkence çarklarından yüz binlerce insan geçti. Bu işkenceler sırasında pek çok kişi yaşamını yitirdi, sakatlandı, fiziksel ve ruhsal sağlığı bozuldu.

Ağrı'da gözaltına alınan genç yoldaşlarımızdan Metin Aksoy da yoğun işkencelere karşı yiğitçe direnenlerden biriydi ve işkence çarkında yaşamını yitirdi.

12 Eylül'le birlikte kadrolarımızın diğer bir bölümü daha aranır duruma düştü. Bunların bir bölümünü İran'a, bir bölümünü de Suriye'ye geçirdik. Doğal olarak ben de arananlar arasındaydım. Resimlerimiz duvarlara yapıştırılmıştı ve televizyonlarda veriliyordu.

10 Aralık 1980 tarihli Tercüman gazetesi "Kürt devleti kurma amacını güden gizli parti ortaya çıkarıldı" başlığı altında şu haberi veriyordu:

"Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi" sahte adı altında(*) Kürt halkının ulusal kurtuluşunu sağlayıp, bağımsız Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmayı amaçlayan, kısa adı (TKSP) olan "Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi" Ankara Emniyet Müdürlüğü tarafından ortaya çıkarıldı. Yasa dışı partinin kurucusu Avukat Kemal Burkay'ın Türkiye'den kaçtığı belirtilirken merkez komite üyesi dört kişinin arandığı, parti üyesi 33 kişinin ise gözaltına alındığı bildirildi."

Daha sonra ise şöyle devam ediyordu:

"Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin verdiği bilgiye göre, aramalarda yasa dışı partinin amacı ve ilk bildirileri Türkçe ve Arapça olarak ele geçirildi. Ayrıca, 73 bin lira nakit para, 125 bin lira hamiline çek bulundu. Ele geçen sanıkların 7'sinin öğrenci, 6'sının memur, 7'sinin işçi, birinin öğretmen, 9'unun serbest meslek sahibi olduğu, üçünün de boşta gezdiği tesbit edildi.

(*) Hatırlanacağı üzere, tüzüğümüzde partinin adını, yakalanma halinde kamuflaj olsun diye "Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi" biçiminde yazdığımızı, kuruluş aşamasına ilişkin anılarımda anlatmıştım. Polis de bunu fark etmiş. Aslında bu tüzükten bir örnek, partinin kuruluşundan kısa süre sonra, Mehdi'nin karadüzen çalışma tarzı yüzünden Diyarbakır'da, üç-dört öğrencinin kaldığı bir evde yakalanmış ve söz konusu kamuflaj tam da işe yaramıştı..

"1974 genel affından yararlanarak cezaevinden çıkan avukat Kemal Burkay'ın Doğu Almanya'dan geri döndükten sonra partiyi kurduğu tespit edildi.

"Partinin ortaya çıkarılması halinde, deşifre olmasını önlemek bakımından parti tüzüğünde parti adının halen "Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi" şeklinde geçtiği, ayrıca metin bölümlerinde Türk ve Türkiye kelimelerinin yerine Arap ve Irak kelimelerinin kullanıldığı, bu kelimelere yer değiştirilmek suretiyle tüzüğün partinin amaçlarını ortaya koyduğu belirlendi. Yapılan seri operasyonlarda, 1977-78 yıllarında kuruluş aşamasına gelen partinin günümüze kadar kadrolarını oluşturmak için kuruluşunu saklı tutarak, propagandaya kendi adıyla yönelmediği, bu amacını "Özgürlük Yolu" ya da "Devrimci Halk Kültür Dernekleri" aracılığıyla yürüttüğü tespit edildi.

"Parti kurucusu Avukat Kemal Burkay'ın Türkiye dışında olduğu tespit edilirken, yine parti merkez yönetim kurulu üyesi dört kişinin de yurt dışında olduğu anlaşıldı."

Bu operasyonda gözaltına alınan üye ve sempatizanlarımız şunlardı: Muzaffer Sağlam, Celal Deniz, Mehmet Özalp, Besalet Yaray, Hüseyin Cahit Turgut, Yalçın Türkmen, Kemalettin Korkmaz, Esat Serdar Kahraman, Esat Kenan Alabay, Ömer Çiçek, Derviş Kısa, Burhanettin Çakır, Piltan Erdoğan, Nihat Yurtkıran, Naci Öztürk, İhsan Kılıç, M. Emin Aydın, Rıfat Gilhan, Orhan Atak, Metin Çiçek, Kâzım Yıldız, Yavuz Koçoğlu, Hüseyin Ünal, Hikmet Yıldız, Mehmet Uğur, Halil Yıldırım, Naci Atak, Recai Gören, Yüksel Avşar, Halil Beşen, Mustafa Aydın, Mustafa Kıyak.

Bu haber, Ankara birimimize yönelik operasyonun ardından basına yansıtılmıştı. Aslında partimizin varlığı daha önce de polis tarafından haber alınmıştı. Daha 1979 yılında, Bingöl'de gözaltına alınan bir taraftarımıza bir polis komiseri, Özgürlük Yolu'nun bir parti olduğunu, başkanının da Kemal Burkay olduğunu bildiklerini açık açık söylemişti. Yine Diyarbakır operasyonu sırasında, polisin Kongre öncesi MK'yı bildiği anlaşılmıştı. Bu operasyon sırasında ise polisin eline birhayli yeni bilgi geçmişti. Ancak rejim, tüm örgütlere olduğu gibi bize yönelik genel bir saldırı için de uygun zamanı beklemişti.

MSP yanlısı "Milli Gazete"nin, 11 Aralık 1980 tarihli sayısında ise, TKSP'nin başkanı olduğum ve 12 Eylülden sonra "Doğu Almanya"ya kaçtığım ileri sürülüyordu. Yine bu haberde, Ankara'dan Yunak'ın bir köyüne aktarılan yayınların da, depo edildiği yerde yakalanıp el konduğu belirtiliyordu.

Cunta'ya Karşı Yurt Dışında İlk Tepkiler ve Gösteriler

Darbe olayı duyulur duyulmaz KOMKAR yönetimindeki arkadaşlarla konuştuk ve hemen o gün "Cunta'ya hayır!" başlıklı bir bildiri yayınladık.

Bu bildiride, Cunta'nın faşist bir anayasayı amaçladığını, işçi haklarını ortadan kaldırmak istediğini ve Kürt halkına yönelik daha saldırgan bir politika izleyeceğini, onun bir Amerikan ve NATO planının ürünü olduğunu belirtiyor, tüm demokrasi güçlerini ona karşı birliğe ve mücadeleye çağırıyorduk.

Daha ilk günlerden itibaren Cunta'ya karşı kampanya açtık. KOMKAR 16 Eylül'de Almanca, Fransızca, İngilizce ve İspanyolca dillerinde yayınladığı bir bildiri ile siyasi partileri, demokratik kuruluşları ve kişileri Cunta'ya karşı tutum almaya çağırdı. KOMKAR'ın çağrısı üzerine bir araya gelen dokuz Kürt ve Türk örgütü, Cunta'ya karşı ortak eylem kararı aldı. Köln, Berlin, Bremen, Stokholm gibi merkezlerde protesto gösterileri ve toplantılar düzenlendi.

Partimizin ilk bildirisini bu aşamada Kürtçe ve Türkçe yayınladık (Bak: Dengê Komkar, sayı 21). Bu bildiride darbeyi faşist diye niteliyor, Kürt halkını ve tüm demokratik güçleri ona karşı mücadeleyi yükseltmeye çağırıyorduk. Bu, aynı zamanda partimizin adını kamuoyuna ilk duyuruşumuzdu.

Cunta daha ilk günden itibaren uluslararası tepkiler aldı. Belçika, NATO manevraları nedeniyle Türkiye'de bulunan askerlerini geri çekti. Dünya Hür Sendikalar Birliği ve Alman Sendikalar Birliği Cunta'yı kınadı. Doğu Berlin'de (DDR kesiminde) toplanmış olan Dünya Parlamenterler Konferansı, Federal Almanya'da ise Alman Komünist Partisi, Marksist Öğrenci Birliği (Spartakistler), Genç Sosyalistler (JUSO), barış dernekleri, antifaşist dernekler, ilerici parlamenterler Cunta'yı protesto ettiler. Avrupa'nın çeşitli yerlerindeki Kürt dernekleri kendi başlarına ya da bulundukları ülkelerin demokratik kuruluşlarıyla birlikte protesto eylemleri koydular.

TKP'nin Cunta'ya Hayırhah Yaklaşımı

Türkiye Komünist Partisi'nin Cunta'ya yaklaşımı ise farklı oldu. TKP Cunta'ya karşı başta sert tepki gösterirken, birkaç gün içinde tavır değiştirdi. Ona göre Cunta faşist değildi. Bu nedenle de TKP yanlısı FİDEF, CHP yanlısı HDF'le birlikte, Avrupa'da öteki demokratik örgütlerin oluşturduğu eylem platformuna katılmadı.

TKP daha sonra rejimin faşist olmadığını kanıtlamak için, onun MHP'ye karşı tutumunu gerekçe gösterdi. Onun "faşist ve goşist teröre karşı savaştığını" ileri sürdü. Cunta içindeki çelişkilerden söz etti, Kenan Evren ve diğer bazılarına olumlu roller biçti. Cunta, gerçekten de Türkeş ve arkadaşlarını tutuklayıp yargıladı. Ne var ki buna bakıp aldanmamak gerekti. Cunta, aynı zamanda Türkeş'in istediklerini yapıyordu. Öyle ki, yargılamalar sırasında Türkeş kendi durumundan yakınmış, "fikirlerimiz iktidar, ama biz hapisteyiz!" demişti.. Gerçekte bu anlaşılır bir şeydi. Rejim bir dönem yoğun biçimde kullandığı bu maşalara artık eskisi kadar gerek duymuyordu. Onlar eliyle kanlı bir terör estirmiş, darbe için ortam oluşturmuştu. Ama

şimdi faşist yüzünü gizlemek, terörle savaşıyor imajını vermek için bu maşaları da biraz hırpalıyordu. Üstelik sivil kesimde vurucu güçlere sahip olan, ordu ve polis içine de birhayli sızmış darbeci Türkeş ve adamları, Evren ve ekibi için bir rakip sayılırdı ve bu nedenle de etkisiz kılınmaları gerekirdi.

Dengê Komkar'ın 15 Ekim tarihli 21. sayısında yayınlanan "Faşist Diktatörlük de Çökecektir" başlıklı ve C. Aladağ imzalı yazımda bu görüşleri savunmuş, TKP'nin Cunta'nın şimşeklerini çekmemek için böyle davrandığını, ama bunun kendisine de yaranı olmayacağını söylemiştim. Yine, "M. Bengin" adıyla yapılan ve Dengê Komkar'ın Ocak 1981 tarihli 25. sayısında yayınlanan bir söyleşide, "terörü yaratan da Cunta'yı başa getiren de aynı güçlerdir," diyordum ve Cunta'nın MHP'li faşistlere karşı sözde mücadelesinin salt kendi durumunu maskelemeye yönelik bir göz boyama eylemi ve gösterme lik olduğunu söylüyor, şöyle diyordum:

"Sağ terörün arkasında gerici sermaye çevrelerinin olduğu, MİT, ordu ve polis içende örgütlenmiş Kontrgerilla'nın terör olaylarında büyük rol oynadığı ve bunun arkasında da, pek çok ülkede şiddet olayları, sabotajlar, darbeler düzenleyen CIA'nın olduğu son derece açık.

"Sermaye, Cunta eliyle faşist bir diktatörlük oluşturmuştur. Ülke çapında silahlı bir örgüt haline gelen ve yüzlerce siyasi cinayet işleyen MHP'nin başı Türkeş, 'Hükümete hakaret etme' gibi komik ithamlarla mahkeme karşısına çıkarılıyor ve birinden iki ay ceza alırken, ötekinden 'beraat' ediyor!.. Cunta'nın kitleleri budala yerine koyduğu ve faşist yüzünü gizlemeye çalıştığı ortadadır. MHP ve yan kuruluşlarının da sermayenin elinde bir maşadan başka bir şey olmadığı unutulmamalıdır. Emperyalistler ve onların güdümündeki Türkiye tekelci sermayesi, şimdi ordu ve polis gücünü tam istimle devreye sokarken, geçen dönemde kullandıkları bir maşayı da şimdilik -ve belki ilerde yine kullanmak üzere- bir yana itiyor ve sözde cezalandırıyorlar..." (*)

İşin ilginci, o dönemde Cunta'nın faşist olmadığını savunanlar arasında, bir süreden beri TKP'nin kuyruğuna takılmış olan Devrimci Demokratlar (KİP'çiler) ile aynı dönemde Troçkist eğilimlere yönelmiş olan Rızgari de vardı.

(*) O günden bu yana 28 yıl geçmiş bulunuyor. Türkeş sağ değil, ama öldüğünde düzenin sivil-asker tüm sahipleri tarafından bir kahraman gibi uğurlandı. MHP'li faşistler ise, bugün de, ünlü üç hilalli bayrakları ve kurt işaretleriyle yine devredeler. Sanki eski film yeniden gösterimde.. Türkeş'in bozkurtları, Kürdistan'da yürütülen kirli savaşın ise en pervasız ve kanlı gücü olan "Özel Timler"in bel kemiğini oluşturuyorlar. Cunta'ya gelince, bu kesimle ilişkisini o zaman da tümden koparmadı. Hatta, Kenan Evren'in, darbenin daha 15. gününde Abdullah Çatlı ve arkadaşlarını yurt dışı operasyonları için bizzat görevlendirdiği gerçeği, daha sonraki yıllarda ortaya çıktı. Çatlı hem bir MHP militanı, hem Kontrgerilla'nın adamı, MİT'in ve CIA'nın yetiştirmesi idi. 12 Eylül öncesi korkunç terör eylemlerini düzenleyen bu faşistin, daha o zaman Evren ve ekibiyle ilişki içinde olduğuna kuşku olamaz.

TKP ile ve Cunta'nın faşist olmadığını savunan ötcki bazı gruplarla polemiklerimiz daha sonra da devam etti. Özellikle TKP'nin tutumu, Cunta'ya karşı etkin ve geniş bir cephenin kurulmasını engelledi. Ne var ki bu tutum hem gerçekçi değildi, hem de TKP'ye bir yarar sağlamadı. TKP'nin, "Cunta terör denizinin kıyısına vardı" dediği bir aşamada, Cunta mızrağını TKP'ye çevirdi, operasyonlara girişti. Bu aşamadan sonra TKP rejimin faşistleştiğini ileri sürdü; ama geç kalmıştı!.

Cunta'nın aynı anda demokrasi güçlerinin tümüne birden saldırmaması doğaldı. O, TKP'nin görmediği, ya da görmek istemediği ustaca bir taktik izledi, baştan cepheyi geniş tutmadı. Muhtemelen bazılarına el altından olumlu mesajlar bile yolladı! Böylece sol ve demokratik güçleri böldü ve sırayla avladı.

Bizim solcular kendilerini pek akıllı sanırlar, taktik ustası bilirler; ne var ki gerçekler hiç de böyle değil; çoğu durumda burjuvazinin oyunlarını görmez, sık sık faka basarlar...

TKP'nin bu duruma düşmesinde sanırım Sovyetler'in de etkisi oldu. Sovyetler, darbe nedeniyle uluslararası kamuoyunda sıkışan Türkiye'yi yanlarına çekmeye çalıştılar. Gerçi darbe, en başta bir ABD ve NATO planının ürünüydü. Buna rağmen, özellikle Batı Avrupa'daki demokratik kamuoyunun tepkisiyle Cunta uluslararası planda sıkıştı. Avrupa Topluluğu ve Avrupa Konseyi ile ilişkileri donduruldu. Böyle bir aşamada Sovyetler ve öteki Doğu bloku ülkeleri, Cunta'yı okşayarak yanlarına çekmeye çalıştılar. Nitekim Kenan Evren ilk dış gezisini Bulgaristan'a yaptı ve çok iyi karşılandı, kendisine Devlet Başkanı Jivkov tarafından Sofya'nın altın anahtarı verildi. Rejimin faşist karakteri, emekçilere, sola, Kürtlere, bir bütün olarak demokrasi güçlerine yapılanlar onların umurunda değildi. Akılları sıra, fırsat budur deyip, Türkiye'yi Batı'dan uzaklaştıracaklar, nötrleştireceklerdi.. Benzer bir taktikle İran Şahı'na da yaklaşmışlardı.. TKP'nin darbenin hemen ardından, yayın organı Atılım'da ve radyosunda Cunta'ya ateş püskürürken, birkaç gün içinde yumuşayıp ağız değiştirmesinin nedeni bu olsa gerekti.

Ne var ki bu tutum Sovyetler'e de yaramadı. Cunta demokrasi güçlerini ezerken ABD'nin ve NATO'nun askeri plandaki istemlerini de bir bir yerine getirdi. Sovyetler ve TKP ise takındıkları hayırhah tutumla sadece faşist rejimin işini kolaylaştırdılar.

Yunanistan Gezisi ve Atina'da Bazı Görüşmeler-Kasım 1980

Suriye'ye geçen yoldaşlarla görüşmek, barınma ve diğer sorunlarının çözümü için kasım ayında Suriye'ye gittim. Bu arada Faruk'da hastaneden çıkmış ve batıya geçmişti. Batı Berlin'deki arkadaşlarımızın yanında kalıyordu. Ona da birlikte gitmemiz gerektiğini söyledim. Biraz gönülsüz görünse de itiraz etmedi. Öncelikle Atina'ya geçip orada PASOK'la ve diğer

bazı demokratik kuruluşlarla görüşmeyi, oradan da Şam'a geçmeyi programlamıştık.

Yunanistan vizesini almamız zor olmadı. Atina'da merkeze yakın Astor otelinde kaldık. Kentin yabancısı olmamıza rağmen görüşmek istediğimiz parti ve demokratik örgütleri kolayca bulduk. Çoğu merkeze açılan caddelerin üzerindeydiler ve yürüyerek gidip gelmeyi tercih ediyorduk. PASOK'ta dış büronun sekreteri olan Vasili Konstantinea ve aynı büro elemanlarından Dimitri Kostas ile görüştük. O zaman yaklaşık 30 yaşlarında olan Dimitri, İstanbul Rumlarındandı ve düzgün bir Türkçe konuşuyordu. Bizi sıcak karşıladılar. Bizim somut bir önerimiz ve istemimiz yoktu. Yalnızca partimizle ve gelişmelerle ilgili olarak bilgi verdik ve ilişki kurmak istediğimizi söyledik. Onlar da bundan memnun olacaklarını söylediler. Öteki demokratik örgütlerle görüşmemiz de bu çerçevede oldu.

Boş zamanlarımızda yakın çevreyi gezerek tanımaya çalıştık. Parlamento'nun yakınındaki parkı gezdik. Kentin ortasında yükselen Likavitos tepesini tırmanarak zirvedeki tarihi kiliseye kadar çıktık. Ünlü Panteon'u gezdik. Atina tarihle örülü bir kentti. İnsanlarının yaşamı ise bize yabancı değildi. Merkezde bazı yerler kebapçıları, satıcıları, gürültülü müziği ile İstanbul'u andırıyordu. Yemeklerimizi genellikle bu kebapçılarda yiyorduk.

Bir keresinde kibrit almak için bir büfeye yanaştım, para uzattım ve dalgınlıkla, Türkçe adıyla "kibrit!" dedim. Adam çıkarıp verdi. O anda Türkçe söylediğimi farkettim ve gülümsedim. O da gülümsedi. Meğer İstanbul Rumlarındanmış. Bunlar kentte birhayli varmışlar. Sonradan öğrendik ki Rum oldukları, baskı gördükleri ve horlandıkları için İstanbul'u terk etmek zorunda kalan bu insanlar, Yunanistan'a da uyum sağlamakta zorluk çekiyorlar; burada da kendilerine göçmen, hatta biraz da yabancı gözüyle bakılıyor...

Bir yandan Atina'daki programımızı tamamlamaya çalışırken, diğer yandan da vize işini halletmeye çalıştık, Suriye Elçiliği'ne başvurduk ve birkaç gün bekledik. İkimizinki de Türk pasaportuydu. Benimkisi işçi pasaportu olduğu için vizeyi daha kolay alabileceğimi sanıyordum. Faruk'unki ise turist pasaportuydu. Ama aksine, Faruk'a vize verirlerken benimkini kabul etmediler. Almanya'da oturma iznine sahip olduğumu ve Ancak oradan vize alabileceğimi söylediler. Ben vize alamadığım için üzülürken, Faruk da tersine, vize alabildiği için üzgündü!

Faruk'a uçak bileti almak için bir havayolu bürosuna gittik. Ben isteğimizi İngilizce olarak anlattım. Bürodaki genç ve güzel kız önce bize pek nazik davrandı. Faruk'un pasaportunu görünce ise, şeytan görmüş gibi rengi attı, yüzündeki gülümseme bir anda uçup gitti. Türklere karşı bu olumsuz duygu Yunanlılarda pek yaygın ve derindir. Ama yalnızca onlarda mı? Ermenilerde, Bulgarlarda da öyle değil mi?.. Son yıllarda buna Araplar ve İranlılar da eklendi. Kürtleri saymaya gerek yok sanırım...

Yeniden Şam'a Gidiş ve Bazı Düzenlemeler

Faruk'u yolcu ettikten sonra, Almanya'ya döndüm ve vize aldıktan sonra ben de Şam'a geçtim.

Ülke'den Suriye'ye 20 dolayında arkadaşımız geçmişti. Bunlar arasında Mahmut, Veysi ve Mehmet Ali de vardı. Suriye'ye PKK'dan, KİP'ten, Rızgari'den, KUK'tan, KAVA'dan ve kimi Türk örgütlerinden de birhayli insan geçmişti. Bunlar Kamışlı'da ve sınır boyundaki öteki Kürt kent ve kasabalarında barınıyorlardı. Bizim arkadaşlarımız da Kamışlı'da bir ev tutmuşlardı. Suriye hükümeti bu duruma göz yumuyordu.

Göçmenliğin ne kadar süreceğini bilmiyorduk. Belki 12 Mart dönemindeki kadar, belki de daha fazla. Ben, bu kez göçmenliğimizin 3-4 yıllık süre alacağını düşünmüştüm. Suriye'ye geçen arkadaşlarımızın şimdilik burada kalmalarını uygun buluyorduk. İlerde duruma göre yeniden değerlendirecektik. İn-sanlar ülkelerinden, dost ve yakınlarından, işlerinden kopmuşlar, yabancı bir ülkeye gelmiş, sıcak mücadele alanının dışına düşmüşlerdi. Bu onları olumsuz etkileyecekti. Uzun sürebilecek bu türden toplu yaşamın ise ayrı sakıncaları vardı. Atıl durumdaki insanlar can sıkıntısıyla küçük sorunları büyütür ve kendi aralarında çekişirlerdi. Bu konuda geçmişteki cezaevi yaşamından ve 12 Mart döneminde yurt dışında geçen iki yıllık dönemden edindiğim belli bir deneyimim vardı. Bu nedenle toplu yaşamı iyi biçimde düzenlemeli ve arkadaşlarımızın atıl kalmasını mümkün olduğunca önlemeliydik. Bu dönemi onların eğitimi için değerlendirmeliydik.

Arkadaşlarla toplantılar düzenledim. Şimdilik Suriye'de'kalacaklarını, burada geçecek zamanlarını iyi değerlendirmeleri gerektiğini söyledim. Sabahları belli bir saatte kalkılacak, önce sabah sporu ve temizlik, arkasından kahvaltı yapılacaktı. Yemek ve dinlenme saatlerinin dışındaki zaman iyi programlanmalıydı. Günün belli bir saati toplu teorik eğitim için, bir bölümü de toplu dil eğitimi için kullanılacaktı. Kürtçe dil eğitiminin yanısıra, arkadaşlarımız Arapça da öğrenmeliydiler. Bunun için Pêşverû'lu dostlardan öğretmen istenecekti. Eğer mümkünse, günün belli bir saatinde hava almak için, üç-dört kişilik grup-lar halinde dışarı çıkılıp gezilebilirdi. Okuma ve sohbet için de insanların zamanı olacaktı. Yemekler ve temizlik kolektif biçimde ve sırayla yapılacaktı. Çevrelerini temiz tutmak için titiz olacaklardı.

Faruk'u genel sorumlu olarak görevlendirdim. Ayrıca, ev içi düzenin sağlanması ve söz konusu programın uygulanması için Mahmut'un başkanlığında bir komite oluşturduk.

Faruk gönülsüz gelmişti. Görev verilince de suratını astı. Tüm çabalarıma rağmen ne tek laf etti, ne de söylediklerime doğru dürüst cevap verdi. Öyle ki sonunda benim de sabrım tükendi ve aramızdaki diyalog on gün süreyle koptu. Ama Avrupa'ya döneceğim sırada onu bu halde bırakıp gidemeyeceğimi düşündüm. Oturup kendisiyle konuştum. "Bu yıl sen görevlisin, gelecek yıl başka arkadaşı görevlendiririz" dedim. Bu arada, konuştuğumuz şeyleri unutmasın

diye, bir bir yazıp verdim, bir suretini de kendime aldım. Yapılacak işlerden biri diğer Kürt, Türk, Arap örgütleri ve Filistinlilerle ilişkilerin yürütülmesiydi. Bir başkası, Beyrut yoluyla göndereceğimiz yayınların sınırdan yurt içine iletilmesi işinin örgütlenmesiydi. Bir başkası, arkadaşlarımız için düşündüğümüz günlük yaşam ve eğitim programlarının hayata geçirilmesiydi. Ve buna benzer daha başka işler...

Ne var ki, ben ayrıldıktan sonra Faruk Şam'da, Kek Hemit'in üniversitede okuyan kardeşi Saleh'in evinde yan gelip yatacak, bu işlerin hiçbirini izlemeyecek, arkadaşlar arasında boy veren sorunlara bile seyirci kalacaktı...

* * *

Suriye'den dönüşümle birlikte, Aralık 1980'de Politik tutuklular ve aileleriyle dayanışma kampanyası açtık. Kampanya iyi ilgi gördü. KOMKAR derneklerinin bulunduğu merkezlerde toplantılar düzenlendi ve bağış toplandı. Birkaç ay içinde toplanan bağış miktarı 120 bin marka ulaştı. O dönemde bizim için önemli bir paraydı.

Vatandaşlıktan Çıkarılıyoruz

Darbeden kısa bir süre sonra faşist rejim, arananlara teslim ol çağrısı yapmaya, ardından da onları kitleler halinde vatandaşlıktan atmaya başladı. 17 Şubat 1981 tarihli gazetelerde, "Genelkurmay Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı"nın bu nitelikte bir açıklaması yer alıyordu. 45 kişilik listede benim de adım vardı. Buna ilişkin "5 numaralı bildiri" şöyleydi:

"1- Türkiye'de yasadışı aşırı sağ ve aşırı sol örgütlerin bünyesinde faaliyet gösteren, birçoğu işledikleri kanlı cinayetlerle pek çok masum vatandaşımızın kanına giren, adaletin pençesinden kurtulmak için yurt dışına kaçtıkları ve yabancı ülkelerde Türk vatanı ve milleti aleyhine yıkıcı ve bölücü faaliyetlerini sürdürdükleri tespit edilen aşağıda isim ve soyadları yazılı şahısların Türkiye'ye dönmeleri, güvenlik kuvvetlerine teslim olmaları, adil Türk mahkemeleri huzurunda kanlı eylemlerinin ve cinayetlerinin hesaplarını vermeleri gerekmektedir.

"2- Adı geçen şahıslar 19 Mart 1981 tarihine kadar yurda dönmedikleri taktirde Türk vatandaşlığından çıkarılmaları için gerekli işlemlerin yapılacağı duyurulur."

Listedeki 45 kişi arasında Abdullah Öcalan'ın, Teslim Töre'nin, İhsan Aksoy'un, Urfan Alpaslan'ın da adları vardı.

Bu haber üzerine, "Bir Kürt Devrimcisi" imzasıyla, "Faşist Generaller Çetesine Açık Mektup" başlıklı bir yazı yazdım ve bu Dengê KOMKAR'ın 15 Mart 1981 tarihli 28. sayısının kapağında yayınlandı.

Mektubun sonunda şöyle diyordum:

"Faşist Generaller Çetesi,

"Benim ülkem Kürdistan'dır, bana kimlik kartı vermek size düşmez. Ben bir müstevlinin mahkemesine çıkmam. Şimdi, tanklarınız ve toplarınızla, Amerikan malı çizmeleriniz, süslü apoletlerinizle ne kadar caka satsanız, atıp tutsanız da çekip gideceksiniz. Korkunun ecele faydası yok! Sömürgeci zincirini kıracağız, ülkemiz özgür olacak.

"Ülkemizde yalancı vatandaş gibi, köle gibi değil, özgür yaşayacağız.

"Size selam olmasın!"

Biz vatandaşlıktan çıkarıldık. Ama generaller de iç ve dış tepkilerin sonucu iki yıl sonra yönetimi bırakmak zorunda kaldılar. Gerçi ülkemiz hâlâ özgür değil ve bazımız hâlâ dönemedik. Ama vatandaşlıktan çıkarma işlemi de rejim için bir yüz karası oldu. Öyle ki, gerçekte 12 Eylül'ün devamı olan sivil rejim, zamanla bu kararı geri almak zorunda kaldı. 1992 yılında çıkarılan bir yasa ile, bu dönemde politik nedenlerle arandıkları için vatandaşlıktan çıkarılanların vatandaşlığı iade edildi. Doğal olarak bunlar içinde ben de varım.

Annemin ve Babamın Ölümü

1980 yılı içinde annemi ve babamı peşpeşe yitirdim. İşin ilginci, ölümlerini aylar sonra haber aldım. Arkadaşlarım duymuş, ama üzülmeyeyim diye bana söylememişler. Sanki eninde sonunda duymayacakmışım gibi...

Kaldı ki yaşlı insanlardı ve ben, yaşını başını almış insanlar için ölümü son derece doğal bulurum. Annem ve babam için de öyle karşıladım. Böyle durumlarda kedere gömülenlere, yas tutanlara ise şaşarım.

Kürtlerde, ölen yaşlı ya da genç olsun, yas tutmak, günler süren başsağlığı törenleri bir gelenektir. Buna son zamanlarda yandaş gazetelere, internet sayfalarına verilen dizi dizi ilanlar da eklendi. Annem ve babam için böyle şeyler de yapmadım; düşünmedim bile. Bizimkiler sessizce yaşayıp sessizce öldüler. Zaten törenler, bu yorucu, sıkıcı ve zaman alıcı gelenekler, ölenlerden çok yaşayanların gönlünü avutmak içindir.

* * *

"Kürtçe Dil Dersleri" adlı çalışmam, Dengê Komkar'ın Kasım 1980 tarihli 22. sayısından itibaren tefrika edilmeye başladı. Bu çalışma daha sonra Roja Nu Yayınları arasında Baran imzasıyla yayınlandı.

1980 sonbaharında, İspanya'nın başkenti Madrit'te, "Helsinki Konferansı" olarak adlandırılan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın sonuçlarını izleme mahiyetinde bir toplantı yapıldı. Bu toplantıya sunulmak üzere, Eylül 1980 tarihli bir rapor hazırladım. Bu raporu Fransızca, İngilizce ve Almanca dillerine çevirterek broşür halinde bastırdık ve hem taraf ülkelere, hem de basın yayın organlarına, demokratik kuruluşlara yaygın biçimde ilettik. (Bak: Dengê Komkar, sayı 23, "Sömürgecilik Yargılanmalıdır" başlıklı yazı)

Yurt Dışına Geçişler İçerde MK Üyesi Kalmıyor...

Süregelen operasyonlar nedeni ile aranan yoldaşlarımız için ülkede barınma koşulları kalmamıştı. MK yurt içinde Ziya Acar'ın başkanlığında toplanarak (ben ayrılırken Genel Sekreter Yardımcılığı görevini ona vermiştik) durum değerlendirmesi ve belli düzenlemeler yapmıştı. Ama, özellikle 12 Eylül'ün ardından, Türkiye'nin dört bir yanında süregelen yoğun operasyonlar nedeniyle barınma koşulları çok güçleştiği için, aranan bir kısım yoldaşların ve bu arada bazı MK üyelerinin daha yurt dışına çıkmasını kararlaştırmıştı. Avrupa'ya ilk geçenler Ziya Acar ve Süleyman'dı. İkisi de kendi pasaportları ile çıkabilmişlerdi. 1980 Mart-Nisan operasyonunun ardından, aranan bir grup arkadaş İran Kürdistanı'na geçirilmişlerdi. Zeki Adsız da belli ilişkiler sağlamak ve İran'daki arkadaşların durumuyla ilgilenmek üzere daha Eylül ayı ortasında, yani darbeden birkaç gün sonra İran Kürdistanı'na geçmişti. Ekim ayında Rojan ve Apê Selim (Mustafa Budak) da bu bölgeye geçtiler. Mustafa Budak'ın daha sonra ülkeye geri dönmesi uygun görüldü ve o, Aziz ve Abdullah'tan bir komite oluşturuldu. Bölgelerle ilişkiler bu komiteye aktarıldı. Ancak bu komite de ülke içinde barınamadı ve çıkmak zorunda kaldı. Aziz ve Ünal Bulgaristan sınırını kaçak geçerek, Abdullah pasaportla İsviçre üzerinden Avrupa'ya geldiler. Mustafa Budak ise Suriye'ye geçti.

Yurt içinde bir tek MK üyesi kalmamıştı ve bu kötü bir durumdu. Bundan rahatsızdım. Ne var ki içerde barınmak da son derece zordu. Taraftarlarımız bile aranan bu insanları barındırmaktan ürküyorlardı.

Yurt dışına çıkışlar gerçi organ kararlarıyla olmuştu; ama yine de bir panik havası ve şaşkınlık vardı.(*) Bu hızlı değişim, yer değiştirme, yakalanma korkusu, işlerinden ve ailelerinden uzaklaşma, ailelerinin geçim sorunları kadrolarımızı ruhsal olarak da derinden etkilemekteydi. Ziya arkadaş Berlin'de bir taraftarımızın yanında kalıyordu. Çok durgun ve düşünceliydi.

(*) Bu elbet, yalnızca bize özgü de değildi. TİP, TSİP gibi legal partilerin, TKP'nin önde gelen kadroları da çoğunlukla Batı Avrupa'ya geçmişlerdi. TİP Genel Başkanı Behice Boran, Genel Sekreter Nihat Sargın, TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, Genel Sekreter Yalçın Yusufoğlu, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu, daha sonra TKP Genel Sekreteri olacak Haydar Kutlu (Nabi Yağcı) bunlar arasındaydı. TKP'liler önce Doğu Avrupa ülkelerine geçtiler, sonra büyük bölümü batıdaki ülkelere dağıldılar. Diğer pek çok sol örgütün lider durumundaki veya aranan kadroları da Avrupa ülkelerine geçtiler. Yalnızca "İhtilalci İşçi Köylü Partisi"nin lideri Doğu Perin-çek teslim oldu ve Avrupa'daki arkadaşlarını da Türkiye'ye dönüp teslim olmaya çağırdı. Herhalde Cunta'nın kendisine dokunmayacağını düşünmüştü. Ama Cunta ona bile dokundu. Perinçek, daha sonra mahkemede, "biz teröristlere karşıydık, devlete destek olduk, bilgi verdik" diyerek kendisine yapılan bu muameleden dolayı dert yanacaktı..

Belli ki arkada bıraktığı eşini ve çocuklarını düşünüyordu. O eski nazik, güler yüzlü Ziya gitmiş, yerine bir başkası gelmişti. Bu yüzden bir gün kendisine kızdım. "Ne oluyor?" dedim. "Örgütsel işlerin ne olduğuna aldırdığın yok, yalnızca çocuklarını düşünüyorsun! Hepimiz senin durumundayız, hepimizin çocukları var..." O gerçi bunu kabul etmedi, ama sert bir tepki de göstermedi.

Aziz ve Ünal da Berlin'e geldiler. Kendileriyle konuştuğumda bazı arkadaşlardan yakındım, Faruk'un durumundan söz ettim. Bana her zaman çok saygılı davranan Aziz tepki gösterdi. Daha sonra ise, tavrını, "Ünal Faruk'u çok sever, onun yanında söylememeliydiniz..." diye izah etmeye çalıştı. O zaman anladım ki, darbenin yarattığı yeni durumla birlikte, örgüt içinde de eski dengeler sarsılmakta ve insanlar hızla değişmekte... Kadrolarla ilişkilerimde daha dikkatli olmak gerektiğini düşündüm...

Bu arada ilginç şeyler de oldu. Artvin yöresinden Sovyetler'e geçen DEV-YOL mensubu bir grubun sığınma başvurusu kabul edilmedi. İfadeleri alındıktan sonra getirilip yeniden sınıra bırakıldılar ve doğal olarak yakalandılar. Bizim yoldaşlarımızdan Ağrılı Nizamettin Kaya (daha önceden sözünü ettiğimiz Şeyh Nizamettin değil, ama onun akrabası) da Ermenistan'a sığınmıştı. O da, aynı akıbete uğradı. Ülkeye geri dönderildikten bir süre sonra yakalandı ve ağır işkence gördü. Bu yüzden, daha Sovyetler dağılmadan önce Nizamettin'in sosyalizme olan inancı sarsılmıştı. Sovyet kaynaklarında, SSCB'nin tüm antifaşistlerin ikinci vatanı olduğu yazılıydı, oysa gerçek çok farklıydı. Buna rağmen, bizim gerçeği tüm çıplaklığıyla görmemiz, "sosyalizmin kalesi"nin içten içe çürüyüp yozlaştığını ve kapitalizmin hayranları tarafından içten fethedildiğini anlamamız için takvimin 1990'lara gelmesi gerekiyormuş...

Örgüte Yazdığım Mektup

1981 yılı başında, "Genel Sekreter Ahmet Yoldaş" adıyla örgüte bir mektup yazdım. (O dönemde henüz kendi adımı kullanmıyordum). Bu mektupta yeni dönemi, örgütümüzün ve bir bütün olarak devrimci hareketin yüz yüze kaldığı saldırıyı değerlendiriyor, yapılması gerekenler konusunda görüşlerimi belirtiyor, örgüte moral veriyordum. Bu mektupta şöyle diyordum:

"Yoldaşlar,

"Türkiye'nin ve Kürdistan'ın ilerici ve devrimci güçleri için yeni aşamada koşullar değişmiştir. Türlü baskı ve kısıtlamalara rağmen sıkıyönetim dönemi öncesinde -hatta 12 Eylül faşist darbesinden önce de bir ölçüde- var olan nisbi demokratik şartlar bugün ortadan kalkmıştır. Tüm partiler, ilerici sendikalar, demokratik örgütler kapatıldı, ilerici basın susturuldu. Yüz bini aşan sosyalist, demokrat, ilerici emekçi ve aydın zindanlara doldurudu. Faşist cunta tüm direnmeleri bastırmak, devrimci

örgütleri çözüp dağıtmak, ilerici güçleri yıldırmak için işkence çarkını amansızca çalıştırıyor ve diğer insanlık dışı her türlü yönteme başvuruyor.

"Partimiz bakımından da, özellikle son bir yıldan başlayarak koşullar son derece değişmiştir. Düşmanın saldırıları sonucu bazı yoldaşlarımız yaşamlarını yitirdiler, birkısım kadrolarımız ve sempatizanlarımız tutuklandılar ve Parti, aranan ve saklanma koşulları güç olan birkısım kadrolarını korumak için yurt dışına geçirdi. Açıktır ki bugün parti çalışmasının eski yöntemlerle sürdürülmesi mümkün değildir. Süratle yeni koşullara uygun çalışma biçimlerini hayata geçirmek zorundayız.

"Devrimci mücadele çetin bir yoldur, iniş ve çıkışlarla doludur. Onda saldırı kadar savunma, ileri yürüyüşler gibi geri çekilmeler de vardır. Güç dönemlere yiğitçe, sabırlıca göğüs germesini bilmeyen kişiler devrimci yolda sonuna kadar yürüyemezler. Biz altı yıl boyunca düşmana taarruz ettik; kitleleri uyarmak, eğitmek, örgütlemek ve parti olarak kitleler içinde örgütlenmek için etkin ve başarılı bir çalışma yaptık. Şimdi düşmanın karşı saldırısı söz konusudur. O partimizin kendisi için taşıdığı tehlikenin bilincindedir ve onu ezmek, dağıtmak istemektedir. Ama düşman bunu kesinlikle başaramayacak. Yolumuz uzundur. Bu aşamada düzenlice geri çekilmesini bilmeliyiz. Kadrolarımızı, mümkün olduğunca düşmandan korumalı, kitleler içinde alttan alta çalışmasını bilmeli ve yarının yeni ve çok daha kapsamlı hücumlarına hazırlanmalıyız.

"Yoldaşlar,

"Merkez Komitemiz, mümkün olan en yakın zamanda toplanıp yeni durumu değerlendirecek ve yeni koşullara uygun olarak parti çalışmasının düzenlenmesi için kararlar alacaktır. Yeni kararlar yoldaşlarımıza ulaşıncaya ve çalışmalarımız yeni bir düzene bağlanıncaya kadar her parti birimi, Partinin her organı ve her militan, elbette, tüzüğe, programa ve bugüne kadar bizlere yol gösteren diğer karar ve direktiflere göre Parti çalışmasını aksatmadan sürdürmelidir." (Mektubun tamamı için bak: Ek Belge, no: 6).

Şam'da MK Toplantısı-Mart 1981

Almanya'ya geçmiş olan arkadaşlarla bir durum değerlendirmesi yaptık. Örgütü toparlamak ve dönemin gerekli kıldığı kararları almak için tez elden MK'yı toplamayı uygun gördük. Toplantı için uygun düşen yer ise Suriye idi. Bu amaçla, Ünal'ı da alarak Mart başında Suriye'ye geçtik. Şam'da, Pêşverulu dostlara ait ve bir apartmanın zemin katındaki küçük bir evde, diğer birimlerden bazı yoldaşlarımızın da katıldığı genişletilmiş bir MK toplantısı yaptık. Toplantımız 18 Mart'ta başladı ve 5 Nisan'da sona erdi. İlk kez böylesine uzun süren bir MK toplantısı yapıyorduk. Yurt içinde hiçbir toplantımız iki günden fazla sürmezdi. Ama bu kez güvenlik sakıncası yoktu ve yurt dışında zaman boldu.. Bizimkisi yine iyi, kimi örgütler bu dönemde toplantı rekorları kırdılar. Örneğin Ala Rızgari'nin sorunlarını tartıştığı böylesi bir

toplantı, bazı molalarla birlikte tam yedi ay sürmüştü!

Nazif'le Halil cezaevinde, Rojan da İran Kürdistanı'nda olduğu için MK toplantısına katılamamışlardı. Zeki Adsız ise, bizim Suriye'de bulunduğumuz günlerde Almanya'ya geçmiş, iltica talebinde bulunmuş ve tedavi olmaktaydı. Bu nedenle o da Almanya'dan ayrılamazdı. Bu dört kişinin dışında, MK'nın diğer asil ve yedek üyelerinin tümü toplantıda vardılar.

Öncelikle bir durum değerlendirmesi yaptık. Bu arada MK üyesi olmayıp da Suriye'de bulunan diğer partili yoldaşların da görüşlerini aldık. Bu yoldaşlar genellikle, Parti'nin böylesine güç dönemlere yeterince hazırlıklı olmadığı, kadroların yer değiştirmesi, saklanması, korunması bakımından gerekenin yapılmadığı kanısındaydılar. İnsanlar partiyi fetişleştiriyorlar ve sorumluyu hep kendi dışlarında, hep yukarda arıyorlardı. Sanki MK görevlerini iyi yapsa kimse yakalanmayacak, her şey saat gibi işlemeye devam edecekti.. İşin garibi MK üyeleri de çoğunlukla, adeta kendi dışlarında sorumlu arayan bir tutumla, aynı görüşte idiler!

Doğal olarak, eğer birtakım tedbirler alınamamışsa bunun sorumlusu, en başta MK idi ve MK, durumu tartışarak bu konuda kendi sorumluluğunu kabul etti ve bir özeleştiri yaptı. Buna ilişkin değerlendirme şöyleydi:

"Geçmiş dönemdeki Parti çalışmalarının ayrıntılı bir değerlendirmesini yapan Merkez Komitemiz, bugün karşılaşılan sorunların yalnızca faşist iktidarın saldırısından ve bu zor dönemin özelliklerinden kaynaklanmadığını; partimizin yetkili organlarının yaklaşan daha zor günleri önceden görmüş olmalarına karşılık, böylesi zor koşullara esnekçe ve başarılı biçimde geçiş için örgütümüzün gereği gibi hazırlanmadığını ve yeter tedbirin alınmadığını da saptamıştır.

"a) Geçen dönemin nisbi demokratik koşullarında, legal planda (basın-yayında, kitle örgütlerinde, seçimlerde vb.) başarılı bir çalışma yapılırken Parti örgütlenmesinde ve kadrolara gizli çalışma yöntemlerinin benimsetilmesinde yeter özen ve çaba gösterilmedi.

"b) Zor bir dönemde kadroların mevzilendirilmesi, korunması, onlara hareket kolaylığı kazandırılması ve haberleşme gibi konularda yeter tedbir zamanında alınmadı.

"c) Propaganda-ajitasyon ve kitle çalışmalarında kadrolar hemen hemen tüm olarak kullanıldı, geri planda yeter kadro tutulmadı; bu da polisin kadroları ve sempatizanları kolayca tanımasına yol açtı; yakalanan, yer değiştiren ve saklanmak durumunda kalan kadroların yerine yeni kadroların geçirilmesi zorlaştı..

"Bu eksik ve hataların ortaya çıkışında Partimizin genç ve kadrolarımızın illegal çalışmada deneysiz oluşunun payı büyüktür. Parti o dönemde kadrolarını yeni yeni oluşturmakta idi. İyi örgütçülerin ve gizli çalışmada uzman kadroların kısa dönemde ve çok sayıda yetişemeyecekleri de bir başka gerçektir. Yine zor bir dönemden geçmemiş kadrolar gizlilik kurallarının ve disiplinin önemini yeterince kavramıyorlardı."

Dönemi bir geri çekilme dönemi olarak nitelcdik. Yurt içi örgütünü yenidcn düzenlcmeyi ve çalışmaları yeni koşullara uygun biçimde sürdürmeyi kararlaştırdık.

Aldığımız kararlardan biri, Özgürlük Yolu'nun Kürtçe adıyla, yani Riya Azadi olarak ve farklı bir biçimle yurt dışında yeniden çıkarılması, bildiri ve diğer yayınlarımızla birlikte yurda gizli olarak sokulup dağıtılmasına ilişkindi. Ayrıca yurt dışındaki kadrolarımızın eğitimi için bir program yapacaktık.

Nazif ve Yılmaz'ın sorgu sırasında verdikleri ifadelerle ilgili bazı bilgiler bize yansımış, ama zabıtlar henüz elimize geçmemişti. Bizim dışımızdaki gruplar, özellikle de DDKD'ciler (KİP), bundan yararlanarak, daha 12 Eylül öncesi, arkadaşlarımızın poliste konuştuğunu, partimizin çözüldüğünü, dağıldığını keyifle propaganda ediyorlardı. Oysa bize ulaşan bilgilere göre, Kongre ile, yeni seçilen MK ile ve Diyarbakır komitesi dışında diğer komitelerle ilgili olarak herhangi bir bilgi verilmemişti. Eski MK'ya ve Diyarbakır Bölge Komitesi'ne ilişkin bilgiler ise önceden polisin elinde bulunabilirdi. Ayrışma sürecinde İhsan ve Mehdi, sorumsuzca deşifrasyonda bulunmuşlardı.

Bu nedenle, bazı MK üyelerinin farklı görüşüne karşılık, MK çoğunluğu olarak, söz konusu iki arkadaşımızın, ağır işkenceler sonucu polisteki belli bilgileri onaylamış oldukları sonucuna vardık ve bunu bir zaaf olarak nitelcdik, ama onların tutumunu bir çözülme, ya da ihanet saymadık. En azından, bu konuda sağlıklı bir hükme varmak için zabıtları görmek ve bu yoldaşlarla konuşmak gerekir diye düşündük. Diğer yandan, mahkemeler sürecinde siyasi savunma yapılması için de karar aldık ve içeriye ilettik. Buna göre, Diyarbakır'da Nazif, Yılmaz ve Kenan Kızıl Partiyi savunacaklar, diğerleri -soruşturma sırasında parti üyesi olduklarını reddetmiş oldukları için- Özgürlük Yolu'nun görüşleri çerçevesinde, yani bir sempatizan gibi siyasal savunma yapacaklardı. Erzurum'daki parti davası için de benzer bir karar almıştık; orda da Nurettin, Halil ve onların durumundaki yoldaşlar Parti üyesi kimliğiyle siyasal savunma yapacaklardı. (Bu konuya daha sonra, Zeki olayını değerlendirdiğimiz MK toplantısı nedeniyle yeniden döneceğim.)

Partinin olanaklarına uygun olarak, tutuklu ve kaçak durumdaki yoldaşlarımıza ve onların muhtaç durumdaki ailelerine yardım kararı aldık. Zaten bunu MK toplantısı öncesi de yapmakta idik. Bu durumdaki yoldaşlarımızın bir listesini yaptık. Yardım tutarını, onların maddi durumlarına, evli olup olmamalarına, çocuklarının sayısına göre saptadık. Yardımları yurt içine ulaştırmada yurt dışındaki işçi ve öğrenci yoldaşlarımızdan ve güvenilir sempatizanlardan yararlanıyorduk. Yurt içinde de birimlere ve kişilere ulaşmak için görevlendirme yaptık.

UDG dağılmış, ama örgütler arasında yeni bir güçbirliği inşası için belli çabalar vardı. Ayrıca Kürdistan'ın diğer parçalarından örgütlerle ilişkilerimiz

Şam'da ve Avrupa'da sıkılaşmıştı ve karşılıklı dayanışma ve yardımlaşmayı koordine için, bizim de içinde yer aldığımız bazı çalışmalar vardı. Her iki konuda da parti olarak aktif çalışma yapmak için kararlar aldık. Ayrıca merkez kadrolarımızın yurt dışında bulunması nedeniyle yurt dışındaki işçi ve aydınlarımızın örgütlenmesine hız vermeyi ve Parti'nin dış ilişkilerini geliştirmeyi kararlaştırdık.

Merkez Komitemiz, Cunta'nın uzun süre işbaşında kalamayacağı, kurucu meclisi toplayıp gerekli yasal düzenlemeleri yaptıktan ve bu arada devrimci ve demokratik güçleri ezip dağıttıktan sonra seçimlere gidip militarist klikle sivil yönetimin sıkı işbirliğinde yeni bir yönetim modeli oluşturmak amacında olduğu görüşünde idi. Toplantı sonrası örgüte yayınladığımız bildiride şöyle diyorduk:

"Türkiye'nin devrimci güçlerine düşen, kitlelerin bugün içten içe kabaran muhalefetini ustalıkla ve sabırla doğru bir hedefe yönlendirmek olmalıdır. Cuntaya karşı bir kalkışma dün mümkün olmadı ve bugün de onun koşulları yoktur. Ama yarın buna uygun koşullar ortaya çıkabilir. Düşmanın daha "yumuşak", daha örtülü diktatörlük biçimlerine geçmesine ve bunu bir "demokrasiye dönüş" gibi kitlelere yuttırmasına fırsat vermemek gerekir. Kitleleri bir devrimci dönüşüme, demokratik halk iktidarına yöneltmeliyiz. Kitleleri sömürü ve zulüm çarkını parçalamaya, sömürgeci zincirini koparmaya yöneltmeliyiz.

"TKSP-MK, bugünkü yenilgiyi kitleler açısından bir zafere çevirmenin koşulu olarak hedefin doğru saptanmasını ve burjuvazinin yanıltıcı planlarının reddedilmesini zorunlu görür. Zaferin diğer bir koşulu, Türkiye ve Kürdistan'ın tüm ilerici, demokrat, yurtsever güçlerinin antiemperyalist ve demokratik cephesinin bir an önce oluşturulmasıdır." (Bakınız: MK Bildirisi, Ek Belge, no 7).

Merkez Komitemizin bu toplantıda yaptığı değerlendirmeler sağlıklı ve gerçekçi idi. Cunta'nın amaç ve planları doğru tahmin edilmişti. Gelişmeler tam da öyle oldu. Diğer yandan, bunu önlemek ve durumu halk açısından bir zafere çevirmek ise, ne yazık ki mümkün olmadı. Biz bu konuda da hedefi doğru belirlemiş, demokratik güçlerin en geniş cephesini şart koşmuştuk. Parti olarak -ilerde ayrıntılı biçimde anlatacağım üzere- çabalarımızı bu doğrultuda kararlı biçimde sürdürdük. Ama ne yazık ki bu çabalar yetmedi. Örgütlerin birçoğu yine gereken ileri görüşlülüğü, sorumluluğu, esnekliği gösteremedi. Ülkemizin ilerici, demokrat ve yurtsever güçleri, bir kez daha kendilerine düşeni yapmayı başaramadılar.

Yurt İçinde Üç Kişilik Bir Komiteyi Yetkilendirdik

MK düzeyinde yaptığımız görevlendirmeye göre, Ziya, Süleyman ve Abdullah, ayrıca, o dönemde henüz MK üyesi olmayan Ünal Avrupa'da görevlendirildiler. Suriye için, Faruk'un başkanlığında beş kişilik bir komite

oluşturduk. Aziz'i, Mahmut'u, Mehmet Ali'yi de burda görevlendirdik. Ayrıca sınırda insan ve yayın iletişimini örgütlemek üzere özel bir sınır komitesi oluşturuldu.

Güneye geçmiş olan, ama aranmadığını bildiğimiz iki yoldaşı (İstanbul bölgesinden İbrahim ve Elazığ bölgesinden Bilal) tekrar yurt içine geçirdik ve onların da içinde yer aldığı üç kişilik bir yurtiçi komitesi oluşturduk. Komitenin üçüncü üyesi Diyarbakır bölgesinden Hacı Sait idi. Bunlardan hiçbiri MK üyesi değildi.

Tüzük ve Program Değişiklikleri

MK'nın 1981 Mart-Nisan toplantısında, Parti tüzüğünün acil ve zorunlu durumlarda verdiği yetkiye dayanarak tüzük ve programda bazı değişiklikler yaptık.

Programın giriş bölümündeki "Ayrı Örgütlenmeye Zorlayan Şartlar" ara başlığı altında verilen bir sayfalık bölüm programdan çıkarıldı. Bu bölüm Parti'nin kuruluş döneminde ve Türk soluyla ayrı ya da birlikte örgütlenme konusundaki tartışmalar göz önüne alınarak konmuştu. MK, bu aşamadan sonra böyle bir bölüme artık gerek kalmadığı kanısına vardı. Ancak bu bölümün, ayrı örgütlenme gerekçesiyle ilgisi olmayan bazı paragraflarını yeniden düzenleyerek diğer bölümlere ekledi.

Bunun yanısıra, programın giriş ve gerekçe bölümünde bazı anlatım ve terim düzeltmeleri yapıldı. Programın somut talepleri içeren ikinci bölümünde ise hiçbir değişiklik yapılmadı.

Tüzükte yapılan değişiklik daha kapsamlıydı. 1. Kongre sırasında da tüzükte bazı değişiklikler yapılmıştı. Ama hem kongre öncesi bu konuda yeterince hazırlık yapılmadığı, hem de zaman darlığı nedeniyle 1. Kongre'de tüzük gereği gibi gözden geçirilmemişti. Bizi tüzük değişikliğine yönelten birçok neden vardı. Birincisi, tüzüğün başlangıç maddeleri örgütün amaçlarına ilişkin olarak fazlaca ayrıntılı idi. Oysa daha sonra program çıkmış ve amaçlar orada gereği gibi dile getirilmişti. Bu nedenle, tüzüğün amaca ilişkin ilk maddelerini buna uygun şekilde yeniden düzenlemek ve sadeleştirmek gerekiyordu; bunu yaptık.

İkinci olarak zaman içinde tüzüğün bazı eksik ve fazlalıklarını fark etmiştik. Örneğin, işlerin gecikmemesi için MK'nın bazı yetkilerini politbüroya aktaran düzenlemeler yaptık. Merkez Disiplin Kurulu'nu bir organ olmaktan çıkarıp MK'ya bağlı bir büroya dönüştürdük. Kongrenin toplanma süresini, koşulları da gözönüne alarak yılda birden, üç yılda bire çıkardık. Yeni üyeler için parti andını ekledik.

Üçüncü neden ise son iki yılda yaşananlar, örgütümüze yönelik operasyonlar ve edindiğimiz deneyimdi. Bunlar gözlerimizi tüzüğe çevirmemize yolaçtı. Örgütü polisten korumak için örgüt içi ilişkilerde gizliliği ön plana çıkarıcı düzenlemeler yaptık ve öyle sanıyorum ki bu konuda fazla aşırı gittik. İlgili tüzük hükümlerini ayrıntılara boğduk.

Yapılan değişiklikleri, gerekçeleri içeren yedi sayfalık bir açıklama ile birlikte örgüte ilettik.

Bu toplantının hem MK, hem de bir bütün olarak örgütümüz için moralin düzelmesine ve toparlanmaya büyük yararı oldu.

* * *

İran'daki arkadaşlarımızın durumuyla ilgili olarak bize, gecikmeli de olsa, zaman zaman bilgiler ulaşıyordu. Aralarında bazı sorunlar olduğuna dair bilgiler yansımıştı. Şubat 1981'de kendilerine bir mektup yazmış ve İran KDP'li dostlarımız vasıtasıyla göndermiştim. Bu mektupta, oradaki kadroların atıl kalmaması, zamanın iyi değerlendirilmesi ve İran Kürdistanı'nda verilen mücadeleye destek olunması konularında tavsiyelerde bulunmuştum. Ancak bu mektup yerine ulaşmamış ve yanlışlıkla bölgedeki Apoculara verilmişti! Bu nedenle, Ziya arkadaşı, bölgeye para götürmek ve durum hakkında bilgi edinmek üzere İran Kürdistanı'na göndercdik. Ziya arkadaş, MK toplantısının hemen ardından, Şam üzerinden Tahran'a geçti. IKP'li dostların yardımıyla Kürdistan'a geçeccktı.

Ünal arkadaşı Berlin'de görevlendirdik. Abdullah Bremen'deki akrabasının yanında kalıyordu. Abdullah arkadaş TÖB-DER Genel Başkan Yardımcısı idi. Yurt dışına çıkmış Genel Başkan Gültekin Gazioğlu ile birlikte TÖB-DER'le dayanışma çalışmalarını örgütlediler. TÖB-DER'e yapılan baskıları dile getiren bir rapor hazırlayıp uluslararası demokratik kuruluşlara sundular. Uluslararası Hür Öğretmenler Sendikası Birliği (IVFL), Dünya Demokratik Öğretmenler Fedcrasyonu (FİSE), Fedcral Almanya Bilim ve Eğitim sendikası (GEW) TÖB-DER üzerindeki baskıları kınayan kararlar aldılar ve TÖB-DER'e dayanışma gösterdiler. Ben de aynı günlerde, TÖB-DER'in avukatı sıfatıyla FİSE'nin Doğu Berlin'deki merkezini ziyaret edip bilgi verdim ve dayanışma göstermelerini istedim.

52 DİSK yöneticisi hakkında da idam istemiyle dava açılmıştı. Örgütün Genel Başkanı Abdullah Baştürk ile Genel Sekreter Fehmi Işıklar da bunlar arasındaydı. DİSK yöneticilerinin bir bölümü de, yakalanmamak için yurt dışına çıkmışlardı. Kendilerine TÖB-DER'le birlikte ortak bir demokratik kitle örgütleri platformu oluşturma ve cuntaya karşı mücadelede ortak davranma önerisi götürüldü. Ama çoğu TKP yanlısı olan bu sendikacılar, TKP'nin bu dönemde cuntaya karşı izlediği yumuşak tutum nedeniyle bu öneriye yan çizdiler.

Çok geçmeden TÖB-DER davası sonuçlandı, örgüt kapatıldı ve bu davadan yargılanan 50 kadar örgüt yöneticisi 9 yıla varan hapis cezalarına çarptırıldılar. Bunlardan biri de bir önceki dönem TÖB-DER Genel Başkan Yardımcılığı yapmış olan arkadaşımız Süleyman Yaşar'dı. Mahkemede örgüt adına savunmayı da o yaptı.

HEVKARİ ÇALIŞMASI VE PKK İLE DİYALOG

MK toplantısı için Şam'da bulunduğumuz dönemde, kuzeyli diğer Kürt örgütleriyle (KUK, KİP, Ala Rızgari) görüşmeler yaptık, UDG artık dağılmıştı. Yeni koşullara uygun ve daha geniş birliklerin gereğine inanıyorduk. Diğer parçalardan Kürt örgütleri, Irak ve Suriye Komünist partileri, hatta Filistinliler ise, neden PKK ile de görüşüp birlik yapmadığımızı soruyorlardı. Gösterdiğimiz gerekçeler onları tatmin etmiyordu. O ara Lübnan'a geçmiş ve Filistin Demokratik Cephesi'nin dış ilişkiler sorumlusu ile görüşmüştük. Aynı konu açıldı. Ben PKK'nın bize yönelik saldırılarını anlatınca, o gülerek:

"Bu da bir şey mi," dedi, "biz Filistinliler birbirimizden yüzlerce kişi öldürdük; ama yine de bir aradayız!"

Suriye Kürt örgütleri de bizim PKK ile ilgili değerlendirmelerimizi, kendi aralarındaki çekişme ve suçlamalara benzetiyorlardı. (Onlar birbirlerini genellikle Suriye'nin ajanı, ya da adamı olmakla suçlarlar...)

Irak Komünist Partisi'nin Genel Sekreteri Aziz Muhammed ve Politbüro üyeleri Kerim Ahmed (daha sonra genel sekreter oldu) o zaman Şam'da idiler. Bir yandan onlar ve Suriye Komünist Partisi'nin Politbüro üyesi dostumuz Ebu Cengo (Remo), diğer yandan Celal Talabani ve Pêşverûlu dostlarımız Hemit Dewrêş ve arkadaşları bizi PKK ile görüşme için zorlamakta idiler. Apo ile konuştuklarını, hatalarını kabul ettiğini, onu yanlışlardan kurtarmak için birlikte çaba göstermemiz gerektiğini, ilişki kurmanın yararlı olacağını bize ısrarla telkin etmekteydiler. Sonunda, PKK'nın düzeleceğine inanmamakla birlikte, onların da katılacağı bir toplantıda sorunları dile getirmeyi yararlı bulduk.

Görüşme, bizim kaldığımız evde oldu. Toplantıya Celal Talabani, Aziz Muhammed, Kerim Ahmed, Ebu Cengo, Hemit Dewrêş, yine Pêşverû'nun Politbüro üyesi Reşit Hemo katıldılar. Apo toplantıya bir arkadaşıyla gelmişti. Önce Apo konuştu. Son derece kötü Kürtçesiyle, kırık dökük cümlelerle olup bitenleri anlatmaya çalıştı. Sözde özeleştiri niteliğinde şöyle dedi:

"Biz gençtik, deneysizdik, yüksek bir dağa tırmanan acemi kişiler gibiydik, bu nedenle bazı yanlışlar yaptık..."

Sözü ben aldım. Yaptıklarının hiç de deneysizlik ürünü bir yanlışlık olmadığını, diğer devrimci ve yurtsever örgütleri düşman ilan ettiklerini, kadrolarını öldürdüklerini, onlara karşı savaştıklarını, aşiret kavgaları çıkardıklarını, böylece halkın saflarında çatışmalara yol açtıklarını, rejimin

bundan çok yararlandığını söyledim. Bütün bunlardan dolayı ciddi bir özeleştiri yapmaları gerektiğini, bu özeleştirinin, en çok da bize ve diğer yurtsever örgütlere karşı düşmanca duygularla şartlandırılmış olan kendi tabanları için gerekli olduğunu; ayrıca, bundan böyle aynı tutumun sürmeyeceği konusunda güven vermeleri gerektiğini söyledim.

Apo, bir özeleştiri için parti konferansı toplamaları gerektiğini, bunun ise en az üç ay zaman alacağını söyledi. Biz, olayın önemi nedeniyle pekâlâ üç ay beklenebileceğini söyledik. Böylece, sonuçta PKK'nın kendi konferansını toplayıp özeleştiri yapması gereği ortak görüş olarak benimsendi. Ayrıca bu arada, zaman yitirmemek için Kuzeyli Kürt örgütleri olarak, PKK da dahil, kendi aramızdaki görüşmeleri sürdürecektik.

Bu toplantıda Apo pek şaşkındı. Konuşurken ellerini nereye koyacağını bilemiyordu. Bir ara, yanında oturan ve onu ciddi ciddi dinlemekte olan Mam Celal'in elindeki tespihe atıldı. Mam Celal ise ani bir refleksle elini hızla geri çekti, tespihi vermedi ve suratını astı. Bu, özellikle Apo açısından, hem tatsız, hem de gülünç bir manzaraydı.

Toplantıda, doğal olarak, özellikle de Kürt geleneklerine uygun olarak, zaman zaman fıkralar anlatılıp şakalar yapılıyordu. Apo'nun ve yanındaki arkadaşının hiç gülmeyen suratına bakan Mam Celal, kuzeyli Kürt ve Türk devrimcileriyle ilgili olarak duyduklarının da etkisiyle, neden hiç gülmediklerini sordu. Sonra, devrimcilerin de gülüp şakalaşabileceklerini söyledi ve Marks'tan, Lenin'den örnekler verdi. Lenin, bir piknik sırasında dereden oltayla balık avlamış, oltaya balık takılınca neşeyle zıplayarak "yakaladım, yakaladım!"diye haykırmıştı...

Bu öyküyü dikkatle ve hayretle dinleyen Apo, "yaa, öyle mi?!." dedi ve ardından orucunu bozup gülümsemeye başladı!..

Mam Celal bu toplantı sırasında Apo'yu bir hayli gırgıra aldı. Bir ara, hem toplantının havasını yumuşatmak, hem de söyleyeceklerini şaka yollu söylemek için, kolunu Apo'nun boynuna dolayarak ve eliyle tetik çekme işareti yaparak, şöyle dedi:

"Benle Kak Ali (*) siyasetten anlamayız, biz tetikten anlarız!.."

Apo dahil, herkes kahkaha attı.

Toplantı dağılıp da dışarı çıktığımızda, sakalını siyasal çalışmada ağartmış Reşit Hemo, kulağıma eğilerek şöyle dedi:

"Eva dîn e lo, şerm e ku meriv bi vî ra rûne!.." (Bu adam düpedüz deli, bununla oturup konuşmak bile ayıp!..)

Ne var ki, sonradan Suriye Kürtleri de -aynen Kuzey Kürtleri gibi- bu "deliyi" pek ciddiye aldılar...

PKK ile görüşme sürecimiz böyle başladı ve daha sonraki günlerde devam etti. Konuyu KUK'lu ve Ala Rızgarici arkadaşlarla konuştuk ve bir toplantı günü belirledik. Bizimle PKK'yı bir araya getirmeye çalışan dost örgütler,

(*) Apo o zamanlar Ali kod adını kullanıyordu.

aynı zamanda Kuzeyli diğer Kürt örgütlerine yönelik olarak da aynı çabayı gösteriyorlardı.

15 Mart'ta yapılan toplantıya, haber verilmiş olmasına rağmen KİP'liler gelmemişti. KİP'liler, daha sonraki toplantılara da geleceklerini söyledikleri halde hep oyaladılar ve sonunda, toplantıya PKK katıldığı için gelmediklerini söylediler. 27 Mart'ta Ebu Cengo'nun evinde yapılan ve benim de katıldığım toplantıda, Apo, KİP'lilerin katılmama nedenini öğrenince bozuldu ve özetle şöyle dedi:

"Özeleştiri adı altında, kimse bizden PKK'nın kendi kendisini inkar etmesini beklemesin! Toplantı KİP'siz de sürebilir. Bu olmazsa biz çekilelim, siz dörtlü olarak yapın, ilerde koşulları olursa biz de katılırız" dedi.

Söz alan KUK'lular, PKK özeleştiri yapmadıkça birlik için kendileriyle oturmayacaklarını, bunun son toplantı olduğunu söylediler. Biz de aynı şeyi söyledik. Böylece PKK ile görüşme süreci sona erdi. Onlar ayrıldıktan sonra KİP'lilerin katılmasıyla güçbirliği çalışmaları yeniden başladı. Bir süre sonra PKK Parti konferansını topladı ve sözde bir özeleştiri de yaptı. Ama bu beklenen türden bir özeleştiri değildi. PKK diğer örgütlerle sorun olan ve çatışmalara yol açan konularda hiçbir ciddi özeleştiri yapmamıştı. Bu nedenle de toplantılara çağrılmadılar.

Bu konuyu MK toplantısında konuştuk. Arkadaşlara, PKK'dan dörtbaşı mamur bir özeleştiri beklemenin yanlış olduğunu, bu tür örgütlerin niteliğinin bunu yapmaya elvermediğini, böyle bir tavrın onları itecceğini, oysa birlik çalışmaları içinde onları etkilememizin daha kolay olduğunu söyledim. Ne var ki, Faruk'un dışında ötekı arkadaşlar önerimi benimsemediler. Bu benim, o güne dek MK'da reddedilen ilk önerimdi. Arkadaşlarım PKK konusunda bu denli sert ve uzlaşmazdılar... Bunun nedeni kuşkusuz PKK'nın o güne kadarki tutumu ve yaptıkları idi. Ama öyle sanıyorum ki o günkü önerim, PKK'yı birliğe çekme, etkileme, belki de yeni ve çok daha büyük yanlışlardan koruma yönünde bir fırsattı. Bu fırsatı kullanamadık ve PKK, bir serseri mayın gibi yuvarlanıp gitti, kolayca Suriye'nin güdümüne girdi. İlişkilerimiz ise iyileşeceğine yeniden koptu, önce tartışmalara, sonra çatışmalara vardı... (*)

KİP'liler ise, gerçekte PKK'yı bahane etmişlerdi. Çünkü PKK aradan

---

(*) Gerçi bunu izleyen dönemde de, PKK'yı güçbirliği çalışmalarının dışında tutmakla birlikte, ona yönelik politikamız, yönetim ve taban düzeyinde diyalogu sürdürme, etkileme ve yanlışlarından uzaklaştırma yönünde idi. 18 Mart 1982'de örgüte gönderdiğim genelgede, bu konuda şöyle diyordum:

"Bizim onlara karşı tutumumuz ne olmalıdır? Birincisi biz, onları, provokasyon çizgisine düştükleri, zaman zaman ve yer yer, sömürgeci güçlerin elinde devrimci ve yurtsever güçlere karşı kullanılan bir araca dönüştükleri dünkü halleriyle kabul edemeyiz ve böylesine bir örgüte, geçmişteki yapısını sürdürerek bugünkü zor koşullarda ayakta kalması için yardımcı olamayız, olmayız. Ancak biz, şu veya bu nedenle olsun, onlardaki değişimi de görmeli, dünkü hallerinden kurtulmaları için çaba göstermeliyiz. Tutumumuz katı değil, prensipli, ama esnek olmalıdır. (...) salt suçlamakla yetinemeyiz, etkilemek için diyalog da gereklidir..." (Bak: Ek Belge, no: 8).

çıktıktan bir sürc sonra toplantılar yenidcn başladı ve KİP'liler bu kcz de başka bahanelerlc platformu uzunca bir süre oyaladılar. Önce toplantıların güvcnlik bakımından Şam'da yapılmasına karşı çıktılar, Avrupa'da yapılmasını öncrdilcr. (Bu konuda bizim için sorun yoktu, ancak AR vc KUK Avrupa'nın kendilcri için uygun olmadığını söylcdilcr). KİP'liler daha sonra isc, Dengê KOMKAR'da çıkan kendilerine yönelik bir elcştiri ile "Devrimci Dcmokratlar Üzerine" adlı broşürümüzü bahane ederek platformdan çekildiler.

15 Mart 1981 tarihli Dengê KOMKAR'da çıkan yazı, Kulp'ta KİP'liler tarafından öldürülen genç bir scmpatizanımızla, Ramazan Çankaya ile ilgiliydi. Bu nedenle kendilerini elcştirmiştik. Mart 1981'de yayınlanan "Devrimci Dcmokratlar Üzerine" adlı broşür ise iki bölümden oluşuyordu. Birinci bölümde, KİP'lilerin İsveç'te çıkardıkları Armanc Dergisi'nin Aralık 1980 tarihli sayısında çıkan bizc yönelik bir eleştiriyi cevaplandırıyorduk. İkinci bölüm ise, daha önceki bölümlerde anlattığım üzere, UDG'nin dağılması konusunda kamuoyunun bilgilendirilmcsi niteliğinde idi. Bu konuda en son konuşan ise biz olmuştuk.

Ama KİP'liler, hem suçlu hem güçlü tavrıyla işte bunu bahane ettiler. Kendileri Kulp'taki politik cinayetle ilgili özeleştiri vermezken, bizden söz konusu yazılarla ilgili olarak özeleştiri istediler. Bunu sağlayamayınca da 20 Mayıs 1981'deki toplantıda platformu terk ettiler.

Diğer iki örgüt, KİP'lileri ikna edip tekrar platforma geri getirmek için bir hayli çaba sarfettilcr. Bu mümkün olmayınca 13 Temmuz toplantısında çalışmaları üçlü olarak sürdürmcyi ve bu çalışmanın kamuoyuna duyurulması için ortak bir açıklama yapmayı kararlaştırdık. Açıklama hazırlandı, ama sonuçlanmadan KİP'lilere bir daha çağrı yapıldı. KİP'liler Aralık ayında platforma yeniden döndüler, ama aynı teraneyi sürdürdüler. KİP'lilerin oyalama taktiklerine karşı KUK ve AR da kararsız davranınca platform hiçbir iş yapamaz oldu. Ne söz konusu açıklama yapılabildi, ne program ve tüzük çalışmalarına geçilebildi. KİP'liler 21 Ocak 1982'de platformu yeniden terk ettiler.

Ömer Çetin'in Teslimiyeti ve KİP'in Bölünüşü

KİP'in böyle davranmasının gerçek nedenlcri isc başkaydı. KİP bu dönemde bir güçbirliği çalışmasından yana değildi. Özellikle gencl sekreterleri Ömer Çetin içerden, diğer örgütlcrin dağılıp gittiklerine, KİP'in rakipsiz kaldığına dair haberler gönderiyor vc bu çalışmalara boş vermelerini istiyordu! Buna ilişkin bilgi, bir süre sonra kendi aralarında başgösteren bölünme ve ayrışma sonucu, Murat Cıwan ve arkadaşlarının yayınladıkları ve bize de ilettikleri bir teksirdc dile getirilmişti.

KİP yönetimi, bizim dağılıp gittiğimize ilişkin, hem dostça olmayan, hem de boş iddialarla oyalanırken, gerçekte kendisi, 12 Eylül sonrası ciddi

bir bunalıma düştü. Bu bunalımın bir nedeni Cunta'nın değerlendirilmesi konusunda ortaya çıkan görüş ayrılığı idi. Yurt dışındakiler, bu arada Politbüro üyeleri Murat Cıwan, Cunta'nın faşist olduğunu ileri sürerken, yurt içindekiler farklı görüşte idiler. Bir neden ise bizzat Ömer Çetin'in durumu idi. Ömer Çetin sorunun tartışılması için yurt dışına çıkmayı reddetmiş, tartışma için gönderdikleri kişiler ise görüş değiştirmişlerdi! Sonunda MK çoğunluğu Murat Cıwan'dan yana tutum aldı. Örgüt bölündü. Cıwan ve arkadaşları daha sonra Kürdistan Öncü İşçi Partisi (Pêşeng) adını aldılar.

KİP yönetimi Cunta'yı hafife almıştı. Bir ara Suriye'ye gelip dönen Zerruk Vakıfahmetoğlu, bu koşullarda nasıl olup da yurt içinde serbest dolaştıklarını soranlara şöyle demişti:

"Korkacak bir şey yok, valiye ya da jandarma komutanına bir kuzu yedirdin mi her şeyi halledersin!"

Ömer Çetin de neye güvenmişse, gidip kendi ayağıyla teslim olmuştu. Söylendiğine göre bu işe aracılık eden birileri, "Ömer bey gelip başvursun, korkacak bir şey yok, ifadesini alıp bırakacaklar," demiş...

Ancak, verilen güvenceye karşılık hemencecik bırakmamışlar. Duruma tanık olanların verdiği bilgilere göre, Ömer işkence görmemiş. Bir odaya alıp önüne bir tomar kağıt koymuşlar. O da oturup kuzu kuzu yazmış, polise hayli bilgi vermiş. Çetin'in ifadesi avukatlar tarafından yurt dışına çıkarılmıştı ve ayrışmadan sonra M. Cıwan tarafından bilgi için bana da verildi. Bu ifadelerde Çetin, MK üyeleri, bölge komiteleri ve örgütün silahları hakkında sayfalar dolusu bilgi veriyor ve şöyle diyordu:

"Devrimciler babamı öldürdüler, bu yüzden ben devrimcilikten soğudum, daha o zaman bırakmak istedim; ama arkadaşlar yakamı bırakmadılar... Kürtler devlet kuramazlar, ancak eşkıyalık yapabilirler!.." (*)

Ama ilginçtir, Çetin, bu yüzden az bir cezayla sıyırıp, kısa süre yatıp dışarı çıktıktan sonra da çevresindekiler hiçbir şey olmamış gibi davrandılar. Yurtsever geçinen birçokları için de, bu davranış sorun olmadı!

Bu tür olaylara baktıkça şaşıp kalırım: Bizim ülkemizde bazı değerler nasıl da aşınmış...

KİP'lilerin platformu yeniden terk etmelerinden sonra üç örgüt (TKSP, KUK ve AR) aylar önce hazırlanıp yayınlanmamış olan açıklamayı gözden geçirip 2 Şubat 1982'de yayınladılar. Bu açıklamada şöyle deniyordu:

"Dağınıklığın son bulması, emekçi halk kitlelerinin sarsılan güvenlerinin yeniden sağlanması, devrimci hareketin daha güçlendirilerek sömürgeci faşist diktatörlüğün alaşağı edilebilmesi için, zaman yitirilmeksizin harekete geçilmelidir. Planlı-programlı ve kararlı bir mücadelenin örgütlendirilmesi

(*) DDKD'nin kadrolarının çoğu gibi Ömer Çetin de feodal bir aileden geliyordu. Babası bir toprak ağasıydı ve sözde toprak ağalığına karşı mücadele eden Kavacılar tarafından vuruldu. Bu da, muhtemelen arkasında Türk istihbaratının olduğu provokatif bir olaydı.

için, var olan sorunların aşılarak hem Kürdistan'da, hem de Türkiye genelinde en geniş güçbirliklerinin, giderek cephelerin örülmesi zorunludur.

"Bu inançla bizler, Ala Rızgari, Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) ve Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP), Türkiye Kürdistanı düzeyinde güç ve eylem birliğine prensip olarak karar vermiş bulunmaktayız.

"Bizler, Türkiye Kürdistanı'nda ulusal demokratik kurtuluşu hedefleyen en geniş bir güçbirliğinden yanayız. Güçbirliği platformunu sadece kendimizle sınırlı görmeyip, ilerici-yurtsever güçlerin en geniş güçbirliğini gerekli ve zorunlu görüyoruz.

"Yine bizler, KUK, AR ve TKSP, Türkiye genelinde halklarımızın kardeşliği ve mücadele birliği temelinde, sömürgeci, askeri-faşist cuntayı alt ederek demokratik halk iktidarını hedefleyen bir mücadeleyi zorunlu görüyoruz. Bu doğrultuda, Kürdistan yurtsever-sosyalist güçlerinin de bir birlik halinde içinde yer alacağı, Türkiye devrimci-demokratik güçlerinin en geniş güç ve eylem birliğinden, giderek antiemperyalist, antifaşist ve Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını da programlayan bir devrimci demokratik cepheden yanayız." (Bildirinin tamamı için bak: Ek Belge, no: 9).

Üç örgüt, ortak açıklamanın yanı sıra, PKK ile yeniden diyalog kurmayı da kararlaştırdılar. PKK'nın güçbirliği çalışmasına katılabilmesi için üç örgütün kendisinden beklediği özeleştiriyi yapması gerektiğini kendisine iletttiler. Ancak PKK o ara DEV-YOL, TEP (Türkiye Emekçi Partisi, Mihriciler), SVP (Sosyalist Vatan Partisi, Kıvılcımcılar) ile birlikte "Anti Faşist Direniş Cephesi" diye nitelenen bir platform oluşturmuş, tecrit durumundan sıyrılmıştı. Bunun da etkisiyle önerimiz doğrultusunda adım atmaya yanaşmadı.

Üçlünün Suriye'de yürütülen çalışması çok ağır yürüyor, bir türlü program ve tüzük çalışmalarına geçilemiyordu. Çalışmanın Avrupa'ya aktarılmasını önerdik; ama Ala Rızgari buna yanaşmadı.

Güçbirliği platformunun genişletilmesi için Rızgari'ye, Tekoşin'e ve yeniden KİP'e öneri götürülmesi kararlaştırıldı. Son ikisi 30 Ağustos'ta yapılan toplantıya katıldılar. (Onların da katılmasından itibaren, bu çalışma "Beşli Platform" olarak adlandırılır oldu). Rızgari, AR'ı gerekçe göstererek platforma katılmayacağını bildirdi. Kava'ya öneri götürülmesine biz karşı çıktık. (Daha sonra platforma katılan Tekoşin ile KİP de Kava'nın çağrılmasından yana değildiler).

Arayış İçinde, Bölünen, Savrulan Örgütler; İlginç Kişiler: Murat Cıwan, Seyfi, Selim Keya

KİP'teki bölünmenin ardından, MK çoğunluğunun kendi yanlarında olduğunu söyleyen Murat Cıwan grubu, KİP adına platforma katılmak istedi. Biz de diğer örgütler de bunu kabul ettik.

Murat Cıwan'ı ilk kez bu toplantılar sırasında tanıdım. Bir lise talebesini andıran genç ve güleç biriydi; ama saçlarını ağartması için üç-dört yılın geç-

mesi yetti... Yaşanan zor dönemin etkisiyle örgütler bölünüyor, savruluyor, liderlerini ve deneyimli kadrolarını yitiriyor, sahneye daha az deneyimli genç insanlar çıkıyordu. KDP mirasından gelen KİP böyle bir üründü. Önce partinin kurucusu Faik Bucak, MİT tarafından tezgahlandığı söylenen bir cinayete hedef olmuş, daha sonra yine kuruculardan, deneyimli Sait Elçi 12 Mart döneminde Güney Kürdistan'da bir komployа kurban gitmiş, bu hareketin o dönemde parlayan isimlerinden Dr. Sait Kırmızıtoprak (Şıvan) da bu olayla ilgili görülerek KDP-Irak tarafından yargılanıp idam edilince ön plana deneyimsiz ve genç insanlar çıkmıştı. Dağılan KDP'nin mirası üstünde ortaya çıkan KUK ve diğer gruplar da aynı sıkıntıları yaşadılar. Bu genç insanların çoğu ise geldikleri gibi, bazen bir iz bile bırakmadan sahneden hızla ayrıldılar; 12 Eylül sonrasının örgütleri bölen, dağıtan anaforları arasında yitip gittiler.

KİP'liler bu arada bizimle ilgili, "Özgürlük Yolu mu, Oportünizmin Yolu mu?" adlı bir broşür yayınlamışlardı. Sanırım onu M. Cıwan kaleme almıştı. Bu tür suçlamalar modaydı. Sol sekterlerin yanı sıra, sosyalizme sonradan - biraz da bizim etkimizle- gelmiş Kürt solundan birçok grup, bize yönelik bu suçlamayı uluorta yaptılar. İşin garibi, sosyalizmin de ilkeli olmanın da özünü kavramadan. Günübirlik politikalar izleyerek, oradan oraya savrularak...

Biz 1974 yılında sosyalist bir hareket olarak sahneye çıktık ve bugün de bu niteliğimizi koruyoruz. Bizden sonra sahneye çıkan bu örgütlerin çoğu sonradan savrulup gittiler. Cıwan ve partisi de bunlar arasındadır. Bu grup önce adını değiştirerek "Kürdistan Öncü İşçi Partisi" (PPKK) adını aldı. Cıwan yazılarında sık sık "biz komünistler" deyimini kullanır oldu... Ama Sovyetler dağıldıktan sonra sosyalizme ilk veda edenlerden biri o oldu. Armanc'a yazdığı bir yazıda sosyalizme ilişkin olarak "aldatılmış olmaktan" söz ediyordu. Onu birileri aldatıp, etkileyip sosyalist, hatta "komünist" yapmıştı! Ama kim? Sovyetler mi, yoksa başkası mı? Bu pek anlaşılamadı...

Söz konusu broşürü ise, güçbirliği çalışmalarının hatırına cevaplandırmayı gereksiz gördük ve sonuçlar çıkarmayı, iki broşürü de (hem bizimkini, hem onlarınkini) okumuş olan okurlara bıraktık.

* * *

Tekoşin örgütünün kurucusu ve yöneticisi Seyfi, darbeden sonra bir yıl süreyle ülkede kalmış, Suriye'ye o sıralarda geçmişti. Bu bir yılı Dersim yöresinde dağlarda dolaşarak, sözde gerillacılık yaparak geçirmişti. Tabi, köy evlerine konuk olup karın doyurmaktan ve dağda bayırda saklanmaktan başka bir eylem yoktu. Bu bir yıl boyunca, kendi ifadesiyle, 30 dolayındaki arkadaşlarının nerdeyse tamamını polise ve jandarmaya kaptırmış, kendisi de geriye kalan iki-üç kişiyle Suriye'ye geçmişti. Tekoşin'in örgüt denecek hali yoktu, bu nedenle de onun platforma çağrılmasına karşı çıktık. Ama KUK'çular onların da platforma katılmaları için ısrarcı olunca diretmedik.

Sonradan öğrendik ki KUK, o ara Tekoşin'le örgütsel birlik çalışmaları içindeymiş...

Ben bu Seyfi'yi "yalnız ve cesur" kovboya benzetirim. Birçok kez "devrimciliği" bırakmış ve ona tekrar dönmüştür. Örgütünü yitirmiş, ama bir başına da olsa ayakta kalmasını bilmiştir... Bunu herkes başaramaz! Bu iş inanç ister, moral ister, inat ister... Devrimciliğe ilk nasıl, hangi örgütte başladığını bilmiyorum. Ama devrimciliği ilk bıraktığında Tunceli'de "Tepebaşı" denen yerde konken oynayıp şarap içmekle vakit geçiriyordu. 12 Mart sonrası devrimciliğe döndüğünde Kurtuluşçuydu. Sonra ordan ayrılıp Tekoşin'i örgütledi. Sonra Tekoşin'i feshetti. Sonra tekrar Kurtuluşçu oldu. Ardından Zazacı oldu, Daha sonra Alevici oldu. Daha daha sonra Dersimci oldu... Şimdi, şu 2008 yılında nerdedir, necidir bilmiyorum. Küçük bir yaşama bu kadar şeyi sığdırmak her babayiğidin kârı olmasa gerek!..

* * *

Yine, üçlünün Haziran başında yaptığı açıklamanın ardından TKEP, TKP-B gibi örgütlerle Suriye'de, TSİP, TİP, TKP, DEV-YOL ile de Avrupa düzeyinde ilişkiler kurduk ve Türkiye genelinde geniş bir cephe kurmak için ne yapmak gerektiğini tartıştık. Ancak çoğu örgütlerin tutumu böylesi geniş bir cepheye hiç de açık değildi. DEV-YOL, kendi mücadele anlayışına uygun diğer bazı Türk sol gruplarıyla ve PKK ile birlikte "Direniş Cephesi" türünden bir birlik oluştururken, TKP, TİP ve TSİP de, ideolojik görüşleri birbirine yakın olan örgütlerin bir araya gelmesinden yanaydılar.

Biz Beşli Platform'un bu konuda ortak çaba göstermesinden yanaydık. Ama eğer bu sağlanamazsa, en azından örgüt olarak kendimize düşeni yapmak istiyorduk. Bu amaçla 10 Eylül 1982 tarihli toplantıda Platform'a, Maocular ve Apocular dışında tüm Türkiye ve Türkiye Kürdistanı sol örgütlerini ortak bir toplantıya çağırıp Türkiye genelindeki cephe sorununu tartışmayı önerdik. Eğer Platform bunu benimsemezse, o zaman bu konudaki çalışmalar için her örgüt serbest olmalıydı. Ancak diğer dört örgüt, ortak cepheye yönelik böylesi bir çağrının erken olduğunu, Beşli'nin henüz ortak bir tüzük ve programa sahip olmadığını, bu aşamada diğer sol örgütlerle ancak tekil olaylarda eylem birliği yapılabileceğini söylediler. Bunu izleyen 30 Eylül tarihli toplantıda önerimizi tekrarladık ve yazılı olarak sunduk. (Bak: ekteki 10 nolu belge). Platform'un, Türkiye geneli için antiemperyalist, demokratik bir cepheyi hedeflediğini, öyle olunca da bu konuda daha şimdiden çaba göstermek gerektiğini, Platform çalışmalarının çok ağır yürüdüğünü, bu nedenle ülkedeki gelişmeleri etkilemekte, olaylara yön vermekte zayıf kaldığımızı ve geciktiğimizi söyledik. Ama bu toplantıda da diğer örgütlerin tutumu değişmedi. Önerimiz benimsenmiş olsaydı, cuntaya karşı bir cephe arayışı içinde olan güçleri bir araya getirmek için daha etkin bir rol oynayabilirdik.

Uzayıp Giden Toplantılar

Okur için not: Sevgili okur, eğer yeter sabrın yoksa bu bölümü de bundan sonra gelen iki bölümü de (241. sayfaya kadar) okumadan geç! Seni bunca ayrıntı ile yormak, bıktırmak istemem. Ama eğer bu birlik çalışmaları sırasında olup bitenleri merak ediyorsan oku... Biz, sonuç alamasak da, bu işlere yıllarımızı verdik, sen de -belki fazladan- bir saatini vermiş olursun...

Beşli Platform'un çalışmaları ise, aradan iki yıla yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen bir türlü mesafe almıyordu. Birbirini izleyen toplantılarda gündemi genellikle güncel sorunlar (İsrail'in Filistin'e saldırısı, Irak'lı Kürt örgütleri arasındaki çatışmalar, Anayasa referandumu vb.) işgal etmekteydi. O ara program ve tüzük çalışmalarına başlanması gerekiyordu. Ama Ala Rızgari kendi konferansını gerekçe göstererek bir buçuk aylık bir süre istedi. Bu süre sonunda ise, konferanslarını sonuçlandıramadıklarını söylediler. Aslında durum şuydu: Ala Rızgari'nin konferansı uzun zamandır devam etmekte idi. Sonunda ise hareket üçe bölündü. Selim Keya, Halit ve Hatice Yaşar'ın başını çektikleri bu üç grubun dışında birçok üye de kendi başına kaldı ve örgütsel çalışmadan uzaklaştı. Bu ise Ala Rızgari'nin dağılışıydı. Gerçi, bu aşamadan sonra da Ala Rızgari adına Selim Keya kesimi sahip çıktı ve Platform'a bu adla katılmayı sürdürdü.

Selim Keya zamanla yanındaki insanları da yitirdi ve yalnız başına kaldı. Bir ara Ala Rızgari adını Halit'e bırakarak "Yekıtiya Sosyalist" yani "Sosyalist Birlik" adını aldı. 1990'lı yılların başlarında, diğer bazı gruplarla birlikte KDP-Bakur'a katıldı. Daha sonra KDP'den de ayrıldı ve illegal çalışmayı tümüyle bıraktı. Yurt içine dönüp legal partilerde yer aldı; ama orada da sürekli örgüt değiştirme ve içinde yer aldığı örgütü dağıtma çabasını elden bırakmadı.

* * *

Program üzerine görüşmeler, nihayet 20 Ekim 1982 tarihli toplantıda başladı. Biz bu toplantıda, çalışmaların çok ağır gittiğini, bir an önce, birliğin adını koymak, program ve tüzük çalışmalarına başlamak gerektiğini söyledik. Programın yurtsever bir çerçevede olmasını, örgütlerin azami istemlerini değil, üzerinde birleşebileceğimiz noktaları kapsamasını, kısa ve özlü olmasını önerdik. Üç bölümden oluşmalı, dedik: Giriş bölümü, ulusal demokratik nitelikteki temel politik hedefleri kapsayan bölüm ve güncel ekonomik, demokratik istemleri içeren bölüm.

Bu toplantıda konu fazla tartışılamadı. Bu kez de KUK, "bir değerlendirme yapacaklarını" söyleyerek 1,5 aylık süre istedi ve toplantılara yeniden ara verildi.

İki ayı aşkın bir aradan sonra, 1 Ocak 1983'te yeniden, platformun amacı ve programı konusu ele alındı. Biz bu toplantıda, söz konusu birliğin bir cephe kurma çalışması değil, güç ve eylem birliği çalışması olduğunu, ancak cepheye giden yolda da bir adım olduğunu, ilerde cepheye dönüşebileceğini söyledik. Hedefler ve program açısından ikisi arasında büyük fark olmadığı, ama örgütlenme düzeyi, çalışma tarzı bakımından fark olduğu kanısındaydık. Diğer örgütler ise bu konuda net değillerdi. Konu bu toplantıda ve onu izleyen 4 Ocak toplantısında uzun uzun, "Güç ve Eylem Birliği'nin program ve tüzüğünün hazırlanmasında yöntem sorunu" adı altında tartışıldı. Ama örgütler hem ne yapmak istedikleri konusunda, hem de güç ve eylem birliği ile cephenin ilişkisi ve farkı konusunda net değillerdi. Her kafadan bir ses çıkıyor, bazen aynı örgüt, ikinci, hatta aynı toplantıda farklı şeyler dile getiriyordu! Bütün bu tartışmaların ardından, tüm çabama rağmen anlamakta güçlük çektiğim, bu nedenle okuyucunun başını daha fazla ağrıtmamak için buraya almaya gerek görmediğim bir dizi ilkeler saptandı. Bunca soyut, karmakarışık ilkenin nedeni, örgütlerin farklı görüşleri ve UDG deneyiminden sonra, "oyuna gelmemek"teki titizlikleri idi! İnsanlar, somut hedefler koyup ona uygun biçimde tez elden mücadeleyi örgütleyeceklerine, çok toplantı yapıyor, çok laf ediyor, çok ilke saptıyorlardı... Böylece sonunda hiçbir şey yapılamıyordu. Onca "ilke"nin ve laf kalabalığının arasında anlaşılan bir şey varsa, o da, bu çalışmanın, uzun vadede bir cepheyi de amaçlayan "bir güç ve eylem birliği" olarak nitelendiği idi.

Ama bununla "yöntem sorununun" artık sona erdiğini sanan okurlarım varsa yanılıyorlar!

Daha sonraki toplantıda program ve tüzük üzerinde çalışmak üzere her örgütten bir kişinin içinde yer alacağı beş kişilik bir komisyon oluşturuldu.

20 Ocak 1983 tarihli toplantıda, KUK temsilcisi, bir cephenin yaratılacağına inanmadıklarını belirterek, güç ve eylem birliğinin bir işçi sınıfı partisi yaratmaya hizmet etmesi gerektiğini, son toplantılarında bunu önlerine hedef olarak koyduklarını söyledi. Diğer bir deyişle KUK'un amacı bu çalışmadan bir siyasi parti, hem de "işçi sınıfı partisi" yaratmaktı. Bu görüş ve öneri ise yeni tartışmalara yol açtı.

Aradan yaklaşık iki ay daha geçti. Komisyon hâlâ yöntem sorununu tartışmakta idi! Biz, çalışmaların Avrupa'da yürütülmesine ilişkin önerimizi her toplantıda tekrarlayıp durduk. Ala Rızgari ise, her toplantıda engellemeye devam etti...

Bu arada örgütler program taslaklarını sundular. Biz de hem program, hem tüzük taslağı sunduk. Sunduğumuz program güç ve eylem birliğinin siyasal hedeflerine ilişkin tek sayfalık bir programdı. UDG olayından edindiğimiz deneyimle programın kısa ve sade olmasından yanaydık.

Acil istemlerin ayrıca belirlenmesini öncrdik.

19-20 Mart 1983 tarihli toplantılara ben de katıldım. (*) Maddelerin tek tek ve sırayla görüşülmesi yöntemi belirlendi. 1. Madde üzerinde bu iki toplantıda görüş birliği sağlanamadı. Görüş ayrılığı bizimle diğer dört örgüt arasındaydı. Bizim 1. maddeye ilişkin öncrimiz şöyleydi:

"Madde 1- Kürdistan'da sömürgeci boyunduruğuna son vermek, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını hayata geçirmek ve demokratik bir toplum oluşturmak."

Diğer dört örgüt ise, hedef ve terim olarak "bağımsız Kürdistan"ın konmasında ısrar ediyorlardı. Bizim programımız hem bağımsızlığı hem de federasyonu içerdiği için, bağımsızlık istemini tek seçenek olarak mutlaklaştıran formüllere karşı çıktık ve bulunacak formülün, bize ters düşmeyecek biçimde federasyonu da içermesini önerdik; bu nedenle de "Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı" biçiminde formüle edilmesini istedik. Bunun hem ayrı devleti, hem de federasyonu kapsayacağını belirttik.

Diğer örgütler ayrıca, "demokratik toplum" ve "demokratik cumhuriyet" gibi kavramları az bulup, "demokratik halk iktidarı" ve "demokratik halk cumhuriyeti" gibi terimlerin kullanılmasını istiyorlardı. "Demokratik halk iktidarı" kavramı bizim programımızda da vardı, bu anlamda bize ters düşmezdi; ama cephe programına girmesini yanlış bulduk. Bu, cepheye almayı düşündüğümüz kimi yurtsever güçleri dıştalar, birliğin kapsamını daraltırdı. Ayrıca, bazı örgütler (KUK ve Tekoşin) silahlı mücadeleyi temel mücadele biçimi sayan bir ifadenin de bu maddeye eklenmesini öncrmekte idiler. Bunu da yanlış bulduk.

Ne var ki, ne benim katıldığım söz konusu toplantılarda, ne de onu izleyen ve başka arkadaşlarımızın katıldığı bir dizi toplantıda sonuç alınamadı. Dört örgüt de dayatıcı bir tutum içindeydiler. Esnek davranmaya, ortak payda bulmaya yanaşmıyorlardı. Bunun keyfini ise en başta, iki yıllık süreyle platforma çekmek için çaba gösterdiğimiz PPKK'liler (Pêşengçiler) çıkarıyorlar, bizi soyutlamak, uzlaşmamanın sorumluluğunu bize yüklemek için elden geleni yapıyorlardı! Ama bizim dışımızda dörtlü olarak çıkmaya da güçleri yetmezdi.

Başlangıçta cephe programıyla güçbirliği programının çok farklı olduğunu ilcri süren, cephe programını bir iktidar programı, güç ve eylem birliğininkini ise bir mücadele programı olarak niteleyen bu örgütler, iş programın tespitine gelince en azamisini, hatta, ulusal demokratik bir devrim programıyla da yetinmeyip, bir işçi sınıfı partisinin azami prog-

(*) Suriye'de yürütülen bu güçbirliği çalışmaları toplantılarının pek az bir bölümüne ben katıldım. Bu daha çok, Suriye'de bulunduğum dönemlerde oldu. Bu çalışmaları, zaman zaman benimle diyalog içinde, Mehmet Ali, Rojan ve diğer arkadaşlarımız yürüttüler.

ramını öneriyorlardı. Ve en azamiyi savunmak, onlara göre en devrimciydi! Ne var ki, koşullara bakmadan en azamiyi isteyenlerin, zaman içinde, kaçınılmaz olan düş kırıklığına uğrayınca, en asgariye geçtikleri çok görülmüştür. Bu örgütlerin ve bu kişilerin de başına işte bunlar geldi. Örneğin, o zaman, bağımsızlığın yanı sıra federasyon istemine bile katlanamayan bir Selim Keya, daha sonra illegal çalışmadan ve bu istemlerden tümüyle vazgeçerek, bir dönem, Kürt sorununun çözümü için "cyalet sistemini" savunan Şerafettin Elçi'nin yanında yer aldı. En doğruyu, en devrimciyi savunduklarını sanan bu örgütlerin hiçbiri on yıllık zamana dayanamadı. Bu toplantılarda devrimcilik adına bizi eleştirenlerin hiçbirinin şimdi bir devrim sorunu yok. Hiçbirinin sosyalizmle bağı kalmadı. Birçoğu politikayı tümden bıraktı.

Bir çözüme varmak için, bir ulusal eylem birliği programı kapsamında yanlış olduğunu bile bile, "demokratik halk iktidarı" ve "halk cumhuriyeti" kavramları ile "sömürgeci rejimi devrimle yıkma" ifadesini kabul ettik. Ancak bu da ötekileri tatmin etmedi. Bu durumda görüşmeler 6 Nisan 1983'te, komisyonun 8. oturumunda tıkandı ve komisyon çalışmalarına ara verildi.

Birlik İçin Görüşmelerin Avrupa'ya Alınışı ve Program Üzerinde Uzlaşma

Komisyon 28 Mayıs'ta bir kez daha toplandı ve çalışmaların bundan böyle Avrupa'da yürütülmesi kararını aldı. Ala Rızgari de nihayet bunu kabul etti. Onların toplantıya katılma koşulları yoktu; ama diğer örgütler çalışmayı yürüteceklerdi.

Böylece, çalışmalara doğrudan katılma olanağı buldum. Ben, Murat Cıwan ve KUK'un önde gelen kadrolarından E. Mahmut İsveç'te olduğumuz için çalışmaları bu ülkede yürüttük. Üçümüz de komisyonda yer aldık. Bu arada Seyfi de İsveç'e geçip iltica talebinde bulundu ve çalışmalara katıldı.

Çalışmalar 16 Haziran 1983'te başladı ve kısa sürede önemli mesafe alındı. 4 Temmuz'a kadar, üç bölümden oluşan programı sonuçlandırdık. Birinci bölüm "temel siyasal görüşler ve program hedefleri" idi. Bu bölümde Kürdistan'la ilgili bir durum değerlendirmesi yapılıyor, temel amaçlar belirtiliyordu. Güçbirliği ulusal demokratik devrimi hedeflemişti. Yurtsever güçlerin en geniş birliği ve bu güçbirliğinin ilerde bir cepheye dönüştürülmesi amaçlanıyordu.

Daha önce üzerinde aylar boyu tartışılıp bir sonuca varılamayan 1. Maddeyi şöyle formüle ettik:

"Emperyalizmi kovmak, Türk sömürgeciliğinin ve yerli işbirlikçilerinin egemenliğine son vermek ve Kürdistan Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni kurmak."

Giriş bölümünde ayrıca şu formülasyona yer verildi:

"Belli tarihi koşullarda, Türkiye Kürdistanı devrimi ile, genel olarak Türkiye devriminin çıkarlarının gerektirdiği durumlarda, biz, her iki halk arasında eşit haklara sahip cumhuriyetlerin bir birliği olarak demokratik bir federasyonun teşkilinden de yana olacağız."

Böylece bize ters gelmeyen ortak bir formülasyon üzerinde birleşebildik. Bu, aynı zamanda, diğer örgütler bakımından oldukça önem taşıyan yeni bir durumdu, belli koşullarda federasyona evet diyorlardı.

Mücadele biçimine ilişkin olarak şu formülasyon üzerinde anlaştık:

"Birliğimiz zafere ulaşmak için barışçı ve barışçı olmayan, silahlı-silahsız, legal, yarı legal ve illegal, devrimci ve demokratik tüm mücadele biçim ve araçlarını koşullara uygun olarak tek tek veya bir arada, uyum içinde kullanacaktır."

Böylece, daha önceki tartışmalarda şiddet olgusuna ilişkin görüş ayrılıkları da giderilmiş oluyordu.

Bu bölümde, 12 ana başlık altında temel program hedefleri de belirlenmişti. Bunlar, oluşturmayı amaçladığımız demokratik halk cumhuriyetinin siyasal biçimi, temel özgürlükler, temel ekonomik ve sosyal dönüşümlerle ilgiliydi. Kamulaştırmalar, toprak devrimi, işçi ve kadın hakları, kültür, sağlık vb. konulara ilişkindi.

Türkiye ve Kürdistan devrimci ve demokratik güçlerinin ortak cephesine ilişkin ikinci bölümde ise, cephenin uzun erimli amacını şöyle belirlemiştik:

"HEVKARİ, Türkiye ve Kürdistan'dan emperyalizmin kovulması, tekellerin egemenliğine son verilmesi, toprak devriminin başarılması, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının gerçekleştirilmesi ve köklü toplumsal ve siyasal dönüşümlerle emekçi halklarımızın geri kalmışlıktan kurtarılması, temel hak ve özgürlüklerin önündeki bütün engellerin süpürülüp atılması için her iki halkın devrimci-demokratik güçlerinin ortak cephesinin kurulmasından yanadır."

Bu cepheye, aynı zamanda, faşizmi yıkmak için daha geniş güçleri kapsayacak bir antifaşist cepheyi yaratma görevini de veriyorduk. Diğer bir deyişle, onun kısa erimli en temel görevini böylesi bir antifaşist cepheyi yaratma olarak belirlemiştik.

Programın üçüncü bölümü ise ekonomik ve politik alandaki acil istemlere ilişkindi. Bu bölümde, Türkiye ve Kürdistan halkları için acil görevin faşist çeteyi iş başından kovmak, faşist çarkı dağıtmak ve ülkeyi demokrasi yoluna sokmak olduğu belirtiliyor ve buna uygun olarak, her iki halkın birlikte uğrunda mücadele edebileceği, acil istemleri içeren 43 maddelik bir program öneriliyordu. Adı konmamış olsa bile, bu gerçekte bir antifaşist cephe programı idi. (Programın tamamı için bak: Ek Belge, no: 11).

Komisyon kararına uygun olarak, programın bir ve iki nolu bölümle-

rine ilişkin tasarıyı biz, üçüncü bölümünkini isc PPKK hazırlamıştı. Biz, kendi tasarımızı, daha öncckı tartışmaları da göz önünc alarak, diğer örgütlerc ters düşmeyecek biçimdc formülc cttik ve buna uygun bir terminoloji kullandık. PPKK, Kürdistan vc Türkiye devrimci demokratik güçlerinin ortak cephcsine ilişkin ikinci bölümü zorunlu saymıyordu, ama diğer örgütler dc bizim önerimizi destekleyincc, onlar da kabul ettiler.

Programın birinci ve ikinci bölümü üzerindc komisyon tam bir görüş birliği sağladı. Faşizmin yıkılmasına, demokrasiyc vc hcr iki halkın öteki kısa vadeli acil istemlerine ilişkin üçüncü program üzerindc dc TKSP, PPKK vc KUK sözcüleri görüş birliğinc vardılar. Ancak bu bölümc Tekoşin sözcüsü Scyfi'nin bazı itirazları vardı. Durumu yetkili organlarında tartıştıktan sonra kesin görüşlcrini bildireceklerini söyledi.

Güçbirliğinin uzun adı için iki isim belirlendi: "Hevkariya Hêzên Welatparêzên Kurdıstan" (Kürdistan Yurtsever Güçbirliği) ile "Hevkari ji bo Rızgariya Kurdıstan" (Kürdistan'ın Kurtuluşu İçin Birlik). Her iki durumda da kısa ad HEVKARİ olacaktı. Böylece bu aşamadan sonra, üç yıldan beri devam eden beşli çalışma "Hevkari" diye adlandırılır oldu.

Suriye'de, üç yıla yakın süren görüşmelerde yüzlcrcc sayfalık tutanak tutulmuş olmasına karşılık, bir tek program maddesi üzerindc anlaşma sağlanamamışken, bu kez, üç haftadan daha kısa bir süre içinde program bitirilmiş, tutanak olarak ise yalnızca 6 Temmuz 1983 tarihli ve sonuca ilişkin tek sayfalık bir mctinlc yetinilmişti. (Bak: Ek Belgc, no: 12).

İşler Yeniden Sarpa Sarıyor
KUK Birliği Önlemek İçin Ne Lazımsa Yapıyor

Tüzük görüşmeleri programın kesinleşmesinden sonraya bırakıldı. Komisyon'un üzerinde birleştiği bu program tasarısının örgütlerin yetkili organlarına vc ayrıca Ala Rızgari'ye sunulması gerekiyordu. Bunun için çalışmalara bir sürc ara verildi.

Ne yazık ki bu ara, özcllikle Ala Rızgari'nin cevabını gcciktirmesi yüzünden çok uzadı. AR, son olarak, 1984 yılına kadar mehil verilmcsini isteyincc diğer örgütler toplandık. Bu kez dc Seyfi, ancak hafta sonları gelebileceğini iletip toplantıya gelmemiş, ayrıca, toplantılara katılması için AR'ye yeniden çağrı götürülmcsini önermişti. Bu durumda, diğcr üç örgüt, AR bcklenmeden toplantının sürdürülmcsi gerektiği sonucuna vararak toplantıya katılması için Seyfi'ye yeniden haber gönderdik.

Seyfi'nin de katılmasıyla dörtlü toplantı 25 Kasım 1983'te yapıldı. Seyfi aynı görüşünü tckrarladı ve bu arada, sık sık yapılan toplantılara katılamamasının nedenini "başka bazı örgütsel görevlcr vc özcl işleri" ile izah etmeyc çalıştı, daha sonra da baklayı ağzından çıkararak şöyle dedi:

"Biz burada hükümetin (İsveç) verdiği parayla geçiniyoruz. Upsa-

la'dan buraya her gün gelip gitmek benim için masraflı. Eğer diğer örgütler bu konuda yardımcı olurlarsa düzenli olarak gelip gidebiliriz..."(*)

Seyfi'nin bu önerisine gülümsememek için kendimizi zor tuttuk. Ayrıca, duymazdan geldik. Önerdiği para elbet önemli değildi, bir arkadaş bile bu yardımı yapabilirdi; ama önemli olan, örgüt geçinen Tekoşin'in içinde bulunduğu durumdu. Aynı Seyfi toplantılarda maksimal istemleri, büyük laflarıyla bizi bunaltmıştı.

Nitekim o toplantıda da aynı şeyi yaptı. Organları var mıydı yok muydu, bu organlarda program tasarısını tartıştılar mı tartışmadılar mı, bilmiyorum; ama Seyfi, programın demokrasiye yönelik acil istemleri içeren 3. bölümünü "burjuva reformist" olarak niteleyip kabul etmediklerini söyledi.

Biz tasarıyı Merkez Komitemizde görüşmüş, düzeltme ve değişiklik önerilerimizi 11 madde halinde saptamıştık. Bunlar içinde, tartışma konusu olabilecek ikisi şunlardı:

3. bölümde 38. maddedeki "Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının tanınması" ibaresinin çıkarılmasını öneriyorduk. Antifaşist programda böylesine azami bir isteme gerek yoktu; Türk kesimi bakımından cepheyi büyük ölçüde daraltırdı. Ayrıca, bu istem diğer iki bölümde vardı.

Yine aynı bölümde, 42. maddedeki "NATO'dan çıkılması" ibaresinin de çıkarılmasını önerdik. Bu da antifaşist programın sınırlarını aşan ve antifaşist cepheyi daraltabilecek bir istemdi.

Bu iki değişiklik önerisiyle ilgili olarak da dayatıcı olunmaması ve esnek davranılması için Politbüroya yetki verilmişti.

Diğer örgütlerin itirazları ise çok daha kapsamlıydı. PPKK'lılar bir kez daha başa dönüp, programın ikinci bölümünün gereksiz olduğunu, bu aşamada Türk kesimine götürülecek antifaşist programla yetinilmesini istediler.

KUK da programın 2. bölümünde bir paragrafta değişiklik yapılmasını, ya da bu bölümün tümden kaldırılmasını önerdi. KUK Ayrıca, programın yalnızca birinci bölümünün yayınlanmasını istiyordu. Bunun yanı sıra, geçmiş toplantılarda önerdikleri, üzerinde uzun uzun tartışılan ve benimsenmeyen kimi önerileri yeniden gündeme getiriyorlardı. Programın birinci bölümüne "bağımsız Kürdistan" hedefinin konmasını, silahlı mücadelenin temel mücadele biçimi olarak belirtilmesini istiyorlardı. Ayrıca Programın üçüncü bölümüne yönelik de itirazları vardı ve bunları daha sonra ileteceklerdi.

Değişiklik önerileri, programdaki sırayla ele alınıp üzerinde konuşuldu. Tartışma 1. bölümle ilgili olarak KUK'un, bağımsızlığa ve silahlı mücadeleye ilişkin görüşünde ısrar etmesi üzerine kilitlendi. Ne 25 Kasım tarihli toplantıda ne de onu izleyen 2 Aralık toplantısında bir sonuca varılamayınca komisyon çalışmalarına ara verildi.

(*) Upsala Stokholm'e, trenle 45 dakika uzaklıktadır ve Stokholm'un herhangi bir semtinden merkeze geliş de yaklaşık bu kadar zaman alır.

Ancak üç ayı aşkın bir süre sonra, 14 Mart 1984'te yeniden bir araya geldik.(*) Bu toplantıda ben, Murat Cıwan, E. Mahmut ve Seyfi vardık. Ara vermeye neden olan iki konuyu yeni formülasyonlarla aştık. Bunlardan biri, bağımsızlık konusu idi ve bölüm sonuna eklediğimiz şu şerh ile sorunu aştık:

"Örgütlerimiz bağımsızlık ve federasyon konusundaki özgül görüşlerini korumaktadırlar."

Silahlı mücadele konusundaki öneriyle ilgili olarak da, metinde, Türk devletinin zor ve baskısından söz ettiğimiz bölümde, "buna karşı halklarımızın da zora başvurması gerekli ve doğal hakkıdır" ibaresini koyarak uzlaştık.

Üçüncü bölümde itiraz eden Tekoşin, bir sonraki toplantıya (23 Mart 1984) kendi acil istemler önerisini yazılı olarak, bir liste halinde sundu.

KUK temsilcisi Mahmut ise, acil istem olarak üçüncü bölümdeki 2, 3, 4, 6, 9, 10, 19 ve 20 maddelerin yeterli olduğunu söyledi ve eğer 2. bölüm benimsenirse ona, ek olarak, benimsenmezse, 1. bölüme ek olarak yayınlanmasını önerdi. Ayrıca, hemen tüzük çalışmasına geçilmesini istedi.

Üçüncü bölümün salt birkaç demokratik istemle sınırlandırılması istemine PPKK karşı çıktı. Sonuçta, ortak bir görüşe varmak için 2. bölümden vazgeçilmesi benimsendi. Biz, PPKK ve Tekoşin, birinci bölüme eklenecek acil istemler listesinin de buna göre yeniden düzenlenmesini önerdik. KUK kendi önerisini yazılı sunacağını söyledi.

KUK'lu arkadaşlar bu aşamadan sonra yeniden oyalamaya başladılar. Bu arada Tekoşin daha sonraki toplantılara gelmez oldu. KUK ise tekoşin gelmeden kendi önerisini yapmamakta ısrar etti. Dört ay da böyle geçti.

KUK'un, diğer örgütlerin sabrını tüketecek ve asap bozacak derecede oyalama içinde olduğu belliydi. Ancak biz, her şeye rağmen, sabırla bu çalışmayı olumlu biçimde sonuçlandırmak istiyorduk. Bu nedenle, asla dayatıcı olmadık ve diğer örgütlerle hangi noktalarda anlaşıyorsak o noktaları kapsayan bir program yapılması için yeni bir öneri götürdük. Gerekirse, programın ikinci ve üçüncü bölümlerinden vaz geçilebileceğini, sadece birinci bölümle yetinebileceğimizi söyledik. PPKK ve KUK bunu kabul ettiler. Böylece program sorunu çözülmüş oldu ve 17 Ağustos 1984'te tüzük çalışmaları başladı. Bir tüzük tasarısı hazırlama görevi bize verildi. Bunu hazırlayıp sunduk. Yapılan görüşmeler sonucunda tüzük çalışmasının da artık olgunlaştığı ve sonuca yaklaştığımız bir anda KUK yeniden su koyverdi!

4 Ekim 1984'te yapılan toplantıda, KUK, iki-üç yıl öncesine göre durumun çok değiştiğini, her üç örgütün de güç yitirdiğini, bu durumda yapılacak bir güçbirliğinin amacına ulaşamayacağını söyledi. Tekoşin'in ve AR'nin

---

(*) Biz ve PPKK bu arada TİP, TSİP, TKP ve TKEP'le bir güçbirliği çalışması başlattık. Bu çalışma bir yıl içinde sonuçlandı ve 1984 sonunda SOL BİRLİK oluştu.

durumunun değerlendirilmesini istedi. Ayrıca, KİP, Roja Welat ve KUK Sosyalist Eğilim adlı örgütlerin de birliğe çağrılmasını önerdi.

Biz, AR ve Tekoşin'in kendilerinin toplantılara katılmadıklarını, ama isterlerse her aşamada, hatta birlik ilan edildikten sonra da katılabileceklerini söyledik. Diğer yandan, ikisinin de örgüt denecek özellikleri kalmamıştı. Selim Keya Şam'da sonu gelmez toplantılarla örgütünü sıfırlamakla meşguldü ve bu toplantılara gönderecek bir kişisi yoktu! Seyfi de gecikmeden bıkmış ve uzaklaşmıştı.

KİP, "TKSP-Roja Welat" ve "KUK-Sosyalist Eğilim"e gelince, bu üçü, Hevkari çalışmasını yürüten örgütlerden ayrılmış gruplardı ama eski ve ana örgütü kendilerinin temsil ettikleri iddiasındaydılar. Özellikle KİP ve TKSP-Roja Welat'ın durumu buydu. (*) Bu konuda ilkesel olarak, program ve tüzük üzerinde anlaşabileceğimiz tüm yurtsever örgütlerle birliğe açıktık. Ancak bizden kopmuş ve örgütümüzün tüzel kişiliğini tartışma konusu yapacak gruplarla elbette oturmazdık. Diğerleri için de tutumumuz buydu ve daha "TKSP-Roja Welat" denen grup ortada yokken de aynı ilkeye uygun olarak KİP ve KUK-Sosyalist Eğilim adlı gruplarla ilişki kurmaktan kaçınmıştık. Bu nedenle de söz konusu iki örgüt bize güceniktiler. Bu tür örgütler, ayrı düştükleri örgüt üzerinde bir hak iddia etmeden, ayrı bir adla ortaya çıkıp siyasal çalışma yapabilirlerdi ve bizim için de onlarla ilişki bakımından sorun olmazdı.

Görüşümüz buydu. PPKK da aynı şeyi savundu. Ne var ki bütün bunlar KUK'u inadından döndürmeye yetmedi ve platform dağıldı.

Aslında KUK'un bu son önerisi, platformu dağıtmak, ama bunu yaparken suçu başkalarına yükleyecek gerekçeler bulmak amacıyla yapılmıştı. Biz bu önerileri de kabul etsek, durum değişmeyecek ve KUK sonunda yine çekilecekti.

KUK'un böyle davranmasının iki nedeni vardı. Biri kendi durumu, yani iç nedenler, ötekisi ise dış etkenler.

KUK, "bir işçi sınıfı partisi olmaya karar verdiği" 1977'den bu yana bir türlü durulmadı. Sürekli olarak gündeminde partileşme sorunu vardı. Bu konuda kendisine güveni yoktu ve bunu, hep başka örgütlerle birleşerek yapmaya çalıştı. Ama başaramadı. Onlar Beşli Platformu da bu işin bir aracı olarak düşündüler. Nitekim platform çalışmasının daha başlarında, onun, bir işçi sınıfı partisi oluşturma yolunda ideolojik ve siyasal birliğe hizmet etmesi gerektiği koşulunu dayattılar. Bu kabul edilmedi. 20 Ocak 1983 tarihli toplantıda güçbirliği çalışmasına olan güvensizliklerini dile getirdiler ve bu çalışmanın bir partiyi amaçlaması gerektiğine ilişkin önerilerini tekrar gündeme getirdiler. Bu da kabul edilmedi. Tüm bunlar, KUK'un niyetinin

---

(*) 1982 yazında örgütten kopan Zeki Adsız, kendi çevresindeki üç-beş kişilik grubu ile TKSP adını kullanıyordu. Roja Welat adında bir gazete de çıkarıyor ve bu adla anılıyordu.

değişmediğini göstermekte idi.

Beşli Platform'un, yani Hevkari'nin dağılmasından sonra, yayın organları Xebat'ın 7. sayısında yazdıkları ile de, asıl niyetlerini bir kez daha açıkça ortaya koydular.

Burada yazdıklarına göre, KUK, daha 1980'li yılların başlarında, mevcut tüm örgütlenmeleri, bir işçi sınıfı partisi oluşturma işinin önünde engel olarak görüyor ve bu nedenle herkesin kendisini feshetmesini istiyordu. Bunun için KUK, 1981'deki birinci konferansında kendisini feshederek bir örnek vermişti! Bunun ardından, PKK dışındaki tüm örgütlere (TKSP'ye, KİP'e, Rızgari'ye, Ala Rızgari'ye, Tekoşin'e, Kava'ya) siyasi birlik, yani tek partide birleşme önerisi götürmüştü.

Bu çabaların sonucu olarak 1982 yılında KUK'la Rızgari arasında birlik görüşmeleri başlamış, ama kendilerinin Xebat'ta yazdıklarına göre örgütsel birliğin tam da ilan edileceği sırada kendileri vazgeçmişler. "Aralarında oldukça farklı düşüncelerin olduğunu" tam da o anda fark etmişler!

Arkasından Tekoşin'le birlik görüşmeleri başlamış: ama sonra yine KUK'un kendisi, bir tek Tekoşin'le birliğin bir işe yaramayacağını düşünüp vaz geçmiş!

Daha sonra ise, aynı amaçla, yukarda sayılan tüm örgütlerin ve onlardan kopan grupların, bağımsız kişilerin de katılacağı bir konferans önermişler. Ama Tekoşin dahil, bu öneriyi kimse ciddiye almamış... Söz konusu yazıda, sonunda, Beşli Platformla ilgili olarak baklayı ağızlarından çıkarıyor ve şöyle diyorlar:

"Bize göre, devrimci hareketin toparlanmasına zemin olabilecek yurtsever bir birlik; güç ve eylem birliği, cephe, ya da devrimci demokratik bir parti düzeyidir. Bu geçen dönem itibariyle, bir yönüyle de ideolojik-politik ve örgütsel birlik için hizmet görevini üstlenebileceği ölçüde tarafımızdan dikkate alınabilirdi. Bu nedenle anılan dönemde (bizim açımızdan) sürecin merkezi görevi, yurtsever bir birlik oluşturmak değildi. İşçi sınıfının devrimci partisini yaratmaktı." (Xebat, sayı 7, sayfa 50).

Bu satırlar. KUK'un, nerdeyse dört yıl boyunca hem bizi, hem de kendisini oyalamış olmasının nedenlerini açıkça ortaya koyuyor: Bir işçi sınıfı partisi oluşturmak!.. Bunu oluşturamayınca da artık platformu "ciddiye almamışlar..."

Gerçekte KUK, bir işçi partisi oluşturmaya ilişkin garip hevesiyle yıllar yılı kendisini oyaladıktan sonra düş kırıklığına uğramış, başka bir iş yapamaz olmuş ve bir örgüt olma iddiasını yitirmişti. Örgütlü çalışma adına, Hevkari toplantılarına katılmaktan ve ortak bildirilere imza atmaktan başka bir şey yaptığı da yoktu.

Sevgili okurlar, o zamanlar, Kürdistan'da bir işçi sınıfı partisi oluşturma uğruna bu fedakârane çalışmaları yapan KUK'lu dostlarımızın şimdi nerede olduklarını merak edersiniz elbet. Acaba içlerinde, daha 1980'li yılların başlarında KUK'tan umudu kesip bize katılan birkaç yurtseverin ve emek-

çinin dışında sosyalizmle ilgisi kalan Allahın bir tek kulu kalmış mıdır?..(*)

Tek neden bu değildi elbet. Bir neden daha vardı ki bu, platformu bozma bakımından birincisinden çok daha etkiliydi. O da, bir işçi sınıfı partisi olmaya soyunduktan sonra bile bir türlü yörüngesinden kurtulamadıkları Irak KDP'nin etkisi...

Irak KDP ile o dönemde, KUK dışında, beşli çalışmaya katılan diğer örgütlerin ilişkileri iyi değildi. KUK bile, işçi sınıfı partisi olma adına yaptığı solculuk ve getirdiği bazı eleştirilerle KDP'nin canını sıkmaktaydı. Biraz da bunun etkisiyle, KDP 1983 yılında PKK ile diyalog kurdu ve onun Türkiye-Irak sınırı boyunda yerleşmesine destek oldu. (**) Yine aynı nedenle, Hevkari çalışmasına sıcak bakmadı ve KUK içinde hâlâ kendi etkisinde olan kesimleri kullanarak Hevkari'yi engellemeye çalıştı.

Daha sonraki yıllarda, TEVGER çalışmaları nedeniyle yeniden bir araya geldiğimiz E. Mahmut, bir sohbet sırasında bana açıkça, o dönemde Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin bu güçbirliğine karşı çıktığını, bizimle cephe kuracaklarına, bunu PKK ile yapmalarını önerdiğini, KUK'un o dönemde Hevkari içindeki olumsuz tutumunun nedeninin bu olduğunu söyledi. Bu nedenle KUK, 1983 sonbaharından itibaren sorunlar çıkarmış, dayatmacı olmuş, daha sonra ise, çalışmaların sonuca yaklaştığı bir aşamada hem güçbirliğinden artık bir şey beklemediğini açıkça dile getirmiş, hem de diğer örgütlerin benimsemeyeceği yeni önerilerle gelmişti.

Bu aşamadan sonra KUK'u ikna edemedik ve platform dağıldı. Böylece, iyi niyetlerle başlattığımız ve büyük zaman ve emek harcadığımız bir güçbirliği çalışması daha, ne yazık ki, söz konusu örgütlerin sorumsuzluğu nedeniyle sonuçsuz kaldı. Üstelik bundan sonra KUK, platformun dağılmasının günahını bize (TKSP ve PPKK) yüklemek için son enerjisini harcadı, orda burda toplantılar düzenledi. Sanırım bu, onların KUK olarak yaptığı son eylemler oldu.

Bu nedenle ben de, Hevkari'nin dağılması konusunda kamuoyunu aydınlatmak için "KUK Yanlış Minderde Güreşiyor" başlıklı uzun bir makale kaleme aldım ve bu Riya Azadi'nin Ekim 1985 tarihli 40. sayısında yayınlandı.

Söz konusu güçbirliği çalışmalarını, böylesine ayrıntılı biçimde ele almamın nedeni, hem birlik sorunlarını ve bu konudaki çalışmaları merak eden okurlara, hem de bu konuya ilgi duyabilecek araştırmacılara bilgi vermekti.

(*) Bize bu çalışmalar sırasında "bağımsız Kürdistan", "silahlı mücadele" ve "işçi sınıfının partisi" adına pösteki saydırtan E. Mahmut, birkaç yıl sonra bu işlerden elini eteğini çekmiş, Türkiye'ye dönüp Türk ordusunda askerlik yapmıştı... Şu satırları yazdığımız sırada da ülkededir ve bir sorunu yoktur...

(**) Söz konusu dönemde (1983 yazı ve devamı) PKK, kadrolarını Filistin'den Irak Kürdistanı'na taşımıştı ve KDP bölgesinde sınır boyunda örgütlenmekte, bir partizan savaşına hazırlanmakta idi. Nitekim 15 Ağustos 1984'te Eruh eylemi ile, PKK partizan savaşı başlattı.

Onların bu dönemi, örgütler arası ilişkileri, örgütlerin durumunu anlamalarına yardımcı olmak, neyin yapılmak istendiğini, niçin yapılamadığını anlatmak istedim. Böylece aynı zamanda gelecek kuşaklara hesap veriyoruz. Onlar bizim neden belli görevleri yapamadığımız üzerinde düşünürken bunları da bilmeliler.

Aralık 1984'te toplanan Merkez Komitemiz bu konuyu değerlendirdi. Örgüt olarak tüm iyi niyetimize ve çabamıza rağmen, Beşli Platform'un istenen sonuca ulaşmamasının ve dağılmasının nedenini diğer örgütlerin yeter sorumluluk göstermemelerine ve istikrar kazanmamış olmalarına bağladı. Bu toplantının ardından örgüte gönderdiğim Ocak 1985 tarihli genelgede bu konuya ilişkin olarak bilgi veriyor ve şöyle diyordum:

"Kuşkusuz, bizim için Türkiye Kürdistanı'nda yurtsever güçlerin birliği sorunu yine de vardır ve ilerde de var olacaktır. Ancak bunun için nesnel ve öznel koşulları hesaba katmak gerekir. Güçbirlikleri, bunun gereğini kavrayan, sorumluluk duyan, şu veya bu ölçüde istikrarlı örgütler gerektirir. Somut adımların atılabilmesi ve atılan adımların kağıt üzerinde kalmaması, kısa sürede dağılıp umutsuzluk yaratmaması buna bağlı."

Kanımca bu doğru bir saptama idi ve nesnel durum değişmedikçe yeni bir güçbirliği çalışması için acele etmemek niyetinde idik. Ne var ki, Hevkari deneyiminin üzerinden çok geçmeden ve durum değişmemişken, yine iyi niyetle TEVGER çalışmasını başlattık. Bunu da yeri gelince anlatacağım.

ULUSAL KONGRE İÇİN "ALTILI ÇALIŞMA"

Irak Kürtlerinin Cephe Kurma Çabaları: CUD ve CEVKET

1980 ve 1981 yıllarında Şam'da başlatılan tek birlik çalışması, Kuzey Kürdistanlı örgütlerin söz konusu Hevkari çalışması değildi. Irak Kürdistanı yurtsever örgütleri ve genel olarak Irak muhalefet güçleri de yoğun bir birlik çalışması içindeydiler. Saddam yönetimiyle kanlı bıçaklı olan Şam'daki Hafız Esat yönetimi de bu çalışmaları teşvik ediyor, onlara destek veriyordu.

Ancak Irak Kürdistanı örgütlerinden KYB ile KDP'nin ilişkileri, geçmişten beri yaşanan olaylar nedeniyle gergin olduğu için onları bir araya getirip geniş bir Kürt cephesi kurmak mümkün olmamıştı. Öncelikle KYB, IKP ve Irak muhalefetinden başka örgütler bir araya gelip Mart 1981'de CEVKET diye adlandırılan bir cephe oluşturdular. Ancak, bu konuda Irak Komünist Partisi içinde bir kesim farklı düşünüyordu. Bunlar KDP'nin cepheye alınmasından, eğer o mümkün olmazsa KDP ile cephe kurulmasından yanaydılar. Bunun nedeni ise, Türkiye-Irak sınırını KDP'nin denetlemesi ve yine KDP'nin İran'la var olan iyi ilişkileri idi. Bölgede hareket kolaylığı elde etmek için IKP'nin KDP ile ilişkilerini iyi tutması gerekiyordu. Nitekim MK içinde çoğunluğu oluşturan bu kesim, daha bu cephenin oluşmasının üzerinden bir ay bile geçmeden, KDP ve Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi ile birlikte CUD adında bir cephe oluşturdular. Kürdistan'a gittiğimde, IKP'lilerden biri bana şöyle demişti:

"CEVKET, Aziz Muhammed'in cephesidir. Aziz Muhammed burdaki koşulları hesaba katmadan oturup Mam Celal'le cephe yapıyor!"

Bu aşamadan itibaren IKP, Güney Kürdistan'daki bu iki büyük örgüt (KDP ile KYB) arasında sıkıştı. Giderek Yekıti'den uzaklaştı ve KDP'nin yanına düştü, hatta 1983'teki çatışmalara taraf oldu.

Biz, Güney Kürdistanlı örgütler arasında KDP'yi de kapsayan geniş bir cephenin oluşturulmasından yanaydık ve bu konudaki görüşümüzü Yekıti'li dostlarımıza ilettik. Ama onlar, KDP'yi gericilikle suçlayarak buna yanaşmadılar. Besbelli onlar da geçmişten kalan kini, nefreti aşamadılar.

Dört Parçanın İlişkileri ve "Altılı Çalışma"

Bu dönemde başlatılan çalışmalardan biri de Kürdistan'ın dört parçasından örgütler arasında işbirliği ve dayanışmayı örgütlemek için yapılanlardı. Bu çalışmaya altı örgüt (TKSP, KYB, Hemit Dewrêş'in lideri olduğu Suriye Kürtlerinin İlerici Demokratik Partisi-PDPKS, Kürdistan Demokrat Partisi-İran, Irak ve Suriye komünist partileri) katıldığı için "Altılı Çalışma" olarak adlandırmıştık.

Irak ve Suriye komünist partileri bu çalışmaya daha çok gözlemci statüsünde katılmış olmalarına rağmen, gerçekte çalışmanın başlamasında ve birliğin oluşması için yapılanlarda önemli bir role sahiptiler.

Bu konuda, ilk görüş alışverişleri, 1980'de başladı. (Aslında 1980 öncesi de bazı Kürt partileri arasında böylesine bir işbirliği ve dayanışma için bazı sonuç vermeyen çalışmalar olmuştu.) 1980 yılı sonbaharında Şam'da bulunduğum sırada bu konuyu Celal Talabani, Hemit Dewrêş, IKP Genel Sekreteri Aziz Muhammed, SKP Politbüro üyesi Ebu Cengo (Remo) ile görüştük. 19-24 Kasım tarihleri arasında yer alan bir dizi toplantıdan sonra amaçlar ve ilkeler saptandı, bir hazırlık komitesi oluşturuldu ve kamuoyuna bir bildiri yayınlandı. Bu toplantıya Partimiz adına ben ve Faruk, KYB adına Celal Talabani ve Dara Nuri, PPDKS adına Hamit Dewrêş ve Reşit Hemo, Irak KP adına Genel Sekreter Aziz Muhammed ve Politbüro üyesi Kerim Ahmed, SKP adına da Politbüro üyesi Remo Şêxo (Ebû Cengo) katıldılar.

Üzerinde görüş birliğine varılan hususlardan biri, Kürt halkının bir azınlık olmayıp ulus olduğuydu. Platform şu hedefler için çaba gösterecekti:

1-Kürt halkının değişik parçalardaki ulusal mücadelesinin desteklenmesi;

2-Kürt Yurtsever partileri arasında dayanışma ve işbirliği;

3-Uluslararası ilerici güçlerle dayanışma;

4-Kürdistan'ı parçalamış ülkelerde, diğer ilerici partilerle birlikte bir yurtsever cephenin yaratılması;

5-Kürdistan yurtsever örgütleri arasında ortak bir strateji ve politikanın oluşturulması için çaba göstermek;

6-Bu çalışmaları yürütmek için bir komite oluşturmak.

Kürdistan'lı tüm partilerin katılacağı geniş bir toplantı düzenlemek için de görüş birliğine varıldı. Bu toplantıdan amaç:

1-Emperyalizme, Siyonizm, gericiliğe ve şovenizme karşı ortak mücadele;

2-Kürdistan'ın her bir parçasında yurtsever güçlerin cephesini oluşturma; onlar arasında silahlı çatışmayı mahkum etme ve sorunları barışçı biçimde çözme;

3-Kürt halkının özgürlük mücadelesinin dostları olan uluslararası

tüm ilerici güçler ve Sovyetler Birliği ile dayanışma.

Platformun bir sonraki toplantısının Kürdistan'da yapılması kararlaştırıldı. Bu toplantıda, düşünülen geniş toplantıya çağrılacak örgütler, ortak strateji için bir taslak, gündem, yer ve zaman saptanacaktı. (Bak: Ek Belge, No: 13).

Kasım 1980 toplantısını gerçekleştiren bu beş örgüt, hazırlık komitesine İran KDP'nin de alınmasından yanaydık. Ancak onların Şam'da temsilcileri yoktu. Varılan sonucu ve önerileri, o sırada Paris'te olduğunu haber aldığımız İran KDP Genel Sekreteri Kasımlo'ya iletme görevini bana verdiler.

Aziz Muhammed, Kerim Ahmed ve Halit Bektaş

IKP Genel Sekreteri Aziz Muhammed ve önde gelen yardımcısı, Politbüro üycsi Kerim Ahmed Soran Kürtlerindendiler. Partinin yönetim kademelerinde ayrıca birçok Kürt vardı. Zaten IKP başından beri Kürtler arasında oldukça iyi örgütlenmiş ve Kürtler bu partide yönetici olarak da önemli roller oynamışlardı. Sanırım hem bunun etkisiyle, hem de Irak Kürdistanı'nda ulusal hareketin geçmişten beri canlı olması ve Mustafa Barzani döneminde Sovyetlerle kurulan ilişkiler nedeniyle, IKP başından beri Kürt hareketiyle yakından ilgilenmiş ve Kürdistan'ı bölüşmüş diğer ülkelerin (Türkiye, İran, Suriye) komünist partilerinin aksine, Kürt sorununa olumlu bir yaklaşım göstermiş, zaman zaman, Kürt halkının kendi kaderini serbestçe belirleme hakkını da içeren önemli kararlar almıştı. Buna karşılık, iç dengelerden ve Sovyetler'in bölgeye yönelik tercihlerinden etkilenerek, zaman zaman Baas Partisi'nin yanına düştüğü ve Kürt ulusal hareketiyle zıtlaştığı da olmuştur.

Aziz Muhammed iriyarı, sarışın, oldukça enerjik ve komünist liderler arasında az rastlanır derecede şakacı, cana yakın bir insandı. O zamanlar 50-55 yaşlarında idi. Yardımcısı Kerim Ahmed, yapı olarak daha içine kapalı, ama efendi bir insandı. İkisi de dürüst, inançlı, güven verici bir kişiliğe sahiptiler. Sanki birbirlerinden ayrılamaz bir ikiliydiler. Örgütsel ilişkilerimiz ve bu ilişkiler içinde doğan dostluğumuz yıllar boyu sürdü.

O yıllarda Suriye Komünist Partisi'nin Genel Sekreteri ünlü Halit Bektaş'tı. Komintern'e katılmış ve gerek Arap dünyasında, gerekse uluslararası komünist harekette büyük saygınlığı olan biriydi. Yıllarca SKP'yi yönetti ve ölünceye kadar da genel sekreter olarak kaldı. Suriye politikasında hep belli bir saygınlığı olan, sözü dinlenen bir politikacı olduğunu söylerler. Duruma göre, zaman zaman parlamentoya girdi, o ya da arkadaşları hükümete katıldılar, zaman zaman da baskı gördü.

Halit Bektaş, Kürt olmasına karşılık Kürt sorunu ile ilişkileri sıcak sayılmazdı. Genç yaşında komünist partisine girmiş ve enternasyonalizm adına, Suriye'de her zaman canlı olan Kürt ulusal hareketinden uzak dur-

muştu. Son zamanlarda Kürt sorununun boyut kazanması, SSCB'nin ve Bulgaristan gibi bazı sosyalist ülkelerin de ilgisini çekmesi üzerine, SKP de bu sorunla ilgilenir olmuş, eski olumsuz tavrını bir ölçüde terk etmişti. Bu işte üst düzeyde görevli elemanları ise Cezireli bir Kürt olan Ebu Cengo (Remo) idi.

Bir keresinde Aziz Muhammed, Kerim Ahmed, Hemit Dewrêş ve Ebu Cengo ile birlikte Halit Bektaş'ı ziyarete gittik. Evi, eskiden Arapça "Tağul Ekrad" (Kürt Mahallesi) denen yerde (*), ana caddeye yakın, büyücek köy evlerini andıran, kerpiç ve taştan yapılmış, düz damlı, ak sıvalı, geniş avlulu eski bir Şam yapısıydı. Avlunun duvarlarını yaseminler kaplamıştı. Bu tür evler, Şam'ın iklimine uygundur; yazın serin, kışın sıcaktırlar. Halit Bektaş, belki bu nedenle, belki de gelenekçi olduğu, ya da halkın yaşamına yakın bir yaşam tarzını seçtiği için, evini değiştirmemiş, bu semtin hemen güneyinde boy veren, kentin modern semtlerinden birindeki gözalıcı bir apartman dairesine geçmemişti. Ama evindeki sadeliğe karşılık, üzerimde oldukça soğuk, hatta kibirli bir insan görünümü bıraktı. Herkes ona bir usta ve ailenin büyüğü gibi davranıyordu. O da bu ağırbaşlı rolü pek benimsemişti. Orada oturduğumuz iki saat boyunca koltuğundan bir kez bile kalkmadı, kimseyle ilgilenmedi, bir şey sormadı, şakalaşmadı, hiç gülmedi, hatta gülümsemedi... Yalnızca ara sıra, bir öğretmen edasıyla konuştu.

O zamanlar, yaşı yetmişin üstündeydi, ama sağlığı iyi görünüyordu. İkinci kez, kendisini 1987 yılında Moskova'da Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü törenlerinde gördüm. Tekerlekli sandalyede idi, ama sekreterliği hâlâ bırakmamıştı. Bu arada otoritesi zayıflamış, partisi bir kez daha bölünmüş, hatta Remo bile ondan kopmuştu.

SSCB'nin, genel olarak Komünist hareketin şanlı yıllarını yaşayan bu ünlü komünist, yaşamının son yıllarında onun beklenmeyen çöküşüne de tanık oldu. Bu çöküş elbet hepimizi etkiledi; ama onun gibi biri için çok daha acı olmuştur sanırım.

Kasımlo İle Görüşme - Aralık 1980, Paris

Almanya'ya döndükten sonra Kasımlo ile telefonla konuştuk ve görüşmek üzere Beko ile birlikte trenle Paris'e gittik. Kasımlo'nun bir adamı bizi garda karşılayacaktı. Gar içindeki banka şubesinin önünde buluşacaktık. Bizi kolayca tanıması için elimizde KOMKAR'ın çıkardığı gazete bulunacaktı. Biz iner inmez bankayı bulduk ve elimizde, adı görünecek şekilde duran Dengê KOMKAR'la beklemeye başladık. Ne var ki, belki yarım saat

(*) Şam hükümeti sonradan bu adı değiştirerek Rükneddin yaptı. Kürtler ise buraya her zaman "Taxa Kurdan" (Kürt Mahallesi) derler. Bu mahalle Şam'ın kuzeyine düşen dağın eteklerine yayılmıştır. Kürtler, Şam'da da, doğalarına uygun olarak burayı seçmişler. Hâlâ da, bu semtin sakinlerinin önemli bir bölümü Kürttür.

bekledik, gelip gidenleri kolaçan ettik, yanımıza sokulan ve bir şey diyen olmadı.

Para bozdurup telefon ettik. Bizi alacak kişiyle garın çevresindeki bir kahvede buluşmak üzere yeniden anlaştık. Yaklaşık bir saat sonra orada olacak, dediler. Bu arada garın çevresini şöyle bir kolaçan edelim, bir otel bulup çantalarımızı bırakalım, diye düşündük.

Paris'e ilk gelişimdi. Ben Paris'i romanlardan, öykülerden, şiirlerden ve filmlerden bilirdim. Düşlerimdeki her büyüleyici kent gibi, o da ilk görüşte bende düş kırıklığı yarattı. Ama görmeyc tren garından başlarsanız, hangi kent sizi düş kırıklığına uğratmaz ki!

Garın çevresinde hiçbir romantizm, ilginç ve hoş sayılacak bir manzara yoktu. Burası ne biçim Paris, ne biçim Fransa dedirtecek türdendi. Garın önündeki meydanda, oraya açılan caddelerde, Ortadoğu kentlerine özgü bir trafik karmaşası ve gürültü vardı. İnsanlarsa çoğu Afrikalı, Arap, Kürt, Türk; yani bizim garibanlar... Fransızlar nerede acaba, diye düşündürecek türden...

Burası Paris'tir, otelleri herhalde çok lüks ve kazıktır diye düşünüp, üçüncü-dördüncü sınıf bir otel arayışıyla sağa sola baktık, bir yeri gözümüze kestirip girdik. Ama merdivenleri tırmanıp çıkmamızla, aşağı inmemiz bir oldu. Burası ucuzdu ama tam bir mezbeleydi. Paris'te, yalnızca moda ve lüks bir yaşam düşkünü mirasyedi ve bohemlerin değil, hippilerin ve meteliksiz garibanların da yaşadığını unutmuştuk. Baktığımız otel tam da ikincilere göreydi...

Otel işini sonraya bırakıp sözleştiğimiz kahveye gittik, kapıya yakın bir masada oturduk, içecek bir şeyler ısmarladık ve beklemeye başladık. Masanın üzerine de, kapağı üstte olmak üzere Dengê KOMKAR'ı koyduk. Gözümüz kapıdan giren, özellikle de Kürde benzeyen herkesin üzerinde idi. Epey zaman geçti, gelen giden çok, ama bize bir şey soran yine yok. Bir ara genç birisi girdi, biraz tedirgin, etrafı şöyle bir kolaçan etti, bize baktı, sonra da hiçbir şey sormayıp çıkış kapısına yöneldi ki, adama Kürtçe seslendik:

"Birini mi arıyorsun?"

Meğer oymuş! Biz bir şey sormasak yine çıkıp gidecekti!

Dediklerine göre genç dostumuz (*) daha önce gardaki bankanın önüne de gelmiş, ama nedense, orada bekleyen bize bir şey sormak aklına gelmemiş, dönüp gitmişti! İranlı Kürt dostlarımız pek endişeli ve tedbirliydiler. Bu iyi de, bu dikkati ve tedbiri, daha sonra bizzat Kasımlo, kendi düşmanlarına karşı göstermeyecek ve bu da hayatına mal olacaktı...

Söz konusu gençle birlikte bir taksiye binip Kasımlo'nun kaldığı semte

(*) Aziz Mameley adlı bu delikanlı bir süre önce Kürdistan'dan gelmişti ve üniversitede okuyordu. Sonradan KDP'nin MK üyesi oldu ve bir süre Avrupa temsilciliğini yaptı.

gittik. Rehberimiz o semtteki bir pansiyonda bize yer ayırttı. Yakındaki bir kahvede Kasımlo ile buluştuk. Önce gardaki buluşmayla ilgili olarak yaşanan karmaşa konusu gündeme geldi. Kasımlo bu konuda kusuru bize yükledi. "Banka önünde madem buluşamadınız, çiçekçinin önünc gidecektiniz; usul budur. Ama bizim Kürtler böyle şeyleri nerden bilecek!.." diye de bize bir güzel ders verdi, alaya aldı.

Bu derse doğrusu şaşırdım. Hadi benim Avrupa deneyimim azdı diyelim, böyle incelikleri bilmeyebilirdim; ama bizim Beko Avrupa'da büyüdü ve burada üniversiteyi okudu; böyle şeyleri iyi bilir. Daha sonra aramızda konuştuğumuzda, "Böyle bir usul yoktur,"dedi.

İlk kez Ankara'da tanıştığım ve üzerimde nazik bir insan etkisi bırakan Kasımlo'yu bu kez farklı buldum: Oldukça alaycı, küçümseyici, umursamaz... Acaba İran devriminin kendileri için yarattığı yeni olumlu durum mu bu değişikliğe yol açmıştı? Öyle ya, Kasımlo artık bir göçmen değil, ülkede ve geniş bir bölgeyi denetleyen İran Kürt devriminin lideriydi; biz ise dün yurt içinde mücadele ederken, şimdi göçmen olmuştuk...

Ben kendisine Şam'da beş örgütün görüşmesinden ve üzerinde görüş birliğine vardığımız konudan söz ettim. Kasımlo önce, "neden bu toplantılar Şam'da yapılıyor?" deyip tepki gösterdi. Ben, bunun özel bir nedeni olmadığını, orada bir araya gelebildiğimizi söyledim. "Şurda ya da burda toplanmış olmak bence önemli değil; böyle bir toplantı Şam'da da, Paris'te de, koşulların elverdiği başka bir yerde de olabilir,"dedim.

Kasımlo'nun ilişkileri Irak'la, Saddam yönetimi ileydi, bu nedenle Suriye'ye karşı bir tutum içindeydi. Söz konusu dönemde, Baas Partisi'nin Şam'da ve Bağdat'ta iktidar olan bu iki kanadı arasında, özellikle de Hafız Esat'la Saddam Hüseyin arasında büyük bir rekabet, bundan da öte düşmanlık vardı. Bu rejimlerle ilişkide olanlar da bunu hesaba katmak durumunda idiler. Bu nedenledir ki İran KDP'nin adamları Şam'a uğramaktan çekiniyorlardı. Daha önceki toplantıları yaptığımızda KDP'nin de bir temsilcisinin Şam'a gelmesini önermiştik; ama bu mümkün olmamıştı. Kasımlo, bu kez sözü Hemit Dewrêş'e getirerek şöyle dedi:

"Bu Hemit Dewrêş de kim oluyor?!"Suriye'de başka parti yok mu? Neden o bu işin içinde?"

Hemit'in dengeyimli, iyi bir yurtsever olduğunu, partisinin de Suriye Kürtleri arasında iyi örgütlü, kitle desteğine sahip bir parti olduğunu, ayrıca düşündüğümüz birliğin başkalarına da açık olduğunu söyledim. Kasımlo, bu kez sözü Mam Celal'e getirdi ve öfkeyle şunu söyledi:

"Mam Celal ne hakla Libya'ya gidip tüm Kürtler adına ve bu arada bizim adımıza 4 milyon dolar alıyor?.."

Böyle bir şeyden haberim yoktu. Mam Celal bir ara, Libya'ya ortak bir heyet göndermek için Türkiye Kürdistanı örgütlerine, bu arada bize de öneri getirmişti. Ancak sonradan ne olduysa, böylesine ortak bir heyet oluşmadı ve bizden de kimse Libya'ya gitmedi. Ben güçbirliği konusunu konuşmak isti-

yordum, ama Kasımlo ısrarla bu konuyu gündeme getiriyordu.

"Böyle bir şeydcn haberim yok. Mam Celal Libya'dan böyle bir parayı aynı zamanda sizin adınıza almışsa bu bizim sorunumuz değil, onunla konuşun!" dedim.

Bunun üzerine Kasımlo yelkenleri biraz indirdi. Ama söz güçbirliğine gelince yeniden itirazlar sıralamaya başladı. Irak Kürdistanı'nda partizan savaşının tekrar başlamış olmasından da rahatsızdı. "Onlar sıralarını savdılar, şimdi sıra bizde!" diyordu. Ona göre, İran'da Kürt hareketi bakımından uygun devrimci koşullar ortaya çıkmıştı. Amerika ve Batı Avrupa, mollalar rejimine karşıydı. Halk İran KDP'ye destek veriyordu ve daha şimdiden geniş bölgeleri özgürleştirmişlerdi. Irak hükümetinden de destek alıyorlardı. Bu durumda Irak Kürtlerinin, Yekıti ve KDP-Irak'ın başlattığı yeni partizan savaşı işlerini zorlaştırıyordu, bir sonuca varması da mümkün değildi.

Dr. Kasımlo'yu güçbirliği konusunda oldukça gönülsüz gördüm. Bunun üzerine kendisine şunu dedim:

"Sonuç olarak, Doktor, siz bu işte var mısınız, yok musunuz?"

Bu soruyla karşılaştığında ise hayır diyemedi.

"Varız" dedi. "Ama bu iş Şam'da, Ankara'da, Tahran'da ve Bağdat'ta olmaz. Paris'te, Londra'da da olmaz! Kürdistan'da görüşelim. Kürdistan'ın bir parçası özgür (İran Kürdistanı'nı kast ediyordu), neden toplantımızı orada yapmayalım?.."

"Bizim açımızdan hiçbir sorun yok, biz oraya geliriz. Zaten beş örgüt de, bir sonraki toplantıyı Kürdistan'da yapmayı kararlaştırdı," dedim.

Bu arada Kasımlo, hazırladığımız kısa amaç ve ilkeler bölümüne göz gezdirdi ve katıldığını söyledi.

Böylece ayrıldık.

Besbelli, Kasımlo suyu yokuşa sürüyordu. Önemli olan nerede toplandığımız değil, neye karar verdiğimiz ve ne yapacağımızdı. Nitekim bu konuya ilişkin daha sonraki gelişmeler, Kasımlo'nun güçbirliğinin gereğine inanmadığını, bunun için çaba göstermediğini, diğer örgütlere tümden ters düşmemek için açıkça hayır diyemediğini, ama evet dediği zaman da yalnızca oyalayıcı olduğunu açık biçimde gösterdi.

* * *

1981 yazında -oradaki yoldaşlarımızın sorunlarını çözmek için- İran Kürdistanı'na gitmeden önce Şam'da, Hemit Dewrêş, Aziz Muhammed ve Remo ile de konuştum. Kasımlo'nun önerisine uygun olarak toplantıyı Kürdistan'da yapmayı uygun bulduk. Kasımlo ve Talabani Kürdistan'da idiler. Gidince bu konuyu ikisiyle de konuşacaktım ve eğer onlar da uygun bulurlarsa, Hemit Dewrêş ve Remo aynı yoldan gelebilirlerdi. IKP'nin de bölgedc zaten askeri üssü ve üst düzey yetkilileri vardı.

Gidişimde öneriyi Kasımlo'ya ilettim. Ama o, daha önce söylediğinin

tam tersine, "toplantıyı Avrupa'da yapalım, daha güvenlikli ve rahat olur," dedi.

Ne var ki daha sonra, 1982 ve 1983'te Avrupa'da, Berlin ve Paris'te yaptığımız toplantılarda da yine oyalama taktiklerine başvurdu.

Bunun bir nedeni İran KDP'nin Bağdat'la ilişkileriydi. O, Saddam rejiminin can düşmanları KYB ve Irak KDP ile bir araya gelip cephe kuramaz, açık dayanışma içinde bile olamazdı. Hatta Irak gibi sıkı ilişkileri olmasa bile, Türkiye'yi de gözetiyor, en azından Türkiye'nin sınırını kendilerine karşı düşmanca kullanmaması için, bizimle ilişkilerini mesafeli tutuyordu. Aynı şey ötekiler için de söz konusuydu elbet. Bu yüzdendir ki, KYB'nin de bazen, ya da işine geldiğinde bu işe öncülük etse bile, çoğu durumda yan çizmesinin nedeni buydu. KYB, İran, Türkiye ve Suriye ile iyi ilişkilere sahip olduğu zamanlar, bu parçalardan örgütlerle bu türden ilişkilere girmekten uzak durmuştur. Aynı şey Irak KDP için de söz konusu. O, bu nedenle 1981 yılında İran KDP'ye savaş açmaya kadar işi vardırdı. PKK'nın ise zaten durumu malum...

İşte, dört parçadan Kürt örgütleri eğer bugüne kadar bir araya gelememiş, ortak bir politika, asgari işbirliği ya da koordinasyon oluşturamamışlarsa, bir ulusal kongre toplayamamışlarsa temel nedeni budur, ülkemizi bölüşmüş sömürgeci güçlerle kurulan ilişkilerdir. Bu ilişkiler onların politikasını şu ya da bu ölçüde ipotek altına sokmuş, bir araya gelmelerini engellemiş, buna karşılık aralarındaki sürtüşmeleri derinleştirmiş, hatta birçok kez silahlı çatışmaya bile yol açmıştır.

Kasımlo'nun bu tür birlik çabalarından uzak durmasının bir nedeni de, öteden beri İran KDP'de hâkim olan anlayıştı. İranlı Kürt liderler, sorunun çözümünü hep İran çerçevesi içinde düşünüyorlardı. Irak'lı Kürt liderlerden farklı olarak, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki Kürt hareketlerinden mümkün olduğunca uzak duruyorlardı. İran Kürdistanı'nın kendine özgü tarihsel geçmişinin yanı sıra (Kürdistan'ın öteki bölümleri yüzyıllar boyu Osmanlı yönetiminde iken, burası İran yönetiminde idi), 1960'lı yıllarda Irak Kürt hareketiyle sorunlar yaşamış olmalarının da bunda payı olsa gerek. (Barzani, kendisinin onayı olmadan İran'da silahlı direniş başlatan, böylece Şah'la ilişkilerine zarar veren İran KDP'nin kimi kadrolarını Şah'a teslim etmiş, ya da bizzat cezalandırmıştı.)

Ancak, 1981 sonbaharında İran Kürdistanı'nda yaşanan olaylar, Irak KDP'nin, İran ordusuyla birlikte İran KDP'ye saldırması farklı bir etki yaptı. Bu çatışmalar sırasında biz Irak KDP'yi sert biçimde eleştirdik. KYB ise zaten Irak KDP ile kanlı bıçaklıydı ve bu çatışmada doğal olarak İran Kürtlerini destekledi. Bu olaylar, Kasımlo ve arkadaşlarına, Kürdistan'ın öteki parçalarının sorunlarından uzak durulamayacağını, dostlara ve işbirliğine gerek olduğunu somut biçimde gösterdi. Bundan sonra Kasımlo, söz konusu platforma karşı daha dostane yaklaştı; ama yine de, her keresinde somut adım atmaktan kaçındı ve oyalama taktiklerine hiç son vermedi...

Beş Örgüt Bir Dayanışma ve Koordinasyon Komitesi Oluşturduk

1982 yılı Mart başında söz konusu beş örgüt, Şam'da bir kez daha toplandık. Bu toplantıya İran KDP de temsilci göndereceğini söylemişti; ama yüz yüze olduğu sorunları gerekçe göstererek göndermedi veya göndermedi. Diğer yandan Kasımlo, hazırlık komitesinin oluşmasından yana olduğunu Celal Talabani ve Hemit Dewrêş'e iletmiş, ayrıca geniş toplantının Kürdistan'da yapılmasını, buna ev sahipliği yapmaya hazır olduğunu söylemişti.

İran KDP'siz olarak yaptığımız Mart 1982 toplantısında, Kasım 1980'de üzerinde görüş birliğine vardığımız hususları bir kez daha vurguladık, "Kürt ve Kürdistanlı ilerici güçler arasında yardımlaşma ve koordinasyonu sağlamaya yönelik" Hazırlama Komitesi'ni oluşturduk.(*) Bu çalışmanın amacını şöyle özetledik:

"Partilerimiz, Kürt halkının kendi kaderini serbestçe tayin etmesini ister ve Kürt ilerici güçleri arasında bir Kürdistani cephe oluşturmak için çalışırlar."

Komitenin başkanlığına Hemit Dewrêş'i getirdik. Ayrıca, dış ilişkilere, mali işlere, propaganda alanına ilişkin olarak da komiteler oluşturulmasına karar verdik ve işbölümü yaptık. Alınan kararlar arasında "Dengê Kurdistan" adında periyodik bir yayın çıkarılması da vardı. Partiler 15 gün içinde bu komiteler için temsilcilerini göstereceklerdi.

Ama sıra bu kararların hayata geçirilmesine gelince, işler kağıt üzerindeki kadar kolay yürümedi. Öncelikle bu sonuçları İran KDP'ye iletmek ve onayını almak gerekiyordu. Bu zaman aldı. Ayrıca, o ara IKP, tercihini CUD'dan yana kullanmış ve CEVKET'ten çekilmişti. Bu nedenle KYB ile ilişkileri iyi değildi. Sonuçta, bu toplantıdan birkaç ay sonra, yeni bir toplantı yapmaya karar verildi ve İran KDP'nin katılabilmesi için toplantının Avrupa'da yapılması uygun görüldü.

Berlin Toplantısı - 1982

1982 yazında Berlin'de, bir otelde yapılan bu toplantıya ben, Hemit Dewrêş, Ebu Cengo ve KYB'yi temsilen Kemal Fuat katıldık. İran KDP adına Kasımlo toplantıya katılacağını söylediği halde, sonradan, vize sorununu çözemediğini ileri sürerek Avrupa temsilcisini gönderdi. IKP ise bu toplantıya temsilci göndermedi.

İran KDP'nin temsilcisi, daha önce Paris'te tanıştığım Aziz Mameley adlı gençti. Daha önceki uzatmaların gerekçelerini göz önüne alarak, kendisine,

---

(*) Kürtçe orijinali şöyleydi: *"Komîta Avakirinê ji bo pêkanîna alîkarî û hemahengî (koordînasyonê) di navbera hêzên Kurd û Kurdistanê yên pêşverû."*

alınacak kararlara imza atıp atamayacağını sorduk. Bu konuda yetkili olduğunu ve varılacak ortak kararları imzalayacağını söyledi.

Görüşmeler iki gün sürdü ve olumlu sonuçlandı. Üzerinde birleştiğimiz hususları metin haline getirdik. Kemal Fuat bunları o gece daktilo etmek üzere aldı. Ertesi gün, tam da metinleri imzalamak için toplandığımızda KDP'nin temsilcisi Aziz, mahcup biçimde, Kasımlo ile telefonda görüştüğünü, onun, varılan sonuçların öncelikle kendi partilerinin Politbürosunda görüşülüp onay alınması gerekir dediğini, bu nedenle de imzalayamayacağını söyledi! Böylece Kasımlo dostumuz, bir kez daha pişmiş aşa su kattı. Aradan aylar geçti, Politbürolarından onay bir türlü gelmedi. Sonuç olarak bunca zaman, emek ve masraf da boşa gitti.

Kürdistan'da, gerek İran ve Irak KDP'leri arasında 1981 sonbaharından beri süregelen çatışma, gerekse Irak KDP ve KYB arasında, onlarla birlikte Irak'taki iki muhalefet cephesi arasında artan gerginlik nedeniyle durum Kürt ulusal hareketi için son derece olumsuzdu ve bu koşullarda bir ulusal konferans ya da kongre toplamanın mümkün olmadığı belliydi. 1983 Nisanı'nda durumu Politbüromuzda değerlendirdik ve bu çatışma ve sürtüşmelerde taraf olan üç partiye (Irak KDP, İran KDP ve KYB) birer mektup yazmayı kararlaştırdık. 20 Nisan 1983 tarihli bu mektupta yurtsever güçleri bekleyen tehlikelere değindik ve onlara bir araya gelerek sorunlarını görüşmeler yoluyla çözmelerini, bu amaçla bir toplantı düzenlenmesini önerdik, bu konuda kendilerine yardımcı olmak istediğimizi söyledik. Ayrıca Kürdistan ve Suriye'deki yetkili yoldaşlarımızı da bu konuda çaba göstermekle görevlendirdik. (Söz konusu mektup için bak: Ek Belge, no: 14). Yine, Riya Azadi'nin Nisan-Mayıs 1983 tarihli, 10-11. sayısında, söz konusu partilere yönelik olarak Kürtçe ve Türkçe kaleme alınmış bir çağrı yayınladık.

Ne yazık ki bu çabalar bir sonuç vermedi ve durum daha da kötüleşti. KYB ve KDP arasında, bölgede üstünlük sağlama amacıyla yer yer çatışmalar olmaktaydı. CUD içindeki IKP ve IKSP de, ister istemez KDP'den yana bir tutum içinde idiler. Mayıs ayında KYB, IKP ile IKSP'nin merkez üslerine saldırdı ve buraları ele geçirdi. Özellikle IKP ile çatışma çok sert oldu ve IKP'nin önemli kayıplarına yol açtı, bazı merkez kadroları bu çatışmada öldü ya da esir alındı. Kerim Ahmed de esir alınanlar arasında idi.

Celal Talabani, Nisan'da gönderdiğim mektuba, ancak bu olayın ardından verdiği, 12 Haziran 1983 tarihli cevapta şöyle diyordu:

"Biz, önerinize uygun olarak her türlü görüşmeye hazırız. Bir şartla: Barzani'nin çocukları Irak Kürdistanı'na dönüp Bağdat'taki faşist rejimin yıkımı için çaba göstersinler, İran Kürdistanı devrimine ve İran Kürtlerine karşı savaşmasınlar. Yine biz Irak'ta, faşist nitelikli burjuva bürokrat rejime karşı da birlikte savaşmaya varız.

"Son olay da gösteriyor ki, Irak Komünist Partisi'nin liderliği KYB'ye saldırmak ve savaşmak istedi, biz ise kendimizi savunduk." (Bak: Ek Belge, no: 15).

Görüldüğü gibi, Talabani bu mektubunda kendilerinin saldıran taraf olduğunu bizden bile gizlemeye çalışıyor, diplomatik bir dil kullanıyordu.

Biz bu saldırıyı kınadık; ama IKP, bizden KYB'ye karşı çok daha sert bir tutum bekliyordu. Bu olmayınca da ilişkilerimiz bayağı soğudu.

Irak ve İran KDP'leri arasındaki çatışmada, Kürdistan Yurtsever Birliği'nin, rakibi Irak KDP'nin bölgede etkinlik kazanmasını önlemek için İran KDP ile birlikte davranması, hatta İran birliklerine karşı savaşması yüzünden, doğal olarak İran'la ilişkileri bozuldu. İki cephe arasında (bir tarafta Irak, diğer yanda Irak KDP'nin başını çektiği CUD) sıkışan KYB, 1983 yılı sonlarında Bağdat rejimiyle barış görüşmelerine oturdu. Bunun üzerine Suriye ile ilişkileri de koptu. KYB'ye karşı İran ve Suriye'nin yönlendirdiği bir kampanya başladı. CUD içindeki örgütler (başta KDP olmak üzere, IKP, IKSP ve ötekiler) KYB'yi ihanetle suçladılar. Bu kampanya, Kuzeyli ve Suriyeli Kürt örgütleri üzerinde de etkili oldu ve hemen hemen tümü KYB'yi mahkum etti. Bizi de bu koronun içine çekmeye çalıştılar. Ama biz buna karşı çıktık. Savaşan bir örgütün, aynı zamanda barış ve uzlaşma için masaya oturabileceğini söyledik. Ayrıca, eğer KYB tek başına Saddam'la masaya oturmuşsa, onu buna zorlayan başlıca nedenin de çevresinde İran ve CUD'un ortaklaşa yarattığı kuşatma olduğunu söyledik. Hem onu boğmaya çalışıp hem de Saddam'la görüştüğü için hain olarak suçlamayı haksızlık olarak niteledik. Bu tutumumuz KYB'yi tam bir soyutlanmadan kurtardı.

Paris Toplantısı - Kasım 1983

Gelinen durumda, söz konusu platformda artık IKP'nin ve onunla birlikte SKP'nin KYB ile birlikte olması mümkün değildi. Kasım 1983'te Paris'te dört örgüt yeniden toplandık. Toplantıya ben, Kasımlo, Hemit Dewrêş ile KYB adına örgütün Avrupa sorumlusu Ömer Şeyhmus katıldık.

Bu toplantıda her şey yeniden ele alındı. Kasımlo, yine Hemit Dewrêşi dışlamak için ilginç bir oyun oynadı. Toplantının ikinci günü sabahı telefon ederek, özel bir konuyu konuşmak için toplantı yerine bir saat erken gelmemi önerdi. Gittiğimde, bu birliğin içinde PDPKS'nin olmasına gerek olmadığını, bunu üçlü olarak yapmamızı önerdi. Gerekçe olarak da Suriye'de başka partiler de olduğunu, birini alıp ötekileri dışta bırakmanın iyi olmayacağını söyledi. Eğer Suriye'den bir örgüt alınacaksa, Salah Bedreddin'in başında olduğu partinin alınmasını istedi.

Kasımlo Hemit'i Suriye'nin adamı olarak görüyordu. Salah ise Irak yanlısıydı.

Bunu yanlış bulduğumu, Hemit'in ve partisinin başından beri bu çalışmanın içinde olduğunu, o olmazsa, bizim de olmayacağımızı, kesin bir dille söyledim. Kasımlo meğer bu öneriyi Ömer Şeyhmus'a da yapmış ve Ömer'in dediğine göre, o da kabul etmemişti.

Böylece Hemit'e haber yolladık ve o da geldi. Ama Kasımlo artık gönülsüzdü ve öyle bir izlenim edindim ki, toplantıya salt formalite gereği katıldı. Yine de, bir metin üzerinde anlaştık ve imzaladık. "İşbirliği Komitesi" (Komita Hevkari) adıyla bir komite oluşturduk. Saptadığımız ilkeler ise, daha önceki toplantılarda saptadıklarımızla hemen hemen aynıydı. Belki biraz daha işlenmiş ve geliştirilmişti. Üzerinde görüş birliğine vardığımız metin şöyleydi:

"TKSP, KDP-İran, YNK ve PDPKS, 1-3 Kasım 1983'te yapılan toplantılar sonucunda aşağıdaki kararları aldılar:

1-Kürdistan yurtsever güçlerinin işbirliği ve koordinasyonu için bir komite oluşturmak (Hazırlık Komitesi).

Hazırlık komitesi aşağıdaki amaçlar için çaba gösterir:

Ulusal güçlerin emperyalizme, gericiliğe, ulusal baskıya karşı ve Kürt halkının ulusal, demokratik ve insani haklarını elde etmeye yönelik çabalarını koordine etmek;

Kürdistan yurtsever güçleri arasında işbirliği ve dayanışmayı geliştirmek;

Yurtsever güçler arasındaki sorunları görüşmeler yoluyla çözmek;

Kürt halkının içinde bulunduğu durumu tartışıp gerekli kararları alacak, Kürt ulusal mücadelesini koordine edecek ve ulusal hakları elde etmek için çalışacak olan, tüm ulusal güçlerin içinde yer alacağı bir ulusal kongre oluşturmak;

Uluslararası planda demokrat ve ilerici güçlerle ilişki kurmak, Kürt sorununu daha iyi tanıtmak, Kürdistan'ın dört parçasındaki demokratik güçler için maddi ve manevi destek sağlamak.

2-Hazırlık Komitesi'nde temsil edilen her örgüt bağımsızlığını, programını, şiarlarını, taktik ve stratejisini korur;

Bu örgütler biribirlerinin içişlerine karışmazlar;

Komitenin üyeleri, Kürt ulusunun geleceğini ilgilendiren önemli konularda, komiteyi bilgilendirir, görüş ve önerilerini alır ve bundan yararlanırlar.

3-Hazırlık Komitesi yakın bir zamanda aşağıdaki işleri yapmak için çaba gösterir:

Komitenin çalışmalarını yürütmek için yurt dışında bir büro oluşturmak ve İngilizce aylık bir bülten çıkarmak;

Komitenin çalışmaları için bir bütçe (fon) oluşturmak;

Bir çalışma programı yapmak;

Yurtdışı Kürt öğrenci hareketinin birliğini sağlamak için çalışmak;

4-Komite için her örgüt üst düzeydeki yönetici kadrolarından birini görevlendirir ve komite bu dört kişiden oluşur.

5-Hazırlık Komitesi, oybirliğiyle diğer bir yurtsever örgütü komiteye dahil edebilir."

Özellikle Kasımlo'nun isteği üzerine, varılan sonuç ve alınan kararlar

şimdilik kamuoyuna açıklanmayacaktı.

Görüldüğü üzere, kamuoyuna açıklanmasa da, üzerinde görüş birliğine vardığımız ilkeler ve koyduğumuz hedefler son derece iyi idi, umut vericiydi. Eğer bu doğrultuda somut adımlar atabilseydik belki de Kürt halkının kaderinde çok şey değişecekti. Hareket bu doğrultuda toparlanacak, yurtsever güçlerin birliği sağlanacak ve yurtsever partiler arasında yıllar süren çatışmalar, kör dövüşleri yaşanmayacak, büyük ihtimalle yurtsever hareket bugün çok daha iyi bir konumda olacaktı.

Ne yazık ki bu kez de sözler kağıt üzerinde kaldı. İran KDP ve KYB bu sonucu Politbürolarının onayına sunacaklardı. Biz ve PDPKS ise buna gerek görmedik; çünkü gerekli yetkiyi zaten almıştık ve yıllardır bu çalışmalar sürmekteydi.

Bu kez de aradan aylar geçti, ne İran KDP'den, ne de KYB'den bir cevap gelmedi. Bunun üzerine, yaklaşık dokuz ay sonra, 19 Temmuz 1984'te, bu iki örgüte ve ayrıca PDPKS'ye bir mektup yazdım.

Bu mektupta, iki örgütün Paris'te alınan kararın gereğini yerine getirmediğinden söz ettim, birlik konusundaki temel görüşlerimizi bir daha vurguladım ve şöyle dedim:

"Kürt ulusal hareketi dağınıktır. Örgütler çoğu kez birbirleriyle didişmekteler. Bu nedenle, tek tek örgütler ne kadar çabalasalar, binlerce kurban verseler de hareket bir bütün olarak düşman karşısında zayıftır, önümüz açık değildir.

"Bu nedenle, bir kez daha önemle vurgularız ki, zaferin anahtarı ulusal güçlerin birliğidir. Eğer bu birliği sağlayabilirsek, halkımızın gücü -sayısal, moral ve maddi bakımlardan- temel önemdedir ve düşmana güç yetirebiliriz. O zaman halkımız uluslararası planda çok sayıda dost ve yeterli destek kazanabilir. O zaman sesimiz tüm dünyada yükselir.

"Örgütler arasında bugüne kadar yaşanan sürtüşmeler ne olursa olsun, tüm yurtsever güçleri, yurtsever ve demokratik bir doğrultuda birleştirmeli, bunun için çalışmalıyız. Kini, öfkeyi bir yana atmalıyız. Zafer için birlikten başka yol yok.

"Partimiz, bu nedenle size bir kez daha çağrıda bulunmayı gerekli görür: Birlik sorununu bir yana koymamalı, bunun için canu gönülden çalışmalısınız. Bu, halka, yurtsever güçlere ve tarihe karşı bir görevdir." (Mektubun bütünü için bakınız: Ek Belge, no: 16).

Evet sevgili okurlar, o gün böyle diyorduk. Aradan tam 14 yıl geçti (bu bölüm 1998 yılında kaleme alınmıştı) ve bugün de ne yazık ki, hâlâ aynı şeyleri söylüyoruz. İlerde yeri gelecek, 1997 yılında kimi partilere yazdığım mektuplardan söz edecek ve belki örnekler vereceğim. Onların şaşılacak derecede benzer olduğunu göreceksiniz.

Kasımlo İle Stokholm Görüşmemiz

Bu mektuptan bir süre sonra Dr. Kasımlo Stokholm'e gelmişti (sanırım Kasım 1984'tü). Görüştük ve bu konuyu yeniden ele aldık. O, eski görüşlerine uygun olarak bu çalışmanın üç örgütle (onlar, biz ve KYB) yürütülmesini, saptanan hedeflerin ve yapılacak ortak çalışmanın, partilerin öteki ilişkilerine zarar vermemek için kamuoyundan gizli tutulmasını öneriyordu.

Kasımlo'nun dörtlü çalışmaya katılmamakta ısrarı üzerine, bu yöndeki çabaları tümüyle dondurmamak ve şimdilik üçlü de olsa bir şeyler yapmak için evet dedim. 10-20 Aralık 1984 tarihleri arasında Paris'te üçlü bir toplantı yapmayı kararlaştırdık. Ancak daha sonra, dörtlü çalışmada ısrar etmediğim için pişman oldum. Durumu Politbüromuzdaki yoldaşlarla da görüştüm ve sonunda Kasımlo'ya yazdığım 5 Aralık 1984 tarihli mektupta, ortak çalışmanın geçmişteki gibi yine dört partiyle yürümesinden, buna gözlemci olarak yine iki komünist partisinin (Irak ve Suriye) katılmasından yana olduğumuzu; varılacak sonuçların ise kamuoyuna açıklanmasını istediğimizi söyledim. (Bak: Ek Belge, no: 17).

Kasımlo bu mektuba cevap vermedi ve böylece söz konusu çalışmada bir ilerleme sağlanamadı.

Söz konusu örgütlerin tüm olumsuzluklarına, onca emeğin, zamanın bir bakıma boşa gitmesine rağmen umutsuzluğa düşmedik ve çabalarımızı sürdürdük. Bu aşamadan sonra yapılanlara ilerde, yeri geldiğinde değineceğim. Öncelikle 1981-1984 döneminde yer alan diğer olaylardan söz etmek istiyorum.

İRAN KÜRDİSTANI'NDA - 1981

1981 yazında Suriye'de olduğum günlerde Zeki Adsız da Bağdat üzerinden Almanya'ya geçmişti. Bu geçişte İran KDP'li dostlar kendisine yardımcı olmuştu. Geldiğini haber alır almaz durumuyla ilgilendim. Bu arada iltica başvurusunda bulunmuş, diş tedavisi ve benzer sağlık sorunları nedeniyle doktora gidip gelmekteydi. Zeki'nin psikolojik durumunun da pek iyi olmadığını, gergin ve karamsar bir hava içinde olduğunu fark etmiştim. Yeni ortam, benim ve öteki yoldaşların ilgisi bunu bir ölçüde hafifletti ise de tümüyle gidceremedi.

İran Kürdistanı'nda Zeki'nin de taraf olduğu sorunlarla ilgili olarak bazı bilgiler daha önce bize ulaşmıştı. O arada, bölgedeki yoldaşlarımıza para götürmek ve onların son durumlarıyla ilgili bilgi edinmek için İran'a göndcrdiğimiz Ziya Acar da dönüp geldi. Onun getirdiği bilgilerden sorunların ciddi olduğunu, Rojan ve Zeki'nin iyi bir düzenleme yapamadıklarını, tersine sorun yarattıklarını anladım. Zeki "oportünizme karşı Leninist tutum" adı altında hizip çalışması yapmış, bu arada bir yoldaşı da tokatlamıştı.

Bu durumda kendim İran Kürdistanı'na gitmeye karar verdim. Düşüncemi Zeki'ye açtığımda, "Abi, sizin gitmeniz riskli olmaz mı?" dedi. Ben de, "sırası gelince risk almak gerekir, siyasal çalışma böyledir," dedim.

Zeki'nin, benimle ilgili riskten söz ederken, can güvenliğimi düşündüğünü sanmıyorum. O kendi hesabına kaygılanmıştı. Bölgeye gidince olup bitenler hakkında daha geniş bilgi edineceğimi, orada kurduğu tezgahın bozulabileceğini sezmişti.

Ziya Acar'la birliktc önce Suriyc'yc geçtik. Oradaki yoldaşların da görüşünü aldıktan sonra, Rojan'ın görev yerini değiştirmeyi, onu Suriyc'ye almayı, Ziya Acar'la Mustafa Budak'ı ise İran Kürdistanı'nda görevlendirmeyi uygun buldum. Ziya ve Mustafa yoldaşlarla birlikte uçakla Şam'dan Tahran'a geçtik. Temmuz sonu, ya da Ağustos başıydı.

Bize Irak Komünist Partililer yardımcı oldular. Onlara da Tahran'la ilişkileri iyi olan Irak KDP, ayrıca Moskova yanlısı İran Halk Partisi (TUDEH) yardımcı olmaktaydı. Irak muhalefeti, özellikle de Kürdistan'a gidiş gelişte başlıca iki yol kullanıyordu. Bunlardan biri Türkiye sınırı ve Dicle üzerinden kaçak dağ yolu idi. Ötekisi ise İran üzeri idi. KYB'nin İran'la ilişkileri ise pek istikrarlı değildi; bazen iyi, bazen gergindi.

22 Eylül 1980'de başlayan İran-Irak savaşı bir yılını tamamlamak üzereydi. Bu savaşa yol açan önemli nedenlerden biri, hatta başlıcası Kürt sorunuydu. Şah, Irak Kürt hareketine destek vererek Bağdat rejimini köşeye sıkıştırmış

ve 1975 Cezayir Anlaşması ile amacına ulaşmıştı. Buna göre Irak, Şattülarap (Dicle-Fırat) suyolu üzerinde İran'a yararlanma hakkı tanıyor ve Basra yöresinde belli bir toprak parçasını İran'a bırakıyordu. Buna karşılık da İran Kürtlere desteğini kesecekti. Ancak, Şahlık yıkılıp da İran altüst olunca, Irak diktatörü Saddam Hüseyin bunu, söz konusu anlaşmayı bozmak için uygun bir fırsat saydı. Üstelik Saddam'ın gözü daha ötelerdeydi. Basra'nın doğusuna düşen, İran sınırları içindeki Huzistan'ı da bu arada fazladan ele geçirmek istedi. Burası zengin bir petrol bölgesiydi ve halkının çoğunluğu da Araptı.

Saddam, İran ordusunun dağınık ve moralsiz olduğu böylesi bir ortamda kolayca zafer elde edeceğini sanıyordu. Olup bitenler nedeniyle İran'ın yeni yönetiminde çok öfkeli olan ABD de Bağdat rejimini bu maceraya kışkırttı. İran'da İslami ayaklanma, ABD yandaşı Şahlık rejiminin yıkımı ve ABD üslerinin kaldırılması ile sonuçlanmıştı. Bunun ardından, ABD'nin Tahran Büyükelçiliği'nin aylar süren işgali ve personelin rehin tutulması ise bütün bunların üstüne tuz biber ekmişti.

Doğrudan kendi güçlerini harekete geçiremeyen ABD, Irak eliyle İran'ı cezalandırmayı denedi ve başardı. Saddam'ın saldırısına yeşil ışık yaktı. Bu, ABD bakımından iki düşmanını çatıştırmak, yani bir taşla iki kuş vurmak gibi son derece ustaca bir taktikti. Çünkü Bağdat yönetimi de Sovyetler'in dostu idi ve bölgedeki ABD çıkarları bakımından ciddi bir tehlike olarak görülüyordu. Aynı şey İsrail'in de çıkarına idi. İsrail için, ona karşı düşmanca duygularla dolu bu iki devletin birbirini yiyip bitirmesi, aranıp da bulunmaz bir şeydi.

ABD böylece bölgedeki iki karşıtını birbirine düşürüp yıllarca keyfini çıkardı. O dönemin Yahudi asıllı ünlü ABD Dışişleri Bakanı Kissinger, bu çatışmayla ilgili olarak ABD'nin taktiğini şöyle özetlemişti: "Hiçbiri yenmemeli, her ikisi de yenilmeli!.."

Gerçekten de savaş uzadıkça uzadı. Kolay bir zafer sağlayacağını sanan Saddam yanıldı. Hem İranlılar toparlanarak canla başla ülkelerini savundular, hem de ABD ve batılılar, bir taraf ağır basınca terazinin diğer kefesine ağırlık koyup dengeyi yeniden sağladılar. Uzayan savaş iki taraf bakımından da tam bir yıkıma yol açtı. Bir milyona yakın insan öldü ve bir o kadarı sakatlandı. Her iki ülkenin kaynakları bu savaşta telef oldu. Sanayi tesisleri ve alt yapıları büyük zarar gördü. Her iki ülkenin gelişmesi sekteye uğradı. ABD ve öteki batılılar ise durumdan yararlanıp, silahlanma yarışına giren bölge ülkelerine bol bol silah sattılar.

Saddam bu savaşta Arap milliyetçiliğini kullandı, şovenizm duygularını kamçıladı, Mollalar rejimi ise dini duyguları. O da savaşan İranlılara cennet vaat etti. Ne var ki bu iki ilkel, zorba rejim de bu politikayla kendi ülkelerine büyük zarar ve halklarına acı vermekten başka bir şey yapmadılar.

Diğer yandan ikisi de Kürt halkına karşı savaşı sürdürdüler. Bu dönemde de Saddam Irak Kürdistanı'nda, Humeyni ise İran Kürdistanı'nda savaşmaya devam ettiler. Kürt halkına haklarını tanıyıp iç barışı sağlamayı ise hiçbiri

akıl etmedi, istemedi. Zaten bunu yapacak kadar akılları ve sağduyuları olsa işler buraya varmazdı. Ülkeleri yönetenlerin ilkelliğinin, körlüğünün, gözü dönmüşlüğünün ceremesini en başta o ülkelerin insanları çekiyor...

Tahran'da

Savaş henüz orta menzilli füzelerle Bağdat ve Tahran'ın bombalandığı aşamaya gelmemişti. Ama Tahran'da da hissediliyordu. Televizyon savaş haberleriyle yüklüydü. Sokaklar üniformalı insanlarla doluydu. Yine de halk rahat görünüyordu. Hele hele, daha 12 Eylül darbesi öncesinde bile Ankara ve İstanbul'da görünen türden, silahlarını kitleye çevirmiş tetikte duran bir asker-polis dehşeti yoktu. Gördüğümüz askerlerin çoğu ise herhalde izne

1981 yazı. Tahran: soldan sağa: IKP'li rehber, Burkay, Mustafa Budak ve Ziya Acar

çıkmışlardı, sokaklarda silahsız dolaşıyorlardı ve halk onlardan ürkmüyordu.

Tahran'da Firdevsi'nin heykelinin bulunduğu ana bulvara yakın bir otelde kaldık. Bu arada, IKP'li dostumuzun yardımıyla kenti biraz dolaştık. Tahran daha o zamanlar altı milyonluk koca bir kentti. Oldukça modern görünüşlüydü. İstanbul ve Ankara'daki gecekondu semtlerini andırır mezbeleliklerle karşılaşmadık. Caddeler genellikle genişti, çınar ağaçlarıyla boydan boya ağaçlandırılmıştı ve ağaç dizilerinin yanında aynı zamanda su kanalları açılmıştı. Ne var ki bu caddeler pek temiz değildi. Herkes çöpünü oraya, su kanalına dökmekteydi. Ayrıca sokakların şamatası, trafik karmaşası Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun öteki büyük kentlerini andırıyordu.

İslami rejim kentin yaşamında kendisini güçlü biçimde hissettiriyordu. Televizyon Kuran okunarak açılıyor ve kapanıyordu. Radyo ve televizyonlarda şarkı-türkü yoktu. Ses, sinema ve tiyatro sanatçıları toz olmuşlardı! Bazı sinemalar yakılmıştı. Üniversiteler bile kapatılmıştı. Televizyonda genellikle sarıklı mollalar çıkıp konuşuyordu. Sakallı erkekler çoğunluktu. Traş olmak günah sayıldığı için, ülkenin tek jilet fabrikasının kapatıldığını söylüyorlardı. Kadınların büyük çoğunluğu kara çarşafa bürünmüştü. Ama bu henüz bir zorunluluk değildi. Yalnızca başörtüsü takan, ya da hiç takmayan modern giyimli kadınlarla da karşılaştık. Kentin daha modern ya da burjuva semtlerinde pastanelerde yan yana oturup sohbet eden modern giyimli, kızlı-erkekli gruplara bile rastladık. Ama bir süre sonra bu manzaralar tümden ortadan kalkacak ve tüm kadınlar zorunlu olarak tepeden tırnağa örtünecek, turist kadınlar bile başörtüsü takmak zorunda kalacaktı.

İran bir uçtan bir uca, Şah'ın acımasız diktatörlüğünden mollaların ortaçağ karanlığına savrulmuştu.

Rehberimiz bizi kentin kuzeyine düşen sayfiye yerine götürdü. Bu yörede Şah'ın, geniş bir bahçe içindeki sarayı vardı. Dağların arasına da asansör ve helikopterlerle ulaşılan bir başka saray yaptırmıştı. Oraya kadar gidemedik. Dağlardan gelip kente doğru akan suyun oluşturduğu daracık vadinin çevresine çok sayıda çay bahçesi yapılmıştı ve Tahranlılar burayı aynı zamanda piknik alanı olarak kullanıyorlardı.

Yemeklerimizi daha çok, otelin çevresindeki kebapçı dükkânlarında yedik. Ama ne bu kebaba ne de öteki yemeklere ısınamadım. Yağı, tadı, kokusuyla bizimkilerden farklıydı. Burada pirinç pilavını yağsız pişiriyor, sonra bir dilim tereyağını sıcak pilavın üstüne koyup öyle yiyorlar. Buna da, salatada kullanılan Amerikan işi sosa da alışamadım.

İlgimizi çeken şeylerden biri, "Azadi" (özgürlük) adını taşıyan bir günlük gazete, bir de aynı adı taşıyan sigara idi. Tahran'da olduğumuz sırada ondan içmeyi tercih ettik!

Kürdistan'da

Üçüncü gün, yanımızda bize rehberlik eden IKP'li dostumuzla birlikte, otobüsle Kürdistan'a harcket ettik. Kürdistan savaş bölgesiydi, bu nedenle oraya doğrudan ve kendi kimliğimizle seyahat etmek mümkün değildi. Ancak IKP'li dostlar, mevcut ilişkilerini kullanarak bizi de kendi adamları olarak gösterip geçiş belgesi aldılar. Bu belgeyle Tebriz üzerinden Urmiye'ye gidecek, daha sonra da KDP peşmergelerinin denetlediği bölgeye geçecektik.

Yol uzundu. Çorak, çölümsü bir düzlükten geçiyorduk. Düzlüğün şurasında burasında, sivri, taşlık tepeler yükseliyordu. Buraya özgü, ilginç, engin bir doğa idi. Gün batarken kana boyanmış gibi kızıla kesen geniş ufuk, içimde garip duygular uyandırdı.

Tebriz'den ve Urmiye'den gece geçtik. Otobüs yolculuğumuz sabaha doğru Negade'de son buldu. Ondan sonrası bir süre taksi ile gittik. Artık Kürdistan'da idik. Doğa bile değişmişti; engebeli toprağı, ötelerde yükselen görkemli dağlarıyla tanıdıktı. Az sonra meşe ağaçları başladı. Batı'dan, Türkiye tarafından Kürdistan'a girerken de böyledir. Önce meşe ağaçlarıyla kaplı engebeler başlar, sonra derin vadiler, yalçın dağlar gelir.

Yol üstündeki bir köy evine konuk olduk. Her tarafından yoksulluk akıyordu. Kocası evde olmayan yaşlı kadın yine de evinde olan ekmeği, yoğurdu bize sundu. Bu yoğurt ne Avrupa'da, ne Tahran'da yediğim türdendi. Tadı, lezzeti ile Dersim köylerinde, Diyarbakır'da, Van yöresinde yediğimiz türden nefis Kürdistan yoğurdu idi. Köy evlerinin biçimi de bizim oradakiler gibi; taş ve kerpiçten yapılmış, düz damlı, toprak sıvalı evler... Benim ilim Kürdistan'ın batı ucunda, burası ise en doğusunda; ama her şey ne kadar da birbirine benziyor...

Kadın bize çay da yaptı, ama çay şekeri bulunmadığı için, sofraya akide şekeri koymuştu. Biz ondan devrim üzerine, partizan savaşı üzerine coşkulu sözler beklerken, o savaştan dert yandı. "Acaba sonumuz ne olacak?" dedi. Olup bitenlerden ürkmüştü, tedirgindi.

İkindi üzeri Serdeşt yöresine vardık. Orada araçtan indik ve bir süre yaya yürüdükten sonra bir peşmerge kontrol noktasına ulaştık. Rehberimizin buradan geçmek için de İran Kürdistan Demokrat Partisi'nden verilmiş belgesi vardı. Orada bizi İran KDP'li bir sorumluya teslim etti ve kendisi Irak Kürdistanı'na doğru yoluna devam etti.

Bir süre sonra yakındaki bir köyde konaklamış olan peşmerge birliğine ulaştık. Bu, Seyit Resul komutasındaki *Hêza Aware* idi.

Bu andan itibaren yeni, değişik bir ortama girdik, Kürt partizanları ortamına. Her şey bizim için ne kadar ilginç, ne kadar hoş, ne kadar hayranlık vericiydi!

Köy bir süre önce İran uçakları tarafından bombalanmıştı. Biz oraya vardığımız sırada bir film ekibi bu sahneyi canlandırıyor ve filme alıyordu.

Biz olup bitenleri seyrederken yanımıza, kıyafetleri öteki peşmergelerden biraz farklı, aydın görünüşlü iki genç sokuldu. Ayaküstü sohbet ederken, "Siz sosyalistsiniz, KDP ise bir burjuva partisi; onlarla ilişkilerden ne bekliyorsunuz?" dediler. Sonradan öğrendik ki bunlar, Komela yandaşlarıymış.. Bu örgüt de Irak Komelası gibi Maoist eğilimli bir gruptu, KDP'yi tümüyle burjuva ve nerdeysc düşman bir güç sayıyordu! Bu sekter tutumları yüzünden o ara KDP ile ilişkileri bozuktu ve aralarında yer yer çatışmalar olmuştu.

Geldiğimizi telsizle KDP'nin merkez üssüne haber verdiler ve Kasımlo'nun direktifi üzerine oraya götürülmek üzere bir jiple yola çıktık. Yol Parti'nin denetiminde idi. Çok geçmeden ortalık kararcı. Merkez üssünün yakınında arabadan indik. Ordan ötesini yayan tırmanmak gerekiyordu. Ancak o gece aşağıdaki konaklama yerinde kalacağımızı ve Kasımlo ile görüşmeye sabah gideceğimizi söylediler.

O gece, yol üzerindeki bu durak yerinde yattık. Gaz lambası ışığında yemek yedik, yere serilen battaniyeye uzandık, birini de üstümüze aldık. Yorgunduk ve tez uyuduk.

İran KDP'nin Merkez Üssünde Kasımlo ile görüşme

Ertesi sabah dere boyunca yaya olarak yaklaşık yirmi dakikalık bir tırmanıştan sonra KDP'nin merkez üssüne vardık. Derenin iki yanına yapılmış yapılar son derece iyi kamufle edilmişti. Uzaktan ya da tepeden bakınca bir şey görünmüyordu. Sığınaklar yamaçların içine kazınmış ve korunaklıydı. Üssün üç yanı yüksekçe tepelerle çevrelenmişti ve buranın havadan bombardıman edilmesi kolay değildi. Çevredeki tepelere, "doçka" denen uçaksavarlar yerleştirilmişti.

Vadide cevizler, dutlar, armut ağaçları vardı. Çevre ise meşelikti. Parti buranın sahibi olan köylülere belli bir para ödemekteydi.

Kasımlo'nun kaldığı yer üssün üst tarafındaydı. Çevre peşmergeler tarafından iyi korunuyordu. Kasımlo bizi öğlen yemeğine aldı. Sohbet arasında arkadaşlarımızla bir toplantı yapmak istediğimizi söyledik. Bunun için yardımcı olacağını söyledi. Akşam yemeğini KDP'nin öteki kadrolarıyla birlikte, yemekhanede yedik. Burası geniş ve uzunca bir binaydı. Herkes yemeğini mutfağa açılan bir pencereden alıyor ve yere serilmiş battaniyelerin üzerinde düzgün sıralar halinde yan yana çömelerek yiyordu. Yemekler genellikle patates püresi ya da pilav, nohut ve ince ekmekti. Arasıra et de veriliyordu. Doğal olarak bunların hepsi bir arada değildi, çoğu zaman tek çeşitti. Ama hemen her zaman, yemeğin yanı sıra, bir kalbur dolusu kuru soğan da veriliyordu. Herkes, en azından iki-üç baş soğan alıyordu!

O gece Kasımlo'nun kaldığı yere yakın konuk evinde kaldık. Tek gözdü

ama geniş ve rahattı. Yataklar vardı ve oldukça temizdi. Elektrik lambasıyla aydınlanıyordu, ama güvenlik nedeniyle dışa açık penceresi yoktu. Tavanı iri meşe ağaçlarıyla örülmüştü. Onun üstü taş ve kalın toprakla örtülmüş ve buğday ekilmişti. Kapıya dolambaçlı bir yoldan varılıyordu. Önünden geçerken orada bir ev ya da sığınak olduğunu fark edemezdiniz.

Ertesi gün Kerim Hüsami, bizi bir çadırda sabah çayına davet etti. Hüsami partinin yaşlı kadrolarındandı ve Marksist kesimdendi. Partinin politikasına yönelik eleştirileri ve Tudeh'e (Sovyet yanlısı İran Halk Partisi) yakın görüşleri vardı. Merkez üssünde kalıyor ve partinin gazetesi Kürdistan'a yazıyordu.

Çay içmeye giderken KDP'nin Fettah adındaki MK üyesi de bizimle birlikteydi. Kerim Hüsami Tudeh'le ve KDP'nin politikasıyla ilgili konuları gündeme getirdi. Biz Tudeh'in politikasını yanlış bulduğumuzu söyledik. Onu, tutucu mollalar rejimini güçlendiren, ülkenin demokrat ve devrimci güçlerinin birliğini ise baltalayan, teslimiyetçi bir politika olarak değerlendiriyorduk.(*)

Öyle sanıyorum ki aldığı cevaplar Hüsami'nin canını sıktı; o bizden kendi görüşlerine destek niteliğinde sözler bekliyordu. Ne var ki biz onun gibi düşünmüyorduk. Tudeh, antiemperyalizm adına mollalar rejimine koşulsuz destek verirken, KDP'ye de, kendisi gibi yapmadığı, mollalar rejimine karşı direndiği için haksız suçlamalar yöneltiyor, onu emperyalizme hizmet etmekle suçluyordu.

Sonradan anladık ki Fettah'ı bizim yanımıza, ne olup bittiğini anlamak isteyen Kasımlo görevlendirmiş... Kasımlo bizim tavır ve tutumumuzla ilgili olarak da işkilliydi. Biz Sovyet yanlısıydık, ne olur ne olmazdı! Ama sanırım bu konuda aldığı ön bilgilerle rahatlamış, bize daha da güven duyar olmuştu...

O gün Kasımlo da öğlen yemeği için Parti yemekhanesine indi. Yemekten sonra bir konuşma yaptı. Sorani lehçesiyle yaptığı konuşma akıcı ve güzeldi. Tudeh'e karşı kendi politikalarını savundu. Ayrıca Komela'yı eleştirdi, onların tavrını küçük burjuva maceracılığı olarak niteledi.

Mahabad Yakınında, Amed'de Arkadaşlarımızla Toplantı

Merkez üssünde fazla kalmadık. Arkadaşlarımızla buluşmak üzere, Mahabad-Serdeşt anayolu üzerindeki Amed'e geçtik. Burası bir *"rêkxıraw"*dı. Yani, il teşkilatının altında, bir yöre teşkilatı. Oldukça genç bir partili tarafından yönetiliyordu.

(*) Bu konudaki görüşlerimi, söz konusu gezime ilişkin gözlem ve değerlendirmelerimle birlikte, Kasım 1981'de TKSP Yayınları arasında çıkan "İran ve İran Kürdistanı Devrimi" adlı broşürde geniş biçimde yazmıştım.

Arkadaşlarımızın sayısı 35 dolayında idi. Önceleri Soma-Bradost yöresinde Türkiye sınırına yakın köylerde kalmışlardı. Sonradan, değişen durum nedeniyle İran KDP'nin siyasi kadroları ve savaşçıları bölgeden çekilmek zorunda kalınca(*) onlarla birlikte bizim arkadaşlar da sınır yöresinden ayrılıp Mahabad'a yakın iç bölgelere gelmiş, gruplar halinde Şino, Piranşar, Negadeh, Mahabad ve Bane yöresine dağılmışlardı. Amed'e gelmeleri için kendilerine haber yolladık.

Amed diye nitelenen yer, Mahabad-Serdeşt yolu üzerinde, Mahabad'a yakın küçük bir köydü. Orada bir ağa ailesi oturuyordu. Ağa'nın kendi evinin dışında bir de, geçmişte herhalde yol üstü uğrak yeri ve lokanta olarak kullanılan, genişçe bir salon ve küçük bir mutfaktan oluşan betonarme bir bina vardı. Burası yöre teşkilatının merkeziydi. KDP, toplantımızı yapmak için burayı birkaç günlüğüne bize ayırmış, masraflarını da üstlenmişti.

Ağustos ortalarıydı. Çevredeki yoldaşlarımızın tümü iki-üç gün içinde oraya geldiler. Yalnızca hâlâ Soma yöresinde olan Rojan gecikti. Bu nedenle toplantıyı onu beklemeden başlattık; ama toplantı sona ermeden o da gelip yetişti.

Toplantımız bir hafta kadar sürdü. Geniş salonun bir yanına çok sayıda battaniye istif edilmişti. Onun dışında bomboştu. Yemeklerimizi kendimiz pişiriyor ve yer sofrasında, battaniyeler üzerine oturup yiyorduk. Çatal-kaşık yoktu. Bu iş için, buradaki geleneğe uygun olarak parmaklarımızı ve ince fetir ekmeğini kullanıyorduk. Ama bu gelenek hiç de hoş değildi. Biz, yemek öncesi ve sonrası ellerimizi sabunla yıkıyorduk; oysa peşmerge elini kuşağına silerek bu işi kolayından yapıyordu. Bu ise yörede bol miktarda bulunan bitin başlıca nedeniydi. Daha ilk akşam battaniyeleri serip uyumak için uzandığımızda boynumda ve vücudumun her tarafında kımıl kımıl hareket eden bitleri fark etmiştim. Ama yapacak bir şey yoktu ve yorgunduk; çabuk uyumuşuz!

O akşam en çok, temizlik konusunda son derece hassas biri olan Ziya'yı düşündüm. O buraya nasıl dayanacaktı?. Ama doğrusu beni şaşırttı. Bu konudaki titizliğini yine sürdürdü; ama koşullara da uyum sağladı.

İran KDP o dönem herhalde bunları önemsemiyor, bu konuda alışkanlıkları değiştirmek için çaba göstermiyordu. Oysa devrim, aynı zamanda halkın yaşamındaki, küçük gibi görünen bu türden iyileştirmeleri de görev edinmelidir. Bizimkiler daha sonra oluşturdukları üs bölgesinde bu sorunu

---

(*) İran KDP, Türkiye-İran sınır bölgesindeki bu yörede zayıftı. Bölge Tahır Han, Senar Mamedi, Cihangirê Dirê gibi güçlü ağaların denetiminde idi. Parti önce bunlarla belli bir uzlaşma sağlamıştı. Ancak sonradan İran yönetimi, Irak KDP ve yerli ağaların üçlü ittifakı oluştu; böylece yörede güç dengesi İran KDP'nin aleyhine döndü. O da, aşiret ağalarının denetimindeki köylülerle çatışmamak için bölgeden kadrolarını ve peşmerge güçlerini çekmek zorunda kaldı.

çözdüler ve biti yaşatmadılar. Sanırım onların yaptıkları iyi örnek oldu ve daha sonra İran KDP'nin üslerinde de temizlik için ciddi çabalar harcandığını, bitin yok edildiğini söylediler. 11 yıl kadar sonra, 1992 yılında Kandil Dağı'nda gördüğüm merkez üslerinin ise, adeta Avrupayi bir havası vardı...

Bu yedi gün boyunca yoldaşlarımızla sorunlarımızı konuştuk, sohbet ettik, tartıştık. Gelişmeleri anlattık ve onların şikâyetlerini dinledik. Daha sonra, hem orada yaşanan sorunlarla ilgili görüşlerini, hem de önerilerini yazılı olarak aldım. Böyle bir dönemde kaç-göç arasında sorunlar yaşanması doğaldı. Bunun bir bölümü yeni koşullara uyumsuzluktan kaynaklanıyordu. Özellikle rahatına düşkün ve moral bakımından güçlükleri göğüslemeye hazır olmayan kişiler sorun yaratmışlardı. Bunlar genellikle kent yaşamının rahatlığına alışık olan aydınlardı. Kırsal kesimden gelenler, özellikle Hakkari yöresinden gençler, buradaki yaşama çok daha kolay uyum sağlamakta idiler.

Rojan'ın İlginç Hesabı ve Zeki'nin Komploları

Buna karşılık sorunların bir bölümü yönetici arkadaşların zaaf ve yanlışlarından kaynaklanıyordu. Rojan bölgeye uyum sağlamıştı ve burada çalışmaya hevesliydi. Ancak gençti, deneyimsizdi ve önemli zaafları vardı. Kendisine verilen yetki ise bir bakıma başını döndürmüştü. Arkadaşlarına bir yoldaştan çok, bir şef gibi davranmıştı. Gönderilen parayı adil biçimde ve ihtiyaçların önemine göre harcamamıştı. Örneğin yoldaşların sigara parası ve çorapları yokken o bu parayla, yurt içindeki ve maddi durumu oldukça iyi olan eşine hediyeler alıp göndermişti. Özellikle Ziya arkadaşımızın getirdiği son parti parayı ise -ki bölge koşullarına göre epeyce sayılırdı- bir ay gibi kısa bir zamanda iç etmişti. Bize öyle bir hesap verdi ki şaşıp kaldık. Bu tam da, kendisine emanet edilen koca sürüyü bir yaz mevsiminde tümden elden çıkaran ve "şu kadarını kurt kaptı, şu kadarı sele gitti" filan deyip elinde kalan bir bakraç yoğurtla ağasının karşısına çıkan çobanın öyküsü gibiydi. Hani ağa da, "Hesabını iyi verdin, yüzün ak olsun!" deyip yoğurt kabını onun kafasına boca etmişti ya...

Ortada yoğurt çanağı olmadığı için biz öyle yapamadık elbet. Ama Rojan'ı iyilikle bu görevden almak ve bu bölgeden uzaklaştırmak için ne lazımsa onu yaptık. Sorunları değerlendirmek üzere Suriye'ye gelmesini söyledik. Bir suçlu psikolojisi içindeydi; ama itiraz da etmedi.

Zeki'ye gelince.. O, Diyarbakır olayı ve 12 Eylül darbesiyle ortaya çıkan güç durumda, bir MK üyesi olarak sorunların çözümüne yardımcı olacağına, bu durumu fırsat bilip örgüt içinde bir çıkış yapmaya hazırlanıyordu. Kendi kendisine çok devrimci, "Leninist" roller yüklenip "oportünist" diye nitelediği insanlara aklı sıra savaş açmıştı.

Zeki çalışkan ve ilişki kurmakta başarılı biriydi. Bu nedenle örgüte alındıktan kısa bir süre sonra MK üyeliğine getirmiştik. Ancak çok hırslıydı,

şiddetten aşırı derecede hoşlanıyordu ve örgütü zamansız ve yarardan çok zarar verecek türden silahlı eylemlere sürüklemek için çaba gösteriyordu. Almanya'ya gelişinin ardından yaptığımız sohbetler sırasında birkaç kez "PKK iyi ses çıkardı, biz de biraz silah patlatsak iyi olurdu!" dedi. Önce ciddiye almadım. Ama tekrarlanınca kendisiyle, böyle bir anlayışın yanlış olduğu konusunda daha ciddi konuşmak gereğini duydum. O zaman da işi şakaya vurdu.

Bütün bunlar bir araya gelince onu, birlikte çalıştığı arkadaşlarıyla ve örgüt normlarıyla karşı karşıya getirdi, maceracılığa ve hizipçiliğe yöneltti.

Rojan ve Zeki'nin, bu tutumlarıyla birimdeki yoldaşların yüz yüze kaldıkları sorunları çözmeleri mümkün değildi. Kendilerine gönderdiğim yol gösterici nitelikteki bir mektup ise, dediklerine göre, Türkiye'den gelenlerin hepsini aynı örgüt mensubu sanan İran KDP'nin yöredeki adamları tarafından PKK'lılara verilmişti!

Mart operasyonunun ardından yöreye Apê Selim de geçmişti. O aklı başında, dayanıklı bir insandı. Ancak o da, hem yetki kendisinde olmadığı, hem de bu konularda deneyimsiz olduğu için bir plan ve program yapılmasında düzenleyici, ya da önerici olamamıştı. Apê Selim, üretken bir insandı ve 1980 yaz mevsiminde, kaldıkları yerde en azından bir sebze bahçesi yetiştirmişti ki bundan övgüyle söz ediliyordu. Şıkak aşiretlerinin yaşadığı Soma yöresi sebzeye yabancıydı!

Özetle, yoldaşlarımız sınırın öte tarafına geçmişler, ama ne yapacakları, ne olacakları konusunda bir fikre, plan ve programa sahip değillerdi. Oturup beklemiştiler. Acil sorunları barınacak bir yer bulmak ve karın doyurmak olmuştu. Ailelerinden haber alamadıkları için tedirgindiler. Sağlık sorunları vardı. Mide rahatsızlıkları burda da modaydı... Bazıları bir an önce buradan kurtulmayı istiyordu. Mustafa Düzgün'ün ensesinde bir çıban çıkmıştı ve "Biz buralarda köylüleştik!" diyordu. Avukat Yücel Yeşilgöz, yazılı olarak verdiği görüş ve önerilerde, "Dış ilişkilerimizin çok iyi olduğu söyleniyor, öyleyse neden buradayız?" diye yakınıyordu. Anlaşılıyordu ki Yücel de bir sosyalist ülkede, ya da Batı'nın başkentlerinden birinde, Paris'te ya da Berlin'de olmayı arzuluyordu... Çok yakınanlardan biri olan Latif (Hasan), bir sohbetimiz sırasında, "Peki, yapacak bir şey bulamadınız mı?" diye sorduğumda, rahat ve umursamaz bir tavırla: "Ne yapabilirdik abi, ne yapabilirdik?!"diye cevap verdi...

Yeni Bir Düzenleme, Plan-Program Yaptık

Gerek sohbetleri, gerekse yazılı görüşleri ben, Ziya ve Apê Selim değerlendirdik. Daha sonra gelen Rojan'ın da görüşlerini aldık. Vardığımız sonuç şuydu: Bu arkadaşlarımız, şu anda kestiremeyeceğimiz bir süre burada kalacaklardı ve bu birkaç yıl sürebilirdi. Buranın koşullarına göre yaşamlarını düzenlemek, önlerine somut bir plan ve program koymak gerekirdi. Daha

önce MK'da yaptığımız değerlendirmede de vardığımız sonuç buydu.

Söz konusu salonda toplandık ve kendileriyle konuştum. MK'nın değerlendirmesini ilettim. Kendilerine Dostoyevski'nin, Sibirya'ya sürgüne giden bir kahramanının ağzından söylediği ve benim için de bir hayat düsturu olan o ünlü sözü tekrarladım: "Dostlarım, hayat her yerde hayattır!" Bir devrimciye düşen de bulunduğu her yerde, sürgünde ya da zindanda, umutsuzluğa düşmeden, şaşırmadan, yapılabilecek şeyleri araştırmak, bulmak, yaratıcı olmaktır. Yapılacak şey ise her yerde ve her zaman vardır; yeter ki o bilinç ve o istek olsun. Burası ise Sibirya değil, Kürdistan'ın bir parçası idi. Burada 6-7 milyon kişi yaşıyordu ve şu anda bir ulusal kurtuluş savaşı veriliyordu. Diğer bir deyişle, o kadar sözünü ettiğimiz devrim ortamının tam da göbeğindeydik. Amacımız, bir an önce buradan kurtulup rahat bir yerlere gitmek değil, burada devrimden bir şeyler öğrenmek ve onun için bir şeyler yapmak, halkımızın bu parçadaki kurtuluş mücadelesine katkıda bulunmaktı.

Düşündüğümüz programın ana hatlarını onlara da anlattım. Öncelikle KDP'den bizim için uygun bir yerde bir üs yeri alacak ve orada yerleşim için gerekeni yapacaktık. Bu üs bizim için hem barınma, hem üretim alanı olacaktı. Binamızı kendimiz yapacak, bahçemizi, sebze bostanımızı kuracak, kümes hayvanları ve koşullar elveriyorsa öteki küçükbaş hayvanları yetiştirecek, böylece kendi etimizi, sütümüzü, yumurtamızı elde edecek, yiyecek sorununu çözecektik. Ama bu üs bizim için asıl olarak kendimizi eğitmek ve önümüzdeki görevlere hazırlanmak için bir çalışma alanı olacaktı. Günlük yaşamımızı, yatma-kalkma, temizlik ve yemek saatlerini düzenleyecektik. İşler yoldaşça ve kolektif biçimde yapılacaktı. İyi bir işbölümü yapacaktık. Eğitim işini planlayacaktık. Kadrolarımız, yeteneklerine ve becerilerine göre, buradaki kurtuluş mücadelesine katkıda bulunacaklardı.

Burada yaşanan sorunları ise MK'da değerlendireceğimizi, kusuru olanlar hakkında disiplin cezası uygulanacağını söyledim.

Bu toplantıdan birkaç gün önce, Mustafa Düzgün'le ikili konuştuğumuzda, bana Rojan ve Zeki'nin yaptıklarından söz etmiş ve "bu örgütte bu ikisi oldukça ben yokum!" demişti. Bense kendisine, örgüte böyle bir dayatmaya hakkı olmadığını, Zeki ve Rojan'ın MK üyesi olduklarını, suç ve kusurları varsa onu yetkili organların değerlendireceğini, kendisinin de örgütüne güvenmesi ve organ kararlarına saygılı olması gerektiğini söyledim. Ne ilginçtir ki, günü gelip de Zeki ve Rojan, yaptıkları ciddi yanlışlar ve örgüte verdikleri zararlar yüzünden örgütten atıldıkları zaman, Stokholm'de Rojan'ı güler yüzle karşılayıp evinde konuk eden de Mustafa Düzgün'den başkası olmayacaktı!.. Bir başka ilginç şey ise, Avrupa'ya geçtikten sonra Düzgün'ün ensesinde çıkan çıban biçimindeki iri yumrunun yok olmasıydı! Ama Düzgün'ün, üç yılını yok etmekle suçladığı örgütüne karşı kini, öfkesi geçmedi; eşini ve çocuklarını da Avrupa'ya getirdikten sonra, allahaısmarladık deyip gitti...

Yaptığımız toplantı ve değerlendirmeler, gönüllerdeki kimi beklentilere cevap veremediyse de genel olarak yararlı oldu. Varılan sonuçtan memnun olmayanların da zaten yapabilecekleri başka şey yoktu. Bu birim için, Ziya Acar'ın başkanlığında ve Apê Selim'in de içinde yer aldığı beş kişilik bir bölge komitesi oluşturduk. Aldığımız kararlara uygun bir çalışmayı başlattık ve daha sonra anlatacağım üzere, oldukça başarılı da olduk.

Toplantıdan sonra yoldaşlarımızı gruplar halinde geldikleri birimlere yolladık ve dördümüz (ben, Ziya, Apê Selim ve Rojan), bir üs yeri ayarlamak için KDP'nin merkez üssüne, *"Defterê Siyasi"*ye gittik.

Bu arada, Amed'de bulunduğumuz sırada, 16 Ağustos'ta KDP'nin kuruluş yıldönümü kutlandı. Ben de bu nedenle bir mesaj verdim ve bu mesaj partinin radyosunda okundu.

Söz konusu yıldönümü nedeniyle Amed'de de, bu yöredeki KDP'lilerin, bizim arkadaşların ve çevre köyler halkının katıldığı bir kutlama toplantısı yapıldı. Açık havada yapılan toplantı bir bayram havasında geçti ve konuşmalar yapıldı. Bizden de bir yoldaş Partimiz adına konuştu. O gece yakındaki bir tepeye tırmanarak, topladığımız çalı çırpıyla bir ateş yaktık. Ne var ki, çevre kalın bir kuru ot tabakasıyla kaplı olduğu için ateş hızla yayıldı. Çevreden bir çoban, korku ve telaşla koşup geldi ve ne yaptığımızı sordu. Yaptığımız tehlikeli bir işti; ama elbirliğiyle çiğneyip ateşi söndürdük.

Hêza Pêşewa'nın Üssünde

Bu arada Apê Selim ve Ziya arkadaşla birlikte Mahabad Birimi'nin yaptığı toplantıya katıldım. Kaldığımız yerden daha doğuda, Mahabad'a yakın bir yerde, dağların arasındaki kuytu, ağaçlık bir vadide yapılan törene kadınlı erkekli geniş bir kitle katılmıştı. Orada ben de Kurmanci lehçesiyle bir konuşma yaptım. Yöredeki peşmerge birliğinin, *Hêza Pêşewa*'nın merkezini de ziyaret ettik. Mahabad yöresinde örgütlenmiş olan ve *Pêşewa* (Öncü) lakabıyla anılan Gazi Muhammed'in adını taşıyan bu peşmerge birliği, mevcut gerilla birlikleri içinde en güçlüsü ve en ünlüsü idi. Siyasi sorumlusu Hasan Şerifi adlı bir gençti. Oldukça sempatik, çalışkan ve başarılı olan bu genç adam, sivil yaşamında lise müdürü imiş. Devrim olunca bırakıp gelmişti. Askeri komutan ise ünlü Hejar'dı. Hejar İran ordusunda genç bir subayken, devrimin saflarına katılmış, gözüpekliği ve başarılı operasyonlarıyla adı efsaneleşmişti. Orada, ikinci derece komutanlardan Şivan'la da tanıştık. O da sivil yaşamda beden eğitimi öğretmeniymiş. Aradan bir ay geçmeden Şivan şehit düştü. Bir süre sonra ise Hejar...

Bir gece dağda, Hêza Pêşewa'nın merkez üssünde, bir çadırda yattık. Tepeye çıkıp uzaktan Mahabad'ı seyrettik. Mahabad hükümet güçlerinin elinde idi. Ama bu yurtsever kenti denetlemek zordu. Peşmerge dilediği zaman kente giriyor ve operasyon yapıyordu. Mahabad-Serdeşt yolu, Mahabad'ın

7-8 kilometre kadar dışında peşmergenin denetimine giriyordu. Sınırlar belliydi! İran ordusunun kontrol noktası ile peşmerge kontrol noktası arasında 4-5 kilometrelik bir mesafe vardı. Parti de bu yol üzerinde kendi gümrük noktalarını kurmuştu.

İran Kürdistanı'nın orta ve kuzey bölgelerini kapsayan genişçe bir bölümü -buradaki yollar ve Bokan, Şino, Bane, Serdeşt gibi kentler dahil- KDP'nin denetiminde idi. Parti hem hızla kitleler içinde örgütlenmiş, hem de kendi yönetimini kurmuştu.

Merkez üssünde kaldığımız birkaç gün içinde Kasımlo ile yeniden görüştük. Dilediğimiz yerde bize üs verebileceğini söyledi ve Irak sınırına yakın Serdeşt yöresini tavsiye etti. Serdeşt Türkiye sınırından oldukça güneydedir. Türkiye sınırına yakın Soma, Mergever yöreleri ise o ara İran merkezi hükümetinin ve Irak KDP'nin etki alanında idi. Ayrıca, Kasımlo da, Türkiye ile herhangi bir sorun yaşanmaması için, bizim Türkiye sınırından uzakta olmamızı tercih ediyordu. Biz Serdeşt yöresinde üslenmeyi, Soma yöresinde ise, ülkeyle ilişkileri sürdürmek için küçük bir grup bulundurmayı planladık.

Orada kaldığımız günler, İran KDP'nin merkez kadrolarından pek çoğu ile tanıştık. Bunlar arasında Kasımlo'nun yardımcısı Dr. Sait Şerefkendi ile Celil Gadani de vardı. Dr. Sait, daha çok bürokratik işleri yürüten biriydi, Kasımlo'nun Viyana'da şehit edilmesinden sonra KDP'nin genel sekreterliğine getirildi. Ne yazık ki kendisi de çok geçmeden, Berlin'de, yine İran ajanlarının düzenlediği benzer bir komploya kurban gidecekti. Dr. Sait, aynı zamanda ünlü ozan ve yazar Hejar'ın da kardeşi idi. Celil Gadani ise Parti'nin kitle ve örgütlenme çalışmalarında başarılı, deneyimli bir üst düzey kadrosuydu. Örgütte ve halk arasında oldukça sevilen biriydi. Daha sonra, ne yazık ki bazı konularda Kasımlo'ya ve MK'ya ters düştü, bazı arkadaşlarıyla birlikte ayrılarak KDP-*Rêberatiya Şoreşger* (KDP-Devrimci Önderlik) diye ayrı bir örgüt kurdu. Yıllar sonra, 1998'de uzlaşma sağlandı ve bu grup tekrar partiye katıldı.

Serdeşt Üzerinden Irak Sınırına

Bu arada Irak Kürdistanı'ndan dost örgütleri de ziyaret etmeyi uygun bulduk. Onların merkez üsleri Irak-İran sınır yöresinde idi. İran KDP'nin jipi ve koruma için yanımıza verdiği iki peşmerge ile birlikte ben, Ziya ve Apê Selim yola koyulduk.

Serdeşt yöresi, Küçük Zap'ın çeşitli kollarının derin vadiler açtığı dağlık, ormanlık bir bölgedir. Serdeşt, Aliava, Mirava gibi kasabalar ve köyler bahçeler içinde yemyeşil, güzel bir görünüme sahipler. Buralarda ceviz ağacı boldur ve iyi cins tütün yetişir.

Jipimiz, Serdeşt yakınında, bu mevsimde suyu azalmış çayı yüzlek bir yerden vurup geçti. Su kıyısında bir grup Kürt molla öğlen namazı kılıyorlardı.

Bunlar yurtsever din adamlarıydı ve ulusal zafer için dua ediyorlardı. Kendimizi tanıttık ve ayaküstü kısa bir sohbet ettik. Bize sıcak bir ilgi gösterdiler.

Serdeşt, İran-Irak arasındaki ticaretin önemli kavşaklarından biriydi ve bu ticaret, savaş koşullarında dağ yolundan, katırlarla yapılıyordu.

Mirava'da cepheye giden peşmerge grupları gördük. Tam da söz konusu günlerde İran birlikleri Piranşar yöresinden Serdeşt yönünde saldırıya geçmişlerdi. Bu saldırılar Irak KDP'nin peşmerge güçleriyle birlikte yapılmakta idi. Bu nedenle İranlı Kürt Peşmergeler oldukça tedirgindiler, Kaygı ve endişeleri yüzlerinden okunuyordu. Irak'lı Kürtler deneyimli partizanlar idiler ve onları püskürtmek kolay değildi. Birkaç gün önce Şino kenti onların desteğiyle İran birliklerinin eline geçmişti. Bu konuya daha sonra yine döneceğim.

Mirava'dan ötesini peşmergelerle birlikte yayan yürüdük. At ya da katır kiralamak mümkündü, ama biz yayan yürümeyi tercih ettik. Önce bir süre yokuş tırmandık ve yaylalara ulaştık. Burası yer yer otlaktı, yer yer de gür meşe ormanlarıyla kaplıydı. İnişli çıkışlı, dolambaçlı yol, ötede yeşil tepeler, daha uzakta ise zirveleri karlı dağlar... Manzara son derece güzeldi. Bir pınar başında bir süre dinlendik.

Yolun kenarında yanıp kavrulmuş kamyon, pikap gibi araçlar gördük ve onlara ne olduğunu sorduk. Bunlar Irak, ya da İran uçakları tarafından bombalanmış sivil araçlardı. Bir yörede ise topraktan yükselen dumanlar ilgimizi çekti. Yaklaşınca gördüğümüz manzara karşısında şaşırdık ve içimiz burkuldu. Çevredeki koca meşe ağaçları, köylüler tarafından tarla açmak üzere kesilmiş, yeniden filiz vermelerini önlemek için de köklerinde ateş yakılmıştı... Burası İran sınırları içindeydi ve Şah döneminde, ağaç kesenlere karşı sert cezalar uygulanarak orman korunmuştu. Şimdi ise burası Kürt savaşçılarının ve Kürt partilerinin denetiminde idi, "düşmandan kurtarılmış ve özgürleştirilmiş"ti; ama ne gariptir ki, şimdi orman Kürt köylüleri tarafından yok ediliyor ve söz konusu ulusal yönetim bunu seyrediyordu. Nedenini sorduk. "Parti köylüleri küstürmek istemiyor," dediler.

İkindi üzeri yolumuz inişe geçti. Yemyeşil, bahçeler içindeki köylerden geçtik. Aşağıda derin vadide Küçük Zap'ın kollarından biri kıvrılıp çağıldayarak akıyordu. Karşımızda ise yalçın ve dik etekleri, sivri zirvesiyle Tujala Dağı vardı. Yekıti'nin merkez üssü bu dağda idi. Yolun sağ tarafı ise, dağlar arasında iç içe geçen vadilerden oluşan, yemyeşil Navzenk'ti. Irak Komünist Partisi'nin (IKP), Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin (IKSP), PASOK'un (Küçük bir sol örgüt) üsleri buradaydı. Irak KDP'nin üsleri ise daha kuzeye düşüyordu.

Tujala'da, KYB'nin Merkez Üssünde Celal Talabani ile Görüşme

Deredeki bir kontrol noktasına ulaşıp kendimizi tanıttık. Sonra, dar bir ağaç köprüden karşıya geçerek Tujala'nın dik yamacındaki patika yolu tırmanmaya başladık. Saatler boyu yürümüştük, yorgunduk, bu son tırmanış gücümüzü bayağı tüketti. Sol tarafta dağın yamacı iri ceviz ağaçlarıyla bir orman gibi örtülmüştü. Buralarda çok sayıda peşmerge gördük. Ağaçların gölgesinde tembel ve kaygısız gibi oturuyor ya da çevrede dolaşıyorlardı. Besbelli her an savaşta değillerdi ve o anda dinleniyor ya da bir operasyon için verilecek görevi bekliyorlardı.

Mam Celal'in çadırı oldukça yukarda, iri, tek başına duran bir ceviz ağacının yanı başında idi. Uçaklar burayı kolayca saptayabilir ve bombalayabilirdi. Söz konusu ceviz ağacı bu bakımdan iyi bir nişangahtı... İran KDP'nin aksine, işe yarar sığınaklar yapmamışlardı; yalnızca, bombardımana karşı çadırların az ötesine mevzi kazmışlardı. Yıllardır gerilla savaşı veren insanların bu dikkatsizliği ve ihmalkârlığı ilgimi çekti. Nitekim bir ara Irak uçakları burayı bombalayıp bir hayli zarar vermiş, radyolarını bir süre susturmuştu. Biz ordayken de bir ara bir uçak sesi duyuldu ve yanımızdakiler hemen koşturup mevziye girdiler. Biz, sanki ayıp olur, korktuğumuzu düşünürler diye ağırdan aldık! Özellikle Apê Selim'in bunu istemeye istemeye yapışı, ağır ağır sallanarak yürüyüşü, bugün gibi gözümün önündedir...

Mam Celal, kendine özgü konukseverliği, tez canlılığı ile bizi oldukça sıcak karşıladı. Politbüro üyeleri Kemal Fuat da ordaydı. İri ceviz ağacının gölgesinde bağdaş kurarak sohbet ettik ve politik durumu konuştuk. Bize akşam yemeği ikram ederlerken Mam Celal şöyle dedi:

"Bu yıl durumumuz iyi, paramız var. Geçen yıl şu karşıdaki Kandil dağındaydık, parasızdık ve mantar yiyerek karnımızı doyuruyorduk. Ama iri mantarlardı; ateş yakıp közde kızartıyorduk ve bir tanesiyle üç-dört kişi doyuyordu!"

Yoldaş Hatice'nin Cevizleri

O geceyi konuklar için ayrılmış bir çadırda, peşmergelere özgü bir yer yatağında, battaniye üzerinde yatarak geçirdik. Ertesi sabah, Kemal Fuat'la birlikte Ala Rızgari'nin kampını ziyaret ettik. Ala Rızgari, bölgeye geçirdiği taraftarlarıyla burada, Yekıti'nin yanında bir kamp oluşturmuştu. AR'ın kampı Yekıti'nin merkez üssüne yayan olarak yarım saat kadar uzakta, dik bir yamaçtaydı. Geleceğimizden haberdardılar ve garip bir karşılama töreni düzenlemişlerdi. Dik yamaca açılmış bir harman yeri kadar düz alanda, AR'ın 40-50 kadar adamı yarım daire şeklinde dizilmişti. Bunlara kadro mu, peşmerge mi demeli, bilemiyorum. Kadro demek için gerekli siyasi deneyimden yoksundular. Yaşları yirminin altında gencecik insanlardı. Peşmerge

giysileri içindeydiler; ama aylardır burada savaşmadan, teori adı altında bol bol laf dinlemekten öte bir iş yapmadan beklemekte idiler. Gördüğümüz canlı, rahat bir topluluk değildi. Sanki askercilik oynamaya zorlanmış, bundan bıkmış, solgun yüzlü, bezgin çocuklardı...

Bizi Hatice karşıladı. Ala Rızgari'nin o zaman tüzüğü, programı var mıydı bilemiyorum; ama sekreteri yoktu sanırım. Merkez Komitesi ise, dediklerine göre üç kişiden ibaretti: Selim Keya, Hatice ve Halit... İşte Hatice, o zamanlar örgüt içinde yaşı 25'e ulaşmış bu "üç lider"den biriydi...

Taraftarların oluşturduğu yarım ayın ortasına gelecek şekilde oturduk. Hatice benim "Dersim" adlı şiir kitabımdan övgüyle söz etti, şiirlerimi severek okuduğunu söyledi. Avucunun içi, parmakları, yeşil ceviz kabuğunun yol açtığı kınalı bir renkteydi. Ceviz mevsimiydi ve çevre ceviz ağaçlarıyla doluydu. Kendisine, "belli, çok ceviz yemişsin," diye takıldım. O da:

"Evet,"dedi ve cevizlerden, cevizlerin sahibinden ve Mam Celal'den yakınmaya başladı:

"Bu cevizler kör ceviz, çok zor çıkıyor, Kemal abi," dedi. "Üstelik de ağaçların sahibi, cevizlerimi yiyorlar diye gidip Mam Celal'e bizi şikâyet etmiş. Mam Celal de adamı susturmak için bir hayli para vermiş. Oysa burayı devrim özgürleştirmiş, bu cevizler kamu malı olmalı, değil mi? Ben zaten burdaki devrimden bir şey anlamadım!"

Hatice bunları ciddi ciddi anlatırken söze Kemal Fuat karıştı ve şöyle dedi:

"Yoldaş Hatice'nin bu cevizleri yerken bir hayli sıkıntı çektiği açık. Anlaşılan, bunun için ona da belli bir tazminat ödememiz gerekiyor!.."

Bu cevizli sohbetten ve bir çay içtikten sonra izin isteyip ayrıldık ve tekrar Yekıti'nin merkez üssüne döndük.

Öğleden sonra, öteki örgütleri ziyaret etmek üzere Yekıti'nin üssünden ayrıldık. Mam Celal bize, bir küçük pilli radyo ve dağda giyilen spor ayakkabılardan hediye etti.

Navzeng'de IKP'nin ve IKSP'nin Merkez Üslerinde

Irak Komünist Partisi'nin üssü Tujala'nın karşısına düşen tepelerin yamaçlarında idi. Bu nedenle yeniden dereye indik, ağaç köprüden geçtik ve hemen az ötedeki IKP'nin kontrol noktasına ulaştık. Yanımızda yine İran KDP'li iki peşmerge vardı.

Burada IKP'li kadınlar ekmek pişiriyor, küçük çocukları çevrede oynuyordu. Yukarıya haber verilinceye kadar bir süre bekledik. Sonra yeniden, dik vadi boyunca tırmanmaya başladık ve 15-20 dakika sonra bizi beklemekte olan IKP'li dostlara ulaştık. Vadi meşe ağaçlarıyla kaplıydı. İçinden değirmen suyu büyüklüğünde bir su akıyordu. Sağa-sola sığınaklar yapmışlar, çadır kurmuşlardı. Ayrıca meşe ağaçlarını keserek çardak yapmışlardı. Bu ilgimi çekti. Çünkü hem ormana bir hayli zarar vermişler, hem de bu

çardaklara örtülen meşelerin yaprakları kuruyunca kızıla çalan bir renk almıştı. Bu ise uçaklar için, yeşil zemin üzerinde kolayca seçilecek bir hedef demekti. Hem ağaçları kesmenin, hem de dere yatağına çadır kurmanın zararını ise çok geçmeden gördüler. Bizim ziyaretimizden bir süre sonra yağan yağmur güçlü bir sel yapmış, dere boyundaki çadırları, içindeki eşyalarla birlikte sürükleyip götürmüş ve birkaç da can kaybına yol açmıştı...

Bizi Politbüro üyeleri Ebu Faruk -ki buradaki birinci derece sorumluydu- ve askeri sorumluları Ebu Serbaz karşıladılar. O akşam orada bir çadırda yattık ve Ebu Faruk ve arkadaşlarıyla politik konuları tartıştık. Ebu Faruk da Soran Kürtlerindendi. En çok tartışılan konu da KYB'nin ve Irak KDP'nin durumuydu. Biz Barzani ailesinin feodal bir aile olduğunu söylüyor ve izlediği politikaları eleştiriyorduk. Ebu Faruk ise, Celal Talabani'nin de Talabani Şeyhleri ailesinden olduğunu, iki örgüt arasında bir fark olmadığını, hatta KYB'nin daha da olumsuz olduğunu söylüyordu. O, Irak KDP ile kurulan cepheden yanaydı.

Lehçe farkı nedeniyle Kürtçe anlaşmakta zorluk çekiyorduk. Bu nedenle, Türkmen asıllı genç bir IKP'linin yardımına başvurduk. Ama onun da Türkçesi iyi değildi. Bunu göz önüne alarak ben kısa ve anlaşılır cümleler kuruyordum ve pek sorun olmuyordu. Ziya arkadaş ise, Türkçesi son derece düzgün olmasına karşılık, hep uzun cümlelerle konuşur; konuşma tarzı böyledir. Bu nedenle, söz sırası ona gelince çevirmen genç çok sıkıştı, kıpkırmızı oldu, "Anlayamıyorum!" dedi.

Bunun üzerine Ziya arkadaş kızdı, "Canım, niye anlamıyorsun!" dedi.

Duruma ben müdahale ettim: "Ziyacığım, dedim, uzun cümle kuruyorsun, senin kurduğun cümleleri ben bile anlamakta güçlük çekiyorum!.."

Ziya arkadaş sakinleşti, "Haa, öyle mi?.."dedi.

Kendilerine, arkadaşlarımızın eğitimine destek olmaları için öneride bulunduk, bunu seve seve yapabileceklerini söylediler.

Ebu Faruk o zaman elliyi aşkın yaştaydı. Peşmerge giysileri içinde çekingen, mahçup bir köylüyü andırıyordu. Ama deneyimli, ciddi bir insandı.

Ertesi sabah, vadiyi yukarı doğru tırmanıp tepeyi aşarak öbür tarafta, derin bir çukurluk içindeki Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin üssünü ziyaret ettik. Çevre iri meşe ağaçlarıyla kaplıydı. Üssün bulunduğu vadi ise birbirine karışan küçük derelerin çevresinde, yabani söğüt ve kavaklardan, yabani asmalardan ve başka tür ağaçlardan oluşan çok sık bir bitki örtüsüyle kaplıydı. Üsteki yerleşim yerleri inceçik yollarla birbirine bağlanmıştı. Beş-on adım ötesini görmek olanaksızdı. Bu haliyle kamuflaj için ideal bir alandı.

Çadırlarını bu ağaçlıkların arasına kurmuşlardı. IKSP'nin ilk genel sekreteri Mahmut Osman'dı. Kısa süre önce ise genel sekreterliğe Resul Mamend'i getirmişlerdi. Mamend, ziyaretimiz sırasında orada değildi. Politbüro üyelerinden Tahir Ali Veli ve Kadir Azizi ile görüştük.

IKSP'nin bin dolayında peşmergesi olduğu söyleniyordu. Onlar da *Riya*

Azadi (Özgürlük Yolu) adında bir yayın çıkarıyorlardı. Bunu, bizim yayın organımızın adıyla aynı olsun diye bilerek seçtiklerini söylediler. Dünya sosyalist hareketinin değerlendirilmesine ve devrime ilişkin görüşleri bizimkine çok yakındı.

Akşam olmadan yeniden IKP'nin üssüne döndük. Onlarla benim dönüş işimi de planladık. IKP'nin Tahran'a gidecek iki kadrosuyla birlikte bölgeden ayrılacaktım. O gece orada kaldık ve ertesi gün, Kasımlo ile görüşmek için bizimle gelen Ebu Faruk ve diğer IKP'lilerle birlikte Serdeşt'e doğru yola çıktık. Eylül ortalarıydı.

İran'ın Baskılarına Boyun Eğen Irak KDP

İran-Irak arasındaki bu sınır bölgesi, her iki yanda da Kürt peşmergelerinin denetiminde idi. İki ülke arasında süregelen savaşa rağmen buraya ne Irak ne de İran ordusu sokulabiliyordu. Savaş güney sınırları üzerinde idi. Burada ise, dört bir yanda Kürt partileri, arı kovanlarını andıran üsler kurmuşlardı ve binlerce Kürt peşmergesi, ülkelerini özgürleştirmek için kahramanca savaşıyorlardı. Her iki yanda da peşmergenin morali çok yüksekti. Kendi doğalarına hakimdiler, kendi insanlarından destek görüyorlardı ve iyi savaşçıydılar. Bu nedenle destanlar yaratıyorlardı. Bazen bir küçük peşmerge grubu, tanklar, toplar ve uçaklarla donatılmış binlerce kişilik bir askeri birliği perişan ediyordu. Kayıplar, genel olarak bire on, hatta, düşman bakımından bazen çok daha fazlaydı.

Ne var ki, İran kesiminde bu olumlu durum son dönemde bozulmaya başlamıştı. Başlıca neden ise Irak KDP'nin olumsuz tutumuydu. Irak-İran arasındaki 1975 Cezayir anlaşmasından sonra silah bırakıp kadro ve savaşçılardan oluşan binlerce taraftarını ve onların ailelerini alıp İran'a sığınmış olan Irak KDP üzerinde İran'ın büyük etkisi vardı. Humeyni rejimi onları İran Kürtlerine karşı kullanmak için zorluyor, bu etkili de oluyordu. Nitekim Soma-Bradost yöresinde ağaların tavır değiştirmesinde, dengenin bu bölgede İran'dan yana dönmesinde Barzanilerin etkisi olmuştu. Yine 1980 yılında, Irak KDP bir ara, askeri güçlerini Irak Kürdistanı'na geçireceğini söyleyerek İran KDP'den yol istemiş, kendilerine yol verilmiş, ama Piranşar yöresine gelince kente el koyup buradan çıkmayı reddetmiş ve kenti de İran birliklerine teslim etmişlerdi..

İran bununla yetinmedi tabi, Irak KDP'yi İran Kürtlerine karşı savaştırmak için baskılarını sürdürdü. Ebu Faruk'un anlattığına göre, Mesut Barzani, bir keresinde, Humeyni'nin bir mektubunu kendisine göstermiş ve şöyle demişti:

"Bak burada, ya bizimle yan yana savaşın, ya da İran'dan çıkın, deniyor. Ne yapabilirim ki?.."

Irak KDP sonunda baskılara boyun eğdi ve İran ordusuyla birlikte İran Kürtlerine karşı savaştı. Bu arada, Mustafa Barzani'nin İran Kürdistanı'ndaki mezarına karşı provokatif bir saldırı yapıldı ve bu İran KDP'ye yüklendi.

Bir gece Barzani'nin naşı mezardan çıkarılıp, 40-50 metre kadar öteye götürülüp bırakılmıştı. Bu olay Barzani aşiretini ve Irak KDP taraftarlarını kışkırtan bir rol oynadı.

İran ve Irak KDP'lerin Çatışması Olayında Tavrımız Dürüstçe, ama Sekterdi

Ebu Faruk, iki örgüt arasındaki söz konusu gerginlik nedeniyle Mesut Barzani ile görüşmek üzere, onun İran Kürdistanı'nda, Mergever yakınında, Racan'daki üssüne gidiyordu. Oraya gitmeden önce Kasımlo ile de görüşmek istiyordu. Bana da Racan'a birlikte gitmeyi ve arabuluculuk için çaba göstermeyi önerdi. Ancak ben bunu kabul etmedim. Irak KDP'ye ve Barzani kardeşlere çok öfkeliydim, yaptıklarını ihanet olarak görüyordum, bu nedenle de onlarla görüşmeyi yanlış buldum. Onların bu tutumunu teşhir edeceğimi söyledim. Bu tavrım elbet Kasımlo'nun çok hoşuna gitti. Ama yıllar sonra olayları yeniden değerlendirdiğimde kendi tutumumu yanlış buluyorum. Aslında Irak KDP'nin yaptığı gerçekten de kötüydü. Ama bizim tavrımız da taktik olarak yanlıştı. Barzanileri ve Irak KDP'yi yine eleştirmeliydik; ama bu eleştiri, köprüleri atacak, bizi de taraf durumuna getirecek türden sert bir suçlama olmamalıydı; aracı bir rol oynamalıydık. Böylece, belki bu çatışmanın büyüyüp uzamamasında bir etkimiz olurdu. Ayrıca, bizim Irak KDP ile ilişkilerimiz de o denli kötüleşmez ve bu bölgedeki durumumuzu olumsuz etkilemezdi. Çünkü Irak-Türkiye sınırı gibi, İran-Türkiye sınırı da o dönemde Irak KDP'nin denetiminde idi. İlişkilerimiz bozulunca sınır boyunda üslenme ve buradan iç kesimlere yönelik çalışma yapma projemiz yürümedi. Gerçi Irak KDP ile daha önce de hep mesafeli olmuş, üst düzeyde ilişki kurmaktan kaçınmıştık. Ama KDP buna açıktı. Nitekim arkadaşımız Rojan, olaylar bu dereceye varmadan önce bir ara Racan'daki merkez üslerine uğramış ve Mesut Barzani ile de görüşmüştü. Mesut Barzani, bana selam yollamış, görüşme önerisinde bulunmuştu. Yıllar sonra, 1992'deki 3. Kongremizin arafesinde o günkü tutumumuzu gözden geçirdik ve özeleştiri yaptık.

Diğer yandan, tutumumuz, taktik olarak acemice olsa bile, dürüst, ilkeli ve cesurcaydı. Nitekim bizden başka, bu saldırı nedeniyle Irak KDP'yi böylesine açık ve dobra olarak eleştiren başka bir örgüt olmadı. Türkiye Kürdistanı örgütleri bile sustular.

Dönüş Yolunda

Ziya ve Apê Selim yoldaşlarla son değerlendirmeleri yaptık, onlarla vedalaştım, Ebu Faruk ve öteki IKP'lilerle birlikte yola çıktım. Piranşar yöresindeki bir köye kadar jiple gittik. Burası cephe idi. Bu köyde ve çevre köylerde İran KDP'nin peşmergeleri yığınak yapmışlardı. Karşı tarafta ise Irak KDP'nin peşmergeleri ve az ötede İran birlikleri vardı. İran KDP'li

peşmergeler bu işe şaşıyorlardı. "Barzaniler neden bizimle savaşıyor, anlayamıyoruz. İranlılardan korkmuyoruz; ama Barzaniler de bizim gibi Kürt, savaşmasını biliyorlar!" diyorlardı.. Her an ölümle yüz yüze olan bu insanlar tetikte ve tedirgindiler. Karşı taraftan gelebilecek saldırıya karşı hazırlık içinde idiler.

Peşmergeler çevrede keşif yaptıktan sonra bir dere yatağından bizi geçirdiler, bir noktaya kadar gelip döndüler. Önümüzdeki köye yürüdük ve Irak KDP'nin makarına (yöresel karargah) ulaştık. Ebu Faruk'u tanıdılar ve bizi karşılayıp geniş bir odaya aldılar. Odanın iki yanında boydan boya, Irak KDP'nin bu yöredeki önde gelen askeri ve sivil kadroları, keçelerin üzerine bağdaş kurup oturmuşlardı. Birçoğu yaşlı başlı kişilerdi. Beni de IKP'nin bir kadrosu bildiler ve zaten şivemden anlaşılmasın diye lafa pek karışmadım. Burada bir tedirginlik yoktu, rahat görünüyorlardı.

Daha sonra bize sağladıkları bir taksiyle yola koyulduk. Piranşar'dan transit geçmeyi amaçlamıştık. Yanımızda Irak KDP'den aldığımız geçiş belgesi vardı; yani onların adamları gibi görünüyorduk. Ama kasabanın çıkışında İran askerleri bizi durdurdular. "Vakit akşama geliyor, bu yoldan gece geçmek tehlikelidir," dediler. Peşmerge zaman zaman yol üzerinde operasyon yapıyormuş. Biz buna rağmen geçmek istediğimizi söyledik. Ama onlar izin vermediler, bunu bizim güvenliğimiz için yaptıklarını söylediler ve eklediler:

"Ha Barzani ha arteş!"

"Arteş" Farsça asker demekti. Böylece, Barzanileri dost görüp hayatlarına değer verdiklerini söylüyorlardı...

Çaresiz geri döndük ve o gece Piranşar'da, Irak KDP'li birinin evinde konuk olduk. Adamın Piranşar merkezinde bir dükkânı vardı. Söz güncel olaylara, çatışmalara gelince keyifli keyifli, zaferlerinden söz etti ve İran Kürtlerinin iyi savaşmasını bilmediklerini söyledi. Ben tepki göstermemek için kendimi zor tuttum. Ebu Faruk ise şöyle dedi:

"İyi ama sizin yaptığınız doğru mu? Yarın burdaki devrim yenilgiye uğrarsa bunun sorumlusu siz olmaz mısınız?"

Bu beklemediği tavır karşısında adamın keyfi kaçtı, kendilerini savunmaya çalıştı, ama başaramadı.

Ertesi sabah aynı taksiyle yeniden yola çıktık ve öğlen üzeri Urmiye'ye ulaştık. Burada yolumuz Ebu Faruk'tan ayrıldı. Biz bir otele inmiştik. Niyetimiz geceyi orada geçirmekti. Otel Irak Kürt muhalefetinin bir buluşma yeriydi. Orada IKSP'nin Genel Sekreteri Resul Mamend'le de tanıştım. Bahçedeki havuzun başında oturup kısa bir süre sohbet ettik. Lafın hemen başında iki KDP'nin çatışmasından dert yandı ve "biz de arada kalmışız..." dedi. İkisini aynı kefeye koymasını yanlış bulduğumu söyledim. Arkasından İran KDP'nin politikalarını eleştirdi. Ben buna da katılmayınca aramızda soğuk rüzgarlar esti. Bir bahane bulup oradan uzaklaştı. Resul Mamend'le ikinci kez ancak yıllar sonra, 1992 yılında Irak Kürdistanı'nda, Mam Celal'in

bürosunda karşılaşacaktım. Partisi bölünüp dağılmış, kendisi de Yekıti'ye katılmıştı...

Az sonra, Tahran'a otobüs olduğunu söylediler. Böylece geceyi orada geçirmemize gerek kalmadı ve hemen yola çıktık.

Tahran'da bilet işi ayarlanıncaya kadar üç-dört gün kaldım. Yemeğimi otele yakın bir kebapçıda yiyor, arasıra da otel çevresinden fazla uzaklaşmadan dolaşıp hava alıyordum. Kim olduğum bilinse benim için kötü olurdu. Parti basınımızda mollalar yönetimi aleyhine bir hayli yazıp çizmiştik. Türkiye'de ve Avrupa'da çeşitli eylemlerimizle Kürt halkının bu parçadaki mücadelesine dayanışma gösteriyorduk. İran yönetimi bunları izliyordu ve bizden rahatsızdı. Son dönemde ise bir bölüm kadromuz İran Kürdistanı'nda idi. İlginçtir, arkadaşlarımızın sınır yöresinden iç kesimlere geçtiği sırada İsrail radyosu, "Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin 3000 peşmergesi Mahabad yöresine geçti" diye mübalağalı bir haber vermişti. Bizim arkadaşlarımız o güne kadar herhangi bir silahlı eyleme karışmadıkları halde, İran yönetimi, peşmergelerin söz konusu direniş ve operasyonlarında bizim büyük bir rol oynadığımız kanısında idi. İran radyosunu dinleyen arkadaşlarımız anlattılar: Bizzat Ayetullah Humeyni bir mesajında bizden söz etmiş ve "bu sosyalistleri sağ yakalayıp getirin!" demişti. Ben de onların sekreteriydim ve değişik bir kimlikle Tahran'da dolaşmaktaydım!..

Bir keresinde, ana caddede kadınların yürüyüşüne tanık oldum. Elbet tümü de çarşaflıydı. Yürüyüş kolu pek uzundu ve belki saatler sürdü. Cadde kapkara akan bir ırmak gibiydi. Saddam'ı ve Amerika'yı protesto ediyorlardı. Bir keresinde de insanlar binaların, evlerin damına çıkmış, koro halinde "Allahu ekber!" diye bağırıyordu. Kentte boydan boya, binlerce, on binlerce ağızdan çıkan bu seda müthiş bir yankı yapıyordu. Bunun nedenini IKP'li dostlara sordum. "Herhalde Irak'a karşı askeri bir başarı sağlanmış" dediler. Radyo benzer zafer haberleri verdiğinde böyle olurmuş...

Uçağımız Ankara'ya Uğruyor!

Suriye'ye dönüş biletim işe yaramadı; çünkü hac nedeniyle en az 15 gün süreyle bütün uçaklar doluydu. Öyle olunca da değişik bir yol izlemek zorunda kaldım. Tahran'dan Frankfurt'a, oradan da Şam'a uçacaktım. Bilet işini ayarlayan Irak'lı dostlara, Türkiye'ye uğrayan bir uçak olmaması gerektiğini sıkı sıkı tembih ettim. Onlar da bu uçağın Türkiye üzerinden transit geçeceğini söylediler. Derken, günü geldi ve IKP'li dostlar beni havaalanına götürdüler. Pasaport kontrolü sırasında herhangi bir sorun çıkmadı. Uçağa binerken düzgün Türkçe konuşan, modern giyimli bir grup erkek ve kadına rastladım ve bu ilgimi çekti. Uçak yolcularını alıp da harekete hazırlanırken hostesin yolculuğa ilişkin Farsça ve İngilizce açıklaması başladı. Anonsta Ankara'dan söz edilmesi birden ilgimi çekti. Anons bitip de Hostes yanımdan geçerken İngilizce sordum:

"Ankara'da iniyor muyuz?"

"Sadece benzin alacağız," dedi hostes.

Bende şafak attı. O anda ne yapabileceğimi düşündüm. "Uçaktan ineyim mi?"diye içimden geçirdim... Ama, kapılar kapanmıştı ve uçak hareket etmek üzereydi. İnmeye kalksam sorun olur, üstelik İran polisi neden inmek istediğimi araştırır, bu kez de başım belaya girer, belki de ünlü Evin hapishanesini boylardım. Bütün bunları hızla kafamdan geçirdim ve en iyisi sakin olmak ve yola devam etmek diye düşündüm. Değişik bir adla sahte bir Türk Pasaportu taşıyordum. Uçaktan inip inmeyeceğimiz belli değildi. Eğer inersek, transit salonunda göze çarpmadan zaman doldurmaya çalışacaktım. Belki tanıyan çıkar, belki de çıkmazdı. Şansa havale!

Zaman çok zor geçiyordu. Bazen Ankara'da uçaktan inip, eve gidebileceğimi bile düşündüm. Sakin davranırsam girişte belki de hiçbir sorun çıkmazdı... Eşim ve çocuklar birden kapıda beni görünce herhalde pek şaşırırlardı. Ama ondan sonra yurt dışına yeni bir çıkış daha da zor olurdu.

Derken uçağımız Ankara Havaalanına indi. Ankara yolcuları indiler ve ötekiler uçakta kaldı. Önce temizlikçi kadınlar uçağa girip çıktılar. Sonra koyu elbiseler giymiş iki sivil gelip uçağı boydan boya dolaştılar ve yolcuların yüzlerine göz gezdirdiler. Sakin ve ilgisiz davranarak dikkatlerini çekmemeye, kuşku uyandırmamaya çalıştım. Elimde bir İngilizce kitap vardı, gözlük takmış okuyordum ve yanımdan geçerlerken başımı kaldırıp bakmadım. Renk verip vermediğimi elbet bilmiyorum. Ama kimse bana bir şey sormadı. Adamlar çıkıp gittikten az sonra yeni yolcular bindi, bazıları da gelip benim yanıma oturdular. Bunlar çoğunlukla Almanya'da çalışan işçilerdi. Derken uçak havalandı ve ben rahat bir soluk aldım.

O geceyi Frankfurt havaalanında, transit salonundaki koltuklar üzerinde geçirdim, ertesi sabah Şam uçağına bindim.

Adımı Papa Suikastine Karıştıran İlginç Bir Senaryo...

İran gezimle ilgili bu bölümü kapamadan, adımın karıştırılmak istendiği ilginç bir olaydan daha söz etmek istiyorum: Papa suikasti!

Bilindiği üzere, ben daha İran'a geçmeden üç ay kadar önce, 13 Mayıs 1981'de Papa'ya suikast olayı yaşanmıştı. İran dönüşümde Bulgar dostlarım bu olayla ilgili olarak bana ilginç bir bilgi verdiler. Buna göre Mehmet Ali Ağca, cinayet senaryolarında bana da bir rol vermişti! Güya ben ve THKO'nun sorumlusu Teslim Töre (ki o zaman Şam'da kalıyordu) Ağca'yı Suriye'den alıp Tahran'a götürmüş, orada, Rus elçiliğinde KGB mensubu bir albayla tanıştırmışız. Papa suikasti de böylece orada planlanmış!

Bulgar dostlar bu bilgiyi, söz konusu davada yargılanan Antonof'un avukatları vasıtasıyla öğrenmişlerdi. (Bilindiği üzere bu olay nedeniyle Bulgarların Roma elçiliğinde görevli Antonof adlı biri de suçlanmıştı). Beni de, "bu ara İtalya'ya gitme!"diye uyardılar...

Doğrusu senaryo ilginçti. Bu senaryonun sahipleri, yalnız işin içine KGB ve Bulgarları karıştırmakla kalmamış, Teslim Töre ve benim şahsımda, Türk ve Kürt solunu da vurmaya çalışmışlardı. Hatta böylece, işin içine Suriye ve İran da karıştırılmış oluyordu... Bu senaristler de pek oburlarmış! İnsan bir taşla çok çok iki kuş vurmaya çalışır, bunlarsa beş-altı kuşu birden vurmaya heveslenmişler. Benim, olaydan birkaç ay sonra da olsa İran'da oluşumu saptayınca masalı gerçeğe uyarlamaya çalışmışlar. 16 Ağustos'da, KDP'nin kuruluş yıldönümünü kutlamaya yönelik mesajım, parti radyosunda okununca BBC'nin haber bültenlerine de geçmişti. Öyle anlaşılıyor ki senaryoyu yazanlar bunu da kanıt olarak kullanmışlar...

İtalyan savcı bu düzmeceyi ne kadar ciddiye aldı, bilemiyorum. Bu iddianın Teslim Töre ile ilgili bölümü Hürriyet Gazetesi tarafından kamuoyuna duyurulurken, nedense benden söz edilmemişti. Benimse o ara İtalya'ya işim düşmedi. Düşse de doğrusu gitmezdim!

Bu olay, kirli işler çeviren istihbarat örgütlerinin oyunlarının tipik bir örneğidir. Gerçekte kendi eseri olan, daha sonra ise elinden kaçırdığı PKK'yı, yanlışlarından yararlanıp kolayca suçlayan, terörist diye niteleyip köşeye sıkıştıran TC, bizimle ilgili olarak da zaman zaman böylesine zorlama oyunlara başvurdu. Ama bunlar o kadar gayri ciddiydi ki, TC'nin kendisi bile propaganda malzemesi yapamadı.

Papa olayına gelince, bu olayla ilgili olarak ortaya çıkan kanıtlar, onun bir CIA-MİT ortak yapımı olduğunu anlamaya yetiyor. Ağca, Çatlı ekibine bağlıydı. Çatlı ise CIA tarafından eğitilmiş, MİT'le ilişkili bir Kontrgerilla elemanıydı ve Avrupa'da Türk rejim muhaliflerine (Ermenilere, solculara ve Kürtlere) karşı operasyonlar için, Bizzat cunta şefi Evren tarafından görevlendirilmişti.

Teslim Töre bu nedenle o günlerde basına yaptığı açıklamada, faşist Ağca ile kendisi gibi bir komünistin ilişkisini eşyanın tabiatına aykırı buluyor, şöyle diyordu:

"M. Ali Ağca'nın ilişkisi ancak kendisi gibi bir faşist olan ve terörizmi devlet eliyle uygulayan Kenan Evren'le olur."

Töre'nin dedikleri tamamiyle doğruydu.

İran Biriminde İşler Düzeldi

İran Kürdistanı'na gidişimiz ve yeni yapılan görevlendirme işe yaradı. Benden sonra yoldaşlarımız, yaptığımız planı ve çalışma programını hayata geçirmek için hemen hareketc geçmiş ve ekim başında İran KDP'nin kendilerine gösterdiği Serdeşt yöresinde, Mirava'ya bir saat mesafedeki ağaçlık bir vadide üslenmişlerdi. İlk elde, barınacakları bir bina yapımına girişmiş, yoğun bir çalışmayla ve her işi bizzat kendileri yaparak kış bastırmadan 35-40 kişinin barınabileceği iki göz bir yeri bitirmişlerdi. Mustafa Yoldaş (Apê Selim), 20 Aralık 1981 tarihli mektubunda, barınak sorununun yanı sıra,

İran KDP'nin de desteğiyle yiyecek sorununu çözdüklerini, yakacak sorununu da 10 güne kadar halledeccklerini söylüyor, şöyle diyordu:

"Tüm arkadaşlar parkalı. Yine tüm arkadaşlar yün çoraplı. Eğitimdeki arkadaşlara elbisclik kumaş alınmıştı. Tüm arkadaşlara ayakkabı alındı. Yatak, battaniye sorunumuz en iyi şekilde çözüldü. Tüm arkadaşların somyaları bile var."

Yoldaşlarımız temizlik işini de çözmüş ve biti yok etmişlerdi. Kaldıkları binanın hemen bitişiğinde, bidonlardan yararlanarak sıcak su ve banyo olanağı sağlamışlardı.

15 arkadaşımız, daha Ekim ayı ortasında Irak Komünist Partisi'nin yanına eğitim için gönderilmişti ve bunlar iki aylık eğitimi tamamladıktan sonra döndüler. "Ne yapabilirdik ki!"diyen Latif arkadaşımız İran KDP'nin radyosunda, Kurmanci bölümünde spiker olarak görevlendirilmişti. Kürtçesi oldukça akıcıydı ve bu iş tam da ona göreydi.

Mustafa yoldaş, mektubunda arkadaşlar arasında ilişkilerin düzelmekte olduğunu da belirtiyor, yayın ve para istiyordu.

Yoldaşlarımız bu üste bir yıl kadar kaldılar. Ayrıca, Şimal arkadaşımızın sorumluluğunda üç kişilik bir grup, ülkeyle bu birim arasındaki ilişkileri sürdürmek üzere Soma yöresine gönderilmişti. Ne var ki Soma yöresi artık Irak KDP'nin denetiminde idi ve bizim de ilişkilerimiz kendileriyle bozuk olduğu için bu ekip yörede yeterince yararlı olamadı.

Ziya arkadaş, hem sağlık durumu bozulduğu, hem de 1982 yazında yaptığımız MK toplantısına katılmak üzere, bölgedcn erken ayrıldı ve sorumlu MK üyesi olarak bölgede yalnızca Mustafa Budak yoldaş kaldı.

Mustafa, hem insani ilişkilerde oldukça başarılı, hem de tarım işinde oldukça deneyimli ve becerikliydi. Arkadaşlarımız onun öncülüğünde Serdeşt'teki üssün çevresine bağ ve meyve ağaçları diktiler, bostan yetiştirdiler. Tavuk ve hindi alarak bu bir yıl içinde epeyce çoğalttılar. Böylece yumurta ve et ihtiyacını önemli derccede giderdiler. Mustafa Yoldaş, 28 Haziran 1982'de gönderdiği mektupta, "Bu ara bize harçlık göndermeyin. Hayvanları sattım, elimizde 250 bin lirayı aşkın para var," diyordu...

Bu üs, IKP, KYB ve İran KDP'nin bölgeden geçen kadroları için de bazen konak yeri oldu ve üssc uğrayanlardan biri de Mam Celal olmuştu. Düzen ve temizliğin yanı sıra, yapılan öteki işler beğeni ile karşılanıyordu. Öyle ki Irak Komünist Partililer bile bunu örnek alıp bazı üslerinin çevresinde bostan yetiştirir oldular.

Yoldaşlarımız bu bir yıl içinde dil ve teorik konulardaki eğitim çalışmalarının yanı sıra, kültürel programlar da yaptılar. Benim yazdığım *Dawiya Dehak* (Dehak'ın Sonu) oyununu sahneleyip İran KDP'nin bazı birimlerinde temsil ettiler.

Yoldaşlarımız, askeri alanda da İran KDP'ye, sembolik de olsa destek verdiler. 1982 sonbaharında İran birlikleri Serdeşt yöresine karşı yoğun bir saldırıya geçti. Bu saldırı sırasında, Kürdistan Yurtsever Birliği de İran

KDP'ye önemli bir destek verdi. Yoldaşlarımızın bir bölümü Ekim ayında Mirava yöresinde çatışmalara katıldılar ve mevzilerini örnek bir sorumluluk ve cesaretle savundular. Bir bölümü ise İran birliklerinin ileri yürüyüşünü engellemek için sabotaj eylemlerine katıldı. Öyle ki bu davranışları bizzat Kasımlo'nun övgüsüne konu oldu. Bu çatışmalara katılan yoldaşlarımız (kod adlarıyla) şunlardı: Azad, Şerif, Zınar, Murat, Yemen, Serhat, Sinan, M. Ali, Reşat, Kasım, Ahmet (Kovan), Muhsin, Metin.

İran'ın yoğun saldırıları devam edince İran KDP, Serdeşt-Mahabad arasındaki ana üssünü boşaltmak ve Irak sınırına doğru çekilmek zorunda kaldı. Bu arada bizimkiler de Mirava'daki üssü boşaltıp Navzeng'e geçtiler.

Yasir Arafat'la Görüşememe...

Yasir Arafat'la görüşmek için iki kez randevulaştık. Her ikisinde de öneri El Fetih'ten geldi ve her ikisinde de görüşmek nasip olmadı.

Birincisi 1980'deydi. El Fetih'in Şam'daki bürosunu ziyaret ettim. Şam temsilcileri, Yasir Arafat'ın birkaç gün sonra bir toplantı için Şam'a geleceğini ve istersem görüşmemizi sağlayabileceğini söyledi. Evet dedim. Belli gün ve saatte Otel Meridyen'de buluşacaktık. Biz oraya zamanında gittik. Otel ana baba günüydü ve ne sorumlu kişileri bulabildik, ne de bu görüşme gerçekleşti.

Bu işe bir hayli canım sıkıldı. Arap ülkelerinde randevulara ilişkin bu laçkalık nerdeyse bir gelenekmiş. Arap liderler konuklarını, saygı kurallarına aykırı olarak bazen uzun uzun bekletirlermiş. Kaddafi'nin kimi konuklarını günlerce otelde beklettiğini, hatta bazen unuttuğunu söylerler... Ebu Cengo (Remo) bile bu konuda onlara benzemişti. Bazen, "yarın size uğrayacağım"der, ya hiç görüşme saati vermez, ya da görüşme için söylenen zamandan saatlerce sonra gelirdi...

Arkadaşlarımız daha sonra durumu El Fetih'in Şam temsilcisine ilettiler ve bunun hoş bir şey olmadığını söylediler. O da özür dilemiş ve bir kez daha gelirsem bunu telafi edeceklerini, görüşmemizin yararlı olacağını söylemişti. 1981 yazında Şam'da olduğum sırada, yine Şam temsilciliği ile diyalog kuruldu. Temsilci, merkezleriyle ilişki kurarak Beyrut'ta görüşmemiz için randevu aldı. Arkadaşımız Mahmut Ferhat'la (Bedirhan) birlikte, onların sağladıkları geçiş belgeleri ve araçla Beyrut'a hareket ettik.

Ancak bu kez de başka aksilikler çıktı. Bizi önce bir otele yerleştirip El Fetih'in Beyrut'taki bazı kuruluşlarını gezdirdiler. Bir dokuma fabrikasını ve hastaneyi dolaştık. Biz hastanedeyken İsrail uçakları çevredeki bir kampı bombaladılar. Bize rehberlik eden Filistinli kampı eliyle işaret ederek, "burada Japon Kızılordusu ve Alman anarşistleri dahil, herkes var!" dedi. Bombalama sırasında hastane de isabet alabilir diye bizi bodruma indirdiler. Daha sonra, Beyrut Üniversitesi'ne yakın merkez binasının oraya döndük.

İsrail jetlerinin ve uçaksavarların sesi ortalığı cehenneme çevirmişti. Az ötedeki Demokratik Cephe'nin merkezi vurulmuştu. Bizim orada olmamızı sakıncalı buldular ve hemen bir taksi çevirerek otele gönderdiler.

Bombardıman işleri altüst etti. Otelde günlerce can sıkıntısı içinde boşuna bekledik. Belli ki Yasir Arafat, güvenlik nedeniyle programını değiştirmişti. Bu iş uzayınca, bir an önce Şam'a dönüşümüz için yardımcı olunmasını istedik. Ama askeri faaliyetler nedeniyle dönüş yolu da kapalıydı. Böylece orada 10 güne yakın kaldık. Ben yanımdaki İngilizce bir kitapla zaman geçiriyordum. Yanımızda başkaca kitap yoktu. Mahmut sıkıntıdan patlıyordu. Bazen sohbet ediyorduk. Bazen balkonda oturup silah seslerini dinliyorduk. Makinalıların ve patlayan bombaların sesleri bu kentin müziği olmuştu. Bu seslere kulaklarımız öylesine alışmıştı ki, kısa süren bir sessizlik bile insana garip geliyordu...

Sonunda yollar açıldı ve biz Yasir Arafat'la yine görüşemeden Şam'a döndük.

FAŞİST REJİME KARŞI GÖSTERİLER ve BİRLİK SORUNLARI

12 Eylül darbesinin ardından yurt dışında faşist cuntaya karşı başlayan protesto eylemleri 1981 yılında sürüp gitti. KOMKAR'ın ve bize yakın öteki Kürt derneklerinin Federal Almanya'nın Münih, Bremen, Batı Berlin, Duisburg kentlerinde, Stokholm, Oslo ve Kopenhag'da düzenlediği Newroz şenlikleri antifaşist gösterilere dönüştüler. O yıl yurt içinde ise Newroz hiçbir yerde yasal gösteriler biçiminde kutlanamadı. Ama ordu ve polis güçlerinin tüm engelleme çabalarına rağmen halk yine de, Diyarbakır başta olmak üzere ülkenin birçok yerinde Newrozu çeşitli biçimlerde kutladı. Yine dağlarda ve sokaklarda Newroz ateşleri yükseldi, duvarlara pankartlar asıldı, afişleme yapıldı, bildiriler dağıtıldı. Örgütümüz bu eylemlerin içinde aktif olarak yer aldı.

O yıl yurt dışındaki şenliklere, ünlü Kürt ozanı Cigerxwin de katılıp renk verdi. Cigerxwin, kısa süre önce, ailesiyle birlikte İsveç'e gelerek politik sığınma istemişti. Onunla ilk kez 1981 ilkbaharında Berlin'de tanıştım. Canayakın, hoşsohbet bir insandı. İlerlemiş yaşına rağmen (o zaman 76'sındaydı) hayat doluydu. Ülkeden ülkeye koşuyor, yurtsever çevrelerin düzenlediği toplantılara katılıyor, konuşmalar yapıyordu.

Newrozu 1 Mayıs gösterileri, onu 15-16 Haziran olaylarının yıldönümü nedeniyle yapılan gösteriler izledi. 12 Eylül'ün yıldönümü de yurt dışında çeşitli merkezlerde kitlesel biçimde protesto edildi. KOMKAR, 12 Eylül yaklaşırken Maocu örgütlerin ve Apocuların dışındaki diğer tüm örgütlere ortak eylem çağrısı yaptı. Ancak, yapılan bir dizi görüşmeye rağmen, geniş bir birlik sağlanamadı. 12 Eylül öncesinden kalan ve örgütleri birbirinden ayıran ideolojik duvarlar ortak iş yapmanın önünde de bir engeldi, çekişme ve çatışmaların izleri tazeydi. En önemlisi de biz Sovyet yanlıları ile Maocular arasındaki düşmanca duygu ve ön yargılardı. Ne yazık ki bunları ne biz aşabildik ne de onlar. Bize göre onlar "Maocu Bozkurtlar" idiler ve Çin emperyalizmin yedeği idi. Onlara göre ise SSCB sosyal emperyalist, biz ise "sosyal faşist"tik... Faşist Cunta ayrım yapmadan hepimize vuruyordu; ama biz ona karşı birlikte yürüyemiyorduk... Sonuçta, Federal Almanya'da KOMKAR ve bir grup örgüt (Birlik Yolu, İşçinin Sesi, İşçi Gerçeği, DUDDAK ve Tekoşin) Köln'de yürüdüler. TKP, TİP, TSİP yanlıları ve KKDK'lılar Dortmund'da; Devrimci İşçi ve Maocu gruplar ise Duisburg'da yürüyüş yaptılar.

Şimdi geçmişe dönüp bakınca, keşke o zaman biz esneklik gösterseydik,

KOMKAR'ın faşizme karşı kitlesel eylemlerinden biri-1981

Maocu, Apocu ayrımı yapmadan herkesi ortak bir cepheye çağırsaydık diyorum. Ama şimdi söylemesi kolay, o zamanki tavrımızı anlamak için o koşulları yaşamak gerekir. Her şeye rağmen biz, ilişkiler bakımından en esnek örgütlerden biriydik ve geçen onca yıl içinde kimse bizim kadar sol ve demokratik güçlerin geniş cephesi için çaba göstermemiştir. Diğer yandan, daha da esnek olsak belki sonuç yine değişmezdi; ama yapmalıydık.

* * *

1982 yılında Cunta'ya karşı işbirliği daha iyiydi. Bu biraz da, üç TKEP'li gencin idamına gösterilen tepkinin yarattığı olumlu ortamda oluştu. Kürt ve Türk, hemen hemen tüm sol örgütler bir araya geldiler. Uzun tartışma ve çabalardan sonra 19 örgüt ortak eylem kararı aldı. 8 Mayıs 1982'de Duisburg'da yapılan cuntayı protesto yürüyüşüne 20 binin üzerinde bir kitle katıldı. Bu, antifaşist muhalefet bakımından başarılı bir eylemdi ve moral verdi. Maocu gruplar da düzenleme safhasında görüşmelere katıldılar; ama propaganda serbestisi adına, diğer örgütlerin üzerinde görüş birliğine vardıkları ortak ilkelere uymayı reddettiler. Bu ise, eylem sırasında örgütler arasında sürtüşme ve çatışmalara yol açıp eylemi

Cunta'yı protesto yürüyüşlerinden bir diğer görüntü

sabote edebilirdi. Bu nedenle onlar ortak eylemin yine dışında kaldılar.

12 Eylül rejimine karşı bu ortak tavır sürdü ve darbenin ikinci yıldönümünde faşist rejim daha büyük kitle gösterileriyle protesto edildi. 11 Eylül 1982 günü Frankfurt'ta 30 bin kişi yürüdü.

1983 yılında da 12 Eylül'ün yıldönümü Avrupa'nın çeşitli merkezlerinde ortaklaşa eylemlerle protesto edildi. Köln'deki eyleme 30 bin kişi katıldı. Ne yazık ki bu ortak eylemler sonraki yıllarda sürdürülemedi. Antifaşist güçler rejime karşı işbirliğini sürdürmeyi ve geniş bir cephe oluşturmayı başaramadılar.

Diyarbakır 1. TKSP Davası

Partimizle ilgili olarak Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nde açılan dava 20 Mayıs 1981 günü başladı. Bu davada 89 kişi yargılanmakta idi. Savcı Partimizin amacını *"Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi bu kuruluş çatısı altında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı vilayetlerinde propaganda faaliyetleriyle gerekli tabanı oluşturduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı yapılacak silahlı ayaklanma ile özgür ve Marksist-Leninist temele dayalı bağımsız bir Kürdistan devletinin kurulmasını planlamıştır,"* diye nitelemekte ve Türk Ceza Kanunu'nun ünlü 125. maddesinin uygulanmasını istemekte, yani idam cezası önermekte idi.

Daha önceki bölümlerde belirttiğim gibi biz, Nazif ve Yılmaz'ın da içinde bulunduğu belli arkadaşlara, partili kimliklerini gizlemeden partimizin görüşlerini gereği gibi savunmalarını, yani bu kapsamda politik savunma yapmalarını önermiştik. Ancak duruşmalar başladıktan sonra bize ulaşan bilgilere göre, Diyarbakır cezaevindeki arkadaşlar teslimiyetçi bir tutum takınmamakla birlikte, bizim önerdiğimiz kapsamda bir politik savunma yapmamışlardı. Bunda özellikle Nazif'in tutumu etkili olmuştu. Diyarbakır biriminin bize ilettiği bir mektupta bu konuda şöyle deniyordu:

"Politik savunma yapacak olanları bir avukat ile Nazif ve Yılmaz'a ilettik. Ancak bu arkadaşlar 'politik savunma yapmayacağız' diye cevap gönderdiler. İlgili avukat tutuklanınca bu kez bürodan diğer bir avukat ile durumu tekrar ilettik. Tekrar 'politik savunma yapmayacaklarını' ilettiler. Bunun üzerine MK'nın bize ilettiği pusulayı, eksiksiz olarak bir bez parçasına yazıp kendilerine ilettik. Ancak daha sonucunu almış değiliz."

Bu bilgi bize, tahminen 1981 Haziran sonu veya Temmuz başında, yani MK toplantısının ardından ulaştı.

TKSP Ağrı Davası

Bir süre sonra Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesi'nde TKSP'nin Ağrı davası da açıldı. Bu davada 168 kişi yargılanıyordu. İşin ilginci bunlar arasında 120 kadarı bizim üye ve sempatizanımız iken, davaya yirmi kadar PKK'lı ile, bir o kadar da faşist dahil edilmişti. Bu davada 37 kişi için idam, diğerleri içinse 3 yıldan 24 yıla kadar hapis cezası isteniyordu.

Bu davada yargılanan yoldaşlarımız, başta Nurettin Basut ve Halil Aksoy olmak üzere, cezaevinde örnek bir tutum sergilediler ve mahkemede siyasi savunma yaptılar.

Yurt Dışında Kadın Örgütlenmesi ve KOMJIN

Bu dönemde yurt dışında Kürdistan'lı kadınların örgütlenmesi için de belli çalışmalar yapıldı. Bu amaçla üç kadın yoldaşa görev verildi ve bir kadın derneğinin oluşturulması için komite oluşturuldu. "KOMJIN" adı, KOMKAR adının bir benzeri olarak daha bu dönemde ortaya çıktı. Ama hem biz Parti olarak kadın örgütlenmesinde deneyimsizdik, hem de bu çalışmaları yürütecek politize olmuş kadın sayısı azdı. Bu komitenin çalışmaları pek başarılı olmadı; ama tümden boşa da gitmedi. Zamanla bir kadın örgütü oluştu, bu örgüt JİYAN adıyla bir kadın dergisi çıkardı, belli çalışmalar yaptı ve bu devam etmekte. Bu, Kürdistanlıların yurt dışındaki ilk kadın örgütlenmesiydi.

Frankfurt'ta 41 Gün Süren Açlık Grevi

Uluslararası kamuoyunun dikkatlerini Faşist Cunta'nın yaptıklarına çekmek ve Kürdistan'daki terörü, işkence ve katliamları protesto etmek için, KOMKAR üyesi 23 işçi, 2 Kasım 1981 günü Frankfurt'da bir açlık grevi başlattılar.

Dietrich-Bonhoeffer-Haus'ta yapılan bu direniş, bir kilisenin sembolik işgaliyle başladı, 41 gün sürdü, büyük ilgi ve destek gördü. Eylemi KOMKAR, AKSA ve Kadın Komitesi destekliyordu. Örgütümüz bu eylemin başarısı için seferber oldu. Bu eylemle ilgili olarak Federal Almanya'da ve diğer ülkelerde yüz binlerce bildiri dağıtıldı, geniş afişleme yapıldı ve basın toplantıları düzenlendi. Ülkemizdeki baskı ve işkenceleri dile getiren bir dosya hazırlandı. Pek çok kuruluş ziyaret edilip, ya da kendilerine mektup yazılıp bilgi ve belge iletildi. Grevcilerin moralini yüksek tutmak için de grev yerinde okuma saatleri düzenlendi, kültürel çalışmalar yapıldı. Bunlar arasında bizzat kendilerinin hazırladıkları tiyatro ve koro ekipleri vardı.

Her gün pek çok Kürdistanlı işçi ve öğrenci, birçoğu ailece, açlık grevindekileri ziyaret ederek dayanışma gösterdi. KOMKAR'lı işçiler ve Partimizin taraftarları Stuttgart, Dortmund, Paderborn, Duisburg, Wuppertal, Bremen ve Stokholm'de dayanışma amacıyla kısa süreli açlık grevleri yaptılar. Aralarında Avustralya, Amerika, Mısır, Yunanistan, Fransa, Norveç ve İsveç'in bulunduğu birçok ülkede Kürdistanlı ilericiler eyleme dayanışma telgrafları gönderdiler ve bağışta bulundular.

Federal Almanya'nın ve diğer Avrupa ülkelerinin haber ajansları eyleme geniş yer verdiler, birçok radyo ve televizyon kanalı bununla ilgili haberleri yansıttı. 200 kadar parti ve demokratik kuruluş, yüzlerce yazar, sanatçı, bilim adamı, hukukçu ve parlamenter eyleme destek verdi, dayanışma gösterdi.

Bu süre içinde grevcilerin istemlerinin bir bölümü gerçekleşti: Kürdistan'da inceleme yapmak üzere, tanınmış hukukçu, yazar ve bilim adamlarından oluşan yedi kişilik bir heyet oluştu. Avrupa Konseyi ve Parlamentosu, grevcilerden bir heyeti kabul ederek istem ve önerilerini dikkate alacaklarını belirtti. 7 Alman milletvekili, sorunu Federal Parlamento'ya getirmeyi ve Türkiye'ye yapılan yardımların durdurulması için çaba göstermeyi kabul ettiler.

Böylece gerek kamuoyu oluşturma, gerekse Kürt halkına dayanışma sağlama planında amacına ulaşan açlık grevi 12 Aralık 1981'de, 41. günde sona erdi.

Humanitê Şenliği, Kemnade Festivali

Yoldaş ve sempatizanlarımız, örgütlülüğün verdiği güç ve yılların kazandırdığı deneyimle, uluslararası kamuoyunu Kürt halkından yana çevirmek, etkilemek için en küçük fırsatı değerlendiriyorlardı. Bunlar arasında kültürel çalışmalar ve uluslararası festler de vardı. Örneğin Fransa'daki yoldaşlarımız her yıl Humanite şenliklerine (Fransız Komünist Partisi'nin yayın or-

DER TAGESSPIEGEL 13. N...

„In diesem Land ist immer gefoltert worden. Wir können den einfachen Polizisten in irgendeiner entlegenen Ecke des Landes nicht daran hindern, Folter oder harte Verhörmethoden anzuwenden." (Junta- und Staatschef General Evren in einem „Spiegel"-Interview im Oktober 1981)

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Seite 28 / Dienstag, 3. November 1981, Nr. ...

Kurden hungern in der Kirche

Bei Aus Protest gegen Massaker und Folter in Türkisch-Kurdistan durch die faschistische Militärjunta in der Türkei sind am Montag in der Christuskirche ... Kurden in einen unbefristeten Hungerstreik getreten. Die Gruppe hatte am Morgen mit Genehmigung der zuständigen Pfarrer und des Gemeindevorstandes symbolisch das Gotteshaus im Wedding besetzt. Am Mittag traten sie ihren Hungerstreik auf einem Matratzenlager in einem Raum der evangelischen Studentengemeinde fortgesetzt. Die Demonstranten fordern unter anderem die Einstellung der Türkei-Hilfe durch die Bundesregierung, Asylrecht für politisch verfolgte Kurden aus der Türkei, eine Viertelstunde Redezeit im deutschen Fernsehen und die Erläuterung der Menschenrechtsverletzungen in Türkisch-Kurdistan im Deutschen Bundestag.

• Aus Protest gegen „Massaker und Folter in Türkisch-Kurdistan durch die faschistische Militärjunta in der Türkei" sind gestern in Stuttgart kurdische Arbeiter in einen Hungerstreik getreten. Weitere kurdische Arbeiterinnen und Arbeiter befinden sich bereits seit Wochen im Hungerstreik.

Stockholms Tidningen 12. 11. 981

Kurder hungerstrejkar

STOCKHOLM: Två medlemmar på tredagen inledde ett tiotal kurder en hungerstrejk på Norrmalmstorg i Stockholm. Det rör sig om en studentaktion för en hungerstrejk "till döds" som pågår sedan 2 november i västtyska Frankfurt.

I Västtyskland har kurderna och turkarna tvingarat på en uppgift om att regeringen i Bonn är beredd att utvisa turkiska medborgare till den turkiska militärregimen på villkor att de inte avrättas. (TT)

Alman ve İsveç basınında açlık greviyle ilgili bazı küpürler - Kasım 1981

Kürdistan'lı Kadınlar 8 MART'I KUTLADI

Yaklaşık olarak bir yıl önce kurulmuş bulunan Kürdistan'lı Kadınları Örgütleme Komitesi çalışmalarını sürdürüyor. Komite, geçen süre içerisinde çeşitli toplantılar düzenledi. Bu toplantılarda F.Almanya'da yaşıyan Kürdistan'lı kadınların karşılaştıkları çeşitli ekonomik ve sosyal sorunların üzerinde durulduğu ve bunların çözüme kavuşturulması için örgütlü mücadele verilmesi sorunluluğu konusunda görüş birliğine varıldı.

En son 7 Şubat günü çeşitli bölgelerden gelen delegelerin katılmasıyla Nürnberg'de yapılan toplantıda, derneğimizin çalışmalarının hızlandırılması kararı alındı. "Komela Jinên Kurdistan Li Elmanya Federal" (KOMJIN) tüzük ve programının hazırlanması için görev bölümü yapıldı.

Kürdistan'lı kadınları örgütleme komiteesi, 8 Mart Dünya Kadınlar Gününü kutlamak için yoğun bir çalışma yaptı. Komite bir bildiri yayınlıyarak; dünya da ve Kürdistan'da kadınların karşı karşıya bulunduğu sorunlar üzerinde duşuldu ve bunları aşmak için mücadele etmenin önemine değinildi. Komite aynı zamanda 7 Mart günü Frankfurt şehrinde Demokratik Kadın Örgütü (DFI) tarafından yapılmak istenen yürüyüşe katılma kararı aldı ve hazırlıklarını tamamladı. Ancak Alman polisi'nin son anda iptal etmesi üzerine yürüyüş yapılamadı.

7 Mart pazar Komite tarafından Frankfurt'ta bir gece düzenlendi. Gecede konuşan Komitenin bir arkadaş Kürdistan'lı kadınların sorunları üzerinde durdu ve şöyle dedi;

"Bir sömürge olan ülkemizde, ... rmsa bir çok güçlüklerle karşı karşıyayız. Sömürgeciler ülkemizi talan ediyorlar ve sefalet çiderek büyüyor. Bu da kadınlarımıza daha fazla baskı ... niye hedef oluyorlar. Sömürgeci ... kadınlarının hayatı bir cehalet ... rakmışlardır. Okuma - yazma ...

devamı sayfa 7

Kürdistanlı kadınların eyleminden bir görüntü; 1981-Frankfurt

ganı Humanité Gazetesi adına düzenlenen şenlik) katılırken, Almanya'daki yoldaşlar da uluslararası önemli bir kültür şenliği olan Kemnadc'yc katılarak Kürt halkının kültürünü tanıtıyor ve halkımızın sorunlarını dış kamuoyuna yansıtıyorlardı. Bu şenlikler sırasında kitap sergileri açılıyor ve yiyecek satılıyordu. Böylece söz konusu etkinlikler aynı zamanda gerekli çalışmalara belli maddi kaynak da sağlıyordu. Benzer çalışmalar, Avustralya dahil, taraftarlarımızın bulunduğu tüm ülkelerde yapılıyordu.

Partili Kimliğimi ve Görevimi Kamuoyuna Açıklıyorum

Partili kimliğimi ve görevimi de ilk kez yukarda sözünü ettiğim açlık grevi sırasında gönderdiğim dayanışma mesajıyla açığa vurdum. O güne kadar partimizin gizli genelgelerinde bile ya kod adı, ya da isim vermeden "Genel Sekreter" ibaresini kullanmıştım. Oysa bu denli gizlenmeye hiç de gerek yoktu. Hem rejimin mahkemelerinde partinin kurucusu ve yöneticisi olarak adım geçiyordu, hem de birçok örgütle görüşmelerde ister istemez partili kimliğimi ve görevimi açığa vuruyordum.

Böylece bu gizlilik oyununa son verdim. Ancak bu oyun Kuzey Kürdistanlılar arasında uzun yıllar bir moda gibi sürdü. Birçok örgütün yöneticileri, yurt dışında yaşadıkları ve kim oldukları herkesçe bilindiği halde, asıl adlarını ve parti içindeki görevlerini gizlemeyi gizli çalışmanın bir gereği saydılar. Ta ki ortada parti veya örgüt denecek bir şey kalmayıncaya kadar...

İsveç'ten Politik Sığınma İstiyorum - Kasım 1981

1981 yılı Kasım ayında, politik sığınma amacıyla İsveç'e geçtim ve 17 Kasım günü iltica için başvurdum. O güne kadar, iki yıla yakın bir süre Türk pasaportumla ve bazen de başka pasaportlarla Avrupa'yı dolaşmış, Ortadoğu'ya gidip gelmiştim. Ama bu kolay değildi. Türk pasaportuna hemen tüm ülkeler vize zorunluluğu koymuşlardı. Ayrıca, oturma belgesi sorunu vardı. Zaman zaman kullandığım sahte pasaportlar ise sakıncalıydı. Bu nedenle iltica için başvurmaya karar verdim. Bu arada Almanya'ya kendi pasaportumla birkaç kez girip çıktığım için, oraya başvuramazdım. İsveç'i seçtim. İsveç'teki arkadaşlar da oraya başvurmam için beni özendirdiler. İsveç o dönemde sosyal yardım bakımından koşulları en iyi Avrupa ülkesiydi. Bu bana, bir süre için de olsa, partiye yük olmadan politik çalışmalarımı sürdürme olanağı sağladı. Ama ben, asıl olarak da güzelim doğasından, temiz havasından dolayı İsveç'teki hoşlanmıştım.

İsveç'te üç yıl önceki ziyaretim sırasında bizimle çalışan arkadaşlardan bazıları ayrılmışlardı. Hanefi Celepli, Salih İnce ve Fahri duruyorlardı. Sidar, Haluk, Mustafa (Maraşlı), Hulusi gibi yeni arkadaşlar vardı. Cigerxwin de bizim çevremizdeydi ve onun varlığı buradaki çalışmalara bir ivme kazandırmıştı. Kitapları Roja Nu yayınları arasında basılıyordu. Roja Nu ise,

küçük boyutta, Kürtçe ve Türkçe dillerinde çıkmaya devam ediyordu.

Aralarında İsveç KOMKAR'ın da bulunduğu Stokholm'deki Kürt dernekleri Mayıs 1981 de bir araya gelerek İsveç Kürt İşçi Dernekleri Federasyonu'nu oluşturmuşlardı. Keya İzol başkan, Salih İnce başkan yardımcısı idi.

Stokholm'de bir süre Hanifi'de kaldım. Hanifi çalışkan, üretici bir arkadaştı. Ama inatçı ve sertti, bir şeye kafayı taktı mı onu ikna etmek zordu. Bu nedenle başkalarıyla uyum sağlamada başarısızdı. Salih ise onun tersine, eli ağır, ama olgun, sabırlı biriydi. Böylece, o ile Hanifi, bir bakıma birbirlerini tamamlıyorlardı..

14 Ocak 1982'de İsveç Radyosu'nun Türkiye ile ilgili olarak düzenlediği bir programa katıldım. Aynı programa kısa süre önce Türkiye'ye gidip dönmüş olan İsveç Sosyal Demokrat Partisi'nin dış ilişkiler sorumlusu Piyer Şori de katılıp konuştu. Bu söyleşi nedeniyle Türk Büyükelçisi, Türkiye'nin içişlerine karışıldığını ileri sürerek İsveç Radyosu'nu protesto etti.

Örgütümüz Toparlanıyor "Riya Azadi" Yayın Hayatına Başlıyor

Örgütümüz 1980 Mart-Nisan operasyonunun ve ardından 12 Eylül darbesini izleyen operasyonların yarattığı ciddi sorunları aşmakta, toparlanmaktaydı. Şam'da yaptığımız 1981 MK toplantısında alınan kararlar bir bir hayata geçiyordu. Yurt içinde oluşturduğumuz yeni komite eliyle yayın akışı, haberleşme, hapistekilere hukuksal ve maddi yardım, başta hapistekilerin ve yurt dışına çıkmak zorunda kalanların olmak üzere, muhtaç durumdaki yoldaşlarımızın ailelerine yardım daha da düzene girmişti.

Dışarıya çıkan kadrolar için de bulundukları birimlere göre bir düzen oluşturmuştuk. İran Kürdistanı'nda ve Suriye'de kadrolar için öngördüğümüz çalışma planı hayata geçiyordu. İran'dakinden daha önce söz etmiştim. Suriye'de de yoldaşlarımız Kamışlı, Haseki ve Şam'da toplanmışlardı. Burada evler kiralamış ve ortak yaşamı düzenlemiştik. Masraflarımızı tümüyle kendimiz karşılıyorduk. Bir ara Kürdistan Yurtsever Birliği bize kira yardımı ve silah teklif etti. Kira yardımı için teşekkür ettik, buna ihtiyacımız olmadığını söyledik; ama güvenliğimiz için kendilerinden iki-üç kadar silah aldık.(*) Yoldaşlarımız, günlük çalışma programını ve kararlaştırılmış bazı eğitim programlarını hayata geçirmenin yanı sıra, yemeklerini yapıyorlar ve temizliğe büyük özen gösteriyorlardı.

Avrupa'ya geçen kadrolarımızı ise -ki bunlar az sayıda ve genellikle MK üyeleriydi- çeşitli alanlarda görevlendirmiştik. Avrupa'da hem geniş bir Kür-

(*) Kavacıların Kamışlı'daki evi o ara Türk komandolarınca basılmış ve kanlı bir kıyım yapılmıştı. Bu nedenle Kamışlı'daki evde gece boyunca nöbet tutuluyordu.

KOMKAR'ın çıkardığı Almanca Bülten

distanlı kitle bulunduğu, hem de orada bir örgüt ağımız olduğu için yapılacak iş çoktu. Nitekim bu arkadaşları örgütlenme, yayın ve eğitim alanlarında görevlendirdik. KOMKAR'a alınan kompozo makinasının yanı sıra iyi bir baskı makinası da aldık. Böylece yayınlarımızın dizgi ve baskısı iyileşti. Broşür ve kitap yayınına hız verdik.

İran dönüşü, son gezi ile ilgili izlenim ve yorumlarını "İran ve İran Kürdistanı Devrimi" adıyla broşür halinde yayınladım.

Çok geçmeden, son MK kararına uygun olarak, Partinin merkez yayın organı *Riya Azadi*'yi yayın hayatına soktuk. İlk sayısı 21 Mart 1982'de yayınlandı. İnce ve son derece nitelikli bir kağıda basılıyordu. Dizgi ve baskısı mükemmeldi. Dilinin sade olmasına özen gösteriyorduk. Dengê KOMKAR'ın ve Riya Azadi'nin tirajları, her birinin 5-6 bin dolayında idi. Riya Azadi'den ayrıca, yurt içine göndermek üzere 500 adet küçük boy basıyorduk.

Benim Avrupa'ya geçişimin hemen ardından KOMKAR planında eğitim çalışmaları başlattık ve ilk grupların eğitiminde ben görev aldım. Süleyman ve Abdullah arkadaşların geçişi ile onları da görevlendirdik ve her birine 30-40 kadar üye ve sempatizanın katıldığı haftalık eğitim çalışmaları düzenledik. İşlenen konular, Parti programının yanı sıra, genellikle materyalist felsefe, ekonomi politik ve toplumsal gelişme tarihi idi.

Federal Almanya'daki işçiler arasında geçen dönemde üye sayımız oldukça az, sempatizan sayısı ise oldukça kabarıktı. Bu nedenle örgütlenme çalışmalarına hız verdik. Avrupa'daki örgütümüzün çalışmalarını bir bütün olarak yönlendirmek ve denetlemek üzere "Avrupa Komitesi" adıyla bir komite oluşturduk, başına da Süleyman'ı getirdik. Abdullah da bu komitede yer aldı.

Böylece örgütümüz rejimin bize yönelttiği söz konusu saldırıların şokunu atlatıp canlanmaya başladı. Buna yurt dışındaki yaygın ve etkili eylemlerimiz de eklenince örgütümüzde moral yeniden yükseldi.

Örgüte gönderdiğim 18 Mart 1982 tarihli genelgede bu toparlanmaya işaret ediyor ve örgüte moral veriyordum. Diğer yandan kendi durumumuzu abartmıyordum. Hem örgüt içi sorunlara, hem de genel olarak devrim sorununa ilişkin olarak, öyle sanıyorum ki gerçekçiydim. Şöyle diyordum:

"Yalnız savaşma isteği ve inancı yetmez, zafere giden yolu da iyi seçmek lazımdır. Olaylar politikamızın doğruluğunu açık, kuşkuya yer bırakmayacak biçimde gösteriyor. Ancak, politikamız geniş yığınlara mal edilmeden, yığınlar kazanılıp harekete geçirilmeden, Türkiye'de ve Kürdistan'da demokratik ve yurtsever güçlerin geniş cephesi oluşturulmadan zafer olanaksızdır.

"Her şey mükemmel yürüdü demiyorum. Çalışmalarımızda, görevlerin yerine getirilmesinde küçümsenmeyecek aksamalar, ihmaller, disiplinsizlikler de görüldü. Güç koşullara ayak uyduramayanlar, az da

olsa dökülenler de oldu. Biz bunları onaylamıyoruz. Devrimci kişilik, yüksek sesle konuşmanın kolay olduğu dönemlerde değil, asıl böyle dönemlerde kendini belli eder. Ama devrim yolu uzun ve çetindir, amansız bir maratondur. Bu yolda sonuna kadar yürüyenler gibi, yarı yolda bırakanlar da olacaktır. Sona yaklaşıldığında, kitlelerin ayağa kalktığı o devrim dönemlerinde ise yürüyüşe milyonlar katılır. Biz, yarı yolda kalanların, sonuna kadar yürüme direnci göstermeyenlerin tutumunu onaylamıyoruz; ama bu güç dönemlerde bunların olabileceğini de biliyoruz. Dökülenlere bakıp karamsarlığa kapılmıyoruz. Eksiklerimizin üstüne sünger çekmeyi ise hiç düşünmüyoruz. Bugün bize düşen, Partimizin 1. Kongresinde belirlenen hedeflere ulaşmak için, yeni koşulların ışığında sistemli çalışmayı düzenlemek ve vargücümüzle çalışmaktır." (Bak: Ek Belge, no: 8).

KOMKAR'ın 4. Kongresi

Yurtdışı eylemlerimizi hayata geçirmede KOMKAR'ın önemli bir rolü vardı. 1980 yılında yapılan İkinci Kongre'de yönetime Haço, Beko ve Sertaç'tan oluşan bir ekip gelmişti. Başkan Haço, sekreter de Beko idi. Üçü de uzun yıllardır Federal Almanya'da idiler, burada eğitim görmüşlerdi; bu da Almanlarla ilişkileri kolaylaştırıyordu.

İç Anadolu Kürtlerinden olan Haço, yetenekli, üretken, son derece disiplinli ve örgüt harcamalarında tutumluydu. Ancak Dersim'li bir işçi kızla yaptığı evliliği yürütemedi. Bunalım geçirdi, eşinden ayrıldı ve örgütün onayını da alarak okulunu bitirmek üzere bir süre KOMKAR yönetiminden ayrıldı. Başkanlığa Beko geldi, Sertaç sekreter oldu.

Beko çalışkan, girişken, ama yöneticilik bakımından zayıftır, aklına gelen konuşmakla ve çok hata yapmakla ünlüdür. Politikada düzdür. Sertaç ise Beko gibi, ilişki sağlamada başarılı olmasına karşılık, yine onun gibi, yöneticilik özellikleri bakımından zayıftır. Muhakemesi iyidir, ancak örgütsel çalışmada oldukça tembeldir. İyi Almanca ve bunun yanı sıra İngilizce bildiği için dış ilişkilerde bayağı yararlı oldu. Yazı yazmayı ise hiç sevmez ve ona bir mektup yazdırmak bile bazen sorun olur.

Beko ve Sertaç da dahil, Almanya'ya erken yaşta gelmiş, eğitimlerini burada yapmış arkadaşlar, genellikle Almanlara çok hayrandılar. Onlara göre Almanlar her şeyi en iyi bilir ve yaparlardı! Oysa Almanların çalışma disiplinini hiç de almamışlardı. Özellikle de Sertaç. Üstelik bizim Avrupa'ya geçişimizden sonra işlere müdahale etmemiz, bir düzen kurmaya çalışmamız eskiler arasında belli rahatsızlıklara yol açtı. Bizim, yoğun ve daha fazla özveri isteyen çalışma tempomuza ayak uyduramıyorlardı. Ülkeden yeni geldiğimiz için, Avrupa koşullarını bilmediğimiz kanısında idiler. Adımızı "Türkiyeli"ye çıkarmışlardı. Örneğin Berlin'deki

Rıza Baran, yeni gelen arkadaşlar için "ayakları burda, ama kafaları Türkiye'de..." diyordu. Bize Avrupa'nın farklı olduğunu anlatmak için Rıza'nın Alman eşi Ute'nin(*) yardımına başvurdular. Bir gün Sertaç bana, "Ute sizinle sohbet etmek istiyor," dedi. Üçümüz birlikte, rahat konuşmak için bir pastahaneye gittik. Ute sözü açtı ve Almanya'nın farklı koşullarından söz etti, Türkiye'deki çalışma tarzımızın, "sıkı disiplin anlayışımızın" buraya uygun düşmediğini anlatmaya çalıştı. Sertaç çeviri yapıyordu. Durumu anladım. Nazik bir şekilde şunları söyledim:

"Tamam, koşullar farklı da, burada çalışma disiplini yok mu? Benim bildiğim Almanlar herkesten daha disiplinliler. Onlarda görev duygusu çok yüksek. Keşke biz de bu konuda onlar gibi olabilsek! Bizim kendi arkadaşlarımızdan istediğimiz de işte bu..."

Ute bu sözlere verecek cevap bulamadı. İşin garibi, Sertaç da söylediklerime çok hak verir anlamında başını sallıyordu!

Bizimkiler yıllardır Avrupa'da yaşıyorlar, burda okuyor ve çalışıyorlar. Ama Avrupa'dan öğrendikleri ne? Çoğu zaman sadece cilası, sokaktaki adamın hayat tarzı. Oysa ne Avrupalı'nın iş disiplinini, üretkenliğini, ne de Avrupa'nın kültürünü edindikleri yok. Bizim arkadaşlar arasında iyi dil bilenler vardır da, bulunduğu ülkenin edebiyatına, sanatına merak saran tek kişi görmedim.(**) Bu yüzden de aralarında iyi bir tek çevirmen yoktur. Hiç değilse Avrupalının çalışma disiplinini alsalar... Ne yazık ki ezici çoğunluğunda bu da yok. Bizi, kafalarını ülkede bırakmakla suçlayan bu insanların kendileri, aksine Avrupalı olmamakta diretiyorlar. Yeni gelenler de farklı olmadılar. Bir bölümümüz yıllarımızı örgüt işlerinde koşturmaya verdik ve bulunduğumuz ülkenin dilini bile öğrenemedik. Bir bölümümüz ise ne birini yapabildi ne de ötekini. Asyalı kişiliği değiştirmek çok zor! Oysa insan çaba gösterse bunu Avrupa'ya gelmeden de yapabilir...

Beko ile Sertaç örgüt harcamalarında da pek tutumlu değillerdi. Buna bir de o dönem örgütün mali sorumluluğunu üstlenmiş Mehmet Elbistanlı'nın savurganlığı eklenince, KOMKAR mali bakımdan tam bir krize girdi. Yurtiçi ile dayanışma için açtığımız kampanyanın yaklaşık 50 bin markı KOMKAR'ın borçlarına gitti.

Bu aşamada Almanya'ya gelen Zeki ise ortalığı karıştırmakla meşguldü ve onun yarattığı sorunlar KOMKAR'ın çalışmalarını da olumsuz

---

(*) Rıza ve eşi Ute, o dönemde KOMKAR'ın yayın çalışmalarına birhayli katkı sağladılar. Rıza sonradan bize ters düştü ve ayrıldı, Yeşiller'den Berlin'deki yerel parlamentoya seçildi.

(**) Başlarda politik eğitim verdiğimiz gruplara, aynı zamanda resim ve heykel müzelerini de gezdirdik. Ama işçiler gibi öğrenciler de, program icabı katıldıkları bu gezilerden pek hoşlanmadılar. Bir bölümü daha gezinin başlarında kirişi kırdılar..

etkilcdi. KOMKAR yönetiminin, başında Süleyman'ın bulunduğu Avrupa Komitesi ile ilişkileri bozulmuştu. Zeki, bir yandan Beko ve Sertaç için, "bunlar devrimci değil, bunları görevden alalım," diye ısrar ederken, diğer yandan da el altından onları Avrupa Komitesi'ne karşı kışkırtıyor ve KOMKAR yönetimine kendisinden yana unsurları getirmeye çalışıyordu. Zeki'nin niyetinin ve çabalarının farkındaydım ve bunları boşa çıkardım. Diğer yandan, KOMKAR'ı da içine düştüğü zor durumdan kurtarmak gerekiyordu. Bunu mevcut yönetimle yapamazdık. Haço ile konuşarak yeniden göreve dönmesi için ikna ettik. Yanına genç, disiplinli ve çalışkan M. Şahin'i verdik. Bu arada, görev değişikliği için Beko'yu, Sertaç'ı ve Mehmet Elbistanlı'yı çağırıp tek tek konuştum. Böylece yönetim değişikliği sağladık.

Bu üçü de, söz konusu kusurlarına karşılık, örgüte bağlıydılar ve örgütlü mücadcledc uzun soluklu oldular. Sertaç ve Beko'nun dış ilişkilerimize önemli katkıları oldu. Elbistanlı ise çalışkan ve kitle ilişkilerinde oldukça başarılı.

KOMKAR'ın 4. Kongresi 22-23 Mayıs 1982 tarihinde, Frankfurt'ta yapıldı. Kitlesel ve coşkulu idi. Uluslararası dayanışma bakımından da, gerek temsilci, gerek mesaj gönderen örgütler planında zengindi. Kongrede bir konuşma yaptım, KOMKAR'ın çalışmalarını özetle değerlendirdim ve moral verdim.

Bu kongrede konuşma yapanlar arasında Alman gazeteci Jürgen Roth da vardı. Kürt ve Türk konuklar arasında yazar Ömer Polat, Zeki Kılıç, TÖB-DER Genel Sekreteri Kemal Uzun ve Orhan Kotan da vardılar.

Bu kongrenin ardından KOMKAR mali bakımdan da kısa zamanda toparlandı ve partiye olan borcunu ödedi.

Orhan Kotan'ın İlginç Öyküsü

Orhan böbreklerinden rahatsızdı ve şekeri vardı. Bir deri bir kemikti. Ama biraz da İsveç tıbbının olanakları sayesinde direndi ve hem siyasal, hem de yazı çalışmalarını sürdürdü. Bir ara kız kardeşinden aldığı böbrekle sağlığı epeyce düzeldi.

Orhan'ın öyküsü ilginçtir. 1974 yazında KDP'yi yeniden örgütlemek isteyen Soro, Orhan vasıtasıyla bana haber yollamıştı. Belli ki o dönemde KDP ile en azından dirsek teması vardı. Sonra kardeşi Mümtaz'la birlikte Komal Yayınları'nı başlattılar ve Rızgari dergisini çıkardılar. Kürtçe bile bilmeyen Kotan kardeşler, sosyalist olduğumuz için bizi "Kürdistan'ın yaban gülü" olarak niteleldiler. Daha sonra ise Rızgari'yi Kürdistan'ın "biricik proleter örgütü" diye niteler oldular! Darbe sonrası Orhan Avrupa'ya geçti ve İsveç'e iltica etti. Orada "Komünist Partisi İnşa Örgütü" diye, adı kağıt üzerinde kalıp bir süre sonra unutulan garip bir şey kurdu ve Kürdistan Press adında 15 günlük bir gazete çıkardı.

Onun ve kardeşi Mümtaz'ın yönetimindeki Rızgari grubu, 1981'den itibaren yapılan tüm birlik çalışmalarının -katılmaları yönünde yapılan tüm çağrılara rağmen- ısrarla dışında kaldı. Sekiz Kürt örgütünün 1987 yılında oluşturduğu TEVGER'le ilgili olarak *Kürdistan Press,* onun ölü doğduğuna ilişkin manşet attı...

Orhan'ın yolu daha sonra kardeşi Mümtaz'dan da ayrıldı. Sovyetler dağıldıktan sonra Türkiye'ye döndü. Komünizmi de sosyalizmi de unutmuştu. O güne kadar federasyon istemini bile ihanet sayan, Bağımsız Kürdistan'dan aşağı düşmeyen Orhan, İstanbul'da "Realite" adında ve ancak dört sayı süren bir gazete çıkarıp bağımsızlık, federasyon, hatta otonomi istemlerinin bir düş olduğunu söyledi, hepimizi hayalcilikle suçladı ve "realite budur!" dedi. Bir süre Türk televizyonlarına konuk olup bu "realiteyi" anlattı...

Orhan Kotan, 1998 yazında, Stokholm'de öldü.

Zeki Olayı

Örgütümüzün 12 Eylül şokunu atlatıp toparlanmasına karşılık, dönem zayıf unsurları etkilemekten geri kalmadı. Fırtına bazı yaprakları koparıp götürdü.. İran'daki arkadaşlar arasında Zeki ve Rojan döneminden miras kalan sorunlar bir çırpıda ortadan kalkmadı. Suriye'de de, barınma ve beslenme sorunlarının çözümüne, kadroları meşgul etmek ve geliştirmek için uygulanan çalışma programına rağmen yeni sorunların, sıkıntıların ortaya çıkması önlenemedi. İnsanlar bazen fındıkkabuğunu doldurmayan şeyler yüzünden birbirleriyle takıştılar. Özellikle midesinden şikâyetçi olanların sayısındaki artış ilgi çekiciydi.. Bir an önce Avrupa'ya kapağı atmak isteyip de bunu başaramayınca, birdenbire örgütümüzün devrimci olmadığını fark ederek ve başka örgütlere sığınarak 80-90 sayfalık "devrimci eleştiriler" yayınlayanlar bile oldu...

Bu tür sıkıntılar doğaldı ve bunlar denetim altındaydılar. Ancak bu dönemde Zeki'nin yarattığı sorun örgütümüzü bayağı uğraştırdı ve bize bir hayli zarar verdi.

Zeki kafasında belli önyargılar ve bir planla Avrupa'ya geçmişti. Ona göre, Mart-Nisan operasyonu ve ardından gelen darbeyle örgüt dağılmış, "oportünist yapı ve çalışma tarzı" iflas etmişti... Çıkış yapmanın tam zamanıydı! Bu amaçla, öncelikle bulunduğu İran biriminde bir tartışma başlatıp kadrolar arasında "devrimci ve oportünist" diye bölünme yaratmış, "Reis"in (Urfan Alpaslan) başkanlığında gönlüne uygun "devrimci" bir komite kurmuş ve gerekli çıkışı yapmak üzere Avrupa'nın yolunu tutmuştu...

Ama Avrupa'ya ayak bastığında gördü ki bir felaket durumu yok. Örgüt dağılıp gitmemiş! Aksine, yurt dışında yoğun bir eylemlilik içinde ve insanlar coşkuyla çalışıyorlar. O geldiği sırada MK Şam'da toplantı halindeydi. MK, bu toplantıda gerçekçi bir durum değerlendirmesi yapmış, örgütün yaralarını sarıp bu güç dönemi aşması için önüne hedefler koymuş,

alınacak somut tedbirleri saptamış ve bu yöndeki çalışmayı başlatmıştı. Bu, Zeki'nin beklemediği bir şeydi ve onu düş kırıklığına uğrattı...

Biz de, bazı olumsuz duyumlara karşılık, Zeki'nin bazı tezgahlarından ve İran biriminde olan bitenin boyutlarından habersizdik. "Yoldaş Zeki"ye karşı da son derece iyi niyetliydik. Söz konusu duyumları ise bu dönem için doğal saydık ve hiç büyütmedik. Bazı sağlık sorunlarının var olduğunu bildiğimiz için gelişine sevindik. Öncelikle sağlık sorunları nedeniyle tedavi olması ve bir dil kursuna gitmesi için yardımcı olduk.

Bu beklenmedik durum ve ilgi nedeniyle Zeki gelir gelmez çıkış yapamadı. (Elbet, bunu sonradan anlıyorum.) Ama vazgeçmedi de. Çalışmasını alttan alta sürdürdü. Aklı sıra taban çalışması yaptı. Dil kursu filan umurunda değildi. Dişlerini yaptırdıktan sonra örgütü dolaşmaya başladı. Dernekleri dolaşıp sözde DİSK üzerine konferanslar veriyor, ajitasyon çekiyordu. Biz de iyi niyetliydik ve bu işte kendisine her bakımdan yardımcı olduk.

Ne var ki, ben İran'a gidince Zeki, hem gerçek niyet ve planlarını öğreneceğim konusunda kuşkuya kapıldığı, hem de benim Avrupa'da olmadığım bu dönemden yararlanarak mesafe almak, tabanı hazırlamak için hizip çalışmasına başlamıştı. Öncelikle bu birimdeki MK üyesi yoldaşları, Süleyman ve Abdullah'ı yanına çekmeye çalışmış, bunu başaramayınca da karşısına almıştı.

İran dönüşümde Zeki bana, örgütün çalışma tarzına ilişkin bazı eleştiri ve önerilerini içeren bir yazı verdi. Yazı 5 Temmuz tarihini taşıyordu; yani Zeki onu daha ben İran'a gitmeden önce hazırlamış, ama nedense vermemişti.

Zeki'nin parti dışına düşmesinden sonra örgüte gönderdiğim "Bozgunculara Şans Tanımayalım" adlı ve 17 Ekim 1982 tarihli 35 sayfalık yazıda, Zeki sorununu, onun hizip çalışmasını dile getirmiş ve 5 Temmuz tarihli yazısındaki görüş ve iddialarını da cevaplandırmıştım. Şimdi bu konuda sözü uzatıp okuyucuyu bıktırmak istemem. Şu kadarını söyleyeyim ki, biz, sorunlarımızı aşmak, yaralarımızı sarmak ve örgütü bu zor dönemden en az kayıpla geçirmek için çabalarken, o örgütü ele geçirmek için hizip çalışması yapıyor, karamsarlık yayıyordu.

Göz önündeki tüm olumsuzluğuna rağmen Zeki'yi ikna etmeye, yanlıştan kurtarmaya çalıştım. Önümüzdeki aylarda MK toplantısı yapılacaktı; sorunları orada tartışmayı önerdim. O ise, çizdiği karanlık tablolarla, Almanya Bölge Komitesi'nin sorumlusu olan Süleyman'ı görevden alıp bu görevi ona vermemi istiyordu. Ayrıca, KOMKAR yönetimini de ele geçirmeye çalışıyordu. Bunlardan ne biri, ne de ötekisi oldu. MK toplantısı öncesi, yani sorunu yetkili organda tartışmadan Zeki'nin ayrılıp gitmesine yol açmamak için sabırlı ve soğukkanlı davrandım.

Hem daha önce İran'da yaşananlar, hem de Zeki geldikten sonra Avrupa'da baş gösteren huzursuzluk yurt içine de yansımıştı. Dedikodu ve

spekülasyonların önünü almak, örgütün daha fazla zarar görmesini önlemek için, 18 Mart 1982 tarihinde örgüte 8 sayfalık bir genelge yolladım. Bu genelgede, bir öncceki MK toplantısından bu yana partimizin yaptığı belli başlı çalışmalar ve karşılaştığı kimi sorunlar konusunda bilgi verdim, dedikodu ve spekülasyonlar konusunda tabanı uyardım. (Bak: Ek Belge, no: 8) Bu dönemde ayrıca, Marksist-Leninist partiyi konu edinen bir yazı hazırladım ve bu, *"Parti Üzerine"* adlı bir broşür halinde yayınlandı. Bu broşürde aynı zamanda, adını vermeden, Zeki'nin kimi spekülasyonlarını da cevaplandırıyordum.

ŞAM'DA MK TOPLANTISI - Temmuz 1982

Merkez Komitemiz 3 Temmuz 1982'de, yine Şam'da toplandı. Apê Selim'in dışında MK'nın tüm üyelcri bu toplantıda vardı.

Toplantının daha başında Faruk, sağlık sorununu gerekçe göstererek MK'dan çekildiğini ve Avrupa'ya dönmek istediğini söyledi. Faruk zorbcla bir yıl sabretmişti vc daha fazla kalmak, ya da başka görevlcrle başını ağrıtmak niyetinde değildi. Zaten burda olduğu dönemde de doğru dürüst bir iş yapmamış vc ortaya çıkan sorunlara seyirci kalmıştı. Zeki sorununun tartışılacağını bildiği bu toplantıya katılıp görüş belirtme zahmetine de girmek istemediği için, daha baştan istifa etmeyi uygun bulmuştu!

MK'da önce bu konu konuşuldu ve ben Faruk'un istifasının kabul edilmesini, bundan böyle kendisine başka hiçbir görev verilmemesini; buna gerek olmadığını; çünkü herhangi bir göreve istekli vc açık olmadığını söyledim. Geçimini daha kolay sağlayabilmesi için de sosyal koşulların iyi olduğu İsveç'e gönderilmesini önerdim. Sonuçta da öyle oldu, istifası kabul edilip İsveç'e gönderildi.

MK toplantısı ise tam bir ay sürdü ve bunun ilk on günü Zeki'nin yol açtığı sorunun tartışılmasıyla geçti! Zeki ve Süleyman, bir düelloya hazırlanan iki silahşor gibi bu tartışmaya hazırlanmışlardı. Önce Zeki söz aldı, iddia ve görüşlerini bir bir sıraladı. Şam'ın "Kürt Mahallesi"ne yakın, "Mesakıl Berze" denen semtinde kiraladığımız apartman dairesinin bir odasındaydık. Zeki bağırarak konuşmaya başladı. Karşısındaki binlere seslenen heyecanlı bir hatip gibiydi. Bu konuşma tarzını devrimci bir üslup sanıyordu. Daha önce Avrupa'da işçi derneklerindc, hatta daracık işçi evlerindc "oportünizmle savaşırken" de aynen böylc bir ses tonuyla konuşmuştu.. Bazı yoldaşlar uyardılar, böyle bağırarak konuşmak için bir neden olmadığını, sokaktan duyulabileceğini, komşuların rahatsız olacağını ve bunun da sakıncalı olduğunu söylediler. Bütün bunlar doğruydu. Ama arkadaşlara sabırlı olmalarını, Zeki arkadaşın nasıl istiyorsa öyle konuşmasını söyledim. Bu Zeki'nin hoşuna gitti ve aynı tonla devam etti. Bense Zeki'ye hiçbir itiraz kapısı bırakmak istemiyordum. Yarın, "Bırakmadılar ki rahat konuşayım!" dememeliydi...

Ve bu minval üzere devam etti. Zeki'nin söyleyecekleri çoktu. Birinci gün bitti, ertesi sabah yeniden başladık. Üçüncü gün de devam etti. Tam üç gün konuştu! Önemli-önemsiz birçok olaya değindi, insanların kişiscl yaşamlarına ilişkin, dedikodu düzeyinde şeyler anlattı. Konuşma düzeysizdi,

bıktırıcıydı. Ama bir kez bile sözünü kesmedim ve sabrı tükenen yoldaşlara nazikçe sabır tavsiye ettim.

İlk gün çok gür çıkan ses ikinci gün düştü, üçüncü gün ise artık bir sinek vızıltısı gibiydi...

Zeki bu konuşmayla, Aziz'in deyişiyle, kendisini bitirdi. Artık kimsenin ona vurmasına hiç gerek yoktu! Yine de hem Süleyman ve Abdullah Avrupa'da olup bitenler konusunda konuştular, hem de ben Zeki'nin durumu konusunda komiteyi bilgilendirdim ve onu eleştirdim. Sonuçta MK, Zeki'nin örgüte yönelttiği suçlamaları haksız buldu ve yaptığı disiplinsizliklerden dolayı kendisinden özeleştiri istedi. 14 Temmuz 1982 tarihli karar şöyleydi:

"Saleh Yoldaş,

"1- 5. 7. 1981 tarihli yazılı eleştirinizde Partimizin örgütsel yapısına ve pratik çalışma anlayışına ilişkin olarak getirdiğiniz oportünizm suçlamasını, sizin de katıldığınız toplantıda 10 gün süreyle tartışıp değerlendiren Merkez Komitemiz, oybirliğiyle, objektif gerçeklere aykırı ve haksız bulmuştur.

"2- Bir Merkez Komitesi üyesi olarak bu görüşlerinizi MK içinde veya kongrede tartışmak hakkınızdır. Ancak sizin, tüzük kurallarına, demokratik çalışma ilkelerine aykırı olarak, yazılı eleştirinizdeki görüşleri daha önce İran ve Avrupa'da Parti üye ve sempatizanları arasında yaymaya çalıştığınız ve bu yönde taban çalışması yaptığınız saptanmıştır. Bu ise Partimiz içinde sürtüşmelere, yoldaşlar arasında güvensizliğe, hizip eğilimi gösteren guruplaşmalara yol açmış, Parti ve demokratik kitle örgütlerindeki çalışmaları yer yer aksatmış, Parti birliğini zedeleme noktasına varmıştır.

"Bu nedenlerle Merkez Komitemiz, oybirliğiyle yazılı özeleştiri yapmanıza karar vermiştir."

O dönemde "Saleh" kod adını kullanan Zeki, bunu izleyen günlerde, benim ve diğer yoldaşların özeleştiri yaparak partiden kopmaması için gösterdiğimiz ikna çabalarına rağmen, özeleştiri yapmaktan kaçındı. Bunun üzerine MK, onunla ilgili olarak 17 Temmuz tarihli ikinci bir karar aldı:

"Saleh Yoldaş,

"Merkez Komitemiz, yeterli bir araştırma sonucu, önemli disiplinsizlik eylemlerinizi saptamış ve 14. 7. 1982 tarihli kararla sizden özeleştiri istemişti. Buna karşılık, yazdığınız 15. 7. 1982 tarihli yazıda özeleştiriden kaçındığınız ve bundan böyle de demokratik merkeziyetçi ilkeye uymak için yeni önkoşullar ileri sürdüğünüz görülmüştür. Bu da başlı başına, yetkili organ kararını çiğnemenin, Parti disiplinine uymayı reddetmenin ve parti militanlarına yaraşır bir tutumdan kaçınmanın yeni ve somut bir örneğidir.

"Bu durum karşısında Merkez Komitemiz, Parti tüzüğünün 27. maddesinin (c) ve son bentleri uyarınca, Merkez Komitesi ve Parti üyeliğinizin bir yıl süreyle askıya alınmasına oy çokluğuyla karar vermiştir.

"Bugünden itibaren üyelerle var olan her türlü bağlarınız son bulmuştur. Bu süreç içinde hiçbir Parti çalışması yapamayacağınız gibi, Partiye karşı

herhangi bir zararlı davranışta da bulunmamanız gerekir. Bu karara uygun davranmanız halinde, önümüzdeki Parti kongresine katılarak orada görüşlerinizi savunma hakkı size tanınmıştır.

"Çoğunluk kararına katılmayan MK'nın üç üyesi, bu kararı yetersiz bularak kesin ihraç isteminde bulunmuşlardır."

Aslında Zeki kesin ihracı daha baştan hak etmişti; ama kendisine çok toleranslı davrandık. Bu aşırı toleransın bir nedeni de, ilerde, görüşlerini savunamadığı biçimindc bir gerekçeye sığınmasına hiçbir şekilde fırsat vermemek içindi. Böylece ona, her şeye rağmen, "eğer görüşlerine güveniyorsan buyur gel, kongrede konuş" dedik. Ama o bunu göze alamadı. Üstelik çok hırslıydı ve acelesi vardı! MK toplantımız devam ediyordu. O ise, bizi beklemeden bir an önce Avrupa'ya dönmek istiyordu. Dönüp bir an önce partiyle ipleri koparmaya ve biz daha ulaşmadan kafa bulandırıp aklı sıra güç toplamaya niyetlendiğini biliyordum. Buna rağmen onu bcklctmeye tenezzül etmedik. Biletini alıp yolcu ettik.

Zeki'nin niyeti konusunda yanılmamıştım. Avrupa'ya varır varmaz bunu açığa vurdu ve parti aleyhine çalışma başlattı. Zaten gitmeden önce de bu karara uymayacağına dair mektup bırakmıştı. Bunun üzerine Merkez Komitcsi durumu yeniden görüşerek Zeki'yi Parti'den ihraç etti.

12 Eylül faşist darbesinin kötü etkilerinin derin biçimde hissedildiği, insanların bunalıma düştüğü, örgütlerin bölünüp dağıldığı bir dönemdi. Böylesi bir dönemde bile Zeki umduğunu bulamadı. Örgütümüzden çok az sayıda kişiyi yanına alabildi. Bunların bazısı parti ve dernek planında soyutlanmıştılar. Daha önce Zeki'nin kendisinin de, "bunları örgütten temizlemek gerekir!" dediği türden, örgütsel çalışmaya gelmeyen sorunlu kişilerdi. Ne ilginçtir ki devrimcilik ve Leninizm adına mangalda kül bırakmayan Zeki, böylelerini yanına almakta hiçbir sakınca görmedi...

Önce adını "TKSP-Leninist Kanat" olarak sundu. O dönemde örgütlerde bu tür kanatların ortaya çıkması modaydı. Sonra, Roja Welat'ı Avrupa'da çıkararak grubunun adını "TKSP- Roja Welat" olarak adlandırdı. Böylece Roja Welat'ın saygınlığını sömürmeye çalıştı. Ne var ki köprülerin altından çok sular akmıştı. Bu tür şeylerin para etmediğini görünce, adını "Kürdistan Sosyalist Hareketi" anlamında, TSK'ya çevirdi. Suriyc'ye gidip Bekaa vadisinde bir silahlı güç oluşturmaya çalıştı. Ama bu macera, aralarında Urfan Alpaslan'ın da bulunduğu ilk ve son grubun, tek bir kurşun atamadan Hakkari yöresinde yok edilmesiyle sonuçlanınca Zeki'nin küçük grubu dağıldı, kendisi de çok sürmeden kanserden yaşama veda etti. Tüm bunları sözde Leninizm adına yapan bu arkadaşımız, keşke biraz daha uzun ömürlü olsa da 1980'li yılların sonlarında yaşananları görseydi; 20-30 yıl önce tartışılanlar şimdi nerede?..

Doğru Tahminler, Doğru Hedefler; Hayata Geçirilemeyen Kararlar...

Temmuz 1982'de Şam'da yapılan bu MK toplantısı, Ala Rızgari'nin 7 ay gibi müthiş rekorlarını kıramasa ve Guines Rekorlar Kitabı'na giremese bile, Partimizin o güne kadar -aynı zamanda bugüne kadar- yapılan en uzun MK toplantısı oldu ve tam bir ay sürdü! Bu bir ay içinde, hem 1. Kongremizin örgütün önüne koyduğu görevleri, hem de yeni dönemin ve yeni koşulların gereklerini uzun uzun tartıştık, kararlar aldık ve hedefler koyduk.

Bunlardan biri, 1. Kongre'de de karar altına alınan bir konuyla, kadroların, yeni dönemin gündeme getirdiği ve getirebileceği yeni mücadele biçimlerine hazırlanması ile ilgiliydi. MK toplantısının ardından kaleme alıp örgüte gönderdiğim 30 Eylül 1982 tarihli "bildirge"de bu konuda şöyle deniyordu:

"... Bu zor dönemde de biz, kadroları pasif bir biçimde bekletme veya onları 'rahat edecekleri' uygun bir yerde barındırmakla yetinme gibi bir anlayışı reddediyoruz. Kadrolarımızı aktif mücadele içinde en zor görevlere hazırlayacağız. Mücadeleyi zafere götürmek için yalnızca sağlam bir ideolojiye, doğru bir stratejiye sahip olmak yetmez, aynı zamanda en güç koşullarda mücadeleyi sürdürmeye yetenekli, cesur, usta ve çalışkan kadrolar gereklidir bize. Bu zor dönem ve önümüzdeki çetin görevler, aynı zamanda bu nitelikteki kadroların yetişmesi için de bir okul görevi yapacaktır." (Bak: Ek Belge, no: 18).

Merkez Komitemiz, olayların muhtemel gelişimini oldukça doğru biçimde tahmin etmiş ve buna uygun hedefler koymuştu. Daha bu toplantı öncesi bu doğrultuda belli adımlar atılmış, gerek İran Kürdistanı'nda, gerekse Güney'de bu amaçla belli gruplar eğitilmişti. Bunları Türkiye-Irak sınır bölgesinde üslendirmeyi, böylece hem bu bölgedeki sıcak mücadele koşulları içinde deneyim kazanmalarını, hem de onları yurt içine yönelik olarak örgütleme ve propaganda çalışmalarında değerlendirmeyi amaçlıyorduk. Temmuz 1982 toplantısında bunun için görevlendirme de yaptık. Bu çalışmayı yürütmek için MK düzeyinde Rojan'ı ve Mehmet Ali'yi görevlendirdik. Toplantıyı izleyen günlerde Suriye'de 20 kişilik bir ekip oluşturduk. Bu ekip Irak Kürdistanı'na geçecek ve İran Kürdistanı'ndan gelecek olanlarla birlikte sınır yöresinde üslenecekti. Amacımız bu üslenmeyi kıştan önce, daha 1982 sonbaharında gerçekleştirmekti.

Ne yazık ki, daha sonra bu planımızı hayata geçiremedik. Ekibimizin bölgeye geçişine sıra gelince sorunlar çıktı. Sınırda bu tür geçişler, örgütlerle ilişki içinde olan kaçakçı şebekeleri tarafından yapılır. Bu konuda yardımcı olmayı IKP üstlenmişti. Ama üslenmeyi düşündüğümüz söz konusu Irak-Türkiye sınır bölgesi esas olarak Irak KDP'nin denetiminde idi. Bizimse KDP ile ilişkilerimiz iyi değildi. Özellikle İran KDP'ye yönelik saldırılarından sonra kendilerine karşı net tavır almış, yaptıklarını ihanet olarak

nitelemiştik. Bu nedenle ilişkilerimiz daha da kötüleşmişti. IKP, bölge gerçeğini göz önüne alarak KDP ile ilişkilerini iyi tutuyordu ve bu nedenle de KYB ile giderek ters düştü. Bize de, eğer bölgede üslenmek istiyorsak KDP ile diyalog kurmamız gerektiğini söylediler. Biz buna yanaşmayanca onlar da geçiş konusunda bizi oyaladılar. Ekibimiz birkaç kez sınıra gidip döndü. Sonunda geçişi 1983'ün ilkbaharına ertelemek zorunda kaldık. Ama daha sonraki gelişmeler (örgütler arasında patlak veren ve IKP'nin de taraf olduğu yeni çatışmalar, Türkiye'nin Irak Kürdistanı'na yönelik sınır ötesi operasyonları) bölgede durumu daha karmaşık hale getirdi ve bu karardan caymamıza yol açtı.

Ancak geçiş konusunda, bizzat bu işle görevlendirdiğimiz Rojan ve Mehmet Ali'nin de yeterince çaba sarf etmediklerini eklemeliyim. Mehmet Ali böyle bir görev için daha baştan gönülsüzdü. Onun aksine, başlangıçta bu işe hevesli görünen Rojan ise, bir süre sonra eşinin Suriye'ye gelmesiyle tavır değiştirdi ve o da yüzünü Avrupa'ya çevirdi...

Diğer yandan, o dönemde aldığımız bu kararı hayata geçirememeyişimizin tek nedeni KDP ile ilişkilerimizin kötü olması, ya da bu konuda birinci dereceden sorumluluk verdiğimiz bazı yoldaşların zaafı değildi elbet. Biz, bu kararın hayata geçmemesinden MK olarak hepimiz sorumluyuz ve ben, en başta kendimi sorumlu tutuyorum. MK bir bütün olarak bu işe asılmadı. Kadrolar yüzlerini Avrupa'ya çevirmişlerdi. Bir süre sonra İran'daki yoldaşlarımız da bölgede bulunmanın bir yararı olmadığını, pasif durumdaki insanların birbirleriyle sürtüştüğünü, kadroları bir an önce oradan çekmenin en iyisi olduğunu söylemeye başladılar. Hele hele, KYB ile KDP ve IKP arasında çatışmalar başladıktan, İran'ın bölgeye yönelik operasyonları yoğunlaştıktan sonra bölge daha da güvensiz hale gelince yoldaşlarımızı oradan çekme eğilimi güçlendi.

Oysa her şeye rağmen bu kadroları bölgede tutabilir ve Kongre ile MK'nın kararlarına uygun olarak sınır yöresinde aktif bir çalışmaya sokabilirdik. Ben bu işe yoğunlaşsaydım, MK'nın da, diğer kadroların da yönünü Avrupa'ya değil, Kürdistan'a çevirebilirdim. O zaman söz konusu engelleri de aşabilir, Irak KDP ile aramızdaki buzları çözebilirdik. Aslında, iki KDP arasındaki çatışmadan dolayı, Irak KDP'yi o denli sert biçimde karşıya almamız taktik olarak da yanlıştı. Böylece kendi manevra alanımızı gereksiz yere daraltmıştık. Bu sert tutumun, çatışmayı sona erdirmeye, iki örgütün ilişkilerini iyileştirmeye de bir yararı olmamıştı.

Eğer bunu başarsaydık, olayların daha sonraki gelişimi çok daha farklı olabilirdi. Bölgeye PKK değil, biz yerleşecektik. Böyle bir durumda kuzeyli örgütlerin birliğini oluşturmak kolaylaşacaktı. Belki PKK'nın 1984 macerasını önleyebilir ve Türk rejimine karşı mücadeleyi, PKK'nın büyük yanlışlarına düşmeden, sağlıklı bir kanalda ve denetimli biçimde yürütebilirdik. Ne yazık ki bunu başaramadık ve bu, hem Partimiz hem de Kürt halkı için son derece kötü oldu.

Biz, 12 Eylül rejiminin de 12 Mart gibi çok sürmeyeceği kanısındaydık. Çok çok üç-dört yıl... Biz de bu arada kadrolarımızı Avrupa'da değerlendirip daha sonra Türkiye'ye döner, kaldığımız yerden devam ederiz, diye düşünüyorduk. Ne var ki olaylar bizim beklediğimiz doğrultuda gelişmedi. Devreye bizim hesaplayamadığımız etkenler girdi. Türkiye'nin denetiminden çıkıp Suriye'nin güdümüne giren PKK, boşluktan yararlanarak bölgeye geçti ve 1984 yılında partizan savaşı başlattı. PKK savaşı o biçimde yürüttü ki, bu tam da Türkiye'nin bölgeyi boşaltma planlarına uygun düştü. Türkiye, Kürt ulusal hareketini bir PKK eylemi gibi göstermeyi ve onun kötü şöhretinden, büyük yanlışlarından yararlanıp ulusal ve uluslararası planda soyutlamayı başardı. Bölge halkı iki ateş arasında kaldı ve Kürdistan'ın kırsal kesimleri büyük ölçüde boşaldı.

Avrupa'ya geçirdiğimiz kadrolar ise, bir bölümü gerçekten işe yarasalar da, büyük bölümüyle zaman içinde örgütten koptular, yitip gittiler.

Varılan durumdan hiç kuşkusuz, bir bütün olarak MK'nın yanı sıra, asıl kendimi sorumlu tutuyorum. Olayların gelişimine ilişkin olarak yeterli öngörüyü, kararlılığı ve politik ustalığı gösteremedik. İyiler kendi rollerini oynayamadıkları zaman ise meydan kötülere kalır.

Böylece, geleceği bir yönüyle doğru tahmin etmiş olmak ve doğru hedefler koymak yetmedi. Bu kararları ne yazık ki hayata geçiremedik ve koyduğumuz hedeflere varamadık.

Akademik Eğitimden Geçenler Bizi Düş Kırıklığına Uğrattılar

Alınan kararlardan biri kadrolarımızın politik ve ideolojik eğitimine ilişkindi. Birinci Kongremizin aldığı kararlar arasında bir parti okulu oluşturmak da vardı. Ne var ki, söz konusu koşullarda böyle bir eğitim merkezi oluşturma olanaklarına henüz sahip değildik.

Yoldaşlarımızın pek çoğu, ideolojik ve teorik eğitim için bir kurs, ya da okul düşünüyorlardı. Bu konuları iyi bilen öğretmenler kadroları alıp eğitecekti. Ben bu konuda daha baştan farklı düşünüyordum. Bu tür kurs ve okulların yararı olmakla birlikte, bunu abartmamak gerektiği kanısındaydım. Sosyalist ve devrimci eğitimin bizzat örgütlü çalışma ve mücadele içinde, hem pratik çalışmaya ilişkin görevleri yaparak, hem okuyup tartışarak edinilebileceğini savunuyordum. Daha sonraki deneyimlerimiz bana hak verdi.

Parti akademisinden yararlanmak üzere Bulgar yoldaşlarla anlaşmıştık. Böylece, bir grup yoldaşımızı eğitim için Bulgaristan'a gönderdik. Bunların bir bölümü altı aylık veya bir yıllık kısa dönemli kurslara tabi tutuldular. Bazıları ise dört yıllık parti akademisinde okudular. 15-20 dolayında yoldaşımız bu eğitimden geçti. Bunlar nisbeten iyi sınav vermiş, örgüte bağlı kadrolardı ve bu nedenle eğitim için seçip göndermiştik. Ne yazık ki, bir-iki istisnanın dışında hiçbiri düşündüğümüz gibi çıkmadı. Akademik eğitim hiç de onlara

yaramadı. Bunların çoğu kısa süre sonra örgütü de, siyasal çalışmayı da terk ettiler. İçlerinde en olumsuzları ise Parti Akademisi'nde dört yıl Marksizm-Leninizm okuyanlar oldu!

Bu deneyim bize, devrimci bilgi birikiminin de devrimci kişiliğin de okullarda veya kurslarda edinilemeyeceğini gösterdi. Bulgaristan diğer bazı bakımlardan da kadrolarımızı eğitecceğine geriletti. Bir kere orada gördükleri kafalarında tasarladıklarından çok farklıydı. Bulgaristan'da insanlar devrim telaşı ve coşkusu içinde değillerdi. Rahat ve bize oranla oldukça güven içindeydiler. Yiyip içmeyi, eğlenmeyi daha çok düşünüyorlardı, konforlu bir yaşama değer veriyorlardı. Daha da kötüsü, bizzat Komünist Partisi içinde pek çok kişinin sosyalizme inancı yoktu. Biz yüzümüzü onlara dönmüşken onlar yüzlerini kapitalizme dönmüşlerdi! Parti ve sistem çürümüştü. Bu nedenle bizimkiler gördüklerinden düş kırıklığına uğradılar ve kendileri de olumsuz etkilendiler.

Temmuz 1982 Toplantısında Alınan Öteki Kararlar

Bu toplantıda aldığımız önemli kararlardan biri, yurtiçi örgütümüzü reorganize etmek, var olan komiteler arasında bağlantıyı sağlamlaştırmak, dağılan komiteleri yeniden kurmak ve örgütsel işleyişi düzenlemekti. Bu amaçla ilk elde bir Politbüro üyesi yoldaşımızı, ardından -barınacak uygun ev, kimlik ve benzeri sorunları çözerek- MK üyesi arkadaşları yurt içine göndermeyi planladık. Diğer bir kararımız ise önümüzdeki bir yıl içinde partimizin ikinci kongresini toplamaktı. Zaten tüzüğe göre de kongrenin üç yıl içinde toplanması gerekiyordu ve bu süre altı ay sonra dolmuş olacaktı.

Ne yazık ki bu kararların ne birini, ne de ötekisini hayata geçirebildik. Biz gerekli hazırlıkları yaparken, MK toplantısından birkaç ay sonra, 1982 sonbaharında örgütümüz yurt içinde yeni ve geniş bir operasyona hedef oldu. Bundan daha sonraki bölümlerde söz edeceğim.

* * *

MK bu toplantısında, yeni koşullar ışığında sendikalar sorununu da tartıştı.

Cunta DİSK'i kapamıştı ve sendikal örgütlenmeyi engellemek, zorlaştırmak için bir dizi yeni engel ve tuzak koymaktaydı. Sol çevrelerde sendikal planda örgütlenme sorunu tartışılıyordu. Bazıları TÜRK-İŞ içinde çalışmaya karşıydılar ve DİSK'e bağlı sendikaları illegal biçimde örgütlemeyi savunuyorlardı. Bazı çevreler ise TÜRK-İŞ içinde illegal sendika komiteleri kurmayı öneriyorlardı. Biz bunların ikisini de yanlış bulduk. Legal sendikal örgütlenme tümüyle engellenmedikçe, bu alanda illegal kuruluşlar oluşturmak gereksizdi ve polise saldırı fırsatları ve-

rirdi. TÜRK-İŞ içinde ve ona bağlı sendikalarda da çalışmayı ve DİSK'in devrimci geleneğini bu sendikalarda yaratmak için çaba göstermeyi doğru bulduk. Yine, koşulların uygun düştüğü oranda, fabrikalarda ve işyerlerinde Parti hücreleri ve çalışma komiteleri oluşturmayı, var olanları geliştirmeyi kararlaştırdık.

* * *

Bu toplantıda konuştuğumuz konulardan biri de gençlik örgütlenmesi sorunuydu. MK, gençliğin örgütlenmesine ilişkin olarak ikili bir görev saptadı: Birincisi gençlik içinde "Parti gençlik örgütü"nü yaratmak. İkincisi ise Kürdistan'da yurtsever gençliğin kitle örgütünü oluşturmak. Buna ilişkin görüşümüz şuydu:

"Merkez Komitemiz, gençliğin örgütlenmesinde ön ve temel adımın bir Parti gençlik örgütü yaratmak olduğunu saptadı. Kürdistan yurtsever gençliğinin kitle örgütünü -koşullara göre legal, yarı legal veya illegal biçimleriyle- yaratmaya Parti gençlik örgütümüz öncülük etmelidir. Parti gençlik örgütünün inşası ise, öncelikle yurt içinde örgütümüzü yeniden düzenlemeye ve canlı bir çalışma içine sokmaya bağlıdır." (Bak: Ek Belge: no 18).

Burada Parti gençlik örgütü, sosyalist gençlik örgütü, yani bir tür komsomol olarak düşünülüyordu. "Gençliğin yurtsever kitle örgütü" ile de, Parti üyemiz veya sosyalist olsun olmasın, geniş yurtsever gençlik kesiminin örgütü düşünülüyordu. Elbet bunların oluşturulması, o zaman da ifade edildiği gibi, elverişli koşullara bağlıydı. Ne yazık ki, gençliğe ilişkin bu karar da hayata geçmedi. Gerek Parti bazında, gerekse genel olarak gençlik planında böylesine uygun koşulları yakalayamadık. Gençlik içinde yarattığımız kimi örgütlenmeler, örneğin yurt dışında "KOMCIWAN"da nitelik ve nicelik olarak bunlardan ne biri ne de ötekisiydi. O bir Parti gençlik örgütü değil; üyelerinin küçük bir bölümü partili. Diğer yandan, küçük bir örgüt; aradan geçen bunca yıla rağmen henüz yeterince istikrar ve kitlesellik kazanmış değil.

Bu kararın alınmasından yaklaşık iki yıl sonra Politbüro, 8.10.1984 tarihinde yaptığı toplantıda konuyu bir daha değerlendirdi. Yurt içinde parti örgütü faal hale gelmeden ne komsomol tipi bir örgütlenme ne de gençliğin yurtsever ve kitlesel türden örgütlenmesi yönünde işe yarar bir çalışma yapmanın mümkün olmadığı; bu aşamada yurt dışında gençlik ve kadın örgütlenmesi konusunda Federal Almanya'daki örneklerin göz önüne alınması, yurt içinde ise gençlerin, koşulların elverdiği türden, örneğin öğrenci derneklerinde, spor ve folklor derneklerinde örgütlenmelerinin uygun düştüğü sonucuna varıldı.

* * *

MK, bu toplantısında güçbirliği konusunda yapılan çalışmaları gözden geçirdi. Bu dönemde güçbirliği çalışmaları iki kanalda yürümekte idi: Birincisi Kuzey Kürdistanlı örgütler arasında yürütülen "Hevkari" çalışması, diğeri ise, dört parçadan örgütler arasında yürütülen işbirliği ve koordinasyon çalışması idi. Bunların ikisinden de geçmiş bölümlerde geniş olarak söz etmiştim. MK, Türkiye genelinde antiemperyalist ve antifaşist nitelikteki güç ve eylem birliği için de, daha 12 Eylül öncesinden süregelen çabaların yoğunlaştırılmasını kararlaştırdı. Bu amaçla, öncelikle Hevkari çerçevesinde güçbirliği çalışması içinde olduğumuz diğer dört örgütle birlikte adım atılması için çaba göstermeyi uygun bulduk. Bunun yanı sıra, aynı amaçla, Partimiz adına diğer örgütlerle ikili ya da çok taraflı ilişkiler kurulması da kararlaştırıldı.

Bu öneriyi Hevkari'ye götürdük. Diğer örgütler prensip olarak hayır demediler; ancak Hevkari çalışmasının sonuna bırakmak istediler. Oysa hem Hevkari çalışmasının ne zaman sonuçlanacağı belli değildi, hem de faşizme karşı güçbirliğinin ertelenmeye tahammülü yoktu. Bu nedenle, bu konuda kendimizi Hevkari ile bağlı saymadık ve kendi girişimlerimizi sürdürdük. Bu çalışmaları ilgili bölümde anlatacağım.

* * *

Bu toplantıda cezaevlerindeki yoldaşlarımızın durumunu, savunma konusunu bir kez daha değerlendirdik. Eldeki verilere göre, Diyarbakır'da siyasal savunma yapılmamıştı. Bazı kesimler, özellikle de Rızgari çevresi, bundan yararlanarak aleyhimize yoğun propaganda yapıyorlardı. Zeki de bunu fırsat sayarak özellikle Nazif'e yönelik saldırıya geçmiş, onun sorgu sırasında "bülbül gibi konuştuğunu" ileri sürüyor, bir cadı kazanı kaynatıyordu. Zeki'nin yaygarası diğer bazı yoldaşları da etkilemişti ve siyasi savunma yapmayanların partiden atılması, en azından hemen cezalandırılması yönünde bir eğilim vardı. Aziz ve Rojan'ın yanı sıra Politbüro üyesi Süleyman ve Abdullah da böyle düşünüyorlardı.

Ben ise bu konuda acele edilmemesini önerdim. Bu yoldaşlar hakkında bir karara varmadan önce onların da görüşlerini almak gerektiğini söyledim. Bazı yoldaşlar, şimdi dışarda güvenlik içinde devrimcilik üzerine büyük sözler ediyorlardı. Oysa içerde koşullar çok ağırdı. Bu insanlar sorguda günler süren ağır işkencelerden geçirilmişlerdi. Cezaevinde de baskı ve işkence çarkı amansızca sürüyordu. Yoğun bir ideolojik saldırı işkenceye eşlik ediyordu. İnsanlar, militarist marşlarla, Kemalist sloganlarla pasifize ediliyordu. Örgüt kanalından gelenler dahil, cezaevinden ve yurt içinden dışarıya ulaşan haberlerin ne derece sağlıklı olduğu kuşkuluydu. Bize karşıt kimi çevreler içerdeki yoldaşlarımızın tutumunu çarpıtıyorlardı. Diğer bazı kaynaklardan, hatta ta-

rafsız çevrelerden ulaşan bilgiler çok farklıydı. Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi'ndeki yoldaşlarımız, siyasi savunma yapmamakla birlikte teslimiyetçi bir tutum takınmamışlardı. Başta Nazif olmak üzere tavırlarından övgüyle söz ediliyordu.

Toplantıda bu konuları ayrıntılı olarak tartıştık ve ben MK üyelerinden, sorunu bu bütünlük içinde değerlendirmelerini istedim. Sonuçta yoldaşların büyük çoğunluğu benim önerime uygun davrandı. Böylece, bu konuya ilişkin kararımızı erteledik. Alınan karar şöyleydi:

"Merkez Komitesi, genel olarak savunmalar sırasındaki tutumu ve özel olarak her yoldaşın durumunu, kesin bir kanıya varmayı mümkün kılacak yeter bilgi ve belgeyi elde ettikten sonra değerlendirecek ve uygun biçimde tabana iletecektir." (Bak, ekteki 20 nolu belge).

Bu arada, savunma zabıtlarının temin edilerek yurt dışına gönderilmesi için yurt içindeki yoldaşlara haber yolladık. Ancak bu zabıtlar bir türlü gelmedi. Bu konu ancak Nazif ve ötekı arkadaşlar cezaevinden çıktıktan sonra sonuçlandı. Hem Nazif ve Yılmaz'ın mahkemeye verdikleri yazılı savunmalar elimize geçti, hem de bu konuda kendilerinin bilgilerine başvurduk. Sonuçta üç arkadaşı (Nazif, Yılmaz ve Kenan Kızıl'ı), MK'nın istediği kapsamda ve nitelikte bir siyasi savunma yapmadıkları için kusurlu bularak kınama cezası verdik.

* * *

MK İran'da ve Avrupa'da yaşanan sorunları da değerlendirdi ve şu sonuca vardı:

"Merkez komitemiz, İran'daki disiplinsizlik olaylarının esas olarak yeni döneme ve zor koşullara intibaksızlıktan kaynaklandığını, ancak bunların ortaya çıkışında üst düzeyde sorumlu bazı arkadaşların derece derece hatalarının yanı sıra, koşullara dirençsizlik gösteren bazı yoldaşların da paylarının olduğunu saptamıştır. Diğer yandan, geçtiğimiz yıl Genel Sekreter Yoldaşımızın, diğer iki görevli yoldaşla birlikte yöreye gitmesi, sorunların ortaklaşa değerlendirilmesi, tedbirler alınması -barınma ve beslenme sorunlarının çözümü, çalışma programı yapılması ve hayata geçirilmesi vb- sonucu bu yörede sorunlara olumlu çözüm bulunduğu saptanmıştır." (Bak: ekteki 18 nolu belge).

Merkez Komitesi, Avrupa'da yaşanan sorunların ise her partide rastlanabilecek türden sorunlar olduğunu, bu birimde önce örgütlenmede geç kalındığını, daha sonra ise çok kişinin kısa sürede ve gereği gibi hazırlanmadan üye yapıldığını, sorunların bir bölümünün bundan kaynaklandığını saptadı.

MK ayrıca, her iki birimde yaşanan disiplinsizlik olaylarını da değerlendirip sonuçlandırdı.

* * *

Merkez Komitemiz bu toplantının ardından kamuoyuna bir bildiri yayınladı. Riya Azadi'nin, 1 Ekim 1982 tarihli 4. sayısında da yer alan bu uzun bildiride, ulusal ve uluslararası plandaki son gelişmelerin yanı sıra, faşist cuntanın başa gelişinden önce ve sonraki dönem bakımından Türkiye solunun, özellikle de iki karşıt ucu temsil eden TKP ve DEV-YOL'un tutumu ve partimizin politikası özetle değerlendiriliyordu. Bu bildiride ayrıca, Cunta'nın yeni anayasa tasarısına karşı kitleleri boykota, yani sandık başına gitmemeye çağırıyorduk. Bildiri, bunun yanı sıra, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı genclinde bir antiemperyalist-demokratik cephenin yaratılması için diğer ilerici güçlere çağrıyı da içermekteydi.

* * *

Bu dönem Süleyman ve Abdullah'ı yine Avrupa'da, Almanya'da görevlendirdik. Aziz Suriye'de görevlendirildi. Sağlık durumu iyi olmadığı için Ziya arkadaşı İran'daki görevinden çektik. Fransa'ya iltica talebinde bulunup Paris'te yerleşmesini uygun bulduk. İran Kürdistanı için bu kez Mahmut'u görevlendirdik. Ancak sağlıklı ve oldukça kilolu Mahmut bu işten hoşlanmadı. İtiraz etmedi ama neşesi tümden kaçtı. Kendisini yolcu ettiğimiz güne kadar, yaslı bir adam gibi iç çekip durdu. O gittikten bir süre sonra Apê Selim de rahatsızlığı nedeniyle bölgeden ayrılıp Avrupa'ya geldi. Böylece birim sorumluluğu yalnızca ona kaldı. Ama Mahmut, ciddi bir soruna yol açmadan bu işin altından kalktı, oradan bize sık sık mektup yazıp bilgi ulaştırdı. (*) Ve zaten bir yıl kadar sonra yoldaşlarımızı bölgeden tümüyle çektik.

* * *

1982 yazında, MK toplantısı için Şam'da bulunduğumuz günlerde, İsrail Filistinlilere karşı yeni bir saldırıya girişti ve Lübnan'ın güneyini işgal ederek Beyrut'a kadar ilerledi, kenti kuşattı. Filistinliler iki ay süren zorlu bir direnişten sonra kenti boşaltmak zorunda kaldılar. Bu tarihten sonra FKÖ'nün merkezi de Tunus'a geçti.

(*) Mahmut bu işin altından kalktı ama, acısını daha sonra çıkardı.. Avrupa'ya geçtikten sonra bahaneler yaratıp verilen görevlere ayak direterek işi örgütten kopmaya kadar götürdü.

Suzan'ın ve Çocukların Suriye'ye Geçişi

Yurt dışına çıkışımın üzerinden iki yılı aşkın bir zaman geçmişti. Eşimi ve çocuklarımı özlemiştim. Ben ülkeden ayrıldıktan sonra, özellikle ilk dönemde eve sık sık asker ve polis baskınları olmuş, eşim ve çocuklarım rahatsız edilmişti. İşin içine mali sıkıntılar da karışınca Suzan evi değiştirmek zorunda kalmış, Dışkapı tarafında Telsizler denen semtte kirası daha düşük ve küçük bir eve taşınmıştı.

Ülkede olduğum dönemde evin hemen tüm masraflarını ben karşılıyordum. Oysa şimdi yük Suzan'ın omuzuna binmişti. Benim kendisine gönderdiğim yardım, tüm arkadaşların eşlerine ödenen ölçüdeydi, azdı. Bir keresinde -1981 yazıydı- Suzan, bana haber yollamış, Baran'ın ağır hasta olduğunu, hastane masrafları için para göndermemi istemişti. İran'a hareket etmek üzereydim. Partiden kendi ailem için özel bir masraf isteyemedim ve bu haber bana hiç ulaşmamış gibi davrandım.

Yakında dönüş umudu yoktu ve göçmenliğimizin daha epey süreceği anlaşılıyordu. Gerçi, davalar açıldıktan sonra ailelere yönelik baskı hafiflemişti, ama tümüyle son bulmamıştı. Hem onların güvenliği, hem de bir arada olmak için eşimi ve çocuklarımı yanıma aldırmak istedim. Bu düşüncemi Suzan'a da ilettim ve o da evet dedi.

Resmi yoldan pasaport alamazlardı. Eğer uğraşsam pasaport işini başka türlü çözebilir, yani onlara sahte pasaport çıkarabilirdim. Ama çoklarının başvurduğu bir yolu denedim, sınırdan Suriye'ye kaçak geçirilmelerini istedim. Öyle de oldu. Ayrılırken ilgi çekmemek için dolaşıklı bir yol kullandılar. Önce İstanbul'a gittiler, oradan Nusaybin'e geçtiler. Bölgeye yabancı olan kılık kıyafetleriyle ilgi çekmiş ve Nusaybin'de konuk kaldıkları evde yakalanma tehlikesi atlatmışlardı. Hepsinin birer kod adı olmuştu. Beş yaşını daha doldurmamış olan Baran'ınki "Hasan"dı... Bir arkadaşımız, kaçakçıların eşliğinde bir gece onları sınırdan geçirerek Kamışlı'ya getirmişti. Üç çocukla sınır geçişi son derece tehlikeli bir işti. Karım bu macerayı, mayın tarlalarında geçen o korkulu geceyi, daha sonra da sık sık anlatırdı...

Onlar sınırı geçtiklerinde ben Şam'da MK toplantısındaydım. Kamışlı'da Hemit Dewrêş'in evine konuk olmuşlardı. Ne arkadaşlarım, "toplantıya ara verelim, git çocuklarını gör," dediler, ne de ben böyle bir istekte bulundum. Böyle şeyleri düşünmeyecek, hatta düşünmeyi ayıp sayacak kadar ciddi bir devrimci çalışma içindeydik! Oysa zamanımız, MK toplantısını bir-iki ay daha sürdürecek kadar boldu... Sonunda günler geçip de benim Kamışlı'ya gitmemden tesellisi düşen Kek Hemit, eşi Leyla ile birlikte, Suzan'ı ve çocukları alıp Şam'a getirdi...

Onlar geldiğinde biz Suriyeli Kürt mühendis Abdurrahman Ehmed'in evindeydik. Baran beni tanımadı, önümden geçip gitti. Ben ayrıldığımda o 2,5 yaşında idi. Devrim 11 Yaşına girmişti, Hêlin ise 16'sını bitirmişti.

Çocuklar yaşadıkları korku ve stresi hâlâ üzerlerinden atamamışlardı.

Özellikle Baran evden neden ayrıldığımı anlayamayacak bir yaştaydı. Belki de bundan, sanki bana kızgın ve tavırlarında hırçındı. Yemeğe oturduğumuzda bana karşı ilk -aynı zamanda son- şımarıklığını yaptı, sırtımı yumrukladı. Ben ise büyük bir yanlış yaptım ve bir tokatla cevap verdim. Bunu hiç beklememişti. İki yılı aşkın süredir baba özlemiyle yaşayan bir çocuk için bu düş kırıcı olmuştu. Bu yüzden, herhalde ürktü ve bir daha benzer şeyler yapmadı...

Yoldaşlardan bazıları, belki ailemi yanıma getirmek için acele ettiğimi düşündüler. Hatta bunu açıkça söyleyenler de oldu. Ama geçmişte üç çocukla başbaşa kalma deneyimini yaşayan onlar değildi, bendim... İkinci kez boşanmayı ve üçüncü kez evlenmeyi ise düşünmüyordum! Öte yandan, benim ardımdan öteki yoldaşlar da peş peşe ve bir bölümü normal pasaportlarla eşlerini yurt dışına çıkardılar.

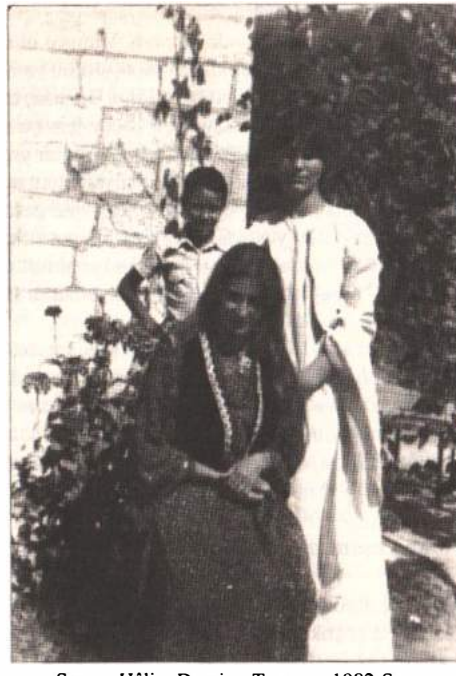
Ben İsveç'ten oturma izni ve mülteci pasaportu almıştım. Bu nedenle eşimi ve çocuklarımı oraya aldırmam mümkündü. Bu amaçla İsveç'in Şam konsolosluğuna başvurduk ve işlemlerin sonuçlanması iki aya yakın sürdü. Bu süre zarfında Abdurahman Ehmed'in evinde kaldık. Abdurahman son derece konuksever bir Kürttü, o ve eşi bizim bir hayli sıkıntımıza katlandılar.

İsveç'teki lüks yaşamım!

Ekim başında İsveç elçiliğinden "lesse passe"leri aldık ve Şam'dan ayrılıp uçakla Stokholm'e geçtik. Böylece benim ve ailemin İsveç'te yıllarca sürecek yeni yaşamımız başladı. Zamanla İsveç'in yurttaşı bile olduk. Karım ve çocuklarım bu ülkenin dilini öğrendiler, iş yaşamına katıldılar. İstanbul'da annelerinin yanında kalan ikizlerin dışında, çocuklarım burada okuyup büyüdüler. Burada bir kızım daha doğdu, adını Dilan koyduk. Ben ise bir ayağım İsveç'te, bir ayağım Avrupa'nın dört bir köşesinde, Suriye'de, Kürdistan'da dolaşıp durdum. İsveç'te hep bir yabancı gibi yaşadım.

Stokholm'de, bize ev çıkıncaya kadar, iki ay süreyle arkadaşımız Veysi Zeydanlıoğlu'nun Rinkeby semtindeki evinde kaldık. Veysi evi bize bırakıp başka arkadaşlarda kaldı.(*) Daha sonra, yine aynı semtte bir başka eve taşındık. Burası politik karşıtlarımızın, özellikle de PKK'lıların yaydıkları gibi villa filan değildi. İsveç standartlarına göre sıradan bir apartman dairesiydi. Mültecilerin tümü ve gelir düzeyi alt sırada olan İsveç yurttaşları

(*) Veysi, bizden yaklaşık 8-10 ay önce İsveç'e geçmişti. Suriye'deki toplu yaşama uyum sağlayamamıştı. Hem kendisinin isteği, hem de Suriye'deki sorumlu arkadaşların önerisi üzerine Avrupa'ya geçmesini uygun bulmuştuk. Yaşını ve deneyimini göz önüne alarak İsveç'teki komitenin başına da getirdik. Ne yazık ki burdaki arkadaşlarla, özellikle de Hanifi ile uyum sağlayamadı ve bu bir dizi sorunlara yol açtı.

Suzan, Hêlin, Devrim; Temmuz 1982-Şam

bu tür evlerde kalıyorlardı. İlk döncmde, tüm mültecilerin olduğu gibi bizim de geçimimizi sosyal yardım kurumu karşıladı ve kiramızı da o ödedi. Ama bir dönem sonra sosyal yardımlar büyük ölçüde kesildi. Eşim iş buldu ve benim de masraflarımı kendi partimiz karşılar oldu.

PKK'lılar, benim Avrupa'daki yaşantımla ilgili olarak buna benzer pek çok spekülasyon yaptılar. Lüks bir yaşantım olduğunu, mersedesle dolaştığımı, hatta özel uçağım olduğunu, sarı kızlarla, içki alemleriyle zaman geçirdiğimi, "villamı" kurt köpeklerinin beklediğini, süs köpekleriyle dolaştığımı ve daha neler... İşin ilginci, benzer bir propagandayı da Türk devlet adamları ve onların güdümündeki medya sistemli biçimde yapmakta, yurt içinde, cezaevlerinde veya dağlarda mücadele eden insanları etkilemek, morallerini bozmak için şöyle demekte idiler:

"Siz burada aptalca hayatınızı heder ederken başınızdakiler Avrupa'da keyif çatıyorlar, krallar gibi yaşıyorlar..."

Bu tür propagandalar yalnızca sıradan insanları değil, zaman zaman bizim kadrolarımızı dahi etkilemiştir. Onların da birçoğu Avrupa'daki yaşamımızın çok rahat olduğunu, para içinde yüzdüğümüzü sanıyorlardı...

Gerçekler ise çok başka türlüydü. Benim de, 12 Eylül sonrası yurt dışına çıkan öteki yönetici arkadaşlarımın da böylesine lüks bir yaşam bir yana, rahat bir yaşamı da olmadı. Çalışmalarımız yıllarca, ön plandaki bir avuç kadronun aşırı çabası ve özverisi ile yürüdü. Ne bulunduğumuz ülkenin dilini doğru dürüst öğrenmeye, ne bir iş bulmaya zamanımız oldu. Partiye yük olmamak için çaba gösterdik. Yaşam düzeyimiz sıradan bir işçininkinin de çok altında idi ve bu yüzden epeyce sıkıntı çektik.

Örneğin, söylendiği gibi bir mersedes arabam hiç olmadı ve böyle bir özlem de duymadım. Kaldı ki Avrupa'da mersedes lüks değildir ve pek çok işçinin de mersedes veya benzeri türden iyi arabası vardır. Yalnızca bir kez, o da arkadaşlarımın zorlaması ve güvenlik nedeniyle, ucuza eski bir volvo aldık; ama onu da bir süre sonra, masraf olmasın diye tekrar sattık. Yani Avrupa'da ne benim, ne de eşimin ve çocuklarımın (bizden ayrı oturan doktor kızım Hêlin hariç) bugüne kadar (2006) özel arabamız veya -söz konusu kısa dönemin dışında- parti arabamız olmadı. Diğer yandan, yoldaşlarım ve yakın dostlarım bilir ki ben içkiye düşkün değilim. Yılda belki iki-üç kez dostlarla bir yemekte bir-iki kadeh şarap, ya da bira içerim. Evimde ise, yılbaşı gecelerinin dışında, böyle bir adetim yoktur. Bazen bana bir şişe viski, ya da memleketten bir şişe rakı hediye gelir; dolapta öylece unuturum. Ev eşyalarımız ise en ucuzundandı ve onları yırtılıncaya, kırılıp dökülünceye kadar kullandık.

Kurt köpeklerimiz hiç olmadı. Bir ara, tam da Sezen Aksu'nun, "bir kedim bile yok, anlıyor musun" dizesini içeren "Gülümse" adlı şiirimi bestelcyip ünlendirdiği günlerde iki kedimiz vardı. Yıllar sonra, bu kedilerden biri kaybolup biri de ölünce, bizimkiler 1998 yılında, benim tüm muhalefetime rağmen küçük bir köpek getirdiler, "süs köpeği" denen türden, bir pudle... Bir kuzu gibi kıvır kıvır tüylü ve baştan sona kapkara olduğu için, ünlü siyahi şarkıcı Tina Turner'in adını vermişiz ona: Titi.. Devrimciliğe uygun düşüp düşmediğini bilemem ama bu köpeği, tüm hane halkı gibi ben de çok seviyor ve ara sıra gezdiriyorum.

Politik karşıtlarım, yalnız PKK'lılar değil ötekiler de, benimle uğraşmak için bunun dışında da türlü yalanlar uydurdular. Örneğin kaç kez ağır ve ölümcül bir hastalığa düçar olduğumu yaydılar. Oysa, övünmek gibi olmasın, ara sıra yakalandığım grip ve nezlenin dışında, sağlıklıyımdır.

Evet, politik karşıtlarım, üstelik çoğunlukla Kürt kesiminden karşıtlarım, politik ve ideolojik planda benimle kitleler önünde tartışıp boy ölçüşmeyi çoğu kez göze alamadılar da işte böyle yollara başvurdular...

1982 Anayasası

Cunta, yönetime el koyduktan sonra, bir yandan mevcut özürlü demokrasinin bile canına okuyup var olan demokratik hakları da silip süpürürken, diğer yandan, vatan millet edebiyatının yanı sıra, demokrasiyi

Eşi Suzan ve çocukları Devrim, Baran, Dilan'la; 1986-Stokholm

de kurtarmak için iktidara el koyduğunu ileri sürmekte idi. Cunta bu demagojiye uygun olarak, sözde bir demokrasiye dönüş takvimi de yapmıştı.

Darbenin birinci yılı dolarken Cunta da bir "Danışma Meclisi" topladı ve bunu demokrasiye dönüş yolunda bir adım gibi göstermeye çalıştı. Sözde bir seçim yapıldı, ama adayların tümünü Cunta belirledi. Yani gerçekte bu bir seçim değil, atama idi.

Cunta ülkeye uygun gördüğü faşist yapıyı oluştururken onun "yasal" temellerini de çıkardığı ve Danışma Meclisi'nden de geçirdiği yasalarla yaptı. Bunların en önemlisi 1982 Anayasası'dır. Bu anayasa, temel hak ve özgürlükleri güvenceye almaktan çok, onları yasaklamaya yöneliktir. Onunla ilgili olarak hazırladığım ve başlıca antidemokratik özelliklerine değinen uzunca bir yazı, "Faşizme Bir Kılıf- Cunta'nın Anayasası" başlığı altında, Riya Azadi'nin 5-6. sayılarında yayınlandı.

Bu anayasanın en ilginç maddelerinden biri dil yasağına dair 26. ve 28. maddelerdi. 26. maddede şöyle deniyordu:

"Düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış herhangi bir dil kullanılamaz."

28. Maddede ise şöyle deniyordu:

"Kanunla yasaklanmış herhangi bir dilde yayın yapılamaz."

Bununla amaçlanan besbelli Kürtçe idi. Nitekim daha sonra, bu işi düzenlemek için bir yasa çıkarıldı. 2932 sayılı bu yasa ile, mevcut devletlerin "birinci resmi dilleri"nin dışındakiler yasaklanıyordu.. Bu "mevcut devletler" ve "birinci resmi dil" sınırlaması da ne oluyor derseniz, onun

da nedeni şu: Irak'ta Kürtçe ikinci resmi dildir; ne olur ne olmaz!..

Rejim Kürtçeyi, adını vermeden yasaklayabilmek için işte böylesi soytarılıklara başvuruyordu. Sonradan Özal döneminde, 2932 sayılı yasa kaldırıldı ve böylece sözde "Kürtçeye serbestlik tanındı!" Oysa bu lafta kalan bir serbestlikti. Bu satırların yazıldığı şu 1998 yılında bile Kürtçe yine bir "yasak dil.." Kürt dili resmi işlemlerde, politikada, radyoda-televizyonda yasak. Kürt dilini öğreten kurslar açmak bile yasak. Türk anayasasında söz konusu hükümler duruyor. Ayrıca, bu iş salt bir yasa sorunu da değil. Daha da önemlisi kafalar değişmemiş, uygulama aynı. Yasaya göre işkence de suçtur; ama herkesin bildiği üzere Türkiye'de işkence, ekmek ve su gibi günlük yaşamın bir parçasıdır.(*)

7 Kasım 1982'de referanduma sunulan bu Anayasa ile ilgili olarak biz boykot çağrısında bulunduk. Birkısım sol örgütler ise hayır oyu verilmesini istediler. Ancak rejim, hazırladığı bu faşist tasarıyı kitlelere onaylatmak için devlet çarkını harekete geçirmiş, özellikle kırsal kesimde jandarma eliyle ağır bir baskı mekanizması kurmuştu. Sandık başına gittikten sonra hayır oyu vermenin çok zor olacağını düşünmüştük. Diğer yandan, rejim, boykotu ve hayır oylarını engellemek için yoğun bir terör estirdi. Sandık başına gitmeyenlere 6 ay hapis cezası verileceğini basın yoluyla propaganda etti. Bu gerçekleşmedi ama tasarıya eklenen bir geçici madde ile bu kişilerin beş yıl süreyle seçme ve seçilme hakları ellerinden alındı.

Bu yüzden ülke genelinde boykot ve hayır oyları oranı yeterince yüksek olmadı. (Referanduma katılma oranı yüzde 98,5 gibi yüksekti. Hayır oyları ise sadece yüzde 9). Öte yandan, halkın büyük bölümü, salt askeri rejimin işbaşından gitmesi kolaylaşsın diye evet oyu verdi; çünkü bunun aksi, sivilleşme sürecinin kesintiye uğramasına yol açacaktı. Burjuva kesimler bu anayasanın sermaye yanlısı, emekçi ve Kürt karşıtı hükümlerinden son derece memnundular. Bu nedenle, hoşlanmadıkları kimi hükümleri -örneğin eski politikacılara siyaset yasağı getirenleri- değiştirme umudunu sonraya bırakıp evet oyu verdiler. Kürdistan'da ise boykot ve hayır oylarının oranı Türkiye ortalamasının çok üstündeydi ve bazı illerde tepki, aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere oldukça belirgindi:

(*) Bunu izleyen yıllarda, Avrupa Birliği'ne aday üyelik sürecinde, sözde Kopenhag Kriterleri'ne uyum sağlamak için, yasalar değiştirilerek Kürtçe dil kursları ve Kürtçe radyo-televizyon yayını, çok dar, daha doğrusu komik sınırlar içinde serbest bırakıldı. (Örneğin haftada yarım saatlik bir yayın..) Ama bu konudaki yasa değişikliği yapılalı iki yıl olduğu halde, şu 2006 yılında da, hâlâ devletin bir radyo ve televizyon kanalındaki yarım saatlik yayın dışında, ne devlet kanallarında ne de özel kanallarda Kürtçe yayına izin yok. Kurslar ise şimdilik nazarlık kabilinden, iki-üç ilde açıldılar; ama binbir engel ve baskı ile yüz yüzeler. Eğitim çağındaki çocukların kursa gitmeleri yasak. Ondan öteye de bu kurslar Kürtler için sakıncalı, polislere ise serbest!.. So-nunda durum o hale geldi ki bu kurslar bile kapanmayla yüz yüze kaldı.

İller	Katılmama oranı (%)	Hayır (%)
Bingöl	10	23
Diyarbakır	13	20
Elazığ	11	15
Hakkari	30	18
Mardin	12	13
Muş	18	15
Siirt	19	12
Tunceli	21	18

6 Kasım 1983 Genel Seçimleri

Anayasa referandumunu, bundan tam bir yıl sonra, 6 Kasım 1983'te yapılan düzmece seçimler izledi.

Anayasa'nın kabulünün ardından, salt burjuva partileri açısından da olsa, politik yaşam canlanmaya başladı. Eski partilerin tümü kapalıydı ve yeniden kurulmalarına da izin yoktu; ama onların taraftarları yeni isimlerle partiler kurdular. Eski AP'nin yandaşları Doğru Yol Partisi'ni (DYP), eski CHP'nin yandaşları isc Sosyal Demokrat Halkçı Parti'yi (SODEP) oluşturdular. DYP perde gerisinde yine Demirel tarafından yönlendiriliyordu. SODEP'in başına ise, o güne kadar politika ile bir alışverişi olmayan Erdal İnönü getirildi. Bu iki parti de kısa sürede tüm illerde örgütlenip seçime girme hakkını kazandılar. Ne var ki Cunta, onların seçime katılmasına izin vermedi; bunun yanı sıra, bağımsız adayları da veto etti.

Cunta seçimleri de rastlantıya bırakmak niyetinde değildi. Turgut Sunalp adlı general eskisinin başkanlığında kurulan Milli Demokrasi Partisi (MDP) Cunta'nın iktidar için örgütlediği ve kazanması için yoğun çaba sarf ettiği parti idi. Muhalefet içinse, Necdet Calp'ın başkanlığında kurulan Halkçı Parti'ye izin verildi. Bu arada, 12 Eylül rejiminin mutemet adamı ve bu dönemin ekonomi politikalarına damgasını vuran Turgut Özal da politikaya soyunarak Anavatan Partisi'ni (ANAP) kurdu. Cunta, Özal'ın partisine sempatiyle bakmamakla birlikte, seçimlere katılmasına izin verdi. Özal'ın arkasında Koç ve Sabancı gibi büyük tekellerin ve ABD'nin desteği vardı. Bu çevreler Cunta'nın artık görevini tamamladığı, yıprandığı ve geriye çekilmesi gerektiği görüşünde idiler. Rejime yeniden sivil bir renk verilip kitlelerin tepkisi yumuşatılmalıydı...

Bu kez sandık başına gitmeyenler için para cezası konmuştu. Bundan dolayı katılımın yüksek olması bekleniyordu. Bu nedenle biz de bu kez, sandık başına gidilmesini, ama beyaz oy kullanılmasını, yani mevcut üç partiden hiçbirine oy verilmemesini önerdik. Seçimlere girmeleri engellenen DYP ve SODEP de, açık ya da örtülü biçimde, seçmenlere oy vermeme çağrısında bulundular.

Buna rağmen katılım da, geçerli oy oranı da yüksekti. Ancak sonuçlar

Cunta bakımından yine de bir yenilgi oldu. Başlarda, seçimleri MDP'nin kazanacağı sanılıyordu; oysa ancak üçüncü parti olabildi. "Dört eğilimi" (AP, CHP, MSP ve MHP) saflarında topladığını propaganda eden ANAP (ki bu bir ölçüde doğruydu) sürpriz yaparak seçimlerden birinci parti olarak çıktı. Partilerin seçim propagandasına pek ilgi göstermeyen kitlelerin, sandığa bu denli ilgi göstermelerinin nedeni ise, generallerin iktidar için hazırladıkları MDP'ye iktidar olanağı vermemekti. Sağ oylar başlıca ANAP'a, eski CHP'nin oyları ise Halkçı Parti'ye gitmişti.

Ne var ki Cunta'nın geri plana çekilmesi ve Özal'ın sivil hükümetinin iş başına gelmesi, ülkede demokratikleşme yolunda bir adım olmadı. Özal 12 Eylül rejiminin has adamıydı ve kurulan faşist yapının baş mimarlarından biriydi. Bu nedenle de bu yapının tek tuğlasına dokunmadı. Hatta, Cumhurbaşkanlığı dönemiyle birlikte on yıla yakın süren iktidar döneminde, bu çarkı daha da güçlendirmek, pekiştirmek için çaba gösterdi.

Yapılan değişiklik faşist çarka sivil kılıf geçirmekten ibaretti. Askerler perde gerisinde güçlerini korumayı ve ülkenin temel politikalarını etkileyip yön vermeyi sürdürdüler. MGK bunun başlıca aracı idi.

Biz seçim sonuçlarını değerlendirirken, her şeye rağmen Cunta'nın geriletildiğini, halk kitleleri ve demokratik güçler açısından bazı olanaklar doğduğunu, bundan böyle kitle muhalefetini bastırmanın daha güç olacağını ve bu muhalefeti örgütlemek için en küçük olanağı dahi değerlendirmek gerektiğini belirttik.

Partimize Karşı 1982-83 Operasyonu

MK'nın 1982 Temmuz toplantısının ardından, bu toplantıda alınan kararlara uygun olarak, yurt içinde örgüt ağını güçlendirmek ve örgütsel çalışmayı iyileştirmek için çalışma başlattık. Politbüro üyelerimizden birini, Aziz'i de yurt içine göndermeye hazırlandık. Ancak tam da bu aşamada bize karşı ikinci büyük operasyon başladı. Bu nedenle hem söz konusu hazırlıklar kesintiye uğradı, hem de örgütümüz çok daha büyük bir yara aldı.

Önce Cemal Boraç adında, çok daha önce bizden ayrılmış bir kişi yakalandı ve polise örgüt hakkında hemen hemen bütün bildiklerini söyledi. Bu kişi geçmişte Zeki'nin "örnek devrimci" diye nitelediği adamlardandı. Gerçekte lafazan, disiplinsiz biriydi. Bu yüzden de örgütten ilk kopanlardan biri oldu. Yakalandığında ise hiç direnmedi, tam bir itirafçı oldu.

Onun verdiği bilgilere dayanılarak Ocak 1983'de Diyarbakır, Bingöl, Elazığ ve Bitlis'te bize yönelik geniş bir operasyon başlatıldı. Diyarbakır'da Hacı Sait (yurtiçi komitesinin üyesi), Elazığ'da Bilal Aksoy (Yurtiçi komitesinin üyesi) ve Alaattin Aras bu aşamada yakalandılar.

Mart ortalarında İstanbul'daki örgüt sorumlusu İbrahim Atilla ele geçti ve bunu zincirleme yeni bir operasyon izledi.

İbrahim'i, 1981'deki genişletilmiş MK toplantısının ardından yeniden

yurt içine göndermiştik. Oluşturduğumuz üç kişilik koordinasyon komitesinin sekreteriydi. Ayrıca İstanbul'da olduğu için ilişkiler onda yoğunlaşıyordu.

İbrahim göreve bağlı, dürüst bir arkadaştı. İşlerin yürümesi için elinden gelen çabayı göstermekte idi. Ne var ki dencyimsizdi ve yeterince dikkatli değildi. Bu konuda görev verirken kendisine tavsiyelerde bulunmuştum. Daha sonra da çalışma tarzındaki kimi yanlışları görünce, kendisine kurye ile, ince kağıda sık olarak yazılmış uzunca bir mektup gönderdim. Mevcut işyerini bırakmasını, evini değiştirmesini, adresini gizli tutmasını, görüşmelerini evde yapmamasını önerdim. Gönderdiğimiz Riya Azadileri evinde bulundurmamasını, not defterinde ya da üzerinde parti üyelerinin adres ve telefon numaralarını taşımamasını, gönderdiğim mektubu da dikkatle okuduktan sonra yakmasını istemiştim. Ne var ki İbrahim bu tavsiyelere kulak asmamıştı!.

Yakalanması bir rastlantıyla olmuştu. Polis onu bir otobüs durağından, başka birisinin izini sürerken şüphe üzerine alıp götürmüş, evinde arama yapmıştı. Arama sırasında bir demet Riya Azadi'nin yanı sıra, benim söz konusu mektubum da bulunmuştu! Not defterinde ise, ilişki içinde olduğu birim sorumluları dahil, bir dizi arkadaşımızın adresi ve telefonu çıkmıştı...

Bu, polis için beklemediği iyi bir av olmuştu. İbrahim işkenceye alınmış, defterdeki adres ve telefonlar üzerinde durulmuş ve bir öncekı operasyon, İstanbul, Ankara, Van, Kars yörelerini de kapsayacak biçimde genişletilmiş, içinde Ahmet Acar, Kemal Saygılı gibi kimi yöre sorumlularının da bulunduğu yeni yoldaşlarımız yakalanmıştı. Bu arada İbrahim de yer yer dolaştırılarak insanlarla yüzleştiriliyordu. Bu operasyon polisin, merkezi planda "DAL-Grubu" olarak adlandırılan bölümünün Diyarbakır şubesi tarafından yürütülüyordu. Geçmişte legal yayın ve dernekler planında çalışmalara katılmış sempatizanlarımız bile göz altına alınıyor ve soruşturmaya tabi tutuluyordu. Bu şekilde, üyc ve sempatizan olarak 100 dolayında taraftarımız gözaltına alınmış, işkenceden geçirilmiş, büyük bölümü tutuklanmıştı.

Bize yönelik operasyon genel olarak anlaşılır bir şeydi. Faşist rejim tüm devrimci ve yurtsever örgütlere saldırıyordu. Ancak, şiddete başvurmadığımız halde rejimin üstümüze bu denli öfke ve ısrarla gelmesinin bir nedeni de örgütümüzün geçmişte aldığı darbelere rağmen örgütsel çalışmayı sürdürmesi, özellikle de yurt dışındaki yoğun eylemliliği ile rejimi zaman zaman köşeye sıkıştırması idi. Bu çalışmaların Cunta'yı son derece rahatsız ettiğini ve Genelkurmay'ın üst düzeydeki brifinglerine konu olduğunu duyuyorduk.

Bu operasyon örgütümüze çok büyük zararlar verdi. Yeni yeni canlanıp toparlanmaya yüz tutan örgüt yeni bir darbe yedi. Daha önceki operasyonlarda ele geçmemiş birçok kadro yakalandı. Uyarı ve tavsiyelere aldırmayan İbrahim, bu sorumsuzca tutumuyla hem kendisini, hem de örgütümüzü

perişan etti. Bu durumda, sakıncalı olacağını düşünerek bir Politbüro üyesini yurt içine göndermeme işini erteledik. Yayın akışını bir süre tümüyle durdurmak zorunda kaldık. Mali yardım bile aksadı, bir süre düzenli biçimde yürümedi ve bazı yerlere ulaşmadı. Yurtiçi ile haberleşme zayıfladı. Örgütümüzün yurt içinde kendisini yeniden toparlaması ise bir hayli zaman aldı.

Elbet, bu operasyon nedeniyle yalnızca Cemal Boraç denen kişiyi ya da İbrahim'i suçlamak haksızlık olur. Asıl sorumlu MK idi. MK'daki yoldaşlarım, önce güvenlik nedeniyle beni çıkardıktan sonra, kendileri de barınma güçlüğünü ileri sürerek tümüyle ve "organ kararıyla" yurt dışına çıkmışlardı.. Yurt içinde gizlenerek, saklanarak örgütü yönetme riskine kimse katlanmamış, en azından bu becerilememişti. Zeki gibi birisi ise, dikkatini bu göreve çevireceğine, düşman saldırısının yarattığı panik ve sıkıntıları bahane ederek, "Leninizm" adına hizip çalışması başlatmış, cadı kazanı kaynatmış ve bizi uğraştırmıştı. Ben ise, yoldaşlarıma karşı yumuşak biriydim. Örgütün patlayan yerlerini onarmak için, bir yamacı gibi oradan oraya koştum; Avrupa, Suriye ve İran Kürdistanı arasında gidip geldim; ama MK üyelerinin hiç değilse bir bölümünü yeniden ülkeye geri döndermeyi başaramadım. 1981 yazında yurtiçi örgütünü, İbrahim, Hacı Sait ve Bilal'den oluşan üç kişilik deneyimsiz bir komiteye havale ettik. Sonucun böyle olması şaşırtıcı değildir.

Öteki MK üyeleri çok mu deneyimli idiler? O da ayrı bir konu! Deneyimli olsalar böyle paniğe kapılmaz ve mücadele alanını boşaltmazlardı. MK bir örgütün komuta heyetidir, o ayrılınca örgütün dağılması doğaldır. Yine de bu örgüt bir hayli sağlammış ki tümüyle dağılmadı, tekrar ayağa kalktı ve bugünlere kadar gelebildi...

1983 sonbaharında, yine Şam'da yaptığımız MK toplantısında son operasyona yol açan pek çok neden saptadık; ama asıl nedene, yani MK'nın yukarda dile getirdiğim tavrına değinmedik.. MK üyelerinin tümüyle arandığı ve yurt içinde barınma koşullarının güç olduğu bir gerçeklikti. Ama böyle de olsa MK olarak orayı boşaltmamak, örgüt yaralarını sararken başında olmak, onu yeni koşullara adapte etmek için çaba göstermek gerekirdi. Barınma sorununu çözmek de bizim görevimizdi. Örgüt de MK da bu iş için vardır.

* * *

Bu operasyonu izleyen dönemde yurt içinde örgütsel çalışmamız çok düşük bir düzeye indi, ama tümüyle durmadı. Sağda solda kalan kadroları da yakalatmamak için yurt içine yayın akışını durdurduk. Ama cezaevlerindeki yoldaşlara ve onların ailelerine mali yardımı bu dönemde de bir dereceye kadar sürdürdük. Onlara hukuki yardım sağladık. Bunun için gerekli ilişkileri kısa sürede yeniden kurduk ve yayın akışını, sınırlı da olsa, bir süre sonra yeniden başlattık.

Buna karşılık bu dönemde yurtdışı çalışmalarımızı dış ilişkiler, basın yayın-propaganda, eğitim, örgütlenme, güçbirliği çalışmaları ve eylem alanında daha

planlı programlı ve yoğun biçimde sürdürdük. Yurt dışındaki bu yoğun çalışmalardır ki örgütümüze moral verdi, onu uzun süren bu zor dönemde dağılıp gitmekten korudu.

MK düzeyinde komiteler oluşturarak işbölümü yaptık. Dış ilişkiler, basın yayın-propaganda, örgütlenme ve mali komiteler bunlar arasındaydı. Sayımız yeterli olmadığı için bir MK üyesi çoğu zaman birden çok komitede görev alıyordu. Komitelere pek istisnai olarak MK dışından da eleman aldık. Ayrıca istihbarat ve güvenlik görevlerinin Genel Sekretere bağlı olarak ve belli bir gizlilik içinde yürütülmesi kararlaştırıldı.

Dış Gezi ve İlişkiler
Oslo, Stokholm, Almanya, Viyana, Londra, Paris

Dış ilişkiler komitesi benim başkanlığımda Süleyman ve Sertaç'tan oluşuyordu.

Ekim 1982'de Norveç'i ziyaret ettim. O zaman Oslo'da, "Kürdistan Demokratik İşçi Derneği" adında bize yandaş bir dernek ve sempatizanlarımız vardı. Sonradan bazılarını parti üyesi yaptık. Sayıları azdı, ama aktiftiler. Onların sağladığı ilişkilerle Norveç Komünist Partisi, Sosyalist Sol Parti, Norveç İşçi Sendikaları, Uluslararası Af Örgütü Norveç Şubesi yetkilileriyle görüştüm. Partimizle, Kürdistan ve Türkiye'deki durumla, yeni anayasa tasarısı ile ilgili bilgi verdim. Sosyalist Sol Parti, Kürt konusunu parlamentoya getirmeye söz verdi ve daha sonraki günlerde getirdi de. Bu arada İşçi Partisi'nin yayın organı Arbeiderbladet gazetesi ile SSP'in yayın organı Ny Tid ve NKP'nin yayın organı Friheten gazeteleriyle birer söyleşi yaptım. Gazeteler söyleşiye geniş yer verdiler.

Oslo'daki Kürdistan Demokratik İşçi Derneği'nde ayrıca, Türkiye ve Kürdistan'da cephe sorunu konulu bir konferans verdim.

Yeni Anayasa ile ilgili olarak İsveç basınına bilgi verdik. Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin yayın organı *Stockholm Tidningen* gazetesi, 16 Kasım tarihli sayısında "Cunta Kürt Halkının Mücadelesini Ezmek İstiyor" başlıklı makalemi yayınladı.

19 Aralık 1982 günü Stokholm'de, Kürdistan İşçi Derneği tarafından düzenlenen bir toplantıda Türkiye ve Kürdistan'da cephe sorunu konusunda bir konferans verdim ve dinleyicilerden gelen soruları cevaplandırdım. Toplantıyı 100 kişi dolayında bir kitle izledi.

1983 Mayısı'nda İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin dış ilişkiler yetkililerinden ve aynı zamanda Stokholm Belediye Başkanı olan Annie Maric Sundbum ile ve yine İsveç Sol Komünist Partisi'nin parlamento grup başkanı ve dış ilişkiler yetkilisinin başkanlığındaki üç kişilik parlamento heyeti ile görüştüm, kendilerine Kürdistan'daki yeni baskı ve tutuklamalarla ilgili bilgi verdim ve Türkiye'nin Irak Kürdistanı'na mü-

dahale hazırlıkları içinde olduğunu söyledim.

Temmuz 1983'te Süleyman ve Sertaç'la birlikte, heyet halinde Viyana'ya gittik. Avusturya Sosyalist Partisi Başkan Yardımcısı ve aynı zamanda Bilim ve Teknoloji Bakanı olan Dr. Fisher'le ve Avusturya Komünist Partisi yetkilileriyle görüştük. Bu iki partinin yayın organları ve bir basın ajansıyla mülakat yaptık. Gezimiz ve görüşmelerimiz basında yer aldı. Bu görüşmelerin düzenlenmesinde Kürdistan Yurtsever Birliği'nden dostlarımız yardımcı oldular. Viyana gezisinde eşim Suzan da vardı.

Dr. Fisher Kürt dostu idi. Bizimle bakanlıktaki bürosunda görüştü ve sıcak bir ilgi gösterdi.(*) Dr. Fisher bu ilk görüşmemizde, Partimizden bir grup genç için Avusturya üniversitelerinde burs için söz verdi. Daha sonra Suriye'den dört arkadaşımızın belgelerini hazırlayıp gönderdik. Bunlar kabul edildi. Ama nedense gerekli vize yazısı Şam'daki Avusturya elçiliğine bir türlü ulaşmadı. Bu işle KYB'den Kemal Fuat ilgileniyordu. Sonunda söz konusu gençler elçiliğe gidip gelmekten bıktılar, biz de bu işten vazgeçip arkadaşlarımızı İsveç'e geçirdik. Doğrusu ne olup bittiğini anlayamadık.

Bu gençlerin işiyle, gerekli belgelerin hazırlanmasıyla bizzat kendim ilgilenmiştim. Ancak onlardan bazıları, İsveç'e geldikten sonra kendilerini bilerek göndermeğimizi ileri sürdüler ve örgütten ayrıldılar! İnsanlar örgütlü çalışmadan kaçmak için türlü bahaneler arıyorlar ve kimileri de kaynattıkları cadı kazanıyla bunu kolaylaştırıyorlardı.

Süleyman ve Sertaç arkadaşlar Nisan 1982'de Londra'ya gittiler, İngiliz İşçi Partisi, Güney Afrika Komünist Partisi ve Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) temsilcileriyle görüştüler. Amnesty ile ilişkilerimiz bu dönemde çok sıcaktı. Örgüt verdiğimiz enformasyona güven duyuyor, merkezi ve çeşitli şubeleriyle bize etkin bir dayanışma gösteriyordu. Af Örgütü, cezaevindeki yoldaşlarımızla ilgili olarak birçok kez dayanışma niteliğinde "acil eylem" çağrısında bulundu ve Türk makamlarından bilgi istedi.

Almanya'da Afrika Ulusal Kongresi (ANC) temsilcisi ve Afganistan elçiliğiyle Partimiz adına görüşmeler yapıldı. Ziya arkadaş Fransa'da partimizin temsilcisi olarak, Hüseyin Ali ile birlikte FKP, Amnesty ve diğer bazı kuruluşlarla görüştüler. (**)

(*) Dr. Fisher ile daha sonraki yıllarda, parlamento başkanı olduğu dönemde iki kez daha görüştük. Son olarak ise 2000'li yıllarda devlet başkanlığına seçildi.

(**) Aynı zamanda hemşerim olan (yakın köylümüzdü) Hüseyin Ali Akagündüz, Paris'teki derneğimizin başkanıydı ve nitelikli bir kadromuzdu. Paris'te üniversite eğitimi gördü. Gerek partimiz, gerekse KOMKAR adına birçok uluslararası toplantıya katıldı. Bu değerli yoldaşımız, ne yazık ki 1987 yılında, PKK ile aramızda yaşanan gerilimli dönemde katledildi. Katil belki PKK'lı, belki bu gerilimli ortamdan yararlanıp rejim muhaliflerine karşı eylem düzenleyen bir Türk ajanı, belki de her ikisiydi.

Yabancı Dillerde Yayın, Çağrı ve Mektuplar

KOMKAR'ın, çoğu Almanca olmak üzere, yabancı dillerde yayınladığı bildiri, broşür ve kitapların yanı sıra, Parti olarak da bu dönemde dış kamuoyuna yönelik bir hayli yayın yaptık. Parti programımızı Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerine çevirip yayınladık. Kürdistan'daki baskıları anlatan yirmi sayfalık bir rapor hazırlayıp Madrit Konferansı'na ve ilgili ülkelerin delegasyonlarına, çeşitli ülkelerin Cenevre'deki misyonlarına sunduk. İki yoldaşımıza yapılan işkenceleri, kendi ağızlarından anlatan bir broşür Uluslararası Af Örgütü tarafından çeşitli dillere çevrilip dağıtıldı. Partimize yönelik ikinci operasyon nedeniyle hazırladığım İngilizce bir mektubu çeşitli devlet ve hükümet temsilcilerine ve demokratik kuruluşlara ilettim. Bu mektuba birçok kişi ve kuruluştan cevap geldi, kimi ülkelerin basınında ondan söz edildi. Yine, partimizin aleyhine açılmış davalarla ilgili olarak hazırlanan Almanca bir broşür siyasi partilere ve demokratik kuruluşlara iletildi. Bu broşür ayrıca Norveççeye çevrilip yayınlandı.

TİP, TKP ve DEV-YOL'a Yönelik Eleştiriler PKK Üzerine: "Devrimcilik mi Terörizm mi?" Adlı Kitabım

Riya Azadi'de, 7. sayıdan itibaren, "Soldaki Yanlışlar Üzerine" başlıklı, sol örgütlerin 12 Eylül öncesi ve sonrası görüş ve politikalarını eleştiren, teorik nitelikte ve benim kaleme aldığım bir yazı dizisi başlattık. Yedi sayı devam eden bu dizide TİP'in ve daha çok da TKP ve DEV-YOL'un politikalarını eleştirdim.

Kürt solunda ise PKK'yı ele aldım. Bu ara PKK bazı yayınlar çıkararak görüşlerini kamuoyuna sergilemeye başlamıştı. Böylece eleştiri için yeterince malzeme oluşmuştu. Ancak PKK hakkındaki eleştiriyi, uzun olduğu için, Riya Azadi'de değil, "Devrimcilik mi Terörizm mi? - PKK Üzerine" adıyla, 208 sayfalık bir kitap halinde yayınladık.

Apocuların teorik sefaletini ve yanlış politikalarını daha da açığa kavuşturan bu çalışma onları oldukça rahatsız etti. Alelacele bir broşürle bize cevap verdiler. Bu broşürü de Riya Azadi'nin Haziran 1984 tarihli sayısında, "Yanlış Yollardan Zafere Varılamaz" başlıklı bir yazı ile cevaplandırdım. Ama Apocular salt tartışma ile yetinemezlerdi. Nitekim çok geçmeden bize fiili saldırılar yönelttiler.

PKK ile ilgili kitabım kısa sürede tükendi. İkinci baskısı için genişletilmiş olarak yayına hazırladım. Ama PKK'nın Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli eylemleri ile silahlı mücadele başlatması üzerine, hem Türk rejimine malzeme vermemek, hem de PKK'nın, "biz rejimle savaşırken, onlar da bize saldırıyor" tarzındaki demagojilerine fırsat vermemek için yayınlamaktan vazgeçtik.

Parti yayın organı Riya Azadi'nin yayın hayatına başlamasının ardından, Dengê KOMKAR'ın da varlığını hesaba katarak Roja Nu'yu aynı içerik ve biçimle sürdürmekte yarar görmedik. Onu salt Kürtçe ve iki ayda bir çıkan bir kültür dergisine çevirdik ve yeni bir biçimle yayınlamaya başladık.

Eğitim Çalışmaları, Seminerler, Dil Kursları, Eylem ve Gösteriler

Bu dönemde kadrolara yönelik haftalık eğitim çalışmalarını düzenli şekilde sürdürdük ve bir yıl içinde 100'ü aşkın arkadaşımız bu eğitimden geçti. Bunun yanı sıra, 12 Eylül döneminin değerlendirilmesine, faşizme ve cephe konusuna ilişkin olarak da Federal Almanya'nın çeşitli kentlerinde çok sayıda seminer düzenledik ve bu seminerlerde değişik yoldaşlar konuşmacı olarak görev aldılar.

Bu dönemde KOMKAR kanalıyla Kürt yazı dilinin öğretilmesi ve geliştirilmesi için de kurslar düzenledik.

Yurtdışı örgütümüz ayrıca, Newroz ve 1 Mayıs kutlamaları, 12 Eylül'ü protesto eylemleri gibi kültürel ve siyasal niteliktcki çeşitli periyodik etkinliklerin, barış eylemlerinin yanı sıra, rejimi protesto nite-

liğinde yoğun eylemlerde bulundu. Haziran 1983'te Türkiye ve Kürdistan'daki cezaevlerinde patlak veren direnişlere destek niteliğindeki eylemler ile yine aynı günlerde Türkiye'nin Irak Kürdistanı'na yönelik saldırısını protesto niteliğindeki eylemler bunlar arasındadır.

Avrupa'da barış hareketinin geliştiği günlerdi ve biz de bulunduğumuz ülkelerde barış için düzenlenen eylemlere katıldık, omuz verdik.

Cunta'nın Güney Kürdistan'a Yönelik Sınır Ötesi Operasyonu-Haziran 1983

Cunta, üç yıla yakın süredir estirdiği terörle içerde göreceli bir sessizlik sağlamıştı. Ama doğu ve güney sınırlarının öbür yanı kaynıyordu. Irak Kürdistanı'nda, Kürtlerin kendi aralarındaki çatışmalara rağmen Saddam rejimine karşı Kürt direnişi güçlenmekteydi. Türkiye bundan çok tedirgindi. Sınırdaki kaçakçılık olaylarını ve üç askerinin ölümünü bahane ederek Haziran 1983'te 15.000 kişilik bir askeri güçle Irak Kürdistanı'na girdi. İran'la savaşta olan ve Kürt direnişi karşısında bölgede denetimi önemli derecede yitirmiş olan Saddam rejimi ise bu saldırıya yeşil ışık yaktı.

Ne var ki bu saldırı Türkiye açısından fiyaskoyla sonuçlandı. Partizan savaşında son derece deneyimli olan Güney'li partizan güçleri bu saldırıyı kolayca püskürttüler. Biz de bu saldırı sırasında yurt dışında, Federal Almanya'nın yanı sıra Fransa, İsveç, Danimarka ve Norveç'te bir dizi protesto eylemi koyduk.

Cezaevi Direnişleri, Yurtdışında Gösteriler

Cunta'nın yurt içinde siyasal tutukluları dize getirmek için 1983 yılında başlattığı tek tip elbise ve cezaevlerinde hücre sistemi uygulaması ters tepti ve 6 Temmuz'da İstanbul cezaevlerinde 2500 siyasi tutuklu açlık grevi başlattı. Direniş kısa sürede Ankara, Elazığ, Diyarbakır, Erzurum, Çorum ve Bartın askeri cezaevlerine de sıçradı. Erzurum Cezaevindeki siyasi tutuklular 19 Ağustos'ta direnişi ölüm orucuna çevirdiler. Cezaevlerindeki yoldaşlarımız direnişe etkin olarak katıldılar.

Cezaevlerindeki bu direniş uluslararası kamuoyunun dikkatini Türkiye cezaevlerine ve faşist cuntanın insanlık dışı uygulamalarına çekti, yurt içinde ve dışında geniş ilgi ve destek gördü. Federal Almanya'da KOMKAR'ın da içinde yer aldığı Kürt ve Türk demokratik örgütleri bir araya gelerek ortak eylem kararı aldılar. Federal Almanya'nın çok sayıda kentinde protesto mitingleri, sembolik işgaller, oturma grevleri yapıldı, imza kampanyaları açıldı. Ötcki ülkelerde yapılan benzer dayanışma eylemlerine de yoldaş ve taraftarlarımız etkin biçimde katıldılar.

KDP-İran, KDP-Irak ve KYB'ye Yazılan Mektup

1981'de İran'da bulunduğum sırada Irak KDP'nin İran güçlerinin yanında İran KDP'ye karşı başlattığı saldırının ardından bazı bölgeler ulusal güçlerin elinden çıktı ve İran'ın denetimine girdi. Bu parçada güç dengesi giderek İran'dan yana döndü ve İran KDP daha önceki merkezini terk ederek Irak sınırına yakın yeni bir merkez üssü oluşturdu. İran birliklerinin ilerlemesiyle bölgedeki yoldaşlarımız da 1982 sonbaharında üslerini terk etmek zorunda kaldılar, Irak sınırında, KYB'nin de merkezinin bulunduğu Navzeng yöresine çekildiler.

Bölgede İran'ın ilerleyişinin yurtsever güçler için yarattığı sıkıntı ve sorunların yanı sıra, Irak KDP ile KYB arasında da bölgenin denetimi için yoğun bir rekabet yaşanıyordu. Bu tehlikeli gelişmeyi önlemek için biz de, daha baştan belli çabalar göstermiştik. İçinde Irak KDP'nin de olacağı geniş bir cephe için KYB'yi ikna etmeye çalışmıştık. Irak KDP'nin İran birlikleriyle beraber İran KDP'ye yönelik saldırısına karşı mahkum edici, net bir tutum almakla birlikte, daha sonra bu çatışmalara son vermek ve ilişkilerin düzelmesi için bazı çabalar da gösterdik. Örneğin aldığımız merkezi karara uygun olarak Şam'daki temsilcimiz Mahmut 29 Ağustos 1982'de Irak KDP'nin Şam temsilcisi ile bir görüşme yaptı. Bu görüşme sırasında Irak KDP temsilcisi, söz konusu çatışmada kendilerinin de hatası olduğunu kabul etti ve çatışmaların durduğunu, kendilerinin peşmerge güçlerini Irak Kürdistanı'na çektiklerini söylediler.

Ancak çok geçmeden bu kez de Irak KDP ile KYB arasında sıcak çatışmalar baş gösterdi. Konuyu Politbüromuzda değerlendirdik ve durumun daha da kötüleşmesini önlemek için belli çabalar göstermeyi kararlaştırdık. Öncelikle bu çatışmalarda taraf olan önde gelen partilere, Irak KDP, İran KDP ve KYB'ye bir mektup göndermeyi kararlaştırdık. 20 Nisan 1983 tarihli bu mektupta bölgedeki durumu kısaca değerlendiriyor, Kürt örgütleri arasında birlik yokluğunun ve söz konusu çatışmaların ulusal davaya verdiği zararlara işaret ediyor ve şöyle diyorduk:

"Değerli arkadaşlar,

"Bir ulusun devrimine önderlik etmek zor bir iştir. Hele, Kürt ulusu gibi yüzyıllardan beri zulüm ve zorbalıktan çok çekmiş, özgürlük için birçok kez ayağa kalkmış ve yenilmiş, yüz binlerce evladını bu yolda kurban vermiş bir ulusa önderlik daha da ağır bir görevdir. Bugün yurtsever amaçlarla ve ülkenin kurtuluşu için yola çıkmış herkes bu ağır sorumluluğu iyi bilmeli, üstüne düşeni yapmalı. Yoksa başkaldırılarımız daha çok yenilgiyle sonuçlanacak, halkın kanı daha çok boşuna akacak ve emekler boşa gidecektir.

"Eğer böyle devam ederse, Kürtler arası çatışmalar daha da yoğun-

laşacak, ulusal harekette kötülükler artacak, halkın güveni sarsılacak ve Kürdistan devrimi bir darboğaza girecektir. Buna bir çare bulmalıyız. Bugün bu tehlikeyi görmeyen ve önlemek için çaba göstermeyen her yurtsever kişi Kürdistan tarihine karşı sorumlu olacaktır." (Bak: Ek Belge no: 14)

Mektubun sonunda söz konusu örgütleri, aralarındaki sürtüşme ve çatışmalara son vermek, sorunlarını görüşmeler yoluyla çözmek ve ulusal güçlerin birliği ve uyumu yolunda adım atmak üzere ortak bir toplantıya çağırıyorduk.

Aynı nitelikte bir çağrıyı Kürtçe ve Türkçe olarak Riya Azadi'nin Nisan-Mayıs 1983 tarihli sayısında yayınladık. Bu çağrıda tüm yurtsever örgüt ve kişileri, Kürt örgütleri arasındaki çatışmalara son vermek ve işbirliği için çaba göstermeye çağırıyorduk. Kuşkusuz, belli bir geçmişi olan ve çıkarlara dayanan söz konusu zıtlaşmaların bir anda ve bu türden iyi niyetli çağrılarla giderilmesinin mümkün olmadığını biliyorduk. Ama çatışmalara karşı ve birlik yönünde bir kamuoyu oluşturmaya çalışıyorduk.

Söz konusu mektup ve çağrıyla birlikte, tüm örgüt birimlerimizi, hem ilgili üç örgütle görüşmek, hem de Kürdistanlı diğer yurtsever örgütlerle, kitle örgütleri ve kişilerle diyalog kurarak onları bilgilendirmek ve aynı doğrultuda ortak çabalar göstermek üzere görevlendirdik. Nitekim Türkiye ve Suriye Kürdistanı'ndan 11 yurtsever örgüt Mayıs 1983'te ortaklaşa, aynı doğrultuda bir çağrı yaptılar. Bu çağrı Bölgedeki Arap ve Filistin basınında yankı buldu. Kürdistan'da bulunan Mahmut arkadaşımız bu amaçla KYB lideri Celal Talabani ve IKP liderleriyle görüşmeler yaptı. Ne var ki mektubumuzun onlara ulaştığı günlerde çatışmalar çok boyutlanmıştı.

Ne yazık ki bu türden çağrı ve çabalar olayların gidişini değiştirmeye yetmedi. Mektubumuzun Kürdistan'a ulaştığı günlerde çatışmalar çok yoğunlaşmış ve -daha önceki bölümlerde de söz ettiğim gibi- 1983 Mayıs başında KYB, Irak KDP'ye destek verdiklerini ve kendisine karşı bir saldırıya hazırlandıklarını ileri sürerek CUD içindeki üç örgütün (PASOK, Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi ve Irak Komünist Partisi) Navzeng'teki merkez üslerine ani bir baskın düzenlemiş ve ele geçirmişti. Çatışmada IKP önemli kayıplar verdi. Bu olay örgütlerin ilişkilerini daha da kötüleştirdi.

Kadroların Kürdistan'dan Çekilmesi

Bizim de bölgedeki durumumuz giderek zorlaşıyordu. Örgütler arası çatışmalardan ister istemez etkileniyor, taraf olmaya zorlanıyorduk. Eğer ülke içine yönelik çalışma yapabilseydik -kadrolarımızı orada üslendirmenin önde gelen nedeni buydu- o zaman, barınma güçlüklerine

rağmen bölgede kalıp öteki örgütler gibi bu güç koşullara katlanarak çalışmalarımızı sürdürmek en iyisi olurdu. Ne var ki Türkiye'nin Irak ve İran'la sınır bölgesi Irak KDP'nin denetiminde idi. Bizim KDP ile ilişkilerimiz ise iyi değildi. Bu nedenle sınırdan uzaktaydık ve buradan ülkeyle ilişki kurmak, oraya yönelik çalışma yapmak olanaksızdı. Irak KDP ile kurulacak ilişkilerinse söz konusu koşullarda bizi onlara bağımlı duruma düşürmesinden kaygı duyuyorduk. Aynı nedenlerle Türkiye-Irak sınır yöresine üslenme girişimimiz de sonuç vermemişti. Bu durumda kadrolarımızı bölgede tutmanın bir gereği ve yararı olmadığı sonucuna vardık. O arada hastalığı nedeniyle bölgeden ayrılıp Paris'e geçmiş olan Apê Selim'in ve halen bölgedeki sorumlu arkadaşımız Mahmut'un görüş ve önerileri de bu yöndeydi. Politbüro'nun MK'ya sunduğu Eylül 1983 tarihli raporda, bu konudaki görüşümüzün gerekçesi şöyle ifade ediliyordu:

"Yoldaşlar, biz sınır yöresinde üslenip çalışabilmenin taşıdığı önemin bilincindeyiz. Ama bunu, ulusal harekete ilişkin ilkesel konumumuzdan vazgeçme, politik bağımsızlığımızı yitirme pahasına elbet yapmayız. Bu durumda yapılacak çalışmanın bir önemi yoktur.

"Yalnız bu soruna ilişkin olarak değil, ama genel olarak da, biz örgütsel bağımsızlığımızı, politik inisiyatifi elde tutmayı her şeyden önde tutarız. Bunu yitirdiğimiz zaman örgütsel olarak var veya yok olmak arasında hiç bir fark yoktur. Dikkat edelim, birçok örgütün düştüğü durum, bugün budur. Ve bu, onların olaylar karşısında tavır alırken elini kolunu bağlıyor. Örgütleri yıkıma götürebilecek en büyük tehlikelerden biri de böylesine bağımlı duruma düşmektir.

"Söz konusu durumu Politbüro'da değerlendirdik ve bu aşamada sınır bölgesinde üslenme koşullarının var olmadığı kanısına vardık. Yine Irak-İran sınır bölgesinde bulunan yoldaşlarımızın durumunu değerlendirdik, bu bölgede daha önce ve şimdi yetkili bulunan arkadaşlarımızın da görüş ve önerilerine uygun olarak, bu yoldaşlarımızı da bölgeden çekmenin daha doğru olacağı sonucuna vardık.

"Kuşkusuz bu olumsuz bir durumdur. Ama yoldaşlarımızı bir kasırganın içinde tutarak da olumlu bir sonuca varamayacağımız açıktır. Bölgede yurtsever güçler arasındaki bugünkü kör dövüşünün önü alınıp uyum ve birlik sağlanmadıkça, Türkiye Kürdistanı yurtsever güçlerinin Kürdistan'ın bu bölgesinden yararlanmaları, burdaki mücadeleye bizzat katılmaları ve orada üslenip Türkiye Kürdistanı'na yönelik çalışma yapmaları güçtür; sakıncalar ağır basmaktadır.

"Politbüro'nun görüşüne göre, yurtsever örgütler arasında bir uyum sağlandıktan sonra bölgeye ekipler geçirilip üslendirilebilir.

"Bu aşamada kadrolarımızın Ortadoğu'da (Suriye kastediliyor) *barınması koşulları da giderek güçleşiyor. Kadrolarımız kitlesel çalışma içinde olmadıkları için genellikle atıl kalıyorlar ve üstelik bu durum*

mali bakımdan da örgütümüz için ağır bir yük oluşturuyor. Bu nedenle, bölgede zorunlu görevleri yürütecek sınırlı sayıda yoldaşımızın dışında, kadrolarımızın tümünü bu bölgeden çekmeliyiz. İçlerinde, bu aşamada Türkiye'ye dönüp çalışabilecek olanlar varsa, yurt içine göndermeliyiz. Diğerleri, Kürdistanlı kitlenin bulunduğu ülkeler başta olmak üzere, iltica koşullarının nisbeten uygun olduğu çeşitli Avrupa ülkelerine yerleştirilmeli ve burada çeşitli görevlerde değerlendirilmelidirler."

Sonuç olarak Politbüro, daha MK toplantısını beklemeden, İran-Irak Kürdistanı sınır yöresindeki arkadaşların oradan çekilmesini kararlaştırdı ve kendilerine iletti. Buna ilişkin bilgi kendilerine ulaştıktan sonra, çoğu üç yıldan beri bu yörede olan otuz kadar yoldaşımız, savaş alanı olan Irak Kürdistanı'ndaki dağ yollarından Türkiye Kürdistanı'na, oradan da Dicle'yi geçerek 1983 yazında Suriye'ye ulaştılar. İki aya yakın süren bu yolculuk sırasında, son derecede zor ve tehlikeli koşullarda, yüzlerce kilometre yol katettiler; ama kimsenin burnu kanamadı.

O zaman, insanın yönü Avrupa olunca, dağları aşmak ne kolay, diye düşünmüştüm... Oysa, daha birkaç ay öncesi, aksi yöne, Türkiye-Irak sınır bölgesine göndermek istediğimiz bir ekibin Suriye sınırını aşmasını bir türlü başaramamıştık...

19 Eylül-10 Ekim arasında, yine Şam'da tam üye sayısıyla yaptığımız MK toplantısında bu konu doğal olarak gündemimizde idi. MK, Politbüro'nun kararını onayladı, ama bunu daha önce saptanan amaç ve hedefler bakımından bir geri adım olarak değerlendirdi; gelecekte, uygun koşullar ortaya çıktığında bölgede yeniden üslenmeyi kararlaştırdı. MK yine, Politbüro'nun kararına uygun olarak bu kadroların ve Suriye'de bulunanların büyük bölümünün Avrupa ülkelerine kaydırılmasını uygun buldu.

PKK'nın Kadrolarını Kürdistan'a Geçirişi

Bizim yukarda belirtilen gerekçelerle kadrolarımızı bölgeden çektiğimiz günlerde PKK, o güne kadar "Kürt ilkel milliyetçiliği" diye niteleyip gericilikle suçladığı KDP ile uzlaşarak Filistin'den çektiği kadrolarını Irak Kürdistanı'na geçirdi ve Türkiye-Irak sınır bölgesinde üslendirdi. Aynı hızla, KDP hakkındaki değerlendirmesini değiştirdi ve KDP'yi devrimci olarak nitelemeye başladı. PKK'nın yayın organı Serxwebûn, Apo'nun ve Mesut Barzani'nin resimlerini yan yana basarak devrimci birlikten övgüyle söz ediyordu. PKK bu bakımdan son derece pragmatikti. Ama bu konuda KDP de ondan aşağı kalmıyordu. O da Türkiye Kürtleri içinde kendisine bir dost bularak bir bakıma yalnızlıktan kurtulmuştu. Ben o zaman, KDP'yi yöneten Barzani kardeşlerin (İdris ve Mesut Barzani) bunu nasıl göze aldıklarına hayret etmiştim. Çünkü kuzeyli bir örgütle bu türden bir ilişki, onların Türkiye ile ilişkilerini

bozar ve bu sınırı onlar için çok güvensiz hale getirirdi. Bu tutum, KDP'nin geleneksel politikalarına aykırı idi. Baba Barzani bu yanlışı asla yapmazdı. Öyle sanıyorum ki olayların bu yönde gelişmesinde, PKK üzerinden geleceğe yönelik planları olan Suriye'nin payı ve etkisi vardı. Eğer Suriye özendirmese KDP böylesine büyük bir yanlışı yapmazdı.

Nitekim PKK zamanla KDP için de ciddi bir baş ağrısı oldu; onu, kendisiyle kurduğu bu ilişkiden dolayı bin pişman etti.

Diğer yandan, PKK'nın söz konusu pragmatizmi ve becerisi, bizim o dönemde KDP ile uzlaşmaktan kaçınıp bölgeden kadrolarımızı çekmekle yanlış mı yaptığımızı gösteriyor? Bu tartışılabilir. Ama PKK'nın, KDP ile olmasa bile başkalarıyla (Suriye ve İran'la) kurduğu bağımlılık ilişkilerinin onu yıllar içinde nerelere götürdüğü açık. KDP ile ilişkiler de ilkeli olmadığı, güncel çıkarlara dayandığı için, onun da nerelere vardığı ortada. Bu ilişkiler uzun erimli olmadı ve özellikle 1990'lı yıllarda, iki örgüt arasında ardı arkası kesilmeyen çatışmalara yol açtı. Bu tür ilişkilerden kimse bir yere varamadı ve Kürt ulusal davası çok büyük zararlar gördü.

1983 MK Toplantısı

1983 sonbaharında yaptığımız MK toplantısı 21 gün sürdü (19 Eylül-10 Ekim) ve MK'nın asil ve yedek tüm üyeleri hazır bulundu. Toplantıya benim hazırladığım 42 sayfalık Politbüro raporunu sunduk. Raporda, son bir yıl içinde Parti çalışmalarının yanı sıra, dünya, bölge ve yurttaki durum üzerinde durulmuş, Türkiye'deki son politik gelişmeler, solun durumu ele alınmış, öneriler sunulmuştu.

MK, önceki bölümde anlattığım üzere, Politbüro'nun önerisine uygun olarak kadroların Kürdistan ve Suriye'den çekilip Avrupa'ya yerleştirilmesini kararlaştırdı. Ayrıca yurt içindeki son operasyonu değerlendirdi, örgütün kan kaybının büyük olduğunu saptadı; ancak buna bakarak yılgınlığa düşmemek gerektiğini belirtti. Toplantı sonrası örgüte gönderilen MK genelgesinde bu konuda şöyle deniyordu:

"Devrimci mücadelede böylesine çetin dönemler de olacaktır. Bize düşen, güçlükler karşısında yalgınlığa kapılmadan yeni koşulların önümüze koyduğu görevlere çözüm getirmek için canla başla çalışmaktır."(Bak: Ek Belge, no: 19).

MK, yurt içindeki çalışmayı yeniden düzene sokmak için gerekli tedbirleri de, kısa ve uzun vadeli olmak üzere, iki açıdan ele aldı:

"Kısa vadeli olarak, yurt içinde örgütsel görevlerin yürütülmesi için gereken acil müdahaleleri yapmak; ancak uzun vadede, örgütsel çalışmayı daha sağlam temeller üzerinde inşa etmek. Örgütümüzü gizli çalışmada ustalaştırmak, amatörlüğü yenmek zorundayız. Bu da uzun

vadeli, ciddi, sabırlı, inatçı bir çalışmayı gerektirir. (...) Düşmanın güçlerimizi ezmek, budamak için giriştiği tüm azgınca saldırıya rağmen kadrolarımızın büyük bölümü kendini korumuştur. Düşman, Partimizin binlerce sempatizanını yok edememiştir, edemez. Ve bu dönemde de örgütümüze sempatizan yeni çevreler oluşuyor, yeni genç filizler sürüyor. Kadrolar bu dönemde bir hayli deney kazandılar. O halde, örgütsel çalışmayı daha sağlam temeller üzerinde inşa etmek, yarına daha güçlü, mücadeleci bir örgüt yapısı hazırlamak için koşullar elverişlidir ve bize, bunun için bilinçle, özveri ile çalışmak düşüyor. Bunu başaracağız."

Söz konusu gelişmeler nedeniyle, Partinin 2. Kongresini 1983 yılı içinde toplamayı başaramadık. MK bu konuyu da değerlendirerek, 2. Kongrenin toplanması için öncelikle yurt içinde örgütsel çalışmanın yeniden düzene sokulması gerektiği sonucuna vardı ve bunun gecikmesi durumunda yurt dışında bir parti konferansı toplayabilme yetkisini Politbüro'ya tanıdı.

MK, yurt içinde söz konusu örgütsel düzenleme ve inşa işiyle görevli olmak üzere, kendi içinden üç kişilik bir örgütleme komitesi seçti. Yurtiçi örgütlenmesiyle yakından ilgilenmek için bu komitede ben de görev aldım. İlk elde bir örgütlenme planı hazırlayıp Politbüro'nun 27 Ocak 1984 tarihli toplantısına sunduk. Buna göre, örgüt ağını canlandırırken yeni komitelerde, çekirdek örgütlerde, deşifre olmuş, polis gözetimi altında olan unsurları dışarıda bırakmayı, bunları deşifre olmamış üyelerle ve örgüt üyeliğine kazanılacak nitelikli sempatizanlarla oluşturmayı; ayrıca bu iş için yurt dışındaki, legal çalışmalarda ön plana çıkıp da deşifre olmamış üye ve sempatizanlardan da yararlanmayı kararlaştırdık. Bunların eğitimi ve öteki ihtiyaçlar için önümüze hedefler koyduk. Politbüro bu planı onayladı.

Politbüro'nun tüm toplantılarında konu başlıca gündem maddelerimizden biri idi. Çeşitli kanallardan yurtiçi örgütümüzle ilişkiye geçtik. Ancak durum oldukça kötüydü. Bölge ve yöre komiteleri dağılmıştı. Nisbeten az yara alan, az kadro kaptıran bölgeler İstanbul ve Adana idi. Diğer bölgelerde yakalanmayan az sayıda insan kalmıştı. Kalan kadrolar işe ürkmüşlerdi ve görev almakta pek istekli değillerdi. Diğer yandan MK enerjisini hâlâ iç sorunlarla tüketmekteydi. Bu da içeriye müdahale konusunda adım atmamızı geciktiriyordu. Bu durum, Aralık 1984'te, Rojan ve Aziz'in Partiden atıldığı MK toplantısına kadar devam etti. Onun ardından işe, asıl olarak 2. Kongre'nin hazırlıklarıyla uğraştık.

* * *

MK bu toplantıda Hevkari komisyonundan gelen birlik tasarısını ve ayrıca TKP ile ilişkileri ve genel olarak antifaşist güçlerin birliği sorununu da değerlendirdi ve kararlar aldı. Hevkari'ye ilişkin olanı daha

önce, ilgili bölümde anlatmıştım. Diğer konuda ise, Sol Birlik'le ilgili bölümde bilgi vereceğim.

* * *

Bu toplantıda ayrıca, bazı örgütlerden, özellikle de Pêşeng ve KUK'tan gelen siyasi, ya da sosyalist birlik önerilerini de göz önünc alarak Kürdistan işçi sınıfı hareketinin birlik sorununu değerlendirdik.

Bu dönemde siyasi ya da sosyalist birlik konusundaki önerilerin gündeme gelmesi başlıca iki nedenle idi. Birincisi, daha 12 Eylül öncesinden başlayarak bir sola açılma modası yaşanıyordu. 1960'lı ve 1970'li yıllarda dünyada devrimler birbirini izlemekteydi ve yönleri sola yönelikti. Sovyet-Çin zıtlaşmasına rağmen, solun prestijinin çok yüksek olduğu bir dönem yaşanıyordu. Kürdistanlı örgütler de sola açılmakta bir yarış içindeydiler. Bu bir yönüyle olumluydu. Öte yandan bu gruplar sosyalist dünya görüşünü özümsemiş değildiler, ideolojik konularda oldukça farklı noktalarda idiler.

Onları siyasal birlik arayışına yönelten ikinci ve asıl neden ise yaşadıkları bunalım, bölünme ve ufalanmalardı. 12 Eylül bunu hızlandırmıştı. Başkalarıyla birleşerek ayakta kalmaya çalışıyorlardı.

Yaptığımız değerlendirme sonrası, o dönemde sahnede yer alan örgüt ve grupların çoğu ile aramızda ideolojik ve politik konularda büyük farklar olduğu, KUK dahil olmak üzere, onlarla bir araya gelip sosyalist birlik oluşturma koşullarının olmadığı sonucuna vardık. Yalnızca KİP'in bölünmesinden sonra oluşan Pêşeng'in, uluslararası sosyalist hareketin değerlendirilmesinde ve bir dizi başka konuda görüşleri bize yakındı. Aramızda hâlâ, Kürdistan'daki toplumsal yapının değerlendirilmesinde ve diğer bazı konularda önemli görüş ayrılıkları vardı. Bizim yarı-feodal nitelememize karşılık, onlar Kürdistan'da kapitalizmi egemen sayıyorlardı. Ayrıca, -ayrı devlet anlamında- bağımsızlığı mutlaklaştırıyorlardı ve federal bir çözüme kapalı idiler. Buna rağmen, sosyalist birlik konusunu onlarla tartışmayı yararlı bulduk. Eğer temel ideolojik konularda birlik sağlayabilirsek, bilimsel sosyalizme inanan kadroların tek örgüt çatısı altında toplanması mümkün olabilir, bu da Kürdistan'da işçi sınıfının politik hareketini güçlendirir, sosyalist hareketi toparlar diye düşündük. Örgüte gönderilen MK genelgesinde bu konuda şöyle deniyordu:

"Sorun, öncelikle temel ideolojik konularda birlik sağlamaya bağlıdır. Bu sağlandığı zaman birlik konusunda ileri adımlar atmak için yol açılır ve birliğin pratikte nasıl gerçekleşeceği gündeme gelir." (Bak: Ek Belge, No: 19).

Bu kanımca doğruydu. İdeolojik konularda ve ortak politikalarda açık ve net olmak gerekir. Diğer yandan, örgütlerin ideolojik ayrılıklarda

uzlaşmaları kolay değildir. Nitekim bu karara uygun olarak, bir yandan Hevkari çalışmaları sürerken, bir yandan da PPKK ile sosyalist birlik görüşmeleri başlattık. Aramızda, benim ve Murat Cıwan'ın da katıldığı heyetler düzeyinde iki-üç kadar toplantı oldu. Öncelikle önemli görüş ayrılıklarımızı saptadık. İlk elde, Kürdistan'ın ekonomik ve sosyal yapısı konusunda ortak bir görüşe varabilir miyiz diye birbirimizi yokladık. Biz onlara Süleyman arkadaşın hazırladığı "Kürdistan'da Ekonomik ve Sosyal Yapı" adlı incelemeyi verdik.(*) Onlar bunu okuduktan sonra kendi görüşlerinde ısrar ettiler ve görüşmelerin devam etmesinde bir yarar görmedik.

Ne var ki, o zaman biz de onlar da birlik için yeterince istekli ve hazır değildik. Çünkü örgütsel birlik, öncelikle ideolojik konularda ve temel politikalarda birliği gerektirmekle birlikte, ideolojik görüşlerin ve temel önemde gibi görülen bazı politikaların bile zamanla değişebileceğini unutmamak ve belli bir esneklik de gerekir. (Nitekim bizim de onların da bazı konulardaki görüşlerimiz bir dereceye kadar değişti.) Yani, doğruluğuna inanılan görüşleri birlik hatırına terk etmeden, bile bile yanlışı seçmeden, ortak bir dil bulma, böylece örgütlerin birbirine yaklaşmasını, kaynaşmasını kolaylaştırma da bir sanattır. Bunda yeterince ısrarlı ve başarılı olduğumuz kanısında değilim.

Üç MK Üyesi Hakkında Alınan Karar

Bu toplantıda, MK üyelerinin taraf olduğu bazı örgüt içi sorunları da tartıştık. Suriye biriminde son yıl içinde Mehmet Ali ile Aziz ve Rojan'ın ilişkileri son derece bozuktu. Nedenleri ise, bir yönüyle kişisel, diğer yönüyle ise Rojan ve Aziz'in, hizipçiliğe, yöreciliğe varan grupçu, kadrolar arasında ayrımcı tutumlarından kaynaklanıyordu. Bunların ikisi de yörelerinden olan ve kendilerine yakın buldukları kişileri kayırırken, herhangi bir nedenle canlarını sıkan, ya da hoşlarına gitmeyen kişilere karşı itici, dışlayıcı tavırlar içindeydiler. Bir yöneticide olması gereken hoşgörü ve esneklikten yoksundular. Bu tutumları Suriye birimindeki yoldaşlar arasında gruplaşmalara yol açmıştı.

Diğer bir neden ise Mehmet Ali'nin sertliği ve zaman zaman kabalığı idi. Nitekim Rojan eşini Suriye'ye getirtirken, kendi eşinin de birlikte gelmesine yardımcı olmamış diye Rojan'la yalnız oldukları bir sırada tartışmış, ona küfretmiş, hatta kendisine yumruk atmıştı.

Konuyu gündemimize alıp görüştük. Rojan, bu tartışma sırasında, köprüleri atar bir tutum içinde bana karşı da saldırgan bir dil ve üslup

---

(*) Bu inceleme daha sonra Özgürlük Yolu Yayınları arasında ve yazar adı Ahmet Taş olarak basıldı.

kullandı. Benim "Budak ailesini" himaye ettiğimi ileri sürdü. Ancak bu suçlamayı ciddiye alıp cevap bile vermedim.

Sonuçta her üçünü de kusurlu bulduk. Mehmet Ali'ye söz konusu eyleminden, Rojan'a ise kadrolar arasında ayırımcı, grupçu tutumundan dolayı kınama ve yazılı özeleştiri cezası verdik. Aziz'e ise, kimi yoldaşlara karşı tepkici, kimine ise kayırıcı davrandığı, ama tartışmalar sırasında özeleştiri yaptığı için uyarı cezasıyla yetinildi.

Aziz'le Rojan'ın tutumu gerçekte hizipçiliğe varıyordu. Bunu Mehmet Ali ve Mahmut gündeme getirmişlerdi; ben de aynı kanıda idim; ama sorunları daha da derinleştirmemek için üzerlerine fazla gitmek istemedim. Bazen bir sivilceyi zamansız sıkmak daha kötü sonuçlar doğurur; onu ya zamana bırakıp kendi kendisine iyileşmesini beklemeli, ya ilaçla tedavi etmeli; ya da deşmek için olgunlaşmasını beklemeli. Nitekim bu yöntemleri izledik. Sonuçta sivilce kendi kendine geçmedi ama olgunlaştı ve deşildi.

Öte yandan, MK toplantısının ardından, Aziz'in dışındaki diğer üç Politbüro üyesini (Ziya, Süleyman ve Abdullah) bir araya getirerek kendilerine Aziz ve Rojan'la ilgili kaygımı anlattım. Onları daha olumsuz bir duruma itmemek için, şu anda konuyu MK ya da Politbüro planında, hizip olayı çerçevesinde tartışmayı yararlı bulmadığımı, ama duyarlı olmaları için bendeki bilgileri kendileriyle paylaşmayı gerekli gördüğümü anlattım. Ziya arkadaş olumlu ya da olumsuz görüş belirtmedi. Süleyman, Aziz'le ilgili olarak tavrımı kulis gibi değerlendirip tepki gösterdi. Abdullah da rahatsızlığını belli etti. Ne var ki, aradan yaklaşık bir yıl geçtikten sonra, Liceli Cemil, kendisinin de içinde olduğu bu hizip çalışmasını bir raporla ortaya dökünce bizim Süleyman'la Abdullah'ın gözleri fal taşı gibi açıldı. Abdullah, daha önce beni anlayamadığı ve olup biteni göremediği için özeleştiri yaptı. Süleyman'a gelince, o böyle bir özeleştiriye bile gerek duymadı...

Genel Sekreterlikten İlk İstifa Girişimim

Kadroları Avrupa'ya aktarma işini belli ilkelere göre yaptık. Onları, tek ülkede toplamamayı, ihtiyaca göre taraftarlarımızın ve Kürt kitlesinin bulunduğu değişik ülkelere (Almanya, Fransa, İngiltere, Danimarka, Hollanda, İsveç, İsviçre, Avusturya) aktarmayı uygun bulduk. Ayrıca, özellikle yönetici konumundaki arkadaşları, onların özelliklerini ve birimlerin ihtiyacını göz önüne alarak görevlendirdik.

Apê Selim karaciğerinden rahatsızdı. Durumu kritikti. Sağlık durumu nedeniyle İsveç'e geçmesini uygun bulduk.

Hollanda için daha önce Sülcyman'ı düşünmüştük. Ama Süleyman kitle ilişkilerinde başarısızdı. Almanya örgütünde ciddi sorunlara yol açmış, çok tepki toplamıştı. Bu nedenle onun yerine, kitle ilişkilerinde

daha başarılı olan Mahmut'u görevlendirdik ve Süleyman'ı İsveç'e aldık. Ben İsveç'te olduğum için durumu idare ederim diye düşünmüştüm. Ne var ki yanılmışım. Süleyman orda da ciddi sorunlara neden oldu ve benim orda bulunuşum da onun verdiği zararları önlemeye yetmedi.

İşin garibi, Mahmut da görev yerini beğenmemişti ve bunu bayağı sorun yaptı.

Mehmet Ali ve Şimal bir dönem daha Suriye'de görev yapacaklardı. Aziz'in Almanya'da, Rojan'ın Avusturya'da görevlendirilmesini kararlaştırdık.

MK toplantılarımızın en tatsız anları, böylesine görev taksimi anları oluyordu. Birçok yoldaş "zor" sayılan görevlerden uzak duruyor, bazıları kendilerince en "hoş" ve "avantajlı" ülkelere geçmek istiyorlardı.. Bu beni müthiş rahatsız ediyor, görev teklifinde stresе sokuyordu. Bir dönem için Suriye biriminde görevlendirdiğimiz Şimal'ın da görev konusunda isteksizlik göstermesi benim için bardağı taşıran damla oldu. Sekreterlikten ayrıldığımı söyleyerek toplantıyı terk ettim. Yan odada bir süre dinlendikten sonra genel sekreterlikten istifama ilişkin şu mektubu yazıp komiteye ilettim:

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Partimizin dokuz yıla yakın süredir yürüttüğüm genel sekreterlik görevinden ayrılıyorum.

Devrimci bir partide çalışma mutluluk veren, ama aynı zamanda ağır sancıları olan bir iştir. Ben yaşamımı devrimci çalışmaya adamaktan pişman değilim; tersine, yaşama yeniden başlamak mümkün olsa yine aynı yolu izlerdim. Çünkü ülkemizin ve halkımızın kurtuluşu için, bizim bu uğurda yaşamımızı adamaktan başka yol yoktur.

Bugün faşizmin sancıları altında halkımız ve Partimiz güç günler yaşıyor. Ağır yaralar aldık. Ama Partimize güveniyorum. TKSP bu dönemi aşacaktır.

Bu dönemde kimi zaaflarımız da daha net biçimde gün yüzüne çıkıyor. Bunlar Merkez Komitemizin 1981 yılında ana hatlarıyla saptadığı zaaflardır. Bunları gidermek zorundayız ve gidereceğiz; buna da kuşkum yok.

Ben partili yaşamımda hiçbir dönemde karamsar olmadım ve sorunları idealize etmedim. Dürüstlükte, fedakârlıkta, çalışkanlıkta yoldaşlarıma örnek olmaya çalıştım. Ama bugün Merkez Komitesi'ne kadar yansıyan birtakım zaaflar, örgütümüz içinde dürüstlük, fedakârlık, çalışkanlık ve yiğitlik normlarının gereği gibi pekişmemiş olması beni düşündürüyor ve bundan en başta kendimi sorumlu tutuyor, örgütümüzün en üst düzeyde sorumluluk görevine layık olmadığım sonucuna varıyorum.

Yoldaşlar, yorgun değilim. Merkez Komitemizin, Politbüro, MK üyeliği veya sıradan bir Parti militanlığı düzeyinde bana uygun bulacağı her türlü görevi yapmaya hazırım.

Ara sıra nezle olmak dışında sağlığım iyidir. Bugün de iyi yol yürüyebilirim. Çocukluğumdan beri en güç koşullara alışığımdır. Yurt içinde, İran'da ve Suriye'de çalışabilirim. Benim tercihim buralardır. Ama Partimizin bugünedek tarafından yürütülen bir kısım merkezi işlerinin aksamaması için, MK zorunlu görürse, Politbüro veya MK üyesi olarak bu görevleri de sürdürebilirim.

En içten saygılarla.

8-10-1983

Kemal Burkay

Tabi bizim yoldaşlar istifamı kabul etmediler. "Sensiz olmaz!" dediler. Şimal ise bayağı üzüldü, buna yol açtığı için özür diledi ve MK görevinden alınmasını istedi. Sonuçta istifamı geri aldım ve toplantıya devam ettik.

Bu benim, Partinin kuruluşundan o zamana kadar geçen dokuz yıllık süre içinde genel sekreterlik görevinden ilk istifa girişimimdi, ama sonuncusu olmadı. O günden bu yana 20 yıla yakın bir zaman geçti.(*) Bu arada 5 kongre daha yaşadık. Hemen her kongre döneminde MK'ya genel sekreterlik görevinin başka bir yoldaşa devrini önerdim, bunun bir örnek olmasını, genel sekreter olmadan da enerjiyle çalışabileceğimi kanıtlamak istedim; ama her keresinde de yoldaşlarımı ikna etmeyi başaramadım. Sonuçta ısrarcı da olmadım. Özellikle güç dönemlerde kaptanlık görevini bırakmayı göze alamadım. Bu güç dönemlerse hiç bitmedi!..

Ulusal Kongre Önerisi

Toplantı sonrası Merkez Komitesi adına yayınlanan bildiride uluslararası planda barış ve silahsızlanma çabaları destekleniyor, ulusal planda ise, iç çatışmaların yol açtığı olumsuz durum dile getirildikten sonra, kamuoyuna çağrı niteliğindeki şu öneriler yapılıyordu:

"a) İlk adım olarak Irak KDP'nin Humeyni rejimine bağımlılık ve bunun sonucu olarak yurtsever güçlere karşı yürüttüğü saldırı politikası teşhir edilmeli, o bu politikayı terk etmeye zorlanmalı ve bunu yapmadığı zaman tecrit edilmelidir. Irak KDP, İran Kürdistanı'ndaki kurtuluş

(*) En son 2003 yılı sonbaharında yapılan 7. Kongre'de örgütümüz, genel sekreterlik görevini bırakma ve yönetici görevler almama istemimi nihayet kabul etti. Böylece 29 yıl yaptığım bu görev sona erdi.

güçlerine karşı yürüttüğü saldırılara son vermeli, peşmerge güçlerini İran'dan çekmeli ve Saddam rejimine karşı mücadeleye yöneltmeli. Irak Kürdistanı yurtsever güçleri arasında bugün bir kör dövüşü, bir kan davası halini alan silahlı çatışmalara son verilmeli ve içinde KYB, IKP ve Irak KDP'nin yer alacağı, diğer tüm yurtsever örgütlerin de katılacağı bir geniş cephe oluşturulmalı.

"b) Kürdistan'ın tüm parçalarındaki yurtsever örgütlerin ulusal kongresi toplanmalı, bu kongre, yurtsever örgütler arasındaki sorunları çözmek, çeşitli parçalardaki mücadeleler arasında bir uyum sağlamak, işbirliği ve dayanışmayı geliştirmek için ortak ilkeleri saptamalı ve buna uygun düşen adımları atmalı.

"c) Kürdistan'ın her parçasındaki yurtsever güçlerin mücadelesiyle Kürt halkının o parçada yan yana yaşadığı halkların devrimci ve demokratik güçlerinin, emperyalizme, baskıya ve sömürüye karşı birlik ve dayanışmasını gerçekleştirmek için çalışmalı."

Avrupa Koşulları ve Uyumsuzluk Sorunları

Kadroların Avrupa'ya geçirilmesinde Bulgar yoldaşlar bize büyük dayanışma gösterdiler. Herkese pasaport yaptırdık. Pasaport hazırlığı sırasında Rojan kendisinin ve eşinin fotoğraflarını vermeyi nedense geciktirdi. Kendisine tekrar hatırlattığımda ise biraz mahcup biçimde, pasaportlarının olduğunu söyledi. Meğer çok daha önce IKP'lilere bu işi yaptırmış... Ailece Moskova'ya gideceklermiş. Karısı üniversitede okuyacakmış, kendisi de parti akademisinde. Sonra nedense -herhalde Batı Avrupa yolu açıldığı için- bu işten caymıştı.

Bir MK üyesinin kendi örgütünden habersiz bu tür ilişkilere girmesi olacak şey değildi. Belli ki o bizimle ipleri koparmaya çoktan karar vermişti. MK toplantısında bana karşı öyle saldırgan ve düzeysiz bir dil kullanmasının nedeni de buydu. Ama ben duygusal davranmadım ve örgütten kovulmayı çoktan hak ettiği halde, onu örgütte tutmak için çaba gösterdim. Bu, onun gibi bencil, kindar, duygusal birinin beklemediği bir tutumdu. Dönemin özelliklerini göz önüne alarak bu Moskova girişimini bile sorun yapmadık. İyi mi ettik, kötü mü, bilemiyorum; Rojan'a bir şans daha verdik. Hatta o, daha sonra bana gelerek Avusturya'da sosyal yardım koşullarının iyi olmadığını, eşinin ve çocuğunun durumunun da göz önüne alınarak görev yerinin Danimarka olarak değiştirilmesini istediğinde, Politbüro'daki arkadaşların da görüşünü alarak bu isteğini kabul ettim. Ne var ki, can çıkmadıkça huy çıkmaz demişler. Bu kadar tolerans da bir işe yaramadı.

Yoldaşlarımız sık sık söylerler: Ne sorun çıktıysa hep MK üyelerinden çıktı diye... Gerçekte sorun olanlar yalnızca MK üyeleri değildi. Ama onların çıkardığı sorunlar elbet örgüt bakımından daha önemliydi,

göze çarpıcıydı. Öte yandan, bir örgüt varsa, çalışıyorsa sorunlar da olacaktır, bu doğaldır. Sorunsuz yapı ölü yapı demektir. Örgütler bir yandan da bu türden irili ufaklı sorunları çözerek yollarına devam ederler.

Sorunların nedenleri vardır. 12 Eylül sonrasında yaşadığımız örgütsel sorunların nedenlerine geçmiş bölümlerde zaman zaman değindim. Avrupa'ya geçtikten sonra ise, özellikle Rojan örgütsel ilişkilerdeki uyumsuzluğunu sürdürdü. Aziz ise onun ardından sürüklendi. Buna yeri gelince değineceğim. Bir de Avrupa'ya yeni gelen kadrolar için başka türden uyum sorunları çıktı. Birçokları yeni koşullara uyum sağlamakta başarısız oldular. Eski ve yeni kadrolar arasında da anlayış ve çalışma tarzı farkının yarattığı sorunları yaşadık.

Kadroların Avrupa'ya geçirilmesi 1984 yılının ilk yarısında hemen hemen tamamlandı. Suriye'de temsilci düzeyinde arkadaşlarımızın yanı sıra, yanlarında eşleri ve çok sayıda çocukları olan iki yoldaş kaldı (Halit ve Salih). Onların da barınmalarına yardımcı olmayı üstlendik. İran Kürdistanı'nda ise, küçük çocuğu nedeniyle yazın Suriye'ye geçememiş olan Mesut (Hıdır Tek) ve eşi Zerin kalmıştı. Bunlara sonradan, orada yıllarca İran KDP'nin saflarında peşmerge olarak savaşacak olan Newroz da eklendi. Mesut ve eşi bölgeden ayrıldıktan sonra ise Newroz orada tek başına kaldı ve bizi temsil etti.

Geçmişteki deneyimlerimiz nedeniyle, kadrolarımızın yüz yüze kalabilecekleri sorunlara düşünsel planda hazırlıklıydık. Bu nedenle ülke komitelerinin önüne görevler koyduk. Ayrıca bir bütün olarak yoldaşlarımızı bu konuda uyardık. Örgüte gönderdiğim Ocak 1985 tarihli genelgede şöyle diyordum:

"Bu süre içinde, bölgede görevli olarak bırakılan çok az sayıdaki yoldaşımızın dışında diğer tüm yoldaşlar Avrupa ülkelerine geçirildiler. Bu yoldaşların şimdiden kestiremeyeceğimiz kısa ya da uzun bir süre için bu ülkelerde kalması mümkündür. Bu süreyi devrimci çalışma ve Partimiz için en iyi biçimde değerlendirmek gerekir. Yoldaşlarımız bu sürede:

"1- En başta bulundukları ülkenin dilini öğrenmeli, bir iş edinerek geçimlerini sağlamalı, ailelerine ve partiye maddi destek vermelidirler. Koşullara göre ve bunun için mümkün olan her olanağı kullanarak ve zorlayarak, bugün ve gelecekte Parti çalışmasında işe yarayacak bir meslek ve sanat öğrenmelidirler. (Fotoğrafçılık, desencilik, müzik ve tiyatro, matbaacılık, radyoculuk, tornacılık, makina ve motor ustalığı vb.) Genç, hatta orta yaşlı yoldaşlar, koşulları varsa orta veya üniversite düzeyindeki eksik eğitimlerini de tamamlayabilirler.

"2- Partimizin tüm yoldaşlardan beklediği, devrimci çalışmayı bulundukları ülkelerde de etkin biçimde sürdürmeleridir. Bir devrimci için çalışma koşulları her yerde ve her zaman vardır. Yeter ki o bu isteği ve beceriyi göstersin. Üstelik Avrupa ülkelerinin her birinde pek çok Kür-

distanlı ve Türkiyeli işçi, öğrenci ve aydın var. Onlar arasında çalışmak, onlarla bağ kurmak başlıbaşına önem taşıyor. Bulunduğumuz ülkenin halkına, barışsever, demokratik ve hümaniter güçlerine yönelik olarak da yapabileceğimiz çok şey var. Bu fırsattan yararlanarak halkımızın haklı mücadelesini onlara anlatabilir, dostlar ve destek kazanabiliriz.

"Her bir ülkede barınma, iş bulma, eğitim olanakları elbet farklıdır ve hemen her yerde bizi bekleyen bir dizi sorun var. Gerek kişisel, gerekse örgütsel sorunları devrimci inanç, sabır ve çalışmayla göğüslemeli, çözmeli; güçlükleri aşmasını bilmeliyiz. Yoldaşlar şunu hiçbir zaman unutmamalı ki bu direnci ve beceriyi gösteremeyenler yılgınlaşıp dökülebilirler.

"Yurt dışında yapılacak çalışmaları küçümsemek büyük hata olur. Biz kararlı ve etkin bir çalışmayla hem kendimizi koruyup geliştirebilir, hem de örgütsel mücadelemize yeni güçler devşirebiliriz.

"Yeni gelen yoldaşlarımızın da katkısıyla Avrupa ülkelerinde gerek emekçilerimizin örgütlenmesinde, gerek Cunta'nın teşhirine yönelik kitle eylemlerinin düzeyinde bir canlılık daha şimdiden görülüyor. Bunu daha da yükseltelim." (Bak: Ek Belge, no:20).

Ne var ki, tüm çabamıza rağmen kadroların eğitiminde başarılı olamadık. Birimler bu konuda doğru dürüst bir çalışma planı yapıp hayata geçiremediler. Örneğin, çalışmalarıyla daha yakından ilgilendiğim, teşvik ettiğim İsveç komitesinin sorumlusu Veysi Zeydanlıoğlu, bir süre sonra şunları söyledi:

"Burada kadro eğitmek olanaksız. Yabancılar için yalnızca temizlik ve bahçıvanlık gibi işler var..."

Gerçekte böyle değildi. Ama hem komitede, hem de çoğu yoldaşlarda o heves, o çaba ve yaratıcılık yoktu. Kendi ülkelerinde de iyi bir eğitim görmemiş, iyi bir çalışma yöntemi kazanmamış bu insanlar, bir türlü üstlerindeki şark miskinliğini soyunup atamıyorlardı. Nitekim İsveç'te bir yoldaşımız (Belengaz) kendi kişisel çabasıyla bir matbaaya girip bu meslekle ilgili bir hayli şey öğrendi.

İnsanlar gerek örgütsel, gerek kişisel planda bir çalışma planı yapıp, hedefler koyup kararlı biçimde onu başarmaya yönelmeyince, sorunlar baş gösteriyordu.

İnsanların bir bölümü geldikleri ülkeyi beğenmiyorlardı. Örneğin -sosyal yardım koşulları bazı ülkelerdeki kadar iyi değil diye- Paris'i beğenmeyip bu yüzden örgütsel görevlerini askıya alan vardı! Bunlar sorumsuz tiplerdi. Avrupa'ya kapağı atınca uğrunda savaştıkları idealleri bir yana itmişlerdi. Böylelerı üstelik çalışmadan, hiç bir sıkıntıya katlanmadan rahat bir yaşam sürmeyi umuyorlardı.

Kadroların bir bölümü ise, aksine, geldikten sonra da devrimci coşkuyu, militanca çalışma anlayışını sürdürdü. Ama herkes bu hızı uzun süre koruyamadı. Çokları zamanla gevşediler. Yıllar kadroları bir değirmen gibi

öğüttü. Şu veya bu nedenle yoruldular, yıprandılar, kenara çekildiler. Şimdi mücadelenin içinde eski kadrolardan pek az insan vardır...

Kuşkusuz yılların dize getiremediği insanlar da oldu. Ve mücadele alanı hiç boş kalmadı. Büyük bir sorumluluk duygusu ve özveri ile gecelerini gündüzlerine katarak çalışan bu eski kadroların ve mücadele bayrağını devralan yenilerin çabasıyla partimizin yurt dışındaki örgütsel çalışması sürerek bugünlere kadar geldi; halkımızın özgürlük mücadelesine yurt dışından önemli destek sundu ve yurt içinde de örgütsel yaraların sarılmasına ve mücadelenin yeniden yükselmesine yardımcı oldu.

* * *

1983 yılında öğrenci örgütü AKSA'dan taraftarlarımızı çektik. Bunun başlıca nedeni, Aksa planında görevli öğrenci arkadaşlarımızın aynı zamanda KOMKAR ve Parti planındaki yoğun görevleri idi. Ayrıca AKSA içindeki çalışmada diğer parçalardan, özellikle de Güney Kürdistan'dan olanlarla pek uyumlu çalışamıyorlardı. Bunlar AKSA'yı bir öğrenci örgütünden ziyade, tümüyle politik bir örgüt olarak, partilerinin yurtdışı büroları gibi kullanmaya çalışıyorlardı. Nitekim üyeleri de öğrenci olmaktan çok her meslekten ve yaşlı başlı insanlardı. Ayrıca lehçe farkı da uyumsuzlukta bir başka etkendi. Tüm bu nedenlerle öğrenci yoldaşlarımız AKSA'dan çekilmek için ısrarcı oldular ve biz de sonunda kabul ettik.

TKSP 1. Diyarbakır Davası'nın Sonucu

Partimiz aleyhine açılmış olanlardan 1. Diyarbakır davası 26 Ekim 1983'te sonuçlandı. Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi partimizi, "devletin hakimiyeti altındaki toprakların bir kısmını devlet idaresinden ayırmayı" amaçlamış bir örgüt saydı ve bu davada yargılanan söz konusu 93 kişinin tümünü gizli örgüt üyesi gibi göstererek Türk Ceza Kanunu'nun 171/1 maddesine göre cezalandırdı. Oysa içlerinde birçoğu yalnızca sempatizandılar. Mahkeme kendi geleneğini de çiğneyerek arkadaşlarımızın bir bölümüne bu maddenin üst sınırını uygulamış, azami cezayı vermişti. Buna göre Nazif Kaleli, Kenan Kızıl ve Orhan Miroğlu 15'er yıl; Yılmaz Çamlıbel, Vedat Erkaçmaz, Ahmet Korkmaz, Tayyip Kızılyıldız, Osman Topaloğlu, Bozan Erdem, Mustafa Aydın, Yavuz Koçoğlu, Kenan Alabay, Muzaffer Sağlam, Nihat Yurtkıran 12'şer yıl; Ahmet Çetinkaya, Hüseyin Öksüz, Adnan Odabaşı, Sertip Karahan, Recep Elaldı, Necmettin Salaz 10'ar yıl; Halit Kurtay, Abdülkadir Aydın, Aydın Hasar, Yavuz Budak, Mehmet Uğur Şen, Zülküf Baran, Salih Erdur, Görgün Argan, Hasan Timuçin, Abdülkerim Ürün, Sadık Arkayin, Abdülcelil Durmuş, İhsan Durak, Hüseyin Yaman, Halit Ayaz, Kemal Duran, İshak Ömerfarukoğlu, Mehmet Necmettin Araz, Naif Kayacan, Cemil Güllüpınar, Mehmet Yükselmiş, Abdullah Çelebi, Erdoğan Geyik, Mahmut Nedim Sa-

raçoğlu, Cemalettin Korkmaz, Mehmet Rüstemoğlu, Yusuf Seyhan, Lezgin Yılmaz, Sait Altürk, Ahmet Sıraç Süer, İbrahim Tuğrul Şermet, Metin Çiçek, İhsan Kılıç, Orhan Atak, Mehmet Emin Aydın, Celal Deniz, Ali Çetinkaya, Mustafa Gündoğdu, İsmet Yeltekin, Kutbettin Arıkboğa, Feridun Kaya, Muzaffer Özturan, Hüseyin Özdemir, Mesut Baştürk 8'er yıl ağır hapis cezası aldılar. Cemal Ekren'e 19 yıl, Mehdi Zana'ya ise 24 yıl ağır hapis cezası verildi. Diğerleri ise 3 ay ile, 6 yıl sekiz ay arasında değişen çeşitli hapis cezaları aldılar.

Bu davada verilen karar Yargıtay'da kısmen onaylandı, kısmen de leyhte ve aleyhte bozuldu. Bozma üzerine dava yeniden başladı ve beş yıl sürdü. Sonuçta Cuntanın mahkemesi, Ekim 1988'de verdiği kararda bazı cezalar üzerinde ısrar etti, bazılarını hafifletti, bazılarına ise bozma üzerine ceza verdi veya cezalarını arttırdı. Buna göre Abdurahman Kıran, M. Tayyar Kurt, Nuri Sınır, Yılmaz Odabaşı, Turan İl, Abdüllatif Kaya, Hikmet Keskin, Mahmut Erdal, Fikret Kılıç, Nurettin Ataman, Mustafa Çetin Çevikoğlu, Mehmet Kıran ve Lezgin Önal'a 8'er yıl ağır hapis cezası verildi. Bazı sanıklar da, bozma kararına uyularak beraat ettirildi. Ancak gerek beraat ettirilenler, gerekse cezası hafifletilenler bakımından durum değişmedi; bu insanlar zaten yıllarca ve cezayı aşan sürelerle yattıktan sonra serbest bırakılmışlardı..

Diyarbakır 5 Nolu'da Direniş, Yılmaz ve Necmettin'in Ölümü

Cezaevlerinde, tutuklu ve hükümlülere yönelik ve onları moral ve fizik olarak tüketmeyi amaçlayan baskı cenderesi, işkence ve terör çarkı ise sürüyordu. 1983 yazındaki direnişler sırasında, yönetim bazı geri adımlar atmış ve siyasi tutuklu ve hükümlülerin bazı isteklerini sözde kabul etmişti. Ancak faşist zorbalar sözlerini tutmadılar. Baskılar yeniden yoğunlaştı. Bu nedenle Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki siyasi tutuklu ve hükümlüler yeniden direnişe geçtiler, 3 Ocak günü açlık grevi başlattılar ve duruşmalara çıkmadılar. Bunun üzerine askeri birlikler cezaevini kuşatıp saldırıya geçtiler. Cezaevinde yangın çıktı ve olaylar üç gün devam etti. Olaylarda üç tutuklu yaşamını yitirdi: Necmettin Büyükkaya, Yılmaz Demir ve Halil Çatak.

Necmettin dövülerek öldürülmüştü. Yılmaz Demir ise faşist baskıları protesto etmek için canına kıymıştı. Yılmaz İç Anadolu Kürtlerindendi ve genç bir yoldaşımızdı. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci iken Ocak 1982'de tutuklanmıştı.

Aynı günlerde Kenan Aras'ı yitirdik. Kenan öğretmendi, TÖB-DER davasından yargılanıp beş yıl hapse mahkum olmuş, cezasını çekip tahliye olduktan sonra Ağrı'ya dönmüştü. 1 Aralık 1983 gecesi Keşiş köyü yakınında, av tüfeği ile vurulmuş olarak bulundu. Olayın intihar mı, yoksa intihar süsü verilmiş bir

cinayet mi olduğu anlaşılamadı.

Cezaevlerinde süregelen katliam ve baskılara karşı yurt dışında bir grup demokratik örgüt (KOMKAR, FİDEF, KKDK, GERÇEK-AK, DİB-AF ve Birlik Yolu) bir araya gelerek politik tutuklulara özgürlük kampanyası başlattılar.

Partinin 9. Yıldönümü Kutlamaları

1983'teki MK toplantısında aynı zamanda, bundan böyle Parti'nin kuruluş yıldönümlerini kutlamayı kararlaştırdık. 9. Kuruluş yıldönümü için Federal Almanya'da yapmayı planladığımız merkezi gecenin hazırlıklarını zamanında yapamadığımız için onu iptal ettik. 30 Aralık akşamı, yani yılbaşı gecesi (hatırlanacağı üzere Partiyi bir yılbaşı gecesi kurmuştuk) Stokholm'de bir salonda Parti gününü kutladık. Ayrıca Federal Almanya'da Berlin, Bremen, Duisburg, Wuppertal, Nürnberg ve Stuttgart kentleri ile Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da da yoldaşlarımız yerel planda partinin kuruluş yıldönümünü kutladılar.

Stokholm'deki geceye yoldaş ve taraftarlarımızın yanı sıra dost çevreler de katıldılar. Gecede yaptığım konuşma, "Parti Halkın Silahı, Umudu ve Geleceğidir" başlığı altında Kürtçe olarak Riya Azadi'nin Ocak 1984 tarihli sayısında yayınlandı. Gecemize katılan ozan Cigerxwin de bir konuşma yaptı.

Mesaj gönderen örgütler arasında Türkiye Komünist Partisi de vardı. TKP bu mesajında, ulusal baskının olmayacağı, barış ve demokrasi güçlerinin yönetimindeki bir Türkiye ve Kürdistan için TKSP ile omuz omuza mücadele ettiğini söylüyordu. Bu mesaj, aynı zamanda TKP ile iyileşen ilişkilerimizin de bir işaretiydi.

Bu yıldönümü nedeniyle ayrıca örgüte bir mesaj yolladım ve Parti'nin 10. yılını bir hamle yılına çevirelim, dedim. Riya Azadi'de de "10. Yılda Daha Güçlü TKSP İçin!" şiarı altında Parti'nin kuruluşunu, teorik görüşlerini ve temel politikalarını anlatan bir yazı dizisi başlattık. Yine Riya Azadi'de "Parti Militanı İçin" başlığı altında diğer bir sayfa açtık ve örgütsel çalışmada yol gösterici, öğretici nitelikte diğer bir yazı dizisi daha başlattık. Benim kaleme aldığım bu yazılar bir yıla yakın sürdü ve daha sonra, biri "Parti Militanı İçin", diğeri ise "TKSP- İlkeleri, Mücadele Anlayışı" adıyla broşür halinde yayınlandılar.

* * *

KOMKAR, 1984 yılında merkezini Frankfurt'tan Köln'e taşıdı. Hem bu yörede Kürdistanlı işçi kitlesi yoğun olduğu ve çevredeki birçok kent ve kasabada KOMKAR dernekleri bulunduğu, hem de başkent Bonn'a yakın düştüğü için.

Biz de Köln çevresinde, Meschenisch'te bir Parti evi kiraladık. Ben Stokholm'le Köln arasında mekik dokuyordum; bir ay İsveç'te isem bir ay da Al-

manya'da idim. Zaman zaman da toplantı ve görüşmeler için diğer Avrupa ülkelerine gidip geldim. Yıllarım böyle geçti.

Meschenisch'teki dairede ben, Süleyman, Aziz ve Ünal kalıyorduk. Ünal Berlin'den Köln'e geçmiş, burada basın yayında çalışıyor ve matbaamızı yönetiyordu. Bu dönemde iyi bir baskı makinası aldık ve yayın işimiz hızlandı.

Rojan ve Aziz'in İhracı, M. Düzgün'ün İstifası

Rojan Danimarka'ya geçtikten sonra, MK üyesi olduğu için, doğal olarak bu birimin sorumluluğunu da kendisine verdik. Danimarka'ya gittiğimde evine uğramış ve geçmişteki kırgınlıkları unutup örgütün başarısı için çalışmak gerektiğini söylemiştim. O da, "sizden bunu bekliyordum" diyerek memnuniyetini dile getirmişti. Ne var ki Rojan, yaptığı özeleştiriye rağmen, sanki "huylu huyundan vazgeçmez" atasözünü doğrulamak istercesine, bu birimde de çok geçmeden sorunlar çıkardı, yoldaşlara ters düştü ve çalışmaların tümüyle durmasına yol açtı. Daha da önemlisi, Suriye'de iken, yaptığı hizip çalışması sırasında, MK'da konuşulan ve orada kalması gereken kimi bilgileri ilişkide olduğu insanlara, hatta parti dışına yansıttığı ortaya çıktı. Aziz ise Politbüro'da konuşulup da o çerçevede kalması gercken bilgileri Rojan'a aktarmış ve o kanaldan bu bilgiler dışarı sızmıştı.

Kendisi de Rojan gibi Danimarka'da bulunan Cemil, Rojan ve Aziz'in hizip çalışmalarını konu edinen ve kendisinin de Suriye'de iken dahil olduğu ilişkileri, MK'ya verdiği uzun bir raporla açığa vurdu.

Cemil'in ne yapmak istediğini elbet biliyordum. Bu bilgileri uzun bir dönem partiden gizleycn Cemil, şimdi pişmanlık duyduğu veya partiyi çok düşündüğü için bunu yapmamıştı. Cemil daha önce Zekiciydi. Zeki ayrıldıktan sonra örgüt içinde kalış nedenini kesinlikle bilemem. Belki Zeki, parti içinde olup bitenleri izlemek amacıyla kendisinden bunu istemişti. Cemil, başlangıçta Zeki ile kumpas içinde olup daha sonra onu yalnız bırakan Rojan'la Aziz'in tavrına içerlemişti ve onlardan öç almaya hazırlanıyordu.. Bundan kuşkum yoktu. Bu nedenle, salt onun verdiği bilgilere dayanarak ne Rojan'ı ne de Aziz'i mahkum etmeye niyetimiz yoktu. Üstelik bu bilgilerin çoğundan daha önce haberdardım ve bunu Politbüro'daki diğer üç arkadaşa da iletmiştim. Ancak bu kez yeni olan, parti sırlarının dışarı yansımasıydı. Bu ciddi bir suçtu ve üzerine gitmek gerekirdi.

Konuyu MK düzeyinde ele almaya karar verdik. Ama Cemil'in raporundan Aziz kanalıyla haberdar olan Rojan, artık iplerin koptuğunu düşünerek örgütc açıkça cephe aldı. Aralık 1984'te yapılan MK toplantısına gelmedi, MK'dan istifa ettiğine dair bir mektup göndererek bir de MK'yı suçlamaya kalktı.

Merkez Komitemiz ise, Rojan'ın hizip çalışması yaptığı, Parti sırlarını dışarı verdiği, yaptığı özeleştiriye rağmen bölgecilik ve kadrolar arasında ayırımcılık yapmayı sürdürdüğü, ayrıca zimmetine parti parasını geçirdiği sonucuna varıp durumunu ihanet olarak niteledi ve partiden ihraç etti.

Aziz ise, Rojan'ın durumu artık gizlenemeyecek biçimde ortaya serildikten sonra dahi onu savunmaya çalıştı, Cemil'i ve başkalarını suçladı. MK toplantısına geldi, ama toplantının daha başında MK'dan istifa isteminde bulundu. MK onun istifa gerekçelerini reddetti, ama durumunu da ciddi buldu. Onun, geçen MK toplantısında yapılan uyarıya rağmen tutumunu düzeltmediği, Rojan'ın örgüte verdiği zararları bildiği halde gizlediği, Rojan'ı korumaya ve olayları saptırmaya çalıştığı sonucuna vardı. Ortaya çıkan durumla ilgili olarak açık tavır takınması istendi.

Aziz'in böyle davranmasının nedeni, öyle sanıyorum ki duygusal bir ilişki idi. Aziz Rojan'ın bir akrabası ile sözlüydü ve bu nedenle Rojan'la ilişkilerini koparamıyordu. Toplantıya ara verdiğimiz bir sırada kendisi ile yalnız konuştum: "Sen yetenekli bir arkadaşsın, bu örgüte gereklisin ve yararlı olabilirsin; ama Rojan'la ilişkini kesmelisin. Onun durumu ortada, bir örgüt üyesi olacak hali yok. Net tavır al!" dedim. Ne var ki Aziz bu tavrı alamadı ve Rojan'dan değil, örgütten koptu.. Bu nedenle MK üyeliğine son verdik, örgütle ilişkilerini askıya aldık ve yine de, önümüzdeki Kongre'ye katılıp görüşlerini dile getirme fırsatı verdik.

İkinci Kongre'nin hazırlığı içindeydik ve Politbüro üyesi olan Aziz de bunu biliyordu. Ama kongreye gelmeyi göze alamadı ve o da Rojan gibi örgüte karşı çalışma içine girdi.

Aziz yetenekliydi, ama örgütüne karşı yeterince dürüst davranmadı. Kritik durumlarda kişisel çıkarlarını, duygularını önde tuttu. Örgütten dışlandıktan sonra ise, birçokları gibi o da örgütü yıpratmaya, ondan adam koparmaya yönelik çabalara girdi.

Bu toplantıdan sonra, daha ben İsveç'e dönmeden Aziz İsveç turu atmıştı bile! Bu arada Mustafa Düzgün'e de uğramayı ihmal etmemişti. Ne söylemişse, İsveç'e döndüğümden bir-iki gün sonra, bir akşam Mustafa Düzgün telefon etti:

"Beş dakikalığına uğrayacağım," dedi.

"Buyur gel," dedim.

Ardından eşim Suzan'a döndüm: "Mustafa Düzgün istifa mektubunu getiriyor!" dedim.

Eşimle parti sorunlarını konuşmak hiç adetim değildir. Kendisi partili değildir; kimin partili, kimin partisiz olduğunu da elbet, o tahmin etse bile, ben söylemem. Ama Düzgün artık gidiciydi ve onunla ilgili teşhisimi söyleyemeden edemedim...

Düzgün İsveç'e geldikten sonra örgüte karşı dertli ve limoni idi. Kendisine büyük haksızlık yapıldığı kanısındaydı! Görevler verdik, Roja Nu'da yazmasına olanak tanıdık; ama bütün bunlar para etmedi. Bir iş yapmıyor ve sürekli yakınıyordu.

O ara, öğretmenlikten emekli olan eşini ve çocuklarını da yanına getirtmişti. Bizden yol parasını istedi. Kendisine, "eşin iyi bir emekli ikramiyesi aldı, yol parasına muhtaç değil," dedik. Eh Mustafa'nın artık örgütle işi bitmişti... Aziz

de, kendisine ne demişse, istifa mektubunu hazırlamış, koşup gelmişti.

Oturdu, kendisine çay ikram ettik. Hatırını sordum.

"Yollarımız ayrılıyor" dedi, "istifa mektubumu vermek için geldim!"

Yüzümdeki gülümsemeyi hiç eksik etmeden:

"Tabi, olabilir Mustafacığım," dedim.

Şaşırdı, bunu beklemiyordu. Rengimin atacağını, "Olmaz Mustafa öyle şey, koy o kağıdı cebine!" diyeceğimi sanıyordu herhalde...

Ama hayır! Uzun yöneticilik yıllarımda kadroları tutmak için hep çırpındım, bu konuda çok sabırlıydım; ama bir iş yapmayıp sadece dert yananlar için değil.

Eşim Suzan'ın kişilerle ilgili olarak bazen şaşırtıcı derecede güçlü tespitleri vardır. Suriye'ye indiğinde bana "Aziz'in durumu nasıl, bir sorunu mu var?" demişti. Tabi bu konuda, belki de gelirken yolda kulağına bir şeyler çalınmıştı. Ama ben, durumun farkında olduğum halde -ki konuyu organlarda tartışıyorduk- kendisine, "yoo, hiç bir sorun yok!" demiştim. Karım, Aziz'in ayrıldığını duyunca da:

"Ben Şam'da sana demedmiş miydim!" dedi.

"Biliyordum," dedim; "ama o zaman parti üyesiydi ve durumunun iyi olmadığını sana söyleyemezdim..."

Rojan'ı, örgüt üyemiz olan iki-üç kadar akrabası izledi. Aziz, daha çok hemşerisi olan iki-üç genci etkiledi. Örgütümüzün bölündüğü umutlarına kapılanlar ise yine umduklarını bulamadılar. Ocak 1985 tarihli Riya Azadi'de, "Devrimci Partilerde Gelişme ve Arınma Süreci" başlıklı bir yazı yayınladım. Bu yazıda şöyle diyordum:

"Devrimci bir parti canlı bir organizmayı andırır. Bir yandan büyür, gelişir, sağlamlaşırken, diğer yandan kendi içinde eskiyeni, çürüyeni, işe yaramayanı atar, kendisini yeniler.

"Parti yığınlardan beslenir. Aldığı kadroları eğitir, geliştirir. Ama zamanla gelişime ayak uyduramayanlar, soluğu tükenenler, güçlükleri göğüsleyemeyip kişisel çıkarlarını ve rahatlarını seçenler, örgütün temel ideoloji ve politikasından sapanlar, disipline gelmeyenler çıkacaktır. Parti böylelerini öncelikle eğiterek, uyararak yanlışlarından çevirmeye, kusurlarından kurtarmaya çalışır. Ama bu her zaman sonuç vermez. O zaman parti, bir ayak bağına dönüşen veya örgütün çalışmasına, birliğine zarar veren bu unsurları saflarından atar. Partinin birliğini, çalışma ilkelerini korumak, disiplinini perçinlemek buna bağlıdır. Çürüğün ve zararlının atılması bir kayıp değildir."

SOL BİRLİK'İN KURULUŞU

Türkiye ve Kürdistan sol güçleri arasında Cunta'ya karşı oluşan ilk birlik, DEV-YOL ve PKK'nın SVP ve TEB'le birlikte alel acele oluşturdukları "Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi" (FKBDC) oldu. TKEP'de buna katıldı.

Bu birlik, onu oluşturanlar için bile güven verici değildi. Çünkü gerek DEV-YOL'un, gerekse PKK'nın geçmişte bir birlik sorunları olmamıştı, programlarında böyle bir şey yoktu. Hele PKK, kendisinin dışında herkesi ajan, hain ve engel sayan, bu nedenle de ortadan kaldırılması gerektiğini düşünen bir anlayışa sahipti. Ama 12 Eylül sonrasının bunalımı onları bir yerlere tutunmaya ve bu türden bir ilkesiz birliğe zorlamıştı. Kuzey Kürdistan örgütlerinin oluşturduğu Hevkari Platformu'nda yer alamayan PKK, Direniş Cephesi'ne katılarak meşruiyet kazanmaya, sol güçler arasındaki kötü imajını bir parça düzeltmeye ve tabanına moral vermeye çalıştı. Ama özellikle PKK ile DEV-YOL'un bir arada çalışması zordu. Nitekim bir süre sonra TKEP'in yanı sıra DEV-YOL da birlikten ayrılınca, söz konusu "Direniş Cephesi"nin yalnızca adı kaldı ve o da miras olarak PKK'ya kaldı..

12 Eylül'ü izleyen ilk yıllarda TKP, cuntaya farklı yaklaşımı nedeniyle antifaşist birlik çalışmalarından uzak durdu. Bu dönemde TİP'i absorbe etme, yutma çabası içinde idi. TSİP ise, tüm antifaşist güçlerin katılacağı bir antifaşist cephenin gereğini savunmakla birlikte, ilk elde TKP ve TİP'le birlikte "sosyalistlerin birliğini" oluşturmanın gereğini savunuyor, böyle bir birlik içinde bizim ve PPKK'nın da yer almasını istiyordu. Bu, daha 12 Eylül öncesinden beri izledikleri politika idi.

Biz elbet, TKP, TİP ya da TSİP'le bir örgütsel birliği düşünmüyorduk. Bize göre dönemin dayattığı görev, ülkenin başına çöken faşist rejime karşı en geniş birliği oluşturmaktı. Direniş cephesi türünden dar oluşumlar da, TSİP'in istediği türden "sosyalistlerin birliği" de bu ihtiyacı karşılamazdı. Rejime karşı güçlü bir muhalefet yaratmak için öncelikle Kürt ve Türk solunun mümkün olduğunca en geniş kesimlerini bir araya getirmenin gerekli olduğu görüşünde idik.

Başından beri bunu savunmaktaydık. Riya Azadi'nin daha ilk sayısında, "Ortak Düşmana Karşı Güçleri Birleştirelim" başlıklı yazıda şöyle diyorduk:

"Türkiye ve Kürdistan genelinde güçbirliği konusunda bizim parolamız şudur: Ortak düşman karşısında tüm güçleri birleştirmek. Ortak düşman

ise emperyalizm ve faşizmdir. Ortak amaç demokratik bir düzendir. Bunun için bir araya gelebilecek tüm güçleri birleştirmek zorunludur. Sol saflarda, kör mezhep inancıyla, `ötekiyle bir masaya oturmam' anlayışı gütmek, ancak emperyalistleri ve faşist diktatörlüğü sevindirir. Ortak düşman karşısında güçbirliği için çaba göstermeyip `ötekiler silinir, ben kalırım!' biçimindeki hesaplar da boştur. Kitleler ve kadrolar, faşist diktatörlüğe karşı mücadeleyi gereği gibi omuzlamayanları ve birlik için çalışmayanları hoş görmeyeceklerdir. Böylesine yanlış tutumlar ancak bu gerici, bozuk düzenin ömrünü uzatır. Zafer istiyorsak, zaman yitirmeden güçleri birleştirmeliyiz.

"Bunun için atılacak ilk adım ise bir araya gelerek birlik sorununu tartışmayı kabul etmektir." (Bak: Riya Azadi, sayı 1, 21 Mart 1982).

Yurt dışında Cunta'ya karşı ortak protesto kampanyaları düzenlemek, eylem birliği yapmak için gösterdiğimiz çabalardan daha önceki bölümlerde söz etmiştim. Temmuz 1982'de toplanan MK toplantısında, Türkiye ve Kürdistan genelinde ortak bir cephenin oluşturulması için çalışma başlatmayı kararlaştırdık. Toplantı ertesinde kamuoyuna sunulan MK bildirisinde şöyle deniyordu:

*"Türkiye ve Kürdistan genelinde bir **antiemperyalist, demokratik cephenin** oluşması için bizce ön adım, ilerici demokratik güçlerin temsilcilerinden oluşan bir toplantıyı başlatmaktır,*

"Ortak düşman karşısında dağınık durumdan kurtulmak, kadrolara ve kitlelere moral vermek, düşman güçlerini yenilgiye uğratarak halklarımıza kurtuluş yolunu açmak bu birliği gerçekleştirmeye bağlıdır. Her türlü sekter, dar grupçu eğilimi aşarak devrimci ve demokratik güçlerin birliğini sağlamalıyız. Kitleler bizden bunu bekliyor." (Bak: Riya Azadi, sayı 4, Ekim 1982).

Bu amaçla, öncelikle bu konuda ortak bir politika oluşturmak ve Türk soluna ortak önerilerle gitmek için sorunu Hevkari'ye götürdük. Ancak, daha önce, Hevkari çalışmasıyla ilgili bölümde değindiğim üzere, orada ortak bir görüşe varamadık. Diğer örgütler acele edilmemesi yanlısıydılar. Oysa faşizme karşı mücadelenin ve bu çerçevede birlik gereğinin ertelenecek hali yoktu. Bu nedenle PSK olarak girişimlerimizi Hevkari'den bağımsız olarak sürdürdük.

Konuyu görüşmek amacıyla ortak bir toplantı yapılması için TKP'ye TİP'e, TSİP'e, TKP (B)'ye, DEV-YOL'a ve aynı kanaldan Direniş Cephesi'ne, Halkın Kurtuluşu'na ve İşçinin Sesi grubuna öneri götürdük. Bu önerimizin sonuçlarıyla ilgili olarak Eylül 1983 tarihli Politbüro raporumuzda şu bilgiler vardır:

"Söz konusu örgütlerden TKP (B), bilindiği gibi, öncelikle antifaşist bir halk cephesi önermektedir. Ama bizim toplantı önerimizi uygun buldu. TSİP'in cephe konusundaki tutumu da buna yakındır. Ancak görüşmelerimiz sırasında, sol güçler arasında, daha ileri bir program üzerinde bir antiemperyalist demokratik cephenin oluşturulmasına öncelik verilmesi ve sonra,

böyle bir cephenin yaratacağı çekim merkezi ve etkinlikle, tüm antifaşist güçleri toparlayacak bir antifaşist cephenin oluşturulması düşüncesine bir yakınlaşma gösterdiler. Toplantıyı uygun buldular ve bunun için çalışacaklarını söylediler.

"TİP böylesine bir cephe sorununu görüşmeye hazır görünmedi. Kendisi, bir araya gelebilecek örgütler arasında Avrupa'da bir enformasyon bürosu oluşturulmasını önerdi.

"Bizim söz konusu öneriyi TKP'ye götürdüğümüz bir dönemde, TKP'den de iki örgüt arasında bir görüşme yapılması önerisi geldi. Önce Politbüro düzeyinde bir yöneticiyi Genel Sekreter Yoldaşımızla görüşmeye gönderdiler. Sonra da iki örgüt arasında, genel sekreterlerin de katıldığı bir toplantı düzenlendi. Örgütümüz adına Ziya Yoldaş da bu toplantıya katıldı.

"Toplantı öncesi TKP Merkez Komitesi adına Partimize gönderilen mektupta dört nokta (barış sorunu, Cunta'ya karşı güçbirliği konusu, Kürdistan'daki son durum ve iki örgüt arasındaki ilişkiler) üzerinde görüşme önerilmişti. Bizim önerimiz üzerine seçim konusu da buna dahil edildi.

"Toplantı Temmuz sonunda gerçekleşti, söz konusu konular tartışıldı. TKP, güçbirliğine ilişkin olarak daha önce TİP'in önerdiği biçimde, bir enformasyon bürosu ya da, Türkiyelilerden ve yabancılardan demokrat kişilerin de katılabileceği bir "Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma komitesi" oluşturulmasını önerdi. Biz bu öneriyi yetkili organlarda değerlendireceğimizi söyledik. Ayrıca güç ve eylem birliği ve cephe konusunda ilkeli ve kalıcı adımlar atmak gerektiğini belirttik; bu konudaki görüşümüzü sunduk ve bir araya gelebilecek örgütlerin bu sorunu tartışmasını istedik. Onlar da bunu değerlendireceklerini söylediler.

"İki örgüt arasındaki ilişkilerin de inkârcı bir tutumdan uzak ve içişlerine karışmama dostluk temeli üzerinde yürütülmesini iki taraf da dile getirdi.

"DEV-YOL, bizim önerimize karşılık, Direniş Cephesi'nin bunun için hazırladığı toplantıdan söz etti ve oraya katılarak sorunun tartışılabileceğini; kendilerinin bu konuda Direniş Cephesi ile sınırlı olmadıklarını ve daha geniş bir birlikteliği düşündüklerini söyledi.

"İşçinin Sesi, Direniş Cephesi'nin hazırladığı toplantıdan söz ederek sorunun orada tartışılmasını önerdi.

"Halkın Kurtuluşu ile ilk kez resmi düzeyde görüştük. Bizimle böyle bir görüşmeden memnun olduklarını; cephe için şartların henüz erken olduğunu, ama eylem birliği konusunu görüşebileceklerini söylediler. Bu konuyu ayrıca yetkili organlarında görüşeceklerini belirttiler.

"Direniş Cephesi, Paris'te düzenlenen toplantı için hem 5'li Platforma (Hevkari çalışması), hem de ayrıca tek tek örgütlere çağrı göndermişti. Çağrıda yapılacak toplantıya katılacakların birlik sorununu ve seçimlerde ortak tutum konusunu görüşmeleri öneriliyordu.

"Toplantıya katılmayı ve orada görüşlerimizi dile getirmeyi uygun bulduk. Bunun için Ziya Acar yoldaşı görevlendirdik. Toplantı 20 Ağustosta (1983) başladı ve dört gün sürdü. Eylem Birliği ve cephe konusundaki görüşler oldukça farklı ve çeşitli idi. Sonuç olarak, ortaya çıkan eğilim, toplantıya katılan örgütlerin çoğunun cephe konusunda anlaşmalarının mümkün olmadığı idi... Örgütlerin, cephe anlayışları kendilerine yakın olanlarla bu tür çalışmaları sürdürmesi, diğer yandan da, eylem birliği için örgütlerin güçlerini birleştirmeleri görüşü benimsendi. Bu amaçla TSİP, DEV-YOL ve KUK'un seçildiği bir üçlü komite oluşturuldu. Bu komite, herhangi bir eylem ihtiyacı ortaya çıktığında örgütlerle diyalog kurarak ortak bir toplantı düzenlenmesi ve eyleme ilişkin ortak bir tutum alınması için çalışacak. Toplantı sonunda 17 örgütün katıldığı ortak bir duyuru yayınlandı. Duyuruda, cephe, güç ve eylem birliği sorunlarını görüşmek üzere 'tüm örgütlerin' daha sonra yapılacak bir toplantıda bir araya gelmesi de benimsendi.

"Kuşkusuz bu toplantı ile güçbirliği ya da cephe konusunda herhangi somut bir adım atılabilmiş ve bu toplantı herhangi bir düğümü çözebilmiş değildir. Birçok örgütün birlik sorununa yaklaşımı hâlâ olumsuzdur. Örneğin TKP bu konuda herhangi bir etkinlik göstermezken, DEV-YOL gibi bazıları da, cephelerin ancak eylem içerisinde oluşacağından bahisle, bu konudaki bilinçli örgütsel çabaları reddediyorlar ve sonuç olarak bir cephenin gereğine inanmıyorlar.

"Bugün de görünüyor ki, bu konuda yapılacak iş henüz çoktur ve bu yolda, karamsarlığa kapılmadan sabırla çalışmak gerekir.

"Türkiye ve Kürdistan solu, 12 Eylül öncesi cephe konusunda yaptığı ciddi yanlışları bugün de sürdürüyor. Sorumsuzca tutumlar birçok örgütte egemen. Bu nedenle de bugün, faşist Cunta karşısında ciddi bir dayanışma oluşturabilmiş değiliz. Cunta'nın temeli çürüyor ve ülkemizde patlayıcı madde durmadan çoğalıyor. Ama solun bugünkü dağınık ve umut verici olmayan haliyle bu çürümeyi hızlandırmak, onu yakın bir zamanda tam bir yıkıma çevirmek ve iplerin yeniden burjuvazinin eline geçmesini önleyip kitlelere öncülük ederek bir toplumsal devrime yolu açmak da güçtür.

"Avrupa'da yoldaşlarımızın içinde çalıştığı ve etkin olduğu demokratik kitle örgütleri de bu planda güç ve eylem birliğini sağlamak ve kalıcı kılmak için çaba gösteriyorlar. Son olarak KOMKAR, Mayıs 1983'te demokratik kitle örgütlerine bir çağrı yaparak 12 Eylül ve benzeri durumlarda yapılan eylem birliğini aşıp, bunun için kalıcı bir platform oluşturulmasını, organlar belirlenmesini ve demokratik planda eylem birliğinin sürekli, kalıcı ve yetkileri olan bir örgütlülük düzeyine yükseltilmesini önerdi. Bu öneri genel olarak olumlu karşılandı. Şimdi bu çağrı nedeniyle başlatılan toplantılar devam ediyor ve sorun tartışılıyor. Ancak DEV-YOl ve bazı başka örgütler, çağrıda öncülük kendilerinde olmadığı için, bundan rahatsızlar ve bu rahatsızlıkları çalışmaları olumsuz yönde etkiliyor."

MK, Eylül 1983'teki toplantısında Politbüro raporunda dile getirilen TKP'nin önerilerini değerlendirdi. Yurt dışında bir barış konferansı toplanması ve barış prezidyumu oluşturulması önerisini uygun buldu. Bu tür toplantı ve çalışmalara daha geniş çevrelerin dahil edilmesi için çaba göstermeyi kararlaştırdı. Yine TKP'nin, yurt dışındaki DİSK yöneticilerinin bir araya gelerek ortak bir toplantı yapmaları ve çalışmalarını uyumlu hale getirmeleri önerisi de olumlu bulundu. Biz buna ayrıca yurt dışındaki TÖB-DER yöneticilerinin de dahil edilmesi, DİSK ve TÖB-DER'le ilgili komitelerin çalışmalarının birleştirilmesi için çaba göstermeyi kararlaştırdık.

TKP'nin ve TİP'in yurt dışında Cunta'ya karşı "Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma komitesi" veya "enformasyon bürosu" oluşturulmasına yönelik önerilerini ise benimsemedik. Bu konuda Merkez Komitemizin görüşü şuydu:

"Komitemiz, cuntaya karşı ciddi bir mücadelenin örgütlendirilmesi için, a) siyasi örgütler planında güç ve eylem birliği ve giderek cephe birliği için; b) demokratik kitle örgütleri planında kalıcı bir güç ve eylem birliği platformu oluşturmak için çaba harcanmasını ve somut adımlar atılmasını gerekli bulmaktadır. Böylesine temel bir görevi bir yana koyarak, hatta ona alternatif biçimde, "enformasyon bürosu" veya "dayanışma komiteleri" önermek, sorunu küçümsemek olur. Bu tür büro ve komiteler bir güçbirliği platformunun çeşitli ürünlerinden biri olabilir; ama tek başlarına Cunta'ya karşı mücadele görevlerini omuzlayamazlar, Cunta'nın yıkılması için gerekli güçleri seferber edemez, örgütleyemezler." (Bak: Ek Belge, no: 19).

Toplantı sonrasında yayınlanan MK bildirisinde ise bu konuda şöyle deniyordu:

"Besbelli Cunta da, onun kalıcı kılmaya çalıştığı faşist çark da daha uzun yıllara dayanamayacaktır. Ne var ki salt Cunta'nın gitmesi, demokratik koşullara varmak ve kitlelerin temel sorunlarına çözüm bulmak için yeterli değildir. Bu hedeflere ulaşmak, her şeyden önce emekçi kitlelerin örgütlülük ve eylem düzeyine, etkinliklerine bağlıdır. Türkiye ve Kürdistan devrimci ve demokratik güçleri antiemperyalist, demokratik bir cephede geniş tabanlı, kalıcı bir birlik yaratamadıkları sürece, emekçi yığınları büyük ölçekte mücadele alanına çekmek ve ileri hedeflere yöneltmek güç olacak, Cunta gitse bile, ipler yeniden burjuvazinin gedikli partilerinin eline geçecektir. O halde bugün, sol bakımından var olan tüm olumsuz manzaraya ve güçlüklere rağmen, böylesine bir birlik için çalışmak hayati derecede önemlidir. Türkiye Kürdistanı'nda ulusal demokratik, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı genelinde ise antiemperyalist, demokratik bir birliği gerçekleştirmek için çalışmak, günümüz koşullarında demokrasi ve devrim için çalışmak demektir. Partimiz, bugüne dek kararlı biçimde sürdürdüğü birlik politikasını bundan böyle de sürdürecektir."

TKP ile İlk Görüşmeler

Güçbirliği ve cephe için çaba gösterdiğimiz bu aşamada, daha önce de belirttiğim üzere, TKP ve DEV-YOL'u eleştiren teorik nitelikte bir yazı dizisi Riya Azadi'de yayınlanmakta idi. Ancak bu eleştiriler görüşmelere engel olmadı. TKP ilk kez, daha İsmail Bilen'in genel sekreter olduğu dönemde, bizimle görüşmek için Ali adındaki Politbüro üyesini gönderdi. Kendisini ilk kez görüyordum ve aynı zamanda son kez oldu. Bir daha karşılaşmadık. Yıllardır Avrupa'da kalan Diyarbakırlı bir Kürtmüş. İlginç bir şekilde, Parti adımızdaki "Türkiye Kürdistanı" belirlemesinden memnun olduklarını söyledi. Öyle sanıyorum ki TKP'nin, Parti adımızın daha deşifre edilmediği 12 Eylül öncesinde bize karşı öylesine sert bir tavır almasının, bizi "sahte komünist partisi" kurmakla suçlamasının nedeni -Türkiye sınırları içinde kendi dışında her türlü işçi sınıfı partisine karşı olma anlayışı bir yana- bizimle ilgili olarak aldığı yanlış istihbarattı. Ama adımız açığa kavuşunca, görünen o ki rahatlamışlardı: Bir kere komünist adını taşımıyorduk. İkincisi bir Kürdistan partisi idik; yani Türkiye'nin tamamı bakımından işçi hareketini temsil etme iddiamız yoktu.

TKP temsilcisi bizimle iyi ilişkiler içinde olmak istediklerini söyledi ve biz de aynı görüş ve arzuda olduğumuzu söyledik.

Bu görüşmeden bir süre sonra TKP Merkez Komitesi adına, iki örgüt arasında genel sekreterlerin de katılacağı heyetler düzeyinde bir görüşme önerisi geldi. Biz buna evet dedik. Görüşme tarihi olarak 7 Temmuz 1983 günü saptandı. TKP Genel Sekreteri batı ülkelerine geçemediği için görüşme sosyalist bir ülkede, Bulgaristan'da yapılacaktı. Biz, Politbüro üyemiz Ziya Yoldaşla birlikte Sofya'ya gittik. TKP'nin de bir süre önce kongresi olmuş ve İ. Bilen, "fahri başkanlık" adı altında geri çekilip yerine, 12 Eylül sonrası yurt dışına geçen genç bir partili, Haydar Kutlu (Nabi Yağcı) seçilmişti.

Toplantımız Sofya'da devlet başkanlığı köşkünün hemen bitişiğindeki bir bahçe içinde yer alan küçük köşklerden birinde yapıldı ve iki gün sürdü. TKP liderleri, sosyalist ülkelerde geçen göçmenliklerinde hep böyle köşklerde mi kalırlardı, bilemiyorum; merak edip sormadım da. Ama ben böyle bir köşkte ilk kez konuk oluyordum...

Bu toplantının gündeminden ve vardığımız sonuçlardan yukarda, 1983 Politbüro Raporumuzun ilgili bölümünde söz etmiştim.

Toplantıya TKP adına Haydar Kutlu'nun yanı sıra iki kişi daha katıldı. Bunlardan biri, sanırım Erdal isimli Politbüro üyeleri, diğeri ise yine Diyarbakırlı bir Kürt olan Şeref Yıldız'dı. Şeref son derece inançlı, çalışkan, belki de bu yüzden zayıf nahifti.

* * *

FKBDC'nin çağrısıyla 1983'te Paris'te yapılan geniş toplantı, daha sonra Federal Almanya'da sürdürüldü. Bu toplantılar sırasında iki eğilim giderek netleşti. Bunlardan biri FKBDC'de yer alan örgütlerin görüşüydü ve antifaşist mücadeleyi devrim mücadelesine indirgiyordu. FKBDC'nin programındaki şu saptama bu yanlış anlayışı çok net gösteriyordu:

"Faşizme karşı devrim alternatifini dikmek zorundayız. Bizlerin ihtiyaç duyduğu ve uğruna savaş verilmesi gereken şey, demokratik yutturmacalar değil, halkın kendi iktidarıdır. Devrimdir.

"Ülkemizdeki faşizmi ve egemen sınıflar iktidarını yıkıp halkın devrimci demokratik iktidarını kurmanın tek yolu devrimdir."

Antifaşist mücadelenin demokrasi mücadelesiyle bağını koparan, onu devrim mücadelesine indirgeyen bu anlayış yanlıştı. Böylesi bir önkoşulla faşizme karşı güçlerin tümü bir cephede bir araya getirilemezdi. Ocak 1984 tarihli Riya Azadi'de yayınlanan, benim kaleme aldığım "Nasıl Bir Cephe?" başlıklı yazımızda bu görüşü eleştiriyor ve şöyle diyorduk:

"Egemen sınıfların iktidarına son vermek, besbelli bir devrim sorunudur. Ama faşizme son vermek de her zaman böyle midir? Tarihi deneyler gösteriyor ki faşizm her zaman devrimle yıkılmamış veya onun yıkılışını her durumda bir devrim izlememiştir. İşte İspanya, İtalya, Yunanistan örnekleri... Faşizmi devrimle yıkma veya faşist rejimin yerine devrimci bir iktidar geçirme istemi, elbet koşulları varsa iyi bir şeydir ve devrimci güçler her zaman böyle bir olanak için hazırlanmalı, bunu gözetmelidirler. Diğer yandan, nesnel koşullar her zaman buna uygun düşmez. Çoğu kez de faşizmi yıkmak, ancak geniş antifaşist güçleri bir araya getirmeye bağlıdır. Bu güçlerin ise bir bölümü, faşizme karşı olduğu halde hiç de devrimden yana olmayabilir. Onların istediği burjuva demokrasisidir. O halde daha baştan devrimi tek alternatif diye sunmak, böylesine bir programı antifaşist güçlere dayatmak, onların bir bölümünü dışarda bırakmak anlamına gelmez mi? Besbelli ki böylesine bir tutumla antifaşist cephe oluşturulamaz ve faşizm yenilgiye uğratılamaz. Bu, ya devrim, ya hiçbir şey mantığıdır ve Üçüncü Enternasyonal'in 7. Kongresi'nde saptanan antifaşist geniş cephe ilkelerine terstir."

Bu geniş toplantılar sırasında ortaya çıkan diğer bir yanlış eğilim ise TİP ve TSİP'in, bir ölçüde de TKP'nin tutumu idi. Bunlar, söz konusu geniş toplantıları yapan sol örgütlerin gündemine salt antifaşist mücadeleyi koymakta ve solun bu nitelikte bir program üzerinde birleşmesini yeterli saymakta idiler. Bir başka deyişle, bunlar da demokrasi mücadelesi ile devrim mücadelesinin bağını koparmakta idiler. Biz ise farklı düşünüyorduk:

"Bugün Türkiye demokrasi güçleri açısından en acil ve temel görev faşizmi yıkmaktır. Antifaşist bir cephe oluşturma görevi günceldir. Ama buna bakarak, solun kendi birliğini antifaşist geniş cephenin programıyla sınırlamak da zorunlu mudur? Bize göre hayır.

"Bu örgütlerin hemen tümü emperyalizmin ülkeden kovulmasından, NA-

TO'dan çıkılmasından, emperyalizme bağımlı ekonomi politikasına son verilmesinden yana. Bu örgütlerin hemen tümü bir toprak devrimini, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını, tekelci ve işbirlikçi burjuvazinin elindeki işletmelere el konulmasını istiyor. Demek ki bu temel hedefler üzerinde birlik sağlamak pekala mümkündür. (Bak: "Nasıl Bir Cephe? RA, sayı 18-19)

Biz cephe sorununa iki yönlü yaklaşıyorduk ve şunu önerdik:

1- Sol güçler arasında devrimci dönüşümleri kapsayan bir cephe programı;

2- Tüm antifaşist güçleri toparlamayı amaçlayan bir antifaşist program.

Söz konusu yazıda bunu, "Önce Solun Birliği" ara başlığı altında şöyle izah ediyorduk:

"...Sol güçlerin önüne CHP'nin, MSP'nin kabul edeceği türden bir antifaşist program konmakta, solun istemleri, burjuva istemlerin düzeyine indirilmektedir.

"Sol birliğin önüne böylesine geri bir program koymak, onun propaganda ve ajitasyon gücünü de düşürmek demektir. Oysa buna hiçbir neden yok. Sol daha ileri bir program üzerinde anlaşabilir ve anlaşmalıdır. Sol, emperyalizme karşı propagandayı, Kürt halkının üstündeki ulusal baskıya karşı propagandayı, toprak devrimi ve kamulaştırmalar için propagandayı en iyi biçimde yapabilmeli, yapmalıdır. Milyonlar kendi çıkarlarının bilincine ancak böyle varabilirler. Onlara gerçekten öncülük yapmak buna bağlıdır.

"Sol birliğin programı, sol örgütlerin üzerinde anlaşacağı ileri bir program olmalıdır. Yalnız faşizme karşı birlikte daha güçlü mücadele yürütmek için değil, faşist rejim son bulduktan sonra da demokrasi mücadelesini sürdürmek ve onu devrimle tamamlamak için gereklidir bu.

"Diğer yandan, böyle bir programın geniş antifaşist cephe programı ile özdeş sayılamıyacağı açıktır. Kendi ileri programını yapan sol birlik, diğer antifaşist güçlere geniş bir antifaşist cephe için çağrı yapmalı ve buna uygun ortak bir program sunmalıdır. Bu, doğal olarak, faşizme karşı halk cephesi olmalıdır. Böylece sol birlik, propaganda ve ajitasyonda, kitlelere yol göstermede geri bir konuma düşmeden, en geniş kitleleri faşizmi yıkma işinde seferber etmek için kendine düşeni yapabilir.

"Bize göre ülkemizin koşulları, faşist rejim altında bile cephe sorununa böylesine ikili bakmayı gerektiriyor."

Ancak bu toplantılarda ortak bir anlayışa varılamadı. Partizan ve benzeri bazı Maocu örgütler bu toplantıları daha baştan sabote etmek için çaba gösterdiler. Sol sekterler antifaşist cephenin programı yerine kendi devrim programlarını sunmakta ısrar ettiler. Diğer kesim de sol güçlerin birliğini yalnızca antifaşist mücadele ile sınırlayınca bizim önerimiz doğrultusunda bir uzlaşma sağlanamadı ve bu toplantılar bir süre sonra son buldu.

Böylece Türkiye solu burjuvazi karşısındaki dağınıklığını ve kendi arasında boğuşmayı sürdürdü, bizim yukarda dile getirdiğimiz kaygıların ne

derece haklı olduğu daha sonra görüldü: Faşist Cunta geri çekildi ama ipler yine burjuvazinin gedikli partilerinin eline geçti. Bunlar 12 Eylül rejiminin oluşturduğu faşist çarka dokunmadılar, onunla uzlaştılar.

Bu aşamadan itibaren, daha dar çerçevede de olsa, bir araya gelebileceğimiz örgütlerle ortak bir program üzerinde uzlaşıp adım atmaya yöneldik. Altı örgüt (TKSP, TKP, TİP, TSİP, TKEP ve PPKK) çalışmalarımızı sürdürdük. Düzenlediğimiz toplantılara TKP(B)'yi de çağırdık. TKP(B) bir ara toplantılara katıldı, ama daha sonra çekildi. Platformumuz her şeye rağmen DEV-YOL'la da diyalog kurdu ve onu bu çalışmaya çekmeye çalıştı. Ama DEV-YOL o ara kendi içinde bir ayrışma ve tartışma süreci yaşamaktaydı, örgütü kimin temsil ettiği belli değildi; bu nedenle kurulan diyalog sonuç vermedi.

İşin ilginci, TİP'liler bu dönemde PKK ile dirsek teması içindeydiler ve bu çalışmaya PKK'yı da katmak için platforma öneri getirdiler. Biz bunu yanlış bulduk ve TKP'nin bir mektubuna yazdığımız 25 Temmuz 1984 tarihli cevapta şunları söyledik:

"Bize göre, birlik sorununu küçümsemek, bu yolda ciddi çaba harcamamak ne denli yanlışsa, salt iyi niyetle, birliğe yarardan çok zarar getirebilecek kimi örgütleri aceleyle birliğe kazanma çabası da o denli yanlıştır.

"PKK gibi örgütler öncelikle başvurdukları devrimci olmayan yöntemler nedeniyle eleştirilmeli, düşmanın niyet ve hesapları konusunda uyarılarak girdikleri yanlış yoldan geri çevrilmeye zorlanmalı ve gösterecekleri düzelmeye göre onlarla işbirliği olanakları araştırılmalıdır."

Altılı platformun çalışması bir yıla yakın sürdü ve sonuçta ortaya "Sol Birlik" diye adlandırılan oluşum çıktı. Bu çalışmayı yürüten komisyona bizden Abdullah yoldaş katıldı. Bu sürç, Ocak 1985 tarihinde örgüte gönderdiğim mektupta şöyle özetlenmiştir:

"Biz altılı platformda güçbirliği ve cephe sorununa ilişkin olarak kendi görüşümüzü savunduk ve iki bölümden oluşan (biri devrimci dönüşümleri içeren antiemperyalist demokratik cephenin programı niteliğinde, diğeri ise antifaşist cephe programı niteliğinde) gerekçeli program önerisi sunduk.

"TİP ve Pêşeng yalnızca antifaşist bir program yapılmasını savundular. TSİP, eğer üzerinde anlaşabilirsek ikisinin de olabileceğini, anlaşamazsak yalnızca antifaşist programla yetinilmesini istedi. TKP özellikle antiemperyalist istemlerin programda yer alması gerektiğini savundu. TKEP ise bu ara temsilci bulunduramadı ve daha sonra zirveye katıldı.

"Sonuçta bizim önerdiğimiz, solun kendi arasındaki birliğe ve devrimci dönüşümlere ilişkin kısmın ortak deklarasyona bir bölüm halinde konması benimsendi. Pêşeng buna da itiraz etti. Ve komisyonun üzerinde birlik sağladığı metinlerle birlik sağlanamayanlar ve diğer ihtilaflı noktalar örgütlerin zirve toplantısına bırakıldı.

"Üst düzeyde heyetlerin katıldığı zirve toplantısı Aralık ayında yapıldı.

"Zirvede söz konusu birliğin bir "Sol Birlik" olduğu belirtildi ve adı Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik" olarak kondu.

Sol Birlik'in kendi ortak çalışmasını düzenleyen bir "Çalışma ve İşleyiş Kuralları" belgesi benimsendi ve buna göre ortak çalışmaları yürütecek bir "Sol Birlik Komitesi" oluşturuldu.

"Bizim önerimizdeki demokratik halk iktidarı hedefini koyan ve devrimci dönüşümleri içeren bölüm, Deklarasyon'da "Türkiye'nin Toplumsal Kurtuluş Yolu" başlığı altında korundu.

"Yine diğer tüm antifaşist güçlere sunulmak üzere hazırlanan demokratik programa son biçimi verildi ve benimsendi.

"...Biz Sol Birlik'in oluşmasını ileri ve önemli bir adım olarak değerlendiriyoruz. Ancak bununla ne biz, ne genel olarak Sol Birlik'i oluşturan diğer örgütler, birlik sorununa tamamlanmış bir şey gözüyle bakıyoruz. Gerek sol güçlerin geniş birliğinin sağlanması, bunun mücadele içinde ete kemiğe kavuşması ve devrimci-demokratik güçlerin bir cephesine dönüşmesi, gerekse önerilen program üzerinde antifaşist güçlerin birliğinin sağlanması ve bunun faşist rejimi sarsacak, alaşağı edecek etkin bir cepheye dönüşmesi bir süreç sorunudur.

"Ancak bunların ikisine de yönelik olarak önemli bir adım atılmıştır.

"Sol Birlik, Deklarasyon'da belirlenen ilkeleri benimseyen ve ortak amaçlara ulaşmak için birliğe katılıp mücadele etmek isteyen diğer sol örgütlere açıktır. Sol Birlik, bunu benimseyecek diğer sol örgütleri de birlik çatısı altına çekmeyi önüne hedef olarak koymuştur.

"Yine kamuoyuna sunulan antifaşist programla, antifaşist güçlerin birliğini sağlama yönünde önemli bir adım atılmıştır. Sol Birlik, faşizme karşı mücadeleyi benimseyen tüm güçlerle bu programa uygun biçimde iş ve güç birliği yapacağını açıklamıştır.

"Ne güçbirlikleri, ne cepheler kağıt üzerindeki tespitlerle ve bir anda oluşturulamazlar. Güçleri birleştirmek ve bunu etkin ve daha örgütlü bir düzeye, bir cephe düzeyine yükseltmek, nesnel koşullara uygun adımlar atmaya ve geliştirmeye bağlıdır. Bugün bize ve Sol Birlik içindeki diğer örgütlere düşen de, koyduğumuz ileri hedeflere ulaşmak, birliğin örgütlülük düzeyini yükseltmek için gerekli yapıcı, olumlu çabayı göstermektir." (Bak: Ek Belge, no: 20).

Altı örgütün 1-2 Aralık 1984'te toplanan söz konusu ilk zirve toplantısına Bulgar yoldaşlar ev sahipliği yaptı ve Sofya'da, Vitoşa Dağı'nın eteğinde, Başkanlık Sarayı'na yakın bir yerde toplandık. Partimiz adına toplantıya ben ve Ziya Acar katıldık.

Toplantı iki gün sürdü. Bu toplantıda, daha önce üzerinde görüş birliğine varılamayan noktalarda uzlaşma sağlandı. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkına, Deklarasyon'da, öteki devrimci dönüşümleri de içeren "Türkiye'nin Toplumsal Kurtuluş Yolu" başlığı altında yer verilmişti. PPKK ise hem devrimci dönüşümleri içeren bu bölüme toptan karşıydı hem de Kürt

ulusunun kendi kaderini tayin hakkının, antifaşist program niteliğindeki Demokratik Güçbirliği Platformu'nda yer almasını istiyordu. Tartışmalar sonucunda deklarasyondaki formülasyon yine korundu, demokratik güçbirliği programında ise ayrıca şu ifadeye yer verildi:

"Kürt halkı üzerindeki ulusal baskıya son vermek, onun ulusal demokratik haklarını sağlamak ve tüm ulusal azınlıkların dil ve kültürlerini geliştirmelerinin önündeki engelleri kaldırmak."

Ne var ki, PPKK'lılar, "kendi öncrimizin dışındaki bir formülasyonu kabule yetkili değiliz," diycrek suyu yine yokuşa sürdüler ve bu durumda programı imzalamayacaklarını söylediler, on gün süre istediler.. Neyse ki, ertesi gün, telefonda kendi arkadaşlarıyla görüştüklerini, söz konusu formülasyonu onayladıklarını söylcdilcr. Böylccc sorun aşıldı. Daha doğrusu biz öyle sandık. Çünkü daha sonra değineceğim üzere, konuyu yeniden gündeme getirdiler.

Sonuçlandırılan belgeleri (Deklarasyon, Demokratik Güçbirliği Platformu, Sol Birlik İşlcyiş ve Çalışma Kuralları ve Duyuru) TKSP adına ben imzaladım. TİP adına Genel Başkan Behice Boran, TKP adına Genel Sekreter Haydar Kutlu, TSİP adına Genel Başkan Ahmet Kaçmaz, TKEP adına Genel Sekretcr Tcslim Töre, PPKK adına da Genel Sekreter Serhad Dicle imzaladılar.

"Sol Birlik" adı benim önerimdi. Daha sonra Ziya arkadaş bana, isim için "Türkiye vc Türkiye Kürdistanı Sol Birlik desek daha iyi olmaz mı?" dedi. Bunu bazılarının, özellikle de TKP'lilerin kabul edeceğini sanmadığımı söyledim; ama "sen öner," dedim. Daha sonraki toplantıda Ziya arkadaş bu öneriyi yaptı ve hiç de beklemediğim biçimde, kısa bir tartışmanın ardından bu öneri, "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği" adı benimsendi ve kısa olarak da "SOL BİRLİK" denmesi uygun görüldü.

TKP'nin, iki ayrı ülke anlamını açıkça ifade eden "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı" terimine evet demesi beni şaşırttı. Sanırım boş bulunmuşlardı.. Çünkü sonradan bu isme sahip çıkmadılar ve sorun çıkardılar.

Bu toplantıda ortak çalışmanın koordinasyonu için bir Sol Birlik Komitesi oluşturuldu. Bu komiteye bizden Abdullah arkadaşı verdik. Ayrıca TSİP tarafından zirveye sunulan eylem programı önerisi de tartışıldı ve sonuçta bunun Sol Birlik Komitesi tarafından daha sonra görüşülerek sonuçlandırılması uygun görüldü.

Toplantı sonrasında Bulgar Komünist Partisi'nin Politbüro üyelerinden biri düzcnlenen yemeğe katıldı ve Sol Birlik'i kutlayan bir konuşma yaptı, bize başarılar diledi.

Bunu izleyen günlerde Sol Birlik'in kuruluşu kamuoyuna duyuruldu. Biz de kuruluş duyurusu ile birlikte Deklarasyon'u vc Demokratik Güçbirliği Programı'nı Riya Azadi'nin 29-30. sayısında yayınladık. Bu, Partimizin 10 Yıl kutlamalarıyla aynı günlere rastladı ve örgütümüz için iyi bir moral oldu.

SOL BİRLİK

Sol güçlerin ortak kampanyası

İdamlara, işkenceye ve Kürt halkı üzerindeki baskılara hayır!

* * *

Serhad Dicle'nin arkadaşlarıyla telefonla konuştuktan sonra ortak metinleri onaylayıp imzalamasının ardından, onlar açısından program sorununun artık aşıldığını sanmıştık. Ama öyle değilmiş. Sol Birlik'in kuruluşunun üzerinden aylar geçtikten sonra PPKK, Sol Birlik partilerine gönderdiği 18 Nisan 1985 tarihli mektupta şöyle diyordu:

"Partimiz son Merkez Komitesi toplantısında Sol Birlik'i görüştü. Merkez Komitemiz, Deklarasyondaki "Türkiye'nin Toplumsal Kurtuluş Yolu" bölümünün Partimizin programıyla çeliştiğini ve bu aşamada Demokratik Güçbirliği Platformunda Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının yer alması gerektiğini kararlaştırarak Sol Birlik'i onaylamadı.

"Bu nedenle sizinle "Türkiye'nin Toplumsal Kurtuluş Yolu" ve Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı bölümlerini tekrar tartışıp kısa bir zamanda bir sonuca varılmasını öneriyoruz. Bu tartışma sürecinde Partimiz, Sol Birlik'le olan ilişkilerini dondurmayacak, eylemlerine katılacaktır. Fakat belirttiğimiz iki sorun kısa bir zamanda çözülmezse Sol Birlik'ten çekilecektir."

PPKK'nın bu önerisi Sol Birlik Komitesi'nin 7 Mayıs tarihli toplantısında görüşüldü ve kendisine, bu konunun sonbaharda yapılacak zirve toplantısında görüşülebileceği söylenerek o zamana kadar çalışmalara katılması öncrisi götürüldü. PPKK ise buna verdiği cevapta, bu öneriyi

olumlu bulduğunu, ancak üyciliğini dondurduğunu, buna karşılık organlarda -nasıl bir şeyse- "aktif gözlemci" olarak yer alacağını söylüyordu..

Böylece PPKK, bir ayağı Sol Birlik'in içinde, bir ayağı dışında, garip bir "aktif gözlemcilik"statüsünü aylarca sürdürdü.

Kasım 1985'te yapılan toplantıda, Pêşeng'in, Demokratik programda değişiklik yapılması önerisi reddedildi. Deklarasyon'da ise, anlatıma ilişkin ufak bir değişiklik yapıldı. PPKK durumu yeniden MK'da görüşeceklerini söylcyip gözlemci durumlarını sürdürdü. Ama toplantıdan bir süre sonra, programı bu haliyle kabul ettiğini belirterek yeniden asli üye konumuna döndü.

Ama, sevgili okurlar, eğer böylece bu işin kapandığını sanıyorsanız yine yanıldınız! PPKK, körün değneğini bellediği gibi, bu işin peşini bırakmadı. Bir yıl kadar sonra aynı doğrultuda değişiklik öncrisini yeniden Sol Birlik zirvesine getirdi...

SOL BİRLİK'in Organları ve Eylemleri

SOL BİRLİK, Türkiye'de solun oluşturduğu ilk ciddi birlikti. Solda ve Kürt yurtsever kesiminde birlik anlamında ilk örnek UDG'dir. Ama UDG yalnızca Kürt örgütleri arasında yapılmıştı ve kurulmasıyla dağılması ne yazık ki bir oldu. Daha sonra DEV-YOL, PKK ve diğer bazı örgütlerin oluşturduğu FKBDC de hem kısa ömürlü oldu, hem de bahse değer bir çalışma yapmadı. SOL BİRLİK, hem dördü Türkiye solundan, ikisi de Kürdistan solundan olmak üzere altı örgütü kapsıyordu, hem de dört yıl sürdü ve hedeflerine ulaşamasa ve çalışmaları yurtdışı ile sınırlı kalsa bile bir hayli çalışma yaptı.

Birliğin en üst organı yılda bir kez yapılan zirve toplantıları idi. Bu, kuruluş toplantısıyla birlikte üç kez gerçekleşti. Sol Birlik Üst Komitesi ise birliğin en üst düzcyde yürütme organıydı. Sık sık toplanıyor, programa zirvede alınan kararlara ve gelişmelere göre örgüt çalışmalarını planlayıp hayata geçiriyordu. Onun altında yurt dışında çeşitli ülkelerde (Federal Almanya, Fransa, İngiltere, İsveç, Danimarka, Hollanda, İsviçre ve Yunanistan) koordinasyon komiteleri kuruldu. SB yurt içinde de örgütlenme konusunu tartıştı; ancak son yılında buna niyetlendiyse de birlik dağıldığı için bu gerçekleşmedi.

Kuruluştan kısa bir süre sonra, "Sol Birlik" adıyla, iki dilde (Türkçe ve Kürtçe) olarak aylık bir gazete yayın hayatına sokuldu. Gazete Sol Birlik Yayın Komitesi tarafından yönetildi. Partimiz adına bu komitede Ünal görev yaptı. Mayıs 1985'te yayın hayatına başlayan, büyük boy ve sekiz sayfa olarak yayınlanan bu gazete, Haziran 1988'e kadar düzenli olarak çıktı; toplam sayısı 37'ye ulaştı. Ayrıca bazı özel sayılar da çıkardı. Bu gazetede Sol Birlik'i oluşturan partiler adına köşe yazıları da yazılmakta idi. Ben de A. Reşit, F. Cotkar, E. Havin gibi değişik adlarla yazdım.

Sol Birlik adına bu dört yıl içinde çeşitli siyasal toplantılar düzenlendi, yer yer Newroz birlikte kutlandı, uluslararası toplantılara ortak heyetler gönderildi ve rejimi protesto için kampanyalar açıldı. Bunlardan biri işkencelere ve idamlara, Kürt halkı üzerindeki baskılara karşı ve genel af için yürütülen kampanya idi.

Bu toplantılardan biri de "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı barış ve demokrasi güçleriyle dayanışma" amacıyla 15 Kasım 1986'da Düsseldorf'ta düzenlenen ve benim de konuşmacı olarak katıldığım barış toplantısı idi. Bin kişi dolayında bir kitlenin izlediği bu toplantıda Behice Boran, DKP Başkanlık Divanı Üyesi Jupp Angenfort, Gültekin Gazioğlu, sendikacı Mehmet Karaca da birer konuşma yaptılar; Melike Demirağ ve Sümeyra şarkılar söylediler. (Bu toplantıda yaptığım konuşmanın tamamı, "Kürt Halkı Özgürlüğe ve Barışa Susamıştır" başlığıyla Riya Azadi'nin Aralık 1986 tarihli 55. sayısında yayınlandı).

Ortak bir eylem de, Sol Birlik partilerine yandaş gençlik örgütlerinin (DHKD, GEB, Genç Öncü, İGD ve SGB), ortak bir festival hazırlık komitesi oluşturarak, 27 Temmuz-3 Ağustos 1985 tarihleri arasında Moskova'da yapılan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne katılmaları oldu. 8 gün süren ve 157 ülkeden 20 bini aşkın gencin katıldığı bu festivalde DHKD heyeti hem Sol Birlik heyetiyle ortaklaşa, hem de kendi adına pek çok etkinlikte yer aldı, çok sayıda görüşme yaptı. Arkadaşlarımız 16 değişik miting ve yürüyüşe katıldılar. Bu eylemlere "Antiemperyalist Dayanışma, Barış ve Dostluk için DHKD-Türkiye Kürdistanı" yazılı ve Kürdistan ulusal renklerinin yer aldığı kendi flamalarıyla katıldılar. Böylesine önemli bir uluslararası festivalde bu tür bir temsil Kürt gençliği bakımından ilkti. Bu festivalde DHKD heyetine genç yoldaşımız M. Şahin başkanlık etmekteydi.

Sol Birlik adına, içinde Abdullah yoldaşımızın da yer aldığı bir heyet Bulgaristan Komünist Partisi'nin 13. Kongresi'ne katıldı. Abdullah Yoldaş, heyetin sözcülüğünü yaptı ve kongrede yaptığı konuşmada Türkiye ve Kürdistan'daki durumu özetle dile getirdi.

1987 yılında, Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü nedeniyle Sol Birlik heyeti olarak Moskova'ya davet edildik. Bundan ilerde söz edeceğim.

Siyasi partilerin attığı bu adıma paralel olarak, yurt dışında, demokratik kitle örgütleri de alınan kararlara uygun olarak paralel kampanyalar örgütlediler. Zaten, siyasal örgütlerin aldığı kararların bir bölümü, kitle çalışması gerektirenleri, ister istemez bu tür örgütler eliyle hayata geçiyordu.

Söz konusu ortak kampanyalardan biri, darbenin 5. yıldönümünde (1985 12 Eylülü) demokratik örgütlerin (KOMKAR, FİDEF, Birlik Yolu, DİBAF, Gerçek-ADK ve KKDK) düzenlediği "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı eylem haftası" idi. Bu hafta boyunca, salt Federal Almanya'da 20 şehirde basın toplantısı, 25 yerde meşaleli yürüyüş, 15

yerde dayanışma gecesi düzenlendi. 10 bin afiş yapıştırıldı, 200 bini aşkın bildiri dağıtıldı. Bu kampanya Alman kamuoyundan; siyasi partilerden, demokratik örgütlerden, sendikalardan; bilim adamı, sanatçı, yazar gibi seçkin kişilerden büyük destek gördü; bunlardan birçok kişi toplantılara katılıp konuşmalar yaptılar. Aynı günlerde paralel ve ortak eylemler Danimarka'da, İsveç'te ve İsviçre'de de yapıldı. (Bak: Dengê Komkar, sayı 78-79). 12 Eylül'ün yıldönümü nedeniyle benzer kampanyalar 1986 ve 1987 yıllarında da gerçekleşti.

1986 ilkbaharında ise, Sol Birlik yandaşı demokratik kitle örgütlerinin de içinde olduğu 10 kadar demokratik kitle örgütünün işkence ve idamlara, Kürt halkı üzerindeki baskılara karşı ve genel af için açtıkları kampanya yaygın ve etkili eylemlere sahne oldu. Bu nedenle Federal Almanya'nın çeşitli yerlerinde diğer Avrupa ülkelerinde basın toplantıları, açık oturumlar, uyarı nöbetleri, yürüyüşler ve kapalı salon toplantıları gerçekleşti. Bu kampanya sırasında 60 bin imza toplandı. Çok sayıda örgüt kampanyayı destekledi; bunlar arasında Uluslararası Yazarlar Kulübü (PEN) de vardı. PEN, Haziran 1986'da toplanan kongresi nedeniyle tüm üyelerine yazdığı mektupta Türkiye'deki söz konusu baskılara, özellikle de Kürt dili ve edebiyatına yönelik engellere, tutuklanan yazarlara yer verdi ve buna tepki gösterilmesini istedi.

SB Neden Gelişemedi, Zaaf ve Sorunları

Sol Birlik, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı bakımından ilk ciddi, nisbeten uzun süreli bir birlik olmasına karşılık ancak dört yıl sürdü ve hedeflerine ulaşmaktan çok uzak kaldı. Bunun bir nedeni, öncelikle antifaşist mücadeleyi örgütlemeyi amaçlamış olduğu halde, saflarını genişletememesidir. Sol Birlik bunu başaramadı. Bunun bir nedeni kendi dışındaki sol güçlerin önyargılı tutumudur. Sol Birlik içinde yer almayanlar onu rakip bir kuruluş gibi karşıladılar, daha baştan olumsuz tavır aldılar. Bir tek KUK Sosyalist Eğilim (KUK-SE) adlı, KUK'tan ayrılmış sol grup SB'ye katılmak için başvurdu; ancak onun da başvurusu, KUK'un adını kullandığı için kabul edilmedi.

Diğer bir neden, Sol Birlik'in iç zaafları, yaşadığı sorunlardı. Bunlar hem onun daha uzun ömürlü olmasını engellediler, hem de başarı grafiğini düşürerek bir çekim merkezi olmasına olanak vermediler.

Sol Birlik içinde daha baştan sorunlar eksik olmadı. Sorun çıkaran tek örgüt, genel olarak politikalarında istikrarsız ve kendine güvensiz PPKK'dan ibaret değildi. Kaldı ki PPKK önemli bir güç değildi; tümden çekilse bile Sol Birlik'i etkilemezdi. Asıl sorun çıkaran ise TKP idi.

TKP Sol Birlik'e inanmamıştı ve sanki istemeye istemeye orada yer almıştı. Sırtını güçlü bir dayıya, SSCB'ye ve sosyalist sisteme dayamış olan TKP'nin, diğer sol örgütlerle cephe kurma ya da güçbirliği yapma

diye bir sorunu yoktu. O kendi dışındaki Marksist örgütleri rakip olarak görüyor ve sahneden silmeye ya da yutmaya çalışıyordu. Cephe kurmak istediği güçler ise "ulusal" diye nitelediği burjuva güçler, özellikle de CHP idi. Bu nedenle, olayların ve belki biraz da solun birleşmesini yararlı gören sosyalist ülkelerin zorlamasıyla böyle bir birliğe evet dese bile, ondan fazla bir şey beklemiyor, bu birliği de kendi dar grup çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışıyordu.

TKP Sol Birlik'in kuruluş çalışmaları sırasında, gerek programın içeriğine, gerekse terminolojiye ilişkin olarak fazla sorun çıkarmadı ve uzlaşmacı davrandı. "Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı" ilkesinin deklarasyonda yer almasına evet dedi ve aynı içerikte, ama şekil olarak farklı bir ifadenin de demokratik programda yer almasına karşı çıkmadı. Hatta daha önce dile getirdiğim üzere, beni şaşırtacak biçimde, Sol Birlik'in adına "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı" belirtilmesinin eklenmesine karşı diretmedi. Ancak iş pratiğe gelince durum değişti. TKP her kademede bu terimlere sansür uyguladı. Programın tüm bölümleri Sol Birlik gazetesinde rahatlıkla işlenirken, ulusal soruna ilişkin bölüm yazı kurulundan geçemedi. Yine demokratik kitle örgütleri planında TKP yanlısı örgütler "Kürdistan" ve "Kürdistanlı işçiler" gibi terimlerin kullanılmasına, kendi tabanlarında tepki topladığını ileri sürerek karşı çık-

Düsseldorf barış toplantısından bir görüntü; 15 Kasım 1986 (Resimde Gazioğlu ve Burkay)

tılar. Onların çıkardığı engeli yazı kurulunda, SB Üst Komitesi'nde ve demokratik örgütler planında aylarca aşamadık. Temsilcileri "Kürdistan diye bir ülke tanımıyoruz!" demeye kadar işi vardırdılar. Bu ise, doğal olarak ciddi sorun oldu, hem organları meşgul etti, hem de kimi çalışmaları engelledi, bir tıkanma yarattı.

Konuyu 1985 Kasım zirvesinde gündeme getirdik, ama hem zaman darlığı hem de TKP'nin ve diğer bazı örgütlerin isteksizliği nedeniyle yeterince tartışamadık. Yine de belli sonuçlar çıktı. TKP "Türkiye Kürdistanı" terimine karşı olmadığını söyledi. Ama "Kürdistanlı işçiler" terimine karşı çıktılar ve bunun ayrı işçi sınıfı partisi ve ayrı örgütlenme anlamına geldiğini, bunu kabul etmediklerini söylediler. Sonuçta, bir uzlaşma sağlanarak "Türkiyeli ve Kürdistanlı işçiler" terimleri yerine "Türk ve Kürt işçileri" ifadesinin kullanılması uygun görüldü. Ancak daha sonra da, hem demokratik örgütler platformunda hem de Sol Birlik yazı kurulunda sorunlar devam etti. FİDEF yine "Türkiye Kürdistanı" terimine karşı çıktı. Sol Birlik gazetesinin yazı kurulunda ise, TKP ve TSİP temsilcileri, aynı gerekçeyle "Kürt işçileri" terimine karşı çıktılar!

TKP ortak eylemlerin başarısı için kadrolarını seferber etmiyordu. Biz Sol Birlik gazetesini öteki yayınlarımız gibi dağıtırken TKP onu da-

Düsseldorf toplantısından bir başka görüntü (Resimdeki bayan, Kazım Yıldız'ın eşi Melahat Hanım)

ğıtmak için hiçbir çaba göstermedi. Belli ki önemsemiyor ve sahiplenmiyordu. Orada diğer partiler adına da kaleme alınan yazılar vardı, bazı yazılarsa Kürtçe idi. Kürdistan ve Kürt sözcüklerine ambargo koymuş bir örgüt için bunlar sakıncalı olabilir, özellikle kendi tabanındaki Kürtleri etkileyebilirdi...

Sosyalist ülkeler ve işçi sınıfı partileri bakımından uluslararası ilişkileri kendi tekelinde tutmaya çalışan TKP, bu alanda da Sol Birlik'in mesafe almasından, tanınmasından yana değildi. Kurulabilen kimi ilişkilerde ise "Türkiye Kürdistanı" adının kullanılmasını engellemeye çalışıyordu. Örneğin Gençlik Festivali sırasında İGD, festival komitesinin adında "Türkiye Kürdistanı"nı engellemiş, neden olarak da Komsomol'un ve uluslararası festival komitesinin bu terimi kabul etmediğini ileri sürmüştü. Oysa daha sonra bunun doğru olmadığı anlaşıldı...

TKP'nin Uydu Kürt Partisi Girişimi

Diğer bir sorun ise, TKP'nin bir süreden beri oluşturmaya çalıştığı uydu bir Kürt partisiyle ilgili olarak gündeme geldi. Kendisini -Türk ve Kürt- Türkiye işçi sınıfının biricik partisi sayan TKP, Kürtlere ise demokratik bir partiyi uygun ve yeterli buluyordu. Bu da kendi güdümünde olmalıydı... Bu nedenle, mevcut Kürt yurtsever örgütleriyle dostça ilişkiler kurmaya da gerek görmeyip doğrudan kendi denetiminde oluşumlar yaratmaya çalıştı. Bu amaçla kullandığı Kürt kadrolarının başında Dr. Naci Kutlay geliyordu. Naci ile, daha Ağrı'da iken ilişkileri vardı. 12 Mart sonrası TİP'i bile "tehlikeli" bulup ondan uzak duracak kadar ihtiyatlı olan ve CHP içinde şansını deneyip Türk parlamentosuna girebilmek için yanıp tutuşan Naci, el altından TKP ile diyalogda ise bir sakınca görmemişti. Naci yorulmadan, tehlikeye girmeden "devrimci" bile görünmekten hoşlanan bir "korkak bezirgan"dı. Ne var ki, Ağrı gibi bir yerde 12 Eylül sonrası Cunta'nın hışmından yine de kurtulamamış, gözaltına alınıp işkence görmüş, hapisten çıkınca da İsveç'in yolunu tutmuştu.

İsveç'teki yoldaşlara Naci ile ilgilenmelerini, yardımcı olmalarını söyledim. Söylemez olaydım! Naci'nin mavi boncukları çoktu, bir tanesini de bize vermişti... Derneğimizde, evlerimizde idi; el üstünde tutuyorduk. Ama o el altından kuyumuzu kazıyordu. Eli ulaşabildiğince, örgütümüzde zayıf olan, sorunlu olan, sendeleyen herkese el attı; insanları kendi örgütleriyle ilgili olarak kuşkuya düşürmek için çabaladı. Kürt ulusal hareketinde treni kaçırmış olan bu adam, böylece bizden öç alıyordu...

Naci bu çabalarla Stokholm'deki yorgun ya da örgütle sorunları olan iki-üç kadar kadromuzu yanına çekmiş ve TKP güdümündeki bu partiye kanalize etmişti. Onlara kısa süre sonra örgütten ayrılan Aziz de eklendi.

TKP bu arada KUK'a da kanca atmış ve bazı kadrolarını eğitmek üzere Bulgaristan'a yollamıştı. Akademideki yoldaşlarımız onlardan belli bilgiler almışlardı.

O arada İsveç biriminde TKP'den ayrılan bir sendikacı yayınladığı bir bildiri ile, kişi isimleri vermeden bu ilişkileri açığa vurdu. TKP'nin Kürt örgütlerine kanca attığını, güdümlü bir parti kurmaya çalıştığını, bu amaçla bazı kişilerin yol ve telefon paralarını verdiğini söyledi ve özel sohbetlerde isimler de verdi. Biz bunları zaten daha önceden tahmin etmiştik; bizim için sürpriz olmadı.(*)

İşte bu nedenlerle, 10 Şubat 1986'da TKP'ye ve diğer Sol Birlik partilerine bir mektup yazarak konuyu gündeme getirdik ve özellikle bu iki noktanın (SB'nin programını ve terminolojisini budama çabası ile güdümlü Kürt partisi girişiminin) SB Üst Komitesi'nde ele alınıp tartışılmasını istedik. (Bak: Ek Belge, no: 21).

TKP bu mektubumuza öfkeli, demagojik bir cevap verdi, bizim sorun yarattığımızı ileri sürdü. Buna cevap yazdık ve onlar da bir kez daha cevap verdiler. Konu SB Üst Komitesi'nde tartışıldı. PPKK bizim görüşlerimizi utangaç bir şekilde destekledi. TKEP'in tavrı da olumluydu. TSİP tartışmada taraf olmak istemedi. TKP ile siyasal birlik çalışması içinde olan TİP'ten de zaten olumlu bir yaklaşım beklenemezdi. Sonuçta demokratik kitle örgütleri platformunda FİDEF geri adım atarak Sol Birlik'in terminolojisine koyduğu engeli kaldırdı. Ayrıca Sol Birlik Üst Komitesi ile Sol Birlik gazetesi yazı kurulunun çalışmalarında da bu bakımdan iyileşme oldu. Böylece terminolojiyi budama çabaları ile ulusal sorun konusunda programdan geriye dönüşe yönelik olup bittiler önlendi.

TKP, kendisini eleştirdiğimiz her iki konuda da yaptıklarını ısrarla inkâra çalışırken, konuyu görüşmek için örgütlerimiz arasında ikili görüşme istedi; ama biz kendilerini samimi bulmadığımız için bunu reddettik. Ayrıca elimizdeki bazı kanıtların kaynağını kendilerine iletmek istemedik. Bu tartışmayı açmaktan amacımız, mektupta dile getirdiğimiz konularda diğer partilerin dikkatini çekmek, programa sahip çıkmaktaki kararlılığımızı göstermek ve ortak çalışmanın önüne çıkan kimi engelleri aşmaktı. Bu bir ölçüde başarıldığı için ikinci mektuptan sonra tartışmaya son verdik.

Biz, bir yandan söz konusu olumsuzluklar nedeniyle gerekli uyarı ve

---

(*) Bu güdümlü parti, belki de durumu Sol Birlik planında deşifre ettiğimiz için kendi adıyla sahneye çıkmaya cesaret edemedi. Yalnızca bir süre Bergeh adıyla iki-üç ayda bir yayınlanan bir dergi çıkardılar. 1980'li yılların sonlarına doğru sosyalist sistemi sarsan fırtına TKP ile birlikte bu güdümlü partiyi de onun yayın organını da sildi süpürdü. Bunlardan bazıları köşelerine çekildi. Aziz Türkiye KDP'ye gitti. Dr. Naci ise Türkiye'ye dönerek Türk parlamentosuna girmek için ortamı koklamaya, partileri yoklamaya koyuldu.

eleştiriyi yaparken, diğer yandan da Sol Birlik'in programına bir bütün olarak sahip çıktık, organların aldığı kararların hayata geçmesi için örgütümüzü seferber ettik. Yaşanan sorunlar ve tartışmalar nedeniyle tabanımızın olumsuz etkilenmemesi için çaba gösterdik. Örgüte gönderdiğim Ağustos 1986 tarihli genelgede bu konuda şöyle diyordum:

"Yoldaşlarımız, özellikle TKP'den kaynaklanan ve zaman zaman Birlik içindeki diğer bazı örgütlerde de görülen ilkesiz, yararcı ve güveni sarsan tutumlara haklı olarak tepki gösteriyorlar. Ancak, sorunsuz bir ortak çalışmanın dünyanın hiçbir yerinde olmadığını, olamayacağını da unutmamak gerek. Bu tür birliklerde hem yanlışlarla mücadele edilir, hem de birlikleri yaşatmak, güçlendirmek için çaba gösterilir. Örgütler arası ilişkiler ***tam*** *bir güven, ya da* ***tam*** *bir güvensizlik üstüne kurulamaz. Biz farklı örgütleriz, kendimize özgü çıkarlarımız, görüş farklarımız var. Ve biz her şeyden önce kendi örgütümüze güveniriz."*

Macaristan'daki Sol Birlik Zirve Toplantısı
Behice Boran, Haydar Kutlu, Ahmet Kaçmaz, Teslim Töre...

Sol Birlik'in kuruluştan sonraki ikinci zirve toplantısı 3-5 Kasım 1986 tarihlerinde Macaristan'da, Balaton Gölü kıyısındaki bir köşkte yapıldı. Bu kez de Sol Birlik toplantısına Macarlar ev sahipliği yapmışlardı. Burası turistik bir yerdi; ama mevsim nedeniyle artık ortada turistler yoktu. Bu toplantıya örgütlerin genel başkan ya da genel sekreterlerinin yanı sıra, SB Üst Komitesi ile yazı kurulundaki temsilcileri de katıldı. Böylece biz de Abdullah ve Ünal'la birlikte üç kişilik bir heyetle ordaydık.

Macar dostlardan biri o zaman, toplantıya ev sahipliği yaptıkları için kendilerine teşekkür ettiğimizde şöyle demişti: "Biz enternasyonal dayanışma görevimizi yapıyoruz. Umarız ki çok sürmez, zafer sizin olur ve bu tür toplantıları kendi ülkenizde yaparsınız." Biz bunu yapamadık. Ve ne gariptir ki, bu toplantıyı izleyen iki-üç yıl içinde dünyada öyle değişiklikler oldu ki, "çok sürmeden" Macaristan sosyalist bir ülke olmaktan çıktı. O zaman, Macar partisi de içinde olmak üzere, sosyalist ülkeleri yöneten komünist partilerinin önde gelen kadrolarının bile ne tür kapitalizm hayranları olduğunu görüp hayretten donakaldık...

Söz konusu toplantılar sırasında Sol Birlik partilerinin liderlerini daha yakından tanıma fırsatı buldum. Behice Hanım'ı elbet TİP döneminden az çok tanıyordum. Yaşı nedeniyle özel bir saygı görüyordu. Ama hem hastaydı, hem de TKP ile birlik süreci bir hayli ilerlemiş ve politik inisiyatif artık TKP'ye geçtiği için, eski etkinliği yoktu. Tartışmalar sırasında Behice Hanım bir ara TKP'nin bilimsel sosyalizmle hiç de bağdaşmayan garip tezlerinden birine (sanırım "ulusal demokrasi"ye ilişkin olanıydı) ters düştü ve bu konuda bizim görüşlerimize denk düşen sözler söyledi. TKP'liler hemen punduna getirip toplantıya ara verdirdiler, sonra da TİP heyetiyle

odalarına çekildiler. Toplantı tekrar başladığında Behice Hanım yeniden söz aldı ve az önce söylediklerine tümüyle ters biçimde TKP'nin görüşlerini dile getirdi...

Haydar Kutlu'nun konuşma tarzı yumuşaktı ve tartışmalar sertleşip sarpa sarınca, oldukça zıt şeyler arasında bile uzlaşma noktaları bulmakta bayağı becerikliydi.

Ahmet Kaçmaz düşüncesini dolaysız, açık söyleyen biriydi, diğer bir deyişle dobracıydı. Bu tür bir üslupla zaman zaman zirve toplantısında bile atışmalara neden olduğu anlar oldu. Onu iyi tanımayan biri, kendini beğenmiş, hırçın biri sanabilirdi. Oysa gerçekte mütevazı, dürüst, çalışkan ve üretken bir insandı.

Teslim Töre, Akçadağ yöresinden bir köylü devrimcisi olarak sol harekete girmişti ve hâlâ da, şakacılığı ve babacanlığı dahil, köylü özelliklerini büyük ölçüde koruyordu. İyi bir eğitim görmemiş, ama yetenekli biri olarak mücadele içinde kendisini bir hayli donatmıştı. Kürttü, ama ulusal duygular edinmeden Türk soluna karışıp öyle şekillendiği için, kendi Kürt kimliğini inkâr etmese bile, Kürt ulusal mücadelesine uzak duran, bir başka deyişle bu mücadeleye yabancılaşmış solculardan biriydi.

SOL BİRLİK'in Sona Erişi

1986 yılı içinde alınan bir kararla, Sol Birlik partilerinin yurt içinde sendikalarda, öğretmen ve öğrenci cemiyetlerinde dayanışma içinde hareket etmeleri benimsendi ve bu karar her örgütün kendi kanalından yurt içine iletildi. Bu dönemde yine, partilerin sırayla yürüteceği "Sol Birlik Sekreteryası" oluşturuldu.

Sol Birlik'in üçüncü zirve toplantısı, 21-25 Şubat 1987 tarihinde Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yapıldı. Bu toplantıda Sol Birlik'in yurt içinde örgütlenmesi ve çalışmalarını yurt içine de yayması için bazı kararlar alındı. Bu kararlardan biri her örgütün vereceği birer kişiyle bir yurtiçi koordinasyon komitesinin oluşturulmasıydı. Sendikalar, gençlik ve öğretmen hareketiyle ilgili olarak ayrıca komiteler oluşturulmayacak, bu komite söz konusu alanlardaki ortak çalışmayı da koordine edecekti.

Yine yurt içinde ortak bir legal yayın çıkarılması için karar alındı. PPKK buna katılmadığı için yayının beşli olarak çıkarılması benimsendi.

Yurt içinde bir ortak legal sol parti oluşturulması önerisi geldi, ama bir sonuca varılamadı. Biz bu öneriye katılmadık.

Diğer beş parti ortak ideolojik, teorik çalışmalar yapmak için karar aldılar. Biz buna katılmadık. Öneriyi TSİP getirmişti.

Kürdistan'daki baskı ve sürgünlere karşı bir kampanya örgütlenmesi, uluslararası platformlara Sol Birlik olarak başvurma ve yurt dışında bir barış inisiyatifi oluşturma kararlaştırıldı. Öneri bizden gelmişti.

Ne var ki bu kararların hiçbiri hayata geçmedi ve bu en başta TKP ve

onunla birleşme süreci içindeki TİP'ten kaynaklandı. TKP, yurt içinde oluşturulacak koordinasyon komitesi ve çıkarılacak yayın için temsilci vermekten kaçındı. "Şimdi verecek kimse yok; komite oluşsun, sonra belki bildiririz,"dediler.

Yurt dışında bir barış inisiyatifi oluşturmaya yanaşmadılar. Böyle bir girişimi Türkiye Barış Kometesi'ne bir alternatif gibi yorumladılar.

Kürdistan'daki baskı ve sürgünlere karşı kampanya, zirve sonrasında Sol Birlik Üst Komitesi'nde ele alındı ve bir çalışma planı yapıldı. Uluslararası kuruluşlara götürmek üzere bir rapor hazırlandı. (Raporu biz hazırladık). Ancak daha sonra, bu kampanyanın hayata geçmesi için ortaklaşa ve etkin bir çalışma örgütlenemedi, bu yüzden de dişe dokunur sonuçlar alınamadı.

Zirveden sonra, yurt içinde çıkarılması kararlaştırılmış olan derginin yayın politikasının saptanması için örgütler birbirlerine önerilerini ilettiler. Derginin mali portresinin tespiti için de bazı ön çalışmalar yapıldı. Ama 1987 yılı içindeki gelişmeler bizzat Sol Birlik'in varlığını tartışmalı hale getirince bu hazırlık çalışması da öylece durdu.

Bu dönemde yalnızca, yurt içinde öğretmen hareketinin yeniden örgütlenmesi ve bir legal yayın çıkarılmasına ilişkin olarak alınan karar bir ölçüde hayata geçti. Zaten yayınlanmakta olan ABC dergisiyle diyalog kurıldu ve örgütlenme işinde uyum sağlandı.

1987 yılında TKP ve TİP arasındaki birlik çalışması sonuçlandı. İki örgüt ortak bir program üzerinde anlaştılar ve ortak isim olarak Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) adını benimsediler. Ama ilginçtir, bu, biri TKP'den, biri de TİP'ten olmak üzere iki genel sekreterli bir parti idi! TBKP çalışmasını legalleşme noktasında yoğunlaştırdı ve bu aşamadan sonra da Sol Birlik'i artık bir yük olarak gördü. Aynı dönemde, sözde sivilleşmiş olan Türk rejimi de, kendisine karşı muhalefeti bölmek ve etkisiz hale getirmek, dışardan gelen baskı ve eleştirileri azaltmak için çabalarını yoğunlaştırdı. Başbakan Özal'ın ağzından "komünist partisine serbestlik tanınabileceği" dile getirildi. Bu tür açıklamalar onları bayağı umutlandırdı.

Behice Boran 11 Ekim 1987 tarihinde Brüksel'de geçirdiği bir kalp krizi sonunda vefat etti. Öldüğü zaman 77 yaşında idi. Rejim yurttaşlıktan çıkarılmış olan Boran'ın cenazesinin yurda getirilmesine karşı çıkmadı. Hatta ilginç bir jest yapılarak, daha önce milletvekilliği yapmış olduğu için, kendisine TBMM önünde resmi tören yapıldı. Bu tutum TBKP liderlerini çok umutlandırdı. Diğer Sol Birlik partilerine danışma gereği bile duymaksızın Türkiye'ye dönüş kararı verdiler. Bu kararlarını, Devrimin 70. yıldönümü törenleri için gittiğimiz Moskova'da bize ilettiler.

Moskova'daki söz konusu görüşmemize ve Sol Birlik'in dağılışına ise daha sonraki bölümlerde değineceğim.

1984-85 YILI OLAYLARI

Özal Hükümeti ve 24 Mart 1984 Yerel Seçimleri

6 Kasım 1983 seçimlerini kazanıp yeni hükümeti kuran Özal, bir yandan kendi yönetimini sivilleşme ve demokrasiye dönüş diye sunmaya çalışırken, diğer yandan, IMF'nin, Dünya Bankası'nın istediği türden yeni bir kemer sıkma, daha doğrusu açlık programını, "liberalizm", "Japon modeli" gibi adlar altında allayıp pullayarak kitlelere dayamakta idi. Rejimin yapısında ise gerçekte bir değişiklik yoktu. Cezaevlerindeki baskı çarkında bir gevşeme yoktu. Barış ve demokrasi yanlılarına, özellikle de Kürt halkına yönelik terör, hızından bir şey yitirmeksizin sürmekteydi. Özal, Cunta ile tam bir uyum içinde idi. Zaten başından beri de 12 Eylül'ün has adamı, bu dönemin ekonomi programının uygulayıcısı idi. Bu ekonomi politikası ile cuntanın terörü ise ikiz kardeştiler.

Böyle bir ortamda 24 Mart 1984'te yerel seçimler yapıldı ve bu da yine demokrasi ve sivilleşme yönünde büyük bir adım gibi sunuldu.

Bu kez seçimlere, tümü de burjuva cephesinde olan beş partinin girmesine izin verilmişti: ANAP, MDP, HP, DYP, SODEP. Sol bir seçenek yine yoktu. Buna rağmen seçimlerin boykot edilmeyip rejimin teşhiri ve kitlelerin istemlerinin dile getirilmesi için seçim döneminden yararlanılmasını uygun bulduk. Kitlelerin MDP ve HP gibi ANAP'a da oy vermemelerini; koşullara göre diğer partilerden veya bağımsız olarak seçimlere giren demokrat, ilerici adaylar varsa, onlara oy verilmesi yönünde çaba gösterilmesini istedik. Cunta'dan ve Özal'ın ekonomi politikalarından bıkmış kitleleri, DYP ve SODEP'in bir umut olamayacağı konusunda da uyarmak gerektiğini belirttik. Şu sloganları öne çıkardık:

"Yeni zamlara ve Özal'ın açlık politikasına hayır!"

"Operasyonlara, işkencelere son, sıkıyönetim kaldırılsın!"

"Politik tutuklular serbest bırakılsın!"

Seçimlerde yine Özal'ın Partisi ANAP büyük başarı gösterdi. Bu, iç ve dış sermaye çevrelerinin ANAP'a olan güveninin sürdüğünü ve bu aşamada at değiştirmeye niyetleri olmadığını ortaya koydu. Bu çevrelerin gücü Özal'ın hükümet olanaklarıyla birleşince seçmen oylarını yönlendirmede etkili oldu. Cunta'nın ilk gözdeleri, onun iktidar ve muhalefet için örgütlemiş olduğu MDP ile HP'nin oyları ise yüzde 10'un altına düştü, yerel seçimlerde adeta eridiler. Bu da onların parlamentodaki varlığını tartışır hale getirdi. Buna

karşılık, sosyalist ve demokratik güçlerin büyük ölçüde ezildiği ve hâlâ yasaklı olduğu bir ortamda, artan kitle muhalefetinin DYP ve SODEP'e kanalize olacağı da belli oldu.

Özal, seçim sonrası halka yeni zam dalgaları bindirdi ve ülkenin beş yıl sonra düze çıkacağı, bir Japonya olacağı demagojisini yoğun biçimde işledi. Ama kaynakların aslan payını militarizme harcadı. İlk yaptığı işlerden biri ABD ile 4,3 milyar dolarlık F-16 projesini imzalamak oldu...

Aydınlar Bildirisi

Seçimlerden kısa bir süre sonra yurt içinde, başını Aziz Nesin'in çektiği 1256 aydın, antifaşist nitelikte bir çağrı yayınladılar. Yazarların, sanatçıların, bilim adamlarının ve hukukçuların imzaladığı bu çağrı, önce bir dilekçe biçiminde, Cunta Şefi Evren'e ve TBMM Başkanlığı'na verildi.

Kamuoyunda "Aydınlar Bildirisi" olarak adlandırılan bu çağrıda, 3,5 yılı aşkın zamandır süregelen baskı çarkının halkın ve ülkenin sorunlarına çözüm getiremeyeceği belirtiliyor; politik partilere, sendikalara, demokratik kitle ve meslek örgütlerine, basına, üniversitelere, TRT'ye ve öteki demokratik kurumlara yönelik uygulamalar, bilim ve sanat üzerindeki baskılar, politik tutuklu ve hükümlülere sistemli olarak yapılan işkenceler eleştiriliyor, kapsamlı bir af isteniyor ve demokratik koşullara geçilmesi öneriliyordu.

Cunta, aydınların bu yürekli çıkışından ürktü ve bu çağrıya yayın yasağı koydu, onun kitlelere ulaşmasını önlemeye çalıştı; ama başaramadı. Aydınların çağrısı iç ve dış kamuoyuna ulaştı, derin bir etki yarattı. Cunta Şefi Evren bu çağrıyı "teröre arka çıkma" diye nitelemeye kalkıştı. Sıkıyönetim mahkemeleri ise onu imzalayanlar hakkında soruşturma açtılar. Ama Cunta'nın dişleri artık dökülmüştü; tüm öfkesine rağmen aydınlara bir şey yapamadı.

Apê Selim'in Ölümü

Merkez Komitemizin değerli bir üyesi, Kürt hareketinde çoğu kişinin "Apê Selim" adıyla tanıdığı Mustafa Budak, yakalandığı karaciğer hastalığından kurtulamayarak 30 Mart 1984'te Stokholm'de öldü. Mustafa Yoldaş'ın kaybı hem parti saflarında, hem de yurtsever çevrelerde büyük üzüntü yarattı. Daha 43 yaşındaydı. Genç yaşta ölümü partimiz için de, Kürt halkı için de büyük kayıp oldu. Partimizin Merkez Komitesi'nin, onun ölümü nedeniyle yayınladığı bildiride şöyle deniyordu:

"Mustafa Yoldaş, bir devrimci için önem taşıyan nitelikleri kişiliğinde birleştirmiş biriydi. Gönülalçaktı, fedakârdı, çalışkandı, yiğitti; örgütüne ve halkının davasına yürekten bağlıydı.

"Gösterişten kaçınırdı. Onda kariyerist, bireyci eğilimlerin izine rastlanmazdı. Buna karşılık güç görevleri üstlenir ve işini, sessizlik içinde yapardı.

"Paraya, konfora hiçbir zaman özlem duymadı, değer vermedi.

"İnsanlarla ilişki kurmakta başarılı, onların yetenek ve zaaflarını kavramakta oldukça deneyliydi. Dengeli kişiliği, dostluğu, insanların sorunlarının çözümüne yardımcı olmak için gösterdiği çaba ve beceri yüzünden, örgütümüz içinde olduğu gibi dışında da pek çok insanın saygısını kazanmıştı.

"Eğer genç devrimciler, yoldaşlar için örnek göstermek gerekse, hiç kuşkusuz, akla ilk gelecek adlar arasında Mustafa Yoldaş'ın adı vardır. Böyle bir kişilik ancak uzun mücadele yılları içerisinde, denenerek, sınanarak oluşabilir. O, yeri zor doldurulacak bir yoldaştı."

Bunlar, ölen birinin ardından cömertçe söylenen boş övgü sözcükleri değildi; Mustafa Yoldaş gerçekten böyle biriydi. Onun ölümüne çok üzüldüm. Hem iyi yürekli, pırıl pırıl bir dosttu, hem de seçkin bir parti kadrosunu yitirdiğimiz için.

Mustafa Yoldaş'ın ölümünün ardından Partimiz Stokholm'de, Şam'da, Paris ve Kopenhag'da, Federal Almanya'nın çeşitli kentlerinde toplantılar düzenledi. Şam'da düzenlenen toplantıya Kürt, Türk, Arap ve Filistinli 25 kadar örgütün temsilcileri katıldı, konuşmalar yapıldı. Stokholm'de yapılan toplantıda Cigerxwin ve ben birer konuşma yaptık. Her iki yerde de anısına tutulan defterler imzalandı. Tabutunu 10 Nisan günü uçakla ülkeye gönderdik.

Mustafa Budak (Apê Selim) için Stokholm'da yapılan tören: Mart 1984

Dersim'de, kendi köyü Hacıyusuf'ta 12 Nisan günü toprağa verildi. Faşist rejimin estirdiği teröre rağmen, onu toprağa verirken mezarının başında, bir grup yoldaşımızın yanı sıra çevre köylerden 500 dolayında kişi bir araya gelmişti.

Erzurum Cezaevinde Yoldaşlarımızın Direnişi

Yoldaşımız Nurettin Basut, yargılandığı Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesi'nde, Türk birliklerinin Mayıs 1983'te Irak Kürdistanı'na yönelik saldırısını protesto ettiğini açıkladığı için 10 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırılmıştı. Bu cezası 1984 yılı içinde askeri yargıtayca da onanarak kesinleşti.

Cezaevlerinde tek tip elbise uygulamasına karşı siyasi tutukluların direnişleri 1984 yılı ilkbaharı ve yaz boyunca devam etti. Ölüm orucunda 8 kişi yaşamını yitirdi. Erzurum Cezaevindeki Partili yoldaşlarımız tek tip elbise giymeyi reddettikleri ve sivil elbiseleri de alındığı için duruşmaya don-gömlek çıkarıldılar. Mahkeme bu haliyle duruşma yapmayı reddetti ve tutuklular salondan çıkarıldılar. Bu direniş sırasında dayak ve işkence sonucu pek çok arkadaşımız yaralandı. Bunlardan durumu ağır olan Murat Şahin, Orhan Çetin ve A. Baki Avcı ağır yaralı halde hastaneye kaldırıldılar.

Bu cezaevindeki yoldaşlarımız aynı zamanda ayrı koğuşlara dağıtılarak ilişkileri koparılmak istendi.

Diyarbakır 2. TKSP davası

Diyarbakır'da açılan 2. TKSP davası da 19 Nisan 1984'te sonuçlandı. 55 kişiye 5 ile 15 yıl arasında değişen hapis cezaları verildi. Buna göre İbrahim Atilla'ya 15 yıl; Ferhad Baran, Arif Sevinç, Mahmut Döğer, Mehmet Sait Sıtkı, Mehmet Emin Dede, Hikmet Can, Mahmut Yiğitel, İbrahim Gül, Ali Rıza Özyıldız, Basri Eşidir, Erol Can, M. Kemal Saygılı, Hasan Dağtekin 10'ar yıl 8'er ay; Hanifi Kızılkaya, Bayram Bozyel 8'er yıl; Edip Samancı, Nurettin Elma, Ali Yakut, Hamit Sarı, Bedri Aslaner 6'şar yıl 8'er ay; İzzet Kardoğan 5 yıl 6 ay, ötekiler de 6 ayla 3 üç yıl arasında değişen çeşitli hapis cezalarına çarptırıldılar. Ayrıca değişik sürelerle ve değişik yerlerde, emniyet gözetimi altında zorunlu ikamete tabi tutuldular.

Bu dava Yargıtayda bozulma sonucu yeniden ele alındı ve Şubat 1989'da karara bağlandı. Buna göre Ahmet Acar, Mahmut Döğer, İsmet Altun, Bedri Aslaner, Abdülbaki Adsız, Hanifi Kızılkaya, Edip Samancı ve Ali Yakut'un her biri 7 ile 9 yıl arasında; Şeyhmus Çiftçi, Abdülhamit Güner, Salih Demirkan, M. Emin Dede bir yılla 2 yıl 6 ay arasında hapis cezalarına çarptırıldılar.

Paşa Akdoğan, Aziz Akşahin, Askeri Aydeniz, Hatip Bağrıyanık, Hikmet Can, M. Şirin Doğan, Nurettin Elma, Basri Eşidir, Mehmet Kaya, M. Tahir Keskin, Muhlis Kırık, Şeyhmus Kökerer, Hamit Sarı, Remzi Tekin, Mehmet Tutal beraat ettiler. Diğerlerinin cezaları değişmedi.

Elazığ-Bingöl TKSP Davası

Elazığ 8. Kolordu Mahkemesi'nde görülen Özgürlük Yolu davası ise Kasım 1984'te sonuçlandı. Bu davada Elazığ ve Bingöl yöresinden üye ve yandaşlarımız yargılanmaktaydı ve 17'sine 4 yıl ile 10 yıl arasında değişen ağır hapis cezaları verildi. Alaattin Aras, Hayrettin Kılıçgedik, Şah Haydar Yarkın, Fevzi Doğan, Mustafa Birden, Mehmet Akif Duran beşer yıl; Şaban Bazencir, Yusuf Yılmaz, Haydar Küçükağaoğlu, Abbas Sezgin, Sıracettin Sarı, Müslüm Gökçe dörder yıl; Avni Kışın, Sabri Serin, Selim Seyhanoğulları, Bilal Aksoy altışar yıl, Ali Baltaş da on yıl ağır hapis cezası aldılar. Ayrıca kendilerine çeşitli sürelerle yerel gözetim altında bulundurma ve kamu görevlerinden men cezası verildi.

KYB'nin Bağdat'la Görüşmeleri ve Bunun Kürt Örgütleri Arasında Yarattığı Tartışmalar

Irak ve İran arasında sıkışan ve ayrıca CUD güçlerince sıkıştırılan Kürdistan Yurtsever Birliği 1984 yılı başlarında Bağdat rejimiyle görüşmeler başlattı. Bu nedenle CUD yanlısı örgütler KYB'yi ihanetle suçladılar ve diğer örgütleri de benzer bir tutum almaya çağırdılar. Bu amaçla, Mart 1984'te Suriye'nin başkenti Şam'da Kürdistanlı örgütleri ortak bir toplantıya çağırdılar ve buradan KYB'yi mahkum eden bir karar çıkarmaya çalıştılar.

Bizim görüşümüz farklıydı. Bize göre KYB'nin, savaşan bir taraf olarak barış için görüşmesi doğaldı. Elbet Kürt tarafı bir bütün halinde Saddam'la masaya otursa daha iyi olurdu; ama ne yazık ki bunun koşulları yoktu. Diğer yandan CUD içindeki partilerin, KDP'nin, IKP'nin ve ötekilerin KYB'yi Saddam rejimiyle görüşmeler yaptığı için ihanetle suçlamaya hakları yoktu; çünkü KYB'yi buna biraz da kendileri sürüklemişlerdi; onu düşman gibi görüyor ve yok etmeye çalışıyorlardı. Bu görüşümüzü, Riya Azadi'nin Şubat 1984 tarihli 20. sayısında "Irak Kürdistanı'ndaki Yeni Gelişmeler Üzerine" başlıklı yazıda da dile getirmiştik.

Söz konusu toplantıya temsilcimiz ve Beşli Platform'un (Hevkari'nin) içindeki öteki örgütler gözlemci olarak katıldılar. Bu toplantıya katılan PKK temsilcisi ise, CUD partilerinden yana kraldan daha kralcı kesilerek, Saddam'la görüştüğü için KYB'yi ihanetle suçladı. Bununla da kalmayarak güçbirliği çalışması yürüten Beşli Platform'u, işbirliği ve dayanışma için çaba gösteren dört parçadan örgütleri (Altılı Platform'u) ve kendi aralarında üçlü bir ittifak yapmış olan Suriyeli Kürt örgütlerinin tümünü emperyalizme hizmet etmekle suçladı, bu birliklere karşı çıktı ve onların dağılması gerektiğini söyledi! Bu provokatörce ve saldırgan konuşma yüzünden Beşli Platform'un üyeleri bu kişiyi eleştirerek toplantıyı terk et-

mesini istediler; o bunu yapmayınca da kendileri toplantıyı terk ettiler. Toplantı böylece bir sonuca varmadan dağıldı. (Bak: "Çarpıtılan Bir Toplantı Üzerine, Riya Azadi, Temmuz 1984, sayı 25)

Diğer yandan, biz, KYB-Bağdat görüşmelerinin sonucundan da pek umutlu değildik. Çünkü KYB görüşme masasında tek başına zayıftı. Saddam rejimi ise güvenilmezdi. Olsa olsa KYB bir süre soluk alıp güçlerini toparlarmış olurdu. Nitekim öyle oldu; bu görüşmeler bir sonuç vermedi ve KYB ile Bağdat rejimi arasında çatışmalar birkaç ay sonra yeniden başladı.

PKK'nın Kendi İç Muhalefetine Karşı Şiddete Yönelişi: Resul ve Enver Ata Olayı

1983-84 yılları, PKK'nın saflarında örgüt politikalarına yönelik kuşku ve eleştirilerin yoğunlaştığı yıllar oldu. Bu doğaldı. 12 Eylül sonrası rejimin artan saldırıları, cezaevi yaşamı, göçmenlik, içine düşülen eylemsizlik dönemi PKK bakımından ciddi bir bunalım yaratmıştı. Diğer yandan, örgüt yurt dışında da olsa legal dernekler kurmaya, legal yayınlar çıkarmaya başlamıştı ve diğer örgütlerle ilişkileri artmıştı. Bu da ister istemez bir tartışma ortamı yaratıyordu. Bizim PKK'ya yönelik eleştirilerimiz de bu örgütün saflarında, izlenen politikaya yönelik kuşku ve eleştirilerin artmasına neden olmuştu ve bu tür tartışmalar örgütün merkez komitesine kadar uzandı. (O dönemde PKK'nın henüz bu tür organları vardı ve Apo bugünkü kadar put, diğerleri ise bugünkü kadar sinik değillerdi.)

Ancak PKK şiddet üzerine kurulu bir örgüttü ve böyle tartışmalara alışkın değildi. Özgür tartışma, demokratik bir örgütte sorunların teşhisi, aşılması, işlerin daha iyi yapılması için gereklidir ve bu bir sağlık işaretidir. Oysa PKK böylesine demokratik bir yapı ve işleyişten yoksundu, politikasına ve görüşlerine güvensizdi. Özgür tartışma böylesi örgütleri dağıtır. Apo da bu kadarını, el yordamı ve sezgi gücüyle de olsa bildiği için, bir yandan, eskiden olduğu gibi PKK dışındaki solu ve yurtsever hareketi bir bütün olarak ihanetle suçlayıp kendi tabanını onlara karşı düşmanca şartlandırmaya çalışır ve böylece örgütünü her türlü "zararlı düşünceden" korurken, diğer yandan da örgüt içinde özgür tartışmaya fırsat tanımadı, farklı düşünüp bunu dile getirenleri şiddetle bastırdı.

Aslında bu yöntemler PKK bakımından yeni değildi ve geçmişte de örnekleri vardı. Ancak yeni dönemde bu çok daha belirgin ve geniş boyutlu idi.

Bu dönemde ilk sorun olanlardan biri Resul Altınok adlı, Bingöllü MK üyeleriydi. Resul PKK'nın 1. Konferansı'nda, izlenen politikaya ciddi eleştiriler yöneltti. Bu nedenle de Suriye'de gözaltına alınıp suçlandı, görüşlerini geri almaya zorlandı. Kendisine yöneltilen suçlamalardan biri, "Kemal Burkay'ın etkisinde kalması" idi. Resul ise buna

karşılık, "Burkay'ın yazdıkları az bile!" demiş ve geri adım atmayı reddetmişti.

O dönemde Apo Suriye'de veya Lübnan'da muhaliflerini yok edebilceği rahat bir ortama henüz sahip değildi. Bu nedenle Resul bir süre sonra Güney Kürdistan'a geçirildi. Bizzat o dönemde bölgede olup olaylara tanıklık edenlerin ilettiği bilgilere göre, Resul Irak Kürdistanı'nda Apo'nun mutemet adamlarından, "Cellat" diye adlandırılan Ali Haydar Kaytan tarafından sorguya çekilmiş, akıl almaz işkencelere uğramış, bu işkenceler sırasında 90 kilodan 40 kiloya düşmüş; ama kendisine "hain" olduğu itiraf ettirilememişti. Resul sonunda kurşuna dizildi. Kurşuna dizilirken de şunları söylediği anlatılır:

"Yaşasın Marksizm-Leninizm! Komplocu, provokatör ve entrikacı olan PKK'dır!" (Daha sonra PKK'dan ayrılan, Nedim kod adlı Ahmet Oktay'ın 25.6.1985 tarihli açıklamalarından).

Peki Resul'a bu işkenceleri yapan Ali Haydar Kaytan kimdi? Bu Dersimli Kürt, Apo'nun yakın çalışma arkadaşlarındandı ve bir dönem eşi Seher'le birlikte Şam'da Apo ile aynı evde kalıyordu. Eşi hamileydi. Apo durumu fark edince sert tepki göstermiş, şöyle demişti:

"Üremek için bu örgütü kullanamazsınız! Bir devrimci çocuklarla vakit yitiremez!.."

Bu sert eleştiri ve "devrimci" baskı karşısında bunalıma düşen eşler, çarcyi Seher'e düşük yaptırmakta bulmuşlardı. Bu olaydan sonra hem Ali Haydar, hem de Seher psikolojik olarak sarsılmışlar ve bu yüzden Seher bir süre sonra İsveç'e iltica ederek PKK'dan ayrılmış, örgütün infazından korunmak için de saklanmaktaydı.

Ali Haydar'a gelince, o kendisini toparladı, "özeleştiri" yaptı ve yeniden "pirinin" güvenini kazandı. Apo ona, kendisini kanıtlaması için yeni ve "uygun" görevler verdi. İşte Kürdistan'daki cellatbaşılık böylesine bir görevdi. Ali Haydar bu işte kusur etmedi, örgüt içi muhaliflere karşı Türkiye'nin işkence evlerindeki cellatları aratmadı...

Aynı dönemde yurt dışında da muhalif seslere sistemli ve bir merkezden yönlendirilen terörle cevap verildi. Almanya'da Resul'un kardeşi ve daha başkaları yaralandı.

Enver Ata 1978 yılından beri PKK'lı idi. 12 Eylül sonrası tutuklandı, işkence çarkında direndi, öldü sanılıp çöplüğe atıldı; ama oradan kurtulup yurt dışına geçmeyi başardı. İki yıl süreyle PKK'nın Avrupa sorumluluğunu yaptı. 12 Eylül sonrası yurt dışında çıkarılan *Berxwedan* (direniş) adlı yayın organını da bir dönem yönetti. Zamanla PKK politikalarının doğruluğundan kuşkuya düştü, kimi eleştiriler yöneltti ve bu yüzden 1984 yılında örgütten ayrıldı. Hem eleştiri yöneltmek, hem de örgütten ayrılmak ihanet sayıldığı için, 20 Haziran 1984'te, İsveç'in Upsala kentinde bir parkta güpegündüz kurşunlanarak öldürüldü. Katil yakalandı ve Apo'nun infaz mangasından olduğu anlaşıldı.

Enver Ata olayı, uzun yıllardır bu tür politik cinayetleri yaşamamış olan İsveç'te bomba etkisi yaptı. Kamuoyu sarsıldı ve Kürtlere karşı bir hava doğdu. Kürtlerin prestiji bu ülkedeki göçmen grupları arasında daha önce zirvede iken, bu olaydan ve onu izleyen Semir olayından sonra en aşağıya indi.(*) Bu havayı silmek için, İsveç'in en yüksek tirajlı günlük gazetesi *Dagens Nyheter* ile bir mülakat yaptım, Kürt kamuoyunun ve politik çevrelerin bu tür terör eylemlerini onaylamadıklarını, bunun Kürt davasına zarar verdiğini ve bu tür eylemlerine son vermesi için kısa süre önce PKK yönetimine bir çağrı yaptığımızı söyledim. Gazete sözlerimi "Sosyalist Kürt lider uyarıyor" başlığı altında verdi. (Bak: 18 Ağustos 1984 tarihli *Dagens Nyheter.*)

Ancak aynı gazete, birkaç gün sonra da PKK'nın Avrupa temsilcisi Hüseyin Yıldırım'la bir mülakat yaptı. Yıldırım bu mülakatta beni Türk devletinin adamı olmakla suçluyor ve eylemi savunuyordu. Telefon açıp gazetecciyi protesto ettim, "Horoz mu dövüştürüyorsunuz?" diye sordum. Besbelli gazeteci hem sansasyon peşinde idi, hem de böylece Yıldırım'a bu cinayeti onaylatmış oluyordu..

Hüseyin Yıldırım'dan anılarımın 1. Cildinde söz etmiştim. Dersimli hemşerimdi. Ben Tunceli'de avukatlık yaptığım ve düzene karşı diş dişe bir mücadele yürüttüğüm o yıllarda, o da orada avukattı. Ne solculukla, ne de Kürt yurtseverliğiyle hiçbir ilgisi olmayan "uslu" biriydi. Mesleğinden artakalan zamanını Tepebaşı denen yerde konken oynamakla geçirirdi. Politik olarak ise, düzenin has partisi AP'nin üyesiydi, orada gelecek arıyordu... İşte bu Hüseyin şimdi devrimcilik adına konuşuyor ve beni Türk devletinin adamı olmakla suçluyordu!

12 Eylül sonrası Hüseyin'in PKK davalarında avukat olduğunu duyunca hayret ettim. Sonra bir ara tutuklanıp bırakıldı. Tutukluluk döneminde işkence gördüğü söylendi. Ondan sonra ise yurt dışına çıktı ve yıldırım hızıyla PKK'nın Avrupa temsilcisi oldu. PKK'lılar onu oradan oraya koşturdular. Ama aynı zamanda, o eski ürkek ve sinik adam sanki gitmiş, yerine devrim, savaş vs. üzerine büyük sözler eden biri gelmişti.. Bir ara, Enver Ata'nın, daha sonra Semir'in katillerini yakalayıp yargıladığı için İsveç'i tehdit etti. Kürdistan'da PKK'nın korucu köylerinde yaptığı akıl almaz çocuk ve kadın kıyımlarını basın toplantılarında savundu ve "bunlar Türk köylüleri" diyecek kadar küçüldü.

Ona verdiğim bir cevapta, Enver Ata ve öteki muhaliflerin başına gelenin bir gün kendi başına da gelebileceğini söylemiştim. Yanılmamı-

---

(*) Asıl adı Çetin Güngör olan Semir, PKK'nın MK üyesiydi. O da birçokları gibi, PKK'nın politikalarını yanlış bulduğu için Apo'ya ters düşmüş ve İsveç'e politik sığınmacı olarak başvurmuştu. 2 Kasım 1985 günü Stokholm'de, Pêşeng'in (PPKK) 10. yıldönümünü kutlamak için düzenlenen toplantı sırasında, Apo'nun infaz mangasından bir başka katil tarafından yüzlerce kişinin gözleri önünde tabancayla vurula-rak öldürüldü.

şım. Aradan üç-dört yıl geçmeden o da hainler listesine girdi ve PKK'dan korunmak için fellik fellik saklandı. Bir ara Hollanda'da kurşunlara hedef oldu; ama yaralı olarak kurtuldu. Hala sağdır, İsveç'te kalıyor. Ama PKK tarafından öldürülme korkusuyla yıllar yılı, işkence ve zindan koşullarını andıran zor bir hayat yaşadı...

Enver Ata'nın öldürülmesinin ardından PKK'nın eylemleri Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hem örgüt içi muhaliflere, hem de kendisine eleştiri yöneltcn başka örgütlere, bu tür saldırı ve cinayetleri kınayanlara karşı sürüp gitti. 7 Ağustos 1984 günü de Federal Almanya'nın Rüsselsheim kentinde kendilerinden ayrılmış olan Zülfü Gök adlı yurtseveri öldürdüler. Zülfü de daha önce PKK'nın Köln sorumlusu idi.

Enver Ata'nın öldürülmesinin ardından bir araya gelen beş örgütü (TKSP, Pêşeng, KUK, Tekoşin ve Rızgari) temsilen kamuoyuna ortak bir bildiri yayınladık, olayı protesto ettik, PKK'yı kınadık. Ayrıca PKK'nın hem örgüt içi muhaliflere hem de kendi dışındaki devrimci ve yurtsever çevrelere yönelik saldırgan eylemlerini, terörist politikasını içeren bir dosya hazırlayıp Türk sol örgütlerine de sunduk ve tavır almalarını istedik.

Cunta'nın Muhalefeti Susturma Planları ve PKK Eylemleri Arasındaki Bağ

Kanımızca PKK'nın yurt dışındaki söz konusu terör eylemleri ile faşist Cunta'nın yurt dışındaki muhalefeti sindirme planları arasında bir bağ vardı. Tam da PKK'nın eylemlerinin öncesinde bizzat Cunta Şefi Evren, "yakında yurt dışındakilerin de defterini dürecceğiz!" diye mesaj veriyordu. Evren, bir başka konuşmasında, terörist diye nitelediği rejim muhaliflerine engel olmayan, onları kendilerine teslim etmeyen "batılı dostlarını" suçlayarak, sanki olacakları önceden biliyormuş gibi, "bu kişiler yakında onların da huzurunu kaçıracak," diyordu. Cunta'nın yurt dışına eylem amacıyla, öğretmen, din adamı vb. kılıklar altında terör timleri geçirdiğini, bunların bir bölümünün kimi uyduruk görevlerle elçilik ve konsolosluklarda üslendiklerini haber alıyorduk. Söz konusu tim elemanlarının bazılarına, Kürtlerin arasına kolayca sızabilsinler diye Kürtçe de öğretilmişti.

Evren'in sözlerinin ve bu tür bilgilerin üzerinden çok geçmeden PKK'nın eylemleri başladı.

Ağustos 1984'te, Riya Azadi'nin 26. sayısında yayınlanan "Cuntanın Planları ve Ciddi Bir Provokasyon" başlıklı yazıda, kamuoyunu bu konularda uyarıyor ve şöyle diyorduk:

"Cuntanın şefi yurt dışındakilere karşı da tedbirler aldıklarını ve onların da hakkından geleceklerini söylerken neyi kast ediyor? Besbelli, Cunta yurt dışına kendi ordusunu, üniformalı polisini operasyon için

gönderemez. O kendi adına açık terör ve saldırıya da yönelemez. Bunun, dış kamuoyunda kendisini daha da güç duruma düşüreceğini bilir. Cunta devrimci demokratik harekete karşı yeni tertipler peşindedir.

"12 Eylül öncesinde gerici güçler bir yandan sol harekete faşist milis örgütlerini saldırttılar, diğer yandan çeşitli sol örgütlerin saflarına sızarak onları terör eylemlerinin içine çekmeye, solu birbirine düşürmeye ve içinden çökertmeye çalıştılar. Bunda bir hayli başarılı olduklarına da kuşku yok. Şimdi Cunta benzer oyunları sahnelemeye çalışıyor.

"Eğer o, Kürdistanlı ve Türkiyeli örgütleri kendi aralarında çatışmalara sürükleyebilirse işi son derece kolaylaşacaktır. Sol ve antifaşist güçlerin birlik çabaları sabote edilecek, birbirleriyle uğraşan sol örgütler Cunta ile uğraşmaya zaman ayıramayacaklardır. Böyle bir durumda onları teröristlikle suçlamak, dış kamuoyundan tecrit etmek ve onlara karşı tedbirler almak için Cunta'nın ve onun dışarıdaki gerici dostlarının eline büyük bir propaganda fırsatı geçecektir. Bu ortamda Cunta'nın Avrupa ülkelerindeki yığınla gizli ajanı, hatta saldırı timleri de şu veya bu örgüt adına eyleme geçerek terörü kızıştırabilir ve yurtsever insanlara karşı cinayetler işleyebilirler.

"İşte Cunta'nın planı budur.

"PKK'nın içine girdiği yol, tehlikeli biçimde Cunta'nın niyet ve planlarına uygun düşüyor."

Yazımızda daha sonra da -Kürt ya da Türk- tüm sol ve devrimci örgütleri, Cunta'nın söz konusu planlarına ve PKK'nın buna çanak tutan provokatif eylemlerine karşı tavır almaya, bunu boşa çıkarmaya çağırıyorduk.

Ne var ki bu çağrılar da daha öncekiler gibi bir sonuç vermedi. Sol hareketin büyük bölümü yine tehlikeyi gerçeği gibi göremedi ve tavırsız kaldı. Bu isc rejimin ve provokatörlerin işini kolaylaştırdı. Olaylar tam da kaygı duyduğumuz tarzda gelişti.

Eruh ve Şemdinli Olayları PKK'nın Gerilla Savaşı Başlatması

Bir yıla yakın süredir Irak Kürdistanı'nın sınır bölgesinde üslenmiş olup burada kadrolarına gerilla eğitimi veren PKK, 15 Ağustos günü, yaklaşık yirmişer kişilik iki partizan grubuyla Eruh ve Şemdinli'ye baskın düzenledi. Gerillalar halka bildiri dağıtıp propaganda yaparak çekildiler.

Türk devleti önce birkaç gün sustu, arkasından politika değiştirerek olayları kendi radyo ve televizyonundan, hem de çok abartarak dünya kamuoyuna duyurdu, PKK'nın 600 kişi ile bu eylemi yaptığını ileri sürdü. Öyle ki bu yaygara BBC'nin bile ilgisini çekti ve onun "Türk devleti daha önce böyle şeyler yapmaz, olayları gizlerdi!" demesine yol

açtı.

Rejimin olayları abartarak iç ve dış kamuoyuna sunmasının nedeni, Kürt halkını sindirmeye yönelik geniş boyutlu uygulamalar için ortam hazırlamak, gerekçeler göstermekti.

Zaten rejim, olayların hemen ardından askeri birliklerini harekete geçirdi, Irak sınırından Kuzey Kürdistan'ın iç kesimlerine, Van'a, Bingöl'e uzanan geniş bir kesime giriş çıkışları denetim altına aldı. Yörede geniş tutuklamalara girişti, bazı sınır köylerini bombaladı ve sınır ötesi operasyonlar yaptı. Aynı günlerde Cunta şefi Evren bölgeye bir gezi yaparak tehditler savurdu, köyleri boşaltmak için bir planları olduğunu dile getirdi, köy koruculuğu sisteminden söz etti ve cezaevindekiler için "bunları idam etmeyip de besleyelim mi?!" dedi. Ardından meclis bir bölüm idam kararını onayladı ve devrimci bir genç, İlyas Has idam edildi. Aynı günlerde Türk medyası da şovenist ve militarist nitelikteki propagandaya görülmemiş bir hız verdi; kitlelerin dikkati ekonomik sorunlardan, demokratikleşme istemlerinden başka yana çekildi; böylece, bir taşla iki kuş vuruldu.

Belli ki rejimin Kürdistan'a yönelik hazır bir planı vardı ve bu eylem bahane edilerek söz konusu planı hayata geçiren süreç başlatıldı. Bu plan yalnızca Kuzey Kürdistan halkımızı sindirmeyi, sürgünlerle bölgeyi boşaltmayı amaçlamış değildi, aynı zamanda Kürdistan'ın öteki parçalarına yönelikti. Nitekim saldırının ardından Türk medyası yaptığı propagandada bu eylemlerin arkasında Irak'taki iki büyük örgütün (KDP ile KYB) olduğunu ileri sürdü. Türkiye'nin Irak-İran savaşındaki muhtemel gelişmelere göre, hem burada bir Kürt özerk oluşumunu önlemek, hem de petrol bölgesini ele geçirmek için Musul ve Kerkük'e yönelik işgal planları vardı. ABD ve öteki emperyalist çevreler de bölgede herhangi bir devrimci gelişmeyi önlemek için Türkiye ile sıkı işbirliği içinde idiler. ABD söz konusu yıllarda Türkiye Kürdistanı'nda yeni üsler oluşturuyor ve "Çevik Kuvvetler" yerleştirmeye hazırlanıyordu. Türkiye sınırları içinde statükoyu korumak, sınırın İran-Irak tarafında ise herhangi bir devrimci gelişmeyi önlemek onların da çıkarına idi.

Eylemlere Karşı Tavır ve Tepkilerimiz

Eruh ve Şemdinli olaylarının ardından Merkez Komitemiz toplanarak durumu değerlendirdi ve kamuoyuna bir bildiri yayınladı. Bu bildiride faşist rejimin ve arkasındaki emperyalist güçlerin söz konusu plan ve çabalarına dikkat çekildi. (Bak: Eylül 1984 tarihli Riya Azadi).

PKK'nın bu olaylardaki rolüne ve niyetlerine gelince: Bu rol en azından provokatifti. Bu yalnız bizim değil, diğer birçok örgütün de ortak görüşü idi. Nitekim olayların ardından ortak bir bildiri yayınlayan Kürdistan'ın değişik parçalarından 11 örgüt, bu olayları başlatan PKK'nın

tutumunu "sorumsuzca" olarak nitelediler ve "Kürt halkının haklı mücadelesine zarar vermekten başka bir şeye hizmet etmiyor" dediler. (*) Söz konusu örgütler ayrıca, gerici Türk rejiminin bu olayları bahane ederek Kürt halkına karşı giriştiği saldırıya işaret ettiler ve tüm ilerici, yurtsever güçleri bu saldırıya karşı durmaya çağırdılar.

Riya Azadi'nin Eylül-Ekim 1984 tarihli sayısında yayınlanan "Eruh ve Şemdinli Olaylarının İki Yönü" başlıklı yazıda, bu olayları neden sorumsuzca ve neden maceracı bulduğumuzun izahını yapıyorduk. Bize göre olaylar, devrimci güçler.a faşist rejim tarafından önemli ölçüde ezildiği, dağınık olduğu, yani güç dengesinin faşist Türk rejiminden yana olduğu bir dönemde başlamıştı, zamansızdı ve bundan rejim yararlanacaktı. Diğer yandan, olayları başlatan Apocu hareketin niteliği kitlelere öncülük etmeye uygun değildi. Söz konusu yazıda şöyle diyorduk:

"Apocu hareketin geçmişi kirlidir. O, geçmişte, izlediği şaşkın politika nedeniyle düşmanın işine yarayan pek çok işler yaptı; pek çok yurtseverin kanına girdi, aşiret çatışmalarına yol açtı ve hem kitlelerden tecrit oldu, hem de devrimci ve yurtsever hareketin kitlelerin gözünden düşmesine yol açtı; düşmana bol propaganda malzemesi sağladı. Kitlelerin böyle bir örgütten kurtuluş beklemesi, ona güvenmesi ve ciddi destek vermesi mümkün müdür?"

Yine, devrimci güçlerin de böyle bir örgütün eylemlerini ciddiye alıp ona destek vermeyeceğini belirtiyor ve bu nedenle sömürgeci düşmanın, Apocuların şahsında saldıracak kolay bir hedef bulduğunu belirtiyorduk.

PKK'yı böyle bir eyleme yönelten etkenler neydi? Kanımca bunlardan biri PKK'nın yapısıyla ilgiliydi; yani, böylesine maceracı bir eylem PKK'nın doğasına tümüyle uygundu. Bu olaylardan epeyce önce, Mart 1983'te basılan "PKK Üzerine" adlı kitabımda PKK'nın bu türden muhtemel eğilimlerine işaret etmiş, şöyle demiştim:

(*) Bu bildiriyi imzalayan Partiler şunlardı:
Irak Kürdistanı Demokratik Halk Partisi
Irak Komünist Partisi
Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi
Suriye Kürtleri Halkın Birliği Partisi
Suriye Kürtleri İlerici Demokratik Partisi
Suriye Kürtleri Sol Partisi
Ala Rızgari
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
Türkiye ve Kuzey Kurdistan Kurtuluş Hareketi
Kürdistan Öncü İşçi Partisi
Türkiye Komünist Emek Partisi

"PKK bireysel terör yoluyla, demagoji ve sansasyonla örgütlenmeye çalıştı. Ayakta kalmak için de bu yolu seçecektir ve çıkmazı buradadır. Şimdi bireysel terör Kürdistan'da işlemez hale geldi. Bu nedenle demagojik bir ajitasyona hız verdiler. Ama bu da uzun süre taraftarlara moral vermeye, dağılmayı durdurmaya yetmeyecektir. Çıkar yol olarak belki yeni maceralara girmeyi deneyeceklerdir. Terörizm sansasyonsuz yaşayamaz. Bu ise, kurduğu baskı cenderesini daha uzun süre gevşetmek istemeyen, halka karşı saldırılarını derinleştirmek için fırsat kollayan Faşist Türk Cuntası'nın eline, içerde ve dışarda yeni kozlar verecektir."

Öyle sanıyorum ki PKK'yı bu eylemlere yönelten diğer bir önemli neden daha vardı ve ben söz konusu yazımda buna değinmemiştim. Bu da PKK'nın Suriye ve İran'la, özellikle de birincisiyle var olan ilişkileriydi.

Bu ilişkiler daha bizim Suriye'de bulunduğumuz dönemde başladı. Suriye bizimle de ilişki kurmaya çalıştı. Kadrolarımıza El Saika adlı kendi güdümündeki gerilla örgütünün kamplarında eğitim vermeyi teklif etti. Ama biz ve diğer örgütler, Kürdistan'ın küçük, ama önemli bir parçasını elinde tutan Suriye ile bu tür ilişkilerden kaçındık. Bu nedenle de Suriye'ye geçmiş olan yoldaşlarımız zaman zaman güç durumda kaldılar. Bir keresinde onları, sınır yöresinde bulunmalarının sakıncalı olduğunu ileri sürerek Kamışlı ve Haseki'den gece yarısı, eşyalarını toplamaya, hatta giyinmeye bile fırsat vermeden, pijamalarıyla arabaya bindirip Şam'a getirmişlerdi.. Oysa PKK bu ilişkileri kurdu. Ve öyle sanıyorum ki PKK'nın Güney Kürdistan'da KDP denetimindeki bölgeye geçişi de Suriye'nin yönlendirdiği planın ürünü.idi.

PKK bu arada İran'la da ilişki kurmuştu. Zaten Suriye ve İran bölgede ilişkileri iyi olan iki ülke idi. Suriye, Irak-İran savaşında İran'ı destekliyordu. Bunun bir nedeni Baas Partisi'nin iki kanadı arasındaki çekişme, aynı zamanda Saddam Hüseyin'le Hafız Esat arasındaki liderlik kavgası, diğeri ise, Esat liderliğindeki yönetimin Alevi azınlığa dayanması ve İran'daki Şii yönetimini kendisine yakın bulmasıydı. Böylece PKK'nın bölgede kullanılması ve yönlendirilmesinde ikisinin çıkarları çakışıyordu.

Bölgede PKK'yı etkileyen diğer bir etken ise, daha önce belirttiğim gibi, Barzani kardeşlerin liderliğindeki Irak KDP idi ve o da Suriye ve özellikle İran'la iyi ilişkiler içindeydi. PKK'nın Güney Kürdistan'a geçişi, orada üslenmesi, eğitimi bu ilişki, denge ve hesaplar çerçevesinde olmuştu. Buna bir de bölgenin biraz dışından, Amerikan karşıtı ve Suriye ile İran'ın dostu Libya ekleniyordu.

Böylece bölgede zincirin halkaları birbirine ulaşıyordu. Bu nedenledir ki bu dönemde PKK'nın yayın organlarında Suriye, İran ve Libya bölgedeki devrimci sacayağı olarak niteleniyor ve PKK ile Irak KDP de buna ekleniyordu...

İşin ilginci, bölgedeki bu sacayağı, şu satırların yazıldığı 1998 yılında bile hâlâ devam ediyor. Ama PKK hâlâ bu kampı desteklerken, KDP zaman içinde buradan koptu.

Riya Azadi'nin Eylül-Ekim 1984 tarihli sayısında çıkan söz konusu yazımda Eruh ve Şemdinli olaylarıyla başlayan yeni süreçteki muhtemel gelişmeler için de şöyle diyordum:

"Diğer yandan, sömürgeci rejimin bu olayları bir bahane olarak kullandığı ve Kürdistan'a ilişkin, çoktan beri tasarladığı planı hayata geçirmek için eyleme geçtiği açık. Bölgede toplama kampları kuruldu, sınır köyleri bombalanıyor. Türkiye, Irak ve İran Kürdistanı'na yönelik bir saldırı için hazırlık yapıyor ve son haberler Türk birliklerinin sınırı geçtiğini gösteriyor. Olayların nereye varacağı bugünden kestirilemez. Sömürgeci faşist rejim yeni bir katliama girişebilir, sınır yöresi boşaltılabilir, halk sürgün edilebilir. Bunlar daha şimdiden açık açık dile getiriliyor.

"Bu durumda ülkemizin devrimci ve yurtsever güçlerine düşen görev, başlangıç olaylarının ve onları yaratanların niteliği ne olursa olsun, sömürgeci faşist rejime karşı etkin biçimde karşı koymaktır."

* * *

Eruh ve Şemdinli olaylarının ardından PKK ile ilgili polemiklerimize tek yanlı olarak son verdik ve tüm ajitasyon ve propaganda çalışmamızı sömürgeci rejimin teşhirine yönelttik. Bunu iki nedenle yaptık: Birincisi, sömürgeci rejimin cline kullanabileceği propaganda malzemesi vermemek için. İkincisi de PKK'ya, "biz düşmanla savaşırken onlar da bize saldırıyor" biçiminde demagoji yapma fırsatı vermemek için.

Ayrıca, Eruh ve Şemdinli eylemlerinin ardından, Türk devletinin, bu eylemleri bahane ederek halkımıza yönelik başlattığı yeni ve geniş boyutlu saldırılara karşı kampanya açtık; Türkiyeli ve Kürdistanlı işçi kitlesinin yoğun olarak yaşadığı Federal Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, İsviçre, Danimarka, İsveç ve Norveç'te, bunun yanı sıra Yunanistan'da, Türk rejimini teşhir ve protesto için kendi başımıza ve diğer Kürdistanlı ve Türkiyeli demokratik güçlerle ortaklaşa pek çok eylem koyduk. KOMKAR baskılara ilişkin bir afiş bastırdı ve çeşitli ülkelerde yaygın bir afişleme yaptı. Avrupa Konseyi'ne Cunta'yı protesto eden binlerce kart gönderildi. Avrupa basını ve kamuoyu bu eylemlere oldukça ilgi gösterdi ve sorun Federal Almanya, Fransa ve İsveç parlamentolarında tartışıldı, çeşitli hükümetlerin temsilcileri, örneğin Fransa Dışişleri Bakanı, söz konusu baskı ve insan hakları ihlallerinden dolayı Türkiye'yi protesto ettiler.

Biz, ulusal çıkarları göz önüne alarak böyle davranır, yani mızrağın sivri ucunu sömürgeci düşmana yöneltirken, PKK bir süre sonra, özel-

likle de 1985 yılının Newroz eylemlerine rastlayan Mart-Nisan aylarında çeşitli Avrupa ülkelerinde bize ve Pêşeng yanlılarına karşı fiili saldırılara yöneldi ve birçok kişi taş, sopa, zincir ve bıçaklarla yaralandı. Saldırılar sistemli ve yaygındı. Bizim tüm sorumlu tutumumuza rağmen PKK, bu tür saldırılarla hem bizi ürkütüp sindirmeyi, çalışmalarımızı engellemeyi, hem de, bizi eylemlerin içine çekip sözde rejime karşı yürüttüğü savaş havasından yararlanarak demagojik biçimde suçlamayı ve kitlelerden soyutlamayı amaçlamıştı.

Ancak söz konusu kışkırtmalara rağmen soğukkanlı davrandık. Mayıs 1985'te örgüte gönderdiğim bir genelgede PKK'nın saldırıları, niyetleri ve Türk ajanlarının bu saldırılarda oynayabileceği rol konusunda örgütümüzü uyardım ve şöyle dedim:

"Böyle bir çatışma düşmana yarayacaktır. Biz yurtsever kanı dökülmesine karşıyız. Biz olay çıkarmayacağız ve çıkmaması için de itina göstereceğiz, sabırlı davranacağız. Diğer yandan, herhangi bir saldırıyı da anında püskürtmeye, kendimizi savunmaya hazırlıklı olmalıyız."

Bu tutumumuz, PKK'nın bize karşı çok daha geniş boyutlu saldırılara giriştiği, Newroz toplantılarımızı bastığı, derneklerimizi yaktığı ve arkadaşlarımızı katlettiği 1987 ilkbaharına kadar devam etti. Saldırganlık bu ölçülere varınca suskunluğumuza son verip yeniden, yayın planında da PKK'nın teşhiri için yoğun çaba gösterdik.

Savaşın Sonuçları

O günden şu satırların yazıldığı ana, 1998 Haziranı'na kadar 14 yıl geçti. O zaman bu olaylarla ilgili yaptığımız değerlendirme ne ölçüde gerçekçi ya da isabetlidir?

O kanıdayım ki bazı tahminlerde yanıldık; ama işin özüne, esasına ilişkin olarak yaptığımız değerlendirme doğru çıktı.

PKK'nın uzun süre dayanabileceği kanısında değildik; bunda yanıldık. Bize göre bu macera uzun sürmeyecek ve PKK girdiği bu maceradan yenik düşerek dağılacaktı. Oysa, inişli çıkışlı da olsa PKK'nın direnişi uzun sürdü ve PKK zaman içinde bir hayli güç topladı, kitleselleşti. Bunun başlıca nedeni Türk devletinin yıllar yılı izlediği ve inatla sürdürdüğü baskı politikası nedeniyle Kürdistan'da biriken patlayıcı maddenin bolluğu, rejime karşı Kürt kitlelerindeki kinin ve nefretin yüksekliği idi. Yalnızca rejimin borusunun öttüğü o koşullarda PKK'nın silahları sessizliği bozdu ve Kürt, hatta Türk toplumundaki muhalif güçlerin ilgisini üzerine çekti. Savaş, toplumu, savaşanlara göre biçimlenen iki kutuplu bir hale getirdi. Rejimin artan saldırıları Kürt toplumunun önemli bir kesimini -aynı zamanda Marksist Türk solunun bir kesimini- PKK'nın yanına itti. Türk toplumu ise, savaş nedeniyle sürekli pompalanan şovenist duyguların etkisiyle ezici çoğunluğuyla

Türk savaş çarkının, militarizmin çevresinde toplandı. Böylece Kürt toplumunda bizim gibi siyasal mücadeleyi ve barışçı yöntemleri öne alan örgütlerin etkinliği azalır, sesi duyulmaz olurken, Türk toplumunda da Kürt haklarından ve demokrasiden yana ilerici ve barışsever güçler zayıfladı, etkisizleşti..

Ama bununla PKK amaçlarına ulaştı mı? Hayır. Olabilecekler konusunda yaptığımız tahminler, duyduğumuz kaygılar doğru çıktı. Rejim Kürt sorununu terörize etti, PKK'nın şahsında iç ve dış kamuoyunda köşeye sıkıştırdı. PKK'nın niteliği, kitlelerin ve -gerek ulusal gerekse uluslararası planda- devrimci ve demokratik çevrelerin ona bakış açılarıyla ilgili değerlendirmemiz doğruydu elbette. Sözde partizan savaşını başlattıktan sonra izlediği yöntemler, yaptığı yanlışlar da (dostu düşmanı birbirine karıştırma, kendi dışındakilere karşı ölçüsüz bir saldırganlık, örgüt içi demokrasi yokluğu ve terör; sivil halka, kadın ve çocuklara yönelik acımasız kıyımlar; Avrupa'da estirdiği terör vb.) düşmanın işini kolaylaştırdı, PKK'nın terörist olarak damgalanıp soyutlanmasının yanı sıra, Kuzey Kürdistan'daki Kürt ulusal mücadelesinin bir bütün olarak itibar yitirmesine neden oldu. PKK bu tutumuyla, kaşıkla toplananları kepçeyle dağıttı.

14 yıldır sürdürülen savaşın diğer sonuçları da ortada: Rejim savaşı bahane edip Kürt halkına yönelik saldırılarını, zulüm ve kıyımlarını kat kat arttırdı. Yalnız sınır bölgelerini değil, iç kesimlerde de Kuzey Kürdistan'ın kırsal kesimlerini önemli ölçüde boşalttı. 4 bin dolayında köy ve onlarca kasaba yerle bir edildi. 4-5 milyon insanımız sürüldü. Rejim daha önce yasal gerekçeler bularak, sözde orman bölgesi diye nitelcyip boşaltmaya çalıştığı, ama yapamadığı şeyi böylece yaptı. Kalanların bir bölümü ise işbirlikçi haline getirildi. Kürdistan'ın doğası, tarihi eserleri bile yakılıp yıkıldı. Halk büyük acılar çekti, tarlasını, evini, hayvanlarını yitirdi, göçmen oldu. Ama PKK'nın yıllardır sürdürülen zafer edebiyatına rağmen, Kuzey Kürdistan'da bir karış yer kurtarılmış değil.

Rejim savaşı bahane ederek aynı zamanda Türk toplumunu da militarize etti, demokratik süreci tıkadı, baskı cenderesini sürdürdü.

PKK aynı zamanda, Güney Kürdistan'da üslenerek, zaman zaman buradaki güçlerle çatışarak yarattığı istikrarsızlık ve gerekçelerle, Türkiye'nin buraya yönelik çok sayıda operasyonuna yol açtı ve daha sonraki yıllarda Güney'de ortaya çıkan kazanımların ve olumlu fırsatların kısmen heder olmasında da önemli bir rol oynadı.

Böylece PKK'nın 1984 yazında başlattığı bu maceranın yol açabileceği sonuçlarla ilgili tahminlerimiz genel hatlarıyla doğru çıktı. Kürt halkı hemen hemen hiçbir şey kazanmazken çok şey kaybetti ve bu eylemler, son tahlilde Türk savaş güçlerine, militarizme ve demokrasi düşmanlarına yaradı.

Kuşkusuz, savaş hâlâ sürüyor ve birçok insanın bu savaşın getirip

götürdüklerine ilişkin düşünceleri henüz oldukça muğlaktır. Ama inancım o ki, zaman bazı şeylerі daha da durulaştıracak, doğru ve yanlış politikaların anlaşılmasına yardımcı olacaktır. (*)

Dış Basınla Yaptığım Bazı Söyleşiler

İtalyan Gazeteci Mirella Galetti'nin 1984 yazında benimle yaptığı bir söyleşi İl Manifesto adlı İtalyan gazetesinde yayınlandı. Bayan Galetti'nin bir yıl kadar sonra benimle yaptığı ikinci bir söyleşi ise Orrizonti adlı İtalyan gazetesinin 21 Eylül 1985 tarihli sayısında yayınlandı. M. Galetti, Ortadoğu ile ilgili bir araştırma grubunun üyesidir ve Kürt sorununda uzman biridir.

Avusturyalı Gazeteci Ferdinand Hennerbichler de Kürdistan sorununa ve TKSP'nin görüşlerine ilişkin olarak benimle uzun bir söyleşi yaptı. Bu söyleşi Viyana'da yayınlanan *International* adlı derginin 1986 yılı Ocak sayısında çıktı. Bu, derginin Kürt sorunuyla ilgili olarak yayınladığı bir özel sayı idi. İçinde benimle yapılan söyleşinin yanı sıra, Kasımlo, Mesut Barzani ve Celal Talabani ile yapılan söyleşiler de yer almaktaydı. (Söyleşinin Türkçe orijinali için bak: Riya Azadi, Ocak 1986). Hennerbichler daha sonra bu yazıları kitap halinc getirip *Die für die Freiheit Sterben* (Özgürlük İçin Ölenler) adıyla, Kürt tarihini konu edinen eserinde yayınladı. Kitabın önsözü, yine bir Kürt dostu olan Avusturya Sosyalist Partisi'nin ünlü lideri Bruno Kreisky tarafından yazıldı.

Londra'da "Türkiye Üzerine Konferans"

22 Eylül 1984'te Londra'da düzenlenen "Türkiye Üzerine İşçi Hareketi Konferansı" adlı bir toplantıya katılmak için İngiltere'ye gittim. Bir yıl kadar önce Diyar arkadaşımız Londra'ya geçirilmişti. Ben de orada bulunduğum bir hafta süreyle onda kaldım.

Konferans, Londra'daki TKP'li sendikacıların girişimiyle bir grup İşçi Partisi Milletvekili ve sendikalar tarafından, 12 Eylül faşist darbesinin 4. yıldönümü nedeniyle düzenlenmişti. Amacı İngiliz işçi hareke-

(*) Sevgili okurlar, bu satırların yazılmasının üzerinden dört ay geçmeden, 1998 Ekiminde önemli gelişmeler yaşandı. PKK lideri Öcalan, Türkiye ve ABD'nin bastırmasıyla Suriye'den çıkarıldı. Bunu izleyen olaylar ise malum. Şimdi, anıların 2. Cildinin baskısı yapılırken tarih 2009'dur, yani aradan 10 yıl daha geçti, her şey daha da aydınlandı; söz konusu eylemlerin ne getirip ne götürdüğü daha iyi anlaşılır oldu. Ama 1998'de yapılan yorumu değiştirmeye gerek görmedim. Öyle sanıyorum ki 1985'te, yani 24 yıl önce söylediklerimizde yanılmış değiliz.

tinin çeşitli kesimlerini Türkiye'deki askeri rejime karşı ortak bir tutumda birleştirmekti. Konferansa Behice Boran'ın da katılması planlanmıştı; ancak hastalığı nedeniyle katılamadı.

Konferansta İngiliz İşçi Partisi milletvekillerinden Jeremy Corbyn ile Chris Smit birer konuşma yaptılar ve Türkiye'deki antidemokratik uygulamaları sert biçimde eleştirdiler, demokrasiye dönülmekte olduğu iddialarının gerçek dışı olduğunu söylediler. Daha sonra ben Türkiye Kürdistanı'ndaki durum üzerine konuştum. Konuşmamı Türkçe olarak hazırlamıştım. Onu Cahit Baylav İngilizceye çevirdi. Cahit TKP'liydi. İngiltere'de eğitim görmüş, yetenekli, cana yakın biriydi. Boran gelmediği için başlıca konuşmacı bendim. Böylece Konferansın ağırlığı da, ister istemez Kürdistan sorununa kaydı. (Konuşmanın Türkçesi için bak: Riya Azadi, Eylül-Ekim 1984).

Öğleden sonra çalışma grupları toplandı. Konferansta, Türkiye, NATO ve Ortadoğu; Türkiye Kürdistanı, kadın hareketi, yerel yönetimler; DİSK ve sendikal hareket, barış hareketi; sansür ve ifade özgürlüğüne baskı ve Kıbrıs konularında olmak üzere toplam sekiz çalışma grubu halinde konular tartışıldı; öneriler yapıldı, karar tasarıları oluşturuldu.

Londra'da Marks'ın mezarını ziyaret; 28 Eylül-1984

Ben, Kürdistan'la ilgili çalışma grubunu yönettim ve gelen soruları cevaplandırdım. Konferansta Kürt halkının mücadelesiyle, DİSK'le, Türkiye barış harcketiyle dayanışma için bir dizi kararlar alındı.

Daha sonraki günlerde DİSK'li sendikacılarla birlikte İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) genel merkezini ziyaret ederek örgütün genel sekreteri Norman Willis'le bir görüşme yaptık, Türkiye ve Kürdistan'daki durum ve sendikalarla ilgili olarak bilgi verdik. Ayrıca, Uluslararası Af Örgütü'nün genel merkezini ziyaret edip politik tutuklularla ilgili bilgi verdim. *The Times, Guardian ve Morning Star* gazeteleri ve aylık *The Middle East* dergisiyle birer söyleşi yaptım. KYB'nin Avrupa temsilcisi Ömer Şeyhmus'la birlikte AKSA'nın Londra şubesinin düzenlediği bir toplantıya katılıp bir konuşma yaptım ve gelen soruları cevaplandırdım.

28 Eylül günü ise, Londra'da bulunan Türkiyeli bazı sendikacı arkadaşlar ve Partimizin üye ve sempatizanları ile birlikte Marks'ın Highgate'deki mezarını ziyaret edip çiçek bıraktık. Londra'yı ilk kez ziyaret eden Marksistler için bu bir gelenekti.

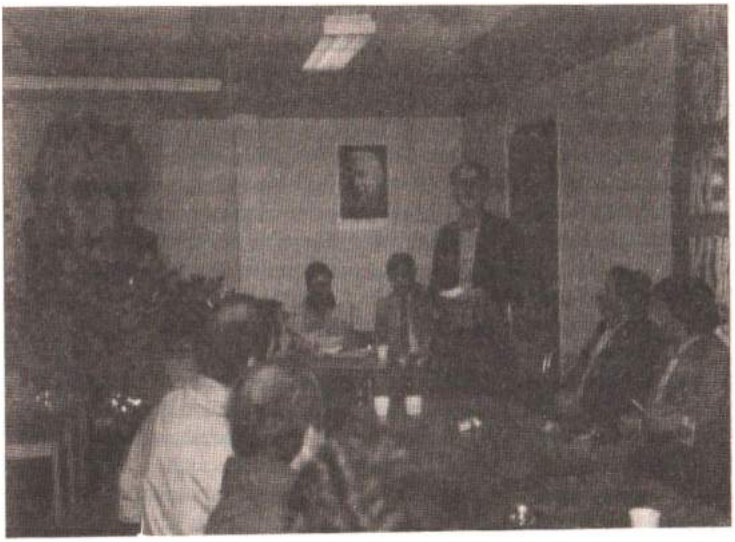
Londra da gençliğimde İstanbul'un, daha sonra da Paris'in ilk görüşte üzerimde yarattığı düş kırıklığını yarattı. Bazı kentleri düşlerimizde öyle süslemiş ve renklendirmişizdir ki onları gerçekte hiç bulamayız. Büyük kentler çelişkiler yumağıdır; eskiyle yeni, güzelle çirkin, gösterişle döküntü, düzenle kaos orada bir arada vardır. Londra ise Avrupa'nın birçok büyük kenti ile kıyaslandığında oldukça eskimiş, gürültülü, düş kırıcı idi. Ama elbet, kökleri geçmişin derinliklerine giden, büyük bir tarih ve kültür zenginliğini barındıran büyük kentler birkaç günlük göz gezdirme ile tanınamazlar. Onları tanımak zaman ve emek gerektirir.

Mirzê'nin, Yılmaz Güney'in ve Cigerxwin'in Ölümü

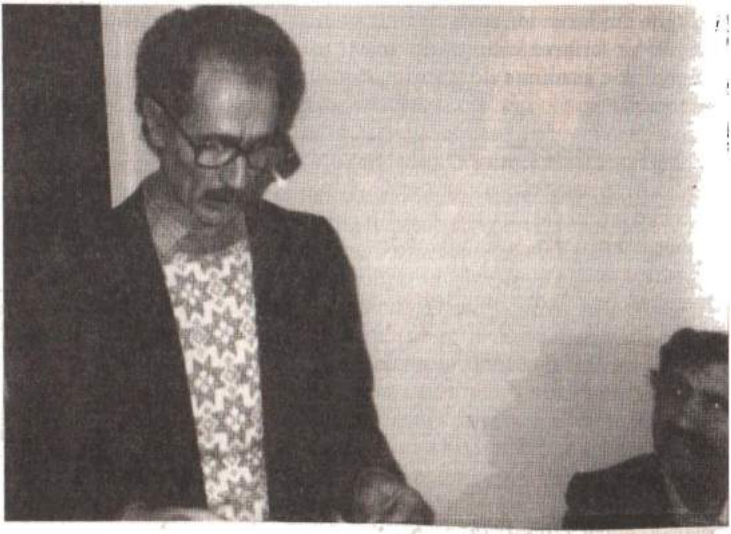
1984 yılı bizim için kayıplar yılı oldu. Apê Selim'in ardından Mirzê yoldaşımız ile Yılmaz Güney ve Cigerxwin peş peşe gittiler.

Mirzê, Nusaybinli genç bir yoldaşımızdı. Gördüğü baskı ve işkencelerin ardından 1981 yılında Yurt dışına çıkıp İsveç'e geldi. Son derece çalışkan, inançlı bu yoldaşımız ömrünün baharında kansere yakalandı ve bu hepimiz için acı bir sürpriz oldu. Bu ölümcül hastalığına rağmen, yatağa düştüğü son günlerine kadar halkı ve örgütü için canla başla çaba gösteren, bildiri ve yayın dağıtan, hayat dolu ve cana yakın bu genç insanı unutamam. Ölümü adeta güleryüzle karşıladı. 22 Eylül 1984 günü, 22 yaşında aramızdan ayrıldı ve hepimizi acıya boğdu.

Kürt asıllı ve yeteneklerini Türk sinemasında, Yeşilçam'da gösterme olanağı bulan Yılmaz Güney, bu seçkin sinema oyuncusu ve yönetmen, bağrından geldiği emekçilerin davasına hep bağlı kaldı, onların sesi

Cigerxwin'in taziye toplantısından bir görüntü

Burkay, Cigerxwin için düzenlenen toplantıda konuşurken; 25 Ekim 1984-Stokholm
(Yan tarafta görünen Doktor Naci Kutlay)

oldu. Son yıllarında Kürt ulusal mücadelesine de ilgi gösterdi, eserlerinde bu alanda da önemli mesajlar verdi. Bu yüzdendir ki ününe ve Türk sinemasına yaptığı büyük katkılara rağmen sistem onu cezalandırdı ve dışladı. Başı belâdan hiç kurtulmadı. Türkiye'de 12 yılını cezaevinde geçirdi ve orada sağlığını yitirdi. 1981 yılında hapisten kaçarak Fransa'ya gelmiş ve sinema çalışmalarını orda yürütmekteydi. "Yol" adlı filmi Cannes Film Festivali'nde altın palmiye kazandı. "Duvar" adlı filmini yurt dışında yaptı. 9 Eylül 1984'te, daha çok eserler verebileceği bir yaşta kansere yenik düştü.

Halkımızın büyük yurtsever ozanı Cigerxwin 22 Ekim 1984'te Stokholm'de geçirdiği bir kalp krizi sonucu, 81 yaşında hayata gözlerini yumdu.

İsveç'e benden iki yıl kadar önce gelmiş, eşini ve çocuklarını da buraya aldırmıştı. Stokholm'un Tensta semtinde kalıyordu. Hemen hemen tüm toplantılarımızda vardı. Suriye Kürtleri İlerici Demokrat Partisi'nin MK üyesi ve Avrupa temsilcisiydi. Aynı zamanda bizim partiden biri gibiydi. Bu ileri yaşında da hayat doluydu. O sanki hiç yaşlanmadı, hiç yorulmadı, hiç durmadı. Hep yazdı, dolaştı, konuştu, kavga içinde oldu. Cigerxwin ayakta öldü. O klasik şairler ekolündendi; şiirleri biçim olarak eski türdendi, gelcnekçiydi; ama içerik olarak yeni ve çağdaştılar. Cigerxwin geniş ufuklu, çağıl çağıl akan bir beyindi. Gönülalçak, içtenlikli ve hoşsohbetti.

Ölümünü duyduğumda kıta Avrupasında idim. Hemen Stokholm'e döndüm. Tensta semtinde taziye için bir salon tutulmuştu.. Burası beş gün boyunca ziyaretçilerle dolup taştı. Orada yapılan törende İsveç Göçmenler Bakanı Anita Gradin de Cigerxwin'in anısına bir konuşma yaptı. Törende ben de konuştum. Cigerxwin 2 Kasım günü uçakla Suriye'ye gönderildi ve Kamışlı'daki evinin bahçesine gömüldü. Cenazenin Kamışlı'ya götürülüşü sırasında Kürt köy ve kasabalarında yollar onu karşılayanlarla dolup taştı. 5 Kasım günü Toprağa verilişi sırasında yüz bini aşkın bir kitle toplandı. Kürtler sevgili ozanlarına, Kürt özgürlük hareketinin yıllarboyu hiç susmayan bu gür pınarına son saygılarını göstermek için dört bir yandan koşup gelmişlerdi. Cigerxwin'in Ermeni, Süryani ve Arap dostları da onlara katılmıştı.

Partimizin 10. Kuruluş Yıldönümü

Partimiz 1984 yılı sonunda 10. yılını tamamladı. Bunu kutlamak için aylar öncesinden hazırlık yaptık. Köln ve Stokholm'de iki toplantı düzenledik. Bu yıldönümü nedeniyle üzerinde Kürtçe ve Türkçe olarak "10. Yılda İleri" şiarı yazılı bir afiş ve pullar hazırladık, çeşitli ülkelerde geniş bir afişleme ve pullama yaptık. Üzerinde Kürtçe sloganlar yazılı 10. yıl kalemi çıkardık. Ayrıca, Partiyi maddi bakımdan güçlendirmek

için bir dayanışma kampanyası açıldı.

Partimiz yılbaşı günü kurulmuştu. Ama yılbaşına doğru salonlar dolu olduğu için kuruluş yıldönümünü daha erken tarihlerde kutladık. Köln toplantısı 3 Kasım 1984'te yapıldı. Toplantı güvenlik nedeniyle kamuoyuna duyurulmamış, örgütümüz toplantı hazırlığını kendi içinde sessizce yürütmüş ve yalnızca dost örgüt ve kişilere davetiye yollamakla yetinilmişti. Buna rağmen 1200 kişilik salon dopdoluydu, ayrıca yüz kadar yoldaş ve sempatizan binanın çevresinde ve salonda güvenlik görevi yapıyordu. Salon pankartlarla süslenmişti. Sahneyi ise boydanboya Ali Bal'ın yaptığı pano kaplamıştı. Salonun girişinde özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde yaşamlarını yitirmiş yoldaşlarımızın büyütülmüş resimlerinden bir pano düzenlemişti. Girişte yine, Partimizin geçmişten bu yana çıkardığı yayın organları, kitap ve broşürlerden oluşan bir sergi düzenlenmişti.

Gece son derece coşkulu geçti. Partimizin 10 yıllık mücadelesi özetle dile getirildi; ayrıca halkımızın folklorundan zengin örnekler sunuldu. Ben Türkçe bir konuşma yaptım. Bu konuşmanın tamamı "Parti Halkımızın Silahı, Umudu, Geleceğidir" başlığı altında Riya Azadi'nin 29-30. sayısında yayınlandı. Gecede ayrıca Alman Komünist Partisi (DKP) adına, Yönetim Kurulu Üyesi Heinz Lang ile TSİP Genel başkanı Ahmet Kaçmaz da birer konuşma yaptılar. Gecenin konukları arasında Şanar

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Yurdatapan ile eşi Melike Demirağ ve TÖB-DER Eski Genel Sekreteri Kemal Uzun da vardılar.

Stokholm toplantımız ise 17 Kasım'da yapıldı. Orada da Kürtçe bir konuşma yaptım. Her iki geceye de çok sayıda dost örgüt temsilci ya da mesaj gönderdiler. Mesaj gönderen yabancı örgütler arasında Avusturya Sosyalist Partisi, Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi, Fransız Komünist Partisi, Büyük Britanya Komünist Partisi, Hollanda İlerici Sosyalist Partisi Parlamento Grubu, İsveç Sol Komünist Partisi (APK), Irak Komünist Partisi, Suriye Komünist Partisi, Norveç Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi ve TUDEH de vardı.

10. yıldönümü nedeniyle Riya Azadi Kürtçe ve Türkçe olarak, renkli kapaklı birer özel sayı çıkardı.

Münster Olayı ve "Kemal Burkay'a Bağlı İntihar Komandoları..."

Bizim yurt dışında Partinin 10. yıldönümünü kutladığımız söz konusu günlerde, Türk MİT'i de piyasaya düzmece haberler sürüyor ve Türk ajanları bizim adımıza Avrupa'da terör eylemleri yapıyorlardı!

26 Kasım tarihli Hürriyet gazetesinde yayınlanan bir haber ilginçti.

Bu haberde bir dizi yurtsever, ilerici insanın yanı sıra ben de terörist olarak gösteriliyordum, "Kürdistan Komünist Partisi"nin üyesi olduğum ve Suriye'de kaldığım iddia ediliyordu. Besbelli Hürriyet gazetesi benim nasıl biri ve hangi partinin üycsi olduğumu, nerede kaldığımı çok iyi bilirdi. Bu tür düzmeceleri bilerek yayınlıyordu. Bu düzmecelerin kaynağı ise, kuşku yok, Türk basınını manipüle eden MİT'ten başkası değildi. Faşist rejim bizim iç ve dış kamuoyundaki imajımızı bozmak istiyordu.

Nitekim bu haberin üzerinden çok geçmeden Münster Konsolosluğu olayı oldu. 23 Aralık 1984 gecesi, saat 03 sıralarında Federal Almanya'nın Münster kentindeki Türk Konsolosluğu'nun kapısı önünde bir bomba patlamış, ama herhangi bir can kaybı, ya da yaralanma olmamıştı. Ben de bu haberi herkes gibi radyolardan duymuştum. Bundan birkaç gün sonra, 28 Aralık'ta BBC'yi dinlerken duyduğum habere şaşırdım: Birisi BBC'ye telefon ederek bu eylemi "TKSP Genel Sekreteri Kemal Burkay'a bağlı intihar komandolarının" yaptığını, kendisinin de bu komandolardan biri olduğunu ileri sürmüştü...

Haberi duyduğumda Berlin'den Stokholm'e hareket etmek üzereydim. Sktokholm'e ulaşır ulaşmaz BBC'yi aradım ve bu haberin yalan olduğunu, bana bağlı "intihar komandoları" diye bir örgüt olmadığını, terör eylemlerine ise kişi ve parti olarak karşı olduğumuzu belirttim. BBC ertesi gün benim açıklamama yer verdi. Böylece oyun bozuldu.

Rejim, bizim yurt dışındaki çalışmalarımızdan çok rahatsızdı ve bizi de terörist gibi gösterip soyutlamak için çaba içindeydi. Bu nedenle, yapmadığımız bu tür eylemleri de o bizim adımıza yapıyordu! Çoktan beridir rejimin bu tür tertipler içinde olduğunun farkındaydık ve bunu yayınlarımıza da yansıtıyorduk. Ne var ki bizimle ilgili bu düzmeceler hiç inandırıcı olmadı. Biz rejimin bu tür kirli çaba ve komplolarını her zaman anında deşifre ederek boşa çıkardık.

Kâmil Şehit Düştü

Partimizin eski üyesi ve "Kâmil" kod adlı Emin Azdır, 6 Ocak 1985 günü İran Kürdistanı'nda şehit düştü. Kâmil, 1982 yılında örgüt içinde yaşanan sorunlar nedeniyle örgütten ayrılmış, ama İran KDP'nin yanında partizan olarak savaşmaktaydı. Daha sonra örgüte mektup yazarak geri dönmek istedi. Ancak durumu MK'da görüşülmeden şehit olduğu haberi geldi. Merkez Komitemiz daha sonra, Newroz arkadaşın verdiği bilgileri ve onun önerisini de göz önüne alarak, Temmuz 1988 başında yaptığı toplantıda Kâmil'in Parti üyeliğinin iadesine karar verdi ve onu Parti şehidi saydı.

KOMKAR'ın Anadilde Ders, Radyo ve TV Kampanyası

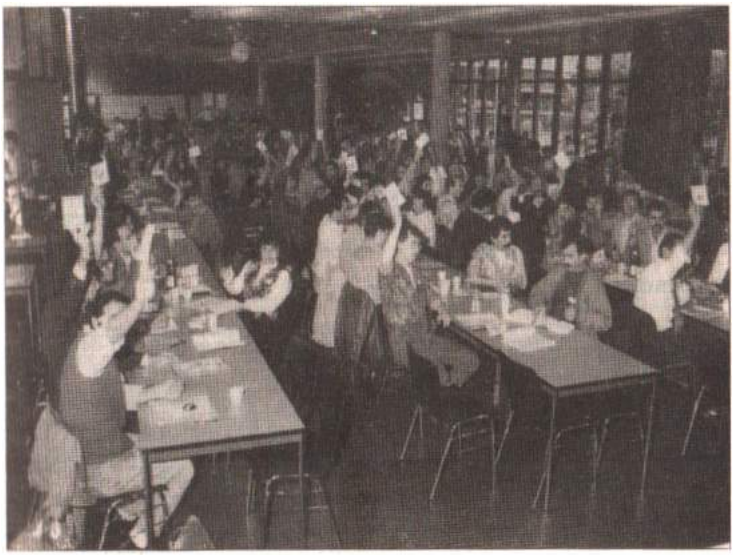
KOMKAR 1985 Newroz dönemi boyunca Federal Almanya'daki Kürtler için bir kampanya yürüttü. Bu kampanya ile Kürt dilinde radyo ve televizyon yayını, Kürt çocukları için anadilde ders, Kürtler için anadilde sosyal danışmanlık ile Kürtlerin kendi çocuklarına Kürtçe isim vermelerinin önündeki engellerin kaldırılması isteniyordu.

KOMKAR bu amaçla 25.000 adet posta kartı bastırıp yabancılar için radyo yayını yapan WDR'e gönderilmek üzere imzaya açtı. Ayrıca bir çağrı kalemе alarak Federal Hükümete, eyalet hükümetlerine, Federal Parlamento ile eyalet parlamentolarına, belediye meclislerine, demokratik örgütlere, hukukçulara, aydınlara gönderdi.

Bu kampanya sırasında ayrıca Türkçe ve Almanca dillerinde bildiriler dağıtıldı. Yine, sömürgeci rejimin Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskı ve yasaklarını belgeleyen dosyalar hazırlanıp çoğaltıldı ve ilgili yerlere ulaştırıldı.

Bu, Kürt göçmen grubunun kültürel haklarına ilişkin olarak Avrupa'da açılan ilk ciddi kampanya idi, önemli bir ilgi ve destek gördü.

Aynı günlerde PKK'lılar ise KOMKAR'ın Newroz kutlamalarını ve ötekі çalışmalarını engellemek için sistemli ve yoğun bir saldırı yürüttüler...

KOMKAR Kongresi'nden bir görüntü

Kürt gençlerinin anadilde eğitim hakkı için bir kitlesel gösterisi

Avrupa Parlamentosu'nun Kararı

Avrupa Parlamentosu, 19 Nisan 1985 günü aldığı bir kararla Türkiye'yi, sistemli işkence, insan haklarının çiğnenmesi, sendikalara, barış taraftarlarına, aydınlara ve Kürt halkına yönelik baskılar nedeniyle kınadı. AP'nin bir kararında Kürtlerin adları verilerek üzerlerindeki baskının kınanması ilkti.

Kaddafi'nin Demeci

Libya lideri Muammer Kaddafi de aynı günlerde verdiği bir demeçte Kürt ulusal mücadelesinin haklı olduğunu belirtti ve şöyle dedi: "Kürt ulusunun bağımsızlık mücadelesini ve toprak bütünlüğünü kesin bir şekilde destekliyoruz." Bu da bir devlet başkanı tarafından Kürt gerçeğinin ilk kez bu denli açıkça dile getirilmesi ve Kürt halkının mücadelesinin onanması idi.

Kaddafi bu onurlu tavrını daha sonraki yıllarda da sürdürdü.

Şeyh Sait Ayaklanmasının 60. Yıldönümü

Şeyh Sait ayaklanmasının 60. yıldönümü nedeniyle Parti basınımızda ayaklanmaya geniş yer verdik ve aynı zamanda yurt dışında çeşitli yerlerde toplantılar düzenledik. Bu amaçla, diğer örgütlerle ortaklaşa düzenlenen toplantılardan biri 13 Temmuz'da Stokholm'de yapıldı. Yaklaşık 250 kişinin izlediği bu toplantıya ben de konuşmacı olarak katıldım. (Bak: Riya Azadi, 34-35, 36; ayrıca Dengê Komkar, sayı 78).

* * *

6 Mayıs 1985 günü bir heyet halinde Alman Komünist Partisi'nin Düsseldorf'taki genel merkezini ziyaret ettik ve DKP Başkanlık Divanı ve Parti Sekreteryası üyesi Karl Heinz Schröder başkanlığındaki bir heyetle görüşme yaptık. DKP'nin yayın organı Unzere Zeit gazetesi, 23 Mayıs 1985 tarihli sayısında bu görüşmeyi konu edinen bir yazı yayınladı.

* * *

18-19 Mayıs 1985'te KOMKAR 7. Kurultayını düzenledi. 22 kadar dernek ve komitenin temsil edildiği kurultayda ben de bir konuşma yaptım. (Bak: Riya Azadi, sayı: 36).

"Gizli Çalışma Broşürü" ve Başına Gelenler...

Merkez Komitemiz daha önceki toplantılarından birinde, gizli çalışma yöntemleri konusunda tabana yol gösterici nitelikte bir broşür hazırlanmasını kararlaştırmış ve bu görev Politbüro'daki iş bölümü sırasında Aziz'e verilmişti. Ama bu iş bir hayli gecikince sonuçta zorunlu olarak ben üstlendim ve hazırladığım broşür Politbüro'nun 8 Ekim 1984 tarihli toplantısında görüşülerek benimsendi. "Profesyonel Devrimcilik ve Gizli Çalışma Üzerine" adlı bu broşürü sınırlı sayıda basarak örgüte gönderdik. Ona yazdığım ön notta şöyle diyordum:

"Belli sayılarda basılmış olan bu broşür iyi korunmalı ve dışarıya sızdırılmamalıdır. Hücre ve komitelerde okunup tartışıldıktan sonra yöre komitelerinde ve eğer yöre komitesi yoksa, o yöredeki çalışma komitesinde, ilerde gerektiğinde tekrar yararlanmak üzere, korunmalıdır."

Ne var ki, biz bu broşürün dışarıya sızdırılmaması için tabanımızı böylesine uyarırken, bir süre sonra onun, bir sempatizanın elinde Berlin'den Stokholm'e geldiğini görünce şaşırdım. Berlin'deki bir yoldaşımız onu günlük bir gazete gibi evde orta yere bırakmış. Konuğu broşürü orda görmüş, yola çıkarken okumak üzere yanına almış ve geldiği Stokholm'de de konuk olduğu evde masanın üstünde bırakmıştı.

Yeni Şiirlerim ve Bir Çocuk Kitabı

Dersim adlı 2. şiir kitabımın yayınlanışının ardından gelen yıllar, özellikle de 1977'den itibaren ta 1990'a kadar, 13-14 yıl benim için şiir bakımından çorak yıllar oldu. TKSP'nin kuruluşunun ardından kendimi yoğun biçimde siyasal çalışmaya ve siyasal yazına verdim, şiirden uzak düştüm. Bu dönemde yazdığım tek tük şiirler de çoğunlukla siyasal içeriklidir ve bunlar arasında şimdiye kadar yazdığım en uzun şiir olan 13 sayfalık "Barbarlık ve Barış" da var. Bu şiirler, 1993 yılında basılan "Yakılan Şiirin Türküsü" adlı kitabımın birinci bölümünde yer aldılar.

Bu arada bir de Kürtçe çocuk öyküsü yazdım: Alıko û Baz (Alıko ile Şahin). Bu öykü önce 1985 Haziranında Roja Nu Yayınları arasında çıktı. Daha sonra da Almanca çevrisi Komkar Yayınları, İsveççe çevirisi ise Roja Nu Yayınları arasında basıldı.

TKSP 2. KONGRESİ

MK, kongrenin gecikmesi durumunda Politbüro'ya bir parti konferansı toplama yetkisi vermişti. Bunu Politbüro'nun 8 Ekim 1984 tarihli toplantısında tartıştık ve yüz yüze olduğumuz sorunları ancak bir kongrenin çözebileceği sonucuna vardık. Birinci Kongre'den bu yana MK düzeyinde bir dizi sorun yaşamıştık. MK'nın bazı üyeleri hapiste (Nazif ve Halil), bazıları ayrılmış (Faruk), bazıları partiden atılmış (Zeki), bazıları ise sorundu. Mustafa Budak yoldaşımız ise vefat etmişti. Bu nedenle, örgüt içinde hâlâ süregelen huzursuzluğa son vermek, MK'yı yenilemek için kongre gerekliydi. Bu amaçla öncelikle MK'yı toplantıya çağırdık. Bu arada, zaman yitirmemek için, belli hazırlıkları başlattık. Yurt içinden en az beş yoldaşın kongreye katılımını hedefledik ve MK'nın onayına sunulmak üzere isimler saptayıp gerekli teknik çalışmaya yöneldik. Yine çeşitli konularda tabanın görüşünü almak için de karar aldık. Ancak güvenlik nedeniyle, kongrenin toplanacağından söz etmemeyi uygun bulduk.

Merkez Komitemiz 1984 Aralık ayının sonlarında toplandı. Bu toplantıda öncelikle Rojan ve Aziz'in durumu görüşüldü. Bu konuda daha önceki bölümlerde bilgi verildiği üzere, Rojan partiden ihraç edildi; Aziz'in ise üyelik ilişkileri askıya alındı, ama kendisine kongreye katılıp görüşlerini dile getirme hakkı tanındı. Ne var ki Aziz, kongrenin birkaç ay sonra toplanacağını bildiği halde bunu göze alamadı ve toplantının hemen ardından Parti aleyhine çalışma başlatarak üyelik bağını kendi eliyle kopardı.

MK, Politbüro'nun getirdiği öncrileri uygun buldu ve kongrenin 1985 ilkbaharında toplanmasına karar verdi.

Mevcut koşullarda yurt içinden fazla bir katılım olamazdı. Ancak bölgeleri temsil yeteneği olan ve bu dönemde olumlu sınav vermiş bazı kişilerin, gerekli belgeler de sağlanarak kongreye katılmalarının sağlanması uygun görüldü. Yine yurt dışına çıkmış olan eski bölge komitesi sekreterlerinin de katılması benimsendi.

Kongreye sunulacak MK raporunu hazırlama görevi bana verildi. Ayrıca tabanın görüşünü almak için belirlenen sorular 12 madde halinde netleştirildi. Örgüte gönderdiğim 25 Aralık 1984 tarihli mektupta, komite ve hücrelerden, bu konudaki görüşlerinin yanı sıra, varsa farklı görüş ve önerileri de, 1 Mart 1985'e kadar Merkez Komitesi'ne ulaştırmalarını istedim.

MK'nın bu toplantısının havasını bozanlar yalnızca Rojan ve Aziz değildi; Mahmut ve Süleyman da rahatsızdılar.

Mahmut'un sorunu, görünüşe göre Hollanda'da görevlendirildiği içindi. Buraya verilmekle "sürgün edildiği" kanısındaydı! Hollanda diliyle bile, "tağlı-tuğlu" diyerek alay ediyordu... Oysa biz, kitle ilişkilerinde nisbeten başarılı olduğunu düşünerek, Türkiyeli ve Kürdistanlı geniş bir kitlenin bulunduğu Hollanda'da ona görev vermiştik. Ayrıca, sığınmacılar için sosyal yardım koşulları en iyi olan Avrupa ülkelerinden biriydi. Nitekim pasaportu biraz gecikse bile, hemen ev bulmuş, yerleşmişti. Bir ara telefonda bana, "pasaport çok geç veriliyor, herhangi bir çalışma yapamazsam beni suçlamayın!" dedi. Yine yalnız olduğundan, örgütleyecek kimse olmadığından yakındı. Orada 35 bin Kürt olduğunu hatırlattığımda ise, "TKP herkesi örgütlemiş!" dedi. Oysa saçmalıyordu. Ne TKP herkesi örgütlemişti, ne de o yalnız sayılırdı. Bizim orda taraftarlarımız ve onların kurduğu bir dernek vardı. Newroz geceleri düzenliyorlardı. Ayrıca Yücel Yeşilgöz (*) ile Bitlis'ten, Özgürlük Gazetesi'nin yazı işleri müdürü Ali Döner'i ve daha önce Muş yöresindeki bir köyün muhtarı olan bir arkadaşımızı da onunla birlikte Hollanda'da görevlendirmiş ve oraya geçirmiştik. Gerçekte Mahmut suyu yokuşa sürüyordu. Daha iki yıl öncesi Kürdistan'a görevlendirilmiş olmayı bir tür ceza gibi algılayıp içine atmış, şimdi de, Avrupa'ya ulaşır ulaşmaz, başka kırgınlar gibi, kenara çekilmek için bahaneler arıyordu.

O ara Suriye'de Murat'ı görevlendirip Şimal'i de Avrupa'ya geçirmiştik. Geçici olarak Ziya arkadaşta kalıyordu. Hollanda'da yaptığımız daha önceki MK toplantısına da, sınırı kaçak geçerek gelip katılmıştı. O toplantıda kendisini Hollanda'da görevlendirmeyi uygun bulmuştuk. Ne var ki, bu arkadaşa yer ve ev bulunması konusu gündeme geldiğinde Mahmut bir duvar gibi soğuk ve ilgisiz davrandı. Ya hiç konuşmadı, ya da konuştuğu zaman "ev bulmak zor!" türünden bir-iki laf etti. Besbelli Şimal'in oraya gelmesini istemiyor, ev bulununcaya kadar birkaç gün konuk etmeye bile yanaşmıyordu. Bu konu belki birkaç saat tartışıldı. Mahmut bizimle adeta dalga geçiyordu. Elbet ev sorununu ve başvuru işini onsuz da çözebilir, ya da bu görevi Mahmut'a direktif olarak verebilirdik. Ancak böyle bir durum daha baştan yeni sorunlara yol açardı. Sonunda Şimal'in Paris'te kalmasını ka-

---

(*) Yücel'i ilk geldiğinde Almanya'da görevlendirip Aziz'le ilişki içine sokmuştuk. Aziz bir ara bize Yücel'in, sosyal koşulları daha iyi olan Hollanda'ya geçmek istediğini söyledi. Biz de, aynı zamanda Mahmut'a yardımcı olacağını düşünerek uygun bulduk. Ancak sonradan Yücel bize, neden Hollanda'ya geçirildiğini anlıyamadığını söyleyince pek şaşırdık. Politbüro üyemiz Aziz ona ve bize oyun mu oynamıştı?.. O arada Aziz'in de ilişkisi kesildiği için işin içyüzünü öğrenemedik. Bunlar midc bulandırıcı işlerdi ve ne yazık ki örgütsel yaşamda çok karşılaştık. Yücel ayrılmadan önce Dengê Komkar'da yazılar da yazdı. Aslında yazı konusunda yetenekliydi ve hukuk eğitimi görmüştü. Çaba gösterse iyi bir politik kadro olabilirdi. Ama küçük burjuva alışkanlıkları güçlü biriydi ve rahatı seçti. Aziz'in de ayak oyunları bunu hızlandırdı. 2. Kongre'ye katıldı, ama umduğunu bulamamış olacak ki, kongre sonrası hiçbir gerekçe göstermeden örgütten koptu ve politik yaşamdan tümüyle uzaklaştı.

rarlaştırdık. Mahmut'un durumunu da kongreye bıraktım. Böyle biri artık MK üyeliği yapamazdı...

Süleyman arkadaş ise, özellikle 1983 MK toplantısının ardından bana karşı bir tutum içine girmişti. Aşırı derecede duygusal ve eleştiriciydi. Sanırım nedenlerden biri görev yeriyle ilgiliydi. Almanya'da yıprandığı, kadroların bir bölümüyle ilişkileri bozulduğu ve bir hayli tepki topladığı için oradan almayı uygun gördük. O ise Almanya'yı en önemli merkez olarak görüyordu ve oradan alınmış olmayı içine sindiremedi. Bunu, daha sonra bir MK toplantısı sırasında açık açık söyledi.

Kendisini önce Hollanda sorumlusu olarak görevlendirmeyi kararlaştırmıştık. Ne var ki burası için de endişelerim vardı. Belli bir sempatizan kitlemiz olsa da, örgütsel bakımdan henüz gerçği gibi işlenmemiş bu birimde, Süleyman gibi kitle ilişkilerinde başarısız biriyle başlamak yanlış olur diye düşünüyordum. Bu nedenle görev yerini değiştirip İsveç'e aldık. Orada kendisini denetleyebileceğimi sanıyordum.. Ancak iki hesap da yanlış çıktı. Ne Mahmut Hollanda'da bir işe yaradı, ne de İsveç'te Süleyman'ın zararlarını önleyebildim...

Süleyman'ın yeteneklerini de zaaflarını da elbet biliyordum. Çalışkandı, üzerine aldığı görevi biraz da acceleyle yapardı. Yazı konusunda üretkendi; ama politika üretmekte başarılı, yaratıcı değildi. Hem genel olarak insani ilişkilerde, hem de kadrolarla ilişkilerinde başarısızdı. Bir şef gibi yönetiyor, bazen kırıcı, küçümseyici, itici oluyordu. Özel yaşamında yeterince dikkatli değildi. Yaptığı görevi ve Kürt toplumunun değer yargılarını hesaba katmadan çapkınlık yapmaya özeniyordu...

1983 MK toplantısının ardından, hemen hemen tüm politbüro toplantılarında bana yerli yersiz eleştiriler yöneltti. İşleri kendimde topladığımı, diğer yoldaşlara yeterince inisiyatif vermediğimi, bunun da kollektif çalışmayı önlediğini, verimi azalttığını ileri sürdü.

Benim üzerime fazla iş aldığım doğruydu. Bu bir yanıyla benim hem çalışkanlığımın, hem de aşırı titizliğimin ürünüydü. Örneğin Riya Azadi'yi yönetiyordum, en iyi biçimde çıkması için. Genel Sekreterlik genelgelerinin yanı sıra Parti'nin bildirilerini de hemen hemen tümüyle ben yazıyordum. Bugün bile hâlâ öyledir! (Bu bölüm 1998 yılında yazılmıştı.) Bunun doğru olmadığının farkındayım. Keşke bir bölümünde yoldaşlarıma görev verseydim. Gönlüme göre olmasa da, eksikli, kusurlu da olsa, böyle yapmak gerekir. Bu tür bir işbölümü kadroların yetişmesi için zorunludur. Diğer yandan, üzerime çok iş alıyorsam, birçok göreve burnumu sokuyorsam, bu biraz da Merkez Komitemizin kadro düzeyinin pek de iyi olmaması yüzündendi. Bazıları tembel ya da verimsizdiler; nitekim ısrarla verdiğim görevleri bile yapmadılar. Bazıları Zeki, Aziz ve Rojan gibi, yarattıkları sorunlarla örgütü uzun süre uğraştırdılar, yapıcı olacaklarına yıkıcı oldular ve ben onların açtığı yaraları sarmak için de bir hayli koşturdum, emek ve zaman harcadım. Örneğin Aziz'e, başlangıçta yurt içi örgütünün yeniden

düzenlenmesi gibi hayati bir konuda görev vermiştik; ancak o, hizip çalışmasına girince, kadrolar arasında ayırımcı davranınca, bu görevini sürdürmesine göz yummak saflık olurdu. İşler iyi yürüdüğü, iyi yapıldığı zaman ise hiç karışmadım. Çalışkan, verimli arkadaşların üzerinde her zaman fazla iş oldu. Bunlardan biri Süleyman'ın kendisiydi, biri Abdullah'tı, biri Ünal'dı ve daha sonra MK'ya seçildi.

Diğer yandan, Süleyman hem kendi durumuyla, hem de benim durumumla ilgili olarak objektif değildi. Kollektif çalışmasam, kadrolarla ilişkilerim yoldaşça olmasa beni orada tutmazlardı. Süleyman ise, tam tersine, kendisine yetki verilen her alanda ali kıran baş keşen gibi davranıyordu ve bu tutumu İsveç'te de devam etti.

İsveç'te bölge komitesinin sekreterliği görevini vermiştik. Göreve başladığı zaman İsveç'in durumu konusunda kendisini bilgilendirdim ve bir hayli kadronun toplandığı bu sorunlu bölgede izlenmesi gereken tutumu anlattım. Yaşanan örgüt içi sürtüşmeler nedeniyle yaraların taze olduğunu, kaşımamak gerektiğini söyledim. Çalışkan, örgüte bağlı kadrolarla işleri yürütecek, ötekilerin ise kırgınlığını gidermeye, onları yeniden aktif örgütsel çalışmaya kazanmaya çalışacaktık. Her şey disiplin kurallarıyla, soruşturmalar ve ceza kesmelerle sağlanamaz, dedim. Ama o tam tersini yaptı; gelir gelmez, sözde "sorunların üzerine gitmek" için soruşturma açtı ve bu yüzden İsveç birimi derhal karıştı, kopmalar başladı.

2. Kongre'ye İsveç'ten, tüzüğe ve son MK kararına göre doğal delege olarak katılacakların (MK üyeleri, eski bölge komitesi sekreterleri) yanı sıra, iki delege daha seçilmesi gerekiyordu. Bu seçimi ise bölge komitesi yapacaktı. Ancak bölge komitesi yalnızca bir delege seçmişti. Süleyman, bölge komitesi çoğunluğunu İsveç'te kongreye katılacak nitelikte başka kimse olmadığına ikna etmişti. İşin garibi buna, kongre delegesi olmayan bazı komite üyeleri de dahildi! Durumu, komitenin diğer bir üyesi olan Mehmet Ali'den öğrenince şaşırdım. Süleyman'ı çağırıp nedenini sordum. Bana da aynı şeyi söyledi. Bunun yanlış ve tüzük hükümlerine aykırı olduğunu, bu birimde, gidenlere rağmen hâlâ 20'den fazla parti üyemiz bulunduğunu, bu insanların yarın bunu duyarlarsa gösterecekleri tepkiyi düşünmek gerektiğini söyledim. O ise kestirip attı:

"Ben sorumluluğu üzerime alıyorum!"

Olacak şey değildi. Şöyle dedim:

"Böyle olmaz. Tüzük hükümlerini hayata geçirmek gerekir. Komiteyi bir daha toplayın ve delegeleri seçin."

Cevap vermedi. Birkaç gün sonra bir sohbet sırasında Mehmet Ali'den durumu sordum. Süleyman, komiteyi toplamadan ve bana haber de vermeden Almanya'ya gitmişti. Ben ve Mehmet Ali de MK toplantısı için Almanya'ya geçecektik. Mehmet Ali'ye, derhal komiteyi toplayıp ikinci delegeyi de seçmeleri konusunda direktif verdim ve komitenin diğer üç üyesini de bu konuda uyardım. Komite toplandı ve ikinci kişiyi de seçti. Bu Şakir'di.

11 Nisan 1985 Tarihli MK Toplantısı

11 Nisan'da başlayan MK toplantısı için Almanya'ya geçtik. Toplantının gündemindeki başlıca madde kongre hazırlıklarıydı. Kongrenin yeri, zamanı, delegelerin durumu gözden geçirildi. Benim hazırladığım rapor tasarısı görüşüldü. Tabandan gelen görüşleri özetleyip bir rapor halinde sunması için Şimal Yoldaş'a görev verdik. Şimal'in hazırladığı rapor Kongre öncesi yapılan son MK toplantısında okundu ve değerlendirildi.

İsveç'teki delegelerin durumu gündeme gelip de Süleyman olan biteni öğrenince pek öfkelendi.

"Tabi canım, örgüt içinde örgüt var!" dedi ve benim komitenin işlerine, kendisinin yetkilerine müdahale ettiğimi ileri sürdü. Şakir içinse şunu söyledi:

"Şakir kongreye katılacak adam değil, yarın delegeler onu görünce kazan kaldırırlar!"

"Süleyman Yoldaş," dedim, "sen hem tüzüğe aykırı davranıyor, görevlerini yapmıyorsun, hem de üstelik beni suçluyorsun. Ben bu örgütün genel sekreteriyim; doğal olarak böyle durumlarda müdahale ederim, bu benim görevimdir. Şakir'e gelince o da partimizin üyesidir ve komite onu uygun bulmuştur."

Ama üzerine daha fazla gitmedim. Örgüt sorunlar yaşıyordu ve kongre öncesindeydik. Öteki yoldaşlar ise, belki de aynı nedenlerle, Süleyman'ın bu hem suçlu hem güçlü tavrı karşısında pek bir tepki göstermediler.

Hazırladığım rapor okundu, tartışıldı ve gelen eleştiri ve öneriler değerlendirilip son biçimi verildi. Uzun bir rapordu. Dünyada, bölgemizde ve ülkede politik durum değerlendiriliyor, 1. Kongremizden bu yana geçen beş yıllık dönemdeki Parti çalışmaları özetleniyor ve geleceğe yönelik öneriler yapılıyordu.

Kongre'ye sunulacak rapor tartışılırken Süleyman, "benim eleştirilerim Aziz'inkinden de çok," diyerek daha önceki Politbüro toplantılarında dile getirdiği kimi eleştirileri tekrarladı ve bunlara yenilerini ekledi. MK'nın yetersiz olduğunu söyledi. Politbüro'nun çalışma tarzını suçladı. Görevlendirmelerin yanlış yapıldığını söyledi, kendisinin İsveç'te görevlendirilmesini örnek gösterdi ve bunu bir güvensizlik gibi yorumladı.

Eleştirilerine cevap verdim ve demokratik bir tartışmayı, herkesin kendi görüşünü özgürce Kongre'ye iletmesini mümkün kılmak için, gelenek olmasa bile, her MK üyesinin farklı görüş ve eleştirilerini yazabileceğini ve bunu Kongre raporuna ekleyebileceğimizi söyledim. Ayrıca dileyen MK üyesi Kongre'de söz alıp farklı görüş ve önerilerini dile getirmeliydi. Çoğunluk bu önerileri benimsedi.

Ne var ki Süleyman, farklı görüş ve eleştirilerini yazacağını söylemesine rağmen, bu toplantıyı izleyen ve Kongre öncesi yaptığımız son MK toplantısına yazılı görüş getirmemişti. Kendisine bunu sorduğumda, "orda sözlü

olarak konuşacağım" dedi.

"Tamam" dedim, "bizim de elimiz armut toplamıyor, biz de konuşuruz!.."

Kongre'ye bu havada gittik.

2. Kongre Federal Almanya'da, Hannover yakınlarında, orman içindeki bir gençlik evinde yapıldı. Mevsim iyiydi ve toplanma yerimiz rahat bir çalışma için son derece uygundu.

Toplam sayımız 35 kişiydi. Yurt içinden yalnızca üç kişinin katılımını sağlayabilmiştik. Ancak bu bile bayağı moral oldu. Katılanlar Yavuz Koçoğlu, M. Sarı ve A. Hasan'dılar. Söz konusu arkadaşlar da yurt içindeki mücadele konusunda gözleme dayanan bilgiler verdiler.

Delegelerin yaş ortalaması 36 idi. Yaklaşık yarısı Partimizin profesyonel kadroları idi. Yüzde 31'i lise mezunu, yüzde 47'si ise üniversite mezunu idiler.

Kongre'yi en yaşlı delege sıfatıyla Ziya arkadaş açtı. Divan başkanlığına KOMKAR Başkanı Haço seçildi ve komisyonlar belirlendi. Bir hafta süren Kongre'de tam bir özgür tartışma ortamı vardı. Benim açış konuşmam kısaydı. İlk üç günde delegeler çalışma raporunu ve mali raporu tartıştılar. Çoğu ikinci kez söz aldılar. MK üyeleri de söz alarak eleştirilere cevap verdiler ve görüşlerini söylediler. Daha sonra MK adına eleştirileri toplu olarak ben cevapladım. Raporlar oya sunuldu ve oybirliğiyle ayakta alkışlanarak kabul edildi.

Daha sonraki günlerde komisyonlardan gelen karar tasarıları ile program ve tüzük değişiklikleri görüşüldü, tartışıldı ve sonuçlandırıldı. Tüzükte bazı ufak değişiklikler yapıldı. Ancak program, ilkeleri korunarak, dil ve düzenleme bakımından iyileştirildi.

Süleyman'a gelince, ne o dediklerini yaptı, ne de onun dedikleri oldu. Onun iddiasının aksine, Şakir'in delegeliği kimsenin ilgisini ya da tepkisini çekmedi; çekmesi için bir neden de yoktu. Ama delegelerin öfkesi kendisine idi. Özellikle Almanya delegeleri ona ateş püskürüyordu. Bu kadarına ben bile şaştım. Bu kişilerin bizim Politbüro ve MK'daki tartışmalarımızdan elbet haberleri yoktu. Ama Süleyman'a karşı çok doluydular. İsveç'ten gelip de aynı derecede dolu olan Veysi ile Cemal bu durumu görünce adeta Süleyman'a acıyıp konuşma gereğini duymadılar!

Süleyman ise Kongre'nin bu havasını gördükten sonra, bir gece yanıma gelip şunları söyledi:

"Size haksızlık yaptım, özür dilerim. Kongre'de herhangi bir eleştiri getirmeyeceğim. Dönem, örgütün çıkarları bunu gerektiriyor..."

Cevabım şu oldu:

"Süleyman arkadaş, Kongre'de konuşup görüşlerini söylemek, eleştirilerin varsa yapmak senin hakkındır. Bundan rahatsız olmam. Bu konuda hiçbir kaygın, endişen olmasın!"

Sülcyman bu özeleştiride içtenlikli mi idi? Elbette hayır! Öyle olsa organda,

yani Kongre önünde ya da MK'da yapardı. Hem ne olmuştu da Süleyman'ın görüşleri değişmişti?.. Süleyman Kongre'nin havasının bir çıkış yapmaya elverişli olmadığını, yalnız olduğunu fark etti, ürktü. Süleyman yeniden MK'ya girmek istiyordu, sorun buydu... Bunun farkındaydım. Ama ben de örgütün çıkarları için bunu sorun yapmadım. Hatta Süleyman'ın yeniden organa seçilmesini istedim. Her şeye rağmen orada yararlı olacağı kanısındaydım. Örgütsel çalışmada işin içine hiçbir dönemde duygularımı karıştırmadım.

Yerimde Süleyman olsa bana veya başkasına karşı böyle davranır mıydı? Kesinlikle hayır! O, örgütten atılmam için ne lazımsa yapardı. Bir ara, bir hiç yüzünden Veysi'nin partiden atılmasını önermişti. Çünkü basit ve özel bir olay nedeniyle Veysi'ye kırgındı...

Yeni Merkez Komitesi'nin seçimi oldukça hassas bir konu idi. Hem güvenlik nedeniyle, hem MK'nın uyumunu gözetmek için, hem de yurt içinden MK'ya üye seçmek bu aşamada mümkün olmadığından, oldukça dolambaçlı bir yol izledik. Öncelikle yöntem tartışıldı ve şu sonuca varıldı: Yeni MK'nın kimlerden oluştuğu güvenlik nedeniyle kongre delegeleri tarafından bile bilinmemeli idi. Yurt içinden MK'ya alınacaklar için üç kişilik bir kontenjan ayrılmalı ve bunların seçimi yeni MK'ya bırakılmalı idi. Ayrıca, kongrenin eğilimini saptadıktan sonra kimlerle çalışacağına Genel Sekreter karar vermeliydi. (Raporların görüşülüp eski yönetimin aklanmasıyla birlikte ben artık genel sekreter değildim; seçilecek MK, genel sekreteri de yeniden seçecekti; ama kimsenin buna baktığı yoktu!) Diğer bir deyişle, örgüt içi demokrasi ile güvenlik ve uyumun dengesini sağlamak gerekiyordu ve Kongre'nin iradesi bu şekilde belirdi.

Bir akşam öncesinden eski MK üyelerinin ve diğer bazı yoldaşların görüşlerine başvurdum, MK için kimleri önerdiklerini sordum. Aklımda kalan bazı ilginç değerlendirmeler şöyleydi: Şimal yeniden görev almak istemedi. Bunda samimi olduğuna eminim. Ama Yücel Yeşilgöz'ü önerdi, "bir yedek üyelik verilse iyi olur; yoksa örgütte kalacağı kuşkulu..." dedi.

Mahmut ve Veysi Bitlis'ten arkadaştılar ve görünürde iyi dosttular. Mahmut, kendisiyle ilgili olarak şöyle dedi:

"Ben görev almayayım. Pasaportum henüz çıkmadı, yararlı olamıyorum.." Veysi içinse, "Aman haa!.." dedi.

Mahmut Veysi için önerisinde samimi idi, yani ona görev verilmesini istemiyordu; ama kendisiyle ilgili olarak değildi. Nazlansa da asıl muradının, "istemem, ama yan cebime koy!" olduğundan kuşkum yoktu.

Veysi'ye sorduğumda kendisiyle ilgili bir öneride bulunmadı; ama "Mahmut yine yer almalı," dedi. Veysi, Mahmut'la ilgili isteminde herhalde samimi idi. Ama kendisiyle ilgili bir öneride bulunmasa bile, böylesine bir beklenti içinde olduğunu biliyordum. Yurt dışına çıktıktan sonra, özellikle İsveç'te sorumlu olduğu dönemde karşılaştığı sorunları MK üyesi olmamaya yoruyordu.

Ne var ki ben, hem Mahmut'un hem de Veysi'nin komitede yer alma-sından yana değildim. Mahmut Hollanda'ya geldikten sonra izlediği tutumla son derece olumsuz bir örnek vermişti. Veysi'ye gelince, politik birikimine ve oldukça sağlam muhakemesine karşılık son derece kibirli ve tembeldi. Bu tutumuyla kötü örnek oluyor ve kadrolarla sürtüşüyordu. Bu nedenle İsveç'teki temsilcilik görevini bile sürdürememişti. Onca sorun yaşadıktan ve onca deneyimden sonra, yeni MK'ya seçeceğimiz insanların çalışmaya istekli ve üretken olmaları gerektiğini düşünüyordum.

Ayrıca, gizli oylama yaparak Kongre'nin eğilimini saptadık. Oyların sayımı için Ben, Ziya Acar ve Ünal'ın içinde yer aldığı bir üçlü komite oluştu. Oylama sonucu ortaya çıkan durumla benim düşündüğüm liste hemen hemen çakıştı; bu nedenle, bana verilen yetkiyi çok sınırlı olarak kullandım.

Yücel Yeşilgöz kongrede bayağı neşeli, olumluydu; katkıları da oldu. Ancak zor dönemde iyi bir sınav vermemişti. "Örgütte kalması için" ona herhangi bir rüşvet vermedim! Gerçekten de Kongre sonrası hızla kopup gitti. Daha sonra bir Türk dergisinde şu sözleri yayınlandı: "Avrupa'ya geçirmek vaadiyle bizi İran'a geçirdiler; iki-üç yılımız dağlarda heba oldu!.."

MK'da görev vermeyince Mahmut'la Veysi'nin de sorun olacağını biliyordum. Ama bunu göze aldım. Bitlis kesiminden Cezmi ile Azad daha ciddi idiler ve bu dönemde de oldukça iyi sınav vermiştiler. Çağırıp ikisiyle de ayrı ayrı konuştum."Veysi'ye ve Mahmut'a MK'da görev vermeyeceğim; çünkü bunu hak etmiyorlar. Ama size vermeyi düşünüyorum; buna hazır mısınız?" dedim. İkisi de evet dediler.

Veysi ile Mahmut gerçekten de ciddi sorun oldular ve sonunda ikisi de örgütün dışına düştü. Azad da daha sonra onları izledi. Ama Cezmi tutarlı davrandı, hemşerilik ve ahbap çavuş ayaklarına prim vermedi.

Sonuçta yeni MK'da görev alanlar şunlardı: Ben, Ziya Acar, Abdullah, Mehmet Ali, Süleyman, Cezmi, Haço asil; Memo, Mirza ve Azad yedek üyeliklere seçildiler. Daha sonra MK olarak, Kongre'nin verdiği yetkiyi kullanıp Ünal'ı da asil üyeliğe seçtik.

MK önemli ölçüde yenilenmişti. Oraya Avrupa örgütümüzden çalışkan ve nitelikli kadrolar almıştık. Yurt içine ayrılan üç kişilik kontenjana uygun olarak üç kişiyi de daha sonra yurt içinden belirledik.

Kongre sonrası bir süre bekledikten sonra Kongre sonuç bildirisini yayınladık ve haziranda toplandığı halde, temmuz ayında toplanmış gibi gösterdik. Benim açış konuşmamı, raporu, kararları ve sonuç bildirisini içeren 2. Kongre Belgeleri'ni de, 168 sayfalık bir kitapçık halinde, Eylül 1985'te Türkçe olarak yayınladık. Çalışma raporunun bazı bölümlerini, güvenlik nedeniyle yayınlamadık. Daha sonra ise Kongre belgelerini, raporun bir bölümünü daha dışında bırakarak, Kürtçe olarak da yayınladık.

2. Kongre Kararları

2. Kongre, 12 Eylül darbesinin öncesinde ve sonrasında partimize yönelen ağır saldırılara ve yaşanan iç sorunlara rağmen örgütsel çalışmamızın kesintiye uğramadığını göstererek örgütümüze moral verdi. Partimizin direncini, mücadele kararlılığını gösterdi. Kongre, hem 1980-1985 arasındaki beş yıllık dönemde partimizin izlediği temel politikaları, hem de iç sorunlar ve ayrışmalar sırasında Merkez Komitemizin izlediği tutumu onayladı. Böylece, 1980 Mart-Nisan operasyonundan bu yana yaşanan çalkantılı dönemin bir ölçüde durulmasını, örgütsel birliğin yeniden pekişmesini sağladı. Yukarda sözünü ettiğim bazı kişilerin, MK'ya seçilmedikleri için kongre sonrası sorun yaratmaları ve örgütten ayrılmaları, Kongre'nin yarattığı bu olumlu havayı etkilemedi. MK'nın yenilenmesi ve eksiklerini tamamlaması ise merkez organının, onunla birlikte genel örgütsel çalışmanın hız ve veriminin artmasına yol açtı.

2. Kongre'yle, bir bakıma; Partimizin 1980 ilkbaharında başlayan geri çekiliş dönemi sona erdi ve yurt içi bakımından da bir toparlanma ve canlanma dönemi başladı.

Bu kongrede alınan kararların iki ya da üç kadarını gizlilik ve güvenlik nedeniyle yayınlamadık. Yayınlanan 21 tanesinin bir bölümü ulusal ve uluslararası kimi konulardaki tutum ve politikalarımızın yeniden vurgulanması niteliğinde idi. (Faşizme karşı zafer, barış sorunu, Şeyh Sait ayaklanması, Filistin, Kıbrıs ve Güney Afrika üzerine olanlar vb.) Yine kararların bir bölümü 1. Kongre'de ve daha sonra MK'da alınmış olan kararların bir teyidi niteliğinde idi. (İşçilere, köylülüğe, gençliğe ve kadınlara ilişkin olanlar gibi...) Ancak bu kararların yeni formülasyonunda 12 Eylül döneminin, yani faşist rejimin yol açtığı yeni durum ve bu dönemde devreye giren başka etkenler hesaba katılmıştı. Bazı kararlar ise tümüyle yeniydi. (Örneğin Sol Birlik'le, Parti'den ihraç edilenlerle ilgili kararlar.)

Sol Birlik'e ilişkin kararda, aynı zamanda, yeni dönemde, sömürgeci rejime karşı izlenmesi gereken temel strateji dile getiriliyordu. Kararda, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı bakımından acil görevin faşist diktatörlüğü yıkmak olduğu belirtilerek şöyle deniyordu:

"Kongre, bölük pörçük, zamansız ve maceracı eylemlerle sömürgeci faşist rejime ciddi darbeler indirilemeyeceğini; bu tür eylemlerin yurtsever ve devrimci kadroları heder edeceğini, kitleler üzerine daha ağır baskılar çekeceğini, yılgınlığa yol açacağını ve son tahlilde yurtsever ve devrimci harekete zarar verip düşmanın işine yarayacağını belirtir;

"Faşist rejimi yıkmanın, ülkeye demokrasi getirmenin, Kürt ve Türk halklarının kurtuluşu yönünde ileri adımlar atmanın, her şeyden önce, her iki halkın sol güçlerinin birliğine, antifaşist geniş bir cephenin oluşturulmasına ve kitle muhalefetinin bir bütün halinde faşist rejime yöneltilmesine bağlı olduğunu belirtir."

"Köylülük İçinde Çalışma Üzerine" başlıklı kararda ise 1. Kongre'de köy-

lülükle ilgili alınan kararın bugün de partimize yol gösterici nitelikte olduğu belirtiliyor; ancak 12 Eylül sonrasında Kürdistan'da, özellikle kırsal kesimde artan baskı ve terörden dolayı köylülerin sömürgeci rejime muhalefetinin arttığından söz edilerek şöyle deniyordu:

"Kongremiz, Kürt köylülerinin muhalefetini örgütleme ve yönlendirmede doğru olan tutumun, bu muhalefeti, sömürgeci faşist rejime karşı Türkiye ve Kürdistan'daki genel muhalefetle birleştirmek olduğunu; ancak Kürt ve Türk halklarının tüm yurtsever, ilerici, demokratik güçlerinin ortak çabası ve eylemiyle faşist rejimin çökertilebileceğini, Kürdistan yurtsever güçlerinin daha ileri mevziler kazanabilmesinin de böylece mümkün olabileceğini vurgular;

"Kimi maceracı grupların Kürdistan'ın kırsal kesiminde giriştikleri eylemleri, (PKK'nın 1984 Ağustosu'nda, Eruh ve Şemdinli baskınları ile başlattığı silahlı eylemler kast ediliyor) *halktaki birikimi heder eden ve düşmana uygun saldırı fırsatı veren sorumsuzca bir tutum olarak niteler."*

2. Kongremizden bugüne (1998 Haziranı) 13 yıl geçti. Acaba zaman bize hak mı verdi, yoksa haksız mı çıkardı? Öyle sanıyorum ki hak verdi. Türk solunun bölük pörçük eylemleri de, PKK'nın Kürdistan'da başlattığı gerilla savaşı da, devrimin zafere ulaşması şurda kalsın, Türkiye'nin demokratikleşmesine ve Kürt halkının amaçlarına ulaşmasına yetmedi. Aksine, Türkiye'de militarizm güçlendi, toplum akıl almaz biçimde kirlendi. Kürdistan ise yanıp yıkıldı, kırsal kesim önemli ölçüde boşaltıldı. Kararda dile getirilen endişeler ne yazık ki tümüyle gerçekleşti. Bedel çok ağır oldu, herhangi bir kazanım ise henüz ortada görünmüyor.(*)

Yurt dışındaki Kürdistanlı işçilerle ilgili olarak alınan kararda, Batı Avrupa'daki Kürdistanlı işçi örgütlerinin çalışmalarının koordine edilmesi öneriliyordu. Kongre sonrası bu konuda KOMKAR'daki arkadaşlara görev verildi, belli çalışmalar da yapıldı; ancak bu çalışmalar devam etmedi ve bir sonuç çıkmadı. Bu konu, yıllar sonra 1997 yılında bir kez daha gündeme geldi ve bu kez yapılan çalışma sonunda, 1998 yılı başında Batı Avrupa'daki yandaş derneklerimiz EUROKOM diye bir birlik oluşturdular.(**)

Partiden ihraç edilenlerle ilgili kararda, Saleh (Zeki), Rojan ve Aziz'le ilgili MK kararları onaylanıyor; hemşerilik, ahbap çavuşluk, yılgınlık gibi nedenlerle onları izleyen, ya da örgütten ayrılanların tutumu kınanıyor; ama bu

---

(*) Bu satırların yazıldığı tarih 1998 yazı idi. Üzerinden üç ay geçmeden Türkiye-Suriye krizi patladı ve Suriye, Türkiye'nin savaş tehditi yüzünden Apo'yu ülkesinden çıkardı. Apo sığınacak ülke bulamadı. Rusya, İtalya, Yunanistan arasında gidip geldikten sonra Kenya'da yakalanıp Türkiye'ye götürüldü, İmralı Adası'na kondu. Daha yakalandığı gün yeniden Türk devletinin hizmetine girdi, diğer bir deyişle, başa döndü... Bunlar herkesçe biliniyor. Yeri geldiğinde bu konuya daha ayrıntılı değineceğim.

(**) Ne var ki bu kuruluş da kağıt üzerinde kaldı ve daha sonra unutuldu. Söz konusu dernekler birlik adına ne ortaya bir program çıkardılar ne de bahse değer bir eylem yaptılar. Doğrudan Parti tarafından yönlendirilmedikçe Avrupa düzeyinde bu tür organizasyonların bir varlık gösteremiyeceği bu olayda somut olarak yaşandı.

süreçte az sayıda da olsa, yanılgıya kapılarak bu kişileri izlemiş iyi niyetli üye ve sempatizanların yanlışlarını fark edip geri dönmek istemeleri halinde, bunların durumunun değerlendirileceği söyleniyordu. Bu karara bakarak geri dönen olmadı...

Kongre sonrası toplanan MK işbölümü yaptı. Genel Sekreterlik görevi yeniden bana verildi. Bürolar yeniden oluşturuldu. Bu kez örgütlenme bürosunda ben görev almadım. Bu büro Abdullah, Mehmet Ali ve Cezmi'den oluşturuldu.

Suriye'den Kadrolarımızı Tümden Çekiyoruz

Şimal'in çekilmesiyle Suriye biriminde Murat'ı yetkili kılmıştık. Murat da 2. Kongre'ye delege olarak katıldı ve Kongre'nin ardından İsviçre'de Zülküf'le birlikte görevlendirdik. Murat bu birimde Parti'nin örgütlenmesinde başarılı oldu ve İsviçre, gerek örgüte maddi katkı, gerekse yayın dağıtımı bakımından, Almanya'dan sonra en verimli birim haline geldi. Ancak Murat kolektif çalışma kurallarına pek uygun davranmadığı için zamanla sorunlar çıktı. Kadrolarla sürtüştü, başka hatalar yaptı. Yanlışlarını aşması için gösterdiğimiz çabalara rağmen bunu başaramadı ve örgütün dışına düştü. Zülküf ise daha tutarlı ve dirençli çıktı.

Suriye'nin ise boş kalmaması için, buraya, birer yıllık sürelerle MK üyelerimizden birini göndermeyi kararlaştırdık ve bu görevi ilk yıl için Süleyman'a verdik. Ancak Süleyman'ın dönüşünden sonra, durumu yeniden değerlendirdik ve orada sürekli olarak bir MK üyesi bulundurmaya gerek olmadığını, gerektiği zaman kısa sürelerle bir MK üyesini göndermeyi kararlaştırdık.

Suriye'de, üç yıl kadar önce KUK'tan ayrılıp bize geçmiş olan ve aileleriyle birlikte kalan Halit ve Salih ise, Kuzey Kürdistanlı diğer politik Kürtler gibi, Suriye tarafından sınır bölgesinden uzaklaştırılmışlar ve Şam'a gelmek zorunda kalmışlardı. Barınmaları güçleştiği için, kendilerinin de isteğine uygun olarak İsveç'e geçirilmelerine karar verdik. Yine Kava'dan ayrılıp bizimle çalışan İsmet ve ailesini de bu dönemde Danimarka'ya geçirdik. Bu üç yoldaş da (Halit, Salih ve İsmet) tutarlı ve kitle ilişkilerinde başarılılar.

Birleşmiş Milletlere Mektup

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 17 Eylül 1985'te başlayan 40. Dönem Toplantısı nedeniyle, TKSP ve KYB adına Birleşmiş Milletler'e bir mektup gönderdik. Başlangıçta mektubu, İran KDP'nin de katılmasıyla üçlü olarak hazırlamıştık. Ancak daha sonra İ-KDP, nedense bu mektuba imzasını koymaktan çekindi, bu nedenle onu yalnızca benim ve KYB lideri Celal Talabani'nin imzasıyla gönderdik.

Mektupta, Kürt halkının durumuna özetle değiniyor ve BM'yi görevlerini

yapmaya çağırıyorduk. (Bak: Ek Belge, no 22).

Dış İlişkiler Büromuz'dan Selim Azad arkadaşımız bu nedenle New York'a gitti ve bu mektubu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Peres de Cuellar ile BM Genel Kurulu Başkanı Jaime de Pinics'e iletti. Bu başvurunun bir örneği ise ayrıca üye devletlerin New York'taki daimi temsilciliklerine, uluslararası çeşitli kuruluşlara ve basına iletildi. S. Azad arkadaşımız ayrıca, Partimizi temsilen çeşitli ülkelerin Birleşmiş Milletler'deki misyonlarıyla ve yine çeşitli uluslararası örgütlerin temsilcileriyle görüşmeler yaptı.

Başvurumuz Türk basınına da yansıdı.

Genel Kurul'un söz konusu toplantısı sırasında Türk temsilcisi yaptığı konuşmada Bulgaristan'daki Türklerin durumunu gündeme getirmiş ve yapılan baskılar nedeniyle Bulgaristan'ı eleştirmişti. Bulgaristan temsilcisi de buna karşılık yaptığı basın açıklamasında Kürt halkı üzerindeki baskılara yer verdi. (Bak: Riya Azadi sayı 41, Kasım 1985)

Helsinki Sözleşmesi'nin 10. yıldönümü nedeniyle 1985 yılında 35 ülkenin Ottawa'da yaptıkları toplantıda, yine bu ülkelerin Ağustos 1985'te Helsinki'de dışişleri bakanı düzeyinde yaptıkları diğer bir toplantıda Bulgaristan Kürt sorununu yine gündeme getirdi ve Türkiye'yi elçştirdi. (Bak: Riya Azadi, sayı 38-39, s. 7)

UNESCO'NUN 23. Dönem Toplantısı'na Çağrı

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim, Kültür Örgütü'nün (UNESCO) 23. Dönem Toplantısı da 23 Ekim 1985'te, Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yapıldı. Bu toplantıya da Kürt dili, kültürü üzerindeki baskıları dile getiren, buna karşı halkımıza dayanışma gösterilmesini isteyen bir çağrı ilettik. Partimizi temsilen B. Saydam arkadaşımız bu amaçla Sofya'ya gitti, bu çağrı mektubunu toplantı başkanlığına ve delegelere iletti, toplantıya katılan çeşitli ülkelerin delegasyonlarıyla görüşmeler yaptı.

Türk Televizyonunu Kararttık

Yoldaşlarımız faşist rejimi teşhir için tüm fırsatları akıllıca değerlendiriyor, yaratıcı ve girişimci oluyorlardı. 23 Ekim 1985'te İsveç' in Göteborg kentinde yapılan Fenerbahçe-Göteborg maçında da Kasım, Hamza ve öteki arkadaşlarımız, maç devam ederken tel örgüleri aşıp sahaya girdiler ve Kürt bayrağının yanı sıra, "Kürdistan'da faşist baskılara son!" ve "Bıji Kurdıstan!" pankartlarını açtılar. Maçı naklen vermekte olan Türk spiker büyük bir heyecanla:

"Teröristler sahaya giriyor! Bölücüler geliyor!.." diye şamata kopardı. Aynı anda maçı göstermekte olan Türk televizyonu karardı...

Bundan birkaç dakika sonra Türkiyeli bir başka grup sahaya atlayarak "Zindanlar boşalsın, genel af!" pankartını açtılar. Aynı anda tribünlerdeki Kür-

distanlı ve Türkiyeli yurtsever ve ilericiler antifaşist sloganlar haykırıyorlardı:

"Kahrolsun faşizm! Bıji Kurdıstan!.."

Tabi bu olaylar sırasında maçı veren İsveç televizyonu kararmadı ve İsveç basını bu olaya geniş yer verdi.

Qanatê Kurdo'nun Ölümü

Kürt diline ve kültürüne büyük hizmetler yapan Prof. Qanatê Kurdo 31 Ekim 1985 günü, 76 yaşında Leningrad'ta öldü. Qanat Leningrad'ta Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde Kürt dili bölümünde profesördü ve Kürt dili-edebiyatı üzerine çok sayıda değerli araştırmaları vardı. Eserlerinin bir bölümü yayınlarımız arasında basıldı. Baskıya hazırlanırken bazılarına, Ünal, Haluk ve diğer bazı arkadaşların yanı sıra, benim de bir hayli emeğim geçti. Dengê Komkar'a zaman zaman yazıyordu. Mektuplaştık, ama tanışmak mümkün olmadı. Eğer ölüm üç ay geç gelse, tanışmak da mümkün olacaktı.. Çünkü Ocak ayı sonunda Sovyetler'e gittiğimde Leningrad'a da uğradım ve hem çalıştığı kürsüyü, hem de eşi Nadejda'yı ziyaret ettim.

Peçeli Faşizm

Rejim, iç ve dış kamuoyunda kendisine yönelik tepkileri azaltmak için, yaptığı göstermelik seçimlerin yanı sıra, sıkıyönetimi de taksit taksit kaldırıyordu; ama Kürdistan buna dahil değildi. 1985 yılı başlarında sıkıyönetim 11 ilden daha kaldırıldı. Ancak bu illerde de dört ay süreyle olağanüstü hal ilan edilmişti ki sıkıyönetimi aratmıyordu. Hâlâ sıkıyönetim altında olan 23 ilin 16'sı Kürdistan'da idi, dördü ise İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi büyük illerdi.

1985'in ikinci yarısında sıkıyönetim, Kürdistan'ın 9 ili dışında tüm ülkede kaldırıldı. Bunun yarattığı tek değişim basındaki tartışmaların ve hükümete yönelik eleştirilerin bir parça canlanmasıydı. Haklarındaki siyasi yasağa rağmen, Demirel ve Ecevit de yasağı delerek konuşmaya başlamışlardı.

Bütün bunlar, demokrasi güçlerinin içerde ve dışardaki mücadelesi sonucu rejimin bazı geri adımlar attığını gösteriyordu. Ama bu, halk kitleleri açısından bir şeyi değiştirmiyordu. 12 Eylül'ün emekçileri kat kat yoksullaştıran ekonomi politikasında bir değişiklik yoktu. Aksine işçi haklarına yeni saldırılar vardı. Örneğin emeklilik yaşı beş yıl uzatıldı. Zamlar birbirini izliyordu. 12 Eylül rejiminin oluşturduğu faşist çark, anayasası ve öteki yasa ve kurumlarıyla ayaktaydı. Olağanüstü halin birçok ilde devam etmesi bir yana, sıkıyönetim mahkemelerinin yerini DGM'ler alıyordu. İşkence çarkı var hızıyla sürüyordu. Cezaevlerinde 80.000 politik tutuklu vardı. Rejim bunları fizik ve moral olarak ezmek, teslim almak için akıl almaz bir baskı ve işkence çarkı kurmuştu. Bu nedenle cezaevlerinde yaşanan direnişler, açlık grevleri, ölüm oruçları, çatışmalar sık sık kamuoyunun gündemini işgal ediyordu. Emekçi

kitleler eskiden olduğu gibi siyaset yapma hakkına pratikte sahip değillerdi. Kürt halkına yönelik terör ise, PKK'nın eylemlerinden sonra daha da katmerleşmişti.

Bu nedenle biz yeni döneme "peçeli faşizm" adını taktık.

Bunun yanı sıra rejim, bir yandan sözde sivilleşirken, öte yandan ülkenin demokratik, sol güçlerine ve Kürt halkına yeni tuzaklar kuruyor, faşist çarkı pekiştiriyor, baskı ve terör cihazını daha da donatıyordu. Bunlardan biri Kürdistan'da kurduğu "Köy Korucuları" örgütü, diğeri ise "Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi" idi.

Korucular Örgütü ile Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi

Rejim, yurt içinde ve dışında sahip olduğu geniş baskı ve terör aygıtıyla; milyona ulaşan ordu ve polis gücüyle; MİT, Kontrgerilla, JİTEM ve benzeri istihbarat, komplo ve cinayet örgütleriyle yetinmeyip bu dönemde, Kürt halkıyla ve ülkenin demokrasi güçleriyle savaşmak için yeni örgütler oluşturuyordu. Bunlardan biri "köy korucuları" denen paramiliter gruplardı. Bu, Irak'ın daha önce başvurduğu yöntemdi. Baskı yoluyla veya çıkar sağlayarak Kürtlerin bir bölümü işbirlikçi haline getirilip silahlandırılarak bizzat Kürt ulusal hareketine karşı kullanılıyordu. Böylece rejim, Kürt halkının saflarını da bir kez daha bölüyor, kan davalarını, aşiret kavgalarını tazeliyor ve savaşı Kürdistanlılaştırıyordu.

Diğeri ise, TC'nin, bizzat kendi emniyet örgütü içinde oluşturduğu Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi Başkanlığı (TMHDB) idi. Bu yeni örgüt, yalnız yurt içinde değil, yurt dışında da eylem yapacaktı. Hedefleri ise Ermeni Asala örgütünün yanı sıra, "bölücü faaliyetler" diye nitelenen Kürt yurtsever hareketi ile aşırı sol faaliyetler" diye nitelenen Türk sol örgütleri idi. Ayrıca, hedefler arasında "aşırı sağ faaliyetler"den de söz ediliyorsa da, bu laf olsun diye eklenmişti. Çünkü zaten bu örgütün kendisi aşırı sağ bir güce, Türk faşist devletine hizmet için kurulmuştu ve kadrolarının çoğunu da "ülkücü" katillerden, yani en azgın Türk ırkçılarından derlemekteydi.

Hedef gösterilen örgütler yurt içi ve yurt dışı olarak ikiye ayrılıyordu. Kürt yurtsever örgütleri bir bütün olarak bu yeni örgütün hedefi idi. Yurt içindeki "bölücü örgütler" arasında "Özgürlük Yolu" denerek bizim adımız da verilmişti. Yurt dışında da KOMKAR'ın adı en baştaydı.

Bu örgütün görevi, hedef diye gösterilen örgütleri "izleme ve bertaraf etme" idi. Kuruluş yasasında, "TMHDB ekipleri, terörle ilgili operasyon ve sorgulamalara katılacaklar," deniyordu. Yani rejim bununla, yurt içine ve dışına yönelik olarak bir saldırı, komplo ve cinayet örgütü oluşturmakta idi. "Sorgulamaya katılma" adı altında, kendilerine diledikleri kişiyi yakalama ve işkence etme hakkı da tanınmıştı!

Örgüt olağanüstü yetkilerle donatılmıştı. Kuruluş yasasında şöyle deniyordu:

"Yerel güvenlik makamları onlara her türlü yardım ve desteği sağlamak zorundalar."

Uygulamanın kendisi de gösterdi ki, bu örgütün mensupları emniyet müdürlerine, jandarma komutanlarına bile emir verebiliyorlardı! Evren-Özal kliği, sözde demokrasiye dönüş sürecinde işte böylesine ucube örgütler oluşturdular. Bu, devletin çetcleşmesi olayı idi.

Bu örgütle ilgili olarak o zaman şunları yazmıştık:

"Teröre karşı mücadele örgütü gibi gösterilen bu örgüt, tipik bir komplo, provokasyon, saldırı ve işkence örgütüdür. O, yurt dışında yurtsever ve demokrat güçlere karşı komplo, sabotaj ve cinayetlere girişmeyi amaçlamıştır. O, yurt içinde, demokrat ve yurtsever güçlere, işçi ve gençlik hareketine karşı vurucu ve işkenceci timlere yasallık kazandırma çabasıdır. Yeni Ağcalar sahneye çıkarılacaktır." (Bak: Riya Azadi, sayı 42, s. 4, Kasım 1985)

Bu dairenin oluşmasının ardından, rejim yurt içinde, ona bağlı "Antiterör timleri" ya da "özel tim" denen, zaman zaman da "rambolar" diye nitelenen bir vurucu güç oluşturdu ve onu Kürdistan'daki kirli savaşın hizmetine soktu. Onları eğitenler ABD'de özel bir eğitimden geçirildiler. Sonradan Susurluk'taki ünlü kazada Abdullah Çatlı ile birlikte ölen emniyet müdürü Hüseyin Kocadağ bunlardan biriydi. "Özel Tim" Kürt halkına karşı, ağır silahlarla da donatılmış yeni bir profesyonel ordudur. İngilizlerin İrlanda'daki deneylerinden yararlanarak oluşturuldu. Bu birliklerin devreye girmesiyle Kürdistan'daki savaş daha da kirlendi, sivil halkın üzerindeki zulüm kat kat arttı. Bunlar hiç bir kural ve sınır tanımıyorlardı, acımasız ve hunhardılar; öyle eğitilmişlerdi.

Bu örgütün bir kolu ise, tümüyle gizlilik içinde örgütlendi, Eski ülkücüleri, mafya elemanlarını kullanan ve gizli ödenekten beslenen bu kol yurt içinde ve dışında, düşman sayılan örgüt ve kişilere karşı pek çok eylem yaptı.

Nitekim yıllar sonra, özellikle 1996 yılında yaşanan Susurluk kazasından sonra, olayın boyutları bir ölçüde toplumun gözleri önüne serildi. Çetelerin ülkedeki, Avrupa'daki ve Kafkaslar'daki akıl almaz marifetleri, komplo ve cinayetleri bir bölümüyle de olsa ortaya çıktı. Çatlı ve Yeşil gibi çetebaşlarının nasıl devlet içinde devlet oldukları görüldü.

Kuşkusuz, Türk Gladyosu, yani Kontrgerilla çok daha eski bir örgüttü, kökleri 1950'li yıllara uzanıyordu. Çatlı ekibinin yurt dışında eylem için görevlendirilmesi ise, doğrudan Cunta Şefi Evren'in eliyle ve darbeden hemen sonra olmuştu. Bu kişilerin söz konusu örgüt (TMHDB) kurulana kadar bir dizi eylem yaptıklarına kuşku yok. Papa'ya suikast olayı bunlardan biriydi. Bana mal edilmek istenen şu Münster olayı da bu tür bir eylem olmalıydı. Ama söz konusu yeni örgüt, bunu çok daha boyutlandırdı. Avrupa'da PKK eliyle bize ve başkalarına karşı sahnelenen terör eylemlerinin yanı sıra, Palme'ye yönelik eylemde de bu örgütün parmağı olduğu kanısındayım.

Bu örgüt Türk ordusunun ve emniyetinin içinde oluştu ve yönlendirici kadrolar orada ve MİT'te idi. Kuşku yok içişleri bakanı, genelkurmay, başbakan, devlet başkanı ve bir bütün olarak MGK, olan bitenden haberdardı. Daha sonra ülkücü katiller ve korucularla da iç içe geçti. Zamanla uyuşturucu ve kara para aklama işine, kumar sektörüne yöneldi. Derken işler, bu örgütü kuran rejimi bile ürkütecek kadar şirazesinden çıktı; çeteler devlet denetiminden çıkıp kendi hesaplarına vuruşur oldular...

Yükselen Kitle Mücadelesi, Hazırlıksız Sol

Rejimin, kurduğu çarkı ayakta tutmak, kitlelerin sessizliğini sürdürmek için tüm çırpınışına rağmen, kitle muhalefetinin ilk çatlak ve yarıklardan yararlanarak yükseleceği belli idi ve bunun işaretleri başlamıştı. Merkez Komitemiz 21-24 Ocak 1986 tarihlerinde yaptığı toplantıda bu durumu saptadı ve toplantı ertesinde yayınladığı bildiride şöyle dedi:

"Kitlelerin biriken tepki ve öfkesinin eyleme geçmesi için koşullar hızla oluşmaktadır. Canlanan tartışma ve eleştiri ortamı ile birlikte kitlelerdeki yılgınlık, ürküntü dağılmaya yüz tutuyor. Zamlara, pahalılığa, işkencelere karşı tepkiler giderek daha açık biçimlerde yüze vuruyor. TÜRK-İŞ yönetiminin tüm oyalama çabalarına rağmen, işçiler arasında eylem istekleri büyüyor. Tüm işaretler, kitlelerdeki hareketliliğin giderek artmakta olduğunu ve önümüzdeki dönem güçlü kitle eylemleri biçiminde yüze vuracağını gösteriyor.

"Devrimci ve demokratik güçler için mücadele olanakları artmaktadır. Türkiye ve Türkiye Kürdistanı SOL BİRLİK'inin tüm antifaşist güçlere sunduğu demokrasi programının kitlelerin özlem ve isteklerine uygun düştüğü şimdi daha açık seçik görülüyor. Ortak hedefler doğrultusunda sol güçlerin eylem birliğini sağlamak, güçlendirmek, kitlelerin enerjisini harekete geçirmek, faşist çarka yöneltmek için bize düşeni yapalım." (Bak: Riya Azadi, sayı 43, Ocak 1986)

Bu saptamada yanılmadık. Gerçekten de kitle hareketi bunu izleyen günlerde ve aylarda belirgin biçimde yükseldi. Öyle ki, düzenin gözdesi TÜRK-İŞ yönetimi bile protesto mitingleri koymak ve genel grevi gündemine almak zorunda kaldı. 9 Şubat 1986'da Balıkesir'de 10 bin işçi, anayasa değişikliği istemini de içeren demokratik istemlerle yürüdü. Bu, 12 Eylül darbesinden sonraki ilk işçi yürüyüşüydü. 22 Şubat'ta ise işçilerin sesi İzmir'de yükseldi. Mitingi engellemek için hükümetin ve TÜRK-İŞ yönetiminin tüm baskı ve çabalarına rağmen 100 bin işçi yürüdü. Sloganlar arasında şunlar da vardı: "Cunta Anayasasına hayır!", "Hükümet istifa!"; "Zindanlar boşalsın, genel af!"; "İşkencecilerden hesap sorulsun!"; "DİSK'e özgürlük!", "Basına özgürlük!"; "Genel grev

hakkımız, söke söke alırız!" 22 Haziran'da da Eskişehir'de 40 bin işçi "Ekmek, barış, özgürlük!", "Hükümet istifa!", "İşçiler ele ele, genel greve!" sloganlarıyla yürüdü.

1987 ilkbaharında ise artan işçi eylemlerinin, grevlerin yanı sıra öğrenci eylemleri de yükseldi. Bu eğilim devam etti. Ama ne yazık ki sol güçler kitle mücadelesine yön vermeye hazır olmaktan uzaktılar. Her zaman olduğu gibi yine gelişmeleri doğru biçimde okumayı ve kendilerine düşeni yapmayı başaramadılar. Diğerleri, Sol Birlik'in antifaşist programı üzerinde bir araya gelme sorumluluğunu, bu uzak görüşlülüğü göstermek şurda kalsın, onun bir an önce dağılması için dua ettiler, gün saydılar. PKK ise tam da bu dönemde Newroz gecelerimize saldırmakla, derneklerimizi yakmakla ve seçkin kadrolarımızı katletmekle meşguldü.

Öte yandan, Sol Birlik partilerinin çoğu bile, solun rolünü ve kendilerine düşeni kavramadılar, bu birliği yeterince ciddiye almadılar. Nitekim aynı günlerde Sol Birlik üyesi TKP ve TİP, birleşmenin ardından rejimle uzlaşma arayışına girip legale çıkmak üzere, yurt dışındaki liderlerini ve kadrolarını yurt içine çektiler. Bu yüzden Sol Birlik'in kendisi bir süre sonra dağılırken, ülkede kitle muhalefetinin temsilcileri yine "kırk yıllık Kani"ler, yani Demirel ile Ecevit oldular. Onların da ülkeye barış ve demokrasi getirmesi herhalde beklenemezdi...

GAP Üzerine Demagoji

Sömürgeci faşist rejim, bu dönemde Kürt halkına yönelik terörü, sürgünleri yoğunlaştırırken, diğer yandan da "Güneydoğu Anadolu Projesi" konusunda demagojiye hız vermişti. Rejim bu projenin bölge için olduğunu iddia ediyor, bunun ekonomik sorunları çözeceğini, işsizliği önleyeceğini, ekonomik kalkınmayı sağlayacağını ve böylece "terörün alt yapısını ortadan kaldıracağını" iddia ediyordu. Gerçekte ise bu proje Türk sanayiine daha fazla enerji ve hammadde sağlamayı amaçlıyordu. Kürtler bakımından ise, en başta, çok sayıdaki baraj gölleri altında kalacak olan yüzlerce köyün boşaltılması, verimli toprakların ve binlerce yıla dayanan Kuzey Mezopotamya uygarlığının su altında kalması, yok olup gitmesi demekti. Nitekim Samsat, Birecik, Halfeti gibi tarihi kasabalar ile Zeugma antik kenti su altında kaldılar. Heskif (Hasankeyf) ile doğa harikası Munzur Vadisi de bu tehlike ile yüz yüze. Diğer yandan rejim, bu proje ile, bölgenin demografik yapısını bozmayı ve Kürt halkına yönelik asimilasyon çarkını hızlandırmayı da amaçlamıştır. Kürt köyleri boşaltılıp insanlarımız sürülürken, yurt dışından ve başka bölgelerden göçmen getirip bu bölgeye yerleştirmek düşünülüyor. Bu yönde kimi uygulamalar oldu da. Bu çok yönlü zararların yanı sıra, köklü bir toprak reformu yapılmadığı sürece, bu projenin bölge köylüsüne bir yarar sağlaması mümkün değil ve bu haliyle o, yalnızca toprak ağalarına ve buraya göz dikmiş yabancı yatırımcılara yarar sağlar.

Riya Azadi'nin çeşitli sayılarında GAP olayını tahlil ettik vc rejimin niyetlerini, bunun Kürt halkı bakımından taşıdığı anlamı açığa kavuşturduk. (Bak RA. sayı 37, *"Atatürk Barajı Kalkınma Edebiyatı ve Bir Sürgün"*; RA. 48, "GAP Ne Getirecek, Ne Götürecek?"; RA. 50, *"Kürdistan Sömürgeci Yönetim Altında Kalkınamaz"*; RA. 102, *"Kürt Köylüleri Batıya Sürülürken Kürdistan'a Göçmen Getirme Çabası"*).

SOVYETLERE YAPTIĞIM İLK GEZİ

Sosyalizmin anayurdu ve kalesi olarak bildiğim Sovyetler Birliği'ni herhalde ülkem kadar seviyordum. Ama nedense orayı görmek, gezmek için güçlü bir istek yoktu içimde. Belki, Sovyetler bile olsa, gezmeye zaman ayırmayı düşünmediğim için! Üstelik, oranın güzel olduğundan, işlerin iyi gittiğinden emindim!..

Ama bir Sovyet cumhuriyeti olan Ermenistan'a gitmek istiyordum. Orda, Türkiye Kürdistanı'na bakan Elegez dağlarında, sosyalizm koşullarındaki Kürt yaşamını merak ediyordum. Üstelik orada, henüz yüz yüze tanışmadığımız birçok yazar çizer Kürt dostlar vardı...

Aslında, Sovyetler'e vize alarak, bir turist gibi gitmek mümkündü. Avrupa'daki bazı arkadaşlarımız da böyle yapmışlardı. Ancak ben, daha kolay olacağını düşünerek bu isteğimi Bulgar dostlara iletmiştim. Tanev bana, "biraz bekle, birlikte gidelim; benim de Rusya'da bir hayli dostlarım var," dedi.

Aradan epey zaman geçti, bunu bir daha hatırlattım. Bulgar dostlar bir gün bana, "hazırlan, gidiyorsun!" dediler. Önce Sofya'ya, oradan da Moskova'ya geçtim. Gezim 1986 yılının Ocak sonu Şubat başına rastladı.

Ancak, benim düşündüğüm türden bir gezi olmadı bu. Resmi bir davetti ve yalnızca Moskova ve Leningrad'ı kapsıyordu. Ermenistan'a gidemedim ve oradaki Kürt dostlarımı da, Elegez Dağı'nı da göremedim. Ermenilerin yaklaşan parti kongresi hazırlıklarıyla meşgul olduğu, yani zamanın uygun düşmediği söylendi. Gerçekte bu gülünç bir gerekçe idi. Besbelli gitmemi istememişlerdi. Belki Ermeniler, belki de SSCB Komünist Partisi'nin kendisi. SSCB'yi de çalışma tarzlarını da iyi tanımıyordum; ama zamanla anladım. Kimbilir parti bürokrasisindeki hangi kaygılar bunu engelledi. Ben bir Kürttüm ve ne olur ne olmazdı! Belki ordaki Kürtlerle zararlı işler çevirirdim! Belki görmemi istemedikleri ayıpları vardı... Belki güneydeki komşuyu, yani Türkiye'yi kızdırmak istemiyorlardı... Yani bu gezi "Lenin'le Mustafa Kemal'in temelini attıkları tarihi dostluğa" aykırı düşebilirdi... Sonuç olarak sistem kendine de bana da güvensizdi.

Öte yandan, bu gezi de politik açıdan önemliydi. Merkezi Moskova'da olan Asya-Afrika Halklarıyla Dayanışma Örgütü tarafından davet edilmiştim. Bu kurum, SBKP Merkez Komitesi'ne bağlı olarak çalışıyordu ve ulusal kurtuluş hareketleriyle ilişkileri yürütüyordu. "Asia and Africa

Today" adında, İngilizce, Fransızca ve başka dillerde yayınlanan bir de yayın organları vardı.

Örgütün Moskova'daki merkezinde -biri gezinin başında, biri daha sonra, biri de dönüşte olmak üzere- örgütün ikinci başkanı Dr. Dimitar Vandov ile yöneticilerden Yury T. Drozhzhin, Sergey A. Companeets ve danışman Anatoly İlyin'in katıldığı üç kadar toplantı yaptık. Onlar, ilk toplantıda örgütleriyle ilgili kısa bilgi verdiler ve Kürt masasının bir yıl kadar önce açıldığını belirttiler. Kürt sorunuyla ilgili olarak bir hayli bilgi sahibi oldukları anlaşılıyordu. Ben de Türkiye Kürdistanı'ndaki durumla ve Partimizle ilgili olarak kısaca bilgi verdim ve gelen soruları cevaplandırdım. Daha sonraki toplantılarda ise geziyi değerlendirdik ve ben Kürt ulusal hareketi ve partim adına onlardan beklentilerimizi de dile getirdim.

Orada kalacağım yedi günlük süre içindeki gezi programını birlikte saptadık. İngilizce bilen Anatoly'yi benimle ilgilenmek üzere görevlendirdiler. Moskova'da bana rehberlik etti. Bir de sabah gelip akşam işi bitince evine dönen, Türkçe bilen bir tercüman görevlendirmişlerdi. Tercüman, Moskova'da Türkoloji okumuş bir Türkmendi. Bana, Moskova'yı ziyaret eden kimi Türk devlet adamlarına da tercümanlık ettiğinden söz etti.

Sovyet Bilimler Akademisi'nin Doğu Bilimleri Enstitüsü ziyaret ettiğimiz yerlerden biriydi. Orada, Kürtlerle ilgili bölümde çalışma yapan dört bilim adamının katıldığı bir toplantı yaptık. Biri prof. Lazarev (Rus) öteki Prof. Hasretyan'dı (Ermeni). Çalıştıkları yerin eski püskülüğü dikkatimi çekti. Bana Enstitü'nün Kürt bölümüyle ilgili bilgi verdiler. Tarih çalışmaları Moskova'da, dil çalışmaları ise Leningrad'da yoğunlaşmıştı. Erivan'daki bölüm ise karmaydı.

Kürt ulusal hareketinin sorunları üzerinde konuştuk. Ülkedeki ve Batı Avrupa'daki kültürel çalışmalardan söz ettik. Yayınlarımız bir bölümüyle Enstitü'ye ulaşmıştı.

Hem Lazarev'in, hem Hasretyan'ın Kürt tarihi üzerine bir hayli çalışmaları var. Hasretyan'la 1987'de Moskova'ya ikinci gidişimde yine görüştüm. Sıcak, sempatik bir insandı; Ermeniler arasında Kürtlerin az sayıdaki gerçek dostlarından biriydi.

Düzenlenen programa uygun olarak ayrıca, Moskova'daki Halk Ekonomisi Sergisi'ni gezdim, Lenin Mozolesi'ni ve Nazım Hikmet'in mezarını ziyaret ettim.

Halk Ekonomisi Sergisi, Moskova'nın dış semtlerinden birinde, geniş ve ağaçlıklı bir alan üzerine kurulmuş, "pavyon" denilen, ama her biri sarayı andıran onlarca büyük binadan oluşuyordu. Biz bütün bir öğlen sonu ancak üç kadarını gezebildik. Bunlardan biri "Dış Politika Pavyonu" idi. Burada, Sovyet dış politikası ile ilgili belge ve bilgiler sergilenmişti. Bir diğeri ve en çok ilgimizi çekeni uzay araçları sergisiydi. Orada uzaya gönderilen çok sayıda aracın bir benzeri (tıpkısı) sergilenmişti. Üçüncü gezdiğimiz "Tarım Pavyonu" idi. Burada da Sovyet tarım kuruluşları, kolhozlar hakkında bilgi

veriliyordu ve Sovyet tarımında kullanılan modern tarım makinaları sergilenmişti. Burada gördüklerime de hayran kaldım.

Bu sergi bana büyük moral verdi ve sosyalizmin yenilmez olacağını düşündüm. Sonradan sistem çöküp dağılınca, hele tarım sorunlarının o denli büyük olduğu anlaşılınca, o zaman bu sergide gördüklerimle gerçek yaşamın ne denli farklı olduğunu düşündüm. Dostlarım, sakın sergilere aldanmayın!

Lenin Mozolesi ünlü Kızıl Meydan'da, Kremlin Sarayı'nın hemen bitişiğinde idi. Stalin'in ve 1917'de yaşamlarını yitirmiş bazı devrim kahramanlarının mezarları da, bu kişilerin birer büstleriyle birlikte bu mozolenin hemen yanıbaşında, Kremlin duvarı boyunca dizilmişti.

Mozolenin önünde, Kızıl Meydan'ı aşıp ötedeki parka sarkan uzun bir kuyruk vardı ve her zaman böyle olduğunu söylediler. Biz ise, ben resmi konuk olduğum için, kuyruğa girmeden mozoleye girdik. Salonun ortasındaki bir cam bölme içinde, sırtüstü uzanmış, siyah giysiler içindeki Lenin'in mumyalı yüzünü birkaç saniye için saygıyla seyrettim. Kuşkusuz, Lenin ne bu mumyaydı, ne de meydanlarda, kitaplarda, dergilerde bolca rastlanan heykeller ve resimlerdi. Lenin bir düşünce ve eylemdi; kimine dost, kimine düşmandı...

Beş bin yataklı olduğu söylenen Otel Rusia'da kalıyordum. Yanımda Moskova'da kalan bazı Kürtlerin telefonları vardı. Bunlardan biri Prof. İvan Farizof'tu. İvan adını taşımasına karşılık Kürt'tü. Moskova Üniversitesi Asya-Afrika Ülkeleri Koleji'nde Uluslararası Ekonomik İlişkiler Bölümü Başkanı idi. Dış politika konuları üzerine birçok eseri yayınlanmıştı. Yine Kürtçe-Rusça yayınlanmış bir sözlüğü de vardı. Ayrıca dış ilişkilerde görevliydi ve Partide iyi bir yeri olduğu söyleniyordu. Rus rehberime söyleyip onu aradım. Farizof hemen o akşam otele geldi. Akşam yemeğini otelin lokantasında birlikte yedik ve masrafları ısrarla kendisi karşıladı. İçkiyi seven, konuşkan ve şakacı bir adamdı. O akşam ilk kez onun ısrarıyla ünlü siyah Rus havyarından yedim.

Ertesi gün, Nazım Hikmet'in mezarına bizimle geldi. Nazım'ın mezarı Moskova'da, Partiye yakın ünlü kişilerin, devlet adamlarının, sanatçıların gömüldüğü ünlü Novo-Deviçye Mezarlığı'ndadır. Kapıdan girer girmez, hemen ilerde Nazım'ın, dergi ve gazetelerde çıkan resimlerinden tanıdığım mezar taşı gözüme çarptı. Granit kayanın üzerine "Rüzgara Karşı Yürüyen Adam" şiirini anlatan deseni çizilmişti. Orada, bu mezar başında birkaç dakika, Nazım'ın renkli, maceralı yaşamı ve şiirlerinden parçalar bir film şeridi gibi hızla gözlerimin önünden geçti...

Daha sonra Farizof bize mezarlığı gezdirmeyi teklif etti. İşin garibi bu büyük mezarlıkta tanımadığı yoktu. Burada gömülü devlet adamlarının, askerlerin, sanatçıların, ünlü kişilerin eşlerinin (örneğin Stalin'in eşi) öyküsünü bir bir anlatıyordu. Onun bu kadar ayrıntıyı nasıl aklında tuttuğuna hayret ettim. Müthiş bir hafızası vardı. Ne var ki hava da oldukça soğuktu.

Artık dönclim dediğim halde, o kendini kaptırmış, hâlâ dolaşmayı ve anlatmayı sürdürüyordu. Sonunda dayanamadım:

"Farizof Yoldaş," dedim, "burada daha fazla kalırsak, sanırım bana da mezarlıkta bir yer bulman gerckecek!.."

O zaman Farizof artık mezarlık gezisine son vermek zorunda kaldı ve otele döndük.

Gezimizin iki günü ise Leningrad'da geçti. Zamandan tasarruf için, yataklı trenle gece gidip gece geldik. Moskova-Leningrad arası yataklı trenle 8-9 saattir ve söz konusu gece trenleri yolda durak yapmazlar. Yalnızca iki yataklı kompartımanlar ise oldukça rahattır.

Leningrad'a benimle yalnızca Türkmen tercüman geldi. Orada Parti teşkilatından genç bir görevli bizi karşıladı ve gezi boyunca rehberlik etti.

Leningrad'ta da Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün Kürt dili bölümü ile Qanatê Kurdo'nun eşini ziyaret ettim ve tarihi yerleri gezdim.

Enstitü'de Prof. Yuri A. Petrosyan'la (Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün direktörüydü), Kürt dili uzmanlarından Zera Usıf'la tanıştık ve orada düzenlenen toplantıda bölümdeki bilim adamlarıyla sohbet ettik. Qanat'ın evine de Zerê bizi götürdü. Bizimle partili Rus rehber de geldi. Qanat'ın evi, kenar bir semtte, 4-5 katlı bloklarda küçük bir daire idi. Mesleği Almanca öğretmenliği olan Rus eşi Nadejda ziyaretimize çok sevindi. Bize çay ve pasta ikram etti. Bana, Qanat'ın arşivinden birkaç kitap da verdi. İlgimi çeken şey, Rus görevlinin yanında konuşurken onun da Zerê'nin de çekingenlikleriydi...

Leningrad'ın temizliğine, güzelliğine hayran kaldım. Büyük Petro tarafından kurulan ve tarihi adı Petrograd olan bu kent doğanın, tarihin ve sanatın muhteşem bir bileşimi idi. Gezdiğim yerler arasında ünlü St. İsaak Katedrali ve Kışlık Saray da vardı. Ayrıca Lenin'in oradan devrimi yönettiği Smolensk Sarayı'nı ve bu saraydaki çalışma odasını gördüm. Bir tahta masanın üzerinde yüzyılın başında kullanılan ve artık hiçbir yerde rastlanmayan eski tip daktilosunu, yan bölmede ise, üzerinde yattığı basit somyayı gördüm. O kadar çok şeyi nasıl bu daktilo ile, ya da elle yazdığına şaştım.

Kürt Sorunu BM İnsan Hakları Komisyonu'nda Tartışıldı

Mart 1986'da Cenevre'de 42. Dönem toplantısını yapan BM İnsan Hakları Komisyonu'na İngilizce olarak hazırlanmış bir mektup sunduk. Bu amaçla Dış İlişkiler Büromuz'dan Selim Azad arkadaşımız Cenevre'ye gitti ve orada uzun bir süre kalarak çeşitli ülkelerin ve none governmental (hükümetler dışı, sivil) örgütlerin temsilcileriyle görüşmeler yaptı, basın toplantısı düzenledi.

Bir aya yakın süren dönem toplantısı sırasında, aralarında Uluslararası Demokratik Kadın Federasyonu ve Af Örgütü'nün de bulunduğu çeşitli uluslararası örgütler yaptıkları konuşmalarda Kürt sorununun üzerinde

geniş biçimde durdular ve bu sorunun BM Genel Kurulu'nda ele alınmasını istediler. Bu toplantı sırasında SSCB, Beyaz Rusya, Bulgaristan ve Avustralya temsilcileri de konuşmalarında Kürt sorununu gündeme getirip Türkiye'yi eleştirdiler. (Bak: Riya Azadi, sayı 44-45, s.10-11; sayı 46, s. 4-8).

Raporlar, Mektuplar, Görüşmeler... Viyana, Atina, Stokholm, Kopenhag, Kıbrıs, Sofya, İspanya, New York, Havana...

Nisan ve Mayıs 1986'da ise, Helsinki Sözleşmesi'ne (AGİK) taraf olan ülkelerin Bern'de yaptıkları toplantıya yine İngilizce bir mektup sunduk.(Bak: Riya Azadi, Haziran 1986, sayı 48, s. 6-7).

Dış İlişkiler Büromuz, konuyla ilgili uluslararası toplantılara sunmak üzere, Türkiye Kürdistanı'nda insan haklarının durumuna ilişkin İngilizce bir rapor hazırladı. 2000 adet basılan ve ekteki belgelerle birlikte 52 sayfaya ulaşan bu raporu BM İnsan Hakları Alt Komisyonu'na ilettik. Ayrıca, çeşitli uluslararası kuruluşlara, siyasi partilere, basın-yayın organlarına ve insan haklarıyla ilgilenen tanınmış kişilere iletilmek üzere, 1986 Eylülü'nde tüm birimlere gönderdik. (Raporun Türkçesi ile ilgili olarak bak: Riya Azadi, sayı 53, Ekim 1986.)

Viyana'da 4 Kasım 1986'da başlayan AGİK 3. İzleme Toplantısı nedeniyle dış büromuzdan Selim Azad arkadaşımız Viyana'ya gitti, raporumuzu örgütün sekreteryasına ve ülke delegasyonlarına iletti, çeşitli uluslararası kuruluşlarla görüşmeler yaptı. Kürdistanlı örgütler (KOMKAR, AKSA, KSSE, SOKSA ve Kürdistan dayanışma Komitesi) toplantı binası önünde gösteriler yaptılar. Medya gösteriye geniş yer verdi.

7-11 Kasım 1986'da Atina'da yapılan "Halkların Hakları ve Kurtuluşu için Uluslararası Bildiri"nin 10. yıldönümü nedeniyle yapılan konferansa partimiz adına bir mesaj sunduk. Ayrıca partimiz adına Cemil Turan bir konuşma yaptı.

Aynı dönemde, İsveç sorumlumuz Süleyman arkadaş da bu ülkedeki çeşitli partilerin temsilcileri, Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, parlamenterler ve bazı sendikalarla görüşerek Partimizle ve Kürt halkının mücadelesiyle ilgili bilgi verdi.

Partimiz dünya barış hareketine destek verdi. Yurt dışındaki taraftarlarımız bulundukları ülkelerde barış için yapılan çeşitli eylemlere aktif olarak katıldılar. Dünya Barış Kongresi'nin 15-19 Ekim'de Kopenhag'da yapılan toplantısına katıldık, destek verdik; Kürdistan'da halkımıza karşı yürütülen kirli savaşla ilgili bilgi verdik.

Dış İlişkiler Büromuzdan bir heyet (Süleyman ve S. Azad) Mart 1987'de Yunanistan ve Kıbrıs'ı ziyaret ederek çeşitli görüşmeler yaptılar, 13 Mart günü Atina'da bir basın toplantısı düzenlediler. 40'ın üzerinde büyük ajans, radyo, TV ve gazetenin izlediği toplantıya hem Türk basını, hem de dış

basın geniş yer verdi.

S. Azad 1987 Nisan başında Sofya'da yapılan Kıbrıs'la ilgili konferansa katılarak bir konuşma yaptı.

BM Genel Kurulu'nun 42. Dönem Toplantısı nedeniyle S. Azad arkadaşımızı Kasım 1987'de New York'a gönderdik. Azad, Partimiz adına kaleme alınmış bir çağrıyı BM Genel Sekreteri Peres de Cuellar'a, BM üyesi ülkelerin daimi temsilciliklerine, uluslararası kuruluşlara iletti. Aynı zamanda çeşitli görüşmeler yaparak Kürdistan'daki son durumla ilgili bilgi verdi ve BM'den beklentilerimizi dile getirdi.

Yine Kasım 1987'de Cezmi arkadaşımız İspanya'ya giderek İspanya televizyonu'nun Kürdistan'la ilgili bir programına katıldı.

M. Şahin ve Azad'tan (Ziya Acar'ın oğlu Çınar) oluşan bir DHKD heyeti, 16-20 Kasım 1987'de Küba'nın başkenti Havana'da yapılan Uluslararası Öğrenci Birliği'nin (IUS) 15. Kongresi'ne katıldılar. Kongreye 127 ülkeden 183 örgütü temsilen heyetler katılmıştı. Yoldaşlarımızın çabasıyla kongre, Kürt halkının mücadelesini destekleyen önemli kararlar aldı. (Bak: Riya Azadi. sayı 111-112, s. 5).

Palme'nin Öldürülüşü

İsveç Başbakanı Olof Palme 28 Şubat 1986 gecesi Stokholm'de öldürüldü. Eşi ile birlikte sinemadan çıkmış, evine dönüyordu. Yanında koruma polisleri yoktu ve katil yakalanmadı. Dendiğine göre özel yaşamında koruma polisleri istememiş. "Sizi öldürmek isteyen korumaya rağmen öldürebilir," demiş ve Kennedy'yi örnek göstermişti.

İsveç bu yönüyle de garip bir ülkedir. Bakanlar, evlerine gidip gelirken herkesle birlikte trene, otobüse biner, alış verişlerini çarşı pazardan kendileri yaparlar. Hizmetçileri, uşakları yoktur. Bu barışçı ve demokratik ülkede yıllardır kimi yabancıların, örneğin Hırvat milliyetçileri ile PKK'lıların eylemleri dışında, siyasi cinayet işlenmemiştir.

"Barış güvercini" diye ün yapmış olan Palme ile şahsen tanışma şansım olmadı. Ama televizyonlardan izlediğim kadarıyla sempatik, gönülalçak, doğal bir insandı. Aynı zamanda enerjik, mücadeleci bir politikacıydı. Kararlı bir insan hakları savunucusu ve barış yanlısıydı. Ulusal kurtuluş hareketlerinin yanındaydı. Kürt halkının mücadelesinin haklı olduğunu ve kendilerine dayanışma gösterilmesi gerektiğini açıkça söyleyen ender liderlerden biriydi. Bütün bu nedenlerle dostları kadar düşmanları da çoktu. İsveç silah tekellerinden ABD emperyalistlerine, Güney Afrika ırkçı rejiminden Türk faşist cuntasına kadar çok sayıda düşman edinmişti.

Ama işin garibi, başlarda suç PKK'nın ve böylece Kürtlerin üzerine atıldı. Olay gecesi, Stokholm'de yayınlanan Expressen gazetesine telefon eden bir şahıs, "Palme'yi biz öldürdük, yaşasın PKK, yaşasın Kürdistan!" demişti. İsveç Polis Şefi Holmer ısrarla PKK izi üzerinde durdu. Türk basını

da olayı PKK'nın şahsında Kürtlere yüklemek için seferber oldu; PKK'lı resimleri yayınlayıp, bunların İsveç polisi tarafından çizdirilen robot resimlere benzediğini ileri sürdü.

PKK'ya gelince, o da böyle bir suçlamaya yol açmak ve onu kolaylaştırmak için, olay öncesi ve sonrası ne lazımsa yaptı!

Apo'nun eşi Kesire Öcalan benden çok önce İsveç'e sığınma isteminde bulunmuş ve mülteci pasaportu almıştı. Mahmut Baksi'nin anlattıklarına göre, 1982 yılında Apo da İsveç'e sığınma isteminde bulunmuş; bunun için eşiyle birlikte Şam'daki İsveç elçiliğine gitmiş; ama İsveç hükümeti, terörist olduğunu ileri sürerek Apo'nun başvurusunu kabul etmediği gibi, Kesire'nin pasaportuna da el koymuştu..(*) Bu olay nedeniyle PKK bir bildiri yayınlayarak İsveç'i faşist olmakla suçladı ve tehditler savurdu.

Palme'nin vuruluşundan aylar önce, daha 7 Ağustos 1985'te, İsveç gizli polisi SEPO'nun kamuoyuna yaptığı açıklama ilginçti: SEPO, aldığı bir istihbarata göre PKK'nın Palme'yi öldürmeyi planladığını söylüyordu. İstihbaratın kaynağı açıklanmadı; ancak bu tür bir bilginin kamuoyuna duyurulması ilginçti. Böyle bir durumda İsveç güvenlik birimlerine düşen, ortalığı velveleye vermeden böyle bir suikaste girişebilecekleri izlemek ve Palme'yi korumak için ciddi tedbirler almaktı. Sonradan görüldüğü üzere, SEPO ve İsveç güvenlik makamları bir bütün olarak bu tedbirleri almadılar.

SEPO'nun bu açıklaması yalnız PKK'yı değil, bir bütün olarak Kürt ulusal hareketini zan altında bırakıyordu. Bu nedenle ben ve o dönemde Stokholm'de olan Kürdistan Yurtsever Birliği temsilcisi Ömer Şeyhmus bir basın bildirisi hazırladık. Bildiriyi İran KDP de imzalayınca üç parti adına (TKSP, KYB ve İKDP) yayınladık.

9 Ağustos 1985 tarihli bu bildiride Palme'nin barış savaşçısı ve Kürt dostu olduğunu, hiçbir Kürt örgütünün onu öldürmeyi düşünemeyeceğini, Kürt hareketini zan altında bırakan SEPO'nun bu açıklamasının bir talihsizlik olduğunu, haber kaynağının ve varsa belgelerin açıklanmasını, bunun muhtemelen Kürt hareketini karalamak isteyen Türk MİT'inin bir oyunu olduğunu belirtiyorduk. (Bak: Ek Belge, no: 23).

Bu bildiriyi basının yanı sıra resmi kuruluşlara ve bu arada İsveç Dışişleri Bakanlığı'na da gönderdik. Ancak, SEPO'nun sorumsuzca açıklamalarına yer veren basın bizim bu açıklamamıza yer vermedi.

Palme'nin vurulmasının ertesinde ise polis, PKK izi üzerinde durup Kürt

---

(*) Ah bu İsveçliler!.. Böyle yapmakla bize ve kendilerine ne büyük kötülük yaptıklarını bilemezler! Apo İsveç'e gelseydi, hem onların başı rahat olurdu hem bizim... Ve bir tek Mahmut Baksi, Apo'yu kısa zamanda tefe koyup oynatmaya yeterdi. Üstelik İsveç'teki Kürt göçmenler arasında bu Mahmut gibi daha nice "işinin ehli", becerikli, bitirim kişi var... Apo, İsveç'ten sığınma alamayıp Orhan Kotan'ın deyişiyle, "Bekaa Vadisi'nin müebbet mahkumu" olmakla ne kadar şanslıymışsın!..

derneklerini basarak PKK yandaşlarını habire gözaltına alırken (ki bu arada bizim Stokholm'deki derneğimiz de basıldı, bazı arkadaşlarımız gözaltına alındı ve derneğin üye kayıt defterleri götürüldü) PKK'dan hiç ses çıkmadı. "Bu eylemle bir ilgimiz yok" demek zahmetine bile katlanmadılar. Tam tersine, bu eylemle ilgili olarak isimlerinin geçmesinden son derece memnun görünüyorlardı! Hatta kimi yerlerde PKK yandaşları, "gördünüz mü, İsveç'i de böyle cezalandırdık işte!" diye övünmekten geri kalmamışlardı. PKK, olaydan ancak bir yıl kadar sonra, bu eyleme adlarının karışmasının kendilerine çok pahalıya mal olduğunu fark edince, bir açıklama yaparak eylemle ilgilerinin bulunmadığını söyledi. Ne var ki Apo'nun bir dediği bir dediğini tutmuyordu. Daha sonra bir Kıbrıs gazetesine yaptığı açıklamada, "Palme'nin katili bizim yanımızda!" dedi. Eşi Kesire ile Avrupa temsilcileri Hüseyin Yıldırım PKK'dan koptukları zaman ise Palme cinayetini onlara yükledi. Böylece, onları güç duruma düşüreyim derken, PKK adına bu eylemi üstlendiğinin sanki farkında değildi! Elbet, onun her dediğini insanlar ciddiye almadılar, o da ayrı mesele...

Palme'yi PKK vurmuş olabilir miydi? İpleri hep başkalarının elinde olan bu şaşkın, ne yaptığını bilmez örgütün, böyle bir şeyi de yapması şaşırtıcı olmazdı. Üstelik Palme'yi ortadan kaldırmayı çıkarlarına uygun bulan herhangi bir uluslararası güç, hatta bizzat İsveç ırkçıları ve silah tüccarları, PKK gibi bir örgütü, onun kadrolarını maşa olarak kullanabilirdi.

PKK bu işe karıştı mı karışmadı mı, bugüne kadar anlaşılamadı. Ama perde gerisinde bu işi düzenleyenlerin başkaları olduğu ve onların, bu eylemi PKK'ya yıkmak için çok önceden plan yaptıkları kanısındayım. SEPO'nun, Palme'nin vuruluşundan yaklaşık yedi ay önceki açıklaması da kanımca, bu yönde kamuoyunu hazırlama, dikkatleri PKK üstünde toplama çabasıydı.

Biz, olayın hemen ertesinde çıkan Riya Azadi'nin Mart 1986 tarihli sayısında, bu eylemin arkasında barış düşmanlarının, emperyalistlerin yanı sıra, Türk rejiminin de olabileceğini belirttik ve şunları söyledik:

"Gerek Palme'nin ve İsveç'teki demokratik güçlerin bir bütün olarak Kürt halkına duydukları sempati, gerek bu ülkeye çok sayıda politik Kürt mültecinin kabulü, gerekse İsveç'in, insan haklarını çiğnediği için Türkiye'deki zorba rejimi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikayet eden ülkelerden biri olması, sömürgeci-faşist Türk yönetiminin Palme'ye ve İsveç'e karşı derin öfkesine, tepkilerine yol açmıştır."

Daha sonraki günlerde Riya Azadi'de yayınlanan bir yorumda ise, "Palme'nin, ülkesi dışında, ABD emperyalizminden Güney Afrika'daki ırkçı rejime, Türkiye'deki sömürgeci faşist yönetime kadar bir dizi düşmanı olduğu açık. Ama onun bizzat İsveç'te de yeterince güçlü ve tehlikeli düşmanları vardı," diyerek İsveç silah tekellerini ve İsveç'in tarafsızlık politikasını bozup onu NATO yörüngesine sokmaya çalışan güçleri işaret ettik. Yine, MİT güdümündeki Türk basınının olayı PKK'nın şahsında

Kürtlere yüklemek için gösterdiği olağanüstü çabaya dikkati çektik ve İsveç gazetesine telefon edip PKK adına eylemi üstlenen kişinin, Türk elçiliğinin bir mensubu olabileceğini belirterek şöyle dedik:

"Palme olayında CIA'nın yanı sıra MİT'in devrede olması ve bu komploya karışması şaşırtıcı olmaz. Biz, Türkiye'deki sömürgeci faşist yönetimin yurt dışındaki Kürt ve Türk demokratlarına, yurtseverlerine karşı bu tür tehlikeli provokasyonlara girişebileceğine daha önce birçok kez işaret ettik. MİT ajanlarının ve Cunta'nın yurt dışına bu amaçla gönderdiği vurucu timlerin, şu veya bu örgüt adına cinayetler işleyip solu ve yurtsever örgütleri birbirine düşürmek, antifaşist, demokratik hareketi, Kürt yurtsever hareketini gözden düşürmek için tertiplere girişebileceğini söyledik." (Bak: Riya Azadi, sayı 46, Nisan 1986.)

Zamanla ortaya çıkan belge ve bilgiler, Palme'nin katilinin tam olarak belirlenmesine henüz yetmemiş olsa bile, bu konudaki kanılarımızı güçlendirdi. Güney Afrika'da ırkçı rejim çöktükten sonra bu ülkenin ajanları konuştular ve hem ırkçı yönetimin bu işteki rolünü, hem de olaydaki Türk ilişkisini açığa vurdular. Olayı Güney Afrika ve Türk ajanları ile İsveç gerici ve faşistleri birlikte düzenlemişti. Olayı düzenleyenlerden Bertil Vedin adlı İsveç'li, o zamandan bu yana Kıbrıs'taki Türk işgal bölgesinde saklanıyor ve "Bayrak Radyosu"na programlar yapıyordu. Aynı kaynaklar tetikçinin ise bizzat Türkiye'de barındığını söylediler.

O kanıdayım ki Terörle Mücadele ve Hareket Dairesinin elemanları, Çatlı ve arkadaşları, Papa'ya yapılan suikastte olduğu gibi bunda da ciddi bir rol oynadılar. Nitekim Çatlı'nın olay öncesi İsveç'e giriş çıkışlar yaptığı, çok daha sonraları, Susurluk olayı nedeniyle çetelerin ilişkilerini araştıran Türk resmi makamlarının raporlarına bile yansıdı.

Yurt içi Örgütlenme Çalışmaları

Yurt içi örgütünü yeniden canlandırma çalışmalarına 2. Kongre'den sonra daha yoğun biçimde eğildik. İçeriye kuryelerle Kongre belgelerini, Riya Azadi'yi ve Dengê Komkar'ı da kapsayan yayın gönderdik. Yayınlar İstanbul ve İzmir'in yanı sıra, Ağrı ve Diyarbakır'a ulaştı. Böylece, yaklaşık üç yıl aradan sonra içeriye yayın akışı yeniden başlamış oluyordu. Birimlerin durumunu öğrenmek için A. Çamlıbel yoldaşımızı içeriye gönderdik. İstanbul ve Elazığ'da geçmişte sorumluluk almış bazı yoldaşlarla görüştü ve içerinin durumuyla ilgili olarak bize bilgi getirdi. Polis hapisten çıkan kadrolara birlikte çalışma önerisi götürüyor ve onları izliyordu. Bu nedenle görev almakta çekingendiler. Biz de ihtiyatlıydık; aceleyle polise yeniden kadro kaptırmak istemiyorduk. Para ve yayın iletme konusunda onlardan yararlansak bile, çekirdek bir örgütlenmede onlara görev vermeyi düşünmüyorduk.

Durumu Ocak 1986'da yapılan MK toplantısında değerlendirdik. Yurt

içindeki yoldaşlarla sağlanan ilişki henüz zayıftı ve gelen bilgiler de yetersizdi. Bu nedenle yurt içinde MK üycsi belirleme işini erteledik. Uzun tartışmalar sonunda alınan karar ise şöyleydi:

Yurt içindeki kadro ve sempatizanlar hakkında yeter bilgileri edinmek, mali yardım ve yayın akışını düzenlemek, aranmakta olan ve yer değiştirmesi gereken yoldaşların sorunlarını çözmek ve onları yeniden görevlendirmek için yapılacak diğer çalışmalara ek olarak, ilk elde bir MK üyesinin yurt içine, geçici bir süreyle de olsa gönderilmesi;

İleride yurt içi parti örgütlenmesinde yararlanmak üzere, yurt dışındaki kadrolar ve sempatizanlar arasında bir tarama yaparak uygun düşenlerin özel eğitimi için çaba gösterilmesi;

Bazı kadroların, deşifre olmuş olsalar bile, bu amaçla geri çekilmesi;

Pasaport, kimlik vb. gerekli araçların yeteri düzeyde temini için çalışma yapılması; bu konuda yardımcı olacak teknik kadroların seçimi ve eğitimi için çaba gösterilmesi;

Yurt içi ile haberleşme ve bilgi iletişimi için, izine gidip gelen işçilerden ya da yurt içine dönüş yapanlardan yararlanılması için sistemli çaba gösterilmesi;

Tabandan MK'ne bilgi ve enformasyon iletişiminin düzenli biçimde sağlanması gerektiği MK'ca benimsendi ve Örgütlenme Komitesi, bu kararlara uygun bir çalışma planı hazırlayıp hayata geçirmek için çaba göstermekle görevlendirildi.

Bu karara uygun olarak pasaport ve diğer gerekli belgeleri hazırladıktan sonra, ilk kez bir MK üyesini, Cezmi'yi, Temmuz 1986 başında yurt içine gönderdik. Cezmi ülkede iki ayı aşkın bir süre kaldı ve 10 partili yoldaşla görüştü, kendilerine bilgi aktardı, onlardan bilgi, görüş ve öneriler aldı; döndüğünde, her birinin görüşlerini tek tek yansıtan genişçe bir rapor sundu.

İşin ilginci görüşülen arkadaşların tümü de İbrahim Atilla'nın görevlendirilmesini sert biçimde eleştirmiş ve ona görev verenlerin cezalandırılmasını istemişlerdi. Biz MK olarak bu görevi vermiştik, en başta da ben!..

Cezmi'nin getirdiği bilgiler, yurt içinde durumun, örgütün reorganizasyonu için adım atmaya elverişli olduğunu gösteriyordu. Altı yıllık terör dönemine ve ilişkilerin üç yıl süreyle kopmasına rağmen arkadaşlarımızın büyük bölümü ayakta kalmış, örgütle gönül bağını koparmamıştı ve görev almaya istekliydiler. Ancak içerdekiler de bizim gibi, örgütlenme için batıdaki metropollerden başlanması gerektiği görüşünde idiler.

Ne var ki bu çalışmaları hızlandırmayı bir türlü başaramadık. MK üyesi ikinci bir yoldaşı ancak bir yıl sonra yurt içine gönderebildik. Abdullah 22 Ağustos 1987 tarihinde yurt içine gitti ve bir ay kalarak 17 yoldaşımızla görüştü. Bunlar içinde hapisten kısa süre önce çıkmış olan Nazif de vardı. Tüm çabamıza rağmen, 1987 yılı içinde yurt içinde, merkezi ya da birimler planında herhangi bir komite kurmak mümkün olmadı. Yayın dağıtım ağını geliştirmek, yayın ve bildirileri İstanbul'da fotokopi yoluyla çoğaltmak için

belli bir çalışma başlattık. Ne var ki bu çalışma da bu işte görev alanların yan çizmeleri yüzünden yarım kaldı. Daha sonra ise devreye legal yayın girdi ve artık illegal yayınları çoğaltma işinde ısrarcı olmadık.

Bu arada, hapisten çıkan yoldaşlarımızın her birine 1500 Mark yardım kararlaştırdık ve kendilerine ilettik. Bazı yoldaşların iş kurmalarına yardımcı olmaya çalıştık ve bunu aşan yardımlar yaptık.

İfade ve Savunmalara İlişkin Karar

Abdullah arkadaş, Nazif ve öteki arkadaşlarımızla görüşmesi sırasında polistc ve mahkemede verilen ifadelerc ilişkin daha ayrıntılı bilgiler almıştı. Bilindiği üzere bu konuda bir hayli spekülasyon olmuştu. Polis ifadeleriyle ilgili olarak, 1982 toplantısında, o zaman eldeki mevcut bilgilerle, Nazif arkadaşın Parti sırlarını vermemek için direndiğini, ama ağır işkenceler sonucu bazı sınırlı bilgiler verdiği sonucuna varmış, bu kanımızı tabana da iletmiştik. Ayrıca, siyasi savunmalarla ilgili olarak ise, bu konuda yeterli belgeleri sağladıktan ve ilgili yoldaşların da bilgilerine başvurduktan sonra bir sonuca varmayı kararlaştırmıştık. Bu belge ve bilgilerin toplanması üzerine, Ocak ve Temmuz 1988'de yaptığımız MK toplantılarında, yani yaklaşık altı yıl sonra konuyu tartışıp sonuçlandırdık.

Nazif'le ilgili olarak, onun polise bilgi vermediği sonucuna vardık, eski kararımızı gözden geçirdik ve şöyle dedik:

"Nazif Yoldaş'ın polisteki ifadesinde yer alan bilgilerin, bu yoldaşımızın gözaltına alındığı tarih olan Mart 1980'den önce polisin elinde olduğu, kendisine işkence sonucu ve yarı baygın durumda iken imzalatıldığı; yoldaşımızın işkencede direnerek polise bilgi vermediği sonucuna varılarak, Temmuz 1982 tarihli MK kararındaki, Nazif Yoldaş'ın `sınırlı bazı bilgiler verdiği' biçimindeki ifadenin düzeltilmesi kararlaştırıldı."

Öte yandan Nazif'i, Yılmaz Çamlıbel'i ve Kenan Kızıl'ı, MK kararına rağmen siyasi savunma yapmadıkları için de kusurlu bulduk. Bu konudaki oybirliğiyle aldığımız karar ise şöyleydi:

"Merkez Komitemiz, Nazif, Yılmaz ve Kenan yoldaşların gerek duruşma zaptındaki, gerekse kendi el yazılarıyla verdikleri esasa ilişkin savunmalarını, diğer bilgi ve belgeleri değerlendirdi. Her üç yoldaşın da Partiyi ve onun görüşlerini -Özgürlük Yolu dergisinin görüşleri çerçevesinde de olsa- savunmadıkları, salt beraat sağlamaya yönelik hukuksal bir savunma yaptıkları görüldü. Partiyi ve görüşlerini kararlılıkla savunmaları için, 1981 yılında alınmış olan MK kararı ellerine yazılı veya sözlü olarak ulaşmamış olsa bile, bu yoldaşların, konumları gereği, Partimizi ve onun görüşlerini, aynı zamanda kendi görüş ve inançlarını, sömürgeci ve faşist mahkemenin karşısında -koşullar ne denli ağır olursa olsun- kararlıca savunmaları gerekirdi. Bunu yapmamak hem kendileri, hem de Partimiz açısından ciddi bir zaaf olmuştur. Bu, aynı zamanda, halkın davasını savunmak bakımından

tarihi bir fırsatın kaçırılmasıdır. Özellikle de Parti içindeki önemli konumu nedeniyle, bu konuda da örnek bir davranış sergilemesi gereken Nazif Yoldaş bakımından bu tutum, daha da ciddi bir zaaf sayılmış ve bunun genel olarak Diyarbakır'daki yoldaş ve sempatizanlarımızın mahkemelerdeki savunmalarını zayıflattığı sonucuna varılmıştır."

Bu toplantımızın ardından örgüte gönderdiğim Temmuz 1988 tarihli genelgede, bu kararı ilcttikten sonra şunları yazmıştım:

"Kimi durumda bir Parti üyesinin mahkemede, Parti üyeliğini açıkça söyleyerek, onu kararlıca savunması gerekebilir. Kimi durumda ise, Parti üyeliği kabul edilmediği için, veya poliste işkence altında kabul edilmiş olsa bile, daha sonra reddedilmesi gerekli ve örgüt bakımından da yararlı olabileceği için, kişi parti üyesi olduğunu söylemeden de onun görüşlerini savunabilir. Örneğin Partimizin diğer bir davasında yargılanan Halil Aksoy ve Nurettin Basut yoldaşlar böyle yapmışlardır. Parti üyeliğini ve polisin onlara yüklemek istediği öteki ilişki ve eylemleri reddetmişler, ama mahkemeye verdikleri sözlü ve yazılı savunmalarında Partimizin görüşlerini, Kürt halkının ve işçi sınıfının davasını kararlıca ve cesaretle savunmuşlardır. Onların bu tavrı Partimize ve kendilerine onur kazandırıcıdır.

"Diyarbakır'da, Parti'nin üyesi olduğunu söyleyerek veya söylemeden, onun görüşlerini savunması gereken yoldaşlar bunu yapmamakla, salt hukuki çerçevede bir savunma ile yetinmekle tarihi bir fırsatı kaçırmışlar, böylece hem kendilerini, hem de örgütü güç durumda bırakmışlardır. Onların bu tutumu, görüldüğü üzere, sömürgeci mahkemeyi yumuşatmaya da yetmemiştir. Mahkeme buna rağmen onlara, söz konusu maddede yazılı olan en yüksek cezayı vermiş ve sonuna kadar yatarak bu cezayı tamamlamışlardır."

Yoldaşlarımızın Cezaevindeki Tavırları

Bazı kesimler, özellikle Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi'ndeki siyasi tutukluların -bizim ve başkalarının- tutumu üzerine abartmalı, haksız söylentiler yaydılar. Özellikle bazı Rızgariciler, hapisten çıkar çıkmaz bu konuda başkalarını suçlayan kitaplar yazıp yayınladılar. Ne var ki hem başkalarının durumuyla, hem kendi durumlarıyla ilgili olarak yazdıkları haksız ve yanlıştı.

Yoldaşlarımız Diyarbakır'daki yargılama sürecinde, en başta Nazif'in tutumundan dolayı, bizim istediğimiz türden bir siyasal savunma yapmamışlardı; ama hapisteki tutum ve davranışlarıyla suçlanacak, ya da utanılacak bir şey de yapmamışlardı. Aksine, insanların kişiliğini yok etmek, onları teslim almak için cezaevinde estirilen azgın ve sistemli terör çarkına ve bunun sonucu, bazı örgütlerdeki yaygın dökülmeye, birçok kişinin teslim olmasına, itirafçı hale gelmesine rağmen, bizim yoldaşlarımız, tam bir birlik halinde onurlarını korudular, teslim olmadılar, çevrelerine moral verdiler ve

bu tutumlarıyla başka gruplardan pek çok insanın da saygısını kazandılar. Onlarla birlikte yatan birçok kişi, Nazif'in, Yılmaz'ın ve öteki yoldaşlarımızın bu kararlı tutumundan saygıyla söz etmişlerdir. Nazif, tahliye olduktan sonraki dönemde bir dizi yanlış yapıp saflarımızdan ayrılmış olsa da, bunu belirtmeyi bir görev sayıyorum.

Ne ilginçtir ki, bu suçlamayı yapan Rızgarici şeflerin kendileri, bu çarka teslim oldular. Mümtaz Kotan cezaevinin ünlü faşist komutanı Yüzbaşı Esat Oktay Yıldıran'ın köpeği "Co"nun bakımını ve gezdirilmesini üstlenmişti. Ayrıca, tutuklulara yönelik olarak Kemalizmin propaganda görevini de yerine getirmekte kusur etmemişlerdi. Belli ki bu kişiler, içine düştükleri bu utanılacak durum nedeniyle ve bir savunma güdüsüyle -köy kavgasında haksızken haklı çıkma çabasıyla, ötekinden önce karakola koşan kurnaz köylü misali- başkalarını suçlayarak kendi durumlarını örtbas etmeye kalkmışlardı.

Cezaevlerindeki direnişler bakımından ise yoldaşlarımız, bulundukları her yerde, Diyarbakır'da, Ağrı'da, Adana'da, Ankara'da ve Elazığ'da olumlu sınav verdiler. Örneğin Erzurum cezaevindeki yoldaşlarımız, bu cezaevindeki tutumlarıyla örnek oldular. 1983 yılındaki olaylar sırasında, bu cezaevinde direnişin öncüsü olarak suçlanıp tek kişilik hücrelere kapatılan 16 kişiden 12'si bizim yoldaşlarımızdı. Bu cezaevindeki yoldaşlarımız, kendi savunmalarının yanı sıra birçok grup ve kişinin savunmalarını hazırlamalarına da yardımcı oldular.

Basın-Yayın, Propaganda Çalışmalarımız

Yayın, Propaganda ve Eğitim (YPE) büromuzun hazırladığı rapor MK'nın Ocak 1986 tarihli toplantısında onaylandı. İki yıllık süreyi kapsayan eğitim programını benimsedik. Buna uygun olarak, 1986-87 yıllarında merkezi planda partili kadrolara yönelik olarak, Partimizin programını ve tüzüğünü konu edinen seminerler düzenledik.

Muhabirler için bir haftalık kurs düzenledik. Bu kursta eğitici olarak ben görev aldım. Düzgün yazma, haber ve yorum yapma konularında deneyimlerimi gençlere iletmeye çalıştım.

Bu dönemde maddi durumumuz iyi sayılırdı. 50 bin marka kullanılmış bir baskı makinası ile, 100 bin marka yeni bir dizgi makinası aldık. Ekranlı olan ve geniş bir hafızası bulunan bu makina, IBM marka ve en modern dizgi makinasıydı. Böylece hem zamandan tasarruf ettik, hem de yayınların dizgisi ve baskısı kalite olarak düzeldi. Bu arada kitap yayınları da hız kazandı. Ne var ki dizgi tekniği öylesine hızla gelişti ki, dört-beş yıl sonra daha küçük, ucuz ve daha modern kompitür ve yazıcılar, her tür daktilo ve kompozo makinalarının yanı sıra, bu koca ve pahalı dizgi makinasını da demode etti. Şimdi onu ne kullanabiliyoruz, ne satabiliyoruz, ne de atabiliyoruz; öylece bir kenara koymuşuz, duruyor!

Parti Akademisi'nin Ürünleri..

Matbaanın yönetimiyle görevlendirdiğimiz arkadaş Ünal'dı. Yanına da, baskı ve öteki matbaacılık işinden anlayan işçi gençler vermiştik. Daha sonra Bulgaristan'da parti akademisindeki dört yıllık eğitimlerini bitirip gelen gençlerden ikisini de matbaada görevlendirdik. Bunlar gördükleri kurslarla bir parça gazetecilik ve matbaacılık hüneri de edinmiştiler. Ancak bu kişiler, kendileri ciddi çalışmadıkları gibi, oradaki işçi arkadaşları da olumsuz yönde etkilediler.

Eğitimden döndükten sonra kendilerine ev bulduğumuz, maaşa bağladığımız bu gençler matbaa işini angarya saymakta idiler. Ama tüm zamanlarını matbaaya bağlamamıştık. Kendilerine, dil kurslarına katılıp Almanca öğrenmeleri için zaman tanıdık. Ayrıca parti komitelerinde, eğitim işinde görevler verdik, Riya Azadi ve Dengê KOMKAR'da yazmaları için teşvik ettik. Bu işlerden artakalan zamanlarında matbaada çalışmalarını istemiştik. Matbaadaki çalışma koşulları ise rahattı. İş azdı ve çok özgür bir ortam vardı. Diledikleri zaman çekip gidiyorlardı. Ama onlar kendilerine verdiğimiz öteki görevleri de, bu işi de yapmak için ciddi bir çaba göstermediler. Ünal'a sorunlar çıkardılar, örgütün demokratik olmadığından yakındılar ve sonunda çekip gittiler...

Eğitimden dönen üçüncü kişiyi Berlin'e yerleştirmiştik. Orayı beğenmedi, Bremen'e getirdik. Hapisten çıkıp gelmiş, ağır işkence görmüş bir yoldaşımızla, Yavuz Koçoğlu ile aynı evi paylaşıyordu. Orayı beğenmedi, kendisine ayrı bir ev tuttuk. Bu kez de evin banyosunu beğenmedi, "küveti küçük!" dedi. Kendisine Riya Azadi'ye yazma görevi vermiştik. "Yazmam için yeterince materyal yok" dedi... Kendisini bir gazeteye abone ettik, küpürler gönderdik. "Ben burada yalnızım!" dedi. Oysa Bremen'de aktif bir derneğimiz ve çok sayıda da üniversite mezunu, yani onun çapına uygun, eğitimli, aydın arkadaşımız vardı. Sonra Riya Azadi'yi beğenmediğini söyledi, TKP'nin yayın organı Atılım daha nitelikliymiş..."Bizden bu kadar, sen de yaz, daha nitelikli olsun!" dedik.

Ama bir türlü düzene girmeyince Köln'e çağırıp Abdullah'ın evinde kendisiyle konuştum.

"Sorunun nedir?" dedim.

"Ben orda yalnızım," dedi.

"Buraya gelsen, burdakilerle oturabilir ve çalışabilir misin?"

"Aslaa!" dedi. Çünkü akademideki öğrenim döneminde birbirlerinden nefret etmişlerdi. Ve ben onların, bazısı fındıkkabuğunu bile doldurmayan sorunlarıyla o zaman da bir hayli meşgul olmuştum... Sonra evlilik sorununu gündeme getirdi:

"Ben bu yaşa geldim, evlenemedim," dedi.

"Çevrene bak, hoşlandığın birini bul, evlen. Herkes böyle yapıyor. Bu işle arkadaşlar da ilgilensinler, sana yardımcı olsunlar," dedim.

Sonunda ikna oldu, çalışacağını söyledi. İkimiz de o akşam Abdullah'ta konuk kaldık. Rahat uyudum... Ne var ki, sabah kalkınca onu yine kara kara düşünüyor gördüm.

"Hayrola" dedim, "ne var?"

Yine, "bu yaşa geldim, evlenemedim," demez mi?!.

Sabahları, kahvaltı öncesi biraz sinirli olurum... "Bana bak arkadaş!" dedim. "Ben iki kez evlendim, gerekirse üçüncü kez de evlenirim! Sen de istersen birini bulur evlenirsin. Ama senin bir iş yapmaya niyetin yok. Sana ev buluyoruz, beğenmiyorsun. Sana köşk bulsak saray isteyeceksin, saray bulsak bir ülkeyi isteyeceksin, bir ülkeyi bulsak dünyayı isteyeceksin! Buyur dostum, ne istiyorsan onu yap!.."

O da herhalde bunu bekliyormuş ki, çok sürmeden bizden ayrılıp gitti. Kimdi diye sorarsanız, sevgili okurlar, adı lazım değil! Ben yalnızca neler çektiğimizi ve örgütlü çalışma ya da siyaset denen bu işin ne menem sıkıntılı yanları olduğunu anlatmak için böylesine, belki size ayrıntı gelecek olaylara değiniyorum.

"Parti okulu, parti okulu!" diye başımın etini yiyen yoldaşlara hep şunu derdim: "İyi devrimciler ve iyi partililer okullarda yetişmez, mücadelenin içinde yetişirler." Bunda ne kadar haklı olduğumu gördüm. Partinin onlar için yaptıkları bir yana, benim, kişi olarak bu heriflere çok emeğim geçmişti; şimdi buna, bilseniz nasıl hayıflanıyorum!..

Güvenlik ve Arşiv Sorunu

PKK'nın yoğunlaşan saldırıları nedeniyle Avrupa'da gerilim artınca, güvenlik sorunu önem kazandı. 2. Kongre sonrası yapılan ilk toplantıda konuyu değerlendirdik. Güvenlik bürosunun sorumlusunu belirleme tüzüğümüze göre genel sekreterin yetkisinde idi. Ben de MK düzeyinde bu görevi, gördüğü eğitimi de göz önüne alarak Mirza'ya verdim ve bir komite oluşturduk. Onun hazırladığı rapor MK'nın Ocak 1986 tarihli toplantısında görüşüldü ve yetersiz bulundu. Bunun üzerine yeni raporu ben hazırladım ve bu rapor MK'nın Temmuz 1986'da yapılan toplantısında görüşülerek benimsendi.

Güvenlik politikamızı uzun vadeli ve kısa vadeli acil ihtiyaçlar olmak üzere iki açıdan ele alıp değerlendirdik. Kısa vadede örgüt, dışardan gelen saldırılara, ajan sızmalarına, komplolara ve hainlere karşı korunmalıydı. Bunun için belli tedbirler almalı, kadrolarımızı eğitmeliydik. Bu dönemde partimize yönelik tehdit asıl olarak yurt dışında, Avrupa'da yaşanıyordu. Bu amaçla yapılabilecekleri konuştuk, kararlaştırdık; belli merkezlerin, toplantıların ve kadroların güvenliği için tedbirler aldık.

Uzun vadede ise partinin kendisini bir partizan savaşına, ya da iç savaşa hazırlaması gerekiyordu. O dönemde hâlâ bunun koşulları olmadığı kanısındaydık. Ama yakın bir dönemde Türkiye'de kitle hareketinin yükseleceği

ve yeni bir kriz ortamının doğacağı kanısındaydık. Kitlelcri harekete geçirip zafere ulaştırmak içinse, Kürdistan ölçüsünde ulusal güçbirliğini, Türkiye ve Kürdistan genclinde ise ortak ve geniş bir cepheyi örmek gerekiyordu. Buna stratejik bir önem veriyorduk. Biz rejimi ancak böylesine geniş bir cephe ile ve Türkiye gencline yayılacak bir direnişle çökertebileceğimiz görüşünde idik. Böylesine bir birlik ve kriz ortamı olmadan girişilecek silahlı eylemlerin macera olacağı kanısındaydık:

"Sömürge bir ülkede de ulusal kurtuluş hareketinin silahlı mücadeleye yönelmesi için iç ve dış koşullar uygun düşmelidir. Ülkemizde devrim için nesnel ve öznel koşullar olgunlaşmalıdır. Bunlar olmaksızın başlatılacak bir silahlı mücadelenin başarı şansı yoktur. Bu türden maceracı çıkışlar büyük kan kaybına yol açar, düşmanın devrimci hareketi budayıp geriletmesine fırsat verir. Nitekim şu anda Apocu hareketin Türkiye Kürdistanı'nda giriştiği eylemler bu türdendir."

Gelecekteki bir silahlı mücadeleye hazırlıksız, eli kolu bağlı yakalanmamak içinse daha şimdiden belli adımlar atmak gerektiği kanısındaydık. Her şeyin temeli etkin, kitlesel bir parti örgütü yaratmaktı. Ayrıca kadrolarımızın bir bölümünü yeniden Irak-İran sınır bölgelerine yerleştirmeli ve burada hem askeri bakımdan onları eğitmeli hem de yurt içine yönelik propaganda ve örgütleme çalışmalarına yöneltmeliydik.

Kadrolarımızı 1983 yılında tümden sınır bölgesinden çekmekle iyi etmemiştik. Üstelik o zaman da bunun farkındaydık ve oraya tekrar dönmeyi düşünüyorduk. 1985 yılında bölgede olumlu gelişmeler olmuştu. Güney Kürdistan'da Saddam rejimine karşı mücadele eden bazı partiler (KYB ile IKP ve IKSP) arasındaki ilişkiler yumuşamış ve işbirliği yönünde çabalar başlamıştı. Buna daha sonra Irak KDP de katıldı. Bizim Irak KDP ile ilişkilerimiz de eskisine oranla iyi idi. Belli görüşmeler yapmıştık ve aradaki buzlar erimekteydi. Yani durum, bizim bölgede üslenmemiz için iki-üç yıl öncesine oranla daha elverişli sayılırdı.

Sonuçta, örgütün savunması için alınması gereken acil tedbirlerin yanı sıra, Kürdistan'ı bölen sınır bölgelerinde üslenmek için de yeniden karar aldık ve öncelikle ön araştırma için bazı yoldaşları bölgeye göndermeyi kararlaştırdık.

* * *

Genel Sekreter'in ve Parti arşivinin korunması gündemdeki konulardan biriydi. Bazı yoldaşlar, herhalde TKP'nin durumuna özenerek sosyalist ülkelerde bir merkez oluşturmamızı önerdiler. Güvenlik nedeniyle ben ve gerek duyulacak diğer bazı kadrolar orada üslenmeliydik. Ayrıca Parti arşivimizi de oraya taşıyıp güvenecye almalıydık. Bunun için en

uygun ülke ise DDR'di. Berlin üzerinden Batı Avrupa ile kolayca ilişki sağlayabilirdik.

MK'da çoğunluğun eğilimiyle alınan bu karar pek aklıma yatmamıştı. Sosyalist ülkelerin ne denli formaliteci olduğunu biliyor, bunun çalışmalarımızda belli sıkıntılar yaratacağından kaygılanıyordum. Öte yandan, kazara gerçekleşirse, bize bazı yeni olanaklar ve daha güvenlikli bir çalışma ortamı sağlayabilirdi. Ama DDR dışındaki ülkelerden birinde, örneğin ilişkilerimizin iyi olduğu Bulgaristan'da bu olanak sağlansa bile, ben oraya taşınmaktan yana değildim. Çünkü o zaman, hem bizim için önemli bir çalışma alanı olan, örgüt ağımızın ve kitlemizin bulunduğu Batı Avrupa ile, hem de ülke ile ilişkilerimiz zorlaşırdı.

DDR'le ilgili olarak öneriyi Bulgar yoldaşlara götürdüm. Onlar konuyu DDR'lilerle konuşup bir süre sonra cevabını getirdiler. Cevap olumsuzdu. DDR'liler, TKP nedeniyle zaten Türkiye ile sorunları olduğunu belirterek ikinci bir "baş ağrısına" evet dememişlerdi.. Nitekim çok sürmeyecek, iki-üç yıl içinde öyle beklenmedik olaylar gelişecekti ki, hem DDR'in kendisi, hem de onunla birlikte bu "baş ağrısı" tarihe karışacaktı!..

DDR olumsuz cevap verince, durumu Politbüro'da değerlendirdik ve "Parti çalışmalarının aksamaması ve diğer bazı nedenlerle Genel Sekreter Yoldaş'ın yer değiştirmesi iyi olmaz. Şu anda bulunduğu yerde güvenlik önlemleri almakla yetinilebilir," görüşüne varılarak, Ocak 1987'de toplanan MK'ya, bir önceki kararını geri alması önerisi götürüldü.

Buna karşılık Bulgar yoldaşlar, arşivi kendilerine bırakabileceğimizi ve orada güvenlik içinde olacağını söylediler. Ben bir bavul dolusu belgeyi götürdüm. Bunlar içinde üye listeleri de vardı. Ama sanki, içime bir şey doğmuş gibi, kaldığım evde (ki bu da her gidişimde kaldığım özel bir parti eviydi) üye listesini çıkarıp yaktım. Daha sonraki aylarda, Sofya'ya götürmek için iki valiz belge daha hazırladım; ama sonra pişman oldum, götürmedim. İyi ki götürmemişim. Gerçi Bulgar yoldaşlar, 1980'li yılların sonunda, sistem altüst olup Bulgaristan'a da sıra gelince tedbirlerini almış, arşivleri yakmış, benim belgelerin mikrofilmlerini ise, küçük bir paket halinde vermişlerdi...

PKK'nın artan saldırıları ve bunun yarattığı gerilim nedeniyle tüm parti çalışmaları arasında güvenlik tedbirlerine öncelik verdik. Bu konuda, savunmaya yönelik tedbirlerin yanı sıra, gerilimi düşürmek için de, yayın planında daha dikkatli olmayı ve tabanımızı uyarmayı kararlaştırdık. Örgüte gönderdiğim 10 Şubat 1986 tarihli genelgede arkadaşlarımızın tahriklere karşı uyanık olmalarını, olay çıkmaması için gereken özeni göstermelerini istedim.

İstihbarat

Partinin İstihbarat çalışmaları da, tüzüğümüzc uygun olarak genel sekteretin sorumluluğu altında ve onun tarafından yapılan görevlendirmeyc göre yürüyordu. Buna ilişkin olarak MK'nın 1987 toplantısına sunduğumuz Politbüro raporunda şöylc diyordum:

"Partinin istihbarat çalışmalarını iki yönlü ele almak gerekir. Bunların bir bölümü özel bir uzmanlık, teknik gerektiren istihbarat çalışmalarıdır. Bunun Parti içinde, özel veya esas olarak bu işle uğraşan bir ekip tarafından yürütülmesi gerekir. Parti böylece düşmanın çeşitli kurumlarına, hatta istihbarat ağına sızabilir. Yine partinin haberleşmesinde ileri teknik olanaklardan yararlanabilir. Bu çalışmanın özel bir gizlilik içinde örgütlenip yürütülmesi gerekir. Parti'nin istihbarat örgütü dediğimiz zaman bu nitelikte bir örgütü kast ediyoruz.

"Bilindiği gibi bu türden bir Parti istihbaratı GS'in sorumluluğu ve denetimi altında yürütülmektedir. Güvenlik bürosu gibi. Böyle bir yöntem, diğer devrimci partilerin deneylerinden yararlanarak ve esas olarak bu tür partiler tarafından izlenen bir prensibe uygun olarak seçilmiştir.

"Açıktır ki gerek istihbarat, gerek güvenlik konusunda böyle bir yol izlenmesi MK'ya, hatta Politbüro'ya karşı bir güvensizlik olarak anlaşılamaz. Bu Parti'nin, devrimci çalışmanın güvenliği için gerekli, yararlı bir yöntemdir; bu tür çalışmaların özel gizlilik gerektirmesi gereğidir. Parti halka ve işçi sınıfına da elbet güvenir; ama kendi örgütlenmesini gizli yürütür. Parti kendi kadrolarına güvenir; ama hücre usülü örgütlenir; bir organını diğerlerinden gizli tutar. Belli bir işbölümü yaratır ve kimi bilgilerin, çok daha dar çerçevede tutulmasında yarar görür. Unutmamalı ki örgütler ve organlar tek tek insanlardan oluşmuştur. Bu insanlar kimi zaman işkencelerde konuşabilirler, kimi zaman örgüt dışına düşüp sorumsuzluk yapabilirler veya düşman şu veya bu organa kadar da sızabilir. Birbirimize güvenmek, gerekli güvenlik tedbirlerini almamıza engel olmamalı; bu her birimizin ve daha da önemlisi, Parti'nin güvenliği içindir.

"Diğer yandan, elbette Merkez Komitesi, güvenlik ve istihbarat çalışmaları konusunda izlenecek politikayı belirlemek hakkına sahiptir, daha doğrusu bu onun görevidir. Ayrıca bu konularda yapılan çalışmalar konusunda (kişilerin adları, gizli tutulması gereken şu ya da bu somut ilişki ve işler hariç) bilgi sahibi de olmalıdır. Bu olmadan söz konusu çalışmalara yön vermek, onları denetlemek mümkün olmaz."

Bu tür bir istihbarat çalışmasını daha 1981'lerde başlatmıştık. Ben MK düzeyinde bir yoldaşı bu işle görevlendirmiştim. Bu konuda belli kadrolar eğitildi, ancak, göçmenlik koşullarında yaşadığımız, güvenlikli bir merkezimiz olmadığı için ve diğer bazı nedenlerle yapabildiğimiz işler sınırlı oldu. Söz konusu raporda istihbarat politikamıza ilişkin şu

belirlemeyi de eklemek istiyorum:

"Örgütler arası dostluk ve devrimci ilişkiler ne denli güvenilir olursa olsun, biz örgüt olarak, politik kararlar almakta olduğu gibi, kendi istihbarat ağımızı oluşturmakta ve yönlendirmekte de tümüyle bağımsız olmak zorundayız. Biz bu ilkeye son derece dikkat ediyoruz. Güvenilir dostlar bize şu veya bu konuda dayanışma ve destek göstermeli (elbet biz de onlara, bizim yapabileceğimiz dayanışma ve desteği göstermeliyiz ve gösteriyoruz), ama işlerimizi özgürce yönlendirmeye karışmamalı."

Gençlik ve Kadın Çalışması

2. Kongre sonrası yapılan çeşitli toplantılarda, gençlik ve kadın örgütlenmesi konusunu ele aldık.

Yurt içinde faşist rejimin tüm baskı ve engelleme çabalarına rağmen, üniversitelerde gençlik dernekleri oluşmaktaydı. Bize üye ve sempatizan olan gençlerin bu derneklerde yer almalarını ve -Sol Birlik'in bu konudaki kararına uygun olarak- çalışmalarını diğer Sol Birlik partilerinin taraftarlarıyla uyum ve dayanışma içinde yürütmelerini kararlaştırdık.

Bu dönemde, yurt dışında yalnızca Federal Almanya'da, yurt dışı gençliğinin örgütlenmesi için belli çabalar vardı. Bu çalışmaları hızlandırmayı, aynı zamanda diğer ülkelerde de bu türden çalışmalar yapmayı kararlaştırdık. Daha sonra söz konusu gençlik komiteleri birleşerek KOMCIVAN adını aldılar ve 10 Aralık 1989'da Bremen kentinde birinci kongrelerini yaptılar.

Özellikle uluslararası gençlik hareketiyle ilişki sağlamak ve gündeme gelen kimi çalışmaları yürütmek için DHKD'nin yurt dışı bürosunu oluşturmayı yararlı bulduk. Yurt dışına çıkmış DHKD'li gençler bir araya gelerek bir komite oluşturdular. Bu komite uluslararası gençlik örgütlerinin toplantılarına ve Moskova'da yapılan 12. Dünya Gençlik Festivali'ne katıldı. Ayrıca Kürdistan gençliğinin sorunlarını dile getiren bir broşür hazırlayıp çeşitli dillerde yayınladı.

Yurt içinde legal kadın örgütlenmesi için henüz koşulların elverişli olmadığı kanısındaydık. Yurt dışında ise Federal Almanya'da ve İsveç'te dernekler bünyesinde bazı kadın komiteleri vardı. Bu tür komiteleri teşvik etmeyi, komiteler arasında koordinasyon oluşturmayı; ayrıca kadınların sorunlarını tartışmaları için geniş bir toplantı düzenlemelerinin yararlı olacağı sonucuna vardık ve böyle bir çabaya destek olmayı kararlaştırdık.

Merkez Komitesi Temmuz 1987'de yaptığı toplantıda yurt dışındaki bize yandaş işçi, gençlik ve kadın örgütleri ve komiteleri arasında koordinasyon sağlamanın gerekli olduğu sonucuna vardı ve bir koordinasyon komitesi oluşturulması için çaba gösterilmesini kararlaştırdı.

TKSP Erzurum Davası Sonuçlandı

Çoğunlukla Ağrı ve Kars yöresindeki yoldaş ve sempatizanlarımızın yargılandığı Erzurum davası 26 Haziran 1986'da sonuçlandı ve mahkeme beklendiği üzere, yoldaşlarımıza ağır cezalar biçti. Halil Aksoy (20 yıl), Nurettin Basut (toplam olarak 20 yıl), İsmet Yeğen (toplam olarak 19 yıl), Muhlis Nurçin 16 yıl, M. Yaşar Taşdemir (13 yıl); Ahmet Çelebi ve Salih Altındağ (12'şer yıl); Orhan Çetin, Murat Şahin, Ekrem Kutlay ve M. Zeki Birben (10'ar yıl), Sait Demir ve Hikmet Çetin (8'er yıl); Nizamettin Kaya, Atilla Işık, Kasım Aydemir, Nuri Kızıldağ, Abdulkerim Er, Yusuf Beyazıt, Cemal Aras, Yavuz Polat, Hasan Korkunç 5'er yıl ağır hapis cezası aldılar.

Bu davada bizim yoldaşlarımızla beraber yargılanan ve çoğu cinayetlere karışmış olan faşistler ise ya beraat ettirildiler ya da kendilerine 1-3 yıl arasında değişen komik cezalar verildi.

İlginç Bir Operasyon

Türk polisi ve askeri birlikleri Aralık 1986'da Ankara'ya bağlı Haymana ilçesi Şavlı köyünde bir operasyon yaptılar. Köy helikopterler ve ağır silahlarla basıldı. Köylüler genç-yaşlı, çocuk-kadın demeden köy meydanına toplandılar. Bir yandan "arama" adı altında köylülerin evleri altüst edilirken, diğer yandan da kendilerine meydan dayağı atıldı. Köyden 80 kişi gözaltına alınıp Ankara'ya götürüldü, günlerce kendilerine işkence yapıldı.

Buraya kadar olan bitende ilginç olan hiçbir yan yok. Bu tür uygulamalar Kürdistan'da günlük yaşamın bir parçası. Ankara sınırları içinde olan Şavlı köyü ise İç Anadolu'nun bir Kürt köyü... Yani bu yönüyle de operasyon doğal!

İlginç olan şu: Rejim bu operasyonla "Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bir Kürt devleti kurmak için faaliyet gösteren TKSP'nin, yurt dışından giriş yapan bir üst düzey yetkilisiyle birlikte, 18 militanını" yakaladığını, "bunların örgütü toparlamaya ve İç Anadolu illerinde örgütlenmeye çalıştığını" ileri sürmekte; örgütün tüketim kooperatifleri kurarak geniş halk kesimlerine ulaştığından, yakalanan Kürdistan haritasından, yurt dışından getirilmiş özel video bantlarından, yurt dışı ile haberleşmeden vs. söz edilmekte idi. (Bak: Riya Azadi, sayi 101, s. 3)

Haberi 11 Aralık tarihli Sabah gazetesinde okuyunca biz de, Haymana gibi bir yerde böylesi bir örgütümüz ve faaliyetlerimiz olduğunu ilk kez duyduk ve şaşırdık! Ancak bu üst düzeydeki yetkili neyin nesiydi?.. Gerçekte böyle bir şey yoktu ve polisin suçlamaları tam bir düzmece idi.

Olayın aslı ise şuydu: Ekonomik nedenlerle Almanya'ya gelmiş bu

köyden bir genç, KOMKAR çalışmalarından etkilenmiş ve köydeki yakınlarına yazdığı bir mektupta Kürt sorunundan söz etmişti. Bu mektup bir polis denetiminde dikkati çekmiş, bu kişinin adı fişlenmiş ve yurda giriş yaptığında peşine düşülmüş, örgüt yakalama umuduyla köyüne baskın düzenlenmiş, köylülere yukarda anlatılanlar yapılmış, sonra da söz konusu senaryo yazılmıştı!

Bu olayı, hem partimizi ilgilendirdiği, hem de Türk rejiminin düzenbazlıklarına tipik bir örnek olduğu için yazdım.

Riya Azadi'nin 100. Sayısı

Riya Azadi Ağustos 1986'da 50. sayıyı tamamladı. Bu aşamadan sonra onu, Türkçe adıyla, yani "Özgürlük Yolu" olarak yurt içinde çıkmış 44 sayı ile de birleştirerek ona göre numara verdik. Bu durumda toplam olarak 94 sayı çıkmış oluyordu.

Bu hesapla Riya Azadi Ocak 1987'de 100. sayıya ulaştı. Bu nedenle özel bir sayı çıkardık. Bu sayıda yayınlanan "Alınan Yol Az Değildir" başlıklı uzun yazımda, Parti'nin de 12 yılını tamamladığı bu süre içinde Riya Azadi'nin oynadığı rolü değerlendirdim ve çeşitli yönleriyle Partimizin çalışmalarını özetledim.

Bu vesileyle 1986 Aralık ve 1987 Ocak aylarında Federal Almanya'nın çeşitli kentlerinde ve Batı Berlin'de, ayrıca Fransa, Hollanda, İsveç, Danimarka ve Avustralya'da kitleye açık toplantılar düzenlendi. Bu toplantılara çeşitli yoldaşlarımız konuşmacı olarak katıldılar. Bazılarında ben konuştum ve soruları cevaplandırdım.

Riya Azadi'nin 100. Sayısı ve PSK'nin 12. Yıldönümü kutlama toplantısından bir görünüm

Ailem, Günlük Yaşantım, Güvenlik Sorunlarım..

İsveç'te kaldığımız Rinkeby semti yabancıların, bu arada Kürtlerle Türklerin yoğun yaşadığı bir semtti. Türk ve Süryanilerin işlettiği marketlerde ülkeden gelen çok çeşitli yiyecek maddeleri İsveç marketlerine göre oldukça ucuzdu. Çevre ise kırlık ve ormanlıktı. Yaz-kış, günde en az bir saat yürürdüm. İsveç'in doğasına hayrandım. Mayıstan itibaren her yer yemyeşildi. Sonbaharda çevre rengarenk donanırdı. Bazı kışlar bol kar yağardı.

1985 yılında üniversite eğitimi için Hêlin'i Bulgaristan'a gönderdik. Orada tıp okudu. 6 Temmuz 1986'da küçük kızım Dilan doğdu. İstanbul'daki kızlarımla mektuplaşıyordum. Lise'yi bitirdikten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nin kimya bölümünü bitirdiler.

Seyrek olarak, bazen bir toplantı ya da görüşme için Stokholm merkezindeki derneğimize uğrardım. Bunun ötesinde zamanım evde geçerdi. Küçük çalışma odamda sigara dumanından bazen ben bile rahatsız olurdum. Sigara'yı 1987 yılının başında bıraktım ve bir daha da içmedim. Bunda küçük kızım Dilan'ın etkisi oldu. Önce onu sigara dumanından korumak için mutfakta içtik. (Eşim Suzan da sigara içiyordu). Daha sonra ise önce ben, birkaç yıl sonra da Suzan, sigarayı tümden bıraktık. Şimdi kendimi ve çevremi yıllarca nasıl olup da öyle zehirlediğimc şaşıyorum.

PKK muhaliflerine karşı İsveç'te ve Almanya'da işlenen cinayetlerin ardından, Alman polisince yakalanan PKK'lıların üzerinde bir ölüm listesi bulunduğu basına yansıdı. İsveç gizli polisi SEPO bir gün eve gelerek bu konuda beni uyardı, listede benim adımın da olduğunu söyledi.

"Öyleyse koruma verin," dedim.

"Yo, bunu yapamayız," dediler.

"O zaman kendimi korumam için silah ya da silah ruhsatı verin," dedim.

"Onu da veremeyiz," dediler.

Bana kimlerden şüphelendiğimi, İsveç'teki PKK'lıları sordular. Anladım ki dertleri benim güvenliğim değil, enformasyon almaya çalışıyorlar. O da benim işim değildi. "Onu siz benden daha iyi bilirsiniz," deyip onları başımdan savdım.

Güvenlik için kendimiz bazı tedbirler aldık. Artık eskisi gibi bir başıma dışarıya çıkıp dolaşamaz oldum. Çıktığımda da yanımda bir arkadaş oluyordu. MK, benim korunmam için bir araba alınmasını ve iki kişinin görevlendirilmesini kararlaştırdı. Bu kararın birinci bölümünü gerçekleştirdik. İsveç'te eski bir Volvo aldık. Ama ne iki ne de bir kişiyi görevlendirme işini gerçekleştirmedik. Çünkü bu profesyonelliği gerektiriyordu. Bu ise, İsveç koşullarında büyük para idi. Bütçesi zaten küçük olan örgütü böylesi bir yükün altına sokmaya gönlüm bir türlü razı olmadı; bu nedenle de bu kararı sabote ettim! Yalnızca kısa bir süre için bazı arkadaşlar evimizde nöbet tuttular.

Arabaya gelince, o da arada bir lazım oluyordu. Buna karşılık vergisi,

sigortası, park parası derken bir dizi masrafa yol açıyordu. Üstelik garajda beklerken sık sık benzinini, hatta tekerleklerini çaldılar, kapısını bozdular. Sonunda onu satarak bu dertten de kurtulduk.

Güvenlik nedeniyle önce Rinkeby'deki evimizi değiştirdik. 1987 yılında, PKK'nın bize yönelik saldırılarının yoğunlaşmasının ardından ise, "kara kafalıların" az bulunduğu Hasselby semtine geçtik.. Ne var ki bu semtte de kara kafalılar bir süre sonra çoğaldılar...

Evet, ilginçtir, biz de kara kafalıydık, ama ülkemizden binlerce kilometre uzakta, bu sakin kuzey ülkesinde de onlardan kaçıyorduk!

İşlerim nedeniyle bir ay İsveç'te iscm, bir ay da Almanya'da idim. Almanya'da Meschenisch'deki evden, hem Köln merkezine uzak olduğu, hem de kriminal bir bölgeye dönüştüğü için ayrıldık. (*) Ayrıca, Süleyman İsveç'e taşındığı, Ünal da evlenip Köln'de ayrı ev tuttuğu için, ben olmadığım zaman ev tümden boş kalıyordu. Ünal, yeni evlerinin uygun olduğunu, Köln'e geldiğimde orda kalıp çalışabileceğimi söyledi. Öyle de yaptık. Eşi Mukaddes de anlayışlı idi ve bu nedenle zaman zaman orada kalışım sorun olmuyordu. Daha sonra ise, bir dönem Düsseldorf yakınında bir parti evi tuttuk.

Ünal'ın Köln'deki evinin yakınında içinde bir göl de bulunan güzel ve geniş bir park vardı, "Bethoven Parkı" adında. Köln'de olduğum zamanlar sık sık bir başıma bu parka gider dolaşırdım. Ama PKK'nın saldırıları başlayınca bu geziler de artık eskisi kadar kolay olmadı...

M. Şahin'in İstifa Girişimi ve Haço'nun Partiden Ayrılışı

Biz 2. Kongre ile MK'yı kimi yüklerden kurtardığımız ve onu taze kanla güçlendirdiğimiz kanısındaydık. Böylece, iç çekişmelerden kurtulup kendimizi tümüyle işe vermeyi umuyorduk. Ne var ki örgütsel çalışmada ve özellikle işin ve yükün en yoğun olduğu merkez organlarında sorunlar tükenmez. Nitekim ilk sorunlar da "taze kan" dediğimiz bu yeni ve genç unsurlardan geldi...

Öncelikle M. Şahin, Kongre'nin hemen ardından yapılan işbölümü toplantısını saymazsak, Kongre'den altı ay kadar sonra toplanan ilk MK toplantısına, yazılı olarak, MK yedek üyeliğinden, üyesi olduğu Almanya Komitesi'nden ve MK'daki işbölümü sonrası görevlendirildiği Gençlik Komitesi'nden istifa ettiğini bildirdi. Gerekçe olarak da MK'nın diğer yedek üyesi ve aynı zamanda Almanya Komitesi Sekreteri olan Mirza'nın çalışmalardaki gevşekliğini gösteriyordu.

(*) Nitekim PKK'lılar, kendi iç çekişmeleri sırasında, Almanya sorumlularından birini bu binanın üst katlarından birindeki "parti evinde" yargılayıp pencereden atmışlardı veya o, pencereden atlamayı tercih etmişti...

Konuyu, 21-24 Ocak 1986'da yapılan MK toplantısında tartıştık ve bu organların hiçbirinden istifasını kabul etmedik. Üslubunu ise kırıcı bulduk ve eleştirdik. Sonunda Şahin görevlerden çekilme önerilerini geri aldı ve üslubu nedeniyle de özeleştiri yaptı; böylece konu bir süre için kapandı. Ama tümüyle kapanmadı; çünkü Mirza'nın çalışmada gevşek ve "rahat" olduğu bir gerçekti. Şahin ise titizdi ve böyle durumlarda, eleştirici olmanın ötesinde tepkici ve kırıcıydı. Bu nedenle sorun bir süre sonra yeniden gündeme geldi ve Şahin'in AK'dan ayrılmasını uygun bulduk.

2. Kongre'de MK'ya seçilmiş olan Haço da çalışkan, üretken ve disiplinliydi; ayrıca sağlam bir muhakemesi vardı. Bu nedenle MK'da olmasını yararlı görmüştüm. Kendisi KOMKAR Başkanı olduğu için MK çalışmalarına yeter zaman ayıramıyacağını söylemiş ve talip olmamıştı. Ancak, kendisine ayrıca ağır görevler vermeyeceğimizi, ama MK'da bulunmasının, en azından düşünce planında katkıda bulunması bakımından yararlı olduğunu söyledim, o da kabul etti. Öyle de yaptık. KOMKAR'da yaptığı işin ağırlığını göz önünde tutup ek bir görev vermedik. O da MK toplantılarına katıldı, fikir ve tartışma planında katkıda bulundu. Zaten parti çalışmalarıyla KOMKAR çalışmaları arasında sıkı bir bağ da bulunduğu için onun organda olması, yurt dışındaki eylemlerin planlanması bakımından da yararlıydı.

Ancak Haço, Ocak 1987'de yapılan MK toplantısından az önce Partiden ve KOMKAR başkanlığından ayrıldığını söyledi. Gerekçe olarak ilettiği şeyler ise ilginçti. Mücadeleye arzu ve inancını yitirdiğini, Kürdistan kurtulsa bile oraya dönmeyeceğini söylüyordu..

Durumunu Ocak 1987'deki MK toplantısında değerlendirdik. Bunalım geçirdiği kanısına vardık. Birkaç yıl önce de, evlilik sorunları nedeniyle ruhsal bir bunalım geçirmiş, örgütten izin alarak bir süre çalışmalardan uzak kalmış ve eğitimini tamamlamıştı. Bu kez de kendisiyle konuşup ikna etmeyi, gerekiyorsa kendisine bir süre fırsat tanımayı düşündük. Bu iş için üç arkadaştan oluşan bir heyet görevlendirdik. Ancak sonuç değişmedi. Bu durumda örgütle ilişkilerini kestik ve örgüte karşı olumsuz bir tutumu olmadıkça dostça ilişkileri sürdürme kararı aldık. Haço daha sonraki dönemde örgüte zarar verici herhangi bir çalışma içine girmedi. Zaten bir iddiası da yoktu. Biz de kendisiyle diyalogu koparmadık ve dostça davrandık. Daha sonra haftalık gazeteye ve aylık dergiye yazılar da yazdı; ama örgüte bir daha dönmedi..

TC'NİN TOPLU KÖYLER VE SÜRGÜN PLANI PKK'NIN SALDIRILARI

Rejim, 1986 yılında "toplu köyler" projesini yeniden gündeme getirdi. İlk girişimler Şırnak yöresinde ve Dersim'de yapıldı. Sözde, köylere hizmet götürülmesini kolaylaştırmak için, mezra gibi küçük yerleşim birimlerinden büyük yerleşim birimlerine geçmek amaçlanmıştı. Gerçek amaç ise Kürdistan'ın kırsal alanlarını denetim altına almak, yer yer de boşaltmaktı. Bunu daha önce Saddam rejimi Irak Kürdistanı'nda yapmış, köyleri yakıp yıkarak köylüleri denetlenebilir bölgelerde yaptığı "mücemma" ya da "ordugah" denen bu tür yerlere toplamıştı. Karakollarla çevrili bu birimler, toplu yerleşim birimlerinin de ötesinde, bir tür toplama kampı idiler.

Türk faşist rejimi gerçekte bundan çok daha fazlasını, bölgeyi bütün bütüne boşaltmayı hedeflemişti. Nitekim 1987 yılı başlarında bu niyetini açığa vurdu. İlk elde Dersim yöresinde, Tunceli ve Erzincan sınırları içindeki 487 köyün boşaltılması planı gündeme geldi. Bu sözde, Anayasa'nın 170. maddesine uygun, ormanları korumaya yönelik bir uygulama idi... Ancak bu, sürgünü kamufle etmek için uydurulmuş bir yalandı. Bu bölge, örneğin Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleriyle kıyaslandığında orman örtüsü çok zayıf bir bölge idi. Sürgüne tabi tutulan köylerin büyük çoğunluğunda ise korunacak orman yoktu. Öte yandan, bu bir başlangıçtı. Nitekim resmi açıklamalara göre, 16 bin köyün ve buradaki 9,5 milyon insanın yerinden sürülmesi planlanmıştı. SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar'a göre ise bu rakam 13,5 milyon kişiye ulaşıyordu...

Bu, tarihte belki de bir eşi daha olmayan boyutlarda bir sürgün planı idi. Rejim Kürdistan'ı tümden boşaltmayı, Kürtlerden arındırmayı hedeflemişti. Bunu da sözde ormanları korumak için yapacaktı..

Gerek toplu köyler uygulamasına, gerekse bunu aşan sürgün planına anında tepki gösterdik. Merkez Komitemiz 15 Mayıs 1986'da "Sürgünlere ve Toplama Kamplarına Hayır!" başlıklı Türkçe-Kürtçe bir bildiri yayınlayarak kitleleri ve demokratik güçleri bu hainane plana tepki göstermeye çağırdı. Konuyu Riya Azadi, Dengê Komkar, Sol Birlik ve diğer yayınlarda işledik. Ülkeden Celal Gül'ün hazırlayıp gönderdiği belgelere dayanan geniş bir röportajı "Göç Olayı veya 2. Dersim Sürgünü" başlığı altında Riya Azadi'de yayınladık. (Bak: RA sayı 103 ve 106).

Türk ordusu 27 Şubat 1987'de, havadan ve karadan sınırları aşarak Güney Kürdistan'a yönelik yeni bir saldırıya geçti. Gerek bu saldırıyı, gerekse sürgün

planını protesto için Kürdistanlı diğer yurtsever örgütlerle ve Sol Birlik olarak kampanyalar açtık. Bu amaçla çeşitli ülkelerde yürüyüşler, basın toplantıları düzenlendi, demokratik örgütler ziyaret edildi ve sembolik işgaller yapıldı.

TKSP olarak konuyu Cenevre'de toplantı halinde olan BM İnsan Hakları Komisyonu'nun Şubat 1987'de yapılan 43. dönem toplantısına ilettik. Toplantı başkanlığına ve çeşitli ülkelerin temsilcilerine ulaştırdığımız mektupta şöyle diyorduk:

"Aldığımız son bilgilere ve 18-19 Şubat tarihli Türk gazetelerinin verdiği haberlere göre, Türk yönetimi, Tunceli'nin 234, Erzincan'ın ise 250 köyünün halkını toplu sürgüne tabi tutmak için harekete geçmiştir. Bu ikisi de Kürt illeridir.

"Türk yönetimi bu köylerin muhtarlarını çağırarak, köylülerin şimdiki topraklarına ve evlerine el konulacağını bildirmiştir. 18 Şubat tarihinde açıklanan bu emre göre, söz konusu köylerde yaşamakta olan Kürtler Mersin, Antalya, Muğla, İzmir gibi Türk illerine gönderileceklerdir.

"Bu sürgün eylemi, Türk yönetiminin Kürt halkına karşı yürüttüğü zorla asimilasyon politikasının bir parçasıdır ve aynı zamanda, Kürt halkının her türlü direnişini engelleme amacını taşımaktadır."

Daha sonra ise Birleşmiş Milletler Örgütü'nü ve üye ülkeleri buna karşı tutum almaya çağırıyorduk. 20 Şubat'ta ise arkadaşımız S. Azad, Cenevre'de bir basın toplantısı düzenledi. Çeşitli basın organları, ajanslar ve bu arada Cumhuriyet gazetesi buna yer verdi.

Rejimin bu çılgınca planı, mevcut yasalara uygun bile olsa, gerçekleşme şansı var mıydı? Yoktu ve biz daha o zaman bunu belirttik. Binlerce köyde ve onlarca kasabada, toprakları, evleri istimlak ederek, milyonlarca insanı başka bölgelere taşımak, onlara oralarda ev, toprak ve iş bulmak olanaksızdı. Türkiye'nin öteki bölgeleri boş değildi. Buna rejimin ekonomik gücü yetmezdi. Ama aynı zamanda politik olarak da bunu hayata geçiremezdi. Böyle bir durumda kitleler ayağa kalkardı. Nitekim söz konusu boşaltma planı duyulur duyulmaz içerde ve dışarda tepkiler yükseldi.

Sonuçta bu plan Tunceli ve Erzincan yöresi için bile, bu haliyle, yani sözde yasal biçim ve yöntemlerle gerçekleşmedi. Ama rejim söz konusu sürgün planını daha sonra başka türlü, köyleri istimlak ve köylüleri taşıma, onlara batıda yer ve iş bulma gibi bir zahmet ve masrafa katlanmaya da gerek kalmadan gerçekleştirdi. Rejim, PKK'nın silahlı eylemlerini bahane edip bölgede terör estirerek, köyleri kasabaları yakıp yıkarak, sivil halkı tehdit, işkence ve kıyımla canından bezdirerek kaçırttı, ya da dosdoğru sürgün etti. Böylece Kürdistan'ın geniş kırsal alanlarını boşalttı. Rejim yıllar boyu yürüttüğü kirli savaşla bölgenin ekonomisini, coğrafyasını, tarihi eserlerini ve bunlarla birlikte demografik yapısını tahrip etti. Bunun sonucu, 1996'lara gelindiğinde, yani 10 yıl içinde Kürdistan'da 4000 köy yerle bir edilmiş, onlarca kasaba tahrip olmuş ve 4-5 milyon dolayında bir

nüfus yerini yurdunu terk etmişti. Bunların bir bölümü İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Mersin, Antalya gibi batı illerinc göç ederken, bir bölümü bölgedeki Diyarbakır, Urfa, Van gibi büyük kentlerin çevresine yığıldı. Bu insanlar topraklarını, evlerini, hayvanlarını yitirdiler ve gittikleri yerlerde evsiz, işsiz, perişan oldular. Bir bölümü daha uzaklara gitti, batı ülkelerine sığındı.

Bu bir etnik arındırma, bundan da öte jenosid olayı idi. Biz bunu yıllar yılı mektuplarla, çağrılarla, ziyaretlerle, toplantı ve gösterilerle, Birleşmiş Milletler Örgütü'ne, AGİK'e, Avrupa Birliği'ne ve öteki uluslararası kuruluşlara, kamuoyuna duyurduk, ilgili kuruluş ve devletlerin tepki göstermelerini, harekete geçmelerini istedik. Ne yazık ki bu kuruluşlar ve bu devletler sesimizi duymazdan geldiler, görevlerini yapmadılar. Olan biteni bir seyirci gibi izleyip tam bir oportünizm ve sorumsuzluk örneği sergilediler. Bazı tepkileri ise yasak savma kabilinden ve göstermelik oldu..

Rejim PKK'nın eylemlerini bahane etti; yanlışlarından da yararlanıp onu bir terör örgütü gibi gösterdi ve onunla birlikte Kürt ulusal hareketini bir bütün olarak köşeye sıkıştırdı. Kendi yaptıklarını ise iç ve dış kamuoyuna, teröre karşı mücadele ve normal savaş uygulamaları gibi gösterdi; tepkileri azaltmayı başardı.

PKK'nın Yurt Dışındaki Saldırıları

Biz sömürgeci rejimin Kürdistan'da yoğunlaşan zulmünü, sürgün planını, sınır ötesi operasyonlarını uluslararası kamuoyuna duyurmak, ulusal ve uluslararası planda buna karşı tepkileri örgütlemek için çaba gösterirken, tam da bu aşamada, PKK'nın yurt dışında tüm yurtsever ve demokrat güçlere, özellikle de bize yönelik saldırıları sistemli biçimde yoğunlaştı. PKK'nın bu saldırılardan kısa süre önce yaptığı ve "Üçüncü Kongre" adını verdiği toplantıda bu yönde bir karar aldığı, kendileri dışındaki herkesi işbirlikçi diye niteleyip tasfiye etmeyi hedeflediği söyleniyordu. Gelişmeler bunu doğruladı. Zaten kendileri de yayın organlarında bunu açık açık dile getiriyor, tehditler savuruyorlardı.

Apocuların bize yönelik eylemleri 1987 Newrozu öncesinde belli biçimde arttı. Çeşitli kentlerde Newroz afişlerini yırttılar, yoldaş ve sempatizanlarımıza saldırdılar, kitleleri tehdit edip Newroz toplantılarına katılmaktan caydırmaya çalıştılar. Sağda solda, PKK merkez komitesinin KOMKAR'a Newroz yaptırmama kararı aldığını yaydılar.

7 Mart akşamı ise 20-30 kişilik bir Apocu grup, Münih'te Newroz şenliğinin yapıldığı salona, gecenin başlamasından bir-iki saat kadar önce, arkadaşlarımızın salonu hazırladıkları bir aşamada baskın düzenlediler. Camları kırdılar, eşyaları dağıttılar, arkadaşlarımızı dövdüler ve bazılarını zincir ve bıçaklarla ağır biçimde yaraladılar. Ancak olayda saldırganlardan biri vuruldu, bunun üzerine ötekiler panik halinde, kendi

yaralılarını da bırakıp kaçtılar. Vurulan kişi öldü.

Bu olay, doğal olarak toplantıyı etkiledi. Bir süre sonra olay yerine gelen polis toplantı salonunu çembere alarak içeri girişleri engelledi. Ama bu arada salona 2500 dolayında bir kitle girmişti. KOMKAR'lı arkadaşlar kararlı davrandılar, gecenin programını başlatıp sonuna kadar götürdüler. Yaşanan olaya rağmen kitle inadına geceye sahip çıktı ve toplantı coşku içinde yapılıp tamamlandı.

Gece dağılırken polis, geceyi izleyen herkesi tek tek aradı. Bir kısım KOMKAR görevlileri gözaltına alındı. Polis bunları sıkıştırdı, silahı ve onu kullananı aradı, ama bulamadı.

Bu saldırıyı planlayanların amacı hem Newroz şenliğini sabote etmek, hem de iki örgüt arasında bir çatışma ortamı yaratmaktı. Bununla geceyi sabote etmeyi tümden başaramadılar ama amaçlarına bir ölçüde ulaştılar. PKK'lı baylar bu olayın ertesinde yalan ve demagojiye dayalı yoğun bir propaganda başlattılar. Saldıran kendileri değilmiş gibi, onlar düşmanla savaşırken bizim de kendilerine saldırdığımızı, "yurtsever kanı döktüğümüzü" ileri sürdüler. Öç alma edebiyatı yaptılar ve tehditler savurdular. 14 Mart'ta Köln'de yapılacak Newroz toplantısını basıp bombalayacakları haberini yaydılar. 13 Mart gecesi KOMKAR'ın Köln'deki merkez binasını ve aynı zamanda KOMKAR üyesi Münih ve Duisburg Kürdistan İşçi Derneklerini kundakladılar. 14 Mart'ta Nürnberg'deki Kürdistan İşçi Derneği'ne molotof kokteyli atıp yangın çıkardılar. Bu yangınlar sırasında, ötekı eşyaların yanı sıra, Kürt dili ve kültürü üzerine kitaplar ve kasetler de bir hayli telef oldu..

16 Mart günü ise, Yunanistan'da, Kürt ve Türk mültecilerinin barındığı Lavrion kampında 25-30 kişilik bir PKK'lı grubu Partimizin üye ve sempatizanlarının kaldığı odaya saldırarak o anda orda olan bir arkadaşımızı dövdüler, Lenin ve Cigerxwin'in resimleri, Kürt bayrağı da dahil olmak üzere, odadaki her şeyi yırtıp parçaladılar.

Alman polisi ne Münih Newroz'una saldıranlardan, ne de dernekleremize molotof kokteyli atıp yangın çıkaranlardan kimseyi yakalamadı. Belli ki Kürtler arasında olup bitenler Alman polisinin umurunda değildi. Alman hükümeti yalnızca, gündemindeki yabancılara karşı yasaları parlamentodan geçirmek için bu eylemlerden yararlanmaya çalışıyordu; yani o bir bakıma, aynen Türk hükümeti gibi, olan bitenden memnundu...

PKK'nın saldırıları bizim yanımız sıra, diğer Kürt örgüt ve gruplarına da yönelikti. 14 Mart günü Federal Almanya'nın Bielefeld kentinde, KAVA yanlılarının düzenlediği Newroz şenliğini engelleme girişiminde bulundular; yolları kesip toplantıya gidenleri tehdit ettiler, bıçak ve tabancayla insanlara saldırdılar. 15 Mart günü ise Hollanda'da Rızgari yanlılarının düzenlediği Newroz toplantısını bastılar, silahla taradılar, birisi ağır olmak üzere birçok kişi yaralandı. Kentin belediye başkanı da seyirciler arasında idi. Bu olayda bazı PKK'lılar yakalandı.

Bu saldırılara papuç bırakmadık. Köln Newrozu 5000 kişinin katılımıyla kitlesel ve coşkulu şekilde kutlandı. 1987 Newrozu, bunun yanı sıra Batı Berlin ve Hamburg'da, Paris'te, Kopenhag'da, Hollanda'nın Den Haag kentinde, Oslo'da ve Avustralya'da (Melbourne kentinde) partimizin üye ve sempatizanları tarafından düzenlenen kitlesel toplantılarla kutlandı.

Gelişmeler nedeniyle Mart ayının sonlarında Merkez Komitemizi bu konuyu görüşmek üzere olağanüstü topladık. Alınması gereken acil tedbirleri görüştük. PKK'nın bu eylemlerinin merkezi bir kararın sonucu olduğu, perde gerisinde büyük ihtimalle sömürgeci rejimin ajan provokatörlerinin bulunduğu, bu nedenle de eylemlerin devam edeceği sonucuna vardık. Daha önceleri de benzer eylemler karşısında yaptığımız gibi, örgüt olarak soğukkanlı davranmayı, kışkırtmalara gelmemeyi, bu konuda kamuoyunu da uyarmayı kararlaştırdık.

Bu olaylarla ilgili olarak Kürtçe ve Türkçe kaleme alınan ve Riya Azadi'nin Mart 1987 tarihli 102. sayısında yayınlanan yazılarda, PKK'nın söz konusu saldırılarının ve bizim çalışmalarımızı engelleme çabalarının yurtsever amaçlara hizmet etmediğini, ancak düşmana yaradığını söyledik. Rejimin amaç ve planları konusunda kamuoyunu ve PKK'yı uyardık. Rejimin, bir yandan Kürtleri toplu sürgüne tabi tutmaya hazırlanırken, diğer yandan bizim yurt dışındaki sesimizi de kısmaya çalıştığını, ajan ve provokatörler eliyle Kürtleri birbiriyle çatıştırmak için çaba gösterdiğini, böylece onların gücünü bir iç boğuşmada tüketmeyi ve uluslararası kamuoyundaki imajlarını bozmayı amaçladığını belirttik.

Ne var ki bu uyarıların PKK'ya hiçbir yararı olmadı. PKK provokatör rolünü bir kez daha sonuna kadar oynadı. Saldırılarını yoğunlaştırdı ve çok değerli yoldaşlarımızı katletti, bir bölümünü yaraladı. Çalışmalarımızı engellemek için elinden geleni yaptı.

Bu işte Türk hükümetinin, PKK içindeki ajanları eliyle ciddi bir rol oynadığına kuşku olamazdı. Rejim bizim saflarımıza adam sızdırıp bunu yapamazdı; çünkü hem kadro seçiminde son derece dikkatliydik, hem de kimse bizi provokasyona getiremezdi. Biz Yurtsever ve devrimci örgütler arasında şiddete karşıydık. Oysa, her türden uğursuz, karanlık kişi, eski faşistler, polisler PKK'nın saflarında kolaylıkla yer bulabiliyordu. Daha baştan, Kürt örgütleriyle savaşmak için kurulmuş bu paravan ve provokatör örgüt, sonradan bir bölümüyle Türk devletinin elinden sıyrılmış ve başkalarının eline düşmüş olsa bile, politikası provokasyona her zaman açık kaldı. Kendi içinde Türk ajanları her zaman cirit attılar ve önemli köşe başlarını tuttular.

Öte yandan, 1984 macerası iyi gitmemiş, KDP desteğini çektiği için PKK kadrolarının bölgede barınması zorlaşmıştı. Kendi içinde, izlenen politikaya karşı yoğun eleştiriler vardı ve bir yaprak dökümü yaşanmaktaydı. İşte PKK, böyle bir durumda hem iç, hem dış muhalefete saldırarak

onları susturmak ve kendi tabanını bu kavga içinde genetlemek istiyordu.

Tüm bunlar bir araya gelince, PKK eliyle, Avrupa'da yurtsever ve sol güçlere karşı bir terör ve cinayet dalgasının başlamasına, daha doğrusu yükselmesine yol açtı.

8 Nisan 1987'de, bir PKK'lı saldırgan Stuttgart kentinde KOMKAR Genel Yönetim Kurulu üyesi Mehmet Elbistan'a silahlı saldırıda bulundu. Saldırgan'ın kullandığı silah ateş almadı ve böylece Mehmet bu saldırıdan şans eseri kurtuldu. Mehmet Elbistan bu çevrede KOMKAR'ın çalışmalarında büyük katkısı olan ve kitle arasında sevilen biriydi.

3 Mayıs 1987'de ise Hannover'de örgüt içinde "Ali Hoca" diye bilinen Ramazan Adıgüzel adlı yoldaşımız sokak ortasında sırtından vurularak şehit edildi. Geçmişte mesleği öğretmenlik olan Ramazan Yoldaş, yıllarca Bingöl'de çalışmış, faşizme ve sömürgeciliğe karşı yiğitçe direnmiş, gözü pek ve örgütçü bir yoldaşımızdı. 12 Eylül sonrası üç yıl kadar İran Kürdistanı'nda kaldıktan sonra Avrupa'ya geçmiş ve burada, Hannover çevresinde aktif örgütsel çalışma içinde idi. Onun bu çabaları, yalnız sömürgeci rejimin görevlilerini değil, PKK'yı da rahatsız ediyordu ve bu yüzden birkaç kez tehdit edilmişti. Belli ki katiller, daha doğrusu bu hedefleri onlara gösterenler, seçkin kadrolarımıza yönelmişlerdi.

Ramazan Yoldaş, sanki olacakları sezmiş gibi, olaydan bir süre önce kaleme aldığı ve partiye hitap eden bir mektupta hem kendi devrimci yaşamının kısa öyküsünü anlatmış, hem de PKK ile ilgili görüşlerini yazmıştı. Ölümünden sonra şahsi belgeleri arasında bulunan bu mektup 27 Mart 1987 tarihini taşıyordu. Mektubun bir yerinde şöyle deniyordu:

"Bugüne kadar hiçbir yurtseverin kanına girmedim. Yurtseverler arasında çatışmaya karşı çıktım. Ama son zamanlarda ajan ve provokatörler Apocu harekete egemen olmaya başlamış. Kardeş kanının akıtılmasını sömürgeci Türk burjuvazisi istiyor. Apocu hareketi TC'nin gazeteleri, emperyalist ajanslar, BBC radyoları propaganda ediyor. Kürt ulusal hareketini o yanlış kanala çekip boğmak istiyorlar. Apocuların tabanı okumayan, kulaktan vaaz bekleyen mürit hareketi gibidir. Şeyh müride ne derse mürit doğruluğuna inanır.

"Türk ve Kürt devrimcilerine düşmanlık Evrenlerin, Özalların, tekellerin görevidir. PKK! Ne zamana kadar onların görevini üstleneceksin? Yazık o insanlara. Burjuvazi sahte, kukla bir aslan yaratmış, işine geldiğinde kullanıyor..."

"Bir maşa tarafından öldürülürsem, halkımdan istediğim doğruyu korkmadan, usanmadan haykırmaktır." (Mektubun tamamı için bak: Riya Azadi, sayı 104, Mayıs 1987).

Ramazan Yoldaş, mektubunun sonunda, "kanımız akacaksa da sömürgeciler akıtsın" diyordu. Yine de öyle sayılırdı. Ancak sömürgeciler bir

kez daha maşa kullanmışlardı..(*)

Ramazan Yoldaş'ın katli hem örgütümüzün saflarında, hem de yurtsever ve sol çevrelerde ve bizzat ilerici-demokratik Alman çevrelerinde büyük tepki yarattı. 9 Mayıs günü Hannover'de yapılan protesto yürüyüşüne 4000'i aşkın bir kitle katıldı. Cenazesi bu yürüyüşün ardından uçakla ülkeye gönderildi ve Elazığ'ın Hüseynik köyünde toprağa verildi.

21 Mayıs günü Bonn'da bir basın toplantısı düzenleyen çok sayıda Alman parlamenter ve demokratik örgüt yöneticileri PKK'nın saldırı ve cinayetlerini kınadılar ve Federal Alman güvenlik güçlerini olaylara seyirci kaldığı için eleştirdiler.

Olay nedeniyle yayınladığımız "PKK ne yurtseverdir ne de bağımsız" başlıklı parti bildirisinde şöyle diyorduk:

"Apocu hareket ortaya çıktığı günden beri diğer yurtsever örgütleri düşman gibi gösteriyor ve onlara saldırıyor, bir dizi cinayetler işliyor. Bu, bir yurtsever örgütün politikası olamaz ve değildir.

"12 Eylül öncesinde Apocu hareketin ortaya çıkışında bizzat Türk istihbarat örgütünün rol oynadığı bir sır değildir. Sömürgeci ve faşist güçler, bu terörist ve provokatör grup eliyle Türkiye Kürdistanı ulusal hareketini yanlışlara itmeye, birbirine düşürmeye çalıştılar. PKK 12 Eylül öncesinde yurtsever örgütlere karşı saldırı ve cinayetlerde, aşiret kavgaları yaratmada ve terörü kızıştırmada kullanıldı ve böylece, bir yandan Kürt ulusal hareketi provoke edilirken, diğer yandan, onun eylemleri faşist darbe için bir gerekçe yapıldı.

"PKK'nın bu provokatör rolü bugün de devam ediyor. 12 Eylül sonrası PKK'nın ipleri, Ortadoğu planında başka güçlerin eline geçti. Şimdi, bir yandan PKK'nın yeni patronları, kendi çıkar ve planları için onun eylemlerine yön verirken, onu bir piyon gibi kullanırken, diğer yandan MİT'in PKK içindeki elleri boş durmuyor.

"Faşist rejim yıllardır ki, Kürt ve Türk yurtsever ve demokratik güçlerinin yurt dışında da kendisine karşı örgütledikleri muhalefete büyük öfke duyuyor, bu muhalefete karşı tedbirler alıyor, komplolar hazırlıyor. "Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi" denen saldırı ve provokasyon örgütünün kuruluş amaçlarından biri de budur. Bu örgüte yurt dışında düşman olarak gösterilen örgütlerin başında ise, resmi ağızlardan birçok kez dile getirildiği gibi, KOMKAR geliyor. Şimdi KOMKAR'a, Partimize ve öteki yurtsever örgütlere karşı Apocuların yürüttüğü planlı, sistemli saldırganlık boşuna değildir. Apocu şefler, tam da sömürgeci faşist rejimin komplo ve planlarının hizmetindedirler. Bu saldırılara perde gerisinde MİT ajanlarının yön verdiğine kuşku yoktur.

"Üstelik Apocuların saldırıları, sömürgeci faşist rejimin halkımıza karşı kitlesel sürgünler başlattığı ve Irak Kürdistanı'na yönelik saldırılara hız verdiği bir dönemde yoğunlaşmıştır. Böylece yurtsever güçler, düşmanın saldırı-

---

(*) Ramazan Yoldaş'ın katili yıllar sonra yakalandı ve Almanya'da PKK'ya karşı açılan bir davada yargılandı. Bu Apo'nun yetiştirmesi cinayet timlerinin bir mensubuydu.

larını teşhir etmek, planlarını boşa çıkarmak için çaba gösterirken Apocular devreye giriyor ve yurtsever örgütlere saldırarak, onları uğraştırarak sömürgeci rejime soluk aldırıyorlar.

"Bu saldırılar Kürt yurtsever hareketi için uluslararası kamuoyunda ciddi bir prestij kaybına yol açıyor. Böylece PKK yurtsever hareketi terör ortamına çekmeye çalışıyor. O, 12 Eylül öncesi yurt içinde yaptığı provokasyonun bir benzerini de şimdi yurt dışında sahneliyor."

Bildiride daha sonra yurtsever ve demokratik çevreler uyarılarak şöyle deniyordu:

"Sorun ciddidir. Düşmanın planları ve bu işte maşa olarak kullanılan bu provokatör örgütün hesapları, ancak ona karşı ciddi, etkili bir tavır alınarak, bu oyun açıkça ve cesaretle teşhir edilerek, yurtsever ve ilerici çevreler, kişiler gereği gibi aydınlatılarak boşa çıkarılabilir.

"Kürdistanlı tüm yurtsever örgütler, bu provokatör örgütle aralarına daha net, kalın bir çizgi çekmeliler. PKK bir yurtsever örgüt değil. PKK bağımsız bir örgüt de değil. O, ipleri halkımızın düşmanlarının elinde olan hasta, ajan ve kukla kişiler tarafından yönlendiriliyor." (Bak: Riya Azadi, sayı 104, Mayıs 1987).

Yurtsever Kürt örgütleri ve Türkiye sol örgütleri ise, bir kez daha işin ciddiyetini kavramadılar ve gerekli tutumu almadılar. Hatta kimileri, hem PKK'yı hem bizi yıpratacağı hesabıyla bu çatışmadan yarar sağlamayı bile umdular.

Bu eylemlerin baş hedefi olmamız ise nedensiz değildi. Faşist rejimi yurt dışında en yoğun ve sistemli biçimde teşhir eden, köşeye sıkıştıran, Kürt halkından ve demokrasi güçlerinden yana kamuoyu yaratan bizdik. PKK ise, gelişmesinin önünde bizi engel olarak görüyordu. Böylece, sömürgeci faşist rejimle bu terörist örgüt, bir kez daha bize karşı düşmanlıkta birleştiler.

16 Haziran Günü de Paris'te yoldaşımız ve Fransa KOMKAR'ın başkanı Hüseyin Ali Akagündüz, Strasburg Bulvarı'nda yürürken, belki PKK, belki de doğrudan faşist rejim tarafından yönlendirilen bir maşanın sıktığı kurşunla vurularak şehit düştü. Henüz 27 yaşında olan bu genç yoldaşımız, Partimizin seçkin kadrolarından biriydi. Yıllardır Paris derneğimizi yönetmekte, Partimizin Fransa'daki işçiler arasında örgütlenmesinde aktif rol oynamaktaydı. Aynı zamanda Fransa'da üniversite eğitimi gördüğü için iyi Fransızca bilmekte ve dış ilişkilerimizde görev almakta idi. Hüseyin Ali, halkımızın sorunlarını Fransız kamuoyuna duyurmak, ulusal mücadelemize dayanışma ve destek sağlamak için başarılı çalışmalar yaptı. DHKD'nin yurt dışında örgütlenmesinde rol aldı ve 1985 Mayıs ayında barış için Prag'da yapılan gençlik örgütleri toplantısına, aynı yılın temmuzunda Moskova'da yapılan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne DHKD heyeti içinde katıldı ve her ikisinde de konuşma yaparak halkımızın ve ülkemizin sorunlarını dile getirdi. Hüseyin Ali, aynı zamanda 1985'te yapılan 2. Kongremize de katıldı. O zaman 25 yaşında, kongrenin en genç delegesiydi. Bu kez de düşman ve onun maşaları, hedeflerini iyi seçmişlerdi. Hüseyin Ali ve ailesi daha önce Apocular tarafından

tehdit edilmişti.

Katil ne yazık ki yakalanmadı. Fransız polisi, bu cinayeti protesto için yapılmak istenen gösteriye izin vermedi. Hüseyin Ali'nin cenazesi uçakla ülkeye gönderilerek 27 Haziran günü, doğduğu yer olan Dersim'in Mazgirt ilçesi Lodek köyünde toprağa verildi.

Apocuların bize ve başka yurtsever, sol ve demokratik güçlere yönelik saldırıları bunu izleyen günlerde de, çeşitli yerlerde ve çeşitli biçimlerde devam etti. Sanki bir düğmeye basılmış gibi PKK, 12 Eylül öncesinde olduğu gibi tüm yurtsever ve sol kesimlere karşı harekete geçmişti.

Çeşitli kaynaklardan bize ulaşan bilgilere göre PKK özellikle örgütsel çalışmada ve dış ilişkilerde etkin olan, göze çarpan kadrolarımızı hedeflemişti. Hem, fiilen bunları ortadan kaldırarak bizi nitelikli kadrolardan yoksun bırakmak, hem de bu yoldan korku ve yılgınlık yayarak çalışmalarımızı durdurmak, bizi dağıtmak istiyordu. Sömürgeci faşist rejimin de istediği buydu ve bize göre, perde gerisinde bu işi rejimin kendisi yönlendirmekte idi. Rejim, Avrupa kamuoyunu karşısına almamak için, bu işi doğrudan kendi kadrolarıyla yapmayı sakıncalı buluyor, maşa kullanıyor, bir "Kürt örgütü" eliyle yapıyor; böylece bir taşla iki kuş vuruyordu.

Bu saldırıları Politbüromuzda değerlendirdik, bazı yeni tedbirler almayı kararlaştırdık ve taktiklerimizi belirledik. 25 Mayıs 1987'de örgüte gönderdiğim genelgede, düşmanın niyetleri konusunda örgütümüzü bir kez daha uyar-

Ali Hoca ve Hüseyin Ali yı anma toplantısından bir görünüş

dım; Türk rejiminin PKK eliyle Avrupa'da Kürt örgütlerini kanlı bir boğuşmaya sürükleyip tümüyle terörist olarak suçlamak ve batılı ülkelerin demokratik kamuoyundan soyutlamak istediğine, onun batılı işbirlikçilerinin, NATO çevrelerinin de çalışmalarımızı engellemek, baskı yasalarını harekete geçirmek için aynı şeyi istediklerine işaret ettim ve şöyle dedim:

"Birincisi düşman bizi terör batağına çekmek istiyor. O tuzağını kurmuş bekliyor. O halde, bizim yapmamız gereken, düşmanın bizden beklediği değildir. Bize yönelik bir dizi kışkırtıcı saldırıya, tehdite, bizzat yoldaşlarımızın hayatına yönelik saldırı ve cinayetlere ve bundan duyduğumuz derin öfke ve nefrete rağmen, devrimci sorumlulukla, sağduyu ile hareket etmek zorundayız.

"Biz bir devrimci örgütüz ve öfkemiz, acımız ne kadar büyük olursa olsun soruna bir kan davası gibi bakma ve öç alma duygularıyla hareket etme gibi ilkel, sonuç vermez bir taktikle yaklaşamayız. Üstelik, benzer yöntemlerle Apoculara cevap vermek, bu saldırıları durdurmaya yetmeyecek, tersine onları daha da tırmandıracaktır.

"İkincisi, düşman ve maşaları, bu saldırı, cinayet ve tehditlerle terör estirerek bizim siyasi çalışmalarımızı engellemeye, yılgınlık yaratmaya ve saflarımızda çözülme ve dağılmaya yol açmaya çalışıyorlar. Böylece sağlıklı, kendileri için gelecekte daha çok tehlikeli olabilecek örgütleri ortadan kaldırmayı, en azından zayıflatmayı umut ediyorlar.

"Gerek onların bu umutlarını kursaklarında bırakmak, gerekse saldırılarını püskürtmek ve darbeyi onlara yöneltmek için, bizim izlememiz gereken yöntem kararlı, bilinçli, yığınsal çalışmadır, kitlelere yönelik etkin bir propagandadır."

7 Temmuz 1987'de toplanan Merkez Komitemiz son gelişmeleri değerlendirdi ve alınan tedbirlere ek olarak, çalışma tarzımızın bu dönemin özelliklerine uyarlanması için yapılması gerekenleri saptadı. Bu toplantının ardından örgütümüze, özel olarak güvenlik tedbirlerine ilişkin ve Temmuz 1987 tarihli bir genelge gönderdim.

Bu genelgede, düşmanın ve maşalarının plan ve niyetinden bir kez daha söz ederek, bu planı boşa çıkarmak için örgütün dikkatini ve çabasını şu üç nokta üzerinde toplamasını önerdim:

"1- İç ve dış demokratik kamuoyunu, ülkemizin yurtsever kesimlerini iyi biçimde uyarmak, saldırganları ve arkasındaki güçleri açığa çıkarmak, teşhir edip köşeye sıkıştırmak. Bunun için sistemli, yoğun bir çalışma yapmak;

"2- Gerekli ve zorunlu koruma tedbirlerini hızla almak; bir yandan bizi çekmek istedikleri terör batağına düşmemek için dikkatli ve sorumlu davranmak, diğer yandan düşmanın saldırılarına karşı kendimizi savunmaya hazırlıklı olmak, bu konuda tereddüt göstermemek;

"3- Örgütsel çalışmayı yeni koşullara uyarlamak. (Genelgenin tamamı için bak: Ek Belge, no: 24)

Örgütün ve kadroların güvenliği için bazı somut adımlar attık. Örneğin birinci dereceden hedef olduğunu tahmin ettiğimiz kimi kadrolara çelik yelek aldık. Kadroları evlerinde, dernekte ve sokaktaneelere dikkat etmeleri gerektiği

konusunda uyardık. Yeterince kitlesel olmayan, savunması zayıf derneklerin yalnızca cumartesi ve pazar günleri açılarak toplantı ve çalışmaların bu iki güne yoğunlaştırılmasını önerdik. Saldırganlar bakımından caydırıcı olmak için kitle çalışmalarına gruplar halinde çıkılmasını istedik. Eylem planında seçici olmayı; yani çok sayıda zayıf ve korunması güç eylemden ziyade, yeterince koruma tedbiri alarak az sayıda, ama daha etkili eylemler yapmayı önerdik. PKK ve kadroları ile ilgili olarak bilgi toplanmasını ve merkeze ulaştırılmasını istedik.

Tutumumuzu tabanımıza iyi biçimde anlatmak ve tedbirler konusunda uyarmak için çeşitli birimlerde parti üye ve sempatizanlarıyla sınırlı toplantılar düzenledik.

Ayrıca hem kendi kitlemizi, hem de genel olarak yurtsever çevreleri ve kamuoyunu bu konuda aydınlatmak için kitleye açık çeşitli toplantılar düzenledik. 23 Mayıs'ta Stokholm'de düzenlenen ve 200 kadar yurtsever, demokrat insanın izlediği bir toplantıda bu eylemlerle ilgili olarak konuştum. Yine 20-21 Haziran 1987'de Düsseldorf'ta toplanan KOMKAR'ın 9. Kurultayı'nda bu saldırılar ve rejimin planları karşısındaki tutumumuzu dile getirdim. (Bak: *"İnançla, Kararlılıkla, Özveriyle Çalışacağız"* başlıklı konuşma, Riya Azadi, sayı 106, Temmuz 1987).

Yayın planında, Kürtçe, Türkçe ve yabancı dillerde bildirilerle, Riya Azadi ve Dengê Komkar'da, bültenlerde çıkan makalelerle bu eylemleri kamuoyuna duyurduk, rejimin ve PKK'nın niyet ve çabalarını teşhir ettik, yurtsever ve demokratik kamuoyunu tavır almaya çağırdık. PKK'nın Kürdistan'da yürüttüğü silahlı eylemin niteliği üzerine *"Halk Savaşı mı, Halka Karşı Bir Provokasyon mu?"* başlığı altında uzun bir yazı kaleme aldım ve bu Riya Azadi'nin Haziran 1987 tarihli 105. sayısında yayınlandı. Bu yazıda, söz konusu eylemlerin maceracı nitelikte olduğu, düşmanın işine yaradığı, PKK'nın korucuları cezalandırma adına sivil halka, kadın ve çocuklara karşı hunharca kıyımlar işlediği(*), PKK'nın Kürdistan'ı bölüşmüş sömürgeci güçlerin güdümünde olduğu, bütün bu nedenlerle söz konusu savaşın bir halk savaşı olmayıp halka karşı bir savaş olduğu ve Kürt halkından yana bir sonuç vermesinin beklenemeyeceği söyleniyordu.

İran KDP, Irak KDP ve KYB yetkilileriyle görüşerek PKK'nın yurt dışında giriştiği eylemlerin Kürt ulusal hareketine verdiği zarara dikkatlerini çektik ve tavır almalarını istedik. Ayrıca, Avrupa'daki ilerici, demokratik

---

(*) Bu dönemde PKK'nın korucu köylerine yönelik saldırılarında büyük bir artış oldu ve çocuk-kadın demeden kıyımlar yapıldı. Bu olay yalnızca PKK'nın iç ve dış kamuoyundaki terörist imajını güçlendirmekle kalmadı, sömürgeci rejimin elini de Kürt hareketini suçlamak ve Kürdistan'da provokasyon ortamını kızıştırmak için eli geçmez fırsatlar verdi. Nitekim rejim, bundan yararlanarak daha sonra sivil halka karşı birçok kanlı eylemi PKK adına kendi kolluk güçleri, özellikle de „anti terör timleri" eliyle hayata geçirdi. Bölgede at izi it izine karıştı; hangi eylemi PKK'nın, hangisini devlet güçlerinin yaptığı anlaşılamaz oldu.

kurum ve partileri bu olaylarla ilgili olarak aydınlatmak ve tavır almalarını sağlamak için hazırladığım bir mektup Almanca ve İngilizce'ye çevrilerek birçok dost ve ilerici parti ve kuruluşa iletildi. Bu mektupta PKK'nın son iki yıl içindeki eylemlerinin de bir dökümü yapılmıştı. Yine aynı nitelikte bir mektubu Bulgaristan ve Sovyet komünist partilerine ilettim. (Bak: Ek Belge, no: 25).

Ayrıca Suriye Baas Partisi'ne bir mektup yazdım ve Bonn elçilikleri kanalıyla gönderdim. Bu mektupta, PKK merkezine ev sahipliği yaptıklarını, Öcalan'ın kendi yanlarında barındığını, bu nedenle de söz konusu eylemlerden dolayı sorumluluk taşıdıklarını ve bu eylemleri önlemek için etkilerini kullanmalarını istedim.

Bu arada PKK'nın teşhirine yönelik yeni bir broşür de hazırladım. Ancak, yoğun teşhir ve tecrit çabalarımız etkili olmuş, ulusal ve uluslararası ilerici çevrelerde sıkışan PKK, eylemlerini durdurmak zorunda kalmıştı. Biz de gerilimi düşürmek için teşhire ara vermeyi yararlı bulduk. Ortamı yeniden ısıtmamak için de bu çalışmayı, gerekirse ilerde yayınlamak üzere durdurduk. Bu arada MİT de gerek bizim gerekse PKK'nın adına bazı bildiriler yayınlayarak ortalığı kızıştırmaya çalışıyordu. Bu konuda da kamuoyunu uyardık.

Yine, 1983'te yayınlandıktan sonra birkaç ay içinde tükenmiş olan, PKK üzerine kitabımı da genişleterek yeniden yayınlamayı düşündüm. Bu arada pek çok yeni bilgi ve malzeme birikmişti. O zamandan bu yana PKK ile ilgili kaleme aldığım kimi makale ve bildirileri de eklemek istiyordum. Ancak aynı nedenle onun da yayınını durdurduk. PKK ile ilişkilerimiz o günden sonra o derece kötüleşmediği, hatta 1992'den itibaren bir dönem epeyce düzeldiği için de bu kitap ve broşürün yayınına gerek olmadı.

PKK'nın bu saldırıları örgütümüzü bir hayli uğraştırdı. Bir dönem zamanımızın, enerjimizin ve paramızın önemli bir bölümünü, düşmanla mücadeleye ayıracağımıza bu işe harcadık. Bundan PKK değil, sömürgeci düşman yararlandı. Ama sonunda düşmanın da, ona maşalık yapan PKK'nın da heveslerini kursaklarında bıraktık. Kimi zayıf unsurlar çıksa da -ki bunların sayısı üçü-dördü geçmedi- örgüt bir bütün olarak kenetlendi, saldırıyı savuşturmak için seferber oldu. Örgütümüz mücadelesini bu koşullara uyarlayarak sürdürdü, direnme gücünü ve kararlılığını kanıtladı. Bu saldırı örgütümüz ve tek tek kadrolar için de bir sınav oldu. Böylece, saldırıyı püskürttüğümüz gibi, 1987 yılını diğer parti çalışmaları bakımından da -özellikle dış ilişkiler, yurtsever güçbirliği çalışmaları ve yayın, eğitim, propaganda alanında- son derece canlı bir yıl yaptık.

KOMKAR dernekleri, hatta güvenlik tedbirleri planındaki kimi uyarılarımıza bile aldırmadan çalışmalarını kararlılıkla sürdürdüler. Saldırıların en yoğun olduğu dönemde, 20-21 Haziran 1987'de yapılan KOMKAR 9. Kongresi bu kararlılık ve coşkuyu dile getirdi. Kongreye gösterilen dayanışma ise o güne kadar görülmemiş düzeyde yüksekti. Çok sayıda ulusal ve uluslararası örgüt KOMKAR kongresine temsilci ya da dayanışma mesajı gönderdi. 9. Kongre Kürt göçmenlerle ve Kürt halkının mücadelesiyle ilgili olarak şu şiarları öne

çıkardı ve bunlara ilişkin kararlar aldı:

Barış için mücadele!

Ulusal ve sosyal kurtuluş mücadeleleriyle dayanışma!

Federal Almanya ve Batı Berlin'deki Kürtler ulusal azınlık olarak tanınmalıdır!

Yabancılara eşit sosyal, hukuksal, politik haklar tanınmalıdır!

Herkese iş! Demokratik ve sosyal hakların geliştirilmesi için ileri!

Kürt ulusuna kendi kaderini tayin hakkı!

Türkiye ve Kürdistan halklarıyla dayanışma!

12 Eylül'ün yıldönümünde de KOMKAR yine her zamanki gibi aktifti. Kürdistanlı ve Türkiyeli diğer yurtsever ve demokratik örgütlerle birlikte düzenlenen eylemlerle pek çok ülkede faşist rejim yığınsal ve etkin biçimde protesto edildi.

Buna karşılık PKK bu eylemlerden umduğunu bulamadı. Ulusal ve uluslararası planda daha da soyutlandı. Tarafsız yurtsever kesimler tepki gösterdiler. Bu tepkiler bizzat PKK'nın saflarına yansıdı. Apo, örgüt içindeki "muhalif ve tasfiyeciler" olarak nitelediği bu kesimlere ateş püskürmeye başladı ve bu suçlamaları, her zaman olduğu gibi, örgüt içi yeni komplo ve cinayetler izledi. Böylece, daha birkaç ay öncesi, başkalarını hain diye suçlayıp onlara idam fermanları biçenlerin kendileri,"hain" diye suçlanıp hedef oldular. Bunlardan biri de Meschenisch'teki bloklarda işkence edilip pencereden atılan Doğan adlı Almanya sorumluları idi...

Bu dönemde bizim saflarımızda zaaf gösterenlerden biri Münih'teki Haydar Işık'tı. Daha çok da Münih yöresinde Alman makamlarıyla ilişkilerde derneğe yardımcı oluyordu. Apocular tarafından tehdit edilmişti ve ölüm korkusu içindeydi. Almanya birimini de aşarak bana yazdığı uzun mektupta kaygı ve endişelerini yana yakıla anlatıyor, korunmasını istiyordu. Korkaklığın bu derecesinden tiksinti duydum. Oysa tüm kadrolar onun durumundaydı; hatta ondan önce hedefte olan çok insan vardı. Kendisi için özel olarak, hem de Münih polisinin gözü önünde bir koruma ekibi oluşturmak olanaksızdı.

Örgütsel kanallardan ilgilendik, kendisini teskin etmeye çalıştık ve tedbir anlamında yapılabilecekleri konuştuk. Ancak bunlar para etmedi. Haydar evine çekildi ve daha sonra da bizden koptu. Ve ne ilginçtir ki, aradan çok zaman geçmeden PKK'ya yanaştı. Günü geldi Özgür Politika gazetesinde bizi yeren ve PKK'yı öven yazılar yazdı. "PKK'lı olmak mangal gibi yürek ister!" gibisinden inciler bile döktürdü. Bu hizmetlerine karşılık, o güne kadar tek satır Kürtçe yazmadığı halde, kendisi gibi zamanla PKK'nın avucuna düşmüş olan Kürt PEN'inin başına geçirildi...

EKİM DEVRİMİ'NİN 70. YILDÖNÜMÜNDE MOSKOVA'DA

Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlamaları nedeniyle 1987 Kasım başında yapılan törenlere "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik" de davet edildi ve dört kişilik bir delegasyonla katıldık. Delegasyonda benden başka, PPKK Genel Sekreteri Serhad Dicle, TSİP'ten Genel Sekreter Yalçın Yusufoğlu ve TKEP'ten Engin Erkiner vardılar. TBKP adı altında birleşmiş olan TKP ve TİP ayrıca davetli oldukları için, onlar adına da genel sekreterleri Haydar Kutlu ve Nihat Sargın katılmışlardı.

Bir hafta süren bu ziyaret sırasında Kızıl Meydan'da yapılan törenleri izledik ve iki önemli toplantıya katıldık.

Bunlardan ilki Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) Merkez Komitesi, SSCB Yüksek Sovyeti ve Rusya Federasyonu Yüksek Sovyeti adına 2 Kasım'da Kremlin Sarayı'nda düzenlenen 5000 kişilik toplantı idi. İki gün süren bu toplantının açış konuşmasını SBKP Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov yaptı.

Gorbaçov, Mart 1984'te, Konstantin Çernenko'nun ölümünün ardından SBKP Genel Sekreterliği'ne ve Devlet Başkanlığı'na getirilmişti. Gorbaçov başa geldikten bir süre sonra reform isteğiyle ortaya çıktı. Sistemde açıklık (glasnost) ve yeniden yapılanma (perestroyka) istiyordu. Reform istemi hem SSCB'de ve bir bütün olarak sosyalist dünyada, hem de uluslararası planda büyük yankı yaptı ve yoğun bir tartışmaya yol açtı. İşlerin nereye varacağı, sonucun kime yarayacağı henüz belirsizdi. Çok geçmeden söz konusu değişim rüzgârı sistemin tam bir çöküşüyle sonuçlandı ve Gorbaçov kapitalist dünyanın gözdesi haline geldi. Ancak o günler Gorbaçov bu reformları sistemi güçlendirmek ve Leninizme dönüş için istediğini söylüyordu. Söz konusu toplantının açılış konuşmasında şöyle diyordu:

"1917 yılı, sosyalizm ve kapitalizm arasında bir seçimin çağımızın ana sosyal alternatifi olduğunu gösterdi; öyle ki, 20. Yüzyılda üst düzeyde yeni bir sosyal örgütlenmeye, sosyalizme doğru yol almadan herhangi bir ilerleme olamaz. İlk kez Lenin tarafından ortaya konan bu yargı, bugün de daha az geçerli değildir. Bu, toplumun ileriye doğru gelişiminin zorunlu yasasıdır."

Gorbaçov "perestroyka" için de şunları söylüyordu:

"Perestroyka, Ekim Devrimi'nin başlattığını sürdürerek, öncelikle sosyalist demokrasiyi derinleştirip geliştirme hedefini önüne koymuştur.

Sosyalizmin geleceği buna bağlıdır. Herhangi bir geri adımı dıştalayan, hem politik hem ekonomik değişikliklerin kesin güvencesi budur."

Gorbaçov'dan sonra Sovyet sendikaları, kadın örgütleri, Komsomol, Kızıl Ordu, Sovyet yazarları ve bilim adamları adına söz alan konuşmacılar da aynı doğrultuda konuşmalar yaptılar.

Bu toplantıda, Çin hariç, tüm sosyalist ülkeler ile SSCB'ye yakın dost ya da komşu ülkeler üst düzeyde -genellikle devlet başkanı düzeyinde- temsil edildiler ve konuşmalar yaptılar. Önde gelen bazı komünist partilerinin liderleri ile kimi ulusal kurtuluş hareketlerinin temsilcileri de konuşanlar arasındaydı.

O akşam bizi Moskova yakınındaki bir askeri okula götürdüler. Girişte Rus kadınlar bize, dostluk ve barışı sembolize eden tuz-ekmek sundular. Okulu gezdikten sonra sinema salonunda bir toplantı düzenlendi ve biz öğrencilere tanıştırıldık. Yalçın Yusufoğlu heyetimiz adına uzun bir konuşma yaptı. Konuşma bir de Türkçeden Rusçaya çevrildiği için daha da uzadı. Biz devrimin 70. yıldönümüyle ilgili olarak yapılan her şeyde bir mana buluyor ve müthiş bir heyecan duyuyorduk. Düzgün sıralar halinde oturmuş üniformalı öğrencilerin yüzleri ise hiçbir şey anlatmıyordu. Bu tür bir programa neden gerek duyduklarını bilemiyorum. Belki bize bir jestti, belki öğrencilere moral vermek için. Ancak bu uzun seremoninin onlara moral mı, sıkıntı mı verdiğini kestirmek güçtü...

4-5 Kasım günleri ise, yine Kremlin Sarayı'nın salonlarından birinde, konuk partilerin katıldığı bir toplantı yapıldı. Buna 120'yi aşkın ülkeden gelmiş komünist, sosyalist, sosyal demokrat partileri ve ulusal kurtuluş hareketlerini temsil eden 170 kadar delegasyon katıldı. Sol Birlik heyeti de bunlardan biriydi. Açış konuşmasını yine Gorbaçov yaptı. Konuşmalar anında çeşitli dillere, bu arada Türkçeye de çevriliyor, kulaklıklarla izlenebiliyordu.

Gorbaçov'un, bu kez daha çok teorik sorunlar üzerine odaklaşan konuşması, sosyalist sistemin güncel durumuna ilişkin kuşkular ve Marksist-Leninist tezlerle bağdaşmaz görüşler içeriyordu. Bu nedenle de bir hayli kafamı kurcaladı. Bu konuşmanın pek aklıma yatmadığını heyetteki bazı arkadaşlara da söylemeden edemedim.

Gorbaçov'dan sonra, sosyalist ülkelerden başlamak üzere, diğer partilerin liderleri de söz alıp konuştular. BKP Genel Sekreteri Todor Jivkov'un konuşması geleneğe uygun olarak, ne şiş yansın ne kebap türündendi. Çavuşesku'yu ise gözüm hiç tutmadı. Heyecanlı ve yüksek bir sesle sosyalizmi övüyordu; ama konuşması kuru ajitasyondu. Sanki Romen yurttaşlarına alışılmış propaganda nutuklarından birini çekiyordu. Ona göre reforma filan hiç gerek yoktu. Partinin ve devletin başına gelmeden önce orduda general olan Jaruzelski (Polonya Devlet Başkanı) ise, hiç de bir generali andırmayan nazik, hatta mahçup görünümlü bir insandı. Reformların gerekli olduğunu savundu. Erich Honecker (DDR) bana efendi, ciddi ve inançlı biri olarak

göründü. Konuşması, Gorbaçov'un sosyalizmle ilgili umutsuzluk taşıyan sözlerine de bir tür nazikçe cevap nitliğindeydi. Sosyalist ekonomiyle ilgili olarak umutsuz olmamak gerektiğini, sosyalist ülkelerin teknolojide kapitalistlerle yarışabileceklerini, eğer güçlerini birleştirirlerse kimi güçlükleri aşabileceklerini söyledi. Besbelli Gorbaçov bu konuşmadan hiç hoşlanmadı, konuşması biten herkese teşekkür ederken bunu Honecker'den esirgedi ve bu benim gözümden kaçmadı.

Sosyalist ülkelerin Parti başkanları, genellikle aynı zamanda devlet başkanı da idiler. Gustaf Husek (Çekoslovakya) Yanoş Kadar (Macaristan), Fidel Kastro (Küba), Danyel Ortega (Nikaragua), Yasir Arafat (Filistin), Necibullah (Afganistan) da bu toplantıya katılıp konuşma yaptılar.

Sol Birlik heyeti adına konuşma yapmak için arkadaşlar beni önerdiler. Zaten ilk günden, gelecneğe uygun olarak heyete bir sözcü seçilmesi gereği söylendi. Arkadaşlar bu görevi bana vermişlerdi. Hazırladığım konuşma metnini bir akşam öncesi onlarla görüştük ve benimsendi. TKP adına Haydar Kutlu da ayrıca konuşacaktı. Heyecanlı sayılırdım. Ama Haydar Kutlu tam bir stres içindeydi, toplantı boyunca karın ağrıları tutmuştu ve yatıştırıcı haplar alıyordu. Aslında bu telaş boşunaymış; çünkü ne ona, ne de bana sıra geldi. Heyetlerin ancak üçte biri adına konuşma yapılabildi. Öteki konuşma metinlerini ise, Sovyet basınında yayınlamak ve sonradan tümünü birden kitap haline getirmek üzere bizden aldılar. Benim hazırladığım konuşma metni Riya Azadi'nin 110. sayısında ve Sol Birlik gazetesinin 15 Kasım 1987 tarihli sayısında yayınlandı.

Dört gün boyunca, bu toplantılar sırasında ve ara verildiğinde salonlarda, kafeteryalarda bu ünlü insanlarla birlikte olduk. Bir bölümünü yazılarından, resimlerinden, TV programlarından tanıyordum. Devlet başkanları, ünlü partilerin liderleri idiler. Orada dünyanın yarısı, amansızca çekişen iki sistemden birinin kurmay heyeti, kaymak tabakası vardı. Kim derdi ki, aradan iki-üç yıl geçmeden, birkaçı hariç, bunların çoğu beklenmedik bir zelzeleyle çöken sistemin altında kalacak, kendileri ve partileri tozduman olacak, şu anda sosyalizm adına heyecanlı nutuklar çeken bazıları ise hızla saf değiştirip kapitalizmin en hızlı sözcülerine dönüşecek!..

Yemeklerde konuklara yalnızca meyve suyu ikram ediliyordu. Gorbaçov'un yaptığı olumlu işlerden biri -belki de tek olumlusu!- içkiye karşı savaş açmak olmuştu. Partiler toplantısının sona erdiği 5 Kasım akşamı aynı salonda bir kokteyl parti verildi. Sovyetlerde ne ölçüde bir yiyecek sıkıntısı vardı bilemem -ki sık sık yabancı basına yansırdı- ama orada içkinin ve yiyeceğin her türlüsü vardı. Şu pahalı istakoz'dan bile ilk kez orada yedim, daha doğrusu yemeye çalıştım ve insanların, saçaklı bir kıkırdaktan başka bir şey olmayan bu garip hayvanın neresini yediklerine şaşıp kaldım...

Salon hıncahınç doluydu. Konuklarla birlikte ev sahiplerimiz de çeşitli içkilerden tadarak önceki günlerin yorgunluğunu atıyorlardı. Sol Birlik heyeti olarak bir arada idik. Kutlu ile Sargın'ın dönüşe ilişkin kararları üzerine

konuşuyorduk. Boran'ın ölümünün ardından bu kararı ansızın vermişlerdi. Bunda acele edip etmediklerini sorduk. Nihat Sargın kesin bir tavırla:

"Hayır" dedi, "tam zamanı! Bu momenti kaçırmamak gerek..."

Onlara göre, Özal'ın ve Evren'in "bir komünist partisi de kurulabilir" tarzındaki sözleri, ardından Boran'ın cenazesinin yurda götürülmesine izin verilmesi ve kendisine TBMM önünde resmi tören yapılması, dönüş için koşulların tam da uygun olduğunu gösteriyordu.

Ben bu kanıda değildim. Türkiye'nin ortamı bir komünist partisinin kurulmasına veya bu türden yasaklı bir partinin legale çıkmasına henüz uygun değildi. Evren ve Özal'ın söz konusu açıklamaları ise içtenlikli değildi, salt dış kamuoyunu aldatmaya yönelikti. Bu, Türk devlet adamlarının sıkça başvurdukları bir yöntem, bir köylü kurnazlığı idi. Boran'a saygıya gelince, bu onun yalnızca ölüsüne gösterilmişti ve ölüler zararsızdır!

Sohbet sırasında kadehlerimizi şerefe kaldırırken şaka yollu, "ilerde cezaevinde bu akşamı hatırlarsınız..." dedim. İkisinin de yüzü asıldı. Sargın:

"O belli olmaz!" dedi.

Anlaşılan cezaevine gireceklerine hiç ihtimal vermiyorlardı. Biraz Sovyet dayılarına, biraz da Batı Avrupa'da oluşturdukları lobiye güveniyorlardı. Oysa ne birinin ne de ötekinin hiçbir yararı olmadı.

6 Kasım günü dinlendik. Oktobır Oteli'nde kalıyorduk. Moskova'daki tanıdık ve dostlar uğradılar. 7 Kasım günü Kızıl Meydan'da düzenlenen geçit törenini izledik ve ertesi gün döndük. (Törenlerle ilgili olarak bak: Riya Azadi, sayı 110, s. 4-5)

Devrimin 70. yıldönümüne Parti basınımızda geniş yer verdik. Riya Azadi'nin 109. sayısını yarı yarıya, 110. sayısını ise tümüyle ve renkli kapaklı olarak Ekim Devrimi'ne ayırdık. Bir bölümü kendi yorumlarımız, bir bölümü de *Sosyalizm-Teori ve Pratik, Komünist, Asya-Afrika* dergisi ve öteki Sovyet yayınlarından yapılan çevirilerdi. (Bunları ve Riya Azadi'de çıkan öteki çevirilerin tümünü, bu yayınların İngilizcesinden ben yapıyordum.) Bu yayınlarda SSCB ile ilgili olarak her şey mükemmeldi.. Sosyalizm ekonomide, teknolojide, kültürde, ulusal ilişkilerde hayranlık verici gelişmeler göstermişti, halk yığınlarına dayanıyordu ve artık yenilmezdi... Biz gerçekten de bu inançtaydık. Oysa çok geçmeden öyle şeyler olup bitti ki pek şaşırdık!

Heyetimizin bu törenlere katılması Türk basınında da haber oldu. Tercüman Gazetesi, "Moskova'nın yeni gözdesi Kemal Burkay" diye haber başlığı yaptı ve bir bölümü hayal ürünü veya abartılı olan şunları yazdı:

"Sovyetler Birliği'nin kapatılan Türkiye İşçi Partisi (TİP) Genel Sekreteri ***Nihat Sargın*** *ile kanun dışı Türkiye Komünist Partisi (TKP) Genel sekreteri* ***Haydar Kutlu****'nun Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP)'ni kurmak amacıyla geldikleri Türkiye'de gözaltına alınmaları ve tutuklanmaları üzerine Türkiye solu adına* ***Kemal Burkay****'ı kabul ettiği belirlendi.*

"Başta 'Sovyet devrimi'nin yıldönümü olmak üzere Sovyetler Birliği'nde

*düzenlenen milletlerarası toplantılara biri kanuni, beşi kanun dışı altı parti tarafından oluşturulan **'Sol Birlik'** adına katılan **Kemal Burkay**'ın Moskova'da büyük alakayla karşılandığı bildirildi. Burkay'ın Sovyetler Birliği'nde katıldığı toplantılarda birer konuşma yaparak, **'Sovyet devriminin insanlığın yaşamında yeni bir çağ açtığını'** söylediği belirtildi."* (24. 1. 1988 tarihli Tercüman gazetesi.)

Hem Sol Birlik'in davet edilişi, hem de "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik" adının resmi belgelerde kullanılışı nedeniyle Türk devletinin SSCB'yi, elçiliği kanalıyla protesto ettiğini duyduk.

Partiler toplantısında sıra gelmediği için sunamadığımız konuşma metinleri ise Pravda, İzvestiya gibi ünlü Sovyet gazetelerinde yayınlandı. Sol Birlik adına olan, sanırım İzvestiya'da ve adım verilmeden yayınlanmıştı. Daha sonra kitap haline de getirildi ve APN yayınları arasında Rusça'nın yanı sıra, İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinde iki cilt halinde basıldı. Burada da ilginç bir şekilde, Sol Birlik'e ait olanda konuşmacının -ya da metni hazırlayanın- adı ve sıfatı belirtilmemişti. Oysa cepheler ve birlikler adına konuşan başkalarının kendi adları ve örgütlerinin adı belirtilmişti. Bunda bir bit yeniği olduğunu anladım ve öncelikle yayınevine, 20 Temmuz 1988 tarihli bir mektup yazıp sebebini sordum.

Benim mektubum Almanca idi. APN Yayınevi Müdürü adına verilen 6 Eylül 1988 tarihli cevap ise Türkçe idi ve içindeki "çetin savaşım"lı vb. sözcükler TKP jargonuna özgüydü... Benim ve partimin adının yazılmamış olmasının sebebi bu cevapta şöyle izah ediliyordu:

"Siz sözü edilen toplantıya çok partili Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik heyeti üyesi olarak gelmiştiniz. Dolayısıyla konuşmanız tüm birlik adına yapılan konuşma olarak tescil edildi. Böylece adı geçen Birliğe giren diğer partileri zor duruma sokmamak için biz Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'ni ayırmak istemedik. Ayrıca biz Türkiye'de yasaklı olup resmi makamlar tarafından kovuşturulan partilerin de Birliğe girdiğini göz önünde bulundurduk. Bütün belirtilen hususlardan dolayı konuşmanızı yayınımızda görmüş olduğunuz şekilde yayımlamayı uygun bulduk."

Görüldüğü üzere, cevapta kem küm ediliyor, ama haklı hiç bir neden gösterilemiyordu. Gerekçe diye gösterilenler ise saçma sapan ve haksız şeylerdi. Birincisi, birliklere ve cephelere adına yapılan konuşmalarda konuşmacının adı ve hangi örgütten olduğu, ordaki görevi belirtilmişti. Belirtilmeyen bir tek benimdi. İkincisi, Sol Birlik içindeki partilerin tamamı rejim bakımından yasaklıydı ve kovuşturulmaktaydı. Kaldı ki, konuşma metninin kimin tarafından hazırlandığı bizzat Sol Birlik gazetesinde belirtilmişti. Demek ki, diğer örgütler bakımından da bir sakınca ve haksızlık söz konusu değildi.

Bu cevabı aldıktan sonra peşini bırakmadım, doğrudan SBKP Merkez Komitesi'ne yazdığım 2 Ekim 1988 tarihli mektupta olayı anlattıktan sonra şöyle dedim:

"Yoldaşlar, görüldüğü gibi ortada açık bir haksızlık var.

"SBKP ve Sovyet toplumu bir bütün olarak bugün tarihsel önemde iç ve dış sorunlarla cebelleşirken, ben böylesi bir sorunu size iletip sizi meşgul etmekten üzüntü duyuyorum. Ancak, 100'ü aşkın konuşmacı arasında yalnızca benim ve partimin adının yazılmamış olmasını, üstelik de buna haklı olmayan gerekçeler bulma çabasını, şahsım ve partim adına incitici bir davranış olarak görüyor ve size iletmeyi bir gereklilik sayıyorum." (Bak: Ek Belge, no: 26).

Bu mektubun cevabı gelmedi. Ya verilecek cevapları olmadığı için, ya da SBKP Merkez Komitesi tartışmayı sürdürmeyi, ya da özür dilemeyi şanına yakıştıramayacak kadar büyük olduğu için!..

Konuşma metnini tek kelimesine dokunmadan yayınladığı halde, yalnızca benim ve partimin adını çıkarma gereğini duyan o sivri zekâ ya da parmak gerçekte kimindi dersiniz? Bir APN görevlisinin mi? Bence bu TKP'nin parmağıydı. Adamlar sanki, Bitlislilerin dediği gibi, bu tür işlerin "mektebini" bitirmişlerdi!..

Kutlu ve Sargın'ın Dönüşleri

Evren ve Özal'ın ağzından, "bizde komünist partisi de kurulabilir, yeter ki ihtilalci olmasın" diyen Türk rejimi, işin ciddiye bindiğini, TBKP liderlerinin legale çıkmak üzere dönüş için harekete geçtiklerini görünce telaşa kapıldı. Özal açıkça, "henüz sırası değil, sakın gelmesinler!" demek gerçğini duydu. Ama ok bir kez yaydan çıkmış, Kutlu ve Sargın dönüş günlerini çoktan açıklamışlardı. Ayrıca TKP tezleri çoktandır ki ulusal burjuvazi ile uzlaşma üzerine kurulmuştu ve "ulusal demokrasi" diye bir şeyi savunuyordu. TBKP adına yapılan ortak program ise tümüyle barışçı seçeneği önüne koymuştu. Öyle olunca da, artık kimse TBKP'nin ihtilalciliğinden söz edemezdi.

Kutlu ve Sargın, Özal'ın teşlaşlı açıklamalarına bile aldırmaksızın, Moskova dönüşü ayaklarının tozuyla Türkiye'ye döndüler. Yanlarında bir grup da batılı komünist parlamenter, demokrat gazeteciler, hukukçular vardı. Ama Türk rejimi cibilliyetini bir kez daha gösterdi; batı kamuoyunun ilgisine, refakatçi heyete, hava alanında bekleyen kalabalık yandaş kitlesine filan aldırmadı. Kutlu ve Sargın, uçağın kapısında gözleri bağlanarak dosdoğru polis arabalarına bindirildiler ve siyasi şubeye götürüldüler. Orada, görevi işkence yapmak olan Dal Grubu'na teslim edildiler. Günler sonra oradan alınıp adliyeye, oradan da cezaevine götürülürlerken, uzaktan Nihat Sargın'ın ancak şu sözleri duyulabildi:

"Bize işkence ettiler!"

Evet, Boran'ın cenazesine resmi tören yapan rejim, onların söz ve vaatlerine kanarak kendi ayaklarıyla gelip teslim olan barışçı, "ulusal demokrasici", uzlaşmacı Kutlu ve Sargın'ın canlı bedenlerine günlerce işkenceyi uygun buldu...

Kutlu ve Sargın'ın dönüş olayını Politbüromuzda değerlendirdik ve bu konudaki görüşümüzü yazılı hale getirmeyi uygun bulduk. Biz, legale çıkma çabasını, bazıları gibi yanlış, ya da ihanet olarak nitelemiyorduk elbet; ama zamansız buluyorduk. Benim kaleme aldığım, "Faşist ve sömürgeci rejime karşı gerekli olan uzlaşma değil, mücadeledir" başlıklı yazı, Riya Azadi'nin Ocak 1988 tarihli 111. sayısında yayınlandı. Bu yazıda, örgütlenme özgürlüğünün demokratikleşme süreci ile bağına değiniyor, faşizmin henüz çözülmediğini, TBKP'nin böyle bir aşamada, diğer sol ve demokratik muhalefeti bir yana iterek tek başına rejimle uzlaşma çabasının demokratikleşme sürecine hizmet etmeyeceğini, TBKP'nin niyetleri bakımından da sonuç vermeyeceğini belirtiyordum.

Özgürlükleri kazanmak için elbet bedel ödemek gerekir. Ama bu bedel zaten yurt içinde ve dışında fazlasıyla ödenmekteydi ve bunun için bir örgütün liderlerini faşist rejime bir tepsi içinde sunması gerekmiyordu. Nitekim Kutlu ve Sargın'ın ödedikleri bedel de bir işe yaramadı.

Duruşma safhası uzun sürdü. Önce aylarca tutuklu olarak, sonra da tutuksuz olarak uzun zaman yargılandılar. Her mahkeme günü yüzlerce yandaş, aydın ve emekçi mahkeme önüne giderek alkışlarıyla destek sundu. Sonunda bırakıldılar da. Hatta TBKP'nin tabelasını bile astılar. Hepsi bu kadar... Partiyi örgütleme, ete kemiğe kavuşturma yönünde hiçbir çabaya girmediler. Ne ilginçtir ki rejim bu tabelaya bile tahammül edemedi ve bir süre sonra, bir Anayasa Mahkemesi kararıyla onu kapadı. Gerçekte rejim, böyle yapmakla, belki farkında olmadan, TBKP'lileri bir yükten kurtardı. Çünkü böyle bir adı taşımaya bile artık ne takatleri, ne istekleri kalmıştı. TBKP'lilerin bazıları yeni oluşan sosyalist partilerde yer aldılar, bir bölümü ise örgütlü siyasetten tümüyle el etek çekti. Bu sonuncular arasında büyük iddialarla ülkeye dönmüş olan Kutlu ve Sargın da vardı...

Neden böyle oldu? Bir kere yanlış bir durum değerlendirmesi söz konusu idi. TİP ve TKP, bir kez daha ülkedeki politik durumu, güçler dengesini doğru değerlendiremediler, rejimin niyetleri ve "moment"le ilgili olarak yanıldılar. Sömürgeci-faşist rejime karşı en geniş demokrasi güçlerinin birliğini sağlayıp mücadeleci bir doğrultu izleyeceklerine -rejimi ancak bu çökertirdi- onunla uzlaşmayı esas aldılar. Bu ise rejime yaradı ve kendileri bakımından da teslimiyete ve yok olmaya vardı.

Diğer neden ise, dışa bağımlılıktı. TKP Sovyetler'in ve öteki sosyalist ülkelerin desteği ile işlerini yürütüyordu. Her şeyde onlara dayanıyordu. Sovyetlerde ve ötekı Doğu Avrupa ülkelerinde sistem yıkılınca TKP de bazı benzerleri gibi boşlukta kaldı. Bu yıkılış tam da TKP'nin legale çıkma, tabelasını asma dönemine rastladı. Ülkeler yöneten ünlü komünist partilerinin tabelalarını söktükleri bir aşamada artık TKP'nin tabelası ne işe yarayacaktı?.. Yöneticiler ve kadrolar moral çöküntüsü içine düştüler ve dağılıp gittiler. Oysa kendi ayakları üstünde yürümesini bilen, güçlü

bir kitle desteğine ve gelecege sahip olan komünist partileri, bu deprem sırasında kan kaybına uğrasalar da varlıklarını koruduler ve ayakta kalmayı başardılar. "Taşıma suyla değirmen dönmez" sözü bir kez daha doğruluğunu kanıtladı.

1980'li yıllarda TKP'den ayrılıp Londra merkezli "TKP-İşçinin Sesi" diye bir örgüt oluşturan R. Yörükoğlu, TKP için "resmiler" tabirini kullanıyordu. Gerçekten de öyleydi. Bir resmi kurumda merkez gidince şube de gider. TKP için de öyle oldu.

SOL BİRLİK'in Sonu

Özellikle TKP'nin tutumu yüzünden, daha 1987 yılının başlarından itibaren Sol Birlik çalışmaları tavsamıştı ve bir önceki zirvede alınan kararlar hayata geçememekte idi. TBKP'nin kuruluşu ile bu tutum daha da belirgin hale geldi. Daha TBKP program taslağı ortaya çıktığı günlerde, TKP ve TİP bu taslağı bir mektupla SB üyesi diğer örgütlere iletip görüş istemişler ve bu mektupta ayrıca, yeni örgütün kuruluşu ile birlikte, Sol Birlik'le ilişkilerini de muğlaklaştıran, boşlukta bırakan ifadeler kullanmışlardı.

Zaten yeni partiyi legale çıkarmak üzere genel sekreterleri ve ötekı kadroları için yurda dönüş kararı alırken de diğer Sol Birlik partilerinin görüşlerini alma, konuyu onlarla tartışma gereğini bile duymamışlardı. Belli ki Sol Birlik'ten artık bir şey beklemiyorlardı. Ama onun varlığına son vermek için bir öneri de getirmediler. Başından beri bir ayağı Sol Birlik'in içinde, bir ayağı dışında olan PPKK da, özellikle son gelişmelerden sonra Sol Birlik'in bir an önce dağılmasını istiyor, ama çekilmeyi göze alamıyordu. Böylece ilginç bir durum doğmuştu. Bu durumu görüşmek ve bir çözüm bulmak için, zaten 1988 yılının başlarında yapılması gereken zirve toplantısının yapılmasını önerdik. Ancak TKP'liler ertelemeye istediler.

Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü toplantılarına bir heyet halinde katılma, Sol Birlik'in uluslararası tanınması bakımından önemli bir olaydı. Demek ki birlik çalışsa, aktif olsa önü açıktı ve etkin bir güç haline dönüşebilirdi. Ama ne yazık ki bu şans tam da ölüm döşeğinde gelmişti! Bir bölüm örgütün (TKP, TİP, PPKK) onu yaşatma, güçlendirme diye bir niyeti yoktu. Böylece Sol Birlik bir süre daha can çekişme durumunu sürdürdü. Sol birlik Gazetesi Haziran 1988'e kadar çıktı. Sol Birlik Üst Komitesi de zaman zaman toplandı.

Bir süre sonra PPKK birlikten çekildiğini açıkladı. Diğer bazı örgütlerden Sol Birlik gazetesinin yayınının durdurulması ve Üst Komite'nin toplantılarının ertelenmesi önerisi geldi. Durumu bir kez daha değerlendirdik ve konuyu görüşüp bir sonuca varmak için diğer dört örgüte öneri götürdük. Aralık 1988'de yapılan toplantı sonunda, ortak görüş olarak, Sol Birlik'in artık sona erdirilmesini, örgütlerin kısa bir açıklamayla bunu kamuoyuna duyurmalarını, ama kendi aralarında polemiğe ve karşılıklı suçlamalara da

girmemelerini uygun bulduk.

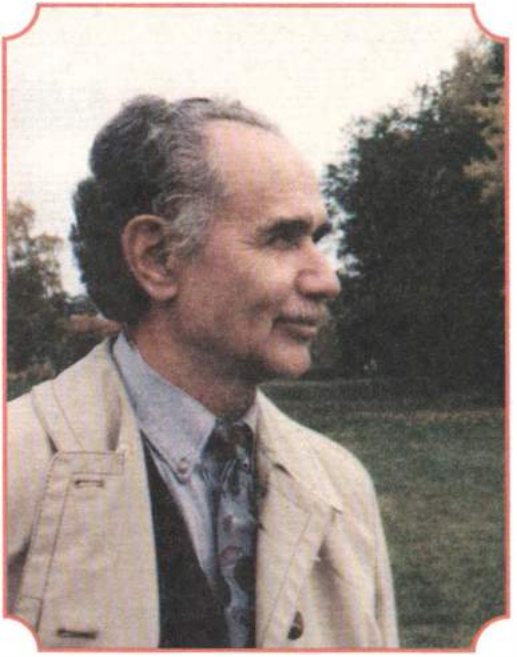
Ortak açıklamada şöyle deniyordu:

"1984 yılında kurulan Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği (kısa adıyla SOL BİRLİK) belli bir dönem program amaçları yönünde çalışma yaptıktan sonra, süreç içinde, çeşitli nesnel ve öznel nedenlerin etkisiyle iş yapamaz duruma geldiğinden, şu anda birlik içinde olan beş parti tarafından sona erdirilmesi uygun görüldü.

"Partilerimiz, SOL BİRLİK'in, programında belirlenen amaçlara - büyük bölümüyle- ulaşmasa da, sol partilerin ortak çalışması bakımından örnek olacak olumlu çalışmalar da yaptığı, yine ortak amaçlara tam olarak ulaşılmadıkça solun birliğine, dayanışmasına her zaman gerek bulunduğu kanısındadırlar ve bu nedenle, SOL BİRLİK'in yaşatılmaması olumsuz bir sonuç olmakla birlikte, gelecekte daha geniş, etkili birlikler için çaba gösterilmesinden yanadırlar."

Böylece 1984 yılı Aralık ayında kurulmuş olan Sol Birlik, bundan tam dört yıl sonra sona erdi. Her şeye rağmen Sol Birlik, bugüne kadar Kürt ve Türk sol örgütleri arasında oluşan en uzun süreli birlik oldu, ortak çalışmanın ürünlerini verdi, bu haliyle iyi bir örnek oldu.

İKİNCİ CİLDİN SONU

yaşamdan kareler...

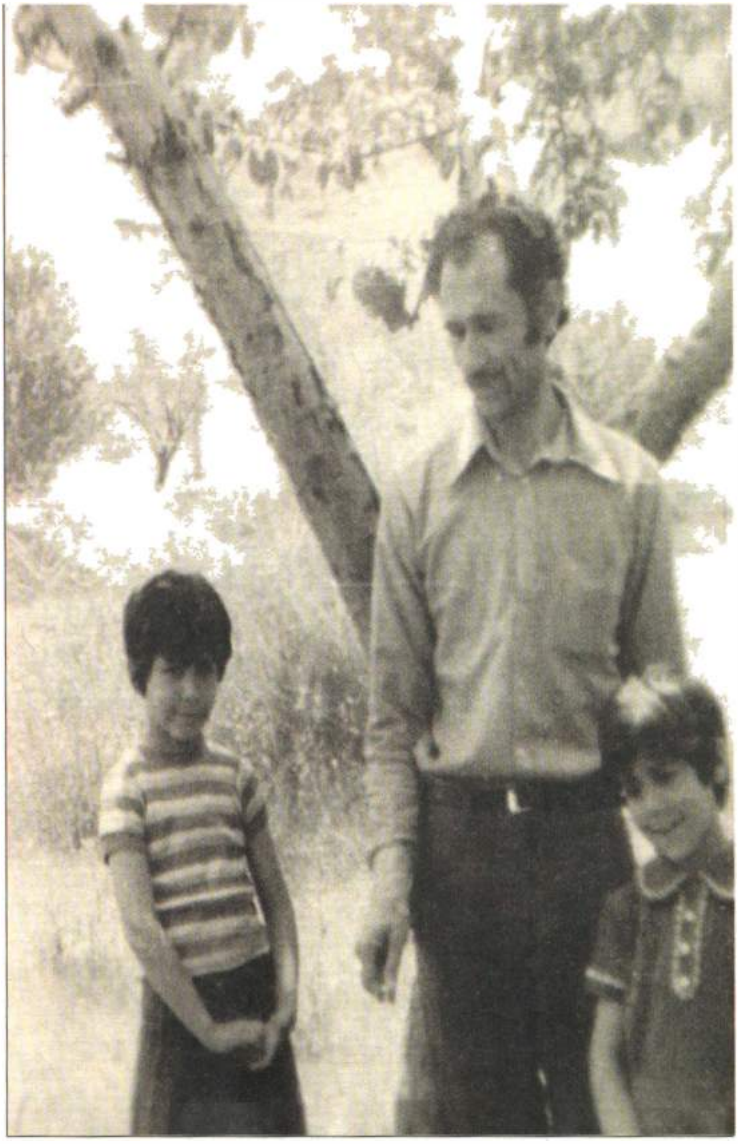
Soldan sağa: Ümit Fırat, Kemal Burkay, Kasım Aydın, İhsan Aksoy, Faruk Aras ve Orhan Talun

Özgürlük Yolu bürosunda; soldan sağa: Yavuz Çamlıbel, Hüseyin Beysülen, Burkay, Sıddık Bozarslan

Burkay ve ikiz kızları Evin ve Berivan;
Abidinpaşa'daki evlerinin önünde; 1976-Ankara

Burkay, Evin ve Berivan'la Kayaş'ta bir piknik sırasında; 1976-Ankara

ROJA WELAT

ROJNAMEVA SİYASÎ Û ÇANDÎ YA 15 ROJÎ
15 GÜNLÜK POLİTİK VE KÜLTÜREL GAZETE

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BINDEST YEKBIN!

BIJÎ SERKETINA DIYARBEKRÊ

Burkay ve eşi Suzan, nikah töreninden çıkarken; 1976-Ankara

Nikah töreni sonrası, Ankara Gençlik Parkı'nda. Soldan sağa: Suzan'ın annesi Fikriye Hanım, Burkay, Eşi Suzan, Suzan'ın babası Hüseyin Kuran. Arka sırada Burkay'ın arkasındaki gözlüklü bayan Burkay'ın kızkardeşi İnci, Suzan'ın arkasında duran kızkardeşi Nuray ve yanındaki eşi Fevzi, Hüseyin Kuran'ın arkasında görünen bayan ise, Suzan'ın ablası Sebahat Hanım.

Nikah töreni sonrası, Ankara Gençlik Parkı'nda. Soldan sağa: Gülay Bayrak, Bilge Acar, Ziya Acar, Burkay, Suzan, Suzan'ın iki hemşire arkadaşı, en sağda Mehmet Bayrak

Baran'la bir tatil sırasında, Haziran 1978-Mersin

Burkay ve Suriye İKDP Genel Sekreteri Hemit Dewrêş; Kamışlı

Hemit Dewrêş ve eşi Leyla Hanım (Xuşka Leyla)

1981 yazı, Tahran; soldan sağa: IKP'li rehber, Burkay, Mustafa Budak ve Ziya Acar

KOMKAR'ın faşizme karşı kitlesel eylemlerinden biri-1981

Federal Almanya'da Cunta'yı protesto yürüyüşlerinden bir görüntü

Cunta'yı protesto yürüyüşlerinden bir diğer görüntü

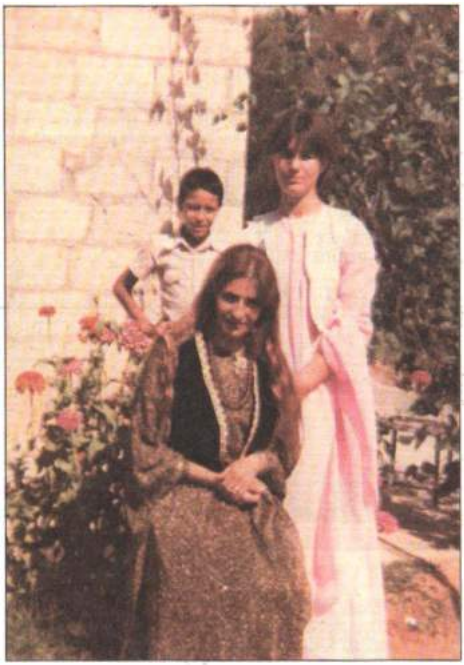

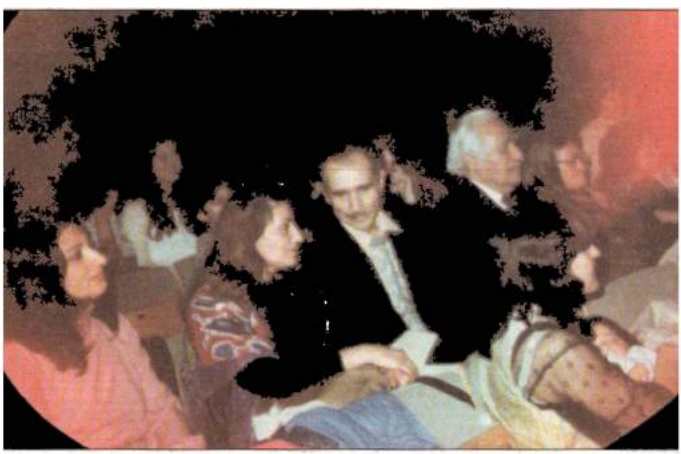

KOMKAR'ın çıkardığı Almanca Bülten

Suzan, Hêlin, Devrim; Temmuz 1982-Şam

Stokholm'de bir toplantı; soldan sağa: Selva Baksi, Suzan, Burkay, Cigerxwin, Cigerxwin'in eşi Kehla Hanım

Stokholm 'un Tensta semti; soldan sağa: Burkay, eşi Suzan, Cigerxwin ve eşi Kehla Hanım, Rıza Çolpan

Stokholm-Rinkeby'deki çalışma odasında, Baran'la

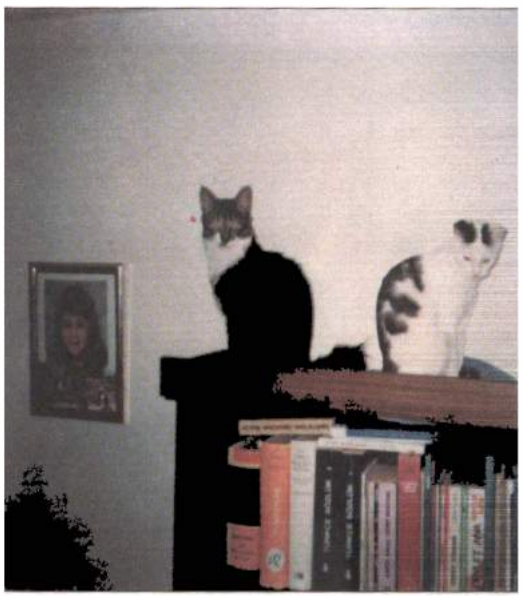
Eşi Suzan ve çocukları Devrim, Baran, Dilan'la; 1986-Stokholm

Newroz kutlamasında eşi Suzan ve Baran'la; 1989 Stokholm

Stokholm'de bir Kürt govendi

Burkayların iki kedisi: Newroz ve Boncuk

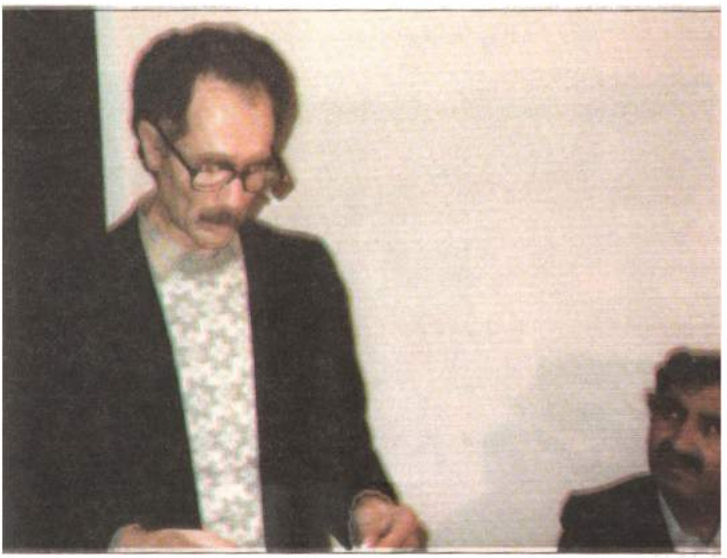
Burkay Londra Konferansı'nda konuşurken. Yanında ayaktaki Cahit Baylav; oturan İşçi Partisi Milletvekili Jeremy Corbyn.

Londra'da Marks'ın mezarını ziyaret; 28 Eylül-1984

Cigerxwin'in taziye toplantısından bir görüntü

Burkay, Cigerxwin için düzenlenen toplantıda konuşurken; 25 Ekim 1984-Stokholm
(Yan tarafta görünen Doktor Naci Kutlay)

Burkay Düsseldorf toplantısında konuşurken

Düsseldorf toplantısından bir başka görüntü

Mustafa Budak (Apê Selim) için Stokholm'da yapılan tören; Mart 1984

Mustafa Budak için düzenlenen anma toplantısı; 31 Mayıs 1984-Stokholm

Düsseldorf barış toplantısından bir görüntü; 15 Kasım 1986 (Resimde Kemal Burkay, Gültekin Gazioğlu ve Behice Boran)

Düsseldorf barış toplantısından bir görüntü; 15 Kasım 1986 (Resimde Gazioğlu ve Burkay)

Düsseldorf toplantısından bir başka görüntü

Düsseldorf toplantısından bir başka görüntü (Resimdeki bayan, Kazım Yıldız'ın eşi Melahat Hanım)

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

KOMKAR'ın Newroz kutlamalarından bir görüntü

Avustralya'da PSK taraftarlarının, Riya Azadi flaması altındaki bir eylemi

1925 Ayaklanması'nın anma toplantısından bir görünüş; 13 Temmuz 1985-Stokholm

Burkay 1925 Ayaklanmasının 60. Yıldönümü Toplantısı'nda konuşurken;
13 Temmuz 1985-Stokholm

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Burkay, Stokholm'de düzenlenen PSK 10. Yıl Töreninde konuşurken

Stokholm'de düzenlenen PSK 10. Yıl Töreninden bir görüntü

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Almanya'da yapılan PSK 10. Yıl gecesinden bir görüntü; 3 Kasım 1984-Köln

Burkay, şehitleri anma gününde düzenlenen toplantıda konuşurken

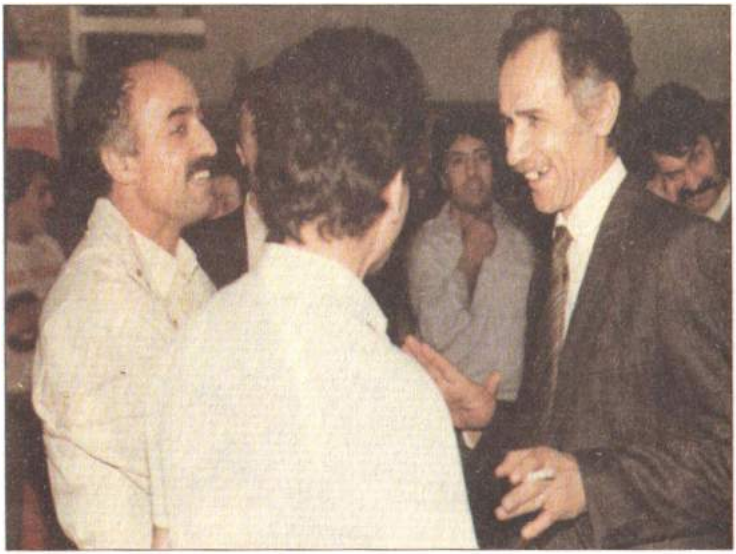
KOMKAR 7. Kurultayı'ndan bir görünüş; 18-19 Mayıs 1985

KOMKAR 7. Kurultayı'ndan bir görünüş; 18-19 Mayıs 1985

KOMKÁR'ın 7. Kurultayı'ndan bir görünüş

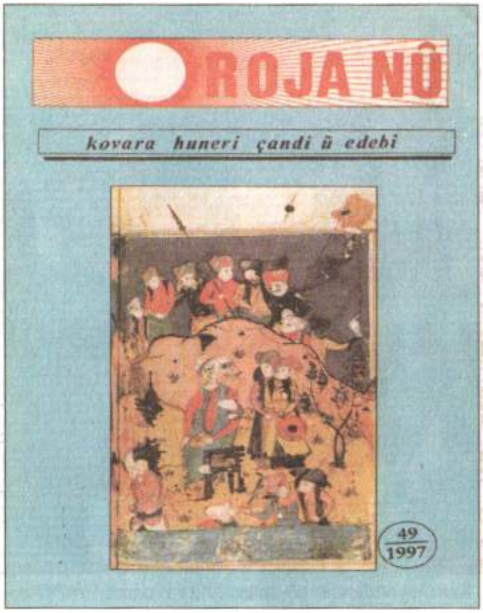
KOMKAR 7. Kurultayı'ndan bir görünüş; 18-19 Mayıs 1985

KOMKAR Kongresi'nden bir görünüş

Kürt gençlerinin anadilde eğitim hakkı için bir kitlesel gösterisi

Toplu köyler planına ve sürgünlere karşı KOMKAR'ın düzenlediği bir protesto yürüyüşü

KOMKAR 9. Kurultay'ından bir görünüş; 20-21 Haziran 1987-Düsseldorf

KOMKAR 9. Kurultay'ından bir görünüş; 20-21 Haziran 1987-Düsseldorf

KOMKAR 9. Kurultay'ından bir görünüş; 20-21 Haziran 1987-Düsseldorf
(Resimdeki bayan Ramazan Adıgüzel'in eşi Emine Hanım)

KOMKAR 9. Kurultayı'nda düzenlenen panelden bir görünüş

Ali Hoca ve Hüseyin Ali'yi anma toplantısından bir görünüş

Riya Azadi'nin 100. Sayısı ve PSK'nin 12. Yıldönümü kutlama toplantısından bir görünüm

SOL BİRLİK

Sol güçlerin ortak kampanyası

İdamlara, işkenceye ve Kürt halkı üzerindeki baskılara hayır!

■ Zindanlar Boşalsın, Genel Af! ■ Türkiye Kürdistanı'ndaki Operasyonlara ve Kürt Köylülerin Sürgün Edilmesine Hayır! ■ İdam ve İşkencelere Son!

DİSK Davası'nda savunmalar sürü

«Mahkemenizden adalet beklemiyoruz

Kürdistan'lı Kadınlar 8 MART'I KUTLADI

Yaklaşık olarak bir yıl önce kurulmuş bulunan Kürdistan'lı Kadınları Örgütleme Komitesi çalışmalarını sürdürüyor. Komite, geçen süre içerisinde çeşitli toplantılar düzenledi. Bu toplantılarda F.Almanya'da yaşayan Kürdistan'lı kadınların karşılaştıkları çeşitli ekonomik ve sosyal sorunların üzerinde duruldu ve bunların çözüme kavuşturulması için örgütlü mücadele verilmesi zorunluluğu konusunda görüş birliğine varıldı.

En son 7 Şubat günü çeşitli bölgelerden gelen delegelerin katılımıyla Nürnberg'de yapılan toplantıda, dernekleşme çalışmalarının hızlandırılması kararı alındı. "Komela Jinên Kurdistan Li Elmanya Federal" (KOMJIN) tüzük ve programının hazırlanması için görev bölümü yapıldı.

Kürdistan'lı kadınları örgütleme komitesi, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamak için yoğun bir çalışma yaptı. Komite bir bildiri yayınlayarak; dünya da ve Kürdistan'da kadınların karşı karşıya bulunduğu sorunlar üzerinde duruldu ve bunları aşmak için mücadele etmenin önemine değinildi. Komite aynı zamanda 7 Mart günü Frankfurt şehrinde Demokratik Kadın Örgütü (DFI) tarafından ya-

pılmak istenen yürüyüşe katılma kararı alındı ve hazırlıklarını tamamladı. Ancak Alman polisinin son anda iptal etmesi üzerine yürüyüş yapılamadı.

7 Mart gecesi Komite tarafından Frankfurt'ta bir gece düzenlendi. Gecede konuşan Komiteden bir arkadaş Kürdistan'lı kadınların sorunları üzerinde durdu ve şöyle dedi;

"Bir sömürge olan ülkemizde, ... ezmek bir çok güçlüklerle karşı karşıya. Sömürgeciler ülkemizi talan ederken ... ülke ve milleti güçsüz bırakıyor. Bu da ... kadınlarımız daha fazla baskı ve ... altında ezilmeye hedef oluyorlar. Sömürgeci ... kadınlarımızın karşısına bir cephe ... mücadelesiyle. Ülkemiz ... devamı sayfa 7

Kürdistanlı kadınların eyleminden bir görüntü; 1981-Frankfurt

Gazetesi'nden alınmıştır

12. Dünya Gençlik Festivali'nden görüntüler; 1985-Moskova

EK BELGELER

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin Tüzüğü (*)

Madde 1: Partinin adı: Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'dir. (**)

Madde 2: Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi, Türkiye Kürdistanı işçi sınıfının ve yoksul köylülerinin Marksist-Leninist politik örgütüdür. Partinin nihai amacı Türkiye Kürdistanı'nda her türlü sömürü biçimine son vererek sosyalist bir toplum biçimi kurmaktır. Bu amaçla Parti;

a- Başta Kürdistan işçi sınıfı ve yoksul köylü kitleleri olmak üzere emekçi kitleler, aydınlar ve toplumun öteki katları içinde sosyalist dünya görüşünü yayar, öğretir.

b- İşçi sınıfı ideolojisini benimseyen ve niteliği partiye girmeye elverişli olan kişileri çatısı altında örgütler ve eğitir.

c - Kitlelerin sömürüye, emperyalizme, milli baskıya ve ırk ayrımına karşı her türlü ilerici, demokratik mücadelelerini destekler ve bu yolda kitleleri örgütler.

Madde 3: Kürdistan feodal, emperyalist ve mahalli ırkçı devletler (Türkiye, Irak ve İran) tarafından parçalanmış bir ülkedir ve Kürt ulusu, bu ülkelerde hâkim ulusların egemen sınıfları tarafından boyunduruk altına alınmıştır. Her üç ülkede de söz konusu egemen sınıflar ve onların ırkçı hükümetleri Kürdistan'a bir sömürge politikası uygulamakta, Kürt toplumunun ekonomik, kültürel ve sosyal gelişimini sistemli bir şekilde engellemektedirler. Bu nedenle Kürt halkı ulusal özgürlüğüne sahip değildir ve ağalık, şeyhlik, aşiret, mezhep farkları gibi feodal ve prekapitalist ilişkileri tasfiye edememiş, demokratik dönüşümleri gerçekleştirememiştir. Ulusal dış baskı ile söz konusu feodal yapı, Kürt halkının uluslaşma ve demokratikleşme sürecinin önündeki iki büyük engeli teşkil etmektedirler. Bu temelden hareket eden TKSP, Türkiye Kürdistanı'nda yaşayan Kürt halkının önündeki devrimci adımın ulusal ve demokratik bir devrim olduğunu, öncelikle bu görevin başarılması gerektiğini tespit eder, Kürt halkının ulusal baskıdan kurtulması, feodal ilişkilere son verilerek toplumun demokratikleştirilmesi uğrunda savaşır.

Türkiye Kürdistanı'nda yaşayan Kürt halkının ulusal kurtuluşunun, başlıca Kürt halkının devrimci mücadelesiyle başarıya ulaşacağını tespit eden

---

(*) Bu, Parti tüzüğünün ilk halidir. Sonradan, özellikle 1981 yılında birhayli değişikliğe uğradı.

(**) 1 Ocak 1975'teki kuruluş toplantısında kabul edilen bu tüzükte, ele geçmesi durumunda polisi yanıltmak için Türkiye ve Irak, Türk ve Arap sözcüklerine yer değiştirilmişti.

partimiz bu amaçla,

1. Kürt halkının geniş kitlelerini ulusal kurtuluş amacı etrafında bilinçlendirir ve örgütler. Kitlelerin milli baskıya, ırk ayrımına ve feodal güçlere karşı direnişine öncülük eder.

2. Ulusal kurtuluştan yana olan, milli baskıya ve feodal gericiliğe karşı çıkan öteki yurtsever güçlerle:

a-Militarist Türk burjuvazisinin Kürt halkına karşı yürüttüğü milli baskıya, ırk ayrımına ve zoraki asimilasyon politikasına son verilmesi, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etmesi,

b- Kürt halkının dili, kültürü üzerindeki her türlü baskı ve engelin kaldırılması, Kürtçenin Kürdistan'da resmi dil haline gelmesi, Kürt diliyle eğitim yapılması ve bu dilde her türlü yayının serbest bırakılması, Kürt halkının ilerici ve devrimci kültürünün geliştirilmesi,

c- Kürdistan'a karşı yürütülen ekonomik sömürü politikasına son verilmesi, başta petrol ve diğer madenler olmak üzere doğal servetlerin Kürdistan yararına işletilmesi, Kürdistan'da ağır sanayi kurulması, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi,

d- Bir toprak devrimi ile büyük toprakların kamulaştırılması, böylece topraksız köylülerin toprağa kavuşturulması ve ağalık şeyhlik gibi feodal kurumlarla, çağdaş olmayan ötcki kurumların tasfiyesi için ve bu müşterek amaçlar etrafında bir ulusal demokratik cephe oluşturmaya çalışır ve bu cephenin öncülüğünü yapar. Çağımızda ve Türkiye Kürdistanı'nın mevcut koşullarında bu onurlu öncülük görevi Kürdistan işçilerine ve yoksul köylülerine, onların Marksist-Leninist partisine düşmektedir.

Madde: 4- Kürt halkı Türkiye'de Türk halkıyla yan yana, yer yer de iç içe yaşamaktadır. Her iki halk arasında sıkı ekonomik, sosyal, politik ilişkiler vardır. Şovenist Türk burjuvazisi, Kürt halkını ulusal ve sınıfsal yönden ezdiği gibi, Türk halkını da sınıfsal yönden ezmektedir. Kürt feodal unsurları da, Türk egemen sınıfları ve onların hükümetleriyle işbirliği halinde, Kürt halkının ulusal ve demokratik hareketinin önünde bir engel oldukları gibi, genel olarak da gericiliğin bir dayanağıdırlar. Yine şovenist büyük Türk burjuvazisi ile Kürt feodal unsurlarının ittifakı, her iki halkın müşterek düşmanı olan emperyalizmle işbirliği halindedir. Bunun gibi Kürt ve Türk işçi sınıflarının ve yoksul köylülerinin çıkarları temelde birdir: Özgürlük, demokrasi ve sosyalizm.

Bu temel görüşten hareket eden TKSP, hakim ulusun proletaryası ile ezilen ulusun kurtuluş güçlerinin dayanışmasını öngören Leninist ilkenin ışığında:

a) Türkiye işçi sınıfının demokrasi ve sosyalizm uğrundaki savaşını Kürt Halkının ulusal kurtuluş mücadelesinin en büyük dostu sayar.

b) Türkiye işçi sınıfının devrimci politik örgütlerini Partimizin dostu sayar. Demokrasi ve sosyalizm savaşında onlarla en sıkı dayanışmayı, güç-birliğini kurmaya çalışır.

c) Türkiye'de emperyalizme, faşizme karşı ve demokrasi için öteki devrimci ve demokratik güçlerle asgari bir program üzerinde, geniş bir cephe oluşturulması için çaba gösterir.

Madde 5: TKSP, Kürdistan'ın öteki kesimlerinde özgürlük, demokrasi, sosyalizm yolunda gösterilen tüm çabaları destekler, Kürt halkının bu kesimlerindeki devrimci, ilerici örgütleriyle dostça ilişkiler kurar.

TKSP, öteki ülkelerdeki devrimci hareketlere karşı enternasyonalist bir politika güder. Sömürge ve bağımlı halkların emperyalizme ve ulusal baskıya karşı mücadeleleriyle tüm ülkelerde işçi sınıfının ve diğer demokratik güçlerin sömürüye ve her türlü gericiliğe karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm için verdikleri mücadeleyi destekler.

Madde 6: Partinin organları Kongre, Merkez Komitesi, Genel Sekreterlik, Merkez Disiplin Kurulu, Bölge Sekreterliği, Bölge Komitesi ve Hücredir.

Madde 7: Kongre, Partinin en büyük karar organıdır. Yılda bir kere Merkez Komitesinin tayin edeceği yerde toplanır. Genel Sekreter ve Merkez Komitesi gerekli gördüğü durumlarda Kongreyi olağanüstü toplantıya çağırabilir.

Kongre, Merkez Komitesi üyeleriyle bölge sekreterlerinden oluşur.

Madde 8: Kongrenin görevleri şunlardır:

a) Partinin tüzük ve programında gerekli değişiklikleri yapmak,

b) Mücadele stratejisini ve ana taktikleri tesbit etmek.

c) Merkez Komitesi'nin çalışma ve hesap raporunu görüşüp Komiteyi aklamak.

d)Yeni Merkez Komitesini ve Merkez Disiplin Kurulunu seçmek.

e) Parti politikası ile ilgili gerekli gördüğü diğer kararları almak.

Merkez Komitesi gerekli ve zorunlu gördüğü hallerde kongre görev ve yetkilerini bizzat yüklenir.

Madde 9: Merkez Komitesi, Partinin en yüksek yürütme ve ikinci derecede karar organıdır. ..... kişiden oluşur. .... ayda bir toplanır. (*)

Merkez Komitesinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kendi üyeleri arasından bir Genel Sekreter ve bir Genel Sayman seçmek.

b) Genel Sekreterliğin çalışmalarını denetlemek.

c) Parti tüzük ve programı ile Kongre kararları doğrultusunda Partiyi

(*) İlk MK 7 kurucu üyeden oluşuyordu ve toplantılarını üç ayda bir yapıyordu. 1. Kongre'den itibaren sayı artırıldı ve toplantı süreleri de altı ayda bire çıkarıldı.

yönetmek, kararlar almak ve yürütmek.

d) Bölge sekreterlerini atamak, onların çalışmalarını denetlemek ve gerektiğinde onları değiştirmek.

e) Parti kadrolarının eğitimini planlamak ve yaptırmak.

f) Partinin yayın, propaganda, kitle çalışmalarını programlamak ve yürütmek.

g) Diğer devrimci, ilerici örgütlerle bağ kurmak, ortak eylem programı yürütmek.

h) Kendi üyeleri arasında yapacağı görev ayırımı ile gerekli çalışma bürolarını oluşturmak.

Madde 10: Merkez Komitesi, üyelerinden birinin başkanlığında, şu çalışma bürolarını oluşturur:

1- Teşkilatlanma bürosu, 2-Yayın ve propaganda bürosu, 3-Genel Saymanın başkanlığında mali büro.

Her büro üç kişiden kurulur. Gerektiğinde bölge sekreterleri bürolara dahil edilebilir.

Merkez Komitesi yeni çalışma bürolarını oluşturabilir.

Madde 11: Genel Sekreterlik, Merkez Komitesi'nce salt çoğunlukla seçilen bir Genel Sekreter, bir Genel Sayman ile Genel Sekreter'in Merkez Komitesi üyeleri arasından seçeceği bir Genel Sekreter Yardımcısı'ndan oluşur.

Genel Sekreterliğin görevi, Kongre'nin ve Merkez Komitesi'nin karar ve direktiflerı uyarınca Parti çalışmalarını yürütmektir.

Genel Sayman, Partinin mali işlerinin yürütücüsüdür.

Genel Sekreter'in bulunmadığı durumlarda yerine Genel Sekreter Yardımcısı vekalet eder.

Genel Sekreterlik, çalışmalarında Merkez Komitesi'ne karşı sorumludur.

Madde 12:Genel Sekreter, tüzük ve program ile Kongre ve Merkez Komitesi'nin karar ve direktifleri uyarınca partiyi yönetir, Merkez Komitesi'nin toplantılarına başkanlık eder. Merkez Komitesi'ne karşı sorumludur.

Madde 13: Merkez Komitesi, kendi üyeleriyle bölge sekreterleri hakkında disiplin kurulu görevini bizzat yapar.

Madde 14: Merkez Disiplin Kurulu, kongrenin üyeleri arasından seçeceği bir başkan ile iki üyeden kurulur. Görevi, parti suçu işlenmesi halinde, parti üyelerini yargılayıp gereken cezayı tayin etmektir. Kararları kesindir.

Madde 15: Bölge sekreterlikleri, Merkez Komitesi'nin uygun göreceği yerlerde kurulur. Bölge sekreterini Merkez Komitesi tayin eder ve çalışma alanını belirler. Bölge sekreteri, kendisine bir yardımcı seçer.

Bölge sekreterinin görevi, o bölgede parti örgütlenmesini sağlamak ve Merkez Komitesi ile genel sekreterin direktif ve kararları ışığında parti çalışmalarını yürütmektir.

Madde 16: Bölge sekreteri, Merkez Komitesi'nin onayını aldıktan sonra üç veya beş kişilik bölge komitesini oluşturur. Komite kendi içinde bir hücredir ve başkanı bölge sekreteridir. Bölge çapında parti çalışmalarını yürütür, koordine eder, merkez komitesi'nin ve Genel Sekreter'in direktiflerini yerine getirir.

Madde 17: Hücre, Parti'nin çalışma birimidir; üç kişiden oluşur. Hücrenin kurucusu aynı zamanda başkanıdır.

Hücre, Parti'nin amacı ve üst organların kararlar ve direktifleri doğrultusunda kitle içinde çalışma yapar. Parti'nin politikası hücre çalışmaları ile hayata kavuşur. Hücre Parti'nin görüşlerini kitlelere ulaştırır, kitle içinde propaganda ve ajitasyon çalışmalarını yürütür; örgütsel çalışmayı yapar, Parti'ye yeni üyeler araştırır.

Madde 18: Parti'nin tüm gelirleri Merkez Komitesi'nde toplanır, onun göstereceği biçimde sarf edilir. Merkez Komitesi, bölge sekreterlikleri veya bölge komitelerine belirli bir miktarı alıkoyma ve kendi inisiyatifinde kullanma yetkisi verebilir.

Madde 19: Zamanının tamamını veya büyük kesimini parti çalışmalarına verip de geçimlerini sağlayacak bir geliri olmayan partililere, Merkez Komitesi'nce, görevlerinin önemi de göz önüne alınarak ve parti olanaklarına göre, geçimlerini sağlayacak bir gelir bağlanır.

Parti çalışmaları nedeniyle tutuklananlar ve mücadelede hayatlarını verenlerin bakmaya zorunlu oldukları kişiler için de aynı ilke gözetilir.

Madde 20: Üyelik: Partinin örgütlenmesinde yukarıdan aşağı hücresel gelişme yöntemi uygulanır.

Her üye, kendi hücresinin dışında herkese karşı partili kimliğini gizlemek zorundadır.

Her Parti üyesi, kendisiyle devrimci çalışma içinde ilişki kurduğu ve iyi tanıdığı bir kişinin Partiye üye olmak eğilimini anlarsa, durumu hücre arkadaşlarına bildirir. Hücre mensupları o kişinin geçmişini hissettirmeden araştırır, çalışmalarını ve yaşantısını uzun bir süre gözlerler, Gerekli niteliklere sahip olduğuna kanaat getirirlerse, o kişiye, kendisiyle daha önce ilişki kurmuş üye aracılığıyla teklif götürülür ve kabulü halinde parti üyeliğine alınır. Bu şekilde iki kişiyle parti üyeliği bağı kuran üye, onlarla bağımsız bir hücre örgütler. Hücrenin kurucusu aynı zamanda başkanı sayılır.

Üyenin şu niteliklere sahip olması şarttır:

a) 17 yaşını bitirmiş olmak.

b) Sosyalist dünya görüşünü benimsemek.

c) Parti'nin ilkelerine uygun çalışmayı kabul etmek.

d) Cesur ve fedakar olmak.

e) Ağzı son derece sıkı olmak; sır saklamak.

f) Dürüst olmak.

g) Kumara, alkole düşkünlük ve benzeri kötü alışkanlıkları bulunmamak.

Madde 21: Üyenin görevleri şunlardır:.

a) Taahhüt ettiği belli miktarda bir aidatı düzenli şekilde ödemek.

b) Parti'nin sırlarını titizlikle saklamak.

c) Kitle arasında sosyalist dünya görüşünü yaymak, partinin tüzük ve program amaçları doğrultusunda çalışmak.

d) Partiye yeni üye kazanmak için çaba göstermek.

e) Üst kurullar tarafından alınan kararlara uymak ve verilen direktifleri yerine getirmek.

f) Parti'ye gelir sağlamak yönünde çaba göstermek.

Madde 22: Parti'den ayrılmak isteyen üye, hücre başkanına durumu gerekçeleriyle bildirerek ayrılabilir. Bu halde durum, hiyerarşik yoldan üst kurullara ulaştırılır. Üye ayrıldıktan sonra da, Parti sırlarını hiçbir şekilde, hiç kimseye açamaz.

Madde 23: Aşağıdaki eylemler parti suçu sayılır:

a) Verilen görevi ihmal etmek veya baştan savmak.

b) Örgütün sırlarını dışarı vermek.

c) Örgütün birliğini bozucu tavırları olmak.

d) Örgütün tüzük ve programına aykırı eylemleri olmak.

e) Özel hayatında parti üyeliği ile bağdaşmayan davranışlar göstermek. (kumar, sarhoşluk ve benzeri)

Madde 24: Yukarıdaki suçlardan birini işleyen üyenin durumu hiyerarşik yoldan Merkez Disiplin Kurulu'na ulaştırılır. Kurul, durumu inceleyerek uygun göreceği şu cezalardan birini verir:

a) Kınama,

b) İhraç

Örgütün sırlarını dışarı verme halinde uygulanacak ceza yalnızca ihraçtır. İşlenen parti suçu dolayısıyla, Parti için önemli bir kayıp söz konusu ise o zaman Merkez Komitesi çok daha ciddi tedbirlere karar verir ve bunu uygular.

Madde 25: Partinin çalışmasında Parti tüzük ve programı bütün organ ve üyeleri; üst organların kararları alt organları bağlar. Her üye, üyesi bulunduğu kurulda kararlar alınırken görüşünü açıkça belirtir; ancak bir kez karar alındıktan sonra, kendisi aykırı görüşte de olsa karara uymak ve verilen görevi yapmak zorundadır.

Üst organlar, parti politikasına ilişkin önemli kararlarda ve bunların uygulanmasında alt organların ve onları hayata geçiren tabandaki üyelerin görüş ve önerilerini alır; bunları önemle göz önünde tutarlar. Kararlar ve görüşler, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya hiyerarşik yoldan ve gizlilik kurallarına uygun şekilde ulaştırılır.

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP) Programı (*)

(1975 Yılında kabul edilen ilk hali)

GİRİŞ

Kürt halkının, üzerinde binlerce yıldan beri yaşadığı Kürdistan, bugün Ortadoğu'daki gerici, ırkçı devletler (Türkiye, İran ve Irak) arasında bölüşülmüş bir haldedir ve 20 milyonu bulan nüfusu ile Kürt ulusu boyunduruk altındadır.

Kürdistan önce Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında bölüşülmüş, bu iki büyük feodal despotluğun Kürdistan üzerinde yürüttükleri sayısız savaşlar sebebiyle yakılıp yıkılmış, yağmalanmış; ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan gelişmesi engellenmiştir. Bu dönemde Kürdistan'ın feodal yapısı da merkezi bir birliğin oluşmasında önemli bir engel teşkil etmiştir.

19. yüzyıldan itibaren bölgeye sömürgeci ve emperyalist güçlerin el atmalarından sonra Kürdistan, emperyalist çıkarlara ve etki alanlarına göre yeni bölünmelere uğradı. Özellikle petrol alanlarını kontrol için yürütülen savaşlar sonucu bu bölgede emperyalist güçlerin isteklerine uygun sınırlar çizildi, Güney Kürdistan İngiliz etki alanına, yeni oluşturulan Irak sınırları içine alındı.

Kürt ulusunun bütün 19. yüzyıl boyunca devam eden ulusal niteliktcki pek çok ayaklanması Osmanlı ve İran despotluklarının ortak çabasıyla yenilgiye uğratıldı. 20. yüzyıl başında Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte Türkiye'de, Irak ve Suriye'de; yine aynı dönemde İran'da ulusal devletler kuruldu. Bu devletlerin her biri Kürdistan'ın bir parçasını elinde tutuyordu. Bu devletler Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı, çıkarları gereği, birlikte karşı koydular, birçok ulusal ayaklanmayı kan ve vahşetle ezdiler.

Bölgede statükonun değişmesini istemeyen emperyalist güçler, başta İngiltere ve ABD, bu ırkçı devletleri desteklediler. Örneğin Irak Kürt halkının 1915'lerden itibaren aralıksız sürdürdüğü güçlü özgürlük mücadelesi, bizzat İngiliz emperyalistlerinin silahlı birlikleri tarafından ezildi. ABD ve İngiliz emperyalistleri 1. Dünya Savaşı sırasında İran'da kurulan Azerbaycan ve Mahabat Demokratik Cumhuriyetlerinin yıkılmasında başlıca rolü oynadılar.

(*) Bu ilk Program daha sonraki yıllarda değişikliklere uğradı, özellikle de 1992 yılında yapılan 3. Kongre'de bir bütün olarak gözden geçirildi ve birhayli değişti ve bu kongrede ayrıca parti adından "Türkiye" sözcüğü de çıkarıldı.

Bugün de NATO-CENTO, İkili Antlaşmalar v.s. ile, demokratik ve ilerici hareketlere karşı, bölgedeki gerici rejimleri destekleyen, koruyan aynı emperyalist güçlerdir.

KÜRDİSTAN'IN SÖMÜRGE HALİNE GELİŞİ

Türkiye, İran ve Irak'ta 1920'lerden itibaren, ekonomik, sosyal, kültürel hayatta önemli gelişmeler olurken, bu devletlerin bölüştüğü Kürdistan'a gelişme olanakları verilmedi. Her üç devlette de Kürdistan'a karşı düşmanca bir politika izlendi. Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü zenginlikleri bu ülkelerin egemen sınıfları tarafından emperyalistlere peşkeş çekildi, onlarla birlikte sömürüldü, yağma edildi. Emperyalistler ve yerli uşakları Kürdistan'ın zengin petrollerine, krom, bakır, demir, kömür yataklarına vahşice saldırdılar. Ne tek başına ülkemizi zengin etmeye yetecek petrolün, ne de diğer madenlerin halkımıza bir yararı dokundu. Kürdistan'ın zengin akarsu yatakları ya öylesine boş akıyor, ya da buralarda üretilen enerji Kürdistan'dan başka taraflara gidiyor. Yüzyıllardan beri ünlü bir hayvancılık bölgesi olan ve verimli tarım alanlarına sahip bulunan Kürdistan'da halk bugün de yoksulluk ve perişanlık içinde. Bu devletlerin tümü de, başından beri, bölge ekonomisini canlandırmak için hiç bir çaba harcamadılar; tersine oraya açık bir sömürü ve talan politikası uyguladılar. Bu nedenle her üç ülkede de Kürdistan'la ülkenin geriye kalan bölümü arasında açık bir uçurum oluştu.

Gerek Türkiye'de, gerek İran ve Irak'ta üretim güçleri belli bir gelişme gösterdi; tarım, ticaret ve sanayi alanında ilerlemeler sağlandı. Bu gelişmelerle feodal üretim ilişkileri, yerlerini kapitalist üretim ilişkilerine bıraktılar. Uluslaşma süreci hızlandı, ulusal kültür büyük atılımlar yaptı. Türkiye'de bu durum açık olarak görünüyor.

Oysa Kürdistan'da ne tarım, ne de sanayi alanında önemli bir değişiklik oldu. Bunun sonucu ekonomik ve sosyal yapı eski feodal karakterini koruyor. Gerici üst yapı kurumları hâlâ etkin. Gelenekleri, töreleri ve dayanışmasıyla aşiret yapısı canlılığını korurken, yer yer sert mezhep çatışmaları görülüyor.

Kürt halkının dili, kültürü her üç ülkede de büyük baskı altında. Halkımızın sanat, edebiyat alanında herhangi bir gelişme göstermesine olanak verilmiyor; onun tarihi, kültürü, dili, kısaca tüm ulusal varlığı inkâr ediliyor ve bu konudaki en küçük çabalar bile çok sert şekilde cezalandırılıyor. Kürt halkı türlü zor yöntemleriyle eritilmek, Türkiye'de Türk, İran'da Fars, Irak'ta Arap yapılmak isteniyor. Bu durumun, Kürt toplumunun sosyal gelişiminde büyük bir engel teşkil ettiğine şüphe yoktur.

İşte bütün bunlar Kürdistan'ı her üç ülkede de bir sömürge durumuna düşürmüştür. Kürdistan'ın her parçası, bir yandan içinde yer aldığı devletin hakim ulusunun burjuvazisi ve büyük toprak sahipleri, diğer yandan onları himaye eden ve onlarla ortaklık ilişkileri kurmuş bulunan emperyalistler tarafından sömürülüyor. Sömürge-metropol ilişkileri gerek ekonomik hayatta, gerek sosyal, politik ve kültürel yaşamda açık seçik görülüyor.

Bugün Türk burjuvazisi Kürdistan'ı bir pazar olarak kullanıyor. Oradan hammadde ve ucuza tarım ürünleri alıyor; bölgeye sanayi ürünleri satıyor. Üstelik aldığı petrole, demir, bakır, krom, kömür ve elektriğe karşı devlet olarak herhangi bir bedel de ödemiyor; çünkü orayı kendi ülkesi sayıyor. Ama bölge yararına yatırım yapmaktan kaçınıyor. Yapılan yatırımlar ise (örneğin Batman, Ergani, Guleman tesisleri, Keban barajı) salt hammaddeleri ve enerjiyi söküp götürmeye yönelik.

Türkiye Kürdistanı batıdaki burjuvazi ve çiftlik sahipleri için ucuz işgücü sağlıyor. Kürdistan'dan batıya sürekli işgücü-beyin gücü akımı var. Doğu'da, yani Kürdistan'da oluşan sermaye de sürekli batıya akıyor. Bu akışı durduracak herhangi bir engel yok.

Osmanlı dönemi bir yana, Cumhuriyet döneminde de, Türk egemen sınıfları Kürdistan'ı elden çıkarmamak için sürekli savaştılar, yüz binlerce insan öldürdüler, bir o kadarını da sürgün ettiler. Burada sayısız karakollar, hapishaneler yaptılar. Bugün de ordu, polis ve jandarma birliklerinin büyük kesimini Kürdistan'da emre hazır tutuyorlar. Türk idaresi Kürt halkına, bir sömürge halkına davrandığı gibi davranıyor.

Türk egemen sınıfları Kürt halkının ulusal varlığını, tarihini, dilini, kültürünü ve sanatını inkâr ediyor, bu yönde tüm insan hak ve özgürlüklerini, uluslararası yasaları çiğniyor; Kürt halkına, dünyada eşi az görülen bir ırk ayrımı ve milli baskı politikası uyguluyorlar. Kürtleri zorla Türkleştirmek için uzun yıllardır türlü yollar, yöntemler deniyorlar.

İşte bütün bunlar Türkiye Kürdistanı'nı tipik bir sömürge haline getirmiştir.

ULUSAL DEMOKRATİK DEVRİM

Ulusal boyunduruk altında bulunan ve henüz yarı feodal yapıyı tasfiye edememiş Kürt ulusu açısından temel çelişki, ulusal özgürlükten ve demokrasiden yana olan tüm ilerici-yurtsever güçlerle sömürgeci yönetim, yerli feodal güçler ve diğer işbirlikçiler arasındadır.

Yine bu durum, Kürt ulusunun önündeki tarihi adımı ulusal demokratik bir devrim olarak belirlemektedir; ulusal boyunduruğa son vermek, feodal yapıyı tasfiye etmek, ülkeyi demokratikleştirmek.

HALKIMIZIN KARŞI KARŞIYA BULUNDUĞU OLUMSUZ KOŞULLAR

Kürt ulusu iki yüz yıla yakın bir süredir ki özgürlüğü için savaşıyor, bu uğurda sayısız kurbanlar verdi, büyük acılar çekti. Halkımızın özgürlük mücadelesi halâ da başarıya ulaşmadıysa, bunun nedeni elbette halkımızın gevşekliği değildir. Bunun nedeni, halkımızın karşı karşıya bulunduğu ağır, olumsuz koşullardır.

Kürdistan'ın yüzyıllardır bölünmüş olması, olumsuz şartların başında gelmektedir. Kürt ulusu, karşısında bir değil, daima birkaç düşman buldu. Onun mücadelesi önce iki imparatorluğun güçleri tarafından ezildi; son 50-60 yıldan beri ise halkımız üç devletle ve onların arkasındaki emperyalist güçlerle savaşıyor. Kürdistan, bu ırkçı devletler tarafından kuşatılmış durumda.

Kürt toplumuna yüzyıllardır egemen olan feodal yapı ise ulusal birliğin oluşmasının, ulusal güçlerin bir araya gelmesinin önündeki en büyük iç engel oldu. Gerçi feodal beyler içinde ulusal harekete katılan, hatta başı çeken çok kişi görüldü. Ancak ülke topraklarını ve nüfuz alanlarını kendi aralarında bölüşmüş olan, kendi başlarına buyruk beyler ve şeyhler, bizzat kendileri Kürt halkını sömürüp köleleştirerek, uyutarak, onun ekonomik, sosyal, kültürel gelişimini engellediler; toplumu anarşik biçimde bölüp parçalıyarak ulusal birliği baltaladılar; bu durumu sürdürmeye çalışarak uluslaşma sürecine karşı durdular; çıkarları gereği zaman zaman devletle çatışsalar bile, çoğu zaman onunla işbirliği yaptılar, ulusal hareketlere içten saldırdılar. Bu sınıf, nesnel konumuyla ulusal hareketin karşısında bir sınıftır.

Gerek yüzyıllardır süren dış boyunduruk, gerek ağalık-şeyhlik gibi kurumların oluşturduğu iç boyunduruk birbirlerini tamamlayıp güçlendirerek Kürt halkını iliklerine kadar sömürmüş, ekonomik ve kültürel gelişmesini engellemiş, köleleştirmiş, karanlığa itmiştir. Bu şartlarda ulusal hareket, düşünsel ve örgütsel planda güçlü kadrolar bulamamış, güçlü bir kitle tabanına oturamamıştır. Ancak son 20-30 yıldan bu yanadır ki Kürt toplumu bu dar çemberi kırmaya başlamıştır. Tüm sömürü ve zulüm çarkına rağmen, görece olarak zayıf, yavaş ve çarpık da olsa, Kürdistan'da da ticaret ve tarım alanında bir gelişme görülüyor. Sömürgeci devlet oraya, kendi çıkarı için de olsa bazı yatırımlar yapmış bulunuyor. Buralarda ve özel işyerlerinde bir işçi sınıfı oluşuyor. Özellikle Türkiye Kürdistanı'nda kentleşme büyük hız kazanmış durumda. Feodal ve aşiretçi yapı çözülüyor, köyler pazara açılıyor. Ulaşım ve haberleşme araçları hızla yayılıyor. Bu gelişmeler geniş işçi,

köylü, aydın kitlelerini sümürüye ve ulusal baskıya karşı mücadele alanına çekiyor. İşte halkımızın özgürlük ve demokrasi mücadelesini başarıya ulaştıracak güçler, Kürdistan işçileri, yoksul köylü kitleleri ve onlarla bütünleşen devrimci aydınları olacaktır.

BAŞARININ ŞARTI: KOŞULLARIN İYİ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kürt halkının önündeki tarihi adımın, ulusal demokratik devrimin başarıya ulaşması için, ülkemizde ve dünyada zaman ve mekân koşullarının iyi değerlendirilmesi gerekir. Dostu, düşmanı doğru biçimde ayırmalı, kendimizin ve düşmanın gücünü doğru biçimde hesaplamalıyız.

Kürdistan'ı bölen sınırlar emperyalist, feodal; ırkçı güçler tarafından çizilmiştir. Her üç devlet, Kürt halkının mücadelesini ezmek için nasıl birbirlerini destekliyorlarsa, Kürdistan'ın herhangi bir parçasında verilen mücadeleye, Kürdistan'ın diğer parçalarında yaşayan halkımız da öylesine destek olacaktır. Diğer yandan, ne kadar haksız biçimde çizilmiş olursa olsun, onlarca ve kimi yerde yüzlerce yıldan beri var olan bu sınırların yarattığı ekonomik, sosyal, politik bazı gerçekleri de kimse görmezlikten gelemez. Kürdistan'ın her parçasının özel koşulları oluşmuştur. Bu durum Kürdistan'ın her parçasında Kürt halkının özgürlüğü ve demokratik hakları uğrunda yürüttüğü mücadeleyi, başlıca o parçalarda yaşıyan Kürt halkının omuzlarına yüklemektedir. Hareketin örgütlenmesi, yönetilmesi o parçalardaki devrimcilere düşmektedir. Her parçada mücadele değişik bir seyir izleyebilir, farklı zamanlarda sonuçlanabilir ve farklı sonuçlara ulaşabilir.

Biz Türkiye Kürdistan'ı halkı da, mücadelemizi, Türkiye şartlarına göre kendimiz yürüteceğiz. Hareketi örgütleyecek, yönetecek, olanakları en iyi değerlendirecek devrimci örgüt Türkiye Kürdistanı halkının bağrından çıkacaktır.

HALKIMIZIN ULUSAL KURTULUŞ MÜCADELESİNE ANCAK DEVRİMCİ BİR PARTİ ÖNCÜLÜK EDEBİLİR

Ne feodallerin, ne de zayıf ve işbirlikçi niteliği ağır basan Kürt burjuvazisinin Kürt halkının mücadelesine öncülük yapamayacakları, bu mücadeleyi burjuva anlamda da olsa başarıya ulaştıramayacakları pek çok deneyle artık kanıtlanmıştır. (....)

Halkımızın kurtuluşunu sağlayacak olan güçler Kürdistan işçileri ve yoksul köylüleridir. Mücadeleye öncülük edecek devrimci örgüt de onların bağrından fışkıracaktır.

Bu devrimci örgüt, Marksizm-Leninizmi kılâvuz edinmiş bir işçi sınıfı

partisi olmalıdır. Çünkü ancak böyle bir örgüt emekçi halkımızın istek ve özlemlerine gerçekten sahip çıkabilir, ona doğru öncülük edebilir; mücadele sanatını ustalıkla uygulayıp engelleri aşarak halkımızı zafere ulaştırabilir.

Kaldı ki halkların kurtuluşu, salt biçimsel bağımsız devletler kurmakla, yabancı boyunduruğuna son vermekle sağlanamaz. Çağımızda, ulusal devletler kurduğu halde ezilen ve sömürülen pek çok halk var. Bu ülkelerde burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin sömürüsü devam ediyor, emperyalistlerle yeni sömürü ilişkileri kuruluyor ve emekçi halkın acıları devam ediyor. İşte işçi sınıfının öncülüğü bu bakımdan da önemlidir. Böylesine devrimci bir öncülük, ulusal demokratik devrimi en güvenli ve tam şekilde başarıya ulaştıracağı gibi, devrimi devam ettirip sosyalist devrimle tamamlayabilir; sömürüye kesin son vererek toplumu gerçek kurtuluşa ulaştırabilir.

İşte partimizin niteliği budur. O, Türkiye Kürdistanı işçilerinin ve yoksul köylülerinin partisidir, Marksizm-Leninizmi kılavuz edinmiştir:

DİĞER HALKLARIN DEVRİMCİ GÜÇLERİYLE BİRLİK VE DAYANIŞMA

Kürdistan'ın her parçasındaki halkın özgürlüğü, onun içinde bulunduğu ülkenin tüm emekçi halkının kaderiyle, devrimci ve demokratik güçlerin mücadelesiyle yakından ilgilidir. Leninizm bize, işçi sınıfının zaferinin çabuklaşması ve bağımlı ulusların özgürlüğe kavuşması için tüm ulusların işçilerinin en sıkı ittifakını ve yine tüm ülkelerin işçileriyle ezilen halkların birliğini önerir.

Kürdistan'ı bölüşüp sömürgeleştirmiş bu devletlerin her birinde de, gerek işçi sınıfının zaferi, yani ülkede halk demokrasisinin kurulması, sömürünün son bulması, gerek Kürt halkının özgürlüğüne kavuşması ve sömürge yapısına son verilmesi, bu ülkelerde Kürt halkıyla öteki halkların devrimci, ilerici güçlerinin sıkı birlik ve dayanışmasını gerektirmektedir.

Kürdistan'ın parçalanmış durumu bu birlik ve dayanışmayı daha da zorunlu kılmaktadır. Kürt halkı birden çok düşmanla ancak böyle başa çıkabilir. Üç devletin gerici güçlerinin kuşatmasına karşılık, aynı üç ülkenin devrimci güçleriyle ittifak, Kürt halkının kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşması için zorunludur.

AYRI ÖRGÜTLENMEYE ZORLAYAN ŞARTLAR

Türkiye'de işçi sınıfı hareketi, özellikle son 15-20 yıldaki önemli gelişmelere rağmen henüz dağınıklıktan kurtulamamış, proletaryanın denenmiş ilkeleriyle yoğrulmuş güçlü bir politik örgüt oluşturamamıştır. İşçi sınıfı adına ortaya çıkan örgütlerin çokluğuna karşılık, bunların birçoğu ya Maoist, Troçkist, anarşist gruplardan ibarettir; ya da işçi sınıfı içinde gereği gibi örgütlenememiş bazı legal partilerdir. Bunların hiçbiri Kürt ulusal sorunu karşısında Leninist bir tavır takınmamaktadırlar. Son 2-3 yılda belli bir etkinlik göstermeye başlayan TKP'nin de bu konuda tutumu farksızdır.

Çok uluslu bir ülkede ezilen ulus işçilerinin hakim ulus işçileriyle ittifakı, ancak gerçekten proleter bir tutum takınmaya ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını içtenlikle, kararlı şekilde savunup ulusal baskı ve zulme karşı ciddi bir mücadele vermeye bağlıdır. Oysa bu örgütler ulusal sorunun önemini ve Kürt halkının, ulusal baskı nedeniyle sahip olduğu devrimci potansiyelin Türkiye işçi sınıfı için taşıdığı değeri yeterince kavramamış görünüyorlar. Yıllar boyu hakim olan ve emekçi saflara, aydın kitlelere şırınga edilen şoven burjuva ideolojisi de bu tutumda etkin olmaktadır.

Ülkemizde her iki ulusun sosyalistlerinin tek örgüt çatısı altında birlikte çalışmaları, devrimci hareketin, her iki halkın kurtuluşunun yararına en istenir olandır. Ancak yukarıda belirttiğimiz şartlar günümüzde buna olanak vermiyor. Çünkü birlikte çalışma bir devrimci program üzerinde anlaşmaya bağlıdır. Bu şartlar karşısında Kürt halkının devrimci mücadelesine önderlik edecek bir örgüt oluşturma, Kürt sosyalistleri için kaçınılmaz, onurlu bir görev olmuştur.

Partimiz Kürdistan'da sosyalist hareketin işçiler, yoksul köylüler, aydınlar ve öteki tüm sınıf ve tabakalar arasında yayılması için çalışacak, sosyalistleri çatısı altında toplayacaktır.

Partimiz Kürdistan'da ve Türkiye'de Maoizm, Troçkizm, anarşizm gibi sol ya da işçi sınıfına tümden yabancı sapmalarla, şovenizm, revizyonizm, reformizm gibi sağ sapmalara karşı mücadele edecek, Marksizm-Leninizm yolunu savunacaktır.

Bugün, zorunlu şartların sonucu olarak bağımsız örgütlenen Kürdistan sosyalist hareketi, devrimci bir program üzerinde, ilkeli bir birliğe her zaman açık olacaktır. Biz, Türkiye sosyalist hareketinin yanlışlardan, eksiklerden kurtulması, sağlıklı ve güçlü bir birliğe ulaşması için elimizden geleni yapacağız.

İŞÇİ SINIFININ ÖNCÜLÜĞÜ VE KÜRDİSTAN'DA ULUSAL CEPHE

Kürt ulusunun önündeki ulusal demokratik devrim adımının başarısı, Kürt toplumunun tüm ilerici, yurtsever güçlerini uyarmaya, ulusal güçleri harekete geçirmeye bağlıdır.

Başta işçi sınıfımız olmak üzere, Kürdistan'ın köy ve kent emekçileri bu yurtsever gücün temel kitlesidirler. Kürt aydınlarının da ulusal demokratik mücadelede önemli payları olacaktır.

Kürdistan'da işçi sınıfı nitel ve nicel olarak henüz zayıftır, buna rağmen yurt ve dünya şartları, onun devrimin başını çekmesi için elverişlidir. Çağımızın bu en devrimci sınıfı şaşmaz bir kılavuza, Marksizm-Leninizme sahiptir. Marksizm, son altmış yılda kazandığı zaferlerle en geri ülkelerde bile, işçilerin yanı sıra diğer emekçi ve aydın kitlelerde geniş taraftar kazanmış, büyük bir maddi güç haline gelmiştir. Kürt devrimcileri, Marksist-Leninist bir örgüt oluşturarak Kürt halkının devrimci mücadelesini güçlü bir öncüye kavuşturabilir. Bunun mümkün olduğu daha şimdiden pratik hayata yansımıştır. Türkiye işçi sınıfının genel gücü, giderek artan politik ağırlığı da buna yardımcı olmaktadır.

Sosyalistler, işçi sınıfının bağımsız politik örgütünü oluşturma görevini yerine getirmenin yanı sıra, Kürdistan'da, sosyalist olmadığı halde yurtsever, ilerici bir nitelik taşıyan kitlelerin önemini de unutmamalıdırlar. Ulusal demokratik devrimin başarıya ulaşması, sosyalistlerin, diğer ilerici, yurtsever kesimlerle ulusal ve demokratik niteliktc bir cephe oluşturmalarına bağlıdır. Ulusal güçlerin uyarılması, mücadeleye sokulması ve bir cephede bir araya getirilmesi için Parti, ilkeli, ama esnek bir politika güder, sekter davranmaz. Hangi sınıf ve tabakadan olursa olsun cephenin amaçlarını benimseyip ona katılan her yurtsever ve demokrat kişiye safları açık tutar. Parti daha şimdiden, ulusal cephenin oluşturulmasına olanak verecek bir politika güder ve şartlar elverdiğinde onu gerçekleştirir.

Ulusal cepheye katılacak güçler için aranacak şartlar, bu güçlerin anti-emperyalist, antisömürgeci, antifeodal olmaları, ulusumuzun özgürlüğe kavuşması, feodal gericiliğin tasfiyesi ve ülkenin demokratikleştirilmesi hedeflerinde birleşmeleridir.

Diğer yandan Parti, Kürt halkının mücadelesini emperyalizmin, bölgedeki gerici rejimlerin ve feodal güçlerin kuyruğuna takmak isteyen ihanet çizgileriyle kararlı şekilde mücadele eder.

ULUSAL KURTULUŞUN İKİ YOLU

Tarihi gelişme, Kürt ulusal sorununun çözümünü iki biçimde karşımıza çıkarabilir:

1. Kürt halkının başlıca kendi güçleriyle, Türkiye'de genel bir devrim hareketini beklemeksizin, ulusal kurtuluş savaşına girişip bunu başarıya ulaştırması.

2. Kürdistan işçi sınıfı da dahil, Türkiye işçi sınıfının birlik halinde başını çekeceği, halkların ortak bir devrim hareketiyle gerici burjuva ve toprak sahipleri iktidarının yıkılması, demokratik bir halk iktidarı oluşturulması ve Kürt halkına kendi kaderini tayin hakkının tanınması.

Partimiz, tarihi gelişmenin bu olanaklardan birini, ya da diğerini gündeme getirebileceğini düşünerek her iki duruma göre de hazırlıklı olur.

Diğer yandan, ülke ve dünya şartlarını doğru biçimde değerlendirerek, başarıya götürmeye en elverişli yolu seçmek ve ona uygun bir mücadele yürütmek de görevimizdir. Bu değerlendirmeyi yaptığımızda ikinci olanağın ağır bastığını, ulusumuzu daha kısa sürede ve daha emin, kurtuluşa götürebileceğini görüyoruz.

Kürdistan'ın parçalı ve kuşatılmış durumu, düşmanın gücü, Türkiye'de tüm devrimci güçlerin birliğini oluşturmayı, birlikte hareketi zorunlu kılıyor. Ancak Türkiye işçi sınıfı ile Kürt ulusal güçlerinin birliğidir ki düşmanın güçlerini dağıtacak, onun hakkından daha kolaylıkla gelecektir. Aksi halde düşman, devrimci güçleri tek düşürerek daha kolayca ezebilecektir.

Tarihi şartlar zorunlu ve kaçınılmaz kılmadıkça, Türkiye'deki diğer devrimci güçlerden kopuk bir şekilde halkımızı bir ayaklanmaya itmek serüvenci bir tutum olur.

Bu nedenle, Türkiye'deki diğer devrimci güçlerle dirsek temasını yitirmemek, dayanışma ve birlikte hareketin olanaklarını hazırlamak; hatta ortak bir program üzerinde birlik oluşturmak uğrunda bize düşen çabayı gösterceğiz..

Türkiye'de emperyalizme, faşizme karşı mücadele halklarımızın ortak mücadelesidir. Bunun için oluşturulacak bir ANTİEMPERYALİST VE DEMOKRATİK CEPHE'de Kürt halkının devrimci ve demokratik güçlerinin, şartları varsa bir Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi halinde yer alması da zorunludur.

Yine, Türkiye'de egemen sınıfların gerici iktidarının yıkılması, yerine halkın demokratik iktidarının kurulması hem Türk, hem Kürt halkının ortak sorunudur. Böyle bir iktidar, elbette içinde Kürdistan işçi sınıfının da yer alacağı, Türkiye işçi sınıfının öncülüğünde gerçekleşebilir. Bu iktidar, ülkemizden emperyalizmi kovduğu, ülkeyi demokratikleştirip sosyalizm yoluna soktuğu gibi,

Kürt halkına kendi kaderini tayin hakkını tanımak durumundadır. Aksi halde ona demokratik halk iktidarı denemez. Biz demokratik halk iktidarını böyle anlıyoruz. Bir yandan Kürt halkının ilerici, yurtsever tüm güçlerini ulusal demokratik devrim hedefi üzerinde, kararlı bir şekilde mücadeleye hazırlamak, diğer yandan Türk halkının devrimci ve demokratik güçleriyle bu ilkeler üzerinde bir birlik oluşturulmasından yanayız ve bunun için çaba göstereceğiz.

Biz Kürt Sosyalistleri Türkiye'de halkların demokratik birliğinden yanayız ve Sovyet örneği bir birlik oluşturulması için elimizden geleni yapacağız. Bu demektir ki Kürt halkı bir demokratik cumhuriyet halinde örgütlenecek ve Türkiye'nin kazanacağı yeni demokratik statüye göre Türk halkı ve diğer halklarla bir federasyon oluşturacaktır.

Ulusal sorunun bu tür çözümü, Türk halkıyla birlikte Kürt halkını da sosyalizmin eşiğine getirecek; Kürt halkının, ulusal demokratik devrimi sosyalist devrimle tamamlayabilmesi için elverişli şartlar doğacaktır. Halkımız için gerçek kurtuluş da ancak budur.

Bütün bu nedenlerle partimiz, ülkemiz ve dünya şartlarında, halkımızın çıkarlarına en uygun, en emin, başarı şansı en yüksek yolun bu olduğu kanısındadır, bu uğurda mücadele edecektir. Partimiz yine, tarihi gelişimin başka ihtimalleri de gündeme getirebileceğini düşünerek ona da hazırlıklı olur, politikasını yeni şartlara uyarlar. Örneğin şartlar Kürt halkını zorunlu ve acil bir ayaklanmaya iterse, böyle bir ayaklanma gerekli hale gelirse, Partimiz bu şartlarda da halkımızın mücadelesinin başını çekmekten, ön safta yer almaktan geri kalmayacaktır.

Unutulmamalı ki her iki halde de halkımızın kurtuluşu, onun devrimci mücadelede kendine düşeni yerine getirmesine bağlıdır.

SOSYALİST ÜLKELERLE; ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİYLE, KAPİTALİST ÜLKELERDEKİ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ VE DEMOKRATİK GÜÇLERLE DOSTLUK VE DAYANIŞMA

Çağımız sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş savaşları çağıdır. 1917 Büyük Ekim Devrimi'yle insanlık binlerce yıllık kölelik zincirlerini kırarak sömürüsüz, sınıfsız topluma ilk adımını atmış, onun ardından dünyanın üçte birinde sosyalizm gerçekleşmiş ve sosyalist dünya sistemi doğmuştur. Geriye kalan ülkelerde ise işçi sınıfının sosyalizme yönelik mücadelesi devam ediyor; onun tüm dünyada zafere ulaşması, sömürüyü, zulmü ve savaşı insanlığın hayatından silip atması; baştanbaşa barışçı, ileri, mutlu bir dünya kurması çok sürmeyecektir. Çağımızın gidişini belirleyen artık sosyalizmin güçleridir.

Ekim Devrimi'nin ardından dünyamız sömürge ve bağımlı ulusların kurtuluş savaşlarıyla kaynadı; halklar birbiri ardı sıra, sömürgecilik zincirlerini parçalayarak ulusal devletler kurdular, gelişme yoluna girdiler; bazıları ulusal kurtuluş devrimini sosyalist devrimle tamamladı. Ulusal kurtuluş savaşları dönemini açan, hiç şüphe yok ki sosyalist Ekim Devrimi'dir. Sovyetler Birliği ve giderek sosyalist dünya sisteminin doğmasıyladır ki halklar, zorba emperyalizmin karşısında maddi ve moral bakımdan mücadele etmek, zafer kazanmak için gerekli araçları, desteği bulabilmişlerdir.

Emperyalizm ve her türlü gericilik karşısında dünya devrimci cephesi, sosyalist dünya sistemi, ulusal kurtuluş güçleri ve kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketiyle bu ülkelerin demokratik, barışsever güçlerinden oluşuyor.

Ezilen yoksul halkımızın dostları da bu güçlerdir. Dünya devrimci cephesinin desteği olmadan çağımızda herhangi bir kurtuluş savaşının zafere ulaşması olanaksızdır. Halkımızı bu devrimci müttefiklerinden soyutlamaya çalışan bir hareket gericidir ve emperyalizmin, halkımızın düşmanlarının ekmeğine yağ sürer. Halkımız, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle; emperyalizme, sömürgeciliğe, milli baskıya ve ırk ayırımına karşı mücadele eden halklarla, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi ve tüm barışsever, demokratik güçlerle dayanışma politikasını şaşmaz bir biçimde uygulayacaktır.

HALKIMIZIN GERÇEK KURTULUŞU SOSYALİZMLE MÜMKÜNDÜR

Halkımızın gerçek kurtuluşu ancak her türlü sömürü ve zulme son verecek bir sosyalist devrimle mümkündür. Tüm üretim ve mübadele araçları toplumun ortak mülkiyetine geçirilmeden, üretim ve değişim, onlarla birlikte tüm sosyal yaşam sosyalist ilkelere göre yeniden örgütlenmeden, insanın insan üstündeki sömürüsüne son verilemez. Partimizin nihai amacı sosyalist devrimi gerçekleştirmek ve Kürdistan'da sosyalist bir toplum kurmaktır. Ancak Kürt toplumunun önündeki tarihi adım, günümüzde, öncelikle sömürgeci boyunduruğuna son vermek, ulusal özgürlüğü sağlamak, feodal yapıyı tasfiye ederek ülkeyi demokratikleştirmektir.

Bu yakın hedefe varmak için partimiz, programında şunları öngörür:

A)

Partimiz, Türkiye'de, emperyalizme bağımlı, işbirlikçi, şoven burjuva ve toprak ağaları iktidarının yıkılması; yerine işçi, köylü ve diğer çalışan halk çoğunluğunun ağırlıklı olarak temsilini sağlayacak bir demokratik halk iktidarının kurulması;

Emperyalizmle tüm bağımlılık ilişkilerinin koparılması, NATO ve

CENTO'dan çıkılması, İkili Antlaşmaların feshedilmesi; faşizm yuvalarının kurutulması;

Her türlü antidemokratik kısıtlamanın kaldırılarak demokratik hayatın çalışan halk çoğunluğundan yana düzenlenmesi;

Yerli ve yabancı tekelci sermayeye ait işletmelerin kamulaştırılması;

Kürt ulusu ile Laz, Çerkez, Gürcü, Arap ve diğer tüm azınlık halklar üzerindeki milli baskıya son verilmesi; Türkiye'de ulusal sorunun coğrafi özerklik ilkelerine uygun biçimde çözülmesi, halkların demokratik federasyonunun oluşturulması, Kürdistan'ın da bir demokratik cumhuriyet olarak bu federasyonda yer alması;

Merkezi hükümette, parlamentoda ve devlet kurumlarında, federasyon ilkelerine uygun biçimde Kürt halkının temsili;

Esasları üzerinde Türk halkının ve Türkiye'de yaşayan diğer halkların devrimci ve demokrat güçleriyle iş ve güçbirliği yapılması için çalışır.

B)

1- Partimiz, her hal ve şartta; Türkiye egemen sınıflarının Kürdistan üzerindeki sömürgeci yönetimine son verilmesi, ulusumuzun demokratik bir cumhuriyet halinde örgütlenmesi, Türkiye'de genel olarak aynı nitelikte bir devrimci değişim halinde Türk halkıyla demokratik bir federasyon oluşturulması için mücadele eder.

2- Seçme hakkı olan tüm halkın oyuyla, eşit oy, genel, gizli ve tek dereceli seçim ilkelerine göre, Kürdistan'da yasama yetkisini kullanacak ve hükümeti oluşturacak bir Kürdistan Ulusal Meclisi oluşturulacaktır.

18 yaşını bitiren her yurttaş, ulusal meclise ve mahalli yönetimlere seçme ve seçilme hakkına sahip olacaktır.

3- Irk, cins, dil, din ayrımı yapılmaksızın herkese düşünce, inanç, söz, basın, örgütlenme ve gösteri özgürlüğü tam olarak tanınacaktır.

4- Tüm çalışanlara toplu sözleşme ve grev hakları tanınacaktır.

5- Sömürge yönetiminin yasaları kaldırılacak, demokratik cumhuriyetin niteliğine, devrimin gereklerine ve gelişmesine uygun yeni yasalar getirilecek, mahkemeler halk tarafından, demokratik biçimde oluşturulacaktır.

6- Devrimin kazanımlarını iç ve dış saldırılara karşı korumak için gönüllü milis birlikleri oluşturulacaktır.

C)

1- Kürt dili Kürdistan'da resmi dil haline getirilecektir.

2- Eğitim demokratikleştirilecek; her türlü ırkçı, gerici kalıntıdan temizlenecek, bilimin gereklerine ve emekçi halkın çıkarlarına uygun bir öze kavuşturulacaktır.

3- Çocuklara, 15 yaşına kadar zorunlu temel eğitim sağlanacak, muhtaç çocuklara parasız olarak yiyecek, giyecek, okul araçları verilecektir.

Kürdistan'ın çoğu okuma yazma bile bilmeyen halkı, yetişkinler eğitimi yoluyla cehaletten kurtarılacaktır.

4- Bugüne kadar akıl almaz bir baskı altında tutularak körletilmiş Kürt yazılı dili ve edebiyatının geniş kitleler tarafından kısa sürede öğrenilmesi, Kürdistan'ın her tarafında, okullarda, basında ve toplum yaşamının her kesiminde kullanılması için ciddi çalışmalar yapılacaktır.

5- Herkesin yeteneklerini geliştirmesi, kültür ve sanat olanaklarından yararlanması için gereken tedbirler alınacaktır.

6- Özellikle gençliğin sağlıklı yetişmesi açısından spora önem verilecek, sporun tüm halkın yaşamına girmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

7- Din ve devlet işleri birbirinden ayrılacak, kitlelerin şeyhler ve dini çıkarlarına alet eden diğer unsurlar tarafından aldatılmasına fırsat verilmeyecektir.

Herkes dini inancında özgür olacak, kimseye inancından dolayı baskı yapılmayacak.ve imtiyaz tanınmayacaktır.

8- Ulusumuzun tarihinin, sanat ve kültürünün gün ışığına çıkarılması, halkın ilerici sanat ve kültürünün geliştirilmesi için çalışılacaktır.

9- Kürdistan'da yaşayan diğer Türk, Arap gibi halkların da kendi dillerini serbestçe kullanmaları sağlanacak; eğitim-öğretim, sanat vb. tüm alanlarda hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmayacaklardır.

D)

1- Bir toprak devrimiyle büyük toprak sahiplerine ait topraklar millileştirilecektir.

2- Topraksız ve az topraklı köylüye bedelsiz toprak dağıtılacak, gönüllü kooperatifler oluşturulması teşvik edilecek, modern tarım araçları sağlanacak, tarım tekniklerini öğrenip uygulamaları için yeterli uzman görevlendirilecek, eğitimlerine yardımcı olunacaktır.

3- Tüm meralar kamulaştırılacak ve meralardan yararlanma bilimsel esaslara göre olacaktır.

Hayvanların yetiştirilmesi, beslenmesi, hastalıklarının tedavisi, hayvansal ürünlerin işlenmesi, korunması modern yöntemlere kavuşturulacak, bu alanda üreticilere yardımcı olunacaktır.

4-Yoksul ve orta köylülerin tüm borçları affedilecektir.

5- Köylülere yeter kredi sağlanacak, köy emekçileri tefecilerin sömürüsünden kurtarılacak, tefecilik yasaklanacaktır.

6- Köylülerin ağalara, bey ve şeyhlere ne ad altında olursa olsun haraç ya da vergi vermeleri, angarya yapmaları önlenecek, feodal dönemden kalan bu tür kölelik ilişkilerine son verilecektir.

7- Tüm köylere elektrik, yol, su, okul, dispanser, okuma odası gibi tesis ve hizmetlerin bir an önce sağlanması için çalışılacaktır.

8- Toprak devriminin başarılı biçimde uygulanmasına; ağaların, şehlerin ve benzer gerici unsurların kırsal kesimdeki nüfuz ve sömürüsüne son verilmesine ve devrimin kırsal alanda gelişmesine yardımcı ve destek olmak üzere köylerde, köy emekçileri komiteleri oluşturulacaktır.

E)

1- Kürdistan'da çıkan petrol, krom, bakır, demir, kömür ve diğer madenler kamulaştırılacak, bunların emperyalist ve sömürgeci güçlerce sömürülmesine son verilecektir.

2- Kürdistan'ın ekonomik yaşamını yeniden ve çalışan halk çoğunluğunun yararına kurmak için ciddi tedbirler alınacaktır.

3- Ağır sanayi tesisleri kurulacaktır.

4- Halkımızın el sanatları korunacak, gelişmesi teşvik edilecektir.

5-Kürdistan'ın zengin akarsularından enerji üretiminde ve sulama işlerinde yararlanmak için yoğun çalışmalar yapılacaktır.

6- Kürdistan ormanlarının korunması, ormanlık alanların geliştirilmesi; kuşların, balıkların, diğer a v hayvanlarının, bitkilerin, özetle doğal zenginliklerin korunması, çoğaltılması; doğanın bozulmasının önlenmesi için ciddi tedbirler alınacaktır.

7- Kürdistan'ın tarihi eserleri araştırılacak, restore edilecek, korunacaktır.

8- Turizm olanakları değerlendirilecek, geliştirilecektir.

F)

1- Partimiz halkımızı, bugün içinde yaşadığı ilkel konutlardan, depremin kurbanı olmaktan kurtarmayı; her ailenin kendine yeter bir evi olmasını, kiraların gelirin yüzde onunu geçmemesini,

Köylümüzü kom-mezra gibi dağınık ve ilkel yerleşme birimlerinden kurtarmayı öngörür;

Modern konut sağlama ve yerleşim politikası güder.

2- Herkesin insanca beslenmesini sağlayarak, açlığa ve gizli açlığa son verir.

3-Halkın sağlığı açısından gerekli tedbirleri alır. Hastanelerde ve diğer sağlık kurumlarında muayene, tedavi-bakım ve ilaç parasız sağlanacaktır.

4-Çalışan herkesin bir aylık tatil yapmasını ve bu süre içinde dinlenme için yeterli olanaklara sahip olmasını sağlar.

G)

Partimiz,

1- İşçiler için 8 saatlik işgününün her yerde istisnasız uygulanmasını, fazla mesainin kaldırılmasını;

2- Herkese emeğine göre ücret verilmesini;

3- 16 yaşından küçük çocukların çalıştırılmalarının yasaklanmasını;

4- Kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın eşit işe eşit ücret ödenmesini;

5- İşçilerin, işyerlerinin yönetim ve denetimine katılmasını;

6- İnsanlık için bir yüzkarası olan fuhuşun ve dilenciliğin yasaklanmasını, herkese geçimini sağlayacak bir iş temininin; hastaların, sakat ve yaşlıların bakım ve geçimlerinin devletçe sağlanmasını öngörür.

H)

1- Partimiz, kadınların toplum hayatında erkeklerle eşit duruma gelmesi için gerekli tedbirleri alır.

2-Başlığın yasaklanması;

3- Kadınlar üzerinde, feodal dönemden kalma her türlü aşağılanma ve baskının kaldırılması, kadınların eğitiminc önem verilmesi;

4- Kimsesiz çocukların devletin bakım ve denetimi altında yetiştirilmeleri, partimizin başlıca faaliyet konuları arasında yer alacaktır.

İ)

Partimiz, Kürdistan işçilerinin ve yoksul köylülerinin devrimci örgütü olarak, dünya işçi sınıfının bir müfrezesidir, işçi sınıfının enternasyonalist politikasına kararlı biçimde bağlıdır;

Partimiz dünya sosyalist sistemini dünya devrimci hareketinin temel ve belirleyici gücü sayar, sosyalist ülkelerle en sıkı dostluk ve dayanışma politikasını güder;

Kürdistan'ın öteki parçalarında, Kürt halkının, ulusal ve demokratik hakları uğrunda emperyalizme, sömürgeciliğe, ırkçılığa, feodal gericiliğe karşı yürüttüğü mücadeleyi destekler; Kürdistan'ın bu parçalarındaki devrimci ve demokratik örgütlerle dayanışma içinde olur;

Dünyanın neresinde olursa olsun emperyalizme ve gericiliğe karşı, barış, demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm uğrunda verilen mücadeleleri destekler;

Emperyalizme, sömürgeciliğe, gericiliğe, ırkçılığa karşı savaşları destekler; emperyalistlerin, kapitalistlerin ve diğer gericilerin çıkardıkları haksız savaşlara karşı çıkar.

İadeli taahhütlü

T. C.
ANKARA VALİLİĞİ
Emniyet Müdürlüğü

.... / .... / 197..
Ankara

Şube: Basın
Sayı: 94270
Konu: ROJE VELET isimli Gazete Hk.

Mustafa Aydın
Sümer Sokak, Beyaz Ap. 12/2
Demirtepe-Ankara

İlgi: A- 23. 3. 1977 tarih ve Ankara 15. Noter 20586 sayılı yazı.
B- 25. 8. 1977 gün ve Em. Şb. 1. Basın 89532 sayılı yazımız.
C- 5. 9. 1977 Ankara Valiliği hav. ve bila sayılı dilekçeniz.

İlgi (A) ve (C) yazılarınızda Roja Welat isimli bir mevkutenin çıkarılacağı belirtilmektedir.

Anayasamızın 3. maddesinin 2. fıkrasında yeralan "resmi dil Türkçedir" ilkesine aykırı bulunduğundan, mevkutenin bu şekli ile çıkarılamayacağı hususu tarafınıza tebliğ olunur.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Cafer Eroğlu
Vali Muavini
Ankara Valisi Y.
(İmza)

1548/.

(Orijinali için bakınız: Eylül 1977 tarihli ve 29 sayılı Özgürlük Yolu Dergisi, s. 51)

YAŞASIN DEVRİMCİ MÜCADELEMİZ!

1979 yılı dünya ölçüsünde önemli olaylarla başladı. Kamboçya'da, Maocu Çin yönetiminin dümen suyundaki maceracı Pol Pot rejimi Kamboçya halkı tarafından devrildi ve yerine devrimci bir hükümet kuruldu. Bir yandan devrilen Pol Pot kliği, diğer yandan Çin yönetimi ve emperyalist çevreler Kamboçya halkının zaferini gölgelemek için olayları tersyüz ettiler ve Vietnam'ın Kamboçya'yı işgal ettiğini yaymaya çalıştılar. Aynı günlerde Çin liderleriyle Japonya ve ABD emperyalistleri arasında ilişkiler gelişti, ziyaretler sıklaştı ve açık gizli anlaşmalar yapıldı; Çin, daha açık biçimde emperyalizmin dostu, destekçisi haline gelirken dünya sosyalist hareketine karşı düşmanca tutumunu da ileri götürdü. Bu gelişmelere Çin'in Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ne askeri saldırıları izledi.

Bu saldırı, Çin halkının başına bela olan Maocu kliğin maceracı, saldırgan, hegemonyacı siyasetinin yeni bir örneği oldu. Bu klik yüzbinlerce Çinli emekçiyi savaş hattına sürerken bir dünya savaşına bile yol açabilecek kışkırtmalara sorumsuzca giriyor. Çin Başbakan Yardımcısı'nın ABD'ni ziyaretinden hemen sonra girişilen bu saldırıya ABD'nin de yeşil ışık yaktığına kuşku yoktur.

Ancak, Vietnam'a "bir ders verme" adına, Maocu kliğin giriştiği bu saldırı, onu dünya sosyalizm, demokrasi, barış güçleri karşısında daha da teşhir etmiş, daha da yalnızlığa sürüklemiştir. Üstelik Çin yöneticileri, Vietnam'a karşı giriştikleri bu saldırı ile başlarını sert kayaya çarpmışlardır. Yiğit Vietnam halkı, Japon, Fransız ve Amerikan emperyalistlerine gereken dersi verdiği gibi onlara da verecektir ve vermektedir.

İRAN DEVRİMİ

İran'da kanlı Şah diktatörlüğüne karşı 1978 yılı sonlarında kabaran halk hareketi 1979 yılı başlarında zafere ulaştı, İran halklarına kan kusturan Şah ülkeden kaçtı ve onun uzun yıllar süren zulüm rejimi son buldu. Gerek Şah yönetiminin kitlelerin ayaklanmasını bastırmak için kullandığı canice yöntemler, gerek emperyalizmin destek ve oyunları, zulme ve sömürüye başkaldıran kitlelerin direnişini sindirmeye yetmedi.

İran devrimi, bir yandan monarşik diktatörlüğe, diğer yandan emperyalist bağ ve çıkarlara karşı oluşuyla demokratik bir devrim niteliğindedir. Ancak devrim bir geçiş süreci yaşamaktadır ve yarım kalıp kalmayacağı, daha ileri hedeflere varıp varmayacağı bu sürecin sonunda belli olacaktır. Devrim süreci içinde yer alan ve daha önce diktatörlüğün son bulması için

ulusal cephe içinde bir araya gelmiş olan güçlerin sınıfsal yapıları ve varmak istedikleri hedefler farklıdır. Burjuvazi devrimci gelişmeden ürkmekte, işçi sınıfının politik hayata katılmasını ve etkin olmasını önlemeye çalışmakta, ulusal sorunun demokratik bir çözümüne yanaşmamaktadır. Humeyni yanlısı dinci akım ise -ki bu akımın en çok küçük burjuva tabakalardan destek gördüğüne kuşku yok- bir yandan antiemperyalist bir tavır içindeyken, diğer yandan işçi sınıfı hareketine karşı çıkmaktadır.

İran'da devrimin ileri bir doğrultuda yürümesi, demokratik hedeflere ulaşması ve emperyalizmin her türlü sömürü, baskı ilişkilerine son vermesi, işçi sınıfının ve ona yandaş olan diğer güçlerin ağır basmasına bağlıdır. Bu ise işçi sınıfı çevresinde yoksul köylülüğü ve diğer demokratik güçleri birleştirmeye, özellikle de İran'daki ezilen ulusların -Azeri, Kürt ve Beluci- ulusal demokratik güçleriyle sıkı bir ittifak kurmaya bağlıdır. Ezilen ulusların devrimci potansiyeli, güç dengesini devrimi sürdürmek isteyen güçlerden yana dönüştürmek için büyük önem taşımaktadır.

İran'daki devrim, ulusal sorunun demokratik bir çözümü için de elverişli şartlar yaratmıştır. Şu anda ezilen İran ulusları için geçerli olabilecek çözüm Kürdistan'a, Azerbaycan'a ve Belucistan'a bölgesel özerklik (otonomi) tanımak ve ülkenin tümü bakımından demokratik bir federasyon oluşturmaktır.

Devrimin ilk günlerinden itibaren İran Kürdistanı halkı da; ulusal zulmün son bulması ve bölgeye özerklik verilmesi için harekete geçmiştir. Kürt halkı da zalim Şah rejimine, emperyalizme ve onun Kürdistan'daki kuklalarına karşı mücadele yürüttü ve pek çok kurban verdi. Şimdi de ulusal haklar ve demokrasi için mücadele etmektedir Daha geçtiğimiz günlerde Mehabad kentinde yapılan ve 300 bin kişinin katıldığı görkemli bir mitingde Kürt halkının istekleri dile getirildi.

İran devrimi, daha şimdiden dünya ölçüsünde ve özellikle Ortadoğu düzeyinde büyük yankılar yaratmıştır, devrimin gelişmesiyle birlikte etkinliği daha da görülecektir. Emperyalistler için kârlı bir petrol alanı, iyi bir askeri üs ve bir jandarma niteliğinde olan İran'ın durumundaki değişmelerin sonuçları doğaldır ki Ortadoğu ve dünya ölçüsünde görülecektir.

İran Kürdistanı'nda Kürt halkının otonomiye kavuşması, halkımız üzerinde Kürdistan'ın bir parçasında ulusal zulmün son bulması ve ekonomik, kültürel gelişme yolunun açılması ise Kürdistan'ın diğer parçaları üzerinde derin etkiler yapacak, halkımızın özgürlük mücadelesine önemli bir pencere açacaktır.

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, bizzat kendi burjuva sözcülerinin deyimiyle bugün, tarihindeki en önemli bunalım dönemini yaşıyor. Son yıllarda daha da şiddetlenen bunalım sürekli bir biçim kazanmıştır. Özellikle son yıllarda, bunalımı gidermek

için olağanüstü tedbirlere -12 Mart gibi- başvuruldu peş peşe hükümetler değişti, ama bir sonuç alınamadı, alınması da mümkün değil.

Türkiye'de ekonomik ve toplumsal sorunlar kapitalist düzen içinde günden güne çözülmesi daha güç, daha girift bir hal alıyor. Kapitalist sistemde kaçınılmaz olan bunalımların Türkiye gibi bir ülkede daha da sert biçimde duyulması ve bunalımın sürekli lik kazanması, bu ülkenin ekonomisinin emperyalist sistemin denetiminde olmasına ve Türkiye'nin ileri kapitalist ülkelerin güdümünde kalkınmaya çabalamasındadır. Özellikle 1950'lerden bu yana Türk ekonomisi dış ianelere bağlanmış, dışardan gelecek yardımlarla soluk alır bir nitelik kazanmıştır. Türkiye'yi bir askeri üs olarak kullanan emperyalistler, diğer yandan da ülke ekonomisini kendi çıkarlarına göre biçimlendirmekten geri kalmadılar. Örneğin Türkiye'de enerji sisteminin petrole dayalı olarak biçimlendirilmesi böyle bir uygulamanın sonucudur. Türkiye'nin artık tüm ihracat gelirleri bile petrol ithalatını karşılayamamaktadır. Petrolün tükettiği dış ticaret gelirleri ekonominin gerek duyduğu ham ve ara maddelerin ithaline de imkan vermiyor ve ülke döviz sıkıntısından tıknefes oluyor. Eğer işçi dövizleri olmasaydı iflas çok daha korkunç olacaktı. Söz konusu petrol politikası ve kel başa şimşir tarak kabilinden içerden ve dışardan pompalanan özel araç bolluğu ise özellikle büyük kentlerde bir trafik kaosu yaratmıştır.

Kapitalizm sömürü üzerinde yürür ve kapitalistler emekçileri sömürmeden edemezler. Bugünkü bunalım şartlarında ise sömürü daha da yoğunlaşmıştır. "Dar boğazları" aşmaya çalışan her hükümet, bunalımın yükünü emekçi halk kitlelerine yüklüyor. Yoksul halk kesimleri daha da yoksullaşırken, orta halli halk tabakalarının da büyük bölümünün durumu giderek kötüleşiyor. Kapitalizm halk kesimlerini giderek mülksüzleştiriyor, küçük ürücileri proletaryanın saflarına itiyor. Üretim araçlarını elinde toplayan bir avuç sömürücü ve vurguncu ile yoksul emekçi halk yığınları arasındaki çelişki günden güne şiddetleniyor.

Diğer yandan, özellikle son yirmi yıldır emekçi halk kitlelerinde giderek hızlanan bir uyanış, bir politize olma süreci yaşanıyor. Emekçi kitleler sömürü çarkını kavrıyorlar, ona tepki gösteriyorlar ve örgütleniyorlar. Kitlelerin devrimci mücadelesi gelişiyor. Buna karşılık burjuvazinin baskıya başvurma eğilimi de hız kazanıyor.

Türkiye burjuvazisini, emekçi sınıfların sömürü ve zulme karşı mücadelesi kadar Kürt halkının aynı nitelikteki özgürlük mücadelesi de ürkütüyor. Daha önceki dönemlerde Kürt halkının direnişlerini kan ve barutla ezen ve halkımıza karşı yoğun bir eritme politikası uygulayan burjuvazi amacına ulaşamadı. Kürt halkının özgürlük mücadelesi bugün yeni bir düzeyde daha geniş yığınları sararak, daha da örgütlü, bilinçli ve dinamik bir biçimde burjuvazinin karşısına dikilmiştir. Bu durum sömürgeci burjuvaziyi, tüm militarist ve ırkçı tayfasını şaşkınlığa uğratıyor, öfkeden deliye çeviriyor.

Burjuvazi ne genel olarak emekçi kitleler ne de Kürdistan üzerinde sömürüyü azaltmayı düşünmüyor, düşünemez. Burjuvazi emekçi kitlelere daha geniş demokratik haklar tanımaya da yanaşmıyor ve bunun, kitlelerin mücadele olanaklarını arttıracağını biliyor. Yine o, Kürt ulusuna ulusal ve demokratik haklar tanımayı aklından geçirmiyor, böyle talepler karşısında köpürüyor.

Burjuvazi ve toprak ağalarının iktidarları, son yıllarda emekçi kitlelerin ve Kürt halkının gelişen mücadelesine karşı, eski baskı yöntemlerinin yanı sıra askeri ve sivil komandolarını saldırttılar. Faşist beslemeler onların eseridir. Bu beslemeleri onlar ve arkalarındaki emperyalist güçler yarattılar; beslediler, eğittiler, saldırttılar. Bugün, sözde yakınır göründükleri terör yalnızca kendi eserleridir.

BUNALIM SÜREKLİDİR VE DAHA DA DERİNLEŞECEKTİR

Ecevit başkanlığındaki CHP'ye dayanan hükümet, en gerici burjuva partilerinin ülkeyi yönetmekte acze düştükleri bir dönemde kuruldu. Sosyalist ve ilerici güçler, daha büyük bir tehlike olan faşizmi geriletmek ve demokratik alanda yeni olanaklar elde etmek için bu yöndeki gelişmeyi desteklediler. Sermaye çevreleri de,emekçi kitleler arasında büyük prestij kazanmış olan Ecevit başkanlığındaki CHP'den yararlanarak emekçi kitlelerin mücadelesini yumuşatmak, bunalımı geçiştirmek veya en azından hafifletmek için kısmen evet dediler.

Ecevit hükümeti, bir yandan zayıf bir denge üzerinde kurulmuş olması, diğer bir deyişle koltuk değneklerine dayanması, diğer yandan da asıl burjuva yapısı nedeniyle emekçi kitlelere, demokratik güçlere verdiği sözlerin hiçbirini tutmadı; buna karşılık sermaye çevrelerinin gösterdiği yolda yürüdü. Ancak, zayıf bir denge üzerine kurulmuş olmasaydı da CHP iktidarının emekçi halk kitlelerinden yana yapabileceği fazla bir şey yoktu.

Türkiye gibi bir ülkede sosyal demokrat bir programı uygulamak olanaksızdır; çünkü Türkiye burjuvazisinin emekçi kitlelere ekonomik, demokratik tavizler vermeye gücü yetmez. O, ileri kapitalist ülkelerde olduğu gibi işçi sınıfına nisbi rahat şartlar, tüketim olanakları sağlayamaz, bu nedenle de sınıf mücadelesini yumuşatamaz.

Sosyal demokrat bir iktidar da Türkiye'de işsizlik, yoksulluk gibi büyük sorunların üstesinden gelemez, ekonomiyi düze çıkaramaz.

Türkiye'de sosyal demokrat geçinen CHP de Kürdistan sorununda AP'den farklı düşünmemektedir; o da diğer burjuva partileri gibi sömürgeci, ırkçı bir siyaset izlemektedir.

Nitekim bir yılı aşkın uygulamasıyla Ecevit hükümeti de emperyalist kuruluşların isteklerini peş peşe yerine getirmiş, emperyalizme yeni üsler

vermeye razı olmuş, "toplumsal anlaşma" ve benzeri uygulamalarla işçi ücretlerini dondurmaya çalışarak ekonomik bunalımın tüm yükünü emekçi kitlelere yüklemiş, işsizlik ve hayat pahalılığı görülmedik düzeylere varmıştır. Faşist güçlere karşı etkin tedbirler almaya yönelmeyen Ecevit hükümeti, demokratik güçleri karşısına almaktan çekinmemiş, demokratik örgütlere ve basına türlü baskıyı yapmış, sonunda da sıkıyönetim ilan etmek durumuna gelmiştir. Sıkıyönetim ise en başta işçi sınıfına, devrimci ve demokratik güçlere ve bu arada halkımıza zarar verecek bir baskı yönetimidir. Nitekim sıkıyönetim ilk elde demokratik kuruluşlara ve ilerici, solcu, yurtsever basın organlarına saldırmıştır.

Faşist çevreler ve en gerici burjuva basını, sıkıyönetim uygulamasını Kürt halkının devrimci, yurtsever güçleri üstüne yöneltmek için yoğun bir kışkırtma içindedirler. Bu, aynı zamanda sıkıyönetimi, kanlı olayların başlıca planlayıcı ve yürütücüleri olan Kontrgerilla, MHP, ÜGD, Ülkü Ocakları gibi gizli-açık faşist kuruluşların üzerine eğilmekten alıkoymak içindir. Zaten sıkıyönetim de, ancak yakayı ele vermiş bazı faşist katiller hakkında bireysel davalar açmakla yetinmekte, perde arkasındaki faşist mihrakların üzerine gitmemektedir. Diğer yandan, terörle hiç ilgisi olmayan solcu ve demokrat kişiler ve Kürt devrimci ve yurtseverleri rastgele gözaltına alınıyor, tutuklanıyor, işkence görüyorlar. 12 Mart döneminde olduğu gibi kitap ve dergi avcılığı yapılıyor, bir tek kitap yüzünden bile insanlar baskı ve işkence görüyor.

Sıkıyönetim, tedhiş olaylarının önünü almak için bir işe yaramayacağı gibi, devrimci ve demokratik güçler üzerinde yapılan baskılar da bir sonuç vermeyecektir.

Bunalım geçici değildir. Türkiye egemen sınıfları artık ülkeyi yönetemez duruma düşmüşlerdir. Bir çürüme ve yozlaşma devlet organlarının her kesimini sarmıştır.

Egemen sınıflar, ülkenin "huzura" kavuşması için kitlelerin sömürüye ve zulme karşı mücadeleden vazgeçmelerini istiyorlar! Oysa günden güne daha beter yaşam şartları içine sürüklenen ve kendi durumları hakkında bilinçlenen emekçi kitleler gibi, yüzyıllar süren sömürü ve zulüm zincirinden kurtulma yolunda hızlı bir uyanış ve mücadele içine giren Kürt halkı da mücadeleden vazgeçecek değildir. Sömürüye ve zulme karşı mücadele, sömürü ve zulmü temelden yok edinceye kadar, daha da güçlenerek devam edecektir.

KİTLELERİ DEVRİM İÇİN HAZIRLAYALIM

Bunalıma son verecek olan, emekçi halkın devrimci demokratik güçlerinin iktidarı alarak bugünkü sömürü ve zulüm düzenine son verecek olan temel adımları atmasıdır. Kısacası, bunalıma son verecek olan bir devrimdir.

Ancak böyle olması, devrim gününün gelip çattığı anlamına gelmez. Devrimin tüm şartları olgunlaşmış değildir. Yıllardır süregelen ve günümüzde daha da şiddetlenen bir bunalım vardır, egemen sınıflar ciddi bir kargaşa içine düşmüşlerdir; ancak emekçi sınıflar da yönetimi almaya hazır değildirler. İşçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeyi henüz buna elvermediği gibi, kitleler devrim için gerekli fedakarlığı yapmaya da henüz hazır değildirler.

O halde sosyalistlerin görevi açıktır: Kitleler arasında devrimci çalışmayı hızlandırmak; işçi sınıfını, köylüleri, gençliği ve diğer halk kesimlerini daha iyi biçimde örgütlemek. Onlara çıkar yolun ne olduğunu anlatmak ve onları mücadelemizin saflarına kazanmak.

Bugünkü sömürü ve zulüm düzenini devam ettirmek isteyen burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarıyla işçi sınıfı, yoksul köylüler, Kürt halkı ve diğer ezilen halklar ve özgürlükten, demokrasiden yana olan tüm güçler arasındaki mücadele giderek sertleşecektir. Bu mücadelede kesin zafer eninde sonunda emekçi halklarındır. Bu zaferi çabuklaştırmak, burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin, kitlelerin devrimci mücadelesini sindirme yönünde geçici zaferler elde etmelerini önlemek, devrimci mücadeleyi yoğunlaştırmaya ve devrimci, demokratik, yurtsever güçler arasında ciddi bir dayanışma, güçbirliği ve cephe oluşturmaya bağlıdır.

SOLUN DAĞINIKLIĞI VE BİZE DÜŞEN GÖREVLER

Türkiye böylesine önemli bir bunalım dönemini yaşarken ve egemen sınıflar ülkeyi yönetmekte bir curcuna içine düşmüşken, solun bu denli dağınık olması elbette büyük bir talihsizliktir. Bu durum, faşizmin de ciddi bir tehlike oluşturmasına yol açıyor.

Solun dağınıklığı, bazı iyi niyetli çevrelerin ve kişilerin sandıkları gibi solda baş çekme, lider olma eğilimlerinin çokluğundan gelmiyor. Elbette öyle eğilimler taşıyanlar her zaman bulunur ve salt buna dayanan gruplaşmalar, kümeleşmeler de olabilir. Ancak bu dağınıklığın asıl başka temel nedenleri vardır.

Bir kez, hiçbir ülkede solun bir tek örgüt içinde toplandığı görülmemiştir. Değişimden yana olan kitlelerin farklı sınıfsal yapıları, farklı politik çizgilere temel oluştururlar. Özellikle küçük burjuvazinin saflarından değişik türde sol grupların türemesi doğaldır. Diğer yandan, çağımızda Çin yöneticilerinin başını çektiği Maoizm, dünyanın çeşitli ülkelerinde sol harekete zarar veren, daha doğrusu düşmana hizmet eden sapmaların ortaya çıkmasında büyük rol oynamaktadır.

Soldaki ayrılıklar nasıl salt kişilerin kötü niyetlerinin bir ürünü sayılamazsa birlik de salt kişilerin ve grupların bir araya gelmesiyle, iyi niyetle çözülecek bir sorun değildir. Sosyalist birlik her şeyden önce ideolojik birlik

temeli üzerine kurulabilir.

Marksizmle bir ilişkileri kalmadığı gibi artık yalnızca emperyalizme ve diğer gerici güçlere hizmet eder duruma düşmüş olan çeşitli Maocu grupları bir yana bırakırsak, Türkiye solunda geriye kalanlar içinde başlıca iki eğilimden söz etmek gerekir: Birincisi Sovyetler Birliği'ni ve genel olarak dünya sosyalist sistemini "revizyonist" olarak niteleyen sol revizyonist sapma. (Örneğin Dev-Genç ve Kurtuluş grupları böylesine bir sapmanın içindedirler.) İkincisi, Sovyetler Birliği ve dünya Sosyalist sistemine karşı olumlu bir tavır takındıkları halde, enternasyonalizmi Türkiye gerçeğine uygulayamayan, Kürdistan gerçeği karşısında susarak veya konuşur göründüğü halde bunu yasak savma kabilinden yapan, ulusal zulme karşı mücadele görevlerini proletaryaya yakışır biçimde üstlenemeyen sağ sapma, veya sosyal şovenizm. Bunun da temsilcileri başlıca TİP ve TKP'dir.

Bazıları bu ikinci sapmayı önemsemiyorlar ve bu sapmaya rağmen bu örgütlerin işçi sınıfının partisi olabileceklerini sanıyorlar. Oysa sosyal şovenizm de en az sol revizyonizm kadar tehlikeli bir sapmadır. Avrupa'da sosyal şovenizmin birçok işçi sınıfı partisini hangi batağa götürdüğü İkinci Enternasyonal örneği ile canlıdır. Enternasyonalizm, bir işçi sınıfı partisi için, lafla değil, özellikle de kendi ulusu tarafından ezilen bir ulusa karşı takınılan tavırla kendini gösterir, kendi burjuvazisinin ezdiği bir ulusun üstündeki zulmü yiğitçe teşhir etmeyen ve bu zulme karşı yüreklice mücadele etmeyen bir parti, kendi ulusunun proletaryasını devrimci bir ruhla eğitemez, burjuva politikasının kuyruğundan kurtaramaz ve devrimi başaramaz.

Türkiye'de devrimin zaferi, sosyalizmin tüm temel meselelerinde tutarlı, Marksist-Leninist ilkelere göre örgütlenmiş bir partinin varlığına bağlıdır. Ancak böyle bir parti kadrolara ve kitlelere güven verebilir, doğru politikasıyla kitleler arasında kök salar, devrimci ve demokratik güçlerin en geniş ittifakını sağlayarak kitleleri zafere götürebilir. Türkiye sosyalist hareketine bakıldığında kendisini işçi sınıfı partisi sayan örgütlerin bir hayli çokluğuna rağmen bu nitelikte bir partinin olduğu söylenemez. Türkiye sosyalist hareketi ancak sağ ve sol her türlü sapmayla kararlıca mücadele ederek, kusurlarını ve eksiklerini aşarak böyle bir parti yaratabilir. Kendilerine, işçi sınıfı partisi adını yakıştıranların öncelikle kendi kusurlarıyla mücadele etmeleri zorunludur.

Hareketimize gelince, biz bunun Kürdistan'daki tek sağlıklı, Marksist-Leninist ilkelere bağlı işçi sınıfı hareketi olduğu inancındayız.

Hareketimiz henüz gençtir, ancak kadrolarımızın ve halkımızın onunla gurur duyacağı kadar niteliklidir. Sosyalist hareketimizin taşıdığı önem şurdan da geliyor ki, Kürdistan'da daha önceki dönemlerde ideolojik bakımdan işçi sınıfının dünya görüşüne bu ölçüde kararlı sahip çıkan enternasyonalist

bir hareket var olmamış ve geçmiş bize bahse değer sosyalist kadrolar bırakmamıştır.

Sosyalist hareketimiz, Kürdistan'da kadrolara ve kitlelere devrimci mücadele yolunu gösteriyor; karşı devrimci Maoculukla, sonuç vermeyecek maceracı eğilimlerle ve her türlü gericilikle mücadele ediyor; işçi sınıfının bağımsız politikasını ayakta tutuyor. Hareketimiz Türkiye Kürdistanı'nda sapmaların ve gerici ideolojilerin yenilgiye uğratılmasında veya geriletilmesinde, sosyalist görüşlerin kitleler arasında yayılıp prestij kazanmasında büyük pay sahibidir.

Kürdistan'da sosyalist bir hareketin doğup gelişmesi, Kürdistan halkı için taşıdığı önem kadar, Türkiye ve dünya sosyalist hareketi için de öylesine önem ve değer taşır. Bu hareket, halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesinin devrimci bir doğrultuda ve başarılı biçimde yürümesi için bir güvencedir; bunun gibi, halkımızın kurtuluş mücadelesinin, başta Türkiye'deki diğer ulusların işçileri olmak üzere, tüm diğer ülkelerin işçi hareketiyle, dünya sosyalizm, demokrasi, barış güçleriyle dayanışma içinde yürümesi için de bir güvencedir.

Biz, Türkiye Kürdistanı'nda sağlıklı bir sosyalist hareketin temellerini atarken, Türkiye Kürdistanı halkının devrimci mücadelesinin Türkiye'deki genel devrimci mücadeleyle ilişkisini, karşılıklı etkileşimi ve ortak görevleri de görmezden gelmiyor, tersine bunu ciddi biçimde göz önünde tutuyoruz.

Biz eleştiriye kapalı değiliz ve bundan ürkmüyoruz. Ancak, Türkiye solundaki bazı örgütlerin, Türkiye Kürdistanı'nda bir sosyalist hareketin gelişmesine karşı reddedici ve önyargılara dayalı suçlayıcı bir tutum takınmalarını, bunu işçi hareketinin bölünmesi gibi göstermek istemelerini olumsuz, yanlış bir tavır olarak değerlendiriyoruz. Kürdistan bir ülkedir, orada hem de yüzlerce yıldan beri boyunduruğa vurulmuş bir halk yaşıyor ve orada işçi sınıfı hareketinin örgütlenip gelişmesine yalnızca sevinmek gerekir.

Biz de Türkiye solunda gördüğümüz türlü sapmaları, kusurları çekinmeden eleştirdik ve eleştirmeye devam edeceğiz. Bu, her şeyden önce çeşitli yanlışların teşhir edilmesini sağlayarak işçi sınıfı ideolojisinin güç kazanmasına ve Türkiye solunda gerçek anlamda bir proletarya partisinin oluşmasına hizmet etmektedir.

Yine biz, eleştirinin yanı sıra, Türkiye solundaki ileriye doğru her adımı sevinçle karşıladık ve karşılayacağız. Bize karşı düşmanca bir tavır takınmayanlara karşı bizim de tavrımız yoldaşça oldu. Biz, sosyalistler arasında yoldaşça ilişkilerin geliştirilmesinden ve düşmanca bir tutum yerine dostça eleştirinin, tartışmanın, dayanışmanın geçirilmesinden yanayız; politikamız bu yönde olacaktır.

Türkiye ırkçı ve sömürgeci burjuvazisinin ve çeşitli uluslardan sömürücü ve gericilerin, çeşitli halklardan emekçileri birbirine düşman göstermek ve aralarındaki dayanışmayı bozmak için giriştikleri oyun ve propagandalara karşı kararlıca mücadele ediyor ve enternasyonalizm bayrağını yükseklerde tutuyoruz. Türk sosyalistlerinden ve emekçilerinden de beklediğimiz budur.

Biz faşizme, emperyalizme ve ulusal zulme karşı Türkiye ölçüsünde bir demokratik cephenin oluşturulmasından yanayız. Ancak böyle bir cephe, sosyalist ve demokratik güçlerin bugünkü dağınıklığının yarattığı zaafları giderebilir, her türlü gerici saldırıyı göğüsleyebilir. Bunalımın özgürlük ve demokrasi güçlerinden yana çözülmesi, devrimci bir halk iktidarının oluşturulması da böyle bir güçbirliğini oluşturmaya bağlıdır.

Böyle bir cephe, her iki ulusun başlıca demokratik taleplerini içermeli ve ulusal sorunun demokratik bir çözümüne açık olmalıdır.

Bazıları böylesine bir cephe birliğini ve demokratik halk iktidarı hedefini, Kürt halkının özgürlüğünü "başkalarından bir lütuf olarak bekleme" biçiminde anlıyorlar. Bu görüş sakattır. Kürt halkı özgürlük ve demokrasi için mücadele ediyor ve hareketimiz bu mücadelenin başını çekiyor. Biz her iki halkın devrimci ve demokratik birliğinden yanayız; çünkü bu güçbirliği her iki halkı daha güçlü kılacak, daha kolay zafere ulaştıracaktır. Boş durmayalım, halkımızın devrimci gücünü seferber edelim, örgütlenelim; ama bu mücadelede dostumuz olan emekçi Türk halkıyla, onun devrimci ve demokratik güçleriyle de dayanışma kuralım, bir cephe ve ortak program üzerinde anlaşalım, diyoruz. Zafer ortak bir zafer, demokratik halk iktidarı ortak bir iktidar olacaktır. Böyle bir iktidar Kürt halkına özgürlük getirmelidir ve getirecektir. Kürt halkı kendi kaderini özgürce tayin edecektir: Ya demokratik bir birlik, bir federasyon, ya da bağımsızlık...

Hareketimiz, Kürdistan'daki başlıca sağlıklı sosyalist güç olarak kitleleri mücadeleye hazırlama ve sosyalist, ilerici, yurtsever tüm güçlerin birliğini, dayanışmasını oluşturmak için üstüne düşeni yapmak zorundadır. Türkiye Kürdistanı çerçevesinde bir ulusal demokratik cephe oluşturmak ilerde gündeme gelecektir. Şimdiden bunun ön adımlarını atmak, sosyalist, demokrat ve yurtsever güçler arasında çeşitli konularda dayanışma ve güçbirliğini sağlamak bir görevdir. Hareketimiz bu amaçla Kürdistan'daki bazı ilerici, yurtsever güçlere dayanışma çağrısı yapmıştır ve bunun gerçekleşmesi için çaba göstermektedir. Halkımıza yönelen baskı ve saldırıların arttığı ve daha da artma eğilimi gösterdiği böyle bir dönemde ilerici ve yurtsever saflarda asgari dayanışmayı gerçekleştirmek ve bunu giderek geliştirmek daha da önem taşıyor.

Biz, Kürdistan'daki çeşitli sol ve ilerici, yurtsever çizgiler arasında ideolojik mücadelenin gerekliliğine inanıyoruz ve bu alanda sosyalist ilkeleri-

mizden taviz vermiyor, görüşlerimizi açıkça savunuyor ve yanlışları teşhir etmekten çekinmiyoruz. Ancak biz, bunun normal tartışma ölçüleri içinde tutulmasından yanayız ve tartışmaların, sürtüşmelerin şiddete, teröre dökülmesine kesinlikle karşıyız. İlerici güçler arasında şiddete başvurma yöntemleri devrimci yöntemler değildir; bu yöntemler halkımızın mücadelesine zarar, düşmana ise yarar sağlar.

Sosyalistlerin diğer ilerici, yurtsever güçlerle dayanışma ve güçbirliği yapmak için aradıkları koşullar nelerdir? Bu güçler gerçekten demokrat ve yurtsever olmalıdır. Daha somut bir deyişle, toplumumuzun bugünkü durumunda demokrat ve yurtsever olmak için ulusal baskıya, sömürgeciliğe, emperyalizme, halkımızın özgürlük ve demokrasi mücadelesinin önünde bir engel ve düşmanın işbirlikçisi olan feodalizme karşı olmak gerekir. Günümüzde faşizme karşı mücadele de özgürlük ve demokrasi mücadelesinin bir gereğidir.

DEĞİŞEN ŞARTLARA UYGUN MÜCADELE BİÇİMLERİ GELİŞTİRELİM

Burjuvazi sıkıştığı dönemlerde kitlelerin kullanabildiği sınırlı demokratik hak ve özgürlükleri de rafa kaldırır. Nitekim bugün de, sıkıyönetim sözde terör olaylarına karşı etkin tedbirler almak amacıyla ilan edildiği halde en başta demokratik hak ve özgürlüklere saldırmaktadır. Hemen hemen tüm sol yayın organları yasaklandı, pek çok demokratik örgüt ya kapatıldı, ya da çalışamaz duruma düşürüldü; sıkıyönetimin baskı çarkı terörle ilişkisi olmayan sosyalist ve ilerici güçlere de yöneltildi. Dünc kadar binbir güçlükle ve akıl almaz baskılara göğüs gererek çıkan, halkımızın özgürlük mücadelesine ışık tutan, yol gösteren devrimci yayın organları tümden yasaklanmış bulunuyor. Ancak bütün bunlar ve bunları izleyebilecek olan baskılar mücadelemizi aksatmayacak, mücadele azmimizi sarsmayacaktır.

Gerçekten devrimci bir siyasi hareket burjuvazinin baskılarına papuç bırakmaz ve değişen şartlara uygun düşen yeni mücadele biçimlerini benimseyerek mücadelesini sürdürür.

Bugün de kadrolara ve kitlelere mesaj ulaştırmak için yeni tür araçları başarıyla kullanabiliriz.

Kitleler içinde çalışmayı yoğunlaştıralım. İşçilerle, köy emekçileriyle, toplumun her kesimindeki ilerici demokrat, yurtsever insanlarla bağlarımızı sıklaştıralım, bunalımın nedenlerini anlatalım, çıkış yolunu gösterelim. Mücadelemizin saflarına yeni yeni insanlar kazanalım.

Kadrolar, en ağır baskı şartlarında da bilgi edinme, kendi kendini eğitme, arkadaşlarının eğitimine yardımcı olma gibi görevleri aksatmamalıdırlar.

Hareketimizde yılgınların, tembellerin yeri yoktur. Gelecekte çok daha

çetin görevler bekliyor bizi. Halkımızın kurtuluş mücadelesine yol göstermek, onu zafere ulaştırmak gibi onurlu ve yüce bir görevi, ancak fedakâr bir çalışmayla, devrimci bir disiplinle ve saflarımızı bir yumruk gibi sıkı tutarak başarabiliriz.

Yaşasın halkımızın özgürlük mücadelesi!

Tüm ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin!

Kahrolsun emperyalizm, sömürgecilik, faşizm ve feodal gericilik!

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin Birinci Kongresi, 15-18 Ocak 1980 tarihlerinde Kürdistan'ın bir dağ köyünde toplanarak (*) partinin kuruluşundan bu yana geçen sürede partimizin çalışmalarını, partimizin temel ideolojik ve politik hattını gözden geçirdi, yurt ve dünyadaki gelişmeleri değerlendirdi.

Kongre, partimizin temel ideolojik ve politik hattını, strateji ve taktiklerini ve Genel Sekreter Ahmet Yoldaş'ın sunduğu MK raporunu onayladı. Partimizin önündeki yeni ve çetin görevleri çözebilmesi için önemli kararlar aldı ve yeni Merkez Komitesi'ni seçti.

Kongre kararları aşağıda sunulmuştur.

Partimizin yeni dönemdeki görevlerini başarıyla yerine getirmesi, bu kararların etkin biçimde hayata geçirilmesine bağlıdır. Bu da tüm parti örgütlerinin ve üyelerinin derin bir görev bilinci ve sorumlulukla davranmalarını, üstün bir fedakarlık ve çalışma örneği vermelerini gerektirir.

Karar metinleri tüm üyelere ulaştırılıp dikkatle okunmalı ve iyi saklanmalıdır. Yeni dönemde partimize ve halkımıza, özgürlük, demokrasi ve sosyalizm mücadelemizde başarılar dilerim.

TKSP Genel Sekreteri
Ahmet Yoldaş

(*) Kongre 1980 yılbaşı gecesi ve Ankara Gaziosmanpaşa'da bir evde yapıldı; ama güvenlik nedeniyle genelgeye böyle yazıldı.

I

1. Kongre, yoğunlaşan parti görevlerinin yerine getirilmesi için Merkez Komitesi ve Politbüro üyeleri sayısının arttırılmasına, Merkez Komitesi üye sayısının 9'dan, 11'e, Politbüro'nun da 3'ten 5'e çıkarılmasına karar vermiştir. Ayrıca Merkez Komitesi'ne 3 yedek üye seçilir.

Merkez Komitesi üyelerinin, özellikle de Politbüro görevlilerinin profesyonel çalışması esastır.

2. Kongre, partimizin politikasını benimseyen ve çoğu sendikalarda, gençlik ve meslek örgütlerinde aktif biçimde bu partinin başarısı için çaba gösteren geniş sempatizan halkanın varlığını göz önüne alarak, partimizin üye sayısının önümüzdeki dönemde hızla arttırılmasının mümkün ve gerekli olduğunu belirler.

Üyeliğe alınacak kimselerde tüzüğümüzün belirlediği koşullar aranacaktır.

3. Kongre, bazı komitelerin görev alanlarında üye sayısındaki artışları, parti çalışmasının yaygınlaşmasını ve yerel ihtiyaçları göz önüne alarak,

a) Bölge komitesi görev alanına giren önemli yerleşim merkezlerinde MK'nın onayını alarak yerel komiteler oluşturulmasını kararlaştırır. Alt komite niteliğindeki bu yerel komiteler bölge komitesine bağlıdır ve onlardan direktif alırlar.

b) Bir bölge komitesi veya yerel komitenin oluşturulması şartlarının henüz oluşmadığı yerlerde, nitelikleri elveren bir parti üyesi temsilci olarak görevlendirilir.

4. Kongre, bugüne kadar, Merkez Komitesi ile bölge komiteleri ve herhangi bir bölge komitesinin görev alanı dışındaki partili üyeler arasında ilişkilerin zaman zaman aksadığını, Merkez Komitesi'nin ve Politbüro'nun karar ve direktiflerinin gereken süratle örgüt birimlerine ulaşmadığını, yine yerel parti çalışmalarının ve sorunların gereken süratle merkez organlarına iletilmediğini, bunun da çeşitli aksamalara, hatalara ve gevşemelere yol açtığını saptamıştır. Bu tür aksamaları önlemek, örgütsel ilişkileri sıkılaştırmak, örgüte hız ve dinamizm kazandırmak için:

a) Merkez Komitesi'nde, Politbüro'da ve bölge komitelerinde profesyonel çalışmayı ve örgütsel işbölümünü gerçekleştirmek;

b) Merkez organları ile bölge komiteleri arasında haberleşmeyi sıkılaştırmak, bölge komitelerinin çalışmalarını düzenli biçimde denetlemek zorunludur.

c) Bu haberleşme ve denetleme için, özellikle, hareketli biçimde kullanılan Politbüro ve Merkez Komitesi üyeleri görevlendirilmelidir.

5. Kongre, bu kararın 1. ve 3. bentlerine uygun olarak gerekli tüzük değişikliğini yapmak için MK'ni görevli kılar.

II

Partimiz bugüne kadar, Türkiye'deki ağır baskı koşullarının zorunlu kıldığı sıkı gizlilik koşulları içinde çalıştı, legal ve illegal çalışma biçimlerini başarıyla uyguladı. Önümüzdeki dönem Türkiye'de baskının çok daha ağırlaşacağı, genel olarak Türkiye'de sınıf mücadelesinin, özel olarak da halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesinin daha da derinleşip, keskinleşeceği bir dönem olacaktır. Bu koşullar partimizin çalışmasında gizlilik koşullarına daha da sıkı ve disiplinli bir biçimde uymayı gerektirir.

Diğer yandan partimiz, bu süre içinde yoğun bir ideolojik mücadele ile Kürdistan'da ilerici, yurtsever saflarda üstünlük sağlamış, politik mücadelemiz kitleleri önemli derecede etkilemiş ve partimiz önemli devrimci kadrolar edinmiştir. Şimdi partimiz yeni bazı adımlar atmak göreviyle karşı karşıyadır.

a) Partinin adını ve programını açıklamak. Böylece, kitlelerin partimizi tanımaları, onun koyduğu hedefleri kavramaları ve ona sahip çıkmaları mümkün olacak ve kolaylaşacaktır. Böylece, çok daha fazla sayıda sosyalistin partimize yönelmeleri mümkün olacaktır. Yine, partimizin ulusal ve uluslararası düzeyde yaygın ilişkiler kurup geliştirmesi, büyük ölçüde buna bağlıdır.

Partinin adının ve programının açıklanması sömürgeci, ırkçı baskıları ağırlaştıracaktır. Bu nedenle, partinin özellikle lider kadrosunun -en başta merkez organlarının- korunması için gereken tedbirler alınmalıdır.

b) Legal bir şemsiye parti oluşturmak. Partimiz, tüm legal mücadele araçlarını da ustalıkla kullanmasını başarmalı ve bu alanı burjuvaziye, toprak ağalarına terk etmemelidir. Kürdistan'da legal parti çalışması, kitlelerdeki politik düzeyin yükselmesiyle birlikte giderek önem kazanıyor. Özellikle seçim dönemleri kitlelerde politik tansiyonun son derece yükseldiği dönemler oluyor. Legal düzeyde de kitlelerin karşısına, onların devrimci örgütleriyle çıkmak, onlara devrimci hedefler göstermek, sömürgeci ve gerici sınıfların propagandasına karşı koymak zorunludur. Partimiz, böylesine legal bir örgütün aracılığıyla, propaganda, eğitim ve örgütlenme alanında yaygın bir çalışma gösterebilir.

Legal parti örgütü, partimize bağlı olacak ve Merkez Komitemiz tarafından yönlendirilecektir.

Kongremiz, Türkiye'de devrimci bir partinin, legal çalışma alanında, özellikle de ulusal sorun bakımından, karşı karşıya bulunduğu ağır güçlüklerin bilincindedir. Ancak devrimciler güçlükleri göğüslemek ve koşullara uygun çalışma biçimleri yaratmak, geliştirmek zorundadırlar.

Partimiz tüm legal ve illegal çalışma biçimlerini ustaca kullanmak ve kay-

naştırmak durumundadır.

Kongre, gerek partimizin adının ve programının açıklanmasının, gerekse legal bir şemsiye parti kurulmasının zamanının ve biçiminin tesbitini Merkez Komitesi'ne bırakır ve onu her iki konuda da yetkilendirir.

III

Partimiz, bugüne dek, politik çalışmaya birinci derecede önem verdi ve bu doğru bir tutumdur. Yoğun bir politik çalışmayla geniş işçi ve köylü kitlelerini devrimci mücadele saflarına kazanmadıkça, sömürgeciliğe ve feodal ortaklarına karşı ulusal demokratik devrim zafere ulaşamaz.

Bugün hâlâ Kürdistan'da işçi kitleleri büyük çoğunlukla sarı sendikacıların, burjuva partilerinin ve feodal güçlerin denetimindedir. Onları devrimci sendikal mücadeleye kazanmak için en yiğit ve bilinçli olanlarını partimiz saflarında örgütlemek için yoğun bir ideolojik ve politik çalışma yapmalıyız.

Kürdistan köylü kitleleri, hâlâ büyük çoğunlukla feodal güçlerin, ağaların, şeyhlerin, aşiret reislerinin ve burjuva partilerinin denetimi altındadır, onlar tarafından yönlendiriliyor. Antifeodal mücadele bu bakımdan hayati önem taşıyor. Kürdistan'ın geniş köylü yığınları feodal gericilere ve sömürgecilere karşı uyarılıp harekete geçirilmedikçe ulusal demokratik devrimin başarı şansı olamaz.

Diğer yandan, yurtseverlik duyguları ve sosyalist görüşler Kürdistan'da öğrenci, aydın kesimlerini sarmıştır. Bu görüşler işçi sınıfı, kent küçük burjuvazisi ve köylülük saflarında hızla yayılıyor ve daha şimdiden Kürdistan'da önemli dalgalanmalar yaratıyor. Sömürgeci güçlerin ve feodal ortaklarının ideolojik ve politik denetiminde büyük gedikler açılmıştır. Feodalizmin çöküşü hızlanmaktadır. Yoğun bir politik ve ideolojik çalışmayla, önümüzdeki dönemde feodal ve burjuva unsurların emekçi kitleler üzerindeki politik etkinliğini tümüyle çökertebiliriz.

Bu amaçla Kongre, önümüzdeki döneme ilişkin olarak partimizin önüne şu hedefleri koyar:

A) Uluslararası işçi sınıfı hareketinin bir müfrezesi ve Kürdistan işçi sınıfının politik örgütü olarak partimiz, söz konusu öncülük görevini başarıyla yerine getirmek, ulusal demokratik devrimi başarmak ve onu sosyalist devrimle tamamlayabilmek için, en başta Kürdistan işçi sınıfını ideolojik bakımdan iyi donatmak ve örgütlemek görevini başarmak zorundadır.

Önümüzdeki iki yıl içinde hedefimiz, en başta yoğun işçi merkezlerinde etkin bir çalışma yapmak, işçileri devrimci sendikal mücadeleye ve işçi sınıfının en bilinçli, en yiğit unsurlarını parti saflarımıza kazanmak olmalıdır.

Bölge komiteleri ve alt yerel komiteler, işçi kesimindeki çalışmaları organize etmek üzere işçi komiteleri oluşturacaklar ve kurulu olanları geliştirecek-

lerdir.

Fabrikalarda ve işyerlerinde partili üyelerden ve sempatizanlardan oluşacak işyeri komiteleri oluşturulmalıdır.

İşçilere sınıf bilinci vermc, sosyalist düşünceyi saflarına yayma çabamıza hız verelim.

Değişik politik görüşte ve inançta olan işçilere karşı sabırlı olalım, işçilerle arkadaşça ilişkileri geliştirelim. Değişik politik görüşte ve inançta da olsalar, işçileri ortak ekonomik çıkarları, yurtseverlik duyguları çerçevesinde, sömürü ve baskıya karşı dayanışmaya yöneltelim, buna ilişkin olarak sekter davranışlardan kaçınalım ve çalışma yöntemlerimizi geliştirelim.

B) Kürdistan gibi nüfusunun çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu sömürge, yarı feodal bir ülkede, geniş köylü yığınlarını sömürgeciliğe ve yerel feodal gericiliğe karşı ayağa kaldırmadan devrim yapılamaz. Köy emekçilerinin devrimci mücadeleye kazanılması ve işçi-köylü ittifakının oluşturulması zaferin kazanılması için zorunludur.

Kürdistan köylüsü sömürgecilerin ve onların feodal ortakları ağaların, şeyhlerin baskısı, sömürüsü altındadır. Ağır sömürü ve zulüm çarkı halkı iliklerine kadar soymakta, canından bezdirmektedir. Toprak ve özgürlük Kürdistan köylüsünün büyük tutkusudur. Köylümüz, şimdi hızlı bir uyanış sürecine girmiş bulunuyor. Bu uyanışı hızlandıralım ve onu devrimci mücadele yoluna yöneltelim. Bu amaçla Kongre, partimizin önüne şu hedefleri koyar:

Sömürgeci yönetimin ve feodal güçlerin ağır sömürü ve zulüm çarkına karşı köylüleri bilinçlendirme yönündeki propaganda ve ajitasyona hız verelim.

Köylüleri üretim, satış ve tüketim kooperatifleri kurmaya teşvik edelim, kooperatif örgütlenmesine yardımcı olalım.

Köylüleri toprak mücadelesine yöneltelim, bu amaçla örgütleyelim. Kentlerdeki ilerici, devrimci derneklerimiz uyanık köy emekçileriyle bağlar kurmalı, onları saflarına almalı. Uygun koşullarda köylerde ilerici dernekler örgütleyelim.

Zulmc ve sömürüye karşı düzenlenen kitle gösterilerine köy emekçilerinin yaygın biçimde katılması için çalışmalar yapalım.

Sosyalist dünya görüşünü köy emekçileri, özellikle de yoksul köylülük içinde yaymak için yoğun çaba gösterelim. Bilinçli ve yiğit köy emekçilerini parti saflarında örgütleyelim. Köylerdeki parti militanları ve sempatizanlardan köy komiteleri oluşturalım.

Partili üyelerimiz ve sempatizanlarımız, işçi ve köylülerle ilişkilerde, emekçilerin dini inançlarına saygılı olmalı, gelenekleri göz önüne almalı

ve kendilerini kitlelerden koparacak sekter davranışlardan kaçınmalıdırlar. Parti militanları, her yerde kitlelerin ekonomik çıkarlarını, haklarını, özgürlüklerini savunmalı, onlarla iç içe, arkadaşça, dürüst ilişkiler içinde olmalıdırlar.

C) Kongre, gençlik ve kadın örgütlenmesi konusunda Partimizin daha aktif bir çalışma içine girmesi gerektiğini belirler.

Kürdistan gençliği, günümüzde oldukça dinamik, canlı bir yapı gösteriyor. Partimiz bugüne kadar gençliğin örgütlenmesinde küçümsenmeyecek adımlar attı. Bu yöndeki çalışmalarımızı daha da geliştirmeliyiz.

Derneklerimiz partili militanların yanı sıra, partili olmayan geniş sempatizan kitleyi ve çoğunlukla gençlikten oluşmakla birlikte, onların yanı sıra, çeşitli yaştan ve meslekten kişileri kapsıyor.

Derneklerimiz parti tarafından yönlendirilseler bile, bir parti örgütü olmadıkları göz önüne alınmalı ve bu derneklerin, mümkün olduğunca geniş sayıda aydını ve emekçiyi; öğrenci, işçi, köylü genci saflarına alması için çaba gösterilmelidir. Bugüne kadar partimiz, Kürdistan gençliğini dar görüşlü milliyetçilikten, Maoizmden, maceracılıktan korumak ve gençliği, kitlelerden kopuk olmayan devrimci mücadele yöntemlerine yöneltmek için yoğun çabalar gösterdi ve önemli işler başardı. Bundan böyle de gençliğin ideolojik eğitimine hız verelim ve onun coşkusunu devrimci kanallarda geliştirelim.

Kongre, kadınların devrimci mücadeleye daha etkin biçimde katılmasının, kadınların bu amaçla partide ve demokratik örgütlerde görev almalarının önemini belirtir. Bu amaçla ve ayrıca bir kadın örgütlenmesi için koşulları hazırlamak için yoğun çaba göstermeliyiz.

D) Kongre, esnaf, zanaatkâr, memur gibi diğer emekçi ve ücretli kesimler içinde çalışmanın önemini belirtir.

Devrimci çalışma, tüm toplum katlarına yönelmesi zorunlu olan, çok yönlü bir çalışmadır. Devrimciler, kitleleri etkilemek, yönlendirmek, kendi politikalarına toplumun her kesiminde etkinlik kazandırmak için ustaca çalışmayı bilmek zorundalar.

Öğretmenlerin, teknik elemanların ve benzer çalışanların demokratik ve mesleki kitle örgütlerinde çalışmak, devrimci çalışmanın bir parçasıdır. Partimiz bugüne kadar bu tür çalışmanın başarılı örneklerini verdi ve bunu daha da geliştirmeliyiz.

Bu tür toplum katlarında, demokratik ve mesleki kitle örgütlerindeki çalışmalarımız için de planlı, programlı hareket etmeli, komiteler oluşturmalı ve var olanlarını geliştirmeliyiz.

IV

Kongre, parti çalışmasının başarısı için kolektif çalışmanın, işbölümünün ve disiplinin önemini vurgular.

Geçtiğimiz dönem partimizin ilk inşa dönemi idi. Bu dönemde önemli eksikliklerimizin olması, zaman zaman bireysel eğilimlerin, disiplinsizliğin ve çalışma yöntemlerinde ağır basan bir amatörlüğün, acemiliğin görülmesi bir bakıma kaçınılmazdı. Şimdi partimiz küçümsenmeyecek ve kendilerinden onur duyduğu inançlı, fedakâr, bilinçli ve deneyli kadrolara sahiptir. Bundan böyle parti çalışmasında her türlü amatörlüğü aşmak, kolektif çalışmayı, disiplini, işbölümünü ve uzmanlaşmayı eğemen kılmak zorundayız.

Partimiz, geçtiğimiz dönemde zaman zaman ortaya çıkan bireysel eğilimleri mahkum etmiş ve mücadelenin yeni aşamasına ayak uyduramayan, hatalarında ısrar eden az sayıda kişiyi dışlamıştır. Saflarımızda artık bu türden küçük burjuva hastalıkların yaşama şansı yoktur.

Bireysel eğilimlerin ortaya çıkmasını önlemenin başlıca yolu, kolektif çalışmayı her kademede hakim kılmaktır. Her parti organında, her komitede işbölümü yapılmasına, görev ve sorumlulukların belirlenmesine ve çalışmaların denetimine özen gösterilmelidir.

Hiçbir parti üyesi bir çalışma komitesinin dışında ve eylemsiz kalmamalıdır.

Bölge komiteleri, kendi bölgelerinde, program, tüzük, kongre kararı, Merkez Komitesi ile Politbüro'nun karar ve direktifleri ışığında, sözlü olarak belirli bir çalışma pogramına göre çalışmalıdırlar.

Parti disiplinine uyma, partili militanın sorumluluğunun ölçüsüdür. Partimiz ancak çelik bir disiplinle yüklendiği bu ağır görevin üstesinden gelebilir ve halkımızı kurtuluşa ulaştırabilir.

Kongre, parti içinde her kişinin ve organın parti disiplini dışına çıkamayacağını ve bunun, bundan böyle daha sıkı denetlenmesi gerektiğini önemle vurgular.

Sosyalist disiplinin temeli, hiç kuşkusuz gönüllü ve yoldaşça birliktir. Biz sosyalistler, güçlü düşman karşısında zafere ulaşılması için bu birliği gerçekleştirmek zorundayız ve önümüzdeki dönemin daha çetin mücadeleleri bunu gerektiriyor.

Kongre, partimizin örgütsel gücünün, politik etkinliğinin giderek artması ve çözmekle karşı karşıya bulunduğumuz sorunların ağırlığı ve karmaşıklığı karşısında parti çalışmasında uzmanlaşmanın önemini vurgular. Bu amaçla şu tedbirlerin mümkün olan hızla alınması gerektiğini belirtir:

1-Yayın planında daha güçlü olmak, yayın çalışmalarını aksatmadan sürdürmek için yetkin ve yeter bir yazı kadrosu oluşturmak;

2- Parti üyeleri ve sempatizanların eğitimi için teorik düzeyi yeterli bir eğitim kadrosu yetiştirmek;

3- Sendikal çalışmada, kooperatifleşmede, genel olarak kitleler arasında örgütsel çalışmada başarılı olacak deneyli, yetkin kadrolar yetiştirmek;

4- Başlıca yukarıdaki görevleri yerine getirecek bir parti okulunu gerçekleştirmek.

V

Kongre, istihbarat ve askeri görevlerin taşıdığı önemi vurgular. Ve koşulların gerektirdiği tedbirlerin alınması gereğini belirler.

1- Türkiye'de sınıf mücadelesi giderek sertleşmektedir. Ekonomik sorunlara bir çözüm bulamayan, ülkenin içine düştüğü ağır ekonomik bunalımı aşamayan ve aşması da mümkün olmayan egemen sınıflar, kitleler üzerinde sömürüyü ve terörü arttırıyorlar. Son yıllarda artan faşizm eğilimleri daha da yoğunlaşmıştır. Sermaye, Demirel hükümeti veya o başaramazsa doğrudan bir askeri darbe yoluyla faşist bir diktatörlük kurmaya açıkça yönelmiş bulunuyor. Ülke daha şimdiden bir iç savaş manzarası gösteriyor. Önümüzdeki yıllar, hatta aylar, çok daha büyük bir patlamaya gebedir. Faşizmin vurmayı hedeflediği güçler ise en başta işçi sınıfı hareketi ve Kürdistan ulusal demokratik güçleridir.

Bu koşullarda devrimci, demokratik ve yurtsever güçler, faşizmin önünde sessizce boyun eğişi kabul etmeyeceklerine göre mücadelenin gerektirdiği yeni biçimlere hazır olmalıdırlar.

Diğer yandan, Irak'ta uzun yıllar süren özgürlük mücadelesi ve hele İran'da Kürt halkını bir bölgesel otonominin eşiğine getiren politik ve askeri gelişmelerle birlikte Türkiye Kürdistanı'nda da ulusal hareket hızla gelişip serpiliyor. Sömürgeci, militarist Türk burjuvazisi bu gelişmeyi önlemek, Kürdistan yurtsever hareketini ezmek için sabırsızlanıyor. Devrimci hareketimiz düşmanın her an bir katliama dönüşebilecek saldırılarına karşı da hazırlıklı olmalıdır. (.....)

Kongremiz, bu yöndeki çalışmaların Merkez Komitesi'nin görevlendireceği bir komitece, sıkı gizlilik ve denetim altında yürütülmesinin gereğini belirler.

2) Kongre, istihbarat çalışmalarının geliştirilmesi ve bu çalışmanın Genel Sekreterin görevlendireceği kişi veya kişilerce ve onun denetimi altında organize edilmesini kararlaştırır.

3) Partimiz, sömürü ve baskı çarkına karşı bireysel terörist eylemlerin yanlışlığını savunmuştur ve bu politikanın doğruluğu, hem bilimsel sosyalist hareketin bunca deneyi hem de Türkiye pratiğiyle ispatlanmıştır. Diğer yandan, partimiz sömürgeci ve faşist saldırganlık karşısında pasif bir tutumu reddetmiş

ve kitlesel mücadeleyi savunmuş, bunun başarılı örneklerini vermiştir. Devlet terörünün ve faşist milislerin terörünün yoğunlaşarak her bakımdan bütünleştiği şu dönemde, faşizme kaşı direniş komiteleri kurmak acil bir görev haline gelmiş bulunuyor.

Kongre, faşizme karşı direniş komitelerinin hızla örgütlendirilmesi ve bu komitelerin kitlelerle iç içe oluşturulması için gereken tedbirlerin alınması için Merkez Komitesi'ni yetkili kılar.

4) Partimiz, sol gruplar arasında şiddete başvurma eğilimlerinin yanlışlığını sürekli olarak savunmuş, sapmalarla ideolojik mücadele yolunu seçmiş ve çeşitli kesimlerden gelen saldırgan ve provokatörce tutumlara karşı, soğukkanlı, oyuna gelmeyen bir tutum takınmıştır. Zaman, bu tutumumuzun doğruluğunu göstermiş ve bu, kitleler arasında bize güç kazandırmıştır.

Ancak, partimiz kadrolarını, sosyalist ve yurtsever hareketi ve kitleleri, Maocu, anarşist grupların terörüne, saldırılarına karşı korumak için tedbirli olmak, gerektiğinde saldırganları püskürtmek zorundadır.

VI

Kongre, yayın çalışmalarının düzenli biçimde yürümesinin, profesyonel çalışma yöntemlerinin geliştirilmesinin, uzmanlaşmanın, partinin önümüzdeki dönemde başarması gereken yeni çalışma biçimlerinin, özetle, kongremizde alınan kararların hayata geçirilmesinin, partinin mali gücüyle sıkı sıkıya bağlı olduğunu belirler.

Kongre, partimizin mali gücünün arttırılması için şu tedbirlerin en kısa sürede hayata geçirilmesini zorunlu görür:

1) Çalışan her Parti üyesi:

a- Beş bin liraya kadar olan gelirinin yüzde 5'ini; buna ek olarak:

b- Bir sonraki beş bin liranın yüzde 10'unu; buna ek olarak:

c- Bir sonraki beş bin liranın yüzde 15'ini; buna ek olarak:

d- Bir sonraki beş bin liranın yüzde 20'sini; buna ek olarak:

e- Yirmi bin lirayı aşan gelirinin yüzde 30'unu aidat olarak öder.

(Eşlerin gelirleri de hesaba katılacaktır.)

Bölge komitesi kişilerin bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına ve diğer zorunlu nedenlere göre bu nisbetleri yüzde 50 azaltabilir.

2- Her Bölge Komitesi, Partiye bağış toplama işiyle görevlidir. Bunun için kendisine bağlı alt komiteleri, çalışma komitelerini ve tüm üyeleri görevlendirir. Her parti üyesi partiye gelir sağlamak için görevli ve sorumludur.

3- Parti, üyeleri vasıtasıyla bazı ticari işletmeler kurmalıdır.

4- Yayınlarımızın satışından elde edilen gelirlerin, eksiksiz olarak yayın merkezine ulaşması sağlanmalıdır.

5- Eğlence ve kültür gecelerinden sağlanan gelirlerle parti desteklenmelidir.

Kongre, partinin mali bakımdan güçlü ve yeter hale gelmesi için tüm parti organ ve üyelerinin sorumluluk bilinci ve fedakârlıkla hareket etmelerini, parti harcamalarında tasarrufa sıkı biçimde uyulmasını ve harcamaların düzenli biçimde denetlenmesini zorunlu görür.

Kongre, partiye gelir sağlanması için, uygun bulacağı diğer yöntem ve araçlara başvurmakta, diğer tedbirleri almakta MK'ni yetkili kılar.

VII

Kongre, parti programında ifade edilmiş olan cephe politikasının hayata geçirilmesi yolunda, partimizin gecikmeksizin etkin bir rol benimsemesini ve bunun için yoğun çabalar göstermesini öngörür, bu yolda şimdiye dek atılmış olan adımları olumlu olarak değerlendirir.

Bu aşamada Kürdistan'da girişilen ve Türkiye ölçüsünde devam ettirilecek olan güçbirliği çalışmaları koşullara uygun düşmektedir ve cephe politikasına temel teşkil eden adımlardır.

1. Kürdistan'da güçbirliği, sömürgeciliğe, emperyalizme, feodal gericiliğe ve faşizme karşı olan tüm yurtsever, demokrat ve sosyalist güçleri içermelidir.

Dünya sosyalist sistemine, Türkiye ve Kürdistan'daki sosyalist, demokrat ve yurtsever güçlere karşı açıkça bir düşmanlık politikası izleyen, yanlış bir emperyalizm ve faşizm tanımıyla ortaya çıkıp kitlelere yanlış hedefler gösteren Maocu gruplarla, sosyalist ve yurtsever güçlere karşı, sömürgeci güçlerin elinde bir provokasyon çetesine dönüşen anarşist grupların böylesine bir güçbirliği içinde yer almaları mümkün değildir. Ancak, bu karşıdevrimci ve anarşist örgütlerce denetlenen emekçi, aydın ve gençlerin bu yanlış yollardan kurtarılması, ulusal demokratik güçbirliğine kazanılması için bu örgütlerin tabanına yönelik sabırlı, yoğun bir çalışma yapılmalıdır.

Kongre, Kürdistan'da ağır sömürgeci sömürü ve baskı politikasının sonucu olarak ulusal demokratik güçbirliği çerçevesinin çok daha geniş olduğunu göz önüne alır. Güçbirliğine kazanılması mümkün tüm yurtsever, demokrat unsurların kazanılması için çaba gösterilmeli, güçbirliğine kazanılamayan bir kısım unsurların tarafsız kılınması ve düşman güçlerin tecridi için akıllıca bir politika izlenmelidir. Partililer, güçbirliği saflarını zayıflatacak ve düşmana güç kazandıracak sekter, itici davranışlardan kaçınmalıdır.

Partimiz Kürdistan'da ulusal ve demokratik bir güçbirliğinin sağlanması ve ortak bir eylem programının hayata geçirilmesi için elinden geleni yapacaktır.

2.Türkiye'de güçbirliği, emperyalizme, faşizme, ulusal baskı ve şove-

nizm politikasına karşı olan tüm sosyalist ve demokrat güçleri içermelidir.

Partimiz, Türkiye'de devrimci ve demokratik güçlerin birliğini şimdiye dek içtenlikle savundu ve güçbirliğini kolaylaştırıcı bir tutum izledi. Biz, dar grup çıkarlarına araç edilmek istenen, ilkesiz ve bu nedenle de güçbirliğini zorlaştıran tutumlara karşı çıktık; güçbirliğini oluşturacak güçlerin eşitlik ve karşılıklı saygı ilkelerine uygun diyalogunu, güçbirliğinin ilke ve hedeflerinin ortak bir çalışmayla belirlenmesi gereğini savunduk. Güçbirliği gönüllü bir birliktir ve açıktır ki ancak böylesine demokratik yöntemlerle gerçekleşebilir. Faşizmin ve militarizmin ağır saldırıları karşısında gerek Kürdistan düzeyinde, gerekse Türkiye ölçüsünde güç ve eylem birliğini hayata geçirmek ertelenemez bir görevdir.

3.Kongremiz, Kürdistan düzeyinde bir ulusal demokratik güçbirliğinin, Türkiye düzeyinde bir antiemperyalist, antifaşist demokratik güçbirliği ile çelişmediğini, tersine, Kürdistan'da en geniş yurtsever güçleri seferber ederek Türkiye ölçüsünde güçbirliğine daha büyük katkıda bulunacağını belirler.

VIII

İran'da önemli mevzilerini kaybeden emperyalizm ve derin bir ekonomik bunalım içinde çırpınan Türkiye egemen sınıfları, bugün Türkiye'de tüm demokratik hak ve özgürlükleri hiçe indirecek, emekçileri, sosyalistleri, ilericileri ve Kürt yurtseverlerini ezecek bir dikta ortamı için harekete geçmişlerdir. Bunu başardıkları zaman kurulacak rejim faşizmden başkası olmayacaktır. Diğer yandan sosyalist, demokrat ve yurtsever güçler bir dağınıklık içindeler ve bu karamsar bir tablo yaratıyor.

Ancak, Türkiye'de bu karamsar tabloyu aydınlığa çevirebilecek koşullar da vardır. Türkiye egemen sınıflarının bunalımı geçici değildir ve giderek derinleşmektedir. Düzenin ekonomik, politik, yasal ve moral açıdan kokuşmuşluğu, çürümüşlüğü son derece belirgindir. Kitleler ağır bir yaşam pahalılığı içinde bunalmışlardır. Her yeni gün halkın yaşamında işsizliğe, açlığa ve binbir başka soruna yenilerini katıyor. Kitleler artık burjuva partilerinden sorunlarına çözüm beklemiyorlar, sömürüye ve zulme karşı çeşitli biçimde direniyor, zaman zaman sokağa dökülüyorlar. Şiddet olayları tüm kentleri sarmış, mahalleler, hatta kentler düşman hale gelmiş, can güvenliğinin olduğu bir yer kalmamıştır. Bugünkü hükümet ise, sözde terörle mücadele adına devlet terörünü emekçi halk ve ilerici güçlerin üzerinde yoğunlaştırmakta ve sonuç olarak terörü pompalamaktadır. Egemen sınıfların koruyucu güçlerinden polis örgütü, sağ ve sol arasında bölünmüş bir durumdadır ve orduda politik ayrışmalar uzun süreden beri gözlenmektedir. Erler, hatta yer yer astsubaylar ve subaylar, halka uygulanan baskılara tepki

gösteriyorlar. Ülke bir iç savaş ortamına doğru hızla gidiyor.

Kürdistan'da faşistlerin adım atamadığı birçok il var. Kürdistan köylüsü ağır sömürüden ve komando baskısından artık gına gelmiştir. Halkımızın yurtsever potansiyeli hızla büyüyor. Sıkıyönetim halkımızı sindiremedi, sindiremez. Koşullar hiç de Türkiye egemen sınıflarından yana değildir. Türkiye ölçüsünde devrimci, demokrat ve yurtsever güçlerin ciddi bir güçbirliği, güç dengesini hızla ilerici güçlerden yana çevirebilir. Sol partilerin, ilerici sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin, ilerici gençliğin eylem birliği bir anda sokaklara yüz binlerce kişiyi taşırabilir.

Onlar faşizmi getirmek istiyorlar, biz bunu devrime dönüştürebiliriz. Yeter ki güçbirliğini başaralım ve ortak eylem programını kararlılıkla hayata geçirelim.

Kongre, bu nedenlerle, ülkede bir devrimci durumun hızla olgunlaşmakta olduğunu belirleyerek, kitlelerin devrimci atılımını sağlayacak bir güçbirliğinin hayata geçirilmesi için partimizin etkin çaba göstermesi gereğini vurgular.

IX

Kongre, Irak Kürdistanı halkımızın uzun yıllar süren çetin mücadelesi sonunda, Irak hükümeti ile Irak KDP arasında sağlanan ve Irak Kürdistanı'na otonomi verilmesini içeren antlaşmanın hayata geçirilememesinin büyük bir olumsuzluk olduğunu niteler ve bunun sorumluluğunun, KDP'nin son dönemde izlediği gerici, emperyalizme teslimiyetçi politikası ile Irak hükümetinin şoven, ikiyüzlü politikasından kaynaklandığını belirler.

Kongre, Irak Kürdistanı yurtsever güçlerinin bugün de yürüttükleri haklı mücadeleyi destekler ve bu mücadelenin zafere ulaşacağına olan inancını belirtir.

Irak'ta demokratik bir toplumun her yönüyle kurulabilmesi ve ülkenin gerçekten sosyalist devrim eşiğine doğru yürüyebilmesi için Kürt halkı üzerinde ulusal baskı ve terör politikasına son verilmesi, Kürdistan otonomi yasasının gerçek anlamda hayata geçirilmesi zorunludur.

Irak'ta antiemperyalist güçlerin etkinliğinin artması, demokrasi ve sosyalizm yönünde ileri adımların atılabilmesi, bu ülkede Kürt ve Arap halklarının devrimci ve demokratik güçlerinin birliğini sağlamaya bağlıdır.

Partimiz, Irak Kürdistanı'nın devrimci, ilerici, yurtsever örgütleriyle ileri düzeyde dayanışmadan ve karşılıklı yardımlaşmadan yanadır ve bugüne kadarki ilişkilerin daha da geliştirilmesini ister, bunun için çalışır.

2- Kongre, Partimizin Suriye'deki ilerici Kürt örgütleriyle olan kardeşçe ve yakın diyalogunun daha da geliştirilmesini ister.

Suriye'de sosyalist ve demokratik güçlerin başarıları, Suriye halkının

ileri doğru atacağı adımlar, bu ülkedeki Kürt halkının da yararınadır. Partimiz, Suriye'de ulusal ve demokratik haklara sahip olmak için mücadele eden ve genel olarak Kürdistan devriminin zaferi için çalışan Kürt halkının, bu ülkenin ilerici, demokratik güçleriyle sıkı dayanışma ve güçbirliği içinde olması gereğini savunur.

3- Kongremiz, kanlı Şah rejimini yerle bir eden ve emperyalizme büyük darbeler indirip dünya ölçüsünde önemli bir devrimci dalgalanma yaratan İran devrimini içtenlikle selamlar.

Şahlığın çöküşünden sonra, İran'da çeşitli sınıflar arasında iktidar mücadelesi de gündeme gelmiştir. İran devriminin yoluna devam edebilmesi, emekçi halktan yana ciddi dönüşümler sağlanması, bu süreç içinde iktidara hangi sınıfsal güçlerin hakim olacağına bağlıdır. Şu anda en etkin lider olan Humeyni ve ona bağlı din adamları ve silahlı "Devrim muhafızları" İran işçi ve yoksul köylülerinin çıkarlarını temsil etmiyorlar, demokratik bir toplumun kurulmasına ve bu arada ulusal sorunun demokratik çözümüne karşı çıkıyorlar. Bu tutucu politika daha şimdiden özgürlük isteyen Kürt, Azeri, Beluci, Türkmen ve Huzistan halklarının yer yer ayaklanmalarına yol açmış, İran emekçilerinin ve ilerici güçlerin tepkisini doğurmuştur. Bu tutucu politikanın kitle desteğini uzun süre elde tutması olanaksızdır.

Geçmişte de, Mahabat Cumhuriyeti gibi şanlı bir geleneğe sahip olan İran Kürdistanı halkı, devrimi var gücüyle destekledi ve kendi bölgesinde özerk bir yönetim kurmak için harekete geçti. Halkımız, Kürdistan'a karşı girişilen silahlı saldırıya kahramanca karşı koydu, gerici, ırkçı ve emperyalist güçlerin türlü provokasyonlarını boşa çıkarttı. Şimdi İran Kürdistanı halkı, ilerici partisi KDP'nin önderliğinde Kürdistan'da özerk bir yönetimin temellerini atıyor.

Kongremiz, halkımızın İran Kürdistanı'ndaki zaferini coşkuyla selamlar, İran Kürdistanı'ndaki emekçi ve yurtsever halkımızla, onun ilerici örgütü KDP ve lideri Kasımlo ve ilerici dini lider İzeddin Hüseyni ile dayanışmasını ve bu mücadelenin nihai zafere ulaşacağına olan inancını dile getirir.

Kongre, partimizin, İran Kürdistanı'nın ilerici partisi KDP ile var olan kardeşçe diyalogunun ve ilişkilerin geliştirilmesini ister.

X

Kongre, Avrupa ülkelerinde çalışan işçilerimizin ve aydınlarımızın orada okuyan öğrencilerimizin halkımızın kurtuluş mücadelesine yaptıkları katkının önemini belirler.

Avrupa ülkelerinde, çoğunlukla Federal Almanya'da olmak üzere 200

bin dolayında Kürdistanlı işçi ve binlerce öğrenci ve aydın bulunmaktadır. İşçi, aydın ve öğrencilerimiz, halkımızın bilinçlenip örgütlenmesi, Kürdistan sorununun dünya kamuoyunca bilinip desteklenmesi için yoğun ve fedakârca çabalar gösteriyorlar.

Kongre, Federal Almanya Cumhuriyeti ve Batı Berlin'deki Kürdistan İşçi Dernekleri'nin 1979 yılı başlarında bir araya gelerek oluşturdukları Federasyonu (KOMKAR) sevinçle selamlar.

Kongre, KOMKAR'ın İsveç, Danimarka ve diğer ülkelerdeki işçi derneklerinin ve Avrupa'daki öğrencilerimizin örgütü AKSA'nın, halkımızın kurtuluş mücadelesinde gösterdikleri değerli çalışmalardan duyduğu memnuniyeti belirtir.

Kongre, Avrupa'daki Kürdistan proletaryası, aydınlar ve öğrenciler arasında politik ve örgütsel çalışmanın yoğunlaştırılmasının önemini vurgular ve bu yöndeki çabaların arttırılmasını kararlaştırır.

XI

Kongremiz, emperyalizme, sömürgeciliğe, ırkçılığa karşı zafer kazanan Vietnam, Kamboçya, Angola, Mozambik, Gine, Rodezya, Nikaragua, Afganistan ve İran halklarının bu zaferlerini yürekten selamlar ve bu halkların demokrasi ve sosyalizm yönünde devam edegelen mücadelelerinde onlarla dayanışma içinde olduğunu belirtir.

Kongremiz, Sahra ve Güney Afrika Birliği halklarının sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı ulusal kurtuluş mücadeleleriyle dayanışma içinde olduğunu belirtir.

Kongremiz, Filistin halkının, işgal edilmiş topraklarını kurtarmak ve bağımsız bir devlet kurmak için yıllardır yürüttüğü kahramanca mücadeleyi destekler.

Kongremiz, Eritre halkının, daha krallık döneminden beri yürüttüğü ulusal kurtuluş mücadelesinin haklı bir mücadele olduğunu belirtir. Etopya'da antiemperyalist ve demokratik bir devrimin başarılmasından sonra da Etopya yönetimi ile Eritre halkı arasında devam edegelen savaş ülkenin çıkarlarına zarar veriyor. Eritre sorununa barışçıl yollardan demokratik bir çözüm getirilmesi suretiyle savaşa son verilmesi, hem Etopya, hem de Eritre halkının yararınadır. Böyle bir çözüm ülkedeki devrimci ve antiemperyalist güçlerin durumunu daha da kuvvetlendirir.

Kongremiz, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler kararlarına uyarak işgal birliklerini Kıbrıs'tan derhal çekmesini ister. Türkiye ve Yunanistan'daki militarist güçler, adanın NATO çerçevesi içerisine sokulmasına ve bölünmesine yönelik emperyalist plana araç olmaktadırlar. Kıbrıs'tan tüm yabancı askerler çekilmeli, Ada üslerden arındırılmalı ve Kıbrıs Devleti'nin

bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmelidir. Emperyalist ve militarist çevreler Kıbrıs'tan ellerini çektiklerinde, Ada'da demokratik bir yönetimin oluşması ve Rum ve Türk toplumlarının barış içinde yaşamaları mümkün olacaktır.

Kongremiz, dünyanın neresinde olursa olsun, emperyalizme, sömürgeciliğe, ulusal baskıya ve ırk ayrımına karşı mücadele eden tüm halklarla dayanışma içinde olduğunu belirtir.

XII

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin 1. Kongresi, dünya ilerici güçlerinin barış ve silahsızlanma uğruna yürüttükleri mücadeleyi tüm gücüyle destekler; Kongre, Türkiye'de militarizmin, halkın çıkarlarıyla bağdaşmayan silahlanma yarışına karşı mücadele eder.

XIII

Kongre, sömürgeci güçlerin ajan-provokatör unsurlarınca katledilen değerli yoldaşımız Mustafa Çamlıbel'i, Maocu karşıdevrimciler tarafından katledilen Abdülselam Aydın'ı, faşist katillerce öldürülen hareketimizin sempatizanı yurtsever Taha Öztürk'ü ve yine, bir trafik kazasında yitirdiğimiz değerli yoldaşımız Vahit Başaran ile eşi Sultan'ı saygıyla anar.

1981 yılı başlarında örgüte gönderdiğim mektup:

Yoldaşlar,

Türkiye egemen sınıflarının son bir kaç yılda daha da derinleşen bunalımı ve bunun sonucu olarak giderek artan gerici baskılar ve terör, 12 Eylül'de generaller çetesinin yönetime el koymasıyla yeni bir aşamaya ulaştı. Bu, hiç kuşkusuz faşist bir cuntadır, iç ve dış tekelci sermayenin en gerici, en saldırgan ve şoven kesimlerince sahneye konmuştur, onların çıkarlarını savunmakta ve Türkiye'de faşizmi kurumlaştırmak, kalıcı kılabilmek için çalışmaktadır.

12 Eylül'den bu yana Türkiye'nin tüm emekçi, ilerici insanları ve Kürdistan halkımız üzerindeki zulüm ve baskılar kat kat arttı, sömürü çarkı koyulaştı. Sömürgeci güçler ve militaristler daha bir yıl öncesinden Partimize karşı yoğun bir saldırı başlatmışlardı. Bu saldırı 12 Eylül'den bu yana giderek artıyor.

Bir yandan, İran ve Afganistan'daki gelişmelerden paniğe kapılıp Türkiye'ye dört elle sarılan, onu sağlam bir üs olarak elde tutmak isteyen emperyalistler, diğer yandan, derinleşen ekonomik bunalıma çözüm bulamayan ve artan kitle muhalefetini ezmekte çaresiz kalan Türkiye büyük sermaye çevreleri, son çare olarak açık faşist diktatörlüğe sarıldılar. Onlar bu yoldan ekonomik programlarını uygulatıp halklarımızı açlığa iterek ve kitle muhalefetini ezerek düze çıkmaya çalışıyorlar. Onlar, bir bakıma son kozlarını oynadılar.

Yoldaşlar,

Türkiye'nin ve Kürdistan'ın ilerici ve devrimci güçleri için de yeni aşamada koşullar değişmiştir. Türlü baskı ve kısıtlamalara rağmen sıkıyönetim dönemi öncesinde -hatta 12 Eylül faşist darbesinden önce de bir ölçüde- var olan nisbi demokratik şartlar bugün ortadan kalkmıştır. Bugün ülkede yalnızca büyük patronlar ve onların uşakları serbestçe konuşuyor. Tüm partiler, ilerici sendikalar, demokratik örgütler kapatıldı, ilerici basın susturuldu. Yüz bini aşan sosyalist, demokrat, ilerici emekçi ve aydın zindanlara dolduruldu. Faşist cunta, tüm direnmeleri bastırmak, devrimci örgütleri çözüp dağıtmak, ilerici güçleri yıldırmak için işkence çarkını amansızca çalıştırıyor ve diğer her türlü insanlık dışı yönteme başvuruyor.

Partimiz bakımından da, özellikle son bir yıldan başlayarak koşullar son derece değişmiştir. Düşmanın saldırıları sonucu bazı yoldaşlarımız yaşamlarını yitirdiler, bir kısım kadrolarımız ve sempatizanlarımız tutuklandılar

ve parti, aranan ve saklanma koşulları güç olan bir kısım kadrolarını korumak için yurtdışına geçirdi. Açıktır ki bugün, parti çalışmalarının eski yöntemlerle sürdürülmesi mümkün değildir. Süratle yeni koşullara uygun çalışma biçimlerini hayata geçirmek zorundayız.

Partimiz altıncı yılını daha yeni dolduran genç bir örgüttür. Kadrolarımızın hemen hemen tamamına yakını, örgütlü politik çalışmaya ilk kez partimizin saflarında başladılar.

Partimiz kurulduğu dönemde Kürdistan'da sosyalist insanlar parmakla gösterilecek kadar azdı. Ve parti, bir avuç insanla işe başlayarak, bugün ülkenin dört yanında fedakârlıkla devrimci çalışma yürüten küçümsenmeyecek kadrolar, geniş bir sempatizan kitlesi yarattı ve sosyalist dünya görüşünün Kürdistan'da kitleler arasında yayılıp büyük prestij kazanmasında çok önemli bir rol oynadı.

Diğer yandan, partimiz, kurulduğu günden bu yana ağır gizlilik koşullarında çalışmasına, legal çalışmayla illegal çalışmayı başarılı biçimde kaynaştırmış olmasına rağmen, böylesine ağır bir saldırıyla ilk kez yüz yüze gelmektedir. Ağır baskı dönemlerinin yalnızca kitlelerde bir ürküntü ve geri çekilme yaratmakla kalmayıp yeterince deneyi olmayan örgütlü insanları da etkilediği ve kimi zayıf unsurların mücadeleden yüz çevirdikleri, kimi yeterince "pişmemiş" kişilerin de kararsızlık geçirdikleri benzer durumlarda hep görülmüştür.

Bunun yanı sıra, genç olan partimizin, doğal olarak henüz eksikleri de vardır ve o, örgütlenme ve güçlenmeye paralel olarak önüne çıkan yeni görevleri çözmekle karşı karşıyadır. Son önemli parti kararlarımızın hayata geçmesi için çaba göstermekteyiz. Ancak, son bir yılda partimize yönelen yoğun saldırı ve tutuklama kampanyası ve özellikle Merkez Komitesindeki deşifrasyon, kaçınılmaz olarak parti çalışmasında önemli sorunlar ve güçlükler yarattı.

Arkadaşlar,

Bugünkü zor koşullar daha uzun bir süre devam edebilir. Kaldı ki halkımızı özgürlüğe, demokrasiye ve sosyalizme ulaştırmayı amaç edinmiş ve bunun için çalışan partimiz bundan da daha güç koşullarla karşılaşabilir; o, bu koşullara göre çalışmasını, tüm engelleri aşmasını bilmelidir ve bilecektir.

Sıkıyönetim ve ardından faşist darbe Türkiye ve Kürdistan devrimci ve demokratik güçlerini dağınık bir durumda yakaladı. Sol hareket, özellikle Maocu, terörist ve oportünist grupların halka ters düşen, yoz ve dar grupçu tutumları nedeniyle kitlelere güven veremedi ve kitle muhalefetini birlik halinde cuntanın karşısına dikebilmekten çok uzak kaldı. Cuntanın saldırısı

karşısında oportünist kesimler kabuklarına çekilirken ve faşizmin adını bile koymaktan kaçınıp "askersel cunta"ya karşı lafta bir muhalefetle yetinirken terörizmi başlıca yöntem olarak seçmiş bazı kesimler de, Apocular örneğinde görüldüğü gibi, cuntanın ilk ciddi saldırısı karşısında dağıldılar. Kitlelerden kopuk maceracı, terörist yöntemlerin yanlışlığı bir kez daha ortaya çıktı.

Yoldaşlar,

Kendi durumumuzu da gerçekçi bir gözle değerlendirmek durumundayız. Partimiz daha şimdiden önemli yaralar aldı. Bazı birimlerde çözülmeler ve yoldaşlarımızdan tutuklananlar oldu. Birçok arkadaşımız bulundukları yerlerden ayrılmak zorunda kaldılar. Bu durum kaçınılmaz olarak, bazı yerlerde parti çalışmalarında aksamalara, bağlantı kurmada gecikmelere ve kitlelere yönelik çalışmada durgunluğa yol açıyor. Bir yandan bu dönemde ortaya çıkan ulaşım güçlükleri diğer yandan daha fazla kadroyu polise kaptırmamak için gösterdiğimiz itina nedeniyle yurt dışında çıkardığımız yayınları kadrolara ve kitlelere yeterince ulaştıramıyoruz. Zindanlardaki yoldaşlarımıza ve onların dışardaki eş ve çocuklarına maddi ve moral alanda destek olmak önemli bir sorun oluşturuyor.

Arkadaşlar, böylesine güç bir dönemde ve düşmanın ağır saldırıları karşısında Partimizin yara almadan yoluna devam etmesi elbette olanaksızdı. Bazı makyavelci ve oportünist çevreler, Merkez Komitemizin polisçe deşifrasyonuna ve bazı birimlerdeki çözülmeye bakıp bunu partimize karşı düşmanca propaganda aracı yapıyorlar. Ama gizliliğe bizim onda birimiz kadar bile dikkat etmeyen bu çevrelerin dediklerine önem veremeyiz. Düşmanın neden, herkesin gözü önünde "illegalcilik" oynayan ve üst yöneticileri sağır sultan tarafından bile daha yıllarca önce bilinen bu oportünistlere değil de bize saldırdığı ve onların nasıl düşmanın gözleri önünde ve "güvence" içinde dolaşıp örgütümüzü yıpratmaya çalıştıkları üzerinde düşünmek gerekir. Partimiz, kuruluşundan sonra 4-5 yıl süreyle çok etkin bir çalışma göstermesine rağmen polise hemen hemen ciddi bir ipucu vermedi. Son 1-1,5 yıla kadar polis partimizden habersizdi. Ancak 1979 yılı içinde partimizin merkez komitesinden ve üyelikten kovulan iki hainin en yaygın şekilde ve şurda-burda Merkez Komitesi'ndeki yoldaşların adını vermelerinden ve bir deşifrasyona yol açmalarından sonradır ki polisin dikkatleri hareketimiz ve Merkez Komitemizin en aktif elemanları üzerinde yoğunlaştı. Polisin, bir kısım yoldaşlarımıza işkence ederken elinde birtakım bilgiler bulunduğu kesindir.

Diğer yandan bazı yoldaşlarımız, günlerce süren çok ağır işkencelere dayanamıyarak ya polisin elindeki bilgileri imzalamak veya sınırlı bazı

bilgiler vermek durumunda kalmışlardır. Yine, sayıları çok az da olsa, zayıf ve teslimiyetçi unsurlar da görülmüştür. Kuşkusuz partimiz, her üyesinden, yaşamı pahasına da olsa konuşmamasını ve sonuna kadar çelik bir irade göstermesini bekler. Ama yüzlerce, binlerce insanın en hunharca işkencelerden geçirildiği koşullarda, ağır işkencelere dayanamayıp şu veya bu ölçüde polise bilgi verenler veya zayıf ve teslimiyetçi unsurlar görülebilir. Bu, hemen her ülkenin ve her devrimci partinin tarihinde çok görülmüştür. Buna karşılık partimizin yüzlerce militanı ve sempatizanı işkencelere yiğitçe göğüs germiş, tek kelime konuşmamış ve bu uğurda birçokları sakatlanırken bazıları yaşamlarını yitirmiştir.

Diğer yandan, Merkez Komitesi'ndeki deşifrasyona ve düşmanın ani saldırısına rağmen, partimiz, Merkez Komitesi üyelerini ve polisçe aranan veya aranma ihtimali güçlü olan pek çok üst düzeyde görevliyi ve militanı çeşitli tedbirlerle polisten korumuştur.

Yoldaşlar, devrimci mücadele çetin bir yoldur, iniş ve çıkışlarla doludur: Onda, saldırı kadar savunma; ileri yürüyüşler gibi geri çekilmeler de vardır. Güç dönemlerde yiğitçe, sabırlıca göğüs germesini bilmeyen kişiler devrimci yolda sonuna kadar yürüyemezler. Biz, altı yıl boyunca düşmana taarruz ettik; kitleleri uyarmak, eğitmek, örgütlemek ve parti olarak kitleler içinde örgütlenmek için etkin ve başarılı bir çalışma yaptık. Şimdi düşmanın karşı saldırısı söz konusudur. O, partimizin kendisi için taşıdığı tehlikenin bilincindedir ve onu ezmek, dağıtmak istemektedir. Ama düşman bunu kesinlikle başaramayacak. Yolumuz uzundur. Bu aşamada düzenlice geri çekilmesini bilmeliyiz. Kadrolarımızı, mümkün olduğunca düşmandan korumalı, kitleler içinde alttan alta çalışmasını bilmeli ve yarının yeni ve çok daha kapsamlı hücumlarına hazırlanmalıyız.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, mümkün olan en yakın zamanda toplanıp yeni durumu değerlendirecek ve yeni koşullara uygun olarak parti çalışmasının düzenlenmesi için kararlar alacaktır. Yeni kararlar yoldaşlarımıza ulaşıncaya ve çalışmalarımız yeni bir düzene bağlanıncaya kadar her parti birimi, partinin her organı ve her militan, elbette, tüzük, program ve bu güne kadar bizlere yol gösteren diğer karar ve direktiflere göre parti çalışmasını aksatmadan sürdürmelidir.

Kadroların Korunması Büyük Önem Taşıyor

Yoldaşlar, içinde bulunduğumuz koşullar, bir yandan inatla, sabırla güçlüklere göğüs germeyi, yeni koşullara uygun biçimde parti çalışmasını aksatmadan sürdürmeyi gerektirirken, diğer yandan parti kadrolarını ve sempatizanları korumayı, onları polise kaptırmamayı da gerektiriyor.

Partimiz, gizlilik kurallarına sıkı biçimde uyulmasını her zaman istemiştir. Bu konuda tüzük ilkelerine, parti disiplinine uymayanlar, geçmişte, nisbi demokratik şartlara bakıp gevşek davrananlar harekete önemli zararlar verdiler. Bugünkü güç koşullardan başarılı biçimde geçmek için parti disiplinine ve gizlilik ilkelerine en sıkı biçimde uymak zorunludur.

Parti üyesi, içinde bulunduğu organın, hücrenin ve ilişkide bulunduğu parti görevlisinin dışında hiç kimseyle, parti üyesi olduğunu herhangi bir biçimde bilse ve tahmin etse bile, parti sorunlarını tartışmamalı, partili kimliğini açığa vurmamalıdır.

Görevleri nedeniyle ancak belli kişiler arasında bilinmesi gereken parti sırları, başka hiç kimseye iletilmemelidir.

Uygun koşullarda partiye yeni üye, dost ve sempatizan kazanmak için çaba gösterilmeli; ancak bunlarla ilişkiler de yalnızca belli görevliler tarafından yürütülmeli ve hareketimize yakınlıkları son derece gizli tutulmalıdır.

Parti belgeleri polisin eline geçmeyecek biçimde saklanmalı, yayın ve bildiriler dikkatli biçimde gizlenerek ulaştırılmalı ve zorunlu durumlarda yakılmalıdır.

Gereksiz toplantılara yer verilmemeli, buluşmalar için polisin dikkatini çekmeyecek yerler seçilmelidir.

Bir parti üyesinin yakalanması halinde onunla ilişkide olanlar hemen yer değiştirmeli, gizlenmeli, daha sonra da yetkili organ ve kişiden alacakları direktife göre davranmalıdır. Polis ajanı veya gerici olduğundan kuşkulanılan kişilerin yanında siyasi tartışmalara girilmemeli veya konuşmalarda dikkatli davranılmalıdır.

Polise adam kaptırmaya yol açacak gereksiz çıkışlardan ve gösterişten kaçınılmalıdır. Özellikle yanlarında veya evlerinde zorunlu olarak herhangi bir parti belgesi, bildiri, yayın veya benzer şeyler bulunduranlar, poliste kuşku uyandıracak biçimde giyinmemeye ve davranmamaya dikkat etmelidirler.

Bu Aşamada Aksatılmaması Gereken Parti Çalışmaları

Yoldaşlar,

Bu aşamada partinin kadrolarını koruması esas olmasına karşılık, bu, kadroların atıl ve sessiz kalması anlamına gelmez. Tersine, bu dönemde parti çalışmasının koşullara uygun biçimde ve kararlı olarak devam etmesi, hem bugünkü faşist rejimin çökmesine katkıda bulunmak, hem de bizzat kadroların korunması ve yarına daha canlı bir parti örgütüyle girilmesi bakımından hayati önem taşıyor.

Merkez Komitemizin ve Genel Sekreterin yazılı direktifleri ve yalnızca parti üyelerine ulaşması gereken bildirilerin tüm organ ve üyelere ulaşması sağlanmalıdır.

Partinin bildirileri, broşürleri ve merkez yayın organının (bunun yakın bir zamanda çıkarılması için çalışılmaktadır) tüm üyelere -koşullara göre dost ve sempatizanlara ve kitlelere- düzenli biçimde ulaşması sağlanmalıdır.

Parti tabanının görüş ve önerilerinin aksamadan üst organlara ulaştırılmasına özen gösterilmelidir.

Kitlelere ulaştırılması gereken bildiri ve yayınlarla ilgili olarak da yoldaşlar, kendilerini deşifre etmeyecek ve ele vermeyecek yöntemler seçmelidirler.

Faşist Cunta'nın eylemlerinin teşhiri ve kitlelere çıkış yolu gösterilmesi büyük önem taşıyor. Daha şimdiden Cunta'nın izlediği ekonomik politikanın para babalarından yana olduğu ve onun kitlelere açlık ve zulümden başka bir şey getirmediği ortaya çıkmıştır. Kitleler arasında sözlü propagandaya hız verelim, onların ekonomik talepleriyle ilgilenelim ve sabırla çıkış yolunun ne olduğunu gösterelim.

Yoldaşlar,

Hep söyledik ve bir kez daha söylüyoruz. Devrimci mücadelenin temeli politik mücadeledir. Kitleleri mücadeleye kazanmak için yılmadan, sabırla onlar içinde çalışmalıyız. Yığınlar mücadeleye kazanılmadan onlarla derinliğine bağlar kurulmadan düşman yenilgiye uğratılamaz. Militanlarımız ideolojik bakımdan sağlıklı, tutarlı ve fedakâr olmanın yanı sıra, kriterler içinde çalışmasını da iyi öğrenmelidirler.

Sömürgeci düşmanı yenilgiye uğratmak, Kürdistan'ın geniş halk yığınları içinde; işçiler, köylüler ve aydınlar arasında iyi biçimde örgütlenmemize, halk yığınlarını davamızın haklılığına ve partimizin politikalarının, programının doğruluğuna inandırmamıza bağlıdır. Programımız halkımızın temel istemlerini içeriyor. Program taleplerini kitlelere mal etmek için çalışalım.

Demokrat, ilerici, yurtsever insanlarla, dindar emekçilerle ilişkilerimizi güçlendirelim. Faşizme, emperyalizme, sömürgeciliğe ve feodal gericiliğe karşı olan tüm insanlarla, ulusal demokratik cephe hedefine yönelik olarak güçbirliği politikası izleyelim.

Bu dönemdeki en önemli görevlerimizden biri de zindanlarda olan kardeşlerimize ve onların dışardaki eş ve çocuklarına maddi ve moral destek sağlamaktır. Bunun için yardım toplanması ve bunun kendilerine iletilmesi aksatılmadan yerine getirilmelidir.

Yoldaşlar,

Kimsenin burnu kanamadan, güç dönemleri aşmak mümkün değildir. Parti aynı zamanda son derece karmaşık ve güç sorunları çözmeyi başararak bu dönemi aşacak ve yarına hazırlanacaktır. Sorunlarımızın bazıları Partimizin henüz genç oluşundan, kadroların deneysizliğinden kaynaklanıyor. Kişilerin, devrimci hareketin uzmanlık ve geniş tecrübe isteyen pek çeşitli görevlerine bir çırpıda hazır hale gelmeleri olanaksızdır. Bu eksikler ancak süreç içinde giderilebilir. Diğer yandan, böyle güç dönemlerde gerekli devrimci direnci, fedakârlığı göstermeyen kararsız, yılgın unsurlar da görülebilir. Bütün bunlar tüm devrimci partilerin tarihinde görülmüştür ve bizde de görülecektir. Sorunları idealize etmemek, gerçekçi olmak gerekir. Partinin sağlıklı kadroları, parti militanları, türlü nedenlerden kaynaklanan aksamaları, sıkı bir disiplinle kenetlenerek ve daha inançla mücadele ederek giderecek ve açılan gedikleri onaracaklardır.

Partimiz bugüne kadar ideolojik ve politik hattının doğruluğunu ispatladı, Kürdistan'da önemli sosyalist kadrolar yetiştirdi, yurtiçinde ve dışında önemli saygınlık kazandı. Adını daha yeni kamuoyuna duyurmuş olmasına rağmen, bugüne kadar yaptığı etkin çalışmalarla, dünya devrimci işçi hareketinin bir müfrezesi ve Kürdistan'da halkımıza öncülük edecek, devrimi başarıya ulaştıracak devrimci örgüt olduğunu ortaya koymuştur.

Düşmanın azgınca saldırısı, halkımızın, yoldaşlarımızın ve yakınlarımızın çektikleri derin acılar karşısında bizim için tek yol vardır: Düşmana karşı inatla, inançla direnmek, coşkuyla mücadele etmek.

Bugün düşman karşısında geri çekilme durumunda kaldık. Ama kendimizi, örgütümüzü ve halkımızı yarının daha çetin mücadelelerine hazırlayalım. Düşman son kozunu oynadı, ama başaramayacaktır. Kitlelerin öfkesi, nefreti günden güne kabarıyor. Bu son kozu düşman açısından tam bir yıkıma çevirebiliriz.

Zafer günleri, halkımızın bayram günleri uzak değildir.

Tüm yoldaşlara başarı dileği ve devrimci selamlarla..

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi Genel Sekreteri

Ahmet Yoldaş

Nisan 1981 tarihli MK duyurusu:

Tüm organ ve üyelere..

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi Merkez Komitesi, 18 Mart - 5 Nisan 1981 tarihleri arasında toplanarak gündemindeki sorunları tartıştı ve yeni dönem çalışmalarına ilişkin esasları belirledi. MK, toplantı sonunda parti tabanına aşağıdaki duyurunun ulaştırılmasını kararlaştırdı.

Yoldaşlar,

Bildiğiniz gibi, partimizin 1. Kongresi, o güne dek izlenen ideolojik politik hattı doğru bulup onaylamış, bu hattın ışığında ve hızla değişen koşullara uygun olarak örgüte hedef gösteren önemli kararlar almıştı.

Kongreden kısa bir süre sonra sömürgeci burjuvazi partimize karşı yoğun bir saldırıya geçti. Birçok militanımız tutuklandı ve ağır işkencelerden geçirildi. Düşmanın erken gelen saldırısı, kongre kararlarını tümüyle ve etkili biçimde hayata geçirebilmemize fırsat vermedi. Bu, parti çalışmalarımız açısından olumsuz bir durumdu.

Partimiz aldığı yarayı onarmak ve yeni koşullara uygun çalışmaları hızlandırmak çabası içindeyken Türkiye'nin politik durumunda büyük değişiklikler meydana geldi ve Faşist Cunta yönetime el koydu. Devrimci ve demokratik güçlere yönelik genel saldırı, partimiz açısından beklenmedik bir olay değildi. Başından beri ağır baskılarla yüz yüze olan partimiz, daha zor koşulların yaklaşmakta olduğunu saptamıştı ve düşmanın ilerici güçlere ve genel olarak halkımıza karşı terörün her türlüsünü uygulama hazırlığı içinde olduğunun bilincindeydi. Bu nedenle faşist Cuntanın gelişini izleyen azgın saldırı dalgası bizi çeşitli güçlüklerle karşı karşıya bıraktı, ama şaşırtmadı, saflarımızda umutsuzluk yaratmadı.

Yoldaşlar,

Faşist Cuntayı işbaşına getiren güçler emperyalistler ve tekelci Türk burjuvazisidir. Emperyalizm, İran ve Afganistan'da olup bitenlerden sonra Ortadoğu'da bir panik havasına girdi, saldırganlaştı ve Türkiye'deki gelişmelerin önünü almak için militarist NATO zincirini işletti, kendisine sadık, zorba ve saldırgan uşak tayfasını harekete geçirdi. Türk tekelci burjuvazisi ise içerisine düştüğü ağır bunalımı aşmak için faşizmden başka çıkar yol göremiyordu. Bu nedenlerle onlar, faşist generaller cuntasını devreye soktular.

Türkiye halklarına savaş açan faşist çete, partimize yönelik saldırıları da arttırdı. Yeniden çok sayıda parti militanımız ve sempatizanımız zindanlara atıldı. Onlara en barbarca yöntemlerle işkence yapıldı ve yapılıyor.

Bu arada, polisçe aranan bir kısım parti militanlarımız, partinin üst organlarının direktiflerine uygun olarak bulundukları yerleri terk etmek durumunda kaldılar: Bunların birçoğu, barınma olanakları güçleştiği için yurt dışına geçirildi. Bu durum, parti işlerliğinde küçümsenmeyecek aksamalara neden oldu. Yayın dağıtımı, parti merkezi ile birimler arasında haberleşme güçleşti.

Tutuklanan ve ağır işkence gören arkadaşlarımızdan bazıları sınırlı bilgiler verdiler veya polisin elinde bulunan bilgileri kabullenmek zorunda kaldılar. Çok az sayıda da olsa, hiç veya ciddi bir işkence görmeden polise teslim olarak partimiz hakkında bilgiler veren hainler de görüldü. Ancak militan ve sempatizanlarımızın ezici çoğunluğu işkence ve teröre karşı yiğitçe direndiler ve direnmekte devam ediyorlar. Elbette parti militanlarımızdan beklenen, işkencehanelerde; ölümü de göze alarak direnmeleri ve düşmana hiç bir bilgi vermemeleridir:

Bazı yoldaşlarımızın ağır işkenceler sonucunda bazı sınırlı bilgileri vermek durumunda kalmasını veya çok az sayıda da olsa, zayıf ve hain unsurların çıkmasını, politik çıkar sağlamak uğruna istismar edenlere rastlıyoruz. Partili yoldaşlarımızın bu tür spekülasyonlara ve partimize düşman çevrelerin bu propagandalarına karşı uyanık olmaları, devrimci moralı canlı tutmaları büyük önem taşımaktadır. Partimizin çetin bir dönemden geçmekte olduğu, bu dönemin, tüm parti gibi, tek tek partili elemanlar için de bir sınav olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

Yoldaşlar,

Geçmiş dönemdeki parti çalışmalarının ayrıntılı bir değerlendirmesini yapan Merkez Komitemiz, bugün karşılaşılan sorunların yalnızca faşist iktidarın saldırısından ve bu zor dönemin özelliklerinden kaynaklanmadığını; Partimizin yetkili organlarının yaklaşan daha zor günleri önceden görmüş olmalarına karşılık, böylesine zor koşullara esnekçe ve başarılı biçimde geçiş için örgütümüzün gereği gibi hazırlanmadığını ve yeter tedbirin alınmadığını da saptamıştır.

a) Geçen dönemin nisbi demokratik koşullarında, legal planda (basın•yayında, kitle örgütlerinde, seçimlerde vb.) başarılı bir çalışma yapılırken parti örgütlenmesinde ve kadrolara gizli çalışma yöntemlerinin benimsetilmesinde yeter özen ve çaba gösterilemedi.

b) Zor bir dönemde kadroların mevzilendirilmesi, korunması, onlara hareket kolaylığı kazandırılması ve haberleşme gibi konularda yeter tedbir zamanında alınamadı.

c) Propaganda-ajitasyon ve kitle çalışmalarında kadrolar hemen hemen tüm olarak kullanıldı, geri planda yeter kadro tutulmadı; bu da polisin kadroları ve sempatizanları kolayca tanımasına yol açtı; yakalanan, yer

değiştiren ve saklanmak durumunda kalan kadroların yerine yeni kadroların geçirilmesini zorlaştırdı.

Bu eksik ve hataların ortaya çıkışında partimizin genç ve kadrolarımızın illegal çalışmada deneysiz oluşunun payı büyüktür. Parti o dönemde kadrolarını yeni yeni oluşturmakta idi. İyi örgütçülerin ve gizli çalışmada uzman kadroların kısa dönemde ve çok sayıda yetişemeyecekleri de bir başka gerçektir. Yine zor bir dönemden geçmemiş kadrolar gizlilik kurallarının ve disiplinin önemini yeterince kavramıyorlardı.

Merkez Komitemiz, bütün bunlara ilişkin olarak, partimizin genç oluşunun ve diğer nesnel koşulların yanı sıra, kendi hata ve eksiklerinin de rol oynadığı kanısına varmıştır. Partimizin önündeki görevleri yerine getirmesi ve geleceğe iyi biçimde hazırlanabilmesi bu eksiklerin hızla giderilmesine, bugün var olan sorunların başarıyla çözülmesine bağlıdır. Eksikleri ve hataları gören partimiz bunu başaracaktır.

Yoldaşlar,

Faşizm koşullarında mücadele veren partimiz iki yönlü görevleri yerine getirmek zorundadır. Partimiz bir yandan kadroların korunmasına önem vererek planlı ve düzenli geri çekilmeyi başarmak, diğer yandan, bu zor koşullarda da parti çalışmasını sürdürmek, kitlelere yol göstermek ve bu döneme uygun çalışma yöntemlerini hayata geçirmek durumundadır. Kadroları korumak amacıyla Parti çalışmaları ileri derecede durdurulamayacağı gibi, ağır kayıplara yol açacak gereksiz davranışlara girmemeye ve koruma önlemlerini ihmal etmemeye de özen gösterilmelidir.

Merkez Komitemiz, partinin merkez yayın organının çıkartılmasını kararlaştırdı ve bu kısa süre içinde gerçekleşecektir.

Parti yayınlarının zamanında ve düzenli biçimde örgüt birimlerine ulaşması ve dağıtımı, kadrolara ve sempatizanlara yol göstermek, parti görüşlerini kitlelere ulaştırmak bakımından önemlidir. Tüm parti organları ve üyeler bu konuda gerekli çabayı göstermek göreviyle karşı karşıyadırlar.

Faşizmin zindanlarında bulunan üye ve sempatizanlarımızın düşmanın baskı ve tehditlerine karşı verdikleri mücadele, partimizin faşizme ve sömürgeciliğe karşı sürdürdüğü savaşın bir parçasıdır. Tutuklular ve aileleriyle dayanışma içerisinde olmak, onlara maddi ve moral destek vermek, mücadelemize güç katacak ve partimize duyulan güveni arttıracaktır. Bu desteği sağlamak, önümüzdeki dönemde başlıca çalışmalarımızdan biri olmalıdır.

Merkez Komitemiz, parti militanlarının çeşitli alanlarda eğitilmeleri ve uzmanlaşmaları için ciddi bir program uygulamayı ve böylece partiye her alanda nitelikli kadrolar hazırlamayı planlamış bulunmaktadır.

· Yoldaşlar,

Kurulduğu günden beri partimiz, Kürdistan'da ve Türkiye'de gerçekçi bir güçbirliği ve cephe politikası izledi, bu konuda ciddi çabalar harcadı. Ancak, çeşitli sağ ve sol sekter grupların dar grupçu, reddedici tavırları yüzünden bu alanda kalıcı bir başarı sağlanamadı.

Yoğun çabalar sonucu oluşturulan Ulusal Demokratik Güçbirliği ise Özgürlük Yolu dışındaki iki hareketin ve özellikle de Devrimci Demokratlar'ın engelleyici, sabote edici tutumları yüzünden yürüyemedi.

Partimizin izlediği güçbirliği ve cephe politikasının doğruluğunun pratikte de kanıtlandığını saptayan MK, bundan böyle sekter tavırlarla mücadeleye kararlı biçimde devam edecek, Kürdistan'da ulusal demokratik, Türkiye genelinde ise anticmperyalist ve demokratik bir cephenin kurulması, hayata geçmesi için yoğun çaba harcayacaktır.

Ortadoğu'daki durumu değerlendiren MK, Kürdistan'ın tüm parçalarında Kürt halkının hızla bilinçlendiğini, katliam ve baskılara rağmen ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişip güçlendiğini saptadı. MK, partimizin Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ilerici, demokratik ve yurtsever hareketlerle dostluk ve sıkı dayanışma içerisinde bulunmasını ve onlarla partimiz arasındaki iyi ilişkileri geliştirip güçlendirmeyi kararlaştırdı.

MK, ayrıca, uluslararası işçi sınıfının bir müfrezesi olan partimizi uluslararası düzeyde tanıtmayı, sesimizi daha geniş bir çevreye ulaştırmayı ve daha yaygın bir ilişkiler ağı kurmayı, bunun için daha etkin bir çalışma gösterilmesini kararlaştırdı.

Yoldaşlar,

Faşist Cunta, Türkiye ve Kürdistan'daki demokrasi güçlerinin dağınık durumundan yararlandı, "kardeş kavgasını önleme" demagojisiyle, terörden bıkmış halk yığınlarının bir ölçüde desteğini sağladı ve bu nedenlerle ciddi bir direnişle karşılaşmadı.

Bazı sol maceracı gruplar, bireysel terörizmi başlıca yöntem haline getirerek düşmanın sol hareketi bireysel terör ortamına çekme ve kitlelerden yalıtlama taktiğine hizmet ettiler. Bazıları ise diğer ilerici, yurtsever güçleri düşman ilan ederek onlara saldırarak, aşiret çatışmaları çıkararak ve bizzat emekçilere terör uygulayarak sol hareketin kitlelerin gözünde yıpranmasına, prestij yitirmesine yol açtılar.

12 Eylül sonrası gelişmeler, küçük burjuva maceracılığının çıkmazını bir kez daha gözler önüne serdi. Silahlı mücadeleyi fetiş haline getiren, kitleleri devrime kazanmak için zorunlu ve yoğun politik çatışmaya yeter önem vermeyen ve kitlelerden kopuk biçimde devrim yapmaya özenen gruplar, tam da düşmanın saldırıya geçtiği, ilerici güçleri dağıtıp yok etmeye çalıştığı bir aşamada ciddi hiç bir direnç gösteremediler.

12 Eylül darbesi, diğer yandan, işçi sınıfı hareketi içindeki oportünist unsurları daha da açığa çıkardı. Faşist darbe öncesinde dar grupçu bir tutumla güçbirliği çabalarını sabote eden, sendikaları ve demokratik kitle örgütlerini parçalayıp dağıtmaya yönelen TKP, bugün de faşizmin adını koymaktan bile kaçınıyor, açıkça Cunta ile uzlaşma politikası izliyor ve kitlelcri "MHP darbesi" öcüsüyle ürkütüp Cunta'yı desteklemeye çağırıyor.

Sol maceracılığın iflası gibi oportünistlerin bu teslimiyetçi tutumu da ibret vericidir: Kadrolar bu dönemden de gerçken dersleri çıkarmalıdırlar. Ne sol maceracılıkla ne de teslimiyetçi bir tutumla zafere ulaşılamaz.

Partimiz, halkımız üzerindeki ulusal baskı ve zulmün son bulması ve emekçi halkın nihai kurtuluşu için kitleler içinde politik çalışmaya her zaman birinci derecede önem verdi ve bu doğru bir tutumdur. Kitleleri devrim yolunda yürütmek, onlara politikamızın doğruluğunu benimsetmeye ve onlar içinde ciddi biçimde örgütlenmeye bağlıdır. İçinde yaşadığımız dönem, kitlelerin doğru ile yanlışı biribirinden ayırt edebilmelerine yardımcı olacak derslerle doludur. Kitleler hangi politikanın doğru, hangisinin yanlış olduğunu en başta kendi deneyleriyle görüp anlayacaklardır.

Bu dönem, tüm olumsuzluğuna karşılık, doğru olanı kitlelere benimsetmek için önemli deneyler de sağlamıştır. Partimiz bunu iyi değerlendirmelidir. Düşmanın ağır basan saldırısı karşısında geri çekilirken de en küçük bir yılgınlığa ve karamsarlığa kapılmadan ve şaşırmadan kitlelere moral vermeli, küçük burjuva maceracılığını ve oportünizmi teşhir etmeli, devrimci mücadele yolunu, yani Marksist-Leninist politikayı güçlendirmeliyiz. Bu dönem de elbet aşılacaktır. Ama bu dönemden en az kayıpla çıkmak, geleceğin daha bilinçli, örgütlü ve zorlu kavgasına hazırlanmak, bizim, partimizin sınavdan geçmiş doğru politikasına, doğru stratejisine en kararlı biçimde sahip çıkmamıza, onu inançla savunmamıza ve bu doğrultuda kenetlenmemize bağlıdır. Ancak güç dönemlerde yollarını şaşırmayanlar ileri yürüyüşü sürdürebilir ve halka güvenilir bir öncülük yapabilirler.

Yoldaşlar,

Sömürgeci-faşist düşman bugün Türkiye'de ve ülkemiz Kürdistan'da rahatça at koşturur görünüyor, yakıp yıkıyor, insanları kitleler halinde tutukluyor, ölüm ve dehşet saçıyor. Ama düşman hedefine ulaşamayacak.

O, kendisi bakımından faşist bir rejime başvurmaya yol açan zaafları -ağır ekonomik bunalımı ve kitlelerin artan değişim istcğini- ortadan kaldıramaz.

Cunta ekonomik bunalımı aşmak için işçi ve memurları, yoksul kır ve kent emekçilerini tam bir açlığa itti. O, her bakımdan iç ve dış tekellerin programını uyguluyor. Giderek orta tabakaların daha geniş bir kesimini karşısına alıyor. Bu da Cunta karşısında muhalefeti günden güne yükseltiyor. Bazı kesimlerden gelen alkışların yerini daha şimdiden homurdanmalar almıştır.

Cunta, ekonominin rahatladığını ilan ediyor, ancak bunun gerçekle bir ilgisi yok. Emekçi halkın satın alma gücünün kat kat düşürülmesine, birçok yatırımdan vazgeçilmesine -ki bunların çoğu Kürdistan'dadır- ihracatın arttırılması için girişilen tüm öteki çabalara rağmen döviz darboğazı devam ediyor ve edecek. Dış ticaret açığı 4 milyar dolar dolayında. Emperyalistlerin Cunta'ya sağladıkları destek bu gedikleri kapamaya yetmiyor. Ne kısa ne de uzun vadede Türk ekonomisinin düze çıkması için umut yok. Bu nedenle de emekçi halkın üstündeki yük ağırlaşmaya devam edecek.

Bu durum, kaçınılmaz olarak emekçi halk kitleleri üzerindeki baskı cenderesinin de devam edeceğini gösteriyor. Ancak bu durum uzun süre böyle gidemez.

Uzun süre devam edecek böylesine bir baskı rejiminin en geniş halk kitlelerini karşısına alması, tecrit olması, yıpranması ve kitlesel patlamalara yol açarak devrilmesi ihtimali güçlüdür. Diğer yandan, Faşist Cunta'ya karşı özellikle Batı Avrupa'da demokratik muhalefet giderek güçleniyor ve Cunta'ya askeri mali ve politik destek sağlayan hükümetleri güç durumda bırakıyor ve onlar, en azından kendi kamuoylarını oyalamak için, Türkiye'nin burjuva demokrasisine dönüşü için bazı çabalar göstermeye gereğini duyuyorlar.

Faşist Cunta'nın kendisi de, iç ve dış koşulların kendi iktidarının uzun süre devam etmesine elvermediğini bilmektedir. Bu nedenle o, kurucu meclise ve onu izleyebilecek seçimlere kadar planladığı "geçiş dönemi"nde ilerici örgütleri tümden dağıtmaya, halkın direnme gücünü kırmaya, özetle, ortamı kendileri için sütliman yapmaya çalışıyor. Son günlerde operasyonların hız kazanmasının nedeni budur. Diğer yandan Cunta da, efendisi para babaları da, 12 Eylül öncesi koşullara dönmek istemiyorlar. Kitleleri baskı altında tutabilmek, devrimci mücadelenin yeniden kabarmasını önlemek için, demokratik mücadele kanallarını yasa değişiklikleri ile tıkamayı, polisin ve jandarmanın yetkilerini arttırmayı ve militarist klikle sivil yönetimin daha sıkı bir işbirliğini amaçlıyorlar. Onların düşündüğü "demokratik şartlara dönüş", kitleler için hiç de demokratik bir dönüşüm olmayacaktır.

Diğer yandan, faşist Cunta'nın, temel ekonomik sorunlara çözüm getirmeden -ki getirmesi olanaksızdır- salt süngü gücüyle korku ve dehşet salarak kitleleri sindirmesi, ülkeyi sütliman yapması mümkün değildir. Faşist çetenin yönetime el koymasından bu yana yedi ay geçti. Bugün de "operasyonlar" devam ediyor. Her gün yüzlerce kişi tutuklanıyor ve işkence çarkı habire işliyor. Ama kitleler bugün sessiz de görünse, ilerici-devrimci hareket halk yığınlarına derinliğine işlemiştir ve Cunta halkı bitiremez!

İşçi sınıfı gerçek düşmanı bugün her zamankinden daha iyi tanıyor. Tekelcilerin uşağı Cunta yoksul halkın son lokmasına el uzatıyor. En geniş halk kesimleri derin sömürünün yanı sıra, faşist çetenin baskısı, tehditi altındadır. Kitle

muhalefeti şimdiden içten içe kabarmaktadır ve zaman geçtikçe daha da büyüyecektir.

Kürdistan'da ise faşist çete, sömürgeci zulmünü, kat kat arttırdı. Halkımız zindanda ve dışarda aşağılamanın ve zorbalığın her türlüsüyle karşı karşıya. Onlar halkımızı dize getirmeyi umuyorlar; ama büyüyen yalnız halkımızın zulme karşı kini ve nefretidir. Düşman kendi kuyusunu kazıyor.

İşte Türkiye'nin devrimci güçlerine düşen, kitlelerin bugün içten içe kabaran muhalefetini ustalıkla ve sabırla doğru bir hedefe yönlendirmek olmalıdır. Cunta'ya karşı bir kalkışma dün mümkün olmadı ve bugün de onun koşulları yoktur. Ama yarın buna uygun koşullar ortaya çıkabilir. Düşmanın daha "yumuşak", daha örtülü diktatörlük biçimlerine geçmesine ve bunu bir "demokrasiye dönüş" gibi kitlelere yutturmasına fırsat vermemek gerekir. Eski veya yeni bir Demirel'in, bir Ecevit'in kitlelere umut gibi sunulmasına fırsat vermemek gerekir. Kitleleri bir devrimci dönüşüme, demokratik halk iktidarına yöneltmeliyiz. Kitleleri sömürü ve zulüm çarkını parçalamaya, sömürgeci zincirini koparmaya yöneltmeliyiz.

TKSP Merkez Komitesi, bugünkü yenilgiyi kitleler açısından bir zafere çevirmenin koşulu olarak hedefin doğru saptanmasını ve burjuvazinin yanıltıcı planlarının reddedilmesini zorunlu görür. Zaferin diğer bir koşulu, Türkiye ve Kürdistan'ın tüm ilerici, demokrat, yurtsever güçlerinin anti-emperyalist ve demokratik cephesinin bir an önce oluşturulmasıdır.

Yoldaşlar,

Bugünkü ağır koşullara rağmen gelecek için karamsar olmaya neden yok. Karşılaşacağımız güçlükler ve çekeceğimiz acılar ne kadar büyük olursa olsun, zaferin bizim olacağından kuşkumuz yok.

Zulüm ve zorbalık tarihte hiç bir dönemde ebedi olamadı. Nice büyük imparatorluklar yok oldular ve kendilerini yenilmez sanan nice zorbalar düzenleriyle birlikte yıkılıp gittiler. Onlardan geriye yalnızca birer kara leke kaldı. Bu faşist ve sömürgeci zorbaların sonu da bundan farklı olmayacak.

Halkların yaratıcı gücüne sonsuz derecede inanan bizler, zaferin kitlelerin olacağından eminiz. Türkiye halkları kurtuluşa ulaşacaklar ve ülkemiz Kürdistan'da özgürlük güneşi parlayacak!

Gelecek günler halkımızındır!

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
Merkez Komitesi

Tüm Parti Komitelerine ve üyelere

Yoldaşlar,

Merkez yayın organımız Riya Azadi'nin ilk sayısını size ulaştırıyoruz. O, bundan böyle ayda bir düzenli olarak çıkacaktır. Merkez yayın organımızın yayın hayatına başlaması 1981 Nisanındaki MK toplantısında karara bağlanmış olmakla birlikte, onu hazırlamakla görevli yoldaşlarımızın zorunlu ve acil diğer bazı parti çalışmaları ve görevleri nedeniyle gecikme oldu.

Merkez yayın organımız, parti yaşamımızda önemli bir adımdır. Şimdi partimizin merkezi politikasını, çeşitli iç ve dış olaylar karşısındaki tutumunu kısa sürede kadrolara, sempatizanlara ve onlar kanalıyla kitlelere ulaştırmak için elimizde önemli bir araç vardır. O, olaylar ve gelişmeler karşısında kadroların önceden uyarılmasını ve birlik halinde davranılmasını kolaylaştıracaktır. Kadrolarımızın politik, örgütsel eğitimine hizmet edecektir.

Yayının biçimini saptarken, böylesine güç bir dönemde dağıtıma en elverişli biçimi bulmayı önde tuttuk. Bu nedenle 8 sayfa olması, ince kağıda basılması ve ebadının küçük olması uygun görüldü. Yazılar kısa ve özlü olacak, kolayca anlaşılır açık bir dil kullanılacaktır. Daha uzun ve ayrıntılı tahlilleri gerektiren yazıları ise, daha önce yaptığımız gibi broşürler halinde basacağız.

Yoldaşlar, unutmamak gerekir ki, merkez yayın organımızın başarısı tüm parti çalışmalarında olduğu gibi kadrolarımızın aktif katkısı, özverisi ile mümkündür. Yayın organının tüm birimlere, tüm üyelere ulaştırılması birincil görevdir. Yoldaşlarımızın yerel şartlara göre uygun bulacağı biçimde sempatizanlara ve çevredeki ilerici, demokrat kişilere, uyanık emekçilere de ulaştırmalıyız.

Böyle bir dönemde kadrolarımızın eline ulaşacak az sayıda yayının elden ele dolaşması sağlanmalıdır.

Dağıtım sırasında gizlilik koşullarına sıkı biçimde uyulmalı, yoldaşlar gazeteyi polise yakalatmamak için taşırken ve bulundururken iyi biçimde kamufle etmelidirler.

Yoldaşlar, merkez yayın organımız dikkatli okunmalı, komitelerde, hücrelerde eğitim aracı yapılmalıdır.

Politikamızın kitlelere mal olması, onlara yön vermesi, kadrolarımızın bu politikayı kitleler içinde başarıyla savunabilmelerine, propaganda edebilmelerine bağlıdır. Merkez yayın organımızın sesi, kitlelere ancak kadro-

larımız aracılığıyla ulaşabilir.

Merkez yayın organı salt üstten verici değildir. Onun tabandan beslenmesi gerekir. Kitlelerin nabzını iyi biçimde bilmeden, yerel gelişmeler ve olaylar hakkında zamanında bilgilenmeden, hayatın gereklerine uygun, canlı, yol gösterici bir yayın yapılamaz. Bu nedenle, yine gizlilik kurallarına sıkı biçimde uyarak, olaylar ve gelişmeler hakkında, kitlelerin özlem ve istemleri hakkında, uygun kanallardan merkez yayın organını bilgilendiriniz.

Haberler gerçeklere uygun, sade biçimde, konuyla ilişkisi bulunmayan gereksiz yorumlara girişmeksizin kaleme alınmalıdır. Yoldaşlarımız kendi görüş ve önerilerini de yine kısa, özlü biçimde iletmelidirler.

Yoldaşlar,

Düşmanın bizi dağıtmaya, susturmaya çalıştığı böyle bir dönemde Riya Azadi'nin yayın hayatına girmesi düşmana önemli bir darbedir. Kavgamız durmadı, durmayacak.

Kavganın bu koşullara uygun biçimde örgütlenmesi, örgütsel yaraların onarılması, örgütsel yapının pekiştirilmesi, kitlelere direnç kazandırılması, aynı zamanda örgütümüzün her biriminin, tek tek her yoldaşımızın inançlı çabasına, sorumluluk bilincine bağlıdır.

Yoldaşlar,

MK'nın 1981 Nisanında aldığı kararlara uygun olarak güçbirliği çalışmaları yürütülmektedir.

Bu çalışmaların ilki Türkiye Kürdistanı yurtsever örgütlerinin güçbirliğine ilişkindir. Son bir yıl içinde Partimiz, KUK, Ala Rızgari ve Devrimci Demokratlar arasında çeşitli toplantılar yapıldı. Devrimci Demokratlar, başlangıçta, bizim ve diğer iki örgütün ısrarlı çağrısı üzerine toplantıya katıldılar; ancak Kulp olaylarına ilişkin Dengê KOMKAR'da çıkan yazıyı gerekçe göstererek ve bizim özeleştiri yapmamız gerektiğini ileri sürerek toplantıdan çekildiler. Kendilerine yeniden çağrı yapıldı, tekrar geldiler ve aynı gerekçeyi her toplantıda tekrarladılar, onu, toplantıların tek tartışma konusu haline getirmeye çalıştılar. Sözde, o yazıda "Devrimci Demokratlar yurtsever değildir" denilmiş.. Bizim bildiri yayınlayarak özeleştiri yapmamızı istediler. Bu saçma iddiaları reddedilince de, toplantıları çıkmaza sokmak için ellerinden geleni yaptılar ve sonunda yine terk edip gittiler.

DD'ların asıl amacı bu güçbirliği çalışmalarını baltalamaktı. Onlar Dengê KOMKAR'daki yazıyı, zorlama yorumlarla bahane yaptılar. Uzun bir süreden beri açık biçimde gözlenen odur ki, DD'ların yöneticileri, Kürdistan yurtsever güçleri arasında bir güçbirliği gereğine inanmıyor ve hatta bunu istemiyorlar. UDG'nin dağılması başlıca bu tutumun sonucu idi. DD'lar, bir süreden beri TKP, TİP, TSİP'le ilkesiz ve kuyrukçu ilişkilerini

kullanarak uluslararası arenaya Kürdistan işçi sınıfının temsilcisi olarak çıkmaya hevesleniyorlar. Bu nedenle Kürdistanlı diğer örgütleri, başlıca da partimizi engel ve hasım olarak düşünüyorlar. Bize karşı güçbirliği değil, yıpratma politikası izliyorlar. Güçbirliğini bu derece engellemelerinin, henüz yeterince açığa çıkmamış başka nedenleri de olabilir.

DD'ların çekilmesi sonucu diğer üç örgüt, üzerinde görüş birliğine vardıkları güçbirliğine ilişkin prensip kararlarını kamuoyuna açıkladılar. Ortak bildiri sizlere de ulaşmış bulunmaktadır.

Her üç örgütün, güçbirliğinin programı ve içtüzüğe ilişkin çalışmaları ise henüz başlangıç aşamasındadır. Gelişmelere bağlı olarak bu konuda da tabana bilgi verilecektir.

Atılan adım olumludur. Diğer yandan, bu adımın kalıcı olması, güçbirliği çalışmalarının ilerlemesi, sağlam bir temele oturması, program ve içtüzük üzerindeki çalışmaların başarısına, bunun hayata geçirilmesine bağlıdır. Büyüklü-küçüklü demeden, ortak ilkeleri ve programı benimseyen tüm yurtsever güçler birliğe çekilmeli ve o, kitlelere mal edilmelidir. Görüldüğü gibi daha işin başındayız. Önümüzdeki görevler oldukça karmaşık ve çetindir. Partimizin güçbirliği konusundaki politikası açık ve nettir. Biz, güçbirliği yolundaki engellerin aşılması için sabırlı, kararlı çaba göstermeye devam edeceğiz. Ancak her şey yalnızca bize bağlı değil; ilişkide bulunduğumuz örgütlerin de sorumlu davranmaları, atılan adımlara sahip çıkmaları gerekli.

Şu anda DD'lar bir bunalım içindeler ve ciddi bir bölünme geçirmekteler. Bu, en başta, izledikleri ilkesiz, şaşkın, dar grupçu politikanın sonucudur.

Apoculara ilişkin tutumumuza gelince; dost ve kardeş örgütlerin de öneri ve ısrarlarını göz önüne alarak, söz konusu dost ve kardeş örgütlerin en üst düzeyde temsilcilerinin hazır bulunduğu toplantılarda Apocularla iki kez görüştük. Kendilerinin özeleştiri yapacakları söylendi. Bu, onlarla yapılan bir güçbirliği toplantısı değil; hem onların ne biçim bir özeleştiri yapmayı düşündüklerini öğrenmek, hem de, onlar hakkındaki görüşümüzü, onların da huzurunda, dost ve kardeş örgütlere bir kez daha açık açık belirtmekti. Biz, Apocu harekete ilişkin görüşlerimizi her iki toplantıda da açık biçimde dile getirdik. Bu hareketle ilişki kurabilmemiz veya onların da güçbirliği çalışmalarına katılabilmeleri için, öncelikle kamuoyuna açık, yazılı, ciddi bir özeleştiri yapmalarının zorunlu olduğunu belirttik. İkinci toplantıya KUK ve AR temsilcileri de katılmıştı ve onlar da aynı görüşü paylaştılar.

Apocular bunu izleyen dönemde bir konferans topladılar, ama açık, ciddi bir özeleştiriye yanaşmadılar. Kaba bir terörizm üzerine kurulmuş bu örgütün, böylesine ciddi bir özeleştiriye yanaşmasının güç olduğu ve bunun, bir

bakıma kendi kendini inkar demek olduğu açıktır.

Diğer yandan Apocular, son dönemde olup bitenlerden çeşitli biçimde etkilendiler de. Bir kez terör yöntemleri iflas etti ve daha güçlü bir terör karşısında işlemez hale geldi. Diğer yandan ilişki kurdukları çeşitli örgütler onlara hatalarını, yanlışlarını ısrarla anlattılar. Başka bir deyişle, Apocular dünyaya gözlerini açmaya başladılar. Başlarını kocaman taşlara çarptıktan sonra, şimdi, "güçbirliği gerekli" diyorlar. Özellikle partimizle iyi ilişkiler kurmak için yoğun bir çaba içindeler. Bu, tabanlarında da açık biçimde gözleniyor. KOMKAR'lı işçilerin açlık grevini desteklediler. Kuşkusuz bu olumlu bir gelişmedir.

Bizim onlara karşı tutumumuz ne olmalıdır? Birincisi biz, onları, provokasyon çizgisine düştükleri, zaman zaman ve yer yer, sömürgeci güçlerin elinde devrimci ve yurtsever güçlere karşı kullanılan bir araca dönüştükleri dünkü halleriyle kabul edemeyiz ve böylesine bir örgüte, geçmişteki yapısını sürdürerek bugünkü zor koşullarda ayakta kalması için yardımcı olamayız, olmayız. Ancak, biz, şu veya bu nedenle olsun, onlardaki değişimi de görmeli, dünkü hallerinden kurtulmaları için çaba göstermeliyiz. Tutumumuz katı değil, prensipli, ama esnek olmalıdır.

Apoculuk da başka birçok sapma gibi, Türkiye ve Kürdistan'daki nesnel koşulların ürünüdür ve düşman, bu hareketc sızmak, onu daha da saptırmak, kullanmak için gerekeni yaptı. Biz ise salt suçlamakla yetinemeyiz. Etkilemek için diyalog da gereklidir. Apocu hareketi en sert biçimde eleştirdiğimiz dönemde bile, düşmanın oyununa gelmemek için onlarla silahlı bir çatışmaya girmekten sakındık; oları teşhirle yetindik; diğer yandan, tabanlarıyla ilişki kurulmasını, pek çok iyi niyetli unsurun bu hareketten koparılması için çaba sarf edilmesini istedik.

Apocu hareketin ciddi bir özeleştiri yapması ve buna uygun güven verici bir tavır içine girmesi halinde onunla da güçbirliği çalışmalarına oturabileceğimiz tarzındaki tutum ilerici, dost çevrelerde olumlu karşılanmaktadır. Hatta dost örgütler, Kürdistan yurtsever güçlerinin dayanışmasını, birliğini sağlama yönünde, özellikle partimize büyük bir görev ve önemli bir rol düştüğünden bahisle, bizden daha fazla esneklik bekliyorlar.

Apocu hareketin tabanına yaklaşım ise daha da önemlidir.Sağlam bir ideolojiye, doğru bir stratejiye, açık ve net bir politikaya sahip olan partimizin bunda aktif davranmaması büyük hata olur.

Önümüzdeki dönemde, diğer sapmalara olduğu gibi Apocu harekete karşı da ideolojik mücadeleye devam edeccğiz. Geçmişin bir değerlendirmesini de yapacağız. Bunun yanı sıra Apocuların tabanına daha da canlı biçimde seslenmeliyiz. Bu da görüşmekle, ilişki kurmakla, tartışmakla olur. Kendi politikamızın doğruluğunu ve onların yanlışlarını sabırla anlatmalı-

yız. Aslında bu tutum, Apocuların yanı sıra, yanlış ve sekter bir tutum içinde olanların tümüne karşı da böyle olmalıdır.

Yoldaşlar,

Hatalarını gören ve parti politikamızın doğruluğunu kavrayan tutarlı sol unsurları Partimize kazanmaya çalışalım. Onlara ikna edici yöntemlerle yaklaşalım ve sabırlı davranalım. İtici, hor görücü değil, yumuşak ve anlayışlı olalım. Unutmayalım, birçok konuda yanlışa düşmüş ve bize karşı şartlanmış insanları bir çırpıda değiştiremeyiz. İnsanları yanlışlarından kurtarmak, onları kazanmak da bir sanattır, beceridir ve bunu öğrenmeliyiz. Bir yandan güçbirliği ve cephe politikamızı kararlı biçimde sürdürürken, diğer yandan örgütümüze yeni insanlar kazanmak, özellikle böyle bir dönemde, bir yanlıştan kurtulan insanların başka bir yanlışa savrulmalarını önlemek, bunun için çaba göstermek de bir görevdir. Her komite, her yoldaş bu konuda çaba göstermeli, ilişkiler kurmalı.

Yoldaşlar,

Bizim güçbirliği politikamız nettir. Biz ortak bir program üzerinde geniş bir ulusal demokratik güçbirliğini öneriyoruz. Kağıt üzerinde kalacak aceleci adımlardan yana değiliz. Uzun vadeli politikamız bellidir ve bu hedefe ulaşmak için, engellerden ve güçlüklerden yılmaksızın çaba göstermeye devam edeceğiz.

Yoldaşlar,

Kürdistan'ın çeşitli parçalarındaki yurtsever örgütler arasında dayanışmanın geliştirilmesi ve işbirliği, programımızın bir parçasıdır. Halkımızın ulusal boyunduruktan kurtulmasında, Kürdistan'da demokratik bir toplumun kurulmasında bu işbirliğinin hayati önemi vardır. Güçlü ve işbirliği halindeki düşmanlar karşısında Kürdistan ulusal ve demokratik güçleri dağınık kalamazlar. Partimiz başından beri bunu gözetti ve çeşitli yurtsever örgütlerle diyalog kurdu, onlara dayanışma gösterdi.

Son iki yılda bu ilişkiler daha da gelişti. Irak ve Suriye komünist partilerinin de desteğiyle Partimiz, KDP-İran, YNK-Irak (Yekıti Nıştıman) ve Suriye Kürtlerinin İlerici Demokrat Partisi (PDPKS) arasında dörtlü diyalog gelişti. Dayanışma ve işbirliği konusunda ortak prensipler saptandı ve bir "Hazırlık Komitesi" oluşturuldu. Bu komitede söz konusu dört parti asil üye, her iki komünist partisi ise gözlemci durumundadır.

Komite, Kürdistan'ın tüm parçalarındaki yurtsever-ilerici partilerin dayanışmasını, işbirliğini ileri düzeyde geliştirmeyi amaçlamıştır.

Üzerinde görüş birliğine varılan prensipler, emperyalizme, gericiliğe karşı ortak tutum; dünyadaki sosyalist, demokrat, barışsever ve ulusal kurtuluşçu güçlerle dayanışma; halkımızın ulusal boyunduruktan kurtulması için işbirliği ve koordinasyondur.

Komite, bu yıl Mart ayı başlarında yaptığı bir toplantıda, somut çalışmalar konusunda önemli kararlar aldı ve görev bölümü yaptı. Kamuoyuna ortak bir açıklama yapılması da düşünülmekte idi. Ancak bazı partilerin özel durumları ve önerileri nedeniyle, şimdilik kamuoyuna ortak bir açıklama yapmaktan vazgeçildi.

Kürdistan'ın geneline yönelik olarak yer alan bu gelişme tarihi önem taşımaktadır. Ancak bazı pürüzler var ve ilerde de olabilir. Biz, bu pürüzlerin aşılması ve işbirliği yolunda ileri adımlar atılması için çaba gösteriyoruz. Gelişmeler konusunda ortak kararlara uygun olarak biz de parti tabanını bilgilendireceğiz.

Yoldaşlar,

Güçbirliği ve cephe konusunda partimizin diğer bir hedefi Türkiye antiemperyalist ve demokratik güçlerinin birliğidir. Bildiğiniz gibi, partimiz bugüne dek böylesine geniş bir cephenin gereğini ve önemini savundu, bu yolda çaba gösterdi. Son olarak, diğer iki örgütle birlikte yayınladığımız ortak açıklamada da bu vurgulanmış ve her üç örgütün böylesine bir cephe için ortaklaşa çaba göstereceği belirtilmiştir.

Cephe konusuna sekter yaklaşımlar ve dar grupçu tutumlar nedeniyle 12 Eylül öncesinde demokratik güçler arasında bir birlik yaratılamadı. Oysa böyle bir birlik gelişimin yönünü değiştirebilirdi. Bu dönemde başlıca sekter tutum TKP'den ve Dev-Yol'dan kaynaklanıyordu.

12 Eylül sonrasında da aynı dağınıklık ve cephe sorununa dar grupçu yaklaşımlar devam ediyor. Bir yandan TKP, TİP, TSİP, diğer birçok antiemperyalist, antifaşist gücü dışlayıcı bir birlik anlayışını sürdürürken, diğer yandan Dev-Yol çevresinde aynı tutumu benimseyen bir başka gruplaşma yer alıyor. TKP'nin, Cunta'nın faşist olmadığını ispatlama yolunda 12 Eylül'den bu yana gösterdiği gayretler ise, bazı başka örgütleri de etkileyerek faşizme karşı geniş tabanlı bir güçbirliğini örgütlemede önemli güçlükler çıkarıyor.

TKP'nin söz konusu tutumu, başlangıçta Cunta'nın faşist niteliğini açık biçimde belirten TİP ve TSİP üzerinde de etkili olmaktan ve onları Cunta'ya karşı daha yumuşak bir dil kullanmaya zorlamaktan geri kalmadı. Cunta bir yandan, faşizmi kurumlaştırma yönünde yeni yeni adımlar atarken ve daha geniş halk kesimlerini, aydınları, hukukçuları baskı çemberi içine alırken TSİP'in son yayınlarında, Cunta'nın faşist yapısına ait belirleme ve terimler tümüyle terk edilmiştir. Açıktır ki bu, salt bir terim sorunu değildir, faşizme karşı kitleleri uyarma, örgütleme sorunudur. Cunta'nın faşist olmadığına dair, Cunta içinde ilerici kesimler olduğuna dair belirlemelerin bugüne dek, ona karşı mücadelede ciddi tereddütler yarat-

tığı, bazı örgütler gibi birçok demokratik çevrenin de, bir bekleme, hatta Cunta'ya destek sürecine girdikleri ortadadır.

TSİP'in bunu, "sosyalist birlik" sağlama adına yaptığı veya öyle gösterdiği açıktır. Biz, birlik yönünde atılacak tüm çabaları olumlu buluruz. Ama bu ilkeli olmalıdır; kitlelerin mücadelesini, faşizme karşı mücadeleyi güçlendirici yönde olmalıdır. Bunun ötesinde zevahiri kurtarma, ayakta kalma ve denge hesapları üstüne yapılan birlik girişimlerinin başarılı, kalıcı olamayacağı açıktır.

Benzer bir tutum, yurt dışındaki DİSK ve TÖB-DER'le dayanışma konusunda yapılan çalışmalarda ortaya çıkıyor ve kimi siyasi gruplar, DİSK ve TÖB-DER'le dayanışma adına, kendi grup çıkarlarına hizmeti önde tutan ayrı komiteler oluşturuyorlar.

Partimiz, 12 Eylül'den bu yana da faşist Cunta'nın DİSK'e ve TÖB-DER'e saldırılarına karşı yurt dışında aktif biçimde kampanya yürüttü. Yoldaşlarımız DİSK ve TÖB-DER'e ilişkin olarak, faşist baskı ve saldırıları dile getiren raporlar hazırladılar, sendikalara, demokratik kuruluşlara, basına ilettiler. Biz, tüm çalışmaların, şu anda yurt dışında bulunan tüm DİSK'li sendikacıların, TÖB-DER yöneticilerinin eliyle, ortak merkezi bir yapıya kavuşturulmasını savunduk. DİSK ve TÖB-DER'le dayanışmayı güçlü kılacak yöntem de ancak budur. Ama ne yazık ki dar grupçu tutumlar burada da aynı dağıtıcı rolü oynuyor.

Partimiz dün olduğu gibi bugün de, dar grupçu, sekter tutumlara prim vermeyen bir güçbirliği politikası izliyor. Biz, tüm antiemperyalist, antifaşist güçlerin birliğini savunuyoruz ve bunun için çaba gösteriyoruz. Faşist diktatörlüğün karşısına böyle güçlü bir muhalefetle çıkılmadıkça onu geriletmek, yıkmak ve demokratik yönde ileri, kalıcı adımlar atmak güçtür veya bir bakıma işleri oluruna bırakmak demektir.

Güçbirliği ve cephe konusundaki sekter tutumlar hem devrimci teori ile hem pratik hayatla, hem de devrimci hareketin bunca deneyi ile çelişiyor. Bu nedenledir ki, söz konusu yanlış, sekter politikalarda son dönemlerde bazı gedikler açılmaya başladı. Birçok örgüt, giderek, çok açık olmasa bile, eski görüşlerini savunamaz duruma düşüyor ve daha geniş bir güçbirliğinden söz eder hale geliyor.

Biz, bir yandan Kürdistan ulusal güçlerinin birliği yolunda çabalarımızı sürdürürken, diğer yandan, Türkiye genelindeki demokratik güçbirliği için de elimizden geleni yapacağız. Önümüzdeki dönemde bu konuda daha aktif girişimleri planlamış bulunmaktayız.

Yoldaşlar,

12 Eylül'le birlikte başlayan güç dönem, -partimize karşı saldırı 12 Eylül'den çok önce başlamıştı- bugün de devam ediyor. Partimiz bu dönemi,

mümkün olan en az kayıpla aşmak, çalışmasını yeni koşullara uyarlamak için yoğun çaba gösterdi. Yurt dışına çıkmak durumunda kalan yoldaşlarımızın barınmaları, devrimci çalışmayı sürdürebilmeleri için çaba gösterdik. Bu arkadaşlarımızın da katkısıyla yurt dışında Cunta'ya karşı yoğun teşhir ve protesto kampanyaları yürütüldü. Tutuklu ve güç durumdaki yoldaşlarımıza yardım için çalışmalar yapıldı. Yurt dışı yayınları düzenli biçimde yürütüldü, zenginleştirildi ve bu yayınlar yurda sokularak yoldaşlarımıza ulaştırıldı. Güçbirliği çalışmaları yürütüldü, Partimizin ilişkiler ağı gelişti ve saygınlığı arttı. Saldırının ilk döneminde ortaya çıkan örgütsel kopuklukların büyük bölümü giderildi, yaralar onarılmaya başlandı ve örgütümüz bir toparlanma ve bu döneme uygun çalışma sürecine girdi.

Bu dönemde sınavdan geçen, en başta ideolojimiz ve temel stratejimizdir. Dün savunduğumuz ilkeler yüzünden bize saldıranlar, faşizme, feodal gericiliğe karşı görevleri kavramayanlar, demokratik haklar için yürütülen mücadeleyi küçümseyenler bugün eski çürük tezlerini savunamaz duruma düştüler. Kitlelerden kopuk bireysel terörizm bir kez daha iflas etti. Faşizme karşı pasif bir tutumu öğütleyenlerin ve kabaran devrim dalgası karşısında görevlerini yapmayıp olayları izleme durumuna düşenlerin politikası da bugün daha belirgin olmuştur.

Yoldaşlar, yalnız savaşma inancı ve isteği yetmez, zafere giden yolu da iyi seçmek lazımdır. Olaylar, politikamızın doğruluğunu açık, kuşkuya yer bırakmayacak biçimde gösteriyor. Ancak politikamız geniş yığınlara mal edilmeden, yığınlar kazanılıp harekete geçirilmeden, Türkiye'de ve Kürdistan'da demokratik ve yurtsever güçlerin geniş cephesi oluşturulmadan zafer olanaksızdır. Şimdi düşmanın ağır saldırı koşullarında, devrimci ve demokratik güçlerin dağınık durumunda, bu çetin koşullarda mücadele stratejisini şaşırmamak, yılgınlığa düşmemek, inancımızdan ve mücadele azmimizden bir şey yitirmemek her zamankinden daha önemlidir. Bu koşullarda inançla, soğukkanlılıkla çalışmak her zamankinden daha önemlidir. Geleceğin zaferi bugüne bağlıdır.

Yoldaşlar,

Her şey mükemmel yürüdü demiyorum. Çalışmalarımızda, görevlerin yerine getirilmesinde küçümsenmeyecek aksamalar, ihmaller, disiplinsizlikler de görüldü. Güç koşullara ayak uyduramayanlar, az da olsa dökülenler de oldu. Biz bunları onaylamıyoruz. Devrimci kişilik, yüksek sesle konuşmanın kolay olduğu dönemlerde değil, asıl böyle dönemlerde kendini belli eder. Ama devrim yolu uzun ve çetindir, amansız bir maratondur. Bu yolda sonuna kadar yürüyenler gibi, yarı yolda bırakanlar da olacaktır. Sona yaklaşıldığında, kitlelerin ayağa kalktığı o devrim dönemlerinde ise yürüyüşe milyonlar katılır. Biz yarı yolda kalanların, sonuna kadar yürüme direnci

göstermeyenlerin tutumunu onaylamıyoruz; ama bu güç dönemlerde bunların olabileceğini de biliyoruz. Dökülenlere bakıp karamsarlığa kapılmıyoruz. Eksikliklerimizin üstüne sünger çekmeyi ise hiç düşünmüyoruz. Bugün bize düşen, Partimizin 1. Kongresi'nde belirlenen hedeflere ulaşmak için, yeni koşulların ışığında sistemli çalışmayı düzenlemek ve var gücümüzle çalışmaktır.

Son derece ağır koşullara rağmen bu kararlarda amaçlanan bazı hedeflere varılmış, bazılarına yaklaşılmıştır. Örneğin partinin adı ve programı kitlelere açıklandı, ilişkiler ağı geliştirildi. Parti merkez yayın organı yayın hayatına başladı. Tüm Politbüro ve Merkez Komitesi üyeleri profesyonel çalışma durumuna geçtiler ve bunun yanı sıra, profesyonelce çalışan kadroların sayısında artış oldu. Kadroların eğitimi konusunda adımlar atıldı ve daha nitelikli bir eğitim ve uzmanlaşma için yeni olanaklar hazırlıyoruz. Parti tüzüğü, partimizin yeni yapısına, yeni görevlere ve edinilen deneylere uygun olarak değiştirildi ve geliştirildi. Düşmanın saldırı koşullarında bile, koşulların elverdiği yörelerde örgütlenme çalışmaları sürdürüldü.

Diğer yandan bu dönem, partimizin kolektif çalışma, iş bölümü ve disiplin konusunda koyduğu hedefe ulaşmasını iki yönde etkilemektedir. Bir yandan güç koşullar, tutuklanma ve yer değiştirmeler nedeniyle bağlantıların zaman zaman kopması ve denetimin güçleşmesi yüzünden bazı unsurlarda dirençsizlik, yılgınlık, gevşeme ortaya çıkıyor. Bu tür örneklerin az olması ise bir başka gerçek ve hareketimiz bakımından sevindirici, umut verici bir durum. Diğer yandan, kadrolarımızın büyük bölümü yeni koşullara ayak uyduruyor, sınanıyor, bileniyor. Bu güç dönemin kendisi bizim için bir eğitim işlevi yapıyor; kadrolar disiplinin, kolektif çalışmanın, dayanışmanın, fedakârlığın gereğini ve önemini daha iyi kavrıyor, gizli çalışma yöntemlerini geliştiriyorlar. Bu dönemin koşullarında pişen, dirençen kadrolar Partimizin ve Kürdistan devriminin geleceği ve umudu olacaklardır.

Yoldaşlar,

Kongre kararlarında belirlenen temel hedeflerden biri, başlıcası, işçi ve yoksul köylü saflarında derinliğine örgütlenmekti. Kuşkusuz bu dönemde bu daha da güçtür. Ama aksatılmaması gereken temel bir görevdir. Gözlerimizi kitlelere çevirmeliyiz, yığınlar içinde çalışmalıyız. Partimiz, Kürdistan'ın geniş emekçi yığınları içinde derinliğine dal-budak salmadan, geniş kitleleri program hedeflerimize kazanmadan onlara öncülük rolünü hakkıyla yerine getiremez, onları yönetemez, devrime götüremez.

Gözlerimizi kitlelere çevirelim. Kitleler içinde sessiz, sabırlı, uzun va-

deli çalışmaya ağırlık verelim. Özellikle de bu dönemde, küçük burjuva kesimlerle gereksiz, anlamsız söz ve sidik yarışlarından, gereksiz olay çıkarmaktan kaçınalım. Bu tür yanlışlar polise kadro kaptırmamıza yol açar ve çalışmalarımızı baltalar. Nitekim bunun son örneğine, Diyarbakır'daki Eğitim Enstitüsü olaylarında tanık olduk. Bazı yoldaşların daha önceki MK kararında ve benim mektubumda belirtilen uyarıları yeterince kavramadıkları ya da bu uyarılara kulak asmadıkları anlaşılıyor ve bunun zararları da çekiliyor.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz koşullara ve çalışma alanlarına uygun olarak işbölümü yapmış ve bir program dahilinde uyumlu olarak çalışmaktadır. Böyle bir aşamada, böylesine güç bir dönemde karşılaşılması bir bakıma doğal olan bazı sorunların abartıldığını, ya da gerçek durumla hiçbir ilişkisi bulunmayan bazı söylentilerin bazı sorumsuz kişiler tarafından yayıldığını duyuyoruz.

Bu söylentilerin daha çok, 12 Eylül'ü izleyen dönemde bir kısım yoldaşlarımızın geçtiği İran Kürdistanı'nda, yoldaşlar arasında ortaya çıkan bazı sorunlardan kaynaklandığını sanıyorum. Orada bulunan yoldaşlarımızın barınma ve diğer sorunlarına çözüm bulmak için geçen yaz, MK'dan iki arkadaşla birlikte İran Kürdistanı'na gittim. Bildiğiniz gibi orada bir savaş yaşanıyor ve koşullar ağırdır. 12 Eylül'ün ardından eski işyerlerinden, çevrelerinden, yakınlarından kopan yoldaşlardan bazıları bu yeni çevreye ve zor koşullara gereği gibi ayak uyduramamıştı. Sorunlardan bazıları bundan kaynaklanıyordu. Diğer yandan, ulaşım ve ilişki kurma güçlükleri yüzünden kendileriyle merkezi planda hızlı bağlantı kuramamış ve bulundukları yöre koşullarına uygun olarak yeni dönemdeki görevlerini, çalışmalarını düzenleme konusunda kendilerine yardımcı olamamıştık. Uzunca bir süre atıl durumda kalmışlardı ve bunu gidermek yalnızca kendilerine de bağlı değildi. Sıkıntılarının bir nedeni de buydu. Bu durum bazı sürtüşmelerin doğmasına yol açmıştı. Bazı yoldaşlar sorunların gereği gibi çözülememesi ve sürtüşmelere ilişkin olarak orada yönetici durumda olan arkadaşların tutumunu gerekçe gösterirken, bazıları da bir kısım arkadaşların yeni koşullarda gereken dayanıklılığı gösteremediklerini ve sürtüşmelerin bundan kaynaklandığını belirttiler. Yoldaşlarımızla toplantı düzenledik, sorunları birlikte tartıştık ve ayrıntılı bilgiler aldık. Yoldaşlarımızın barınma ve diğer maddi sorunlarının çözümü, bu koşullarda da atıl kalmamaları, eğitimleri ve koşullara uygun diğer çalışmaların yürütülmesi için tedbirler aldık, belli bir program yaptık, bu konuda dost ve kardeş örgütlerle ilişki kurduk. Benim ayrılışımdan sonra görevli yoldaşlarımızın iletecikleri bilgiler, bu programın başarıyla gerçekleşmekte olduğunu, barınma ve diğer maddi ihtiyaçların iyi biçimde

karşılandığını ve yöreye uygun ve programda ana hatları belirlenen diğer çalışmaların yürütüldüğünü gösteriyor.

Yoldaşlar arasında sürtüşmelere yol açan hatalar veya disiplinsizliklerle ilgili olarak toplanan bilgiler ise yetkili organlarda değerlendirilecektir. Önemli olan yoldaşlarımızın o yöredeki temel sorunlarına çözümler bulunması ve bir çalışma düzeninin kurulmuş olmasıdır.

O yöredeki sorunlara ilişkin olarak bazı bilgilerin yoldaşlarımıza ulaştığı ve bazı yanlış söylentilerin dolaştığı anlaşılıyor.

Yoldaşlar, söylemeye gerek yok ki, partimize üst düzeyde yön veren organlar Kongre, Merkez Komitesi, Politbüro ve Genel Sekreterlik'tir. Parti yaşamımıza ilişkin olarak da bu organlar örgütü bilgilendirir. Bunun ötesindeki söylentilere, sorumsuzca dedikodulara yoldaşlarımız prim vermemeli, hayat hakkı tanımamalıdırlar.

Kuşkusuz, her devrimci örgütün yaşamında olduğu gibi partimizde de, şu veya bu düzeyde organ veya kişi olarak hatalar yapılabilir, yine disiplinsizlik yapanlar çıkabilir. Bunlar tüzük kurallarımıza göre çözüm bulurlar. Yine her devrimci örgütte olacağı gibi partimizde de, şu veya bu yoldaşımızın, şu veya bu yöre komitesinin, hücrenin vs. çalışmalara, başarı ve başarısızlıklara ilişkin olarak eleştirileri, önerileri, farklı görüşleri olabilir. Demokratik merkeziyetçi çalışma ilkelerimize uygun olarak söz konusu eleştiri ve öneriler yetkili organlara iletilir, orada tartışılır, karara bağlanır. Bu, partili çalışmanın doğal bir sürecidir ve onun canlılığını yansıtır.

Kuşkusuz bu sürecin tüzük ilkelerine göre işlemesi, öneri ve eleştirilerin kanallar yoluyla iletilmesi ve tartışmaların organlar içinde yapılması gereklidir. Hiçbir üye ve komitenin, farklı görüşlerini, üst organların kararlarına ilişkin eleştirilerini kanallardan saparak, organlar dışına taşırarak duyurmak istemeye hakkı yoktur.

Bize bu temel prensipler yol gösteriyor. Her yoldaşımız, her parti birimimiz bu kurallara titizlikle uymalıdır. Her şey yetkili organlar içinde çözülür, orada karara bağlanır.

Yoldaşlar, her devrimci parti gibi biz de, parti yaşamını, içinde iriliufaklı pek çok sorunla karşılaşarak, bunları kuralları içinde tartışarak, çözümler bularak hedefe doğru ilerleyeceğiz. Sorunsuz parti ancak ölü bir organizmadır. Eğer ortada tüm tabanımızı bilgilendirmeyi gerektirecek bir sorun olursa biz bunu yaparız. Eğer tüm parti organlarının tartışması gereken bir konu varsa Merkez Komitemiz bunu tartışmaya açabilir. Biz programı, politikası açık, net bir partiyiz ve birliğimiz gönüllü, ideolojik bir temel üstüne kurulmuştur, bu nedenle de sağlam bir birliktir.

Bir yandan gizli çalışma gerekleri, diğer yandan bu zor dönemde merkezle taban arasında diyalogun yeter bir hızla kurulamaması yüzünden

zemin spekülasyonlara uygundur. Ancak yoldaşlarımız duyarlı olmalıdırlar. Bizim dedikodu ve söylentilere kulak verecek zamanımız olmamalıdır. Gözlerimizi ileriye, yapılacak işlere, temel görevlere çevirelim.

Eğer yanımızda yılgın biri çıkarsa ona direnç kazandırmak için çalışalım. O geride kalmakta ısrarlıysa biz yolumuza devam edelim. Bizim örneğimiz çalışan, direnen yoldaşlar olmalı.

Eğer işler aksıyorsa, ihmaller, başarısızlıklar varsa, bunları gidermek, görevleri iyi başarmak için çalışalım. Eksikler, hatalar, başarısızlıklar bizi karamsar yapmamalı. Yalnız hataları, başarısızlıkları göstermekle, eleştirmekle kalmayalım, bunları gidermek, aşmak için somut öneriler yapalım.

Yoldaşlar,

Partimizin en üst düzeyde sorumlu kişisi olarak, hiçbir abartmaya gerek duymaksızın kendi durumumuz hakkında size bilgiler sundum. Özetle diyeceğim şudur ki, Partimiz içerde ve dışarda toparlanmış, saygınlığı artmış, ilişkiler ağı gelişmiştir. Olayların akışı içinde yanlış politikalar açığa çıkıp birçok örgüt bunalıma düşerken bizim doğru politikamız bugün daha iyi anlaşılıyor ve yurtsever güçlerin gözleri bize çevriliyor. Bu tarihi fırsatı iyi değerlendirmeliyiz. Bu da politik hattımıza daha da inançla sahip çıkarak, partinin birliğini gözümüz gibi koruyarak, parti disiplinini daha da pekiştirerek yapılabilir.

Yayınlarımızın her komiteye, her hücreye, her yoldaşa ulaşmasını mutlaka sağlamalıyız. Onların sempatizanlara, demokrat ve yurtsever insanlara, kitlelere ulaşması için ciddi çaba göstermeliyiz.

İlişkisiz bir komite, bir yoldaş, bir sempatizan kalmamalı.

Tutuklu ve güç durumdaki yoldaşlarımıza, onların yardıma muhtaç ailelerine yardım için yerel koşullara uygun ve polise bilgi sızdırmayacak biçimde yardım toplayalım, yardımları yerine ulaştıralım.

Yoldaşlar, güç dönemler devrimciler için bir sınavdır. Başarının ölçüsü ise böyle dönemlerde göstereceğimiz inançlı, kararlı, sabırlı devrimci çalışmadır.

Yarının kurucuları olmak istiyorsak bu dönemden birlik içinde, çelik bir disiplinle geçmeliyiz.

Hepinize yürekten devrimci selamlar ve başarı dileklerimle.

Gelecek bizimdir!

18 Mart 1982

Kemal Burkay
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
Genel Sekreteri

TÜRKİYE ve KÜRDİSTAN HALKLARINA
DÜNYA DEMOKRATİK KAMUOYUNA

Türkiye ve Kürdistan'da sömürgeci güçler zulüm ve sömürü düzenlerini korumak ve sürdürebilmek için halklarımıza karşı sürekli işkence ve baskı aracını kullandılar. Kısmi burjuva demokratik dönemlerde bile iktidarlar, Türkiye işçi sınıfı ve Kürdistan ulusal demokratik mücadelesine karşı baskıcı ve gerici bir tutum içinde oldular. Özellikle Kürdistan'da ilerici, yurtsever hareketin gelişimine tahammül gösterilmedi. Kürdistan'da gelişen ulusal demokratik muhalefet en vahşi yöntemlerle bastırılmaya çalışıldı.

Sömürgeci güçlerin zorbalıklarına karşın Türkiye işçi sınıfı ve emekçi yığınlarının mücadelesi ile Kürdistan ulusal demokratik mücadelesi hızla gelişti, boyutlandı. Türkiye tekelci burjuvazisi ise ağır bir bunalım içindeydi. Halklarımızın gelişen mücadelesi bunalımı daha da derinleştirdi. Öte yandan bölgedeki gelişmelerle emperyalizmin, özellikle ABD'nin çıkarları tehlikeye düştü. Bu durum gerek emperyalizmi, gerekse Türkiye tekelci burjuvazisini yeni tedbirler almaya zorladı. Öncelikle sivil ve resmi faşist güçler eliyle halk güçlerine saldırıldı. Binlerce ilerici ve yurtsever bu saldırılarda canını yitirdi. Bizzat CIA uzmanlarının planlayıcılığında terör alabildiğine yoğunlaştırıldı. Provokasyonlar düzenlendi. Ancak bütün bu yollarla sömürgeciler amaçlarına ulaşamadılar. Emekçi halklarımızın mücadelesi her geçen gün daha da güçlendi. Sonunda 12 Eylül 1980'de, emperyalizm ve Türkiye tekelci burjuvazisinin çıkar ve talepleri doğrultusunda ordu eliyle iktidara el konuldu. Askeri-faşist cunta o günden bu yana Türkiye ve Kürdistan yurtsever-sosyalist güçlerine, emekçi halklarımıza en barbar yöntemlerle ve pervasızca saldırıyor.

Faşist cunta her ne kadar "terörizmi ve kardeş kavgasını önlemek, can ve mal güvenliğini sağlamak ve demokrasiyi kurtarmak için" iş başına geldiğini söylüyorsa da bunlar birer yalandır. Onlar, Türkiye ve Kürdistan devrimci-demokratik muhalefetini bastırarak, emperyalizm ve tekelci burjuvazi için "dikensiz bir gül bahçesi, sorunsuz bir Türkiye" yaratmayı amaçladıklarını daha ilk uygulamalarıyla gösterdiler.

Devlet terörü sistemleştirilerek ülkelerimiz baştanbaşa kan gölüne, zindan ve işkencehanelerle çevrildi. Yüz binlerce ilerici-yurtsever-sosyalist zindanlara tıkıldı. On binlerce insan işkencelerden geçirilerek, yüzlercesi katledildi. Binlerce ilerici idam talebiyle yargılanmakta, daha şimdiden

sekiz yurtsever ise idam edildi. Demokratik hak ve özgürlüklerin en küçük kırıntıları bile yok edildi. İlerici dernek, sendika ve meslek örgütleri kapatıldı. Anayasa, parlamento, siyasi partiler feshedildi. Kısacası görünüşte de olsa, halkın iradesine dayanan tüm kurumlar dağıtıldı.

Bütün bunlara rağmen, faşist cuntanın saldırılarına karşı ciddi bir muhalefet örgütlendirilemedi. Öte yandan yurtsever-sosyalist güçler, faşizmin saldırılarından önemli darbeler aldılar. Bu durum, demokratik güçler arasında önceden de var olan dağınıklığı daha da arttırdı.

Dağınıklığın son bulması, emekçi halk kitlelerinin sarsılan güvenlerinin yeniden sağlanması, devrimci hareketin daha da güçlendirilerek, sömürgeci faşist diktatörlüğün alaşağı edilebilmesi için, zaman yitirilmeksizin harekete geçilmelidir. Planlı-programlı ve kararlı bir mücadelenin örgütlendirilmesi için, var olan sorunların aşılarak, hem Kürdistan'da, hem de Türkiye genelinde en geniş güç birliklerinin, giderek cephelerin örülmesi zorunludur.

Bu inançla, bizler Ala Rızgari, Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) ve Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP), Türkiye Kürdistanı düzeyinde güç ve eylem birliğine prensip olarak karar vermiş bulunmaktayız.

Bizler, Türkiye Kürdistanı'nda ulusal demokratik kurtuluşu hedefleyen en geniş bir güçbirliğinden yanayız. Güçbirliği platformunu, sadece kendimizle sınırlı görmeyip, ilerici-yurtsever güçlerin en geniş güçbirliğini gerekli ve zorunlu görüyoruz. Bu nedenle, Türkiye'de ve Kürdistan'da güç ve eylem birliklerinin oluşması önünde var olan ve çıkabilecek engellerin birlikte çözümü için çaba göstermeliyiz. Bu amaçla, en geniş güçbirliğini sağlamak için şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de çabalarımızı kararlıca sürdüreceğiz.

Kürdistanlı ilericiler, yurtseverler!

Halkımıza karşı sorumluluklarımızı yerine getirmenin ilk koşulu, ulusal kurtuluş yolunda yurtsever güçlerin birliğinin sağlandığı, emekçi halkımızın güven duyduğu bir güçbirliğini, giderek ulusal demokratik bir cepheyi oluşturmaktır. Bu uğurda üzerimize düşen görevleri yerine getirmeli, bu tür çabalara güç katmalıyız.

Yine bizler KUK, AR ve TKSP, Türkiye genelinde halklarımızın kardeşliği ve mücadele birliği temelinde sömürgeci askeri-faşist cuntayı alt ederek, Demokratik Halk İktidarını hedefleyen bir mücadeleyi zorunlu görüyoruz. Bu doğrultuda, Kürdistan yurtsever-sosyalist güçlerinin de bir birlik halinde içinde yer alacağı, Türkiye devrimci-demokratik güçlerinin en geniş güç ve eylem birliğinden, giderek antiemperyalist, antifaşist ve Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını da programlayan, bir devrimci-demokratik cepheden yanayız. Türkiye ve Kürdistan'da yaşanan bugünkü

nesnel koşullara göre, ideolojik-politik hatları biribirine yakın olan güçlerin birliği gibi, safları daraltan politikaların yanlış olduğu görüşündeyiz. Bunun için en geniş güç birlikleri için çaba göstereceğiz ve var olanlara güç katacağız.

Yurtseverler, ilericiler, sosyalistler,

En geniş güçlerin içinde yer alacağı güç ve eylem birliklerini örmeli, halklarımızın üzerine çöken faşizm belasına ve sömürgeci baskılara karşı mücadeleyi yükseltmeliyiz. Bunun için tüm engelleri aşarak, ilerici-yurtsever güçler arasında dayanışma ve dostluğu güçlendirmeliyiz. Bunu sağlamak ve en geniş güç birliklerini yaratmak, hepimizin ortak, acil ve zorunlu bir görevidir.

- Yaşasın tüm ilerici-yurtseverlerin güç ve eylem birliği!
- Yaşasın Kürdistan ulusal demokratik mücadelesi!
- Kahrolsun sömürgeci, askeri-faşist cunta!
- Yaşasın Türkiye ve Kürdistan halklarının mücadele birliği!

ALA RIZGARİ KUK TKSP

Beşli Platforma,

Türkiye'de bugün Türk halkı da zulüm ve sömürü düzenine, faşizme ve emperyalizme karşı direniyor. Faşizm Kürt halkına yaptığı gibi Türk emekçilerini ve ilerici güçlerini de zindanlara atmakta, işkence yapmakta ve zulmetmektedir. Bu nedenle her iki halkın düşmanı birdir ve menfaatleri birbirine bağlıdır.

Faşizmin alaşağı edilmesi, Türkiye halklarının özgürlüğe kavuşması, her iki halkın ilerici güçlerinin kendi aralarında güçlü bir birlik oluşturmasına bağlıdır. Çünkü Türkiye'de faşizme ve emperyalizme karşı mücadele halklarımızın ortak mücadelesidir.

Bir yandan beşli olarak Kürdistan düzeyinde güçbirliği çalışmalarımızı sürdürürken, diğer yandan Türkiyeli ilerici gruplarla güçbirliğinin, cephenin oluşturulması için de bize sorumluluklar düşmektedir. Olayların gerisinde kalmamak, olayları etkileyici, yönlendirici olabilmek için zamanında müdahaleci olmak zorundayız.

Bu nedenle, TKSP olarak Türkiye ve Türkiye Kürdistanı genelinde bir antiemperyalist demokratik cephenin oluşması için ön adım olarak, Maocu ve Apocuların dışındaki ilerici demokratik güçlerin temsilcilerinden oluşan bir toplantının yapılmasını öneriyoruz.

Önerimizin Beşli Platformun önerisi olarak benimsenmesini ve Türkiye devrimci ve ilerici güçlerine iletilmesini istiyoruz. Bu konuda beşli olarak hareket edilmezse TKSP olarak bu öneriyi Türkiye solundaki ilerici güçlere götüreceğimizi belirtiriz.

30. 9. 1982

HEVKARİ PROGRAMI

Temel Siyasi Görüşler ve Program Hedefleri:

Ülkemiz Kürdistan yüzyıllar boyu Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında bölünmüş olarak kaldı. Kürdistan halkı bu iki despot devlet tarafından ağır biçimde sömürüldü ve ezildi. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Ortadoğu haritası değiştiğinde Kürdistan da, sınırları emperyalistlerin çıkar ve çabalarına uygun biçimde çizilen bölge devletleri arasında yeniden bölündü.

Halkımız, iki yüz yıla yakın süredir ki ağır zulme ve sömürüye, ulusal boyunduruğa karşı ülkenin dört bir yanında ayaklanıyor, sayısız kurban veriyor. Ancak bu direnişler her keresinde gerici ve zorba bölge devletlerinin ve emperyalistlerin çabalarıyla yenilgiye uğradılar. Kürt halkı günümüze kadar bölünmüş ve tutsak olarak kaldı. Ülkemiz yerüstü ve yeraltı kaynakları bakımından dünyanın sayılı zengin ülkelerinden biri olmasına karşılık, halkımız derin bir yoksulluk ve toplumsal gerilik içindedir. Bu kaynaklar söz konusu devletler ve onların emperyalist efendileri tarafından en ağır biçimde sömürülüyor. Bu nedenle Kürdistan'ın her parçası söz konusu devletlerle emperyalistlerin ortak bir sömürgesi durumuna düşmüş, ekonomik ve toplumsal gelişme baltalanmış, feodal ve aşiretçi yapı şu ya da bu ölçüde kendisini korumuştur.

Bu parçaların hiç birinde Kürt halkı ulusal-demokratik haklara sahip değildir. Kendi dilini özgürce kullanmasına, kültürünü geliştirmesine bile olanak tanınmıyor. Halkımızın ulusal ve demokratik nitelikte her türlü hak istemi bu devletlerin her biri tarafından ağır suç sayılıyor ve terör uygulamasına yol açıyor. Sömürgeci güçler halkımızı yok sayıyor, onun ulusal kişiliğini, kültürünü yok etmek, onu eritip ortadan kaldırmak için her türlü zor ve hile yöntemlerine başvuruyorlar.

Ne var ki ülkemizi parçalayan, halkımızı zincire vuran düşmanların tüm bu çabaları, geniş bir ülkede yaşayan ve sayıca yirmi milyonu aşan halkımızın kurtuluş azmini yok edemedi. Aksine; ulusal kurtuluş mücadelesi son yıllarda giderek kitleselleşti ve günden güne yükselmektedir. Bugün Kürdistan'ın Irak ve İran'ın elinde bulunan parçalarında güçlü bir partizan savaşı yer alıyor. Halkımız, ulusal direnişini ezmek isteyen güçlü, modern orduları püskürtüyor. Türkiye Kürdistanı'nda ise, sömürgeci rejimin tüm baskı ve zorbalığına rağmen ulusal hareket hızlı bir gelişme gösteriyor. Bu nedenledir ki söz konusu sömürgeci devletler büyük bir telaş içindedirler. Onlar, geçmişte olduğu gibi bugün de halkımızın mücadelesine karşı sıkı

bir işbirliği halindeler. Türk cuntasının zorba Bağdat rejimiyle anlaşarak partizan hareketini ezmek amacıyla ordusunu Irak Kürdistanı'na sokması bu işbirliğinin hangi boyutlara vardığını gösteriyor.

NATO ve bu saldırgan pakt içinde özellikle ABD emperyalizmi, Kürdistan'da gelişen ulusal kurtuluş mücadelesinden büyük ölçüde tedirgindir ve Ortadoğu'daki çıkarlarını sarsacağı endişesiyle, onun ezilmesi için bölgedeki gerici rejimlere, özellikle de sömürgeci Türk devletine büyük destek sağlıyor.

Ancak, düşmanın gücü ve azgınlığı ne olursa olsun, halkımız kurtuluş mücadelesini zafere ulaştırmakta kararlıdır ve hiç kuşkusuz bunu başaracaktır. Biz, emperyalistlerden ve sömürgecilerden merhamet beklemiyoruz. Ülkemizi kurtarmak, yoksulluğa ve zulme son vermek, ileri ve insanca bir yaşam kurmak için mücadeleden başka yol yoktur.

Halkımızın kurtuluşu en başta onun özgüçleriyle, bu zorlu mücadelenin gerektirdiği çabayı, özveriyi göstermekle, yurtsever güçler arasında sıkı bir birlik sağlamakla mümkündür. Yurtsever güçlerin birliği, kitleleri mücadele alanına çekmenin ve düşmanın oyunlarını boşa çıkarmanın temel bir koşuludur. Bu amaçla bir araya gelerek Kürdistan Yurtsever Güçbirliği'ni (Hevkariya Hêzên Welatparêzên Kurdıstan-HEVKARİ) - Kürdistan'ın Kurtuluşu İçin Birlik (Hevkari bo Rızgariya Kurdıstan-HEVKARİ) oluşturan örgütlerimiz, Kürdistan'ın Türkiye devleti tarafından sömürgeleştirilmiş parçası (Türkiye Kürdistanı) üzerindeki sömürgeci boyunduruğu yıkmayı; ülkeden emperyalizmi kovmayı ve demokratik bir halk cumhuriyeti kurmayı amaç edinmişlerdir.

Kürdistan toplumu bakımından bugünkü somut tarihi koşullarda gündemde olan ulusal-demokratik devrimdir. Örgütlerimizin üzerinde birleştikleri program, bu aşamaya uygun düşen mücadele ve iktidar programıdır. Devrimci ve yurtsever güçlere düşen görev; öncelikle sömürgeci boyunduruğu kırmak; ulusal baskıya ve zulme son vermek, ulusal ekonomi ve kültürü gelişme yoluna sokmak; bununla ve bir toprak devrimiyle Kürdistan'da hâlâ şu veya bu ölçüde varlığını sürdüren feodal-aşiretçi ekonomik ve toplumsal ilişkileri ve bundan kaynaklanan sömürü ve baskıyı tümüyle tasfiye ederek toplumu demokratikleştirmektir. Toplumun devrimci dönüşümünün sürdürülmesi için öncelikle ulusal-demokratik devrimin başarılması gerekir.

Ulusal demokratik devrim hedeflerini programlaştıran güç ve eylem birliğimiz, bir yandan bu program uğruna mücadele ederken; diğer yandan onu gerçek anlamıyla omuzlayabilecek bir cephe için koşulları her yönden olgunlaştırmayı ve kendisini ulusal demokratik cepheye dönüştürmeyi amaçlamıştır. Ayrıca örgütlerimiz; güç ve eylem birliğinin, örgütler arasında

ideolojik görüş ayrılıklarının giderilmesi ve işçi sınıfı hareketinin örgütsel birliğinin sağlanması yolundaki çabalara katkıda bulunacağı kanısındadır.

Emperyalizmin ve bölgedeki gerici, zorba devletlerin çıkarlarına uygun olarak parçalanmış olan Kürdistan'ı bölen sınırlar, ülkemizin coğrafi, ekonomik ve toplumsal birliğini, halkımızın gelişimini engelleyen yapay ve zoraki sınırlardır. Halkımız bu sınırları tanımadı, tanımayacak. İlerde Kürdistan'ın birden fazla parçasında ulusal boyunduruk kırıldığı ve böylece ulusumuz kaderini özgürce belirleme koşullarına kavuştuğu zaman biz, devrimin çıkarlarını göz önünde tutarak ülkenin birliği için çaba göstereceğiz.

Yine, belli tarihi koşullarda, Türkiye Kürdistanı devrimi ile genel olarak Türkiye devriminin çıkarları gerektirdiği durumlarda, biz, her iki halk arasında eşit haklara sahip cumhuriyetlerin bir birliği olarak demokratik bir federasyonun teşkilinden de yana olacağız.

Sömürgeci ve emperyalist güçlerin ülkemizi gönül rızasıyla, kansız ve savaşsız terk etmeyecekleri açıktır. Onlar bugüne kadar halkımızın ulusal ve demokratik nitelikte her türlü istemine, baskı ve sömürüye karşı her türden tepkisine terör ve zorbalıkla cevap verdiler; bugün de halkımızın direnişini boğmak için ordu ve polis gücünü seferber etmişlerdir. Onlara karşı mücadelemiz de çetin olacaktır. Devrimci ve yurtsever örgütleri ve geniş halk yığınlarını ulusal kurtuluş mücadelesinin büyük özveri ve çaba isteyen daha zor dönemlerine hazırlamak temel görevdir. Birliğimiz, zafere ulaşmak için barışçı ve barışçı olmayan, silahlı-silahsız, legal, yarı legal ve illegal, devrimci ve demokratik tüm mücadele biçim ve araçlarını koşullara uygun olarak tek tek veya bir arada, uyumlu biçimde kullanacaktır.

Bu amaçla bir araya gelerek oluşturduğumuz HEVKARİ, aşağıdaki temel program hedeflerini benimsemiştir ve bu hedeflere ulaşmak için mücadele eder:

- Emperyalizmi kovmak, Türk sömürgeciliğinin ve yerli işbirlikçilerinin egemenliğine son vermek ve Kürdistan Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni kurmak;

- Yasama yetkisini, genel, eşit, gizli ve tek dereceli seçimle oluşturulan Kürdistan ulusal meclisine, yürütme yetkisini bu meclis tarafından kurulan halk hükümetine vermek; yargı yetkisini kullanmak üzere bağımsız, demokratik yargı organlarını oluşturmak;

- Yerel yöneticilerin seçiminin ve görevlerine son verilmesinin halk tarafından yapılmasını sağlamak.

- 18 yaşını dolduran herkese seçme, 21 yaşını dolduran herkese seçilme hakkı tanımak;

- Herkese düşünce, söz, basın; örgütlenme, toplantı ve gösteri hak ve özgürlüklerini tanımak, ırkçılığı ve faşizmi yasaklamak;

- Cumhuriyeti ve devrimin kazanımlarını savunma ve koruma görevini halk ordusuna ve halk milisine vermek;

- Emperyalistlere, sömürgecilere ve yerli işbirlikçilerine ait tüm işletme ve tesisleri; ormanları, madenleri, göl, akarsu ve benzeri doğal zenginlikleri; enerji kaynaklarını; bankaları, sigorta şirketlerini, dış ticareti; radyo-televizyonu; PTT, demiryolları, karayolları vb. toplum hayatı bakımından temel önem taşıyan işletmeleri kamulaştırmak;

- Ağır sanayi başta olmak üzere, ulusal ekonomiyi kurup geliştirmek; küçük sanayi ve ticareti korumak;

- Ülke ekonomisi için gerekli olduğu ölçüde yabancı sermayeden yararlanmak.

- Bir toprak devrimiyle büyük toprak sahiplerinin topraklarına ve diğer üretim araçlarına el koymak; topraksız ve az topraklı köylülere bedelsiz toprak dağıtmak;

- Kürdistan'da tarım ve hayvancılığın gelişmesi ve modernleşmesi için örnek devlet çiftlikleri kurmak, köylü üreticileri kooperatifler içinde örgütlenmeye teşvik etmek; kredi, teknik donanım ve diğer tedbirlerle desteklemek.

- Yoksul ve orta köylülerin, küçük esnaf ve zanaatkarların devlete, bankalara, toprak ağalarına ve tefecilere olan borçlarını iptal etmek; yoksul halk kesimlerinin ağır vergi yüklerini kaldırmak ve tüm çalışanları korumayı esas alan adil bir vergi sistemi getirmek.

- Çalışma hayatının her alanında sekiz saatlik işgününü geçerli kılmak;

- Tüm çalışanlara genel ve siyasi grevi, toplu sözleşmeyi, işçilerin işyeri yönetimine katılmasını içeren sendikal haklar tanımak;

- Lokavtı yasaklamak;

- Eşit işe eşit ücret uygulaması getirmek;

- Kadın ve çocuk emeğini koruyucu önlemler almak.

- Kürtçeyi Kürdistan'da resmi dil haline getirmek;

- Irkçı-şoven asimilasyoncu eğitim sistemine son vermek, biçimde ulusal özde demokratik bir eğitim sistemi kurmak; zorunlu temel eğitimi gerçekleştirmek, gençliğin ve yetişkinlerin eğitimi için köklü tedbirler almak; eğitimi tümüyle parasız hale getirmek; Kürdistan'da ulusal kültürün, bilim ve tekniğin gelişip serpilmesi için gerekli önlemleri almak;

- Kürdistan'daki ulusal azınlıklar (Arap, Ermeni, Süryani vb. halklar) üzerindeki her türlü ulusal baskıya son vermek; bunlarla birlikte Türk ve Azeri azınlıklarının ulusal demokratik haklarını güvence altına almak; dil ve kültürlerini özgürce geliştirmeleri için gerekli olanakları sağlamak;

- Kürdistan'da dinsel ve mezhepsel her türlü baskı ve ayrıcalığa son vermek; laiklik ilkesine uygun olarak herkese tam bir inanç özgürlüğü tanı-

mak.

- Tüm sağlık hizmetlerini sosyalleştirmek ve çalışanlar için parasız hale getirmek;
- Yaşlı, sakat; dul ve yetimleri devletin bakım ve güvencesi altına almak; halkın konut sorununu çözmek;
- İşsizliği yok etmek için gerekli önlemleri almak.
- Kadınlar üzerindeki her türlü baskıya son vermek, onları toplum hayatında erkeklerle eşit konuma getirmek için önlemler almak.
- Kürdistan'ın diğer parçalarında halkımızın yürüttüğü ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemek, bu parçalardaki ilerici-yurtsever örgütlerle sıkı dayanışma ve işbirliği içinde olmak.
- Emperyalizme, faşizme ve sömürgeci burjuvazinin egemenliğine karşı Türkiye demokrasi güçleriyle işbirliği ve dayanışma içinde olmak; ortak bir cephe için çaba göstermek.
- Bağımsız ve bağlantısız bir dış politika gütmek; emperyalizmin savaş kışkırtıcı politikasına; silahlanma yarışına, sömürgeciliğe, faşizme, ırk ayrımına ve diğer her türden gericiliğe karşı dünya barış ve demokrasi güçleriyle, sosyalist ülkelerle ve ulusal kurtuluş hareketleriyle dostluk ve dayanışma içerisinde olmak.

HEVKARİ, bu ortak mücadele ilkelerini ve ortak amaçları benimseyen tüm yurtsever; devrimci ve demokratik örgütlere, grup ve kişilere açıktır. Halkımızı yüzyıllardır süren ulusal boyunduruktan; ülkemizi gerilikten kurtarmak ve insan onuruna yaraşır yeni bir yaşam kurmak için birleşelim. Zafere giden yolu kısaltmak, halkın derin acılarını ve yoksulluğunu bir an önce sona erdirmek için birleşelim.

Kurtuluşumuz birliğe bağlıdır.

TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN DEVRİMCİ-DEMOKRATİK GÜÇLERİNİN ORTAK CEPHESİ İÇİN PROGRAM ÖNERİSİ

Ülkemizi sömürgeleştirerek halkımıza her türlü sömürü ve baskıyı reva gören egemen sömürgeci burjuvazi ve arkasındaki emperyalist güçler, başta işçi ve köylüler olmak üzere Türkiye'deki emekçi halk kesimleri üzerinde de en ağır sömürü ve baskı politikasını uyguluyor; onların ekonomik, sosyal ve siyasal hak ve özgürlüklerini gasp ediyor, en ufak hak istemlerini bastırmak için her türden acımasız ve düşmanca yönteme başvuruyorlar.

Türkiye ve Kürdistan halklarının düşmanları ortaktır. Ortak düşmanlarımızdan kurtuluş yolu da onlara karşı halklarımızın güçlerini ortak bir mücadele cephesinde birleştirmekten geçer.

Bu nedenle HEVKARİ, Türkiye ve Kürdistan'dan emperyalizmin kovulması, tekellerin egemenliğine son verilmesi, toprak devriminin başarılması, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının gerçekleştirilmesi ve köklü toplumsal ve siyasal dönüşümlerle emekçi halklarımızın geri kalmışlıktan kurtarılması, temel hak ve özgürlüklerin önündeki bütün engellerin süpürülüp atılması için her iki halkın devrimci-demokratik güçlerinin ortak cephesinin kurulmasından yanadır.

Böylesi bir cephe, yanız Türkiye ve Kürdistan halklarının, ulusal ve toplumsal kurtuluşları yolunda kendi devrimlerini zafere ulaştırarak demokratik halk iktidarını gerçekleştirmeleri için değil, bugün zorla halklarımızın başına musallat olan faşist çeteyi yerle bir edecek olan demokrasi güçlerinin en geniş antifaşist cephesini kurmak için de gereklidir.

Faşist çetenin işbaşından uzaklaştırılarak Türkiye'nin demokrasi yoluna sokulması; halklarımızın faşist zorbalığın getirdiği dayanılmaz baskı, acı ve yoksulluklardan kurtarılması, günümüzün acil bir görevi olarak önümüzde duruyor. Bu görev, ancak komünistlerden burjuva demokratlara dek varan en geniş antifaşist güçlerin birleştirilmesiyle başarılabilir. Oysa, faşizmin işbaşına gelmesinden bu yana geçen bunca zamana rağmen, burjuva demokratları, faşizmden şu ya da bu ölçüde olumsuz yönde etkilenen çeşitli burjuva kesimler, kararlı bir antifaşist mücadeleye kazanılamamışlardır. Bunun en belirgin nedenlerinden biri de, faşizme karşı bugün açıktan açığa bir mücadelenin içinde bulunan devrimci-demokratik halk güçlerinin dağınık olmaları ve güçlü devrimci bir alternatif yaratamamalarıdır.

Türkiye ve Kürdistan halklarının devrimci, demokratik güçlerinin ortak cephesi, kısa sürede güçlü devrimci bir alternatif yaratarak antifaşist potansiyeli toparlayabilir, en geniş antifaşist güçleri bir mücadele etrafında birleştirebilir ve faşist çeteyi tamamıyla yalıtlayarak onu alaşağı edebilir.

Aynı şekilde, antifaşist cephe içinde böylesi bir devrimci-demokratik cephenin varlığı, faşizme karşı mücadelenin ileri toplumsal ve siyasal hedeflere ulaşması için bir güvence olacağı gibi, onun temel program hedeflerini hayata geçirmesi, faşizmi artık dirilmemek üzere bir tehlike olmaktan da çıkarır.

Bu nedenlerle HEVKARİ, aşağıdaki program hedefleri etrafında; Türkiye ve Kürdistan'daki devrimci-demokratik halk güçlerinin ortak mücadele cephesinin kurulmasını öncrir ve bu uğurda mücadele eder.

- Emperyalizmi kovmak, tekellerin ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğine son vermek ve demokratik bir halk iktidarı kurmak;

- Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını tanımak; her türlü ulusal baskı ve ayrıcalığa son vermek; azınlık halkların ulusal ve demokratik haklarını güvence altına almak, çoğunlukta oldukları bölgelerde özerk yönetim

hakkı tanımak;

- Dinsel ve mezhepsel her türlü baskı ve ayrıcalığa son vermek, laiklik ilkelerine uygun olarak herkese tam bir inanç özgürlüğü tanımak;
- Yerli ve yabancı tekellere ait tüm işletmeleri, dış ticareti, bankaları, sigorta şirketlerini, yeraltı ve yerüstü doğal zenginlik kaynaklarını, ekonomik ve toplumsal yaşamda büyük önem taşıyan diğer işletme ve kuruluşları kamulaştırmak;
- Bir toprak devrimiyle büyük toprak sahiplerinin topraklarına ve diğer üretim araçlarına el koymak, kapitalist çiftlik niteliğinde olanlarını devlet çiftlikleri haline getirmek, topraksız ve az topraklı köylülere yeterli miktarda bedelsiz toprak dağıtmak;
- Tarım ve hayvancılığın gelişmesi için gereken önlemleri almak, üretici kooperatiflerini teşvik etmek ve desteklemek.
- Düşünce, söz, basın, örgütlenme vb. temel hak ve özgürlüklerin önündeki tüm engelleri temizlemek, bu hak ve özgürlükleri güvence altına alacak yeni düzenlemeler yapmak.
- İşsizliği gidermek, işçilerin, köylülerin ve diğer emekçi halk kesimlerinin ekonomik ve sosyal yaşam düzeylerini yükseltici önlemler almak.
- NATO'dan çıkmak, ikili kölelik antlaşmalarını feshetmek, emperyalist üslere elkoymak;
- Bağımsız ve bağlantısız bir dış politika izlemek;
- Emperyalizmin savaş kışkırtıcı politikasına, silahlanma yarışına, sömürgeciliğe, faşizme ve ırk ayrımına karşı dünya barış ve demokrasi güçleriyle, sosyalist ülkelerle ve ulusal kurtuluş hareketleriyle dostluk ve dayanışma içinde olmak.

ACİL GÖREVLER

Bugün Türkiye'de ve Türkiye Kürdistanı'nda halklarımız faşist diktatörlüğün pervasız zulmü altındadır: Üç yıl kadar önce iktidara el koyan cunta; süngü gücüyle emperyalizmin ve bir avuç tekelcinin istemlerini bir bir hayata geçirmeye çalıştı, halkı derin bir açlığın; işsizliğin içine itti, zaten sınırlı olan demokratik hak ve özgürlüklere tümüyle son verdi:

Faşist cunta döneminde Türkiye emperyalizme daha çok bağlandı, yeni üslerle donatıldı. Gerektiğinde komşu sosyalist ülkelere ve bölgedeki ilerici hareketlere karşı kullanılacak olan ABD "çevik güçleri" için özellikle Türkiye Kürdistanı'nda hava alanları inşa edildi. Cunta, NATO planına uygun olarak ülkeye yeni atom roketleri yerleştirilmesine evet diyor. Bütün bunlar, bu sömürü ve zorbalık düzenini ayakta tutmak için, emperyalist destek ve bir avuç dolar karşılığında halkların ölüm hattına sürülmesi demektir. Halk kitleleri derin bir açlık ve işsizlik içinde kıvranırken cunta;

yüz milyarlarca lirayı savaş araçlarına ayırıyor. Emperyalizmin uşağı cuntanın bu saldırgan politikası her yönden halklarımızın çıkarına ters düşüyor ve en başta Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini hedefliyor

Bir avuç tekelcinin çıkarına yürütülen ekonomi politikasıyla yoksul ve orta halk kesimleri tam bir yıkımın içine itildi. Zamlar birbirini izliyor ve halkın son lokmasını da elinden alıyor. İşçi ve memurların satın alma gücü bu dönemde yarı yarıya düştü. Tarım kesiminde taban ücretleri düşük ve yoksul köylü üreticilere alacakları ödenmiyor. Bu yetmiyormuş gibi para babalarının sadık adamları generaller, öteki faşist ve militarist takımı, halk üzerinde tam bir rüşvet, soygun ve talan çarkı kurmuşlardır,

12 Eylül 1980'den bu yana yüz binlerce insanı tutuklayıp işkence çarkından geçiren, yüzlercesini bulundukları yerde veya işkencede yok eden, onlarcasını asan faşist çete, demokratik hareketi ve halkın direnme gücünü tümden ezmek için çılgınca bir çaba içindedir. İç ve dış kamuoyunu oyalamak için "demokrasiye geçiş" demagojisini bolca kullanan cunta, hiç bir demokratik hak ve özgürlüğe tahammül edemiyor. O, "anayasa" adı altında çıkardığı zorbalık yasası ve tüm öteki fermanlarla, kitlelerin ve demokratik güçlerin her türlü demokratik mücadele olanaklarını ortadan kaldırmak için elinden geleni yaptı ve yapmaya devam ediyor. Düşünce, söz, basın; örgütlenme, toplantı ve gösteri yapma hak ve özgürlükleri ortadan kaldırılmıştır. Yalnızca getirilen faşist düzenlemeye sadık ve cuntanın gönlüne göre partilere izin verilmekte. Kimin seçimlerde aday olup olmayacağına bile generaller karar veriyorlar.

İşçi sınıfının grev, toplu sözleşme hakları dahil, temel sendikal haklar ya tümüyle ortadan kaldırıldı ya da kullanılmaz hale getirildi. Yüz binlerce işçi, memur statüsüne sokuldu. Daha önce zaten sınırlı olan mahkemelerin bağımsızlığı ve üniversitelerin özerkliği tümüyle ortadan kaldırıldı; ilerici öğretim üyeleri üniversitelerden ve diğer öğrenim kurumlarından çıkarıldı. Cunta ırkçı-faşist bir eğitimi kökleştirmeye çabalıyor.

Kürt halkının dili ve kültürü üzerindeki ırkçı-faşist uygulama bir anayasa maddesi haline getirildi; cezalar ağırlaştırıldı.

Cunta, tüm bu yaptıklarıyla, halk yığınları için bir hapishane haline getirdiği ülkeyi, bundan böyle de aynı durumda tutmak istemektedir. O, sivil-asker karması bir faşist çarkı iç ve dış kamuoyuna demokrasi diye yutturmaya yelteniyor.

Tüm bu nedenlerle, Türkiye ve Kürdistan halkları için günümüzdeki acil görev faşist çeteyi iş başından kovmak, onun kalıcı kılmaya çalıştığı faşist çarkı yerle bir etmek, ülkeyi demokrasi yoluna sokmaktır. Bunun başarılması, toplumun devrimci dönüşümü için daha ileri adımların atılmasına, demokratik halk iktidarının Türkiye'de ve Türkiye Kürdistanı'nda gerçekleştirilmesine yolu açabilir.

Ülkemizin bugünkü koşulları bakımından demokrasi mücadelesiyle devrim mücadelesinin bağlantısı çok daha belirgindir. Bunun için de demokrasi güçlerinin geniş birliği zorunludur:

Güç ve eylem birliğimiz bu amaçla, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı bütününde demokrasi güçlerinin geniş birliği için çaba gösterir ve şu acil talepler için mücadele eder:

1) Faşist cuntanın iş başından uzaklaştırılması ve antifaşist demokratik güçlerin temsilcilerinden oluşacak geçici bir hükümet kurulması;

2) Türkiye ve Kürdistan'da tüm olarak sıkıyönetimin kaldırılması; kovuşturmalara, idam ve işkencelere derhal son verilmesi; gözaltı süresinin 24 saate indirilmesi;

3) Tüm siyasi tutuklu ve hükümlülerin serbest bırakılması; faşistler hariç diğer tutuklu ve hükümlüler için genel af çıkarılması;

4) Başta cuntacı generaller olmak üzere faşizmin tüm elebaşılarının, faşist katillerin, işkencecilerin ve halka karşı suç işleyenlerin yargılanmaları, hak ettikleri cezaya çarptırılmaları;

5) MİT, Kontrgerilla vb. faşist, militarist örgüt ve odakların dağıtılması;

6) Yurt dışına çıkmak durumunda kalan politik göçmenlere serbestçe yurda dönme olanağının tanınması ve yurttaşlıktan çıkarılanlara haklarının iade edilmesi;

7) Faşist çetenin öldürdüğü devrimci, yurtsever ve demokrat insanların ailelerine, işkencelerde sakat edilenlere veya başka türden zarara uğratılanlara tazminat ödenmesi;

8) Cuntanın anayasası ile onun kanun adı altında çıkardığı tüm öteki emirnamelerin kaldırılması; demokratik bir anayasa hazırlanarak halkoyuna sunulması;

9) Kişi ve konut dokunulmazlığı; düşünce, söz, basın, örgütlenme, toplantı ve gösteri hakkı vb. temel hak ve özgürlükleri yok eden veya kısıtlayan yasa maddelerinin ortadan kaldırılması, bu hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması;

10) Faşist örgütler dışında tüm siyasi partilere (Türkiye ve Kürdistan'daki komünist; devrimci, yurtsever partiler de dahil) sendikalara, demokratik kitle ve meslek örgütlerine serbestçe faaliyet hakkı tanınması, gaspedilmiş malvarlıklarının iade edilmesi;

11) Genel oyun adil bir biçimde parlamentoya yansımasını sağlayacak demokratik bir seçim sisteminin getirilmesi;

12) Seçme yaşının 18'e, seçilme yaşının 21'e indirilmesi;

13) Yerel yönetim organlarının halk tarafından seçilmesi ve yine ancak halkoyu ile geri alınabilmesi;

14) Yargılama usul yasalarından antidemokratik hükümlerin temizlenmesi, mahkemelerin bağımsızlığının, hakim ve savcıların teminatının tam olarak tanınması;

15) Üniversite özerkliğinin tam olarak tanınması, kürsülerinden uzaklaştırılan öğretim üyelerine görevleri başına dönme olanağının sağlanması;

16) TRT'nin özerk bir yapıya kavuşturulması, faşist ve militarist unsurlardan temizlenmesi;

17) Devlet aygıtının faşist-ırkçı unsurlardan ve emperyalizmin ajanlarından temizlenmesi, gerek 12 Eylül öncesi iktidarlar gerekse cunta tarafından görevlerinden uzaklaştırılmış ilerici, demokrat ve yurtsever memurların görevleri başına dönmeleri olanağının sağlanması, zarar ve kayıplarının giderilmesi;

18) ABD'nin, diğer emperyalist ülkelerin; IMF, Dünya Bankası vb. emperyalist mali kuruluşların ve bir avuç yerli tekelin çıkarlarına göre yürütülen, Türkiye ve Kürdistan halklarının azgınca sömürülmesine dayanan ekonomik politikaya son verilmesi;

19) Tüm çalışanlara genel, siyasi ve dayanışma grevli, toplu sözleşmeli sendikal hakların sağlanması, lokavtın yasaklanması;

20) İşçilere sendikalarını serbestçe seçme ve referandum hakkının tanınması, çalışanların ve sendika temsilcilerinin işyerinin yönetim ve denetimine katılımının ve disiplin kurullarında işverenlerle eşit düzeyde temsilinin sağlanması, 12 Eylül döneminde iş hayatına, sendikal hak ve özgürlüklere getirilen tüm kısıtlamaların ve YHK'nun kaldırılması;

21) Bütün iş yerlerinde çalışanlara iş güvencesi sağlanması; siyasal faaliyetler nedeniyle işten çıkarmaların yasaklanması;

22) Çalışma hayatının her alanında haftada 40 saatlik çalışma süresinin uygulanması, işyeri ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için kanuni zorunluluklar getirilmesi, sigortasız ve sendikasız işçi çalıştırılmasının yasaklanması;

23) Cunta döneminde; kamu ve özel işyerlerinde işinden kovulan tüm işçilere, eski işlerine dönebilme olanağı tanınması; geçmiş kayıplarının karşılanması; işsizliği ortadan kaldırmaya yönelik gerekli ekonomik ve sosyal önlemlerin alınması; işsizlik sigortası kurulması;

24) 12 Eylül döneminde satın alma güçleri yarıya düşmüş olan işçi ve memurların ücretlerinin günün koşullarına uygun bir düzeye yükseltilmesi, birikmiş alacaklarının derhal ödenmesi;

25) Asgari ücretin her yıl hayat pahalılığının gerisinde kalmayacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve vergi dışı bırakılması;

26) Çalışma hayatında kadınlar üzerindeki ağır baskı ve sömürüye son verilmesi, her alanda eşit işe eşit ücret uygulaması getirilmesi; genç işçilerin,

çırak ve kalfaların diğer çalışanlarla eşit haklara kavuşturulması;

27) Çalışan emekçi halk kesimi üzerindeki ağır ve dolaylı vergilerin kaldırılması, adil bir vergi sisteminin getirilmesi;

28) Fiyat artışlarının ve aşırı hayat pahalılığının önüne geçebilmek için gerekli önlemlerin alınması, tüketicilerin devlet tarafından korunmalarını sağlayan kanuni düzenlemelerin yapılması;

29) Emeklilerin durumunun iyileştirilmesi, yardıma muhtaç yaşlı ve yetimlerin ve çalışamayacak durumda olan sakatların devlet güvencesi altına alınması, kendilerine günün koşullarına uygun bir gelir bağlanması;

30) Radikal bir toprak reformunun yapılması; her köylü ailesine yetecek derecede toprağın verilmesi, tarım ve hayvancılıkla uğraşanlara devlet desteğinin sağlanması;

31) Köylü üreticilerin ürünlerine günün koşullarına denk taban fiatı uygulanması, birikmiş alacaklarının derhal ödenmesi;

32) Demokratik Kooperatifleşme önündeki engellerin temizlenmesi, üretici ve tüketici kooperatiflerinin desteklenmesi;

33) Esnaf ve zanaatkarları; küçük ticaret ve sanayiyi koruyucu önlemlerin alınması; onlara ucuz ve kolay kredi olanaklarının açılması;

34) Tekellerin ekonomik ve toplumsal hayat üzerindeki egemenliklerinin sınırlandırılması, teşvik; prim, vergi iadesi vb. adlar altında devlet bütçesinden tekellere kaynak aktarımının ve KİT'lerin mal ve hizmetlerinin tekellere ucuza peşkeş çekilmesinin önlenmesi, bu türden kaynak ve imkanların kamu sektöründe ve halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesinde kullanılması;

35) Ordu üst yönetimini emperyalizm ve tekellerle bütünleştirmenin aracı olan OYAK'ın ordu mensuplarıyla ilişkisinin kesilerek, iktisadi devlet teşekküllerine devredilmesi;

36) Yeraltı ve yerüstü doğal zenginlik kaynaklarının devletleştirilmesi;

37) Dış ticarette devlete öncelik tanıyan bir ticaret sisteminin getirilmesi;

38) Kürt ulusu ve Türkiye'deki ulusal azınlıklar üzerindeki ırkçı-şoven baskılara son verilmesi, Kürt ulusuna kendi kaderini tayin hakkının tanınması; herkese ana dilinde eğitim, düşüncelerini söz ve yazıyla belirtme hakkının tanınması; Kürt halkının ve bu ulusal azınlıkların dil ve kültürlerinin gelişmesinin önündeki engellerin kaldırılması;

39) Eğitim sisteminin ırkçı-şoven karakterden arındırılması, tamamıyla demokratik bir öze kavuşturulması; herkese eğitim olanağının sağlanması;

40) Tüm ekonomik sektörlerde yabancı sermayeye tanınan her türlü ayrıcalıklara son verilmesi, iç pazarı yabancı sermayeye karşı koruyan önlemlerin alınması;

41) ABD'ye Türkiye'ye istediği gibi müdahale ve onu saldırgan emperyalist amaçları doğrultusunda kullanma hakkı tanıyan Savunma İşbirliği

Antlaşması'nın ve aynı nitelikli diğer gizli ya da açık anlaşmaların derhal iptal edilmesi;

42) NATO'dan çıkılması; emperyalizme bağlı dış politikaya son verilmesi;

Türkiye ve Kürdistan'ın ABD ve NATO çıkarları için komşu ülkelere karşı bir saldırı üssü olarak kullanılmasının önlenmesi, ülkelerimizi bir atom savaşında ilk hedef yapabilecek ABD füzelerinin ve diğer atom silahlarının topraklarımıza yerleştirilmesinin engellenmesi, var olanların sökülmesi;

Komşu ülkelere; Kürdistan'ın diğer parçalarına ve bölgedeki ilerici hareketlere karşı izlenen saldırgan politikanın terk edilmesi, işgalci Türk ordusunun Kıbrıs'tan çekilmesi;

Sosyalist ülkelere karşı dostluk ve işbirliği politikası izlenmesi; dünyamızda barış ve yumuşama yanlısı güçlerle dayanışma içinde, emperyalistlerin gerilimi arttıran silahlanmayı tırmandıran savaş yanlısı politikasına karşı çıkılması;

43) Askeri harcamaların azaltılması, bütçenin aslan payının saldırgan ve militarist amaçlarla silah alımına harcanmasının önlenmesi; bu paraların, yeni iş alanları açmada, eğitim ve sağlık hizmetlerinde kullanılması;

Büyük kesimi (üçte ikisi) Kürdistan'da üstlendirilmiş ordunun buradan çekilmesi; Kürt halkına karşı operasyonlara; baskı, kıyım ve tehditlere son verilmesi; sınır bölgesindeki Kürt köylerinin boşaltılması çabalarının derhal durdurulması; sınırdaki mayın tarlalarının temizlenmesi.

Tutanak tarihi: 4.07.1983

Katılanlar: KUK, TEKOŞİN, PPKK, TKSP
(Ala Rızgari toplantılara katılamadı)

16 Haziran 1983 ile 4 Temmuz 1983 tarihleri arasında yapılan komisyon toplantılarında programa ilişkin görüşmeler sonuçlandırıldı.

Programın "Temel Siyasal Görüşler ve Program Hedefleri" ile "Türkiye ve Kürdistan Devrimci-Demokratik Güçlerinin Ortak Cephesi İçin Program Önerisi"ne ilişkin bölümlerinde görüş birliği sağlandı.

Programın "Acil Talepler"le ilgili bölümüne Tekoşin temsilcisinin, yöntem ve muhtevayla ilgili görüş farklılığı olduğu belirtildi. Bu konudaki kesin görüşlerini yetkili organda görüştükten sonra belirteceklcr. Diğer taraflar "Acil Görevler"e ilişkin bölümde hemfikir olduklarını belirttiler.

Program her hareketin yetkili organlarına sunulmak üzere parafe edildi.

Tüzük görüşmelcri programın kesinlcştirilmesinden sonraya bırakıldı. Taraflar, yetkili organlarından tüzüğe ilişkin önerileri ya da bu konuda tam yetkiyi alacaklar.

Komisyon, güçbirliğinin isminin aşağıdaki isimlerden biri olmasını görüş birliğiyle önerdi:

a) Hevkariya Hêzên Welatparêzên Kurdıstan (HEVKARİ)
Kürdistan Yurtsever Güçbirliği

b) Hevkari Jı Bo Rızgariya Kurdıstan (HEVKARİ)
Kürdistan'ın Kurtuluşu İçin Birlik

KUK PPKK TEKOŞİN TKSP

19-24/12/1980 No: 14

استمرارا للجهود السابقة ونتيجة للاتصالات التي جرت بين الاحزاب الكردستانية التقدمية والحزبين الشيوعيين السوري والعراقي وتشكلت لجنة تحضيرية للاعداد لاجتماع الاحزاب الكردستانية التقدمية من الاحزاب التالية

١ ـ الاتحاد الوطني الكردستاني ٢ ـ الحزب الاشتراكي لكردستان تركيا ٣ ـ الحزب الديموقراطي ـ ايران ٤ ـ الحزب الديموقراطي التقدمي الكردي في سوريا وبمشاركة الحزبين الشيوعي السوري والعراقي بصفة مراقب .

وعقدت الاحزاب الخمسة (بمصاب الحزب الديموقراطي الكردستاني ـ ايران) اجتماعات متتالية في الفترة ما بين ١١ ـ ٢٤ من شهر تشرين الثاني ١٩٨٠ وتم الوصول في هذه الاجتماعات الى ما يلي

ا ـ تحديد اهداف الاجتماع :ـ

١ ـ تاييد ومساندة الحركة الوطنية الكردية وتقوية وتعزيز النضال في كل جزء من كردستان .

٢ ـ التنسيق بين الاحزاب والقوى الوطنية الكردية .

٣ ـ اقامة علاقات كفاحية مع القوى التقدمية في العالم .

٤ ـ النضال من اجل تكوين جبهات وطنية مع القوى والاحزاب التقدمية في البلدان التي تقسم كردستان .

٥ ـ النضال من اجل وضع استراتيجية مشتركة وسياسة مشتركة للاحزاب الكردستانية التقدمية .

٦ ـ تشكيل لجنة تضمن من الاحزاب الكردستانية تكون مهمتها تنفيذية وسياسية .

ب ـ تم الاتفاق على وضع التوصية التالية للاجتماع الموسع لتكون اساسا للتعاون بين الاحزاب الكردستانية

١ ـ محاربة الامبريالية والصهيونية والرجعية والاضطهاد القومي .

٢ ـ تشكيل جبهات وطنية في كل جزء من كردستان بين القوى الوطنية الكردية وتحريم اللجوء الى القوة والسلاح لحل الخلافات بين القوى والاحزاب السياسية الكردستانية .

٣ ـ اعتبار الحركات الثورية والعمالية وحركات التحرر في العالم وحركة الطبقة العاملة في البلدان الرأسمالية والتطبيع الاشتراكية وفي مقدمتها الاتحاد السوفيتي حلفاء حقيقيين لشعبنا الكردي واعتبار قوى الديموقراطية والسلم صديقة لحركة الشعب الكردي التحررية .

ج ـ حول مضمون البيان السياسي الذي سيصدر عن اللجنة التحضيرية قبل انعقاد الاجتماع الموسع تم الاتفاق على ذكر ما يلي في نص البيان السياسي

(مقدمة حول الامة الكردية وحالة التجزئة التي تعيشها) وذكر النص التالي حول نضال الشعب الكردي في اجزاء كردستان (مساندة نضال الشعب في كوردستان ايران وكوردستان العراق لتحقيق الحكم الذاتي ومساندة نضال الشعب الكردي في كوردستان تركيا لتحقيق اهدافه القومية والديمقراطية

د ـ تقرر ان يكون الاجتماع القادم في كوردستان وبحضور الاحزاب الاربعة والعراقيين خلال ما تبقى من عام ١٩٨٠ لاقرار ما يلي

١ ـ تحديد الاحزاب التي ستصدر الاجتماع الموسع للاحزاب الكردستانية .

٢ ـ تحضير وثيقة سياسية واستراتيجية للاجتماع الموسع .

٣ ـ تحديد جدول اعمال الاجتماع الموسع .

٤ ـ تحديد موعد ومكان الاجتماع الموسع .

اللجنة التحضيرية

Nameya ku ji PDK Iraq û Îranê û YNK'ra hat şandin
(İran ve Irak KDP'lere ve KYB'ye yazılan mektup)

Ji Bo Komîta Navbendî.....

Komîta Merkezî ya Partîya Sosyalîst a Kurdistana Tirkîyê, rewşa şoreşa Kurdistanê û bûyerên îroyîn da ber çavê xwe û hewce û pêwîst dît ku nameyê jêrîn ji we ra binivîse.

Hevalên hêja,

Ji we hemûyan ra jî xuya ye ku, welatê me parçebûyî ye, milletê me bindest e û li ser kedxwarî û zordarîyek mezin heye. Gelê me di hemû parçeyan da ji bo gîhiştina azadî û rizgarîyê şerekî giran dimeşîne. Lê ji ber parçebûna welat, quwet û yekitîya dijmin, gelek problem û çetinahî hene li ber hêzên welatparêz.

Di rewşeke han da, pêşveçûna me, serketina me, berî her tiştî bi xebata gelê me û bi yekîtîya hêzên welatparêz pêk tê. Xasima, yekîtîya hêzên welatparêz, îro bûye tiştê herî girîng ji bo safîkirina doza Kurdistanê û serketina hêzên welatparêz. Bê yekîtî, partîyên Kurdistanê nikarin bi xurtî bawerî û piştgirîya gel bistînin, gel bi xurtî bikişînin nav refên şoreşê; bê yekîtî ew nikarin piştgirîya hêzên pêşverû û demokrat li çar alî dinyayê bi xurtî bistînin û bi xulasa, ew bê yekîtî nikarin bi serkevin.

Lê pir mixabin, îro, eşkere xuya ye ku di nav hêzên welatparêz da ber bi yekitîyê, ber bi hevkarîyê kareke xurt tune; lê belê, gelek tişt hene ku wan ji hev dûr dixe, dijayetî dike nav wan û dijayetîyê kûr dike.

Tiştên ku di şoreşa Kurdistana Iraqê da pêk hatin û dubendî kirin nav hêzên welatparêz baş tê zanîn. Xeletîyên ku şoreşa Iraqê ber bi têkçûnê birin û şoreş di sala 1975'î da şikest jî baş tê zanîn. Îro jî di Iraqê da di navbera hêzên Kurdistanî û di navbera wan û hêzên dêmokrat yên Ereb da yekîtîyek baş tune. Di nav hêzên welatparêz û pêşverû da gelek problem hene ku ew pir caran dijî hev derdikevin û zirarê digihînine hev û şoreşê bi tevayî.

Bûyerên ku li Kurdistana Îranê çêbûn hîn tezе ne. Hemû kes jî baş zanin ku, di havîna sala 1981 da Partî Demokratî Kurdistan-Iraq, tevî leşker û pasdarên Îranê êrîş bire ser Kurdên Îranê û Partîyên wan. Ev êrîşa han bi kêrî kê tê û çi feyde digihîne şoreşa Kurdistanê? Xuya ye ku bi vî awayî gelê Kurd, hêzên welatparêz bi hevdu tên telefkirin, şoreş dişkê, dijmin şadibe. Bi vî awayî ne li Iraqê ne jî li Îranê serketin çênabe. Ev bûyerên han zirarên xwe, bê şik, wê bigihînine şoreşa Kurdistana Tirkîyê û digihînin jî.

Hevalên hêja,

Pêşengîya şoreşa miletekî barekî giran e. Xasima pêşengîya milctê Kurd

ku bi sedsalan zulm û xirabîyên bindestîyê dîtîye, bo azadîyê pir caran rabûye û şikîye, bi sedhezaran zaroyên xwe di vê rê da qurban daye. Îro çi kesê ku bi navê welatparêzîyê û ji bo rizgarîya millet derketîye meydanê divê mesûlîyeta xwe baş bizanibe, çi pê dikeve baş bi kar bîne. An ne, hîn zêdetir serhildan wê bişkên, hîn zêdetir xwîna milet badilhewa birije û xebat di avê da biçe.

Eger bi vî awayî biçe, şik tune ku, hêzên Kurdistanê wê zêdetir ji hev bikevin; nexweşî, xirabî di nav refên şoreşê da zêdetir bibin; bawerîya milet sist bibe û şoreşa Kurdistanê bikeve neqebeke teng. Divê em ji vê xeterê ra çare bibînin, pêşî lê bigrin. Îro, her kesê welatparêz ku vê xeterê nebîne û ji bo pêşîlêgirtina wê kar neke wê bibe mesûl di dîroka Kurdistanê da.

Di vê rê da gavê pêşîn ku bê avêtin çiye? Bi bîr û bawerîya me, gavê pêşîn civîneke hêzên Kurdistanî ye. Berî hemûyan jî, divê ev partîyên jêrîn ku îro di tevgera ev herdu parçên Kurdistanê da roleke mezin dilîzin, bi hevra biaxivin, bo safîkirina problemên nav xwe dest bi kar bikin:

1- Partî Demokratî Kurdistana Îran

2- Yekitî Niştimanî Kurdistan

3- Partî Demokratî Kurdistan-Iraq

Bi bîr û baweriya me, eger ev hersê Partî li ser esasekî bigihine hev, dev ji dijayetîya ku di navbera wan da heye berdin, hingê rê vedibe bo civînek fi-rehtir.

Eger hêzên Kurdistanê şerê hevdu nekin û bikevin rîya hevkarîyê, hingê bawerîya milet wê bi xurtî bistînin û hêzên xwe qat bi qat pêşda bibin. Hingê li çaralî dinyayê jî rîya piştgirtîyê ji wan ra wê vebe û şik tune, şoreşa Kurdistanê ji bêdengîyê û tenahîyê wê xilasbe, bi serkeve. Hingê şoreşa Kurdistanê wê bikanibe rolek baş di şoreşên milletên cînar da jî bileyîze.

Hevalno,

Partîya me gazî we dike ku, hûn dereng nemînin ji bo safîkirina problemên nav xwe û bo rêvebirina hevkarî û yekîtîyê bên ba hev û dest bi civînekê bikin. Ew dijayetîyên heya îro çi dibin bila bibin, zehmet û çetinahîyên ser rîya me çi dibin bila bibin, bo serketina şoreşa Kurdistanê, ji hevkarîyê pêve rê tune ye.

Eger hûn bixwazin, Partîya me amade ye, bo pêkanîna civînê û rêvebirina wê tevî we bibe û alîkarîya we bike.

Bi silavên dostayetî..

20 Nîsan 1983

Bi navê Komîta Merkezî ya Partîya Sosyalîst a Kurdistana Tirkîyê
Sekreterê Giştî
Kemal BURKAY

(No: 15

١٩٨٣/٦/١٢

هەڤالی هێژا و تێکۆشەر مامۆستا کەمال بورکای بەڕێز

سڵاوێکی شۆڕشگێڕانەی گەرم

شادی و سەرکەوتنتانم داوایە و ئێوەش باش بن .

سڵاوی هەڤالانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و هێزی پێشمەرگەی کوردستان پێشکەش دەکەم بۆ هەموو هەڤالانی پارتی سوسیالیستی کوردستانی تورکیە ، بە هیوای سەرکەوتنیان لە خەباتی پیرۆز .

نامەی ئێوە گەیشتە دەستمان زۆر سوپاس . ئێمە رازین بە ناوەرۆکەی . ئێمە ئامادەین بە بەشداری ئێوە بۆ هەموو جۆرە کۆبونەوەیەک . داوامان ئەمەیە کە : هێزی کورانی بارزانی بێنەوە کوردستانی عێراق بۆ بەشداری جودی حوکمی رەفتاری فاشیستی بەغدا ، واز بهێنن لە بەشداچوونی کوردی ئێران و شۆڕشی کوردستانی ئێران . ئەمە باش ئێمە ئامادەین بۆ ئەوەی پێکەوە لە عێراق دا دژی حوکمی بۆرژوا بیرۆکراتی رەفتار فاشیستی بجەنگین .

بۆ رووداوەکانی ئەم دواییە بەشداری بە بەڵگەکانمان بۆ ناردن کە ئێمە دەردەکەوێت کە سەرکردایەتی ح . ش . ع شەری خۆی لەسەر دژی ی . ن . ک هەرتی دیفاعی لە خۆی بەکارهێناوە .

هەڤالان هەموو سڵاویان هەیە

دەستی برای بۆ برای کوردستان

مام جەلال

Nameya ku ji PDK-Îran, YNK û PDPKS ra hate şandin
19 Tîrmeh, 1984

Hevalên hêja,

Ji we ra jî malûm e ku, ji çar salan vir da kar û xebat tê kirin di navbera rêxistinên me da, bo ku hemahengî çêbe di navbera têkoşîna hêzên welatparêz û ew piştgirîya hevdu bikin. Du hîzbên şûyî -PKI û PKS- jî demeke dirêj tevli vê xebatê bûn. Ev xebata hanê di nav gel da jî tesîrek baş kir û hêvîdarî bilind bû.

Lê pir mixabin, ew kar û xebat pêşva neçû, temam nebû û heya îro tiştek hasil nekir ku jê dihate hêvîkirin.

Li dawîya sala 1983 em nûnerên çar rêxistinan li Parîsê civîyan û me komîteyek sazkir, hin kar û bar da pêş xwe. Bona destpêkirin û rêvabirina kar hewce bû ku du rêxistin (PDK-Îran û Yekitî) biryara defterên sîyasî yên xwe ji me ra rêkin. Lê heya îro heft meh derbaz bûn û tu xeber derneket.

Bi vî awayî ev kar wek cemidîye.

Bona vê yekê, Deftera Sîyasî ya Partîya me hewce dît ku li ser vê meselê raya xwe cardin ji we ra binivîse.

Hevalno,

Raya me li ser pirsa yekitî, hevkarî û cephe ji we ra malûm e. Em, bona serketina hêzên welatparêz di Kurdistanê da stratejîyek han şert dibînin:

1- Pêkanîna cepheyekî hêzên welatparêz di her parçeyekî Kurdistanê da (ango li Kurdistana Tirkîyê, Îran, Iraq û Sûrî).

2- Pêkanîna cepheyekî pêşverû û dêmoqrat bi hêzên welatparêz ên Kurdistanê û hemû hêzên pêşverû û dêmoqrat li wî welatî (Wekî cepheya hêzên Kurdistana Iraqê bi hemû hêzên dêmoqrat li tcmamîya Iraqê).

3- Piştgirî, alîkarî û hemahengî di navbera hêzên welatparêz ên hemû parçeyên Kurdistanê (Di navbera hêzên Kurdistana Tirkîyê, Îranê, Iraqê û Sûrîyê).

4- Pêkanîna piştgirîyê, xurtkirina dostanîyê di navbera tevgera welatparêz a Kurdistanê û hemû hêzên pêşverû li dinyayê (Xasima bi sîstema sosyalîst û bi hêzên dijî împeryalîyê).

Lê pir mixabin, tevgera welatparêz îro hîn ji vê menzîlê gelek dûr e, qet yek ji van armancan pêk ne anîye. Tevger belavbûyî ye. Rêxistin pirî caran dijî hev in. Bona vê yekê jî îro, her rêxistin bi serê xwe çiqas cehd bike û

gelê me bi hezeran qurban bide jî, tevger li himber dijmin sist e, pçşîya wê ne vekirî ye.

Raya me ev e û em cardin bi xurtî dibêjin ku, kilîta (miftehê) serketinê yekitîya hêzên welatparêz e. Eger em bikaribin vê yekitîyê pêkbînin, hêza gelê me -bi alîyê însan, bi alîyê moral û maddî- hêza bingehî û esasî ye ku dikare zora dijmin bibe. Ji yekitîyê hêzeke mezin derdikeve. Hingê gelê me dikare dost û alîkaran pêyda bike li temamîya cîhanê bi awayekî fireh. Hingê dengê me bilind dibe li hemû cîhanê.

Eşkere ye ku li ser gelek pirsan di navbera rêxistinên Kurdistanê da ferq hene. Ferqên îdeolojîk û sîyasî. Lê ew dikarin li ser armancên miştêrek yekbin û alîkarîya hevdu bikin, bi hevra kar bikin. Ew armancê miştêrek rakirina zordestîya neteweyî ye li ser gelê Kurd û heqê çarenûsî ye.

Em dibêjin ku, dijayetîyên heya îro di navbera rêxistinan da çi dibin bila bibin, divê em hemû hêzên welatparêz di xeteke welatparêzî û pêşverû da bigihînin hev, bo vê armancê kar bikin û serkevin. Divê em diltengîyê, qehrê bidin alîkî. Ji ber ku, ji yekitîyê pêve rê tune bo serketinê. Divê em hemû hêzên gelê Kurd, bi alîyê însan, çek û hwd. bigihînin hev.

Rast e, ev kar çetin e û li pêş asteng pir in. Lê rîya rast kîjan e, çiqa çetin be jî, divê em wê da biçin.

Partîya me hevce dibîne û cardin gazî ve dike ku hûn pirsa yekitîyê nedin alîyekî, bo wê jî bi dil û can kar bikin. Ev mesûlîyetek e li ber gel, li ber hêzên welatparêz û li ber dîrokê.

Û her çiqas, ji kar û barê heya îroyîn tiştek derneket û hin rêxistinan guh nedayê jî, eger hûn îro bi şunda, bona rêvebirina kar ber bi armanca yekitîya hêzên welatparêz, bixwazin bi dil kar bikin, em dîsa amade ne bo civîneke nu û çi ji dest me bê emê bikin.

Bîr û bawerîya me ev e ku, ev herçar partî dikarin di ve meselê da roleke bingehîn bileyîzin.

Em li benda bersîva we ne. Û gora wê em cardin wê bifikirin..

Bi silavên biratî û şoreşgerî..

Bi navê Deftera Sîyasî
Kemal Burkay
Sekriterê Giştî

5 Çileyê Pêşîn 1984

Birêz A. Qasimlo
Sekriterê Partî Demoqratî Kurdistan-Îran

Hevalên hêja,

Çend rojan berê li Stokholmê, me herduyan, li ser civîna me yê çarqolî qisekiribû û ji bona civînekê li Parîsê di navbera 10-20'ê Çileyê Pêşîn (Desembir) qirar dabû.

Raya me ev e ku, eger em dixwazin ji vê civînê tiştekî konkrêt derkeve, divê berî civînê li ser hin pirsan raya we jî eşkere be. Bona vê yekê, em, li ser terefên civînê û li ser kar û barên ku wê hevra bikin, raya xwe cardin eşkere dikin:

1- Xebata yekitîyê ji bo pişgirî û hevkarîya hêzên welatparêz gelek sal in ku dajo û tê û em, ev çar sal in ku tê da beşdar dibin. Ji çar salan vir da kar tê kirin ku bona yekitîyek fireh, divê berê çar partî bighên hev û di vê xebatê da Partîya Dêmoqratên Pêşverûyên Kurd li Sûrî (PDPKS) jî cîh digre. Her usa jî du partîyên şuyî, PKD û PKS jî wek alîkar di vê xebatê da hebûn.

Îro jî em dîsa hewce dibînin ku kar dîsa bi van herçar rêxistinan (PDK-Îran, Yekitî Niştimanî Kurdistan, PDPKS û Partîya me) bimeşe. PDPKS partîyek welatparêz e ji û bo yekitîya hêzên welatparêz jî bi dil cehd dike.

2- Eger em dixwazin di nav hêzên welatparêz da hevkarîyak xurt pêk bînin, divê pêvendîyên me bi partîyên şûyî ra xurt bin. Xasima PKÎ û PKS dikarin di vê hevkarîyê da roleke baş bilîzin. Eşkere ye ku, çawa di navbera tevgera her çar parçeyan da eleqeyek xurt heye, di navbera tevgera rizgarîxwaz ya Kurdistanê û tevgera hêzên dêmoqrat û pêşverû li çar welatan jî eleqeyek xurt heye. Divê em yekitîya hêzên pêşverû li temamîya heremê bidin pêş xwe.

Bona vê yekê, em dixwazin di navbera komîteya hevkarîyê û di navbera Partîyên şûyî li heremê pêvendîyên baş hebin û her usa jî, herdu partîyên şûyî (PKÎ û PKS) wek berê tevî kar bin.

3- Bi raya me, divê sazbûna komîtê û prensîbên ku wê daye pêş xwe bên eşkerekirin. Ji ber ku em dixwazin hêzên welatparêz bigihînin hev, di navbera wan da hevkarîyek xurt pêkbînin. Û her usa jî em dixwazin hêzên şoreşger û dêmoqrat li temamîya cîhanê piştgirîya me bikin; divê em yekitîya xwe û prensîbên ku me daye pêş xwe ji wan ra nîşandin.

Hevalên hêja,

Kar û civînên me yên heya îro, wekî hûn jî baş dizanin, tiştekî konkrêt pêk neanîn. Waxtekî dirêj wala derbaz bû. Eger em dixwazin ji vê civînê tiştek pêk bê, divê raya me li ser hin pirsên esasî yek be. Em ji civîneke sê-qolî ra ne razî ne û em dixwazin ku hevkarî bê îlankirin, hemû kes û gelê me bizanibe kû em li ser çi esasî, bo çi armancî bi hevra kar û xebat dikin.

Em li benda bersîva we ne.

Bi silavên hevaltî û dostayetî.

Kemal Burkay

Sekriterê Giştî

Partîya Sosyalîst a Kurdistana Tırkîyê

MK'nın 30 Eylül 1982 tarihli bildirgesi

Tüm komite ve üyelere,

Yoldaşlar,

Merkez Komitemizin son toplantısı sonucunda tabana ulaştırılmak üzere hazırladığı bildirge ekte sunulmuştur. Ayrıca Merkez Komitemizin yurt ve dünya sorunlarına ilişkin olarak kamuoyuna yayınladığı bildiri de merkez yayın organımız Riya Azadi'nin 4. sayısında basılıp bu arada elinize ulaşmış olacaktır.

Gerek bu bildirge, gerek söz konusu bildiri komite ve hücrelerde dikkatle okunmalı ve bundan böyle çalışmalarımıza ışık tutmalıdır.

Diğer yandan, bildirgede sözü edilen Z.A. arkadaşın durumunda yeni bir gelişme olmuştur. Bu arkadaş, MK'nın özeleştiri kararına uymamış, bu nedenle ilişkileri bir yıl süreyle askıya alınmış ve önümüzdeki kongreye katılıp görüşlerini açıklama hakkı kendisine tanınmış; ancak bu arada Parti aleyhine herhangi bir faaliyet yürütmemesi kendisinden istenmişti. Ancak bu arkadaş söz konusu karara da uymamış ve MK toplantısından döner dönmez Partimiz aleyhine yıpratıcı çalışmalarına hız vermiş, bunu birçok üye ve sempatizanımızın önünde açığa vurmuştur. Bu nedenle durumu yeniden görüşen MK, bu kişinin partiden kesin olarak ihracına oybirliğiyle karar vermiş bulunmaktadır. Z.A. söz konusu görüşlerini yazılı olarak dağıtmakta olduğundan gerek kendisinin şimdiye kadar gösterdiği disiplinsizlikler, gerek söz konusu görüşleriyle ilgili olarak tabanımız bundan böyle sözlü ve yazılı olarak uygun biçimde daha da geniş olarak bilgilendirilecektir.

Tüm yoldaşlara içten selamlarımı sunar, yeni çalışma döneminde başarı dileklerimi iletirim.

Kemal Burkay

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
Genel Sekreteri

TKSP Merkez Komitesi'ndcn
Tüm Komite ve üyclere

Yoldaşlar,

3 Temmuz -4 Ağustos 1982 tarihlcri arasında toplanan Merkez Komitemizin toplantısında bugünkü yurtiçi ve yurtdışı durum değerlcndirildi, partimize ilişkin sorunlar görüşüldü ve kararlar alındı.

Yurtiçi ve yurtdışı politik duruma ve bundan çıkartılan sonuçlara ilişkin olarak Merkez Komitemiz kamuoyuna açık bir bildiri yayınlamış bulunuyor. Bu bildirgede ise örgüt içi sorunlarımıza ve kamuoyuna açıklanmasında yarar görülmeyen kararlara ilişkin olarak Merkez Komitemiz tabanı bilgilendirmeyi uygun bulmuştur.

Merkez Komitemiz, geçen toplantıdan bu yana geçcn bir yıllık sürede, Partimizin, geçen MK toplantısında gösterilen hedeflere uygun olarak canlı bir çalışma gösterdiğini ve Genel Sekreter Yoldaş'ın 18 Mart 1982 tarihli genelgesinde de belirtildiği gibi, önemli derecede toparlandığını saptamıştır.

Geçen bir yıl içinde Partimiz dışarda yeni yeni ilişkiler kurdu ve eski ilişkileri geliştirdi. Şimdi Partimiz gerek Kürdistan'ın diğer parçalarında, gerek birçok ülkenin devrimci-demokratik güçleri arasında iyi biçimde tanınıyor ve onlarla dayanışma içindedir.

Merkez Yayın Organımız Riya Azadi yayın hayatına başladı ve önemli bir boşluğu doldurdu. Şimdi görevimiz onun dağıtımını ve kitlelerle ilişkisini etkin biçimde örgütlemektir.

Bu dönemde yurt dışında çıkmakta olan kitle yayın organlarımız da biçim ve öz bakımından geliştirildiler. Programımızın ikinci bölümünü içeren partiyi tanıtıcı broşür Türkçe ve Kürtçe'nin yanı sıra Almanca da basıldı, İngilizce ve Fransızca olarak baskıya hazırlandı. Bunun yanı sıra çeşitli konularda görüşlerimizi içeren broşürler çıkartıldı ve tüm bunlar, diğer yayın organlarımızla birlikte azımsanmayacak miktarda yurt içine sokuldular, kadrolara ve kitlelere ulaştırıldılar.

Partimiz, Faşist Cunta'nın Kürdistan'da ve Türkiye de uyguladığı ağır sömürü, işkence ve cinayetleri teşhir için yurt dışında canlı bir kampanya yürüttü ve demokratik kitle örgütlerinin paralel kampanyalarını destekledi. Yayın planındaki teşhir, kitle gösterileri ve açlık grevleriyle dış kamuoyunun uyarılmasında, Cunta'nın çirkin yüzünün ve niyetlerinin açığa çıkartılmasında partimizin kazandığı etkinlik Cunta'yı birçok kez köşeye sıkıştırdı. Öyle ki, olan biteni kamuoyundan tüm gizleme çabalarına rağmen, Cunta'nın üst düzeydeki birçok brifingine bu eylemler konu teşkil ettiler.

Onurla diyebiliriz ki partimiz, bu zor dönemde de, etkin çalışmasıyla kitlelere ve kadrolara yol göstermede büyük başarı göstermiş, bu nedenle dost güçlerin saygısını, düşmanın ise derin öfkesini kazanmıştır.

Geçen MK toplantısında belirlenen hedeflere uygun olarak yurt dışına çıkmış kadrolarımızın barındırılması, parti çalışmalarında değerlendirilmesi, eğitimi için önemli tedbirler alındı ve adımlar atıldı. Bu çalışmalar devam ediyor.

Merkez Komitemiz kadrolar sorununa büyük önem vermektedir. Kadroların bu zor dönemden geçişi başaracak ve geleceğin çok daha zorlu mücadelesini omuzlayacak biçimde hazırlanması gerekmektedir. Bu konuda yapmamız gereken işler bir haylidir ve bu görevleri başarmak zorundayız.

Merkez Komitemiz, her dönemde mücadeleyi başarıyla sürdürecek kadroların politik bakımdan iyi yetişmiş, partimizin ve doğal olarak sosyalizmin temel prensiplerini iyi bilen ve bu prensiplere bağlı, disiplinli ve fedakar olması gerektiğinin bilincindedir. Bu kadrolar mücadele içinde deney kazanarak, sınanarak, pişerek ve eğitilerek oluşacaktır.

Partimiz, kadrolarını ideolojik-politik alanda eğiterek, geleceğin daha üstün düzeyli kadrolarını hazırlamak için önemli adımlar atmaktadır. (...)

Yoldaşlar, bu zor dönemde de biz, kadroları pasif bir biçimde bekletme veya onları "rahat edecekleri" uygun bir yerde barındırmakla yetinme gibi bir anlayışı reddediyoruz. Geçmiş dönemde devrimcilik üstüne bir yığın çığırtkanlık yapan kimi örgütlerin şimdi bunalım içine düştükleri, pasifizme gömüldükleri ve "kolay" yollar seçtikleri görülüyor. Ama biz, Kürdistan devriminin gerçeklerine uygun düşen yolda, en çetin mücadeleleri göğüslemeyi gerektiren bu yolda yürümeye kararlıyız. Kadrolarımızı aktif mücadele içinde en zor görevlere hazırlayacağız. Mücadeleyi zafere götürmek için yalnızca sağlam bir ideolojiye, doğru bir stratejiye sahip olmak yetmez, aynı zamanda en güç koşullarda mücadeleyi sürdürmeye yetenekli, cesur, usta ve çalışkan kadrolar gereklidir bize.

Bu zor dönem ve önümüzdeki çetin görevler, aynı zamanda bu nitelikte kadroların yetişmesi için de bir okul görevi yapacaktır. Gerçek devrimcilerle devrim gevezelerini, lafazanları, rahatını sevenleri bu dönem ayırıyor ve daha da ayıracaktır. "Kolay" dönemlerde üst perdeden atıp tutan kimileri şimdi tökezliyorlar. Kısa soluk, yılgınlık, dirençsizlik çürükleri alıp götürüyor. Yoldaşlar, devrim yolu çetindir, uzun soluk, zorlu direnç ve inanç ister. Yarı yolda kalmak istemeyenler inançlarını bilemeli, zaaflarıyla savaşmalıdırlar. Partimiz yılgınlarla, gevezelerle başıbozuklarla değil, çalışkan, üreten ve disiplinli kadrolarla zafere ulaşacaktır. Partimizin daha bugünden azımsanmayacak nitelikli kadroları vardır ve daha fazlasını yaratmayı, kadroların niteliğini daha da yükseltmeyi ise başaracağız. Partimizde yılgınlığa,

gevşekliğe, tembelliğe karamsarlığa ve başıbozukluğa ise asla prim vermeyeceğiz.

Şurası sevindiricidir ki dönemin tüm zor ve olumsuz koşullarına rağmen partimizin saflarında yılgınlaşıp mücadeleyi terk eden kişilerin sayısı 3-5'i geçmiyor. Bu durum partinin ideolojik ve politik hattının ve parti yapısının sağlamlığının ürünü ve aynı zamanda kanıtıdır.

Yoldaşlar,

Son bir yıl içinde de zindanlarda olan ve aranan yoldaşlara, onların yardıma muhtaç ailelerine maddi ve moral bakımdan destek olmak için de partimiz küçümsenmeyecek çabalar gösterdi, onları yalnız bırakmadı. Bu alanda, zaman zaman ve yer yer, elde olmayan nedenlerle aksamalar olsa da, genel olarak başarılı olduk. Ağır yaşam koşullarına karşı ailelere daha iyi bir yardım sağlayabilmek, yoldaşlarımızı moral bakımdan daha da güçlendirecek, mücadele direncini arttıracaktır. Bunun için tüm yoldaşlara, tüm komitelere görev düşüyor. Partiyi mali bakımdan güçlendirmek için olanaklar arayalım ve en küçük olanağı bile değerlendirelim. Kitleler içinde bağış toplama yöntemini geliştirelim. Tasarrufa sıkı biçimde uyalım. Partiyi mali bakımdan güçlendirmek devrimci çalışmanın bir parçasıdır. Partiyi mali bakımdan güçlendirmek, parti çalışmalarına bir tüm olarak hız ve güç kazandırmanın temel bir koşuludur.

Yoldaşlar,

Kongremizin ve geçen MK toplantısının belirlediği hedeflere uygun olarak güçbirliği çalışmaları sürdürüldü.

KUK ve Ala Rızgari ile birlikte sürdürülen güçbirliği çalışmalarına kısa süre önce Devrimci Demokratlar'ın bir kanadı -Armanc Grubu- (bilindiği gibi DDKD hareketi ikiye bölündü) ve Tekoşin de katıldılar. Çalışmaların gündeminde şu anda ortak program ile içtüzük çalışmaları var.

Türkiye genelindeki antiemperyalist ve antifaşist nitelikteki güç ve eylem birliği çalışmalarında somut adımlar atmak üzere, Merkez Komitemiz, şu anda güçbirliği çalışmaları içinde olduğumuz diğer dört örgütle ortak adımlar atmak için çaba göstermeyi, bunun yanı sıra, partimiz adına diğer örgütlerle ikili veya çok taraflı ilişkiler kurmayı kararlaştırmıştır. Geçtiğimiz yıl içinde özellikle Avrupa'da Cunta'ya karşı düzenlenen ortak eylemlere mümkün olduğunca en geniş katılımı sağlamak, bu amaçla mümkün olduğunca çok sayıda örgütü bir araya getirmek için partimiz, güçbirliği politikamıza uygun yoğun çabalar gösterdi. Gelişmeler geniş bir birlik yönünde ve politikamızı doğrular niteliktedir.

Kürdistan'ın diğer parçalarındaki yurtsever örgütlerle yürütülen işbirliği ve dayanışma çalışmaları da halen devam ediyor. Partimiz, yurtsever örgütler arasındaki sürtüşmelerin asgariye indirilmesi, sorunların görüşmeler yoluyla çözülmesi ve her parçada yurtsever güçlerin bir cephede birleşmesine

yardımcı olmak için çabalarına devam edecektir.

Yoldaşlar, Merkez Komitemiz bir yıl önceki toplantısında, faşizm koşullarında örgütümüzün görevlerini iki yönlü olarak ele almıştı: 1. Faşist saldırı karşısında kadroların korunmasına önem vererek planlı ve düzenli geri çekilmeyi başarmak, 2. Bu zor koşullarda da parti çalışmasını sürdürmek, kitlelere yol göstermek ve bu döneme uygun çalışma yöntemlerini hayata geçirmek. Merkez Komitemiz, örgütün yaralarının sarılmasını, koşullara uygun yeni düzenlemelerin yapılmasını da kararlaştırmıştı.

Açıktır ki geri çekilme sırasında da düşmanla savaş devam eder. Partimiz, geçtiğimiz yıl içinde yukarda başlıcalarını saydığımız çalışmalardan da anlaşılacağı üzere bir dağınıklığa, şaşkınlığa veya moralsizliğe düşmedi; çalışmasını dönemin koşullarına uyumlu kıldı ve düşmana karşı çetin bir mücadele yürüttü. Yurt içinde yeni örgütsel düzenlemeler yapıldı. Ancak tüm yaralarımızı henüz sarmış değiliz. Düşmanın saldırısı devam ediyor Faşist cunta, bir ipucu bulduğunda yeni tutuklamalara girişiyor, hatta cezaevindeki yoldaşlarımıza yeniden işkence yapıyor. Bu nedenle polise karşı uyanık olmak, gizli çalışma yöntemlerine sıkı biçimde uymayı sürdürmek, tedbiri elden bırakmamak gerekiyor.

Diğer yandan, koşullar ne denli güç de olsa, biz, bu koşullara uygun biçimde yurt içinde örgütsel kopuklukları gidermek, örgütsel çalışmayı yükseltmek zorundayız. Merkez Komitemiz bu konuya birinci derecede önem vermektedir ve önümüzdeki her türlü güçlüğü aşmak için daha aktif davranmayı kararlaştırmıştır.

Yoldaşlar, bir örgüt ancak çalıştığı ölçüde vardır. Partimizin varlığının ve etkinliğinin göstergesi de onun çalışma düzeyi olacaktır. Bunu salt insan sayısı ile ölçmek hatalı olur. Disiplinli ve verimli çalışan az sayıda insan, kendilerinden kat kat fazla, ama gevşek ve verimsizce çalışan insanlardan daha fazlasını yapabilir. Bu nedenle öncelikle örgütsel çalışmanın düzeyini yükseltmeliyiz.

Bu dönemde, özellikle de bu dönemde, yılgınlığa kapılmadan çalışan, parti görevlerini derin bir sorumluluk anlayışıyla yerine getiren, kitlelerle bağ kuran, yayın dağıtan, partiye gelir sağlayan her militanın çabası geleceğin zaferinde tayin edici rol oynayacaktır. Gerçek devrimciler bu anlayışla sorunlara eğilenlerdir.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, bu toplantısında, işçi sınıfı ve köy emekçileri içinde çalışmanın önemini bir kez daha vurguladı.

DİSK'i kapatan faşist cunta işçi sınıfına yeni tuzaklar hazırlıyor. Getirilen yeni Anayasa ile sendikal örgütlenme tümden yok edilmek isteniyor. O

kadar ki, bugün Cunta'ya uşaklık etmekte birbirleriyle yarışan TÜRK-İŞ kodamanları bile artık saltanatlarını tehlikede görerek kafa tutmaya başladılar. Ülkenin bugün içinde bulunduğu durum işçi sınıfını daha geniş çapta uyarmak, Faşist Cunta'nın maskesini düşürmek için elverişli bir ortam oluşturuyor.

Burjuvazi, işçi sınıfının geçmiş sendikal mücadelesinden duyduğu derin korkuyla, DİSK'in veya benzeri bir sendikal birliğin gelecekte örgütlenmesini engellemeye çalışmakla kalmıyor, gelecekte devrimci sendikal çalışmanın TÜRK-İŞ' içinde kanal bulması ihtimalini düşünerek sendikaları tümden silmeye özeniyor.

Merkez Komitemiz TÜRK-İŞ içinde çalışmayı reddeden görüşü yanlış bulmaktadır. TÜRK-İŞ içinde ve ona bağlı sendikalarda da çalışmalı ve DİSK'in devrimci geleneğini bu sendikalarda da yaratmak için çaba göstermeliyiz.

Merkez Komitemiz, bazı örgütler tarafından savunulan, DİSK'e bağlı sendikaları illegal olarak örgütlemek veya TÜRK-İŞ içinde illegal sendika komiteleri kurma anlayışını da yanlış bulmaktadır. Legal sendikal örgütlenme tümüyle engellenmedikçe bu tür illegal sendikacılık gereksizdir, polise saldırı olanakları verir ve geniş işçi kitlesini örgütlemeye elverişsizdir.

Koşulların uygun düştüğü ve bu koşulları yaratabildiğimiz ölçüde fabrikalarda ve işyerlerinde parti hücreleri, çalışma komiteleri oluşturacağız veya var olanları geliştireceğiz. Diğer bir deyişle, fabrikalardaki illegal örgütümüz partidir ve o işçilere, sendikal çalışmalar dahil, çok çeşitli sorunlarda yol gösterecektir.

Yoldaşlar, başta yoksul köy emekçileri, kır proletaryası olmak üzere köylüler arasındaki çalışmaya hız verelim. Yoldaşlarımız, köylülerle var olan kişisel, geleneksel veya politik her türden ilişkiyi iyi biçimde değerlendirerek, ustaca yeni ilişkiler yaratarak bu kesimde propaganda ve ajitasyona hız vermeli ve köylerde örgütümüze sempatizan kadroları arttırmalı, bunlar içinde en bilinçli, tutarlı olanları parti örgütüne kazanmalıdırlar. Köylü gençlik bu bakımdan özellikle önem taşıyor. Faşizmin ağır saldırı koşullarında bu çalışmaları polise, jandarmaya ve muhbirlere dikkat ederek, ama mutlaka aksatmadan yapmalıyız. Partimizin daha önce birçok kez saptadığı gibi, köylüler içinde iyi biçimde örgütlenmeden, kırı harekete geçirmeden Kürdistan devrimini zafere ulaştırmak olanaksızdır.

Merkez Komitemiz gençlik sorununu da tartıştı ve gençliğin örgütlenmesine ilişkin olarak önüne hedefler koydu. Merkez Komitemiz, gençliğin örgütlenmesinde ön ve temel adımın bir parti gençlik örgütü yaratmak olduğunu saptadı. Kürdistan yurtsever gençliğinin kitle örgütünü -koşullara göre legal, yarı legal veya illegal biçimleriyle- yaratmaya parti gençlik örgütümüz öncülük edebilir ve etmelidir. Parti gençlik örgütünün inşası ise, öncelikle yurt

içinde örgütümüzü yeniden düzenlemeye ve canlı bir çalışma içine sokmaya bağlıdır. Yurt içi örgütünün yeniden düzenlenmesine ve örgüt ağının pekiştirilmesine paralel olarak parti gençlik örgütümüzün inşası için de çaba gösterilecektir.

Partimiz geçmiş dönemde öğretmenler başta olmak üzere teknik elemanlar, memurlar, hukukçular ve diğer meslek örgütleri arasında önemli çalışmalar yaptı. Bugün bu tabakaların demokratik kitle ve meslek örgütleri ya çoğunlukla kapatılmış, ya da aktif çalışamaz durumdadır. Ancak bu kesimler içindeki çalışmalar bugün de önem taşıyor. Bu tabakalar içindeki sempatizanlarımızla bağlarımızı gevşetmemeli ve nitelikleri partimize uygun düşenleri örgütlemeye devam etmeliyiz. Bu kesimlerin kısa ve uzun vadeli çıkarlarını dile getirme, meslek haklarını savunma ve onlar arasında Cunta'ya ve genel olarak sömürü ve baskı düzenine karşı muhalefeti güçlendirme yönündeki çalışmalar sürdürülmelidir.

Faşist Cunta TÖB-DER yöneticilerini ağır cezalara mahkum etti ve DİSK yöneticilerini de idamla yargılıyor. Bu saldırganlık onların korkularının göstergesidir. Ancak onlar işçi sınıfının ve demokratik öğretmen hareketinin mücadeleci geleneklerini ortadan kaldıramazlar.

Bugün DİSK'in ve TÖB-DER'in faşist Cunta'nın saldırılarına karşı savunulması mücadelemizin önemli bir parçasıdır Biz, şu anda yurt dışında yoğunlaşan bu mücadelenin dargrupçu eğilimlerden kurtarılması, DİSK ve TÖB-DER'e ilişkin komitelerin birleştirilmesi için çaba gösteriyoruz. Birlik hem faşist Cunta'nın saldırılarını göğüslemeye, hem de uluslararası düzeyde geniş destek sağlamaya imkan verecektir.

Yoldaşlar,

Bildiğiniz gibi Merkez Komitemiz bir yıl önceki toplantısında partimizle ilgili olarak soruşturma, işkence olaylarını, yoldaşların bu safhadaki tutumlarını değerlendirmiş ve örgüte yayınladığı genelgede bu konuda bilgiler vermişti. Yine duruşma safhasında yapılacak savunmalara ilişkin olarak da bazı esaslar tespit etmiş ve örgüt kanallarından cezaevlerindeki yoldaşlara iletilmesini istemişti.

Merkez Komitemiz, bazı kişilerin hapisteki yoldaşlarla ilgili olarak, yetkili organ kararlarına aykırı biçimde suçlamalar getirdiklerini ve kendi görüşlerini kanallar dışına saparak başkalarına ilettiklerini, bunun ise tabanda sürtüşmelere, dedikodulara yol açtığını ve hataların başka hataları beslediğini çeşitli olaylar nedeniyle saptamıştır. Bu nedenle Genel Sekreter Yoldaş da 18 Mart tarihli genelgesinde tabanı uyarmış ve olumsuzluğun önü alınmıştı.

Merkez Komitemiz, soruşturmalar sırasında rastlanan teslimiyetçi tutumları geçmişte mahkum etti ve bugün de tavrımız budur. Yine Merkez

Komitemiz, işkenceler sırasında her parti militanının, yaşamı pahasına da olsa sonuna kadar direnç göstermesi gereğini vurgulamıştı ve bugün de tavrımız budur. Diğer yandan, soruşturma ve işkenceler sırasında her yoldaşın durumu her yönüyle açığa kavuşup MK'ca bu konuda kesin bir değerlendirme yapılmadan, hiçbir üye kendi başına başkalarını mahkum eden kararlar verme hakkına sahip değildir; hele kendi kişisel görüş veya kanısını kanallar dışına saparak propaganda edemez. Bu parti disiplini ile bağdaşmaz bir davranıştır, partiye ciddi zararlar verir. Yine, her yoldaş, çalışmalar sırasında tanık olduğu olumsuzluk ve disiplinsizlikleri kendi kanalından örgütün üst organlarına iletmek hakkına sahiptir ve bu aynı zamanda onun görevidir. Ancak, kanallardan saparak bu tür olumsuzlukları veya sorunları kendisiyle bağı olmayan kişilerle tartışmak veya onlara iletmek de aynı derecede olumsuz ve parti hiyerarşisini tahrip eder bir durumdur.

Merkez Komitemiz bu konuda tüm tabanı bir kez daha uyarır, tüzük kurallarını çiğneyen bu tür davranışların asla hoş görülmeyeceğini ve bu tür disiplinsizliklerin ciddi biçimde üstüne gidileceğini vurgular. Parti disiplinini zedelememek, örgütlü devrimci çalışma geleneklerini örgütümüz içinde kökleştirmek, her yoldaşın bu konuda derin bir sorumluluk bilinciyle davranmasına bağlıdır.

Yoldaşlar, soruşturmalar, ifadeler konusunda MK'nın elinde bilgiler vardır; ancak birçok durumda bu bilgiler her yoldaşın durumuna ilişkin olarak kesin bir yargıya varmaya yetmemektedir. Diğer yandan mahkemeler, işkenceler devam ediyor ve polise yeni ipuçları vermemek için dikkatli davranmamız gerekiyor. Merkez Komitemiz bu aşamada konu ile ilgili genel prensipleri ve çerçeveyi belirleyip tabana iletmeyi uygun ve yeterli bulmaktadır.

Mahkemelerde politik ve demokratik nitelikte savunma yapacaklar için de bir çerçeve belirlenmiş ve kanallardan tutuklu yoldaşlara iletilmesi istenmişti. Politik savunma yapması gereken arkadaşların bu görevi gereği gibi yerine getirmemeleri bağışlanamaz bir davranış olur. Yoldaşlar, faşizmin mahkemeleri karşısında da, ağır işkence ve zulüm koşullarında da dev-

---

(*) Bu konuda İran KDP'ye bir mektup yazılmadı ve bu konu yayınlarımıza da yansımadı. Zaten çok geçmeden "Gorbaçof Reformları" baş gösterecek, sosyalist sistem allak bullak olacak, biz de ideolojik görüşlerimizi yenilcyerek yöntem olarak sosyalizme demokratik geçişi seçecek, işçi sınıfı diktatörlüğü anlayışını terk edecek ve çok partili, demokratik bir sosyalizm anlayışını benimseyecektik. Böylece, demokratik sosyalizme ilişkin görüşlerimiz, oyrokomünizmle suçladığımız Batı Avrupa komünist ve sosyalist partilerininkine yaklaşacaktı. Çekoslovakya'da eğitim gören ve sistemin iç yüzünü daha yakından tanıyan Kasımlo da, bu bakımdan bize göre daha öngörülü ve haklı çıktı kanısındayım.

rimci onuru ayakta tutmak, ölüm pahasına da olsa kadrolara örnek olacak bir geleneği devretmek durumundadırlar. Merkez Komitemiz bununla ilgili olarak da, genel olarak savunmalar sırasındaki tutumu ve özel olarak her yoldaşın durumunu, kesin bir kanıya varmayı mümkün kılacak yeter bilgi ve belgeyi elde ettikten sonra değerlendirecek ve uygun biçimde tabana iletecektir.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, İran'da bulunduğu ve koşullar elvermediği için MK'nın bir yıl önceki toplantısına katılamayan Saleh (Z.A.) arkadaşın Genel Sekreter Yoldaş'a ilettiği yazılı eleştiriyi de değerlendirdi. Saleh, bu eleştiride partinin örgütsel yapısını ve çalışma anlayışını oportünist olarak nitelemekte idi. Kendisinin de katıldığı bu toplantıda iddialar uzun boylu tartışıldı.

Saleh arkadaş, Parti'nin ideolojik ve politik hattının doğru olduğunu, ama pratik çalışma anlayışının oportünist olduğunu iddia etmekteydi. Merkez Komitemiz, teoriyi pratikten ayıran, aradaki diyalektik bağı koparan bu anlayışın hem teorik olarak sakat olduğunu, hem de partimizin 8 yıllık zengin ve onur verici pratiğine yöneltilen haksız bir suçlama olduğunu oybirliğiyle belirledi.

Merkez Komitemiz, Saleh arkadaşın, kimi kişilerin durumlarını (bunlar arasında daha önce partimizden ihraç edilen İhsan Aksoy ve Mehdi gibileri vardır), en örnek partilerde bile rastlanabilecek, hatta rastlanılması kaçınılmaz olan tek tek olayları ele alarak ve çoğu kez bunları abartarak ve tersyüz ederek partimizin "oportünist yapısına" gerekçe gösterdiği; sorunları ve parti anlayışını idealize ettiği, nesnel koşullardan soyutladığı ve bunun sonucu karamsar tablolar çizdiği sonucuna vardı; bu iddiaları oybirliğiyle red ve mahkum etti.

Merkez Komitemiz, Saleh arkadaşın bu görüşlerini ve özellikle cezaevindeki bazı yoldaşların soruşturmalar sırasındaki durumu ile ilgili düşüncelerini MK'da tartışmadan ve MK kararlarına, tüzük hükümlerine aykırı biçimde, kanallar dışına çıkarak tabana yansıttığını, bunun İran'da ve Avrupa'da yoldaşlarımız arasında sürtüşmelere, güvensizliğe yol açtığını ve Saleh arkadaşın parti organlarına ve üst düzeyde görevli bazı yoldaşlara karşı belli ve yıpratıcı bir muhalefet içine girdiğini, bazı kişileri de etkileyerek hizip oluşturmaya çalıştığını, bunun bir demokratik kitle örgütünün kongresine de yansıdığını saptamıştır.

Toplantı öncesinde, başta Genel Sekreter Yoldaş olmak üzere bulunduğu bölgedeki diğer MK üyesi yoldaşlarımızın, toplantı sırasında da tüm MK üyelerinin bu arkadaşı saplandığı yanlış düşüncelerden çevirmek, ikna etmek ve disiplinsizliklerini engellemek için gösterdikleri yoğun çabalar

ne yazık ki onu yürüdüğü yanlış yoldan döndermeye yetmemiştir.

Söz konusu durumu saptayan Merkez Komitesi, oybirliğiyle aldığı kararla bu arkadaşın yazılı özeleştiri yapmasını istedi; ancak o, özeleştiri yapmayı reddetti. Bunun üzerine MK, durumun ihracı gerektirecek kadar ciddi olduğunu saptamasına rağmen, bu arkadaşa önümüzdeki parti kongresine katılarak görüşlerini açıklama olanağı vermek ve partimizin bu en yetkili organında, daha çok sayıda yoldaşımızın önünde sorunun tartışılmasına ve böylece durumun daha iyi anlaşılmasına fırsat vermek bakımından bu arkadaşın MK ve parti üyeliğini bir yıl süreyle askıya aldı ve kendisine bildirdi. Buna ilişkin MK kararları ektedir.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz İran ve Avrupa'da meydana gelen ve MK gündemine giren disiplinsizlik olaylarını da değerlendirdi. Merkez Komitemiz, İran'daki disiplinsizlik olaylarının esas olarak yeni döneme ve zor koşullara intibaksızlıktan kaynaklandığını, ancak bunların ortaya çıkışında üst düzeyde sorumlu bazı arkadaşların derece derece hatalarının yanı sıra, koşullara dirençsizlik gösteren bazı yoldaşların da paylarının olduğunu saptamıştır. Diğer yandan, geçtiğimiz yıl Genel Sekreter Yoldaşımızın, diğer iki görevli yoldaşla birlikte yöreye gitmesi, sorunların ortaklaşa değerlendirilmesi, tedbirler alınması, barınma ve beslenme sorunlarının çözümü, çalışma programı yapılması ve hayata geçirilmesi vb. sonucu bu yörede sorunlara olumlu çözüm bulunduğu saptanmıştır.

Merkez Komitemiz Avrupa'ya ilişkin olarak da, MK'nın gündemine girip tartışılan sorunların, genel hatlarıyla her partide rastlanabilecek türden olaylar olduğunu; diğer yandan Avrupa'daki aydın ve emekçilerimiz arasındaki örgütlenmenin yeni olduğu, kadroların partili çalışmaya iyi biçimde intibak etmelerinin bir süreç sorunu olduğunu; bunun yanı sıra, buradaki örgütlenmede önce geç kalındığını, sonra da gerekli bir hazırlık döneminden, yeter bir eğitim ve sınamadan geçirmeksizin çok kişinin kısa bir dönemde üye yapıldığını, sorunların ortaya çıkışında bu hatanın da önemli payı olduğunu saptamış, sorumlu MK üyeleri de hatayı bizzat gündeme getirmiş ve kabul etmişlerdir.

Merkez Komitemiz, son durumdan da alınan derslerle, üye yapımında tüzükte belirlenen ilkelere sıkı biçimde uyulmasını, sempatizanlara, aday üyeliğe alınmadan önce partimizin temel görüşleri ve partili çalışma kuralları hakkında ön bilgiler kazandırılması, aday üyelerin gerek ideolojik ve politik konularda, gerek parti tüzük ve programı ve gizli çalışma konularında daha ciddi biçimde eğitilmelerini, görev ve iş içinde sınanmalarını zorunlu görmektedir. Adaylık döneminde iyi sınav vermeyenler üyeliğe alınmamalıdır.

Merkez Komitemiz gündemine giren disiplinsizlik olaylarını değerlendirmiş, tüzük hükümlerini uygulamış ve parti kanallarından ilgililere iletilmesini istemiştir.

Yoldaşlar,

Zor bir dönemden geçiyoruz. Her devrimci parti gibi bizim için de sorunlar ve görevler bitip tükenmek bilmeden sürüp gidecektir, bu mücadelenin bir yasasıdır. Böylesine zor dönemlerde ise sorunlar daha çetin, daha karmaşıktır. Ancak gidecekleri yolu doğru seçmiş ve kararlı partiler bu dönemleri başarıyla aşarlar. Ancak mücadele konusunda açık seçik ve doğru bir görüşü olan kararlı devrimciler böyle dönemlerde tökezlemeden, şaşırmadan bu çetin yolu aşabilirler. Devrimi zafere götürecek olan böyle partilerdir, böyle militanlardır.

Merkez Komitemiz, partimizin, doğruluğu bir kez daha denenen sağlam ideolojik ve stratejik hattıyla, sömürgeci ve feodal güçlere, emperyalizme ve faşizme, sağ ve sol türden her türlü sapmaya karşı yürüttüğü onurlu mücadele geleneğiyle, geçmişteki başarıları ve zengin pratiğiyle, bugün de faşizme karşı yürüttüğü canlı, dinamik muhalefetle ve faşizm koşullarında kitlelere yol göstericilik görevini başarıyla sürdürerek, ayakta olduğunu bir kez daha ve onurla vurgular. Bu nedenledir ki dostun ve düşmanın gözü bize çevrilmiştir. Bu nedenledir ki partimiz Türkiye Kürdistanı halkımızın kurtuluş mücadelesinde öncü rolü başarabilecek örgüttür, halkımızın umududur. Bugün partimizden yana var olan tarihi koşulları iyi görmeli, iyi değerlendirmeliyiz. Biz partimizin birliğine sıkıca sahip çıkarak, bozguncu, yılgın, karamsar ve maceracı eğilimlere karşı kararlı devrimci tavrı takınırsak, Kürdistan'da da göze çarpan yanıltıcı bölük-pörçüklüğü aşmak, kitleler içinde daha da dal-budak salmak ve kurtuluş mücadelesini partimizin öncülüğünde gür bir kanala yöneltmek mümkün olacaktır.

O halde yoldaşlar, iş başına!

Yarınki büyük taarruz için güç biriktirelim. Her komite, her militan görev ve sorumluluk bilinciyle, birlikte örülen binaya tuğla ve harç taşımak için seferber olmalı.

Kahrolsun faşizm, emperyalizm, sömürgecilik ve feodal gericilik!

Yaşasın Kürdistan ve Türkiye halklarının özgürlük, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi!

Yaşasın Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi!

Tüm komite ve üyelere

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, 19 Eylül-10 Ekim 1983 tarihleri arasında tüm üye sayısıyla yaptığı toplantıda gündemindeki sorunları görüştü, kararlar aldı.

Komitemiz, Politbüro'nun sunduğu raporu değerlendirdi ve oybirliğiyle onayladı. Raporun tamamı ekte sunulmuştur.

Komitemizin yurt ve dünya sorunlarına ilişkin hazırladığı bir bildiri, Politbüro Raporu'nun aynı konuya ilişkin bölümüyle birlikte Riya Azadi'de yayınlanacak ve muhtemelen bu genelgenin elinize ulaşacağı bir zamanda çıkmış olacaktır.

Partimizin son bir yıl içindeki çalışmaları ve örgütsel durum Politbüro raporunda özlü olarak belirtilmiştir. Komitemiz, MK toplantısına ve alınan kararlara ilişkin olarak da tabanı bilgilendirmeyi uygun bulmuştur.

Merkez Komitemizin bu toplantısının önemli bir özelliği, Komitenin gerek bir bütün olarak kendi çalışmalarını, gerekse tek tek üyelerinin durumunu sıkı bir eleştiri süzgecinden geçirmesi olmasıdır. Olumlu ve başarılı çalışmalar gibi hataların, yanlışların ve disiplinsizliklerin üzerinde bir bir duruldu. Yoldaşların hemen hemen tümü, söz alarak kendi hata ve zaafları üzerinde durdular, buna ilişkin özeleştiri yaptılar. Komitemiz bunu, Partimiz içinde eleştiri-özeleştiri mekanizmasının iyi işlemesi, bu geleneğin pekişmesi, eksik ve zaafların aşılması yönünde olumlu ve önemli bir adım olarak değerlendirdi.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, geçen yılki toplantısında örgütümüzün aldığı yaraların sarılması, yurt içinde örgütsel çalışmanın daha da canlandırılması ve bu amaçla gerekli yeni düzenlemelerin yapılması için kararlar almıştı. Politbüro Raporu'nda da belirtildiği gibi, ne yazık ki bu kararlar hayata geçirilemedi. Geçen yılki MK toplantısından kısa süre sonra faşist rejim tarafından örgütümüze yeni operasyonlar yöneldi. Yurt içi örgütsel çalışmada hedeflediğimiz canlılığa ve etkinliğe ulaşamadığımız gibi yeni kayıplar verdik, yurt içinde örgütsel çalışma ve işlerlik bakımından daha da güç bir durumla yüz yüze geldik.

Komitemiz son operasyonun ve kan kaybımızın yüksek oluşunun nedenlerini tartıştı ve şu sonuçlara ulaştı:

1- Örgütümüze böylesine bir operasyonun yönelmesinin başta gelen bir nedeni, faşist ve sömürgeci düşmanın tüm devrimci ve demokratik güçleri ezmek, onların yurt içindeki örgütsel çalışmalarını felce uğratmak için baştan beri gösterdiği çabaların aralıksız devam etmesidir. Faşist cuntanın başa geliş nedenlerinden biri budur.

2- Örgütümüzün, cuntanın başa gelişinin ilk iki yılında, bize yöneltilen tüm ağır saldırılara rağmen, faşizme karşı yürüttüğü etkin mücadele, düşmanın dikkatinin örgütümüz üzerinde yoğunlaşmasına ve bizi etkisiz kılmak için özel çaba göstermesine yol açmıştır.

Gerçekten de partimiz, daha Mart 1980 operasyonundan başlayarak, cuntanın başa gelişini izleyen ağır saldırı döneminde de sömürgeci ve faşist düşmanı teşhir için etkin bir propaganda yürüttü. Özellikle yurt dışında yoğunlaşan bu çalışmada partimizin önemli katkısı oldu ve bu çabalar zaman zaman cuntayı ciddi biçimde köşeye sıkıştırdı.

Partimiz saldırılar karşısında bir şaşkınlığa, yılgınlığa düşmeden mücadelesini yeni koşullara uyarladı. Partimizin yeni dönemde gösterdiği etkinlik, yayınlarımızın yurt içine girip dağılması, yurt içinde söz konusu ağır koşullar altında da örgütsel çalışmamızın devam etmesi, yurtsever ve antifaşist güçlerin birliği yolunda gösterdiğimiz etkinlik; bütün bunların sonucu partimizin yurt içinde ve dışında artan saygınlığı, yurtsever güçleri ezme hevesine kapılmış faşist düşmanı büyük ölçüde tedirgin etti ve onun dikkatlerinin bizim üzerimizde yoğunlaşmasına, daha bir öfke ve hınçla bize saldırmasına yol açtı. Örgütümüze uzaktan-yakından sempati duymuş veya geçen dönemdeki legal çalışmalarla ilgilenmiş insanların bile tutuklanıp işkenceye tabi tutulmasının nedeni budur.

Faşist düşman terörden çok söz ediyor; ama o, kendisini tehdit eden asıl ciddi, mücadeleci, örgütlü gücün nerede olduğunu kavrıyor. Bir yandan partimizi yurt içinde ve dışında lanse etmemeye çalışırken, diğer yandan baskı güçlerini üzerimizde yoğunlaştırıyor.

Partimiz elbette, düşmanın saldırılarının artmasına yol açtığı için, etkin bir çalışma göstermiş olmaktan pişman değildir. Biz, dosta ve düşmana mücadeleci bir örgüt olduğumuzu gösterdik ve bundan böyle de bu yolu izleyeceğiz. Pasifizm yıldırımları daha az çeker, ama bununla devrimci, mücadeleci bir örgüt yaratılamaz.

3- Merkez Komitemizin 1981 toplantısında saptanan zaaf ve hatalar (amatörlük, geri planda yeter kadro tutulmaması vb.) bir yıl gibi kısa bir süre içinde giderilmedi ve giderilecek cinsten de değildi. Kadroların gizli çalışma yöntemlerinde ustalaşması, yakalanan veya yurt dışına çıkmak durumunda kalan daha tecrübeli kadroların yerine yenilerinin konabilmesi

daha uzun zamanı gerektiren bir süreç işidir. Bizim eksiklerimizi gidermeyc ve yaralarımızı sarmaya çalıştığımız bu dönemde düşmanın saldırıları devam ediyordu.

4- Merkez Komitesi üyelerinin hemen tümünün polisçe aranır olması ve bunların korunmasının taşıdığı önem nedeniyle, Merkez Komitesinin yurt içi örgütünü gereği gibi denetlemesi güçleşmişti. Bu olumsuz durum, birimlere seri müdahale, kopuklukları giderme, kadroları eğitme ve eksikliklerini gidermede onlara yardımcı olma gibi konularda da önemli engeller çıkardı. Komitemiz, bu engelleri aşma çabalarında kendisinin yeterince başarılı olamadığı kanısına varmış ve Politbüro da kendi görev çerçevesi içinde sorumluluğu paylaşmıştır.

5- Yurt içindeki birçok yoldaşımız da, MK'nın ve Genel Sekreterliğin çeşitli uyarılarına rağmen, gizli çalışma koşullarına ayak uydurmada, yer değiştirmede ve yurt dışına çıkılmasını gerektiren durumlarda üstlerine düşeni yapmada, bunun için inisiyatif kullanmada başarısız kalmışlardır.

6- Kadroların korunma amacıyla yurt dışına çıkarılmasında güney sınırı büyük önem taşımakta idi. Komitemiz son üç yıl içinde Suriye biriminde üst düzeyde görev ve sorumluluk verdiği yoldaşlara, aynı zamanda sınır ilişkilerinin düzenlenmesine ilişkin görevler de vermişti. Ancak bu birim, söz konusu süre içinde sınır ilişkilerini başarılı biçimde düzenleyemedi.

Yukarıda açıklanan nedenlerle (son dört neden) düşmanın 1982 sonunda bize karşı başlattığı ve 1983 yılı içinde sürdürdüğü operasyonda kadrolarımızın bir bölümünü koruyamadık, onları yurt içinde gizlemeyi, yurt içinde gizlenmesi mümkün olmayanları yurt dışına geçirmeyi başaramadık; kan kaybımız yüksek oldu. Yakalanan kadroların yerine kısa sürede, görevi sürdürecek yeni kadrolar ikame edemedik; bu da örgütsel çalışmada daha ciddi aksamaların, kopuklukların ortaya çıkmasına yol açtı.

Yoldaşlar,

Bu son operasyonla düşmanın örgütümüze bir hayli zarar verdiği açıktır. Ne var ki, buna bakarak karamsarlığa kapılmak, umutsuzluğa düşmek için neden yoktur. Devrimci mücadelede böylesine çetin dönemler de olacaktır. Bize düşen, güçlükler karşısında yılgınlığa kapılmadan yeni koşulların önümüze koyduğu görevlere çözüm getirmek için canla başla çalışmaktır.

Komitemiz, yurt içindeki çalışmayı düzene sokmak için kısa ve uzun vadeli olmak üzere iki açıdan soruna eğilmeyi kararlaştırdı. Kısa vadeli olarak, yurt içinde örgütsel görevlerin yürütülmesi için gereken acil müdahaleleri yapmak; ancak uzun vadede, örgütsel çalışmayı daha sağlam temeller üzerinde inşa etmek. Örgütümüzü gizli çalışmada ustalaştırmak, amatörlüğü

yenmek zorundayız. Bu da uzun vadeli, ciddi, sabırlı, inatçı bir çalışmayı gerektirir. Partimizin bunu başaracağına kuşku yoktur. Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin militanları düşmanın en ağır saldırıları altında, güç yaşam koşulları içinde, işkencede, zindanda davalarına ve örgütlerine olan inançlarını bir an bile yitirmeden savaşıyorlar. Bu bizim en büyük güç kaynağımızdır. Düşmanın güçlerimizi ezmek, budamak için giriştiği tüm azgınca saldırıya rağmen kadrolarımızın büyük bölümü kendini korumuştur. Düşman, Partimizin binlerce sempatizanını yok edememiştir, edemez. Ve bu dönemde de örgütümüze sempatizan yeni çevreler oluşuyor, yeni filizler sürüyor. Kadrolar bu dönemde hayli deney kazandılar. O halde, örgütsel çalışmayı daha sağlam temeller üzerinde inşa etmek, yarına daha güçlü, mücadeleci bir örgüt yapısı hazırlamak için koşullar elverişlidir ve bize, bunun için bilinçle, özveriyle çalışmak düşüyor. Bunu başaracağız.

Komitemiz, yurt içinde söz konusu örgütsel düzenleme ve inşa işiyle görevli olmak üzere, kendi içinden üç kişilik bir Örgütleme Komitesi seçti.

Komitemiz ayrıca, gerek partimizin yayın ve propaganda çalışmalarını daha merkezi bir yönlendiriciliğe kavuşturmak, gerekse bu çalışmalarla eğitim çalışmaları arasında bir uyum sağlamak için üç kişilik Yayın-Propaganda ve Eğitim Bürosu oluşturdu.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemizin geçen yıl aldığı önemli kararlardan biri Irak Kürdistanı sınır yöresinde üslenmekti. Ancak Politbüro raporunda açıklanan nedenlerle bu hedefe ulaşamadık.

Diğer yandan, sınır bölgesine üslenme ve buradan Türkiye Kürdistanı'na yönelik siyasi çalışma yapma koşulları var olmadığı ve üç yılı aşkın bir süre İran Kürdistanı'nda bulundukları için, bu parçadaki yoldaşlarımızı da çekmeyi daha doğru bulduk.

İran Kürdistanı'ndaki yoldaşlarımız, orada bulundukları süre içinde zaman zaman ortaya çıkan sorunlara karşılık, genel olarak başarılı oldular. Yoldaşlarımız, hem kendileri bir hayli mücadele deneyi edindiler, hem de partimizle İran ve Irak Kürdistanı yurtsever güçleri, halk kitleleri arasında sıcak ve dostça bağların kurulmasına büyük katkıda bulundular. Karşılıklı destek ve dayanışma partimizle İran KDP arasında sağlam dostluk bağlarının kurulmasını sağladı. Partimizin İran Kürdistanı'nda prestiji yüksektir. Bunun gibi, partimizle Irak Kürdistanı'nda mücadele eden Kürdistan Yurtsever Birliği (Yekıti) ve Irak Komünist Partisi arasındaki dostluk bağlarının pekişmesine de bu yoldaşlarımız katkıda bulundular. Daha önce İran Kürdistanı'nda bulunan kadrolarımızın tümü şu anda bölgeden çekilmiş bulunuyor. Komitemiz, daha önce saptanan amaç ve hedefler bakımından,

bunu, koşulların bizi zorladığı geri bir adım olarak değerlendirdi ve gelecekte, uygun koşullar ortaya çıktığında bölgede yeniden üslenmeyi kararlaştırdı.

Bu aşamada kadrolarımızı bölgeden çekme durumunda kalmış olmamız, elbette, söz konusu dostluk ve dayanışma ilişkilerini zedelemeyecektir.

Komitemiz, Politbüro'nun önerisine uygun olarak, bölgeden çekilmiş kadrolarımızın büyük bölümünün Avrupa ülkelerine kaydırılmasını kararlaştırdı. Kadrolarımız bu ülkelerdeki emekçilerimiz arasında kitlesel çalışmada değerlendirilebilir, kendilerine iş ve eğitim olanakları bulunabilir. (....)

Yoldaşlar,

Geçen yıl alınan MK kararında, Partimizin 2. Kongresinin bir yıllık süre içinde toplanması benimsenmişti. Ancak bu süre içinde düşmanın bize yönelik yeni operasyonu, kongre toplama koşullarını ortadan kaldırdı. Komitemiz buna ilişkin olarak durumu değerlendirdi ve 2. Kongremizin toplanması için öncelikle yurt içinde örgütsel çalışmanın yeniden düzene sokulmasının zorunlu olduğunu saptadı. Komitemiz ayrıca, söz konusu görevin yerine getirilmesine ve dolayısıyla kongrenin toplanmasında bir gecikme halinde bir parti konferansı toplayabilme yetkisini Politbüro'ya tanıdı.

Komitemiz, Türkiye Kürdistanı yurtsever örgütlerinin güç ve eylem birliği çalışmalarına ilişkin olarak ortak komisyon tarafından hazırlanan taslağı inceledi. Ortak program taslağının ortaya çıkışı olumlu bir adım olarak değerlendirildi. Tabandan gelen öneriler de göz önüne alınarak bazı düzeltmeler yapılması önerildi. Programın tamamlanmasında ve ortak tüzüğün hazırlanmasında Politbüro'ya tam yetki verildi.

Komitemiz, Türkiye Komünist Partisi'nin örgütümüze yaptığı ve Politbüro raporunda belirtilmiş olan önerileri inceledi. Yurt dışında bir barış konferansı toplanması ve bir barış prezidyumu oluşturulması önerisi uygun bulundu. Partimiz bu türden ortak çalışmaların içinde yer alacak, aktif çaba gösterecek; ayrıca bu tür toplantı ve çalışmaların barış yanlısı geniş çevreleri temsil etmesi, onların da çalışmalara katılması için çalışacaktır.

Yine TKP'nin yurt dışındaki DİSK yöneticilerinin ortak basın toplantısına, çalışmaların uyumlu hale getirilmesine ilişkin önerisi de olumlu bulundu ve kendilerine olumlu cevap verilmesi kararlaştırıldı. Söz konusu ortak toplantıya TÖB-DER yöneticilerinin katılması da ortak görüştür. Biz bunu zaten ötedenberi savunmakta ve yurt dışındaki DİSK ve TÖB-DER'e ilişkin komitelerin çalışmalarının birleştirilmesi için çaba göstermekte idik.

TKP'nin, yurt dışında, Cunta'ya karşı mücadelenin örgütlendirilmesi

anlamında, "Türkiye Demokrasi Güçleriyle Dayanışma Komitesi" adında bir komite kurulması ve iki örgütün bunun için ortak çaba sarf etmesi biçimindeki önerisi ise benimsenmedi. Komitemiz, cuntaya karşı ciddi bir mücadelenin örgütlendirilmesi için a) siyasi örgütler planında güç ve eylem birliği ve giderek cephe birliği için; b) demokratik kitle örgütleri planında kalıcı bir güç-eylem birliği platformu oluşturmak için çaba harcanmasını ve somut adımlar atılmasını gerekli bulmaktadır. Böylesine temel bir görevi bir yana koyarak, hatta ona alternatif biçiminde, "enformasyon bürosu" veya "dayanışma komiteleri" önermek, sorunu küçümsemek olur. Bu tür büro ve komiteler bir güçbirliği platformunun çeşitli ürünlerinden biri olabilir; ama tek başlarına Cunta'ya karşı mücadele görevini omuzlayamazlar, Cuntanın yıkılması için gerekli güçleri seferber edemez, örgütleyemezler.

Komitemiz, Kürdistan işçi sınıfı hareketinin birlik sorununu, PPKK ve diğer bazı gruplardan gelen önerileri de göz önünde alarak değerlendirdi.

Merkez Komitemiz, bu konuda Politbüro Raporu'nda ortaya konan görüş açısını benimsedi.

Partimiz Türkiye Kürdistanı'nda, Kürdistan'ın tüm parçaları ve tarihi bakımından ilk kez, işçi sınıfının bilimsel dünya görüşünü, Marksizm-Leninizmi kendisine kılavuz edinerek ve buna uygun bir programla yola çıkan ilk ve tek örgüttür. Partimiz kuruluşundan bu yana geçen dokuz yıllık süre içinde bu ilkeleri burjuva milliyetçiliğine, sağ ve sol türden küçük burjuva devrimciliğine karşı kararlıca savundu ve bu mücadele içinde şekillendi, gelişti. Bu, herkesin bildiği bir gerçektir.

12 Eylül sonrası yaşanan bu güç dönem, bilindiği üzere, küçük burjuva karakterli örgütler için bölünme ve dağılmayı getirdi. İdeolojik bakımdan bulanık, kararsız olan ve başından beri kadrolara ve kitlelere açık, net bir program sunamayan bu örgütler bakımından söz konusu dalgalanma, bölünme ve dağılmaları doğal karşılamak gerekir. 12 Eylül koşulları bunu hızlandırmıştır.

Bugün söz konusu örgütler veya onlardan kopan kimi insanlar kendi bunalımlarını genelleştiriyorlar. Oysa bu haksız, yanlış bir değerlendirmedir. Böylesine, bunalım edebiyatı üzerine kurulmuş siyasi birlik ve örgüt çağrıları da yanlıştır.

Bu zor dönem, işçi sınıfının politik mücadelesi bakımından doğru ile yanlışı, sağlam ile çürüğü ayırmak için de bir denek taşı oluyor; çürükleri ayıkladığı gibi, ayakta kalanı ve mücadele yeteneği olanı da gösteriyor. Bu zor dönemde partimizin ideolojisi, temel stratejisi ve taktikleri bir kez daha denenmiş ve doğruluğunu göstermiştir. Partimiz doğru yoldadır ve bizim için bir bunalım söz konusu değildir. Bu güç dönemde, kaçınılmaz olarak

partimiz de yara aldı; ama o, bir şaşkınlığa ve bunalıma düşmeden mücadeleye devam ediyor, kadrolara ve kitlelere yol göstericilik görevini yerine getiriyor. Partimizin bu zor dönemden güçlenerek çıkacağına, yaralarını başarıyla saracağına ve örgütlü çalışma düzeyini kat kat yükselteceğine kuşku yoktur.

Diğer yandan, son 7-8 yıllık dönemde işçi sınıfının dünya görüşü Kürdistan'da kitleler arasında yaygın bir prestij edindi ve bunda Partimizin oynadığı temel rolden dolayı onur duymak hakkımızdır. Sosyalist dünya görüşünün aydınlar, emekçiler ve gençlik arasında hızlı biçimde yayılması, burjuva milliyetçiliğinin etki alanındaki küçük burjuva yurtsever akımları büyük ölçüde etkiledi ve bu türden örgütleri güç durumda bıraktı. Bu örgütler giderek birçok konuda eski görüşlerini savunamaz duruma düştüler. Bu örgütlerde bölünmeler, dalgalanmalar baş gösterdi, bilimsel sosyalist görüşlere yaklaşan insanların sayısı çoğaldı. Daha önce, işçi sınıfının bağımsız politik hattını, bilimsel sosyalist dünya görüşünü savunduğumuz, burjuva milliyetçi sloganları reddettiğimiz için bize öfke duyan ve bizi "ulusal hain" olmakla suçlayan bu örgütlerin birçoğu, gelişmeler karşısında çark edip modaya uydular ve en iyi "proleter çizgi"nin kendileri tarafından temsil edildiğini iddia etmeye kadar işi vardırdılar.

Sosyalist görüşlerin bir moda haline gelmesi ve bu sola açılma iki yönüyle ele alınmalıdır. Bu gelişme bir yönüyle olumludur, kadroların ve kitlelerin sola açılışını gösterir. Ama diğer yönüyle, burjuva milliyetçilerinin ve küçük burjuva akımların bu kez de Marksizm-Leninizm maskesi altında, birçok yanlış görüşü ve taktiği savunmalarına da yol açıyor. KAVA'cıların, Apocuların, şimdi "Kürdistan Komünist Partisi" kurmaya kalkışan Rızgaricilerin ve diğer birçoklarının durumu budur.

İdeolojik ve örgütsel bunalımlarını ve iflaslarını böylesine parlak sloganlar, "iyi niyetli" birlik çağrıları altında gizlemeye çalışan bu türden iflah olmaz burjuva milliyetçilerini, küçük burjuvaları iyi tanımak gerekir. Böylelerinin ne birlik çağrıları ne de şimdi edinmeye çalıştıkları yeni adlar ciddiye alınamaz.

Diğer yandan, esas olarak küçük burjuva karakterli bu örgütlerin saflarında birçok genç insan, aydın ya da emekçi sosyalist görüşlere sempati duymakta ve gerçekten, ulusal kurtuluşun yanı sıra, sosyalizm için mücadeleyi istemektedirler. Bu tür insanları, bizim temel ideolojik ilkelerimize, programımıza yaklaştıkları ölçüde kazanmaya, örgütümüzün çatısı altında toplamaya ve kaynaştırmaya çalışmak elbet bizim görevimizdir ve bunun için ciddi çaba göstermeliyiz.

Yine söz konusu küçük burjuva karakterli örgütlerin saflarında ortaya

çıkan dalgalanmalar, bölünmeler, kimi zaman sosyalizme açık gruplar veya kanatlar çıkarıyor. Örneğin Devrimci Demokratlardaki dalgalanma ve ayrışmalar sonucunda, bugün PPKK adıyla ortaya çıkan kanat uluslararası sosyalist hareketin değerlendirilmesinde ve diğer bir dizi sorunda bize oldukça yaklaşmıştır. Bu kesimle aramızda hâlâ, başta Kürdistan'ın toplumsal yapı tahlili olmak üzere önemli görüş ayrılıkları vardır. Ama biz bu görüş ayrılıklarının tartışılmasında yarar görüyoruz. Karşılıklı görüş alış-verişi ve tartışmalar, bize göre, bu kesimin geçmişten miras aldığı ve hâlâ terk edemediği bazı yanlış görüşleri aşmasına yardımcı olabilir ve bazı tali konularda ortak bir görüşe varılabilir. Bu da bilimsel sosyalizme inanan kadroların tek örgütün çatısı altında toplanması için koşulları clverişli hale getirebilir. Böylesine bir gelişme, hiç kuşkusuz Kürdistan'da işçi sınıfının politik hareketini güçlendirmekte, sosyalist kadroları toparlamakta rol oynayacaktır.

Birlik, denenmiş ideolojik hattımızdan, daha doğru bir deyişle Markiszm-Leninizm'in kendisinden, sağlıklı stratejimizden ve temel taktiklerimizden ayrılma pahasına clbet söz konusu olamaz. Ancak bu ilkeler üzerinde sağlanacak bir birlik Kürdistan işçi sınıfı hareketine, sosyalist kavgamıza güç kazandırır.

O halde sorun, öncelikle temel ideolojik konularda birlik sağlamaya bağlıdır. Bu sağlandığı zaman birlik konusunda ileri adımlar atmak için yol açılır ve birliğin pratiktc nasıl gerçekleşeceği gündeme gelir.

Yoldaşlar,

Merkez Komitemiz, gündemine giren disiplin sorunlarını da inceledi, bunlara uygun düşen tüzük hükümlerini uyguladı ve sonuçların ilgili birim, komite ve üyelere ulaştırılmasını kararlaştırdı.

Yoldaşlar,

Partimiz, önümüzdeki yılbaşında dokuzuncu yılını tamamlıyor ve onuncu yılına giriyor. Partimiz, bu dokuz yıl içinde işçi sınıfının politik örgütüne yaraşır kararlı, ilkeli, özverili bir mücadele yürüttü. Bu kavgayı daha da yükselterek zafere kadar sürdüreceğiz ve ülkemizde yeni bir yaşamın kurulması, özgürlük ve barış içinde sosyalizmin inşası için çalışacağız.

Zaferden ve gelecceğin bizim olduğundan kuşkumuz yok.

Merkez Komitemiz, partimizin 10. yıla girdiği böyle bir dönemde tüm parti örgütlerimizi, tüm yoldaş ve sempatizanlarımızı kutlar, onları partimizin program amaçları, uzak ve yakın hedefleri doğrultusunda mücadeleyi hızlandırmaya, örgütsel çalışma düzeyini yükseltmeye ve görevlere daha sıkı sarılmaya çağırır.

Yaşasın ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm mücadelemiz!

Yaşasın Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi

Değerli Yoldaşlar,

Aralık 1984'te Merkez Komitemiz toplanarak son bir yıl içindeki örgütsel çalışmaları değerlendirdi, örgütsel sorunları görüştü, kararlar aldı.

Merkez Komitemiz, Partimizin 1. Kongresinden bu yana olan dönemi kapsayan bir rapor hazırlayacak ve ilerde tabana ulaştıracaktır. Bu rapor, yurt ve dünyadaki durumu ve Parti çalışmalarımızı bir bütün olarak kapsayacaktır. Diğer yandan, bazı konularda gecikmeksizin tabanı bilgilendirmek amacıyla, MK'nın ve Politbüro'nun kararlarına da uygun olarak, Genel Sekreterlik bu genelgeyi hazırlayıp size ulaştırmış bulunuyor.

I- Ortadoğu Bölgesindeki (yurt dışına çıkmış olan) Yoldaşlarımızın Avrupa'ya Geçirilmesi:

Bu süre içinde bölgede görevli olarak bırakılan çok az sayıdaki yoldaşımızın dışında diğer tüm yoldaşlar çeşitli Avrupa ülkelerine geçirildiler.

Bu yoldaşların, şimdiden kestiremeyeceğimiz kısa ya da uzun bir süre için bu ülkelerde kalması mümkündür. Bu süreyi devrimci çalışma ve partimiz için en iyi biçimde değerlendirmek gerekir. Yoldaşlarımız bu sürede:

1- En başta bulundukları ülkenin dilini öğrenmeli, bir iş edinerek kendi geçimlerini sağlamalı, ailelerine ve partiye maddi destek vermelidirler. Koşullara göre ve bunun için mümkün olan her olanağı kullanarak ve zorlayarak, bugün ve gelecekte parti çalışmasında işe yarayacak bir meslek ve sanat öğrenmelidirler (Fotoğrafçılık, desencilik, müzik ve tiyatro, matbaacılık, radyoculuk, tornacılık, makina ve motor ustalığı vb.) Genç, hatta orta yaşlı yoldaşlar, koşulları varsa orta veya üniversite düzeyindeki eksik eğitimlerini de tamamlayabilirler.

2- Partimizin tüm yoldaşlardan beklediği, devrimci çalışmayı bulundukları ülkede de etkin biçimde sürdürmeleridir. Bir devrimci için çalışma koşulları her yerde ve her zaman vardır. Yeter ki o bu isteği ve beceriyi göstersin. Üstelik Avrupa ülkelerinin her birinde pek çok Kürdistanlı ve Türkiyeli işçi, öğrenci ve aydın var. Onlar arasında çalışmak, onlarla bağ kurmak başlı başına önem taşıyor. Bulunduğumuz ülkenin halkına, barışsever, demokratik ve humaniter güçlerine yönelik olarak da yapabileceğimiz çok şey var. Bu fırsattan yararlanarak halkımızın haklı mücadelesini onlara anlatabilir, dostlar ve destek kazanabiliriz.

Her bir ülkede barınma, iş bulma, eğitim olanakları elbet farklıdır ve hemen her yerde bizi bekleyen bir dizi sorun var. Gerek kişisel, gerekse örgütsel sorunları devrimci inanç, sabır ve çalışmayla göğüslemeli, çözmeli; güçlükleri aşmasını bilmeliyiz. Yoldaşlar şunu hiçbir zaman unutmamalı ki, bu direnci ve beceriyi göstermeyenler yılgınlaşıp dökülebilirler.

Yurtdışında yapılacak çalışmaları küçümsemek büyük hata olur. Biz kararlı ve etkin bir çalışmayla hem kendimizi koruyup geliştirebilir, hem de örgütsel mücadelemize yeni güçler devşirebiliriz.

Yeni gelen yoldaşlarımızın da katkısıyla Avrupa ülkelerinde gerek emekçilerimizin örgütlenmesinde, gerek Cunta'nın teşhirine yönelik kitle eylemlerinin düzeyinde bir canlılık daha şimdiden görülüyor. Bunu daha da yükseltelim.

Güçbirliği Çalışmaları

a) Beşli Çalışma

Türkiye Kürdistanı'ndan beş yurtsever örgüt arasında yürütülen güçbirliği çalışmalarında, geçen yıldan bu yana olumlu bir gelişme sağlanmadı, aksine bu çalışmalar bir tıkanma noktasına geldi.

Ala Rızgari, kendi iç sorunları nedeniyle uzun süredir toplantılara temsilci göndermemekte idi. Diğer dört örgütün temsilcilerinden oluşan komisyon, 1983 yılında üç bölümden oluşan bir program taslağını benimsedi (Bu konuda, 1983 yılı Politbüro raporunda yoldaşlara bilgi verilmişti). Söz konusu program taslağı beş örgütün yetkili organlarında görüşüldü. Yeniden bir araya gelindiğinde (A. Rızgari temsilcisi yine yoktu) Tekoşin, antifaşist istemlere ilişkin 3. bölüme itirazlarını tekrarladı. KUK da, daha önceki tutumunun aksine, bu bölüme tümüyle itiraz etti ve çıkartılmasını istedi. Pêşeng ise, Türkiyeli sol güçlerle birlikte oluşturulması düşünülen "Anticmperyalist demokratik cephe" veya "güç birliği"ne ilişkin olan programın ikinci bölümüne itiraz etti ve onun tümden çıkarılmasını istedi; ancak bu konuda, programda (2. bölümde) bazı düzeltmeler yapılırsa fazla ısrarlı olmayacağını da hissettirdi.

KUK, ayrıca, daha önce çözüme bağlanmış ve aşılmış olan diğer konularda da yeni itirazlar getirdi: "Bağımsız Kürdistan" isteminin tek başına (federasyon alternatifini dışlayarak) ve silahlı mücadelenin temel mücadele biçimi olduğu belirlenerek programa konmasını istedi.

Biz ise, bazı düzeltme istemlerinin ötesinde programa bir tüm halinde - her üç bölümüyle- sahip çıktık ve öylece yayınlanmasının uygun olacağını savunduk.

KUK'un bağımsız (ayrı) devlete ve temel mücadele biçimine ilişkin itirazı red edildi ve KUK her iki konuda da geri adım attı; ancak antifaşist cepheye ilişkin programın üçüncü bölümüne olan itirazını sürdürdü.

Bu arada görüşmeler uzadığı için Tekoşin, toplantılara geliş-gidiş için maddi olanaklarının elvermediğini de ileri sürerek (Seyfi Upsala'dan Stokholm'e gelmekte idi, yani 45 km. kadar bir mesafe) toplantılardan çekildi.

Diğer örgütlerin tutumu nedeniyle görüşmeler çıkmaza girmişti. Bu nedenle, dört yıldır yürütülen çalışmayı çıkmazdan kurtarmak ve bir sonuca ulaşmak için yeni bir öneri yaptık: Tüm örgütlerin üzerinde birleşebileceği ortak noktaların saptanmasını ve onlar üzerinde birlik yapılmasını istedik. Gerekiyorsa yalnızca programın, antisömürgeci güçlerin birliğine ilişkin birinci bölümüyle yetinilebileceğini söyledik. Bunun üzerine Partimiz'le PPKK ve KUK arasında görüş birliği sağlandı, program konusunun tamamlandığı belirtilerek tüzük görüşmelerine geçildi.

Ancak tüzük görüşmeleri için yapılan üçüncü toplantıda KUK yepyeni bir öneriyle geldi: KUK, bu üç örgütün güçbirliğinin bir şey ifade etmeyeceğini, çünkü tüm örgütlerin bölünüp zayıf düştüklerini, bu örgütlerin bir eylem gücünün olmadığını ileri sürdü ve Kürdistan'da örgüt olarak sahneye çıkmış kim varsa, örneğin KİP, Sosyalist Eğilim ve Roja Welat'ın da toplantılara çağrılmasını önerdi. Bu öneri red edildi.

Bir kez KUK, başından beri bu güçbirliği çalışmalarını uzatan, çıkmaza sokan sekter bir tutum takınmış ve her keresinde özellikle partimizin ısrarlı ve esnek çabalarıyla engeller aşılabilmişti.

İkincisi, KUK kendisine olan güveni yitirmiştir. Bu süreç içinde daha da dağılmış, eylem gücü, kendisi bakımından gerçekten de neredeyse sıfıra inmiştir. O, Almanya'da yürütülen demokratik kitle örgütleri platformuna bir temsilci bile gönderemeyecek duruma düşmüştür. KUK'un umutsuzluğu kendisi bakımından anlaşılır bir şeydir.

Üçüncüsü, KUK, içine düştüğü likidasyon ve eylemsizlik ortamında çözümler ararken, yeniden Irak KDP'nin yanına, "baba ocağına" sığınma politikasına dönmüştür, son dönemde bunun için çaba göstermektedir. Bu nedenledir ki Irak KDP'nin işine gelen bir tutum izlemekte ve bu tutum hemen her konuda göze çarpmaktadır. KUK'un "Beşli" çerçevede yürütülen çalışmalara karşı tutumunun önemli bir nedeni de budur.

Özetle KUK, yukardaki nedenlerin etkisiyle Beşli Çalışma'nın sona ermesini (dağılmasını) istemekte, ama bu konuda mümkün olduğunca suçu başkalarına yüklemeye çalışmakta idi. Son öneri ile amaçladığı da budur.

KUK, bu son öneri ile, dört yıldır yürütülen çalışmayı sil baştan etmek istiyor ve aslında buna da inanmıyor. Yine o, bu öneri ile, örgütleri, kendi muhalefetlerini resmen tanımaya, likidatörlere muşruiyet kazandırmaya çalışıyor. Kendisinin belki artık bir iddiası kalmamıştır; ama başka örgütlere bunu önermek son derece ilkesiz, gayri ciddi bir tutumdur.

Yoldaşlar,

12 Eylül öncesi yaşadığımız UDG deneyinden sonra, 12 Eylül sonrasında da biz, Türkiye Kürdistanı'nda, ilk elde bir araya gelebilecek yurtsever güçlerin birliğini sağlamak, güçbirliği yolunda ön adımlar atmak için iyi niyetle

ve kararlı olarak çaba gösterdik. Ancak dört yıldır yürütülen çalışmalara rağmen bugün vardığımız nokta şunu gösteriyor: Bizim dışımızdaki örgütlerin çoğu bu işte aynı derecede sorumluluk duymuyorlar ve istikrar da kazanmamışlardır. Bunların çoğu bir güçbirliğinin ancak ortak noktalar üzerinde kurulabileceğini bile kavramıyor ve kendi farklı ideolojik ve programatik görüşlerini güçbirliklerine dayatmaya kalkıyorlar. Soruna ilkeli değil, pragmatik biçimde yaklaşıyor, güncel çıkarlarına uygun olarak tutum değiştiriyorlar.

Dört yıldır yürütülen çalışmaların bir sonuca ulaşmamasının temel nedeni budur.

Diğer yandan, bu süre içinde Ala Rızgari tam bir dağınıklığa uğradı. O artık bir örgütten çok bir örgüt kalıntısıdır. KUK'un da durumu ondan farksız. Tekoşin'in ise öteden beri ciddi bir gücü yoktu.

KUK'un son önerisi üzerine biz ve Pêşeng bu çalışmanın artık sona erdiğini belirttik.

Merkez Komitemiz son durumu değerlendirdi, beşli çalışmanın artık sona erdiğini ve bu aşamada yapılacak bir şey olmadığı sonucuna vardı.

Kuşkusuz, bizim için Türkiye Kürdistanı'nda yurtsever güçlerin birliği sorunu yine de vardır ve ilerde de var olacaktır. Ancak bunun için nesnel ve öznel koşulları hesaba katmak gerekir. Güçbirlikleri, bunun gereğini kavrayan, sorumluluk duyan, şu veya bu ölçüde istikrarlı örgütler gerektirir. Somut adımların atılabilmesi ve atılan adımların kağıt üzerinde kalmaması, kısa sürede dağılıp umutsuzluk yaratmaması buna bağlı.

b) Dörtlü Çalışma

Kürdistan'ın dört parçasından birer örgütün (Partimiz, İran KDP, YNK (Yekıti) ve Suriye'den PDPKS) katıldığı, Suriye ve Irak Komünist partilerinin izci gözlemci olarak izleyip destekledikleri işbirliği çalışmalarının bir donma noktasına geldiğini, 1983 Politbüro Raporu'nda belirtmiştik.

Söz konusu dört örgütün üst düzeyde yöneticileri 1983 Kasım ayında bir kez daha bir araya geldiler, aralarındaki ortak çalışma ilkelerini bir daha saptadılar ve "Komita Hevkari" adında bir komite oluşturdular. Komitenin ilk elde yapacağı bazı çalışmalar üzerinde de görüş birliği sağlandı. Ancak, Komite'nin çalışmaya başlaması için varılan sonucun kendi politbürolarında onanması gerektiği, İran KDP tarafından belirtildi ve bir hafta zaman istendi. Yekıti de buna katıldı. Ancak aradan 10 aylık bir zaman geçmesine rağmen bu konuda bize resmi bir cevap iletilmedi.

Bunun üzerine 19 Ağustos'ta her iki örgüte bir mektup yazarak neden bugüne kadar cevap vermediklerini ve Komite'nin çalışmasına olanak sağlamadıklarını sorduk, ayrıca yurtsever güçler arasındaki uyum ve işbirliğinin

önemine bir kez daha işaret ettik.

Bu mektubumuza Yekıti olumlu cevap verdi ve gecikmenin kendileriyle ilgisi olmadığını, kendilerinin daha baştan ortak çalışmaya hazır olduklarını, sürenin İran KDP tarafından istendiğini ve gerçeğinin de yapılmadığını belirtti.

İran KDP ise yazılı ya da sözlü bir cevap iletmekten kaçındı.

1984 Yılı Kasım ayında Stockholm'e gelen İran KDP sekreteri Kasımlo ile konuyu bir kez daha görüştük, bu çalışmalarda bugüne dek gereken olumlu çabayı göstermediklerini, savsaklayıcı davrandıklarını ilettik. O ise, kendileri açısından şimdiye dek bazı engeller olduğunu, şimdi ise bu engellerin kalktığını söyledi ve bu çalışmanın şimdilik yalnızca üç örgüt arasında (Partimiz, İran KDP ve Yekıti) yürütülmesini, gizli tutulmasını önerdi. Biz bu öneriyi benimsemedik.

Çalışmaların üç örgüt arasında değil, baştan beri devam ettiği gibi dört örgüt arasında sürdürülmesini, Irak ve Suriye Komünist partilerinin de eskiden olduğu gibi çalışmalara katılmasını, Kürdistan'da geniş yurtsever güçleri, Ortadoğu düzeyinde ise, halkımızın her parçada birlikte yaşadığı halkların devrimci ve demokratik güçleriyle geniş birliklerin amaçlanması gerektiğini söyledik. Yine çalışmaların gizli tutulmasının yanlış olduğunu, kitlelerin bizim ne için ve hangi ilkeler üzerinde bir araya geldiğimizi bilmesinin gerekli ve yararlı olduğunu belirttik. Daha sonra bu görüşlerimizi içeren bir yazılı mektup da gönderdik.

Bu konularda ortak görüş sağlanmadığı için çalışmalar durmuştur.

Kürdistan'ın dört parçasındaki yurtsever güçler arasında iş ve güçbirliği oluşturmaya ilişkin bu çabaların bugüne dek başarısız kalmasının nedenleri, bize göre özetle şudur:

1- Örgütlerin birçoğu yurtsever güçlerin birliği sorununa stratejik değil, taktiksel bir sorun olarak bakıyorlar; günübirlik, yararcı bir politika izliyorlar.

2- Örgütler, ilişkide oldukları, yardım ve destek aldıkları güçlerin politikasını gözetiyorlar ve bu, bazen tayin edici oluyor. Örneğin İran KDP, işbirliğinin gizli tutulması gereğini savunurken bunu içinde bulunduğu "Şurayı Milli"nin tutumuna bağlıyor. Şurayı Milli, soruna yalnızca İran çerçevesi içinde bakılmasını istiyormuş ve İran KDP'nin Kürdistan'ın diğer parçalarından yurtsever güçlerle bu tür ilişkilerine karşı imiş. Ancak bize göre İran KDP'nin Bağdat rejimi ile var olan ilişkileri, kendileri bakımından daha ciddi bir engeldir. Çünkü Bağdat rejimi, onun Yekıti ile, Irak KP ile ve bizimle böylesine bir iş ve güçbirliği veya dayanışma içinde olmasını istemez. Kürt halkının hiçbir düşmanı, halkımızın yurtsever güçlerinin bir araya gelmesini ve ortak bir strateji izlemesini istemez.

3- Gerek İran KDP gerekse Yekıti, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ve sosyalist ülkelerin desteğine ve onlarla dayanışmaya bizim verdiğimiz önemi vermiyorlar. İttifaklar sorununa bakış açımız farklıdır.

Sonuç olarak, bu yolda ciddi adımların atılabilmesi:

1- Yurtsever güçlerin birliğinin önemini kavramaya ve bunun için ısrarlı bir mücadele yürütmeye,

2- Ulusal ve uluslararası düzeyde bağımsız bir politika izlemeye; ülkemizin, halkımızın ve her partinin kendi sorunları hakkında bağımsız karar verebilmeye, inisiyatifi elde tutmaya,

3- Ulusal ve uluslararası düzeyde dostu ve düşmanı iyi ayırabilmeye bağlıdır.

Bugün ne yazık ki birçok yurtsever örgüt bunları gereği gibi kavramamıştır, kimi durumda inisiyatifi yitirmiştir. Bu nedenledir ki yurtsever güçlerin birliğinden çokça söz edilmesine rağmen bu yolda ileri doğru ciddi, kalıcı bir adım atılamıyor. Yurtsever güçler arasında tehlikeli bir bölünmüşlük ve çatışmalar vardır. Onlar, örneğin, savaşan Irak ve İran'la birlikte taraflar haline gelmişlerdir. Bu durum halkın güçlerini seferber etmeyi, uluslararası düzeyde geniş destek sağlamayı önlüyor ve ulusal hareketi bir yozlaşmaya doğru itiyor.

Bu nedenledir ki dört parçanın yurtsever güçleri arasında kısa sürede bir birlik beklemek gerçekçi değil; şu anda bunun koşulları yoktur, kısa vadede oluşması da beklenemez.

Diğer yandan, dört parçadaki yurtsever güçlerin birliği konusunda bugün iyimser değilsek, bu, doğru çizgide bir güçbirliği için çalışmalara boş vermek anlamına gelmez. Tersine, doğru bildiğimiz ve doğru olan için mücadeleye kararlıca devam etmeliyiz. Çünkü geç de olsa, çıkış yolu buradadır. Halkımızın mücadelesi ancak doğru ilkeler üzerinde, sağlıklı bir politika izleyerek zafere ulaşabilir. Partimiz yıllardır bunun kavgasını veriyor ve bundan böyle de yılmadan aynı doğrultuda mücadelesine devam edecektir.

İran KDP'nin Politikasında Bazı Yanlış Eğilimler:

Yoldaşlar,

Herkesin bildiği gibi, partimiz, İran Kürdistanı'nda halkımızın yürüttüğü haklı mücadeleyi başından beri destekliyor.

Bu parçadaki en etkin ve güçlü örgüt, İran KDP, yurtsever-demokrat bir örgüttür ve biz onunla dostça ilişkilere önem verdik, elimizden geldiğince mücadelesine destek olduk.

Partimizin Marksist-Leninist dünya görüşü ve bu doğrultudaki politikası nedeniyle bu örgütün yönetimi, en azından yönetiminde birinci derecede

söz sahibi olanlar, partimizle ilişkilerde ilk zamanlarda bir hayli çekingen davrandılar. Ancak, içişlerine karışmamamız ve İran Kürdistanı devrimine ve bizzat KDP'ne sağladığımız destek ve gösterdiğimiz içtenlikli dayanışma nedeniyle onların da bize karşı tutumu giderek daha olumlu hale geldi ve aramızdaki dostluk güçlendi.

Diğer yandan, bu destek ve dayanışmayı gösterirken, Kürdistan devriminin sorunlarına ve bizzat İran Kürdistanı devrimine ilişkin olarak da görüşlerimizi, öneri ve eleştirilerimizi, zaman zaman, yine dostça ilişkiler çerçevesinde kendilerine ilettik.

Partimizin bu ilişkilerinin, İran Kürdistanı devrimine ve KDP'ne gösterdiği dayanışma ve desteğin doğru ve olumlu olduğuna kuşkumuz yoktur. Bu politikamızın ve yoldaşlarımızın İran Kürdistanı'ndaki çalışmalarının, bu parçada hem partimizin, hem de genel olarak sosyalizmin prestijinin artmasına önemli katkıları olmuştur.

Biz, İran-Irak arasındaki savaş nedeniyle, yurtsever güçlerin iki düşman devlet arasındaki çelişkilerden yararlanmasını doğal bulmaktayız. Kürdistan'daki mücadelenin amaçlarına ters düşmediği ve ona hizmet ettiği sürece bu çelişkilerden yararlanılması anlaşılır bir şeydir. Ancak İran ve Irak hükümetleriyle kurulan bu türden diyalogların, içinde ciddi tehlikeler taşıdığı da bir başka gerçektir. Söz konusu devletler, diğer ülkelerdeki Kürt hareketlerine sağladıkları destekten yararlanarak Kürt hareketinde inisiyatifi ele geçirmeye ve onu salt kendi çıkarlarına kullanmaya çalışabilirler ve çalışmaktadırlar.

Nitekim Irak KDP, İran'la kurduğu ilişkilerin sonucu önce Şah yönetimine, sonra da Humeyni rejimine bağımlı duruma düşmüş ve onun isteğine uygun olarak İran Kürdistanı'ndaki yurtsever harekete karşı üç yıldan beri savaşmaktadır.

Irak'la var olan ilişkileri, İran KDP'nin de politikasını etkilemekten geri kalmıyor. KDP yönetiminin yurtsever güçlerle ilişkilerinde bu denli çekingen davranması, büyük çapta bu etkinin bir sonucudur. Diğer yandan, savaş uzadıkça İran'daki hareketin de bir çeşit Irak rejimi ile kader birliği içine girdiği görülüyor. Nitekim, son dönemde, Dr. Kasımlo, bir gazeteye verdiği demeçte: "Biz Irak'la aynı mevzide savaşıyoruz" diyecek kadar, bu durumu açıkça ortaya koydu.

Irak'ın son yıllarda Suudi Arabistan, Ürdün gibi gerici Arap rejimleriyle daha sıkı dayanışma içine girdiği göz önüne alınırsa Irak'a bu ölçüde angaje olmanın tehlikesi ortadadır.

Bize endişe veren diğer bir husus ise İran KDP'nin Batı'daki sosyal demokrat çevrelerle ilişkilerinin boyutudur. Biz, bir kurtuluş mücadelesi içinde olan bu türden yurtsever örgütlerin -Marksist olsunlar ya da olmasınlar- ulusal kurtuluş hareketine geniş destek bulmak ve düşmanı tecrit etmek için

uluslararası düzeyde yaygın bir ilişki ağı kurmaları, bu çerçevede sosyal demokrat kesimlerle de diyalog aramalarını doğal, hatta gerekli buluruz. Nitekim Vietnam Kurtuluş Hareketi dahil, birçok ulusal kurtuluş hareketi böyle yapmıştır. Ancak bunu yaparken, ulusal kurtuluş hareketinin temel dostlarının Sosyalist ülkeler ve uluslararası işçi hareketi olduğunu unutmamak, onlarla dostluk ve dayanışmayı küçümsememek ve ikinci plana atmamak gerekiyor.

Oysa KDP yönetimi, temel önemi Batı'daki sosyal demokratlarla, özellikle de Fransız Sosyalist Partisi ile kurduğu ilişkilere vermiş görünüyor.

Dr. Kasımlo'nun, Çekoslovakya'dan ayrıldığı günlerden beri, Batı'nın hemen hemen tüm sosyal demokratlarının ve kimi Troçkist çevrelerin ortaklaşa paylaştıkları bir antisovyetizm taşıdığını biliyorduk. Dr. Kasımlo bunu parti yönetiminde ve saflarında yerleştirmek için çaba göstermektedir.

Nitekim geçtiğimiz yıl, sanki KDP'nin başka acil işi yokmuş ve sıra Kürdistan'da nasıl bir sosyalizmin kurulacağı tartışmasına gelinmiş gibi, sosyalizm üzerine bir broşür hazırlatmış ve bunu, sert tartışmalar sonucunda kongreden geçirmiştir. Bizim edindiğimiz bilgilere göre (çünkü broşür bize iletilmedi) bu broşürde Kürdistan'daki sosyalizmin "demokratik","çoğulcu" bir sosyalizm olacağından söz edilmekte ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizm, "demokrasi eksikliği" ve başka açılardan eleştirilmektedir.

Aslında bir işçi sınıfı partisi olmayan İran KDP'nin nasıl bir "sosyalizm"i düşündüğü bir yönüyle kendi bileceği iştir; biz bu partinin yönetiminden, elbette Marksist-Leninist bir bakış açısı beklemiyoruz. Ancak İran Kürdistanı ulusal hareketinin düşman saldırıları karşısında zor günler yaşadığı bir dönemde bu sorunun ortaya getirilmesi ilginçtir. Ve edindiğimiz bilgilere göre bu broşür Kongrelerinde ancak 100'e karşı 108 oyla benimsenmiştir.

Diğer yandan TUDEH'in geçen yıllarda izlediği yanlış politika malum bir şeydir ve biz bu politikayı haklı olarak eleştirdik. Ancak TUDEH'in kendisi de bu yanlış politikanın ciddi zararlarını gördü ve bugün İran KDP ile ittifak ve dayanışma yollarını aramaktadır. İran KDP ise geçmişte TUDEH'in yaptığı olumsuzlukları gerekçe göstererek, bugün de böyle bir dayanışmaya açık görünmüyor.

İşte bu nedenlerle biz, İran Kürdistanı Demokrat Partisi'nin politikasında, son dönemlerde, ulusal hareketin uzun vadeli çıkarlarıyla bağdaşmayan bazı eğilimlerin önc çıktığı ve ağır bastığı kanısındayız.

Bizim, ulusal hareketin izlemesi gereken stratejiye, dost ve düşmanlarına ilişkin politikamız belli birşeydir. İran KDP yöneticileriyle zaman zaman sorunları konuşma fırsatı bulduğumuzda da bunları dile getirdik. İran ve Irak Kürdistanı'nda yürütülen mücadeleye, İran-Irak savaşına ilişkin yazı

ve değerlendirmelerde de sık sık aynı konulara değindik ve uyarıcı olmaya çalıştık. Yine bu parçada mücadele eden yurtsever örgütlere ve bizzat İran KDP'ne gönderdiğimiz mektuplarda önem taşıyan bu noktalara, uygun bir dille işaret ettik.

Son gelişmeler çeşitli kerelcr Politbüromuzun gündemine girdi ve son olarak da Aralık 1984'te yapılan MK toplantısında tartışıldı; görüşlerimizin İran KDP'ne yeni bir mektupla iletilmesine ve içişlerine karışma niteliğinde olmamak koşuluyla, kimi sorunların gereğinde yayın organlarımızda da tartışılmasının uygun olacağına karar verildi. (*)

c) Sol Birlik'in Ortaya Çıkışı

Partimiz, daha ilk günden, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı devrimci ve demokratik güçleri arasında antiemperyalist-demokratik bir cephenin gereğini savunmakta ve bunu için mücadele etmektedir. Yine, faşist tırmanışın ciddi bir tehlike haline geldiği koşullarda ve faşizm işbaşına geldikten sonra da antifaşist geniş bir cephenin gereğini ısrarla savunduk. Biz, demokrasi mücadelesini devrim mücadelesine bağlı ve tabi olarak gördük ve bugün de öyle görüyoruz.

1983 yılında "Direniş Cephesi" denen örgütün Paris'te düzenlediği toplantıya katıldık ve orada görüşlerimizi dile getirdik. Bu toplantıya 20 dolayında Türkiyeli ve Kürdistanlı örgüt katılmıştı. Geniş toplantılar daha sonra Federal Almanya'da devam etti.

Bu toplantılarda iki yanlış eğilim göze çarpıyordu:

1- Direniş Cephesi'nde yer alan örgütlerin antifaşist mücadeleyi devrim mücadelesine indirgeyen sol sekter tutumları.

2- TİP, TSİP gibi örgütlerin, bir ölçüde de TKP'nin, gündeme salt antifaşist mücadeleyi koyan ve sol güçlerin bir burjuva demokrat (antifaşist) program üzerinde birleşmelerini isteyen sağ eğilimi.

Biz, bu ikisini de eleştirdik, ve şunu önerdik: 1. Sol güçler, kendi aralarında devrimci dönüşümleri kapsayan bir program üzerinde anlaşmalıdırlar; bu bir antiemperyalist demokratik cephe programı olabilir. 2. Böyle

(*) Bu konuda İran KDP'ye bir mektup yazılmadı ve bu konu yayınlarımıza da yansımadı. Zaten çok geçmeden "Gorbaçof Reformları" baş gösterecek, sosyalist sistem allak bullak olacak, biz de ideolojik görüşlerimizi yenileyerek yöntem olarak sosyalizme demokratik geçişi seçecek, işçi sınıfı diktatörlüğü anlayışını terk edecek ve çok partili, demokratik bir sosyalizm anlayışını benimseyecektik. Böylece, demokratik sosyalizme ilişkin görüşlerimiz, oyrokomünizmle suçladığımız Batı Avrupa komünist ve sosyalist partilerininkine yaklaşacaktı. Çekoslovakya'da eğitim gören ve sistemin iç yüzünü daha yakından tanıyan Kasımlo da, bu bakımdan bize göre daha öngörülü ve haklı çıktı kanısındayım.

bir program üzerinde birlik sağlayan sol güçler, diğer antifaşist güçlere, onların da kabul edebilecekleri antifaşist nitelikte demokratik bir program sunmalıdırlar.

Böylece biz, cephe sorununa iki yönlü yaklaştık: 1- Sol güçler arasında devrimci dönüşümleri amaçlayan bir cephe programı, 2- Tüm antifaşist güçlere yönelik bir antifaşist program. Bu bizim, öteden beri savunduğumuz görüştür ve somut koşullara, ülkelerimizin durumuna uymaktadır.

İrili-ufaklı 20'nin üzerinde örgütle yürütülen bu ortak toplantıların olumlu ve kalıcı sonuca ulaşmayacağı daha baştan belli idi. Partizan gibi Maocu gruplar daha baştan bu çalışmayı sabote etmeye çalıştılar, amaçlarını açıkça ortaya koydular.

Antifaşist mücadeleyi devrim mücadelesine indirgeyen ve antifaşist geniş güçlere kendi devrim programlarını sunmaya kalkışan sol sekterlerle de doğru bir antifaşist cephe programı saptamak olanaksızdı.

Bu nedenle bir süre sonra bu ortak toplantılar sona erdi.

Belli somut adımlar atabilmek için, ilk elde bir araya gelebilecek olanları bir araya getirmek en doğru tutumdu. Partimizin de içinde bulunduğu 6 örgüt kendi aralarında çalışmaya devam ettiler. Bir ara TKP(B)'ye de çağrı yapıldı, o bir toplantıya katıldı; ama sonra çekildi. Bu ara kendi içinde ayrışma ve tartışmaya dalmış olan DEV-YOL'u merkezi düzeyde kimin temsil ettiği belli değildi; kendileriyle daha önce kurduğumuz diyalog, bu nedenle bir sonuç vermedi.

Biz altılı platformda güçbirliği ve cephe sorunlarına ilişkin olarak kendi görüşümüzü savunduk ve iki bölümden oluşan (biri devrimci dönüşümleri içeren antiemperyalist demokratik cephenin programı niteliğinde, diğeri ise antifaşist cephe programı niteliğinde) gerekçeli program önerisi sunduk.

TİP ve Pêşeng yalnızca antifaşist bir program yapılmasını savundular. TSİP, eğer üzerinde birleşebilirsek ikisinin de olabileceğini, anlaşamazsak yalnızca antifaşist programla yetinilmesini istedi. TKP, özellikle antiemperyalist istemlerin yer alması gerektiğini savundu. TKEP ise bu ara temsilci bulunduramadı ve daha sonra zirveye katıldı.

Sonuçta bizim önerdiğimiz, solun kendi arasındaki birliğe ve devrimci dönüşümlere ilişkin kısmın ortak deklarasyona bir bölüm halinde konması benimsendi. Pêşeng buna da itiraz etti. Ve komisyonun üzerinde birlik sağladığı metinlerle birlik sağlanamayanlar ve diğer ihtilaflı noktalar örgütlerin zirve toplantısına bırakıldı. Üst düzeyde heyetlerin katıldığı zirve toplantısı Aralık ayında yapıldı.

Zirvede söz konusu birliğin bir "Sol Birlik" olduğu belirtildi ve adı "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik" olarak kondu.

Sol Birlik'in kendi ortak çalışmasını düzenleyen bir "Çalışma ve İşleyiş

Kuralları" belgesi benimsendi ve buna göre ortak çalışmaları yürütecek bir "Sol Birlik Komitesi" oluşturuldu.

Bizim önerimizdeki demokratik halk iktidarı hedefini koyan ve devrimci dönüşümleri içeren bölüm, Deklarasyon'da "Türkiye'nin Toplumsal Kurtuluş Yolu" başlığı altında korundu.

Yine diğer tüm antifaşist güçlere sunulmak üzere hazırlanan demokratik programa son biçimi verildi ve benimsendi.

Merkez Komitemiz, varılan sonuçları şöyle değerlendirdi:

"Merkez Komitemiz, Altılı Çalışma'nın sonuçlarını değerlendirdi: Sol Birlik'in oluşmasını, partimizin, sol güçlerin ve antifaşist güçlerin birliği için, diğer örgütlerle birlikte yürüttüğü çalışmaların olumlu bir ürünü olarak değerlendirdi; bu olumlu adımın geliştirilip güçlendirilmesi, belirlenen ortak hedeflere ulaşılması için çabaların sürdürülmesini kararlaştırdı".

Biz Sol Birlik'in oluşmasını ileri ve önemli bir adım olarak değerlendiriyoruz. Ancak bununla ne biz, ne genel olarak Sol Birlik'i oluşturan diğer örgütler, birlik sorununa tamamlanmış bir şey gözüyle bakıyoruz. Gerek sol güçlerin geniş birliğinin sağlanması, bunun mücadele içinde ete kemiğe kavuşması ve devrimci-demokratik güçlerin bir cephesine dönüşmesi, gerekse önerilen program üzerinde antifaşist güçlerin birliğinin sağlanması ve bunun faşist rejimi sarsacak, alaşağı edecek etkin bir cepheye dönüşmesi bir süreç sorunudur.

Ancak bunların ikisine yönelik olarak da önemli bir adım atılmıştır.

Sol Birlik, deklarasyonda belirlenen ilkeleri benimseyen ve ortak amaçlara ulaşmak için birliğe katılıp mücadele etmek isteyen diğer sol örgütlere açıktır. Sol Birlik, bunu benimseyecek diğer sol örgütleri de birlik çatısı altına çekmeyi önüne hedef olarak koymuştur.

Yine kamuoyuna sunulan antifaşist programla, antifaşist güçlerin birliğini sağlama yolunda önemli bir adım atılmıştır. Sol Birlik, faşizme karşı mücadeleyi benimseyen tüm güçlerle bu programa uygun biçimde iş ve güç birliği yapacağını açıklamıştır.

Ne güç birlikleri, ne cepheler kağıt üzerindeki tespitlerle ve bir anda oluşturulamazlar. Güçleri birleştirmek ve bunu etkin ve daha örgütlü bir düzeye, bir cephe düzeyine yükseltmek, nesnel koşullara uygun adımlar atmaya ve geliştirmeye bağlıdır. Bugün bize ve Sol Birlik içindeki diğer örgütlere düşen de, koyduğumuz ileri hedeflere ulaşmak, birliğin örgütlülük düzeyini yükseltmek için gerekli yapıcı, olumlu çabaları göstermektir.

Siyasi Birlik Sorunu

MK, 1983 toplantısında Türkiye Kürdistanı'nda diğer bazı sol örgütlerle siyasi birlik sorununu da görüşmüş ve Politbüro'ya bu türden görüşmeler için yetki vermişti.

Hatırlanacağı üzere, Merkez Komitemiz, bunu, ancak ideolojik birlik temeli üzerinde oluşabilecek ve zaman isteyen bir iş olarak değerlendirmişti.

Bu süre zarfında PPKK ile aramızda bazı görüşmeler oldu. Öncelikle aramızda ideolojik ve temel önemde bazı görüş ayrılıkları üzerinde, en başta da Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısı üzerinde tartıştık. Ancak bu tartışmalarda ileri bir adım atmak mümkün olmadı. Daha sonra, görüşmeleri, bu konudaki görüşlerimizi yazılı olarak birbirimize iletmek biçiminde sürdürmeye karar verdik.

Şu anda, bir yoldaşımızın, Kürdistan'ın ekonomik-sosyal yapısı üzerine hazırladığı ve yayınlanmak üzere olan bir çalışmayı onlara da iletmiş durumdayız.

İki MK Üyesi Hakkında Alınan Karar

Merkez Komitemiz, 1983 toplantısında, özellikle Suriye biriminde yer alan disiplinsizlik olayı nedeniyle üç MK üyesini sorumlu görmüş ve durumlarına uygun düşen tüzük hükümlerini uygulamıştı. Bunlardan biri MK üyesi Rojan, diğeri de Aziz'di.

1983 toplantısında Rojan'la ilgili alınan karar şöyleydi:

"Merkez Komitemiz Rojan Yoldaş'ın,

"a) Yoldaşlarla ilişkilerinde sert olduğunu, sürtüştüğü yoldaşlara karşı duygusal ve tepkici bir tutum takınırken yakın çevresinden insanlara kayırıcı davrandığını;

"b) .... Yoldaşlar arasındaki sürtüşmeyi birimindeki başka yoldaşlara yansıttığı ve bunun, söz konusu birimdeki bazı kişilerin disiplinsiz bir davranışa yönelmelerine veya bu türden davranışların güç bulmasına etki yaptığını; tüm bunların, söz konusu birimde örgütsel hiyerarşi ve disiplinin zayıflamasına, örgütsel görevlerin aksamasına ve örgütün yıpranmasına yol açtığını saptamıştır;

"Bu nedenle, Rojan Yoldaş'ın, toplantı sırasında bazı hatalarını kısmen kabul etmesini de olumlu bir davranış olarak değerlendirerek kınanmasına ve bu konulara ilişkin olarak yazılı özeleştiri istenmesine karar verildi."

Aziz'e ilişkin olarak alınan karar ise şöyleydi:

'Merkez Komitemiz Aziz yoldaş'ın,

a) Partimizin içinde 1981-82 döneminde ortaya çıkan hizip hareketine adının karıştırılmasına, bu konudaki söylenti ve kimi disiplinsizliklere karşı duygusal ve tepkici bir tutuma girdiğini, bu tavrın zaman zaman yoldaşlar arasındaki ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini,

b) Görev yaptığı birimde bazı görevlilerin seçiminde yeter dikkati göstermediğini, bunun kimi sorunların çıkmasında rol oynadığını,

c) Sorunlara karışan bazı yoldaşlara karşı duygusal ve tepkici, bazılarına ise kayıtcı davrandığını saptamıştır.

Bu nedenle, görüşmeler sırasındaki sözlü özeleştirisi olumlu sayılarak Aziz Yoldaş'ın uyarılmasına karar verildi."

1983 toplantısında, kadroların dağılımı kararlaştırılırken Rojan'ın Avusturya'da görevlendirilmesi kararlaştırılmıştı. Ancak o, ısrarla, eşinin ve çocuğunun göz önüne alınarak barınma koşulları daha iyi olan Danimarka'ya gönderilmesini istemekteydi. Diğer başka nedenlerle de Avusturya'ya gitmesi gecikince, Genel Sekreter kendi inisiyatifini kullanarak, Politbüro'nun da onayıyla Danimarka'ya gitmesini uygun gördü ve orada kendisine sorumluluk verildi. (Daha önce MK üyesi olmayan bir yoldaşa orada sorumluluk verilmişti).

Ne var ki Rojan, yaptığı özeleştiriye rağmen Danimarka'ya geldikten sonra da hatalarından kurtulmak için çaba göstermedi. Yöre çalışmalarında Politbüro kararlarına açıkça aykırı bir yol tutturdu. Yöredeki yoldaş ve sempatizanlar arasında ayırımcı ve onları birbirine düşürücü bir yol izledi. Bu tutum, bu yörenin de kısa sürede sorunlara boğulmasına yol açtı ve yöredeki örgütsel çalışmalar tümüyle durdu.

Politbüro sorunu birkaç kez değerlendirdi ve özellikle disiplin yönünden ancak MK'da çözülebileceği sonucuna vardı.

Bu arada Merkez Komitesi'ne, daha önceki Merkez Komitesi toplantısına ilişkin ve dışarı taşınmaması gereken bazı bilgilerin, dışımızdaki örgütlere yansıdığına ilişkin bilgiler ulaştı. Yine aynı dönemde, daha önce Suriye biriminde bulunan Cemil yoldaş, örgüte verdiği yazılı raporda, Rojan'ın Suriye biriminde kendisiyle ve diğer bazı yoldaş ve sempatizanlarla kurduğu tüzük dışı ilişkileri, hizip çalışmasını açığa vurdu; Rojan'ın, MK ve Politbüro'da olan biten her şeyi bir hizip çalışması içine girdiği insanlara ve hatta parti dışına ilettiği meydana çıktı. Yine Cemil'in raporunda, Aziz'in politbürodaki bilgileri Rojan'a, kendisine ve hatta Rojan'ın eşine ilettiği belirtilmekte, hatta onun da bu hizip çalışması içinde olduğu anlatılmaktadır. (Aziz de, MK'daki tartışmalar sırasında Cemil'e bazı bilgileri ilettiğini itiraf etti).

Bu arada, Rojan'ın hizip çalışmasına ittiği kişilerin bazıları (örneğin Azat ve Hasan) örgütten kopmuşlar, önce Rojan ve Aziz'in kendileriyle birlikte olduğunu propaganda etmişler, bu kanaldan edindikleri örgüt sırlarını sağa-sola dağıtmışlar, sonra da Rojan ve Aziz'i döneklikle suçlayarak Bay Saleh'in yanında karar kılmışlardı.

Bu durumun ortaya çıktığını fark eden Rojan ise Danimarka'da daha da olumsuzlaşmış, artık köprülerin koptuğu kanısına vararak örgüte çok daha açık biçimde cephe almış ve bunu sağa sola duyurmuştu.

Bu nedenle Rojan MK toplantısına gelmedi ve MK'dan istifa ettiğine dair bir mektup gönderdi, bu mektupta da MK'yı suçlamaya kalktı.

Son olarak Merkez Komitemiz, Rojan'ın ihanet derecesine varan suçlarını saptadı ve onu partiden ihraç etti.

Aziz'in durumuna gelince, 1983 toplantısı sırasında, Rojan'ın açık disiplinsizlikleri karşısında tavır alamadı ve onu koruyucu bir tavır takındı. Rojan'ın yaptıklarından herkesten çok haberdar olduğu ve bu konuda birçok kez uyarıldığı halde (bu uyarı bizzat MK kararında vardır) her keresinde onu aklayıcı ve suçluyu başka yerde arayıcı bir tavra girdi. Bunu başka yoldaşlara karşı tavır ve tutumuna yansıttı. Son olarak, Rojan'ın ihaneti daha da açığa çıkıp, onun parti sırlarını dışarı yansıttığı hiçbir biçimde gizlenemeyecek hale geldiğinde de o, bu tavrını sürdürdü.

Aziz MK toplantısına geldi, ancak daha toplantı başlamadan MK'dan istifa istemninde bulundu, MK onun istifa gerekçelerini red etti, ancak durumunu da ciddi buldu. Onun, geçen MK toplantısında yapılan uyarıya rağmen tutumunu düzeltmediği, Rojan'ın örgüte zarar veren çalışmalarını bildiği halde gizlediği, Rojan'ı korumaya ve olayları saptırmaya çalıştığı belirtildi. Ortaya çıkan son durumla ilgili olarak kendisinden açık tavır takınması istendi. Ancak o bu devrimci tavrı takınamadı, tersine ihaneti gizleme çabasına girdi; örgütü değil Rojan'ı seçti.

Bu nedenle de Merkez Komitemiz Aziz'in MK üyeliğine son verdi, onun örgütle işkilerini askıya aldı ve yine de Kongre'ye katılıp görüşlerini dile getirme fırsatını kendisine tanıdı.

Yoldaşlar,

Kimileri, bizim kadroları kolayca heder ettiğimizi iddia edebilirler. Örgüt disiplinini peynir ekmek yer gibi çiğneyenlerin, devrimci disiplinin ve ahlakın zerresinden yoksun olanların, örgüte zarar verenlerin, kariyeristlerin ve bu nedenle de örgütten kovulmuş olanların iddiası budur. Ne var ki bu sadece yalandır. Örgütümüz, tersine, son derece toleranslıdır ve kişilere hatalarını düzeltmeleri için görülmemiş bir sabırla davranıyor. Ne var ki, kadroları koruma ve insanları hatalarından çevirme adına, biz örgüt disiplininin laçka edilmesine ve ihanete seyirci de kalamayız. Bizim toleransımız örgütümüze güvenden geliyor. Ama bu toleransa layık olmayanların, bir devrimci gibi davranmamakta ısrar edenlerin yeri saflarımız değildir.

Yoldaşlar,

Partimizin 10. Yıldönümüne rastlayan yeni yılda size başarılar dilerim. Devrimci selamlar.

Ocak 1985

Kemal Burkay

Genel Sekreter

Değerli yoldaşlar,

Partimiz, SOL BİRLİK çalışmalarında gözle görülür bir tıkanma yaratan bir sorunun ve bununla birlikte örgütler arasındaki güveni sarsan bir başka tutumun örgütlerimiz arasında ve bu aşamada Sol Birlik Komitesi'nde tartışılmasından ve bir çözüme bağlanmasından yanadır.

Bunlardan birincisi görünüşte terminoloji, özünde ise program sorunuyla ilgilidir.

Bilindiği gibi, Sol Birlik organlarının oluşup çalışmaya geçmesinden kısa bir süre sonra, gerek bu komitelerde (SB üst komitesi dahil), gerekse SB eylemlerini gerçekleştirmede başlıca rolü oynayan kitle örgütleri düzeyinde "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı", "Kürdistanlı işçiler" terimlerinin kullanılması konusunda itirazlar ve tartışmalar oldu. Bu tartışmalar zaman aldı ve çalışmalarda tıkanmalara yol açtı.

Bu nedenle konuyu Kasım ayında yapılan SOL BİRLİK zirvesinde gündeme getirdik. Burada, bir yandan zaman darlığı, bir yandan da kimi örgütlerin bu konunun tartışılmasına karşı isteksizlikleri nedeniyle sorun yeterince tartışılamadı. Sonuçta TKP temsilcisi, "Türkiye Kürdistanı" teriminin kullanılmasına karşı olmadığını, ama "Kürdistanlı işçiler" teriminin kullanılmasına karşı olduklarını belirtti. Bu tutumda ısrar etmeleri nedeniyle, tek başına "Türkiyeli işçiler" veya "Türkiyeli ve Kürdistan'lı işçiler" terimleri yerine "Türk ve Kürt işçileri" teriminin kullanılması bir çözüm yolu olarak benimsendi.

Ne var ki zirveden sonra da bu konudaki itiraz ve tartışmalar çeşitli düzeylerde ve organlarda son bulmadı ve yine çalışmalarda belli tıkanmalar yarattı.

Demokratik kitle örgütlerinin toplantısında FİDEF temsilcisi, "Türkiye Kürdistanı" teriminin kullanılmasına karşı çıktı, bunun "geniş kesimleri" eylem birliğine çekmeye engel çıkardığını ve ayrıca kendi tabanlarında da ürküntü yarattığını ileri sürdü.

Yine SOL BİRLİK gazetesinin yazı kurulu toplantısında, bizim hazırladığımız yazıdaki "Örneğin demokratik programda işçi haklarına ilişkin istemler Türk işçilerini ilgilendirdiği kadar Kürt işçilerini de ilgilendiriyor," cümlesine TKP'li ve TSİP'li arkadaşlar itiraz ettiler. Bundan sözde "kendi görüşlerine aykırı düşen anlamlar" çıkardılar. öyle anlaşılıyor ki "Kürdistanlı işçiler" teriminin yanı sıra "Kürt işçileri" ve benzer terimler de bundan böyle "sakıncalı" sayılacak ve ortak bir dil bulmak, bu tutum nedeniyle giderek güçleşecektir.

Bu, yalnızca ortak bir dil ve terminoloji bulma sorunu değil; besbelli, altı örgütün ortak çalışmalarında bu konuda bazı güçlükler çıkabilir ve bunlar iyi niyet ve ortak çabalarla aşılabilir. Ancak, Kürdistan ve Kürt terimleriyle ilişkili olarak bugüne kadar ortak çalışmada karşılaştığımız durum şunu gösteriyor ki, özellikle TKP'li arkadaşlar bakımından ortak programdan bir geriye dönüş söz konusudur. Tüm bu itiraz ve tartışmalardan bizim vardığımız sonuç, TKP'li arkadaşların Kürt ulusunun da bir ülkesi olduğunu ve bunun Kürdistan olduğu gerçeğini reddettikleridir. Bu görüş, tartışmalar sırasında kimi zaman açık, kimi zaman örtülü biçimde dile getirildi.

Böylesi bir tutum, "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği" nin adına, programına ve bizzat tarihi ve somut gerçeğe aykırı bir tutumdur.

Besbelli biz altı örgütüz, şu ya da bu konuda görüşlerimiz arasında büyük ya da küçük farklar olabilir. Her örgütün kendine özgü görüşleri koruması onun hakkıdır. Ancak biz ortak bir program üzerinde bir araya geldik, güçbirliği oluşturduk; bu program bizim için bağlayıcıdır. Üzerinde görüş birliği sağlanmadan bu programı değiştirmeye veya bazı bölümlerini yok saymaya hakkımız yoktur.

SOL BİRLİK'in işlevi, görev ve amaçları kamuoyuna sunulan Deklarasyon'la belirlenmiştir. Bu ve yine Sol Birlik'in benimsediği "Demokratik Güçbirliği Platformu" metni bu birliğe katılan tüm örgütler bakımından bağlayıcıdır.

Birliğin adı "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik"tir. "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı" terimi bunun dışında da ortak metinlerde çeşitli yerlerde geçiyor. O zaman, bu terimin ortak çalışmalar sırasında ortak metinlerde kullanılmasına getirilen itirazların sebebi ne?

Tartışmalar sırasında bu terimin "iki ayrı ülke anlamına" gelebileceği, bunun ise "iki ayrı işçi sınıfı örgütünü" gündeme getirebileceği söylendi.

Bir kez, bu terimin (Türkiye ve Türkiye Kürdistanı) iki ayrı ülke anlamına geldiği açık bir şeydir, bunda başka bir ihtimal yoktur. Bu, tarihi, somut gerçeğe de uygundur. Kürdistan Kürt ulusunun vatanıdır, parçalanmıştır ve Kürt halkı birkaç devlet tarafından boyunduruk altında tutulmaktadır. Türkiye Kürdistanı, açıktır ki "Türkiye'nin Doğu illeri" değildir.

Diğer yandan, böyle olması, "iki ayrı işçi sınıfı örgütünü" otomatik olarak gündeme getirir mi? Bize göre hayır. Bu, tümüyle tarihi ve somut koşullara bağlı bir şeydir. Bu konuda şu ya da bu örgütün görüşü farklı olabilir; bu her örgütün kendi bileceği bir şey.

Bizim partimiz, adı üzerinde "Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi"dir.. Ve biz bir işçi sınıfı partisi olduğumuz inancındayız. Ama eğer TKP veya diğer bir parti, Türkiye Kürdistanı'nda ayrı bir işçi sınıfı örgütüne gerek görmüyorsa ve buna karşıysa bu da söz konusu örgütlerin bileceği bir şey.

Biz onlarla ortak çalışma için bu tür görüşlerini terk etmelerini şart koşmayız. Ancak bu görüşten hareket ederek somut gerçeği yadsımak, Kürt ulusunun da bir ülkesi olduğu gerçeğini red etmek farklı bir şeydir.

Kürtlerin de bir ulus olduğu herhalde tartışma konusu değil. Her ulus gibi Kürt ulusunun da bir vatanı olduğu açık değil midir? Deklarasyon'da Kürt ulusunun kendi kaderini özgürce belirleme hakkı temel hedefler arasında sayılmıştır. Bu demektir ki Kürt ulusu ayrılıp bağımsız bir devlet kurabilir. Peki o bunu nerde yapacak? Böylesi bir devletin Kürt ulusunun şu anda üzerinde yaşadığı topraklar üzerinde, kendi vatanında, yani Kürdistan'da olacağı açık değil midir?

TKP aynı gerekçeden yola çıkarak "Kürdistanlı işçiler", "Kürt işçileri" gibi terimlere ambargo koymaya çalışıyor. Biz, coğrafi bir alan üzerinde Kürt halkından ve Arap, Türk, Süryani gibi Kürdistan'daki azınlık halklardan tüm işçileri kapsadığı için "Kürdistanlı işçiler" terimini kullandık ve kanımızca bu daha uygun bir terimdir. Ama besbelli ne bu terim ne de "Kürt işçileri" terimi işçi sınıfının amaçlarına ters düşen terimler değildir. Doğrudan "Kürdistan işçi sınıfı" da denebilirdi. Eğer bu terimler yasaklanırsa insanlar nasıl işçilerden söz edecekler?

"Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği" adına bir güçbirliği oluşturuyoruz. Bu birlikte Kürdistan'dan iki parti yer alıyor: Biri Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi, diğeri Kürdistan Öncü İşçi Partisi. Ama daha sonra, "Türkiye Kürdistanı", "Kürdistanlı işçiler", "Kürt işçileri" ve benzeri terimleri kullanmayalım deniyor; çünkü bu "iki ayrı ülke" anlamına gelirmiş, işçi sınıfını bölermiş, vs... Yine demokratik planda, adı Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu" olan bir örgütle ortak eylemler programlamak için oturduktan sonra, "Kürdistan" terimini kullanmayalım, çünkü işçiler ürker deniyor.. İyi ama biz Kürdistan'lı örgütler halkımızın kurtuluş mücadelesini önümüze koymuşuz. Sol Birlik içinde de diğer birçok ortak istemin yanı sıra, Kürt halkının ulusal istemlerini içeren bir program üzerinde görüş birliğine vardık ve ortak çalışmaya koyulduk. Bu terimleri kullanmadan, şu veya bu gerekçeyle onları budayarak, ayıklayarak nasıl kitlelere yönelik propaganda ve ajitasyon yapacağız?

Görüldüğü gibi, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, söz konusu terminolojiye getirilmek istenen sınırlama ve yasaklar haksızdır, yanlıştır, savunulacak türden değildir. Bu tutum, somut gerçeğe de, Sol Birlik programına da ters düşüyor.

Eğer "tabanda" bir kısım işçiler, burjuvazinin yıllar yılı aşıladığı şoven görüşlerin etkisinde bu terimlere karşı çıkıyorlarsa, Kürt halkından söz edilmesini istemiyorlarsa, bu durumda yapılacak şey kendimizi onlara uydurmak değil, bu türden önyargılarla mücadele etmek, işçi sınıfına doğru bilinç

taşımaktır.

Eğer bazı "geniş kesimler" bu istemler yüzünden bizimle eylem birliğine yanaşmıyorlarsa, yapılacak şey üzerinde görüş birliğine vardığımız "Demokratik Güçbirliği Platformu" programından geriye düşmek, onun bir bölümünü terk etmek veya en azından Sol Birlik'in kendi çalışmasında geri adım atmak değildir.

Sol Birlik çalışmalarında son 5-6 ay zarfında bir gelişme değil de tıkanıklıklar ortaya çıktıysa bunun nedeni işte bu yanlış tutumdur. Biz Sol Birlik'in kuruluşundan bu yana TKP'li arkadaşların tutumunda özellikle ulusal sorun bakımından bir geriye dönüş olduğu kanısındayız. TKP'li arkadaşlar programda ulusal soruna ilişkin olarak konmuş ortak hedeflere uygun bir propaganda ve ajitasyondan kaçınmakta ve bizi de buna ayak uydurmaya zorlamaktadırlar.

Kanımızca sorun ciddidir, üstü örtülmemeli, örgütlerimiz arasında tartışılmalı ve çözüme bağlanmalıdır. Çünkü bu yanlış tutum şu veya bu biçimde sürdükçe organlarda yeni tartışmaların çıkması ve boşuna zaman yitirilmesi kaçınılmaz olacaktır.

Partimizin her iki halkın devrimci ve demokratik güçlerinin omuz omuza mücadelesine verdiği önem açık bir şeydir. Sol Birlik'in oluşması için bize düşen çabayı gösterdik. Onun gelişip güçlenmesi, amaçlarına ulaşabilmesi için de sorumlulukla hareket etmenin ve daha büyük çabalar göstermek gerektiğinin bilincindeyiz. Biz, Sol Birlik Deklarasyonu'na, Demokratik Güçbirliği Platformu programına bir bütün olarak sahip çıkıyoruz. Diğer her örgütten de beklediğimiz budur. Eğer örgütler programa bir bütün olarak kararlıca sahip çıkar ve tabanlarını da bu yönde gereği gibi uyarırlarsa bugünkü tıkanıklığın aşılmaması için hiçbir neden yoktur.

Sol Birlik Komitesi'nde konuşulmasını istediğimiz ikinci konu ise şudur: Bir süreden beri, TKP'nin güdümlü bir "Kürt partisi" kurma çabalarıyla ilgili olarak yaygın söylentiler vardır; kimi kanıtlar ve bizzat bizim gözlemlerimiz TKP'nin böylesi bir çaba içinde olduğuna dair kanımızı güçlendiriyor.

Bir süre önce TKP'nin İsveç'teki sorumlusu, ulusal soruna ilişkin olarak düzenlenen bir toplantıda yaptığı konuşmada, sanki Kürdistan'da yurtsever nitelikte örgütler yokmuş gibi, böylesi bir örgütün gereğini dile getirdi. Bunun ardından, TKP'ye çeşitli konularda eleştiriler yönelten bir grup TKP'li, çeşitli örgütlere de verdikleri yazılı metinlerde TKP'nin güdümlü bir Kürt örgütü kurmak için bir süreden beri çalışmalar yaptığını, bu amaçla hatta SOL BİRLİK içinde olan Kürdistan'lı örgütlerin tabanına yönelik çalışma yaptığını, bazı kişileri paraca finanse ettiğini (telefon ve yol paralarını ödediğini) açıkladılar.

Buna ilişkin yaygın söylentiler herkesin dilinde olduğu halde TKP'li arkadaşlar bugüne kadar bu konuda herhangi bir açıklama yapmak veya en azından SOL BİRLİK'teki diğer örgütlere bilgi vermek gereğini duymadılar. TKP bu konuda platforma bilgi vermelidir.

Biz, dost örgütler arasındaki ilişkilerin dürüstçe ve ilkeli olmasının büyük önem taşıdığı kanısındayız. Bu konudaki görüşlerimizi Sol Birlik zirvesinde de dile getirdik. Özellikle de faşist saldırılarla karşı karşıya olduğumuz böylesi güç bir dönemde her örgüt iç sorunlar yaşayabilir ve nitekim bizzat TKP de bu tür iç sorunlar yaşamıştır, yaşamaktadır. Dost örgütler eğer birbirlerinin bu tür iç sorunlarından yararlanmaya kalkışırlarsa, diğer örgütler içinde ortaya çıkan fraksiyonlara, yılgınlara veya bizzat likidatörlere güç kazandırmaya kalkarlarsa, bu örgütler arası ilişkileri tümüyle dejenere eder, güven duygularını sarsar. Böylesi bir durumda "dost" örgütler düşmanı bir yana bırakıp birbirlerinin kuyusunu kazmaya kalkışırlar.

Geçmişte birçok örgüt bu konuda gereken dikkat ve özeni göstermedi. Birçoğu diğerindeki bölünmeleri sevinçle izledi, bunu derinleştirmeye ve bundan yararlanmaya çalıştı. Ama sol hareket bunun zararlarını bir tüm olarak gördü. Öyle anlaşılıyor ki bu hastalık bugün de devrimci hareketin yakasını bırakmamıştır.

Biz, örgütler arası ilişkilerde ilkeli davranmanın, dürüstlük kurallarına uymanın, içişlerine karışmamanın bugün, SOL BİRLİK'i oluşturduğumuz bu aşamada çok daha önem taşıdığı kanısındayız. İlkeli davranmamanın zararını en çok da bu ilkelere uymayanların göreceğine kuşku olmasın.

Diğer yandan, söz konusu güdümlü "yurtsever Kürt partisi" kurma girişimi, eğer yalnızca bir söylenti, bir haksız suçlama değil de bir gerçekse, TKP'li arkadaşlar bundan ne bekliyorlar? Bir yandan ulusal sorun konusunda geri adım atarken, bu yolda Sol Birlik programını bile budamaya çalışırken, diğer yandan böylesi bir uydu örgüt kurma girişimi şaşırtıcı değildir. Herhalde, böylesi "söz dinler" bir örgütle işlerin daha kolay yürüyeceği hesaplanıyor..

Biz, Sol Birlik içinde ortaya çıkan sorunlarla böylesi bir girişimin bağı olduğu izlenimini ediniyoruz.

Ne var ki bu tür yöntemler ne Kürt halkının kurtuluş mücadelesine, ne de Türkiye ve Kürdistan işçi sınıfı hareketine hiçbir yarar sağlamaz. Geçmişte de bu tür şeyleri deneyenler oldu; ama yalnızca örgütler arası ilişkilerin bozulmasına, güvensizliğe yol açtılar ve geniş bir cephenin yollarını tıkadılar. Halkımızın kurtuluş mücadelesi şu veya bu türden güdümlü örgütlerle öncülük edilebilecek türden değildir. Yığınlar devrimci örgütleri kendi bağrından ve mücadele içinde yaratıyor.

Türk ve Kürt halklarının devrimci ve demokratik güçlerinin sıkı dayanışmasını, ortak cephesini yaratmak, tüm güçleri ortak düşmana yöneltmek için, daha şimdiden örgütlerimiz arasında ilkeli, dürüstçe ilişkiler kurmak, bu ilişkileri pekiştirmek için çalışmalıyız. Ne inkârcılık, ne de gönlümüze göre örgüt arayışına girmemeliyiz.

Partimiz, yukarda belirtilen iki konunun bu aşamada Sol Birlik Komitesi'nde tartışılmasından ve Sol Birlik'in yararına bir görüş birliğine varılmasından yanadır. Biz, yanlış tutumların terk edilmesini, örgütler arasında ilkeli ilişkileri, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik programına bir bütün olarak sahip çıkılmasını istiyoruz. Eğer yanlış tutumlarda ısrar edilir ve ortak çalışma daha ciddi bir tıkanma ile yüz yüze gelirse konuyu kamuoyu önünde tartışmak zorunlu olacaktır. Biz, bunun, örgütler arasında dostça görüşmelerle olumlu bir sonuca bağlanıp aşılmasından ve kamuoyu önünde Sol Birlik karşıtlarınca kullanılabilecek bir tartışmaya gerek kalmamasından yanayız.

Yoldaşça selamlarımızla..

10 Şubat 1986

Kemal BURKAY

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi Genel Sekreteri

Not: Sol Birlik içindeki tüm partilere verilmiştir.

ÇAĞRI

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi ile Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin Kürdistan halkı adına, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 40. Dönem Toplantısı'na (Eylül-Ekim 1985) sundukları metin:

Kürt halkı, tarihi önem taşıyan bu toplantı nedeniyle, Birleşmiş Milletler üyesi devletleri ve delegasyonları sıcak duygularla selamlar, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün ekonomik, sosyal, kültürel ve insan hakları alanında insanlığa ve dünya uluslarına 40 yıl süreyle yaptığı değerli hizmetlerin önemini belirtir.

Kuşku yok ki, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün temel sözleşmede somutlanan yüksek prensipleri, 40 yıl boyunca dünya uluslarının büyük çoğunluğu için son derece gerekli ve yasal bir kılavuz oldu. Onlar, aynı zamanda, uluslararası hukukun çiğnenmesine, saldırganlığa, uluslararası barış ve güvenliği bozucu eylemlere karşı önemli bir engel teşkil etti. Örgüt, bu 40 yıl boyunca gelişip güçlenerek görkemli bir güç haline geldi. Onun sayısız organları, komiteleri, uzmanlaşmış büroları yaşamın her alanında önemli kararlar aldılar. Bunlar arasında özellikle ekonomik, sosyal ve politik haklarla ilgili olanlar ve ulusların kendi kaderlerini özgürce tayin hakkı hayati önemdedir.

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün en büyük başarısı sömürgecilik sisteminin yıkımı sürecini hızlandırmak oldu; böylece, çok sayıda bağımlı ülke ve halk bağımsızlığa ulaştı ve uluslararası topluluğun özgür bir üyesi haline geldi.

Biz, Birleşmiş Milletler'in tüm bu olumlu ürünlerinin yanı sıra, dikkatinizi doğal ve mantıki olmayan bir duruma, örgütün, Kürdistan'ın tüm parçalarında Kürt halkının içinde bulunduğu kötü duruma ve onun meşru haklarına ilişkin olarak hemen hemen tümüyle ilgisiz kalmasına ve bu konunun üstünde durmamasına çekmek istiyoruz.

Bu 40 yıl boyunca, Birleşmiş Milletler Örgütü ve onun sayın üyeleri, Kürt sorununu bir kez bile Genel Kurul'da veya Güvenlik Konseyi'nde tartışma gündemine getirmeye gerek görmediler. Sorun zaman zaman, yalnızca bazı alt komitelerde, o da çağrı ve başvuruların çokluğu, insan haklarının ağır biçimde çiğnenişi ve soykırım eylemlerinin basın-yayına yansıması durumlarında, kimi hükümetler tarafından veya bazı uluslararası örgütlerin değerli çabaları sonucu ele alındı.

Kürt halkına karşı zalimce ve her türlü ölçüyü aşan suçlar işleyen bu ülkeler Birleşmiş Milletler'in üyeleridir, onun temel sözleşmesini imzalamışlardır; bu sözleşmenin gerekçesine, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları

Bildirisi'ne, Soykırımın Önlenmesi İçin Uluslararası Anlaşmaya, Irk Ayrımının Her Türünün Ortadan Kaldırılmasına ilişkin karara, bunun gibi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin bir dizi karara -tüm ulusların kendi kaderlerini özgürce tayin hakkı dahil- evet demişlerdir; ancak tüm bunları kaba biçimde ihlal etmektedirler.

Birleşmiş Milletler Örgütü ve tüm üye devletler bir bütün olarak, Kürdistan'ın tüm parçalarında Kürt halkının yürüttüğü mücadele ve onun haklı istemleri karşısında sessiz kalamazlar. Onlar, bugün Kürdistan'a egemen olan devletlerin, onların temsilcilerinin verdikleri kesin garantilerin, yaptıkları taahhütlerin (Türkiye bakımından Lozan Antlaşması'nda, Irak bakımından Milletler Cemiyeti'nde, İran bakımından Birleşmiş Milletler'de) çiğnenmesi karşısında ciddi yasal ve moral sorumluluklar taşıyorlar.

Halkımız, Kürdistan'ı bölüşmüş devletlerin çok yönlü ve amansızca zulüm ve zorbalığı karşısında, uluslararası topluluğun bu suskun tutumu nedeniyle derin üzüntülerini iletir. Biz, halkımızın tabi tutulduğu kitlesel sürgünler, tutuklamalar ve kıyımlar; varlığımızın inkar edilmesi; peş peşe gelen sıkıyönetim rejimleri; tüm uluslararası sözleşmeleri çiğneyen özel yasaklar, ırk ayrımının türlü uygulamaları; kültürel ve fiziki soykırımlar; sivil hedeflerin bombalanması; zehirli gaz ve öteki kimyasal silahların kullanılması; sivil ve savunmasız halkın ve savaş tutsaklarının öldürülmesi; ürünlerin, tarım alanlarının ve ormanların yakılıp kurutulması; periyodik biçimde tekrarlanan sindirme ve kitlesel terör kampanyaları; militanların yakınları oldukları gerekçesiyle binlerce sivil kişiyi içine alan tutuklama kampanyaları; hapishanelerdeki barbarca işkence yöntemleri, politik tutukluların yasal bir karar olmadan yok edilmesi; Kürtlerin -kişisel ve kurumsal- her türlü sosyal, politik ve demokratik haklarının inkarı; Kürt dilinde eğitim görme temel hakkının inkarı vb. uygulamaların ayrıntıları üzerinde durmayacağız. 1. Dünya Savaşı'nı izleyen barış antlaşmalarıyla Kürdistan'ın dörde bölünerek Türkiye, İran, Irak ve Suriye arasında bölünmesinden sonra, Kürt halkı ağır bir zulüm ve sömürünün hedefi oldu. Gerek Sevr antlaşmasıyla, gerek Büyük Britanya ve Irak'ta yeni oluşturulan hükümet arasında 1922 yılında yayınlanan ortak deklarasyonla Kürt halkına tanınan yarı bağımsız statü daha sonra unutuldu ve rafa kaldırıldı.

Bugün, 20 milyon nüfusuyla, kendine özgü dili ve kültürel varlığıyla, yüksek derecede ulusal bilinciyle var olan ve Kürt adını taşıyan ulusumuz, doğaya ve akla aykırı biçimde inkâr ediliyor ve onun her türlü hakkı ayakaltında çiğneniyor. Ki bu haklar, bazı hallerde, birkaç bin kişiyi aşmayan topluluklara bile tanınmıştır. İşte Kürt Sorunu bu gerçekten kaynaklanıyor.

Bu nedenledir ki, Kürt halkının tarihi, 1920'lerden önce ve sonra, bugüne dek, söz konusu olumsuz duruma karşı süregelen silahlı ve politik bir direnişin tarihidir. Halkımız bu süre zarfında üç kez özerk (otonom) bir statü elde etmeyi başardı: Irak Kürdistanı'nda Şeyh Mahmut'un hükümranlık dönemi (1918/19

- 1922/23), 11 Mart antlaşması sonucu sağlanan otonomi (1970-1974); İran Kürdistanı'nda Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu (1946). Ne yazık ki bu girişimler de kısa süreli oldular ve söz konusu devletler tarafından amansızca ezildiler. Türkiye Kürdistanı'nda Kürt halkının bağımsızlığa ulaşmak için 1925'te, 1930'da, 1937'de giriştiği kitlesel ayaklanmalar da Kemalist devlet tarafından barbarca ezildiler.

Şu anda Kürdistan'ın iki parçasında (Irak Kürdistanı'nda 1976'dan, İran Kürdistanı'nda 1979'dan beri) silahlı direniş güçlü biçimde yürütülüyor. Türkiye Kürdistanı'nda ise Kürt halkının mücadelesi politik ve örgütsel bakımdan oldukça yoğun ve kitleseldir.

Kürtlerin hoşnutsuzluğu ve direnişi, Kürdistan'da hüküm süren güçlerin, halkımızın sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve ulusal ihtiyaçlarına ve istemlerine demokratik yöntemlerle, adil ve yeterli biçimde cevap verememelerinden kaynaklanıyor. Kürt halkının sürekli başkaldırısı, bu yabancı egemen güçlerin haksız ve ırkçı politikasının bir sonucudur. Kürt sorunu ile ilgilenen kişilerin, her Kürt hareketinin arkasında ya komünizmi ve Sovyetler Birliği'ni, ya da CIA ve ABD'ni görme gibi yanlış bir önyargıdan kendilerini kurtarmaları gerekir. Perdenin arkasında hep yabancı eller arama çabasının yerine, olayların gerçek kaynaklarına inildiği, Kürdistan'ı bölüşen söz konusu devletlerin politikaları ve uygulamaları iyi incelendiği zaman objektif ve sağlıklı bir tahlil yapılabilir.

Birçok kez, sorunu başkalarıyla tartıştığımızda, bize, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün ve üye devletlerin, başka ülkelerin içişlerine karışmaktan çekindikleri gerekçe olarak gösterildi. Ancak, nesnel durum gerektirdiği zaman, Birleşmiş Milletler'in ve üye devletlerin bu gerekçeyi bir yana koyduklarını gösteren çok sayıda örnek var. Kore, Kongo, Kıbrıs, Filistin, İspanya, İrlanda, Güney Afrika, Kamboçya ve Batı Sahra bu örneklerden yalnızca birkaçı. Kürt sorununun da bundan böyle ele alınmaması için hiç bir neden görmüyoruz.

Biz Kürt halkının temsilcileri, tarihi önemi olan bu toplantı nedeniyle, Birleşmiş Milletler Örgütü'ne, ve onun temel sözleşmesinin saygın prensiplerini yüksekte tutan sizlere çağrıda bulunuyoruz. Bölünmüş ve baskı altındaki ulusumuza karşı geçmişten beri sürdürülen ağır baskı ve haksızlığa son verilmesi için, sizin, halkımızı savunmada aktif ve kararlı bir tutum takınarak, Kürt halkının temsilcilerinin Birleşmiş Milletler Örgütü'nün ve onun büro ve komitelerinin çalışmalarına katılabilmeleri, kendi davalarını düzenli biçimde sunup savunabilmeleri için olanaklar ve kanallar oluşturarak Birleşmiş Milletler'in ideal ve amaçlarına uygun somut çabalar göstermenizi bekliyoruz.

Celal Talabani
Kürdistan Yurtsever Birliği (Irak)
Genel Sekreter

Kemal Burkay
Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
Genel Sekreter

Press Uttalande

Den 6 och 7.8.85 publicerades en del press och TV rapporter, baserade på SÄPO källor, att en kurdisk organisation. Från Turkiska Kurdistan, nämligen PKK, skulle ha utfärdat ett hot mot Sveriges statsminister Olof Palme's liv.

Följande kurdiska politiska, organisationer, som representerar det kurdiska folket, i tre delar av Kurdistan, vill påpeka följande i den ovannämnda rapporten.

Först: Det kämpande kurdiska folket och dess politiska ledning hyser all respekt och uppskatning för statsminister Olof Palme, som en person med många rättvisa och djärva ställningstaganden för fred och för de förtryckta folken i världen, inklusive det kurdiska folket. Samtidigt, hyser vi all respekt för det svenska folket som helhet, för deras sympati, solidaritet, stöd, och humana inställning till den kurdiska frågan och vårt folks råttvisa kamp.

Därför, tvivlar vi allvarligt på att någon kurdisk organisation, hur liten eller oansvarig den kan vara, kan ens tänka på någon sådan gäming.

Två: Vi anser att den Turkiska underrättelset jänsten (MIT), genomför en smutskastningskampanj gentemot den kurdiska befrielse rörelsen, genom att sprida sådana ogrundliga informationer, för att isolera och underminera den starka och långvariga goodwill och sympati hos den Europeiska allmänna opinionen för den kurdiska frihetskampen.

Vi anser att SÄPO har agerat mycket ensidigt, genom att sprida denna information, utan att grundligen undersöka den. Om det finns någon grund eller bevis för dessa påståenden, borde de offentliggöras. Annars kan det leda till mycket allvarliga skador för den kurdiska befrielserörelsen.

Tre: Vi fördömer starkt all form av terrorism. Den kurdiska befrielserörelsen har i årtionden uppehållit mycket ärorika traditioner att aldrig tillämpa sådana terrormetoder, fast de kontinuerligt har utsatts för mycket grymma statliga terrorkampanjer.

Men samtidigt, måste världen förstå att det fortsatta hårda förtrycket som utövas av primitiva och militärdiktatoriska regeringar i Mellanostern kan leda till uppväxt av små desperata och oansvariga organisationer, om världen fortsätter att ignorera det kurdiska folkets miserabla situation och dess rättvisa strävanden för frihet.

1- Kurdistans Demokratiska Parti i Iran (KDPI)
2- Kurdistans Patriotiska Union (PUK) - Irak
3- Turkiska Kurdistans Socialistiska Parti (TKSP) - Turkiet.
Stockholm - 1985 /08 /09

GİZLİDİR!

Güvenlik tedbirlerine ilişkindir. Yetkili yoldaşlar tarafından komitelere ve üyelere iletilecek, dikkatle okunacak, geri alınıp merkez arşivine iletilecek, çoğaltılmayacaktır.

Örgütümüz ve gencl olarak Kürdistan ve Türkiye devrimci, yurtsever ve demokratik harcketi son dönemde, Apocu provokatör çetenin eliyle sahnelenen ciddi, çok yönlü bir saldırı ve provokasyonla karşı karşıyadır. Perde gerisinde halkımızın düşmanı çeşitli güçler, özellikle de sömürgeci-faşist Türk rejimi ile onun emperyalist işbirlikçileri var.

Bu saldırıyı püskürtmek zorundayız, püskürteceğiz; bunun için bize gerekli olan devrimci bir inanç, yüksek bir moral, bilinç ve kararlılıktır, devrimci disiplindir.

Düşmanın ve maşalarının amacı açıktır:

1- Saldırı ve cinayetlerle, tehditle terör yaratarak korku salmak, devrimci ve yurtsever saflarda yılgınlık yaratmak, bizleri sindirmek ve böylece çalışmaları engellemek;

2- Bizi terör ortamına çekerek suçlama fırsatı elde etmek, demokratik örgütleri kapamak, yabancılara karşı öteki baskı tedbirlerini almak;

3- Kürt ulusal hareketinin prestijini sarsmak, onu tecrit etmek.

Bizim buna karşı izleyeceğimiz politika, düşmanın ve maşalarının taktiğini boşa çıkarıcı yönde olmalıdır. Bu amaçla örgütümüz dikkatini ve çabasını şu iki noktada toplamalıdır:

1- İç ve dış demokratik kamuoyunu, ülkemizin yurtsever kesimlerini iyi biçimde uyarmak, saldırganları ve arkasındaki güçleri açığa çıkarmak, teşhir edip köşeye sıkıştırmak. Bunun için sistemli, yoğun bir çalışma yapmak.

2- Gerekli ve zorunlu koruma tedbirlerini hızla almak; bir yandan bizi çekmek istedikleri terör batağına düşmemek için dikkatli ve sorumlu davranmak, diğer yandan düşmanın saldırılarına karşı kendimizi savunmaya hazırlıklı olmak, bu konuda tereddüt göstermemek.

3- Örgüsel çalışmayı yeni koşullara uyarlamak.

Hem yurt içinde, hem de yurt dışında durum hızla değişmektedir. Özellikle yurtdışı bakımından tümüyle yeni bir durum söz konusudur. Sömürgeci-faşist düşman ve maşaları terörü Batı Avrupa ülkelerine taşırdılar ve saldırılarına hız verdiler. Birçok ülkenin gerici hükümeti, polisi, bu konuda faşist rejime destek oluyor. Bu nedenle, eski, nisbeten rahat koşullara uygun

çalışma tarzını aynen sürdüremeyiz. Yeni koşullara hızla uyum sağlamak zorundayız.

Bu amaçla merkezi planda alınan kararlar, yapılan çalışmalar var. Ancak bu kararların ve öngörülen tedbirlerin hayata geçmesi için tüm birimler ve tüm yoldaşlar sorumlu davranmalı, yaratıcı olmalı.

Yasal olarak çalışma gösteren derneklerimiz düşman ve maşaları için açık bir hedeftir. Buralar ve bu tür derneklerde çalışan kadrolar daha kolayca izlenebilir ve saldırılara hedef olabilir. Derneklerin ve buralarda çalışan kadroların korunması için bundan böyle çok daha tedbirli ve dikkatli olmak zorundayız. Dernek çalışmalarını zorunlu olarak güvenlik tedbirleri ile birlikte ele almalıyız. Bu nedenle:

Yeterli güvenlik tedbirleri alınmadığı sürece dernekler Cumartesi ve Pazar günleri dışında açık tutulmamalıdır.

Cumartesi-Pazar günleri tatil günleri olduğu için toplanmak, kimi dernek çalışmalarını, seminerleri vb. yapmak uygundur.

Kimi yerde, sırf dernek açık olsun diye, bir ya da iki kişiyle derneği her gün açık tutmaya çaba gösteriliyor. Çoğu zaman da, genellikle en fedakâr insanlar bu işte görev alıyor. Bu koşullarda bu türden zorlamalara gerek yoktur.

İyi organize edilirse, cumartesi-pazar günleri dernek çalışmalarını yürütmek için yeterlidir. Bu günlerde de herhangi bir saldırıya karşı tedbirler alınmalı, gözcüler konmalıdır. Derneklerin çevresi iyi biçimde gözetlenmelidir. Derneğe gelen tanınmayan, kuşkulu insanların kimliği sorulmalı, bunlar gözaltında tutulmalı ve durumları kuşku veriyorsa derneğe sokulmamalıdır.

Diğer günlerde de derneğin katılması gereken önemli eylemler varsa ve bu nedenle toplanmak gerekiyorsa güvenlik önlemleri alınarak bu çalışmalar yapılmalıdır.

Üyeler derneğe geliş gidişte dikkati elden bırakmamalıdırlar. Mümkün olduğunca, en az iki ya da üç kişi birlikte girip çıkmalı, çevreyi kontrol etmelidirler.

Gözetlenmesi kolay olan veya yeri güvenlik bakımından uygun düşmeyen dernek yerleri değiştirilmelidir. Bu dönemde, geçmişte olduğu gibi, her türden eyleme koşturmaya gerek yoktur. Eylemler arasında bir seçim yapılmalı. Önem taşıyanlar seçilmeli ve güvenlik tedbirleri alarak bu tür eylemlere en yığınsal biçimde katılmalı. Çok sayıda etkisiz eylemden ise, az sayıda etkili eylem daha yararlıdır. Derneklerin (bazı özel durumlar hariç) hafta içinde kapalı tutulması, ilk bakışta bir geri adım gibi görünebilir ve bunun taraftarlarımız üzerinde olumsuz etki yapacağı akla gelebilir. Oysa, hafta sonu tatil günlerinde iyi bir katılım sağlanıp çalışmalar canlı

yürütülürse, bu kitlenin morali üzerinde daha da olumlu bir etki yapabilir.

Derneklerimizde geçmişten beri, dernek içine kapanma eğilimi vardır. Bu, kitlelere açılmayı engelliyor ve bizi adeta kitlelerden tecrit ediyor. Oysa dernekler oluşturmaktan amaç, yalnızca yasal örgütlü çalışma değil, aynı zamanda bu derneklerı kitlelerle bağ kurmak, onlara açılmak ve onları da örgütlü çalışmaya çekmek için araç yapmaktır. Bu ise, derneği her gün bir nöbetçi ile açık tutmakla veya az sayıdaki insanımızı sürekli olarak orada tutmakla sağlanamaz. Kitlelere gitmek, ev ve dost ziyaretlerini yoğunlaştırmak, derneklerle, siyasi hareketimizle kitleler arasındaki bağları güçlendirmek için gerekli ve zorunludur. Hafta içinde, eğer insanlarımızın zamanı varsa, onları bu tür kitle çalışmasına yöneltmeliyiz.

Ayrıca bu dönemde yayınlarımızı, bildiri, broşür ve gazetelerimizi kitlelere en geniş biçimde ulaştırmak çok önem taşıyor. Düşmanı ve onun maşalarını ancak böyle teşhir ve tecrit edebiliriz. Ancak bununla ve geniş bir sözlü propaganda ile provokatörlerin Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesine verdikleri zararları anlatabilir ve yığınları kendi yanımıza çekebiliriz. Bu nedenle eylemlerimizi bu alanda yoğunlaştırmalıyız.

Eğer biz bildiri, gazete ve broşür dağıtımını, ev ziyaretlerini ve sözlü propagandayı iyi örgütleyebilirsek, bu dernekleri her gün açık tutmaktan çok daha yararlı olacak, tabanımızı aktifleştirecek ve ona daha da moral kazandıracaktır.

Bu nedenle, düşünülen bir geri adım değil, çalışma tarzımızda yenilik yapmaktır. Bir yandan düşman karşısındaki açık hedefi daraltırken, diğer yandan propagandaya, kitle çalışmasına yoğunluk kazandırmaktır.

Her birim, kitlelere yönelik bu çalışmayı kendi olanaklarına ve yerel koşullara göre örgütlemelidir. Örneğin, bir bildirinin posta kutularına bırakılması veya açık bir yerde kitleye dağıtılması; bir semtin veya kentin taranması (ev ziyaretleri) duruma göre iyi biçimde örgütlenmelidir. Bu tür çalışmalara taraftarlarımızın en geniş şekilde katılımı sağlanmalıdır. Bunun için, gerektiğinde komşu birimler işbirliği yapmalı, güçlerini birleştirmelidir.

Olayların daha da tırmanabileceği ve polisin muhtemel operasyonları göz önüne alınarak, her birim ve tek tek her yoldaş, üzerinde veya evinde bulunan belgeler ve enformasyon konusunda tedbirli ve dikkatli olmalıdır.

Legal yayınlarımız (kitaplar, gazeteler, bildiriler, Riya Azadi ve Program dahil) her evde ve herkeste bulunabilir. Bunları bulundurmakta hiçbir sakınca yoktur.

Tüzük, genelge, yalnızca örgüt içi (gizli) broşür ve benzerleri gibi, birimlerde bulunması gerekli belgeler, o birimdeki sorumlu bir yoldaş eliyle

uygun bir yerde muhafaza edilmelidir.

Parti çalışmalarına ilişkin raporlar, mektuplar, disipline, mali harcamalara ilişkin belgeler ve benzerleri içinde, korunmasında yarar olanlar merkez arşivine iletilmeli (kanallardan üst organlara iletilmeli), diğerleri imha edilmelidir.

Yoldaşlar parti çalışmalarına, organ toplantılarına ilişkin not defterleri tutmamalıdırlar. Bu tür not defterleri varsa imha edilmelidir. Not defterlerinde bu tür bilgiler olmamalıdır; varsa yok edilmelidir. Çalışmalara ilişkin olarak zaman zaman bazı notlar tutmak gerekliyse; onlar not defterlerine değil, ayrı bir kağıda alınmalı, bu kağıtlar iyi korunmalı ve gereği yapıldıktan sonra imha edilmelidir.

Telefonların polis tarafından dinlendiği veya dinlenebileceği, bu bilgilerin Türk polisine aktarılabileceği ve aynı zamanda, bizzat bulunduğumuz ülkenin polisinin eline geçmesinin de sakıncalı olduğu göz önüne alınarak, telefonda parti çalışmalarına ilşkin şeylerin konuşulmaması gerekir. Eğer bazı şeyler çok acil ve telefon kullanmak zorunlu ise, o zaman örgüt adını, yoldaşların gerçek veya çıkarılabilir adını (örneğin takma ad olsa bile tanınan) ve yine karşı tarafın işine yarayacak bilgileri vermemek, özetle, telefon konuşmalarında çok dikkatli olmak gerekir. Mecbur olmadıkça yüz yüze konuşmak veya kurye kullanmak en iyisi.

Türk siyasi polisi ve Apocularla ilgili -küçük ya da büyük- her bilgi önem taşıyor. Her yoldaş kendi çevresinde edinebildiği bu türden bilgileri gecikmeksizin kanallardan üst organlara iletmelidir. Bu kişilerin adları, adresleri, görevleri, nitelikleri, bedensel özellikleri (boy, saç ve deri rengi ve diğer ayrıntılar); mümkünse fotoğrafları; ilişkide oldukları çevre ve insanlar; Apocuların o yöredeki gücü, ilişkileri, neleri propaganda ettikleri tespit edilip örgütsel kanallardan üst organa iletilmeli.

Olanağı varsa, bu kişiler fark ettirilmeden izlenmeli ve haklarında bilgi toplanmalı; bu iş için insan görevlendirmeli.

Apoculardan ayrılan, onlarla çelişkiye düşmüş görünen üye ve sempatizanlarına dikkat etmeli. Bunlardan, kimi durumda işe yarar bilgiler edinilebilir; ama bunlar, kasıtlı olarak bize ve diğer yurtsever örgütlere yaklaşmak da isteyebilirler. Bu türden sızmalara karşı dikkatli olmalı. Bu tür kişilerle ilişkilerde bir mesafe bulundurmalı; onları derneklere veya yakın çevremize sokmamalıyız.

Partimiz, kadroların korunması, çalışmaların güvenceye alınması için, olanaklar ölçüsünde ve koşullara uygun olarak tedbirler alıyor, çaba gösteriyor. Bu tedbirlerin zamanında alınması, etkili olması için birimler ve tek tek her yoldaş örgüte yardımcı olmalı.

Her birimin koşulları farklıdır. Onlar da kendi bölgelerinde güvenlik

konusunda ne yapılması lazım geldiği, ne yapılabileceği konusunda kafa yormalı, merkezc yardımcı olmalıdırlar.

Kadroların korunması için, alınacak diğer tedbirlerin yanı sıra, yer değiştirme (belli bir süre için dc olsa) bir tedbirdir. Ama işleri, önemli parti görevleri nedeniyle bu gcniş ölçekte uygulanabilir bir yöntem değil. Bölge değiştirmenin mümkün olmadığı durumlarda, tehdit altında olan yoldaşların evlcrini dcğiştirmeleri, yeni evlerini, yakın çalışma arkadaşları dışında dcşifre etmemeye çalışmaları yararlıdır.

Tehdit altındaki veya hcdef olabilecek nitelikteki yoldaşlar, işe, parti görevlerine (örneğin bir toplantıya), derneklerimize vb. gidip gelirken, mümkün olduğunca yalnız gitmemeli; örgütün görevlendireceği bir yoldaş yanlarında olmalı. Bu mümkün olmazsa, bir yakınlarının yanlarında olması yararlıdır. Geliş gidişlerde dcğişik yollar kullanmalı; hep aynı hattı izlememeli. Giriş ve çıkışlarda, yollarda izlenip izlenmediğine dikkat etmeli.

Yoldaşlar gelişmelerden hemen örgütü habcrdar etmcli ve bu kanallardan merkeze ulaştırılmalı.

Düşünülen, önerilen v e gündeme girecek yeni tedbirlerin başarılı olması, gerek tüm parti organlarının, gerekse tek tek yoldaşların bu işi ciddiye almalarına, direktiflere sıkı sıkıya uymalarına bağlıdır. Eğer böylesi bir disiplin anlayışıyla hareket edilmezse, merkczi olarak gösterilen çabalar yeterince ve başarılı biçimde hayata geçmez. Yoldaşlar, irili ufaklı tedbirleri, uyarıları küçümsememelidirler. Bir tür savaşla karşı karşıyayız ve yeni koşullara uyum sağlamak zorundayız. Bunun için, geçmişteki bir kısım alışkanlıklardan fedakârlık yapmak, özel, yaşamımızı yeni koşullara göre düzenlemek ve birtakım sıkıntılara katlanmak zorundayız.

Diğer yandan, kendi ülkemizde değiliz ve bulunduğumuz ülkelerde ne tedbir alırsak alalım, düşmanın ve maşalarının saldırılarına karşı "tam" veya "mükemmel" bir güvenlik sağlamak da olanaksızdır. Terör karşısında böylesine "tam" bir güvenliği, koca devletler bile alamıyor. Biz soylu bir dava için çetin bir mücadele yürütüyoruz ve düşmanın bizc saldırması da bu nedenledir. Bu mücadelede kişisel ve örgütsel riskler, kayıplar her zaman var olacaktır ve bu işe giren insanların da zaten bunu göze almış olması gerektiğini söylemeye gerck yoktur. Bu nedenle, elimizden gelen her tedbiri almaya çalışmalıyız ve almalıyız; ama buna rağmen de kayıplarımız olacaktır, bunu da gözc almalıyız. Saldırılar ve kayıplarla ilgili olarak ne ürküntüye, ne paniğe yer yoktur. Düşmanın saldırısını ancak bilinçle, metanetle ve görevlerimizi en iyi biçimdc ycrinc gctirerck püskürtebiliriz.

Görevlere sıkı sıkıya sarılmak bu aşamada daha da önem kazanmıştır. Düşman bu saldırılarla bizi ürkütmek, yıldırmak, çalışmamızı önlemck istiyor. O halde bize düşen onun umudunu kursağında bırakmaktır. Bu da

bu dönemde partinin öne koyduğu görevlere sıkı biçimde sarılmakla yapılabilir. Partiyc, halka ve sosyalizme bağlılığın ölçüsü ve kanıtı bu olacaktır.

Çalışma tarzımızı yeni koşullara uyarlamalıyız, dün yaptığımızdan daha fazlasını yapmalıyız ve yapabiliriz. Düşmana ve uşaklarına en büyük cevabımız bu olacaktır. Bunun için dc, şu ya da bu biçimde bizi etkileyen yurtdışı koşullarının gevşetici etkisinden sıyrılmak gerekir.

Devrimci olmak, Marks'ın, Lenin'in davasına bağlı olmak lafla olacak bir iş değildir. Her örgüt ve kişi, bunu iş içindc, pratiğiyle kanıtlamak zorundadır. Bunun için yalnız bilgi değil, cesaret, çalışkanlık ve kararlılık gerekir. Örgütün verdiği görevlere tereddütsüz sarılmak ve gerektiğinde hayatımızı ortaya koymak gerekir. Moral olarak çok daha zor koşullara ve görevlere hazır olalım.

Bu anlayışla çalışıp savaşırsak kuşku olmasın ki kazanacağız.

G.S.

Temmuz-1987

Ağustos 1987

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesine

Değerli yoldaşlar,

Şu anda, Kürt sorunuyla ilgili olarak gerek Türkiye Kürdistanı'nda, gerekse Batı Avrupa ülkelerinde önemli olaylar cereyan ediyor.

Türkiye Kürdistanı'nda "PKK" (Kürdistan İşçi Partisi) adlı örgütün sözde yürüttüğü bir "gerilla savaşı" ve buna karşılık, Türk devletinin giderek artan azgın bir devlet terörü var. Avrupa ülkelerinde ise yine PKK eliyle, Kürdistanlı ve Türkiyeli göçmen işçilerin oluşturduğu demokratik örgütlere, politik mültecilere, özellikle de partimize ve KOMKAR'a (Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu) yöneltilen yoğun saldırılar var.

Gerek bu olaylarla, gerekse bu olaylarda önemli bir rol alan PKK ile ilgili olarak sizleri bilgilendirmeyi ve bu gelişmelerle ilgili olarak partimizin görüşünü iletmeyi yararlı buldum.

PKK 1978 yılında kuruldu. Ama bu grup daha 1975-76'larda uç verdi. Daha baştan bu grubun iki özelliği dikkati çekiyordu:

1. Her türlü legal araçtan (demokratik kitle örgütleri, sendikalar, seçimler, legal basın-yayın vb.) yararlanmaya karşı çıkıyorlardı, yalnızca gizli örgütlenmeyi ve silahlı mücadeleyi öneriyorlardı;

2. Kendilerinin dışında tüm sol ve yurtsever örgütleri yollarının önünde bir engel gibi görüyor, düşmandan sayıyorlardı.

Bu özellikleri nedeniyle, bizim bu örgüt hakkındaki görüşümüz, onun, Kürt ulusal hareketine bireysel terörizmin ve anarşizmin yöntemlerini egemen kılmaya çalıştığı, kaosa, yurtsever ve devrimci saflarda çatışmalara yol açacağı ve arkasında bizzat Türk devletinin istihbarat örgütlerinin olduğu idi.

Zaman bu tespitlerimizi tümüyle doğruladı.

PKK içindeki MİT faaliyetine ilişkin olarak bugün elde pek çok kanıt vardır. Böylesi bir mektupta bunlardan uzun boylu söz edemem. Bizzat Türk gazetecisi Uğur Mumcu, bu örgütün kurucusu ve başından beri bir nolu yöneticisi ve genel sekreteri olan Abdullah Öcalan'ın, daha 1974 yılında, Ankara Yüksek Öğrenim Derneği (AYÖD) yöneticileri arasında iken Ankara siyasi polisine örgütüyle ilgili olarak raporlar verdiğini, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde iki kez yazdı. Öcalan ve bazı arkadaşları, daha sonra AYÖD'den atıldılar ve PKK'yı kurdular.

Abdullah Öcalan 1977 yılında, bütün yaşamı boyunca Türk devletinin ajanlığını yapan ve bu herkesçe de bilinen Ali Yıldırım adlı şahsın kızı Kesire

ile evlendi. Kesirc de başından beri örgüt içinde kuşku uyandırmış, ama sürekli olarak Öcalan tarafından korunmuştur vc o, örgüt içindc ipleri elde tutanlardan biridir.

Abdullah Öcalan yine 1977 yılında, takma adı "Pilot" olan Necati adında birini grup merkczine almıştır. Bunun, çok daha önceden beri ajan biri olduğunun saptanmasına rağmen, Öcalan bunu reddetmiş ve onunla birlikte Ankara'da bir evde kalmaya devam etmiştir. Ancak kısa süre sonra, polis PKK'nın merkez grubunun toplantısını basmış ve onların yanı sıra, bir dizi operasyonla pek çok kadroyu ele geçirmişti. Bu baskında, toplantıya sözde "geç kalan" Abdullah'ın yanı sıra herkes yakalanmıştı. Pilot'un ajanlığı artık gizlenemez olunca, örgütten ayrıldı; bu kişi halen Adana yöresinde "Türk Kuşu"nda pilotluk yapmaktadır.

O zaman "Apocular" olarak adlandırılan bu grup, kaynağı meçhul geniş olanakları kullanarak taraftarı olan hemen herkesi "profesyonel" hale getirdi ve silahlandırdı (Abdullah Öcalan'ın bizzat polisten silah ve para aldığına tanık olan ve bu yüzden "Temiz duygularla girdiğimiz örgütü polis yönetiyor" diyen ve örgütten ayrılan Mehmet Uzun adlı genci, Apocular 1979 yılında Ankara'da öldürdüler) .

Apocular, 1977 yılından itibaren, kendileri için "engel ve düşman" olarak niteledikleri hemen hemen tüm sol ve yurtsever örgütlere savaş açtılar. Bir dizi suikastlere giriştiler, çatışmalara neden oldular ve yüzü aşkın devrimci, solcu, yurtsever insanı katlettiler. Polis her yerde olaylara seyirci oldu. Polisin bu olaylara göz yumduğu ve pek çok yerde azgın faşistlerin ansızın saf değiştirip Apocu oldukları gözlendi. (12 Eylül sonrasında açılan MHP davasında, Alpaslan Türkcş'in, Kürdistan'daki taraftarlarına "Kürt örgütleri içine sızın" biçimindc bir talimat verdiği ortaya çıktı. Bu da birçok şeyi açıklıyor).

Apocular ayrıca Kürdistan'da aşiret ve kabile çatışmalarına yol açtılar, terörü tırmandırdılar. PKK, 12 Eylül Cuntası'nın eline en bol propaganda malzemesini sağlayan örgüt oldu.

Daha 12 Eylül öncesinde Abdullah Öcalan ve bir kısım arkadaşları Suriye ve Lübnan'a geçtiler, Filistin hareketi ile ilişki kurdular. Daha sonra ise Suriye ile sıkı ilişkiler içine girdiler. Suriye istihbaratı Öcalan ve ekibini tam bir denetime aldı. Onlar, askeri eğitim, para ve diğer olanaklar bakımından Suriye'den büyük destek görüyorlar. Suriye de onları Türkiye'ye karşı, özellikle Fırat suları üzerindeki pazarlık için bir koz olarak kullanıyor.

Daha sonra PKK İran'la da ilişki kurdu. PKK'ya Tahran yolu açıldı. Kendisine Türkiye sınırına yakın üsler verildi. Iran da Türkiye ile arasındaki kimi sorunlar nedeniyle PKK'yı bir koz olarak kullanıyor; en azından, Türkiye'yi Irak'tan yana tutum almaktan caydırmak için bu "kart"ı da gösteriyor.

Bilindiği gibi İran, Kürdistan'ın büyükçe bir parçasını elde tutuyor ve

orada, otonomi için savaşan Kürt halkına karşı 8 yıldır savaşıyor. Suriye'nin ise tarım arazisi, petrol ve öteki madenler bakımından en zengin iki bölgesi, Cezire ile Kürt Dağı mıntıkası Kürt nüfusla meskün ve parçalanmış Kürdistan'ın bir parçası. Bu devletin de Kürt sorunu var. Bu nedenle, her iki devletin amacı da, besbelli, Kürtlerin özgürlük mücadelesine destek olmak değil, onları, geçici bir süreyle de olsa, Türkiye ve öteki komşularıyla aralarında var olan kimi sorunları çözmek için bir koz olarak kullanmaktır.

PKK'nın Türkiye Kürdistanı'nda 1984 Ağustos'unda başlattığı eylemler, işte böylesi bir ortamda, özellikle de Suriye ve İran'ın itmesiyle başlatılan zamansız, maceracı eylemlerdi. O zaman 11 kadar devrimci, ilerici örgüt ortak bir bildiri yayınlayarak bu eylemleri "zamansız ve Kürt halkının haklı mücadelesine zarar vermekten başka işe yaramayacak" eylemler olarak nitelediler. Bildiriyi imzalayan örgütler arasında Partimiz ve Irak Komünist Partisi de vardı.

Türkiye'deki gerici ve zorba rejim, görünüşte bu eylemlerden çok rahatsızdır. Ama o, Kürdistan' a yönelik kendi planlarını hayata geçirmek için bu eylemlerden yararlanıyor. Türk devleti, bu olaylara ilişkin haberlere sansür koymuyor; tam tersine, onları son derece abartıyor; içerde şovenizmi yükseltiyor, Kürt halkı üzerindeki terörü yoğunlaştırıyor, Kürdistan'ı parçalayan sınır bölgelerinde "güvenlik kemeri" kurmaya, Kürt halkını yeni kitlesel sürgünlere tabi tutmaya hazırlanıyor. Hatta yeni bir soykırım tehlikesi bile gündemde. ABD de bölgeye çevik güçleri, yeni silahları yerleştirmek, yeni hava alanları, dinleme üsleri açmak için bu olaylardan yararlanıyor. Irak Kürdistanı'na, Kerkük-Musul yöresine yönelik bir işgal için ABD-Türkiye ortak senaryoları yapılıyor.

Türk rejimi bu olaylardan yararlanarak Kürdistan'da kırsal kesimde birçok köylüyü kendinden yana silahlandırdı, bir "köy korucuları" sistemi kurdu. Bundan amacı Kürt eylemcilere karşı bizzat Kürtleri kullanmak ve böylece Kürt halkını birbirine kırdırmaktır.

Son yıl içinde olup bitenler, onun bu işte amacına bir hayli ulaştığını gösteriyor. PKK, sözde köy korucularını cezalandırma adına, sivil halka karşı kıyımlar düzenliyor ve en çok da çocuk ve kadınlar bu kıyımlara hedef oluyor.

Sözde "ulusal kurtuluş" adına yapılan bu tür eylemler, kitleleri ulusal kurtuluş güçlerinden soğutan ve onları Türk rejiminin kanatları altına iten sorumsuzca eylemlerdir. Bunlar gerici yönetimin eline, içte ve dışta büyük propaganda olanakları veriyor, Kürt ulusal hareketini lekeliyor.

Daha da önemlisi, zaten Kürdistan'da terör ve işkence çarkını yıllardır amansızca işleten Türk devleti, bu olaylardan yararlanarak bizzat kendi komando ve polisi eliyle, ama "PKK" kılıfı altında, Kürt halkına karşı kıyım

ve eylemler düzenliyor. Bu tür eylemleri yapan ve bunlara fütursuzca sahip çıkan PKK, Türk devletinin her türlü provokasyon girişimine yolu açmıştır. Kürtçe öğretilen, yerel halkın kılığına sokulan "antiterör timleri" bu işte de kullanılıyor. Böylece can ve mal güvenliği kalmayan Kürdistan'da şimdiden kitlesel bir göç başlamıştır. Pek çok köy kendiliğinden boşaldı. Son aylarda, salt Mardin yöresinde 15.000 kişi yerini yurdunu terk etti.

Batı Avrupa ülkelerinde Kürdistanlı ve Türkiyeli demokrat ve yurtsever insanlara, politik mültecilere yönelik olarak da son yıllarda saldırılar arttı ve bu saldırılar, özellikle son aylarda yoğunlaştı. Çok ilginçtir ki bu saldırılar da PKK eliyle ve o perde altında sahnelenmektedir.

12 Eylül 1980'de yönetime el koyan Cunta, yurt içinde demokrasi güçlerini acımasızca ezip sustururken, yurt dışında Türkiyeli ve Kürdistanlı demokrasi güçlerinin, yurtseverlerin örgütledikleri muhalefetten, bir başka deyişle, yurt dışında çıkan seslerden son derece rahatsızdı. O, bu muhalefeti susturmak için de çaba gösteriyor, ama "Batılı dostlarının" bu konuda kendisine gereği gibi destek olmadığından yakınıyordu.

Ancak faşist rejim, yurt dışındaki muhalefete karşı da harekete geçti ve bir dizi tertiplere başvurdu. Bizzat Devlet Başkanı Kenan Evren'in ağzından, "yakında yurt dışındakilerin de defterini dürceğiz," tehditlerini savurdular.

Faşist rejim, elbette yurt dışına kendi resmi polisi ve komandolarını gönderemezdi. O bunun için bir yandan NATO'cu müttefiklerini harekete geçirmeye çalıştı, bir yandan da, gizli ajanları eliyle yurt dışındaki muhalefeti birbirine düşürmeye, iç çatışmalara ve terör ortamına çekmeye çalıştı. 12 Eylül sonrası kurulan "Terörle Mücadele Dairesi"nin amaçlarından biri de buydu. Bu daireye gösterilen hedefler arasında partimiz ve yurt dışındaki Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu (KOMKAR) başta geliyordu. Bütün bunlar Türk basınında açık açık yazıldı.

Öteden beri diğer sol ve yurtsever örgütleri düşmandan sayan ve onlara karşı terörc başvuran PKK, bu bakımdan faşist rejim ve onun Batı'daki işbirlikçileri için son derece uygun bir araçtı. PKK'nın, 12 Eylül sonrası, devrimci ve yurtsever güçlere karşı bir süre duran eylemleri, 1983 yılından itibaren yeniden canlandı. PKK'cı teröristler eliyle Stokholm'de, Paris'te, İsviçre'de Federal Almanya'da, Hollanda ve Danimarka'da bir dizi yeni cinayetler işlendi ve son derece gergin bir ortam doğdu. Diğer sol ve yurtsever örgütler, bu açık tahrik karşısında soğukkanlı ve sorumlu davrandılar, provokasyona gelmediler. Ama PKK'nın kendisi durmadı. 1987 başlarında toplanan sözde "PKK 3.Kongresi"nde, diğer Kürt ve Türk örgütlerine karşı genel bir saldırı kararı alındı; onların çalışmalarını önlemek hedef alındı. Bunu izleyen günlerde, PKK tarafından Batı Avrupa ülkelerinde yoğun saldırılar

başlatıldı. Saldırılar, özellikle bu dönemde yurt dışında etkin ve kitlesel bir çalışma yürüten partimiz ve KOMKAR üzerinde yoğunlaştı.

7 Mart'ta PKK'cı bir grup Münih kentinde KOMKAR'ın düzenlediği ve binlerce kişinin katıldığı Newroz toplantısına (Kürt ulusal bayramı) silahlar ve gaz bombaları ile saldırdı, kan döktü, toplantıyı dağıtmak istedi. Bunu, KOMKAR merkezinin ve birçok şube derneğinin yakılması ve bombalanması izledi. 3 Mayıs'ta KOMKAR Genel Yönetim Kurulu üyesi ve Partili yoldaşımız Ramazan Adıgüzel (Ali Hoca) Hannover'de, 16 Haziran'da ise Hüseyin Ali Akagündüz adlı Parti üyemiz ve KOMKAR-Fransa Başkanı Paris'te PKK'lı katiller tarafından katledildiler. Bu arada yine bizim veya diğer yurtsever örgütlerin üyesi birçok kişi saldırılara uğradı, yaralandı, tehdit edildi. (PKK'nın son dönemdeki söz konusu terör eylemlerine ilişkin özet bir liste ektedir).

Saldırı tek yönden geldiği halde, gerek Türk basını, gerekse olayların cereyan ettiği Batı ülkelerindeki bir kısım basın ve burjuva hükümetler, onları Kürt örgütleri arasında bir "çatışma", "hesaplaşma" olarak göstermekte, Kürt ve Türk politik mültecilere, demokratik kitle örgütlerine karşı baskı tedbirlerine hazırlanmaktadırlar. Alman İçişleri Bakanı Zimmerman, açık açık, "bu örgütleri kapatabileceklerini" söyledi.

Söz konusu saldırının sadece PKK'nın amaç ve niyetlerinin bir ürünü olmadığı, ortada, Türk hükümetinden ve onun NATO'cu ortaklarından kaynaklanan çok daha geniş bir plan ve hesapların bulunduğu açıktır.

Başlarda, yurt dışındaki muhalefete karşı Türk hükümetiyle işbirliği yapmakta çekingen davranan Batılılar, son zamanlarda tutumlarını büyük ölçüde değiştirdiler. Özellikle NATO çerçevesinde, sözde "terörle mücadele" adına yapılan işbirliğine bu da dahil edildi. Federal Alman hükümeti, Türkiye'nin "antiterör timlerini" bizzat eğitiyor. Alman polisi Türk polisi ile tam bir işbirliği içinde. Fransa ve diğer ülkeler bakımından da benzer bir durum var.

Kürt halkının kurtuluş mücadelesi bir bütün olarak NATO'yu tedirgin ediyor. Onlar, son yıllarda, İran'ın da elden çıkmasından sonra, "Türkiye'nin Doğusu"na, yani Kürdistan'a daha da büyük önem verir oldular. NATO stratejisinde Kürdistan önemli bir yer tutuyor. Ve onlar bu bölgenin Türkiye'nin denetiminden çıkmasını istemiyorlar. Kürt ulusal hareketinin gelişmesi bile onların bölgedeki çıkarlarını, üslerini tehlikeye sokabilir. Kürdistan, yalnızca askeri açıdan değil, zengin bir petrol bölgesi olması ve Basra Körfezi'ne yakınlığı nedeniyle de onlar için hayati önem taşıyor.

Bu nedenle onlar, şimdi daha açık şekilde Türk hükümetine destek sağlıyorlar. Türk hükümeti de şimdi bu işbirliğinden memnundur ve bunu açıkça dile getiriyor.

Türk hükümetinin, "antiterör timi" adı altında eğittiği birçok ajan ve provokatörü Batı Avrupa ülkelerine geçirdiğine, bunların özellikle PKK örgütüne sızdırıldığına ve söz konusu saldırı ve provokasyonlarda ciddi bir rol aldıklarına ilişkin önemli bilgiler var. NATO'cu ülkelerin polisi, özellikle de Federal Alman polisi de söz konusu tertiplerin içindedir. Bu ülkelerin polisi, PKK'nın onlarca cinayetine, saldırılarına, tehditlerine, bütün bunları iyi bilmelerine rağmen ses çıkarmıyor. PKK açıkça bu işte kullanılıyor. Amaçları bizi de cevap vermek zorunda bırakmak, terör ortamına çekmek ve daha sonra bize karşı hareketc geçmektir.

PKK'nın bu eylemleri, aynı zamanda Kürt ulusal hareketinin prestijini sarsmak, son yıllarda Kürt halkının mücadelesine uluslararası planda artan desteği zayıflatmak için de, halkımızın düşmanları ve emperyalist güçler tarafından uygun bir araç olarak kullanılıyor.

Üstelik, bir yandan gerici Türk yönetiminin sözcüleri, diğer yandan emperyalist basın-yayın araçları, işçi hareketiyle hiçbir ilgisi olmayan bu provokatör örgütü "komünist", "Marksist-Leninist" ve "Sovyet yanlısı" diye göstermeye çalışarak, onun iğrenç eylemlerini uluslararası işçi sınıfı hareketine mal etmeye ve onu antisovyetik ve antikomünist propagandanın bir aracı yapmaya özel bir çaba göstcriyorlar.

Değerli Yoldaşlar,

Sonuç olarak kanımız odur ki, PKK, bizzat Türk istihbarat örgütleri tarafından, Kürt ulusal hareketini doğru yoldan saptırmak, yanlışlara sürüklemek, içinden çatıştırmak için örgütlendi. Olaylar daha sonra PKK şeflerini Suriye ve İran'ın güdümüne sürüklcdi; ama MİT'in PKK içindeki eli de son bulmadı. Aksine bu el şimdi de güçlü biçimde işin içindedir ve bu örgütü Kürt ve Türk halklarının kurtuluş mücadelesine karşı kullanmaktadır.

PKK, ipleri Kürt halkının düşmanlarının elinde olan provokatör bir örgüttür. Son dönemde, Gerici Türk devletinin ve onun emperyalist dostlarının planları ve PKK adlı bu provokatör örgütün eylemleri sonucu Kürt halkı ve onun devrimci, yurtsever güçleri bir kez daha, yurt içinde ve dışında ciddi bir provokasyonla karşı karşıyadırlar.

Yurt içinde, Kürdistan'ın sekiz ilini kapsayan bir "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği" oluşturuldu. Bu vali olağanüstü yetkilere sahip; o, kitle sürgünleri, hatta geçmişteki gibi kırımlar bile yapabilecek ve bunun için hiç bir makama ve kişiye karşı sorumlu olmayacak. Bölge valisine özel bir kolordu, polis ve jandarma birlikleri ve 5000 kişiyi bulan "özel timler" bağlandı.

Halkımız bir kez daha kitlesel sürgün ve soykırım tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bugün Batı Avrupa ülkelerinde de sayıları 500.000'i aşan Kürdistan'lı bir göçmen işçi kitlesi ile, sayıları binleri bulan Kürdistan'lı politik

mülteci var.

Bu kitle de, PKK eliyle sahnelenen son saldırıların yarattığı, son derece gergin, ciddi bir provokasyon ortamı ile karşı karşıyadır. Bu provokasyon, eğer boşa çıkarılmazsa ilerde daha da büyük zararlar verebilir. Kürt ulusal hareketinin yanı sıra Türkiye'de tüm devrimci ve demokratik güçler de bundan ciddi zararlar görüyorlar ve daha da görebilirler.

Partimiz, Türkiye'deki gerici ve zorba rejimin ve onun emperyalist dostlarının oyun ve planlarını görmekte ve onları teşhir etmek, boşa çıkarmak için elden geleni yapmaktadır. Ne var ki bu çok yönlü plan ve saldırıları, yalnızca partimizin sorumlu tutumu ve çabalarıyla boşa çıkarmak olanaksızdır. Türkiye ve Kürdistan solu, yurtsever güçleri ise, faşizm altında yaşanan 7 yıla, bunca acı deneye rağmen, ne yazık ki hâlâ 12 Eylül öncesi var olan dağınıklığı, zaafları aşamamışlardır ve ortak sorunlar karşısında ortak ve etkin bir tutum göstermc anlayış ve becerisini gösterememektedirler.

O inançtayız ki, gerek halkımıza yönelik yeni tehlikelerin, gerekse Kürdistan ve Türkiye devrimci, demokratik, yurtsever güçlerinin bugün karşı karşıya bulunduğu tehlike ve güçlüklerin aşılması için uluslararası işçi sınıfı hareketinin, kardeş partilerin daha etkin dayanışma ve desteğine ihtiyacımız var.

Partinizin ve diğer kardeş partilerin elinde, bunun için çeşitli olanaklar, yollar bulunduğu kanısındayız. Söz konusu plan ve provokasyonların teşhiri, önlenmesi için Ortadoğu planında ve Batı Avrupa'da ilerici ve demokratik örgütler, dost çevreler uyarılabilir, harekete geçirilebilir. Halkımıza yönelik baskı ve kıyımlar uluslararası platformların gündemine getirilebilir, bunu yapan ülkeler sıkıştırılabilir.

Sosyalist Bulgaristan'ın ve onun şanlı bir geçmişe sahip Komünist Partisinin halkımıza ve ülkemizin devrimci güçlerine söz konusu desteği esirgemeyeceği inancındayız.

Kendim, Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi Merkez Komitesi ve yoldaşlarım adına saygılarımı ve devrimci selamlarımı iletirim.

Kemal Burkay
Genel Sekreter

PKK'NIN SON ÜÇ YIL İÇİNDE BATI AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ SALDIRI VE CİNAYETLERİNİN KISA BİR LİSTESİ

20.6.1984- PKK'nın İsveç sorumlusu Enver Ata, örgütten ayrıldığı için, Uppsala'da sokak ortasında vurulup öldürüldü. PKK'lı katil yakalandı.

7.8.1984- PKK'nın Köln sorumlusu Zülfü Gök, örgütten ayrıldığı için F. Almanya'nın Rüsselsheim kentinde sokakta öldürüldü, PKK'cı katil yakalandı.

4.3.1985- Federal Almanya'nın Duisburg kentinde Kürdistan İşçi Derneği üyesi bir sendikacıya saldırıp yaraladılar.

13.3.1985- KOMKAR üyelerine saldırdılar, bir merkez yöneticisi yaralandı.

23.3.1985- Nürnberg'de afiş asan KOMKAR (Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu) üyelerine saldırdılar.

29.3.1985- Hollanda'nın Den Haag kentinde Kürdistan Yurtsever Birliği üyesi olan bir Kürt yurtseverini yaraladılar.

1.4.1985- Manheim Kürdistan İşçi Derneği'ne saldırdılar.

1.4.1985- KKDK adlı demokratik işçi derneğinin Hamburg başkanına saldırdılar.

3.4.1985- Paris Kürdistan İşçi Derneği'ne saldırdılar.

4.4.1985- Hamburg Kürdistan İşçi Derneği'nin bir yöneticisini bıçakla yaraladılar.

7.4.1985- İsviçre'nin Basel kentinde Partimizin (TKSP) bir sempatizanına saldırdılar, bıçakla yaraladılar.

8.4.1985- İsviçre'nin Basel kentinde yapılan bir barış yürüyüşü sırasında, yürüyüş kolundaki TKSP taraftarlarına saldırdılar, 5 kişiyi yaraladılar.

2.11.1985- PKK'dan ayrılmış olan eski merkez komitesi üyesi Çetin Güngör (Semir), Kürdistan Öncü İşçi Partisi'nin, parti gününü kutlamak için Stokholm'de yaptığı toplantı sırasında, PKK'lı bir katil tarafından öldürüldü, katil yakalandı.

4.11.1985- DDKD üyesi Mustafa Tangüner Kopenhag'da PKK tarafından katledildi.

8.11.1985- Federal Almanya'nın Celle kentinde iki DDKD üyesini bıçakla yaraladılar.

27.12.1985- DEV-YOL üyesi Mustafa Şehnaz PKK'lılar tarafından evinde kurşunlandı.

30.12.1985- Kurtuluş adlı örgütün üyesi Bülent Yaman, İsviçre'nin Lozan kentinde PKK'lılar tarafından öldürüldü, iki arkadaşı da bıçakla yaralandı.

25.2.1986- Hamburg'da DEV-YOL taraftarı Kürşat Timuroğlu sokakta kurşunlanarak katledildi. PKK'lı olduğu saptanan katil ise kaçtı.

1.3.1987 KKDK'nın Hannover'de düzenlediği bir toplantıyı basıp sabote etmek istediler.

4.3.1987- Hamburg'da KOMKAR üyelerine saldırdılar.

7.3.1987- KOMKAR'ın Münih'te düzenlediği Newroz (Kürt ulusal bayramı) toplantısına silahlı, bombalı baskın düzenlediler. Bir kişi öldü, birçok kişi yaralandı.

13.3.1987- Köln'deki KOMKAR Genel Merkezini yaktılar. Aynı gün KOMKAR'a bağlı Münih ve Duisburg Kürdistan İşçi Derneklerini kundakladılar, yangın çıkardılar.

14.3.1987- KOMKAR'a bağlı Nürnberg Kürdistan İşçi Derneği'ni yaktılar.

15.3.1987- Hollanda'nın Deventer kentinde, Kürt gruplarınca düzenlenen Newroz festine baskın yapıp silahla taradılar, 6 kişi yaralandı.

16.3.1987- Atina'da Lavrion kampında partimizin sempatizanı olan bir politik mülteciye saldırdılar, ağır biçimde yaraladılar.

27.3.1987- KOMKAR'a bağlı Hamburg Kürdistan İşçi Derneği'ni yaktılar. Olaydan önceden haberdar olan polis hiçbir tedbir almadı.

8.4.1987- KOMKAR Genel Yönetim Kurulu üyesi Mehmet Elbistan'a, Stuttgart kentindeki iş yerinde bir PKK'lı katil tarafından silahla ateş edildi, Elbistan olaydan yaralı olarak kurtuldu.

12.4.1987- KOMKAR-Danimarka üyesi bir yurtsever, Kopenhag'da yapılan bir barış yürüyüşü sırasında PKK'lıların saldırısına uğradı, bıçakla yaralandı.

3.5. 1987- KOMKAR Genel Yönetim Kurulu üyesi ve aynı zamanda Partimizin seçkin bir üyesi olan Ramazan Adıgüzel adlı yoldaşımız, Hannover'de sokak ortasında, bir PKK'lı katil tarafından sırtından kurşunlanarak öldürüldü.

16.6.1987- Paris'te Kürdistan İşçi Derneği'nin (KOMKAR-Fransa) Başkanı ve Partimizin değerli bir üyesi olan yoldaşımız Hüseyin Ali Akagündüz, yolda yürürken, bir PKK'lı katil tarafından sırtından kurşunlanarak katledildi.

Şubat 1987- Hollanda'da siyasi mülteci olan Kürdistan'lı avukat Mahmut Bilgili, şubat 1987'de kayboldu. Daha sonra cesedi bir kanalda bulundu. Başka bir olay nedeniyle yakalanan bir PKK'lı, Bilgili'yi kendilerinin boğup kanala attıklarını itiraf etti. Bilgili, 12 Eylül sonrasında Diyarbakır'da siyasi tutukluların, en çok da PKK'lıların savunmasını yapmış, bu nedenle de tutuklanmış ve işkence görmüştü. Yurt dışına çıktıktan sonra PKK ile çalışmayı reddetmesi nedeniyle öldürüldü.

Belge 25 Bulgaristan Komünist Partisi'ne gönderilen mektup

21.6.1987- PKK'lılar, Atina'da Lavrion kampındaki tüm siyasi mültecilere karşı bir baskı kampanyası başlattılar. Onların politik çalışma yapmasını, kendi yayınları dışında yayın dağıtılmasını yasakladılar! Sonra 21 Haziran günü, kampı kuşatmaya alıp herkesi kendilerine "teslim" olmaya çağırdılar. Mültecilere saldırdılar ve birçok kişiyi tabanca ve bıçaklarla ağır biçimde yaraladılar. Polis önce PKK'lıları kamptan çıkardı, sonra mültecilerin itirazına rağmen tekrar geri getirdi.

17.7.1987- Atina'daki Lavrion kampında PKK'cılar yeniden tüm Kürt ve Türk siyasi mültecilerine saldırdılar, 6 kişiyi ağır biçimde yaraladılar. 16 PKK'cı tutuklandı, bir gün sonra serbest bırakıldılar..

2 Ekim 1988

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

MOSKOVA

Değerli yoldaşlar,

Büyük Ekim Devrimi' nin 70. Yıldönümü nedeniyle Moskova' da 4-5 Kasım günleri düzenlenen Partiler ve Hareketler Toplantısı'na Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği heyeti içinde katılmış ve heyetin sözcüsü olarak bir konuşma metni sunmuştum. Daha sonra bu konuşmalar kitap halinde yayınlanınca gördüm ki, 100'ü aşkın konuşmacı içinde yalnızca benim ve partimin adı yazılmamış.

Bilgi için durumu öncelikle APN Yayınevi'nden sormayı uygun gördüm. Benim mektubum ve yayınevinin cevabı ektedir.

Yayınevinin gösterdiği gerekçeler ne yazık ki ikna edici ve haklı değildir.

1. Ben elbette söz konusu toplantıya Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği heyeti içinde katıldım. Ama heyet beni sözcülüğe seçti ve konuşmayı da heyet adına bu nedenle ben sundum. Tüm örgütler adına (cepheler de dahil) yapılan konuşmalarda konuşmacının ve kendi öz örgütünün adı ve görevine ilişkin diğer tamamlayıcı bilgiler yazılmışken, yalnızca benimkinde böylesi bir istisnaya gitmenin haklı ve makul bir yanı olabilir mi?

Birlikler adına yapılan konuşmalarda konuşmacının adını vermemek gibi bir gelenek mi var? Eğer öyleyse, örneğin, Uruguay Geniş Cephesi adına konuşan sayın Mariona Arana'nın adı neden verildi?

2. Benim adımı vermekle Sol Birlik içindeki diğer partilerin "zor durumda" kalacağından söz ediliyor. Bunu anlamak da güç. Bir heyet kendisine bir sözcü seçer de kendi adına konuşma yapma yetkisini ona verirse, bundan ne diye rahatsızlık duysun ve ne diye güç durumda kalsın? Bu kendilerine soruldu mu? Kaldı ki, APN'ye gönderdiğim mektupta da not olarak belirttiğim gibi, söz konusu konuşma metni hem Partimizin yayın organı Riya Azadi'de, hem de bizzat Sol Birlik Gazetesi'nde yayınlandı ve benim tarafımdan sunulduğu da belirtildi. Bunda bir yanlışlık veya haksızlık olsa, söz konusu örgütler, en azından ortak yayında karşı çıkarlardı. (Sol Birlik Gazetesi'nin ve Riya Azadi'nin ilgili sayıları ekte sunulmuştur)

3.Ayrıca, "Türkiye'de yasaklı olup resmi merciler tarafından kovuşturulan partilerin de" birlik içinde olduğundan söz edilmekte ve bunun da "göz önünde bulundurulduğu" söylenmektedir.

Ne var ki, Sol Birlik içindeki tüm partiler 1980 darbesinden bu yana

"yasaklı"dırlar ve "rcsmi merciler tarafından" kovuşturulmaktadırlar. Demek ki partiler arasında bu açıdan da bir fark yok vc bu gerekçe de haklı değil.

Yoldaşlar, görüldüğü gibi ortada açık bir haksızlık var.

SBKP ve Sovyet toplumu bir bütün olarak bugün tarihsel önemde iç ve dış sorunlarla ccbclleşirken, ben böylesi bir sorunu size ilctip sizi meşgul etmekten üzüntü duyuyorum. Ancak, 100'ü aşkın konuşmacı arasında yalnızca benim ve partimin adının yazılmamış olmasını, üstelik dc buna haklı olmayan gerekçeler bulma çabasını, şahsım ve partim adına incitici bir davranış olarak görüyor ve size iletmeyi bir gerçeklilik sayıyorum.

Saygılarım ve başarı dileklerimlc.

Kemal Burkay
Türkiyc Kürdistanı Sosyalist Partisi
Genel Sekreteri

İçindekiler

12 MART SONRASI
Sol Yeniden Toparlanırken 7
Parti Kurmak İçin Görüşmeler 8
Soro'dan İlginç Bir Öneri 9

TKSP'NİN KURULUŞU - 1 Ocak 1975 11
Özgürlük Yolu'nun Yayın Hayatına Başlaması - Haziran 1975..... 12
Parti Programı 17
İkizler de Yanıma Geliyor 18
TİP'in Yeniden Kuruluşu 20
Bir Adaylık "Macerası" 22
Lice Depremi 25
TİP'ten Ayrılıyorum 27
Hakkari Olayları 28
Ankara'daki Kimi Dostlar, Şairler, Yazarlar
Remzi, Ahmed Arif, Enver Gökçe, Mehmet Bayrak 30
Avukatlık İşlerim 33
İkinci Eşim Suzan'la Tanışmam 34
Mehdi'ye Kaptırdığım Biricik Param..... 38
Çocukların Tümü Yeniden Bende..... 39
Ziya Arkadaş 40

POLEMİKLER, EYLEMLER; 1976-1977 43
Özgürlük Yolu Yayınları 45
Nikitin'in "Kürtler" adlı Eserinin Yayın Öyküsü 46
Çağdaş Hukukçular Derneği'nin Kuruluşu 49
Ankara'da Yürüyüş ve Mitingler 49
CHP'nin Tandoğan Mitingi 50
Yıllar Sonra İlk 1 Mayıs Kutlamaları ve Bestelenen Bazı Şiirlerim 51
TÖB-DER 3. Kongresi 52
DGM'lere Karşı "Eylül Direnişi"-1976 55
TÖB-DER'in Öncülüğünde Faşizme Karşı Gösteriler..... 57
Derginin Merkezini İstanbul'a Taşıdık 57
Avrupa'da Parti Örgütü Kuruluyor 58
Bulgarların Diyalog Arayışı 58
Polisin Gözü Üzerimizde..... 59
Giderek Yoğunlaşan Baskılar 60
DDKD ve DHKD'lerin Ortaya Çıkışı 61
Newroz Kutlama Geleneğinin Canlandırılması 62
Feodal Gericiliğe Karşı Kampanya 63
Kürdistan'da Yeni Örgütlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyalizm Modası 64
Abdullah Öcalan'la İlk Tanışmam; Seyfi ve Hatice 65
Kanlı 1 Mayıs - 1977 67
5 Haziran 1977 Seçimleri ve 2. MC'nin Kuruluşu 68
TKP ve DEV-YOL ile Polemik 68

ROJA WELAT GAZETESİ 71
Yeni Büromuz ve Kürtçe Kurs 77
Belgrad Toplantısı'na Başvuru 78
Irak Kürt Ulusal Hareketi Yeniden Toparlanıyor:
KYB ve KDP-Geçici Komite 79
Talabani ve Nuşirwan'la Ankara'daki Görüşme,
Necmettin Büyükkaya 80
Ankara'da Kasımlo ile Görüşme 82
12 Mart Sonrası Bazı Eski Arkadaşlar 82
İlk Merkez Komitesinin Yapısı ve Parti İçinde Yaşanan Bazı Sorunlar.... 84

DİYARBAKIR'DAKİ SEÇİM ZAFERİMİZ 89
Fırıncılar Grevi 93
Mehdi ve İhsan'ın Örgüt Dışına Düşmeleri 94
Baran'ın Doğuşu ve Suzan'la Bir Süre Ayrılışımız 99

TÖB-DER'İN DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI 103
Bu Dönemdeki Bazı Yazılı Ürünlerim:
Emperyalizm ve Kültür, Dehak'ın Sonu, Kürtçe Dil Dersleri..... 105
Ecevit Hükümeti Dönemi 106
Demokratik Kitle Örgütleri ve Sendikalarda Artan Etkinliğimiz 109
1978 1 Mayısı 111
"Özgürlük Geceleri" 113

KÜRDİSTAN'DA FAŞİST GÜÇLERLE DİŞE-DİŞ MÜCADELE.... 115
Faşist Terörün Tırmanışı, Malatya ve Pazarcık Provokasyonları,
Bahçelievler Katliamı 120
CHP Şer Güçlerine Teslim Oluyor 121
Barzani'nin Mektupları 122
Hakkari Yöresinde KYB-KDP Çatışması- 1978 123
Avrupa Kürt Öğrenci Örgütü (KSSE) Bölünüyor 126
Kürt Halkına Karşı Savaş Provası
Kanatlı-78 Komando Tatbikatı..... 127

TÖB-DER 4. KONGRESİ 129
TKP'nin Yanlış İttifak Politikası 131

ALMANYA ve İSVEÇ'E GEZİ, 1979 Ocak-Şubat
Necati Olayı 134
İsveç'ten Gelen Çağrı ve Pasaport Olayı..... 135
KOMKAR'ın Kuruluş Kongresi - 13 Ocak 1979, Frankfurt 136
İsveç'te 140
Aziz Nesin'in ilginç mektubu 141

MARAŞ KATLİAMI VE SIKIYÖNETİM 143
İran'da Şahlık Rejiminin Çöküşü - Şubat 1979..... 145
Yurt İçinde ve Dışında Newroz Etkinlikleri - Mart 1979..... 147
1 Mayıs - 1979 148
Bonn'da Protesto Gösterisi 149
Örgüte Gönderdiğimiz İki Yazı 149
Suriye ve İran'daki Kürt Örgütleriyle Görüşmeler 151
"Özgürlük" Gazetesi 152
DİSK 10. Bölge Seçimleri 153
Diyarbakır'da Belediye İşçilerinin Grevi..... 153

EKİM 1979 YEREL SEÇİMLERİ ve AĞRI'DAKİ BAŞARIMIZ..... 154
Örgüt İçi Eğitim 157
DHKD'leri Bir Federasyon Altında Toplama Çabamız..... 158
Kürdistan'a Yaptığım Geziler 158
PKK'nın Terör Eylemlerinin Yoğunlaşması
Mustafa Çamlıbel Yoldaşın Katli 159
Bu Dönemde Yitirdiğimiz Diğer Bazı Yoldaş ve Dostlar..... 163

ULUSAL DEMOKRATİK GÜÇBİRLİĞİ (UDG)
Kuruluşu ve Dağılışı, 1979-1980..... 166
Türk Soluna Götürülen Cephe Çağrısı 170
12 Eylül'e Adım Adım 173

PARTİNİN 1. KONGRESİ - 1 Ocak 1980 176
Kongre Kararları 181

DİYARBAKIR OLAYI ve YURT DIŞINA ÇIKIŞIM 183
Cizre'de 185
Jandarma Yardımıyla Sınırı Geçiyoruz..... 187
Kamışlı'da Hemit Dewrêş'in Evinde 189
Şam'da 191
Osman Sebri'yi Ziyaret 192
Beyrut'ta 193
Zürih ve Konstanz 194
Doğu Berlin'de Faruk'la Buluşuyoruz 195
Sofya'da Hastaneye Yatıyorum 195
Frankfurt'ta 197
Bize Yönelik Operasyonun Boyutları ve KOMKAR'ın Kampanyası... 199

12 EYLÜL DARBESİ 202
Partimize Yönelik Operasyonlar ve Metin Aksoy'un İşkencede Kaybı 204
Cunta'ya Karşı Yurt Dışında İlk Tepkiler ve Gösteriler..... 205
TKP'nin Cunta'ya Hayırhah Yaklaşımı 206
Yunanistan Gezisi ve Atina'da Bazı Görüşmeler-Kasım 1980 208
Yeniden Şam'a Gidiş ve Bazı Düzenlemeler 210
Vatandaşlıktan Çıkarılıyoruz 211
Annemin ve Babamın Ölümü 212
Yurt Dışına Geçişler İçerde MK Üyesi Kalmıyor..... 213
Örgüte Yazdığım Mektup 214
Şam'da MK Toplantısı-Mart 1981 215
Yurt İçinde Üç Kişilik Bir Komiteyi Yetkilendirdik 218
Tüzük ve Program Değişiklikleri..... 219

HEVKARİ ÇALIŞMASI VE PKK İLE DİYALOG 221
Ömer Çetin'in Teslimiyeti ve KİP'in Bölünüşü 224
Arayış İçinde, Bölünen, Savrulan Örgütler;
İlginç Kişiler: Murat Cıwan, Seyfi, Selim Kcya 226
Uzayıp Giden Toplantılar..... 229
Birlik İçin Görüşmelerin Avrupa'ya Alınışı ve
Program Üzerinde Uzlaşma..... 232
İşler Yeniden Sarpa Sarıyor
KUK Birliği Önlemek İçin Ne Lazımsa Yapıyor 234

ULUSAL KONGRE İÇİN "ALTILI ÇALIŞMA"
Irak Kürtlerinin Cephe Kurma Çabaları: CUD ve CEVKET..... 241
Dört Parçanın İlişkileri ve "Altılı Çalışma" 242
Aziz Muhammed, Kerim Ahmed ve Halit Bektaş 243
Kasımlo İle Görüşme - Aralık 1980, Paris 244
Beş Örgüt Bir Dayanışma ve Koordinasyon Komitesi Oluşturduk 249
Berlin Toplantısı - 1982 249
Paris Toplantısı - Kasım 1983 251
Kasımlo İle Stokholm Görüşmemiz 254

İRAN KÜRDİSTANI'NDA - 1981 255
Tahran'da 257
Kürdistan'da 259
İran KDP'nin Merkez Üssünde Kasımlo ile görüşme 260
Mahabad Yakınında, Amed'de Arkadaşlarımızla Toplantı 261
Rojan'ın İlginç Hesabı ve Zeki'nin Komploları..... 263
Yeni Bir Düzenleme, Plan-Program Yaptık 264
Hêza Pêşewa'nın Üssünde 266
Serdeşt Üzerinden Irak Sınırına 267
Tujala'da, KYB'nin Merkez Üssünde Celal Talabani ile Görüşme ... 269
Yoldaş Hatice'nin Cevizleri 269
Navzeng'de IKP'nin ve IKSP'nin Merkez Üslerinde 270
İran'ın Baskılarına Boyun Eğen Irak KDP..... 272
İran ve Irak KDP'lerin Çatışması Olayında Tavrımız Dürüstçe,
ama Sekterdi 273
Dönüş Yolunda 273
Uçağımız Ankara'ya Uğruyor! 275
Adımı Papa Suikastine Karıştıran İlginç Bir Senaryo..... ... 276
İran Biriminde İşler Düzeldi 277
Yasir Arafat'la Görüşememe..... 279

FAŞİST REJİME KARŞI GÖSTERİLER ve BİRLİK SORUNLARI..... 281
Diyarbakır 1. TKSP Davası 283
TKSP Ağrı Davası 284
Yurt Dışında Kadın Örgütlenmesi ve KOMJIN 284
Frankfurt'ta 41 Gün Süren Açlık Grevi 285
Humanitê Şenliği, Kemnade Festivali 285
Partili Kimliğimi ve Görevimi Kamuoyuna Açıklıyorum 287
İsveç'ten Politik Sığınma İstiyorum - Kasım 1981 287
Örgütümüz Toparlanıyor "Riya Azadi" Yayın Hayatına Başlıyor 288
KOMKAR'ın 4. Kongresi 291
Orhan Kotan'ın İlginç Öyküsü..... 293
Zeki Olayı 294

ŞAM'DA MK TOPLANTISI - Temmuz 1982 297
Doğru Tahminler, Doğru Hedefler; Hayata Geçirilemeyen Kararlar..300
Akademik Eğitimden Geçenler Bizi Düş Kırıklığına Uğrattılar 302
Temmuz 1982 Toplantısında Alınan Ötcki Kararlar 303
Suzan'ın ve Çocukların Suriye'ye Geçişi..... 308
İsveç'teki lüks yaşamım! 309
1982 Anayasası 311
6 Kasım 1983 Genel Seçimleri 314
Partimize Karşı 1982-83 Operasyonu..... 315
Dış Gezi ve İlişkiler: Oslo, Stokholm, Almanya, Viyana, Londra, Paris 318
Yabancı Dillerde Yayın, Çağrı ve Mektuplar 320
TİP, TKP ve DEV-YOL'a Yönelik Eleştiriler
PKK Üzerine: "Devrimcilik mi Terörizm mi?" Adlı Kitabım 320
Eğitim Çalışmaları, Seminerler, Dil Kursları, Eylem ve Gösteriler ... 321
Cunta'nın Güney Kürdistan'a Yönelik
Sınır Ötesi Operasyonu-Haziran 1983 322
Cezaevi Direnişleri, Yurtdışında Gösteriler..... 322
KDP-İran, KDP-Irak ve KYB'ye Yazılan Mektup 323
Kadroların Kürdistan'dan Çekilmesi 324
PKK'nın Kadrolarını Kürdistan'a Geçirişi 326
1983 MK Toplantısı 337
Üç MK Üyesi Hakkında Alınan Karar 330
Genel Sekreterlikten İlk İstifa Girişimim..... 331
Ulusal Kongre Önerisi 333
Avrupa Koşulları ve Uyumsuzluk Sorunları 334
TKSP 1. Diyarbakır Davası'nın Sonucu 337
Diyarbakır 5 Nolu'da Direniş, Yılmaz ve Necmettin'in Ölümü 338
Partinin 9. Yıldönümü Kutlamaları 339
Rojan ve Aziz'in İhracı, M. Düzgün'ün İstifası 340

SOL BİRLİK'İN KURULUŞU 343
TKP ilc İlk Görüşmeler 348
SOL BİRLİK'in Organları ve Eylemleri..... 355
SB Neden Gelişemedi, Zaaf ve Sorunları 357
TKP'nin Uydu Kürt Partisi Girişimi 360
Macaristan'daki Sol Birlik Zirve Toplantısı
Behice Boran, Haydar Kutlu, Ahmet Kaçmaz, Teslim Töre..... 362
SOL BİRLİK'in Sona Erişi 363

1984-85 YILI OLAYLARI
Özal Hükümeti ve 24 Mart 1984 Yerel Seçimleri..... 365
Aydınlar Bildirisi 366
Apê Selim'in Ölümü 366
Erzurum Cezaevinde Yoldaşlarımızın Direnişi 368
Diyarbakır 2. TKSP davası 368
Elazığ-Bingöl TKSP Davası 369
KYB'nin Bağdat'la Görüşmeleri ve Bunun
Kürt Örgütleri Arasında Yarattığı Tartışmalar 369
PKK'nın Kendi İç Muhalefetine Karşı Şiddete Yönelişi:
Resul ve Enver Ata Olayı 370
Cunta'nın Muhalefeti Susturma Planları ve
PKK Eylemleri Arasındaki Bağ 373
Eruh ve Şemdinli Olayları: PKK'nın Gerilla Savaşı Başlatması 374
Eylemlere Karşı Tavır ve Tepkilerimiz 375
Savaşın Sonuçları 379
Dış Basınla Yaptığım Bazı Söyleşiler 381
Londra'da „Türkiye Üzerine Konferans" 381
Mirzê'nin, Yılmaz Güney'in ve Cigerxwin'in Ölümü 383
Partimizin 10. Kuruluş Yıldönümü 385
Münster Olayı ve "Kemal Burkay'a Bağlı İntihar Komandoları..." .. 387
Kâmil Şehit Düştü 388
KOMKAR'ın Anadilde Ders, Radyo ve TV Kampanyası 389
Avrupa Parlamentosu'nun Kararı 390
Kaddafi'nin Demeci 390
Şeyh Sait Ayaklanmasının 60. Yıldönümü 391
"Gizli Çalışma Broşürü" ve Başına Gelenler..... 391
Yeni Şiirlerim ve Bir Çocuk Kitabı 392

TKSP 2. KONGRESİ 393
11 Nisan 1985 Tarihli MK Toplantısı 397
2. Kongre Kararları 401
Suriye'den Kadrolarımızı Tümden Çekiyoruz 403
Birleşmiş Milletlere Mektup 403
UNESCO'NUN 23. Dönem Toplantısı'na Çağrı 404
Türk Televizyonunu Kararttık 404
Qanatê Kurdo'nun Ölümü 405
Peçeli Faşizm 405
Korucular Örgütü ile Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi 406
Yükselen Kitle Mücadelesi, Hazırlıksız Sol 408
GAP Üzerine Demagoji 409

SOVYETLERE YAPTIĞIM İLK GEZİ 411
Kürt Sorunu B M İnsan Hakları Komisyonu'nda Tartışıldı 411
Raporlar, Mektuplar, Görüşmeler: Viyana, Atina, Stokholm,
Kopenhag, Kıbrıs, Sofya, İspanya, New York, Havana... 415
Palme'nin Öldürülüşü 416
Yurt içi Örgütlenme Çalışmaları 419
İfade ve Savunmalara İlişkin Karar 421
Yoldaşlarımızın Cezaevindeki Tavırları 422
Basın-Yayın, Propaganda Çalışmalarımız 423
Parti Akademisi'nin Ürünleri.. 424
Güvenlik ve Arşiv Sorunu 425
İstihbarat 428
Gençlik ve Kadın Çalışması 429
TKSP Erzurum Davası Sonuçlandı 430
İlginç Bir Operasyon 430
Riya Azadi'nin 100. Sayısı 431
Ailem, Günlük Yaşantım, Güvenlik Sorunlarım.. 432
M. Şahin'in İstifa Girişimi ve Haço'nun Partiden Ayrılışı 433

TC'NİN TOPLU KÖYLER VE SÜRGÜN PLANI
PKK'NIN SALDIRILARI 435
PKK'nın Yurt Dışındaki Saldırıları 437

EKİM DEVRİMİ'NİN 70. YILDÖNÜMÜNDE MOSKOVA'DA 448
Kutlu ve Sargın'ın Dönüşleri 453
SOL BİRLİK'in Sonu 455

Yaşamdan Karcler..... 457

EK BELGELER 497
Belge 1: Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'nin Tüzüğü 499
Belge 2: Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP) Programı 505
Belge 3: Ankara Valiliği'nin yazısı 520
Belge 4: Yaşasın Devrimci Mücadelemiz 521
Belge 5: 1. Kongre Kararları 532
Belge 6: 1981 yılı başlarında örgüte gönderilen mektup 547
Belge 7: Nisan 1981 tarihli MK duyurusu 554
Belge 8: 18 Mart 1982 Tarihli Genelge 561
Belge 9: Üç Örgütün Ortak Bildirisi 573
Belge 10: Beşli Platforma Yazılan Mektup 576
Belge 11: Hevkari Programı 577
Belge 12 : Tutanak 589
Belge 13: "5 partinin saptadığı ilkeler (Arapça metin)"..... 590
Belge 14: İran ve Irak KDP'lere ve KYB'ye yazılan mektup 591
Belge 15: Celal Talabani'nin 12 Haziran 1983 tarihli mektubu 593
Belge 16: PDK-İran, YNK ve PDPKS'ye yazılan mektup 594
Belge 17: Kasımlo'ya mektup 596
Belge 18: MK'nın 30 Eylül 1982 tarihli bildirgesi 598
Belge 19: MK'nın Eylül-Ekim tarihli toplantısının ardından
örgüte gönderdiği genelge 589
Belge 20: Ocak 1985 tarihli genelge 617
Belge 21: SOL BİRLİK Partilerine Yazılan Mektup 631
Belge 22: BM'nin 40. Dönem Toplantısı'na sunulan mektup..... 637
Belge 23: Üç Örgütün Basın Açıklaması 640
Belge 24: Güvenlik Tedbirlerine İlişkin Genelge 641
Belge 25: Bulgaristan Komünist Partisi'ne gönderilen mektup 647
Belge 26: SBKP Merkez Komitesi'ne gönderilen mektup 657

Van gölü çevresi dört mevsim güzeldir, hayranlık vericidir. Bu gezilerim sırasında arkadaşlarla Van'ın ünlü kalesini dolaştık, Van Gölü'nün sodalı suyunda yıkandık. Nemrut'a çıktık, bir kazan ağzını andıran kocaman krateri gezdik; burada, yazın göçebeleri barındıran soğuk ve sıcak su göllerinin kıyısına indik. Van Gölü çevresinde birbirinden yalçın dağlar sıralanır. Yaylalar sonbaharda da yemyeşildir ve yol boylarında mor koyun sürüleri dizilir.

* * *

O yörede dağ eteklerindeki yolları izlerken Aras'ın öte yakasını, Erivan tarafını garip duygularla seyrettim. Sınır iki dünyayı ayırıyordu ve orası bizden çok uzaktı! Öbür yanda, bizim uğruna dövüştüğümüz, nice belalara katlandığımız sosyalizm, özgürlük ve mutluluk vardı... En azından biz öyle sanıyorduk. O günden bu yana yıllar geçti, güvendiğimiz dağlara kar yağdı.

* * *

Aylardan ocaktı ve İsveç'in bol yağışlı kışlarından biri yaşanıyordu. Yerde 30-40 santim kar vardı, çamlar karla örtülüydü ve göller buz tutmuştu. Ama ne soğuk, ne kar bir sorun değildi. Evler, işyerleri, taşıtlar standart bir sıcaklığa sahipti ve dışarda insanlar soğuktan korunmak için, sert kış koşullarına uygun, kozmonot elbiselerini andıran kalın elbiseler giyiyorlardı.

* * *

İran-Irak arasındaki bu sınır bölgesi, her iki yanda da Kürt peşmergelerinin denetiminde idi. İki ülke arasında süregelen savaşa rağmen buraya ne Irak ne de İran ordusu sokulabiliyordu. Savaş güney sınırları üzerinde idi. Dört bir yanda Kürt partileri, arı kovanlarını andıran üsler kurmuşlardı ve binlerce Kürt peşmergesi, ülkelerini özgürleştirmek için kahramanca savaşıyorlardı. Kendi doğalarına hakimdiler, kendi insanlarından destek görüyorlardı ve iyi savaşçıydılar.

* * *

Kuşkusuz yılların dize getiremediği insanlar da oldu. Ve mücadele alanı hiç boş kalmadı. Büyük bir sorumluluk duygusu ve özveri ile gecelerini gündüzlerine katarak çalışan bu eski kadroların ve mücadele bayrağını devralan yenilerin çabasıyla partimizin örgütsel çalışması sürerek bugünlere kadar geldi.

ISBN 978-975-7011-70-5

DENG
Yayınları